BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
31 B
13 h
13 - 12 - a 13

12-31-B-13

TRACTATVS FOECVNDVS, ET PERVTILIS de præſcriptionibus.

EDITVS PER CLARISSIMVM
IVRISCONSVLTVM
Do. Ioannem Franciſcum Balbum Taurinenſem,

BIBLIOTECA ROMANA VITTORIO EMANUELE

CVI ACCEDIT REPETITIO
ſingularis. l. Celſus. ff. de vſucap.

CVM MVLTIS ADDITIONIBVS & apoſtillis, vna cum dictis Hoſtien. in ſumma de præſcrip. & vſucap. & cum ſummarijs & repertorio nuper additis.

Ex libris Caroli

VENETIIS
MDLXIII

AD EXCELLENTISSIMVM DIVVMQVE CAROLVM SABAVDIAE DVCEM IX. ac Pedemontium Principem &c.

IOANNIS FRANCISCI BALBI I.V.D. epiſtola in Tractatum præſcriptionum cum ſui humillima commendatione.

POSTEAQVAM *ſuperexcelſæ diueque princeps tuo munere: tuique utriuſque ſplendidiſſimi ſenatus communi conſenſu & decreto ad ordinariam iuris ciuilis ueſpertinam ſedem: onus quidem humeris meis longe impar : ſuperioribus annis promotus ſum. Equum fore exiſtimaui aliquam erga te grati animi ſignificationem oſtendere, aliquaſque officii nobis crediti primitias nomine tuo offerre : vt inde aliqua mihi et aliis prodiret vtilitas. Ad quod me magnopere excitauit innata tibi prudentia: qui licet annum vigeſimumquintum non attingas.* Tanta *tamen eſt tibi in adminiſtranda republica regendiſque populis : ingenii vis & perſpicacia: vt iam prope ſenex & canus videaris: vt de te merito illud poeticum dici poſſit. Quid numeras annos: vixi: maturior annis. Acta ſenem faciunt hæc numeranda tibi. Et illud. Cæſaribus uirtus contigit ante diem. Ineſt enim tibi ſenectus, vt ſapientiſſimus inquit* Salomon *ſapientiæ. iiii. cap. non annorum numero computata: ſed ſenſu. Nam cani ſunt ſenſus hominis. Iuſtitiam vero: quam virtutum omnium reginam eſſe conſtat. & ſine qua imperia diutius conſiſtere non poſſunt, ita colis et obſeruas: vt nihil niſi rectum: niſi iuſtum, & quod rationi cõgruat, placere poſſit.* Iu*ſtitiæ trutinam tanta rectitudine tenes : vt nullum fauori : nullum gratiæ ac potentiæ locum concedas. Non ſinis*

inopes a diuitibus: aut plebeios a nobilibus peſſundari: Optimæ eſt iuſtitiæ reddende ratio: quæ equalancæ paſſim omnibus ita tenuioribus ſicut primatibus præſtatur. Facis quod bono principi congruit ſubditorũ querelas libẽter exaudis & faciles interpellãtibus aditus præſtas. Hinc Tirus perſarũ rex vel ex eo plurimũ cõmẽdatur. Quod plures oculos et plures aures haberet. Princeps bonus creditur qui oculatus ſit & auritus: vt Plutarchus affirmat. Res arduas quæ tibi plurime occurrunt pro tãti principatus adminiſtratione non niſi cũ procerum heroumq; & ſapientiſſimi tui ſenatus conſilio maturæ explicas Et omniũ votis auditis atq; perſpectis tu de illis prudentiſſime decernis. Et recte quidem. Dubium enim nõ eſt omnia omnino, quæ conſilio recte geruntur: iure meritoq; & effectu & firmitate niti. Profecto inuictiſſimo atque iuſtiſſimo principi Philippo patri tuo per omnia es ſimillimus nihilque inferior illo. Quin etiam ſi uera fatemur, non modo ipſius ceterorumq; inclytę famæ atque memoriæ diuorumq; & ſuperilluſtrium auorum attauorumque & maiorum tuorum prudentiam mores, religionem, & iuſtitiam æquas, ſed pro ætate tua ſuperas: Qualem ergo te exiſtimemus futurum ſenem quem in hoc primæuo iuuentutis flore tantis virtutibus, tantaq; prudentia. ac morum grauitate tollere conſpicimus. Inclytam tu Sabaudiæ domum, quæ ex regio Cæſarum ſanguine uetuſtiſſimam originem ducit, plurimum illuſtras & attollis. Hæc enim ſola nunc inter maiores Italiæ principatus, diuino munere tuaque prudentia inter varios caſus aliis concidentibus cernitur inconcuſſa. Adeo vt nulla extet ex antiquis principum familiis. quæ continua ſucceſſione, aut diutius aut iuſtus imperarit. Sed hæc quæ in conſpectu patent miſſa facio. Ne aſſentatoris officio fungi videar. Si enim tam inclyte, vetuſtiſſimeq; domus laudes perſequi voluero. Ante diem clauſo compone: veſper olympo. alioq; opus eſſet eloquio, quam hac noſtra inculta & ieiuna oratione. illud tamen pro veritate ſilentio non prætereo quod proprium & peculiare eſt regum ac principum. ꝗ populos et ſubditos tuos in pace & quietæ maxima regis: atque gubernas. Adeo vt circũſtrepentibus vndique bellis: totaque Italia pęnæ conquaſſata. populi tui ameniſſima tranquillitate ſub dulci alarũ tuarum vmbra perfruantur. Facinoroſos homines qui publicã turbant quietem, & delinquentes accerrime perſequeris. Et in eos, vt

par

par eſt: animaduertis iuſtitiæque vigorem exerces. Sic enim ſollicite agis, vt pacatum ſit imperium tuum. maliſque hominibus careat. Sanctæq; leges: quæ ideo factæ ſunt, vt earum metu humana coherceatur audacia, tutaque ſit inter improbos innocentia, ſuum locum obtineant. Nonnunquam uero, ſi res exigit, pro perſonarum qualitate clementia iuſtitiam temperas, vt humanum principem decet. Sed ut ad exordium noſtra reuertatur oratio. Quum primo lectionum mearum anno primam digeſti noui partem interpretarer. ſolennem & famoſam. l. celſus ff. de uſucapionibus, quæ præſcriptionum materiam continet, peculiarem quidem, & profundam, ingenii exercendi gratia, diebus vacantibus, publicæ legendum aſſumpſi. Cuius materia a doctoribus noſtris, aliiſq;, qui poſt Bart. ſcripſere, & ſi fere omnes alias iuris partes, celebreſq; leges excoluerint, neglecta uidebatur. Solus enim inter nouiſſimos Magnificus præſtantiſſimuſque pater, dominus Claudius Seyſellus Sabaudianus, præceptor meus colendiſsimus, dum in hoc Taurinenſi gymnaſio publicæ legeret, pauca admodum & ſi eleganter ſubtiliterq;, ſuper ea l. ſcripſit commentaria, nunc cum aliis ſuis commentariis in lucem ædita, quæ tamen pro tantæ materiæ amplitudine ſufficere non uidentur. Poſtea vero, quum illius ſubtilitatem vtilitatemque in quotidiano patrocinandi munere liquido cognoſcerem, rogatus etiam a pluribus, vt illius. l. repetitionem emandatam, & præſcriptionum materiam longe lateque diffuſam, quam nullus doctorum hactenus unum in corpus redegiſſet in medium pro ferrem. Tractatum de præſcriptionibus compoſui Cui plenam dictæ l. repetitionem ſubiunxi, & ſi tenui camena. Nam vt fertur Non venit a muſa paupere diues opus. In quo tamen me multum elaboraſſe in colligenda, diſponendaq; materia illa ampliſſima, ac fidele ſtudium, quoad potui adhibuiſſe profiteor. Sic exiſtimans aliqua ex parte publicæ vtilitati prodeſſe. Ductus exemplo Catonis illius maioris quem tantum celebrauit antiquitas. Qui dum armis inuictus eſſet, & exercitum conſul ſæpe duxiſſet, plus ſe reipublicę credidit profuturum, ſi diſciplinam militarem literis conferret. Cum unius ætatis ſint, quæ fortiter fiunt. Quæ uero pro reipublicæ utilitate ſcribuntur æterna ſunt referente Vegetio lib. ii de re mili. Et enim ſcriptura eſt omnium rerum conſeruatio. Quod opus

princeps inuictiſſime nomini tuo dicaui: qui es lex viua in terris, vt tuis auſpiciis in publicum prodeat, & a te autoritatem fidemq; ſuſcipiat, et a detractorum morſibus ſub tui nominis gloria defendatur. Quod & ſi per exiguũ munus: celſitudo tua non aſpernabitur, ſed ſeruuli potius & mancipii ſui animum quẽ rem ipſam exiſtimabit: Arthaxerſis Perſarum regis imitatus exemplum: cui obequitanti ſitientiq;, cũ agricola quidam obuiam factus aquam vtraq; manu et propinquo flumine hauſtam obtuliſſet. Rex ipſe ſubridẽs iucundo vultu ſuſcepit ebibitq;. Non enim rem ipſam, ſed dantis animum ac voluntatem meritus eſt. Det autem tibi deus iuſtiſſime princeps fęlicitatem, virtutem, diuturnitatem, vt eadem iuſtitia quæ iuuenis exorſus es, gubernaculum Sabaudiani imperii etiam ſenex teneas, tuiſq; liberis, quos ex ſplendidiſſimo coniugio, Deo dante, ſuſcipies, vt ipſe a maioribus accepiſti, tutelam Sabaudiani nominis tradas. Vtque hæc inclyta domus in æternum propagetur, quod clementiſſimus concedat Deus.

INCIPIT REPERTORIVM TRACTATVS DE PRAE-SCRIPTIONIBVS.

De litera A.

ABBAS exemptus habẽs ſub monaſterio ſuo certam parochiam populi non exempti quãto tẽpore poſſit præſcribi contra epiſcopũ. j.par.v.par.prin. q.xij.nu.3 car.155

Abſens vel præſens quis dicatur in materia pſcriptionis. j.par. 4.par.prin.q.ij.nu.1 car.75

Abſens proprie dicitur & ſtricte qui non eſt in ciuitate.j par.4. par.prin.q.ij.nu.6 car.76

Accidens nõ poteſt eſſe ſine ſubiecto: & non entis nulle ſunt qualitates.in repeti. l. Celſus. numero 24 car.240

Acquieſcens prohibitioni alicui per lõgum tempus an poſſit in poſterum ad hoc cogi:tanquam contra ipſum acquiratur ius ꝓhibitum.4.parte v.par.prin.q. v.nu.3 car.179

Agere non poſſe quot modis quis dicatur.j.par. vj. par. prin.nume.18 car.199

Agere non valẽti de iure nõ currit præſcriptio. v. par. v. par. prin.q.v.nu.2 car.186

Vbi agitur de præſcribenda libertate non tractatur de conſeruando iure quęſito ſed de extinguendo libertatem.iij.parte iiij. par.principa. quæ. iij.numero.7 car.93

Vbi non agitur de præſcribendo toto iure eligendi excluſis his quibus in totum ſpectat electio tunc præſcribitur communi tẽpore & abſque titulo. j. par.v. par.principa.quæſtio. viij. numero.7 car.147

Actio confeſſoria aut negatoria quæ ſit.& nu. ſeq.de præſcrip. re.immo.nu.43 car.296

Actio pignoratitia quanto tempore tollatur de præſcrip. re.immo.nu.49 car.297

Cui datur actio multofortius excep.de præſcrip. re. immo.nume.56 car.298

Actio quę non tollitur minori ſpacio præſcribi poteſt ſpacio.xl. an.v.par.5.par.prin. q.ix.nume.4 car.198

Actio nondum orta quando eſt in partis facultate illam oriri facere an poſſit præſcribi.v.par. 5.par.principa.qu. iij. numero 1. car.183

Actio perpetuatur per iuramenti pręſtationem litis deciſiui. iiij. parte vj.par. princip.quæſtio. vj.nu.3 car.230

Actio an poſſit per dationem fideiuſſoris perpetuari. iiij. par. vj. par. princip.nu.5 c.231

Actio perpetuatur per apprehenſionem poſſeſsionis rei hypotecate. iiij.par.6.par.prin.numero 6 car.231

Actio qualiter perpetuetur : & quis ſit effectus perpetuationis. iiij.parte.vj.par.principa. nume.2 car.230

Actio perpetuatur per conteſtationem

tionem & quaſi conteſtationē. 4. par. vj. par. principa. numero 2 car.ead.
Actio pro ſocio an poſsit naſci tempore ſocietatis. 4. par. 4. par.prin.q.xv.nu.2. car.113
Actio iniuriarum etiā ciuilis tollitur annali præſcriptione. 4. par.4.par.prin. q.j.nu.4. c.96
Actio pro ſocio eſt perſonalis.4. par.4.par.princ. q.xv. numero 4 car.113
Actio finium regundorum non poteſt directæ tolli.4. par.4.par. prin.q.xiiij.nu. 5 car.112
Actio finium regun. quanto tempore durat vbi nihil eſt pręſcriptum.4.par.4.par.prin.q.j. numero vj. car.ea.
Actio finium regun.naſci dicitur ex quo ceperunt fines turbari. 4. par. 4. par.prin.q.xiiij.numero 2 car.112
Actio iniuriarum prętoria non datur niſi anno. 4. par.4. par. prin.q.ij.nu.6 car.97
Accuſatio ſeu actio criminalis quanto tempore regulariter tollatur.4.par.4.par. princ.q. ij. nume.1 car.96
Actio competens pro vſufructu conſtituendo non tollitur minori ſpacio.xxx.annorum.3.par. 4.par.princ.q.v. nu.3 car.94
Actio perſonalis de iure ciuili ſemper p̄ſcribitur ſpacio xxx. anno. ſiue cum bona ſiue cum mala fide. 4.par. 4. part.prin. q.j.nu.1 car.96
Actio ex empto competens pro emptione quanto tempore præſcribatur.4.par.4.par.prin.q. xxvij.nu.1 car.119
Actio perſonalis regulariter non præſcribitur longo tempore. j. par. 4. partis princip. q.j. numero 4 car.76
Actio in factum quę oritur ex ſententia quanto temporis curſu tollatur.4.par.4.par.princ. q. xxxj.nu. 2 car. 126
Actio perſonalis quo caſu ſuccedat loco rei vendi. 4. par. 4. par.princ. quæſtio. xxxv. numero.6 car. 128
Actioni cō.diui. & fam. hercif. quanto tempore pręſcribatur. 4.par. 4. par. prin. q. xiij.numero 1 car.111
Actioni finium regun. quanto tēpore præſcribatur. iiij. par.4. partis princ. quæſtio. xiiij.numero.1 car.112
Actioni pro ſocio quāto tempore præſcribatur. 4. part. 4. part. prin.q.xv.nu.1. car.112
Actioni de dote quanto tempore pręſcribatur.4. par.4. par.prī. q.j. nume.2 car.96
Actioni confeſſoriæ & negatorię quę competunt pro ſeruitute et libertate quanto tempore præſcribatur.2.par.4.par.prin. q. vij.nu.1. car.90
In actione fami.hercif. an currat præſcriptio. de præſcri.te.immo.nu.48 car.ead.
Actiones deſcendentes ex.l.ciuili antequam per ſacras conſtitutiones eſſet meta præfinita competebant ſine temporis pręfinitione. 4.par.4.par.prin.q. xxxviij.nu.3 car.130
Actiones quę & an tempore tollatur. de præſcri. te. im. numero 46 car. 297
Actiones annales ſeu prætoriæ quomodo interrumpantur. 3. par.vj.par.prin.q. iiij.prin.nu mero 6 car.21
Actionibus perſonalibus non pręſcribitur minori ſpacio. xxx. anno.ij.par. 3. par.princ.q.x. numero 13 car. 34

Actor

Actor quibus caſibus & quas prę ſcriptiones poſsit intrrrumpere.2. par. vj. par. prin. numero 13 car.211

Actum iam perfectum & conſummatum non vitiat impedimentum ſuperueniens quod ſi ante ſuperueniſſet non potuiſſet perfici.2.par.3. partis.prin.q. ix. numero 5 car. 55

Adire eſt ius. 4. parte 4. partis princi.q.xix.nu.2 car.115

Admitti non debet in electione niſi qui ius habeat. de preſcri. re.im.nu.47 car.297

Aduerſarij pſuaſione ductus quomodo quis dicatur. in repeti.l. celſus.nu.37 car.243

Aduerſus ſupremā Pape poteſtatē nunquā præſcribitur. ij.par. v.par.princ.q.ij.nu. 3. car.162

Affirmatiua illa memoria extare aut negatiua memoriam nō extare quo probantur. ij. par. 3.par.prin.q.vj.nu.25 car.51

Agnati infra quantum tēpus poſſint reuocare feudum antiquum illicite & abſque eorum cōſenſu alienatū.4.par. 4.par.prin. q.xij.nu.18 car.110

Aliena res donari nō pōt quo ad hoc vt ſtatim dominium trāſferatur, nec valet talis donatio in præiudicium veri domini facta.ti.pro dona.nu.5. car.280

Allegans præſcriptionem non ſolum debet eam probare ſed & omnes qualitates ad eam pertinentes. 3. par.3. partis princ. q.iij.nu. 7 car.73

Allegatio bonę fidei in cauſa poſſeſsio.an ſufficiat facta poſt cōclu in cauſa, iij.par. repe.l.celſus.nu.8 car.255

Allegatio tituli ex longo tempore non valet niſi probetur vſus iuris 2.par. 4. par.prin. qō,v. numero 2 car.89

Amiſsione poſſeſsionis ciuilis interueniente interrumpitur præſcriptio naturalis.3.par.vj.partis prin.nu.6 car.213

Ampliatio regulę ꝙ impedito impedimento iuris non currat prę ſcriptio quo caſu limitatur. j. parte vj . partis principa. numero 22 car.200

Antiquitas nō eſt negligenda ſed veneranda quæ in huius operis calce inferitur, præſcriptionis materiæ cōmendatiua.in proemio.nu.2 car.2

In annuis præſtationibus ſeu penſionibus nulla de iure canonico currit præſcriptio.4.par.4. par.princ.q.v.nu.2. c.101

Appellari poteſt infra x. dies in præſcriptione decē dierū et ſententiæ arbitri contradici.de p̄ſcrip.re.im.nu.3 car.286

Appellatione ſucceſſoris pōt venire tam vniuerſalis ꝙ̄ ſingularis. 2. par. 3.par.prin.q.xij. nume. 2 car.58

Approbare & non improbare paria ſunt in repeti. l. celſus. numero 26 car.240

Aqueductus præſcriptio inducitur per fluxum aque per ſe decurrentis. 2.par. 4.partis prin. q.iiij.nu 3 car.88

Aqueductus ſeu eius ſeruitus quāto tempore amittatur.2. par.4. partis princip.quæſtio. iiij. nume. 4 car.89

Arbitramentum collatum in tertium quanto tempore duret. 4. par.4.partis princ.q. xiiij.numero 2 car.127

Arbitrator habens poteſtatē pronuntiandi de veritate poteſt cōdemnare reum vel poſſeſſorem ad ſolutionem vel reſtitutionē reiecta exceptione præſcriptionis.

nis. j. par. principa. quæſtio. v. num. 8 car. 8
Argumētum optimum an preſcriptio poſſit dici contraria iuri naturali. j. par. prin. quæ. v. nume. 1 car. 7
Argumentum de genere ad ſpeciem procedit negatiue ſed nō affirmatiue. in repeti. l. celſus. num. 31 car. 242
Argumentum a communiter accidentibus eſt bonum. j. par. iij. par. principa. quæſtio. x. nume. 42 car. 40
Argumentum de pacto ad legem ſiue ſtatutum procedit. iiij. par. 4. par. princip. quæſtio. xiij. num. 6 car. 112
Argumentum de poſſibilitate actus ad ipſum actum non tenet. j. par. 3. par. princip. quæſtio. x. num. 45 car. 40
Articulus ad præſcriptionem probandam qualiter ſit formādus: & qualiter in hoc habeat teſtis deponere. 4. par. repe. l. celſus. q. j. num. 9 car. 265
Articulus an quomodo poſſit ſuū articulum interpretari. 4. par. repe. l. celſus. q. j. nu. 21 c. 270
Aſſertio procuratoris an cauſet bonam fidem & iuſtiſſimum errorem: & per conſequens titulum putatiuum. in rep. l. celſus. nume. 39 car. 243
Authentica male fidei. xij. modis limitatur. 2. par. 3. par. prin. q. 12. num. 7 car. 59
Contra authoritatem & iura eccleſiaſticę diſciplinę nunquam præſcribi poteſt. j. par. vj. par. prin. nu. 7 car. 195
Authoritate canonis pōt ęx cauſa rationabili & in certis caſibus induci pręſcriptio cum mala fide. 2. par. 3. par. prin. quæſt. xiiij. num. 14 car. 69

De litera B.

Beneficium reſtit. in integ. an quandoque cenſeatur excluſum. 4. par. 4. par. prin. q. xxix. nu. 7. c. 122
Bona fides cum p̄ſcr. xxx. anno. an ſufficiat ad poſſidēdum res temporales laicorum vel patrimoniales clericorum ſine titu. de preſcriptio. re. immobi. nume. 33 car. 293
Bona fides adeſſe debet in præſcriptione libertatis ſeu immunitatis non ſoluendi collectas debitas &c. 2. par. 5. par. prin. q. vij. num. 5 car. 170
Bona fides de iure ciuili regulariter attenditur in dominij tradi tione. 2. par. 3. par. prin. quæ. 7. num. 2 car. 52
Bona fides iniuſto errore cauſata an proſit ad præſcriptionē longi temporis. in repeti. l. celſus. num. 15 car. 237
Bona fides iniuſta ratione cauſata an ſufficiat ad faciēdum fructus ſuos. in repeti. l. celſus. nume. 16 car. eadem
Bona fides & mala ex q̄bus præſumantur 3. par. repet. l. celſus. num. 24 car. 261
Bona fides quando præſumatur. 3. par. repeti. l. celſus. nume. 103. car. 255
Bona fides authoris quo caſu non ſit neceſſario alleg〈a〉nda. 3. par. repe. l. celſus. nu. 5 ca. 255
Bona fides ad præſcriptionem rerum corporalium eſt neceſſaria. 3. par. repetitio. l. celſus. nume. 1 car. 254
Bona fides regulariter præſumitur in omni poſſidente. & nume. 9. 3. par. repeti. l. celſus. nume. 2 car. ead.
Bona fides an ſit in omni præſcriptione

ptione neceſſaria an etiam cum ea requiratur titulus.2. par.3. par.prin.q.vj.nu.1 car.46
Bona fides requiritur aduerſus eum cōtra quem præſcribitur. 2.par.3.par. princi. quæſtio. i. num.6 car.43
Bona fides requiritur in præſcriptione ſeruitutis.2. par.4.par. prin.q.i.nu.10 car.82
Bona fides quomodo probetur aut ex quibus præſumatur in iuribus incorporalibus.2. par. 4. par.prin.q.i.num.11 car. ea.
Bona fides requiritur tam in præſcriptione libertatis quam ſeruitutis.3. par.4.par.prin.q.iii. num.8 car.94
Bona vel mala fides quid ſit: & quis dicatur bone vel male fidei. 2.par.3.par. prin.quæſt.j. num.1 car.42
Bona vel mala fides quam recipiat diuiſionem. 2.par.3. par. prin.q.iiij.num.1 car.45
Bona fides quo ad vnum non impedit præſcriptionem quo ad alium.2.par.3.par.prin. q.iiij. num.2 car. eadem
Bona alienari prohibita fauore publice vtilitatis non poſſunt præſcribi.5.par. 5.par. princi. q.iiij. num.5 car.186
Bona in fiſcum incorporata quāto tempore præſcribi poſſunt. 2.par.5.par.princ.quæſtio.iiij. num.3 car.167
Bona omnino vacantia hoc eſt illius qui ſine ſucceſſore deceſſit poſſunt præſcribi. i. par.6. par.prin.nu.49 car. 208
Bona quando dicantur incorporata in fiſcum & quando fiat iſta incorporatio. 2.par.5.par. prin.num.5 car.160
Bona vacantia fiſco delata poſt denūtiationem an poſsint vſucapi. vel præſcribi. 2. part.5. par.prin.nu.1 car. 159
Bona ſeu iura poſsibilia iure communi iam fiſco incorporata quanto tempore præſcribantur.2.par.5.partis princip. nume.3 car.160
Bona teſtatoris viuentis an poſſint pro hærede vſuca.titu. pro hęre.nu.2 car.279
Bonam fidem habens an cū ſcientia rei alie. poſsit præſcribere de pręſc.re.immo.nu.16. c.288
Bone fidei poſſeſſor dicitur q putat rem eſſe tradentis. i. par.3. par.prin.q.ix.num.5 car. 28
Bone fidei poſſeſſor an pro fructibus conſumptis teneri poſsit actione perſonali. 4.par.4.par. prin.q.xxxv.nu 4 car. 128
Bonorum poſſeſsionē petenti quātum tempus ad hoc ſit concedēdum. de præſcri.re.immobi.nume.6 car.286
In bonis cōmunibus prælato & capitulo an currat præſcriptio vacante ſede.i.par.5.par.prin. q.iiij.num.3 car.138
In bonis delatis ſeu commiſsis propter vectigal non ſolutum quanto tempore contra fiſcum pręſcribatur.i.par.5.par.prin. num.4 car.160

De litera. C.

CA non poteſt ex cauſa vrgenti & rationabili inducere præſcriptionem in certis caſibus cū mala fide quod non poteſt lex ciuilis.i.par.prin.q.5.nu.12. ca.10
Captus ab hoſtibus non dicitur poſsidere ſed poſsideri. 3. par. 3.par.prin.num.5 car.72
Caſus in quibus præſcriptio non currit qui ſunt. i.par.6. partis princ.

princ.num. 2 car. 194

Caſu quo non obſtante guerra & hoſtilitate currat præſcriptio. 2. par. 6. par. principa. numero.4 car. 210

Caſus quidam in quo limitatur concluſio ꝙ præſcriptio non ampliatur.2.par. prin. quæ.ij. num.3 car.24

Caſu quo iuſpatronatus pręſcribi poteſt quantum tempus requiratur ad præſcriptionem illius j.par.5.par.princip.quæſti. ix. num.4 car.149

Caſu quo per citationem interrũpi poteſt præſcriptio: non eſt curandum de libello male formato.3.par. 6.par. q.iiij. prin. num.16 car.221

Cauſa quælibet licet iniuſta excuſat a dolo: & conſequenter a mala fide. in repe. l.celſus. nume. 14 car.236

In cauſa criminali ſola libelli oblatio ante citationem interrũpit præſcriptionem. 3. par. 6. par.princi. quæſtio.iiij.princi. num.24 car.222

Ceſſante cauſa neceſſaria vel finali ceſſare debet & effectus. ij. par. iij.par. principa.q.ix. nume.6 car.55

In certis cauſis ſolutionis tempus eſt inſpiciendum ſitu. pro ſolu. num.3 car.277

Cautela ad hoc vt quaſi poſſeſsio non dicatur derelicta in caſu quo conſtructum in loco publico deſtruitur.4. par.5.par.principa.q.vij.num.2 car.182

Cautela pro illo qui vult vendere ſed propter alterius denunciationem non inuenit emptorem.3. par. repe. l.celſus. nume.14 car.259

Cenſus pręſtatio vel tributum nõ præſcribuntur cõtra principẽ: ſed bene contra priuatũ.2.par. 5.par.prin.q.i. nu.5 car.161

Cenſus tributum ſeu publica punctio non differunt ſi data ſint principi in ſignum ſuperioritatis. 2.par.5.par. princi. quæ. ſi num. 2 car. eadem

Centum anni an dicantur tantum tempus cuius initij me.non ex. j.par.5.par. principa. numero 27 car.136

Centum anni dicuntur eſſe tantũ tempus de quo non extat memoria..2.par. 3.par.prin.q.vj. num. 24 car.50

Charitatiuum ſubſidium an contra epiſcopum poſsit præſcribi. j.par.5.par.prin. quæſtio..xvj. num.5 car.158

Citatio vbi actor qui fecit citari non comparet in termino habetur pro non facta: nec interrũpit præſcriptionem. 3. par. 6. par.princi.quæſtio.iiij.princi. num.22 car.222

Citatio ad hoc vt interrũpat præſcriptionem debet eſſe certa & ſpecialis. 3.par.6.par.princ.q. iiij.prin. nu.23 car.ead.

Citatio realis quæ fit per capturam perſonæ an præſcriptionẽ interrumpat. 3. part. 6. partis principa. quæſtio.iiij. numero 29 car.123

Citatio quæ fit per teſtamentum receptionum ad æternam rei memoriam lite non conteſtata an interrumpat præſcriptionẽ. 3.par. 6. partis prin.quæſt.iiij. num.30 car.123

Citatio non inducit litis pendentiam niſi nuntius retulerit iudici vel in actis: & ſic talis citatio eſt nulla nec præſcriptione interrumpit. 3. par. 6. partis princip. quæſtio.iiij.princi. num.25 car.122

Citatio

Citatio nulla nullam facit præſcriptionis interruptionem. 3. par.6. partis princi.quæſt.iiij. prin.nu.27 car.222

Citatio ſola an interrumpat præſcriptionem xxx.vel.xl. ann. cum bona fide ſine titu. per quam acquiritur vtile dominium.3 par. 6. partis, quæſtio. iiij. prin.nu.7.& 9 car.219

Ciuilis poſſeſsio quæ ſit aut quomodo dicatur.2. par.repe.l.celſus.num.10 car.251

Ciuilis poſſeſsio quomodo perdatur.2. par.repeti.l.celſus. nume.11 car.ead.

Ciuilis ratio non poteſt naturalia iura corrumpere. 2. partis principalis quæſtio. ij. numero.4 car.18

Ciuilis obligatio ipſo iure tollitur per præſcriptionem naturalis vero quo ad effectum. j. partis.princip.quæſtio. vj. nume.1 car.11

Ciuitas Venetiarum ſi deſtrueretur an poſſent Veneti prohibere alios illum locum occupare. 4. par.5.par.princ.quæſtio.vj. num.8 car.128

Ciuitas etiam ſuppoſita alicui domino principi vel tyranno gaudere debet nihilominus priuilegio reip. & beneficio reſtitu. in integ.3.par.5.par. prin.q.ij. num.4 car.174

Ciuitas ſubiecta eccleſiæ Romanæ an poſsit præſcribere iuriſditionem in ſingulos ciues &c. j.par.5.par. principa. numero.26 car.136

Ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem de iure vel de facto: dicuntur habere fiſcum et ipſamet ciuitas eſt fiſcus. 2. par.v. partis principa. quæſtio. viij. num.4 car.172

Clauſula non obſtante in priuilegiis inſeria quid operetur. j. par.5. partis princi. quæſtio. j. num 2 car.137

Clauſula conſtituti vel præcarij paſsiue tranſit in hæredes conſtituentis. 4.par. 4.par.princi. q.xj.nu. 6 car.106

Clerici an in rebus patrimonialibus gaudeant priuilegio quadragenaria, j. partis. v. partis principa.quæſtio. quinta. nume.1 car.139

Clerici in rebus patrimonialibus non gaudent priuilegiis eccleſiæ.i. par.5.par.princi.q.v. num.2 car. ead.

Cognitio cauſarum matrimonialium poteſt per prælatum epiſcopo inferiorem præſcribi. j. par.5. partis princ. quæſtio.xj. num. 5 car.153

Cognitionem ſpecierum præcedere debet cognitio generum. in tractat.j. partis principa. nume. 1 car.4

Collectas non ſoluens per xl. an. an ſit tutus a futuris collectis. ij.par.5.partis.prin. quæſt.vij. num.3 car.170

Colonus ſi domino ignorante vẽdidit fundum conductum cuius emptor domino a quo conduxit penſionem ſoluit.xxx. annis:an dominus poſsit agere cõtra emptorem rei vendicatione 4. par.4. partis princ.q.xj. num.7 car.106

Colonus vel conductor præſcribere poteſt contra actionem perſonalem quæ oritur ex contactu locationis. 4.par.4. partis principa. quæſtio.xj. nume.2 car.105

Colonus vel conductor præſcribere poteſt præſtationem penſionis pro tẽpore præterito.xxx. anno.

an.ſed non penſionem futuri tẽporis.iiij.par.iiij.partis princ. q.xj.nu.3 car.ea.

Comparitio ſubſequens an valideet citationem nullam.iij par. vj.partis.queſtio.iiij.princ.numero 28 car.223

Competentia de iure gentium an præſcribi poſsint.4.par.5.partis.princi.q.vj.nu.1. c.180

Competentia de iure gentium licet non poſsint præſcribi poſſunt tamẽ conſuetudine acquiri.4.par.5. par.princ.q.vj.numero 2 car.ea.

Competentia Papæ ratione ordinis an poſsint præſcribi.j.par. v.partis princi.nu.2. car.136

Completa præſcriptio an poſsint interrumpi.3.par.vj.par.prin. q.iiij.prin.nu.52 car.229

Communitati currit tempus petẽ dę reſti.a die lęſionis.4.par.4. par.prin.q.xxix.nu.11. c.123

Communione durante an currere poſsit præſcriptio.4. par. 4. partis prin.q.xiij.nu.2 c.111

Concluſio ꝙ actioni perſonali nõ præſcribitur cum mala fide limitatur vt procedat quo ad creditorem cui actio competit: ſecus ſi nondnm competit.ij.par. 3.par.prin.q.xiij.nu.9 c.65

Concluſio ꝙ mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali non procedit vbi actio eſt perſonalis & habet tempus limitatum a lege. 2. par.3.par. prin.q.xiij.nu.5 car.64

Concluſio ꝙ indiſtincte mala fides defuncti nocet hæredi aut ſucceſſori in pręſcribendo etiã longiſ.tempo.& licet ipſe ſucceſſor ſit bo.fi. & velit a ſeipſo præſcriptionem inchoare, in quibus caſibus nõ procedat.2.par. 3.partis prin.q.xij.nu.13. c.62

Concluſio illa ꝙ quomodocunq: deſinat poſſeſsio interrũpitur præſcriptio quo caſu non procedat. 3. par.vj. partis principa. nu.7 car.213

Concluſio ꝙ ex ſolo longi temporis vſu inducatur obligatio quõ intelligatur & limitetur.j.par. 3.par.prin.q.x.nu.8 c.32

Concluſio ꝙ præſcriptio.xxx. an.interrumpitur ſola citatione an extendatur ad vnicam citationem legitimę factam. 3. parte vj.partis prin.q.iiij.principio.nu.14 car.221

Concluſio dicens ꝙ bona fides in dubio præſumitur in habente titulum intelligenda eſt dũmodo allegetur.3.parte.repe.l.celſus.nu.4 car.225

Concluſio ꝙ actioni perſonali p̃ſcribatur cum mala fide repſobatur in lege.4.par.4.par.principi.q.viij.nu.3 car.104

Concluſio iſta ꝙ non requiritur titulus in præſcriptione ſeruitutis procedit in præſcribenda ſeruitute reali continua. 2.par. 4.partis prin.q.ij.nu.2. c.86

Concluſio quod ſeruitus cauſam diſcontinuam habens non præſcribitur niſi tanto tempore cuius initij memo.&c. fallit vbi allegatur titulus ſeruitutis diſcontinue & probatur de vſu vel quaſi poſ. ſeruitutis.x.an. inter preſentes & xx. inter abſentes ſciente & patiente aduerſario.2.parte.4.partis.principi.q.j.nu.3. car.81

Concluſio iſta quod res immobiles non pręſcribuntur niſi tempore.x.vel.xx.ann. in quibus fallat.1.parte.4. partis.prin.q. j.numero 6 car.75

Concluſio illa ꝙ requiritur probari de ſcientia & patientia in præ-

præ-

præſcriptione ſeruitutũ qño limitatur.2.parte.4.partis.prin. q.j.nu.15 car.84

Concluſio illa ꝙ res immobiles præſcribuntur longo tempore cum titulo & bona fide quomodo ampliatur. 1. par. 4. par. prin.q.j.nu.3 car.74

Concluſio ꝙ aduerſus ignorantẽ currat ipſo iure pſcriptio qualiter intelligatur & in quibus procedat.4.par.4.partis prin. q.xxviij.nu.5 car.119

Cõditio ex canone reintegranda quibus caſibus ſit perpetua. 4. par.4.par.prin.quæſtio.xxiiij. num.6 car.118

Conditioni ſeu actioni deſcendẽti ex l.ſi quis in tantam.l.vnde vi. quanto tempore præſcribatur. 4. parte.4.partis princ. q. xxv.nu.1 car.ea.

Concernẽtes ſupremam Papę poteſtatẽ aliquo tẽporis ſpacio nõ præſcribuntur.1.par.5. partis. prin.nu.24 car.136

Contra conceſsionem ſeu priuilegium Papæ factum de plenitudine poteſtatis an pſcribi poſſit.5.par.5.partis prin. q. viij. nume.3 car.189

Condẽnandi poteſtas dicitur præſcripta vbi præſcripta eſt poteſtas abſoluendi.2.par. prin. q. ij.nu.23 car.22

Conductor vel alius recognoſcẽs alterum in dominum:an poſsit præſcribere contra eũ. 4. par. 4.partis princ.q.xj.nu.1.c.105

Confeſſoria quomodo & quo tẽpore præſcribatur 2.par.4.partis prin.q.vij.nu.3 car.90

Confirmatio tituli inualidi an ipſum reddat iuſtum ad præſcribendum.j.par. 3.partis princi. q.ix.nu.8 car.29

Coniunctio & acceſsio tẽporis & poſſeſsionis ad complẽdam pſęſcriptionẽ quomodo fiat.3.par. 3.partis prin.q.iij.nu.6. c.73

Conſiſtẽtia in animo poſſunt per iuramentum probari.in repe.l. celſus.nu.50 car.246

Continuatio poſſeſsionis an in rebus mobilibus præſumatur. 4. par.rep.l.celſus.quæſtio.j. numero 8 car.265

Cõtinuatio poſſeſsionis inter quos habeat fieri. de vſucapio. numero 19 car.277

Contractu celebrato per procuratorem & ſuppoſitum poteſtati cuius bona fides ſit attendenda.2.par.3. partis prin. quæſt. xviij.nu.1 car.70

Contrahentis bona vel mala fides ſemper attendenda eſt non domini.2.par.3. partis prin.q. xviij.nu.2 car.ea.

Aliud conſiderandum eſt in præſcriptione & aliud in conſuetudine.5.par.5.partis prin.q.xij. nume.5 car.192

Corporalium rerum præſcriptio quatuor principaliter exigit.3. par.princi.q.j.nu.1 car.25

Corporalium rerum præſcriptio quantum tempus requirat. 1. par.4. partis princ. quæſtio. j. nume.1 car.74

Conſtitutum ſimplex vtilius eſt ꝙ̃ cum clauſula precarij.2.parte repeti.l.celſus.nu.18 c.253

Conſtitutum quo caſu nullum habeat effectum.2.par.repe.l. celſus.nu.20 car.ea.

Conſenſus in pœnam non eſt verus ſed fictus conſenſus. j. par. prin.q.vij.nu.4. car. 12

Conſuetudo reprobata prædicatoribus & minoribus qno ad præſcriptionem quæ ſit. j. par. 5. partis prin.quæſt. xiiij. numero 2 car.157

Conſuetudo an extēdatur. 2.par. princi.q.ij.nu.29 car. 24
Conſuetudo cuius initij memoria non extat habet vim priuilegij & conſtituti. 2.parte. 5. partis prin.q.vj.nu.2 car.169
Conſuetudo priuilegium & præſcriptio non ſemper eandē vim dicuntur habere quia multa q̄runtur priuilegio quæ non poſſunt quęri pręſcriptione.5.par. 5.partis princip. quæſtio.j.numero 2 car.183
Cōſuetudo equiualet veritati nec poteſt dici legitima niſi ſit præſcripta.1.parte principa.qō.vj. nume.6 car.11
Conſuetudo poteſt induci a populo abſque titulo & abſque bona fide, in pręſcriptione autem requiritur bona fides. 1. par. prin.q.x.nu.7 car.15
Conſuetudo requirit tacitum conſenſum populi vel maioris partis.j.par.prin.q.x.nu.2. c.14
Conſuetudo dicitur lex non ſcripta & quanto tempore præſcribatur.v.par.5.par.principa.q. xij.nu.1 car.191
Conſuetudo cōtra ius ſiue præter ius pręſcribitur. x.anno.de iure ciuili concurrentibus extremis requiſitis. v.parte prin. q. xij.nu.2 car.191
Conſuetudo vna ſit alteri contraria an vna illarum tollatur.v. par.prin.q.xij nu.4. car.192
Conſuetudo tribuit ius eligendi. j.parte.v.partis princi.q. viij. numero 2 car. 146
Conſuetudo vel preſcriptio cui lex reſiſtit an ſit valida.v.parte v. partis prin. qō.ix. numero 5 car.191
Conſuetudo & priuilegium equiparantur . quinta par. v.partis princip. q.xij.nu.61 car.192.
Conſuetudo quo caſu aſſumat naturam præſcriptionis. 5. parte 5.par.prin q.xij.nu.7 car.ea.
Conſuetudo eſt plenioris interpretationis quam præſcriptio: ideo tanquā fauorabilis nō eſt reſtringenda ſed amplianda. prima parte principa.q.x. numero 9 car. 15
Conſuetudo dandi maiorem vel minorem partem pro decimis an valeat ſine approbatione pape.j.parte.v.partis. prin. q. vij.nume.3 car.141
Conſuetudo excuſat a pręſtatione decimarum perſonalium. j. par.v.partis princip.q.vij.numero 4 car.ea.
Conſuetudo quod nulla ſoluatur decima de fructibus terre an ſit valida. prima parte v. partis principa.q.vij.nu.5. car.ea.
Conſuetudo dicitur lex non ſcripta.j.parte. prin. quæſtio.iiij. numero 4 car. 14
Conſuetudo minuens quotam decimarum an ſit valida. prima parte v. par. princip. quæſtio. vij.nu.8. car.142
Conſuetudo teutonicorum ſeluentium certas menſuras pro decimis, ſiue aliquid colligant ſiue nihil an valeat.prima part. v. partis principa. quæſtio. vij. numero 9 car. 142
Conſenſus tacitus quo caſu habeatur loco tituli.prima par. prin. q.x.nu. 6 car.15
Conueniri nō poteſt petitione hęreditatis: habens iuſtum titulum.quarta parte 4.partis prin cip.q.xvj.nu.4. car. 113
Creditor faciens pactum cum debitore de non petendo poſt autem triginta vel quadraginta annos facit aliud ſimplex pactum de petendo an vigore ſecundi

cundi pacti poſsit petere.v.par
te v. partis principalis q. xv.
num.1 car.93
Creditor in agendo aſſumēs pro
ſe adminiculū ſtatuti,& ſic exe
cutionē paratā inductam a ſtatu
to:debet etiam contra ſe reci-
pere exceptionem ex eodē ſta-
tuto procedentem. ij. par. iij.
par.principalis quęſtio. xiiij.
num.8 car.68
Creditor ſi ſcripſit ſibi ſolutum
eſſe & velit contrarium dice-
re an & infra quod tempus au-
diendus ſit.de præſcrip. re im-
mo.nu.5 car.285
Creditori contra tertium poſſeſſo
rem in actione hypotecaria an
& qūo currat pſcriptio. j. par.
vj.par. princi.nu.25 car.200
Creditore poſsidente rem hypo-
tecatam an contra creditorem
tempore quo poſsidet currat
præſcriptio in hypothecaria.
4. parte 4.par.prin.quęſtio.iij.
nume.4 car.99
In crimine ſuppoſiti partus nun-
quam præſcribitur. 4. parte.4.
par.prin.q.ij.nu.9 car.98
Curandum non eſt de bona vel
mala fide vbi habetur tantum
tempus cuius in me.&c.ij.par.
iij.par. princi. quæſtio.vj. nu-
mero 20 car.49
Curialis ſeu obnoxius curie non
poteſt curſu temporis a curia
eximi.j. par. vj. par.princi.nu
mero 6 car.195
Currente præſcriptione decem
an. ſi is cōtra quē pręſcribitur
fuerit pro parte pręſens & pro
parte abſens quid iuris. j. par.
4.partis principalis quęſtio.v.
num.1 car.79
Curſu longi temporis præſcribi-
tur vbi concurrit ius ſanguinis
diuturnitas temporis & multi-
plicata computatio rationis.1.
parte 3. par. prin. quæſtio. x.
numero 16 car.34

De litera D .

DEbens annuatim dare x.
ſolidos monetę nouæ: ſi
per x.annos det mone-
tam antiquam an præ-
ſcribat primæ obligationi re-
ſpectu monetæ antiquę.4. par.
4.par. principalis quęſtio. vij.
nu.1 car.102
Debens decem ſingulis annis ſi p
xxx.an.tm̄ quinq; ſoluat an in
alijs quinq; præſcribat.4.par.
4 par.prin. q.v.nu.1 car.108
Debitor elapſo tempore.xxx. an
norū pleniſsimā ſecundū leges
conſequitur liberationē.j.par.
prin.q.vj.nu.2 car.11
Debitor non peccat: ſciens ſe de-
bere ſi ſit paratus ſoluere. 2.p.
3.par.prin.q.xiij.nu.3 car.64
Debitor non pręſcribit in actioni
bus ſui natura tēporalibus quæ
potius ſunt ad intereſſe quā ad
penā.2. par.3.par. prin. q.xiij.
num.7 car.65
Debitor tuius præſcriptione po-
teſt repetere ſi ſoluit per erro-
rem vbi exceptio præſcriptio-
nis eſt fauorabilis & iuncta cū
bona fide. 2. partis princ .q.ij.
num.30 car.25
Debitore obligante omnia bona
ſua & conſtituente ſe credito-
ris nomine poſsidere: ſi poſtea
vendat vnam rem & eam pa-
riter conſtituat ſe emptoris no-
mine poſsidere an in emptorē
tranſeat dominium vel pręſcri
bendi cōditio.2.par.tepe.l.cel-
ſus.num.15 car.252
Debitore bona ſua hypotecante
creditori ſi poſtea conſtituat

ſe poſsidere nomine creditoris: & alienauerit aliqua ex bonis hypotecatis: qualiter ſibi debeat creditor prouidere. 2. par. repe. l. celſus. nu. 19 car. 253
Debitũ iuratum non tollitur pręſcriptione ſtatutaria. 2. parte. 3. par. prin. q. xiiij. nu. 11 car. 69
Decima de quibus ſolui debeat de iure cõi. j. par. v. part. prin. q. vij. nu. 10 car. 142
Decimę pdiales emptore ſuo nõ petente an poſtea peti poſsint. j. par. v. par. pri. q. vij. n. 12. c. ea.
Defectus iudicis vel rei facit pręſcriptionẽ dormire: ex quo ius non redditur. ij. part. vj. par. prin. nu. 6 car. 210
Defectus poſſeſsionis nõ interrũpit præſcriptionẽ qñ modicum tempus ſupereſt ad præſcriptionem. iij. par. vj. par. princi. numero 8 car. 213
Defectus poſſeſsionis licet interrũpat pſcriptionẽ nõ tamen interrũpit defectum tituli præcedentis. iij. par. vj. par. princi. nume. 13 car. 214
Defectus ſuperueniens in perſona præſcribentis aut in perſona cõtra quẽ præſcribitur an interrumpat præſcriptionem. iij. par. vj. par. pri. q. iiij. n. 1. c. 218
Deficiẽte poſſeſsione præſcriptio nõ præcedit. v. par. v. par. prin. q. iiij. nu. 2 car. 184
Delinquens videtur ſe obligare ad pœnam j. par. princ. qõ. vij. nume. 3 car. 12
Delinquendi licentia nõ præſcribitur. 4. part. 4. par. prin. q. ij. nume. 5 car. 97
Delictũ præſupponit dolum & latam culpam. & per conſequens malam fidem. j. par. prin. q. vij. nume. 7 car. 12
In delictis nunquã præſcribitur, 4. par. 4. part. princi. queſt. ij. nume. 4 car. 97
Denuntiatio euangelica locũ habet cognita ſcientia & mala fide pręſcribentis. ij. par. iij. par. prin. q. x. nu. 3 car. 57
Denũtiatio an in foro eccleſiaſtico locũ habeat vbi aduerſus ſententiã eſt præſcriptum. ij. par. iij. par. prin. q. x. nu. 5 car. 57
Denuntiatio per quemlibet facta dũmodo fiat cũ licentia iudicis interrũpit præſcriptionem. iij. parte. vj. par. princi. queſt. iiij. prin. nu. 15 car. 221
Denuntiatio extraiudicialis nũquã interrũpit pręſcriptionẽ niſi in caſibus a iure expreſsis, et nu. ſeq. iij. par. vj. par. prin. q. iiij. prin. nu. 18 car. 221
Denuntiatio extraiudicialis facta cũ forma legis vt perfectius C. de an. excep. an interrũpat præſcriptionem. iij. par. vj. par. prin. q. iiij. prin. nu. 20 c. 222
Derogari an poſsit præſcriptioni per priuilegiũ. v. par. v. par. princi. q. viij. nu. 1 car. 189
Deſidia non poteſt imputari domino ſi nõ eſt vſus opera vaſalli qua non indiguit nec eo caſu contra eum currit præſcriptio. iij. par. iiij. par. princi. qõ. xij. nume. 16 car. 110
Deſinere non põt quod nunq̃ incipit & præſcriptio qñq; nullo modo currit quãdoq; inchoata dormit: quãdoq; aũt currit ſed per interruptionẽ. j. par. vj. q. par. prin. nu. 1 car. 194
Deſinentia vnius eſt origo alterius. v. par. v. par. princi. q. vj. nume. 4 car. 180
Deſtructo principali per viã præſcriptionis an deſtruatur & acceſſoriũ. 4. part. 4. par. princ. q. xxxv, nu. 3 car. 128

Detentatione poſſeſ.probata cenſetur probata poſſeſsio alio nõ edocto. iiij. part. repeti. l. celſus. car.263
Detrahi an poſsit de præſcriptione tempus quo durauit prælatus qui conceſsit exemptionẽ &c.j.par.v.par.prin.q. xij. nume.5 car. 156
Dictum teſtis dubiũ ad quid debeat referri.iiij.par.repe.l.celſus.q.j.nu.19 car.269
Dicto dicentis ſe nunq̃ habuiſſe animum amittẽdi ciuilẽ poſ. an ſit ſtandum.ij.par.repe.l.celſus nume.12 car.251
Dicta teſtium non ſunt cauillãda: ſed interpretanda,iiij. par. repe.l.celſus.q.j.nu.20 car.270
Dictio par: in materia poſſeſsionis & præſcriptionis quid importet.iiij.par.repe.l.celſus. q. j.nume.22. car.271
Dictio citra:quid importet in materia poſſeſsionis & præſcriptionis.4.par.repe. l. celſus.q. j.nume.10 car.266
Dictio plus vel vltra:a teſte prolata nõ prodeſt in materia pręſcriptionis.4. par. repe.l. celſus.q.j.nu.15 car.268
Dies ceptus in vſucapionibus & præſcriptionibus an habeatur pro completo.j. part. iiij. par. prin.q.vj.nu.6 car.80
Differẽtia eſt inter cenſum & annuã penſionẽ reſpectu priuati. ij.par.v.par.prin.q.j.n.3.c.161
Differentia eſt inter ius adeundi & bonorum poſſeſsionem. iiij. par.iiij.part. princi.queſt.xx. nume. 2 car. 116
Differentia inter ius canonicum & ciuile non datur in præſcriptione remedij canonis reintegranda.4.part.4. par. prin.q. xxiiij.nu.6 car.118
Differentia quæ ſit inter ius canonicum & ciuile quantũ ad præſcriptionem,iij. par. iiij. part. prin.q.iij.nu.3 car.93
Differentia eſt de iure ciuili inter bonæ & malæ fidei poſſeſſorem.ij.par.iij.par.prin.q.vj. nume.3 car. 46
Diffinitio p̃ſcriptionis ſcdm Ioã. And.quã ipſe tanq̃ verã approbat explicãs ſingula eius membra:& cõiter ẽt tenetur. j. par. prin.q.j.nu.3 car. 5
Diffinitio præſcriptionis vel vſucap.quę ſit. & iſtud nomẽ vſucapio qũo accipiatur j. parte prin.q.j.nu 1 car. 4
Dignitas epiſcopalis non põt pręſcribi.j.par. vj.par.princi.numero 8 car.195
Dilatio ſemper ĩ dubio intelligiẽ cõtinua niſi cautũ reperiatur q̃ ſit vtilis.j.par.4.par.princi.q. vj.nume.7 car.80
Directũ dominiũ quo caſu præſeratur vtili.ij.par.iij.par. prin. q.iiij.nu 6 car.46
Diſpoſita in ciuitate an cenſeantur diſpoſita ĩ villa vel caſtro: quia caſtrum eſt mẽbrum ciuitatis.iij.par.v.par.princi.q.ij. nume.2 car.173
Diſpoſitio ſtatuti q̃ poſsidens rẽ pro ſua ſpacio. xxx. annorum qũo ſit intelligenda.ij. par. iij. par.prin.q.xiiij.nu.3 car.67
Diſpoſitio tex §.ſi quis per xxx. an.procedat in poſſeſſore malę fidei.4.par.4.part. princi. qõ. xij.nume.3 car.107
Diſpoſitiones plures requirunt plures præſcriptiones.iiij.par. iiij. partis princi.quæſtio. iiij. nume.4 car. 101
Diſpoſitio.l. ſi quis in tantam.C. vnde vi an de iure canonico locum habeat.4. par. 4. partis

 prin.

prin.q.xxv.nu.2 car.118

Diſtinctio ſuper titulo tranſactionis an ſufficiat ad præſcribendum.j.par.iij.par.princ. qõ.v. nume.1 car.26

Diſtinctio an ſeruitus habeat interuallũ vel non de quibus ſeruitutibus intelligatur. iij. par. iiij.par.princi.q.vj.nu.2. c.95

Diuiſio bonorum an præſumatur vbi duo fratres vel ſocij diu ſteterunt ſeparati poſsidendo quilibet vnam partem. & nume.41. j.par.iij.par.prin.q.x. nume.39 car.39

Diuiſio bonorum a minore facta tempore minoris ætatis ſine curatore vel decreto iudicis an ſit valida.j.par.iij.par.prin.q. x.nume.40 car.39

Diuiſio bonorum non præſumitur vbi nulla in bonis ſeparatis habetur proportio. j. part. iij. par. princi. quæſtio. x.numero.44 car.40

Diutina præſtatio obligat in futurum niſi conſtet eam non animo ſe obligandi factam vere vel præſumptiue.j.par.iij.par. prin.q.x.nu.21 car.35

Ex diuturna præſtatione cũ curſu longi temporis præſumitur titulus.j.par.iij.par.prin.q.x. nume.20 car.35

Domicilium habens in pluribus locis præſens dicitur quo ad omnia: in materia præſcriptionis.j.par.iiij.par.princi.q.ij. nume.4 car.76

Dominium directum & vtile: & quotuplex & quæ ex hoc reſultat vtilitatis,ij.par.prin.q. ij.nume.5 car.18

Dominus feudum recuperans nõ tenetur illud reſtituere primo vaſallo contra quem fuit præſcriptũ.iiij.par.iiij.part.prin. q.xij.nu.7 car.108

Dominus alicuius loci de iure cõmuni poteſt cum proclama pœnali prohibere ne ſubditi veniantur in ſuo dominio. & ſi ſubditi non contradicant tunc dominus terre conſtituitur in quaſi poſſeſ. prohibitionis.iiij. par. v. part.princi. quæſtio.v. nume.4 car.179

Dominus habens malam fidem an dicatur præſcribere: aut fundus ipſe ſeruiens. iij. par. iiij. par.prin.q.iij.nu.6 car.93

Domino an proſit præſcriptio vaſalli.4.part.4.par. prin.q.xij. nume.13 car.109

Dominiũ rei nõ tranſit p emptionem niſi pretio ſoluto.titu. pro emptore.nu.3 car.178

Donatio inter patrem & filium vel inter virum & vxorẽ quæ a principio nõ valuit nec morte confirmatur an præbeat cauſam præſcribendi.in repe.l. celſus nu.7 car.235

Donatio rei alienę quo caſu teneat.tit.pro donato.nu.4.c.180

Donatio iurs ſpiritualis facta laico non præſtat iuſtum titulum præſcribendi.j. parte. iij. par. prin.q.iij.nu.6 car.26

Donatio inter virum & vxorem quo caſu non teneat.titu.pro donato.nu.2 car.180

Donatio epiſcopi ſine cõſenſu capituli an plenum ius transferat. de præſcriptio.re. immo. nume.32 car.192

Dos eccleſiæ a principio ſibi cõſtituta ſit in alienabilis. j. par. vj.qar.prin.nu.11 car.197

Dos mulieris lucratur a viro per diſſolutionem matrimonij contingentem culpa mulieris. j. par.iij.par. princi. quæſtio.x. nume.15 car.34

Dos

Dos eccleſiaſtica quanti tempo-ris ſpacio præſcribatur. j. par. v.par. princip.nu.2 car.131
Contra dotem reſtituendam non currit aliqua præſcriptio du-rãte matrimonio.j.par.vj. par. princi.nu.14 car.198
Dubitatio ſeu titubatio ſuperue-niens de vera poſſeſsione: an interrumpat præſcriptionem. tertia parte. vj. partis. prin-cipa. quæſtio. ij. principa. nu-mero. 3 car.215
Dubitatio ſuperueniens ꝙ res ſit aliena non interrumpit pręſcri ptionem inchoatam. ij. parte. iij.partis princi.quæſtio.ij.nu-mero. 2 car.44
Dubitatio ſuperueniens præſcri-benti fructus ſeu partum ancil-lę vel alterius rei empte ante-quam præſcribat interrumpit præſcriptionem: iij. part. vj. par. prin. quæſtio. ij. prin. nu-mero.4 car.215
Dubitatio rei aliene an perfectã præſcriptionem ſuperueniens an noceat.ij.par.iij.par. princ. q.viij.nu.2 car.53
Dubius poſſeſſor an ſit bonę vel malę fidei.ij.par. iij. par. prin. q.ij.nu.1 car.43
Dubius & ignorans æquiparan-tur.ij.par.iij.par.prin.quęſt.ij. nume.4 car.44
In dubio nemo tenetur ius ſuum indiſcuſſum relinquere.ij.par. iij. partis princi. quæſtio. ij. nume.3 car.44
Duorum diuerſo tempore præ-ſcribentium cum titulo & bo-na fide: ſi poſſeſsio ad tertium: & ambo concurrant: quis eo-rum præferatur in vendica.ij. par.iij. partis princi. quęſt.vj. nume.5 car.46

De litera E.

Eccleſia vacante an cur-rat eius præſcriptio.de præſcrip.re.immo. nu-me.39 car.295
Eccleſia an poſsit ratione pecca-ti leges corrigere: aut cauſas audire & diffinire. de præ-ſcrip. rerum immobi. nume-ro. 15. car.287
Eccleſia quanto tẽpore præſcri-bit contra laicum.de præſcri. re.immobi.nu.26 car.290
Eccleſia vacante non currit con-tra eam præſcriptio.ij. par. vj. par.prin.nu.7 car.210
Eccleſia an poſsit præſcribere cõ tra eccleſiam ius decimandi & decimas percipiendi ex præ-dijs in parochia conſtitutis. j. parte. v.principa. quæſtio. vij. nume.13 car.143
Eccleſia an aduerſus præſcriptio nem poſsit reſtitui in integrum j. part.v.part. princi.q. ij. nu-mero. 1 car.137
Eccleſia ſuccedẽs priuato an vta tur priuilegio ſuo in præſcri-bendo. prima parte. v. partis principa. quæſtio. iij. nume-ro. 1. car.138
Eccleſia laudabiliter non debet requirere decimas vbi ſine ſcã dalo nequit exigere. j. par. v. par.principa. quæſtio. vij. nu-mero.6 car.141
Eccleſia licet ſit exempta priui-legio aut præſcriptione tene-tur tamen reuerentiam epiſco-po exhibere. j.par.v.par. prin cipa. q.xij.nu.6 car.156
Eccleſia gaudet priuilegijs fiſci j par.v.partis principa. qõ.v. nume.3 car.139
Eccleſia æquiparaẽ minori & pu-pillo

pillo & fiſco.j.par.v.par.prin
ci.q.v.nu.4 car.ea.
Eccleſia poteſt vti & gaudere iu
re imperij.j.par.v.partis prin.
q.v.nu.5 car.ea.
Eccleſia an poſsit aduerſus eccle
ſiam præſcribere quartā paro-
chialem quam debet eccleſia
non parochialis quo ad defe-
ctum eccleſię parochiali.j.par.
v.par.prin.q. xiiij.nu.1. c.157
Eccleſia vna poteſt maiores deci
mas præſcribere:& alia mino
res.ij.par.principa. quęſtio.ij.
numero 20 car. 22
Eccleſia vel capella longo tem-
pore fundata an præſumatur
autoritate epiſcopi fundata. 1.
par. 3. partis principa. quæſt.
x.nume.38 car.39
Autoritas epiſcopi requiritur in
fundatione eccleſiæ.j.parte.iij.
par.prin.q.x.nu.38. car.ead.
Eccleſia quo caſu excludatur
quadriēnio.j.par.v.partis prin
ci.nu.11 car.133
Eccleſia ſumens fundamentū ex
aliquo ſtatuto laicorum in quo
eſt certum tempus præſcriptio
nis præfixum: an tali tempori
præſcriptionis ſubiiciatur .1.
par. v.par. prin.nu.15. car.134
Eccleſia romana quot modis in
præſcriptionis propoſito dica-
tur.j.parte.v.partis principa.
numero.16 car.ea.
Eccleſiæ ſeculares quibus modis
poſsint pleno iure ſubeſſe infe-
riori prælato. j. par. v. partis
prin. q.xj.nu.3 car.152
Eccleſiæ an ipſo iure currat præ-
ſcriptio quadragenaria data
ignorantia.j.parte.v.par.prin.
q.ij.nu.3 car.137
Contra eccleſiam regulariter prę
ſcribitur xl. annis indiſtincte.
3.par.4.partis prin.quæſtio.ij.
numero 1 car. 92
Aduerſus eccleſiam quanto tem-
pore præſcribatur.1.par.5 par.
prin.nu.1 car.131
Quarum eccleſiarū bona præſcri
bantur iure communi. 1. parte
5.par.prin.nu.18 car.135
Effectus vſucapionis quis ſit titu.
pro ſuo.nu.8 car.2[illegible]3
Effectus multiplex reſultat ex p̄
ſcriptione.2.par.principa.quæ
ſtio.ij.nu.1 car. 17
Effectus interruptionis præſcri-
ptionum quis ſit 3.par. vj.par.
principa.quæſtio. iiij. princi.
numero 42 car.226
Emendatio importat correctionē
in parte non in totum. 4.par.
4.par. princip.quæſtio. xxx.
numero 8 car. 125
Emendatio quo caſu petatur offi-
cio iudicis aut iure actionis.
4.par.4. par. principa. quæſt.
xxx.nu.10 car.ea.
Emens rem aliquam a non domi
no quem credidit dominum :
quem ſciebat hypotec. cui præ
ſcribat.2.par.3.par. pri.q.iiij.
numero 3 car. 45
Emens rem ab illo qui cepit poſ
ſidere: quo titu. eam vſucapiat
titu.pro derelicto.nu.2 car.281
Empta bona fide. an ſemper vſu-
capiantur . de vſucapio. nu-
mero 10 car.274
Emphiteota vel vſufructuarius li
cet naturaliter poſsideant fun
dum: tamen epiſcopum ius em-
phiteoticum uel uſumfructū poſ
ſident naturaliter & ciuiliter
4. par.4.par.principa.quæſtio.
ix.nu.2 car.104
Emphiteota feudatarius & ſuper
ficiarius præſcribunt ius em-
phiteoticum ſingulis ad ſingu-
la relatis. 4.par.4. par. prin.
q.ix. nu.1 car. ea.

Emphi-

Emphiteota an præſumatur ille qui diu tenuit rem tanquam emphiteoticam & pro ea præſtitit canonem debitum.1 par. 3. par.prin.q.x.nu.35 car.38
Emphiteota nunquam præſcribit directum dominium contra dominum directum.4.par.4.par. prin.q.xi.nu.4 car. 105
Emphiteota penſionem non ſoluens per xxx.vel xl.anno. & ſemper poſſedit an præſcribat liberationem a penſione ſoluenda pro tempore tam parte q̃ futu.4.par.4.par.prin.q.viij.numero 1 car.103
Non entis nullę ſunt qualitates in repe.l.celſus.nu.2 car.234
Epiſcopo petente quartam decimarum ab aliqua eccleſia inferiore: illa autem opponente præſcriptionem: cui incumbat onus probandi. 1. par. 5. par. prin.q.xiij.nu 3 car. 156
Equitas in conſuetudine conſideratur:rigor autē & odium vertitur in præſcriptione. 1.par. prin.q.x.nu. 10 car. 15
Equitas ſcripta præferri debet rigori ſcripto.1. par.prin.q.v. numero 15 car. 10
Error iuris non prodeſt in vſucapione. titul. pro donato. numero 2 car.280
Error dicitur iniuſtus in facto proprio nulla aduerſarij ſuaſione interueniente. in repe.l.celſus.nu.34 car.242
Error iuſtus dicitur qui perſuaſione aduerſarij.eſt inductus.in repe.l.celſus.nu.36 car. ea.
Error an dicatur iuſtiſsimus ſi ſit cauſatus ab aſſertione propinquorum vel ſociorum.in repe.l.celſus.nu.44 car.245
Error iuſtus vel iniuſtus qui dicatur.in repe.l.celſus.nu.33 c.242
Erroris ſpecies eſt triplex. in repe.l.celſus.nu.33. car.ea.
Error iuris quo caſu præſcribentem non iuuet.in repe.l.celſus. numero 21 car.239
Error iuris mixtus cum errore facit an ſit ſufficiens ad præſcribendum. in repe. l. celſus. numero 22 car.ea.
Error iniuſtus an ſufficiat ad pręſcriptionem rerum incorporalium . in repeti. l. celſus . numero 12 car. 136
Error etiam iniuſtus cauſat bonam fidem. in repe.l.celſus.numero 13 car. ea.
Error iuris non inducit bonam fidem in vſucapione vel præſcriptione longi temporis. in repe.l.celſus.nu.17 car. 237
Error iuris licet dicatur inducere malam fidem in vſucapionibus & præſcri.longi.tempo. dicitur tamen mala fides facta. 2.par.3.par.principa. quæſtio. iij.nu.6 car.44
Eccleſia vel epiſcopatus an dicatur habere fiſcum.2.par.5.par. prin.q. viij.nu.5 car. 172
Error iuſtus an operatur q̃ vſucapio ſeu præſcriptio procedat vbi non cadit titulus verius. 4.par.4.par.prin. q.xviij. numero 4 car. 114
Error iuris cauſat bonam fidem & prodeſt ad præſcriptionem lõgiſsimi tempo.4. par.4.par. prin.q.xviij.nu.7 car. ea.
Error ex parte recipientis impedit dominij tranſlationem & præſcribendi conditionem: ſecus ſi error interueniat ex parte tradentis. in repe. l. celſus. numero 54 car. 247
Error iuris aut titulus illo errore cauſatus non prodeſt ſi lex expreſſe reſiſtat in repe.l. celſus

ſus.nu.19 car. 238
Error tolleratur in facto proprio
vbi agitur de damno vitando.
in repe.l.celſus.nu.52 car.246
Etas pupillaris ſubtrahitur in om
ni p̄ſcriptione longiſsimi tp̄is.
1.par.vj.par.prin.n.34. c.203
Euolat emiſſum irreuocabile ver
bū.3.par.rep.l.cel.n.16. c.260
Executioni reſcripti quāto tēpo-
re prǫſcribatur. v. par. v. par.
prin.q.xiij.nu.1 car.192
Exempti prǫſcriptione vel priui
legio habent neceſſario poſtu-
lare a proprio epiſcopo ea quæ
ſunt ordinis epiſcopalis. j.par.
5.par.prin.q.xij.nu.7 c.156
Exceptio præſcriptionis an poſ-
ſit opponi tam in vim dilatoriǫ
ꝙ peremptoriǫ:et infra quantū
tempus tam in ciuilibus quam
criminalibus.j.par.prin.q.ix.
nume.6 car.114
Exceptio præſcriptionis pro re
mobili oppoſita non dr̄ inepta.
j.par.princ.q.iij.nu.2 c.6
Exceptio eſt excluſio actionis.j.
par.prin. q. viij.nu.4 car.13
Exceptio prǫſcriptionis an impe
diat litis ingreſſum.j.par.prin.
q.ix.nu.1 car.ea.
Exceptio p̄ſcriptionis ſi lex ꝓhi
bet impedit litis ingreſſum. j.
par.prin. q.ix.nu.4 car.ea.
Exceptio præſcriptionis impedit
compromiſſum faciendum ex
forma ſtatuti. j. par.principa.
quǫſtio.ix.nu.5 car.14
Exceptio non numeratæ pecuniǫ
præſcribitur biennio. 4.par.4.
par.principa.quæſtio.xxxvij.
numero 3 car. 129
Exceptio dominij non poteſt op-
poni in remedio can.reintegrā
da.4. par.4.par. princi. quæſt.
xxiiij.nu.4 car.118
Exceptio habens tractum ſucceſ
ſiuum an poſsit opponi. 4.par.
4. par. princip. quæſtio.xxx.
numero 5 car.124
Excommunicandi poteſtas:inter
dicendi & abſoluendi poteſt p̄
ſcribi reſpectu clericorum &
eccleſiarum ſecularium ab in-
feriore epiſcopo. j.par.v. par.
prin.q.xj.nu.10 car.154
Excommunicato an currat præ-
ſcriptio: & an excōicatus poſ-
ſit interrumpere præſcriptionē
j.par.6.par.prin.nu.24. c.200
Excommunicato quo caſu currat
præſcriptio. 4.par. 4.par.prin.
q.iij.nu.8 car.100
Executio officio iudicis facta quā
to temporis ſpacio præſcriba-
tur.4.par.4.par.prin.q.xxxi.
nume.1 car.126
Exēptionis vel immunitatis pri-
uilegio in libro communis de-
bentium deſcripto quantum tē-
pus detur ad appellandum. 4.
par.4. par. principa. qō.xxx.
nume.7 car.124
Extenſio cōſuetudinis quo ad cer
tum ſeparatum territorium an
2.par.prin. q. ij.nu.25 car.23
Extraneus alienam rem mala fi-
de poſsidens ſi hæredē inſtituat
qui non habeat conſcientiā rei
alienæ an talis res poſsit vſuca
pi.pro hærede.titulo pro hære.
numero 3 car.279
Extrema q̄ requirātur in prǫſcri
ptione iuriſdi.meriq; & mixti
imperij:& quantum tempus:&
an requiratur ſcientia & patiē
tia ſuperioris. 2. par. 5.partis
prin.q.iij.nu.4 car.164
Extrema requiſita ad inducendā
conſuetudinē ſunt octo. 5. par.
5. par.prin.q.xij.nu 3 c.192
Extremitates probans vr̄ conti-
nuū probare.4.par.repe.l.cel-
ſus.q.j.nu.5 car.263

De

De litera F.

FAcultas aliquid faciendi ſimpliciter data p nō vsū pōt cū adeſt poteſtas pdi pōt ſecus vbi eſt formaliter data.4. parte.5.par.prin.q. iiij.nu.4 car.177
Facultas qūo diſtinguatur.4.par. 5.par.prin.nu.3 car.174
Facultati redimēdi contractū qui pōt argui fęneratitius ex pacto retrouendendi &c. an poſsit pſcribi.4. par. 5.par.prin.q.iij. nume.5 car.177
Factum ſcdm leges nō debet alio euentu retractari. 2.par.3.par. principa. q.ix.nu.7 c.55
In facto arduo præſumitur mala fides continuata ēt in quoſcunque ſucceſſores. 3.par.repe. l. celſus.num.22 car.261
Fama & rumor ēt falſus inducunt iuſtā cauſam credendi.in repe. l.celſus.nu.42 car.244
Fama qūo probatur & q̄ requirantur vt legitime poſsit dici probata adeo vt inde reſultet error iuſtiſsimus. in repeti.l.celſus.nu.43 car. ea.
Feudū quanto tēpore contra rēpu. pſcribatur.4.par.4.par.princ. q.xij.nu.4 car.107
Feudū pſcriptione q̄ſitū ſortit ordinariā naturā feudi. 4.par.4. par.princ.q.xij.nu.5 c.108
Feudū nō poſſe pſcribi niſi.xxx. an. qūo intelligatur. 4.par.4. par.prin.q.xij.nu.12 car.109
Contra feudatariū romanæ eccleſię pōt pſcribi vtile dominium præſcriptione cōi.1.par.v.par. prin.nu.19 car.135
Ficta poſſeſsio an tribuat cauſam præſcribendi: & an ficte poſsidens præſcribat. 3.par. 3.par. prin.q.iij.nu.4 car.73
Fictio idem operatur in caſu ficto qd veritas in caſu vero. 3.par. 6.par.pri.q.iij.prin.nu.4.c.217
Filius poteſt venire ad ſucceſsionem patris ex triplici capite. 4.par.4. partis princ.quæſtio. xix.nu.5 car.115
Filius an poſsit exiſtentiam ſui iuris contra patriam poteſtatem præſcribere.3.par.4.par.prin. quæſtio.viij.num.1 car.95
Contra filiumfa.durāte patria poteſtate non currit præſcriptio ſuper bonis aduentitijs. 3.parte 6.par.prin.num.15 c.198
Filia inſtituta in teſtamento matris ſi p xxx.an.ſteterit q̄ non adiuerit ex teſtamēto an infra alios xxx. poterit adire ab inteſtato.4.parte.4.par.prin.qō. xix.numero 6 car.115
Fiſcus quid ſit & vnde dicatur:et qs dicatur habere fiſcū. 2.par. 5.par. prin.q.viij.nu.3. c.172
Forenſes ad quas collectas de iure poſsint obligari. ij. par. v. par. prin. qō.vj.nu.3. c.169
Fragilitas ſexus vel fauor militię vel abſentia an pſunt quominus non currat præſcriptioē de præſcri.re.im.nu.45. c.297
Fratres inſtituti a patre hæredes: quorum vnus patitur alium lōgo tempore totam hæreditatem poſsidere an ille poſtea poſsit partem ſuam repetere: aut cenſeri debeat excluſus tacita repudiatione per tantam taciturnitatem.j.parte.iij par.prin.q. x.nu.47 car.40
Fructus qui debentur regulariter officio iudicis quanto tempore & qualiter præſcribantur. 4. par. 4.par.prin.q. xxxv. numero 1 car.128
Fundans ſe ex pſcriptione habet probare titulū et traditionē. ij. par.

par.repe.l.celſus.nu.21 ca.253

Fundus dotalis non poteſt longo tempore pręſcribi.j.par.6 par. prin.num.10 car.196

Furioſus & infans poſſunt pręſcribere mediante tutore vel curatore. j. par.3.partis prin.q.ix. num.3 car.28

De litera G.

Generalis excluſio remediorum vel beneficiorũ de quibus tantum intelligi debebat.4.par.4.partis prin.q. xxix.num. 6 c.122

Generalis titulus pro ſuo an ſufficiat in acceſſorijs præſcribendis.4.par.4.par.quæſt.xxxv. num.1 car.128

Grauamine exiſtente ſucceſsiuo nunquam currit tempus appellandi. 4.parte,4.par.princi.q. xxx. num.4 car.124

De litera H.

Habens titulum ignorans autem ſe habere nõ pręſcribit: quia non dicitur habere bonam fidẽ. j.par.iij.partis princ.quęſt.ix. num.1 car.28

Habenti ius eligendi non currit præſcriptio vbi eccleſia non vacauit infra.xl. annos.j. par. v.partis principa. quæſt. viij. num 9 car.146

Hęreditas antequam adeatur non dicitur in bonis.2. par.3. par. prin.q xiij.nu.11 car 65

Hæres vtroque iure præſcribere nõ poteſt eo caſu quo defunctus nõ poterat.ij.par.3.par. prin. q.xij.num.13 car 62

Hæres an debeat reſtitui ex capite præſumptę ignorantię aduerſus præſcriptionem decurſam. 4.par.4.par.prin.quæſt.xxix. nume.2 car.121

Hæres præſcribere volens ex titulo quæ habuit a tertio: ſiue ante ſiue poſt mortem teſtatoris non impeditur mala fide defuncti.2.par.3.par. prin.q.xij. nume.15 car.62

Hæres fingitur vna perſona cum defuncto.2.par.3.par.princ.q. iij.nu.2 car.44

Hæredi vel legatario poteſt publiciana competere ſi defuncto cõpetebat.2.par.repe, l.celſus. nume.4 car.248

Hæreditas non adita regulariter non tranſmittitur: ſaltem ad extraneos. 2.par.3. par.princ. q.iij.nu.10 car.65

Hæreditate iacente non poteſt inchoari præſcriptio. 3. par. 3. par.prin.nu.2 car.71

Contra hæreditatem iacentẽ ſeu vacantẽ non poteſt inchoari præſciptio: licet inchoata continuetur.j.par. vj. par. princi. numero 47 car.207

Homagium ad hoc vt probetur non ſufficit probare tanto tempore fuiſſe præſtitum niſi probetur pro homagio fuiſſe præſtitum. ij.part.4.par.prin.q. vj. numero 5 car.90

Honeſtas perſonę tollit ſiniſtram præſumptionem quia præſumitur pro viro honeſto.in repe.l. celſus nu.46 car.245

Honor debetur his qui vltra aliorum ſcripta per eos ordinate diſpoſita et cumulata aliquid pertinenter vtiliterq; addere conati ſunt.in proemio.nu.3 car.2

Hoſpitalia & eorum bona gaudent priuilegio quadragenariæ præſcriptionis. j. parte v.par. prin.nu.6 car.132

Hoſpitalia in multis caſibus pariſicantur eccleſijs.j. parte. v. par.princi.nu. 7 car.ea.

De litera I.

IGnorantia ſiue error quo caſu etiam in facto proprio ſit tollerabilis, in repe.l.celſus nume.35 car.242
Ignorantia ſeu error iuris qualiter probetur . in repe. l.celſus. nume.23 car.239
Ignorantia facti quandoque tollitur negligentia & quandoque non, 4.parte 4. par. princ.qõ, xxix.nu. 9 car.122
Ignorantia debet eſſe probabilis & iuſta non ſupina ad hoc vt ignorãti detur reſt. in integrũ. 4.par.4.par.princip.qõ.xxix, nume. 8 car.ea,
Ignorantia ſeu impedimentũ non impedit curſum præſcriptionis 4.parte 4.par.prin.qõ.xxviij. nume.3 car.119
Immunitas non ſoluendi vectigal an præſcribatur vno diu non ſoluente cæteris autem ſoluentibus.2.par.v.par.prin.quæ.v. num.3 car.169
Impedimentum iuris vel facti an tollat præſcriptionem inchoatam vel inchoandam.1. par.6. par.prin.num.17 car.198
Contra impeditum iuſto impedimento an debeat currere præſcriptio.1. par.6.par. principa. num.26 car.200
Imperium gaudet priuilegio centenariæ prẹſcriptionis.1.par.5. par.princ.num.17 car.134
Imperium quibus caſibus gaudeat priuilegijs eccleſię romanę.ij.parte,v. part. princi.numero.6 car.161
Imperio vacante non põt contra imperium præſcribi.2.par. vj. par princi.nu.8 car.211
Impetrans priuilegium an videatur renunciaſſe præſcriptioni. v.parte.v.par.princi. q. ij.numero 4 car.183
Imperator an poſsit rem eccleſiæ donare aut in præiudicium illius conſtitutionem facere. de præſcri.re.im.nu.21 car.289
Imperator qua ratione poſsit rem alienam donare . de præſcrip. re.im.nu.22. car. ea.
Impoſsibilitas habendi iudicem quomodo probetur.j. parte. 4. par.princi.q.vj.nu.5 car.79
Incolatus ſeu domicilium quãto tempore prẹſcribatur.v. parte. v.par.prin.q.xiiij.nu.1. c.192
Ad inducendam conſuetudinẽ cõtra eccleſiam quantum tempus requiratur.j.parte.v.par.prin. nume.3 car. 131
Inferior prælatus an poſsit certam partem dioceſis cum territorio contra epiſcopum præſcribere.j.par.v.par. prin. qõ. xj.nu.7 car.153
Inferior poteſt contra epiſcopum præſcribere priuatiue non cumulatiue.1.par.5. par.princ.q. xj.num.8 car.153
Inferior poteſt præſcribere iuriſditionẽ cognoſcendi inter ſubditos.1.par.5.par. princi.q.xj. num.4 car.152
Inferior prælatus an poſsit præſcribere libertatem ſiue exemptionem: ita ꝙ nullo modo ſubiiciatur epiſcopo.& nu. 4. & quantum tempus ad hoc requiratur.1.par.5. par.prin. q.xij. num.1 car.155
Inferior epiſcopo an poſsit cõtra epiſcopum prẹſcribere. 1. par. 5.par.prin.q.xj.nu.1 car.152
Per ingreſſum poſſeſsionis vacãtis

tis non contrahitur vitium reale ſed perſonale. 2. par.3. par. prin.q.xij.num.6 car. 58

Inquiſitio ſiue officium iudicis inquirentis tollitur . xx. annis. 4.parte.4. par.princi. quæſt.j. num.2 car.97

Inſtitutio per quam quis mittatur in poſſeſsionem beneficij ſeu per quam fit traditio cure animarum an poſsit per inferiorẽ prælatum præſcribi. 1. par. 5. par. princ. qõ.xj.num.6 c.153

Inſtitutio quę a ratione de aliqua re ſuſcipitur debet a diffinitione proficiſci.in tractat. 1. par. nume.2 car.4

Intellectus ſe habet ad inſtar ſolis qui oritur & occidit vadit & redit & nunquam moritur ſed ſuis occultatur, in procæ. num.4 car. 2

Intereſſe principale ſemp eſt conſiderandum: non ſecundarum. 1.par.5.par.prin.nu.10 car.135

Interpellatio facta contra reum an perpetuet actionem contra fideiuſſorem.3.par.6.par.prin. quęſt.iiij.prin.nu.49 car.228

Interruptio ciuilis quæ dicatur. 3. par. 6.par.prin.qõ.iiij.prin. nume.2 car.218

Interruptio præſcriptionis an fiat per iudicium in quo agens ſuccubuit aut per litis deteſt.in eo factam.3.par.6.par.prin.q.iiij. prin.nume.37 car.225

Interruptio præſcriptionis quæ poteſt ſola citatione fieri poteſt etiam fieri per filiumfam. ſine conſenſu patris. 3. par. 6. par. princip.quæſtio.iiij.princi.numero.14 car.221

Interruptio præſcriptionis facta contra vnum ex correis prodeſt creditori quo ad alium & nocet alteri correo, 3.parte.6. par. princi. quæſtio.iiij.princ. num.50 car.229

Interruptio præſcript. facta contra principalem an interrũpat quo ad fideiuſſorem vel econtra. 3.par.6.partis prin.q.iiij. prin.num.50 car.eadem

Interruptio præſcriptiõis in vno actu an proſit in altero. 3. par. 6.par.prin. quæſtio.iiij.princ. num.50 car.ead.

Interruptio præſcriptionis facta contra principalem an proſit contra fideiuſſorem ignorãtem & non citatum. 3.parte.6.par. principa. quæſtio.iiij. princip. num.47 car.228

Interruptio præſcriptionis facta contra vnum ex pluribus tutoribus an & quo caſu aliis præiudicet. 3.parte.6. part. princ. q.iiij.princ.num.48 car.228

Interruptio pręſcriptionis an poſſit fieri per dationem fideiuſſoris.3.par.6.par. princi. q.iiij. prin.num. 17 car.221

Interruptio præſcriptionis quomodo & quot teſtibus poſsit probari.3. par.6. partis princ. q.iiij.prin num.53 car. 230

Contra interruptionem præſcriptionis quæ fit per inundationẽ fluminis vel aliter abſq; facto & culpa præſcribentis: dabilis eſt reſtitu.in integrum. 3. par. 6.par.prin.num.9 car.214

Inueniens aliquid nec reſtituens furtum committit vel rapinã. de p̃ſcri.re.immo.nu.30.c.291

Iudex an poſsit repellere ex officio agente contra quem eſt præſcriptũ.1. par.prin. q.viij. nume.2 car. 13

Iudex quo caſu poſsit agentem repellere.1. par.principa.q. viij. numero 3 car.ead.

Iudex habens liberum arbitrium

proce-

procedendi nō poteſt exceptionem præſcriptionis vel aliam ex mero iuris rigore procedentem reiicere. 1. par.princ.q.v. num.9 car.8
Iudex non debet præſcribenti auferre commodum præſcriptionis.4. par.4.par.princ.q.xiiij. num.4 car.112
Iuramentum habet vim iuris conteſtationis.2.par.3.par.prin.q. xiiij.num.11 car.69
Iuſpatronatus quod eſt ſpirituali annexum an poſsit præſcribi. 1.par.5.partis prin. quæſt. ix. num.1 car.148
Ius patronatus an poſsit præſcribi contra eccleſiam non patronatam vbi non conſtat de patronatu.1.par.5.par.prin.q.ix. num.2 car.149
Ius patronatus præſcribi poteſt contra verum patronū vbi conſtat eccleſiam eſſe patronatam. 1.par.5.par.princip. quæſt.ix. num.3 car.eadem
Ius naturale eſt īmutabile.1.par. prin.q.v.num.2 car.7
Ius canonicum & ciuile differentiam faciunt & quo tēpore exigatur bona fides in præſcriptione.2.parte 3. par. princ.q.vij. num.1 car.52
Ius canonicum eo diſcrepat a iure ciuili quia non admittit præſcriptionem aliquam cum mala fide.1. par.princ.quæſtio.v. num.11 car.9
Ius patronatus quo caſu præſcribi poſsit contra eccleſiam non patronatam.1. par.5.par.prin. q.ix num.8 car.150
Ius prælaturæ vel præbendæ præſcribi non poteſt quia eo requiritur inſtitutio canonica.j.par. 5.par.prin.q. x.num.1 car.ea.
Ius quæſitum non dicitur ante acceptationem vel agnitionē vel oblationem.4.par.5.par.prin. q.iij.num.3 car.177
Ius an poſsit dici acquiſitum aut cauſata præſcriptio ex his quę gratuite conceduntur : & quæ ſunt mere facultatis, 4. par. 5. par.prin.q. v.nu. 2 car.179
Ius patronatus an quęri poſsit cō ſuetudine contra eccleſiam quā non conſtat eſſe patronatam. 1. par.5.par.prin.q.ix.n.7 c.150
Ius eligendi quanto tempore præſcribatur.1.par.5.par. princ.q. viij.num.1 car.146
Ius eligendi competens alicui de iure ſpeciali præſcribitur communi tempore & abſque titu.j. par.5.p.prin q.viij.n.6. c.147
Ius decimandi aut ipſe decimę an præſcribi poſsint.1. par.5.par. prin.q.vij. nu. 1 car.140
Ius eligendi in certa eccleſia præſcribens dicitur etiam præſcripſiſſe ius poſtulandi. j. par. v. par. prin.q.viij.nu.8 car.148
Ius quo vna eccleſia petit cenſum ab altera an ſit præſcriptibile. 1.p.5. p.prin.q.xiij.n.3. c.156
Ius decimandi eſt vniuerſale & indiuiduum.2. part.princ. q.ij. num.19 car.21
Ius collectandi & talleandi foreſes aut huiuſmodi poteſtas quāto tpe præſcribatur. 2.par.5.p. prin.q.vj. num.1 car. 169
Ius exigendi herbaticum & affidandi beſtias in paſcuis percipiendo certum quid pro ſingulo capite pręſcribitur ad inſtar iuris pedagiandi:& eſt ius perſonale.2.par.5.par.prin.q.iiij. num.6 car.168
Ius ſuum nemo debet per ſolam negligentiam amittere. 1. par. 3. partis principa. quæſtio. x. num.48 car.41

Ius canonicũ & ciuile in quibus concordent vel diſcordent, 2. par.3.par.prin.q.vj.nu.9 c.47
Ius vaſallagij & ſubiectionis an præſumatur vbi alicui quis lõgo tempore ſeruiuit præſtando ſeruitia perſonalia.2. par.3.p. prin.q.x.num.34 car.38
Ius præoccupationis quod eſt mere facultatis quanto tempore perdatur.4.par.5.par.prin.qõ. vij.num.1 car.140
Ius agendi ad ſupplementum legitime tollitur quinquennio. 4. par. 4.partis prin.quæſt.xxiij. num.1 car.117
Ius ducendi aquam per locum publicum eſt de reſeruatis principi.2.par.4.par.prin.quæſt. iiij. num.2 car. 88
Ius lignandi ſeu boſcandi quãto tempore acquiratur. 2. parte, 4. partis principa. quæſtio. v nume.1 car.89
Ius agnoſcendi bonorum poſſeſſionem de iure prętorio quanto tempore præſcribatur. 4. par. 3.par.prin.q.xx.nu.1 car.116
Ius dicẽdi nullum quanto tempore præſcribatur.4.par.3.partis prin.q.xxxij. nu.1 car.126
Ius deliberandi competens hæredi non ſuo quotãnale ſit quo ad tranſmiſsionem. 4.par. 4. par. prin.q.xx.num. 5 car.116
Iuri operam daturus noſce primũ debet vnde nomen iuris deſcẽdat. in tracta. 1.par. principa. num.3 car. 4
Iuri iam quæſito poteſt per pactũ renuntiari: ſed per pactum non poteſt fieri ne præſcriptio currat in futurum. 5. par. 5.partis prin.q.vj.num.5 car.188
Iuri ratificandi quanto tempore præſcribatur.4.p.5.par.princ. qõ.ij.num.3 car.176
Iuri offerendi an præſcribi poſſit & quot modis diſtinguatur ius offerendi.4.par.5.par.prin. qõ.ij.num.1 car.175
Iuri introducto in odium alterius poteſt cum iuramento renuntiari.5.par.5.par.princ. quæſt.vj. num. 3 car.187
Iuri adeundi vel immiſcendi quãto tempore præſcribatur. 4. par.4. partis princ.quæſt.xix. num.1 car.114
Iuri immiſcendi pręſcribit.xxx. annis.4.par.4.par.prin.q.xix num.4 car.115
Iuri hypote. p̃ſcribit tertius poſſeſſor contra creditorem ſpacio. x. an. inter præſentes & xx. inter abſentes cum titu. & bo. fi. 4. par. 4.par.prin.q.iij. num.1 car.98
Iuri agendi ad ſupplementum ligitime quanto tempore præſcrĩbatur. 4.par.4.par. prĩnc. qõ. xxiij.num. 2 car.117
Iuri petendi reductionem ad arbĩtrium boni viri a ſententia arbitratoris quanto tempore præſcribatur. 4.par.4.par.prin.q. xxxiij.num.2 car.127
Iure communi vtitur nimis allibratus & grauatus. 4.p.4.par. prin.q.xxx.num.9 car.124
Iure agendi perempto an peremptum ſit ius excipiendi vel replicandi. 4.par.4.par.prin.qõ. xxxvij.num.2 car.129
Iura canonica non habent actionem in perſonalibus ſed tantũ in realibus locũ habent.de præſcri.re. im.nu.38 car.294
Iura ſpiritualia ſunt præſcriptibilia per eũ qui illa poteſt poſſidere.1.par.5.par.prin. qõ. x. num.4 car.152
Iura principi reſeruata in ſignũ priuilegij ſingularis quæ fuit

& an

& an poſsint præſcribi.2. par. 5.par.prin.num.2 car.159

Iura plura ſunt quæ præſcribi nō poſſunt.1. par.6. partis princi. num.53 car.208

Iura præſcriptibilia per inferiorem epiſcopo ſunt nouē. 1.par. 5.par.prin.q.xj.nu.9 car.152

Iura parochialia an poſsint ab vna eccleſia contra aliam præſcribi. 1. par.5.par. princ. qō. xviij.num.1 car.158

Iura ſpiritualia & ſpirituali annexa non præſcribuntur minori tempore.xl.an.2.par.4.par. princ.q.j.num.7 car. 82

Iura loquētia de mala fide de quo loqui intelligātur.2.par.3.par. princ.q.iij. num.5 car.44

Iura fiſcalia : quanto tēpore præſcribamur.4.par.4.par. princ. qō.ij.num.10 car.98

Iura epiſcopalia an poſsint præſcribi.1.par.5.par.prin.qō.xj. num.2 car. 152

Iurium incorporalium videlicet ſeruitutum duplex eſt ſpecies. 2.par.4.par.prin.nu.1 car.80

Iuriſditio non vtendo quanto tēpore amittatur. 2. par.5.partis prin.q.iij.num.6 car.165

Iuriſditio quo caſu non poſsit dici pręſcripta.2.par.5.par.prin. q.iij.num. 12 car.166

Iuriſditio an accumulatiue vel priuatiue acquiratur per præſcriptionem.2.par.5. par.prin. q.iij.nu.11 car.166

Iuriſditionis præſcriptio in cauſa appellationis non extēditur ad ſimplicem quęrelam.2. par. prin.q.ij.num.24 car.23

Iuriſditionē territorij pręſcribēs puniēdo ſubditos poteſt etiam punire forēſes in territorio delinquentes. 2. partis principa. qō.ij.nume.28 car.24

Iuſtus error ſeu probabilis titulum & cauſam dat præſcribendi. titu.pro hære.nu.2 c.279

Iuſtus error uel etiam iuſtiſsimus quo caſu vnquam præbeat cauſam vſucapiendi vel præſcribendi. in repe. l. celſus. nume.9 car.235

Iuſtus error quo caſu non habeatur pro titulo. in repe.l.celſus. num.10 car. 236

Iuſtus error quo caſu titulum det præſcribendi. titu. pro ſolu. num.2 car.277

Iuſtus error licet ſufficiat circa titulū excepta venditione in qua requiritur iuſtiſsimus tamē circa traditionem non ſufficit iuſtus ſed iuſtiſsimus error.2.parte repe.l.celſus.nu.6 car.249

Iuſtus error habetur pro titulo.in repe.l.celſus.nu.6 car.235

Iuſtiſsimus error quot modis cauſet.in rep. l. cel.nu. 38 c.243

Iuſtiſsimus error cauſatur per rei euidentiam ſiue ex aſpectu. in rep.l.cel.nu.4 car.234

Iuſtiſsimus error cauſatur per famam & opinionem. in repe. l. cel.num.41 car.244

Iuſtiſsimus error poteſt ex aſſertione probi & honeſti viri cauſari. in rep.l.cel.nu. 45 c.245

Iuſtiſsimus error ſufficit vt proſit traditio putatiua. in rep.l.celſus. num.30 car.241

Iuridicendi ſententiam nullā quāto tēpore præſcribatur. 4.par. 4.partis principa.quęſt.xxxij. num.1 car.126

De litera L.

Laicus non poteſt præſcribere ius decimandi in præiudicium eccleſię. 1. par.5. partis principalis qō. vij.

quæſt.vij.num. 22 car.146

Laicus an poſsit acquirere ius p̄cipiendi decimas per præſcriptionem ita ꝙ ſibi ſoli ſoluantur.1.par.5.par.princi. q̄ō.vij. num. 14 car.143

Laicus qui non docet de priuilegio ad hoc vt ſe tueri poſsit pręſcriptione aduerſus eccleſiam plura concurrere debent.1.par. 5.par.prin.q.vij.n.20 car.144

Laicus ſi habeat rem communem ſeu indiuiſibilem cum eccleſia an contra ipſum præſcribatur communi tēpore. 1. par.5. par. prin.q.iiij.nu.1 car.140

Laicus nō poteſt præſcribere ius decimandi.1.par.6.par.princ. num. 2 car.194

Laicus nō poteſt præſcribere decimas cōtra eccleſiam nec ius decimandi acquirere præſcriptione nec conſuetudine.1.par. 5.par. principalis quæſtio.vij. num.19 car.144

Laici licite tenent decimas ante concilium Lateranē. in feudum conceſſas.1.par.5.par.princ.q. vij.num.21 car. 144

Laici an conſuetudine poſsint p̄ſcribere ꝙ rector eccleſiæ det in quibuſdam feſtis cādelas & ſimilia.1.par.5.par.prin.q.xv. num.1 car.157

Laici conuerſi poſſunt dici religioſi ex quo poſſunt iura ſpiritualia præſcribere quia non ſunt omnino laici.1.par.5.par. prin.q.vii.nu.18 car.144

Laici nō poſſunt præſcribere ſpiritualia.1.par.5.p.prin. q. vij. num.15 car.143

Lapſu decennij præſumitur obliuio ex parte illius contra quē præſcribitur.2.par.3.par.prin. q.vij.nu 6 car.53

Legatum vnū vnam pręſcriptionem habet. 4.par.4.par. prin. q.iiij.num.5 101

Legata præſcribuntur.xxx. annis concurrente bona fide. 4. par.4.par. prin.q.j.nu.3 c.98

In legatis annuis tot ſunt legata quot anni : limitatur num.5. 4. par.4.par. principa.quæſt.iiij. num. 3 car.100

Legalis præſcriptio inchoata cū defuncto currit contra minorē etiam pupillum : ſed datur reſtitutio.1. par.6 par. principa. num.33 car.203

Legiſlator promiſcue vtitur iſtis terminis vſucapi. & præſcrip. 1. par. prin.q.iij.nu.5 car.6

Lex ciuilis ex cauſa poteſt recedere a iure naturali vel gentium & illi derogare in aliquo caſu.1. partis principa.q̄ō.iiij. nume.2 car.6

Lex & princeps ex cauſa publice vtilitatis poſſunt alicui auferre dominium rei ſuæ.1.par. prin.q. iiij. num.3 car.6

Lex cum de in rem verſo quomodo limitetur in materia pręſcriptionis ex diutina præſtatione. j.par.3.partis principa. quæſt. x.num.22 car.35

Lex ſi. C.de ſacroſan.eccle.dans priuilegium ciuitati an intelligi poſsit de Caſtro vel villa. 3.par.5.par. principa.quæſt.ij. num.1 car.173

Lex vel ſtatutum quanto tempore per non vſum vel per vſum contrarium tollatur. 5. par. 5. par. princ. q.x.nu.1 car.191

Lex iniuſta an poſsit præſcribi. 5.par.5. partis princ. quęſt.xj. num. 1 car.192

Lex poſitiua poteſt diſtinguere et modificare legem diuinam ſed non in totum tollere. j. parte. 5.par.prin.q.vij.num.1 c.142

Lex

Lex correctoria corrigēs in vno᷎ caſu extenditur & ad aliū qui ex lata ſignificatione comprehendi poterat ſub illa. j. parte prin.q.iij.nu.3 car.6
Lex fina.C.de pręſcrip.xxx.anno.an de iure canonico ſit correcta.iiij.par.vj.par. principa. nume.7 car.231
Lex quando dicatur aſsiſtere vel reſiſtere & qñ aliquid dicatur cōtra vel præter legem. in repe.l.celſus.nu.20 car. 238
Lex bene a zenone de rebus per fiſcum alienatis procedit tantū in imperatore non in principe inferiore.2.par. 5. par. princi. q.viij.nu. 1 car.171
Lex vel ſtatutū loquēs de poſſeſſione aut poſſeſſore an extendatur ad quaſi poſſeſsionē incorporalium.2.par.4. par. princi. nume.2 car.80
Lex canonica in quo differat a ciuili.4.par.4.par.prī.q.xxiiij. nume.2 car.117
Vbi per legem ſimplex tollitur præſcriptio non tollitur cōpoſitum.j.conſuetudo.4.par.5.par. prin.q.vj.nu.3 car.180
Sola libelli oblatio an ſemper dicatur pręſcriptionē interrūpere.3.par.vj.par. princi. q. iiij. prin.nu.24 car.222
Liber nullus tā malus reperitur qui non ex parte aliqua proſit: inquit Plinius. in proœ. numero.8 car.3
Liber homo ꝙ non poſsit ꝑſcribi quō intelligatur.2. par.4. par. prin.q.vj.nu.2 car.90
Liber homo poſsideri non poteſt ergo nec pręſcribi. 2. parte 4. par. princi.q.vj.nu.4 car.ea.
Libero arbitrio non præſcribitur nec his quæ ex mera voluntate procedunt, 4. par. 5. par. tis principa. quæſtiō.j. numero. 5. car. 175
Libertas contra prætendentes habere ius intereſſendi in electione & participandi in ea quanto tempore pręſcribatur.j.par. v.partis principa.quęſtio. viij. nume.10 car.148
Libertas non ſoluendi decimas an poſsit præſcribi. j. par. v. par. princpa. quæſtio. vij. nume.2. car.140
Libertas non ſoluendi decimas an poſsit præſcribi contra laicum de ipſis infeudatum ab eccleſia.j. par.v.par.prin. q.vij. nume.7 car.141
Libertas & immunitas non ſoluendi collectas quanto tempore præſcribatur. 2. par.5. par. prin.q.vij.num. 1 car.170
Libertas ſeu immunitas non ſoluendi vectigal ſeu gabellā quāto tempore pręſcribatur.2.par. 5.partis principa, quæſtio. v. num.1 car.168
Libertas perſonæ quanto tēpore præſcribatur, 3. p.4.par.prin. qō.vij.num.1 car 95
Libertas ſeruitutis an de iure ciuili poſsit præſcribi cum mala fide.3. par. 4.par. princ, q.iij. num.1 car.92
Libertas ſeruitutis præſcribitur longo tempore & negligentia non vtentis.3.par,4. par.prin. q.iij.num.2 car.92
Libertas ſeruitutis qualiter & quanto tempore præſcribatur. 3.parte. 4.par.princ, quęſtio.j. nume.1 car.91
Libertas iurium & ſeruitutū perſonalium aut mixtarum quanto tempore præſcribatur. 3. par. 4. partis principa. qō. v. num.1 car. 94
Liquidū eſſe & de facili vel cito liqui-

liquidandum parla ſant. j. par. prin.q.ix.nu.3 car.13

Lis moueri prohibetur tuta præſcriptione ꝙ tamen duobus modis limitatur.j.par.prin. q.ix. nume.2 car.ea.

Litis conteſtatio facta coram arbitratore nõ interrũpit pręſcriptionẽ.iij.par.vj.par.princi.q. iiij.prin.nu.34 car.224

Litis ęſtimatio cõparatur emptioni. in repetitio. l. celſus. numero.25 car.240

Litis cõteſt.an ꝑpetuet ꝑſcriptionẽ minoris tẽporis ꝙ.xxx.an. iiij. part. vj.par. principa.numero.8. car.231

Litis cõteſtatio facta corã iudice incõpetẽti vel nõ ſuo eſt nulla & ideo nõ interrũpit ꝑſcriptionẽ. iij.par.vj.par.princ. q.iiij. prin.nu.35 car.224

Litis conteſt.non inducit malam fidem niſi præſumptam.iij.par. vj.par. princi.quæſtio. iiij. numero.43 car.227

Per litis conteſt.ipſo iure interrũpitur præſcriptio. de præſcri. re.immo.nu.51 car.299

Litis ęſtimatio quæ dicatur.in re pe.l.celſus.nu.3 car.234

Litigantes in cauſa præſcriptionis quando dicantur eſſe in eadem prouincia.j.part. iiij.par. prin.q.iiij.nu.5 car.78

Littus maris ſeu ius a quo an & qũo quæratur vel quæſitũ perdatur.iiij.par. v. part. prin. q. vj.nu.7. car. 181

Loca publica iuriſgentium præſcribi poſſunt ſpacio tanti tẽp. cu.initij me.non ex.iiij.par.v. par. princi.q. vj.nu.5 car.181

Loca publica iuriſgẽtiũ vel alicuius ciuitatis nunꝙ ꝑſcribuntur j.par.vj.par.prin.nu.4 c.195

Loca dicũtur publica duobus modis.j.par.vj.par.prin.n.5.c.ea.

Longa poſſeſsio nõ plus operatur ꝙ vetus titulus cũ volũtate dñi tradentis.iiij.par. iiij.part.principi. qõ.xviij.nu.3 car.114

Longi tẽporis præſcriptio nõ habet locũ niſi titulus præcedat. iiij.par. iiij. partis princi. qõ. xvj. nume.3 car.113

Longi & lõgiſsimi temporis pręſcri.poſſunt inuicem cõcurrere et pariter allegari in proœ. 4. par.prin.nu.3 car.74

Longi temporis præſcriptio cum titulo & bona fide eſt potẽtior præſcriptione longi tẽporis cũ bona fide tantũ.ij. par. iij.par. prin.q.vj.nu.4 car. 46

Longiſsima præſcriptio quibus caſibus ceſſat de præſcri. re. immo.nu.12 car.286

Longiſsimi temporis.xxx. ann. præſcriptio currit cõtra ignorantem.ij. part.iiij. par. prin. quæſtio. ij.nu.8 car. 88

Longũ tẽpus ſiue longa aut diuturna ꝑſtatio qũo intelligatur. ij. par.iij.par.prin.q.x.nu.33.c.38

De litera M.

MAior penſio ſoluta per errorem emphiteotis etiam per xl.annos non obligat ad præſtationẽ in futurũ.j.par.iij. partis principa.quæſtio. x.numero.26 car.36

Mala fides ante perfectã præſcriptionẽ ſuperueniẽs interrumpit pręſcriptionẽ:ſi aũt poſt nõ nocet.ij.par. iij. par. prin. q. vij. nume.3.& 5 car.52.& 53

Mala fides ante completam præſcriptionem ſuperueniens licet impediat præſcriptionem: non tamen publicianam impedit.

dit.ij.par.iij.part.prin.q. viij. nume.3 car.53

Mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali ſicut in reali ij.par.iij.partis princ. q. xiij.nume. 4 car. 64

Mala fides ſingularium perſonarū de vniuerſitate an ipſi vniuerſitati noceat. in cauſa præſcriptio.ij.par.iij.par. prin. q. xvij.nu.1 car.70

Mala fides collegij vel ciuitatis occupantis aliquam rem mala fide: non purgatur ante mortē illorum qui ab initio ſciuerunt ij. par. iij.par. princi. q.xvij. nume. 2 car.70

Mala fides prælati an eccleſiæ noceat.ij.part.iij. par. prin. q. xv.nu.1 car.69

Eccleſia dicitur bonam fidem habere vbi conuentus & capitulum ſunt bonæ fidei.ij. par.iij. par.prin.q.xv.nu.2 car.70

Mala fides tutoris an pupillo noceat.ij.par.iij.par.prin.q. xvj. nume.1 car.ea.

Mala fide medio tpe ſuperueniēte an interrūpat pręſcriptio poſſidētis.iij.par.vj.par.princ. q.ij. prin.nu.6 car.216

Mala fides quo ad vnū ſuperueniēs an interrūpat pręſcriptionē quo ad plures vel aduerſus illum tantum.iij.par. vj. part. principa.quæſtio.ij.princi. numero.5 car. 116

Mala fides ante præſcriptionem completam ſuperueniēs ſed nō durans an eam impediat perſici.ij.par.iij.par.princi. q.viij. nume.1 car.53

Mala fides hæredis an legatario noceat.ij.par.iij.par. princi.q. xij.nu.10 car.60

Mala fides defuncti nocet ſucceſſori: quia eſt hæres vitiorum, ij.par.iij.par.princi.quęſt.xij. nume.11 car.ea.

Mala fides defuncti non nocet hęredi ſi ex perſona ſua velit pręſcriptionem inchoare. ij. parte iij.par. principa. quæſtio. xij. nume.12 car.61

Mala fides probatur fama & rumore:limitatur nu.ſequenti.iij. part . repetitio . l. celſus , numero.17 car.260

Mala fides poſſeſſoris titulati quot modis probatur. iij.part. repe.l.celſus.nu.13 car.158

Mala fides quid ſit.iij.par.repe.l. celſus.nu.21 car.261

Mala fides poſsidētis probari pōt cōfeſsione partis dicentis ſe ſciuiſſe rem eſſe alienam. iij. par. repe.l.celſus.nu.15. c.259

Mala fides ſuperueniens de iure canonico in quacunque temporis parte interrumpit præſcriptionem.iij.par.vj.par.prin.q. iiij.prin.nu.36 car.225

Mala fides eſt duplex.ij.par.iij. par.prin.q.iij.nu.1 car.44

Mala fides cauſata per lit.cōteſt. dicitur ficta niſi conſtet de ſciētia.ij.par.iij.par.princi. q. iij. nume.3 car.44

Mala fides ex iuris errore inducta dicitur ficta.ij.par.iij. par. prin.q.iij.nu.4 car.44

Mala fides vera defuncti nocet hæredi.2. par.3.partis prin. q. iij.nume.7 car.ea.

Mala fides interueniſſe præſumitur vbi iuris ordo vel ſolennitas debita fuit omiſſa. 2. parte 3.par.prin.q.j.nu.3 car.43

Mala fides autoris non nocet in præſcribenda hypoteca ſeu iure pignoris.4.par.4.par.prin. nume.5 car.99

Mala fides impedit præſcriptionē ex remedio. l. ij. C . de reſcin.

ſcin.ven.4.par.4.par. prin.q. xxvj.nu.2 car.119

Malę fidei poſſeſſore alienãte rẽ alienam quãto tẽpore ſpectetur illius rei pręſcriptio. de vſuca. nume.17 car.260

Malæ fidei præſcriptor an teneatur obligatione perſonali ad reſtitutionẽ.ij.par.iij.par.prin. q.xj.nu.1 car.57

Malę fidei poſſeſſor clam vel pręcario nõ poteſt longo tempore præſcribere. ij. par. iij.partis. prin. q.xij.nu.4 car.57

Malæ fidei poſ. licet non poſsit præſcribere dominiũ:põt tamẽ pręſcribere cõfirmationẽ dominij.iiij.par.v.par. princi. q.iij. nume.4 car.177

Malæ fidei p̃ſumitur qui cõtra iura mercat vel cõtrahit.ij. par. iij.par.princi. q. j.nu.3. c.43

Mãdatũ patris p̃cedere debet ad hoc vt filiusfa.poſsit adire hæreditatẽ ſibi delatã. j.part. iij. par.prin.q.x.nu.29 car.37

In materia vſucapionis licet q̃s nõ putet ſe dñm:eſt tantum bonæ fidei ſi tradẽte credidit eſſe dñm. ij.par.iij.par.princi. q.j. nume.2 car.43

Cõtra matrimoniũ nunq̃ p̃ſcribitur.j.par.vj.par.prin,n.3.c.195

Manumiſsio illa vbi quis cepit ſeruũ vſucapere pro donato & ante vſucapionẽ cõpletã ſeruũ manumiſit an valeat. titu. pro donato.nu.3 car.273

Maxima: ꝙ iuriſditio merũq; & mixtũ ĩperiũ acquiri poſsint ꝑ cõſuetudinẽ & p̃ſcriptionẽ:quo caſu nõ ꝓcedat.ij.par. v. part. prin. q.iij.nu.2.& 3. car.163

Mediũ eſt dabile inter ſcientiam & ignorantiam.ij.par.iij. par. prin.q.ij.nu.5 car.44

Medium eſt dabile inter bonam & malam fidem ij.par.iij.par. princ. q.j.nu.7 car.43

Memoriã nõ extare an poſsit ꝓbari a centum annis infra: & cuius ętatis eſſe debeant teſtes in hac materia.ij.par. iij. par. prin.q.vj.nu.27 car.51

Mera facultas quæ dicatur. iiij. par.v.par.prin.q. j.nu.3.c.174

Merum & mixtũ imperiũ:aut iuriſditio an poſsint pręſcribi.ij. par.v.par.prin.q.iij.nu.1.c.163

Ea quæ ſunt mere facultatis an pręſcribi poſsint.4.par.5.par. prin.q.j.nu.1 car. 174

Minor vel eccleſia an aduerſus lapſum inſtantię in integrũ reſtituatur.j.par.v.par. princi.q. vj.nume.4 car.139

Minori nõ currunt tempora præſcriptionis. j.par.v.par. prin. q.vj.nume.3 car.ea.

Minori ſępe plus reuelatur q̃ maiori & quãto eſt maior tãto cupit edoceri:in proœ.nu.5. c.2

Miſerabilis perſona cui aliquid ab eccleſia relictũ eſt vel donatũm gaudet priuilegio eccleſiæ quo ad præſcriptionẽ cõtra ipſum.j.par.v.par.prin.n.5.c.132

Miſſus in poſſeſ.ex ſecũdo decreto an pręſcribat vbi ſciuit rem eſſe alterius quã eius cõtra quẽ decretũ eſt interpoſitum.ij.par. iij.par.prin.q.xix.nu.1.car.71

Mobilia facilius mutantur q̃ immobilia.de præſcri .re. immo. nume.54 car.130

Modi plures probandi malã fidẽ poſſeſſoris. iij.par. repe.l. celſus.nu.19 car.260

Molendino vel furno quem quidam per tantum tempus cuius initij me. frequentauerunt an cenſeatur præſcriptũ.iiij. par. v.par.principa.quæſtio. v. numero.1 car.178

Moleſtiam vel inquietudinem pati non debet is qui.xl.an.præſcripſit.iiij.par. iiij.par. prin. q.xxix.nu.5 car. 121
Moleſtiam pati dicitur qui iudicialiter vexatur. iiij. parte iiij.par.princi, quæſtio. xxix. nume.4 car.121
Monaſterium præſcribēs ius decimandi in certa terra comprehēdit omnes fructus ex illa prouenturos.ij. parte. princi. q.ij. nume.18 car.21

De litera N.

Natura pronominum correlatiuorū meus tuus ſuus noſter & veſter. tit.pro ſuo.nu.5. c.182
Naturalis poſſeſsio ſufficiens eſt ad præſcriptionē feudi. iij.par. iij.par.princi. quæſtio. iij. numero.3 car.73.
Natura vſucapionis quæ ſit. de præſcriptio. rerum immo. numero.57 car.300
Naturalis poſſeſsio an ſit de per ſe ſufficiens ad præſcribendum ij. par. repetitio. l. celſus.numero.13 car.251
Negatoria quæ cōpetit pro tuenda libertate neceſſario extinguitur per præſcriptionē ſeruitutis.ij.par.iiij.par.prin.q.vij. nume.2 car.91
Nobiles & domini prætendentes ſe habere ius colleƈtandi eorū ſubditos ex præſcriptione vel conſuetudine in certis caſibus quomodo cognoſcantur habere ius ex præſcriptione.ij. par.v. par. principa. quæſtio. vj. numero. 5 car.69
Nouum priuilegium non tollit antiquum.j.par.v.partis prin. nume.9 car.133
Nullitas euidens quando dicatur iiij.par.iiij.par.prin.q.xxxij. nume.5 car.127

De litera O.

Obedientia & ſuperioritas nō poſſunt prǽſcribi.ij.par. v.par.prin. q.ij.nu.2 car.161
Contra obedientiam debitā ſuperiori eccleſiaſtico ſiue temporali nō præſcribitur. j. parte vj. par.prin.nu.2 car.194
Obligatus ſoluere perpetuum cēſum non ſoluendo per xl. an. præſcribit.iiij.par. iiij. partis prin.q.viij.nu.2 car.103
Obligatur quis ciuiliter & naturaliter ex maleficijs.j. p. prin. q.vij.nu. 5 car.12
Obligatio deſcendens ex deliƈto an pſcriptione tollatur. j. par. prin.q.vij.nu.1 car.ea.
Obligatio naturalis an intelligatur eſſe in deliƈtis.1.par. prin. q.vij.nu.2 car. ea.
Obligatio ſeu titulus qui probatur acquiſitus ex longa præſtatione an cauſet præſcriptionē. j.par.iij. par. princi. quæſt.x. nume.31 car. 37
Obligationi præſcripte non pōt accedere fideiuſſor.j.par. prin. q.vj.nu.3 car.12
Officium iudicis an recipiat perpetuationem. iiij. par. vj. par. prin.nu.9 car.238
Officium iudicis competens conſanguineo ſiue agnato ratione feudi alienati reuocādi quomodo tollatur. iiij. parte. iiij. partis princi.quæſtio.xxx.numero.11 car.125
Officium iudicis imploratum ſuper declaratione nullitatis quātum tempus duret.iiij. par.iiij.

par.prin.q.xxxij.nu.2. c.126
Officium iudicis quo caſu anno extinguatur. 4.par. 4.par.pri. q.xxx.nu.6 car.124
Officio iudicis quanto tempore pręſcribatur. 4.par. 4.par.pri. q.xxx.nu.1 car.123
Officio iudicis quibus caſibus nō poſsit præſcribi. 4.par. 4. par. princip.q.xxx.nu.2. car.ea.
Opinio Bar. cōſtituentis triplicē ſpeciē poſſeſsionis reprobatur. 2.par.3.par.prin.q.ij.n.2.c.72
Oratij ſententia ſummopere notanda ad ſtudioſorum animoſitatē in prooe.nu.6 car.3
Ordinarius exercens iuriſdictionem in eccleſia exempta quanto tempore contra eam pręſcribat. j. par.v. par. prin. qō.xij. nume.8 car.156
Ordo eſt incipere a genere in tractа.1.par.prin.nu.4 car.4
Origo licet non pręſcribatur poſſunt tamen originis commoda pręſcribi. 5. par.5. par. princ. q.xiiij.nu.2 car.192
Oſtendens ſe per trienniū ſoluiſſe tributū vel cenſum præſumitur vſq; retro poſtea ſemper ſoluiſſe niſi probetur contrariū. 1. par.3.par.prin.qō.x.n.18.c.35

De litera P.

Patientia lōgi temporis cū præſtatione vel ſine licet præſumptionē inducat tñ alienari debet id qđ ex tempore præſumitur. 1.par. 3. partis princi. q.x.nu.19. c.35
Patiētia neceſſario includit ſciētiam. 2.par.repe. l. celſus.numero 2 car.247
Patientia includit in ſe neceſſario ſcientiā. 1.par.3.par.prin. q.x.nu.30 car.37
Pactū de perpetuo ſtando in cōione induci nō pōt. 4.par.4.par. principa.qō.xiij.nu.5. c.111
Pacto de retrouendēdo an et quāto tempore præſcribi poſsit. 4. par.v.par.prin.quæſtio. iij.numero 1 car.176
Peccans non pōt dici autoritate legis peccare p̄ſertim canonice.2.par.3.par.principa. q.ix. nume.4 car.55
Peccatū alicui actui annexū ipsū actum impedire cenſetur. de p̄ſcri.re.immo.nu.20 car.289
Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum. de præſcri. re.immo.nu.17 car.288
Peccata ſunt tāto grauiora quāto diutius animā detinēt alligatā. de p̄ſcr.re.immo.nu. 14.c.282
Pena conuentionalis aut legalis & ſtatutaria ſeu conſuetudinaria quo pacto poſsint exigi. 2. parte. iij.par.principa.q.xiij. nume.6 car.64
Perditum non vtendo non recuperatur. 4.par.4.par. princ.q. xij. nu.14 car.109
Perempto iure agēdi an perēptū ſit ius excipiēdi.4.par.4. par. prin.quæſtio.ij.nu.8 car.97
Perpetuatio & interruptio p̄ſcriptionis in quo differant.3.par. 6.par.prin.nu.1 car.230
Perpetuarum præſcriptionū: alia xxx. alia xl.annorum.&c.4. par.prin.nu.2 car.74
Perſonali præſcriptione extincta an extinguatur hypotecaria. 4.par. 4. par.princ.q.iij. nume.2 car.98
Peſtis eſt bellum diuinū. j. parte 6.par.prin.nu.5 car.210
Petitio hæreditatis regulariter non datur contra titulo poſsidētem.4.par.4.par.princ.quæſt. xvj.nu.2 car.113

Petitio

Petitio hæreditatis non poteſt lõgo tempore præſcribi ſine titulo. 4.parte.4.par.prin. q.xvi. nume.5 car.ea.

Petitioni hæreditatis quanto tẽpore p̃ſcribatur. 4.par. 4.par. prin. q.xvj.nu.1 car.ea.

Pignoris præſcriptio currens cõtra debitorem ratione dominij non nocet creditori quo ad hypotecam. 4.par.4.par.prin. q. iij.nu.3 car.99

Piſcari non licet etiam in flumine publico ſex caſibus. 4.par. 5.par.princ.q.vj.nu.4 c.181

Poeticum quoddã inuitãs ad placendũ doctiſq; boniſq; ſumma quidem laus eſt diſplicuiſſe malis.in proe.nu.7 car.3

Populus nunquam pręſcribit ſi a principio fuit in mala fide. 2. par.3.par.principa.q.xvij.numero 3 car.70

Poſsideri nõ poteſt res ſub incerto conceſſa & abſq; poſſeſsione non procedit præſcriptio. j. par. 3.par.princip.quæſtio.vj. nume.2 car.27

Poſsidens ſine titulo præſumitur malam fidem habere ſi antiquior poſſeſſor appareat.3.par. repetitio. l.celſus. nume. 10.& 12. car.256.& 257

Poſsidẽs titulo putatiuo iuſto errore ductus vſucapit. ſecus ſi iniuſto. in repeti. l. celſus. numero 2 car.233

Poſsidẽs ex conducto quãuis corporales teneat non tamen ſibi ſed domino rei intelligitur poſſidere tit.pro ſuo.nu.7 c.283

Semel poſsidens an & q̃n dicatur ſemper poſſediſſe.4.par.repe.l.celſus.q.j. nu.5 car.249

Poſsidens rem legis autoritate nunq̃ dr̃ malam fidẽ habere.2. par.3.par.prin,q.xix.n.2.c.71

Poſsidentes bona fide hæreticorũ bona quanti tẽporis poſſeſſionẽ p̃ſcribant:& an poſt quadriennium poſsint moleſtari.16 par.5. par.princ.nu.21. c.135

Iuſte poſſeſſum & acquiſitum nõ eſt reſtituendum 2. par. 3. par. prin.q.ix.nu.3 car.54

Poſſeſſor non eſt malæ fidei qui ſcit ſe actione perſonali teneri. 2.par.3.par.prin.q.xj.n.2.c.57

Poſſeſsio neceſſario requiritur in corporalibus p̃ſcribendis: & quaſi poſ. in incorporalibus.2. par.3.par.prin.nu.1. c.71

Poſſeſsio quæ ſit neceſſaria ad p̃ſcriptionem.3.par.3.par.prin. q.iij.nu.1 c.73

Poſſeſsio quotuplex ſit. ij.par.3. par.prin. quæſt.ij.nu.1 c.72

Poſſeſsio quid ſit & quomodo diffiniatur. 2. par.3.par, princ.q. j.nu.1 car.72

Poſſeſsio quæſita per conſtitutum non dicitur ficta licet modis q̃rẽdi ſit fictus 2. par.3.par.prin. q.iij.nu.5 car.73

Poſſeſsio licet non dicatur continuari de defuncto in hæredem: tamen quantum ad vſucapionẽ ſeu præſcriptionem habetur p̱ continuata. 2.par.3.par.princ. nume.3 car.72

Poſſeſsio eſt facti et animi.3.par. 6.par.prin.nu.12 car.214

Poſſeſsio an probetur in ſolutione mercedis quæ ſuccedit loco fructuum.4.par. repe.l.celſus. numero 2 car. 262

Poſſeſsio multis modis interrumpi ſiue amitti dicitur.3.par.vj. par.prin.nu.5 car. 213

Poſſeſſum tanto tempore cuius initij memo. non ex.præſumitur iuſte poſſeſſum.3.par.repe. l.celſus.nu.7 car.256

Poſſeſsio longiſsimi temporis facit

cit præſumi bonã fidem. 3.par. repe.l.celſus.nu.11 c.257

Poſſeſsio quæ acquiritur per conſtitutum eſt vera: licet modus transferendę poſſeſ. p conſtitu. tum ſit fictus. 2.par. repe.l.celſus.nu.16 c.252

Poſſeſsio an poſsit per actũ fictũ transferri. 2.par. repe.l.celſus. nume.17 car.252

Poſſeſsio facilius perditur q̃ dominium. 2.par.repe. l. celſus. nume. 11 car.257

Poſſeſsio vacans an abſq; vitio poſsit apprehendi. 2.par.repe. l.celſus.nu.5 car.249

Poſſeſsio illa dr̃ vacua vt cauſet pręſcriptionem quando a nemine poſsidetur nec ciuiliter nec naturaliter. 2.par. repe. l.celſus.nu.9 car.251

Poſſeſsio. xx. an. an ſufficiat ad præſcriptionem abſq; tit. in repe.l.celſus.nu.47 car.245

Poſſeſsio a iure dãnata an iuuat poſſeſſorẽ. 2.par.3.par.prin.q. vj.nu.16 car.49

Ex poſſeſsione de præterito præſumitur poſſeſsio in præſens cõtinuata. 4.par. repe.l.celſus.q. j.nu. 6 car.264

Poſſeſſor malefidei qui ſpacio xxx. annorum præſcripſit an per vim poſsit expelli ſeu ſpoliari dominio.2.par.3.par.prĩ. q.vj.nu.7 car.47

Poſſeſſor bonæ fidei quõo poſsit vſucapere fructus induſtriales cũ ſit factus dominus ſola perceptione. 4.par. 4.par.prin.q. xxv.nu.7 car.128

Poteſtas arbitri vel arbitratoris: vbi nullum tẽpus expoſitũ fuit in compromiſſo quanto tẽpore finiatur. 4.par. 4.par.princ.q. xxxiiij.nu.1 car.127

Prælatus vel clericus qui diu tenuit beneficiũ an p̃ſumatur canonice inſtitutus. 2.par. 3.par. principa.q.x.nu.37 car.39

Prælatus vnius eccleſiæ põt certa iura parochialia in eccleſia aliena. j. par.v. par. prin. qõ. xviij.nu.2 car.158

Prælatus eccleſiæ cui annuatim debentur tres ſi pluribus annis recipiat duo non præiudicat eccleſię. 4.par.4.par.prin.q.vij. nume.2 car.102

Prælatus poteſt præſcribere ea q̃ ſpectant ad capitulum. 1.par.5. par.prin.q.xvij.nu.2. car.158

Prælatus ſeu rector eccleſiæ non habẽtis capitulum idem poteſt quod prælatus cum capitulo in eccleſia capitulum habente. 2. par. 3.par. princ.quæſtio.xv. nume.3 car.70

Prælatus poteſt per actum iuriſdictionis contentioſę renuntiare iuri quæſito per præſcriptionem.2. par.3.par.prin. qõ.xv. nume.4 car.70

Contra prælatum qui paſſus eſt p̃ſcriptionem poteſt agi ad emẽdationem damni.1. par.5.par. prin. q.ij.nu.5 car.138

Præſcribere volẽti totum ius eligendi excluſo penitus collegio cui competit de iure communi quæ & quantum tempus requiratur. 1.par.5.par.prin. q.viij. nume.5 car.147

Præſcribere volens iuriſdictionem in alieno territorio quibus egeat. 2.par.3.par.prin.q. vj. nu.15 car.49

Præſcribere an poſsit quis rẽ tanquam feudalem & ius vaſallitij ſiue feudi q nunquam de illa re fuit inueſtitus. 4.par.4.par. princ.q.xij.nu.1.& 2. car.107

Præſcribere libertatem eſt occidere ſeruitutem. 3. par.4.par. prin.

principa.nume.1 car.91
Præſcribi an poſsit feudũ formatum contra priorem vaſallum qui fuit de feudo inueſtitus. 4. par.4. par. princ.quæſtio.xij. nume.6 car.108
Præſcribi non poteſt contra obedientiam in totũ. 1.par.5.par. prin.q.xij.nu.2 car.155
Præſcribi an poſsit ꝙ epiſcopus vel prælatus non teneatur con ſiliũ ſui capituli perquirere in gerendis per eum.j.par.5.par. prin.q.xvij.nu.1 car.158
Præſcribi nõ poſſunt ea q̃ de iure cõi nõ poſſunt poſsideri. j.par. 6.par.prin.nu.55 car.209
Præſcribitur cõtra eccleſiã ſicut contra priuatũ multis caſibus. 1.par.5.par.prin.nu.1. c.134
Nunꝗ præſcribitur vbi ius agendi fundatur ſuper peccato.2.p. 3.par.prin q.xiij.nu.8 c.65
Ad pręſcribendã ſeruitutẽ q̃d ſpecialiter requiratur. 2. par. 4. par.prin. nn.16 car.84
Ad præſcribendũ non requiritur ꝙ appareat aliquem ſciuiſſe de titulo ſed ꝙ appareat titulũ habuiſſe & poſſediſſe. 1. p.3.par. prin.q.ix.nu.4 car.28
Pręſcribens dicitur acquirere dominiũ reſpectu vtilitatis & diſpoſitionis:quia põt vti re pręſcripta vt vult & de illa diſponere. 2.par.prin.q.ij.nu.3.c.18
Præſcribens aliquam rem bona fide.xxx.an.an habeat utilem rei vendi. contra quẽlibet poſſeſſorem.de pręſcrip.re.immo. nume.53 car.299
Præſcribens dr̃ autoritate legis poſsidere ergo iuſte. 2.parte 3. par.principa. q.ix.nu.3. c. 54
Præſcribens ſimilis eſt ſoluenti. 1.par.princ.q.vj.nu.4 c.11
Solutione eius quod debetur tollitur obligatio. 1.par.q.vj.numero 4 car.ead.
Præſcribẽs contra dñm habentẽ vtrunque dominiũ non põt acquirere niſi vtile dominiũ procedat. 4.par.3.partis princip. q.xij.nu.10 car.109
Præſcribens fundum præſcribit & oĩa acceſſoria. 2.par.princ. q.ij.nu.13 car.20
Præſcribens rem vr̃ eam ex titulo quo p̃ſcripſit habere. 1. p.3. par.prin.q.xij.nu.3 car.41
Præſcribens cõtra quẽ eſt iuris p̃ſumptio q̃ habeat ꝓbare. 2.p. 3.par.prin.q.vj.nu.11 car.48
Præſcribens habet iuris pręſumptionem pro ſe . 3.par. 4. par. princ.q.iij. nu.4 car.93
Præſcriptor malæ fidei nunꝗ acquirit.2.par.prin.q.ij.n.2.c.17
Pręſcribendi cõditio & publiciana ęquiparãtur. 2.par.3.p.pri. q.viij.nu.4 car.53
Præſcribendi conditio ad hoc vt transferatur ſufficit ꝙ loco traditionis aliquid habeatur . 2. par.rep.l.celſus.nu.2 car.247
Ad præſcribendi conditionẽ quo caſu non requiratur traditio etiam in titu.putatiuo iuſto et rore cauſato.2. par.repe.l.celſus.nu.3 car.247
Præſcribendi conditio ad hoc vt transferatur requiritur ꝙ titulus & traditio procedant ab eodem. 2.par.repeti. l.celſus.numero.7 car.250
In præſcribendis iuribus negatiuis non currit præſcriptio niſi a tẽpore contradictionis. 4. p. 4.par.prin.q.xiij.nu.4 c.111
Præſcribendo cenſum contra eccleſiam ſemper xl. anni requiruntur cum bona fide.4.par.4. par.prin. q.vij.nu.5 car.103
Pręſcripta re principali cẽſetur pręſcri-

prꝑſcripti fructus tanquam acceſſorij.4 par. 4.par.princ. q. xxxv.nu.2 car.128
Prꝑſcriptio mere fauorabilis & mere odioſa quæ ſit.& quę partim odioſa. & partim fauorabilis.2.par.prin.q.j.nu.1 car.16
Præſcriptio. xxx. annorum non habet locum in feudis niſi mediante bona fide. 2. par. princ. qō.j.num.3 car.16
Præſcriptio non currit debitori niſi adueniente die vel conditione exiſtente.de præſcrip.re. im.num.41 car.295
Prꝑſcriptio longi temporis quę regrat.de p̃ſc.re.im.n.8. c.285
Prꝑſcriptio requirit probationē ſcientię & patiētię aduerſarij. In conſuetudine autem inducēda non eſt neceſſe probari de aliqua ſcientia vel patientia.1. par.prin.qō.x.nu.8 car.15
Prꝑſcriptio nō tollit actionem ipſo iure ſed ope exceptionis redditur inefficax & inutilis. 1.p. prin.qō.viij.num.1 car.12
Prꝑſcriptio multipliciter definitur p̃ſc.re.im.nu.1 car.284
Prꝑſcriptio cum mala fide quo caſu valeat . de prꝑſcri. rerum immo.num.23 car. 289
Prꝑſcriptio quot modis interrumpatur.de p̃ſc.re.im.n.50.c.298
Prꝑſcriptio currens contra ſcientem habet in ſe tacitam renuntiationem.1.par.princip. qō.v. nume.6 car.7
Prꝑſcriptio lōgi temporis qua de cauſſa ceſſare dicatur.de p̃ſcri. re. im. num.11 car.286
Præſcriptio non currit vbi agi non poteſt. de prꝑſcri. rerum immo.num.42 car.296
Prꝑſcriptio . xxx . annorum vel longioris temporis an de iure canonico procedat cum mala fide in actione perſonali.2. par. 3.par.prin.q.xiij.nu.1 car.65
Preſcriptio in quibus differt a cōſuetudine.1.par.princ.queſt.x. num.2 car.14
Prꝑſcriptio introducta eſt de iure ciuili & propter bonum publicum.j.par.prin.q.iiij.nu.1 c.6
Prꝑſcriptio in dubio non eſt prꝑſumenda cum oriatur ex facto. 2.par.3.par.prin.q.iij.n.8 c.75
Prꝑſcriptio inchoari non poteſt ſine poſſeſsionem:ſed inchoata bene pōt perfici dummodo poſſeſsio non fuerit aliunde occupata.2.par.3.par.prin.n.2.c.71
Prꝑſcriptio ſtatutaria non currit cum mala fide : & ſic ꝙ ſciens ſe debere non prꝑſcribat quomodo exponatur 2. par.3. par. prin.q.xiiij.num.4 car.67
Præſcriptio æquiparatur pacto & priuilegio.1. par. prin.q.vj. num.7 car.11
Præſcriptio habetur pro veritate 3.par.prin.q.vj.num.5 car.11
Prꝑſcriptio eſt nomē verbale deriuatum a prꝑſcribo quod idem eſt ꝙ præfigo: ſtatuo: præfinio: vel limito.1. part. princ. qō.ij. num.1 car. 5
Præſcriptio dicitur horarum:dierum: hebdomadarum: mēſium: annorum &c. 1.par.prin.qō.ij. num.2 car. 5
Præſcriptio non currit contra eū qui longo tempore ſoluit ſine cauſa. 1. par.3.par.prin. qō.x. num.24 car.36
Prꝑſcriptio eſt rerum:conſuetudo vero morum.1.par.prin. qō.x. num.11 car.19
Præſcriptio dicitur illa quæ tendit ad tollendū iam in eſſe productum:conſuetudo autem econuerſo ad inducēdum de nouo. 1. par.prin.q.x.num.12 car.20

Præ-

Præſcriptio & cõſuetudo licet in multis differant: tamen non dicuntur contraria.1.par.princ. quæſt.x.num.13 car.20

Præſcriptio decem vel viginti annorum appellatur vſucapio j.par.prin.q.j.nu.2 car.4

Præſcriptio cõuentionalis interrumpitur & perpetuatur ſola extraiudiciali interpellatione. iij.q.vj.par.prin.q.iiij.princi. nume.21 car.222

Ad quod non eſt præſcriptibile non poteſt per tantum tempus cuius initij me.non ex.fieri pręſcriptibile.iiij.par.v.par.princi.q. vj.nu.9 car.182

Præſcriptio plus poteſt quam pactum v.par.v.par.prin. qõ. vj. nume.6 car.188

Præſcriptio quando dicatur dormire.& nu.ſeq.ij.part. v. par. prin.nu.1 car.209

Præſcriptio an currat contra furioſum vel prodigum.j. parte. vj.par.prin. nu.46 car.207

Præſcriptio cõuentionalis currit & contra hęreditatẽ iacentẽ. j. par.vj.par.prin.nu.50 c.208

Præſcriptio.xxx. an. in pupillo tempore pupillaris ętatis tanq̃ odioſa dormire cenſetur j.par. vj.par.prin.nu.11 car.211

Præſcriptio quando & qualiter interrumpi dicatur.3. parte.6. par.prin.nu.1 car.212

Præſcriptio an currat in actione hypotecaria ante factã excuſſionem.v.par. v. part. prin. q. iij.nu.2 car.184

Præſcriptio quando dicatur naturaliter interrumpi.iij. par. vj. par.prin.nu.3 car.212

Præſcriptio qualiter interrumpatur reſpectu poſſeſsionis: quæ ſemper eſt neceſſaria in pręſcribendis rebus corporalibus, iij. par vj.par.princi.nu.4. c.212

Pręſcriptio qualiter interrumpatur ciuiliter.iij. parte. vj. par. prin.q.iiij.prin.nu.3 c.209

Pręſcriptio mere odioſa per ſolã citationem interrumpitur. iij. par.vj.par.princi. q. iiij.prin. nume.4 car.219

Pręſcriptio mixta id eſt partim odioſa & partim fauorabilis interrumpitur lit.conteſt.facta coram iudice competi. 3. par. vj.par.prin.quæſtio. 4.princi. numero 5 car.219

Præſpriptio centum an.nunq̃ intelligitur per ſtatutum vel priuilegium excluſa.5.par.5.par. prin.q.ix.nu. 2 car.190

Præſcriptio annexum habens cõſuetudinem quod tempus exigat.j.parte 5.par. principa.numero 22 car. 135

Præſcriptio prodeſt in his oneribus euitandis quæ ſunt præſcriptibilia.1.par.5.par, princ.qõ. xvj. num.3 car.158

Pæſcriptio cõtra cathedraticum vt nullum debeatur an currat. 1. par. 5.partis princ. qõ. xvj. nume.4 car.158

Præſcriptio iuriſditionis an extẽdatur.2.p. prin.q.ij.n.22. c.22

Præſcriptio nõ cadit niſi in aptis & habilibus præſcribi.3. par. prin.qõ.j.num.2 car.25

Præſcriptio cepta in perſona maioris an ſemper currat contra minorem eius hæredem etiam pupillum & exiſtentẽ in vtero. 1.par.6.p.prin. num. 35 c.203

Præſcriptio non inchoata cũ defuncto ſed ex cõtractu defuncti an currat contra minorem hæredem.1.par. 6. partis princip. num.31 car. 202

Præſcriptio non extenditur quo ad extranea ſecus quo ad præambula.

ambula.2. par.princip. qō. ij. num.15 car.21
Præſcriptio partis extenditur ad totum ratione indiuidui.2.par. princ.q.ij.num.16 car.21
Præſcriptio decimarum in vna parte agriculti: ſi alia pars inculta redigatur ad culturā cenſetur in toto: licet præſcriptio inducta vno excepto ad illud non extendatur. 2.par.prin,q. ij.nume.17 car.21
Præſcriptio non currit illi qui ſi ageret repelleretur exceptione.1. par.6.partis principalis. num.20 car.199
Prẹſcriptio eſt inducta ad lites tollendas.4 parte. 4.par.princip. q.xiij.num.3 car.111
Præſcriptio longi temporis quod ad ſpurios eſt prohibita. 4.par. 4. partis princip. quæſt.xviij. num.5 car.114
Præſcriptio an per exceptionem ſiue exceptionis obiectum interrumpatur.3.par.6.par.prin. q.iiij.prin.nu.38 car.225
Præſcriptio an & quomodo poſſit per filiumfa.interrumpi ſine conſenſu patris.3 par. 6.partis prin.q.iiij.prin.nu.39 car.ea.
Præſcriptio iurium incorporaliū qualiter interrumpatur. 3. par. 6.partis princ. q.iiij.principa. nume.40 car.225
Præſcriptio libertatis qualiter interrumpatur.3.par.6.par.prin. q.iiij.prin.nu.41 car.226
Præſcriptio merẹ fauorabilis an per lit.conteſta. interrumpatur vt pendente lite finiatur vſuca. 3.part. 6. par.prin. quæſt. iiij. num.31 car.223
Prẹſcriptio mixta interrumpitur per litis conteſtationem: dummodo ſit facta animo & intentione procedendi in lite vſque ad finem & in ſeq.3.par.6.par. prin.q.iiij.prin.nu.32 c.224
Prẹſcriptio legalis non cepta cū minore ſed cum defuncto non currit contra minorem ſed reſtituitur.1.par.6. par. princip. num.38 car.204
Præſcriptio an impediatur. vbi mala fides incepit in perſona ſucceſſoris ei bona fides erat in perſona authoris.3.par. 6.par. prin.q.ij.num.2 car.215
Prẹſcriptio cepta contra eccleſiā non interrumpitur per citationem ſed requiritur lit. conteſt. 3. par.vj.par.prin.quæſtio.iiij. num.8 car.219
Prẹſcriptio inchoata per defectū perficitur per hæreditatem iacentem ſine poſſeſsione,iij.par. vj.par.prin.nu.12 car.214
Prẹſcriptio iuris pedagiandi ſeu exigendi vectigal cauſata ex tempore ſeu conſuetudine: ad quas res extendatur. 2. par.5. par.princ.q.iiij.nu.5 car. 168
Prẹſcriptio iuriſdi. merique aut mixti imperij an cenſeatur fauorabilis aut odioſa.2.par.5.p. prin.q.iij.nu.10 car.166
Prẹſcriptio iuriſditionis in ciuilibus non extenditur ad criminalia. 2.par. principa. quẹſtio.ij. num.34 car.22
Prẹſcriptio longi temporis non habet locum in feudo. 4. parte. 4. par. principa. quæſtio. xij. num.11 car. 109
Præſcriptio poteſt cauſari a priuilegio inſufficienti & inualido.5.par.5. partis princ. qō.ij. num. 2 car.183
Prẹſcriptio principalis an proſit fideiuſſori cum obligatio fideiuſſoris ſit acceſſoria ad principalem:& quid ſi econuerſo. 2. par.prin.qō,ij,num.14 car.21

Prẹſcriptio

Pręſcriptio ſtatutaria.xv. anno. non tollit præſcriptionem. x. an.iuris communis inter pręſentes cum titu. 5.par.5.par.prin. q.vij.nu.4 car.189

Pręſcriptio tanquam regulariter odioſa non eſt amplianda. 2. par. principalis, quæſtio. ij. num.11 car.19

Præſcriptio ſtatutaria an currat contra minorem.1. par. 6.par. prin.nu.43 car.205

Pręſcriptio an currat nondum natis.1.par.6.partis principalis. num.44 car.206

Pręſcriptio procedere ex pluribus cauſis ſeu titulis. 2. parte. 3.partis principa. quæſtio.xij. num.4 car.41

Pręſcriptio non procedit ex titulo ſimulato. 1. par. 3.par.prin. qō.xij.nu.7 car.42

Præſcriptio.xxx. anno. regulariter currens in feudis an noceat nepotibus & deſcendentibus ſiue agnatis qui tempore alienationis nondum erant nati.4.par.4. par.princi, qō.xij. num.20 car.111

Præſcriptio tanti temporis cu. ini. me.&c. nunquam cenſetur excluſa.2. parte 3. par. princ. quęſt. vj.num.21 car.50

Pręſcriptio an ſumat initium contra conditionale.4.par.4.partis principalis. quæſtio.iij. numero 7 car.99

Pręſcriptio habet vim decreti in rebus quę non poſſunt alienari ſine decreto.5. par.5.par.prin. q.iiij.num.4 car.155

Præſcriptio.xxx.anno. quo iure fuit inducta.4. par. 4.p. princ. q.xxxviij.nu.1 car.129

Præſcriptio.xxx.ann. an ſit poſt iura. ſtorum. inducta.4. par.4. partis principalis qō.xxxviij. nume.2 car.130

Præſcriptio quadragenaria requiritur contra eccleſiam: etiā vbi vna eccleſia velit contra aliam pręſcribere.1.par.5.par. prin.num.4 car.131

Præſcriptio qualiter interrumpatur in criminalibus. 4. par. 4. partis principalis. quęſtio. ij. num.11 car.98

Pręſcriptio decurſa contra vaſallum vel emphiteotam non pręiudicat domino.4.par. 4.partis princ. quęſt, x.nu.2 car.105

Præſcriptio tam canonica quam ciuilis nunquam valet abſque bona fide.3. par.4. par. princ. q.iij.num.5 car.93

Præſcriptio procedit in vſufructu formato ideſt conſtituto ab eo quæ putabatur dominus. 2. par. 4. par. principa. quæſt.ij. num.2 car.87

Pręſcriptio ſeruitutis perſonalis vel mixte non currit ſine titulo & bona fide.2. par.4.p.princ. qō.ij.num.3 car.86

Pręſcriptio quælibet habet tempus continuum exceptis actionibus annalibus a prætore inductis.1.par.4.par.princ.q.vj. num.2 car.79

Præſpriptio.x. anno.cum tit. & bona fi. & cum ti.poſ.non probatur niſi probetur ambas partes fuiſſe pręſentes. 1.parte. 4. partis principalis quęſtio. iij. num.5 car.77

Pręſcriptio.x.annorum non conuenit vbi agitur de iuribus pręſcribendis.1. par.4.par.princ. q.j.nu.5 car.75

Præſcriptio ſtatutaria an ſubrogetur in locū pręſcriptionis iuris communis.4. par. 4. partis princ.q.xxviij.nu.4 car.119

Præſcriptio currit aduerſum igno

rantem

rantem ſiue ius ſiue factum. 4. par.4.par. principa.q̄ō.xxiiij. num.5 car.118

Præſcriptio excludere dicitur omnem exceptionem. 4.par.4.p. prin.q.xxiiij. num.5 car.118

Præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco præſcriptionis iuris communis:& regulatur vt illam & eius naturam imitatur. in repe. l.celſus.nu.5 car.234

Præſcriptio longi temporis quo caſu currat contra ignorantem & quo non.1.par.4.par.princ. q̄ō.ij. num.2 car.75

Præſcriptio inter præſentes q̄uo dicatur. 1. par.4. partis princ. queſt.ij. num.2 car.ead.

Præſcriptionis priuilegium non debet reportare ex eo ex quo puniri debeat. de p̄ſcri. re.im mo. nume.19 car.289

Præſcriptioni regulariter nō poteſt per pactum renuntiari: aut eius caſus impediri. 5. par. 5. par. prin.q. vj.nu.2 car.187

Per præſcriptionē acquiritur exceptio quæ omnem exceptionē excludit. de præſcrip.rerū immo.num. 55 car.300

Præſcriptionem non eſſe contra ius naturale probat Ioan.And. per hoc ꝙ infert pęnam negligentibus & imponit finem litibus & pluribus aliis medijs.1. par.prin.q.v.num.7 car.7

Ad pręſcriptionem vltra titulum putatiuum requiritur traditio. in rep.l. cel.num.27 car.241

Ad præſcriptionem ſeruitutis requiritur tempus aliquando maius: aliquando minus.2.par.4. p.prin.q.j.num.8 car.82

Præſcriptione tollitur naturalis obligatio in maleficiis. 1. par. prin. q.vij.nume.6 car.12

Præſcriptione firmatur ꝙ ipſo iure irritum eſt..1.par.prin.q.vj. num.8 car.12

In præſcriptione longi temporis neceſſaria eſt continuatio temporis.de præſcri.rerum immo. num.10 car.286

Præſcriptione ſublatum dici non poteſt quod non fuit in actu & potentia cauſatum. 4.par.4.p. princ.q.xix.nu.3 car.115

In præſcriptione iuris eligendi quid eſt & quantum tempus:& quo pacto requiratur..1. par.5. par.prin.q.viij.nu.4 c.147

Præſcriptione temporis cuius initii memoria non extat acquiritur directum dominium.2.par. prin. q.ij.num.10 car.19

In præſcriptione.xxx.vel.xl.anno. de iure ciuili nō requiritur titulus nec bona fides: ſed ſola poſſeſsio.2.parte.3.part. princ. q.vj.num. 2 car.46

In præſcriptione contra eccleſiā quæ ſufficiant. 2.par. 3. partis princi.q.vj.num.10 car.48

In præſcriptione tanti temporis cuius initij &c. ſemper præſumitur titulus & bona fides. 2. par. 3.par.prin.q.vj.n.18. c.49

In præſcriptione longiſsimi temporis oportet vltimam diē ex toto eſſe completam. 3. par. 6. par.prin. num.11 car. 214

Præſcriptiones inductę per leges & cōſtitutiones nouas aut ꝑ cōſuetudinem vel ſtatuta municipalia. &c. indiſtincte currunt minori:ſalua reſtitutione. 1. p. 6.par.prin.nu.42 car.205

Præſcriptiones iudiciales an currant contra eccleſiam.1. par.5. par.prin.q. vj. nu.1 car.139

Præſcriptionum perpetuarū ſpecies quot ſint. de præſc. rerum immo.num.7 car.285

Præſcriptionum actio quæretur tam

ſam in foro canonico quam ceſareo: & quam ſit huius præſcriptionis materia vtilis & profunda quamque diligentius animaduertētia ex infinitis iuris partibus ſatis liquet. in pœmio. num. 1 car. 1
In præſens præſumitur ex præterito. 4. par. repe. l. celſus. qō. j. num. 6 car. 264
Præſens vel abſens quot modis & qualiter dicatur. 1. p. 5. partis princ. q. ij. num. 5 car. 76
Pręſens eſſe pręſumitur in ſuo domicilio niſi probetur abſentia. 1. par. 4. p. prin. q. iij. n. 4 c. 77
Pręſens vel abſens an quis in dubio pręſumi poſsit: & quomodo id probetur. 1. par. 4. par. prin. q. iij. nu. 1 car. 76
Pręſentia nō pręſumitur niſi probetur cum ſit facti. 1. par. 4. par. prin. q. iij. nu. 3 car. 77
Pręſumitur quis ſcire id de quo eſt publica fama ſeu quod eſt publice notum. in repe. l. celſus. nume. 51 car. 246
Pręſumpta mala fides defuncti cauſata ab errore iuris non nocet hęredi in pręſcribendo. 2. par. 3. partis princ. quæſt. xij. num. 14 car. 62
Pręſumptio reſultans ex ſpacio tanti tempo. cuius initij memo. non extat dicit iuris & de iure. 2. parte 3. par. princ. q. vj. nume. 19 car. 49
Pręſumptio. l. cum de in rem ver. non habet locum in ſeruitute liberi hominis. 2. par. 4. p. prin. q. vj. num. 3 car. 90
Pręſumptio. l. cū de in rem ver. quę inſurgit ex longa pręſtatione non eſt iuris: quia probari poteſt contrarium. 1. par. 3. par. principa. q. x. nu. 25 car. 36
Pręſtatio non plus debet operari quam ſtipulatio. 1. par. 3. par. princ. q. x. nu. 23 car. 36
Præſtatio vectigalis diuerſis caſibus diuerſimode pręſcribitur. 2. par. 5. par. princ. quæſtio. v. nume. 2 car. 168
In pręſtationibus annuis & obligationibus quanto tempore pręſcribatur et quādo incipiat currere pręſcriptio. 4. par. 4. partis prin. q. iiij. nu. 1 car. 100
Princeps pręſumitur ſcire id quod ſui officiales ſciunt. 2. par. 5. p. prin. q. iiij. num. 4 car. 168
Princeps poteſt derogare præſcriptioni cum clauſula non obſtāte &c. ſed non inferior. 5. par. 5. par. princ. q. viij. nu. 2 c. 189
Priuilegiatus an poſsit contra tenorem ſui priuilegij vel vltra ibi cōtenta pręſcribere. 5. par. 5. par. prin. q. ij. nu. 3 car. 183
Priuilegiatus ſuccedens alij non priuilegiato an vtetur priuilegio ſuo in alia materia quam pręſcriptionis. 1. par. 5. partis prin. q. iij. nu. 2 car. 138
Priuilegiū & pręſcriptio an poſſint concurrere ſimul & ſemel: & an dicantur cōtraria. 5. par. 5. par. princ. qō. ij. nu. 1 c. 183
Priuilegium aut aliud ius non amittitur per non vſum quando non ſe obtulit facultas vtendi. 4. parte. 4. par. princi. quę. xij. nume. 17 car. 100
Priuilegium eccleſię alicui conceſſum ꝙ contra eam non pręſcribatur niſi centum annis an ſit validum. 1. par. 5. par. prin. q. j. nume. 1 car. 137
Priuilegium conceſſum eccleſię quanto tempore per non vſum amittatur. 4. par. 5. par. princ. q. iiij. num. 5 car. 178
Priuilegium & conſuetudo ęquiparantur. 2. par. 3. partis principa.

.cipa.q.vj.nu.14 car. 49
Priuilegium immunitatis quanto tempore pręſcribatur.4.par. 5. par.ptinc.q.iiij.num.7 c.178
Priuilegium habens largũ ſi ſtricte illo vtatur an deinceps poſſit illo vti magis large. 4. par. 5.par.prin.q.iiij.nu.8 c.178
Priuilegium an amitti poſsit per non vſum. 4.par. 5.par. princ. qõ.iiij.num. 1 car.177
Priuilegium datum ad aliquid faciendum quanto temporis ſpacio amitti poſsit.4. par.5. par. prin. q.iiij. num.2 car.ea.
Priuilegium quo caſu non perdatur per non vſum. 4.par.5.par. prin.q.iiij.nu.3 car.ea.
Probare dicitur quis dominium ſi probat ſe tanto tempore fructus percepiſſe:quod ſufficit ad pręſcriptionem.2.par.princip. qõ.ij.num.8 car.18
Probando curſum temporis & allegando titulum pręſcriptio dicitur completa.1.par.3.p. prin. qõ.x. num.2 car.30
Curſus temporis non ſufficit ad pręſcriptionem abſque titulo. 1.p.3.par. prin.q.x.nu.3.car.30
Probans ſe ius in re habere an et quomodo pręſumatur præſcripſiſſe. 4.par.repe.l.celſus.qõ.j. nume.9 car.9
Probata diuiſione pręſumptiue ſequitur ꝙ etiam ſit probata redditio rationis præſumptiue. 1. par.3.p.prin.q.x.nu. 43 c.40
Probata poſſeſsione tanti temporis cuius initij memo. non extat non eſt neceſſaria probatio ſcientiæ & patientiæ ſuperioris in præſcriptionibus.2. par. 3. par.prin.q.vj.nu.22 car.50
Probatio de ſcientia vel patientia aduerſarij in præſcriptione ſeruitutis quo caſu requiratur vel non. 2.par.4.par.prin. q.j.nume.13 car.83
Probato ſpacio tãti temporis cuius initij memo. &c.non eſt neceſſe probare ſcientiam vel patientiam illius contra quẽ pręſcribitur.2. par.4. par. princi. q.j.num.14 car.84
Probatio contra fiſcũ pro re aliena per fiſcum vendita aut aliter alienata quanto tẽpore fiat. 2.par.5.par.princ.quęſtio.viij. num.1 car.171
Probationes in ſpecie ſemper p̃ualeant probationibus in genere. 1.par. principa.quæſtio.v. numero 14 car. 10
Vbicunq; prohibetur alienatio prohibetur & vſucapio.de vſucap.nu.9 car.274
Poſſeſsio de reuendendo quanto tempore limitetur.4.par.5.par. prin.q.iij. nu. 2 car.176
Proprietas quid ſit : & quid differt a dominio:& an proprietatis appellatione veniat vtile dominium. ij. par. princi. qõ. ij.nu.6 car.18
Præſcribere & præſcribere in quo differunt.1. par.princ.q.ij. nume. 3 car.5
Proſcriptus quis dicatur. 1. par. prin.q.ij. nume.4 car. ea.
Prouincia quot modis appellatur tam de iure ciuili quam canonico.1.parte 4.par. princ. q.iiij. num.4 car.78
Prouinciæ nomine quid intelligatur.1.par. 4. part. prin. q. iiij. nume.1 car. 79
Publice functiões an vſucapi poſſint.de vſucap.nu.12. car.275
Publiciana & vſucapiendi conditio a pari procedunt & ſunt cõuertibilia. 2. par.3. par.princ. qõ.xij.nume.9 car.60
Publiciana & præſcribendi conditio

ditio a pari procedũt affirmatiue.ij.par. iiij. par.princi.qõ.j. num.4 car. 82
Pupillus ad hoc vt dicatur malę fidei requirit ꝙ ſit doli capax & habeat ſcientiã rei alienæ. ij.par.iij.par. princi. qõ. xvj. nume.2 car.70
Pupilli loco dominorũ habentur. de vſuca.nu.6 car.274
Pupillo & minori.x.vel xx. an. non currit præſcriptio fallit in quibuſdam præſcriptionibus. j. par. vj. partis principa. numero.39 car.204
Contra pupillum durante pupillari ætate non currit nec inchoatur præſcriptio.j. par. vj. part. prin.nu.29 car.202

Delitera Q

Quarta canonica an poſſit præſcribi.j.par.v. p.pri.q.xiij.n.1.c.156
Quaſi poſſeſsio iuſpatronatus an ex vno ſolo actu præſentationis acquiratur.j. par.v.par.princip.quæſtio.ix. num.5 car.150
Quaſi poſſeſsio totius iuris retinetur per vnũ actũ ſingularẽ.ij. par.prin.q.ij.nu.26 car.23
Quaſi poſ.iuriſdi. qualiter acquiratur aut retineatur.2.par.5.p. prin.q.iij.num.9 car.166
Quaſi poſſeſ.iurium incorporaliũ qualiter acquiratur. 2. par. 4. partis prin. q.viij.nu. 1 car.91
Quaſi poſſeſ.decennalis nõ datur in incorporalibus.2. par.5. p. princ.q.iij.num.7 car. 165
Quaſi poſſeſ. iuriſditionis vel iuris exigendi vectigal dicitur habere cauſam continuam. 2. par.5. par. principa. quæſt.iij. nume. 5 car.165
Querela inofficioſi quanto tẽpore tollatur. 4.par.4. par. principalis. quæſtio. xxij. numero.1 car.116
Quæſtio mota iudici poſt depoſitum officium infra quantũ tempus ſit terminanda. de præſcri. rerum im.num.4 car. 285
Quæſibile priuilegio an ſit quæſibile præſcriptione vel conſuetudine.5. par.5.par.prin.qõ. j. nume.1 car. 183
Quæſtio ſtatus perſonæ moueri non poteſt niſi infra quinquennium poſt mortẽ. 3. par.4. par. prin.q.vij.num.2 car.95

De litera R.

Rationes ,ꝑpter quas fuit introducta præſcriptio ponit Pe.de Ancha. vide.1.par. principa.quæſtio.iiij.num.4 car.6
Ratihabitio ſeu confirmatio rei alienatæ qualiter & quanto tẽpore ſeu ſilentio inducatur. j. par.5. par.prin.nu.41 car.206
In realibus ſeruitutibus non cauſatur præſcriptio ex poſſeſsione ciuili ſicut in re corporali. 2.par.4. par.princ. quæſtio.ij. num.5 car.87
Recipiens annuam penſionem ab aliquo pro eo quod ſibi faciendum conceſsit an poſsit pręſcribere ꝙ id quod conceſsit non fiat. 4.par.5.par. princi.q.iiij. num.6 car.178
Recurſus an poſsit ad eccleſiam per aliquam viam contra præſcribentem haberi. 2. parte 3. partis principalis. quæſtio. x. num.1 car.55
Recurſus ad eccleſiam per denũtiationem euangelicam datur ratione peccati. 2. parte. 3.

par. prin.q.x.nũ.3 car.56

Redhibitoria et quãtominoris nõ mutant naturã inter eccleſiaſticos.j.p. v.par.prin n.13.c.134

Reductio ad arbitrium boni viri vſq; ad quot annos peti poſsit. iiij.par.princ,quæſtio, xxxiij. nume.2 car.127

Regna et imperiũ vnde dicantur exordiũ habere & qđ illorum prius fuerit.ij.part.v.par.prin. q.ij.nu.6 car.162

Regula ꝙ poſſeſsio de præterito pręſumẽda eſt vſq; in præſens continuata quomodo intelligatur.iiij.par,repe. l. celſus. q. j. nume.7 car.264

Regula ꝙ ea quæ ſunt publica & de iuregentium communia non poſſunt præſcribi qũo intelligatur.iiij.par.v.par.prin.q.vj. nume.10. car. 182

Regula ꝙ contra viſitationem & procurationẽ non currat præſcriptio ſex modis limitatur.j. par.v.par. princi. q. xvj. numero,2 car.157

Regula triplex de præſcriptione legali a minore inchoata cõtra minorẽ currenda.j.par.vj. par. princi.nu.37 car. 204

Regula ꝙ non valenti agere non currit præſcriptio quibus caſibus procedat vel non.j.par.vj. par.prin,nu,19 car.199

Regula quod ea quæ non poſſunt alienari nou poſſunt præſcribi & ecõtra an procedat. v. par. v. partis princi. quæſtio. iiij. nume.6 car.186

Regula iuris canonici ꝙ præſcriptio non currit cum mala fide quo reſpectu procedere dicatur.v.par. v.par. princi. q. iij. nume.3 car.184

Regula generalis ꝙ præſcriptio nõ extendit declaratio et limitatio.ij.par.prin.q.ij.n.12.c.20

Regula quod perempta inſtantia durat effectus p̃ſcriptionis qũo limitatur. iij.par.vj.par. prin. q.iiij.prin.nu.45 car. 227

Interruptio præſcriptionis ciuilis an proſit quo ad omnes. iij. par.vj.par. prin. q.iiij. princi. nume.46 car. 228

Regula quod ſpacium tanti tẽpo. cu.initij me.&c.operatur idem quod priuilegiũ quo caſu limitatur.j.par.v. par. prin. q. vij. nume.16 car.143

Regula qđ ea quę ſunt quæſibilia priuilegiopoſſunt quęri pręſcrĩptione quo caſu nõ procedat.j. par.v. par. princi.quæſtio,vij. nume.17. car. 143

Regula ꝙ aduerſus eccleſiam & alia pia loca currat pręſcriptio quadragenaria quo caſu nõ procedat.j. par. v. par. princi.numero,8 car.132

Regula iſta quod reſtitutio detur ignoranti aduerſus ignorantem quo caſu limitet.iiij.par. prin. q.xxix.nu.3 car.121

Regula illa ꝙ ius adeundi durat. xxx.an.qualiter ꝓcedat. iiij. p.iiij.par.prĩ.q.xix.n.7. c.115

Regula ꝙ trãslatio dñij et pręſcrĩbẽdi cõditio ęquiparantur qua cauſa procedat vel nõ.in repe. l,celſus.nu.53 car. 246

Relatio citationis an ſit de ſubſtãtia iudicij.iij.par.vj.p. prin.q. iiij.prin.nu,26 car. 225

Relatio tertij an reddat poſſeſſorẽ malæfidei.iij.par.repe.l,celſus.nume.23 car.261

Remedium canonis reintegrãda competit cuilibet priori & antiquiori poſſeſſori etiam malæ fidei & ſine titu. qui cecidit de poſſeſsione abſq;ſui facto et culpa.in repe.l.celſus.n,48.c.246

Remediũ canonis reintegranda. iij.q.j. competit perpetuo. iiij. p.iiij.p.prin.q.xxiiij.n.1.c.118

Remediũ canonis reintegranda non admittit probationes concernentes ipſum dominium. 4. par.4.par. prin. quæſt. xxiiij. nume.3 car. 118

Remedio.l.ij.C.de reſcin.vendi. quãto tpe p̃ſcribatur.4. par.4. par.prin.q.xxvj.nu.1 car.118

A quo remoueri poteſt p̃ſcribẽdi cõditio:ab eodẽ poteſt & publiciana.ij.par.iij. par. princi. q. viij.nu.5 car.53

Impedito potenti remouere impedimentũ ſed eſt negligens currit tẽpus pręſcriptionis.j. part. princi.nu.22. car.200

Remiſsio tacita penſionis per lõgum tẽpus debite excuſat ſoluere debentẽ a mala fide. 4. par. 4.par.prin.q.v.nu.3. c.102

Renuntiari an poſsit præſcriptioni & illi per pactũ derogari.v. par.v.par.prin.q.vj.nu.1.c.187

Repudiatio a bonis nõ inducitur per diuturnũ ſilentiũ.j.par. iij. par.prin.q.x.nu.47. car.41

Repugnante cõſcientia poſsidens peccat.iij.par.vj.par.prin.q.ij. prin.nu.7 car.216

Requiſita ad præſcriptionẽ libertatis ſeu immunitatis non ſoluẽdi collectas quæ ſint.ij. par. v. par. principa. quæſtio. vij. numero.4 car.170

Res immobilis præſcribitur minori ſpacio decẽ annorũ in duobus caſibus.j. par.iij.par. prin. q.j.nume.7 car.75

Res furtiue vel vi poſſeſſe an vſucapiantur . de vſucapio . numero.5 car.273

Res vſucapi propter delictũ prohibetur.de vſuca.nu.8. c.274

Res mobiles eccleſiæ an poſsint vſucapi.de vſuca.nu.11. c.275

Res aliqua duabus ex cauſis non põt inſolidũ acquiri.de pręſcri. re.immo.nu.31 car.291

Res laicorũ facilius alienãtur q̃ eccleſiarũ.de pręſcri.re.immo nume.34 car.293

Res non empta an & quomodo vſucapiatur.titu. pro emptore. nume.2 car.278

Res dici nõ põt aliena poſtq̃ eſt cõpleta præſcriptio.ij.p. iij. p. princi.quæſt.ix.nu.2 car.54

Quæ res præſcribi poſsint.de pręſcri.re.immo nu.37 car.294

Res laicorum quo pacto p̃ſcribãtur.de p̃ſcri.re.im.n.24. c.289

Res laicorũ debẽt cõtinue & vſq; ad legitimũ tẽpus cõpletũ poſſideri ad hoc vt præſcribantur. de pręſcri.re.im.nu.25. c.290

Res immobiles ſpacio. xxx. annorũ cum bona fide pręſcribuntur:& acquiritur dominiũ vtile.j.par.iiij. par.princi.q.j.numero.2 car.74

Res quæ præcario ſeu nomine alterius poſsidetur nõ põt pręſcribi cõtra illũ cuius nomine poſſidetur.j.par.vj.par.princi. numero.51 car.208

Res cuius commerciũ non hr̃ nec poteſt præſcribi.j. par. vj. par. prin.nu.9.& 13. c.196.& 197

Res fiſci vel eccleſię pueniens ad priuatũ pręſcribitur vt res priuati.j.p.v.p.pri.q.iij.n.3. c.138

Res eccleſię vt dicatur ſolita cõcedi in feudũ vel emphyteoſim quantũ tẽpus requirat & quãto tempore inducatur huiuſmodi cõſuetudo.j.par.v.par.prin. q. xx.nume.1 car.159

Res mobilis ceſaris quanto tẽporis ſpacio vſucapiantur.ij.par. v.par.prin.nu.7 car.16

Res affecta vitio reali non poteſt

vſucapi.j.par.vj.par.principa. nume.12 car.197
Res ſub cōditione debite vel obligationes cōditionales non pōt ante conditionis euentum præſcribi.j.par.vj.par.princi. numero.16 car.198
Res prohibita alienari a lege vel ſtatuto ſiue in vltima voluntate aut per cōtractū an prohibitione ſvalida poſsit præſcribi. v.par. v.par. princi.q. iiij.numero.1 car. 184
Res tacite prohibita alienari an alienata preſcribatur.v.par.v.par.prin.q. v.nu.1 car.186
Res emphyteotica ſi ꝑueniat ad extraneū qualiter & quāto ipe præſcribatur.iiij.par. iiij par. princi.q.viij.nu.4 car.104
Res feudalis nulliter alienata nō poteſt aliquo tpe præſcribi contra dominum.iiij.par.iiij. par. prin.q.xij.nu.9 car. 108
Res in dotē date ſi ſunt æſtimate an poſsint ante nuptias vſucapi.tit.pro dote.nu.3 car.281
Res in dotē date ſi ſint inæſtimate quo titulo vſucapiantur. tit. pro dote.nu.2 car.282
Res mobilis eccleſiæ quo tempore vſucapiatur.j. par. v. partis prin.nu.10 car.133
Res alienæ ſciētia ſuperueniente poſt perfectā præſcriptionem an debeat in foro conſcientiæ res præſcripta reſtitui. ij. par. iij.par.prin.q.ix.nu.1 car.54
Rei illius p̄ſcriptio nō ꝓcedit cuius nō pōt quis dominus fieri per traditionē a domino factā. j. part. vj. partis principa. numero.54 car.209
Rei partē habere ꝓ derelicto nō pōt cuius inſolidum dñs eſt.ti. pro derelicto.nu.3 car.281
Reipublicę appel.quid veniat & quot modis accipiatur.iij. par. v. par princi. q.ij.nu.3. c.173
Re poſſeſſa ſub vniuerſitate an interrūpatur præſcriptio.iij.p. vj.par prin.nu.14 car.215
Re non euicta nō currit præſcriptio.iiij.par.iiij.par. princi.q. xxvij.nu.2 car.119
Rem alienā donare ius eſt principis de p̄ſcri.re.im.nu.18. c.288
Rem ſuā nemo præſcribere dr̄.j. par.iij.par.prin.q.iij.n.2. c.26
Cōtra rempubli.ſeu ciuitatē regulariter præſcribitur ſicut contra priuatum exceptis quatuor caſibus.iij.par.v.par.prin.q.j. nume.2 car.172
Rem tanquam emphyteotā recognoſcēs:& tanꝙ a domino cui longo tempore penſionē ſoluit tanꝙ domino cum nec ipſe eſſet emphy.nec aliter dñs an tailis præſcriptio proſit. iiij. par. iiij.par.prin.q.x.nu.1. c.104
Aduerſus rempub. quanto tempore præſcribatur.iij.par.v. par. prin.q.j,nu.1 car. 172
Rebus ēt autoritate iudicis reſtitutis requiritur regulariter ad præſcribēdū lōgo tēpore bona fides.ij.par. iij. par. princi. q. xix.nu.3 car.71
In rebus fideicōmiſſo ſubiectis an currat præſcriptio ante euentū conditionis.v.par.v.par. prin. quæſtio.v.nu.3 car. 187
Reſtitutio cōtra interruptionem præſcriptionis vbi non eſt ius quæſitū non datur pro cōſequēdo lucro cū iniuria alterius.iij. par.vj.par. prin.nu.10.car.214
Reſtitutio infra quod tēpus in iudicio peti debeat.j.par.vj.par. prin.nu.28 car. 201
Reſtitutio præſcribendi an detur aduerſus interruptionem præſcriptionis.iij.par. vj. par. prin.

prin.nume.9 car.214

Reſtitutio aduerſus præſcriptionem in inte. peti debet infra quadriennium a die perfectæ præſcriptionis ſiue cauſatæ leſionis et quando iſtud quadriennium currere incipiat. 4. par. 4. par. princi. quæſtio. xxix. nume.10 car.122

Reſtitutio in integrum an detur aduerſus ignorantem ex capite ignorantiæ.iiij.par. iiij. partis. principa. quæſtio. xxix. nume. 1 car.120

Reſtitutio vltra quantum tempus competat eccleſiæ a die læſionis.j.par.v.par.principa.q6.ij. nume.2 car.137

Reſeruata principi in ſignum ſubiectionis & ſuperioritatis an poſſint pręſcribi.ij.par.v.par. prin.q.j.nu.1 car.161

Reſeruata principi in ſignū priuilegij ſingularis ſuperioritate excepta an poſſint præſcribi. ij.par.v.par. princi.quęſt. iiij. nume.1 car.166

Romani regiones quas vincebāt appellabant prouincias quaſi procul victas.j. par. iij.partis prin.q.iiij.nu.3 car. 78

Contra romanā eccleſiam an & quanto tempore pręſcribatur.de præſcri.re.immo.nu.28. c.291

De litera S.

Scientia rei alienæ quandocūque ſuperueniēs ſemper impedit præſcriptionem. ij.par.iij. par. principa.q. xviij.nu.3 car. 70

Sciētia rei alienæ ēt ſine mala fide an impediat pręſcriptionē. iij.par.vj.par.princi.q.ij.prin. nume.8 car. 216

Scientia tituli in initio poſſeſſionis nō eſt p̄ſcribenti neceſſaria ſed tm̄ quod ſciētia tituli ſuperueniat ante completam præſcriptionem.j.par.iij. par. prin. q. ix.nu.6 car.28

Sciētia & patientia ſuperioris eſt neceſſaria vbi cōtra eos p̄ſcribitur iuriſdi.ij.p. v.par. prin. q.iij.nu.8 car.165

Sciētia tituli ad cauſandā bonā ſidē eſt neceſſaria.j.p.iij. p.prin. quæſt.ix.nu.2 car.28

Sciētia rei alienæ etiā ſine mala fide impedit pręſcriptionē. iij. par.repe.l.celſus.nu.20. c.260

Scientia & patiētia aduerſarij an requiratur in pręſcribenda libertate ſeruitutis.iij p.iiij.par. prin.q.iiij.nume.1 car.94

Scientia ſeu patiētia partis an requiratur in p̄ſcriptione. iiij. p. iiij.p.prin. q.xxviij.nu.1.c.119

Sententia iudicis an prębeat iuſtū titulum præſcribendi.j.par.iij. par.prin.q.xj.nu.1 car.41

Sententia iudicis præſtat cauſam præſcribēdi ſi ſit nullitas ignota & in bona fide lata. j. par. iij par. princi.quæſtio.xj. numero.2 car.41

Sententia an plus habeat facti q̄ iuris aut econuerſo. iiij. parte iiij.par.princi.quæſtio. xxxij. nume.3 car.126

Sententie lata in fauorem poſſeſſoris malæ fidei non purgat ipſius malam fidem ij. parte. iij. partis princip. quæſtio. v. numero. 1 car. 45

Sentētia poſt multos annos pōt dici & declarari nulla.4. par.4. par.prin.q.xxxij.nu.4 c.126

Senſus nō pōt p̄ſcribi cū mala fide nec diminui. iiij. parte. iiij. par.prin.q.vij.nu.3 car.102

Senſus vel pēſio an poſſint diminutiue pręſcribi cōtra priuatū.

4.par.4.par.prin.quæſtio.vij. numero 4 car.103

Sequela iuris offerendi eſt pigno ratitia quę non competit niſi oblato debito. 4. par. 5. par. prin.q.ij.nu.4 car. 176

Seruitus iuris paſcendi maxime per vniuerſitatem qualiter & quanto tempore pręſcribatur. 2.par.4.par.princi. qõ.iij.numero 1 car. 88

Seruitus perſonæ an poſsit præſcribi.2.par.4.par. prin.q.vj. numero 1 car. 89

Seruitus quando dicatur formata.2.par.4. par.prin. q. j. numero 15 car.84

Seruitus: vſus & vſusfructus quadam ratione pręſcribuntur ad inſtar immobilium. 2. par. 4. par. prin.q.2.nu. 4 car.86

Seruitus formata ſiue titulata p̃ſcribitur longo tempore. 2. par.4.par.prin.q.j.nu.5. c.82

Seruitus amittitur per non uſum longi temporis licet ignoretur debita.3.par. 4. par.princ. q. iiij.nu.2 car.94

Seruitus ruſtica aut vrbana quomodo amittatur 3.par. 4. par. p̃rin.q.j.nu.2 car.92

Seruitus naturaliter diſcontinua licet non pręſcribatur niſi tanto tempo.cu. initij. &c. tamen amitti poteſt & libertas talis ſeruitutis pręſcribi. 3. par. 4. par.prin.q.j.nu.3 car. 88

Seruitus aque ducta ſeu ius aque ducende quanto tempore pręſcribatur.2.par.4.par. prin.q. iiij.nu.1 car.88

Seruitus habẽs cauſam continuã quãto tẽpore p̃ſcribatur.2 par. 4.par.prin.q.j.nu.2 car.81

Seruitus diſcontinua pręſcribitur longo tempore vbi probatur vetus titulus habitus a tertio non domino qui ſeruitutem conſtituiſſet inter viuos vel in vltima voluntate.2.par.4.par. prin.q.j.nu.4 car.87

In ſeruitiis & pręſtationibus perſonalibus ſufficit præſcriptio longi tempo.2. par.4.par.pri. q.ii.nu.6 car.91

Seruitutis pręſcriptio non poteſt per ciuilem poſſeſsionem cauſari.2.par.4.par.prin. q.viii. numero 2 car. 81

Seruitutes reales quomodo pręſcribantur.2.par.4.par.princ. q.j.nu.1 car.82

Quod ſemel eſt meum non poteſt amplius eſſe meum. 1.par.3.p. prin.q.iij.nu.2 car.26

Seruitutem præſcribere volens neceſſe habet quod vltra tẽpus requiſitum vſus fuerit iure ſeruitutis. 2.par.4.par.princ.qõ. j.nu.9 car.82

Seruitutem volẽs præſcribere neceſſe habet probare ſe vſum fuiſſe ſeruitute ſciente & patiẽte aduerſario. 2. parte 4. par. princ. q.j.nu.12 car.83

Seruo ſi ſurripiatur res peculiaris domino ſciente neceſſe eſt & domino ſcienti recuperari. de vſuca.nu.7 car.274

Silentium continuũ inducere vr̃ remiſsionem in caſu quo non petitur intereſſe. 1. par. 3.par. prin.q.x.nu.17 car.34

Silentium annale vim habet refutationis ſcientia mediante. 4.par.4.par.princip.q.xij.nume.19 car.118

Simplici deãbulatione p fundũ p bata poſſeſsio.4.par.repe.l.cel ſus. nu.3 car.263

Socijs in communione ſtantibus non currit præſcriptio in iudicio diuiſorio.4.par.4.par.prin. q.xiij.nu.7 car.112

Societate

Societate durāte an incipi poſsit præſcriptio. 4.p.4.par.prin.q. xv.nu.3 car.113

Solennitas extrinſeca quæ in facto conſiſtit non p̄ſumitur. 1.p. 3.par.prin.q.v.nu.4 car.30

Solennitas mandati nunꝗ̄ præſumitur per diuturnitatem lōgiſſimi tēporis etiā mille annos. 1.par. 3. part. princ. q. ix. numero 28 car.37

Solitus aliquid cōcedere p viam mere & gratuitę facultatis nō per hoc obligatur perſeuerāre. 4.par. 5.par.principa.quæſtio. 5. nume.2 car.174

Solutio cenſus contra dn̄os inferiores eſt p̄ſcriptibilis. 2.par. 5.par.prin.q.j.nu.4 car.161

Solutione eius quod debetur tollitur obligatio,de pręſcrip.re. immo.nu.52 car.299

Spacium tanti tempo.cuius initij memoria non extat habetur loco tituli legitimi quo ad dominium. 2. par.3. par.princ.qō. vj.nu.12 car.48

Spacio tanti temporis cuius initij memoria non extat tantum operatur quantum impetator in cauſa. 2.par.3.p. prin.q.vj. nume.17 car.49

Spacio tāti temporis cuius initij memoria non extat præſcribū tur etiam regalia & ea quę nō poſſunt niſi ex priuilegio competere. 2.par.3.par.princip. q. vj.nu.13 car.48

Species præſcriptionis quot ſint. de præſcri.re.im.nu.2 c.284

Spoliato non poteſt obijci exceptio dominij per ſpoliatorē.2. par.3.par.prin.q.vj.nu.8.c.47

Spurius non poteſt contra patrē præſcribere ex titulo lucratiuo. 5. par.princi. quæſtio. iiij. nume.7 car.186

Spurius non poteſt præſcribere longo tempore relictum ſibi factum. 4.par. 4. par. princ.qō. xviij.nu.6 car.114

Spurius qui titulo lucratiuo nihil pōt a patre capere an ſibi relicta a patre vel donata p̄ſcribere poſsit.4.par.4.par.princ. q. xviij.nu.1 car.113

Spurius an aliquo ſpacio temporis præſcribat hæreditatē patris. 4.par.4.par.prin.q.xviij. nume. 2 car.ea.

Statur iuri canonico vbi de materia peccati agitur.2.par.3.par. prin.q.vij.nu.4 car.52

Statutum ꝙ non petens debitum infra xx.ann. vlterius non audiatur an extēdatur ad ſupplementum legitime vel ad legitimam pro qua datur petitio hæreditatis. 4.par.4.par.princ.q. xxiij.nu.3 car.117

Statutum generaliter loquens an intelligatur loqui de legitima. 4.par. 4.par. princip.q.xxiij. nume. 4 car.ea.

Statutum ꝙ ſi creditor non petierit debitum infra certum tempus cadat a iure ſuo vel ꝙ vlterius non audiatur an valeat. 2. par. 3.par. princip. q.xiiij. nume.1 car.66

Statutum ꝙ actio perſonalis realis vel mixta tollatur ſpacio xxx.annorum: vel minori quō ſit interpretandum. 2. parte 3. partis principa. quæſtio. xiiij. nume.2 car.66

Statutum diſponens ꝙ qui non petierit debitum infra tale tempus &c. in quibus locū habeat vel non 2.par.3.par. prin. qō. xiiij.nu.10 car. 67

Statutum deponens ꝙ qui non petierit debitū ſi infra tale tēpus cadat a iure ſuo quō diſtinguatur.

2.par.3.par.prin.qõ.xiiij. numero 5 car.67
Statutum permittens præſcriptionem. cum mala fide non valet niſi ex cauſa. 2.par. 3.par.pri. q.xiiij. nu.7 car.68
Statutum non poteſt eneruare rationem ſiue obligationem naturalem & verã iuſtitiã.2.par. 3.par.prin.q.xiiij.nu.13. c.69
Statutum vel alia diſpoſitio ſimpliciter loquẽs nunq̃ trahitur ad actum iuratum niſi de iuramento faciat expreſſam mentionem. 2.par.3.par. princ.qõ. xiiij.nu.12 car.69
Statutum loquens de pſcriptione non trahitur ad vſucapionem.
Statutũ permittens pſcriptionem cũ mala fide valet vbi poſt tẽpus præſumit contractum fictũ vel ſimulatũ.2.par.3.par.prin. q.xiiij.nu.99 car.68
Statutum de non petendo debitũ niſi petitum ſit infra. x.an.quo modo ſit intelligendum.3.par. 6.par.prin. quæſtio. iiij. prin. numero 13 car.220
Statutum tollens præſcriptionem de qua præſcriptione ſit intelligendum.5. par.5. par. prin. q. ix.num.1 car.190
Statutum deponens q contra inſtrumenta dotalia non currat præſcriptio non intelligitur de centenaria. 5.par.5.par. prin. q.ix.nu. 3 car.190
Statutum tollens exceptionẽ præſcriptionis an comprehendat pſcriptionem iam cõpletam. 5. par.5.par.princip.quæſtio.vij. nume.3 car.189
Statutum de non cõueniendo aliquem de crimine poſt annum quomodo intelligatur. 4. par. 4.par.princip.q.4.nu.7. c.97
Statutum eſt lex. 5.par. 5.partis prin.q. iiij.nu.3 car.186
Statutum an poſſit præſcriptionẽ tollere. 5. par. 5. par. prin. q. vij. nu.1 car.189
Statuto non poteſt induci præſcriptio cum mala fide: & in quibus hæc concluſio limitatur.2. par.3.par.prin. quæſtio.xiiij. numero 6 car.68
Stante ſtatuto q ſi creditor ſteterit per x.an. q non petierit debitum ſit excluſus an ſi in inſtrumento adſit iuramentum poſſit actio ꝑpetuari ad aliud tempus.4.par. 6,par.prin.numero 4 car. 231
Statutaria præſcriptio an ipſo iure tollat naturalem. 2. par. 3. par.prin.q.x.nu.2 car.55
Statutaria præſcriptio ſola citatione interrumpatur niſi ſtatutum imponeret per præſcriptionem ſilentium.& nu.ſequent i. 3.par.6.par. prin.q.iiij. prin. numero 10 car.220
In ſtipulatione annua ſufficit una præſcriptio etiam pro annis ſequentibus: & a quo tempore incipiat præſcriptio.limitatur nu.4. iiij.par. 4.par. prin.q. 4. numero 2 car. 100
Subditus laici facilius præſcribatur q̃ ſubditus prælati. de præſcri.re.immo.nu.34 car.295
Subditi poſſunt compelli ad faciendum ea quæ longo tempore facere ſoliti ſunt.1. par.3.p. prin.q.x. nu.6 car.31
Subiectio an vſucapiatur. de vſu cap.nu.13 car.235
Sublata pſcriptione ſimplici an intelligatur ſublata conſuetudo.5. par.5.par.prin.q. vij.numero 2 car. 189
Succeſsio prætoria quo caſu vtilior ſit q̃ ciuilis.4.par.4.par. prin.q. xx.nu.4 car. 116

Succeſſor

Succeſſor eſt duplex. 2.par.3.p. prin.q xij.nu.1 car.53
Succeſſores iuris præſumptione cenſetur tenuiſſe & poſſediſſe eo modo & forma quibus tenebat defunctus. 4. par. 4. par. prin.q. xi. nu.5 car. 106
Sufficiens & concludens probatio in materia præſcriptionis quid exigat. 4. par. repe.l.celſus. q.1.nu.12 car. 267
Superioritas ita ꝙ quis non ſubſit īperatori an p̄ſcribi poſsit. 2.par.5. par.pri.q.ij.n.1.c.161
Superueniēte defectu tituli an interrumpatur præſcriptio poſsidentis. 3.par.6.par. prin.q.iij. prin.nu.1 car.216
Supremus pīceps pōt populo ſuo per ſuum priuilegium et reſcriptū concedere libertatem.2.p. 5.par.prin.q.ij.nu.4. c.162

De litera T.

TAntum tēpus cuius initij me. non extat nō habet vim priuilegij in p̄ſcribendis vbi datur incapacitas iuris vel poſſeſsionis erga exercentem. 2. par. 3. par. princ.qō.vj.nu.23 car.50
Temporalia ad agendū ſunt ppetua ad excipiendū. 4.par.4.p. prin.q.xxxvij.nu.1 car.129
Tempus ſiue p̄ſcriptio appellandi cepta contra defunctū quia ſciuit in ſententiam latam an currat contra hęredem ignorātē.1.par.6.par.prī.n.21. c.199
Tēpus appellationis proſequēdę an currat durante cōpromiſſo. 1.par.6.par prin. nu.12. c.211
Tēpus quantū requiratur ad p̄ſumendū titulū iuriſpatronatus. 1.par.5.par.prī.q.ix.n.9.c.151
Tempus ſtatutum hæredi ad conficiendum inuentarium currit pupillo & minori: ſaluo reſtitutionis beneficio. 1.par.6. par. prin.nu.40 car.205
Tempus anni & diei præfixū vaſſallo ad petendam inueſtiturā currit minori adulto ſed nō pupillo: ſalua reſtitutione. 1.par. 6.par.prin.nu.41 car.205
Tempus petendę reſtitutionis qn̄ currere incipiat: & infra quantum tempus peti debeat: & ad quantum tēpus detur. 1. par.6. par.princip. nu.27 car.201
Tēpus appoſitū in vltima voluntate currit hęredi ēt minori. 1. par.6.par.prin.nu.32. car.202
Tēpus oppo.except. nō nu.pecu. contra confeſsionē mutui de recepto factam per defunctū currit minori: & compelli pōt ad ſoluēdū.1.p.6.p pri.n.36.c.203
Tēpus quātū requiratur ad p̄ſcribendū ius emphyteoticum. 1. par.3.p. prin.q.x.nu.36. c.38
Tempus xl. annorum requiritur ad præſcribendam ſeruitutem in prędio eccleſię.2.par.4.par. princ. q. j.nu.6 car.82
Tempus continuum aut vtile qđ dicatur.1.par.4 par.prin.q.vj. nume.3 car.79
Tēpus vtile tria requirit ad hoc vt currat.1.p.4.par.prin.q.vj. nume.4 car.79
Tēpus prę́ſcriptionis an ſit vtile vel continuū.1.p.4.par.princ. q.vj.nu.1 car.79
Tēpus petēdi bonorū poſſeſsionē nunq̄ currit ignorāti.4.par. 4. par.prin. q.xx.nu.3. car.116
Tempore ſciſmatis an p̄ſcriptio currat cōtra romanā eccleſiā. j.p.6.par.prin.nu.9 car.218
Tempore dato hæredi ad conficiendum inuentarium pendente non currit p̄ſcriptio. 2.par.

vj.par.prin.nume.10 car.ea.
Tempore hoſtilitatis non currit ſed dormit præſcriptio non tamen interrumpitur ita φ finita hoſtilitate tempus ſequens continuatur cum præcedenti. j.par.vj.par.prin.nu.3 c.209
Tempore communi an præſcribatur contra ciuitatem ſecutus eccleſiam in quaſi dominio & publiciani.3.par.5.par.princi. q.j.nu.4 car. 175
Tempore traditionis in quocunque contractu requiritur bona fides. in repe. l. celſus. numero 29 car.241
Tempore vehementis peſtis dormit præſcriptio.1. par. 6.par. princ.nu.5 car.210
Tempore per ſtatutum præfixo ad accuſandum non poteſt vltra illud tempus requiri fallit in multis caſibus. 4. par. 4. par.princi.q.ij. nu.3 car. 97
Tempore communi præſcribitur contra eccleſiam reſpectu dominij & publiciane. 1. par. 5. par.princi.nu.14 car.134
Tempora interruptionem præcedentia an proſint præſcribenti. de præſcri.re.immo.n.13 c.287
Tempora quibus caſibus de præſcriptione ſubducantur de medio.de præſcri.re.immo.numero 40 car. 295
Temporum duplicatio an fiat in ſeruitutibus & iuribus perſonalibus vel mixtis perdendis. 3. par.4.par.prin.q.vj.n.1 c.95
Temporalia ad agendum cenſetur perpetua ad excipiendum. 4.par.4.par.pri.q.ij.n.1 c.229
Temporalium præſcriptionum alia eſt horarum. alia dierum: alia hebdomadarum:alia menſium:alia annorum.in proœmio. 4.par.prin.nu.1 car.74
Terminus ſeu præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti inchoata cũ defuncto an currat contra minorem etiam pupillum eius hęredem.1.par.6.par. princ.numero 30 car.202
Terminus hominis uel ſtatuti an & quando currat. 1. par.6.par. prin.nu.56 car.209
Termini ſiue præſcriptiones iudiciales contra quos indiſtincte currant.1.par. 5. par.prin. q.6.nu.2 car.139
Termini iſti præſcriptus & proſcriptus ſecundũ ſubiectam materiam conſiderantur 1. parte prin.q.ij.numero 5 car.5
Teſtator mandans ſatisfieri omnibus creditoribus an comprehendere videatur præſcriptæ per defunctum.1.par.prin.q.v. nu.14 car.10
Teſtis habet deponere de certo & ſuper certo.4.par.repe.l.celſus.q.j.nu.14 car.268
Teſtis allegans præſcriptionem quę habeat ad eius intentionẽ probandam articulare. 4. par. repe.l.celſus.q.j.nu.18 c.269
Teſtis obſcure deponens debet ꝑ iudicem repeti vt dictum ſuum declaret. 4.par. repe.l. celſus. q.j.nu.16 car.268
Teſtis non deponens per aduerbium ſed per nomen an plene probet. 4. par.repe.l.celſus.q. j.numero 17 car.268
Teſtis dictum quomodo debeat articulari vt concludat in cauſa poſſeſ aut præſcript. 4. par. repe.l.celſus.q.i.n.11 car.266
Teſtis deponens cum dictione diminutiua an concludat. 4. par. repe.l.celſus.q.1. n.13 car.267
Teſtis dicens aliquem poſſediſſe per x.an.& vltra an illa adiectio

ctio aliquid operetur.4.par.re-pe.l.celſus.q.j.nu.14 car.22.
Teſtis deponens ſuper titulo mixtionis ad prẹſcriptionem probandam non tenetur de prẹtio. 1.par.3.par.princip.quæſt.ix.num.7 car.29
Teſtis debet eſſe de vicinis vbi probandum incumbit de tanto tempo. cu. ini. memo. non ex: 2.par.3.partis princip.qō.vj.num.26 car.51
Textus dicēs ꝙ vbi præſumptio iuris eſt contra præſcribentem requiritur titulus quomodo limitatur.2.par.3.par.prin.qō.vj.num.29 car.ead.
Tex.l.ſi.C.de ſacroſan.eccle.volens in quatuor caſibus poſſe contra.rempub. præſcribi centenario quibus caſibus limitatur.3.par.5.par.prin.quæſtio.j.nume.3 car.173
Timens pro debito alterius granari poteſt ante factum implorare iudicis officium.4.par.4.par.prin.q.xxx.nu.3 car.124
Titulus pro ſuo nūquam dat cauſam prẹſcribendi niſi aliquis ſuperiorum prætendatur. titu. pro ſuo.num.6 car.183
Titulus verus aut putatiuus quo pacto ſufficiat ad prẹſcriptionē 2.par.repe.l.cel.nu.1 car.247
Titulus putatiuus iuſto errore cauſatus idem operaẗ ꝙ titulus verus ad vſucapionē vel præſcriptionem,in repeti. l.celſus. num.6 car.235
Titulus pro ſoluto vbi locum habeat.tit.pro ſoluto.nu.1 c.177
Titulus non eſt in conſuetudine requiſitus etiam ſi conſuetudo ſit contra ius: in præſcriptione autē contra ius ſic.1.par.princ. q.x.num.5 car.14
Titulus pro tranſacto quid operetur in vſucapione.titu.pro trāſacto.num.1 car.278
Titulus pro hærede an habeat locum in ſuis hæredibus.titu.pro hærede.num.1 car.278
Titulus præſumitur allegatus ex patientia diuturna vbi in præſcribendo agitur de paruo præiudicio.2.par.3.par.principa. qō.vj.num.30 car.52
Titulus ex patientia longi tēporis præſumitur allegatus ſi nulla interuenit prẹſtatio: & vbi tractatur de paruo præiudicio. 1.par.3.p.princ.q.x.n.27 c.36
Titulus an requiratur in præſcriptione iuris eligendi. 1.par.5. par.prin.q.viij.nu.3 car.147
Titulus legitimus eſt neceſſarius vbi agitur de prẹſcribendo iuſpa. in præiudicium patroni. 1. par.5 par.prin.q.ix.n.6.c.150
Titulus præſcriptionis non præſumitur ex præſtatione diuturna ſeu ex curſu longi temporis vbi ius commune reſiſtat.j.par. 3.par. princ.q.x.nu.9 car.32
Titulus prẹſumitur ex patientia ſi de patientis commodo & fauore tractetur.1.par.3.p.princ. qō.x.num.10 car.eadem
Titulus habitus a furioſo an det cauſam prẹſcribendi. 1. par.3. par.prin.q.viij.num.1 car.27
Titulus habitus a iure habetur ꝓ non titulo.1.parte.3.par.prin. quæſtio.viij.nu.2 car.ea.
Titulus nunquam præſumitur ex patientia longi temporis vbi agitur de magno præiudicio. 1. par.4.par.prin.q.x.n.12.c.33
Titulus liberatorius præſumi poteſt curſu longi tēporis.1.parte princ.q.x.num.14 car.34
Titulus ad iuſtificandam præſcriptionem prẹſumitur allegatus ex curſu temporis requiſiti ad

præ-

præſcriptionem. 1. par. 3.par. princi.q.x.nu.1 car.30

Titulus habitus ab eo cui bonis erat interdictum vel ab eo quē quis ſcit male conſumpturum an pręſtet cauſam præſcribendi. 1.par.3.par.princ.q.vij.numero. 1 car.27

Titulus ſeu probatio obligationis an præſumatur ſeu inducatur per præſtationem ſeu ſolutionem diuturnam. 1.par. 3.par. prin.q.x.nu.5 car.30

Titulus iuſtus cum poſſeſsione iniuſta non prodeſt ad præſcriptionem quia in præſcriptione requiritur ius & factum.3.par. prin.q.j.nu.3 car.25

Titulus iuſtus ſufficiens ad præſcriptionem quot modis dicatur. 1.par.3.par.principa.q iij. nume.4 car. 26

Titulus lucratiuus donationis vel legati rei alienæ ſit potens ad pręſcribendum cum bona fide & de iure canonico. 1.par. 3.par.prin.q.iij.nu.5 car.ea.

Titulus diuiſionis an ſit ſufficiēs ad præſcribendū. 1.par.3.par. prin.q.iiij.nu.4 car.ea.

Titulus tranſactionis ſufficiēs eſt ad præſcribendum vbi res traditur.1. par. 3.par.princ.qō.v. num.2 car.ea.

Titulus dicitur cauſa habilis ad dominij tranſlationem quantū ad propoſitum & quot modis ſumatur titulus. 3. par.prin.q.ij. num.1 car.25

Titulus putatiuus ſufficit ad vſucapionem caſu quo ſi ille titulus eſſet verus ſufficeret ad dominij tranſlationem.in repe.l. celſus.nu.8 car.235

Titulus putatiuus iniuſto errore cauſatus quo caſu ſufficiat ad vſucap.in rep.l.cel,n.11. c.236

Titulus pro ſuo eſt triplex.in repet.l. celſus.nu.32 car.242

Titulus cauſatus errore iuris an cauſet bonam fidem quo ad acquiſitionem fructuum.in repe. l.celſus. num.8 car.237

Titulus: traditio: & bona fides an ſufficiant ad præſcriptionē. 4.par.repe.l.cel.nu.1. car.262

Titulus quibus poterat defunctus præſcribere iiſdem poteſt hæres.1. par.3. par.princ.qō.xij. nume.2 car.41

Titulus nō ſufficit iuſta cauſa putandi non ſubſiſtente. 2. par.3. par.princ.q j.nu. 4 car.43

Titulus generalis pro ſuo quo caſu ſufficiat ad pręſcribendum. 1.par. 3 par.princ.quæſtio.xij. num.1 car.41

Titulus conditionalis non ꝓdeſt ad præſcriptionem ante conditionis euentum.1. par. 3. partis prin.q.xij nu.5 car.41

Præſcriptio procedere poteſt ex titulo etiam reuocabili. 1. par. 3.p.princ.q.xij.nu.6 car.41

Titulus non præſumitur vbi tractatur de præſumendo titulo liberatorio ex ſola patientia lōgi temporis.1.par. 3.par.princ. q.x.num.32 car.37

Titulus dicitur iuſta cauſa poſſeſſionis.3.par.princ.q.ij.n.2.c.25

Titulus qualis requiratur ad pręſcriptionem. 1. par.3 par.prin. q.iij.nume.1 car.26

Titulus quilibet an iuſto errore interueniente præbat iuſtā cauſam vſucapiendi, titu. pro lega.num.3 car. 281

Titulus pro dote locū habet vbi res aliena bona fide in dotem datur.titu.pro dote.nu.1 c.281

Titulus pro ſuo quo dicatur generalis quo ad alios titulos. titu.pro ſuo,nu,2 car.282

Titulus

Titulus an ſit neceſſarius ad prę-ſcriptionem ſeruitutis & iuriũ incorporalium.2.par.4. partis princip.q.ij.nu.1 car.85
Titulus an requiratur in præſcriptione libertatis aut ſeruitutis. 3.par.4.par.princ.quæſtio.iiij. num.3 car.94
Titulus pro hærede an habet locum in ſuis. In repeti.l. celſus. num.49 car.246
Titulus non eſt in præſcriptione ſtatutaria neceſſarius. in repe. l.celſus.num.5 car.234
Titulus præſcriptionis an præſumatur an ſola patientia. 1. par. 3.par.princ.q.x.nu.7 car.71
Titulo pro derelicto quę res & qualiter vſucapi poſsit.tit. pro derelicto. nu.1 car.280
Titulo pro donato quis & qualis poſsit quis vſucapere. titu. pro donato.num.1 car.280
Sine titulo non currit longi temporis præſcriptio.de pręſcr.re. im.num.9 car.286
Titulo pro legato quis poſsit vſucapere.tit.pro lega.n.1. c.281
Titulo pro emptore quis poſsit vſucapere.tit. pro emptore. numero 1 car.277
Titulo pro legato non poteſt vſucapere niſi is cum quo teſtamẽti factio eſt. titu. pro lega. numero 2 car.281
Titulo pro ſuo quæ res & qualiter poſsideri poſsint. titu. pro ſuo.nu.4 car.282
Tituli qui ſufficiant ad præſcribendum plenum dominium:aut vſumfructum aut emphyteoſim 1.par. 3.par.princ.quæſtio.iij. nume.3 car.26
Titulum iuſtum habẽti etiam ab authore male fidei competit publiciana.2.par.3.par,prin. qõ. xij.nume.8 car.69
Titulum probare qualiter quis non teneatur.de pręſcr. re.im. num.36 car.293
Qui totum dicit nihil excludit.2. par.3.par. princ. quæſtio. xiij. num.2 car.63
Traditio poſſeſ.nõ vacue an ſufficiat ad dominij translationẽ: ſeu præſcriptionem.2.par.rep. l.celſus.num.8 car.250
Traditio vera tũc requiritur quãdo eſſet talis titulus ex quo ſine traditione non transfertur dominium. In repeti. l. celſus. num. 28 car.241
Traditione rei facta cum bona fide an obſtet falſa cauſa. titu. pro ſuo.num.3 car.282
Tres ſunt reges non recognoſcentes imperatorem.2.par.5. partis principalis . quęſtio. ij. numero 5 car.162
Tributa ſeu publice functiones debita imperatori in ſignum recognitionis vniuerſalis dominij non poſſunt contra imperatorem præſcribi.2. par.5. partis principalis . quæſtio . vij. num. 2 car.170
Triginta anni requiruntur ad illam pręſcriptionem quę requirit mutationẽ ſtatus vel ſubiectionem perſone.1. par. 3. par. prin.q.x.num.11 car.33
Triplici ratione titulus requiritur in pręſcriptione rerum eccleſiarum . de præſcri. re . im. num.29 car.291
Tueri ſe volẽs pręſcriptione decem annorum inter pręſentes debet probare aduerſariũ fuiſſe pręſentem.1.par.4.par.q.iij. nume.2 car.77
Tutus præſcriptione longiſsimi temporis xxx.an.& cum bona fide ſoluit ſi repetere poteſt. 1. parte princ. q.v.nu.19 car.9

De

De litera V.

Vaſallus an poſsit dominium feudi præſcribere.xxx. an.non ſeruiẽdo.4.par. 4. par.prin. q̃o.xij.num.15 car.110
Vaſallo ex facti ignorantia præſcribente vltra terminos conceſsionis an finito feudo id finiatur. 4.par.4. partis princi. q̃o.xij.num.14 car.109
Vaſalli & nobiles de iuriſditione inueſtiti an et quas collectas poſsint ſuis ſubditis imponere. 2 parte. 5.par.principa. q̃o.vj. num.4 car.169
Contra vaſallum eccleſiæ præſcribitur communi tẽpore ſaluo iure ipſius eccleſiæ, 1. par. 5.par.q.iiij.nu.2 car.138
Vectigal ſeu ius pedagiandi an præſcribi poſsit: & quæ ad ius præſcriptionem.2. par. 5. par. prin.q.iiij.nu.2 car.167
Vendens rem tanquam procurator alterius ſi de mandato non appareat ſemper præſumitur ꝙ emptor ſit in mala fide. 2. par. 3.par.princ.q.j.nu.5 car. 43
Vendens donans vel concedens quicquid iuris habet in aliqua re an cauſet titulus iſtius venditionis donationis & conceſſionis præſcriptionem.1. parte 3. par. princ.q.vj.nu.1 car.27
Vendentis mala fides nocere nõ debet ementi.1. parte.3.partis prin.q.vj.nu.3 car.eadẽ
Venditio rei hypotecatæ impeditur præſcriptione contra hypotecã. 4.part. 4. par.prin.q.iij. num.6 car.99
Venditione reſoluta poteſt venditor vti acceſsione emptoris & vtriuſque tempora contingere. iij.par. vj. par.quæſt.iij. prin. nume.2 car.217
Veneti qualiter dicantur habere iuriſditionem in eorum mari. iiij.par. v par.principa. q. vj. nume.6 car.181
Vera poſſeſsio non continuatur in hæredem ſed poſſeſsionis effectus.iij. par.iij.par. prin. numero.4 car.72
Verbum generale non tollit ſpeciale.iiij.par.iiij.par.princi.q. xxix.nu.5 car.121
Verbum videtur importat fictionem.j.par.prin.q.v.nu.4. c.7
Verbũ vix eſt nota improprietatis.j.par.prin.q.v. nu.5. c.7
Verbum petere in aliqua clauſula appoſitũ ad quẽ debeat referri.iij.par.vj.par. prin. q̃o. iiij. prin.nu.11. car.220
Verbum quomodocũq; vel aliud ſimile adiunctum verbo petere vbi intelligitur de petitione q̃ fit per lit.conteſt.an poſsit etiã verificari in extraiudiciali petitione.iij.par.vj. par. prin. q. iiij.prin.nu.12 car. ea.
Verbum præſcriptio eſt plenum & includit bonam fidem. 4. par.repe.l.celſus.nu.6 car.255
Verbum vniuerſale vel indefinitum non dicitur libetate eum qui poteſt conueniri rei vendi. 2.par.3.par.prin,q. xiiij.prin. nume.10 car.68
Verba pro ſuo quot modis accipiantur tit.pro ſuo.nu.1 c.282
Vicarius tẽporalis alicuius prælati ſoluens cenſum alteri eccleſiæ etiam longiſsimo tempore an præiudicet prælato & eccleſiæ.1. par.5.par.princip.q̃o.x. nume.3 car.152
Vicinus vendens poſſeſ. vicini egrediẽdo terminos an emptor præſcribere poſsit & quanto tẽpore actio tollatur. 4. par. 4. par.

par.princip.quæſtio. xiiij. numero 3 car.112
Vitium & mala fides autoris an ſucceſſori noceat in præſcribẽdo.2.par. 3 par.prin.quęſt.xij. num.1 car.58
Vitium litigioſi & effectus interruptionis pręſcrip.inductus per lit. conteſt. an duret perempta inſtantia.& nu. ſe. ibi.
Vitium litigioſi quia eſt perſonale non impedit præſcriptionẽ. 2.par.3. par. principa. qõ.xij. num.5 car.58
Vitium litigioſi & effectus interruptionis præſcri.inductus per lit.conteſ. an duret perẽpta inſtantia.& nu.ſeq.3.par. 6.par. prin.q.iiij.num. 44 car.227
Vitia præſcriptionem impedientia quæ ſint.2.par,3.par.princ. q.xij.nu.3 car.58
Vitiorum genera quę ſint et quot tit.pro hære.nu.4 car.279
Villa et caſtrum quo caſu poſsint vel non poſsint imponere onera fiſcalia.2.par.5. par.princi. q.v.nu.4 car.169
Viuente prælato qui bona eccleſiæ male alienauit an currat p̃ſcriptio.1.par.5.par.princ.qõ. ij.num.4 car. 137
Vna eccleſia an poſsit aliã præſcribere.1.par.5.par.prin.q.x. num.1 car.151
Viſitatio & procuratio an poſsit præſcribi. 1.par.5.par. princi. q.xvj.nu.1 car.157
Vnio eccleſiarum an & quanto tẽpore præſcribatur. 1. p.5. par. prin.q.xix.nu.1 car.158
Vnio eccleſiarum quomodo probetur.1.par.5. par.prin.q.xix. num.2 car. 159
Vniuerſitati qualiter acquiratur poſſeſsio.2.par.4.par. princip. qõ.iij.num.2 car.88
Vniuerſitatem pręſcribẽs an pręſcribat ius patronatus.1.parte 5. partis principa. quęſtio. ix. num.10 car.151
Voluntas non interuenit in pręſcriptione.1.partis princ. q. v. num. 3 car.7
Vſucapere quis poſsit vel nõ. de vſuca.nu.3 car.273
Vſucapere non poteſt qui nõ poteſt poſsidere. de vſucap. numero 3 car.ead.
Vſucapi poſſunt quęcunque poſſunt poſsideri. de vſucap. numero 4 car.eadem
Vſucapio requirit continuam & bonam fidem alias nihil prodeſt.de vſuca. nu.15 car.276
Vſucapio alicuius rei requirit rẽ ipſam traditã vel quaſi. de vſuca.nu. 16 car.eadẽ
Vſucapio alicuius rei requirit titu. verum non putatiuum aut falſum.de vſuca.nu.20 c.277
Vſucapio eſt fauorabilis: pręſcriptio vero odioſa.2.par,prin.q. j.num. 2 car.16
Vſucapio pro hęrede qualiter p̃cedat. titu. pro hære. numero 5 car.279
Vſucapio ſemper eſt fauorabilis pręſcriptio vero regulariter odioſa.1. par. principa.quęſt,iij. num.4 car.6
Vſucapio qualiter impediatur . de vſuca.nu.9 car.274
Vſucapio quid ſit. de vſucap. numero 1 car.272
Vſucapio pro publica vtilitate dĩcitur introducta . de vſucapio. num.2 car.273
Vſucapio requirit continuationẽ & tempus completum. de vſucap.num.18 car.276
Vſucapio proprie reſpicit mobilia: pręſcriptio vero immobilia: quamuis large ſumẽdo pręſcriptio

ſcriptio comprehendat vſucapionem.& nu.ſeq.1. par. prin. q.ij.nu.1 car.6

Vſucapio præſcribitur triennio etiam contra romanam eccleſiā.1.p.5. par. prin. nu.23.c.135

Vſucapio ſcienti competit.1.par. 3.par.prin.q.12.nu.6 car.28

Vſucapio currit contra hæreditatem iacentem ex quo non inducitur propter negligentiam non petentis ſed fauore poſſeſſoris.5. par.6. par.prin.numero 48 car.207

Vſucapio an interpellatur vt nō currat ad commodum autoris vbi titulus reuertitur ad non titulum.3.par.6. par.pri.q.iij. prin.nu.3 car. 117

Vſucapio perfecta per heredem putatiuū an proſit vero hered. 4.par.4.par.prin.q. xvij. numero 1 car.113

Vſucapioni neceſſaria quæ ſint. de vſucap.nu.14 car.275

Ad vſucapionem vel præſcriptionem rerum corporalium requiritur titulus putatiuus iuſto errore cauſatus. in repe. l. cel. numero 4 car.248

Vſusfructuarius quomodo dicat ipſum ius vſusfructus poſsidere & quomodo ipſum fundum. 2.par.repe.l. celſus.n.14.c.252

Vſure dotis non ſolute quanto tēpore præſcribantur. 4. par. 4. par.prin. quæſtio. xxxvj. numero 1 car. 129

Vſus partis iuris comprehenſi ſub vniuerſo cōprehēdit vſum reſpectu alterius partis ſub eodem vniuerſo comprehenſe.2. par.prin.q.ij. nu.21 car.22

Vſus & vſusfructus quanto tempore amittatur inter præſentes vel abſentes poſtq̄ eſt creatus. 3.par.4.p.prin.q.v.nu. 2 c.94

Vtile dominium quęſitum ex pręſcriptione differt a quaſi dominio.2. par.principa.quęſtio.ij. numero 7 car.18

Vtile duntaxat dominium acquiritur præſcriptione . fallit vbi pręſcribitur cōtra ſcientē et patientem.2.par.prin. quæſtio.ij. numero 9 car. 19

Vtile dominium non præſcribitur cōtra vaſallum minori tpe xxx.anno. 4.par.4.par.prin. q.xij.nu.8 car.108

F I N I S.

IO. FRAN. BALB.

FOECVNDVS ET PERVTILIS TRACTATVS PROFVNDAE

ſubtiliſque ac quotidianæ materiæ omnis
præſcriptionis tam ciuilis quam canonicæ: qui de præſcriptionibus inſcribitur:

EDITVS PER PRAECLARVM I. V. D. do. Ioan. Franciſ. Balbum de Auillianis ciuem Taurini in felici gymnaſio Taurinenſi lectionem ordinariam veſpertinam iuris ciuilis interpretantem feliciter incipit.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptionum actio quę ritur tam in foro canonico quã ceſareo: & quam ſit huius præſcriptionis materia vtilis et profunda quanque diligentius animaduertenda ex infinitis iuris partibus ſatis liquet.*

2 *Antiquitas non eſt negligenda ſed veneranda: quæ in huius operis calce inſeritur: præſcriptionis materiæ commẽdatiua.*

3 *Honor debetur his qui vltra aliorum ſcripta per eos ordinate diſpoſita & cumulata ali-*

A quid

quid pertinēter vtiliterq; addere conati ſunt.

4 *Inuentis inuenta non obſtant. Intellectus ſe habet ad inſtar ſolis qui oritur & occidit: vadit & redit et nunquā moritur ſed ſuis vicibus occultatur.*

5 *Minori ſepæ plus reuelatur quàm maiori. & quanto eſt maior tanto cupit edoceri.*

6 *Horatii ſententia ſummopere notanda ad ſtudioſorum animoſitatem.*

7 *Poeticum quoddam inuitās ad placendum doctiſque boniſque. Summa quidem laus eſt diſplicuiſſe malis.*

8 *Liber nullus tam malus reperitur qui non ex parte aliqua proſit: inquit Plinius.*

Procœmium.

PRAESCRIPTIONUM materia ꝙ ſit vtilis: ꝙꝙ frequens & neceſſaria quotidiana docet forenſium cauſarū experiētia rerum magiſtra. Maxime cū in oībus pene occurrentibus caſibus & in quauis actione de pręſcriptione queratur tā in foro canonico ꝙ ceſareo. Et non ſolū in prophanis: verūetiam in ſpiritualibus & eccleſiaſticis negotijs. Adeo vt commendatione non indigeat. Ipſa enim ſe pro roſtris oſtendit. Ideo diligentius animaduertenda: vt inquit Paulus iureconſultus.

1 †Quā vero hęc præſcriptionū materia late pateat: ſitq; ſubtilis & ꝓfunda: ac in varijs multifarijs & propę infinitis iuris partibus diffuſa: ſatis liquet. Nā in iure ciuili tā in digeſtorum libris ꝙ in Iuſtiniano codice vigintiquatuor peculiares tituli de ipſa materia ſunt inſcripti vltra titulū in inſtitutionibus inſertū. In decretis vero ſpecialis habetur tractatus. xvj. q. iij. per totā illā quęſtionē multa capitula cōplectentē. In decretalibus aūt poſitus eſt ad modum diffuſus de præſcriptionibus titulus. Tenet igitur hæc materia iuris vtriuſque mixturā: magiſq; canonica ꝙ ciuilis cenſeri debet. Et enim in præſcriptione nedum lucrū & pecuniariū commodū: verūetiam peccatum & anime periculū verſatur prout ex infraſcripto tractatu diffuſe patebit. Ex quo plures extāt tituli: tāto laborioſior eſt materia & magis apprehenſione difficilis. Hactenus enim ad plenum reducta & vnū in corpus ordinatæ congeſta & diſpoſita non reperitur. Sed vltra in his ſpecialibus titulis nullo ordine tradita ꝑ totū pene iuris corpus varijs in locis abditis & extraneis in particulas eſt diſperſa. Et ꝙꝙ apud canoniſtas in titulo de pręſcriptionibus multa ī præſenti materia copioſe ſcripta ſint: non tñ omnia ibi collecta fuere: licet ſuper illo titulo copioſiſſimus doctor dominus Felyn. accurate ſcripſerit. Sed

deſunt

deſunt multa: ĩbique quam plu-
ra admiſcentur extranea. Nec
in eo vel alibi congrue diſpo-
ſita & ordinata comperitur.
Ita vt vniuerſalis & clara ac
in occurrentibus quæſtionibus
& caſibus abſque magna diffi-
cultate certa poſsit haberi do-
ctrina. Vtile igitur mihi in pri-
mis & in cõi ſaltem pro nouis
tyronibus fore putaui: materiã
ipſam ordinate in vnũ corpus
redigere: plenoque (vt aiũt) ma-
nipulo per modum tractatus cõ-
prehendere. Subijciens ſatis
plenam pro ipſius materię com-
plemento repetitionem ſolen-
2 nis. l. celſus. ff. de vſuca. † Poſt-
modum vero ne antiquitas ne-
glecta videatur in calce operis
inſerenda putaui ſcripta ſuper
hac materia reuerendiſsimi ac
excellẽtiſsimi vtriuſque iuris
monarcę ſempiterneque memo-
riæ domini Henrici omnium
Hoſtienſis epiſcopi. Cardina-
liſque romanę curiæ primarij:
a ſecuſini [a] compatriote & vici-
ni noſtri in ſua celebratiſsima
ſumma: ſub rubrica de præ-
ſcrip. Qui totius huius noſtræ
pedemontanæ regionis ſplen-
dor eſt: perpetuumque decus.
Ipſe enim inter cęteros canoni-
ſtas obtinet principatum. Di-
citurque alterum ex luminari-
bus magnis: vt Speculator in
procemio ſui operis ingenuæ
profitetur. Superadditis inſu-
per opportunis additionibus &
ſuppletionibus: vt quod ad ma-
teriam pertineat: quantum in-
genioli noſtri penuria ſuffice-
re potuit nil deeſſe videatur.
Vt noui tyrornes in hac labo-
rioſa & ardua præſcriptionis
materia: reſecatis ambagibus:
recto calle ĩſtruã-
tur. Quid eos tam
aduocando quod
iudicando ſecun-
dum communes
doctorum ſenten-
tias: quas vbi-
que refero: ſequi
oporteat. Ne for-
te ipſos aliquan-
do ſub autorita-
te iuris pruden-
tiæ pernicioſę er-
rare contingat.
Iuxta Celſi ado-
leſcentis iurecon-
ſulti ſententiam:
quam Paulus di-
ſertiſsimus non aſpernatur in
l. ſi ſeruum. §. ſequitur. ff. de ver-
bo. obliga. Reliqui vero lon-
ge inquiſitionis & tot volumi-
num reuolutionis laborem ef-
fugiant: & ſaltem leuamen alĩ-
quod noſtro ex labore ſuſci-
piant. Non eſt enim hoc multi-
plicare volumina: ſed potius
multiplicata reſecare: et ad bre-
ue vtiliſsimumq; compendium
redigere. Quod hiſce tempori-
bus in tanta librorum multitu-
dine opinionũque varietate &
conflictu noſcitur apprime ne-
ceſſarium. Non eſt hoc augere
laborem: ſed minuere. Adeo
vt tractatoribus qui ſparſim
a maioribus tradita diligen-
ti indagine in corpus vnum
colligere & labenti memo-
riæ noſtræ pleno aliquorum
tractatuum compendio ſuc-
currere ſtuduerunt: ſi modo
vera fatemur plurimum de-
beatur. Non quod de ſuo quic-
quam attulerim: ſed ꝙ ſuis la-
boribus perdifficilem & ſua
mole grauẽ ac varias in partes

a Hoſti-
ipſæ in
ſumma ap-
pellat ſe-
cuſiã Tau-
rinẽſis dio-
ceſis vil-
lam ſuam
prout re-
tuli in frõ-
te ſcripto-
rum ſuo-
rum quæ
applican-
tur in cal-
ce operis.

diffuſam ſcientię partē aliquā in vnū collegerint. Atq; maiorū ſcripta recēſendo iuxta comicum illud. Nihil dictū quin prius: & bene ſcite diſpoſuerint. Nec quiſquam profecto niſi inſanus os damnabit: imo cōmendabit & extollet plurimū. Vt nō minus vere ꝙ elegāter inquit reuerendiſsimus & celeberrimus cui noſtri doctor dominus Prępoſitus Mediolanenſis poſtea cardinalis Alexandrinus meritiſsimus in epiſtolari pręfatione commenti ſui in quartū decreta. librū. Quo in loco cōtra obtrectatores aliquid vtile ſcribētiū iuſtiſsime ſtomachatur: & acerrime inuehit: illoſq; manifeſtis rationibus plurimū increpat. Tanto magis debetur his ꝗ vltra aliorū ſcripta per eos ordinate diſpoſita & cumulata aliquid ꝑtinenter vtiliterq; addere conati ſunt. Et vt obtrectatorum: qui plerūq; pro ſola maledicēdi cōſuetudine ſoloq; liuore latrāt: nulla rōne commotios obſtruatur.

3 †Nam teſte Hieronymo. Is ſolus malignātiū linguas euitat: qui nihil ſcribit. Placet in mediū adducere: qđ pręclare ſcribit Bald. in prologo decre. col. j. inquiens. Dicet aliqs ad quid loqueris: cum tot ſcripſerit: qui mundū illuminauerūt. Rñdeo. adhuc multū reſtat operis multūque reſtabit. Nec vlli nato poſt mille ſecula pręcludetur occaſio aliquid adhuc

4 adijciēdi. †Quia inuētis inuēta nō obſtant teſte Sen. viij. epiſtola ad Lucil. Nā inſtar ſolis intellectus oritur & occidit: vadit & redit: & nunꝙ moritur: ſed ſuis vicibus occultatur. Et alibi ait idem Seneca epiſtola quinta in fine. Patet oībus veritas. Nōdū eſt occupata. Multum ex illa ēt futuris relictum eſt. Refert ſolennis doctor dñs And. de Iſer. in prologo lecturę ſuę feudalis. colū. j. adijciens.

5 †Ideo interdū reuelatur minori: qđ non maiori. C. de offi. recto. proin. l. potioris gradus. xcv. diſt. c. eſto. in fin. Et beatus Auguſt. ſenex & epiſcopus tot annorū ab anniculo dicit ſe paratū edoceri. xxiij. q. iiij. c. ſi habes. Pluraq; alia ad excuſationē cōmendationēq; eorū qui aliquid vtile de nouo ſcribunt ſi modo ſapiant adducit Iſer. aureaſq; ſnias ex diuinis codicibus hauſtas: quas ſilētio prætereo. Ne noſtra nimis euagetur oratio. Nā et ſi in talibus eminens ſcientia requiratur: mediocris tamen tolerāda eſt. vt dicit ſummus Pontifex in c. niſi cum pridem. §. pro defectu. de renun. & eſt ſententia iureconſulti in l. ſciendum. §. illud. ff. de edil. edict. Nec iam vltra reſtare videbatur aliqua iuris pars fructuoſa: quæ celeberrimorum iureconſultorum ſuperioris & noſtri cui plenis tractatibus comprehenſa nō eſſet. Collegerunt etenim multi viri doctiſsimi varias vtriuſque iuris materias: nō quidem abſq; ſummis laboribus & vigilijs. nam alij de teſtibus: alij de arbitris. alij de iudicijs: alij de quæſtionibus: alij de ſindicatu rectorum: alij de maleficijs: alij de ſtatutis: alij de legitimationibus: alij de vltimis voluntatibus ſiue teſtamentis: alij de emptione & venditione: alij de vſuris: alij de duobus

fratribus

fratribus & ſocijs: alij de vectigalibus & gabellis: alij de dotibus: alij de priuilegio fiſci: alij de iure emphyteotico: alij nouiſsime de feudis & iure patronatus: alij vero de alijs multifarijs & ꝓpe infinitis vtriuſque iuris materijs ſcripſere: & ſpeciales fecere tractatus. Ita vt nulla videatur ſupereſſe materia ſpeciali nota digna: quæ ſpecialem tractatum non habeat. Et ſi de his vt plurimum ſpeciales extent tituli. Multaque tradantur ſparſis tamen locis ordinarijs & extraordinarijs. Eorum certe: vt inquit ſolennis doctor dominus Ioannes Bertachinus firmanus in proœmio ſui tractatus de gabellis: quiſque laudandus eſt: ac a poſteris iuris profeſſoribus percolendus. Quod leuius in addiſcendo paſſurus ſit onus; qui collectas in vnum materias lectabit. Sola præſcriptionum materia profundiſsima & late patens hactenus derelicta eſt: ſpecialemq; tractatum non habet. Hanc igitur pertractandam diſponendamque aſſumpſi. Multis hincinde ſparſis apum more collectis. Non quidem ambiendi: ſed proficiendi diſcendique ſtudio. Quod & ſi difficilem prouinciam & humeris meis longe imparem adoriri viſus ſim. Tractatuſque ipſe pro amplitudine: dignitate: vtilitate: difficultateque materiæ pœnę inextricabilis
6 alium expoſceret autorē. † Nec me lateat illa Horatiana ſententia. Sumite materiam veſtris: qui ſcribitis equam viribus: & verſate diu: quid ferre recuſent: quid valeant humeri. Et Perſiana. Scribimus indocti: doctique poemata paſsim. Et ſi inter artifices: iureconſulto teſte: longa ſit differentia. Confiſus tamen: non in meo tenui ſenſu: ſed in eo: a quo eſt omne datum optimum & omne donum perfectum: & qui cunctatum eſt autor ſcientiarum: quique ſapienti am paruulis præſtat & intellectum: vt Pſalmiſta inquit. Tractatum ipſum aggredior: diuino prius implorato præſidio: quod opus: qualecunque ſit: cum omnium bonorum & peritorum iudicio correctionique ſubijcio: quibus ſolis placere ſtudeo: iuxta poeticum illum.
7 † Curandum eſt ſemper placeas doctiſque boniſque. Summa quidem laus eſt diſplicuiſſe malis. Tum maxime correctioni & iudicio ſacri conſultiſsimique vtriuſque ducalis ſenatus: in quo ſummos legum vertices adeſſe conſpicimus ſenatoreſque clariſſimos: inter quos eminent Magnifici præſtantiſsimique patres iureconſultiſsimi Antonius Dyuone: dominus Bernardinus Parpallia: & Angelinus de prouanis: digniſsimi iuſtiſsimique præſides: nec non Reuerēdus Magnificuſque pater Antonius ex Romagnani Marchionibus: apoſtolicus prothonotarius: quamplurimum eccleſiarum titulis meritiſsime decoratus: ſigiliferque ducalis: qui tanquam ſydera in illo ſublimi ſenatu: ſcientia: iuſtitia: prudentia: moribus: grauitate: irradiant: atque coruſcant: & vna cum aliorum inſi-

Inſignium peritiſsimorumq; ſe
natorum collateralium cetu:
tantum ſenatum geminū ſplē-
didiſsime complent. quicquid
enim a tantis ſenatoribus ap-
probatum fuerit: me approba-
re ꝑfiteor: et reprobare:ꝙ ab
eis fuerit reprobatum. Et ſi for
ſitam in aliquo me peccaſſe of
fenderint clementer veniam
dabunt:non immemores: nihil
perfectum humanis in rebus
inueniri. Nec propterea li-
bellum ipſum reijcient: quia
8 iuxta Plinij ſententiam† nul-
lus eſt liber tam malus:qui ali
qua ex parte non proſit. Rogo
etiam: ne quis temere prius
ſcripta noſtra damnet quam le
gerit:atq; perlegerit: vt mali-
uoli vel ignari facere ſolent:
qui prius iudicant:quam intel-
ligant. Teſte Boetio in topi-
cis: Noſti inquit oblatrantis
morſus inuidię. Noſti quam fa
cillime in difficillimis cauſis
liuor iudiciū ferat. Opus enim
ipſum recte animaduerſum &
examinatum: quale ſit: oſten-
det. Nam cuncta legenti. For-
ſitā occurret. vacuas quod mul
ceat aures. Pęniteatq; minus
ſuſcepti in fine laboris. Vt in-
quit ſplendidus ille poeta Fran
ciſcus Petrarcha in principio
Aphricæ. Sed iam ad rem ip-
ſam deſcendamus.

HAEC ITA præfatus ad ip-
ſum præſcriptionis tractatum
deuenio. Et quia forma dat eſ-
ſe rei:& ordo cūcta bene diſpo
nit. Diuido ipſum tractatum in
ſex partes principales.

In prima parte ponam præ-
ludia et eſſentialia præſcriptio
nis: videlicet ipſius diffinitio-
nem. Vnde dicatur. Quo iure
inducta fuit: & propter quid.
An tollat naturalem obligatio
nem. Quod differt a conſuetudi
ne. Et tractabuntur plures aliæ
quæſtiones ex his dependētes.

In ſecunda parte tractabo de
natura præſcriptionis: videli-
cet an ſit fauorabilis vel odio-
ſa. & quis inde reſultet effe-
ctus: maxime an præſcriptio
extendatur.

In tertia parte tractabo prin
cipaliter de præſcriptione re-
rum corporalium. Quæ ſit dif-
ferētia inter ius canonicum et
ciuile in hac materia præſcri-
ptionis: & in ſpecie materiam
tituli:ac bonæ & malę fidei:&
de prærogatiua & effectu tem-
poris: cuius initij memoria nō
extat latius ꝙ̄ alibi cum quæ-
ſtionibus opportunis.

In quarta parte tractabo.
Quātum tempus requiratur in
omni præſcriptione cum acceſ
ſorijs illud concomitantibus.
Et quando dicatur inter pręſen
tes vel abſentes. & de præſcri-
ptione iurium incorporalium
præcipue ſeruitutis & liberta-
tis: & actionum perſonalium
realium & mixtarum: & alio-
rum iurium. tam in genere ꝙ̄
in ſpecie: præſertim de præ-
ſcriptione iuris emphyteotici:
& feudalis: & an aduerſus pręſ
criptionem concedatur reſtitu
tio ex capite ignorantiæ. &
de præſcriptione fructuum &
acceſſorium.

In quinta parte tractabo de
pręſcriptione eccleſiaſtica:ſiue
canonica & iurium ſpiritua-
lium: & de præſcriptione con-
tra fiſcum & rempublicam: &
de præſcriptione regalium &
rerum acquiſitarum a fiſco: &

an ea

an ea quæ competunt per modum facultatis: & de iuregentium poſsint præſcribi, & an præſcriptio tolli poſsit per pactum: priuilegium vel ſtatutum: ac plures alias quæſtiones ordinate connectam pro ipſius præſcriptionis materiæ cōplemento.

In ſexta & vltima parte tractabo de quatuor principaliter: videlicet in quibus caſibus & contra quos præſcriptio a principio non currat ſeu nunquam inchoetur. Secundo quando & in quibus caſibus præſcriptio iam inchoata dormiat. Tertio qualiter & quomodo interrumpatur. Quarto & vltimo qualiter actio perpetuetur.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Cognitionem ſpecierum præcedere debet cognitio generum.*

3 *Inſtitutio quæ a ratione de aliqua re ſuſpicitur debet a diffinitione proficiſci.*

3 *Iuri operam datur noſce prius debet vnde nomen iuris deſcendat.*

4 *Ordo eſt incipere a genere.*

TRACTATVrus itaque profundam præſcriptionum materiam imitabor iureconſulti ſententiam in l. j. ff.
1 ſi cer. peta. quæ habet. †Quod ad cognitionem ſpecierum præcedere debet cognitio generum[a]: & Ciceronis primo officiorum libro inquientis.
2 †Quod omnis: q̄ a ratione ſuſcipitur de aliqua re inſtitutio debet a diffinitione proficiſci, Vt intelligatur quid ſit id de quo diſputetur. Refert Bal. in prælu. feu. col. iij. Et iurecō. in l. j. in prin.
3 ff. de iuſt. & iure dicētis †Quod iuri operam daturum prius noſce oportet: vnde nomen iuris deſcendat. Hinc dicit Bald. in
4 rub. ff. ſi cer. peta. † Quod ordo eſt incipere a genere. Facit Glo. quæ plura ſimilia adducit in rub. de reg. iur. in vj. in prin. ibi. Si quæratur &c.

a Ad hæc vide do. Phi. Dec. i rub. extra de p[ro]ba. col. j. ad ducēte plures gl.

PRO introducenda igitur hac materia præmitto quæ habentur per gl. magiſtrā. xvj. q. iij. in ſumma. videlicet. Quid ſit vſucapio. Quid præſcriptio. Quid inter ſe differant. Quis ſit earum effectus. Et quæ res poſſint vſucapi vel præſcribi. Quę requirantur ad præſcriptionē. Et qualiter præſcriptio interrumpatur. Quæ omnia permixtim tradit illa Gloſſ. & imperfectæ. Et de his omnibus infra ſigillatim dicetur per partes & quæſtiones ſuis locis diſtinctas.

PRAEMITTO etiam pro fundamentis quæ plene tradit Hoſti. in ſumma de præſcrib. maxie ſub rubr. de præſcri. re. amo. per totum: & Azo in ſumma. C. de vſucapi. pro empto. & Practi. Papi. in forma reſpōſio. rei conuen. in verbo præſcriptionis. colum. j. & ij.

SVMMARIVM.

1 ℞ *Diffinito præſcriptionis vel vſucaquæ ſit & iſtud nomen vſucapio qūo accipiatur.*

2 *Præſcriptio decem vel viginti annorum appellatur vſucapio.*

3 *Diffinitio præſcriptionis ſecundum Io.An.quam ipſę tanquā veram approbat explicans ſingula eius membra.& communiter etiam tenetur.*

HIs generaliter pręmiſsis ad ipſum ſpecialem deueniens tractatum. Primamq; partem

2 eiuſdem ingrediens. † Quæro in primis: quid ſit vſucapio ſiue præſcriptio. Iurecō.in l.iij. ff.de vſuca.ponit diffinitionem dicens ꝙ vſucapio eſt acquiſitio vel adiectio dominij per cōtinuationem poſſeſsionis temporis a lege diffiniti. Et ibi large vſucapio pro præſcriptione accipitur ſecūdum Glo. & Hoſti. in ſumma de pręſcrip.in prin.dicētē ꝙ ponit hic vſucapionis nomen:tam ꝓ præſcriptione rerum immobilium ꝙ̄ vſucapione mobilium Nā olim. a vt dicit [a] Hoſt.ēt res immobiles dicebātur vſucapi. l, furtum.& l.quā

2 rem.ff.de vſucapio. †Quod intelligendum eſt de præſcri. lō. tempo.x.vel xx.annorum:quę appellatur vſucapio:vt patet ꝑ totum illum titulum.ff.de vſucap.& per totos titulos ſequentes.Non autem de præſcriptione triginta vel quadraginta annorum: quæ non erat cognita de iure digeſtorum:vt dicit gl. in l.q occidit.in prin.in verbo amiſit.ff.ad l.Aquil.& in l.Iulianus.alias incipit non ſolum. ff.ex qui.cau. ma.cum alijs gl. concor.adductis per d.Pe.Phili.Corne.conſ.xxxviij.placet mihi.col.iiij.in prin.ij.vol.vbi

b dat hunc intellectum [b] ad titulum.ff.de vſuca.cum titulis ſequentibus dicens ꝙ loquuntur in vſucapione:ſub qua comprehenditur longi tēporis præſcriptio:quæ iure digeſtorum fere ſemper vſucapio appellatur: vt eſt videre per totum illum titulum & titulus ſequentibus. Vnde hæc diffinitio non eſt vniuerſalis:quia non conuenit proprie niſi vſucapioni triennij:ꝑ quā acquiritur directum dominium:& large pręſcriptioni lōgi tempo.cum titulo & bona fide:vel præſcriptioni lōgiſsimi temporis:iūcta bona fide abſq; titulo.Ex quibus quæritur vtile dominium. l. ſi quis emptionis.in prin. & §.j.iuncta gl.C. de præſcrip.xxx.anno.& late dicetur in ij. par.princi. huius tractatur.Sed hæc diffinitio nō conuenit pręſcriptioni actionū perſonalium & aliorum iuriū: nec præſcriptioni xxx. anno. rerum immobilium cum mala fide: ex qua paratur exceptio tm̄ de iure ciuili. d.l.ſi qs emptionis.§.j. Et ſic nō eſt conuertibilis

a Et ita ante glo. & Hoſti. dixit Azo ī ſumma. C.de vſucap. pro empt.col. prima circa princ. ver.& ponitur.

b Adde ꝙ iſte fuit intellect. Azo. vbi ſupra.

tibilis generaliter cū omni ſuo
diffinitio. iuxta tex. in l. j. §. do
lum ff. de dolo. Eſt ergo iſta dif
finitio ſpecialis non generalis.
Et propterea glo. xvj. qō iij. in
ſumma latius diffinit dicens ꝙ
præſcriptio eſt exceptio ex tē-
pore ſubſtantiam capiens: quæ
actioni perſonali vel in rē op-
ponitur: quam diffinitionē ſim-
pliciter ſequitur Goffre. in ſum
3 ma de præſcri. † Sed eā impu-
gnat Ioan. An. per plura media
in c. poſſeſſor. col. iij. cum ſeq.
de reg. iu. in vj. Et tradit aliam
diffinitionem dicens ꝙ pręſcri
ptio eſt ius quoddam ex tēpore
congruens: legū autoritate vim
capiens: negligentibus pęnam
inferens: & finem litibus impo
nens. Et hanc approbat pro ve
ra explicans ſingula eius mem
bra. referunt & ſequuntur Pa-
normi. & Feli. in rub. de præ-
ſcriptio. col. j. Et declarat Pau.
de Caſtr. conſil. ccxciij. alias
ccxcvij. viſis & ponderatis
omnibus in antiquis conſilijs:
maxime circa illa verba. pęnā
negligentibus inferēs. & ipſam
late proſequitur Ioan. Andr. in
d. c. poſſeſſor. & ibi refert & ſe
quitur Alberi. de Roſa. recitās
aliam diffinitionem Hoſtien.
in ſumma de præſcrip. §. j. Sed
eſt ſub rubrica de præſcrip. re.
immo. in prin. Et communiter
tenetur hæc diffinitio. Ioan.
Andr. per Panormi. & Cano.
in d. rubr. de præſcrip. ideo la-
tius non inſiſto.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio eſt nomen ver
bale deriuatum a pręſcribo q*
*idem eſt quod præfigo: ſtatuo:
præfinio: vel limito.*
2 *Præſcriptio dicitur horarum
dierum hebdomadarum men-
ſium annorum.*
3 *Proſcribere & præſcribere in
quo differunt.*
4 *Præſcriptus quis dicatur.*
5 *Termini iſti præſcriptus &
proſcriptus ſecundum ſubie-
ctam materiam conſiderantur.*

SECVNDO prin
cipaliter quæ-
1 ro. † Vnde dica
tur pręſcriptio.
Et licet, non in
uenerim iſtam
quæſtionem ta-
ctam per ſummiſtas: nec per
aliquem doctorem. Dico ꝙ eſt
nomen verbale. & deriuatur a
verbo præſcribere: quod ſigni
ficat idem quod præfigere: ſta-
tuere: præfinire: vel limitare:
vt probat text. in c. ij. de con-
ceſ. præben. in verbo & infra
præſcriptum terminum. i. præ-
fixum: & in capit. in ſingulis.
lxxxvj. diſtin. ibi. ne vltra prę
ſcriptum exigant. i. vltra ſtatu
tum. Vnde dicitur præſcriptio
quaſi temporis præfixio. vel
pręfinitio. Et propterea omnis
terminus poteſt appellari præ-
2 ſcriptio. † Hinc dicitur præſcri
ptio multiplex. videlicet hora
rum: dierum hebdomadarumq́;
menſium: & annorum: vt per
gloſ. in rubric. ff. de diuer. &
tempo. præſcr. Et latiſsime per
Hoſtien. in ſumma in titulo de
præſcriptio. rerum immob. ver
ſicul. quot ſint eius ſpecies.

Secundo

Secundo modo
accipitur præſcri
a prio [a] pro exce-
ptione: vt in l. præ
ſcriptione: iuncta
gloſſ. C. ſi contra
ius vel vti publi.
& in rubri. ff. &
C. de excep. et præ
ſcrip. vnde præ-
ſcribere ſæpiſſi-
me ponitur pro
excipere. vt in l.
fin. in primis ver-
bis. ff. de ſuſpect.
tuto. & in l. ſi ma-
ritus. §. præſcri-
ptiones. ff. de adul
te. & in l. ſcio. ff.
de appella. & ali-
3 bi ſæpe. † Diffe
runt autem inter
ſe iſti duo termi-
ni præſcriptio &
proſcriptio. muta
ta litera e in o.
Et pariter præ-
ſcribere & pro-
ſcribere. Nã præ-
ſcriptio & præ-
ſcribere accipiun
tur prout ſupra.
Proſcriptio vero
dicitur bonorum
publicatio: inde dicitur proſcri
4 ptus proprie † qui corporali-
ter non damnatur: ſed cuius bo
na publicantur: vt in rub. C. de
bo. proſcrip. et in l. ſi qs intra.
in verbo ſtilũ proſcriptionis:
iuncta gloſ. quæ exponit idest
confiſcationis: & l. ſi quis poſt-
hac. & in auten. bona damna-
torum. in primis verbis. eod.
titu. & in l. j. iuncta glo. in ver-
bo pſcriptionis. C. ne ſine iuſ.
princip. & in cap. legimus ibi:
proſcriptione bonorum. de con
ſecratio. diſtinctio. v. not. Al-
beric. in dictionario in verbo
proſcriptus. Aliquando vero
proſcribere accipitur. id eſt in
publico legendum ponere: vt
quando ponitur edictũ ſeu ſcri-
ptura in loco publico & paten
ti ad finem quod deducatur in
notitiam populi. Iuxta text. in
l. ſed ſi pupillus §. proſcribere
& §. præſcriptum. ff. de inſtito.
5 † Et ſic iſti termini accipiun-
tur diuerſimode ſecundum ma-
teriam ſubiectã: vt apparet ex
his not. in apoſtilla.

a Adde quod pſcriptio aliquãdo exponit͏̃ i. iniuria ut in l. pſſes. in verbo pſcriptione cũ glo. C. de pigno. aliquãdo exponitur pſcribitur. i. cõtra ueritatẽ ſcribitur ſiue in præiudiciũ veritatis. l. qui ſub conditione in verbo pſcripſerit: iuncta gl. ff. de cõd. & demõ. & l. cum ea. in. verbo pſcribitur cum glo. C. de tranſac.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Vſucapio proprie reſpicit mobilia præſcriptio vero immobilia quanuis large ſumendo præſcriptio comprælendat vſucapionem. & nu. ſequen.*

2 *Exceptio præſcriptionis pro re mobili oppoſita non dicitur inepta.*

3 *Lex correctoria corrigens in vno caſu extenditur etiam ad alium qui ex lata ſignificatione comprælendi poterat ſub illo.*

4 *Vſucapio ſemper eſt fauorabilis: præſcriptio vero regulariter odioſa.*

Statutum loquens de præſcriptione non trahitur ad vſucapionem.

5 *Legiſlator promiſcue vtitur iſtis terminis vſucap. et pſcrip.*

TErtio principaliter quæro: quæ ſit differentia inter vſucapionem & præſcriptionem. gloſ. in l. ij. ff. de vſucapio. & inſti. de vſucap. in princi. ſuper verbo vſucapiantur: & xvj. quæſtio. iij. in ſumma
1 ma reſpondet † quod vſucapio proprie reſpicit mobilia: & pręſcriptio immobilia quāuis large ſumpto vocabulo præſcriptio comprehendatur vſucapionem ſecundum gloſ. in dicta l. tertia. Hinc dixit Bal. in l. prima. colum. penulti. verſicul. nec tamen puto. C. de ſer.
2 fugiti. † Quod ſi pro re mobili opponitur exceptio præſcriptionis: non dicitur inepta. Ex quo infertur ꝙ in materia correctoria in qua ſit ſtricta interpretatio: & verba debēt accipi proprie: ſtatutum loquens de præſcriptione non trahitur ad vſucapionem: licet ſublata ſignificatione vocabuli appellatione præſcriptionis veniat vſucapio. Ita dicit Areti. in l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acquiren. poſſeſ. & hoc colligit ex verbis Bartol. ibi circa intellectum authen. malefidei. &c. Et refert ſimpliciter. Iaſ.
3 col. iij. † Sed obſtare videtur regula quę habet ꝙ lex correctoria corrigens in vno caſu extenditur ad alium: qui ex lata ſignificatione comprehendi poterat ſub caſu expreſſo ex idemptitate rationis: vt eſt glo. elegans. in clemen. prima in verbo eligatur: cum ibi no. de elect. & gloſ. in authenti. vt hi qui perhi. hab. oblig. res mi. in princ. in verbo ad curationem: & in authen. minoris debitor. C. qui da. tuto. poſ. per quas gl. hanc regulā tradit Alexand. in l. ij. col. j. ff. de lega. primo. & cōſ. xcvij. viſo themate ſupraſcripto. & cōſ. ccxvj. nec arguendi ſumus penulti. colum. ij. volumi. & repetit alibi ſe pe tam in lectura: quam in conſiliis: niſi reſpondeatur quod non eſt eadem ratio: quia
4 † vſucapio dicitur ſemper fauorabilis. Præſcriptio vero regulariter odioſa vt late dicetur in ſecūda parte principali. Et ſic ſtatutum loquens de p̄ſcriptione nō debet trahi ad vſucapionem. Addo præmiſſa Dynus in c. ſine poſſesſione, in princip. commen. de regul. iur. in ſex-
5 to, vbi dicit † quod legiſlator vtitur promiſcue iſtis vocabulis præſcriptionis & vſucapionis: referendo tam ad mobilia quam ad immobilia.[a]

a Adde Bartol. in l. ſeruitutes la grāde. verſicul. dicitur hic ante me. commen. ff. de ſeruit. titu. generali. vbi dicit quod olim nomen vſucapionis erat commune ad vſucapionem & prę ſcriptionē: vt patet in diffinitione. l. iij. & l. eum qui edes. ff. de vſucapio. ſed per Iuſtinianum eſt attributa vſucapio rebus mobilibus. prę ſcriptio vero rebus immobilibus: vt l. prim. C. de vuſucapio. tranſfor. Ita debet ibi Bartol.

SVMMARIVM.

1 ❧ *Præſcripio introducta eſt de iure ciuili & propter bonũ publicum.*

2 *Lex ciuilis ex cauſa poteſt recedere a iure naturali vel gentium, & illi derogare in aliquo caſu.*

3 *Lex & princeps ex cauſa publice vtilitatis poſſunt alicui auferre dominium rei ſue.*

4 *Rationes propter quas fuit introducta præſcriptio ponit Pet. de Ancha. vide.*

QVARTO principaliter quæro.
1 † Quo iure fuit introducta præſcriptio: & propter qd. Reſpondeo ꝙ de iure ciuili: & propter bonum publicum. l. j. et. iij. ff. de vſucapio. not. Azo in ſumma. C. de vſucapio. pro empt. circa princip. Hic dixit Bal. in repet. l. j. colum. iij. circa me. C. de emanc. libe. ꝙ ſi ius ciuile non eſſet præſcriptiones non eſſent. Et fuit pręſcripto introducta: vt eſſet litium finis. l. fin. ff. pro ſuo. Sed opponitur ꝙ pręſcriptio ſeu lex ciuilis quę præſcriptionem introduxit: non poſsit auferre dominium: quod eſt de iuregentium. l. ex hoc iure. cum ibi plene no. ff. de iuſti, & iure: iuncto. §. ſed naturalia inſti. de
2 iure natu. † Ad hoc reſpondetur ꝙ lex ciuilis ex cã poteſt recedere a iure naturali vel gẽtium. et illi derogare aliquo caſu: ſed non in totum. Tex. eſt not. in. l. ius ciuile. ff. de iuſt. &
3 iur. † Hinc eſt ꝙ lex & princeps cum cauſa: pręſertim propter bonum publicum: & ex cã publice vtilitatis poſſunt alicui auferre dominium rei ſue. l. itẽ ſi vrbe ratum. ff. de rei vendi. & l. Lucius. ff. de euic. no. gl. & Bar. in l. fin. C. ſi contra ius vel vti. pub. facit. l. ſi priuatus. ff. q & a qui. & l. antiocenſium. ff. de priuil. credi. not. Bartol. in l. omnes populi. in prima quæſtione quartę quęſtionis principalis. ff. de iuſti. & iure. Alexan. in l. j. colum. antepenul. ff. ſolu. matri. Et plene Felin. in c. quæ in eccleſiarum. colum. viij. cum ſeq. poſt Panor. & alios Cano. de conſtit. Et late domi. Iaſon. in l. Barbarius. col. viij. cũ duabus ſequen. ff. de offici. prætor. Alexand. conſi. cxc. eterni numinis. ij. & iij. colum. ij. volum.

Hac igitur ratione poteſt lex ciuilis per præſcriptionem auferre & extinguere dominium quęſitum de iure gentium. Quia præſcriptio introducta fuit propter bonum publicum. Nec rerum dominia diu eſſent in incerto. l. j. ff. de vſucapio. Et principaliter ratione publice vtilitatis ſecundum Bartol. in l. nemo poteſt. colum. iiij. verſicu. quærit Dyn. ff. de lega. j. & eſt de mente eiuſdem Bartol. in d. l. prima circa fin. vel ſaltem ſecundario ſecundum verã opinio. vt per Angel. Imol. Alexan. in dicta l. nemo poteſt. col. penulti. & vt eſſet litium finis. dicta l. fin. ff. pro ſuo ꝙ publicam vtilitatem concernit. l. properandum. in princip. cum ibi
4 not. C. de iudic. † Et rationes propter quas fuit introducta præ-

cta præſcriptio:plene explicat Pet.de Ancha.in repe.c.poſſeſſor. colum.ij.de regu.iur.in vj. poſt Ioan.And.in mercu.

SVMMARIVM.

1 Argumentum optimum an præſcriptio poſſit dici contraria iuri naturali.

2 Ius naturale eſt immutabile.

3 Voluntas non interuenit in præſcriptionem.

4 Verbum videtur importat fictionem.

5 Verbum vix eſt nota improprietatis.

6 Præſcriptio currens cõtra ſcientem habet in ſe tacitam renunciationem.

7 Præſcriptionem non eſſe contra ius naturale probat Io.an. per hoc quod infert pœnam negligentibus & imponit finem litibus et pluribus aliis medsis.

8 Arbitrator habens poteſtatem pronuntiandi de veritate poteſt comdemnari reum vel poſſeſſorem ad ſolutionem vel reſtitutionem reiecta exceptione præſcriptionis.

9 Iudex habens liberum arbitrium procedendi nõ poteſt exceptionem præſcriptionis vel aliam ex mero iuris rigore procedentem reiicere.

10 Tutus præſcriptione longiſſimi temporis.xxx.an.& cũ bona fide ſi ſoluit repetere poteſt.

11 Ius canonicũ eo diſcrepat a iure ciuili quia nõ admittit præſcriptionẽ aliquã cũ mala fide.

12 Canon põt ex cã vrgenti rationabili inducere præſcriptionem in certis caſibus cum mala fide quod non poteſt lex ciuilis.

13 Præſcriptio nõ dr̃ ex toto contra ius naturale.nec ex toto cõtra ill ud:nã ex toto nõ recedit ab eo. nec ei ꝑ omnia deſeruit.

15 Teſtator mandans ſatisfieri oĩbus creditorib⁹ an cõprehẽdere videat̃ ꝑſcripta ꝑ defunctum.

15 Equitas ſcripta præferri debet rigori ſcripto.

14 Probationes in ſpecie ſemꝑ ꝑualẽt probationibus in genere.

QVINTO principaliter quæro. Vtrum præſcriptio dicatur eſſe contra ius naturale.† Pro maiori huius quæſtionis enucleatione arguo pro parte affirmatiua ſic. Ius naturale diſponit neminem debere cum aliena iactura locupletari.l.nam hoc natura.ff.de condit.inde.& c. locupletari.de reg.iur.in vj.Sed præſcriptio facit præſcribentem locupletari cũ iactura eius: contra quem præſcribitur. l. j. ij.& iij.& per totum.ff.de vſucapio.cum titulis ſeq.l.omnes. l.ſicut l.cum notiſsimi: & l. ſi quis emptionis.C.de præſcrip. xxx.vel xl.anno. quæ iura loquuntur tam in actionibus perſonalibus

ſonalibus ꝗ̃ realibus. Ergo præſcriptio eſt contra ius
a naturale:[a] & per cõſequens non ꝓcedit[b]
b † quia ius
2 naturale ẽ immutabile. §. ſed naturalia. inſti. de iure naturali. Ad iſtud argumẽtum reſpõdet gl. in d. l. nam hoc natura. & in d. l. j. ff. de vſuca. dicens ꝙ regula illius l. nam hoc natura. fallit ĩ omni vſucapione & præſcriptione: qa ille qui patiẽ vſucapi vel prẹſcribi patitur dãnum ſui culpa: & propter ſui negligentiam: cum videatur cõ-
c ſentire[c] & alienare: patiendo vſucapi vel prẹſcribi. l. alienationis. ff. de verbo. ſigni.

1 † Et ꝙ præſcriptio ſit contra naturalem equitatẽ: ſecundum quam non cõuenit aliquem locupletari cum aliena iactura. d. l. nam hoc natura. firmãt Ang. & Alex. poſt antiquos. in l. poſſeſsio quoq; .§. et ſi poſſeſſio. col. j. ff. de acq̃. poſſeſ.

b Duo fortia argumenta ad probandũ qđ p̃ſcriptio nõ ꝓcedat. & reſpõſionem ad ea vide per Bal. in repe. l. fin. col. v. C. de p̃ſcrip. lon. tem. quæ repe. ſolet imprimi de per ſe.

c Hinc ẽ ꝙ p̃ſcriptio ſapere dr̃ naturã pacti cõtra eum cõtra quẽ decurſa eſt gl. et Bal. in l. j. col. vij. verſ. oppono ad mediũ C. de ſer. fu. no. Spe. ĩ ti. de feud. §. qm̃. verſ. q̃ritur tñ contra. & gl. in l. j. ff. ff. fami. hærciſ. Et ꝓpter ea dicũt gl. et cano. in c. audi. de prẹſcrip. Quod p̃ſcriptio vr̃ confirmari per ſcientem & patientem rem ſuam præſcrib. ergo ſibi imputare: vt ĩ regula
3 dãnum. de reg. iur. in. vj. † Cõtra iſtã rõnem eſt gl. no. in l. j. §. fi. ĩ gl. fi. ff. de dolo. q̃ dr̃ ꝙ in p̃ſcriptione nõ interuenit voluntas eius cõtra quẽ prẹſcribitur. quam no. Bald. in. §. ſi quis per triginta. circa fi. ij. col. in tit. ſi de feud. fuerit contro. Cui reſpõdetur quod præſcriptione non interuenit voluntas vera ſed ficta & præſumpta. & ita reſpondet Bart. in l. fi. col. pe. ver. item oppo. C. in qui. cau. in integ. reſti. & in l. ab hoſtibus. §. ſed qđ ſimpliciter. col. pen. ff. ex qui. cau. ma. Imo. in repe. c. fin. col. xxvj. verſi. ſed aduerte de præſcri. Io. And. ĩ regula poſſeſſor. in vltimo articulo & vlti. col. de reg. iur. in vj. Bal. in auten. ad hec. col. iij. C. de vſur. Pro qua reſponſione facit text. in d. l. alienationis. ibi vix eſt enim
4 vt non videatur alienare. † Nã verbum videtur importat fictionem. l. oſſa. in fin. ff. de religio.
5 cum ſi. † Facit etiam verbum vix: ꝙ eſt nota improprietatis. vel reſponde vt per Alexan. in l. filiusfa. §. diui. circa. vij. col. ff. de lega. j. quę diſtinguit inter ſcientem & patientem rem præſcribi & ille dicitur cõſentire & ignorantem: & tunc ſecus faciunt quæ habentur in c. quod ad conſultationem. de re iudi.
6 † Adde etiam ad illud quod dr̃ ꝙ quælibet præſcriptio currẽs cõtra ſcientem habet in ſe tacitam renũtiationem ꝙ verũ eſt in iure radicando: ſecus in iam radicato quia præſcriptio non habet in ſe conſenſum. cum prẹſcribatur inuito. vt per Bald. in c. ad audientiam. circa fi. col. j.
7 de præſcrip. † Hanc quæſtionem

nem an pſcriptio ſit contra ius naturale: diffuſe examinat Io. And.in d.c.poſſeſſor.in primo articulo de reg.iur.ĩ.vj.in mercur. Cõcludens per plura ꝙ p-
a ſcriptio [a] non eſt cõtra ius naturale.Sed quod potius reſpectiue cõcordat cum iure naturali: ꝙ̃ diſcrepet ab eo ſaltem ex toto: quia infert penam negligentibus & imponit finem litibus: quod eſt naturali rationi congruum. Vt ipſe probat pluribus dijs:cuius dicta refert & ſequitur Pe.de Ancha.in rep.d.cap. poſſeſſor.col.iij.iiij.& v.et Panor.in rub. extra de præſcrip. col.j.Et ſic ex toto non recedit a iure naturali: nec ei in totum deſeruit:quod eſt propriũ iuris ciuilis per quod ipſum ius naturale diſtinguitur: vt dixit tex. in l. ius ciuile.ff.de iuſti. & iure: quẽ ad propoſitum multum notat Pe.de Ancha.in d.c.poſſeſſor.col.v.probans per plura exempla.ꝙ lex ciuilis & canonica cõſtitutio ius naturale interpretatur addendo:modificãdo:declarãdo:extẽdendo:vt ibi plene per eum. Accedat gl.in c.ius naturale.j.diſt.diſcens. ꝙ licet vſucapio. & pſcriptio ſit contra naturalem equitatem: ꝗ habet ꝙ nemo cũ aliena iactura locupletetur. Tamen talis rigor fuit inductus ex cã: & ꝓ bono pacis & publico. Et eam ſequitur ibi Dominicus dicens ꝙ̃ & ſi pręſcriptio ſit iniqua reſpectu priuate vtilitatis: eſt tñ equa reſpectu publice. Et ex quo nõ repugnat ſaluti animæ: ſaltem concurrente bona fide. vt habetur in c.fin.de præſcri-
b ptio.ſeruãda eſt:[b] quia vtilitas publica pręfertur priuate.l.j.§. fin. C. de cadul. tol.quod comprobat illa gloſ. per plura exempla. Et male refert Felin. in rub. de præſcript. paulo poſt prin. illam gloſ. dicere. ꝙ præſcriptio non eſt contra ius naturale. quia dicit oppoſitum ſcilicet ꝙ rigor præſcriptionis inducitur cõtra naturalem æquitatem: licet ex cauſa & pro bono pacis & publico.Et tradit regulam generalem prædicta gloſſ.quod ſubſiſtente ratione lex poteſt inducere rigorem contra æquitatẽ naturalem. Et ſic limitat regulam.d.l.nam hoc natura. & d. c.locupletari. Tunc enim proprie & reſpectiue non dicitur contra æquitatem.Procedit ergo illa regula non exiſtentem cauſa rationabili. Hinc dixit Pet. de Ancha. in d. c. poſſeſſor.col.ij. quod receditur a iure naturali propter commune bonum & obſeruantiam iuris publici per text. in l. bona fides. ff. depo. Sed in contrarium: ꝙ præſcriptio ſit penitus iniqua & contraria iuri & æquitati naturali videtur text. not. in.§.habeat itaque. in authen.vt eccle Ro. colla.ij. quã eſt.§.j.ibi.Nec iniquis hominibus impiũ remaneat pſidiũ.Iuncta glo.ꝗ exponit ideſt auxiliũ pſcriptionis:& no. pſcriptionẽ eſſe odioſam: & dici iniquum præſidium.quẽ tex.dicit ſingularem: & ſumme not. Ange.in l. ſequitur.§.ſi viã.ff.de vſuca. Et per

a Adde domi.Phili. Frã. in d. c. poſſeſſor.col.ij.

b Adde domi.Phili. Fran.in d. c. poſſeſſor.col.ij. qui hæc verba refert.

Et per illum ſingulariter deci-
8 dit : ꝙ † arbitrator. qui habet poteſtatem pronuntiandi de veritate & equitate: poteſt condemnare poſſeſſorem vel reum cõuentum ad reſtitutionem rei vel ſolutionem debiti: reiecta exceptione præſcriptionis : & ex hoc arbitramentũ non redditur iniquum nec poterit peti reductio ad arbitrium boni viri. ſecundum Ange. quem refert Felin & imperfectę in rub. extra de pręſcri. col. j. verſic. ſed aduerte. ad idem allegãs eundẽ Angel. in. l. j. C. de præſcrip. xxx. anno. vbi nihil dicit.

Vltra quem addo Angel. in rep. l. j. circa fin. commen. C. de iudi. notantem text. in d. §. habeat. & Bald. in. dicta l. j. C. de pręſcrip. xxx. anno. dicentem. Quod præſcriptio dicitur iniquum præſidium per illum tex. ex quo infert: ꝙ ſi cauſa eſt cõmiſſa arbitratori qui debet cognoſcere vt vir equus : poterit ſecundum deum & bonam conſcientiam reijcere exceptionẽ præſcriptionis. Et ſequitur Roma. in rub. de arbi. col. j. vbi late probat : quod exceptio præſcriptionis eſt de rigore iuris.

Sed iſtud dictũ: ꝙ Felin. attribuitur Ange. & ante ipſum fuit deciſio Bald. licet non referat: impugnat ipſe Felin. vbi ſupra reprehendens Angel. & firmat contrarium. quod immo arbiter vel arbitrator nõ poſsit reijcere exceptionem præſcriptionis per no. doctri. Bar. in extra uagan. ad repri. in verbo videbitur. circa fin. qui not. vult.
9 † Quod iudex habens liberum arbitrium procedendi non poteſt reijcere exceptionem præſcriptionis vel aliam procedentem ex mero rigore iuris ciuilis: quia licet ipſe iudex in his quæ habet facere: ſeu in concernentibus eius proceſſum vigore arbitri arbitrij ſibi attributi ex ſtatuto vel reſcripto non teneatur ſeruare ordinem iuris in procedendo. Tamen in his quę iam a iure facta ſeu diſpoſita ſunt: ita ꝙ eſt quęſitum ius parti : iudex non poteſt illud auferre : ſed tenetur ſequi: quod eſt a iure diſpoſitum : & de hoc dicit Bartol. eſſe caſum in l. bona fides. ff. depo. alias ſecundum Bartol. eſſet auferre ius alterius: quod eſt contra naturalem equitatem. Et hanc notabilem doctrinam refert & ſequitur Felin. in cap. j. colum. penul. de conſtitu & Lanfranchus in loco infra allegato.

Sed male reprehendit Feli. Ang. quem non bene vidit: nec eius verba fideliter recitat. Ipſe enim optime loquitur & cum grano ſalis. Adeo quod reprehendi non meretur : dicit enim formaliter Angel. in d. §. ſi viſ. quod arbiter qui habet poteſtatem pronuntiandi de veritate & equitate: poteſt condẽnare reiecta exceptione præſcriptionis: & quod arbitramẽtum non eſt iniquum ſi de mala fide præſcribentis doceri poteſt. alias ſecus. hæc ſunt verba Ang. Et vbi præſcribens eſt in mala fide certum eſt quod nedum arbiter : ſed etiam iudex poteſt & debet reijcere exceptionem præſcriptionis etiam longiſsimo & cuiuſcunq; temporis tam in actionibus perſonalibus ꝙ̄ realibus ſecundum communem concluſionem Cano. in

no.in c.ſſ.per illum tex. de prę
a ſcri. Nec Roma.[a] contradicit
Ang. in conſi.cxlix.concluſio
nem primam. verſic. quintam
aũt allegato per Feli.in d.rub.
de præſcrip. ſed declarat vt ſu
pra licet nõ ſit opus cum Ang.
ſeipſum declaret. Et vltra Fe
ly. iſtud notabile dictum Ang.
ꝙ prius fuit Bal.vt ſupra retu.
li approbat Lanfran. de oria.
no.in ſuo trac.de arbi.in xxv.
q.xlviij. col.vbi mouet in ter
minis quęſtionẽ:an arbiter vel
arbitrator debeat admittere
exceptionẽ pręſcriptionis vel
reijcere. Et cõcludit ꝙ hęc eſt
ipſa veritas : vt diſtinguamus
in hoc articulo prout diſtin.
guit Angel.in d.§.ſi viam.me.
lius ꝙ̃ alius: quod aut præſcri.
bens eſt in mala fide & arbi.
trato debet reijcere exceptio.
nẽ præſcriptionis. Si vero præ
ſcribens eſt in bona fide non
debet reijcere ſed ſtare pręſcri
ptioni: quia etiam iudex ſecu.
laris nõ debet ſeruare pręſcri.
ptionem mala fide introdu.
ctam:vt per Bar.in l.oẽs popu.
li. colũ.vij.ff. de iuſti. & iu.&
per Cano.in d.c.fina. Ita dicit
ibi Lanfranchus ſubdens . qđ
non putat in hoc poſſe melius
dici . quæ ẽt refert & ſequitur
doctrinam Bar.in extraua. ad
reprimen.ſupra relatam. & cũ
Ang.tenet Imo. in d.§.ſi viam
circa ſi.j.col.& in repe.c.,ſin.
col.xiij.in ſi.ſeq. de præſcrip.
vbi illud notab.dictum Angel.
ſed prius Bal.plene diſcuſſit:&
multum inſiſtit circa tex.in d.
§.habeat.in auth.vt eccle. ro.
ma. Ad quem per præmiſſa re.
ſponſio patet: quia loquitur in
præſcriptione male fidei ; vt
aperte colligitur
ex illis verbis .
Et tutus peccan.
di locus etiã ſciẽ
tibus relinqua.
tur. Prout in ſpe.
cie põderat Ang.
in d.§.ſi viam.&
Ro.cõſi. pręalle.
& Imol. vbi ſu.
pra. Et ſic appa.
ret quicquid in.
caute dixerit Fe
lyn.in d.rub. de
præſcri.quod de.
ciſio Ang. eſt ve
ra & cõiter ap.
probata. Addo
do . Pet. Philip.
Corn.conſi. cclj.
in hac conſulta.
tione colũ. ij , in
prin.iij.vol. vbi
concludit indi.
ſtincte : quod ar.
bitrator debet re
ijcere exceptio.
nem præſcriptio.
nis : & condem.
nare ad ſoluen.
dum naturaliter
debitum : prout
faceret iudex ec.
cleſiaſticus adi.
tus per denuntia.
tionem euange.
licã: & eundẽ cõ
ſi.cxlv.in ſupra.
ſcripto themate.
j.colũ.ij.volumi.
vbi ſimpliciter
dicit ꝙ arbitra.
tores in quos fa.
ctum eſt compro.
miſſum de veri.
tate & æquita.
te; nõ debent ad.

a Adde
quod etiã
ita plene
declarat
Roma.in
rub.ff. de
arbit.vbi
hanc quę
ſtio . late
examinat
colũ. j. &
ij . & ibi
adducit do
cto. Bart.
hic rela.
tã i extra
ua. ad re.
primẽ. &
alia plura
& refert
quod hic
fuit origi.
nale di.
ctum Bal.
in dicta l.
j.C.deprę
ſcri. xxx
anno. ſed
nec etiam
ipſe bene
viderat An
gel . quæ
ſeipsũ de.
clarat: vt
hic retu.
li . Et ad.
de quod
pro hoc
dicto Bal.
& Angel.
conſuluit
Raphael
Fulg.con.
ſil. cix.in
propoſita
quæſtio.
ne.

mittere exceptionem præſcriptionis:quia dicit ini quum compendiū per illū text. Sed tu diſtingue vt ſupra ſcd̄m verā et cōem opinionē.

Concludo igitur in hac qōne: quod aut præſcriptio eſt cum mala fide.& tunc dicit odioſa & iniqua. Et ita procedit tex. in d.§. habeat. Ideo reprobatur de iure canonico quod magis attēdit ęqtatem : quam rigorem.c. dilecti. cum ibi not. de iudi.& quod conſiderat ſaluteē animæ & bonam fidem.cap.fina. de præſcri.Quinimmo ſcd̄m Ang.in d.§. ſi viā cēſetur ēt reprobata de iure ciuili p̄ tex. ſolennem in d.§. habeat.Sed Imo. in locis præallegatis ponderat illum text. contra Ang.quod lex ciuilis videatur approbare præſcriptionem cū mala
fide: ex quo ponit ius ſingulare in eccleſia romana:vt ibi la
tius per eum. Aut vero præſcri
ptio eſt iuncta cum bona fide:
& cenſetur fauorabilis:& na
turali æquitati congruens. Iſta
diſtinctio colligitur ex notabi
li doctri. Pau.de Caſt.in l.fin.
§.j.ī ſi. cōmē.ff.rē rat.hab.quā
ſequitur & cōmendat Felyn.in
c.ſi.col.iiij. verſi.demum circa
prædicta. de præſcrip. Et ita
declarat.d.Philip. Fran. in c.
poſſeſſor.col.pen.poſt Ioā.An.
ibi in j.arti.de reg.iu. in vj. Et
ſic debet intelligi qđ vult Bar.
in extraua. ad repri. in verbo
denuntiationē.verſic. ſed quid
de obligatione. quę tollitur p̄
ſcriptione:& glo.not.in d.l.fi.
10 §.j.quę vult † qđ tutus præſcri
ptione longiſsimi tpis.xxx.an
no.ſi ſoluit repetere[a] pōt. Hoc
eſt enim verū:ſi præſcripſit bo
na fide:quo caſu dr̄ tutus exce
ptione fauorabili.Secus ſi ma
la fide:nā tūc dicitur tutus ex
ceptione odioſa:.& ideo ſi ſol
uat non repetit ſecūdū Pau. de
Caſt.ibi per tex.no.ī l. qui ex
ceptionem in prin.ff.de condi.
inde.De cuius intel.ponūt Cy.
Bar.Bal.et alij in l.ij.C.q̄ me.
cau.in ij.oppo.dicētes q̄ illa.l.
p̄cedit ī exceptione mere odio
ſa: vt eſt exceptio macedonia
ni.Secus vero eſt in exceptio
ne partim odioſa:& partim fa
uorabili:ſeu reſpectiue inducta
ſcd̄m naturalem ęquitatē:vt eſt
exceptio p̄ſcriptionis cōcurrē
11 te bona fide. †Quare aūt ius
canonicū diſcrepet a iure ciui
li [b] in materia præſcriptionis
in hoc:quia non admittit præ
ſcriptionem aliquam cum ma
la fide,c,vigilanti.& c.ſi.cum
ibi

a Quid ſi quis poſt cōpletā pręſcriptionē ſe ſoluturū promittit an teneatur vide per Spe.in ti. de pręſcri.in iiij.parte col. iij. ver.quid ſi q̄s poſt completam. vbi determinatur q̄ ſic ſi ſciēs promiſit. Secus ſi ignorans. Et an tutus exceptione p̄ſcriptionis ſi ſoluat repetat no.idē Spec.eod.titu.colū.j.verſicu. qđ ſi mihi concludēs q̄ nō.quia remanet naturalis. Sed cōtrarium communiter tenent gl.& doct. in l.fin.§.j.ff.rem rat.ha.hic alleg. Ideo dicas vt hic.

b An iura ciuilia ſint correcta in materia præſcriptionis per iura canonica. vide per Io.

ſbi no.de pſcrip. ꝓut facit ius ciuile in præſcriptione longiſ. ſima triginta annorū: quę currit cū mala fide.l. ſicut. & l. ſi quis emptionis.§.j. C. de præſcrip.xxx.anno.et l.j.§.ad hęc C. de anna. excep. Late explicat. Io.And. in d. c. poſſeſſor.in mercu.in iij.q.aſsignans plures rationes huius diſcrepantiæ:& declarans qua rōne motus fuerit vterque legislator refert & ſequitur ibi Pet. de Anch.col.ij. & iij.& Alb.col. iiij.cū tribus ſequentibus.& tā git do.Philip.Fran.ibi. col.ij.

12 †Et no.ꝙ canō ex cauſa vrgenti & rōnabili poteſt inducere præſcriptionem in certis caſibus cū mala fide:ſed non lex ciuilis ſecundum Panor. in c. j.in j. not.de præſcrip.per tex. cū glo.in c.inter hæc. xxxiij. q.ij. Et ex his tria correlaria inferūtur. Primo infertur quod præſcriptio longiſsimi tēporis triginta annorum non dicitur mere odioſa cōcurrēte bona fide: ſed potius fauorabilis ſeu mixta. Dicetur autem mere odioſa: quando eſt iuncta cū mala fide: vt latius dicam in ſecunda parte principali. Se-

13 cundo infertur† quod præſcriptio nō dicitur expreſſe contra ius naturale:quia ex toto ab eo iure non recedit. Nec etiam ſecundum ius naturale in totum: quia ei per omnia non deſeruit. Tenet ergo medium:& dicitur præter ius naturale per text.in dicta l. ius ciuile.ff. de iuſti. & iur. Et hoc ſentit gl. in cap.j. in gloſſ. magna.circa medi. de præſcrip.in vj.Ita dicit Flori. in l.ſeruitutes.la grāde in princ.ff.de ſerui.titu. generali. & Areti. in.§.ęque.colum. v. circa fin. ver. adducit tamen in ſtitu.de actio. Et ideo male locutus eſt Bald. in l.ancille. colum. ij.verſi.confirmā tur prædicta. C. de fur. qui dixit indiſtincte quod pręſcriptio eſt cōtra naturalē ęquitatem. Et idem prius dixit Azo. in ſum.C.de vſu cap. pro empto. colum.prima cir

14 ca prin. †Tertio infertur quod ſi teſtator mandet ſatisfieri omnibus creditoribus ſuis vel reſtitui per hæredem omnia ab ipſo teſtatore debita nō tenebitur hæres ſoluere vel reſtituere præſcripta per defunctū. Ita not.decidit Bartol. in l. ſi is cui.§.flauius. per illum tex. not.circa fi.ibi.quia non eſt veriſimile &c.ff.de ſolu. & in l. quibus diebus.§.dominus.ff.de condi.& demon. & in l. legaui.ff.de libe.lega. quod eſt verum ſi præſcripſit bona fide:ſecus ſi mala per prædicta. & ſic limitat & declarat Imol.in dicto.§.dominus.& plenius in dicto cap.fina.colum.xviij. ver. & per prædicta. de præſcrip. & in l. ſequitur.§.ſi viam. colum.pen.ff.de vſucap.cum concor.adduc.per Felyn.in d.rub. de

And. poſſ Dy. in d. cap. poſſeſſor in v. quæſt. Bartol.in l.priuilegia. C.de ſacroſan. eccl. Bal. cōſi.cccl. vir fuitcō feſſus circa fin. ij. volu.not. glo.& omnes in dicto cap.fi. de præ. ſcrip. vbi communiter conclu dunt can. quod ſic quoad ma lam fi. Et latius dicetur infra.

de pſæſcriptio.colum.j.verſic. pro hoc quia ſi teſtator. & vltra Felyn. Angel. Areti. in tract.de teſta.in gloſ. Item mãdauit omnibus ſatisfieri ab eo recipere debentibus colum.ij. vbi attingit iſtam quæſtionem. Bene faciunt notata per Paul. de Caſt. in dicta l. fina.§. primo in fine commen.ff.rem rat.

15 habe. †Non obſt. ſi opponatur quod præſcriptio eſt inducta de rigore iuris: contra quẽ habemus ſcriptam æquitatem naturalem in dicta l. nam hoc natura. ergo æquitas ſcripta debet præferri rigori ſcripto. l. placuit. C. de iudi. nam ad hoc reſpondet Bartol. in l. j. ff.de vſucap. poſt Dyn. in cap. poſſeſſor.colum.iiij.verſic.tertio opponitur. de regu. iur. in ſexto. quod quando ambo ſcilicet rigor et ęquitas eſſent ſcripta in ſpecie: tunc procedit regula. dicta l. placuit. & præfertur ęquitas rigori:ſecus quãdo æquitas eſſet ſcripta in genere: vt neminem debere locupletari cum aliena iactura: Rigor vero eſt ſcriptus in ſpecie: vt in vſucapionibus & pręſcriptionibus: quia tunc rigor præfertur æquitati: vt ſpecies generi. cap. generi per ſpeciẽ. de regu. iur.in vj. refert Iaſo. in dicta l.placuit circa fin.Pro qua reſpõſione bene facit lex. in l.cum de indebito.ff. de probatio. vbi notat Bartol. quod præſumptio in genere tollitur per præſumptionem in ſpecie refert Alexan. in l.ſi prius.colum.viij.ff.de ope.no. nunc.& conſi. lxxvj. in cauſa accuſationis. colum. ij. verſicu. nec prædictis. ij. volu. quod eſt repertum conſi.lxij.iij. volumi.

16 Addens†quod probationes in ſpecie ſemper præualent probationibus in genere ſecũdum Innocen. in cap. auditis. de præſcrip. quod eſt notandum.

Et not. quod iudęus poteſt vti exceptione præſcriptionis contra Chriſtianam: licet ſit adinuenta de rigore iuris: vt eſt glo.in c.porr.in glo.j.& ibi Archid.xvj.quæſtio.iij. & gl. in l.ſi fur.§.primo.ĩ verbo vſucapere.& ibi Imo.ff. de vſuca. not. Fely.in c.ij.de iudę.& do. Iaſ.in l.ſi inſulam. in fi.j. col. ff.de verb.oblig.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ciuilis obligatio ipſo iure tollitur per præſcriptionem:naturalis vero quo ad effectum.*

2 *Debitor elapſo tempore xxx. annorum pleniſſimam ſecundum leges conſequitur liberationem.*

3 *Obligationi præſcriptæ non poteſt accedere fideiuſſor.*

4 *Præſcribens ſimilis eſt ſoluẽti. Solutione eius quod debetur tollitur obligatio.*

5 *Præſcriptio habetur pro veritate.*

6 *Conſuetudo æquiualet veritati nec poteſt dici legitima niſi ſit præſcripta.*

7 *Præſcriptio æquiparatur pacto. & priuilegio.*

8 *Præſcriptione firmatur quod ipſo iure irritum eſt.*

SExto principaliter quæro. Vtrũ per præſcriptionẽ tollatur ciuilis & naturalis obligatio deſcendens ex contractu vel quaſi. Bartol. in l. fin. §. primo. ff. rem
1 ra. habe. concludit † quod per præſcriptionem ipſo iure tollitur ciuilis obligatio: naturalis vero quo ad effectum. Quia ſi remanſiſſet naturalis: non eſſet locus repetitioni. l. iulianus. ff. de condi. indebi. Et tamen ille qui præſcripſit ſi ſoluit repetit ſecundum glo. in dicta l. ff. §. j. & ibi pulchre declarat Paul. de Caſt. circa medium commen. dicens non poſſe dici quod per prẹſcriptionem quæ eſt de iure ciuili tollatur naturalis: quæ eſt de iure gentium: ſed ciuilis bene tollitur quia procedit a pari potentia. Et licet per præſcriptionem non tollatur naturalis tamen eliditur cum leges dicant:
2 † quod elapſo tempore. xxx. annorum debitor conſequitur pleniſsimam liberationem: vt l. omnes. & l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. anno. & ſicut per pactum de non petendo: quod eſt de iuregentium tollitur naturalis & eliditur ciuilis. l. ſi vnus. §. pactus. ff. de pac. ita & econtra. per præſcriptionem quæ eſt de iure ciuili tollitur ipſo iure ciuilis: & eliditur naturalis. Et iſta eliſio facit vt illa naturalis non habeat effectum repetitionis impediende. Diſtinguendo tamen an ille qui præſcripſit ſit in bona vel mala fide: vt ibi latius p Paul. de Caſt. in fi. cō. tamen. & dixi in prẹcedenti qōne. & ante Paul. ſic dixit Bal. in l. ſicut. colũ. j. C. de præſcrip. xxx. vel xl. an. & firmat latius ipſe in l. oẽs. col. j. eo. tit. vbi idem dicit in prẹſcriptione ſtatutaria: & in repe. l. fin. col. v. & vj. C. de præſcri. lon. temp. Hanc quẹſtionem late examinat Imo. ĩ repe. c. fi. col. vj. verſi. item aduerte inquantũ glo. de præſcrip. & cum Bart. in d. l. fi. §. j. refert tranſire Angel in repetitio. l. j. C. de iudi. vbi Angel. colum. xix. cum duabus ſequen. latiſsime diſputat iſtum paſſum: & facit tres concluſiones: quæ tamen reincidunt in idẽ. et cōcludit Imol. ꝙ tollitur naturalis per præſcriptionem in effectu: ſiue actio ſit tẽporalis ſui natura vt actio redhibitoria & quanto minoris: ſiue non per tex. not. in l. ſi quis poſtquam. ff. de fi-
3 deiuſ. qui dicit † quod obliga-
a tioni præſcripte [a] non poteſt accedere fideiuſſor. notat Bal. in l. tam mandatori. colum. ij. verſic. item dubitatur. C. de non nume. pecu. Ergo ſequitur

a Dicit tamen Bal. in rubri. C. de conſti. pec. colũ. ij. ver. Itẽ circa. qđ p̃ſcriptio non obſtat cõſtituto. licet obſtet primẹ obligationi. Et ſic vult qđ obligatio p̃ſcripta poſsit deduci in conſtitutũ qđ vr̃ contra tex. in d. l. ſi quis poſtꝗ: qa conſtitucẽs eſt ſimilis fideiuſſori. Niſi dicat ꝙ iſtẹ obligatur principaliter et nõ acceſſorie.

a Quod pſcriptio reddat actionē inefficacē. Addetex. cum gloſ. in l. j. C. ſi aduerſus credi. lib. vij.

b Ad hoc uide Bal. in l. tam mandatori. colum. ij. verſic. Item dubitatur. C. de non nu. pecu.

tur ꝙ eſt in to-
tum ſublata natu
ralis ſaltem re-
ſpectu effectus.
Nā ſi ſubſiſteret
naturalis: obliga
tio illi ſoli natu-
rali accederet fi-
deiuſſor. l. fideiuſ-
ſor obligari. §. fi-
deiuſſor. & ibi
not. Bar. & Paul.
de caſt. ff. de fide-
iuſ. Idem tenet
Paul. de Caſtr. in
d. l. fina. §. j. non
faciens differen-
tiam in hoc inter
actiones tempora
les & perpetuas:
licet ibi Bar. di-
ſtinguat. Et ꝙ p̄-
ſcriptio tollatnaturalem in ef
fectu firmant Abb. Panor. &
Feli. in c. ad aures. col. j. de prę
ſcrip. vbi eſt optimus text. &
dicunt per illum text. expreſſe
dicentem: ꝙ præſcriptio om-
nē prorſus actionem excludit.
Quod licet non tollatur natura
a lis remanet. inefficax.[a] & inu-
tilis: & per glo. in l. obligatio
num fere. §. placet. in glo. ij. ff.
de actio. & obliga. & per not.
per Ioan. And. in dicto cap. poſ
ſeſſor. Vbi vult ꝙ pręſcriptio
tollat dominiū quo ad effectū:
licet non quo ad totalem era-
4 dicationem. † Eſt autem ra
tio quare præſcriptio tollat
naturalem: ſaltem quo ad effe-
ctum: quia præſcribens ſimilis
b eſt ſoluēti.[b] Vt dicit tex. not.
in l. ſi pupillus. in fin. ff. de ad-
mini. tuto. quod declara: vt ibi
per Bar. & Feli. in d. c. aures.
col. ij. qui dicunt ꝙ licet præ-
ſcribens ſit ſimilis ſoluenti: &
non tñ quo ad omnia. Cum prę
ſcriptio tollat obligationem ci
uilem tātum: ita ꝙ remanet na-
turalis ſed eliſa et inefficax. So
lutio autem tollit naturalem in
totum: quia ſolutione eius ꝙ de
betur tollitur omnis obligatio.
inſtit. quib. mo. tolli. obliga. in
princ. Sed equiparetur ſoluentī
quātum ad hoc: vt excludatur
ille cōtra quem eſt præſcriptū.
ſubdit Feli. in d. cap. ad aures.
poſt Butri. & Imo. quod paruī
eſt effectus iſta remanēs natura
lis. ex quo eſt inefficax ex to-
to. & ideo nō induceret cōpen
ſationē: nec poſſet accedere fi-
deiuſſor. vt ibi latius per Imo.
Confirmatur iſta concluſio:
5 † quia præſcriptio habetur pro
veritate. glo. not. in l. j. in prin.
in gl. magna. verſi. ſed ſi egi. ff.
de eden. quā ad hoc alleg. Bal.
§. ſi quis per triginta. col. ij. in
tit. ſi de feu. fue. contro. & ibī
no. Præpo. in fin. conſi. ſed eſt
melior glo. in l. j. C. de ſer. &
6 aqua: quæ dicit. † ꝙ conſuetu-
do equiualet veritati: quam al-
legat Bal. in d. §. ſi quis per tri-
ginta. col. iij. et eā notat Alex.
in conſi. vj. viſo themate & du-
bijs. j. col. j. vol. & Bald. conſil.
clxxxvij. quia cōſuetudo. iiij.
vol. vbi ponit de priuilegijs cō
ſuetudinis: & poteſt trahi ad
præſcriptionem: quæ ineſt con
ſuetudini: quia non pōt dici cō
ſuetudo legitima: niſi ſit præ-
ſcripta: vt plene habetur in c.
fi. de conſue. & in l. de quibus.
ff. de legi. et ita per illam gl. dī
cit Bal. in §. fi. in tit. de feu. da.
inui. l. cōmiſ. & idē cōſ. xciiii.
ſentētia. j. vol. vbi dicit etiam
7 † quod pręſcriptio equiparatur
pacto

pacto per nota. in l.ij.C.de do. promiſſ.Itē præſcriptio equiparatur priuilegio ſecūdum Bal. in l.j.col.v.de emanci. lib. & dicit Bal.in l.ſ.C.ne de ſta.de-
8 fun. † quod præſcriptio firmat quod eſt ipſo iure irritum. De hoc tñ articulo:an per præſcriptionē tollatur naturalis obligatio: vide plenius infra in tertia parte tertię partis principalis. Vbi bonis fundamentis impugno opinio. Bartol. in d. l. fina.§.j. ff. rem ra.ha. & communem & poſui nouam conſiderationem vltra ſcrip. dic. vt ibi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Obligatio deſcendens ex delicto an præſcriptione tollatur.*
2 *Obligatio naturalis an intelligatur eſſe in delictis.*
3 *Deliquens videtur ſe obligare ad pœnam.*
4 *Conſenſus in pœnam non eſt verus ſcilicet factus conſenſus.*
5 *Obligatur quis ciuiliter & naturaliter ex maleficiis.*
6 *Præſcriptione tollitur naturalis obligatio in maleficiis.*
7 *Delictum præſupponit dolum & latam culpam & per conſequens malam fidem.*

1 SEPTIMO principaliter.†Quęro virū per pręſcriptionem tollatur naturalis obligatio deſcēdens ex delicto. Iſtam quæſtionem tangit Bald. in auten. ad hæc.col.iij.C.de vſuris.& Ange. in repe.l.j.col.xx.C.de iudi.et latius Imol.referens iſtos in repe. d.c. ſi. col.xxiij.verſ. ſed aduerte. de præſcriptio. & primo diſputant præfati doct.
2 † an in delictis intelligatur eſſe obligatio naturalis.& concludunt quod ſic per gloſſ.in l. prima §.beſtias. in verbo onerari. ff. de poſtu.& per text.in §.quia vero leonis. in verbo amaiores periculi. in auten.de non alie bene facit text. in l. j. in fin.ff.de fur. ibi quod lege naturali.et in §.j.inſtit.de obligatio.quę ex delic.& quaſdam alias glo. ad hoc adducit Imo. vbi ſupra & quamuis ipſe ſimpliciter concludat. Quod in delictis oriatur naturalis ex quodam conſenſu præſumpto
3 † quia delinquens videtur conſentire; & ſe obligare ad pœnam. Et ante ipſum Angel. in repeti. dicta l.prima, colū. xx. Bald. tamen in dicta auten. ad hæc.colum.iij.verſi.ſed hic dubitatur concludit: quod naturalis non oritur ex delictis:ac-
5 cipiendo obligationem naturalem ſtricte:prout oritur ex con
4 ſenſu. † Quia licet ille qui delinquit; videatur conſentire in pœnam: non eſt conſenſus verus: ſed fictus. Verum acci-
5 piendo obligationem naturalem large pro omni obligatione: quæ oritur ex equitate naturali: hoc modo reperitur in delictis. Et ita reperio ante Bald. tenere Bart. quam Imo. non allegat in l. j. circa princ. ij.colum.verſi.præterea ex maleficijs.ff.de conditio.inde.vbi

5 dicit † quod ex
maleficiis qs obli
gātur ciuiliter &
naturaliter ex ę-
quitate l. non ſo-
lum.§.j.ff.de iniu.
Et tamen ille qui
delinquit : & in
quem delinquitur
non conſentit.æq
tas ergo natura-
lis eſt, quæ produ
cit hanc natura-
lem obligationē
ſecundum Barto.
ibi. Sed pro opi.
Ange.imo . quod
deliquens oblige-
tur ſuo conſenſu:
adduco bonū tex.
in l.imperatores:
ff. de iure fiſ. ibi.
ipſe te huic pœnę
ſubdidiſti . Ad
quem poteſt re-
ſponderi . Quod
delinquens ſe ſub
dit pœnæ occaſio
naliter ratiōe de
licti quod eſt cau
ſa pœnæ non au-
tem ex conſenſu.
6 † Et redeundo
ad quęſtionem ſu
pra formatam cō
cludit Imo. in d.
c. fin. quod tolli-
tur naturalis in
maleficijs per p̄-
ſcriptionem:qua-
tenus actio eſt pę-
nalis. Inquantum
vero eſt rei perſe
cutoria non tollitur ſecundum
Bald.in d.auten.ad hæc rela-
tum. per Imo. qui ſubdit quod
licet non tollatur ipſo iure:ſal-
tem tollitur quo ad effectum cō
currente bona fide per l. om-
nes. & l.ſicut.C.de præſcript.
xxx.vel xl.anno.Sed videtur
Imo quo ad hoc vltimum ma-
le loqui: quia non poteſt delin-
7 quens eſſe in bona fide. † Quū
delictum pręſupponat dolū vel
latam culpam : & ſit præſum-
ptio doli contra delinquentem.
l.j. C. de ſica. & l. nec exem-
plum.C.de fal.notat plene Bar
tol. in l.j.§.non autem.ff.ſi quis
teſta. lib. eſſe iuſ. fue. Nec etiā
poſſumus conſiderare iſtam bo
nam fidem reſpectu hæredis:in
quem non tranſit regulariter
actio deſcendens ex delicto. l.
vnica.C.ne ex deli.defun.

a Adde Bal. in l. ſi pene cā. in princ. ff. de cōditio. indebi. Alexand. in l.final. in appo. ad Barto. ff. rem rat. ha. Bertachi. plura allegātē in verbo p̄ſcriptio vlt. verſicul. tertio. Et præſcriptio inducta a ſtatuto non loquente per verbū ipſo iure nō tollit actionem niſi ope exceptionis ſecundū domi. Nellū in tracta. de bānitis. ī ij. parte. ſecūdi temporis.quęſtio. v.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio nō tollit actione ipſo iure ſed ope exceptionis reddit̄ inefficax & inutilis.*

2 *Iudex an poſſit repellere ex officio agentem contra quem eſt præſcriptum.*

3 *Iudex quo caſu poſſit agentem repellere.*

4 *Exceptio eſt excluſio actionis.*

OCTAVO principaliter quæ-
1 ro. † Vtrum p̄ſcriptio tollat
actionem ipſo
iure : concludo
2 ꝙ nō: ſed ope a
exceptionis illam reddit prorſus inutilem & inefficacem. ita Bald.in l.j.C. ſi aduer. credi. lib.vij.& in l. ſicut. colum. ij.

circa

circa ſi poſt glo.ibi.C. de præ-
ſcriptio. xxx. anno. & in l. j.
col. ij. C. de anna. excep. notãt
do. Panor. & Feli. in c. ad au-
res. col. j. & ij. de præſcriptio.
2 qui formant quæſtionem. † An
iudex poſſit repellere ex offi-
cio agentem contra quem eſt
præſcriptum. & do. Panor. ibi
tenet ꝙ ſic. ſequitur Feli. ſi ap-
paret probata præſcriptio ex
actis licet non ſit oppoſita ex-
ceptio : ſed videtur implicare
cõtradictionem ꝙ præſcriptio
non tollat actione ipſo iure: ſed
ope exceptiones . & tamen ꝙ
iudex poſſit agentem ex offi-
cio repellere: quia regulariter
iudex ex officio parte non pe-
tente non repellit actorem niſi
prorſus actione carentem ſiue
agentem de facto. Secus ſi ha-
beat actionem quæ eliditur ex
ceptione iuxta doctri. gloſſ. &
Bar. cõiter approbatã in l. vbi
pactum. C. de tranſac. & in l. ſi
unus §. pactus ne peteret. in ver
bo in opponẽdo. ff. de pac. cum
concordan. ibi adductis per mo
der. Hanc contrarietatẽ ſen-
ſit Felin. in d. c. ad aures. col. j.
ver. ſtantibus iſtis. dicẽs ꝙ per
hoc ampliatur prędicta doctri.
3 gl. † ꝙ iudex poſſit repellere
nedum illũ cui nulla competit
actio: ſed etiam illum cui com-
petit ſed ineffi cax & inutilis:
& plura cumulat ibi Felin. ad
iſtam concluſionem ꝙ præſcri-
ptio nõ tollat actionem ipſo iu-
re ſed ope exceptionis. Vltra
quem addo gl. Bal. et late Sali.
comprobantem per plura & re
ſpondentem ad contraria in l.
ſicut. in vj. oppo. C. de p̄ſcript.
xxx. anno. in gl. in verbo ha-
beant . & Bal. in l. omnes eodẽ
titu. Et ad hoc pondero tex. in
d. c. ad aures. dum dicit ꝙ præ-
ſcriptio actionem excludit: er-
go ſequitur ꝙ ope exceptionis.
4 † Cũ exceptio ſit actionis ex-
cluſio. l. j. & ij. ff. de excep.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio præſcriptionis an impediat litis ingreſſum.*

2 *Lis moueri prohibetur tuto pręſcriptione: quod tamen duobus modis limitatur.*

3 *Liquidum eſſe & de facili vel cito liquidandum in paria ſũt.*

4 *Exceptio præſcriptionis ſi lex ꝓhibet impedit litis ingreſſum.*

5 *Exceptio præſcriptionis impedit compromiſſum faciendum ex forma ſtatuti.*

6 *Exceptio preſcriptionis an poſſit opponi tam in vim dilatoriæ quam peremptoriæ. & infra quantum tempus tam in ciuilibus quàm in criminalibus.*

NONO principa-
liter q̃ro. Quia
ſupra viſum eſt
ꝙ p̄ſcriptio non
tollit actionẽ ip-
ſo iure ſed ope
1 exceptionis. † Vtrũ exceptio
ſcriptionis impediat litis in-
greſſum. Breuiter concludo q̃
ſic: ita not. Barto. & docto. in
l. fratris. C. de tranſact. pro qua
concluſione eſt bonus tex. in l.
fina. ff. pro ſuo. ibi : vt ſit li-
tium finis. & ibi notat Bartol.
dicens ꝑ illum tex. ꝙ exceptio
præſcriptio-

a Adde Alexand. conſilio. ccxiij. viſo & opportune. ĩ prin.c. ij. volu. Bal. et Alexã. ĩn apo. in l. ſicut. in fi. C. de p̃ſcri. xxx. anno.

prӕſcriptionis eſt litis finite [a] & ho nus text. in l. omnes. C. de prӕſcriptio. xx. annorũ. ĩ verb. moueatur.
2 † Vbi prohibetur moueri lis tuto p̃ſcriptione. & ibi notãt Bal. et Sali. cũ multis concordantiis: adhuc per Feli. ſic late concludentem & reſpondentem ad contraria. in rubr. extra de prӕſcriptio. col. iiij. vbi hanc concluſionẽ implicite limitat duobus modis. Primo ut procedat quãdo exceptio prӕſcriptionis opponitur ad impediendũ proceſſum. Secus ſi opponatur ad merita cauſe. iuxta plene nota. per Bart. in l. cum querebatur. ff. iudica. ſol. & per Doct. in l. nam & poſtea. in princip. ff. de iureiuran. habetur et notatur in cap. j. de lit. conteſta. in. vj. Secũdo limitat dum modo ſit liquida ex ſolo lapſu temporis vel ſtatim liquidabilis: ſecundũ Bald. in l. ſi is quem. per illum text. C. ne de ſtat. defunct. Et pro hoc vltra Feli. bene faciũt nota. per Bald. & Salicet. in l. neq;. C. de compen. vbi. dicunt:
3 † quod paria ſunt ꝙ aliquid ſit liquidum vel poſsit cito: vel de facili liquidari. per l. fina. C. de compen. refert Alexan. conſil. clxj. viſo pũcto. circa fi. ij. vol. & conſil. cj. ſuper queſito. ad fi. iiij. volu. & ibi declarat quãdo dicatur poſſe cito liquidari: de quo plene per Bar. & doct. in l. iiij. §. cõdemnatum. ff. de re iudica. Et his duobus modis poteſt reſponderi ſecundum Feli. ad text. in l. emptor. C. de prӕſcriptio. longi tempo. qui innuit probandam eſſe prӕſcriptionẽ poſt fundatã intentionem actoris. & ibi Bald. not. ꝙ eſt exceptio litis finite: & impedit litis ingreſſum: ſi opponatur in vim dilatorie. & in l. ſicut. infra allegata. Eandem concluſionẽ ꝙ exceptio prӕſcriptionis impediat litis ingreſſum firma per plura domi. Prӕpo. in c. ſi quis per triginta. circa fin. j. colum. & in princip. ij. in tit. ſi de feud. fue. controuer. dicens quod eſt exceptio litis finite: & ꝙ põt opponi tam ad proceſſum q̃ȝ ad merita. Et vltra tex. allegatos per Felin. & Prepo. adduco tex. formalem in l. ſicut. in fin. ibi nulli litẽ mouendi vlterius facultatẽ patere cenſemus. quẽ ibi Bald. not. colũ. ij. dicens ibi eſſe caſum rotundum. C. de prӕſcrip. xxx. anno. qui expreſſe tollit facultatem mouendi litẽ completa prӕſcriptione. Notat late Bald. in l. fi. in. xiiij. oppo. C. de edic. diui. Adria. tollen.
4 vbi dicit † ꝙ ſi lex prohibet et annullat talis exceptio impedit litis ingreſſum: et pulchre idem Bald. in repeti. ij. circa. xx. col. ff. de iureiuran. declarãs ad extẽſum qñ poſsit opponi prӕſcriptio ſtatutaria. & ponderat diuerſa verba ſtatutorum: vt ſi dicant non audiatur iſta impedit litis ingreſſum. Secus ſi dicunt non poſsit exigere vel ſimila verba: quӕ impediunt a ſententia obtinenda: vt ibi latius per eum quem refert Feli. vbi ſupra. Addo Cornel. cõſ. xlvj. in cauſa. colum. j. verſi. & exceptio, ij, volũ. vbi concludit

† ꝙ

5 † ꝙ exceptio præſcriptionis impedit compromiſſum faciēdum ex forma ſtatuti: & domi. Philip.deci.conſ.xxij.& pro tenui mea.col.iij.concludentē ꝙ exceptio præſcriptionis non impedit iudicium vel cōpromiſſum niſi ſit ſtatim liquidabilis vt 6 prædixi. † Et vltra prędictos an exceptio præſcriptionis poſſit opponi tam in vim dilatorie ꝙ̄ peremptorie: & infra quantum tempus: tam in ciuilibus ꝙ̄ in criminalibus not.plene Sali. in l.adulter,col.fi.C.de adulte.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptio in quibus differat a conſuetudine.*

2 *Cōſuetudo requirit tacitū conſensū populi uel maioris partis.*

3 *Ius priuato aquiritur ex præſcriptione: per conſuetudinem vero non.*

4 *Conſuetudo dicitur lex non ſcripta.*

5 *Titulus non eſt in conſuetudine requiſitus: etiam ſi conſuetudo ſit contra ius: in præſcriptione autem contra ius ſic.*

9 *Conſenſus tacitus quo caſu habeatur loco tituli.*

7 *conſuetudo poteſt induci a populo ſine titulo et abſq; bona fide. In præſeriptione autē ſemper requiritur bona fides.*

8 *Præſcriptio requirit probationem ſcientię & patientię aduerſarii. In consuetudine autē inducenda non eſt neceſſe probari de aliqua scientia vel patientia: etiam ſi agatur de præscriptione pedagii & regalium.*

9 *Consuetudo eſt plenioris interprętationis quā præscriptio: ideo tanquam fauorabilis non eſt reſtringenda ſed ampliada.*

10 *Equitas in consuetudine conſideratur: rigor autē et odium uertiē in præscriptione.*

11 *Præscriptio eſt rerum: consuetudo vero morum.*

12 *Pręſcriptio dicitur illa quæ tendit ad tollendū iam in eſſe productum: puta dominium vel actionem. Conſuetudo autem econuerſo ad inducendum de nouo.*

13 *Præſcriptio & cōſuetudo licet in multis differant: tamen non dicuntur contraria.*

DEcimo & vltimo. Pro huius prime partis cōplemento principaliter quæro † 1 Quid differt [a] præſcriptio a conſuetudine & in quibus eſt profunda & diffuſa

a De differentijs inter præſcriptionē et conſuetudinē vide remiſsiue ꝑ do. Clau. aquem. in l.more colū. iiij.ff. de iuriſdictio. omn. iudic. & tres differētias ponit Bald. in l. imperium col. vj.eod.ti. & in l. fi. in xv, oppo. colū. ix. C. de edi. diui. Adri.tol.

& diffuſa quęſtio quam format gl. in c. fi. in gl. magna in verbo legitime. verſ. ſed quam differentiam facis. de conſuetu. q̃ ponit tres differentias: & ibi notat do. Panor. poſt alios Cano. col. penul. verſi. circa ſecundam partem dicẽs quod in hac qõ. gl. ibi nihil perfecte loquitur. Et plenius not. Hoſtien. in tit. de conſuetu. §. fi. verſi. extra ſummã. Et ex ibi not. ac aliũ de collectis compendioſe colligo infraſcriptas differẽtias inter præſcriptionem & conſuetudinem.
2 tudinem. † Prima differentia eſt quod in conſuetudine requiritur conſenſus tacitus populi vel maioris partis. l. de quibus. in fi. ff. de legi. Sed præſcriptio non requirit conſenſum aduerſarij: quia currit etiam contra ignorantem. l. fi. circa fin. C. de pſcriptio. long. temp. & l. ſicut. in fin. C. de præſcriptio. xxx. anno. Hanc differentiam ponit gl. in d. c. fi. not. Bald. in l. fi. in xv. oppo. ad fi. ibi: & magis ęſt cõſuetudo. C. de edict. di. Adri.
3 tollen. † Secunda principalis differentia eſt quia ex præſcriptione acquiritur ius priuato: ſiue illud ius trahatur ex publico ſiue ex priuato. Per conſuetudinem vero non acquiritur ius alicui priuato: ſed in publico vndecunque cauſetur ẽt ſi ius trahatur ex priuato; vt in l. venditor. §. ſi conſtat. ff. commu. prædi. vbi patet quod poteſt introduci conſuetudo ꝙ quiſq; poſsit dato pretio fodere lapides ex fundo alicuius. Et licet iſtud ius trahatur ex priuato: tamẽ acquiritur in publico & in communi. Et ideo ſi acquireretur certis perſonis priuatis non eſſet conſuetudo
4 ſed præſcriptio. † Nam conſuetudo eſt lex non ſcripta. d. l. de quibus. & ſic debet eſſe communis. c. erit autem lex. iiij. diſtinctio. Si ergo acquiritur priuato non poteſt dici lex: quia non eſt communis. Iſtam differentiam ponit Panormi. in d. c. fin. cui addo Bald. in rubr. ff. de re. diui. colum. prima circa fi. vel ij. verſi. hic ergo quæritur. & verſi. ſequen. vbi dicit quod eſt differentia: an aliquis habeat ex præſcriptione aliquod ius vel ex conſuetudine: q̃a pręſcriptione ius vnius quod ab eo aufertur: alteri applicatur. Sed cum applicatur alteri: ita quod alicui non aufertur: illa proprie dicitur conſuetudo. & ſic Veneti & Ianuẽſes ſua maria habent diſtincta ex inueteratiſsima conſuetudine ſecundum Bald. ibi refert Areti. in. §. flumina. inſti. de re. diui. quæ verba videntur contraria verbis Panor. vbi ſupra & circa hanc differentiam vide quod ſubtiliter dixit Bald. in auth. quas actiones colum. pen. verſi. extra quæritur. C. de ſacroſan. ec. Quandoque tamen vnum & idem poteſt eſſe pręſcriptio reſpectu certorum: & conſuetudo reſpectu aliorũ. Vt pulchre declarat Io. An. in cap. iij. de conſue. lib. vj. tradens notabile exẽplum. refert & ſequitur Panor. in d. c. fina.
5 † Tertia principalis differentia eſt inter præſcriptionem & conſuetudinem: quod in conſuetudine etiam contra ius non requiritur titulus: quia hoc iure nõ cauetur: quinimmo potius oppoſitum. Nam in conſuetudine cum

ne cum ſit quædam lex. vt dictum eſt inſpicitur ſola voluntas ſeu tacitus cōſenſus populi. Sed in præſcriptione contra ius requiritur titulus.c.j.de p̄ſcrip. lib. vj. Iſtam differētiam ponit Panor.in d.c.fin.& ante ipſum & vltra per eum adducta ſenſit gl.in c.ſuper quibuſdam.§.præterea in verbo memoria. de ver.ſigni.not.Arch.& Io.an.in
a d. c. j.de præſcrip.in. vj. [a] cum concor.alleg.per Iaſo.in d.l.de quibus.col. xv.verſ. item dum ſupra dixi. Et vltra eum addo Bal. in rep.l.j.colum.viij.C.de eman.lib.poſita in calce octaui
6 libri codicis. Vbi dicit : † ꝙ hoc caſu tacitus conſenſus habetur loco tituli.et idem voluit ipſe Bal.in cōmento pacis conſtan. in verbo nos romanorum. col.iij.verſ. & ſcias. & in c.j. in tit.qui feu.da.poſ.& Inno.in c.cum eccleſia.verſ.Sed in præſcriptione iuris.de cauſa poſ.& propri. & Alex.conſi.cxxiiij. ſuper primo. ij. col.iiij. vol.& conſil. vj. viſo themate.j.col.j. vol.& conſ.xvj.in cauſa & lit.
7 iiij.colū. v.volum. † Quarta differentia inter præſcriptionē et conſuetudinem eſt quod ſicut in præſcribenda conſuetudine non requiritur titulus: vt ſupra dixi. Ita nec etiam bona fides. Et ſic populus poſt inducere cōſuetudinē ſine titulo et cum mala fide ſed Angel.in d.l.de quibus.quem ibi refert Iaſ.colum. xv. Sed in præſcriptione ſemper requiritur bona fides. cap. poſſeſſor.de reg.iur.in vj. & c. fin.de pręſcrip.Sequitur Alex. conſil. vj. viſo themate & dubijs.j.col.j.vol.vbi dicit vtrunque.ſcilicet quod in cōſuetudine non requiritur titulus nec tituli allegatione : nec etiā eſt neceſſe docere de aliqua bona fide. Quinta differentia eſt.
8 † Quod licet in p̄ſcriptione iurium incorporaliū debeat probari de ſcientia & patientia aduerſarij.l.ij. C. de ſeruitu. & aqua: & plene dicetur in ij. parte quartæ ptis huius tractatus in materia pręſcriptionis ſeruitutum: tamen in cōſuetudine inducenda non eſt neceſſe ꝓbari de aliqua ſcientia & patientia : etiam ſi agatur de præſcriptione pedagij & regalium : vt late per Alexand.in præallega. conſil. vj. j. volum. & conſil. xvj. in cauſa & lite colum. iiij. verſic. poſſet etiam declinari.v. volu. remiſsiue tangentē de iſtis differentiis inter præſcriptionem & conſuetudinem : de quibus latius ſcribit Hoſtien in ſumma in titul. de conſuetu.§.fin. verſicul. extra ſummam. cum pluribus concor.adductis in apoſt. ad Panormi. in dicto cap. fin. & Panormi. conſil. xviij. in cauſa & quæſtione.colum. pen. Notat plene Felin. pędicta tamen aliquibus exceptis non allegans nec ordinans illas differētias in c.auditis.col.xj.verſ. quinta & vltima declaratio : de præſcrip. vbi dicit ꝙ cōſuetudo

a Vide ibi Francum referentē columna iij. in fin. & ꝙ pręſcriptio conſuetudinis abſque titul. procedat firmat Bertach. plura adducēs in verbo præſcrip. ſecunda columna. iij. verſicul. præſcriptio conſuetudinis.

tudo ſe habet ad ius commune
& vniuerſale. Præſcriptio ve-
ro ad particulare priuatum.
Item quod conſuetudo tanq̃
fauorabilis non eſt reſtringen-
da ſed dilatanda. Præſcriptio
9 vero debet reſtringi: quia † con
ſuetudo eſt plenioris interpreta
tionis: q̃ pręſcriptio. allegat. c.
cum olim. de conſuet. Inno. &
Butri. in cap. dilecto de offic. ar-
chi. Car. in cle. j. de ſupplen. ne-
gli. prela. & alia de quibus ibi
10 per eum. † Subdit ꝙ in cõ-
ſuetudine conſideratur equitas.
Sed in præſcriptione vertitur
rigor & odium ſecundum Bal.
in l. de quibus. col. xxiij. verſ.
reſtat videre. ff. de legi & in l.
ſcimus. prope fin. princip. C. de
inoff. teſta. & dicit idem Bald.
in l. non dubium colũ. iij. verſ.
tu potes. C. de leg. ꝙ licet con-
ſuetudo & ſtatutum interdum
extendantur: tamen ſecus eſt in
pręſcriptione. Et dicit Pau. de
Caſt. in l. cum de conſuetudine.
ff. de legi. ꝙ ſuper hac differen-
tia inter præſcriptionem & cõ-
ſuetudinem Cano. dicunt infini-
11 ta verba. † Sed breuiter ſecun-
dum eum pręſcriptio eſt rerum:
conſuetudo vero morum. Item
per præſcriptionem priuatus
acquirit. Per conſuetudinẽ autẽ
reſpublica acquirit ius quoddã:
quo ſubditos regat. Cano. tamẽ
interdum ſumunt cõſuetudinem
pro pręſcriptione: vt ipſe dicit.
& de hac materia pulchre ſcri-
bit Areti. conſil. xxiij. in pre-
ſenti conſultatione ad fi. confir-
mans dictum Panor. ſupra rela-
tum in prima differentia: quod
actus geſti a priuato poſſunt in-
ducere conſuetudinem: quando
acquiritur in publico per. d. l.
venditor. §. ſi conſtat. Modos
autem cognoſcendi: quãdo ali-
quid competat ex conſuetudine
vel ex præſcriptione tradit gl.
in c. ſeruitium. xviij. quæſtio.
ij. & Hoſtien. ſolenniter vbi ſu-
pra videlicet in ſumma. in titu.
de conſue. §. fin. verſicu. extra
ſummam. colũ. penulti. & vlti.
late tractans de hac materia: &
ibi omnino videatur cum mul-
tis concor. allega. per Felin. in
dicto cap. auditis. colum. xj. vl-
12 tra medium. † Vltra præmiſ-
ſas addo ſextam differentiam
fundamentalem: videlicet quia
præſcriptio dicitur illa: quæ
tendit ad tollendum iam in eſſe
productum puta dominium vel
actionem. Conſuetudo vero ten
dit ad inducendum de nouo:
quod non eſt: vt per Iaſo. in d.
l. de quibus. colum. xiij. verſic.
ſecunda eſt opinio. vbi refert
Pe. Cyn. & Angel. & ibi plene
vide per eum poſt gloſ. Bartol.
& alios: quæ dicatur conſuetu-
do præſcripta. Et quantum tem
pus requiratur ad inducendam
ſeu præſcribendam conſuetudi-
nem tam de iure ciuili q̃ cano
nico in illa colũ. xiij. cum dua-
bus ſequentibus. & per Bald.
in authen. C. de ſacroſanct. ec-
cleſ. & per Panor. poſt gloſſ.
& alios Cano. in c. fin. colum.
vij. verſicu. quantum vero tem-
pus. de conſuetudi. Et ibi etiam
habetur quantum tempus requi
ratur ad eam tollendam. Et
de iſtis differentijs inter præ-
ſcriptionem & conſuetudinem
vide Alexan. in l. more. colum.
ij. ad fin. & colum. iij. de iur.
omn. iudic. vbi ponit duas dif-
ferentias & dat plures remiſ-
ſiones. Vltimo not. ꝙ licet
præ-

præſcriptio & conſuetudo differant in multis: vt ex prædictis apparet. Tamen præſcriptio & conſuetudo nõ dicuntur contraria. Ideo ſimul poſſunt allegari ſecundum Bald. in l. j. colum. vj. C. de ſer. fugi.

Sequitur ſecunda pars tractatu præſcriptionum.

VENIO ad ſecundam partẽ principalẽ huius tractatus in qua videndum eſt de natura præſcriptionis: & quis inde reſultet effectus.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcrptio mere fauorabilis & mere odioſa quæ ſit. & quæ partim odioſa: & partim fauorabilis.*

2 *Vſucapio eſt fauorabilis: præſcriptio vero odioſa.*

3 *Præscriptio. xxx. anno. non habet locum in feudis niſi mediãte bona fide.*

QVERO igitur pri
1 mo. † An præ-
ſcriptio ſit fauo-
rabilis vel odio-
ſa. Dic ꝙ p̃ſcri-
ptionum aliqua
eſt mere fauorabilis vt vſuca-
pio: quæ eſt introducta mero
fauore poſſeſſoris. Alia mere
odioſa vt præſcriptio longiſſi-
mi temporis. xxx. vel xl. an-
norum introducta principali-
ter propter negligentiam non
petentis & eius odio: quando
eſt mala fide. Si vero ſit cum bo
na fide cenſetur: potius mixta:
vt infra dicetur: alia eſt mixta:
partim odioſa & partim fauo-
rabilis vt præſcriptio longi tẽ-
poris decem vel viginti anno-
rum. Hanc diſtinctionem facit
text. cum gloſ. not. in l. fina. in
verbo ex vna parte. & in ver-
bo ex vtroque. C. de edict. diuĩ
Adria. tollen. & text. not. in c.
placuit. el. ij. §. præſcriptionum.
xvj. q. iij. & gl. inſti. de vſucap.
in princip. in verbo per trien-
2 nium dicens † ꝙ vſucapio eſt
fauorabilis & pręſcriptio odio-
ſa: & ibi Io. Fab. col. ij. & Are.
col. pe. Notant Dy. in c. poſſeſ-
ſor. de reg. iur. in vj. & Bart. in
l. ij. §. fin. ff. pro empt. & in l. fi.
in princ. ff. de eo p quẽ fac. erit.
ibi late Iaſo. & Bart. in l. natu-
raliter colum. j. ff. de vſucapio.
& in l. ſicut. C. de pręſcrip. tri-
ginta vel quadriginta annorũ.
Panor. in c. illud. col. ij. de pre-
ſcrip. Prædicta concluſio fal-
lit in feudis: quia ibi præſcri-
ptio triginta annorum: de qua
in. §. ſi quis per triginta. in titu.
ſi de feu. fue. controuer. reputa-
tur fauorabilis ſecundum Bal.
not. in. §. ſi quis de manſo. colũ.
iij. circa fin. in verſ. opponitur
iſta litera. in titu. de controuer.
inueſt. Refert et cõmendat. Iaſ.
in l. fin. in prin. col. ij. de eo per
quem fac. er. & in l. iij. §. gene-
ra. ad fi. cõmen. ff. de acquiren.
3 poſſeſ. † Sed aduerte: quia cũ
iſta pręſcriptio triginta annorũ
locum nõ habeat in feudis: niſi
concurrente bona fide ſaltem

quo ad dominij acquiſitionem: vt concludunt communiter gl. & docto. in d. §. ſi quis per triginta. & de iure canonico ſemper requiratur bona fides: vt ibi per docto. maxime domi. Præpo. nihil ſpecialitatis videtur habere per ea quæ infra dicentur.

SVMMARIVM.

1 Effectus multiplex reſultat ex præſcriptione.
2 Præſcriptor male fidei nunquam acquirit.
3 Præſcribens dicitur acquirere dominiũ reſpectu vtilitatis & diſpoſitionis: quia poteſt vti re præſcripta vt vult & de illa diſponere.
4 Ciuilis ratio non poteſt naturalia iura corrumpere.
5 Dominium directum & vtile: & quotuplex & quæ ex hoc reſultat vtilitas.
6 Proprieptas quid ſit: & quid differt a dominio et an proprietatis appellatione veniat vtile dominium.
7 Vtile dominium quæſitum ex præſcriptione differt a quaſi dominio.
8 Probare dicitur quis dominiũ ſi probat ſe tanto tempore fructus percipiſſe quod ſufficit ad præſcriptionem.
9 Vtile duntaxat dominium acquiritur præſcriptione. Fallit vbi præſcribitur contra ſcientem & patientem.
10 Præſcriptio temporis cuius initii memoria non extat acquiritur directum dominium.
11 Præſcriptio tanquam regulariter odioſa non eſt amplianda.
12 Regula generalis: quod præſcriptio non extenditur declaratio & limitatio.
13 Præſcribens fundum præſcribit & omnia acceſſoria.
15 Præſcriptio principalis an prosit fideiuſſori cum obligatio fideiuſſoris ſit acceſſoria ad principalem: & quid ſi econuerſo.
15 Præſcriptio nõ extẽditur quo ad extranea ſecus quo ad præambula.
16 Præſcriptio partis extenditur ad totum ratione indiuidui.
17 Præſcriptio decimarũ in vna parte agri culti ſi alia pars inculta redigatur ad culturam cenſetur in toto: licet præſcriptio inducta vno excepto ad illud non extendatur.
18 Monaſterium præſcribens ius decimandi in certa terra comprehendit omnes fructus ex illa prouenturos.
19 Ius decimandi eſt vniuerſale & indiuiduum
20 Eccleſia vna põt maiores decimas pſcribere & alia minores.
21 Vſus partis iuris comprahenſi ſub vniuerſo comprahendit

vſum

vſum reſpectu alterius partis ſub eodẽ vniuerſo cõpræhenſe.

22 *Præſcriptio iuriſdictionis an extendatur.*

23 *Condemnandi poteſtas dicitur præſcriptas vbi præſcripta eſt poteſtas abſoluendi.*

24 *Iuriſdictionis præſcriptio in cauſa appellationis non extenditur ad ſimplicem quęrelam. Præſcriptio iuriſdictionis in ciuilibus non extenditur ad criminalia.*

25 *Extenſio conſuetudinis quo ad certum ſeparatum territoriũ an poſſit fieri.*

26 *Quaſi poſſeſſio totius iuris retinetur per vnum actum ſingularem.*

27 *Caſus quidam in quo limitatur concluſio quod præſcriptio non ampliatur.*

28 *Iuriſdictionem territorii præſcribens puniendo ſubditos poteſt etiam punire forenſes in territorio delinquentes.*

29 *Conſuetudo an extendatur.*

30 *Debitor tutus præſcriptione poteſt repetere ſi ſoluit per errorem ubi exceptio pręſcriptionis eſt fauorabilis & iuncta cum bona fide.*

1 SECVNDO quęro.† Quis inde reſultet effectus dico quod multiplex. Primus effectus eſt quod per vſucapionem eum ſit fauorabilis: acquirit [a] directũ dominiũ: p pręſcriptionem vero. xxx. vel xl. anno. tãquã mere odioſã quia eſt inducta [illegible] in

a An ex pręſcriptione quęratur vtile vel directũ dominiũ: vide p gl. Bar. Bal. & Saly. in auth. niſi tricẽnale. C. de bo. mat. Io. Fab. Bal. Chriſto. Porc. Are. et d. Iaſ. Inſti. de vſu cap. ĩ pri. in glo. in verb. dñia doct. oẽs ĩ l. traditionibus. C. de pact. vbi Alexã. col. ij. gl. in l. ſi quis emptionis. §. j. in verbo creditoris & ibi Saly. C. de præſcrip. xxx. anno. late Imol. in repe. c. ſi. col. xxiiij. de pręſcrip. gl. & Ang. in auth. vt eccle. ro. &c. Archi. in c. ſeruitium. xviij. q. ij. Maria. Soci. in rub. de cauſa poſ. et proprie. verſicu. decimoctauo. Panor. in cap. ad aures & in rub. de præſcrip. Alexan. conſi. lxxxviij. eximie domine vicarie. colũ. iij. in princi. verſic. probauit. ij. volu. pract. Papi. in forma libel. in actio. reali. in verbo iure dominij. Battol. in l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. gloſſ. & Bald. in l. iij. ff. de vſucap. & Bartol. in l. ſticho. ff. de vſufru. lega. Inno. & Panor. in c. cæterum. prope ſi. commẽ. de iud. Bal. in auth. hoc ius porrectũ. col. ij. C. de ſacroſ. ec. & infra late dicet. & vtrũ ex præſcriptione acquirat dñium: & quale vide late per Io. And. in mercu. & poſt eum per Alber. de Roſ. in c. poſſeſſor. in iiij. q. de reg. iur. in vj. & vtrũ ex prę ſcriptione quæratur directum vel vtile dñium: et an p̃ſcriptio

tollat dominiũ ipſo iure vide Alex. in l. fina. colũ. vlti. ff. de eo ꝑ quem fac. erit. Et plura not. Berta. in repertorio in verbo pręſcriptionis effectus. verſi. pręſcripto acquirit.

in odium negligentium quæritur duntaxat vtile dominium: ſi pręſcribens habet bonam fidẽ. Alias acq̃rit exceptionem tantũ contra dominum ſi eſt in mala fide. Nec habet actionem, ſi cadat a poſſeſsione l. ſi quis emptionis. §. j. C. de pręſcrip. xxx. anno. Per pręſcriptionem autem longi temp. x. vel xx. anno. in qua verſatur fauor gratia poſsidentis: quia bonam fidem habet: & odium ex parte non petentis ſeu petere negligentis eligitur quędam media via quia ex ea parte qua eſt inducta in fauorẽ poſſeſſoris: queritur vtile dominium poſſeſſori. Ex ea vero qua dicitur inducta in odiũ negligentis facit directum dominium penes ipſum negligẽtem remanere: cuius prętextu agere poteſt actione in rem directa contra alium poſſeſſorem. Non contra eum qui pręſcripſit. d. l. ſi quis emptionis. in principi. iuxta regulã quę habet odia reſtringenda: & fauores ampliandos. c. odia. de reg. iur. in vj. Iſta ſunt verba Dy. in d. c. poſſeſſor. vlt. col. circa me. Et in effectu: ſi eius verba conſiderentur: non eſt differentia quo ad acquiſitionem dominij inter pręſcriptionem longi: vel longiſsimi temporis: quia ex vtraque quęritur duntaxat vtile dominium cõcurrente bona fide. bene eſt differentia reſpectu tituli: qui requiritur in præſcriptione longi tempo. ſed nõ in longiſsimi. d. l. ſi quis emptionis. Et latius dicet̃ in ſeq. parte. Et ſic colligitur intellectus ad verba Dyn. & Bartol. dum ſimpliciter dicunt ꝙ præſcriptio. xxx. anno. eſt meſe odioſa: quia verum eſt: ſi ſit cũ

2 mala fide. † Ideo tunc non acquirit præſcriptor malafidei: niſi duntaxat exceptionem & non dominium vel actionem. Sed quando eſt iuncta cum bona fide æquiparatur præſcriptioni longi tempo. & eundem operatur effectum quia per ipſam acquiritur vtile dominiũ & ius agendi abſque titulo. Nã curſu maioris tẽporis ſupplet defectum tituli. pro hoc eſt bonus tex. in §. poteſt. xvj. q̃. iij. ita declarat Panor. in c. illud. ad fin. ij. col. verſi. præterea dubitatur. de præſcript. & firmat Paul. de Caſt. in l. ſi. §. j. ff. rem ra. ha. vbi vult ꝙ præſcriptio. xxx. anno. cum bona fide dicatur potius fauorabilis: quam odioſa. Et retuli in præcedenti parte. & propterea gloſſ. & Bartol. in l. iij. ff. de vſuca. ſimpliciter dicunt ꝙ per vſucapionem quæritur directum dominium: & per præſcriptionẽ vtile. idem dicunt glo. Bart. & communiter doc. in authen. niſi tricennale. C. de bo. mater. & glo. inſti. de vſucap. in prin. ſuper verbo dominium. & ibi not. Aretii. in fin. prin. quæ atteſtatur hanc eſſe communẽ opi. quæ concluſio procedit in præſcriptione longi temporis cum titulo & bona fide: vel longiſſimi

ſimi temporis cum bona fide tã tum: vt prędictum eſt. Et hũc articulum: an per præſcriptionẽ acquiratur dominiũ: & quale late diſputat Ioan. And. & poſt eum Alb. de Roſ. in d.c. poſſeſſor. col. viij. verſi. quarto proponebatur. cum duabus ſeq. vſque ad verſi. quinto &c. vbi poſt adducta hincinde motiua
3 concludit † ꝙ reſpectu vtilitatis & diſpoſitionis præſcribẽs acquirit omne dominiũ quia poteſt vti re præſcripta vt vult et de illa diſponere: vt de re ſua: Sed capiendo dominiũ directũ prout deſcendit a iure naturali illud non præſcribitur quia non poteſt tolli iure ciuili qđ eſt naturali ratione quæſitum. Sequitur do. Panor. in d. rub. de præſcri. col. ij. quæ ſatis inculcat & refert Ioan. And. Et ꝗuis non allegent. pro hoc vltimo eſt bonus text. in l. eas. alias incipit. has obligationes.
4 ff. de capi. dimi. ibi. † Quia ciuilis ratio naturalia iura corrumpere non poteſt. & in l. ij. ff. de vſufr. ea. re. quæ vſu conſu. ibi. Nec enim naturalis ratio autoritate ſenatus commutari potuit. quem text. not. d. præpo. in rub. de appel. colũ. x. & hos tex. ad hoc propoſitũ adducit Bald. in auth. ad hæc. col. iij. C. de vſur. Hanc materiam latiſsime explicat do. Fely. in d. rub. de præſcrip. col. j. ver. directum dominium. cum tribus ſeq. vbi facit regulã ſecundum communem opi. ꝙ per præſcriptionem nõ acquiritur directum dominium: ſed vtile[a] tantum: quam limitat nouem modis: in vj. limitatione dicit quod fallit in vſucapione, per quam acquiritur directum. et in v. ſequitur opinio. Ioan. Andr. in dicto cap. poſſeſſor: quod reſpectu facultatis vtendi & diſponendi præſcribens acquirit totale dominium. Et de hac materia ponunt doct. in l. traditionibus. C. de pact. vbi Iaſo. colum. iij. ſummarie refert ſex limitationes ad prædictam regulam.
5 † Verum pro vberiori pręmiſſorum declaratione operepretium eſt videre: quid ſit dominiũ directum: & vtile: & quotuplex: & quæ ex hoc reſultet vtilitas: ꝙ ex præſcriptione acquiritur vtile tantum. Bartol. in l. ſi quis vi. §. differentia. circa fin. verſic. quæro vtrum vtile dominium. ff. de acquirenda poſſeſ. dicit ꝙ duplex eſt dominium: Vnum quod opponitur: & contradicit vero dominio. Nec illud recognoſcit: ſed potius elidit: vt dominium quæſitum ex præſcriptione. Aliud eſt: quod verum & directum dominium recognoſcit: vt illud quod competit emphyteote. feudatario: ſuperficiario: & ſimi. Et ibi Bartol. verſicu. quæro quid ſit domi-

a Adde plene Bal. in ſua repetitio. l. fina. colũ. v. & vj. C. de præſcrip. lon. temp. vbi firmat: ꝙ præſcrip. non tollit dominiũ: ſed effectũ dominij tãtum & ꝙ hæc eſt cõmunis opinio. gloſſ. & docto. in authẽ. niſi tricẽnale. C. de bon. ma. & in l. ſi quis emptionis. in princ. C. de pręſcr. xxx. anno.

a Vide Bart. ibi: qui declarat iſtud procedere in præſcriptione ſecus in vſucapione: q͞a illa nõ occidit dominiũ ſed tranſfert ſecundum Bart. quẽ ſequitur Paul. de Caſt. & declarat circa fin. com. dicens hoc eſſe ſubtile.

dominium declaratur quotuplex ſit dominiũ. Notat Bald. in l. cũ res. C. de proba. & Alexand. in dicto. §. differentia. colum. iiij. & ibi declarant.

6 †Quid ſit proprietas: & quid differt a dominio & an appellatione proprietatis veniat vtile dominium. Refert Iaſo. tacito tamẽ Alexan. in. §. omnium col. xviij. in anti. impreſ. & xij. in noua. in ſti. de actio. et quę ſit differentia inter proprietatem & dominium late declarat Iaſo. in dicta l. traditionibus. colum. ij. cir. fi. & ſequen. C. de pact. Vel aliter dic ꝙ duplex eſt vtile dominium. quoddam verum: vt eſt illud quod perimit directum: quale eſt hic quod quæritur ex præſcriptione q̨ extinguit antiquum dominium vt ſtatim dicetur quoddam eſt vtile dominium non verum vt eſt illud quod recognoſcit dominium directum tanquam ſuperius. ſecundum Bartol. in l. j. in prin. col. iiij. vel. v. ff. de acquiren. poſ. & ibi no. Iaſ. & idẽ in l. iij. §. ex contrario. colum. iiij.
7 cir. fi. eo. ti. †Et no. ꝙ vtile dominiũ quęſitũ ex pręſcriptione differt a quaſi dñio: vt declarat Bar. in l. ſi minor. §. fi. ff. de eni. dicẽs ꝙ deducto in iudicio directo dñio: vr̃ etiam deductũ vtile ex pręſcriptione quęſitũ: ſed non quaſi dñium: & eſt de mente Inno. in c. cęterũ. de iudi. & ibi refert Panor. col. pen. vbi ex hoc infert: ꝙ ſi agẽs rei vẽdicatione exprimit cauſam quia dñs: & probet ſolũ pręſcriptionẽ obtinebit. dicẽs ſe obtinuiſſe de facto. refert Felyn. in rub. de pręſcri. col. iij. in prin. & vltra eũ idem voluit Pan. in c. cum contingat. j. not. per illũ tex. de deci. vbi dicit ꝙ verbũ pertinere cõprehendit ẽt dominiũ ex pręſcriptione quęſitũ & ideo cũ quis dicit rẽ petitã ad ſe pertinere ſatis eſt ꝙ probet de dominio ex præſcriptione cauſato. & facit ſcdm Paul. ibi ꝙ no. Bart. in l. ad probationẽ.
8 C. loc. †vbi cõcludit quã probare dominiũ: ſi probat ſe percepiſſe fructus tanto tempore quod ſufficiat ad pręſcriptionẽ. Sed vr̃ ꝙ nullus ſit effectus: an ex pręſcriptione quęratur vtile vel directũ quia cũ dominiũ nihil aliud ſit: ꝗ̃ ius de re corporali perfecte diſponendi: vt diffinit Bar. in d. l. ſi quis vi. §. differentia. non refert an quis habeat directũ vel vtile tãtum ex quo ille qui præſcribit habet liberã diſpoſitionem: & vtile ex pręſcriptione quæſitũ opponitur directo: vt prædictũ eſt quinimo præſcriptio extinguit antiquũ dominiũ vt dicit gl. no. in l. iij. §. ex pluribus. in verbo poſſideo. ff. de acq. poſ.
a & in l. ſi edes.[a] la j. in glo. fi. ff. de ſer. vrb. prædi. quas glo. declarat Alex. i d. §. ex pluribus. col. iij. dicẽs ꝙ pſcriptionẽ dr̃ occidi dominiũ: ꝗuis dr̃ pſcribens

bens

tiis directũ nõ acquirat:ſed vtile quia illud vtile pferẽ directo & eo potẽtius eſt cum dñs primus per hoc excludatur & ex hoc dr̃ occidi dominiũ antiquũ & directum: breuiter dico ꝙ duo reſultant effectus. Primus eſt ꝙ vbi remanet directum penes eũ contra quẽ pręſcribitur põt ille rõne directi dñij ꝙ penes eum remãſit intẽtare actionẽ contra tertiũ & rẽ vẽdicare a tertio poſſeſſore actione directa:ſed nõ ab eo vel cõtra eum qui præſcripſit.d.l. ſi quis emptionis.§.j.C.de pręſcri. xxx. anno. & hunc effectum tangit Dyn.in dicto cap.poſſeſſor.circa fin.j. colum. Secundus effectus eſt: quia ſi res præſcripta deueniat ad primum dominiũ ille qui pręſcripſit bona fide ſpacio.xxx.an. abſq; titulo & ſic quęſiuit duntaxat vtile:nõ põt rem ab eo vendicare ꝗuis actionẽ habeat cõtra quẽlibet aliũ:caſus eſt in d.l. ſi qs emptionis.§.j. C. de pręſcrip. xxx.an. ſcd̃m intel.Io.& glo. ibi cõiter approbatũ. Cuius.l. intel.latius excut:ã in iij.parte.ſed iſtud non videtur hoc caſu operari illa ratio ꝙ quæſiuerit vtile tantum ſed defectus tituli vt dicam ibi. Tertius effectus eſt. Quia illis caſibus quibus acquiritur directum dominium exceptio præſcriptionis impedit litis ingreſſum tanquã inferens actionẽ non competere alias nõ ſecundũ Bald. et Saly.in auth.niſi tricennale. in fi. cõmẽ. C. de bon. ma. ſed hunc effectum impugnat Fely. in rub.de præſcri.col.iiij. circa med. firmans indiſtincte ꝙ exceptio præſcriptionis poteſt opponi ante litem conteſt. ad impediendum proceſſum & dixi in j. parte. quæſtio. ix.

9 †Et inter cæteras limitationes quæ dantur ad communem conclu. quod ex præſcriptione quæritur duntaxat vtile dominium not. bene illam quod fallit vbi præſcribitur contra ſcientem & patiẽtem quia tũc ex tacito illius conſenſu præſcribens acquirit directum dominium. Ita limitat not. Bald. in authen. niſi tricennale. in fin.cum. C.de bon.mat. & firmat Felyn. in d. rub. de præſcriptio.colum.j.ad fin. & ſeq. in j.fallen. Addo vltra Fely. in d.rub.de pręſcriptio.& Iaſon. in d.l. traditionibus duas not.fallen.ad prædictam com-

10 munem concluſionem. †Prima eſt in præſcriptione tanti temporis. cuius initij non extat memoria:quia ex ea acquiritur directum dominium ſecundum Bald. Saly. Alexan. & Moder. in d. l. traditionibus. Secunda fallen.eſt vt cõmunis theorica procedat.quãdo præſcribitur contra dominum habentem vtrunque dominium: quia tunc non pręſcribitur niſi vtile. Secus ſi præſcribatur contra habentem directum tantũ:quia tunc per præſcriptionem acquiritur directũ ad hoc: vt præſcriptio aliquid operetur. Ita limitat Alua. in j.c.colum.ij.circa me.in tit.de feu.non ha.propri.na.feu. Referens ita tenere Rayn. & ſeq. in dicta authen. niſi tricennale & Nicol. de Neapo. in dicto c. primo. Secundus principalis reſultat effectus ex prædicta doctrina; an præſcriptio ſit

a Dixit tamen Bald. in §. ſi qs per triginta col. j. in titu. ſi de feu. fue. contro. ꝙ præſcriptiones non fuerunt inductę in pœnam ſed propter libertatẽ ſubditorum: ne de iure ſuo ſemp dubitẽt ut not. elegãter glo. q̃ non eſt alibi ſecundum eum in auten. de temp. non ſolu. pec. ſuper do. §. j. qd̃ non vr̃ benedictum: qa p̄ſcriptio triginta an. cenſet̃ mere inducta in odiũ negligentis: vt late dictum fuit. ſupra circa princ. huius ij. partis. Et ſic dictum Albe. debet reſtrĩgi ad vſucapionem triennij vel præſcriptionẽ long. tẽp. tantum ꝓ ea: q̃ late dicta ſunt ſupra.

fauorabilis vel a odioſa [a] reſpectu interruptionis: vt late per Bart. in l. fin. in prin. ff. de eo per quem fac. erit: et in l. ij. §. fi. ff. pro empto. & in l. naturaliter. col. j. ff. de vſuca. & in l. ſicut. C. de præſcri. xxx. an. Cuius doctrinam refert & declarat Iaſ i. d. l. fi. in prin. & in §. pœnales. col. pen. & vlti. poſt Are. ibi. de actio. Et latius dicetur in ultima parte huius tra-
11 ctatus. † Tertius principalis reſultat effectus ex p̄dicta diſtinctione: quod præſcriptio tanq̃ regulariter odioſa non eſt amplianda: ẽt ad iura ſimilia: ſed reſtringenda. cap. odia. de regu. iur. in vj. & ibi glo. dicens ꝙ præſcribens viſitationem non acquirit procurationem. Notat Dy. i c. poſſeſſor. col. vlt. de reg. iur. in vj. & eſt gl. i c. auditis ſup verbo interruptionẽ. in fin. de p̄ſcrip. q̃ dicit: ꝙ licet p̄ſcribatur in vno capitulo nõ pręſcribitur in alio: et ibi Inn. dicẽs: ꝙ pręſcriptio ſuper vno iure non extenditur ad aliud. Et latiſsime Felin. col. vj. cum quinq; ſequen. cumulans infinitas deciſiones: & facit regulã ꝙ pręſcriptio non extenditur cũ quinq; declarationibus. ſed in pluribus loquitur ſatis obſcure: & nimis diffuſe. Et ideo conabor hanc materiam extẽſionis pręſcriptionis difficilem & periculoſam a nullo moderno integre examinatam: vt atteſtatur. Feli. vbi ſupra ad breue & clarum compendium redigere. quo ad fieri poterit: addendo plura vltra Feli. Facio igitur regulam generalẽ: ꝙ præſcriptio non extenditur per præallegata: quam per plura comprobat Feli. in d. c. auditis. col. vj. de præſcrip. hinc dici ſolet. Quantum poſſeſſum: tãtum præſcriptum. l. quod meo. §. fi. et ibi no. doct. ff. de acqui. poſ. & probat text. cum gloſſ. in l. j. §. ſi quis hoc interdicto. verſ. iulianus. ff. de iti. actuq; priua. vbi hæc not. Bar. & expræſſius Ang. ex quo inferunt ꝙ ſi quis dicit ſe præſcripſiſſe ius colligendi pedagium: quis probat quod ſi conſuetus eſt colligere de talibus rebus: in illis tm̃ quęſiuit ius: in quibus apparet vſus. & idem dixit Bar. vltra Fel. in l. ſi publicanus. §. fi. ff. de pub. in l. tytiũ. & meuiũ §. altero. colum. fin. in fin. ff. de admi. tuto. & pulchre in l. cum de in rem verſo. col. fin. verſicu. breuiter aduerte. ff. de vſur. vbi dicit: quod vſus præſtationis

ſtationis non producit effectum niſi ad illud tantum quod eſt factum vel ad id quod neceſſario infertur ex illo per tex. in d.l.j.§.ſi quis hoc interdicto.et ibi ponit exẽplũ & dicit Bar. in auten.qui rẽ.circa fin.cõ.C. de ſac.ſan.eccl.qđ p̃ſcriptio & cõſuetudo nõ extẽduntur vltra id quod agitur. Et hanc regulam firmat Panor.in d.c.auditis.col.ij.circa fi.in pen.not.dicens ꝙ tm̃ præſcribitur quantum poſsidetur. per illum tex. cum glo. & per text. in c.cum olim. & in c. cum contingat. vbi idem ipſe notat de deci. & in repe. c. ſi quis contra clericum, col.antepe. de fo.compe. dicens quod præſcripta inſtitutione vel confirmatione non præſcribitur deſtitutio:quia p̃ſcriptio in vno non extenditur ad reliquum:et in c.cum in tua. in iij. not. per illum text. de deci.vbi etiam dicit ꝙ tantum præſcribitur quantum poſsidetur [a] vt in c.fine poſſeſsione.de reg. iur. in vj.& eſt bo.tex. ſecundum eum in l. deniq;. cum l.ſeq. ff. ex quib.cau. maio. & dicit idẽ Panor.in d.c.cum cõtingat.circa fi.de deci.quod licet quis præſcripſerit decimas omniũ prædiorum alicuius parochie vno excepto præſcriptio ad illud non extẽditur de quo latius dicetur infra. Hinc eſt ꝙ præſcriptio certorum iurium de præſenti non extenditur ad futura omnino conſimilia iuribus præſentibus pręſcriptis.vt probatur in d.c.cũ contingat. vbi licet decimæ noualium ſint eiuſdem iuris cuius ſunt antiquæ tamen ad pręſcriptionem antiquarum non ſequitur præſcriptio futurarũ. & ibi no. Panor. in vlt.no. aſsignans rationẽ quia in præſcriptione debet fieri ſtricta interpretatio: cum veniat ad detractationẽ iuris alterius.

Addo Ioã. An. in addi. ad Spec. ſuper rubr.de his quæ ſi. a præla. abſque ma. parte cap. ante fin.magne apoſt.vbi dicit:ꝙ præſcriptio eſt reſtringibilis intãtum ꝙ per illam ſeparãtur de connexa & vnita vt ipſe probat p plura. Pręcictã regulam late con firmat Alexand. conſil. cxxij. viſo puncto ad fi. iiij.volu. Dicens ꝙ præſcriptio nõ operatur niſi in illo actu: in quo quis fuit vſus. & idem Alex.conſ. xvj.in cauſa & lite vertente. col. vj.circa princ.& conſi.xxxiij.ponderatis his col.ij. circa med. v.volumi.Et Soci.conſil.lxxiiij.in præſenti conſultatione circa fi. referens Inno.in cap. cum dilectus. de reli.domi.vbi dixit

a Addo do. Iaſo.in l. imperiũ. col. xiiij. verſic. ſecũdo not. limita. ff. de iuriſd. omn. iud. & do. Iacob. de S. Geor. in ſuo tract. feud. in gl.in verbo cũ mero & mixto imperio. colũ. iiij.dicentes. Eatenus præſcriptum: quatenus poſſeſſum & domi. Philip. Deci.conſi.lxxxv. & diligenter pro tenui: qui firmat p plura. ꝙ præſcriptio eſt limitata: ita quod de vno ad aliud non extenditur.

 xit

xit ꝙ prǽſcriptio in vna re:quando alius eſt in quaſi poſſeſsione generali:non extenditur ad reliqua. & conſil. cclxxv. in cauſa fratrum. co lum.iij.verſic.ſed poſito. Cõcludẽs: ꝙ præſcriptio nõ extenditur de ſimilibus ad ſimilia. a † Hanc ge
12 neralem regulã primo limita: & declara:vt non ,p cedat quo ad acceſſoria & connexa rei principali præſcriptæ inſeparabiliter: quia iſta præſcribuntur cũ principali. Et ſic præſcriptio ad ea extenditur:caſus eſt in l. eos.iuncta glo.C.de vſur.et ibi notant Bal.& Doc.vbi ſublata actione principali per præſcriptionem reſpectu ſortis:cenſetur etiam ſublata acceſſoria reſpectu pœnæ & vſurarum. Quam concluſionem late comprobat Felyn.in dicto capit.auditis. columna decima in iiij. declara. Et firmat domi.Petr. Philip. Corne. conſil.xliiij.in hac cõſultatione. ij. col.ij. vol.

Addo bonum tex. in l.longe. iuncta gl.ff.de diuer.& tempo. præſcri. & in l. ſi aliena.§.j.ff. de vſuca. Per quem dixit Bar. in repet. l.de quibus ſiue in ij.
13 lectu col. ij.ff.de leg. † ꝙ præſcribens fundũ præſcribit omnia acceſſoria vt ſeruitutes: vt ibi dicitur. Et vltra Fely. pulchre Bal. qui ad hoc dat intellec.in repe.l.fin. col.xx. C.de præſcr.long.tempo. Et bene di ctum eſt: ꝙ præſcriptio extenditur ad acceſſoria & connexa inſeparabiliter. Non autem ad ſimpliciter connexa quia illa ſeparantur per præſcriptionẽ: ſi poſſunt ſeparari: vt pulchre dixit Ioan. Andr. de quo non meminit Fely.in addi. ad Specul. ſuper rubri. de his quæ ſi. a ma. par. cap. circa fin. magnæ apoſt. Ex quibus infero
13 ad quæſtio. vltra † Felyn. An præſcriptio principalis proſit fideiuſſori: cum obligatio fideiuſſoris ſit acceſſoria ad principalem. l. fideiuſſor obligari. in princip. & ibi plene notat Bartol.ff.de fideiuſſ. Iſtam quæſtio.

a Hinc dixit Bald. in c. j. in verbo abbatiſſa. in titu. qui feu.dare.poſ.quod præſcriptio & conſuetudo non debent extendi: quia tantum habent de potentia quantum de actu. per text. in d. l. j. §. ſi quis hoc inter dicto.ver ſic. iulianus.ff. de iti. actuq; priua.per quem & dixit Feli.in c cũ acceſſiſ- ſent col. xij. de cõſtitu.quod actus taci ti non ſunt interpretandi vltra quam ſe extendant. Et vltra prædictos addo Bald. in l. quod conſtitutum.C.ne de ſtatu defun. vbi pulchre dixit: ꝙ verba ſtatutorum ſunt multum ponderanda: in quo caſu loquãtur: quia etiam ſi præſcriptio fauorabiliter diſponit: tamen ad ſimilia non extenditur. per illum tex.& Are.conſ.xxxij. in cauſa ꝗ vertitur. circa prin. vbi dicit ꝙ conſuetudo non debet extendi de perſona ad perſonã nec de re ad rem: ſicut nõ extẽditur prǽſcriptio.Et ſic pa rificat conſuetudinẽ & prǽſcri ptionẽ reſpectu extenſionis: de quo dicetur infra colũ.x. ver. tertio principaliter. Et hoc con ſilium adde ad ibi dicta vltra Feli.in d.c. auditis.

ſtio. pulchre decidit Bald. in l. tam mandatori. colum. ij. circa fin. alias iij. verſi. item dubitatur. C. de non nume. pecun. & diſtinguit: vt ibi per eum.

14 † Quid autem econuerſo: ſi fideiuſſor præſcripſit: & non reus: Puta quia præſcriptio fuit interrupta contra reum: & non contra fideiuſſorem: an proſit reo. Tangit ibidē Bal. colum. fin. verſic. ſed quæro ſi fideiuſſor. & hæc faciunt ad propoſitum: quia his duobus caſibus tractatur de extendenda præſcriptione de perſona ad p. ſonam. Prædictā limitationē ſublimita: & declara: vt pulchre per Ro. ſingul. ccccccvij. incipien. tu habes regulam folio xvij. vbi dicit: tu habes regulam. quod præſcriptio facta de principali trahitur ad acceſſorium: caſus eſt in l. eos. C. de vſur. in l. ſi aliena. §. primo ff. de vſuca. quod eſt verum: ſi acceſſorium ab initio inchoatę præſcriptionis ineſſet principali. Secus: ſi ex poſtfacto cœpit ineſſe: quoniam tūc eſt opus quo ad illud noua præſcriptione. Caſus eſt ſingularis & non alibi: quem not. dicit Roma. quia de eo habebis honorem. in l. qui fundum. §. j. ff. de vſucap. pro emp. & bene facit. l. rerum mixtura. in fin. ff. de vſuca. hęc ſunt verba Roma. vbi ſupra. Sequitur Fely. non allegans Roma. in d. ſingulari: ſed in d. l. qui fundum. §. j. in d. cap. auditis. colum. x. in iiij. decla-

15 ra. † Secundo principaliter limita: & declara prædictam regulam: ꝙ præſcriptio non extenditur: vt procedat quo ad extranea. Secus quo ad pręambula: vt pulchre declarat Roman. conſil. ccxliij. |ad prædictorum corroborationem: vbi concludit: quod qua ratione conſuetudo ſeu præſcriptio conferens iuriſdictionē in vno cenſetur contuliſſe in eius conſecutiuo ſeu acceſſorio: vt eſt tex. optimus ſecundū eum in d. l. ſi aliena. §. j. eadem ratione conſuetudo ſiue præſcriptio: quæ confert iuriſdictionem in vno videtur contuliſſe in eius antecedenti ſiue præambulo. Ex quo infert quod præſcripta iuriſdictione exequēdi lauda: videtur præſcripta iuriſdictio pronuntiandi ſuper executione. Refert & ſequitur Felin. in d. cap. auditis. col xj.

16 † Tertio limita et declara p̄dictam regulam: niſi præſcribatur pars indiuiſibilis ab ipſo toto: quia tunc præſcriptio partis extenditur ad totum ratione indiuidui: id quod not. in c. cum in tua. de deci. & per In no. in c. delectus. de capel. mona. Ita notat domi. Corſe. in cap. bone. el ij. in apo. ad Panormi. ſuper. iij. not. de poſtu. præla. Pro qua limitatione ſiue declaratione vltra eum eſt caſus. in l. ſi ſtillicidi. §. fin. cum l. ſequen. ff. quemad.

17 ſerui. amit. † hinc eſt quod licet præſcriptio decimarum inducta in omnibus prædiis parochie: vno excepto: ad illud non extendatur ſecundum Innocen. in cap. tua. de deci. Archi. in cap. quicunque xvj. quęſt. j. Panor. in c. cū contingat. circa fi. ff. de deci. quos refert Feli. in d. cap. auditis. col. vj. Et vltra eum not. Panor. in c. cum in tua. in iij. not. per

illum

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

illum text.de deci. Tamen qui
præſcribit decimas in vna par
te agri culti: ſi alia pars incul-
ta redigatur ad culturam:cen-
ſetur præſcripſiſſe in toto: ex
quo alius nõ poſſedit decimas
in ea. Ita eleganter conſuluit
Panor. conſi. lxxj. caſus talis
eſt quidam clericus.ij. volum.
Pariter qui pręſcripſit ius de-
cimandi in pędio: in quo toto
tempore pręſcriptionis fuit de-
cimatum triticum: ſi completa
p̄ſcriptione ſeminetur milium:
de ipſo debet decima. ne eadē
res diuerſo iure cenſeatur con-
tra.l.eum qui edes.ff.de vſuca.
Ita decidit Io.And. poſt Hoſt.
in c.cum in tua.de deci.Et ibi
refert et ſequitur.d.An.de Bu.
verſ.vnde dicit Ioan. And. &
Panor.in verſ.ſed quęro de ra
tione. & in conſi.proxime re-
lato. Et idem ſecundum Ioan.
And.& d. Ant.ſi de arboribus
forte nouiter plantatis proueni
rent aliqui fructus. Et ſatis pro
bat text.in d.c. cum in tua.ſe-
cundum ſecūdam lectu. vbi eſt
8 caſus † quod monaſterium vel
eccleſia præſcribens ius deci-
mandi in certa terra videtur
præſcripſiſſe quo ad omnes fru
ctus:qui poſſunt ex illa terra ꝓ
uenire: licet tempore præſcri-
ptionis ſolum receperit deci-
mam de certis fructibus: quia
alij fructus nõ fuerunt inde col
lecti. Secus autem: ſi fuiſſent
alij fructus percepti:ex quibus
iſte non percepiſſet decimam:
vt declarat Panor.in d. c. bo-
ne. el.ij.col.ij.in.iij.no.de po-
ſtu.præla. Quod intellige qñ
decima aliquorū fructuū præ-
ceptorū fuit ſoluta alteri quā
huic. Sed ſi nulli alij ſoluta
fuit: tunc debetur illi qui præ-
ſcripſit decimam certorum fru
ctuum decima omnium aliorū.
Nam ſi fuiſſet ſoluta decima
de alijs fructibus eccleſiæ pę-
diali:tunc decima deberetur l.
de illis fructibus eccleſiæ præ-
diali et reliquorum fructuū ipſi
eccleſiæ quę pręſcripſit:vt no.
Panor.in d.c.cum in tua.in ij.
lectu. Ex quo infert:quod vnū
prædium poteſt eſſe parti deci-
male vni eccleſiæ: & parti al-
teri. Puta reſpectu tritici vni
eccleſiæ: & reſpectu vini alte-
ri. quod refert Panor. placere
Hoſt.& Io.An.ibi.licet Inno.
videatur diſcrepare:et reſpon-
det poſt eos ad regulam: quæ
facit in oppoſitum:quod vna et
eadem res diuerſo iure cenſeri
19 non debet. † Ex quo infero
quod ius decimandi eſt vniuer
ſale & indiuiduū:vt dicit Cor-
ſe.vbi.ſupra licet nõ declaret:
videlicet quando decima debe
tur:& ſoluitur vni & eccleſiæ
tãtum reſpectu eiuſdem fundi.
Secus ſi debeatur: & ſoluatur
duabus eccleſijs.vt prædixi.

Vnde in propoſito eſt conſti-
tuenda differentia: an ſit vnus
vel plures fundi. Nam ſi fundi
ſunt plures: quamuis in eadem
regione: præſcripto iure deci-
mandi in vno: præſcriptio nõ
extenditur ad alios fundos: in
quibus nunꝙ̃ fuit percepta de-
cima ſeu cauſata præſcriptio.
Non ſic autem contingit in eo-
dem fundo vbi datur vnitas ter
minorum: quia tunc poſſeſſio
vel præſcriptio in parte exten
ditur ad totum: vt pulchre de-
clarat Pan.in pręal.cõſi.lxxj.
circa fin.ij.volu.Et bene facit
text.in l.iij.in princ. iuncta.l.
quod

quod meo.§.fin.cum ibi no. ff. de acquiren.poſ. Et iſtud apertius quam faciat Panor.dicunt & declarant Ioan. And.& do. Anto.de But.in d.c.cũ in tua. 20 dicit enim Ioan.And.ibi.†qđ bene poteſt vna eccleſia præſcribere maiores decimas & alia minores etiam ex fructibus eiuſdem prædij. Sicut per pactum hoc poteſt induci c. ex multiplici.eod.tit. & licet.hoc non placeat Inno. dicit Ioan. An.quod placet Hoſt.& ſibi et ſubdit.ſed pone quod prædium colitur in quo ſunt etiam vites vinum ferentes: vna eccleſia ſemper percepit decimam bladi:altera ſemper decimam vini:vna de aridis alia de liquidis:quare non valet non video dicit Io. Andr. ſed.d.Anto.de but.ibi adhuc plenius loquitur licet obſcure in.j.not. dicens. no.quod præſcriptio extenditur ad particularitatem iuris comprehenſi ſub vnico iure vt vniuerſali.& licet præſcriptio ſit inextenſibilis ratione acceſſorij:vt notatur ĩ reg.odia. lib.vj.ſi tamen habet vſum iuris:& quid vnicum & vniuerſale ad ſpeciem vt partem in iure vniuerſali comprehenſam ſit præſcriptionis extenſio. ne contingat eadem rem diuerſo iure cenſeri quando habent ſe vt partes ſeparate diuerſo iure cenſentur. Ideo non ſit extenſio p̃ſcriptionis. Vnde ius decimale prꝭſcriptum in vna re non extenditur ad aliam. Sed ius decimale præſcriptum in vna re ex vſu decime groſſe extenditur ad minutam in ea- 21 dem re. †Et ex hoc no.quod ex vſu partis iuris comprehẽſi ſub vniuerſo videtur etiam datus vſus reſpectu alterius partis ſub eodẽ vniuerſo compræhenſe.Et hoc ideo:quia ibi datur quædam contiguitas ſaltẽ reſpectu generis.Ideo pro tanto ſit extenſio. Allegat plene no.per Inno.in d.cap.dilectus. de cap.mo. Subdit do. Anto. in d. c. cum in tua.circa med. doc.noſtri ſic intelligunt decretalem iſtam inquantum dicit. Ex præſcriptione groſſas & minutas decimas deberi: hoc eſſe verum quando nõ apparet decimas minutas per aliam eccleſiam vel perſonam fuieſſe perceptas: quo caſu ex perceptione decimatum groſſatum ſub nomine decime ſimpliciter ſunt decime ipſe groſſe & minute vnum & id maius. Et ideo etiam quantum ad minutas cenſetur prꝭſcriptum ſed ſi alia eccleſia percepiſſet minutas eſſet interrupta prꝭſcriptio quo ad minutas. Ideo tunc colligenti groſſas dicuntur groſſe & minute colligenti minutas non eſt enim abſonum eandem rem diuerſo iure cenſeri propter diuerſum accidens concurrens. Et ſicut ex pacto poſſunt he decime ſeparari & diuerſis deberi: ſic & poſsibile eſt ex præſcriptionis actu. Et ſic arguunt ibi Io. Andr.& do.Ant. de pacto ad præſcriptionem. Hec ſunt formalia verba do. Anto. licet lectu. ſua ſit multũ corrupta: quæ reduxi ad bonũ ſenſum vt melius potui.Et prædicta ſunt bene notanda. Nec de ipſis facit mentionem Feli. 22 in d. c. auditis. † Secundo principaliter quo ad hunc articulum prædicta regula quæ habet

habet ꝙ pręſcriptio non debet
extendi inducitur ad arduam
q. vtrū præſcriptio iuriſdictio-
nis extendatur. in qua Bart.in
d.l.j.§.ſi qs hoc interdicto.ff.de
iti. actuq; priua. determinat.ꝙ
non.dicens quod in iuriſdictio
ne præſcribēdā probata quaſi
poſſeſſione certi actus: in illo
tantum actu præſcribit ſecus
eſt ſi habere conceſſionem ab
alio:qui habet ius concedendi.
Nam tunc ſi vtitur iuriſdictio-
ne in vno actu: retinetur in oi-
bus:vt ibi latius per Bar.& in
l.ſi publicanus.§.ſi.de publica.
& in l. tytium aut meuium.§.
altero.in fin. ff. de admi. tuto.
Cuius dicta refert & ſequitur
do.Bertachi.firmanus.in i.par
te ſui tract.de gabel.col. vj.cir
ca fin.& ſequen.in xj.q. Et vl
tra allegata per eum not. Bar.
in l.cū de in rem verſo.col. fi-
na.verſi. item ſi volo probare.
ff.de vſur.vbi dicit quod ſi vo
lo probare iuriſdictionem ex
vſu non probabitur : niſi circa
ea circa quę fuit vſus.Eandem
concluſionem firmat Panor. in
d.c.auditis.colum.ij.circa fin.
de pręſcrip.Not.Innocen.in d.
c.dilectus de capel.mona. Iſtā
quæſtio. examinat per vnam
cōcl.do. Iaſ.in l.Imperiū.col.
xv. verſ.tertio circa prædictā
materiā.ff.de iur.om. iud. Re-
ferens doctri.Innocen.in c. di-
lecto.de offi. archi.vbi tenet ꝙ
talis præſcriptio iuriſditionis
non extenditur: licet extenda-
tur conſuetudo.Et tandem con-
cludit Iaſon.veram eſſe opi.&
communem ſententiam : quod
cum tres ſint ſpecies iuriſditio
nis : videlicet merum mixtum
imperium & ſimplex iuriſdi-
tio. ſi quis eſt vſu vna ſpecie :
intelligitur præſcripſiſſe quo
ad omnes actus : qui ſunt eiuſ-
dem iuriſdictionis & ſpeciei.
Sed non intelligitur præſcri-
pſiſſe in alia ſpecie iuriſdictio-
nis. per l. ſi prius. in princip.
ff. de aqua plu. arcen. Et ibi
not.Docto.& iſta fuit doctrina
Cyn. & Saly. in l.j.in fin. C.
de eman.lib. Bald.& Paul. de
Caſt. in dicta l. imperium. quā
latius declarat ibi Iaſo.qui tā-
git circa fin.xiij.colum.an pę
ſcribens iuriſdictionem pręſcri
bat modicam cohertionem:cū
ſit diuerſe ſpeciei.& concludit
quod non ſecundum deciſionē
do.Cardi.& Panor. in c. cum
contingat.per illum tex. de fo
ro compe. quam ſequitur Ale-
xan.in l.ij.poſt prin. ff. de iur.
om.iud.Et firmat Fely. in d.c.
auditis.colum.vij.circa fi.ver.
pręſcriptio ſuper iuriſdictione
de preſ.dicens ꝙ tex. in d.cap.
cum contingat. non reperitur
alibi quo ad hoc ſecundū Car-
di.& Imol.in c. paſtoralis. in
prin.de offic.deleg. & in cap.
ex literis.j.no.eo.tit. Et idem
Fely.in d.c.auditis.col.x. cir-
ca fi.qui refert & ſequitur.de-
ciſionem Bald.in d.l.imperiū.
in j. cōm. ver.circa vltimum.
23 col.iiij.†ubi dixit:qđ p̄ſcripta
poteſtate abſoluēdi:eſt p̄ſcripta
poteſtas cōdemnādi : quia ſunt
eiuſdē ſpeciei:vt ibi latius p Fe
lin.& faciūt plene not. per eū
in cap.non poteſt. de re iudic.
Vbi late tractat : an condem-
natio & abſolutio a pari pro-
cedant. Et vtrum : cui com-
petit vnum : competat aliud.
Et notant Aretin. & Sozin.in
rubri.ff.de acquiren.poſſeſ.li-

cet

cet contrarium tenuerit Pa-
normi.in cap. cum olim.colũ.
ij. verſicu. ſed iuxta prædicta.
de præſcrip. & concorda : vt
per Feli. vbi ſupra. Et vltra
eum:& Iaſon.addo: quod hanc
quæſtio. late examinat Alex.
conſi.lxviij.viſo & dudum di-
ſcuſſo penul. colum.ij. volum.
Et ſequitur doctri.Cy. & Sali.
in dicta l. j. cap. de emanc. li.
Cõcludens poſt eos:quod ſi per
conſuetudinem aliquis vſus eſt
vna ſpecie iuriſdictionis. puta
ſimplicis iuriſdictionis : aqui-
rit iuriſdictionem quo ad om-
nes actus qui compræhendun-
tur ſub illa ſpecie iuriſditionis
ſimplicis : argu. l. ſi ſtillicidij
§.fin.ff. quemad. ſeruit. amit.
Non autem quantum ad diuer
ſam ſpeciem iuriſdictionis:vi-
delicet quo ad ea quæ ſunt me-
ri imperij : argumen.dicta l. ſi
prius. in princi.ff.de aqua plu.
arcen. Et ibi not. Docto.& in
dicto c. ij.de capel.mona. cum
pluribus concord. adduc. per
Alexand. vbi ſupra. Et ita
procedat vltra præfatos doct.
quod voluit Panormi.in capit.
cum in tua.in ij.not. & in ver-
ſicul.ſed quæro ex mente Ioã.
And.ibi de decim.vbi videtur
impugnare dicta Bartol. in d.
l. j.§. ſi quis hoc interdicto. di-
cens:quod ſi in aliquo loco ali-
quis exercuit actus iuriſdictio-
nis occurrentes animo ſcilicet
vtendi iuriſdictone vniuerſali:
quod poſt præſcriptionem com
pletam poterit vti iuriſdictio-
ne in alijs caſibus occurrenti-
bus in quibus non fuit vſus .
Finge enim : dicit Panormi.ꝙ
homicidium non fuit ibi com-
miſſum per quadraginta an-
nos : ſed in eo loco commiſſa
fuerunt alia ſcelera : quæ iſte
tanquã ſuperior puniuit ſi poſt
præſcriptionem contingat per-
petrari homicidium certe po-
terit iſte qui prefato modo pre
ſcripſit iuriſdictionem illud pu-
nire ſecundum Panormi. arg.
illius text. Et eſt ratio. licet
ipſe non dicat : quia tunc non
fit extenſio ad aliam ſpeciem
iuriſdictionis ſed ad alios actus
eiuſdem ſpeciei: videlicet me-
24 ri imperij. † Sic etiam pro-
cedit : quod not. voluit Flori.
in l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſer.
vendi.vbi dixit ꝙ præſcriptio
iuriſdictionis in cauſa appella-
tionis non extenditur ad ſim-
plicem querelam. Et ꝙ præ-
ſcriptio iuriſdictionis in ciuili-
bus non extenditur ad crimi-
nalia . Et hoc vltimum refert
Felin. in d. cap. auditis. circa
medi.de preſcrip.Ro.quia iſta
25 ſunt diuerſe ſpeciei. †Sed ſi
quæratur : an poſsit fieri ex-
tenſio conſuetudinis quo ad cer
tum ſeparatum territorium :
concludit Alexand. vbi ſupra
quod non:& ita procedunt no-
tata per Inno. in cap. fin. de
offi. arch. & idem eſt quando
iuriſdictio eſſet quæſita preſcri
ptione:ſicut quando eſt quæſita
cõſuetudine:vt ibi per Alex.et
in d.conſ.xvj.in cã & lite.col.
vj.v.vol.vbi concludit:qđ pre
ſcriptio iuriſdictionis in certa
parte hoium ville nõ extendit
ad totã villã.& cõſ.xxxiij.põ
deratis his.ij.colũ.v.vol.Not.
Soz.cõſ.cxvj.abũde et ſubtili-
ter circa fi.ij.col.verſ.ſolũ. er-
go reſtat:dicẽs:ꝙ ſi p̃ſcripſi iu-
riſdictionem in certis actibus :
nõ poſſum extendere ad alios

actus

actus quod intellige ſecundum prædictã doctrinam: videlicet reſpectu diuerſe ſpeciei. Et ſic vult Alex. preal. conſil. xvi. ꝙ præſcripta iuriſditione in certas perſonas non extenditur ad alias. De quo articulo: an preſcriptio iuriſditionis in vna perſona extẽdatur ad alias dic vt plene patet in j. c. dilectus. col. j. & ſuper verbo poſſeſſoriũ de capel. mona. & Butri. ibi: & per Ro. conſil. ccclxvij. ad fin. Et pulchre per Panor. in ſua diſputatione inci. duo clerici: col. vlt. & late per Feli. in d. c. auditis. col. ix. verſ. tertia declaratio. Prædictam concluſionem quæ habet ꝙ præſcriptio iuriſdictionis non extendi tur ad diuerſam ſpeciem: vt prę dixi: limita: & declara primo: vt ꝓcedat in iuriſdictione acquirenda. Sed ſecus eſt iuriſdictione retinenda: quia tota retinetur per exercitum vnius actus ſecundũ Bart. in l. arboribus. §. de illo. ff. de vſufru. per illum
26 text. vbi probatur † quod per vnum actum ſingularem retinetur quaſi poſſeſsio totius iuris in vniuerſo. Et ita ſummat ibi Bartol. ideo ſi quis exercet iuriſdictionem in accuſando: ſed non in inquirẽdo: dicitur quaſi poſſeſsio totius iuriſditionis retineri: vt nõ currat cõtra eum ꝑſcriptio. Ita Bart. in l. ſi vnus. ff. de ſeruit. ruſti. prædi. & ibi notat Flori. & idem Flori. in l. vna eſt via. eod. titu. & fuit de mente Spe. in ti. de præſcrip. in iiij. parte col. pe. verſ. ſed pone miles. vbi videtur concludere. ꝙ ſi habens iuriſditionẽ in vniuerſo vſus eſt ipſa in certis capitulis; & retinuit iuriſditionẽ in totum: adeo ꝙ ſibi nõ obſtat ꝑſcriptio in his. in quibus vſus nõ eſt. et ita limitat: declarat d. Beriach. Firmanus dicta Bar. in d. §. ſi quis hoc interdicto. in j. par. tract. de gabel. col. viii. in princ. in xj. q. Vltra quem addo Bal. in l. is qui vſumfructum. ff. quẽad. ſerui. amit. vbi dixit per illum tex. ꝙ qui non vtitur iuriſditione in totũ: ſed in parte: retinet quaſi poſſeſsionem totius. & ante omnes hoc aperte voluit Inn. in d. c. dilectus. col. ij. in glo. ſuper verbo poſſeſſorium. de capel. mona. vbi formaliter dicit: ꝙ ſi epiſcopus vel quicunque alius qui habet iuriſditionem vel aliud ius generale a iure vel a conſuetudine vel ſtatuto in aliqua loca vel perſonas: quantocunq; tempore ſtet: quod in aliquo illorum locorum vel perſonarũ non vtatur iuriſditione vel omni iure: quod in eis habet vel aliquo capitulo: non tamen cõtra eum præſcribitur: quia ſemper poſsidet. Nam exercendo illud ius vel vnum capitulum illius iuris generalis in vno ſolo loco: in omnibus locis perſonis & capitulis retinere videtur: niſi amittat poſſeſsionem: vel quia expellatur vel reuertens, non admittatur: vel ſuſpicetur ſe poſſe repelli. Nam cum hec iura ſint contingua: ſufficit in vno prædictorũ retinere poſſesſionem. ff. de acqui. poſ. l. poſſideri. in princi. Immo nec præſcriptio eius temporis: cuius nõ extet memoria: currit. De qua no. in c. q̃d per noual. de verb. ſigni. quia ſemper poſsidet. & ſi contrarium diceretur: ſequeretur abſurditas; vt ibi late probat

bat Inno.cuius hec ſunt verba.
idē tenet.d.Signorel.cōſi.lxx.
in q. vertente inter commune
Parme.col. vij.verſi.venio ad
quartum: vbi concludit: ꝙ ex
retentione & vſu in vna parte
rei indiuidue impeditur pſcri-
ptio in omnibus: & bene facit
tex.in præallegata.l.ſi ſtillici-
dijs.§.fin.cum l.ſeq.ff.quemad.
27 ſerui.amit. †Secundo limita
& declara prædictam conclu-
ſionem & dicta Barto.in d.§.ſi
quis hoc interdicto procedere
quando alius eſt in poſſeſsione
vel quaſi vniuerſali certi loci.
Tunc enim præſcribens cōtra
eum in certis actibus in his ſo-
lunt acquirit ius.Sed nullo alio
exiſtente in quaſi poſſeſsione
iuriſditionis quaſi poſſeſsio vni
us actus cauſat ius vniuerſale.
Ita ſolenniter declarat Inn. in
c.dilecto. col.fi.de offi. archi.
per text.optimum.in.c.j.de re-
lig. domi.vbi: ipſe idem tenet
cum concor.adduc. per Feli.in
d. c. auditis.colū. vij.in.iij.de-
clara. comprobantē per plura.
Vltra quem addo ꝙ idē vol-
uit Innocen.in.c.dilectus.col.j.
de capel.mona.& in c.cum di-
lectus.de reli. domi.quē refert
& ſequitur Panor. in prælle.
conſi.lxxj.vltra med. verſicu.
tertio ad idē.ij.vol.vbi dicunt
ꝙ exercens iuriſditionem vni-
uerſalē in loco videtur iuriſdi-
ctionē in totum acquirere dum-
modo alius non ſit in poſſeſsio-
ne generali. Nam tunc tantum
acquirit reſpectu capitulorum
ſeu actuū quos exercuit & hoc
caſu pōt procedere dictum Bar.
in.d.§.ſi quis hic interdicto.ſe-
cundum Panor. vbi ſupra qui
idem ſentit in c. cum in tua. in
iij.not.de deci.& in d.cap.au-
ditis.ad fin.ij.colū.in pen.not.
28 †Hinc eſt quod preſcribens
iuriſditionem territorij punien
do ſubditos poteſt punire etiam
forenſes in territorio.delinquē-
tes licet in eis nunquā ſit vſus
iuriſditione.vt no.Flori.in l.ſi
quis diuturno.ff.ſi ſerui.vendi.
Bald.in addi.ad Spe.in titu.de
iuriſ.om.iud.§.fi.quos refert &
ſequitur Feli. i d.c.auditis.col.
ix.verſic.ſic etiam intellige.
Tertio principaliter in hoc
articulo videndum eſſet:an cō-
ſuetudo extendatur . Sed quia
hic nō intendo tractare niſi de
præſcriptione & non de conſue
tudine niſi incidenter:inquantū
habet in ſe incluſam præſcri-
ptionem tangam ſuccincte. Di-
co igitur quod iſtum paſſum at-
tingit Feli.in d. c. auditis.col.
vij. verſic.conſuetudo. dicens:
29 †quod conſuetudo regulariter
non extenditur.vt no. Bald.in
c.j.in fin. princ. in titu.de feu.
cogni. & hanc concluſionem
comprobat per plura quam po-
ſtea ipſe Feli. ibi latius decla-
rat col.ix.:dicens quod conſue-
tudo tanꝗ̄ fauorabilis non eſt
reſtringenda ſed dilatanda ſal-
tem ad ea quæ ſunt ſimilia &
eiuſdem rationis:vnde & ſi præ
ſcriptio non extendatur ad no-
ua monaſteria conſuetudo ta-
men extenditur.c.cum olim.de
conſue. Et late notat Inno.in c.
dilecto.prope fi.et ibi clare bu.
de offic.archi. Nam in conſue-
tudine conſideratur equitas ſed
in præſcriptione vertitur rigor
& odium ſecundum Bald.in l.
de quibus.col.xij.verſi. reſtat
videre.ff.de legi.& in l.ſcimus
prope.fin. princip.C.de inoffi.
teſta.

a Adde ꝙ ꝑ iſta cõcordia bene faciũt plene no. ꝑ modet. in l. fina. columna v. ff. de cõſti. princ. vbi in beneficijs et gratijs fit latiſsima interpretatio niſi quatenus præiudicant iuri alterius: quia tunc reſtringũtur vt nõ lędant ius tertij.

teſtamen. & in l. non dubium. colum. tertia. verſicul. tu potes. C. de legib. Vbi dicit: quod licet conſuetudo & ſtatutum interdum extendatur: tamen ſecus eſt in præſcriptione: qa præſcriptio conſiſtit in actibus limitatis. & non egreditur formã illorum actuum: allega. Innocen. in dicto cap. dilecto. Subdit deinde Felin. vbi ſupra quod multi non faciunt differentiam inter pręſcriptionẽ & conſuetudinem: quo ad extenſionem per plura ibi adducta. & ideo concorda: vt ibi per eum: qui concludit prædictam declarationem procedere in conſuetudine non præiudicante iuri alterius. Nam tunc debet extendi. Contraria autem loquuntur ſecundum eum in conſuetudine præſcripta ꝑiudicante iuri alterius: quia illa non extenditur: & videtur bona concordia.[a] Et idem dixit Feli. in dicto cap. auditis. colum. ix. verſi. ſic etiam tranſeat: quia conſuetudo poteſt extendi ex idemptitate rationis: quando non habet legem contrariã ſecundum Panormita. in capitulo tranſlato. in fin. de conſtitu. & ita procedit glo. in l. de quibus. ff. de legib. extendens conſuetudinem. quę excludit canonicum regularem a feudo ad perſonam ſimilem cum ibi not. per Bald. qui trahit conſuetudines ad caſus ſimiles ponendo plura exempla. Et vltra Feli. an conſuetudo extendatur de ſimilibus ad ſimilia tangit Bartol. in repeti. ſiue in ſecunda lectura. dicta l. de quibus. colum. prima circa fin. & ij. & ibi nota. late Iaſon. colum. ſecunda & quarta. qui poſt omnes late tractat: an attendatur ſimile conſuetudinis vt vincat legem. Vltimo an præſcriptio extendatur de tempore ad tempus: de re ad rem: de loco ad locum: de perſonis ad perſonas: de rebus ad res vltra Felin. in dicto capitulo auditis. tradit latiſſime Bald. in repetitio. l. prima. in tribus vlti. colum. C. de emancipa. lib. poſita in calce ſui commenti octaui libri codicis. Et de iſtis quatuor extenſionibus in ſimili circa prorogationem iuriſdictionis eſt gloſſ. ordi. in l. prima C. de iuriſdictio. omnium iudic.

Et per hæc remanet expedita hæc difficilis periculoſa materia extenſionis præſcriptionis: vt atteſtator Felin. in dicto capitulo auditis. colum. ſexta in princip. verſicu. cęterum pro ordinanda. & ſi quis viderit ſcripta Felin. comperiet me clarius loquutum fuiſſe in hoc laborioſo articulo & plura addidiſſe vltra eum licet ibi cumulauerit prope modum infinita. Quartus principalis reſultat effectus ex prædicta doctrina: an præſcriptio ſit fauorabilis vel odioſa: qa vbi

exceptio

exceptio pręſcriptionis eſt fa-
a uorabilis [a] vt quia iuncta cum
30 bona fide † debitor tutus præſcriptic ie ſi ſoluat per errorem repetit. Secus quando præſcriptio eſſet odioſa: quia iuncta cũ mala fide: vt declarat Paul. de Caſt. poſt glo. in l. fi. §. j. ff. rem ra. habe. per l. qui exceptionẽ. ff. de condi. inde. Refert & cõmendat Fely. in c. fina. col. iiij. verſi. demum. circa prædictã. de præſcrip. Et dixi in j. parte principa. in v. q. colum. vij. circa med. Sed erit difficile dare caſum: in quo currat præſcriptio in actione perſonali de iure cano. propter malam fidẽ debitoris vel defuncti: quæ nocet hæredi: vt latius dicetur in ij. parte. iij. partis principalis proxime ſeq.

NVNC tranſgrediamur ad tertiam partẽ principalem huius tractatus: ĩ qua principalit̃ videndum eſt de præſcriptione rerum corporalium: & habet tres partes. In prima tractatur de titulo. In ſecunda de bona & mala fide & tit. permixtũ. In tertia & vltima de traditione & poſſeſsione.

SVMMARIVM.

1 *Corporalium rerum præſcriptio quatuor principaliter exigit.*

2 *Præscriptio non cadit niſi in aptis & habilibus præscribi.*

3 *Titulus iuſtus cum poſſeßione iniuſta non prodeſt ad pręscriptionem: quia in præſcriptione requiritur ius & factum.*

PRIMO igitur quęro: capiẽdo primam partẽ huius tertię partis principalis.
1 † Quot requirãtur ad pręſcriptionem rerum corporaliũ. Dico ꝙ quatuor principaliter requirũtur: titulus: bona fides traditio vel aliquid: quod habeat loco traditionis: et poſſeſsio cõtinuata abſq; interruptione p tẽpus a lege diffinitũ: videlicet triennio in mobilibus: & decẽ annis inter præſentes & viginti inter abſentes in immobilibus: a cum titulo & bona fide. Ita not. Bartol. in l. vnica. C. de vſucap. transfor. per illum text. & Pet. de Ancha. in capit. poſſeſſor. in fi. com. de reg. iu. in vj. Hęc probãtur in l. ij. & in l. diutina. et l. ſuper longi. C. de p̃ſcri. lon. tẽp. et in l. nullo. C. de rei vẽdi. iuncta. l. iij. & l. fine poſſeſsione. ff. de vſucapio. et inſtitu. de vſucapio. in princip. & eſt gloſ. magiſtra. in rub. ff. de diuer. & tẽp. præſcrip. quæ

a Quod p̃ſcriptio. xxx. annorum dicatur potius fauorabilis ꝙ odioſa data ignorantia & bona fide prout ſupra concluſi. in princip. huius. ij. partis. colũ. ij. ſentit aperte Panor. in c. fin. col. v. circa fi. de pręſcriptio.

ponit aliud requiſitum : ꝙ res
nō ſit prohibita præſcribi. Sed
2 videtur ſuperfluū : † quia præ-
ſcriptio non cadit niſi in aptis
& habilibus præſcribi: vt in ſi
mili notat d. Iaſ. in l. j. in prin.
col. vj. circa fi. ff. de acqui. poſ.
dicens: ꝙ diffinitio ſemper in-
telligitur loqui de habilibus ꝑ
l. vt gradatim. §. j. ff. de mune. et
hono. Et plene notant Bald. &
Ang. in d. l. ſuper lōgi. in prin.
colligẽtes ſeptẽ requiſita ad prę
ſcriptionẽ longi temporis: quæ
in effectu cōprehẽduntur in prę
dictis quatuor: & quinq; ponit
Paul. de Caſt. in l. celſus. circa
fi. ff. de vſuc. Hinc dixit Bal.
in repe. l. j. col. iiij. C. de eman.
li. ꝙ in præſcriptione requiri-
tur ius & factū idest titulus &
poſſeſsio : & in vtroque debet
3 adeſſe iuſtitia. † Et ideo titulus
iuſtus cū poſſeſsione iniuſta nō
prodeſt ad pręſcriptionẽ. l. nec
ex vera. & ibi not. Bar. C. de
acqui. poſ. & l. ſtipulationẽ: &
ibi not. ff. eo. tit. Et requiſita
in omni pręſcriptione : tam in
rebus corporalibus ꝙ̄ iuribus
incorporalibus: ſummatim col
ligit practi. Papi. in forma re-
ſpōſio. rei conuen. in gl. in ver-
bo exceptionẽ pręſcriptionis.
col. j. & ij. quę latius infra ſigil
latim declarabuntur ſuis in lo-
cis. Et quę requirãtur ad prę
ſcribendū res corporales: ple-
ne no. Hoſti. in ſumma de præ-
ſcrip. ſub tit. de præſcrip. rerum
immobi. & Azo. in ſum. C. de
vſucap. pro emp. Sed hoc lo-
co principaliter videndum eſt
de titulo & de bona & mala fi-
de. De traditione autẽ & poſ-
ſeſsione ac eius continuatione:
& qualiter probetur; plene di-
cetur in repe. l. celſus. in ter-
tia & quarta parte: & ibi vide
bimus in prima parte poſt Bar
tol. qualis titulus requiratur:
& an error iuris vel facti cau-
ſet iuſtum titulum : & quis di-
catur error iuſtus circa titulū:
& in ij. & iij. parte qualiter
probetur: vel præſumatur bo-
na vel mala fides: & ex quibus
hic autem ſolum attingam ea
quæ non dicentur: ne habentur
in d. l. celſus. De tempore ve-
ro requiſito ad præſcriptionẽ
cum acceſſorijs dicetur in iiij.
parte principali huius tracta-
tus: quæ proxime ſequitur.

SVMMARIVM.

1 *Titulus dicitur cauſa ha-
bilis ad dominii translationem
quantum ad propoſitū & quot
modis ſumatur titulus.*
2 *Titulus dicitur iuſta cauſa
poſſeſsionis.*

SECVNDO quę
ro. In ſpecie :
quid ſit titulus?
1 & breuiter † ti-
tulus dicitẽ cau-
ſa habilis ad
dominij trãslationẽ quantū ad
propoſitū: licet multis alijs mo
dis ſumatur titulus ſcđm Cyn.
in l. cogi. C. de peti. hære. Re-
fert Pau. de Caſt. in d. l. celſus.
circa fi. cōm. ver. vlt. ex omni-
bus notãt Gl. & d. Card. in cle.
j. circa prine. de cenſi. Et dicit
Bal. in l. ancille in iiij. oppo. C.
2 de fur. † ꝙ titulus dicitur iuſta
cã poſſeſsionis. Et quot modis
in iure

in iure accipiatur titulus : tradit glo. magiſtra. in l. non eſt. in glo. j. C. fam. herc. & alia gl. in auth. de eccl. ti. ſuper rub. Et qui ſint tituli habiles ad dominij translationem : enumerat tex. in l. j. cum ſeq. ff. de public. & habetur in pluribus titulis poſitis poſt rub. ff. de vſuc. vſq; ad titulum de re iudicata.

SVMMARIVM.

1 *Titulus qualis requiratur ad præſcriptionem.*

2 *Rem ſuam nemo præſcribere dicitur. Quod ſemel eſt meum non poteſt amplius eſſe meum.*

3 *Tituli qui ſufficiãt ad præſcribẽdũ plenũ dominiũ: aut vſum fructum aut emphyteoſim.*

4 *Titulus iuſtus ſufficiẽs ad præſcriptionẽ quot modis dicatur.*

5 *Titulus lucratiuus donationis: vel legati rei alienæ ſit potens ad præſcribendum cum bona fide & de iure canonico.*

6 *Donatio iuris ſpiritualis facta laico non præſtet iuſtum titulũ præſcribendi.*

1 TERTIO quęro † Qualis titulus requiratur ad præſcriptionem. Dic quod talis q eſſet ſufficiẽs ad transferendũ dominiũ ſi tradens eſſet dñs: qui habitus a nõ dño transfert vſucapiendi ſeu pręſcribẽdi conditionem l. clauibus. in fi. ff. de contrahen. emp. Alias; ſi ille a quo habitus fuit titulus: & qui tradidit fuiſſet dñs: translatũ fuiſſet dñium per titulũ & traditionẽ. §. per traditionẽ. inſti. de re. diui. & l. traditionibus. C. de pact.

a Adde eũdem Bar. in l. iij. colum. fina. ver. ad tertiũ. C. qđ met. cauſa.

Nec eſſet de pręſcriptione tra-
2 ctandũ: † quia nemo pręſcribit rẽ ſuã. l. ſequit. §. lana. ff. de vſu cap. p regulã quę habet. Quod ſemel eſt meũ : nõ põt amplius effici meũ. l. & an eadẽ. §. actiones. ff. de exce. rei iu. ita declarat Imo. in repe. c. fin. col. viij. ver. qualis aũt titulus. de præſcrip. & Aret. inſti. de vſucap. in prin. ver. not. ẽt ꝙ requiritur tituli habilitas. Quod eſt verum qñ res eſt ſua irreuocabiliter. Sed ſi eſt ſua reuocabiliter: quia ille tenetur alteri reſtituere : ſiue põt ab eo auocari : pręſcribere tũc põt quis rẽ reuocabiliter ſuã l. in bello. §. ſi quis ſeruũ. & ibi not. Bar. ff. de capti. Et Bart. in l. ſequitur. §. fructus. ad fi. ff. de vſuca. Adde pulchre Bal. in rub. de præ-
3 ſcri. circa prin. vbi dicit † ꝙ ad præſcribendum plenum dominium ſufficit habere titulum ſuper proprietate. ad præſcribendũ vſumfructũ ſufficit habere titulũ ſuper vſufructu. ad pręſcribendũ emphyteoſim ſufficit habere titulũ ſuper emphyteoſi et
4 ſic de ſimilibus.[a] † Et dicit gl. in c. ſi diligẽti in glo. magna in verbo iuſtus titulus. circa med. de pręſcriptio. ꝙ titulus iuſtus ad præſcriptionem dicitur: qñ quis habet cauſam a non domino: ſi tamen præſcribẽs credidit tradentem eſſe dominum,

Item dicitur iuſtus titulus:
qui tendit ad dominij transla-
tionē ceſſante ſcientia rei alie-
ne.l.iuſto.in prin.ff.de vſucap.
Item omnis titulus: quem præ-
tor tuetur etiam cum rei aliene
ſcientia: dicitur iuſtus. Caſus
eſt not. in l. & generaliter. ff.
de noxa.no. Firma. in reperto
rio in verſi.titulus iuſtus. Et
de illius tex.intellect.et an pro
cedat de iure canonico no. ple
ne Alexan.poſt Bart. & Imol.
in l. ſi finita.§. ſi de vectigali-
bus.colum.iij.et iiij.ff.de dam.
infec. & dicam in vlt.quæſtio.
ij. partis proxime ſequē. Et
ſufficit titulus verus vel puta-
tiuus cauſatus iuſto errore: vt
l.celſus cum materia: vbi late
5 dicetur.ff.de vſucap. †Et an
titulus lucratiuus puta donatio
nis vel legati rei aliene ſit po-
tens ad præſcribendum cum bo
na fide de iure canonico not.Fe
lyn.in c.ſi diligenti. colū. vlt.
de præſcrip.vbi cōcludit:quod
ſic reprobata opin. Aret. in l.
apud Iulianum.§.conſtat.colū.
penul.ff.de lega.j.Sequitur.do.
Claud.Aquen.in l.naturaliter.
colum.ij.circa finem.ff.de vſu-
6 cap. †Et nota quod donatio
iuris ſpiritualis facta laico nō
præſtat iuſtum titulum præſcri
bendi:vt per Panormi.in cap.
dudum.circa princi.de decim.

Succeſsiue eſſet hic tractan-
dum an & quādo titulus ſit ne-
ceſſarius ad præſcribendum:
tam de iure ciuili: quam cano-
nico. Sed quia iſta quæſtio eſt
connexa cum materia bonæfi-
dei: videlicet an ambo ſcili-
cet bona fides & titulus requi-
rantur ad præſcribendum: vel
alterum ſufficiat. Ideo referuo dicendum in ſequen. parte
huius tertiæ partis: vbi tracta-
bitur materia bonęfi. & ibi vi-
de.in v.q.

SVMMARIVM.

1 *Titulus diuiſionis an ſit ſufficiēs ad præſcribendum.*

QVARTO quæ-
ro.†An tit. di-
1 uiſionis ſit ſuffi
ciens ad pręſcri
bendum.de hoc
eſt caſus not.in
l.j cum glo.C. commu. vtriuſ.
iudi.Et ibi not. Bald. & Saly.
in l.cum ſolus ſecūdum vnum
intelle.ff.de vſuca.vbi Bartol.
ponit doctri.in j.colum.verſic.
Sed extra gloſſ. Quam ibi de-
clarant & ſequuntur Angel. &
Imol.circa princi.commē.No.
Alexan.conſi.cxxxvij. in cau
ſa & lite vertente. colum. iiij.
verſic.nec etiam probatur. ij.
vol. & cōſi. xxiiij.ponderatis
his q̄ in thema.vlt.col.v. vol.

SVMMARIVM.

1 *Diſtinctio ſuper titulo trāſactionis an ſufficiat ad præſcribendum.*

2 *Titulus trāſactionis ſufficiens eſt ad præſcribendum vbi res traditur.*

QVINTO quæro
1 †Quid de titu-
lo tranſactio-
nis. An ſit ſuf-
ficiens ad præ-
ſcribēdum. De
hoc

hoc eſt caſus repu.ſing.in l.pro fundo.C.de tranſac.Et ibi not. glo. Bart. & docto. Vbi ſingulariter diſtinguitur: ꝙ aut res dimittitur penes poſſeſſorem: & tunc tranſactio non habetur pro titulo:nec transfert dominium vel præſcribendi conditionem. Aut vero res traditur a parte: & tunc habetur pro legitimo titulo.Et ex tranſactione transfertur dominium:ſi tradens erat dominus: alias præſcribendi conditio. Et ita per illum text.diſtinguit gloſ. not. in l.j.& ibi Bart.ff.de vſucap. pro emptore.Et ſequuntur cõmuniter doct.in d.l.ſi pro fundo:vt ibi per Alex.& Iaſ. col. vlti. Vltra quos addo Bald. in c.j.in prin.in tit.;de contro. inter vaſal. & alium de beneſi. Alex. præalleg. conſi. xxiiij. ponderatis his col.ſi.ver.accedit etiam titulus. v. volumi.

2 † Et quod titulus tranſactionis ſit potens ad præſcribendũ vbi res traditur: eſt caſus in l. ex cauſa trãſactionis.C. de vſu cap.pro emp.not. Corn. conſi. xvj.viſo primo themate. circa princi. ij.volu.

SVMMARIVM.

1 *Vendens: donans vel concedens quicquid iuris habet in aliqua re an causet titulus iſtius venditionis donationis & conceſsionis præscriptionem.*

2 *Poßideri non poteſt res ſub incerto conceſſa et abſque poſſeſſione non procedit præſcriptio.*

3 *Vendẽtis malæ fides nocere nõ debet ementi.*

Sexto quæro.

1 † Quid ſi quis vendit: donat: vel cõcedit quicquid iuris habet in tali re. An iſte titulus cauſet præſcriptionem.Iſtam quæſtionẽ attingit Bar.in l.ſi ſic.§.j.in ſi.com men.ff. de leg. j. & plene in l. emptor.ff.pro empto. Vbi not. decidit: ꝙ talis conceſsio ſiue titulus nihil operatur: & ꝙ nõ ſufficit ad præſcribendum: niſi conſtet de iure concedentis propter incertitudinem: & ſequitur Alexand.in d.l. ſi ſic.§. j.colum. vlt. adducens pro concluſione Bartol.text. not. in l. quod ſi in venditione. & in l. quod ſi ſic. ff. de hære. vel ac. vendi. & idem Alexan. conſi. xxviij.viſis & accurate põderatis.col.iij.verſ. ad prędictorũ.j.vol.& cõſi.xiiij.viſo et cõſiderato themate.col.ij.& cõſi. clxxxvij.in hac cauſa col. ij. ver.circa primũ.ij.vol. Rom. conſi.clxiiij. viſo priuilegio. Felyn.in c.ij.col.v. de reſcrip.

Hanc concluſionem limitat not. Bartol. in dicta l. emptor. vt procedat: quando venditio fuit facta hoc modo. Vendo quicquid iuris habeo. Item tibi trado quicquid iuris habeo:

2 †tũc enim non poteſt ſic poſſideri propter incertitudinem. l. tertia.§.incertam. & l. locus.ff. de acquiren. poſſeſsio. Ideo non procedit præſcriptio ſine poſſeſsione.l.ſine poſſeſsione.

ſeſſione. ff. de vſucap. Sed ſi vendo quicquid iuris habeo:& trado fundum totum: tunc procedit pręſcriptio: quia emptor credit ſe totum emiſſe. arg. l. ij.§.ſed ſi fundum.ff. pro empt. ita dicit Barto.vbi.ſupra. Et limitationem iſtam ſequitur Alexand.in d. l. ſi ſic.§.j. vbi aliam tradit Paul. de Caſtr. quem ad præmiſſorum declarationem omnino vide: & pulchre Alexand.in d.l.locus qui ponit an vẽdens quicquid iuris habet teneatur de euictione: vel ad prætii reſtitutionem : ſi apparet eum nullum ius habere: & ibi examinat dicta Bar. in d.l.empor. & ſequitur. Ex-
3 cepto inquantum vult † ꝙ mala fides vendentis modo prædicto non nocet emptori. dicens hoc hodie non procedere per auten.male fidei.C.de præſcri. longi tempo. Adde de titulo donationis an ſufficiat ad præſcriptionem Bald. decidentem quod ſic in c. ſi diligenti. col. penul.de præſcri.& ibi an per clauſulam non obſtan.conferatur iuſtus titulus vel per verba enuntiatiua.

SVMMARIVM.

1 *Titulus habitus ab eo cui bonis erat interdictũ vel ab eo quẽ qͥs ſcit male conſumpturũ an p̃ſtet cauſam pręſcribendi.*

1 SEPTIMO quęro. † Quid de titulo habito ab eo : cui bonis erat interdictũ: vel ab eo quum quis ſciuit conſumpturũ in aliquos malos vſus. An talis titulus pręſtet cauſam præſcribendi. Dic vt per Bart.in l.ſi quis cum ſcire.vbi tex.ff.de vſuca. pro empto. Et ibi vide de titulo habito a ludente: per glo.& Panor. in c.ſi diligenti. col.v. de pręſcrip. Vbi inuenies de titulo habito a prodigo vel luxurioſæ uiuente.Et ibi not.Felyn, colum.iiij.

SVMMARIVM.

1 *Titulus habitus a furioſo an det cauſam præſcribendi.*

2 *Titulus habitus a fure habetur pro non titulo.*

OCTAVO quæro. † Quid de
1 titulo habito a furioſo pupillo vel adulto abſque decreto & ſolennitatibus requiſitis . An præſtet cauſam præſcribendi . Dic vt habetur in l. ij.§.ſi a furioſo. & §.ſi a pupillo.ff.de vſucap. pro empto. Vbi Barto. dat plenam doctrinam. No. Panormi. & Felyn. in d.capitu. ſi diligenti.colum. iiij.& v. Et dicetur aliquid in repetitione.l. celſus. & in prima parte vltimæ partis huius tractatus. Quid autem de titulo habito a fure, Bald. in l. in ciuile. verſic.concluſiue er-
2 go.C.de fur. dicit. † Quod titulus habitus a fure habetur pro non titulo. Nec patrocinatur emptori . Et ſic non præſtat vſucapiendi cauſam . Nec mirum.

mirum. Quia res eſt effecta vitio reali.§. furtiue. inſtitu. de vſucapio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Habens titulum. ignorans aũt ſe habere non p̃ſcribit quia non dicitur habere bonã fidem.*

2 *Scientia tituli ad cauſandam bonam fidem eſt neceſſaria.*

3 *Furioſus & infans poſſunt præſcribere mediante tutore vel curatore.*

4 *Ad præſcribendum non requiritur quod appareat aliquẽ ſciuiſſe de titulo ſed quod appareat titulum habuiſſe & poſſediſſe.*

5 *Bonæ fidei poſſeſſor dicitur qui putat rem eſſe tradentis.*

6 *Scientia tituli in initio poſſeſſionis non eſt præſcribenti neceſſaria ſed tantum quod ſcientia tituli ſuperueniat ante completam præſcriptionem.*

Vſucapio ſcienti competit.

7 *Teſtis deponens ſuper titulo emptionis ad præſcriptionẽ probandam non tenetur deponere in pretio.*

8 *Confirmatio tituli inualidi an ipſum reddat iuſtum ad præſcribendum.*

1 NONO quæro. † Vtrum ille q habet titulũ & ignorat ſe habere præſcribat. Dic quod non: quia nõ dicitur habere bonam fidem. Et hoc vbi titulus eſt neceſſarius ad præſcriptionem. Ita dicit Bald. in l. prima. col. j. verſicul. nunc venio. C. per quas perſo. Et ibi ſequitur Salice. allegans pro caſu text. in l. poſſeſsio quoque.§.& ſi poſſeſſio. ff. de acquiren. poſſeſsio. ibi ſcienti vſucapio competit refert Fely. in c. illud. colum. j. de præſcrip. Et ante ipſum Alex. in l. naturaliter. in apoſtil. ad Barto. colum. iij. ff. de vſucapio. Sed Bald. etiam allegat illum text. ante Salicet. & aſſignat rationem. Quia ad præſcriptionem requiritur bona fides: quæ non cadit in igno-

2 rante. † Et ſic exigitur ſcientia tituli ad cauſandam bonam fidem. Addo text. in l. j. vbi eſt caſus: & ibi gloſſ. in verbo interuenerit. quæ aſsignat prędictam rationem. C. de acquiren. poſſeſ. Et ibi not. docto. & Alexand. in d.§. & ſi poſſeſsio primis verbis. Et vltra ibi not. adde Dyn. in c. ſine poſſeſsione. colum. ij. de reg. iur. in vj. vbi tractat: an quis poſsit p̃ſcribere ꝑ procuratorem et negotiorum geſtorum. Non obſtat: ſi opponatur de furioſo & infante: qui non poſſunt ſcrire. l. in negotijs. ff. de regul. iur. Tamen præſcri-

3 bere poſſunt. † qa præſcribunt: mediante perſona tutoris vel curato-

a ris:[a] per quos poſſunt poſſeſsionem acquirere: & iam quæſitam continuare. Et ſic exigitur ſcientia tu-

a Circa quod not. quod pupillus: ſi tutore autoře cępit poſsidere vſucapit: vel præſcribit ſine

ne tutore:
aut ſi ha-
bet ani-
mum poſ-
ſidendi :
poterit p̃
ſcribere.
Furioſus
autem nõ
põt inci-
pere poſ-
ſidere p̃
ſe : & ita
nõ icipit
vſucape-
re. Quod
autem an
te furorẽ
icepit poſ
ſidere: po
teſt vſuca
pere vel
præſcri-
bere. l. ſe
quitur. §.
j. ij. & iij.
ff. de vſu-
capio. no.
Azo. in
ſumma.
C. de vſu
cap. p̃ em
pto. col.
j. ver. vſu
capere po
teſt.

toris vel curato-
ris : vt declarat
Areti. in l. locus:
circa ſi. commen.
ff. de acqui. poſſe.
Sed licet Fely. ita
ſimpliciter tran-
ſeat cum d. Bald.
& Salice. in d. l.
j. C. per quas per-
ſo. Reperio vltra
eum quod Bar. vo
luit totum contra
rium, in l. ij. §. ſi
ſub conditione. in
ſi. commen. ff. de
vſucapio. pro em
pto. Vbi dicit hęc
verba. Ex his cõ-
4 cluditur † quod
ſufficit ſi apparet
titulũ me habuiſ-
ſe: & poſſediſſe:
licet nõ appareat
me ſciuiſſe de ti-
tulo in initio poſ-
ſeſsionis. Quod
eſt not. Et loqui-
tur ad effectũ præ
ſcribendi : vt ex
præcedentibus pa
tet : & ibi ſequi-
tur Imo. dicens.
5 † Item not. quod
bonæfidei poſſeſ-
ſeſſor dicitur: qui
putat rem eſſe tra
dentis ; licet non
putet ſe adhuc factum domi-
num quod eſt nota. dignum.
Et nota bene : quia talis vſu-
capit : ſi verus titulus adſit :
licet ipſe ignoret eum adeſſe :
& conſequenter ex illo titulo
non poſsideat : quod eſt etiam
ſingulariter notandum. Hæc
ſunt verba Imo, Et idem tenet

ibi Angel. dicens quod ſi re ve
ra apparet titulus : & eſt facta
traditio: & recipiens habuit bo
nã fidẽ tempore traditionis: li-
cet titulũ ignorauerit: hęc igno
rantia ſibi non nocet. Non eſt
ergo neceſſe : dicit Angel. vſu-
capientem ſcire de titulo in
poſſeſsionis initio. Et hoc eſt ſe
cũdum eum quod dicit ille tex.
Subijciens. Nec obſtat: quod q
ignorat titulum : non poſſidet
cogitatione domini : ergo non
bona fide. l. apud antiquos. C.
de fur. Quia quantum ad vſu-
capiendi potentiam conſidera-
re debemus hoc modo qđ cre-
dat tradentem dominum : qua
credulitate interueniente: licet
ignoret titulum : illa ignoran-
6 tia non nocet ſibi. † Vnde
ex verbis Bar. dum dicit: licet
non appareat me ſciuiſſe de ti-
tulo in poſſeſsionis initio &c.
& Angel. colligi videtur con-
cordia: videlicet quod non re-
quiritur: quod præſcribẽs ſciat
titulum in initio ſuę poſſeſsio-
nis: ſed ſufficit quod ſciã tituli
ſuperueniat ante completam p̃
ſcriptionem. Et talis ſcientia
ſuperueniens trahitur retro: ſi-
cut dicimus in ratihabitione:
ex quo extrema ſunt habilia
ad tempus tituli. quem per ta-
lem ſcientiã ratificare videtur
poſſeſſor. ex quo tendit ad ac-
quiſitionem : & ſic ad commo-
dum ſuum: & poſſedit ſtatuto tẽ
pore. Et vltra ſcientiam in-
teruenit factũ continuãdo poſ-
ſeſsionem: vt not. gl. & doct. in
l. ſi abſentis. C. ſi cert. peta. &
pulchre Bart. in l. quo enim. in
principio. ff. rem rat. haberi. &
ita procedat text. in d. l. poſſeſ-
ſio quoque. §. et ſi poſſeſsio. dum
dicit

dicit quod vſucapio ſcienti cõpetit. & in d. l. j. cum glo. C. de acquiren. poſſeſſ. & miror quod Alexand. & doctor. in d. §. & ſi poſſeſsio. nullam faciant mẽtionem de dictis Barto. Imo. & Angel. in d. §. ſi ſub conditione. Et credo quod iſta fuerit
7 mens ipſorum. † Et circa prædicta not. quod quando teſtis deponit ſuper titulus emptionis ad probandam præſcriptionẽ: non eſt neceſſe quod deponat de pretio. quia non inducitur principaliter ad probandum titulum. Ita ſingulariter decedit Bald. in l. j. C. de reb. ali. non ali. Refert: et ſequitur Alexan. in l. ſciendum. colum. iij. circa princip. ff. de verbo. obligatio.
8 † Quid autem ſi apparet de nullitate primi tituli confirmati vel non apparet de titulo cõfirmato. An cõfirmatio pbeat iuſtum titulum præſcribendi: vide per Panormi. in cap. dudum. colum. ij. vel. iij. verſicu. ſed quæro iuxta prædicta. de decim. Et faciunt plene not. per Bart. & in l. more. ff. de iuriſdi. om. iudi.

SVMMARIVM.

1 *Titulus ad iuſtificandam preſcriptionem præſumitur allegatus ex curſu temporis requiſiti ad preſcriptionem.*

2 *Probando curſum temporis & allegando titulum præſcriptio dicitur completa.*

3 *Curſus temporis non ſufficit ad præſcriptionem abſque titulo.*

4 *Solennitas extrinſeca quæ in facto conſiſtit non præſumitur.*

5 *Titulus ſeu probatio obligationis an præſumatur ſeu indicatur per præſtationem ſeu ſolutionem diuturnam.*

6 *Subditi poſſunt compelli ad faciendum ea quæ longo tempore facere ſoliti ſunt.*

7 *Titulus præſcriptionis an præſumitur an ſola patientia.*

8 *Concluſio quod ex ſolo longi temporis vſu inducatur obligatio quomodo intelligatur & limitetur.*

9 *Titulus præſcriptionis non preſumitur ex præſtatione diuturna ſeu ex curſu longi temporis vbi ius commune reſiſtat.*

10 *Titulus præſumitur ex patiẽtia ſi de patientis commodo & fauore tractetur.*

11 *Triginta anni requiruntur ad illam præſcriptionem quæ requirit mutationem ſtatus vel ſubiectionem perſonæ.*

12 *Titulus nunquàm præſumitur ex patientia longi temporis vbi agitur de magno præiudicio.*

13 *Actionibus perſonalibus non præſcribitur minoris ſpacio. xxx. annorum.*

14 *Titulus liberatorius præſumĩ poteſt curſu longi temporis.*

15 *Dos mulieris lucratur a viro per diſſolutionem matrimonij*

contin-

contingentem culpa mulieris.

16 Curſu longi temporis præſcribitur vbi concurrit ius ſanguinis diuturnitas tēporis & multiplicata computatio rationis.

17 Silentium continuam inducere videtur remiſſionē in caſu quo non petitur intereſſe.

18 Oſtendens ſe per triennium ſoluiſſe tributum vel ſenſum prę ſumitur vſq; retro poſtea ſemper ſoluiſſe niſi probetur contrarium.

19 Patientia longi temporis cum præſtatione vel ſine licet præſumptionem inducat tamen allegari debet id quod ex tempore præſumitur.

20 Ex diuturna præſtatione cum curſu longi temporis præſumitur titulus.

21 Diutina præſtatio obligat in futurum niſi conſtet eam non animo ſe obligandi factam vere vel præſumptiue.

22 Lex cū de in rem verſo q̄uo limitetur in materia præſcriptionis ex diuturna præſtatione.

23 Præſtatio non plus debet operari quam ſtipulatio.

24 Præſcriptio non currit contra eum qui longo tempore ſoluit ſine cauſa.

25 Præſumptio. l. cum de in rem verſo. quæ inſurgit ex longa præſtatione non eſt iuris: quia probari poteſt contrarium.

26 Maior penſio ſoluta per errorem ab emphyteotis etiam per xl. annos non obligat ad præſtationem in futurum.

27 Titulus ex patientia longi tēporis præſumitur allegatus ſi nulla interuenit præſtatio: & ubi tractatur de paruo præiudicio.

28 Solennitas mandati nunquam præſumitur per diuturnitatem longiſſimi temporis etiam per mille annos.

29 Mandatū patris precedere debet ad hoc ut filiusfa. poſſit adire hereditatem ſibi delatam.

30 Pati etiam includit in ſe neceſſario ſcientiam.

31 Obligatio ſeu titulus qui ꝓbatur acquiſitus ex lōga p̄ſtatiōe an cauſet præſcriptionem.

32 Titulus non præſumitur ubi tractatur de præſumendo titulo liberatorio ex ſola patientia longi temporis.

33 Longum tempus ſiue longa aut diuturna præſtatio quomodo intelligatur.

34 Ius uaſallagii & ſubiectionis an præſumatur ubi alicui quis longo tempore ſeruiuit præſtando ſeruitia perſonalia.

35 Emphyteota an præſumatur ille quæ diu tenuit rem tanquā emphyteoticam & pro ea præſtitis canonem debitum.

36 Tempus quantum requiratur

tur ad præscribendum ius emphyteoticum.

37 *Prælatus vel clericus qui diu tenuit beneficium an præsumatur canonicæ inſtitutus.*

38 *Eccleſia vel capella longo tempore fundata an præsumatur autoritate episcopi fundata.*

Autoritas episcopi requiritur in fundatione eccleſiæ.

39 *Diuiſio bonorum an præsumatur vbi duo fratres vel socii diu ſteterunt separati poſſidendo quilibet vnam partem. & numero. 41.*

40 *Diuiſio bonorum a minore facta tempore minoris etatis ſine curatore vel decreto iudicis an ſit valida.*

41 *Argumentum a communiter accidentibus eſt bonum.*

43 *Probata diuiſione præsumptiue sequitur quod etiam ſit probata redditio rationis præsumptiue.*

44 *Diuiſio bonorum non præsumitur vbi nulla in bonis separatis habetur proportio.*

45 *Argumentum de poſſibilitate actus ad ipſum actũ nõ tenet.*

46 *Fratres inſtituti a patre hęredes quorum vnus patitur aliũ longo tempore totã hæreditatẽ poſſidere an ille poſtea poſſit partẽ ſuã repetere: aut censeri debeat exclusus tacita repudiatione per totam taciturnitatem.*

47 *Repudiatio a bonis non inducitur per diuturnum ſilentiũ.*

48 *Ius suum nemo debet per ſolam negligentiam amittere.*

DECIMO quæro. † Vtrum ex
1 diuturnitate ſeu curſu temporis præſumatur titulus allegatus: licet non probetur ad iuſtificãdam præſcriptionem. glo. not. in c. dilectio tua. in verbo offerre. xvj. q. iij. dicit quod ſi quis probat curſum temporis requiſiti ad præſcriptionem: & allegat titulum: præſumitur titulus
a ex curſus temporis: [a] niſi præſcriptio iuris ſit contra eum.
2 † Et ſic probando curſum temporis: & allegando titulum præſcriptio dicitur completa. & cum illa gloſ. tranſit ibi Archid. Sed non eſt ſic ita indiſtinctę intelligenda: quia diceret contra text. in l. celſus. ff. de vſucap. & in l. nullo. C. de rei vendi. & in l. diutina. & in l. ſuper longi. C. de præſcrip. longi tempo. cũ ſimilibus. Vbi ad pręſcriptionem requiritur titulus verus uel putatiuus cauſatus iuſto errore cum curſus legitimi temporis. Ergo ſolus curſus temporis nõ ſufficit abſq; titulo vero vel putatiuo,

a An titulus præſumat ex patientia & curſu temporis: vide p Bertachin. in repertorio ĩ verbo titulus. ver. titulus p̃ſumitur ex patientia: & verſ. titulus præſumitur licet non ꝓbetur.

a Ad materiam.l.cum.de in rẽ verſo. vide. Butr.in repe. c. p̄uenit. col.ij. de cenſi. vbi tãgit: an ex ſolo longo tẽpore acquiratur obligatio pſonalis :& latiſſime materiã iſtã explicat ibi : colũ. xv. verſi. ad ſecundũ principale cũ quatuor ſeq.referens & examinãs dicta Bar.in d.l.cum de in rem verſo.maxime quãtũ tp̃s requiratur:& an ſit allegandа cauſa ſpecifica:& an ſit alleganda in libello: vel ſufficiat:ſi poſtea allegetur:& an ſufficiat allegare cauſam in genere:& an admittatur probatio in cõtrarium:& qualis ſit p̄ſumptio iuris in caſu.d.l.cũ de in rẽ verſo.& an ſit iuris tantũ:vel iuris & de iure. vide ibi col.xviii.Et iterũ ĩtel. illius.l.& formã libelli reaſſumit col.xix.& iterũ quantum tp̃s requiratur vt cã p̄ſumatur: vide col.xx.& ibi col.xx.circa fin.an in.d.l.cũ de in rẽ verſo.locũ habeat in ruſtico:& qñ p̄ſtatio non eſt annalis:ſed habet interualla maiora & prolixius tp̃s vt de triennio in triẽniũ:an ſufficiant decẽ anni cum tribus p̄ſtationibus:vide p Butri.in.d.c.peruenit. col.xxi.de cenſi.& verũ in iuribus mixtis ex diutina præſtatione vel vſu cauſa ſiue titulus præſumatur:vt in præſtatione tributi decimarum & in electione de gremio alterius eccleſie : vide colum.xxij. vbi circa fin . dicit : quod quando agit de magno præiudicio . vt de præſcriptione corporalium ex patientia longi temporis vel vſu non

3 tiuo. † Hinc dicit gloſſa notabilis in c.duo ſimiliter de offi.ord.ꝙ præſcriptio & conſuetudo non cauſatur ex ſolo tempore niſi habeant ſuos debitos comites & ꝙ titulus in dubio ex ſolo temporis curſu non præſumatur. firmat Bart. in l.cum de in rem verſo. col. iij.circa princip. & circa fin. ff.de vſur.& Barba.conſi.xli. illud afferam xj.colum. per iura præallegata. Et eſt ratio
4 † quia titulus eſt facti & ſolennitas extrinſeca : quę in facto conſiſtit non pręſumitur.l.quęcunque.§.penult ff.de publici. not.plene.in l. ſciendum.ff. de verbo.obliga. Et ideo in hac quæſtione concluſione diſtinguo ex mente Bar.in d.l.cũ de
a in rẽ verſo.[a] col.ij.&.iij. verſicu.veniamus ad tertium paſſum.& verſ.& ideo diſtingue. & in l.j.§.ſi.ff.de aqua plu.arcen.& in aliis locis de quibus infra ſecundum communiter
5 doctor. † quod aut quęritur an per pręſtationem ſiue ſolutionem diuturnam præſumatur titulus. ſeu inducatur probatio obligationis : & communiter concluditur quod ſic per text. in dicta.l. cum de in rem verſo.cum glo.& ibi late no.Bar. & per tex.in l.litibus. in prin. & ibi Ioan.de Pla.circa fin.j. col.& ſeq. Colligens breuiter tria membra ex dictis Bar.vbi ſupra C.de agri.& cenſi. libr. xj.Et plene Bart. in l.ſolẽt.§.j. ff.de offi.procõ.& lega. Quæ concluſio procedit ſecundum Bartho.ſi agens non fundat ſimpliciter intentionem ſuam ex præſtatione ſed ex promiſſione & titulo & ad probationem promiſſionis ſeu tituli inducit & probat præſtationem diuturnam

nam allegando titulum & cau-
ſam efficacem præceſſiſſe alias
vero ſi fundaret intentionem
ſuam ex ſolo curſu temporis ſi-
ue ex ſola pręſtatione vel alle
garet cauſam inefficacem non
obtineret. Quia ſolus temporis
curſus non eſt potens ad inducē
dam obligationem nec ad indu
cendum titulū: vt late per Bar.
in d.l.cum de in rem verſo.col.
j. & ij.circa med. ver. venia-
mus ad ſecundum.& in d.l.ſo-
lent.§.j.Not.plene. Fely. multa
ſolito more cumulans.in c.cum
Bertoldus.col.x. & xj.de re iu
di. Et ſequitur Alexan. conſil.
cxxiiij.ſuper primo quæſito.i.
&.ij.col.iiij.volu.vbi per hoc
6 not. decidit † quod homines
& ſubditi poſſunt compelli ad
faciendum & præſtandum do-
minis terrarum ea quæ longo
tempore præſtiterunt & quæ ſo
liti ſunt facere & præſtare ex
longeua conſuetudine: ſi allega
tur aliqua cauſa ſpecifica & le
gitima quamuis aliter de veri-
tate ipſius non probetur: & il-
lud eſt valde elegans conſilium
pro nobilibus & dominis terra
rum qui conſueuerunt percipe-
re operas ſeu roydas & alia ſer
uitia a ſubditis ſuis: & non poſ
ſunt probare de titulo: quia ſuf
ficit ꝙ probent præſtationem
diuturnam ſeu longam conſue-
tudinem: allegando aliquem
legitimum titulum ſiue obliga-
tionem validam præceſſiſſe cō
currentibus tamen his de qui-
7 bus infra. † Aut vero ſecun
do caſu quæritur: an præſuma
tur titulus ex ſola patientia:
non interueniente aliqua præ-
ſtatione & tunc ſi tractatur de
modico præiudicio: vt de indu-

pręſumitur titulus: nec pariter
in vſufructu: quia eſt pars do-
minii. Sed in his quæ ſunt ſle-
uis pręiudicii pręſumitur vt in
ſeruitutibus. Fallit prima con-
cluſio ſecū
cēda vel p̄ſumēda dū ipſum
ſeruitute p̄ſumit̄ qn̄ vltra
titu- pati inter
uenit præ
ſtatio: quia tunc etiā in his quæ
ſunt grauis præiudicii præſumi
tur titulus: vt ſi quis longo tp̄e
tenuit rem vt emphyteoticam me
ſciente & patiente vel vt vaſal
lus per longū tp̄s ſeruitia pręſti
tit. requiritur tn̄ ſecundum eum
ꝙ allegetur ius feudi vel em-
phyteoticū & ſic titulus præ-
ſumptus mouetur per text. in l.
iuris emphyteotici.& in l.ſi.C.
de fund.patrimo.lib.xj.& quid
ſi quis collegit pedagiū per de-
cenniū an præſumatur cauſa al
legata vide per But.in d.c. per
uenit.col.xxiij.circa ſi.& ſeq.
& ibi quid rector parochialis
eccleſie paſſus eſt decimas in
eccleſia ſua colligi ab alio per
longum tempus & quid in cen-
ſu & quid in iure eligendi: &
quid in iuribus epiſcopalibus
an præſumatur titulus ex diu-
turnitate temporis & an tēpus
confirmet titulum inualidum:
tangit ibi col.ſi.& ad materiā.
d.l.cum de in rem verſo. vide
Panor.in c.fin.de cā poſ. & ꝓ-
prie.& Cepol.in tract.ſerui.vr-
ba.prędi.c.xx.col.ij.in fin. &
ad id quod dixi.ſupra de peda-
gio ſi quis collegit per longum
tempus an præſumatur titulus
vide pulchre per Ioan. Andr.in
addi.ad Specu.in titu.de cauſa
poſ.& propri.§.quia vero,ver.
quid de colligentibus.

titulus ex curſu longi tēporis: ſi allegetur: talis titulus preſumptus ſufficit ad preſcriptionem & acquiſitionem ſeruitutis: licet ſit ſeruitus diſcōtinua: & ſeu ex curſu longi temporis cum allegatione tituli præſumitur legitime conſtituta ſecūdum gl. in d. l. cum de in rem verſo. in gloſſ. magna: quæ ita procedit: & ibi plene no. Bar. col. iij. & eſt melior gloſ. in l. ſeruitutes la grande. in princ. in gl. magna circa fin. vbi late no. Bart. Flori. & Pau. de caſt. ff. de ſeruit. tit. generali. & ibi Pau. col. vlt. optime declarat: & atteſtatur hanc eſſe cōmunē opin. cano. & legiſt. Et has glo. ſequitur etiam Bart. in l. quæ in aliena. §. j. circa fi. ff. de acqui. he. & ibi late per Alex. col. fi. quę relatis varijs opinionibus tenet opi. glo. & Bart.

Handem concluſionem firmant Albericus in l. ii. C. de ſeruitu. & aqua. & Ange. Are. in. §. eque. col. v. verſ. cautela. inſtit. de actio. dicens: ꝙ ita cōmuniter tenetur. Et late Cepo. in tracta. ſerui. vrba. præd. ca. xix. incip. octauo. principaliter. col. ij. qui etiam atteſtatur hanc eſſe communem opi. & ꝙ ſemper vidit obſeruari opin. gloſ. in practica. Feli. in c. de quarta. col. xiiij. & ſeq. ver. fallit ſecundo. de præſcrip. vbi diffuſe tractat iſtam materiā: & refert hanc concluſionē eſſe communem. & late examinat Alex. in l. ſi certis annis. col. penul. & vlt. C. de pact. cōcludens relatis opi. omnium hanc opin. eſſe veriorē: & quod iſta opi. ſeruaretur in practica: ma maxime propter autoritatem prædictarum gl. & refert. quod pro illa conſuluit: videlicet cōſi. lxviij. circa primum dubiū colum. j. vel. ij. verſi. præterea poteſt. v. volu. vbi plura allegat. Aut vero & tertio caſu tractatur de magno pręiudicio: vt de præſumendo titulū tranſlatiuum dominum ſiue habilē ad dominii translationem. Puta emptionis: donationis: & alium ſimilem. Et tunc non præſumitur ex ſolo curſu longi tēporis. Sed requiritur quod ꝓbetur titulus verus vel putatiuus iuſto errore cauſatus: alias præſcriptio non procedit: nec quæritur dominium vel præſcribendi conditio. Tex. eſt in l. celſus. ff. de vſuca. & in l. nullo. C. de rei vendi. Per quæ iura ita concludit Bart. in d. l. cū de in rem verſo. col. iij. & in l. j. §. fi. col. pe. ver. contra hoc tamen dictum. ff. de aqua plu. arcen. & in ſua. q. incipien. mulier habens amplum patrimonium. colum. vlt. & in d. l. ſeruitutes. dicēs. Quod in his quæ ſunt magni præiudicii non habet locum. l. cum de in rē verſo. Sicut eſt in acquiſitione dominii vel partis eius. Ex quo infertur quod ſi poſsiderem rē tuam tanquam meam per longum tempus. te ſciente & patiēte: vel etiam vſumfructum eius: qui eſt pars dominii. l. iiij. ff. de vſufruct. Et poſtea dicerem te mihi eam vendidiſſe vel conceſsiſſe: nō probaretur per hoc venditio vel conceſsio. Sed in his quæ ſunt parui præiudicii ſicut ſunt ſeruitutes prædiales per quas non acquiritur dominiū nec pars eius procedit opi. gl. in d. l. ſeruitutes. vt eſt de

mente

mente Bar. vbi ſupra per tex. in l. ſi filius. C. de pet. her. & l. qui in aliena. §. j. ff. eo. tit. & in l. quam tuberonis. §. ſunt quædam. ff. de pecu. & per gloſſ. not. in ſimili. in l. penulti. C. commu. diui. vbi contra patientem præſumitur titulus diuiſionis: quia eſt parui præiudicij: vt ibi not. & ita declarat Paul. de Caſt. in l. ſeruitutes. colum. fi. circa me. Et ſic colligitur limitatio ad gl. or. & cõmuniter approbatã in d. l. ſeruitutes. vt procedat in ſeruitute prædiali: quia illa ex patientia & vſu lon. tẽpo. bene præſumitur conſtituta: ſiue præſcribitur longo tpe: ſi titulus allegetur cũ ſit modici præiudicij. Sed locũ non habet in ſeruitute perſonali: vt in vſufructu: quia ibi verſatur magnum prȩiudicium: vt ſentit Bar. in d. l. ſeruitutes. circa me. commen. verſi. non obſtant. l. cũ de in rem verſo. vbi dicit ꝙ patiente idem eſt quod in faciente ſeu præſtante in his quæ non ſunt magni præiudicij hoc eſt in his in quibus nõ vertitur amiſsio dominij per iura præalleg. & in d. l. j. §. fi. verſi. contra hoc tamen dictum. ff. de aqua plu. arcen. & in d. q. mulier habens &c. col. fi. Sequitur & declarat Cæpo. prout ſupra in d. c. xix. col. ij. circa fin. in tract. ſer. vr. prædio. & Are. in d. l. §. eque. col. v. Paul. de caſt. in d. l. ſi filius. circa me. per illũ tex. verſ. & per iſtam. l. dicit. Bart. & doct. communiter ſequuntur. vt dicam infra quamuis ipſe Bart. in. d. l. cũ de in rẽ verſo. col. iij. verſ. ſed mihi dicat expreſſe contrarium ꝙ in præſcriptione ſeruitutis realis vel etiam perſonalis vt vſufructus ex diuturna patientia titulus p̄ſumatur & male: quia hic tractatur de magno prȩ-
a iudicio [a] cũ vſufructus ſit pars dominii vt prȩdixi: & declarant præfacti doct. & firmat Bald. in l. fi. C. ne de ſtatu defun.
8 † Præterea prædicta concluſio gl. communiter approbata debet intelligi & limitari quãdo apparet quod ille vſus fuiſſet tanꝙ ex cauſa ſeruitutis ibi debite: aduerſario ſciente & patiente. Alias non procederet: ſi ſimpliciter de vſu probaret vt per Alex. in d. l. ſi certis annis. cir fi. commen. poſt Sali. ibi in fin. Et idẽ firmat Alex. conſi. cviii. in cã & lite vertente. circa fin. ij. vo. vbi ex lõgo tẽpore in his præſumitur titulus licet agatur de graui p̄iudicio ibi rõne aſsignat.

a Vide latius in ij. q. prin. ſecũdæ partis quartæ principalis. verſic. tertio limita. & plene Butri. in rep. c. peruenit. colũ. xxii. circa fin. de cenſi. vbi dicit ꝙ in caſu no. p gl. in l. pe. C. cõmu. diui. ex patientia p̄ſumet̃ diuiſio: et pariter in l. ſi ſeruus. & in l. qui in aliena. §. j. hic adductis. quia ibi agit̃ de modico præiudicio. Secus ſi ꝗ magno ꝗa tunc non præſumit̃ vt ibi per eum. colũ. xxiij. q limitat hoc vltimum dictum in duobus caſibus ibi p eum notatis videlicet in poſſeſſiõe beneficiali & matrimoniali quia ſecũdum eum

vbi dicit ꝙ oportet vt ſiat pro-
bario ita qualificata ſcilicet ꝙ
vſus eſt ſeruitute ex illa cau-
ſa allegata per decem annos in
ter præſentes.& Felyn.in c.de
quarta.col.xiiij circa ſi.verſi.
vel concorda. de præſcr. vbi
reſpondent poſt Paul.de Caſtr.
in d.l.ſeruitutes.colum ſin.mo-
tiuis contrarijs. Et hoc modo
concordant contrarias opinio-
nes. Et ex his colliguntur
duæ limitationes ſeu declara-
tiones ad prædictam couclusio
nem vltimo relatam quã Pau.
de Caſt.& Fely.vbi ſupra atte
ſtantur eſſe communem Cano.
& Legiſt.& Alexan. præalle.
conſi.lxix.col.ij. verſic.prete-
rea. v.volu. vbi late compro-
bat.& de hac materia latius di
cam in ij.parte iiij. partis prin
cipalis in materia præſcriptio
nis ſeruitutum. Nunc genera
liter limita totam prædictã do-
9 ctrinam prout infra. † Primo
limitatur prędicta doctrina ex
mente Barto. vt non procedat
vbi ius cõmune reſiſteret prę-
ſcribenti:quia tunc nunꝗ prę-
ſumitur tit.ex præſtatione diu
turna ſeu ex curſu longi tem-
poris: vt ſi vnus prælatus pro-
baret ſe longo tempore perce-
piſſe decimas in parochia alte-
rius:ex quo ius commune reſi-
ſtit. Sed tunc requiritur tem-
pus: cuius initij &c.c.j.de prę-
ſcrip.in vj.iuncto.cap.ad deci-
mas. de reſtitutio. ſpolia. codẽ
lib. & l. competit. C. de præ-
ſcriptio. xxx. annorum.ita ſe
ipſum declarat Bart. in d.l.cũ
de in rẽ verſo.colũ.iij.& in lo
cis præallega. & in decimis
ſentit Felyn. in d.c.de quarta.
col. penulti,verſi,conſidera ſe-
cundo. & loquitur ſub dubio
forte. quia ibi non meminit de
Barto. not.do.Iaſ.in d.l.ſi cer-
tis annis.prope ſin. in xj.limi.
10 ponens aliud exemplum. †Se
cundo limitatur prædicta do-
ctrina ex mente Bartol. in d.l.
cum de in rem verſo. col.iij.vt
non procedat : vbi principali-
ter tractatur de præſumendo ti
tulum ad commodum & fauo-
rem patientis:quia tunc ex ſo-
la patiẽtia titulus præſumitur:
licet præſtatio non interuene-
rit:et quãuis tractetur de acqui
ſitione dominij vel partis eius:
per tex.in d.l.ſi filius.C.de pe-
ti. hære.quem Barto.& Docto.
ibi reputant ſingularem: & per
text.not. in l. qui in aliena.in
princ. verſi. ſed ſi non adiecit.
vbi Alexan. plene tra.de intel
lec.illorum iurium.ff. de acqui
ren. hæred. Et text. in d.l.ſi
filius. facit ſingularem idem
Alexan.& per illum dicit plu-
ra notanda.conſil.lxxix.circa
primum de quo quæritur. col.
ſed præmiſsis omnibus non ob
ſtantibus.j.vol. Et intelle.d.
l.ſi filius. late explicat d. Iaſ.
in l.j.colum.v.C.qui admit.&
limitat quinque modis. & de-
clarat Alex.in l. ſciẽdum. col.
iij. vel iiij.ver.itẽ fallit ſecun-
dum Ange. ff.de verb.obl.vbi
limitat illum tex.procedere in
terminis ſuis, ſcilicet quando
non tractatur principaliter de
præiudicio alterius: quia tunc
non ſufficeret longum tempus
decẽnij:ſed requiretur tempus.
xxx.anno.per tex.not. qui nõ
alibi ſecundum eum.in c. per-
uenit.in verbo.xxx. annis cũ
gloſſ. de empto. & ven. quem
ad hoc ibi ponderat Imo.& re-
fert

fert Alexan.ita tenere Pet.de
Ancha.conſi.cxxvij.ex conſi-
lijs excellentium doctorum &
Paul. de Caſt. conſi. xlviij. in
cauſa quæ dicitur dicens: ꝙ eſt
ſingularis limitatio ad d.l.ſi fi-
lius. Et idem firmat ipſe Ale-
xand. conſi. lxxix. præalleg.
col.ij. circa fin.ver. fortifican-
tur.j.vol.refert Iaſ.in d.l.ſi cer-
tis annis.col.fi.in v.limi:& la
te not.in d.l. ſciendum. colum.
vj.& vij.& in d.l.j. colū. v. in
iij.limi.C. qui admit. Vbi di-
cit:ꝙ Alex.in d.l. qui in alie-
na.in prin.col.iij.ver.ſed con-
tra prædicta tenet contra iſtā
limitationem per d. l. ſi filius.
vbi tractabatur de præiudicio
patris.& propterea dicit Iaſo.
ꝙ Alexan.in hoc fuit ſibi con-
trarius.Sed ipſe Alex.ibi ver.
ſed reſponde:ſoluit hâc difficul
tatē:& reſpōdet quod in d. l.ſi
filius.& in d.l.qui in aliena.in
prin. tractabatur de modico p̄-
iudicio:ideo tūc præſumitur cō
ſenſus.Et ſic non eſt Alex.ſibi
contrarius recte intuenti.quic-
quid dixerit Iaſ.Et hanc limi
tationē ſeu declarationē refert
& pungit Fely.dicens eā nō eli
ci ex text. in d.c.peruenit. quē
pōderat in c. ſicut.col.xv. vel
xvj.ver.ſecundo aduerte.de re
iudi.Et eā ſequitur d.Frā.Cur.
conſi.lxxvj.ſuper motiuis.col.
ij.circa me. Confirmat̄ iſta li
mita. ſeu declaratio Imol. &
Alex.ex no.per Bar.poſt anti-
quos.in l.litibus.C.de agri. &
cēſi.& in l.ſolent.§.j.circa fin.
cōmen.ff.de offi. procō. & per
Cy.& Bal.ī d.l.ſi certis annis.
col.fi.& ibi refert Iaſ.colum.
11 vlti.in vj.limi.† Vbi volunt:
qđ qñ agitur de obligando ali-
quem ad ſeruitiū
perſonale puta ad
ius vaſallagij: vel
ſubiectionis: tunc
requiruntur tri-
ginta anni licet
etiam interuene-
rit præſtatio: ex
quo agitur de mu-
tuatione ſtatus & ſubiectione
perſonæ & ſic de maximo præ-
iudicio.ſecundum Bart.vbi ſu-
pra & latius dicam in j.q pro-
xime.ſeq. Et intellec. d.l. ſi
filius.excutit Alex. in d.l. quī
in aliena.circa fi.ij.col. verſi.
extra glo.& conſi. cxiiij. viſo
& diligenter conſiderato the-
mate.col.pen.verſi.quarto cō-
probatur.iij.vol. & conſi. xij.
viſo proceſſu .col.fin.iiij.volu.
Qui vbique dicit:quod in caſu
d.l.ſi filius.tractabatur de mo-
a dico præiudicio. [a] & idē Ale-
xan.conſi.ponderatis his: col.
pen.circa prin.v. volu. ibi di-
cit quod illa iura nō habent lo
cum vbi tractatur de præiudi-
cio iuris dominij: ſed alterius
minoris.& fuit intellec. Bart.
in d. l. cum de in rem verſo.
colum.iij.& in præallega.qō.
mulier habens amplum patri-
monium. colum. vlti. vbi late
declarat.& Paul.de Caſt.in d.
l.ſi filius. Sequitur Fely.in d.
c.ſicut colum. xvj. verſicu.ſe-
cundo aduerte. de re iudi. fir-
12 mans poſt Bartol.†quod nun-
quam præſumitur titulus ex
patientia longi temporis: vbi
agitur de magno præiudicio:
& Iaſon.in l. prima colum. v.
in quarta limitatio.C. qui ad-
mit.quæ declarat poſt Bartol.
vbi ſupra: quomodo in caſu di
cta lege ſi filius, dicatur agi

a Adde do. Franciſc. Cur. conſil.lxxvj. ſuper motiuis. colum.ij.circa mediū.

de modico præiudicio filij licet alij intelligãt: quod ibi tractabatur de modico p̄iudicio. patris:& nõ filij: vt per Alex. in d.l.qui in aliena.colum. iij. verſi.ſed hęc limitatio. Et etiã declarat Alexan.in d.l. ſi certis annis.colum.fin. Et vidẽtur Bartol.et docto.variare circa intellec.illorum iuriũ: quia aliquando dicũt:ꝙ in l.ſi filius. tractatur de præiudicio filij. Aliquando de præiudicio patris &c.& ꝙ in d.l.qui in aliena.§.j. tractabatur de præiudicio filij: & tamen recte intuenti videtur vnus & idem caſus. d.l.ſi filius.& l.qui in aliena.§.j.reſpectu affectus:licet diuerſificentur.in facto.Nam vtroque caſu commodum quæritur patri: vt declarat Paul. de Caſt. in d.l.ſi filius.circa princ. No. Bal.in l.j.colum.penul. verſi. not. glo.C.de fideicom. dicens ꝙ in caſu.d.l.qui in aliena.§.j. tractabatur.de commodo patiẽtis: non de incommodo: licet alij aliter dicant. Alium notabilem intellectum ad illam l. ſi filius. & l. qui in aliena. in prin.vltra Iaſ. in locis præal. poſuit Alex.conſi.ix.viſo themate ſupraſcripto.colum. fina. verſi.non obſtat.ſi diceretur.et melius.verſi. poteſt etiam aliter reſponderi prope fin.iij. volu.vbi dicit ꝙ ideo ibi præſumebatur pręceſsiſſe iuſſum patris ex illa diuturna patientia patris:quia pater allegat ſe iuſſiſſe filium adire hæreditatem. Nam tunc præſumitur ꝙ ſucceſſerit adeo ꝙ patri acquiritur commodum & incommodum illius hæreditatis delatę filio. Secus dicit ipſe quando pater negaret ſe iuſsiſſe quia tunc non præſumeretur in caſu illius.l. cum ſimili. præceſsiſſe iuſſum: licet interuenerit diuturnitas temporis quia ſolennĩtas extrinſeca non præſumitur.l.quecunque.§.pe.ff. de publi.& refert Alexan. quod iſte fuit intellec.Salyce.in d.l. ſi filius.vbi hoc voluit Saly. licet non loquatur tam late in ſ. qõ. & dicit ſecus eſſe quando pater ipſe poſſediſſet. vt in caſu. d.l.qui in aliena.§.j. vbi idem ſenſit Alex.poſt Paul. de Caſt. col. viii. circa med. declarans quomodo ibi patientia allegetur contra patientem. Et ſecundum prædicta non videtur probari limitatio ſupra relata: quæ elicitur ex verbis Bart. in d.l. cum de in rem verſo. colum.iij.in d.l.ſi filius. per quã mouetur Bartol. quia ibi non tractabatur ſimpliciter de mero commodo: vt ſenſit Bartol. vbi ſupra. Sed etiam de præiudicio: licet modico: prout vult Bart.in eademmet.l. cum de in rem verſo:& in locis pręalleg. & communiter volunt docto.

Procedit tamen proculdubio hæc limitatio: quia ſi præſumitur conſenſus ex patientia diuturna: vbi tractatur de modico præiudicio: tanto magis vbi agitur de commodo: per doct. Bartol.in l.quæ dotis. colum.penul.ff.ſolu.matri. Sed pro pleniori intellec. d. l. ſi filius.moueo dubium.Nam videtur:ꝙ ibi nõ tractaretur de aliquo præiudicio: ſed de commodo tantum. Ita probat ille tex. in illis verbis commodum acquiſiuiſſe videtur. Et firmat Alexan.in l.ij.§. voluntatem.

circa

princip.ff.ſolu.matri. & Bald. ante eum. licet non alleget. in d.l.j. colum pen.verſi. not. dicit glo.alibi.C. de fideicõmiſ. Et ſic probat limitationẽ Bar. ſupra relatam. Ergo non procedit prædictus intellec.Bart. & docto.ꝙ ibi tractabatur de præiudicio patris: quamuis modico. Vnde videtur ſecus eſſe: qñ hæreditas delata filio eſſet oneroſa: quod tunc non ſit præſumendus conſenſus patris in caſu.d.l.a contrario ſenſu: iuncta doctrina Bartol.in d.l. quæ dotis.colum.penul. vbi concludit quod facilius præſumitur conſenſus quando tractatur de fauore & commodo alicuius: ꝙ̃ vbi tractetur de p̃iudicio ſuo. Iſtum intellect. ſenſit Bald. in d.l. ſi filius. ad fin. Et deinde reprobat per illam l. quia hæreditas in ſe habet commoda & incommoda. & ideo etiam ſi hæreditas eſſet damnoſa: locum habet illa.l.ſecũdum Bal. per tex. in l.ſi hæreditatem.ff. man.& ibi idem ſentit Salyc. circa med.com.ver. & hæc faciũt ad quæſtionem.& ſecundũ iſtum intel.non erit ſimpliciter verum dicere ꝙ ibi tractaretur de modico præiudicio: nec videtur procedere alius intel. Saly.& Alexã. ſupra relatus. Niſi dicatur ꝙ ibi pater allegabat ſe iuſiſſe: quo caſu ſibi quæritur cõmodum & incõmodum vt ipſi dicunt. Vel dic ſecundum Bal.no.in l.ij. C. de legi. hære.ꝙ in caſu.d.l.ſi filius.agebatur principaliter de fauore patientis: videlicet de acquiſitione. & ideo licet in cõſequenti ã poſſet redundare damnũ ex aditione hæreditatis damnoſe: tñ hoc non attẽditur per regulã l.ſi quis nec cauſam. ff. ſi cert. pet.ad quam plura not. Alex. cõſi.j.viſo ꝓceſſu.col.pen.ver. item reſpondeo.iij.vol.& bene facit tex.in l.j.ff. de auto.tuto. licet Bart.habuerit aliũ intel. ad illam l.in d.l. cũ de in rem verſo.colum.iij.& in d. q. mulier &c.col.fi. Et rõnẽ.d.l.ſi filius.aſsignat Bald. in d.l. ij. in fi.commen.C. de leg. hære. Alex.in d. l. qui in aliena.§.j. circa prin.iij.col.& in d. l.ij. .§.voluntatem.circa prin.commen. Vel dici poteſt vltra docto.ꝙ ibi hæreditas poterat ita afferre commodum: ſicut incõmodum ratione dubij facilius præſumitur cõſenſus per not.doctri.Bart.in l.quo.n.in prin.ff. rẽ ra. ha. Et bene facit ꝓ hoc intel. tex. in l. ſi pr̃ puelle. C. de inoffi.teſta.& in l. de fideicom.C.de tranſ.cum ibi not.in ratione ſui. Et pondera: quod in caſu.d.l.ſi filius.interueniebant duo: videlicet diuturnitas temporis:& longa poſſeſsio: vt ibi põderat Bal.& Alex. in d. l.qui aliena.col.iij.circa prin. ver. præterea. Tertio limitatur prædicta doctrina ex mente Barto.in d.l.cum de in rẽ verſo.circa fi.iij.col.vt non procedat: vbi tractatur de præſumendo titulo liberatorio: quia tunc ex ſola patientia lon.temp. nõ præſumitur titulus per legem liberti s.§.j.ff. de ali.& cib.lega. Et patet in omnibus legibus q̃

13 dicunt † quod actionibus perſonalibus non præſcribitur minori ſpacio.xxx.an.l.ij. C. de conſti.pec.cũ concor. Secus ſi cũ patientia lon.tẽpo.alia interueniãt: vt in caſu.l.procula. ff.

de proba. De cuius intelle. di-
cet infra. Fallit hęc cõcluſio:
niſi agatur de liberatione lucri
14 odioſi: vt vſurarij: † quia tunc
ex curſu lon.tẽp. pręſumitur ti-
tulus liberatorius. vt l. cũ qui-
dã.§.diuus.ff.de vſur.& l.cum
poſt.in princ. ff.de iure dot. Ita
colligitur ex verbis Bart. vbi
ſupra & in l. quæ dotis. col. ij.
ver.opponitur.de l.ꝓcula.&c.
ſolu.ma. Et intellec.d.§.diuus
excutit Alex.cõſi.xvj. in præ
ſenti cõſultatione.col.vlt. ver.
nunc reſtat.& conſi.lxiij.ſtan-
tibus his col.iiij.verſi. non ob-
ſtat.ẽt ꝙ alimentis ꝑſcriptũ ſit.
iiij.vol.Et plenius Rom.conſi.
cccccxvij. in caſu ꝓpoſite con
ſultationis.col.v.ver.ſecũdota
men.vbi dicit ꝙ ille tex.loqui
tur in vſuris quę veniũt vt me-
rũ lucrum.Secus aũt in vſuris:
quæ debentur tanꝗ̃ intereſſe:
vt in vſuris dotis propter ſup-
portata onera matrimonij do-
te nondũ ſoluta qa ille nõ intel
liguntur remiſſe licet maritus
nõ petierit & tacuerit p decen-
nium.Et ibi facit Roma.cõclu
ſionem:qđ ſola tpis diuturnitas
ad pręſcriptionẽ nõ ſufficiẽs ſeu
taciturnitas in non petẽdo de-
bitũ nõ inducit remiſsionẽ de-
biti per caſum . in d. l. libertis
quos.§.j. Fallit in tribus caſi
bus ſecũdũ Rom.vbi ſupra.Pri
mo in debito odioſo ſeu lucro
penali:vt vſurario.d.l. cũ qui-
dã.§.diuus.& licet Rom.nõ al-
leget: ita intelligit expreſſe
Bar.in locis prędictis. & ſequi
tur Alex. in pręalle. conſilijs:
vbi ẽt intelligit illũ tex.in ver
bo lõgi tpis:loqui de decennio:
reprobata glo. quę intelligit de
15 triẽnio vel quinquẽnnio. †Se
cũdo fallit ſcdm Rom.in lucro
dotis: quã vir lucratur propter
diſſolutionẽ matrimonij cõtin-
gentẽ culpa mulieris: vt eſt ca-
ſus in l.cũ poſt.in prin.ff. de iu
16 re dot. †Tertio fallit:qñ cõ
currũt hęc tria.ſ.ius ſanguinis:
diuturnitas tpis:& multiplica-
ta computatio rõnis.vt in caſu
no. in l.procula. ff.de proba. &
hæc tria requiruntur copulati-
ue: vt locũ habeat diſpoſitio il-
lius. l.ſcđm gl.& Bart.in d.li-
bertis quos.§.j.& no.doc. præ-
ſertim Are.in l. recuſari. ff. de
acqui.hęr.Et plene Alex.cõſ.
xlvj.viſis & accurate cõſidera
tis.in ſi.j.vol.& cõſi.lvj.in prę
ſenti conſultatione ad fin. iiij.
vol.vbi bene explicat intel. d.
17 l.procula. †Subdit Rom.pręal.conſi.cccccxvij.col.v.vltra
med.ꝙ ſi vir per totũ tps durã-
tis matrimonij tacet quia non
petit vſuras ſeu intereſſe dotis
ſibi nõ ſolute ipſum ſilentiũ cõ-
tinuũ inducit tũc tacitã ipſarũ
vſurarũ ſeu intereſſe remiſsio-
nẽ.Iſte eſt text. ſing.ſcđm Ro.
iũcta gl.ij.in l.vir vſuras.ff. de
dona.inter vir.et vxo.q̃ ad hoc
probandũ alleg. optimũ tex. l.
j.cũ oportet.§.ſinautẽ res.C. de
bon.quę li. vbi ſi pater in vita
ſua nõ petijt vſumfructũ bono-
rũ aduentitiorũ filij ſibi debitũ
vr̃ remiſiſſe nec hęredes p̃ris
poſſunt petere:ſed Bar.in d.l.q̃
dotis.col.ij.vr̃ intelligere tex.
in d.l.vir vſuras. ꝙ loquat̃ in
vſuris quę non petebãtur tanꝗ̃
intereſſe:ſed tanquã promiſſe:
certa quãtitate expreſſa: & ſic
ĩ lucro odioſo: vt refert Alex.
pręall.cõſ.lxiij.col.iij.vel iiij.
ver.ſimilit nõ obſtat.l.vir vſu
ras.iij.vol. vbi dat alios intel-
lectus

lectus ad illũ no.tex.ſcđm quos
nõ põt ꝓcedere p̃dicta.cõcluſio
Rom.in pręalleg. cõſi. qui im.
pugnat quãdã opi. Bal.in quo-
dã ſuo cõſi. vbi tenuit ꝙ mari-
tus videat remiſiſſe vſuras ſeu
intereſſe dotis nõ ſolute tacẽdo
p decenniũ. Veruntñ non inue-
nio quicquid dicat Alexã.vbi
ſupra ꝙ Bar.ĩ d.l.quę dotis fa-
ciat aliquã mentionem de tex.
18 in d.l.vir vſuras. †Quarto fal
lit vltra Rom. in caſu ſingu.l.
quicũq;.C.de appo.pub.lib.x.
vbi ille q tribus annis ꝓximis
oſtẽdit ſe ſoluiſſe tributũ vel cẽ
ſum:p̃ſumitur vſq; retro poſteã
ſemper ſoluiſſe niſi ꝓbetur cõ-
trariũ.& illũ tex.ad hoc ibi re
putat ſing.Bar.& dicit aureum
Bal.in c.litere.ad fi.de dila.&
ita per illũ tex.determinat gl.
i emphyteota ꝙ p̃ſumit ſemper
retro ſoluiſſe ſi probat de ſolu-
tione triũ annorũ proximorũ
in l.ij.in glo.magna.C.de iure
emphy.Not.Iaſo. in d.l. ſi cer-
tis annis.circa fi.j.col.ver.ad-
de ſimiliter. Et illũ not. tex.
limita & declara vt p Alexã.
cõſi.cvj.magnifice pręto.col.
j.circa fi.& ſeq.iij.vol. & ple-
nius p Iaſ.in trac. iur. emphy.
col.lxxiij.& ſeq.vbi ponit: an
procedat generaliter in quoli-
bet qui tenetur ad annuã pẽſio-
nẽ:& refert plures extollentes
illũ tex.& eũ multum exornat
& limitatur illæ ſolennis tex.
in d.l. quicunque. vt procedat
dummodo probetur de tribus
ſolutionibus ſeparatis quolibet
anno:ſecus ſi eſſet facta vna ap-
poca vel cõfeſſio ſimul pro tri-
bus:vt per Alexan.in d.l.qui-
cunque. in apo. ad Bartol. &
per Iaſo.ibi ſupra & in l.ſi cer-
tis annis.colum.ij. in princ.C.
19 de pac. †Et not. quod licet
ex patientia lõgi temporis cũ
præſtatione vel ſine aliquando
inſurgat præſumptio iuxta pre
dicta: debet tamen allegari id
quod præſumitur ex tempore:
vt titulus vel conſenſus. Alias
non reſultaret præſumptio: ex
eo quod fuit allegatum licet
probarentur extrema ex qui-
bus inſurgit ſecundum Paul.de
Caſt. in dicta l.ſi filius. per l.ſi
adulterium cum inceſtu.§. idẽ
pollioni.ff.de adult. & per do
ctri. Bartol.in l.cum quid. co-
lum.vlti.ff.ſi cert.peta. Et ibi
late not. Iaſo. colum. penulti.
& vlti. Et plene Felyn. in cap.
cum ordinem.colum.penul. de
reſcrip. Alex. in l.a diuo pio.
§.ſi ſuper rebus.colum. vij.ff.
de re iudi. Et in terminis no-
tat Bald. in dicta l.ſi certis an-
nis. & ibi refert Iaſo. colum.
fina.in iiij.limita.C.de pac.&
Paul.de Caſt.in d.l.qui in alie
na.§.j.& fuit de mente Bartol.
ibi circa prin.vbi Alexan.not.
colum.pen.ver. extra glo. Fe-
ly.in c.de quarta. colum. fina.
circa prin.verſi.& iſtis adden
dum de præſcriptio. & hoc vl-
tra Alexan.& Moder.expreſ-
ſe ſenſit Bartol. in d.l. cum de
in rem verſo.colũ.ij. circa fin.
ver.veniamus ad tertiũ.& col.
j.in ij.opi.licet Bald.in d. l.ij.
C.de legi.hered.dixerit cõtra-
riũ & male:et plene dicetur de
hoc in repetitio.l.celſus.in iij.
parte. Prędicta doctrina cum
tribus principalibus limita ſu-
pra relatis elicitur ex verbis
Bartol. in dicta l. cum de in rẽ
verſo.col.iij.verſi. ideo diſtin-
gue. & in l.prima.§.fina.ff. de

aqua plu. arcen. & plenius in ſua diſput. incipit quędam mulier. col. vi. vbi principaliter diſtinguit an tractetur de magno vel modico præiudicio ad præſumendum titulum ex curſu temporis cõtra patiētem. & ſequitur Fely. in d. c. ſicut. col. xvj. ver. ſecundo aduerte de re iu. & late Iaſ. in l. j. col. v. in iiij. limit. C. qui admit. & plene no. Alex. in d. l. ſi certis annis. col. pen. & vlt. C. de pac. vbi Iaſ. plura cumulat ad materiam. d. l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. & limi. duodecim modis. & in §. præiudiciales. in tribus vlt. col. inſti. de actio. ſed non ponit claram & perfectam doctri. Vnde ex omnibus prēmiſſis vt clarior habeatur doctrina circa diffuſam & intricatam materiam. d. l. cum de in re verſo. facio infraſcriptas breues concluſiones.

20 † Prima concluſio eſt. Quod vbi interuenit diurna p̄ſtatio cū curſu longi tēp. præſumitur titulus vt ex prędictis apparet. & hæc non diſtinguit: an tractetur de modico vel magno præiudicio: vt aperte ſentit Bart. in locis præal. & Pau. de Caſt. in d. l. ſi filius. circa me. & expreſſe vult. d. Ant. de But. ĩ rep. c. peruenit. colū. xxij. circa fin. de cenſi. Iſtam concluſionem limita prĩcipaliter et vtiliter tribus modis & longe plenius q̄ referat. d. Iaſo. vbi ſupra vltra quem addā multa.

a Quod hoc caſu debeat allegari cauſa ſpecifica & legitima p̄ſtationis ĩ libello ut p̄ſumat̄ titulus allegatus late firmat Alex. cōſi. 124. j. colum. iiij. volu.

21 † Primo limita: vt non procedat: vbi conſtare poſſet aliquem ſoluiſſe non animo ſe obligandi vere vel præſumptiue: puta per proteſtationem: vel aliter. Quia tunc diutina præſtatio obligat in futurum. Ita no. limitat Bal. in l. fi. C. ne de ſtatu defun. ſequit̄ Alexan. conſi. cxc. mature digeſtis ad fi. ij. vol. Et ēt ratio: quia illa p̄ſumptio quę inſurgit ex lōga præſtatione: non eſt iuris & de iure: ſed recipit probationē ad oppoſitum: vt infra dicetur. Vel ſi appareat ſaltem per aliquas præſumptiones: q̄ præſtatio facta fuerit non animo obligandi: ſed gratis. Vnde ſi quis prætendit titulū donationis nō probat ipſum virtute. d. l. cū de in rem verſo. Quia prēſumptio iuris eſt in contrariū: q̄ nemo velit donare & iactare ſuum. l. cum de indebito. ff. de proba. ſecundū Bal. no. in d. l. fi. per gl. ord. in l. ſolēt. §. fi. in gl. fi. ff. de offi. procon. Refert hic vltimū & ſequitur Iaſ. in d. l. ſi certis annis. prope fi. cōmen. in xij. limi.

22 † Secundo limita. d. l. cum de in rem verſo. cum materia procedere dūmodo capituletur: & probetur per actorē: q̄ ſingule prēſtationes dicti lōgi temporis factę fuerunt ex cā & titulo allegatis in libello: in quo debet in ſpecie allegari et exprimi cā valida [a] tituli & obligationis talis annue prēſtationis. Ita ſingulariter limitat Sali. in d. l. ſi certis annis. in j. q. & clarius in d. l. cum de in rē verſo. in j. et iiij. q. vbi dicit: q̄ hoc erit difficilis probationis: & pulchre refert & ſequitur Alex.

Alex.conſi.cxiij. ſuper primo dubio.j.vol.vbi multum elegãter declarat intellec. d. l.cũ de in rem verſo. cum materia: & illud cõſiliũ oĩno vide. Et Iaſ. ſuccinte & in confuſo. in d.l.ſi certis annis.col.iiij.circa fi.in ij.limi.& vltra eũ Alex.conſi. cviij. in cã & lite vertente inter dominos.circa fin.ij.vol.& conſi.lxxv.viſis & ponderatis col.iij.circa fi. iiij.vol.dicens iſtud eſſe de mente Bart.in d.l. cũ de in rem verſo. col.fi. vbi dicit hæc verba.Sed ſi non ſoluiſſet ſimpliciter ſed reſpectu certe cauſę:verbi gratia, ꝓ laborerio : ꝙ teneo a te domino meo vnũ par caponum tunc pſumitur titulus ẽt pro futuro tẽpore:quatenus teneat laboreriũ: & cogetur ad ſoluendũ:ſicut in l.noſtra. dicit Bar.pro tempore : quatenus teneo fortẽ cogor ad præſtationem vſurarũ . Ad idem.l.litibus.C.de agri.& cẽſi. Et eodem modo apparet: ꝙ non pręſumitur vaſallus nec titulus vaſallatus: niſi aliqua cõtemplatione ſoluiſſet. Et ſic intellige l.ſolent.in fin.ff.de offi. procon. Hæc ſunt verba Bart. ex quibus apparet quod Bart. vult ꝙ præſtatio fuerit formis & facta contemplatione certæ cauſæ:vt obliget in futurum.

Et hanc limitationem ſeu declarationem refert & ſequitur Felyn.in c.cauſam quę.col.iij. verſi.ſed aduerte.quia oportet ꝙ allegãs titulum de præſcrip. & ibi reſtringit:vt non procedat quando probaretur de tanto tempore cuius initij memoria non extat . Quia tunc non eſt opus: ꝙ quis probet præſtationem fuiſſe factam ex illa cã: allegata cõtra Alex.in d. cõſ. lxxv. Et fuit de mente Bar.in d.l. cũ de in rẽ verſo.col.ij.Et vltra Fely. hoc voluit Panor. conſi.xciiij. vř primo circa fi. j.col.ij. vol.& in c. ſi.col.ij.de cã poſſeſ.& proprie. Et iſtam materiam ante Sali.licet nullus alleget ſic declarauit Bal. in terminis in §. ſi qs ꝑ triginta.col.ij.verſi. & hoc modo in tit.ſi de. feu.fue. contro.vbi dicit ꝙ l.cum de in rem ver. locum habet in præſtatione formi.i.facta inſerta cauſa.Secus in informi:quia non debet plus operari pręſtatio ꝙ̃ ſtipulatio: quæ non valet ſine cauſa.l.ij.§.

23 circa ff.de excep.doli. † Item quia legum pręſumptiones non adaptantur ad ea quæ habent incertã formam errogationis. Alleg.ad hoc tex. in l.ſeio.ff. de an.lega. & ibi ſequitur Alua. formaliter referens verba Bal.col.j.& idem ſenſit Albe. de Roſa. vltra præfatos doct. in ſuo dictiona. in verbo præſcriptio.in ver. an currat præ-

24 ſcriptio.vbi dicit † ꝙ non currit præſcriptio contra eum:qui longo tempore aliquid ſoluit ſine cauſa ꝑ l.litibus. C.de agri. & cenſi.Et ſic innuit expreſſe: ꝙ præſtatio debet eſſe formis & cum cauſa. & ratio põt eſſe licet pręfati docto.non dicant: quia alias ſi non conſtat præſtationem fuiſſe formam & factam ex aliqua legitima cauſa pręſumeretur facta in dubio ex curialitate ſeu vrbanitate quo caſu nunꝙ̃ currit præſcriptio nec tunc habet locum.d.l.cum de in rem verſo. vt not.Specu. in tit.de pręſcript.in iiij.parte col,fin.verſi. hoc etiam not.Et not.

not.Inno.& Cano.in c.cum ec
cleſia ſutrina.de cauſa poſ. &
proprie & eſt gloſſ. ordi.in l.
ſolent.§.fin.ff. de offi. procon.
in gloſſ.fin. quæ dicit quod id
quod fit gratis:non debet ad
neceſſitatem deduci:& inducit
ad quæſtionem de ruſtico: qui
aliquid præſtitit aliquãdiu &c.
Et dicam in v.q.quartæ partis
quintæ princip. huius tract.

Tertio not.limita.d. l. cũ de
in rem verſo cum materia: vt
procedat dummodo non probe
tur de cõtrario ſecundum Cy
in d.l. ſi certis annis. in x. q.
Bald.& Paul.de Caſt. in l. ij.
C.de dot.promiſ.Io.And.in c.
fi. de cauſa poſ. & proprie. Et
eſt de mente gloſſ. & Archi.
in c.ſeruitium. xviij. q. ij. Et
voluit.d.Anto. in c. peruenit.
col.xviij.de cenſi. Et pulchre
ſequitur Alex.per alleg.conſ.
cxiij.vlti.col.j vo.Refert Iaſ.
in d.l.ſi certis annis.col. fin.in
prin. in iij. limit. Vltra quem
addo.gloſſ.in c.fin.in gloſ. ma
gna vltra med. de conſue. &
ibi But.Cepo. in tracta. ſerui.
vrb.prædio.c.xix.col.iij. vbi
25 dicit † ꝙ præſumptio.d.l.cũ
de in rem verſo. quæ inſurgit
ex longa præſtatione: non eſt
præſumptio iuris & de iure:qa
poteſt probari contrarium: vel
per confeſſionem partis.facien
do poſitiones de non titulo:aut
probando : quod ſolutum fuit
per errorem vel ex falſa cauſa
ſeu rem aliter ſe habere: vt ꝑ
Alexand.not.præalleg.conſil.
cxiij.col.vlt.verſ. pro confir-
matione prædictorum. j. vol.
26 vbi determinat not. † ſi em-
phyteote ſiue homines ſubditi
ſoluerũt;nedũ ꝑ decẽ;ſed ẽt per
xxx.& xl.annos maiorem pẽ
ſionẽ vltra modum in inueſtitu
ris deſcriptũ: quod non poſſunt
cogi ad ſoluendũ in futurũ: qa
per tenorem inueſtiturarũ con
ſtat de cõtrario.& ꝙ maior pẽ
ſio fuit ſoluta per errorẽ: quod
eſt bene notandũ.Quarto limi-
ta p̄dictam concluſionẽ: vt non
procedat qñ tractaretur:nedum
de magno: ſed de graui & ma-
ximo præiudicio: vt de muta-
tione ſtatus & ſubiectione per-
ſone. Quia tunc licet præſtatio
interuenerit:non ſufficeret lon
gũ tẽpus:ſed requiruntur xxx.
anni ſecũdum Bar. in l.ſolet.§.
j.circa fi.cõmen.ff.de offi.pro-
con.& in l.litibus. C.de agric.
& cenſi. & plenius dicam in j.
q.proxime ſequen. Quinto li-
mita.d.l.cum de in rem verſo.
cũ materia vt procedat dũmo
do præſtationes factæ per decẽ-
niũ fuerint ſeparatæ:& ſic vbi
p̄ſtatio fuit annua. Secus ſi fue-
rit facta vna ſolutio pro decem
annis vel pluribus ſcdm Cy.in
d.l.ſi certis annis. & Cyn. &
Bald. in l.ij. C.de dot.promiſ.
Bar.in l.eum qui. ff.de an.leg.
et not.Iaſ.in d.l.ſi certis annis.
col.ij.circa prin. Secũda prin
27 cipalis cõcluſio eſt: † ꝙ ſi nul-
la interuenit præſtatio: præſu-
mitur titulus allegatus ex pa-
tiẽtia longi temporis : vbi tra-
ctatur de modico p̄iudicio. vt
de p̄ſumenda ſeruitute.Et ita ꝓ
cedit gl.ordi.in d.l.ſeruitutes.
la grande. cũ ibi not. Et idẽ ſi
tractetur principaliter de me-
ro commodo & fauore patien-
tis per l.ſi filius. cũ ibi not.C.
de peti. hære. & plene dixi ſu-
pra ꝙ iſta concluſio eſt cõis:vt
late patet ex præmiſſis. Ter-
tia

tia concluſio eſt. Quod ex ſola patientia cum curſu longi temporis non interueniente præſtatione aliqua non præſumitur titulus allegatus: vbi tractatur de magno præiudicio: vt communiter concludunt Bar. & docto. in d.l. cum de in rem verſo. & in l. ſi certis annis. & in locis prę alleg. Hanc concluſionem limita vt procedat vbi ſolum interceſsit ſpacium longi temporis. x. vel xx. annorũ Secus ſi interceſsiſſet ſpacium longiſsimi temporis. xxx. vel xl. annorum: quia tunc præſumitur titulus licet tractetur de magno præiudicio alterius: & ita procedat tex. reputatus ſingularis cũ glo. in c. peruenit in verbo triginta annis. de empti. & vẽ. & ibi no. Imo. col. iij. & Alex. in l. ſciendũ. col. iiij. ff. de verb. obli. & in terminis decidit do. Franciſ. Cur. cõſi. lxxvj. ſuper motiuis, col. ij. circa med. addu cens plura: & late retuli ſupra. Et cõprobatur ex his quæ dicẽtur in q. proxime ſeq. Prędictę oẽs concluſiones gñaliter limitatur vt non procedant: vbi probaretur de contrario: quia iſta non eſt præſumptio iuris et de iure: vt plene dixi ſupra.

28 † Secundo gñaliter limitãtur vt non procedant in pſumenda ſolennitate mandati: quia ſolẽnitas mandati nunq̃ pręſumiẽ propter diuturnitatẽ alicuius tẽporis ẽt p mille annos nõ adhibita diſtinctione an tractet de cõmodo vel incõmodo magno vel modico piudicio. Iſtud fuit not. dictum Bal. in l. ij. C. ſi ex fal. inſtr. & in l. j. C. de re. alie. non alie. & ibi Sali. Quod ſequtur Alex. in l. ſciẽdum. col. iiij. verſi. vnum tamen ſciatis. ff. de verbo. obliga. & in d.l. qui in aliena. in princip. col. iij. & cõſil. j. ponderatis his vlti. colum. circa fin. iiij. volu. Felyn. in d. c. ſicut. col. xvij. verſ. ſexto aduerte. de re iudica. vbi hoc dictũ nouiter limitat duobus modis. Sed illud impugnat Iaſo. in d.l. ſciendum. col. ij. circa princip. verſi. ſed aduerte. & in l. j. colũ. v. in ij. limi. C. qui admit. dicẽs: quod licet nemo contradixerit putat contrarium per tex. cui nunquam vidit bonum reſponſum in d.l. ſi filius. C. de

29 peti. hæredi. † vbi ad hoc vt filiusfamilias poſsit adire hæreditatem ſibi delatam oportet quod præcedat mandatum patris. l. ſi quis mihi bona §. iuſſum. ff. de acqui. hæredi. Et tamen ex diuturnitate temporis decem annorũ pręſumitur mandatum præceſsiſſe: ſed videtur facilis reſponſio Quod ibi tractabatur de modico præiudicio vt late declarat Bar. in præallega. diſputa. incip. mulier habens amplum patrimonium: in tota vlti. colum. quem ſequitur Fely. in d. c. ſicut. col. xvi. & ſępe dixi. Et ſic iſtud dictũ Bal. videtur duntaxat procedere. vbi tractaretur de magno præiudicio. Secus ſi de modico.

Vel poteſt aliter dici ꝙ in caſu. d.l. ſi filius. interuenerat ſcientia & patientia patris: vt per Barto. in dicta l. cum de in rem verſo. columna tertia vbi expreſſe intelligit in duobus aut tribus locis: quod ibi interuenit patiẽtia diuturna præſertim in verſicu. videtur &c. Et clare notant Salicet. & Paul. de Caſtr. in dicta l. ſi filius.

ſius. Et plene Alexand. conſi.
ix. ſupra allega. vlti. colũ. iij.
volumi. Si enim interuenit pa
tientia in caſu dictæ. l. vt dicũt
Barto. & omnes: ergo & ſcien-
30 tia. † Quia patientia neceſ
ſario includit ſcientiã. l. quo-
tiens. la. ij. ff. de ſerui. tit. gene-
rali. Per quem tex. ſic dixit do
mi. Anto. de Butr. in c. peruc-
nit. colum. v. circa finem. de cẽ
ſi. Et patientia facit præſumi
mandatũ. l. qui patitur. ff. man-
da. Not. plene Bart. in l. quę do
tis. colum. penul. & vlti. ff. ſol.
matrimo. Sed dictum Bal. pro-
cedit quando non apparet de
ſcientia & patientia. Quo caſu
mandatum nunquam præſumi-
tur per mille annos. Et ita in
telligo hoc dictum procedere:
& ſatis hoc vult Alexand. in
conſi. ix. proxime allegato. co
lum. fin. Verumtamen iſtud di
ctum Bal. latiſsime impugnat
per plura domi. Franciſ. curti.
in præallegato conſil. lxxvj.
ſuper motiuis. verſ. ſed premiſ-
ſis non obſtãtibus per quatuor
colum. Referens plura de præ
ſumptione inſurgente ex anti-
quitate temporis: quæ nõ pro-
ſequor. Not. plene Fely. multa
cumulans in d. c. ſicut. col. xv.
cum. v. ſeq. de re iud. late tra-
ctans an & quando ſolennitas
extrinſeca: ſiue ea quæ conſi-
ſtunt in facto: præſumantur ex
diuturnitate ſiue antiquitate tẽ
poris: nihilominus hoc dictum
videtur communiter approba-
tum & tenendum cum prædi-
31 ctis declarationibus. † An
autem obligatio ſeu titulus qui
acquiritur: ſeu acquiſitus pro-
batur ex lõga pręſtatione cau-
ſet præſcriptionem. Et an ille
qui pręcipuit pręſtationem an-
nuã: dicatur in poſſeſsione vel
quaſi illius iuris: declarat Bar.
in d. l. ſolent. §. j. col. vlti. verſi.
iuxta hoc quæro. Facit tex. in
l. litibus. cum ibi no. per Bar.
C. de agrico. & cenſi. & in ca.
querelam. & ibi late not. Can.
de elect. Et not. plene & vtili-
ter Fely. in c. cum Bertoldus.
col. x. circa finem. verſ. perce-
ptio penſionis. & col. xj. de re
iudica. Et an illa. l. cum de
in rem verſo. cum materia lo-
cum habeat in ruſticis. no. Ale
xan. cõſi. l. in cauſa & lite ver
tente. ad fin. v. volu. dicens ꝙ
in ruſtico requiritur tempus
xxx. anno. & alleg. Spec. ita
tenere. Sed hoc non eſt verum
vt late per Iaſ. in d. l. ſi certis
annis. col. pe. ver. tertio extẽ-
de: quæ concludit: ꝙ illa. l. cum
de in rem verſo locum habet
in ruſtico & in muliere. & vi-
detur magis communis opi. vt
apparet ex ibi not. & ita te-
net Bart. in d. l. cum de in rem
verſo. col. iij. circa medi. verſi.
Item glo. videtur dicere. & ſe-
cundũ hanc opi. conſuluit Ale-
xandr. ſibi. contrarius. conſil.
cxxiiij. ſuper primo quæſito j.
vol. & atteſtatur eam veriorẽ.
32 † Tertia principalis cõclu-
ſio eſt in hac materia: quod vbi
tractatur de præſumendo titu-
lo liberatorio: ex ſola patien-
tia longi temporis non pręſu-
mitur titulus per l. libertis. §. j.
ff. de ali. & ciba. leg. & firmat
Bart. in d. l. cum de in rem ver
ſo. col. iij. circa fin. & in l. quę
doris. col. ij. ver. opponitur de
l. procula. ff. ſolu. ma. Niſi con
currat tempus ſufficiens ad p̄-
ſcriptionem: vt ibi per Barto.

& in

& in d.l.cum de in rem verſo.
col. ij.verſi.veniamus ad ſecun
dũ paſſum. Fallit in tribus ca
ſibus no. p Ro.con.ccccccxvij.
in caſu propoſite conſultatio
nis.colum.v.verſi.ſecundo ta
men.quos ſupra retuli ad ex
tenſum in.iij.princi. limi. do
33 ctrinæ Bart. † Et not. ꝙ in
propoſitum longum tempus ſi
ue longa aut diuturna præſta
tio intelligitur de.x. annis per
tex.in l.ſi cum fideicommiſſa
ria.§.ariſto.ff.qui & a qui. &
inſti.de vſucap.in prin.ver.&
ideo.No.glo.& doct.in rub.C.
que ſit longa conſue.Et in ter
minis firmat Ale.in l.ſciendũ.
col.iij.vel.iiij.ff.de verb.obli.
dicens ꝙ diuturnitas in propo
ſito accipitur pro longo tempo
re.i.decennio.vt per glo.& do
cto.in d.l.ſi filius.C.de peti.he
redi.& plene no.Fely.in d.c.ſi
cut.col. xv.circa fin.verſi. &
primo aduerte.de re iudica.
Nunquid autem ſubſequens
præſtatio cõfirmet titulum nul
lum. Dic vt plene per Bartol.
in d.l.cum de in rem verſo.co.
ij.ver. verumtamen. quia iſte
paſſus & per omnes doct.in l.ſi
certis annis.C.de pac.vbi ex
curritur plene intellect.caſus ſin
gularis.l.j.C.de fideic. maxi
me per Iaſ.col.j.circa fi. & ij.
ponentem octo limita.ad illam
l. Et prædicta inducuntur in
ſpecie ad plures no. quæſtio.
34 † Et primo.quid ſi aliquis
ſeruiuit alicui longo tempore
tanquam vaſallus præſtando
ſeruitia perſonalia an præſu
matur ius vaſallagii & ſubie
ctionis. Breuius eſt concluſio:
ꝙ ex quo hic tractatur de ſub
iectione perſone: & de muta
tione ſtatus: & cõ
ſequenter de gra
ui & maximo p̄
iudicio: non ſuffi
cit longum tẽpus
decẽ annorũ: ſed
requirũtur trigin
ta anni[a] ſic Bar.
in dicta. l.ſolent
.§.j. ad fi.cõmen.
ff.de offi.procon.& in d.l.liti
bus.circa med.ver. ex prædi
ctis apparet.C.de agrico. & cẽ
ſibus.Et ibi ſequitur Ioan. de
pla.col.ij.circa prin.cum con
cor.adduc.per Iaſo.in d.l.ſi cer
tis annis.vbi idem tenent Cy.
& Bal.colum.vlt.in vj. limit.
Eandem concluſionem late fir
mat idem Iaſ.in tracta.iur.em
phy.colum.lxxxij.verſi.quar
to quæro.Et bene faciunt quæ
ſupra dixi per c.peruenit. cum
ibi not.de emptio.& venditio.
Et no.ꝙ per talem longiſsimã
præſtationem non præſumitur
quis vaſallus: nec titulus vaſal
latus: niſi aliqua contemplatio
ne ſoluiſſet. Et ſic oportet qd'
præſtatio fuerit facta contem
platione certe rei & cauſę. Ita
not. declarat Bart.in d.l. cũ de
in rem verſo. circa fin.cõment.
Refert & ſequitur Alex.conſi.
cviij.in cauſa & lite vertente.
circa fi.ij.volu.& ibi Bartol.
colum.vlt.videtur ſentire: qd'
tunc ſufficiat tempus.x. anno
rum.Sed communis opi. eſt in
contrarium: quod requirantur
xxx.anni: vt ex prædictis ap
paret.& in hac.q.vide quæ di
xi in.viij.q.ſecũdę partis quar
35 tæ principa.huius trac. † Se
cundo prædicta faciunt ad q.
quid ſi quis diu tenuit rem tan
quam emphyteoticam: & pro

a Vide plene de hac q.d. Iaco. de ſanct. Geor. in ſuo tract. de homa. colum.iij. & iiij.

ea

ea præſtitit debitum canonem:
an præſumatur emphyteota?
Quia.q.tangit gloſſ. not.in l.
ij.in gloſſ. magna ad fin. C.
de iure emphyteo. & ibi late
not.Iaſon. in ſuo tract.iur.em
phy.colum.xxxij.& ante ip-
ſum Alexand.in l.qui in alie-
na.in princ.col.iij.verſi.Item
inferebat hic Angel.ff.de ac-
quirend.heredi.& cõſi.lxxix:
circa primum de quo quæritur.
col.iij.verſi.ad idem.j.vol. Fe-
lyn.in c.ſicut.col.xv.de re iu-
dica. Et ex ibi not. apparet
magis communem concluſionẽ
eſſe:quod ſi quis diu poſſedit rẽ
vt feudalem vel emphyteoticã
præſumitur conceſsionem rei
emphiteotice vel feudalis in
perpetuum ſolenniter præceſ-
ſiſſe: & inducitur præſcriptio
conceſsionis feudi vel emphy
teoſis reſpectu priuati: Sed re-
ſpectu eccleſie non pſumitur fa-
cta conceſſio emphyteoſis niſi
vſq; ad tertiam generationem
ſecundum formam.§. emphy-
teoſim. in auten. de non alie.
vt per Alexand. in d. l. qui in
aliena.& firmat late Iaſ. in d.
trac.iur.emphy.colũ. lxxxij.
verſic.ſexto quæro. & ſeq. li-
cet Alexan. non alleget. vbi
concludit quod emphyteoſis ec-
cleſie præſcripta non extendi-
tur vltra tertia generationem
licet emphyteoſis priuati præ-
ſumatur perpetua & plura ad-
ducit.Et ad ppoſitũ plura no-
tat Felyn.in c.cum Bertoldus
col.xj.circa fin.& ſequẽ.de re
36 iudi. † Sed eſt dubium quan
tum tempus requiratur ad præ-
ſcribendum ius emphyteoticũ.
Bart.in l. competit. per illum
text. C. de preſcrip.xxx.vel

xl.an.& gloſſ.in d.l. ij. in fin.
videntur velle quod requiritur
tempus.xxx.vel xl.annorum
vt præſumatur contractum em
phyteoticum præceſsiſſe ſiue
ad præſcriptionem iuris em-
teotici d.Anto. de Butr.in c.
peruenit.de cenſi. tenet quod
ſufficit tempus decem annorũ.
& ſequitur Alexand.in conſi.
cxiij.viſo.& diligenter conſi-
derato.circa fi.iiij.vo.vbi re-
fert ſic tenere Bald. in duobus
locis. Sed Iaſ.in d.tract. iure
emphy. colum. lxxxj. refert
communem opinio. eſſe cum
gloſſ.& Bartol.ꝙ requirantur
triginta vel quadraginta anni
ad præſcriptionem iuris em-
phyteotici. Contrariam par-
tem ꝙ ſufficiant decem anni
pluribus autoritatibus firmat
Fely.in d.c.cũ Bertoldus. col.
xj.circa fin.& ſequen. Vnde
pro concordia videtur diſtin-
guendum. ꝙ aut quæritur: an
poſsit præſcribi contra aliquẽ
tanquam contra emphyteotam
vel tanquam contra colonum:
ſi per longum tempus præſtitit
penſionem. vt ex hoc preſuma
tur emphyteota vel colonus:
ita vt in futurum poſsit cõpel-
li ad ſoluendum tanquam em-
phyteota:& tunc ſufficit longũ
tempus:licet ſit ſecus in vaſal
lo:quia ibi agitur de mutatio-
ne ſtatus perſonæ:quę non mu
tatur ex diutina præſtatione
ſecundum Bar.in l.litibus. per
illum tex.C. de agri. & cenſi.
Et ita procedat deciſio.Bal. in
in l.j.poſt.med.C.de fideicom.
& in l.j.col. ij.ff. de re diui.
Sic etiam procedãt deciſiones
allegate per Felyn.in d.c. cum
Bertoldus.& not. per Alex.in
præal-

præallegatis conſiliis. Si vero quæratur ecõtra: an aliquis præſcribat ius emphyteoticũ: ita quod præſumatur contractus emphyteoticus præceſsiſſe contra dominum: ſi diu poſſedit rem tanquam emphyteoticam: & tunc requiruntur triginta vel quadraginta anni: vt vult gloſſ. in d. l. ij. C. de iure emphy. & Bart. in l. competit. C. de præſcrip. xxx. anno. cũ concor. adduc. per Iaſo. in d. trac. iure emphy. col. lxxi. Et hæc diſtinctio colligitur ex ibi not. & col. ſeq. verſicu. quarto quęro licet prædictæ diſtinctioni videtur contrariari deciſio Bald. in d. l. j. colum. ij. circa fin. verſi. pone quidam: vbi determinat ꝙ ſufficit decennium ad præſumendum rem emphyteoticam: quando quis ſoluit eccleſie cenſum pro quadam re tanquam emphyteotica: ſiue agat: ſiue conueniatur a ſoluente quam forte eccleſia negat emphyteotam ſecundum Bald. ibi. Vel dic: ꝙ aut loquimur reſpectu ſoluentis: & ſufficiunt decem anni. Aut reſpectu tertii: & tunc requiruntur triginta anni: vt late ꝑ Ro. pręalleg. conſil. cxxvij poſito quod dominiũ vbi ad hoc allegat Specu. in tit. de loca. §. nũc aliqua. verſicu. liij. & verſic. lvij. & alia plura maxime Ioan. And. in c. qui agendum. de reg. iur. in vi. Et quod ſufficiat ſolutio decem annorum reſpectu eccleſie: cui ſoluitur penſio ꝓ aliqua re tanquam emphyteotica: niſi probetur contrarium: firmat Paul. de caſt. in l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur vltra med. capit. commen. verſicu, & per

prædicta patet. ff. ſi ſer. vendi.
37 †Tertio præmiſſa faciũt ad
not. q. Vtrum prælatus vel cle-
ricus qui diu tenuit beneficiũ:
præſumatur canonice inſtitu-
tus. Et ſic an ex curſu longę
temporis prę́ſumatur titulus &
canonica inſtitutis in benefi-
cio: quæ eſt neceſſaria: vt licet
teneatur. c. j. de reg. iur. in vj.
Hanc q. late examinant Ho-
ſtien. Ioan. and. & omnes Ca-
no. in c. illud. & ibi late not. Fe-
lyn. de præſump. & Alex. præ-
alle. conſi. lxxix. iiij. col. j. vo-
lu. ſecundum Bart. inter conſi-
lia Alex. conſ. vl. clementiſsi-
mi dei. iiij. col. iij. vol. vbi quę
plura refert circa præſumptio-
nem ſurgentem ex diuturnita-
te temporis. Et plene Felyn. in
d. c. ſicut. colum. xv. & xvj. de
re iudica. dic vt ibi copioſe
per eum qui ponit plures decla
38 rationes. †Quarto pręmiſſa
faciunt ad not. q. vtrum eccle-
ſia vel capella longo tempore
fundata præſumatur fundata
autoritate epiſcopi ſine qua
non eſt licita fundatio. c. nemo
de cõſecra. di. j. Arch. ibi de-
cidit ꝙ ſic. & ſequitur Barba.
præallega. conſi. vlt. adducens
plura. & conſil. xxxv. ſapien-
ter ſcribitur col. viij. ij. vol. &
Iaſ. in d. l. ſi certis annis. circa
princip. iij. colum. non allegãs
prædicta conſilia. & plene no.
Fely. in d. c. ſicut. colum. xv. de
39 re iudi. † Quinto præmiſſa
faciunt ad no. & vtilem. q. quę
quotidie contingit. Quid ſi fra
tres vel ſocii ſteterunt diu ſepa
rati: poſsidendo quilibet v-
nam partem. An præſumatur
facta diuiſio: & ſic titulus di-
uiſionis ex curſu temporis.

Iſtam

Iſtam.q.decidit gloſ.notabi.& reputata ſingularis in l. penul. C.commu.diui.quæ dicit quod ſi quilibet ſociorum poſſedit partem propriam per decem annos inter præſentes & viginti inter abſentes:& ſolus ſubiuit onera pro illa parte: & ſolus ſenſit commodum veriſimile eſt diuiſionem fuiſſe factam. argu.d.l.cum de in rem verſo. & eam ibi ſequitur Bartol. & mandat perpetuo notari. & ſequuntur Bartol.Bald.Ange.& alij in l qui in aliena. in princip.ff.de acquiren.hered. Pau. de caſt.in l.ſi filius.circa med. commen.C.de peti.hęred. Iaſ. in l.ſi certis annis. colum. vj. verſic.ſexto facit. C. de pact. Roma.conſi.ccv.in pũcto propoſito.& conſilio ccccxviij.in eo quod quæritur: vbi dicit, illam gloſ.ordi. & Alexand.in pluribus conſiliis infra relatis in limitatione illius glo.& Sozi.in conſi.clxiiij. viſa bulla Bonifacij. colum. vlti. prope fi.qui atteſtatur prædictã gloſ. eſſe communiter approbatam. & d.Phili.decius cõſi. lxxix. & pro tenui in iij.& vlti.dub. & ad eam dat plures remiſsiones antiquas domi. Iaſo.in.§. quædam.colum.xj.in antiqua impreſsione.& vij.vel.viij. in noua.inſti.de actio.

40 † Et illam gloſ.pulchre ſequitur Bal. conſi.cl. proponitur quod minor.j.volu.dicens quod illa eſt gloſ.ordi. vera & communiter approbata per quã decidit no. quod ſi minor diuiſit bona cum fratribus ſuis tempore minoris ætatis ſine curatore vel decreto iudicis:quo caſu diuiſio non valet præſuppoſito ſi erat pubes: quod non iurauerit ad formam.aut.ſacramenta &c.l. penulti.C.de prædio.mino.& l.j. §.ſi cõmunis.ff.de reb.eo. Tamen ſi poſt maiorem ætatem tacuit per decem annos poſsidendo pro diuiſo; cenſetur inducta tacita & ſolennis diuiſio: adeo ꝙ non poteſt amplius retractari. Et dicit Bald. ꝙ iſtud eſt melius fundamentum q̃ illud:quod aliqui faciebant per l.fin.C.ſi maior fac.quæ habet varios intellectus.

41 † Prædictam gloſ. ſequitur etiam Pau. de caſt.conſil.xciij. non ſequẽdo ordinem circa med. in antiq.conſiliis:vbi plus ſingulariter determinat:ꝙ nedum præſumatur facta diuiſio: quando fratres vel ſocii ſteterunt ſeparati & diuiſi per longum tempus:ſed etiam ex taciturnitate tanti temporis: ſi nunquã fuit petita redditio rationis: præſumendum eſt: quod omnia in dicta diuiſione fuerunt inter eos terminata & rõ hincinde reddita. Alias credendum non eſſet: ꝙ tãto tempore tacuiſſent vel ꝙ diuiſionẽ feciſſent. Mouetur per l.procula.ff.de ꝓba. iuncta gloſſ. in d.l.penul. C.cõmu.diui.quam dicit ord.& cõmuniter teneri:& eſt valde notabilis deciſio:quia ſepe cõtingit de facto quando nõ ſunt cõfecta inſtrumenta diuiſionum. nec conſtat ꝙ fuerit reddita ratio inter fratres vel ſocios ſed longo tẽpore quilibet poſſedit partẽ ſuam:& ſteterunt ſeparati: & poſtmodum alter frater vel ſocius petit ſibi reddi rationem de fructibus & aliis adminiſtratis ab altero fratre vel ſocio qui forte inſolidũ adminiſtrauit

ſtrauit

ſtrauit bona fructus percepit durante communione nec aliquã quietationẽ de redditione rationis. Et cum hęc quęſtio hoc anno de facto mihi occurriſſet conſului ꝙ pręſumeretur reddita ratio per d. l. procula. & iuxta conſilium Pauli ſupra relatum. Et adducebam aliud motiuum videlicet ꝙ ſcdm cõmuniter accidentia anteꝗ̃ fratres vel ſocij perueniãt ad diuiſionem cõſueuerunt inuicẽ calculare rationes: & reddere cõputum de datis & receptis & diſcutere quis eorum remaneat debitor iuxta modum traditũ in l. cum ſeruus. ff. de condi. &

42 demõ. † Et a cõiter accidẽtibus bonum eſt argumentum gl. not. in l. neq; natales. C. de ꝓba. quę dicit qđ ſi ſunt duo talia quorum vnum nõ eſt ſine altero: vel raro eſſe ſolet vno probato. probatur & reliquum. & eam ſequuntur Bal. & Salicet. ibi & Alex. in l. non hoc. iiij. rio. C. vnde cogna. vbi late Iaſ. col. v. in ij. & iij. limita. Et adducit Alex. aliã gl. in l. cum dotẽ. cum ibi not. per Bal. C. de iure doti. dicens ꝙ lex præſumit pro eo quod cõiter & fre-

43 quenter accidit. † Ergo probata diuiſione præſumptiue: eo quod ſocij vel fratres ſteterunt longo tempore ſeparati: poſſidendo quilibet partem vt cõiter tenetur ſequitur ꝙ ẽt eſt ꝓbata præſumptiue redditio rationis quæ eſt ſeu eſſe conſueuit præambula diuiſionis: & ſine qua raro fieri ſolet. diuiſio per

44 illam gl. † Nunc limita no. dictam gl. ordi. in d. l. penul. C. commu. diui. cõiter approbatã ut ꝓcedat qñ partes eſſent equales ſeu qñ eſſet in partibus proportio quæ poſſet ad equalitatẽ diuiſionis adaptari. ſecus. ſi in illis rebus ſeparatim poſſeſſis nulla eſſet proportio: ſeu debita congruitas partium: ſed magna diſportio: quia tunc nõ pręſumitur diuiſio. argu. l. cum de indebito. ff. de proba. Ita no. declarat: & limitat illam gloſ. Bald. in d. l. pen. & ibi ſequitur Paul. de Caſt. & Alexã. conſi. xxv. attentis narratis in themate col. iiij. verſic. confirmo. v. volumi. vbi dicit qđ illa gl. non procedit ſi ex alijs conjecturis comprehendi vel pręſumi poteſt quod fratres ſeu ſocii non habuerunt animum diuidendi: quia tunc non præſumitur facta diuiſio licet ita ſeparatim poſſederint per longũ tempus: vt ſi portiones quas ſeparatim poſſederunt erant valde diſpares & male conuenientes. Cum Bald. etiam tenet Felyn. allegans plures doct. qui ſe quũtur in c. ſicut. col. xiiij. vel xv. verſi. hanc fallentiam. de re iudi. Comprobatur iſta limitatio vrgenti fundamento: quia ratio propter quam pręſumitur facta diuiſio in caſu poſito per glo. in d. l. penul. eſt: quia ibi tractabatur de modico præiudicio. vt declarat Paul. de caſtr. in l. ſi filius. circa med. C. de peti. heredi. & late Bar. [a] ante eũ in prealleg. q. mulier habens amplum patrimonium. co. vlt. & in d. l. cum de in rem verſo. colum,

a Vide Bar. in l. ſolẽt. §. j. colũ. vlti. circa pri. ff. de offi. procon. vbi aſſignat aliã rationem ad illam gloſſ.

col.iij. & Iaſo.in l.j.colum.v. in iiij.limi. C. qui admit. quæ ratio ceſſat:vbi reſultaret magna diſportio.nam tunc verteretur magnum prçiudicium alterius partium:& non modicũ. Ideo non debet eo caſu induci præſumptio diuiſionis:ceſſante ratione modici præiudicij. l. adigere.§. quãuis.ff.de iurepatro.cum concor. Contrariam opinionem tenuit Sali. in d. l. penulti.relata opi. Bal.in verſicu.quidã peruſini. dicẽs quod credit glo. ibi ſimpliciter eſſe veram: quam Iaco.But.Bar.& cçteri patres noſtri communiter ſunt ſecuti. & ſequitur Alexan.ſibi contrarius.conſ.xcij. viſo & diſcuſſo laborioſo proceſſu : per totum ſecundũ volu. vbi late comprobat illam glo. & eam ſimpliciter tenet. cõcludens quod non attẽditur diſportio: & conſil. iij. viſo proceſſu cauſę principalis ad fi. iij.vol. Et Areti. in §.fi.inſtit.de ſoci. tenens cum Salice. ꝙ illa gloſſ. indiſtincte procedat. Et inuehit contra dilapidantes partem ſuam: qui poſtea reuertũtur ad petendum diuiſionem alijs fratribus: quia non debent audiri ſecundum eum : quando ſteterunt longo tempore ſeparati: et qlibet ſeparatim poſſedit vnã partem per illam glo. etiam data inequalitate. Mouetur: quia licet partes ſint inequales : tamen alter frater vel ſocius potuit recipere compenſationem in pecunia. Sed iſtud motiuum non videtur bonum: nec cõclu-
45 dit. † Non enim ſequitur potuit recipere. Ergo recepit. l. non hoc cum ibi not. C. vnde cog.& l.ad probationem. la ij. C.de probatio. vbi Bald. not. quod probatio nunꝗ̃ concludit per poſsibile:ſed debet concludere per neceſſe uel probabile. Tamen quia: vt prædixi: iſta præſumpta diuiſio inſurgit ex diuturnitate temporis : quo ſeparatim fratres vel ſocij poſſederunt.Ita demum ſic tractetur de modico præiudicio ſecundũ Barto.et communiter doctores in locis prællegatis.ergo vbi agitur de magno prçiudicio ceſſat iſta præſumptio. Concludo igitur prædictam limitationem Bal. tanꝗ̃ veram & communem eſſe tenendam conſulendo & iudicando. Hinc infertur ꝙ vbi reſultat magna inequalitas : quia res quas ego poſſedi: valeat longe pluſquam ille quas tu poſſediſti non præſumitur diuiſio ex ſeparata poſſeſsione longi temporis: vnde potes petere:ꝙ diuidãtur equaliter. Ita dicit Paul.de Caſt.in d.l.penul.C.commu.diuidun.
46 † Sexto præmiſſa faciunt ad nota.quæſtionem. pone:ꝙ erãt duo fratres a patre hæredes inſtituti:vel qui ſucceſſerant patri ab inteſtato : vnus ipſorum altero ſciente & patiente inſolidum poſſedit omnia bona paterna et fructus percepit longo tempore puta decem vel viginti annis: modo alter petit partem ſuam. Quæritur nunquid poſsit:et an cenſeatur excluſus tacita repudiatione:ex quo paſſum eſt fratrem inſolidum omnia bona paterna poſsidere tãto tempore. Hanc quæſtio.attingit Bald.in l.licet.in princ. commen. C. de iure delibe. & late diſputat: & tandem concludit: ꝙ non ſit excluſus: ne videatur

videatur tacito repudiaſſe. Eãdem concluſio firmant Angel. Imo. Aret. & communiter doct.in l. recuſari.ff.de acquirẽ.
47 hæredi.vbi determinãt:†quod ſi ſoror habeat hæreditatẽ communem cum fratribus: & diu ſtetit:quod non petijt portionẽ ſuam ſed paſſa eſt ipſos fratres ſuos totam hæreditatem poſsidere: ſi aliud non interuenit: nõ inducitur repudiatio ꝓ diuturnum ſilentium: niſi concurrant ea de quibus ibi per eos: qui referũt ꝙ fuit deciſio Bar. licet in lecturis communiter
48 non inueniatur. † Comprobatur iſta concluſio vltra præfatos doct. per id quod no.Bar. in l.ſolent.§.j.circa.fin.ij. col. ff.de offi.procõ.vbi tradit not. regulam quod ex ſola negligẽtia quis nunquam amittit ius ſuum: niſi vbi in iure reperitur expreſſum per text. not.in l.in filijs.C. de decur. libr. x. Et huius deciſionis duplex ratio poteſt aſsignari. Prima eſt quia hic tractatur de magno præiudicio & de amiſsione dominij. Ergo nõ debet ex ſola patientia diuturna præſumi titulus remiſsionis per ea quæ late ſupra dicta fuerũt circa materiam l. cum de in rem verſo.ff.de vſur. Secunda ratio eſt:quia hic reſultaret præſumptus titulus donationis:quo caſu non habet locum d.l. cum de in rem verſo. cum materia: ex quo militat præſumptio iuris in contrarium quod nemo præſumitur donare. vt not.decidit Bald.in l.fin.C.ne de ſtatu defunct.

SVMMARIVM.

1 *Sententia iudicis an prębeat iuſtum titulũ pręſcribẽdi.*

2 *Sententia iudicis pręſtat cauſam præſcribendi ſi ſit nullitas ignota & in bona fide lata.*

VNDECIMO principaliter q̃rot an ſentẽtia iuris prębeat iuſtum titulũ pręſcribendi: ita ꝙ facta reſtitutione ex ea trãſferatur vſucapiendi vel præſcribendi cõditio: ſi reſtituens non ſit dominus: vide caſum.in l.Pomponius §.ſi iuſſu ff.de acqui. poſ.& ibi not. Bar.& doct. †Quid autem in ſententia nulla: an pręſtet cauſam pręſcribendi.gl.no.in c.ſi ſacerdotes.xvj.q.iij.in glo.magna vltra med.tenet quod ſic:dũmodo quis ignoret eã nullam.et ſit in bona fide quod depẽdet ex no. in cap. de quarta. de præſcriptio.& in l.celſus. vbi dicam. ff.de vſucapio.

SVMMARIVM.

1 *Titulus generalis pro ſuo quo caſu ſufficit ad præſcribendum.*

2 *Titulus quibus poterat defunctus p̃ſcribere iiſdẽ põt hæres.*

3 *Præſcribens rem uidetur eã ex titulo quo præſcripſit habere.*

4 *Præſcriptio procedere poteſt ex pluribus cauſis ſeu titulis.*

5 *Titulus conditionalis non prodeſt an præſcriptionem ante cõditionis euentum.*

6 *Præſcriptio procedere poteſt ex titulo etiam reuocabili.*

7 *Præſcriptio non procedit ex titulo ſimulato.*

DVODECIMO
1 quæro. † Vtrũ generalis titulus pro ſuo: de quo eſt glo.magiſtra.io rub.ff. pro ſuo aliquo caſu ſufficiat ad pręſcriptionem. Iſtam.q.tangit Bal.in.§.ſi quis per triginta,col.ſi.in tit.ſi de feu.fue.cõtro.vbi pulchre dicit ꝙ aliquãdo ipſa proprietas habetur loco tituli ad pręſcribendum: vt no.Guil.de Cu.in l. ſi quis emptionis.in ij.q.C. de præſcrip. xxx.anno. vbi etiam dixit ꝙ aliquando dominus præſcribit titulo pro ſuo: & ponit talem caſum: vt refert Bald. Quidam pręſcribit contra dñm. Poſtea cecidit a poſſeſsione:& reuerſa eſt poſſeſsio ad dñm. Nam dominus ratione proprietatis pręſcribit titulo pro ſuo. Nec eſt neceſſarius alius titulus. Requiritur tamen etiam bona fides hoc caſu ſcdm Bal.qui ſubdit qđ iſta quæſtio eſt vtilis ẽt in materia feudi: quod dominus poſsit econtra præſcribere contra præſcriptorem ex ſola proprietate ſine alterius tituli adeptione. Nam non pręſcribit ſecundum Bald. vtile dominiũ ſed eius amotionem & conſolidationem proprietatis. Et qñ titulus pro ſuo ſufficiat ad pręſcribendum dicetur plenius.in l.celſus.vbi glo.& Bart.not.ff.
2 de vſucap. †Et not. pro cõplemento materiæ tituli quod hæres poteſt præſcribere iiſdẽ titulis quibus poterat defunctus. Sozi. conſi.cclj.col. pen. vbi allegat Paul.de Caſt.conſi. cclxxxviij. viſa ſupraſcri-
3 pta facti narratione. † Item ꝙ pręſcribẽs rẽ videtur eã habere ex titulo quo præſcripſit non ab eo contra quem eſt præſcriptum, vt eſt caſus not.in l.ſi extraneus.& ibi not. Bart. ff. de dona.inter virum & vxorẽ. & in l.qui alienam.ff.de dona-
4 tio.cauſa mor. † Itẽ ꝙ poteſt præſcriptio procedere ex pluribus cauſis ſeu titulis ſecundũ gloſ. Bart. & communiter doctores.i l.iij.§.ex plurimis. per illum text.ff.de acquiren. poſſeſsio.& ibi Alexand.in prin. v.colũ. aſsignat vtilitatem videlicet: quod ſi quis incepit ex vna cauſa poſsidere: & ſuperuenit mala fides: poterit incipere poſsidere ex noua cauſa bona fide:& ita præſcribetur: vbi ex prima cauſa nõ pręſcripſiſſet de iure canonico ſecundum quod requiritur continua bona fides,c.fin,cum ibi not. de præ-
5 ſcriptio. †Itẽ not.ꝙ tit. conditionalis non prodeſt ad præſcriptionẽ ante cõditionis euentum.l.ij.§.ſi ſub conditione.ff. pro empto.ſed titulus purus licet reſoluendus in euentum cõditionis bene cauſat præſcriptionem,l.ij.et l.iiij.ff.de in di.
6 adiectio. †Et ſic ex titulo reuocabili procedit præſcriptio: vt etiam caſus in l. ſi alienam. ff. de dona.cauſa mor. Et dũ ſupra in ij. quæſtio, poſui: quot modis

accipiatur titulus in iure:& allegaui duas gloſ. iuris ciuilis. Adde meliorem gloſſ. de iure in cap.dudum.ij.in verbo intitulatam.de electio. quæ in propoſito dicit quod dicitur titulus omnis cauſa acquirendi dominij. Vt titulus pro emptore:pro donato &c. & qui aliquem talem habet titulum. habet cauſam præſcribendi:& ponit omnes ſignificationes huius nominis. Et qui ſint tituli habiles ad dominij translationem: vltra ibi allegata enumerat tex. melior de iure in l. iij.§.genera.ff.de acquirē.poſſeſ. † Addo etiam ꝙ præſcriptio nō procedit ex titulo ſimulato: ſed ex vero:vt eſt caſus in l.fin.ff.pro donatio. Et dum dixi ſupra: in iij. quæſtio.quod poteſt quis præſcribere rem ſuam reuocabiliter per l. in bello.§. ſi quis ſeruum.ff. de capt. Addo gloſ. in l.in acceſsione.ff. de diuer. & tempo.præſcrip.

Veni o nunc declarata materia tituli ad materiam bone & malęfidei:et ſic ad ſecūdū principale requiſitum in præſcriptione:& per conſequens ad ſecūdam partem huius tertiæ partis principalis. Hanc materiam bonæ & malæfidei late tradunt Bald.& Angel.in l. ſuper longi. colum.ij.& iij. verſicu. dixi ſecundo. C. de præſcriptio.long.tempo. & Bart. in l.celſus.colum.iiij.ff. de vſu capio. vbi reſeruo dicenda ea quæ non dicam hic ad materiam pertinētia maxime qualiter probetur: aut quando: & ex quibus præſumatur bona vel mala fides. Hic vero ſolum attingam ea quæ conferūt ad fundamenta & declarationem materiæ: & quæ ibi non habentur. Et in hac parte tractabo etiam permixtim de titulo:quando exigatur in præſcriptione vel non: & in quo differant in hac materia præſcriptionis ius ciuile & canonicum.

SVMMARIVM.

1 *Bona vel mala fides qd ſit: & quis dicatur bonæ vel malę fidei.*

2 *In materia vſucapionis licet quis non putet ſe dominum eſſe tantum bonefidei ſe tradentem credidit eſſe dominum.*

3 *Malefidei præſumitur qui contra iura mercaт̄ vel cōtrahit. Mala fides interueniſſe præſumitur vbi iuris ordo vel ſolennitas debita fuit omiſſa.*

4 *Titulus non ſufficit iuſta cauſa putandi non ſubſiſtente.*

5 *Vendens rem tanquam procurator alterius ſi de mandato non appareat ſemper præſumitur quod emptor ſit in mala fide.*

6 *Bona fides requiritur aduerſus eum contra quem præſcribitur.*

7 *Medium eſt dabile inter bonā & malam fidem.*

1 QVAERO igitur primo. † In hac ſecūda parte tertiæ partis principalis: quid ſit bona vel mala fides:& conſequenter quis dicatur bonæ vel malæfidei poſſeſſor.[a] Breuiter dico ꝙ bona fides dicitur ignorantia rei alienę ſeu iuris alieni.& ecōtra mala fides ſciētia vel notitia rei alienæ & ſic bonæfidei poſſeſſor dr̄: qui ſe poſsidere ignorat alienū. Malæ fidei vero:qui ſcientiam habet rei alienę Ita dicit tex.no. cū gl.in c.ſi virgo. xxxiiij.q.ij.& eſt bonus tex.in l.bonę fidei.ff.de ver.ſigni. vbi dicitur quod bonę fidei emptor eſſe vr̄ qui ignorauit rē alienam eſſe: aut cum qui vendidit: putauit ius vendendi habere. Ad idem eſt text. in l. ſi exiſtimans. & ibi not. Bartol.ff.pro ſolu.not.gloſſ.Panormi.& Cano.in cap. ſi diligenti. colum. iij.ver.ſecundo glo. quærit. de præſcrip.& plenius Dyn. in c. poſſeſſor.circa prin.de reg.iur. in vj. declarans per exempla.

Ad idem adduco bonū tex. in l.ſi quis fundū.ff. de acquir. poſ.vbi expreſſe dicitur ꝙ mala fides eſt ſcientia[b] rei alienę. Et declarat Bar.in l. furtum.§.fundi.ff.de vſucap. dicēs ꝙ ille qui ſcit rem ad ſe nō pertinere dicitur habere malā fidem:vt ibi:& in l.cum quærebat. C.vnde vi. vbi dicit tex. quod omnes ſcire debent quod ſuum non eſt hoc ad alios modis omnibus pertinere. Bonam fidem vero ſecundū Barr. habere dicitur:qui domini cogitatione poſsidet.[c] Allegat l. manifeſtiſsimi.C.de furt.et corrupte.quia voluit allegare tex. in l.apud antiquos in verbo domini cogitatione.C. de fur. &

a Quis dicatur malęfidei poſſeſſor Panor.in c.graue. de reſtiſpo. not.glo.Bar.& doc.in l.ex diuerſo.ff.de rei ven.Cy.& docto.in l.certū.C.eo.tit.Ioan.de Plat. in l. quēadmodū. verſi. vlt.no.C. de agri.et cēſi. Pan. conſi.lxxvj.in vlt.du.j.vol. Et quō probetur bona vel mala fides no.plene Bart. in l. celſus. col.iiij.circa fi.& ſeq.& ibi late dicam.ff.de vſuc.& Pan.cōſi.lxxxj.j.col. Ang. conſi. clx. alias. clxij. pro deciſione. Et quis dicatur eſſe in bona fide per d.Phi.Fran.poſt glo. in c. poſſeſſor.col.pe. de reg. iur. in vj.et per Albe.de Roſ.in ſuo dictionario in verbo pręſcriptio. ver.ſine poſſeſsione.& ibi: an dubitans dicatur in bona fide. vide per d.Philip. Franc. poſt glo.in c.poſſeſſor.colū. pen. de reg. iur. in vj.& per Albe. de Roſ. in ſuo dictionario in verbo pręſcriptio. ver. ſine poſſeſſione.Et ibi an dubitās dicatur in bona fide. & quod ſi prælatus habet malam fidē & eccleſia ſiue capitulū bonā vide ibi ver.quid ſi quis dubitat.

b Quod per ſcientiam inducatur mala fides:adde bonū tex. in l.item veniunt.§.petitam.de peti.hæredi.

c Et propterea dixit Bald.in l. cū res.colum.ij.C.de probatio. quod non procedit præſcriptio abſque animo præſcribendi: quia alias præſcribens eſſet in mala fide. Adde Panor. in capitu. conſultationibus. de iurepatrona.

ibi

ibi not. Bartol.in ij.not.docto. ꝙ reincidit in idem cum eo : quod eſt dictum ſupra vt dixit Bartol.in d.l.ſi exiſtimans.

2 †Quod tamen limita: & declara:vt per no.in l.ij.§.ſed ſi ſub conditione.circa med.commen.verſi. oppono ꝙ iſto caſu. ff.pro empto.vbi dicit.ꝙ in materia vſucapionis: licet quis nõ putet ſe dominum : tamen eſt bonæ fidei ſi credidit dominũ eſſe tradentem per duo iura : quæ allegat & ibi ſequuntur Angel. & Imo. Et dicit Azo in ſumma.C.de vſuca. pro empto.colum.iij.verſi.quid eſt bona fides. Quod bona fides eſt : ꝙ quis credat tradentem eſſe dominum vel habere ius diſtrahendi. per text.in d.l. bonæ fi-
3 dei emptor. †Et qui mercatur vel contrahit contra iura præſumitur in mala fide : ſeu dicitur non habere bonam fidem.c. qui contra iura. de regu.iur.in vj. & l. quemadmodum. C. de agri.& cenſi. lib. xj. Hinc eſt ꝙ mala fides præſumitur interueniſſe : quando ſolennitas fuit omiſſa: & ordo debitus nõ fuit ſeruatus.gloſ.not.in l.j.in verbo mala fide. quam ibi not. Bar.in ſi.com.C de fide inſtrumen.& iure haſtæ fiſ.lib x. Et iſta eſt præſumptio iuris & de iure:ex quo ſciens mercatur. Ita ſingulariter dicit gloſſ. fin. in d.l. quemadmo. Ex quo ſequitur, quod nõ admittitur probatio in contrarium:vt ibi no. Ioan.de Pla.col.fin. prope fin. verſi. & not. Quam regulam pulchre declarat Calde. conſi. iiij. ſub rub.de pręſcri. Et ideo error iuris circa validitatem tituli non inducit bonam fidem ſed malam. in vſucapionibus & præſcriptione longi tempo. l.nunquam in princ.& l.ſi fur.
4 §.j.in fi.ff.de vſucapio. †Ex quo not. ꝙ non ſolum dicitur malæfidei quæ ſcit vel ſcire debet rem non eſſe vendentis: ſed etiam qui credit eam eſſe vendentis: tamen ſcit vel ſcire debet venditionem vel contractũ non valere : quia titulus non ſufficit non ſubſiſtere iuſta cauſa putandi.l.celſus.ff.de. vſuca.

Et error iuris non eſt iuſta cauſa : ita dicit Paul. de Caſt. in dicta l. nunquam. per illum text. Et qui putat ſe nõ poſſe vſucapere vel pręſcribere cum poſſit: errando in iure:dicitur malæ fidei: & non vſucapit:vt eſt caſus in dicta l. ſi fur.§.j. & ſic potius inſpicitur hoc caſu quod eſt in opinione: quã quod in veritate. Aliquando econtra. De quo dic vt habetur. in l.ij.§. ſi ſub conditione. ff. pro empto.vbi Bart.circa hoc tradit diſtinctionem. Et not. dixit Bartol.in l. cum vir. ad fi. commen. ff. de vſucap. vt refert Alexand. in l. qui in aliena. in princip.colum.iij.verſi. plus dixit.ff. de acquiren. hæ-
5 re. †Quod ſi quis vendidit rem tanquam procurator alterius niſi appareat de mandato:ſemper præſumitur ꝙ emptor fuerit in mala fide. Sed Bart. vbĩ ſupra hoc non dicit licet forte poſſit elici ex verbis ſuis dum innuit: quod talis venditio non cauſat publicianam vel præſcribendi conditionem niſi confirmetur ratihabitione vel ſucceſſione quo caſu trahitur retro quo ad dominiũ ſi ille cuius nomine vendidit: & cui iſte qui vẽ-

didit tanquam procurator ſuc ceſſit: erat dominus: alius quo ad publicam & præſcribendi conditionem. Contrarium tamen firmant: Ange. & Imo. in d.l. cum vir. circa fi. com. dicẽtes quod ſi contraho cum aliquo tanq̃ cum nego. geſto. qa ſcio eum non habere poteſtatẽ vendendi. Ideo interim ſum in mala fide: anteq̃ dñs ratum habeat. & ſic interim non vſucapio. Sed qñ contraho cũ aliquo vt ꝓcuratore: qui aſſerit ſe ꝓcuratorem ſui ductus iuſto errore: & ſic videor eſſe in bona fide & per conſequens habere vſucapiendi potentiam: per not. in l. celſus. ff. de vſucap. Et dicit Imo. ꝙ hoc etiam ſatis vr̃ fuiſſe de mente Bar. ſi pondere

6 tur. † Et not. ꝙ bona fides requiritur aduerſus eum contra quẽ p̃ſcribitur nõ aduerſus ſoluentẽ ſeu cã ſolutionis. Et ideo licet qs recipiat ſcienter indebitũ tñ præſcribit aduerſus dominiũ: ſi ſibi ſoluatur pecunia vel res aliena: qa dr̃ bonefidei reſpectu veri dñi ex quo credit ſoluẽtẽ vel tradẽtẽ dñm. ita dixit not. Bar. in l. indebiti. §. ſed ſi nummi. in ij. oppo. tertiæ

7 partis. ff. de cond. inde. † Ad do ꝙ inter bonã & malã fidẽ eſt dare mediũ ſcilicet non bonam fidem: quæ cadit in dubitante. text. eſt eum gloſſ. in l. iij. §. genera. in verbo non bona. ff. de acquiren. poſ. & in l. j. C. illo. eo. ti. not. Bart. in d. l. furtum. §. fundi. ff. de vſucapio. & late Iaſo. in d. §. genera. col. ij. & iij. in vj. not. Poteſt etiam iſta non bona fides aliquando cadere in ignorante vt in eo qui acquiſiuit per procuratorem ante notitiam: & per eum poſſidet: vt declaret Alex. in d. §. genera. col. ij. Et dicit not. Bal. in c. vigilanti. colum. ij. de præſcrip. ꝙ vbi nõ eſt bona fides nec mala potius præſumitur bona per tex. ſingu. ſecundũ eum cum gloſſ. parua. in l. eius qui in prouincia. verſi. ꝙ ſi ſtipulatus. ff. ſi cert. peta. Et quomodo debet intelligi illa concluſio. ꝙ dubio præſumitur bona fides. l. penult. & ibi not. C. de euict. declarat not. Dyn. per modum diſtinctionis. in d.c. qui contra iura. & plene dicam poſt Bar. in l. repetitio. l. celſus. in tertia parte. ff. de vſucap. vbi late traditur ex quibus & qñ præſumatur bona vel mala fides.

SVMMARIVM.

1 *Dubius poſſeſſor an ſit bonæ vel malæ fidei.*

2 *Dubitatio ſuperueniens ꝙ res ſit aliena non interrumpit prę ſcriptionem inchoatam.*

3 *In dubio nemo tenetur ius ſuũ indiſcuſſum relinquere.*

4 *Dubius & ignorans equiparantur.*

5 *Medium eſt dabile inter ſcientiam & ignorantiam.*

SECVNDO quęro. In hac ſecũda parte: † vtrũ ille dubitat cẽſeatur eſſe bonæ vel malę fidei poſſeſſor. & ſic cui extremorum 1

morum applicetur iſtud mediũ gl.& Inno.in c.ſi diligenti. & in c.fin. de præſcrip. tenent ꝙ dubius dicatur potius bonę q̃ malę fidei. † Ex quo inferunt: quod ſuperueniẽs dubitatio:quod res ſit aliena non interrumpit pręſcriptionem inchoatam etiam de iure canonico ſecundum quod exigitur continua bona fides abſque ad præſcriptionem completam. d.c.fin.& infra dicetur.ſequitur Bald.in l.naturaliter. col. ij.circa fin.verſi.& ex hoc dico ſi quis cęperit dubitare. ff. de vſucap.dicens: quod ab initio talis non pręſcriberet quia non habet bonam fidem licet habeat malam.Sed ex poſtfacto talis titubatio non nocet/: quia requiritur quod firmiter credat ſe malęfidei poſſeſſorẽ vt extinguatur ſiue interrumpatur præſcriptio.& ſequitur Panor.in d.c.fi.col.pen. ver. tertio gl.quęrit. & plenius Fely. col. antepe. & pe.atteſtantes hãc opi.eſſe cõem & d. Alex. in d.§.genera.col. ij.in iij.no. & ibi late d.Iaſ.col.ij. & iij.in vj.not.Referens ẽt poſt Alex. ꝙ iſta opi. eſt cõis quam comprobat tribus medijs & plene diſcutit hũc articulum.Et prin

3 cipalis ratio eſt † quia in dubio nemo tenetur ius ſuum indiſcuſſum relinquere.l.illud.ff. de peti.hære. Et ꝙ a principio requiratur bona fides: & non ſufficiat medium inter bonam & malã tenet ẽt Bar. in l. ſed ſi lege §.ſcire.circa fi.ff.de pet. hær. Hunc articulum late examinat Imo.& tenet cõmunem in repe.d.c.fi.col.iiij.ver. an aũt pręambula. de præſcri,

4 † Nec ob.ſi dicatur quod dubius & ignorans ęquiparantur l.fi. C.de condi.ind. Et ſic videtur ꝙ dubitans:an res ſit aliena: ita dicatur habere bonã fidem ſicut ignorãs rem alienã. Nam reſpõſio patet ex no. per gl.in d.l.fi.quæ dicit:quod quãtum ad illam materiam conditionis indebiti non eſt differentia inter ignorantiam et titubationem ſiue ignorantem & titubantem. Sed bene quo ad alia. vt not. gl.magiſtra.in rub.ff.de iur. & fac.igno.de quo per Iaſ. in l.quandiu.C.qui admit.referentem Bar.in d.l.naturaliter. & ibi inaduertenter dicit quod dubitans dicit habere bonam fidem:ſicut ignorans.& idẽ ſentit in d.§.genera.col.iij.dũ dicit:ꝙ dubitans et ignorãs equiparantur &c.Sed in hoc male:

5 vt patet ex prædictis. † Et qs dicatur dubitare ſeu titubare. Et quod ſit medium inter ſciẽtiam & ignorantiam plene declarat Gemin.in c.in fidei fauorem. circa me.com.de hæredi. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides eſt duplex.*

2 *Hæres fingitur vna perſona cum defuncto.*

3 *Mala fides cauſata per lit. conteſta. dicitur ficta niſi conſtet de ſcientia.*

4 *Mala fides ex iuris errore inducta dicitur ficta.*

5 *Iura loquentia de mala fide de quo loqui intelligantur.*

6 *Error iuris licet dicatur inducere malam fidem in vſuca-*

pionibus & præſcript. longi tē po. dr̄ tamen mala fides ficta.

7 *Mala fides vera defuncti nocet hæredi.*

TERTIO quęro.
1 † Quotuplex ſit mala fides dic quod ē duplex: videlicet vna vera & ꝓpria: qñ quis ſcit rem alienam eſſe. Alia ficta: quando quis ex perſona alterius ideſt autoris cenſetur malęfidei. Et hæc etiam diſtinguit inter hæredem & ſin
2 gularem ſucceſſorem. † Fingitur enim hæres vna perſona cum defuncto: vt in auten. de iureiurā. a mori. præſti. in princip. Non ſic ſingularis ſucceſſor. l. an vitium. in prin & l. cum hæres. cū ibi no. in gl. vlt. ff. de diuer. et tēp. præſcr. Ita declarat Io. An. in addi. ad Spec. in ti. de pręſcri. §. j. colum. pen. ver. quid ſi debitor. in addi. magna poſita ſuper verbo alienari. But. & Panor. in c. ſi deligēti. col. vj. ver. contrarium concludit de præſcri. qui non allegant Io. And. vbi ſupra latius iſtas duas ſpecies malę fidei declarantem. gloſſ. tamen in l. poteſt pluribus. in gloſſ. j. ff. de vſucap. dicit: ꝙ hęres ſuccedēs in locum defuncti qui ſciebat rem alienam: dicitur habere non bonam fidem. Non autem malam. Et ſic vult illa gloſſ. quod idem ſit non bona fides: qū ficta mala fides licet de ipſa
3 doc. nō faciat mentionē. † Et not. quod mala fides cauſata ꝑ litis conteſtationem dr̄ ficta: niſi cōſtet de ſcientia quia tunc diceretur vera ſecundum Bal. in l. illud ff. de peti. hære. Itē mala fides inducta ex errore iuris dr̄ ficta: vt dicam infra.
4 † Effectus autem hui diuiſionis ſeu diſtinctionis ē duplex.
5 † Primus eſt: ꝙ iura loquentia de mala fide intelliguntur loqui de vera & non de ficta ſecundum Are. in l. Pōponius. §. cum quis. ff. de acqui. poſ. & refert ibi. d. Clau. aquen. col. vlt. circa med. pro quo dicto facti regula. l. iij. §. hæc verba. ff. de nego. geſ. & l. fi. C. de his q ve. eta. impe. cum concor.
6 † Secundus effectus not. eſt quia licet error iuris dicatur inducere malam fidem in vſucapionibus & pręſcriptione lōgi temporis. l. nunquā. in prin. & ibi not. ff. de vſucap. & per Dy. in c. poſſeſſor. de reg. iur. in vj. tamen dicitur mala fides ficta. Ideo non nocet hæredi bo-
7 næfidei licet † mala fides uera defuncti bene noceat hæredi. l. ſequitur. §. hæres. ff. de vſucap. Ita voluit ſingulariter gl. in l. tutor rerum. in gloſ. magna. ff. de admi. tuto. Et ita per illam gloſ dicit Paul. de Caſt. in d. l. nunquam. in prin.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Bona vel mala fides quā recipiat diuiſionem.*

2 *Bona fides quo ad vnum non impedit præſcriptionem quo ad alium.*

3 *Emens rem aliquā a non domino quem credidit dominū: quā ſciebat hypote. cui præſcribat.*

QVARTO

1 VARTO quæro. † Vtrum bona vel mala fides recipiat diuiſionem: dicas ꝙ ſic: quia poteſt quis habere bonam fidem reſpectu vnius & malam reſpe-
2 ctu alterius ideo † bona fides quo ad vnum non impedit præſcriptionem quo ad alium. Sed aduerſus illum tantum cuius reſpectu quis habet malam fidẽ. tex. eſt cum gl. in l. ſi quis fundum. ff. de acqui. poſ. vbi idem dicitur rõne rei, quia põt quis habere bonã fidem quo ad vnã partem rei & malam reſpectu alterius partis. Et adduco not. text. in l. emptor. ff. ꝑ empto. qui diſtinguit an quis ſciat partem fundi eſſe alterius pro diuiſo: & non nocet iſta ſcia quo ad alias partes. Si vero ſcit partem eſſe alterius ꝑ diuiſo dr̃ male fidei quo ad totum fundũ. no. Bar. in d. l. naturaliter. col. iij. ver. q̃to quid ſupuenerit mala fides. ff. de vſucap. & not. Bal. & Ang. in d. l. ſup longi. col. iii. circa fi. & Imo. ĩ repe. d. c. fi. col. xxxiiij. ver. & aduerte. de p̃ſcr. addo text. in l. ſi edes. & ibi not. Bar. allegãs alia iura. ff. de ſer. vrb. p̃d.
3 † Hinc eſt ꝙ ſi qs emerit rem aliq̃ a non domino: quem credidit dominum: quam ſciebat hypothecam alteri præſcribet quo ad dominium: quia non habuit ſcientiã rei alienę. Sed nõ quo ad hypothecã. text. eſt in d. l. ſi quis fundum. in fi. iuncta gl. fi. ff. de acqui. poſſ. not. gl. in l. ſicut. in verb. poſſidẽte. C. de præſcri. xxx. an. Spec. in tit. de præſcr. in iiij. parte prope fi.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lata in fauorem poſſeſſoris malę fidei nõ purgat ipſius malam fidem.*

1 VINTO quæro. † An ſententia lata in fauorem poſſeſſoris malę fidei purget ipſius malã fidem. Concludo ꝙ non. vt per Alex. conſi. lxxv. viſis & ponderatis. vlti. col. iiij. vol. vbi ad hoc allegat But. & Pet. de Ancha. in c. conſultationibus. de iurepatro.

SVMMARIVM.

1 *Bona fides an ſit in omni præſcriptione neceſſaria an etiã cum ea requiratur titulus.*

2 *In præſcriptione xxx. vel xl. annorum de iure ciuili non requiritur titulus nec bona fides: ſed ſola poſſeſſio.*

3 *Differentia eſt de iure ciuili inter bonę et malę fidei poſſeſſorẽ.*

4 *Longi temporis præſcriptio cũ titulo & bona fide eſt potentior præſcriptione longi temporis cum bona fidei tantum.*

5 *Duorum diuerſo tempore præſcribentium cum titulo & bona fide: ſi poſſeſſio ad tertium: & ambo concurrant quis eorũ præferatur in vendi.*

6 *Directum dominium quo caſu præferatur vtili.*

Poſſeſſor

7 *Poſſeſſor male fidei qui ſpacio xxx.annorum præſcripſit an per uim poſsit expelli ſeu ſpoliari dominio.*

8 *Spoliato non poteſt obiici exceptio dominii per ſpoliatorem.*

9 *Ius canonicum et ciuile in quibus concordent uel diſcordent.*

10 *In præſcriptione contra eccleſiam quæ ſufficiant.*

11 *Præſcribens contra quem eſt iuris præſumptio quæ habeat probare.*

12 *Spacium tanti temporis cuius initii memoriæ non extat habetur loco tituli legitimi quo ad dominium.*

13 *Spacio tanti temporis cuius initii memoria non extat præſcribuntur etiam regalia & ea quæ non poſſunt niſi ex priuilegio competere.*

14 *Priuilegium & conſuetudo equiparantur.*

15 *Præſcribere uolens iuriſditionem in alieno territorio quibus egeat.*

16 *Poſſeſſio a iure damnata an iuuat poſſeſſorem.*

17 *Spacium tanti temporis cuius initii memoria non extat tantum operatur in cauſa quantum imperator.*

18 *In præſcriptione tanti temporis cuius initii &c.ſemper p̄ſumitur titulus & bo.fides,*

19 *Præſumptio reſultans ex ſpacio tanti tempo. cuius initii memoria non extat dicitur iuris & de iure.*

20 *Curandum non eſt de bona uel mala fide ubi habetur tantum tempus cuius in me &c.*

21 *Præſcriptio tanti temporis cu. in me. &c. nunquam cenſetur excluſa.*

22 *Probata poſſeſſione tant. tempo. cu.in me. &c.non eſt neceſſaria probatio ſcientiæ & patientiæ ſuperioris in præſcriptionibus.*

23 *Tantum tempus cuius initii me. non extat non habet vim priuilegii in præſcribendis vbi datur incapacitas iuris vel poſſeſſionis erga exercentem.*

24 *Centum anni dicuntur eſſe tãtum tempus de quo non extat memoria.*

25 *Affirmatiua illa memoria extare aut negatiua memoriam nõ extare quomodo probantur.*

26 *Teſtis debet eſſe de vicinis vbi probandum incumbit de tãto temp.cu.init.me non eſt.*

27 *Memoriam nõ extare an poſſit probari a cẽtum annis infra: & cuius ætatis eſſe debeant teſtes in hac materia.*

28 *Præſcriptio cẽtenaria uel poſſeſſio ſeu quaſi centum annorũ quomodo poſſit probari.*

29 *Textus dicens ꝙ vbi pręſumptio iuris eſt cõtra præſcribẽtẽ*

requiritur

requiritur titulus qũo limitat̃.
30 *Titulus prẹſumit̃ alle. ex patientia diutur. vbi in præſcribẽdo agitur de paruo præiudicio.*

1 SExto quęro. † An in omni præſcriptione ſit neceſſaria bona fi. & an ſola ſufficiat ad præſcribendum: vel requiratur ẽt titulus ſimul cum bona fide: & quando circa iſtam q̃onem faciẽda eſt diſtinctio inter ius ciuile & ius cano. Nam de iure ciuili in vſucapione triẽnij & in prẹſcriptione. x. anno. inter præſentes & xx. inter abſentes requiritur titulus & bona fides: ſ. titulus verus vel putatiuus interueniente probabili errore facti. l. nullo. C. de rei ven. l. celſus cum materia ſua. ff. de vſuc. l. diutina. iuncta. l. ij. & l. ſuper longi. C. de præſcri. lon. temp. & inſti. de vſuca. in princip. Et in hoc vtrunque ius cõcordat. Et ex tali præſcriptione cum titulo & bona fide acquiritur dominium. videlicet per vſucapionem directum. inſtit. de vſucap. in prin. & in l. iij. ff. de vſucap. & vtile per p̃ſcriptionem lon. temp. per q̃d excludit antiquus dominus: ſi agat: prẹſcribens contra ipſum & quemlibet alium: ſi de poſſeſſione cadat. l. ſi quis emptionis. in prin. & ibi gl. Cy. Bald. & Sali. C. de præſcrip. xxx. anno. & dixi. plene. ſupra in
2 ij. parte principali. † In præſcriptione vero xxx. vel xl. anno, de iure ciuili non requiritur titulus nec bona fides: ſed ſufficiat ſola poſſeſſio cum curſu tãti temporis. Nam tanto tempore omne ius & omnis actio tollitur: & præſcribũt etiam fures & p̃dones. l. ſicut l. omnes. & l. cum notiſsimi. C. de p̃ſcrip. xxx. an. iuncto text. in l. j. §. ad hæc. C. de anna. excep. quæ iura ſunt regiſtrata i. §. poteſt. xvj.
3 q. iij. † Eſt tamen differẽtia de iure. ciui. inter bonæ & malæ fidei poſſeſſorem in præſcriptio
a ne. xxx. an. quia poſsidẽs [a] rẽ bona fide ſine titulo ſpacio xxx. an. præſcribit dominium ſaltem vtile: ita ꝙ nedum habet exceptionem contra antiquum dominum: ſi agat. Sed ẽt habet actionem: ſi cadat de poſſeſsione aduerſus quẽlibet tertium ad vendicandam ſed non contra antiquum dominum vel creditorem contra quem præſcripſit ſi poſſeſsio perueniat ad eum ſecundum opi. Ioan. cõmuniter approbatam. Et hoc operantur reliquie directi dominii vel actionum: quæ remãſerunt penes antiquum dominum vel creditorem. poſſeſſor vero malefidei: quæ dicitur iniuſtus licet poſsiderit. xxx. an. non acquirit aliquod dominium ſed duntaxat ius excipiendi contra antiquum dominum

a De hac materia: & an præſcriptio. xxx. vel. xl. anno. ſufficiat ad vendicãdam rẽ a quocunque poſſeſſore etiã ſi primo dominus fuerit vide p Paulum de ca. cõſil. cccl viij. circa primum quæſitum in nouis a.

nũ vel creditorẽ & ſi cadat de
poſſeſsione nullã habet actio-
nem ad rem vendicandam ne-
dum contra dominum ſed nec
contra tertium. quinimo poteſt
antiquus dominus a quolibet
alio tertio rem vendicare vel
creditor per hypotecariam a-
uocare non obſtante præſcri-
ptione primi poſſeſſoris bonæ
vel malefidei de qua tertius
opponere non poteſt niſi ipſe
præſcripſerit quia opponeret
de iure tertii. iſte eſt caſus. in
d.l.ſi quis emptionis.§.j. C. de
præſcrip.xxx.an.iuncta gloſ.
ſuper verbo ſimili cum qua trã
ſeunt.Cyn.Bartol.Bald. Ang.
& communiter doct. maxime
Sali.referens opi.Ioan. quam
ibi firmat glo.eſſe communem.
4 Vnde infertur † quod præſcri
ptio longi temporis cum titulo
& bona fide eſt potentior prę-
ſcriptione longiſsimi tempo-
ris cum bona fide tantum:quia
per primam acquiritur actio
etiam contra antiquum domi-
num vel creditorem d. l.ſi qui
emptionis. in princip. iuncta
gloſſ.ſuper verbo etiam:& ibi
not.doct. maxime Salic. qui
atteſtantur opin. Ioan.& Guil.
relatam in gloſſ. eſſe commu-
nem: ſed non per ſecundam: li
cet ſit cum bona fide. titulus
enim debet aliquid plus ope-
rari: vt ibi dicit Sali. quam-
uis dici poſſet: quod prolixi-
tas maioris temporis deberet
ſupplere defectum tituli: tamẽ
titulus pręualet tẽpori.ar.eorũ
quæ habentur in l. obligatio-
num fere.§.placet.ff. de act.&
obl.& in l.ſi certis annis.C.de
pac.licet Panor.in c.illud. cir
ca fi.ij.col.de p̃ſcrip. dicat: ꝙ
curſus maioris tp̃is ſupplet de-
5 fectũ tituli. † Sed quæritur:
ſi duo diuerſo tp̃e præſcripſe-
runt cũ titulo & bonafide: &
deinde poſſeſsio perueniat ad
tertiũ: & ambo concurrũt:quis
præferatur in vendicando. iſtã
qõnẽ attingit gl. in d.l. ſi quis
emptionis.in prin.in verbo e-
tiam.& concludit ꝙ ſecundus
pręſcriptor debet preferre pri
mo.quia per ſecundã præſcri-
ptionẽ eſt in totũ extinctũ ius
primi:& cũ illa gloſſ. tranſeũt
ibi Cy.Bal.Sal.& cõiter doc.
6 † Quid autem ſi ille qui p̃-
ſcripſit ſpacio longiſsimi tem-
poris.xxx.an. cum bona fide
abſq; titulo cecidit de poſſeſ-
ſione: & res peruenerit ad ter-
tiũ:& contra illũ concurrant
dominus antiquus reſpectu di-
recti dominii:& p̃ſcriptor re-
ſpectu vtilis: quis præferatur.
ſi enim ipſe dominus poſside-
ret:non eſt dubiũ ꝙ directũ prę
fertur vtili vt d.l.ſi quis em-
ptionis.§.j. ver.ita tñ iũcta gl.
Sed dubiũ eſt:quid ſi tertius
poſsidet: quæ nullũ ius habet
& concurrant dominus habẽs
directũ:& præſcriptor habens
vtile:quis debet pręferri.iſtam
q.mouet Sali.in d.§.j.in. iij.q.
& concludit poſt Cy.& Ia.de
arct. illum qui præſcripſit de-
bere præferri domino:non ob
ſtante concurſu domini dire-
cti:tertio poſsidente: quia ha-
bet actionẽ contra omnes præ-
terquã contra dominũ d.§.j.&
ita firmant. And.de iſer.& Al
ua.in.§.ſi quis p xxx. ad fi.ij.
col.in ti.ſi de feu.ſue. contro.
Concludentes p̃ſcribentẽ debe
re pręferri:ſi fuit bonę fidei.Si
vero p̃ſcribens fuiſſet malæ fi
dei:

dei:tunc deberet præferri do-
minũ.& nimirũ: quia eo caſu
præſcriptor nõ habet dominiũ
nec actionẽ.d.l.ſi quis emptio-
nis.§.j.ad quã l.gl.format qua
tuor qõnes ĩ d.§.ſi quis p xxx.
quas ibi explicat Sali. col.ii.
7 & fuerunt relate ſupra. †Et
quãuis malæ fidei poſſeſſor qui
præſcripſit ſpacio.xxx.an.ac-
quirat ſolũ ius excipiendi &
non dominiũ aliquod.& nullã
habeat actionẽ ad rẽ vendican
dã:ſi cadat de poſſeſsiõe:& ſic
nullũ habeat remediũ petito-
riũ.Tñ ſi de facto & per vim
expellatur ſeu ſpolietur poſſeſ
ſione habet proculdubio reme
diũ poſſeſſoriũ:videlicet inter-
dictũ vnde vi.& debet reſtitui
tan quã ſpoliatus:nec poteſt ſi-
bi obiici:ꝙ nõ ſi dominus nec
de dominio ſpoliatoris.l. ſi qs
ad ſe fundum.C.ad l.iul.de vi.
Sed fortius habet rei vendica
tionẽ contra violentũ reſpecti-
ue.Nec põt violentus referre
qõnẽ dominii:etiã ſi agatur pe
titorio:vt eſt caſus no.in d.l.ſi
quis emptionis.§. ſed hæc ſup
illis.quẽ Bar.ibi dicit ſingula
rẽ & mandat perpetuo notari.
Et ſic eſt ibi caſus: in quo rei
vendicatio datur contra domi
niũ pp violentiã cõmiſſam.Nã
ſi ageretur poſſeſſorio recupe-
rande:nullũ eſſe dubiũ: ꝙ non
obſtaret exceptio dominii d.l.
ſi quis ad ſe fundũ vt ibi dicit
Bal. niſi cõuenius pateretur fie-
ri ꝓbationes de dñio c.j.de re
ſti.ſpoli.& in caſibus ſpãlibus
no.p Alex.in l. naturaliter.§.
nihil cõe.col.x.cũ ſeq.ff.de ac
8 qui.poſſ. †Ex quo infero eſſe
caſum valde ſingularẽ in d.§.
ſed hæc ſup illis.ꝙ ſpoliato nõ
põt obiici exceptio dñij p ſpo
liatorẽ:nedũ ſi agat poſſeſſorio
recuperãdæ ſiue interdicto vñ
vi.ſed ẽt ſi intentet petitorium
& rei vendicationẽ:vt aperte
probat ille tex.in verbo vẽdi-
care:& ita vult ibi gl.quã ſeq-
tur Sali.dicẽs:ꝙ in caſu illius.
§.male fidei poſſeſſor ſpolia-
tus vendicat rẽ de facto reſpe-
ctu violentie & a violẽto ꝗuis
nullũ habeat dñiũ.Nec ipſe põt
opponere de dñio pp violentiã
ab eo cõmiſſã.Sed Bal.in d.§.
ſed hæc ſuper illis. intelligit:
qđ in caſu illius.§. male fidei
poſſeſſor ſpacio xxx.an.pſcri-
pſerit vtile dñium:cui pfertur
directũ:ſi cecidit de poſſeſsio-
ne aliter quã p violentiã. Sed
vbi dñs rẽ violẽter occupauit:
clauditur ſibi os:& non põt ex
cipere de dñio pp violentiã: q
intellectus ſtare non põt:quia
cõis eſt opi.ꝙ male fidei poſſeſ
ſor nullũ acquirat dñiũ vt ple-
ne no.in d.l.ſi quis emptionis.
§.j.vñ Bal.alibi ponit verũ in
tellectũ ad d.§.ſed hæc ſuper il
lis.in l.vis eius.C.de ꝓba.Et
de eius intelle. tradunt Bar.&
doc.in l.iiij.§.catho.in iij.opp.
col.iij.ff.de ver.obl.vbi Bart.
ſingularit ampliat illũ.§.ſed ex
ſup illis. vt ꝓcedat:nedũ in ip-
ſo ſpoliatore:ꝙ cõuentus peti-
torio nõ poſsit referre agenti
ſpoliato qõnẽ dñij:ſed etiam in
herede eius:& ibi vide p Iaſo.
col.x.in iiij.& v.conclu. poſt
Alex.& Are.& p iſta remanet
declaratus ĩ el.illius difficilis
& no.l.ſi qs emptionis:quæ eſt
tota ſingularis ſcdm Bart. ibi.
9 † Hæc oĩa ꝓcedũt de iure ciui
li:vbi agit de pſcribẽdo cõtra
priuatũ.Sed de iure canoni.ali
ter

ter cautum eſſe videtur. Partim enim in hac materia diſpoſitio iuris canonici & ciuilis concordat; partim vero diſcordat. Nam in vſucapione & pręſcriptione longi temporis quo ad res prophanas & inter laicos ius canonicum & ciuile cōcordant. Vnde ſi priuatus pręſcribat contra priuatum: vel eccleſia contra priuatum indiſtincte locum habent iura ciuilia; quorum diſpoſitio recitatur in. §. poteſt. xvj. q. iij. vt. ſ. diſtinguatur in corporalibus; an quis præſcribat cum titulo: aut ſine titulo & per tempus a lege diffinitum. In incorporalibus vero vt in ſeruitutibus; an habeant cauſam continuā, vel diſcontinuam iuxta materiam. l. ſeruitutes la grande. ff. de ſer. ti. generali. Sed diſcordat ius canonicum a iure ciuili in præſcriptione longiſsimi tēporis. xxx. an. quatenus ius ciuile admittit præſcriptionem. xxx. an. cum mala fide; ſaltem vt proſit ad retinēdum: & ſi non ad agēdum. l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. an. quia de iure canonico nulla præſcriptio cuiuſcunque tēporis procedit cū mala fide. & c. vigilanti. & c. fin. de præſcr. & c. poſſeſſor. de regu. iur. in. vj. Si vero priuatus vult p̄ſcribere contra eccleſiam rem præſcriptibilem: vel eccleſia contra aliam eccleſiam. de iure cano. in rebus immobilibus vel iuribus habentibus cauſam continuā requiritur tempus. xl. an. cum bona fide nec exigitur titulus: dummodo ius cōe non reſiſtat: ſeu p̄ſumptio iuris non ſit contra præſcribentem. & ſic regulariter ſufficit. tempus xl. an. cū bona fide an præſcribendum contra eccleſiam. c. de quarta. c. ad aures. & c. ſi diligenti. & ibi plene not. gl. & cano. de præſcrip. & eſt caſus in c. j. de præſcri. in vj. & ibi plene no. gl. Arch. Io. An. & Gemi. & quod idem iuris ſit q̄n vna eccleſia pręſcribit aduerſus aliam: eſt caſus in d. c. de quarta. c. illud. & c. ad aures. vbi not. Panor. Et ita declarat ipſe Panor. in d. c. de quarta. col. iiij. verſic. his præſuppoſitis. Et q̄ ius ciuile remaneat incorrectū reſpectu uſucapionis & præſcriptionis longi temporis inter priuatos: & q̄n eccleſia præſcribit contra priuatum. firmat Gemi. in d. c. j. in prin. col. iij. de præſcri. in vj. & ibi. d. Philip. Fran. col. j. vltra med. Et quod laicus p̄ſcribat rem temporalem eccleſiæ ſpacio xl. ann. firmat expreſſe gloſſ. fin. in c. fi. de præſcrip. in vj. & in c. facultates. xiij. q. ij. in verbo. xxx. ann.

Vnde clarius & breuius in hoc articulo ſi quæratur: an ſit differentia inter ius ciuile & canonicum dici poteſt ſecundū Panor. in d. c. de quarta. colū. iiij. in prin. verſi. ſed quantum ad principalem articulū quod regulariter inter ius canonicū & ius ciuile quo ad pręſcriptionem inducendam nulla eſt differētia [a] præter illam: quia ius ciuile admittit pręſcriptionem cum mala fide. d. l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. anno.

a Adde Panor. in. c. paſtora. §. præterea. ſuper gl. pen. de offic. ordin.

anno.quam ius canonicũ damnat.c.vigilanti.& c.fi.de præſcrip. Alia enim differentia iure non probatur. Nec obſt.ſi dicatur ꝙ canonica iura expoſcunt indifferenter tempus. xl. an.d.c. de quarta.&.c.illud.cũ ſimi.Secus de iure ciuili.l.fin. C.de præſcri.long.tempo.quia dicit Panor. ꝙ ius canonicum ſemper non requirit illud tempus:ſed ſolum quando præſcribitur contra eccleſiam:& in fauorem eccleſiæ fuit inductũ. Et idem eſt de iure ciuili:vt in authen.quas actiones.C.de ſacroſanct.eccle.& quemadmodum contra eccleſiã romanã de iure cano.non admittitur niſi p̃ſcriptio cẽtenaria.c. cũ nobis. de præſcrip.Ita & de iure ciuili d.aut.quas actiones. vnde eccleſia contra priuatũ:& priuatus cõtra priuatũ bene præſcribit minori tempore: & ſicut a iure ciuili diſponitur:ita concluſiue dicit Panor. in d.c.de quarta.colũ.iiij. cuius verba refert & ſequitur Cepol.in tract.ſer.vrb.præd.c.xxiiij.col. iij.circa fi.& ſeq.& firmat domi.Cardi.conſi.xxxviij. primo rationes.colũ j.ver. tertio quia certũ. dicens ꝙ eccleſia præſcribit ius laicorũ tanto tempore:quanto laicus contra laicum:& vide per Dyn. in c. poſſeſſor.col.iij.ver.quærendũ eſt vtrum de iure canonico. de regu.iur.in vj.vbi tradit an & quando tam de iure ciuili ꝙ̃ canonico.in præſcriptione requiratur titulus & bona fides: vel alterum ſufficiat: & quando requiratur titulus ad p̃ſcribendũ tam de iure ciuili ꝙ̃ cano.not. Imol.in repe.c.ſi.colũ.vij.& . viij.de p̃ſcri.But.in repe. c.puenit.col.x.de cẽſi.vbi aſsignat rõnem quare exigatur titulus in caſibus:in quibus de iure requirit[a] & de p̃ſcriptione eccleſiaſtica ſeu canonica & contra clericos plenius dicã p plures quæſtiones in quinta parte principali huius tractatus: vbi diffuſe cumulaui materiam d. aut.quas actiões.

10 † Stat ergo ex præmiſsis firma concluſio : quod de iure canonico in p̃ſcriptione cõtra eccleſiã non requirit titulus : ſed duo ſufficiũt: vcʒ bona fides & tempus.xl.an.Sicut etiam de iure ciuili in præſcriptione.xxx. vel xl.anno. non requiritur titulus : ſed bona fides ſufficit ad acquiſitionem vtilis dominij d.l.ſi quis emptionis.§.j.cũ ibi nota. Limita iſtam concluſionem vt non procedat; quãdo ius commune reſiſtit p̃ſcribẽti[b] vel iuris præſumptio eſt contra eum : tunc

a Vide Bal. in l.fi. C. ne de ſta. defunct.

b Quando requiratur titulus vel ſufficiat bona fides : & quãdo p̃ſumptio iuris dicatur eſſe cõtra p̃ſcribentẽ declarat d. phi. fran. poſt Ioã. and. in c. j.de præſcrip. in vj.hic alleg. colũ. ij.vbi tangit pulchrum dubiũ : quid ſi præſumptio iuris ſit contra vtrunque videlicet cõtra præſcribentẽ & contra impugnãtem præſcriptionẽ:& concludit qđ debet attendi fortior præſumptio : quia illa excludit aliũ

alium magis debilem: & ibi vide generaliter an & quando requiratur titulus: vel ſufficiat bona fides tã in corporalibus ꝙ̃ in incorporalibus. Et quando ſit neceſſarius titulus in pſcriptione: & in quibus caſibus non requirat. vide Bertachi. i repertorio. i verb. titulus. uerſic. titulus in preſcriptione. & not. ꝙ licet alias de iure canonico regulariter ſufficiat pſcribenti bona fides abſq; titulo: vt plene legitur & nota. in d.c. ſi diligenti. de præſcrip. tamen ille q habet contra ſe præſumptionẽ ſententię inter alios late nõ poterit præſcribere ſine titulo. arg. d.c. j. iũctis ibi not. per Archidiaco. & Ioan. And. de præſcriptio. in vj. ita cõcludit Alexã. in repeti. l. ſæpe. col xviij. circa prin. ver. item fallit ſecũdo. ff. de re iudi.

a Adde Panor. conſi. lxxj. clericus quidam. ij. volu.

b Adde Fran. Cur. conſ. xxiiij. col. ij. & pariter ſines & limites epiſcopalium præſcribuntur tanto tempore: vt per eundẽ Cur. conſi. lvj. col. xj. ad fi.

tunc enim bona fides & tempus pdictum non ſufficerent: vbi ius cõmune reſiſtit: ſed eſt neceſſarius titulus: qui poſſeſſori cauſam tribuat præſcribendi: niſi allegetur & probetur prẹſcriptio tãti temporis: cuius initij memoria non extat.

11 † Et ſic præſcribens cõtra quem eſt iuris præſumptio debet probare tempus xl. an. & iuſtum titulum vel tantum tẽpus cuius initij &c. tex. eſt in d.c. j. de prẹſcrip. in vj. vbi ponitur caſus in prælato vel eccleſia: qui vel quę allegat ſe præſcripſiſſe decimas in parochia alterius eccleſię. Nam diſpoſitio et præſumptio iuris eſt in contrarium: quod decimæ pertineant ad illam parochiam: infra cuius limites prædia conſiſtunt. Ideo præſumitur in dubio eas occupaſſe: & poſſeſsio fuiſſe iniuſta. c. ad decimas. de reſtit. ſpoliato. eo. lib. vnde opus eſt vltra tẽpus xl. anno. ꝙ doceat de titulo vel de pṙæſcriptione tanti temporis &c. quo caſu nõ requiritur titulus. ita dicit tex. in d.c. j. not. domi. Cardi. conſi. cxiiij. dico Petrum non audiẽdum circa finem. & plura adducit Fely. in c. ſi diligẽti. col. vij. in nona reſtric. de pſcript.

12 † Et ratio eſt quia ſpacium tanti temporis: cuius initij memoria non extat habetur loco tituli legitimę conſtituti. l. hoc iure. §. ductus aque. & ibi gloſ. ff. de aqua quotidia. & ęſtiua. et habet vim priuilegij. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. iuncta gl. ſuper verbo non extent. de verbo. ſigni. [a] & vicem legis. l. j. §. fin. ibi. vetuſtatem vicem legis obtinere: & in l. in ſumma. in princip. ibi: vetuſtas quę ſemper pro lege habetur. ff. de aqua plu. arcẽ. no. domi. Cardi. conſi. lxxxviij. capitulum ciuitatenſe. Alias. Ego Franciſcus &c.

13 † Hinc eſt ꝙ nedum impium & iuriſdictio: ſed etiã regalia [b] & ea quæ non poſſunt competere niſi ex priuilegio præſcribuntur ſpacio tanti tẽporis. d.c. ſuper quibuſdã. §. præterea. & ibi gl. & cano. no. & Bal.

& Bald. in cap. j. colum. ſ. in titu. quæ ſint regalia. cum pluribus concordan. ad hoc collectis. per domi. Bertachi. firma. in ſuo tracta. de gabel. in j. parte. colum. vj. vbi late ſcribit de effectu & priuilegijs præſcriptionis tanti temporis: cu-
a ius initij memoria non extat.[a] Et dicit Bald. vbi ſupra quod præſcriptio tanti temporis habet vim priuilegij expreſſe cõceſsi a principe. Refert Iaſo. in l. de quibus. colum. xiij. ff. de legi. & plures not. effectus huius temporis colligit Alexand. conſi. vj. viſo themate. j. colum. j. volumi. & conſi. lxxiiij. videtur quod tota difficultas. colum. ij. verſicu. & ſi dicatur. iiij. volu. allegans bonam glo. in cap. ſeruitium. viij. quæſtio. ij. & adducens plura
14 ad hoc † quod priuilegiũ & cõſuetudo æquiparantur. not. Panormi. in cap. cum nobis olim. colum. j. de præſcrip. & in cap. per venerabilẽ. col. iij. qui fil. ſint leg. Et late Felyn. in c. ſi diligenti. col. vij. verſi. nona & vlt. reſtric. de præſcrip. plura adducens: maxime Bal. in l. ſi. col. xij. ver. attẽde. C. de ędi. di ui. Adri. tol. & eſt in xv. oppo.
15 col. vj. in meo. dicerẽ. † Quod qñ quis vult præſcribere iuriſdictionẽ in alieno territorio: opus eſt titulo: cũ ius cõe reſiſtat. d. c. ad decimas. vel initio tanti tpis &c. & Bald. in l. vis eius. C. de pba. & in l. ij. verſi. quæro nũquid. C. de ſen. vbi di
16 cit. † quod poſſeſsio a iure damnata non iuuat poſſeſſorẽ: niſi probet de priuilegio vel titulo aut poſſeſsione tanti tem
17 poris: cuius initij &c. † Et

a Et an ſpaciũ tanti tẽporis cuius initij &c. inducat obligationem: vide per But. in repe. c. peruenit. colum. ij. de cenſi. dicentem ꝙ tanto tempore quæritur ius ſi dicit Andræ. de Iſer. in c. j. in verbo flumina publica. colum. iij. in titu. quæ ſint regal. ꝙ ſpacium tanti temporis cuius initij &c. tantum poteſt quantũ imperator cũ cã. refert Iaſ. in repe. l. quoue ius cõmune reſiſtat ſiue non: ſiue ſit tale ius quæſibile priuilegio: ſiue non. Et in præſcriptione tanti temporis cuius initij &c. non requiritur ꝙ iuſtificetur poſſeſsio ex titulo: licet ius cõe ſit contra præſcribentẽ: vt eſt caſus in d. c. j. de præſcri. in vj. & ibi not. do. Philip. Franc. colũ. vlt. poſt Gemi. & Io. And. & not. ſing. limita. ad illum text. vt tunc demũ requiratur titulus qñ ius cõmune eſt cõtra præſcribentem: & fundat intentionẽ agentis. Secus vbi ius cõe eſſet cõtra præſcribentem: tñ non fundaret intentionẽ agentis: quia tũc non procedit tex. in d. c. j. ſecundum glo. ibi in gloſ. magna: circa med. Archi. & Ioan. And. & declara: vt per eos. Contrarium tenet ibi Franchus. col. ij. Poſt Panor. in c. ſi diligenti. circa ſi. de præſcrip. Sed prima opin. videtur ſuffulta maioribus autoritatibus. & de priuilegijs & effectu huius temporis late no. Barba. conſi. xxxv. v. colum. ij. volu. dicens ꝙ tantũ tempus æquiparatur priuilegio indulto a Ceſare vel a Papa. & d. Phi. Deci. conſi. lxxxv. & diligẽter

colū.j. & ij. verſic. his tamen non ob- ſtantibus. vbi plura dicit de p̄ ſcrip.tan- ti tēporis cuius ini- tij &c. p̄- ſertim ꝙ tanto tpe præſcribi tur impe- riū & iu- riſdictio &c. & ꝙ pro veri- tate hr.& d.Franci. Cur.ī ſuis conſi. po- ſitis poſt tract. feu- do. conſi. xx. præ- ſupponi- tur in fa- cto.& do. Rochus. Curt. in ſuo elegā- ti & nouo tracta. de iurepatr. circa fi- nem.

a Adde do. Iacob. de ſan.Geor. in tracta. de homa. colū. iiij. ī fi.vbi re fert iſtud dictum.

quominus.col.xj. ff.de flumi. Et di- cunt Cy. Ang. v. Pau.de Caſt. in l. ſi certis annis.C. de pac. ꝙ ex poſ- ſeſsione vel quaſi tanti tēporis: cu- ius initij non ex- tat memoria:indi ſtinctę pręſumitur titulus:etiā ꝙ non allegetur. Et ibi refert Iaſ.colum. vlt.in x. limi. Et fuit de mēte Bar. in l.cū de in rem verſo.col.ij. ver. veniamus ad ſecū dum paſſum.ff.de vſur. cum cōcor. adduc.per Iaſ.vbi ſupra idem firmat do. Sozin. conſi. cxxvij. adducens vltra Iaſ. glo.ex- preſſam in d.c.ſu- per quibuſdam.§. pręterea. in ver- bo non extat. de verb.ſigni. Bald. in commen. pacis conſtan.in verbo. ſicut ab antiquo: & alia plura. Et dicunt Bal.& Sa- ly.in l.traditioni- bus.C. de pac.& ibi referunt Ale- xan.& Mod.col. iij.ꝙ ex præſcri- ptione tanti tem- poris &c. quæri- tur nedum vtile: ſed etiam directū dominium. & do. Sozin.conſi. prę-

18 alleg. †Et dicunt ſingulari-
ter Inno.& Bald. in d.c. ſi di-
ligenti.in fin. commen.de prę-
ſcrip. ꝙ in pręſcriptione tanti
temporis cuius initij &c. ſem-
per pręſumitur titulus & bona
fides:ēt ſi non allegetur:quia tā
to tempore poſſeſſum præſumi-
tur ab autoribus ſuis iuſte poſ-
a ſeſſum.[a] quod eſt bene notandū.

Et pulchre dicit Pan. conſi.
lxxj.clericus quidam.ij. volu.
quod etiam in his quę ſunt regu
lariter impreſcriptibilia quā-
do quis non ſoluit tanto tempo
re:cuius initij &c.præſumendū
eſt ex aliqua cauſa legitima
fuiſſe exemplum. Et ſingulari-
ter dicit Felyn.in c.cum nobis.
19 col.iij.de præſcri. †quod præ-
ſumptio reſultans ex ſpacio tā-
ti temporis: cuius initij &c. dr̄
iuris & de iure. Adeo ꝙ non
recipit probationem ad oppoſi
tum licet admittetur probatio.
ꝙ non ſit lapſum tātum tempus
20 quod bene not.†Et pulchre di
cit Salyce.in l. ij. C. de ſerui.
& aqua. ꝙ vbi habemus tan-
tum tempus:cuius initij memo-
ria &c.non eſt curādum de bo
na vel mala fide. refert domi-
nus Iac.in ſuo tract.de homag.
colum.iiij.ante finem. Sed cō
trariū quod etiā in præſcriptio
ne tāti tēporis:cuius initij &c.
requiratur bona fides: firmat
dn̄s Phili.Franc.in c.j.col.fin.
de pręſcrip.in vj. & hoc colli-
git ex glo. ibi ſuper verbo ni-
ſi.in fin.iuncto tex.quāuis refe-
rat Pe. de Anch. velle oppoſi-
tum quod tunc non requiratur
bona fides. Eandem opinionē
ꝙ in præſcriptione tanti tem-
poris exigatur bona fides: fir-
mat Bertachi.in repertorio. in
verbo

verbo præſcriptio. ij.col. iiij. referens ita tenere Ioan. And. & Canoni. in dicto cap. ſi diligenti. de præſcriptio. Et pro hac opinio. quam credo verã: ꝙ vbi conſtat de mala fide: nõ procedat præſcriptio: etiam tãti temporis: cuius initij &c. bene facit text. in cap. fina. ibi vt nulla valeat abſque bona fide prẹſcriptio, de præſcriptionibus. quæ vtitur vniuerſali negatiua. Et qui totum dicit: nihil excludit. c. ſi romanorum. xix. diſtinct. cum concor. quod intelligo vbi aperte conſtat de mala fide. Alias in dubio præſumeretur bona fides ex curſu tanti temporis etiam ſi non allegetur per præallegata. Quinnimmo etiam ex curſu temporis. xxx. anno. vt late dicetur poſt Bar. in repetitio. l. celſus.

21 in iij. par. ff. de vſucap. †Et not. ꝙ præſcriptio tanti temporis cuius initij &c. ſiue centũ anno. nunꝙ cenſetur excluſa: quantumcunque lex vel ſtatutũ vtatur verbis generalibus. vt plene no. Fely. in rub. de prẹſcrip. colum. vlt. verſi. conſidera ſecundo. & late dixi in viij. q. v. partis prin. huius tract. vbi

22 videndum. †Eſt & alius notabilis effectus quod probata poſſeſsione vel quaſi tanti temporis. cuius initij &c. nõ requiritur probari de ſcientia & patientia ſuperioris in præſcribẽdis regalibus iuriſditione: pedagio & ſimilibus & in alijs incorporalibus: vt in ſeruitutibus in quibus requiritur ſcientia & patientia ad prẹſcriptionem inducendam. l. ſeruitutes. la granda cũ ibi not. ff. de ſeruitu. titu. generali. & l. ij. cum materia. C. de ſeruitu. & aqua. ita concludit Alexan. conſi. vj. viſo themate. penul. colum. j. volu. vbi atteſtatur: ꝙ ſic communiter tenent docto. & ſequitur Iaſo. in l. imperium. colum. ix. in fin. & xij. verſi. circa primum. ff. de iuriſ. om. iudi. Eandem concluſionem late firmat Felyn. in c. cum nobis. colum. j. & ij. de prẹſcrip. & do. Philip. Deci. conſi. lxxxv. & diligenter. col. j. & ij. verſi. his tamen non obſtantibus. & dicit eſſe communem & veram. Et ſic eſt tenendum: licet Panor. in d. cap. cum nobis. colum. j. tenuerit contrarium: & Alex. ſibi contrarius cõſi. xvj. in cauſa & lite. col. iij. & iiij. ver. nec

23 ob. v. vo. †Prædicta limitantur: vt procedant: niſi detur incapacitas iuris & poſſeſsionis reſpectu perſonæ ſiue in exercẽte. quia tunc tantum tempus cuius initij &c. nõ habet vim priuilegij: nec habilitat incapacem. Et ideo quantocunque tempore laicus exercuerit actum collationis beneficiorum & ſic autem ſpiritualem: nunꝙ tamẽ poteſt illum actũ ſiue illud ius præſcribere: quia non eſt in eo capacitas poſſeſsionis illius actus: vt ſingulariter not. Ioã. Mona. & Ioan. An. in c. ij. de præb. in vj. & ſequuntur not. Panor. & Felyn. in c. cauſam. col. j. de præſcri. Et vltra per Fely. adducta hoc dictum ſequitur: & commendat Pan. in c. ſi. col. viij. ver. viij. &c. & pulchre in c. quanto. j. no. de conſue. & Alex. in conſi. lxxv. viſis & põderatis. col. iij. circa ſi. iiij. vol. vbi cõprobat per dictũ Bal. in l. j. col. ij. C. de emã. lib.

dicētis ꝙ ſi laicus per mille annos exercuiſſet officiū ſacerdotis: nō per hoc efficiē ſacerdos: quia eſt incapax. Et latius dicā in v. par. princi. huius trac. q̄ō. vij. in ij. prin. articu. prime partis.

24 †Quod aūt dicatur tantū tp̄s cuius initij memoria nō extet tradit Cyn. in l. ij. q. x. C. de ſerui. & aqua dicēs ꝙ centū anni dicuntur eſſe ſpaciū tāti temporis de quo non extet memoria. not. Cępo. in tracta. ſer. vrba. pręd. c. xix. in prin. ij. col. allegās plura loca & remiſsiue tangens qualiter probetur & Bertachi. in repertorio in verbo pręſcriptio. ij. col. iiij. licet cōtrariū dicat Fely. ī c. ad audientiam. colū. vl. in v. limi. de p̄ſcrip. firmans: ꝙ ſpacium centū annorum non dicitur tantum tēpus cuius initij &c. & forte malę per autoritates prædictas: de quibus Felyn. ibi non meminit. Sed quęro qualiter probetur præſcriptio a tāti temporis cuius initij &c.ª gloſſ. eſt ordi. & not. in dicto cap. primo in gloſſ. fina. de pręſcrip. in vj. quæ tradit modum & practicam probandi memoriam non extare vel extare. dicit enim ꝙ teſtes præſcribentis ſiue allegantis præſcriptionem tanti temporis deponere debent quod ſemper uiderunt & audiuerunt contrarium: quod communis eſt: & ſemper fuit opinio quod ſic fuerit ꝙ non extet contrarij vel initij memoriæ. Si autem contra hoc aduerſarius probare vellet: teſtes ſui de ipſorum conſcientia fuerit debent dicere quod viderunt tali tempore contrarium: quodque audiuerunt a ſuis ſuperioribus vel maioribus cōtrarium eius fuiſſe. Hæc ſunt verba illius glo. Et plene not. Hoſtien. Innocē. Ioan. And. & latius domi. Anto. de But. in cap. quid per nouale. colum. iiij. & v. de verb. ſignifica. referens plures modos & practicam probandi memoriam non extare: & memoriam extare. & latiſsime notat Specu. in titu. de proba. verſicu. vlti. quæritur vſque ad fin. §. vbi tractat per quinque colum. & remiſsiue tangit Felyn. in dicto cap. ſi diligenti colum. vij. verſicu. ſimiliter. de præſcri. Et ex his quæ late habentur in prædictis locis & ſecūdum formam traditam per glo. in d. §. c. ſupra relatam colligitur concluſio ꝙ ad probandum memoriam nō extare nō ſufficit ꝙ teſtes ſimpliciter deponant quod nunquam viderūt vel audiuerunt contrariū. Sed etiam debent deponere de communi

a Adde corneū cōſi. ccciiij. rē arduā. co. iiij. & v. ỳ. vř tū. iij. vol. & Bertach. ī rept. ī verbo p̄ſcrip. iij. in ỳ. p̄ſcri. c. anno. vbi dicit: qđ pręſcriptio cē tū annorū nō pōt ꝓbari p̱ teſtes: niſi cōcurrāt alia adminicula. alleg. But. in c. ſi diligēti. de p̄ſcri. ſed nō credo verū. & de præſcriptione tanti tp̄is cuius initij. &c. & qualiter ꝓbeē vide p̱ d. Signoro. conſi. lxx. in q̄ſtione vertēte inter cōe par. me. vbi tradit: q̄liter habēt deponere teſtes vt eā probent.

muni opinione & de publica voce & fama.& ſic firmat Arc tin.in cap.licet ex quadam.colum.j.verſi. tu autem aduerte. de teſti.dicens in ij.colum.verſicu. et aduerte &c. ſufficeſe formam poſitam per gloſſ. in dicto capit. primo. quam dicit bene notandam: quia eſt communiter approbata per docto. & ita conſuluit Raphael. Cuma.conſi.lxxvij. viſo libello. colum.j.vltra medi. verſic.ad ſecundum. Quam concluſi. declara vt per Butr. in d. c. quid per nouale.& per Specu.vbi ſupra dicunt: quod non requiritur:quod teſtes deponant de cõmuni opinione & fama populi ſed ſufficit quod deponãt de cõmuni opinione & fama eorum: qui veriſimiliter ſcientiam talis rei habuerunt:vel ſcire potuerunt:vt latius per eos maxime domi. Ant.vbi ſupra quem omnino vide. Et in materia not.tex. cum gl.in l. ſi arbiter. circa ſi.verſi.ſed cum omnium. ff. de proba. qui ponit modum probandi hanc communẽ opinionem memoriam non extare.

25 † Modus vero probandi affirmatiuam ſcilicet memoriã extare traditur in l. ij.§. idem labeo. el ij. & ibi not. Bartol. circa fin.ff. de aqua plu.arcen. & Alexand.conſi.xvj. in cauſa & lite.iiij.col.v. volu. Et not. ꝙ iſta negatiua memoriã non extare non poteſt probari per inſtrumentum ſecundũ Ioã. And.in c.j. de præſcrip.in vj. quem ibi refert:& ſequitur Gemi.col.iiij.circa fi.& Alexan. conſi.præallega. Sed eius contrarium videlicet memoriam extare & ſic affirmatiua bene poteſt probari per inſtrumentum ſecundum Ioan. Andre. vbi ſupra & refert ibi domi. Philip. Francus. colum. fina.

26 †Subdit Ioan. Andre. in dicto cap.j. & ſequitur Geminia.ꝙ teſtes deponentes ſuper hac materia debent eſſe circunuicini: quia ſcientia talis rei cadit in eos: & ipſi melius ſcire præſumuntur.l. prima.§. primo.vbi text.not.ibi. Exiſtimatione circuncollentium. ff. de flu.faciũt plene not. per Bartol.& alios in l.j.colum.iij. ff. ſi cert.peta. Quod intelligo verum quando eſt talis materia: cuius ſententia veriſimiliter non cadit niſi in vicinos. Secus ſi eſſet quęſtio de tali re ſeu materia quæ tranſire conſueuit in ſcientiam multorum etiã extraneorum: vt de iuriſdictione pedagio & alijs regalibus: quæ communiter præſcribuntur tanto tempore:cuius initij &c. cap. ſuper quibuſdam.§.præterea. de verbo. ſignificatio.& dicam plene in ſecunda parte quintæ partis principalis in iij.quæſtio.argu.not.in d.l.j.ff.ſi cert.pet.

27 †Cuius vero ætatis debeant eſſe teſtes deponentes ſuper hac materia. Et an memoriam non extare poſſit probari a centum annis infra: vide pulchre per Geminia. in dicto cap. primo. in fin.iiij.colum.de pręſcip.in vj.

Quid autem ſi vtraque pars probat:videlicet vna memoriã extare:& alia memoriam non extare:qui teſtes præferantur. Hanc quæſtio. mouet glo. fina. in dicto cap.j.circa fi.poſt Specu.in titu. de probatio.§.j. colum.vj. verſic. quid ſi teſtes.&

concludit quod debent præfe-
ri teſtes deponentes ſe vidiſſe
contrarium & ſic memoriam
extare:cum alij ſatagant nega
tiuam.vult ergo illa not.gl.ꝙ
teſtes deponẽtes ſuper affirma
tiua præferantur deponentibus
ſuper negatiua:de quo eſt glo.
quam legiſte dicunt ſingularẽ:
licet ſit vulgata in l. diem pro
ferre.§.ſi plures. in gloſſ.mag.
ff.de arbi.quæ dicit:quod ma-
gis creditur duobus teſtibus aſ-
ſerẽtibus affirmatiuam: quam
decem aſtruentibus negatiuã.

Ad cuius intel. vide Barto.
ibi & in l.hæredes palã.circa
fi.princ.ff.de teſtamen. cũ ple-
na appo. Alex. vbi Bar. limi-
tat iſtam concluſionem proce-
dere:qñ teſtes deponunt ſuper
negatiua non cohartata & quę
nõ cadit in ſenſum teſtis.Alias
ſecus:vt ibi per eum:& ꝑ Ale-
xand.conſi. cx. viſis acutisſi-
mis. vlt.col. j.volu. & conſil.
cviij.in cauſa & lite.pe.col.ij.
vol. Et ſic colligitur conclu-
ſio ex prædictis : quod proba-
tio memoriam extare affirma
tiua pręfertur probationi me-
moriam non extare negatiue:
quã firmat Franchus. in d.c.j.
circa fi.commẽ.de præſcrip.in
28 vj. †Qualiter aũt ꝓbari poſ-
ſit præſcriptio centenaria ſeu
poſſesſio vel quaſi centũ anno-
rũ:cum cõiter homines vltra
non viuant: & non poſsit quis
recordari de tãto tempore.tra-
dit gloſ.repu.ſingu. in c. j. de
cleri. egro . lib . vj. in verbo
non obſtante. in ij. parte ipſius
gloſſ not.Panormit. poſt alios
cano.in c.cum nobis.col. j. &
ij.verſicul. ſed circa hanc par-
ticulam de præſcrip.& ibi tra-
dunt Cano. an ad probandum
præſcriptionem vel poſſesſio-
nem centum annorum ſufficiat
probare de tẽpore cuius initij
memoriã nõ extat. Not. Bal.
in auten.quas actiones.col. ij.
C.de ſacroſan.eccle. Et hæc
omnia ſunt bene notãda circa
materiã temporis: cuius initij
&c. quia quotidiana nec forte
29 alibi ita plene reducta. †Re
deundo nunc ad intellect.d. c.
j.de præſcrip.in vj. videtur qđ
ille tex. non procedat dum di-
cit:ꝙ vbi præſumptio iuris eſt
contra præſcribentem requiri
tur titulus.Nam in contrarium
vrget tex.in l. ſi quis diuturno
ff.ſi ſer.vendi.vbi ſeruitus cõ-
tinua:præſcribitur ſpacio lon-
gi temporis ſine titulo:& tamẽ
iuris præſumptio eſt contra
præſcribentem quia omni res
præſumitur libera: niſi de ſer-
uitute probetur . l.altius & l .
ſi in edibus . C. de ſeruitu. &
aqua. Not.plene Bartol. in l.ſi
prius . in iij. parte principali.
colum.ix.ff.de ope.no.nuncia.
Et ſic videtur neceſſe dicere
quod aliud ſit de iure canoni-
co : & aliud de iure ciuili : vel
quod ille text. non procedat.

Iſtud contrarium ſenſit gloſ.
in d.c.j.ſed non ſoluit ſufficien
ter : & illud format Imo.in c.
de quarta. circa fin. commen.
& in repe.c.fina.colum.vij.&
viij.de præſcri.& in c.cum ec
cleſia.colum.fin. de cauſa.poſ.
& proprie.poſt But. ibi: & in
pluribus locis.infra notatis &
ſoluit vbiq;: ꝙ illud.c.j.proce-
dit vbi agitur de magno ſeu
graui præiudicio.vt de pręſcri
ptione dominij iuris decimarũ
& ſimilium, Secus quando agi-

tur

tur de leui prę̨iudicio: vt de prę̨ſcriptione ſeruitutis. argu. co-rum: quę̨ habentur in l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. et dixi ſupra in x. q. huius tertiæ par-
30 tis: vbi habetur: † ꝙ quando agitur de modico præiudicio: vt de præſcribenda ſeruitute: p̄ſumitur titulus allegatus ex patientia diuturna. Secus ſi de magno no. Dyn. in c. ſine poſſeſsione. col. pe. de regu. iur. in vj. Et hanc ſolutionem repetit Imo. in pleriſq; locis relatis p Fely. in c. ſi diligenti. col. v. in j. reſtric. de præſcrip. qui illam ſequitur: & defendit a quibuſdam impugnationibus Panor. in d. c. cum eccleſia. col. penul.

Iſtud contrarium mouent ẽt Flori. in l. ſeruitutes. la grande. in ſi. princip. & Pau. de Caſtr. col. penulti. verſicu. ſed contra fortiter. ff. de ſeruitu. titu. generali: et aliter ſoluunt: vt ibi per eos. Et ſolutionem Pauli impugnat Felyn. in d. cap. ſi diligenti. colum. iiij. in princ. firmans contra Paul. Quod non ſit ſpeciale in eccleſia: vt requiratur titulus. & quod illud. c. j. locū habet etiam in rebus laicorū. & Aretin. in §. eque. colum. v. verſicul. aduertas. inſtitu. de actio. vbi poſt relatas plures ſolutiones tenet prædictam ſolutionem Imole pro meliori.

Et ante Imo. iſta fuit ſolutio But. in d. cap. cum eccleſia. colum. penulti. & vlti. in c. peruenit. de cenſi. & Petr. de Ancha. in c. poſſeſſor. colum. viij. de regul. iur. in vj. vbi format hoc contrarium. Aliam ſolutionem tradit Panor. in d. cap. ſi diligenti. colum. iiij. verſic. aduerte tamen dicens: ꝙ text. in dicto cap. primo procedit in prę̨ſumptione vrgenti: ſed non habet locum in præſumptione leui ſeu modica: qualis eſt ꝙ res præſumatur libera. & ita procedit text. in dicta l. ſi quis diuturno. vt ibi latius per eū. & hoc dictum Panormi. ſequitur & dicit aureum Fely. in c. de quarta. colum. pen. de præſcrip. & illud commemorat in d. capitu. ſi diligenti. colum. iij. circa fin. & colum. v. in j. reſtrictio. vbi latiſsime excutit intel. dicto cap. j. de prę̨ſcri. in vj. per duas col. Et ampliat primo illum tex. duobus modis deinde limitat: & reſtringit nouem modis: vt ibi per eum. Addo quod intel. illius tex. diſcutit plene Imol. in repe. cap. final. colum. vij. & viij. de præſcri. tradens: quando ad præſcribendum ſit neceſſarius titulus: & examinat ibi prædictum contrarium. d. l. ſi quis diuturno cō tra illud c. j. et aliud forte de. c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſſeſ. & proprie. & ibi late not. Butri. & Panormi. colum. antepenul. & penulti. & Imo. colum. fina. & Butri. in repe. cap. peruenit. colum. xiij. circa fin. & ſequen. de cenſibus: qui etiam examinat prædicta duo contraria & ſequitur ſolutionē ſupra relatam de leuitate præiudicij ponens intel. d. l. ſi quis diuturno. & intel. d. c. j. examinat d. Phil. deci. cōſ. cxxxiiij. viſo puncto. colum. penul. & fin. vbi tres ſolutiones accommodat ad illum tex. Et ſic remanet expedita quinta quæſtio principalis huius tertiæ partis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ius canonicum & ciuile differentiam faciunt quo tempore exigatur bona fides in prę ſcriptione.*

2 *Bona fides de iure ciuili regulariter attenditur in dominii traditione.*

3 *Mala fides ante perfectam prę ſcriptionē. ſi autem poſt non nocet. & nu.5.*

4 *Statur iure canonico ubi de materia peccati agitur.*

6 *Lapſu decennii præſumitur obliuio ex parte illius contra quem præſcribitur.*

1 a SEPTIMO quęro. † Quo tempore exigatur[a] bona fides in p̄ſcriptione. dic ꝙ in hoc eſt differentia inter ius ciuile & canonicum. Nam de iure ciuili ſufficit bonam fidē adeſſe in initio præſcriptionis: adeo ꝙ ſuperueniens mala fides non interrumpit præſcriptionē. l. j. §. hoc tantummodo. C. de vſucap. tranſfor. & l. ſequitur §. de illo. ff. de vſucap. 2 † bona fides enim de iure ciuili regulariter attenditur tempore traditionis. l. ſi aliena res in principio. ff. illo. eo. tit. excepto contractu emptionis: in quo requiritur bona fides duobus temporibus ſcilicet contractus & traditionis. l. ſi exiſtimans. ff. pro ſolu. cum concor. allegatis per gloſſ. in l. Celſus. ff. de vſucap. Sed ſecundum canones requiritur quod bona fides adſit omni tempore vſque ad completā 3 præſcriptionem. † Et ideo quocunque tēpore ſuperueniat mala fides ante perfectam pręſcriptionem interrumpitur pręſcriptio. Caſus eſt in cap. fina. de præſcri. vbi text. dicit expreſſe quod oportet vt qui præſcribit in nulla temporis parte rei habeat conſcientiam alienę. & ibi plene notant gloſſ. Imol. & omnes Cano. gloſſ. Dyn. & Ioan. And. in cap. poſſeſſor. de regul. iur. in vj. Bartol. in l. naturaliter. colum. ij. verſic. quæro vtrū ſuperueniens defectus. ff. de vſucap. Bald. & Angel. in l. ſuper longi. colum. ij. verſic. dixi ſecundo. C. de præſcrip. 4 long. tempo. † Et quia hic agitur de materia peccati ſtamus iuri canonico vt concludunt glo. & Ioan. And. in mercur. in dicto capitu. poſſeſſor. in gloſſ. ij. in vlti. oppoſi. & communiter cano. in d. cap. fin. præſertim Panot. & Imol. col. ij. qui late firmant quod iura ciuilia ſunt correcta per ius canonicum quatenus permittunt præſcriptionem cum mala fide. Et plene not. Hoſtien. in ſumma. in tit. de præſcr. re. immo. §. verum. colum. j. & ij. no. Bald. & Ange. in dicta l. ſuper longi. col. ij. & domi. Matheſi. in notabilibus ſuis. fol. xiij. colum. iiij. vbi dicit quod leges & ſta-

a Vide Dy. in c. poſſeſſor. colum. pen. de regul. iur. in vj. & ibi apoſtil. nouiter factā.

& ſtatuta permittentes præſcriptionem cum mala fide ipſo iure non valens tanquam nutrientes peccatum. faciunt quæ habentur per cano. in cap. primo de oper.no.nun. & in c. eccleſia. de conſti. & gl.in §.fi.inſtitu. de gradi. 5 † Si vero mala fides ſuperueniet poſt perfectã præſcriptionem nihil nocet vt plene no. in d.c.fi.no. Dy.in c. poſſeſſor.col. ij. in fi.de reg.iu. in vj. & ibi gl.& Imo. in l.ſequitur.§.ſi viam. col. vlt.ff.de vſucapi. reprobando circa hoc quędam dicta Ange. in rep.l.j. C.de iudic. & plene not. Ioan. And. & Albe. in d.c.poſſeſſor. in vj.& vlti.qõ. col.pe.& vlt. vbi formant & examinãt quęſtionem: vtrum mala fides ſuperueniens completa præſcriptione tollat præſcriptionẽ:et obliget ad reſtituendum:& concludunt ꝙ non. Sed d. Iaſ. in l. iij.§. genera. col. iij. in fin. & iiij.verſi.ſed aduerte. ff. de acquiren.poſ.ponit nouam opi.dicens quod vr̃ poſſe attemptari & teneri in fauoribus terminis quod habens a principio ſcientiam rei alienæ poſsit tamen præſcribere etiam de iure ca- 6 nonico: † quia per lapſum decennij inducitur obliuio. l. ſi id quod.in prin.& l.ſi de eo.ff. de acquiren.poſſeſſ.not. gloſſ. magna & approbata. in l.j. in glo.magna.in fin.C. de ſer. fugi.Et ſic poſt cauſatam obliuionem poterit poſtea inchoari ꝓſcriptio de iure canonico. & nihil erit quod impediat. {Et ſi dicatur quod iſtud ſit contra tex.in d.l.fi.de præſcriptio. q dicit:oportet vt qui præſcribit in nulla parte temporis cõſcientiam rei habeat alienę:ponderando illam vniuerſalem negatiuam. In nulla parte temporis &c. Reſpondet: vt vbi per eum qui iſtam nouam opinionẽ late proſequitur quaſi per vnã col.& licet ipſe non dicat repe rio: ꝙ iſta ante autem fuit opi. & conſideratio.d. Ant.de But. in repe.c. peruenit. col. xxvj. de cenſi. Sed quicquid dicat iſta opi. aperte confunditur per limitationes: quę dantur ad regulam: quæ habet ꝙ in facto proprio pręſumitur ignorantia et obliuio poſt longum tempus. l. peregre. in princ.& ibi not. ff.de acquiren.poſſeſ. quas not. Alexan.in l.ſi res obligata.in princ.ff.de leg.j.poſt Bart.ibi: & late dicam in repe. l.celſus. in j. parte.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Mala fides ante præſcriptionem completam ſuperueniens ſed non durans an eam impediat perfici.*

2 *Dubitatio rei alienæ ante perfectam præſcriptionem ſuperueniens an noceat.*

3 *Mala fides ante completam ꝓſcriptionem ſuperueniens licet impediat præſcriptionem: non tamen publicam impedit.*

4 *Præſcribendi conditio & publiciana equiparantur.*

5 *A quo remoueri poteſt præſcribendi conditio: ab eodem poteſt & publiciana.*

1 OCTAVO quæro. † An mala fides ſuperueniens[a] ante præſcriptionē completam ſed non durans interrūpat præſcriptionem:& impediat eam perfici: vt ſi medio tempore putaui:& credidi rem alienam: poſtea putaui meā. Panor. in d.c.ſi.cōcludit contra gloſſ.ibi:ꝙ præſcriptio interrumpitur:& perfici impeditur. De quo dic vt ibi latius ꝑ Fely. col.antepe.verſi. item dum probat efficaciter Abbas:& latius dicā in ſexta & vltima parte principali huius tractatus in materia interruptionis: vbi proprie cadit.

2 † Quid autem: ſi ſuperueniat[b] dubitatio:& nō certa credulitas rei alienæ: an interrumpat præſcriptionem. dixi ſupra in.ix.q. & dicā in vltima parte in materia interruptionis.

3 † Circa premiſſa notandū eſt qđ licet mala fides ſuperueniēs de iure canonico impediat ꝑſcriptionem. d.c.ſi. tamē non impedit publicianā. Et ideo ſufficit:ꝙ ille qui intentat publicianam: habeat iuſtum titulum a non domino & bonam fidem tempore traditionis: vt poſſit auocare rem a tertio non habēte dominium neque titulum: licet mala fides ſuperuenerit poſt titulum & traditionem quia ꝑ ius canonicū non eſt in aliquo derogatum publicianę. Ita concludit Bald. in l.ancille. in fin. j.col.& ſeq.ver.ſed an per ius

4 canonicum. C.de fur. † Et ſic colligitur limitatio ad regulā l.eum qui. in princ.ff. de pub. vbi parificantur pręſcribendi conditio & publiciana quia illa regula procedit ab initio: ſecus ex poſtfacto. vel dici pōt ꝙ procedit affirmatiuæ: videlicet cui competit vſucapiendi vel præſcribendi conditio: competit publiciana. Ita propriæ loquitur ille tex. ſed non

5 negatiue: ſiue ecōtra. † A quo remouetur præſcribendi conditio: remouetur publiciana: vel cui non competit præſcribendi conditio: non competit publiciana ſecundum Bald. no. in l.nihil. C.pro here.& latius infra dicetur quamuis Bal. in d. l.ancille. in prin. v. oppo. arguat de vno ad aliud affirmatiue quam negatiuæ.

a Vide Are. inſti. de vſuca. in princi. colū.j. in fi. & ſeq. & ibi no. in ij. col. qđ ſi poſt perfectā præſcriptionē ſuperuenit malafides quod non nocet: & qđ de iure canonico in præſcriptiōe requiritꝰ bona fides de momento ad momētū: donec ſit perfecta.

b Vide Aret. inſti. de vſuca. in princ. col.ij.

SVMMARIVM.

1 *Rei alienæ ſciētia ſuperueniente poſt perfectam præſcriptionem an debeat in foro conſcientiæ præſcripta reſtitui.*

2 *Res dici nō poteſt aliena poſtquam eſt complete præſcripta.*

3 *Præſcribens dicitur autoritate legis poſſidere ergo iuſte.*

Iuſte

Iuſte poſſeſſum & acquiſitum non eſt reſtituendum.

4 *Peccans non poteſt dici autoritate legis peccare præſertim canonicæ.*

5 *Actum iam perfectum & conſummatum non uitiat impedimentum ſuperueniens quod ſi ante ſuperueniſſet non potuiſſet perfici.*

6 *Ceſſante cauſa neceſſaria uel finali ceſſare debeat et effectus.*

7 *Factum ſecundum leges non debet alio euentu retractari.*

NONO iuxta p̄-
1 dicta q̄ro. † qd
ſi mala fides id-
eſt rei alienæ
ſcientia ſuper-
ueniat poſt pfe-
ctam & completam præſcri-
ptionem an ille quæ præſcrip-
ſit teneatur reſtituere in foro
conſcientie rem præſcriptam.

Iſta eſt ardua & antiqua q̄ſtio quam multum ventilarūt tam theologi q̄ cano. Et in primis eam mouet gl. in c. fin. & latius in c. vigilāti. vbi omnes Can. antiqui & moder. mouent de præſcri. Et tandem concludit gl. per plura media & optima iura ꝙ illæ qui præſcripſit ſit tutus in conſcientia nec teneatur reſtituere rē pręſcriptam ſuperueniente mala fide & ſcientia rei alienæ poſt præſcriptionem bona fide perfectam. & hæc eſt communis opi. Cano, quam tenuerunt Inno. Hoſti. gl. & ferme omnes cano, vt atteſtatur Panor in d. c. vigilanti. & poſt eum Felyn. col. vlti. verſi. ſi peruenientia malæ fidei adducens plures gl. & autoritates pro iſta communi opi. Cano. qui late probant in hoc non differre forum conſcientiæ a foro contentioſo: & communiter ſequitur Bal. in d. c. vigilanti col. vlt. ibi relatus per Fely. per plura maxime p tex. meliorem de iure & gloſ. incognitam ſecundum eum in l. j. §. fin. cum l. ſeq. ff. de iti. actuq; priua. ibi neque enim corrumpi aut mutari poteſt ſuperueniente delicto: quod legitimæ factum eſt. Et hanc parem per plura firmat Hoſtien. in ſumma. in tit. de pręſcript. re. immo. §. verum. verſi. quid ſi iam completa. vbi fortius ꝓbat ꝙ præſcriptio cum bona fide procedit nedū de iure humano: ſed etiam de iure diuino per autoritates veteris teſtamenti. Hunc articulū diffuſe diſputat Ioā. and. in c. poſſeſſor. de reg. iur. in vj. in vlt. articu. vbi tandem concludit poſt relatas varia. opin. ꝙ ille qui præſcripſit non tenetur reſtituere ſuperueniente mala fide poſt præſcriptionem perfectam in foro conſcientiæ niſi habeat conſcientiam læſam & remordentem. Et ita dixit Hoſtien. vbi ſupra refert Panor. in d. ca. vigilanti. Sic etiam poſt longam diſcuſsionem concludit Pet. de anch. in repe. d. c. poſſeſſor. referens verba Io. and. col. iiij. & v. concluſiue dicens ꝙ acquiſitis ciuilis eſt iuſta p præſcriptionē concurrente bona fide. & ſequitur ibi d. Franc. col. iiij. in fin. & ſequē. Hanc. q. plene examinat Imol.

in

in repe.d.c.fin.de præſcri.col.
xxiij.xxiiij.cum. iiij.ſeq. &
procedit multum inuolute &
ꝓlixe & atteſtatur col. xxiiij.
ꝙ communis opi.legiſt.& ca-
no.eſt,ꝙ qui præſcripſit bona
fide poſt completam præſcri-
ptionem: non teneatur ad re-
ſtitutionem.licet mala fides ſu
perueniat:& refert omnes opi.
tam theologorum quã cano. nu-
mero ſeptem: & reprehendit
opi.Bald.in aut.ad hæc. colũ.
ij.C.de vſur. diſtinguens inter
præſcriptionem actionis rea-
lis & perſonalis.Sed Bald.vi-
detur bene loquutus & melius
ſenſiſſe quam alii ſenſerint: vt
dicam in ſeq.q. Iſtum paſſum
latiſsime examinat Angel. in
repe.l.j.in quinque vlt.col.C.
de iudi.& in penul.col. refert
ꝙ communis opi. eſt ꝙ ſalua
conſcientia quis retineat poſt
completam præſcriptionẽ. Et
cum iſta communi opi.ipſe re-
ſidet. Pro qua inter cætera
adducit rationem: ꝙ licet ſu-
perueniat ſcientia completa p̃-
ſcriptione non poteſt quis dici
in mala fide: quia cum mala
fides nihil aliud ſit quã ſciẽtia
rei alienę.vt plene dixi ſupra
in princi. huius tertiæ partis
2 principalis: † non poteſt dici
res aliena poſtquam eſt pręſcri
pta:ſed cenſetur propria præ-
ſcribentis:& ſic non dicitur ha
bere ſcientiam rei alienæ ſal-
tẽ de præſenti:ſed ꝙ olim fuit
aliena. Et licet Ang.non re-
ferat:hæc fuit originalis ratio
Goffre.in ſumma. & Hoſtien.
vbi ſupra.& gloſſ.in d.c.vigi-
lanti. Quã rationẽ latius ex-
plicat Ioan.de imo.in d.c. fin.
col.ij.de præſcri. Et in hac.

q.vj.de ſemper Hoſti. in ſum-
ma loco præallega.qui melius
cęteris attingit iſtum paſſum
& plene ſatisfacit conſcientię
ſcrupuloſæ. Confirmatur &
ſecundo iſta communis opin.
alia ratione:quia ſicut lex po
teſt transferre dominium rei
alienæ etiam non conſentien-
te domino vere vel fictę ex cã
vt apparet in ſpoliis hoſtiũ ca
ptis in bello iuſto: facta prius
diſtributione per ducem exer-
citus:& ea nullo iure qui reſti
tuere tenetur: vt not. Bartol.in
l. ſi quid bello.ff. de capti. &
poſtli.reuer.& eſt bonus text.
in l.ſi quis pro redemptione.§.
j.C.de donatio. & in. c. dicat
aliquis.cum gloſ.xxxiij. q.v.
& in c.ius militare.j. diſtinct.
& in.§.item ea quæ ex hoſti-
bus.inſti.de re.diui.Et ibi no.
Are.& in l.in princi.ff. de ac-
quiren.poſſ.vbi Are. & Ale-
3 xand.not.col.ij.† Sic etiã de-
bet eſſe tutus ille qui præſcrip
ſit:quia poſsidet legis autorita
te. Ergo iuſtæ poſsidet. l. iu-
ſte poſsidet.ff.de acqui.poſſ.Et
conſequenter non tenetur reſti
tuere iuſte poſſeſſum & acqui-
ſitum.c.quid dicam.xij.q.iiij.
Iſta etiam fuit ratio Hoſtiẽ.
vbi ſupra & gloſ.in d.c. vigi-
lanti.licet per alia iura: vide-
licet per tex.in l. lucius.ff. de
euict.cum concor. adductis ſu-
pra in.iiij.q.primę partis prin
cipalis:vbi habetur quod lex
cauſa poteſt auferre dominium
rei vni & dare alteri. Et
hanc opin.eſſe veram & com-
munem atteſtatur etiã d. Præ-
po. in.§.ſi quis per triginta in
fin.in titu.ſi de feu. fuer. con-
tro. & Reuerendus pater fra-

ter Ange. de Clauaſio in ſumma ſua in verbo præſcriptio. §. xlvi. incip. vtrum tutus præſcriptione &c. Dicens iſtã opi. eſſe veriſsimam nedum in foro contentioſo ſed etiam in foro conſcientię: & refert ita tenere Ioan. ſcot. in iiij. ſentent. diſtinct. xv. Addo ꝙ eandẽ opi. tenuit Roma. in rub. ff. de arb. col. j. & ij. & d. Petrus philip. corne. cõſi. clxxvij. in hac re. col. j. in fin. ij. volu. dicentes ꝙ bona fide præſcripta poſsũt ſalua conſcientia retineri. & Ioan. Fabr. inſti de vſucap. in princ. circa. fin. j. col. vbi dicit quod re præſcripta bona fide poteſt licite retineri ſicut ex pacto: licet mala fides ſuperueniat.
4 † Confirmatur & tertio vltra doct. iſta communis opi. tali ratione: nã ille qui p̃ſcribit cũ mala fides facit hoc lege tam ciuili quam canonica permittente & approbante. c. de quarta. c. ad aures. c. vigilãti & c. fin. cum ſi. de præſcrip. Ergo non peccat: quia qui peccat legis autoritate non peccat & præſertim canonis. c. q̃ peccat. xxiij. q. iiij. facit. l. gracchus. C. de adulter. Cuius regule intellect. ponit Felyn. in c. eccleſia. col. xiiij. de conſtit.

Si ergo non peccauit pręſcribendo reſtituere non tenetur ꝙ præſcripſit etiam in foro cõſcientię quia non detinet alienum ſed id quod factum ſuum autoritate legis. Non enim alienum dici poteſt quod iure poſſidetur vt dicit text. Auguſtini. in dicto cap. quod dicam. xiiii. quæſtio. iiij.
5 † Confirmatur & quarto communis opi. quia licet ſit regula quod vitiatur actus: quando peruenit ad caſum a quo incipere non poteſt. l. exiſtimo. ff. de verbo. obliga. Tamen illa regula nõ procedit quando actus eſt tam perfectus & conſumatus: tunc enim impedimentum ſuperueniens non vitiat neque nocet. Tex. eſt qui ponit regulam & fallentiam. in l. pluribus §. & ſi placeat. in fin. & ibi expreſſe not. Bart. & doct. ff. de verbo. obliga. & idem Bart. in l. ex facto. in princ. col. ij. verſicul. vltimo hęc. l. ff. de vulga. & pupilla. poſt. Dyn. in cap. factum legitime. de reg. iur. in vj. Ergo mala fides ſupueniens poſt completam pręſcriptionẽ obeſſe non debet. Confirmatur & quinto: quia licet bona fides ſit cauſa neceſſario concurrens ad pręſcriptionẽ ita quod poſſeſsio & curſus temporis de per ſe non ſufficiunt. dicto cap. vigilanti. & cap. final.
6 † Et vulgata regula quod ceſſante cauſa neceſſaria vel finali ceſſare debet & effectus: cap. cum ceſſante. cum ſimilib. de appella. Bartol. in l. ſecunda. §. final. ff. de dona. Et quando plures cauſæ tendunt ad eundem effectum & ſunt connexe requiritur omnium concurſus. vt not. gloſſ. Canoni. cap. ſecundo de reſcrip. Bartol. in extrauagan. ad reprim. in verbo. ne quid eorum & not. in l. liberorum. §. primo. ff. de his qui nota. infam. Tamen illa regula fallit. quando diſpoſitio iam eſſet ſortita effectum: tunc enim licet ceſſet cauſa: non ceſſat effectus.

Ita limitat & declarat Bartol. in l. titia. §. imperator, circa

circa fin. commen. verſic. nec
obſtat. ff. de lega. ij. dicens: ꝙ il
la regula ceſſante cauſa &c. ꝓ-
cedit ante effectũ cõſumatum.
Secus ſi effectus eſſet iam con-
ſumatus: quia tunc quamuis ceſ
ſet cauſa non ceſſat effectus: vt
probatur. in l. qui res. §. areã.
ff. de ſolu. & in l. ſancimus. ibi.
7 † Non enim debet qđ ſecũdũ
leges factũ eſt ex alio euẽtu re
tractari. C. de admi. tuto. Bene
facit regula. c. factũ legitime.
de regu. iur. in vj. Not. Alexã.
in l. ſi cõſtãte. circa fi. prin. ff.
ſol. ma. Ergo ſequit̃ ꝙ defe-
ctus bonæ fidei ſupueniẽs p̄ſcri
ptione completa nihil nocet.

SVMMARIVM.

1 Recurſus an poſſit ad ec-
cleſiam per aliquam viam con
tra præſcribentem haberi.

2 Statutaria præſcriptio an ip
ſo iure tollat naturalem.

3 Recurſus ad eccleſiam per de-
nuntiationem euangelicam da
tur ratione peccati.

4 Denuntiatio euangelica locũ
habet cognita ſcientia & mala
fide præſcribentis.

5 Denuntiatio an in foro eccleſia
ſtico locum habeat vbi aduer-
ſus ſententiam eſt præſcriptũ.

DECIMO quæro
pertinenter iux
ta prędictã quę
1 ſtionem. † An
contra eum qui
præſcripſit ha-
beri poſsit recurſus ad eccle-
ſiam poſt perfectam præſcri-
ptionem per viam denuntia-
tionis euangelicæ vt compel-
latur ea via reſtituere vel ſol-
uere quod pręſcripſit iuxta no
tata in c. nouit. de iu. Iſtam
q. mouet Bart. in extrauag. ad
repri. in verbo per denuntia-
tionem. verſi. ſed quid de obli-
gatione quæ tollitur præſcri-
ptione. & decidit ꝙ non quan-
do præſcriptionem eſt ſublata
naturalis quo ad effectũ iuxta
notata per ſe in l. fin. §. j. ff. rem
ra. ha. & ſupra dixi. in j. parte
prin. in. vj. q. vbi concluſi poſt
Panor. & Felin. in c. ad aures.
de præſcrip. & Io. de imo. in c.
fin. eo. tit. quod naturalis tolli-
tur in totum per præſcriptionẽ
ſaltẽ reſpectu effectus quod la-
tiſsime examinat Ang. in rep.
l. j. colum. xix. cum tribus. ſeq.
2 C. de iu. † vbi etiam tangit: an
pręſcriptio ſtatutaria tollat na
turalem ipſo iure. & in. xxiiij.
colum. circa fi. in verſi. ex præ
dictis elicio quæſtionem. & in
ſeq. col. late diſputat præſentẽ.
q. cõcludens ꝙ ſtatutum poteſt
diſponere quod præſcriptionis
lapſu oĩs obligatio naturalis
& ciuilis ipſo iure extinguatur
& ꝙ poſtea non poterit haberi
recurſus ad curiam eccleſiaſti
cam pro tali debito præſcripto
conſequendo quod probat vt
ibi per eum. Sed Bal. in auth.
ad hæc, colum. iij. ver. ſed pona
mus. C. de vſur. & in c. ſi quis
per triginta. col. ij. ver. ſed quę
ro nunquid ſtatutum, in titu. ſi
de feu. fue. contro. firmat oppo-
ſitum; quod ſtatutum non poſsit
tollere naturalẽ: & ꝙ nõ obſtã
te ſtatuto locum habebat denũ-
tiatio. Et opin. Bald. eſt ve-
rior;

rior: quia tale ſtatutum non valet tanquã nutritiuum peccati propter malam fidem præſcribentis ſecundum communem opi. vt plene dicam in iiij. q. huius partis. ergo ſi non valet: non poteſt tollere naturalem. Et opi. Angel. reprobat expreſſe Imo. in l. ſequitur. §. ſi viam. colum. pe. ff. de vſucap. Breuiter ex his quæ dicta fuerunt in præcedenti. q. patet de-
3 ciſio huius. q. quia cum † recurſus ad eccleſiam per denuntiationem euangelicam detur ratione peccati: vt habetur in dicto cap. nouit. ſi ille qui præſcripſit eſt tutus in conſcientia: prout eſt quando bona fide præſcripſit ſecundum communem opin. Sequitur ꝙ non habebit locum denũtiatio ceſſante peccato. Et ita per hanc rationẽ cõcludit Panor. in c. ſi. col. v. verſic. puto tamen. de p̃ſcri. Et hæc eſt vera & communis opin. vt apparet ex ibi no. per eum: pro qua conſuluit d. Corne. peruſ. conſi. clxxvj. ad euidentiam pe. col. j. vol. licet contrarium cõſuluerit ipſe conſi. cclj. in hac conſultatione col. ij. in prin. iij. vol. vbi dicit: ꝙ præſcriptio non tollit naturalem obligationem: & ꝙ ille qui præſcripſit: poteſt cogi ad ſolutionem poſt habitam notitiam: quia peccat non ſoluendo. Et procedit ſine dubio iſta concluſio in actione reali: in qua præſcriptio procedere poteſt cum titulo & bona fide. Sed in perſonali nõ video quõ procedat: cum illi pręſcribi nõ poſſit: nec ab ipſo principali debitore nec ab hęrede eius ꝑpter malam fidem ſecundum cõmunem opin. vt infra dicam.

Hinc eſt ꝙ Bal. in d. auten. ad hæc. col. iij. cum ſeq. ver. itẽ dubitatur de debito: quod eſt præſcriptione ſublatum. C. de vſur. diſtinguit inter actionem perſonalem & realẽ vt primo caſu habeat locum denũtiatio: quia naturalis obligatio nõ tollitur per præſcriptionẽ ex quo durat vinculum æquitatis quo ſuſtentatur. Secundo vero caſum in præſcriptione reali ſecundum Bal. dominiũ eradicatur a primo domino & eius effectus attribuitur præſcribenti. per not. in l. at qui natura. §. cum me abſente. ff. de neg. geſt. ideo non habet locum denuntiatio. ſecus in obligatione perſonali quæ oſsibus inhæret & ideo non poteſt ab ipſis ſeparari. l. iij. ff. pro ſocio. Subdit Bald. ꝙ doc. communiter tenẽt ꝙ naturalis non tollatur ꝑ præſcriptionem. Sed licet remaneat naturalis ſecundum communem opin. tamen remanet inefficax ex inutilis in effectu: vt plene dixi in vij. qõ. prime partis princ. Et mihi placet opi. & diſtinctio Bald. quæ videtur neceſſario tenenda de iure canonico: licet Imol. reprobet in repe. c. ſi. col. xxxiij. de præſcrip. vt retuli in dicta. vij. qõ. primæ partis: videlicet ꝙ in actione perſonali non extinguatur naturalis obligatio etiã in effectu per præſcriptionem: vt ſentit Bal. in primis verbis. ſupra relatis: quamuis in ſequẽtibus ſibiipſi contradicat: quia de iure canonico nulla præſcriptio currit cum mala fide & iura ciuilia ſunt in hoc correcta ſecundum communem opi. cano-

no.

no.in d.c.fi.de præſcrip.per illum tex.reprobata opi. Bar.in l.ſequitur.§. ſi viam.ff.de vſucap.quæ communiter reprobatur: vt plene dicã infra in xiij. quæſtio. huius partis. Et ſic ipſe debitor principalis nunq̃ præſcribere poteſt:nec etiã hæres eius in quem paſsiue trãſit obligatio perſonalis ꝓpter malam fidem defuncti: quæ nocet hæredi ſuccedenti in vitium defuncti. Adeo ꝙ etiam non poteſt inchoare pręſcriptionẽ ex perſona ſua cum teneatur exonerare conſcientiam defuncti ſecundum communem opi. ꝓut late videbimus in xj. q. huius partis in ij. membro. Vnde tenendo has communes concluſiones quibus contradici non poteſt nullo modo poteſt procedere doctrina Bart.in l. fi.§.j. ff.rem rat. hab. quam retuli in prædicta vj. qõ. primæ partis prin. vbi concludit quod præſcriptio tollit naturalem in effectu: adeo quod remanet ineſficax. procederet enim ſecundum eius opi.erroneam.& cõiter damnatam quam tenuit in d.§.ſi viam. Et miror quod doc. tam antiqui quã moderni circa hoc non aduertant quinimo communiter tranſeant cum Bar. in d.l.fin.§.j.pręſertim ca no. in d.c.ad aures.& Imo. in d.c. fi. concludentes poſt Bart. ꝙ pręſcriptio tollat obligationem naturalem in effectu: quia de iure canonico illa concluſio ſtare non poteſt deſtructa opi. Bart. in d.§.ſi viam. Et ideo Bal. in d.auten.ad hæc.primo impugnat illam opi. Bart.quia ſublata neceſſe eſt corruat alia doctrina eiuſdem in d.l.fi.ff.rẽ rat. habe. tanq̃ acceſſoria & veniens in conſequentiã.deinde Bal. facit prædictam diſtinctionem. Et ꝙ pręſcriptio nõ tollat naturalem data ſcientia & mala fide firmat Panor. in c. fin.colũ.v.vltra medium de præſcrip. Et ideo videtur neceſſario diſtinguendũ prout diſtinguit Bal. in d.autẽ.ad hęc. quia in reali tertius poteſt præſcribere cum bona fide. Et ſic tollitur & eradicatur effectus directi dominij. Sed in perſonali nec principalis debitor nec hęres poſſunt regulariter præſcribere. Ergo non tollitur naturalis niſi daretur caſus in quo quis ignorans obligaretur alicui: vt ex facto procuratoris vel ex negotio vtiliter geſto per alium pro aliquo ignorante quia tunc etiam in perſonali diceretur quis in bona fide:& præſcribere poſſet ſecundum domi. Anto. in d.c.fin.de præſcrip. quem refert Imol.in d.l.ſequitur.§.ſi viam. colũ.ij. poſt med. Quo caſu non haberet locum denuntiatio: vt dicit Panormi.in d.c.fi.col.v.circa fin.verſi.vbi tamen:concludẽs ꝙ quando concurrit ignorantia debitoris tollitur effectus naturalis:& non ſic quando cõcurrit ſcientia quia primo caſu pręſcriptio inducitur non ſolum propter odium negligẽtis: ſed etiam propter bonum & equum:vt xvj. quæſtio.iij.§.poteſt. Secundo vero caſu eſt mere odioſa. Ideo cum equitas concurrat data ignorantia: & non ſic data ſcientia : eliditur effectus naturalis hoc caſu duntaxat:& non in altero.vbi deficit omnis equitas;& verſatur ſolum

ſolum odium ſecundum Panor mi. ibi. qui in effectu conclu-
4 dit † quod denuntiatio locũ habeat data ſcientia & mala fide: ſecus vbi cõcurrit ignorãtia & bona fides debitoris. Confirmatur hæc concluſio: quia dato ꝙ lex vel ſtatutũ poſsit tollere ciuilem: tamẽ remanet naturalis: quæ oritur ex naturali æquitate. l. ſtichum. §. naturalis. ff. de ſolu. & l. inuitus. §. is natura debet. ff. de reg. iur. Et de iure canonico eſt efficax ad agendum. vt plene notatur. in c. j. de pac. & maxime per viã denuntiationis euangelicæ: vt latius per Bal. in d. authen. ad hęc. col. iij. Et firmat Panor. in d. c. fi. col. v. vltra med. Hinc dixit Bal. in. §. item ſi quis per triginta. in titu. ſi de feud. fuer. controuer. quod ille qui præſcripſit non poteſt denũtiari eccleſiæ niſi fuerit in mala fide prout refert Panor. vbi ſupra Sed aliter loquitur ibi Bal. col. ij. ver. Sed quęro. vbi cõcludit ꝙ non obſtante ſtatuto tollẽte obligationem poſt tempus vel diſponente quod creditor non audiatur poterit haberi recurſus ad eccleſiam per viam denuntiationis niſi iuſta cauſa eum repelleret. Verbi gratia. Dicit ſtatutũ ꝙ qui non ſoluerit gabellam non audiatur. nã hoc ſtatutum eſt factum fauore publice vtilitatis principaliter & ſecũdario. Et ideo debet ſeruari in quolibet foro ſecundum Bal. vt in c. quod clericis. de fo. competen. & idem dicit Bal. in l. j. C. de pręſcrip. xxx. vel xl. anno. ꝙ ratione pecca-
1 ti in quo præſcriptio nutritur cum dicatur iniquum pręſidiũ, vt in authen. vt eccle. Roma. poteſt haberi recurſus ad eccleſiam quod procedit quãdo præſcribens eſt in mala fide prout ſonant verba Bald. Et plene declaraui in vj. q. prime partis princi. ſed tunc non eſt neceſſaria denũtiatio: quia de iure canonico nulla præſcriptio procedit cum mala fide. d. c. fin. & ſecundũ cõem concluſionẽ doctorum ibi vt in ꝓpoſito dicit Imo. in d. §. ſi viã. col. vij. Ideo Bal. & Panor. incaute loquuntur in locis præalleg. Per prædicta igitur reſideo cum opi. Bald. in d. auth. ad hæc ſit vt ſupra enucleata.
5 † Quid autem ſi aduerſus ſententiã ſit præſcriptũ: an locum habeat denũtiatio in foro eccleſiaſtico: tangit Pan. in d. c. fin. col. vj. de pręſcrip. & ibi latius Fely. col. iij. ver. tertia declaratio. poſt Bald. in d. §. ſi quis per triginta. dic vt ibi per eos. Et quanto tempore præſcribatur aduerſus ſentẽtiã dixi plene in iiij. parte principa. q. xxxj.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Malæ fidei pręſcriptor an teneatur obligatione perſonali ad reſtitutionem.*

2 *Poſſeſſor eſt malæ fidei qui ſcit ſe actione perſonali teneri.*

VNDECIMO quæro. In hac materia malæ fidei † vtrũ illæ teneatur obligatione perſonali

 ad

a Adde Bal. in rubri. extra de pſcri. colū. pen. ver. quęro an ille ſcit ſe tenere vbi not. text. hic alleg. & ponit aliud exēplum in l. idebiti. §. fi. ff. de cōdi. inde. et in l. qui alienam. ff. de dona. cauſa mor.

ad rem reſtituendā dicatur in mala fide. dic quod non. Sed poteſt rē præſcribere quo ad dominium non obſtāte quod poſſit perſonaliter cōueniri ad rem reſtituendam. Caſus eſt no. in l. pignori. §. fin. quem ibi not. Bartol. ff. de
2 vſucap.[a] vbi dicitur quod ſi aliquis mandet titio vt emat fundū nomine ipſius mandantis: & ille titius acquirat nomine proprio ipſius titij a non domino: quem credebat eſſe dominum & ſic bona fide & fuerit fundus traditus ipſi titio ꝙuis poſſit conueniri actione mandati per eum: qui mandauerat emi nomine ſuo: vt illam ſibi rem tradat: nihilominus ſi poſſederit tempore requiſito præſcribit dominium illius rei contra tertium qui erat dominus. Vnde Bar. ſummat illum tex. hoc
2 modo†qui ſcit ſe actione perſonali teneri non eſt poſſeſſor malæ fidei, quod bene not. Et ita per illū text. cōſuluit Bal. cōſ. ccccxxxvij. iſte maritus. j. vol.

SVMMARIVM.

1 Vitium & mala fides autoris an ſucceſſori noceat in pręſcribendo.

Succeſſor eſt duplex.

2 *Appellatione ſucceſſoris poteſt venire tam vniuerſali quam ſingularis.*

3 *Vitia præſcriptionem impediētia quæ ſint.*

4 *Malæ fidei poſſeſſor clam vel pręcario non poteſt longo tempore præſcribere.*

5 *Vitium litigioſi quia eſt perſonale non impedit pręſcriptionē.*

6 *Per ingreſſum poſſeſſionis vacantis non contrahitur vitiū reale ſed perſonale.*

7 *Autentica malæ fidei. xii. modis limitatur.*

8 *Titulū iuſtū habēti et ab authore malę fidei cōpetit publiciana*

9 *Publiciana & vſucapiendi cōditio a pari procedunt & ſunt conuertibilia.*

10 *Mala fides hæredis an legatario noceat.*

11 *Mala fides defuncti nocet ſucceſſori quia eſt hæres vitiorū.*

12 *Mala fides defuncti non nocet hæredi ſi ex perſona ſua velit præſcriptionem inchoare.*

13 *Concluſio quod in diſtinctæ mala fides defuncti nocet hære di aut ſucceſſori in præſcriben do etiam long. temp. & licet ipſe ſucceſſor ſit bo. fi. & velit a ſeipſo præſcriptionem inchoare in quibus caſibus non pcedat. hæres vtroq; iure præſcribere non poteſt eo caſu quo defunctus non poterat*

Præſumpta

14 *Præſumpta mala fides defun*
cti cauſata ab errore iuris non
nocet hæredi in præſcribendo.
15 *Hæres præſcribere volens ex*
titulo quem habuit a tertio: ſi-
ue ante ſiue poſt mortem teſta
toris non impeditur mala fide
defuncti.

QVODECIMO
q̃ro circa hanc
ſecundam par-
tem tertiæ par-
tis principalis.
1 † An vitiū vel
mala fides autoris noceat ſuc-
ceſſori in præſcribendo. Et
ad euidentiam præmitto pri-
mo: ꝙ duplex eſt ſucceſſor vni
uerſalis.ſ.& ſingularis. Vni-
uerſalis ſucceſſor dicitur is q
ſuccedit titulo vniuerſali & he
reditario: quia hæreditas eſt
ſucceſsio in ius vniuerſum. l.
nihil aliud eſt hæreditas. ff.de
verb.ſignifi. Singularis vero
ſucceſſor dicitur ille qui ſucce-
dit in aliqua re titulo particu-
lari: & in quem non tranſit vni
uerſitas iuris vt tit. emptionis:
2 donationis vel ſimili. † Et
ideo appellatione ſucceſſoris
poteſt venire tam vniuerſalis
quā ſingularis. tex. eſt melior
de iure in l. fluminum.§. adij-
citur.ff.de dam.infec. & in l.j.
§.illud.ff.quo.leg.Sed nunquid
in dubio appellatione ſucceſſo-
ris veniat vniuerſalis vel ſin-
gularis late notant Alexan. &
Iaſ.in l.quædam.§. nihil. colū.
j.& ij.per illum tex.ff. de edē.
Alexan.conſi.clxxxiij.ex the
mate.j.col.ij.vol.& plene Fe-
ly.in c.quia Gul.col.vi. de iu.
vbi facit cōcluſionē cū fallen-
tijs. Et quid ſi diſpoſitio di-
cat pro ſe & ſucceſſoribus qui-
buſcunque: tangit Alex.in d.§.
nihil.col.j.& ī l. quod dicitur.
3 col.xx.ff.de verb. ob. † Se-
cundo præmitto: ꝙ quædā ſunt
vitia impedientia præſcriptio-
nem: quorum aliqua ſunt rea-
lia. Aliqua vero perſonalia: vt
plene notatur in l. vitia. vbi
gloſ. magiſtra.C. de acquiren.
poſ.& in .§.quod ante. &.§.fur
a tiue[a]:inſti.de vſucap. Realia
autem ſunt vt violentia & fur-
tiuitas. Nam ſi res eſt per vim
expluſiuā poſſeſſa: illa res vio-
lenta non poteſt præſcribi: do-
nec fuerit purgatum vitium: &
res peruenit ad antiquum poſ-
ſeſſorem & dominum: & ſic in
re furtiua: quæ eſt in vſucapi-
bilis: donec peruenerit ad anti-
quum dominū. l. ſequitur.§.ꝙ
aūt.& .§.ſi tu vi me.ff.de vſuc.
& d.§.furtiue & not. glo. in d.
l. vitia. Secus in re vendita
per metū & ſic per vim com-
pulſiuā: q̃a illa nō afficit rē vi-
tio reali: nec impedit vſucapio
nē dūmodo concurrāt alia ex-
trema. l.iij.& ibi not.gl.Bart.
& doct.præſertim
Alex.col.ſi.C.qđ
met.cauſa. Et di
cuntur iſta vitia
realia: q̃a ad quē-
cunq; trāſeat res:
tranſit cū iſto vi-
tio impedicte præ
ſcriptionē: donec
purgatū fuerit vi-
tiū per reuerſio-
nem in poteſtate
domini. d.§.furti-
ue. Quæ conclu
ſio procedit in re

a Videare. in d.§.fur tiue. vbi declarat: quæ vitia dicantur realia: & quę perſonalia: & q̃ noceant ſucceſſori tam vni-uerſali q̃ ſingulari.

mobili furto ſubtracta vel per vim rapta quia in his non purgatur vitiũ: niſi per reuerſionẽ in poteſtatẽ domini. Secus eſt in re immobili vi poſſeſſa: quia ad hoc vt purgetur vitium violentie: ſufficit ꝙ res reuertatur in poteſtatem poſſeſſoris expulſi: licet non ſit dñs prout declarat not. Bartol. in l. certe. §. Iulianus. ff. de præca. per illum tex. & in l. ſequitur. §. ſi dominus. ff. de vſucap. Not. Cyn. Bartol. & Bald. in l. ſi partem. C. pro empto. Quædam vero ſunt vitia perſonalia: vt ſi quis mala fide poſsidet rem: non tamen per vim vel per furtũ: ſed alias in ea habet malam fidem: vt quia ſcit eam ad aliũ pertinere. Iſtud appellatur vitium perſonale. Item vitium clandeſtinitatis & vitium precarij
4 dicuntur perſonalia. † Nã qui mala fide poſsidet clã vel præcario: non poteſt præſcribere longo tempore ſcilicet decem annis inter præſentes & viginti inter abſentes. Sed bene præſcribit ſpacio longiſsimi temporis triginta annorũ: quia talis præſcriptio currit cum mala fide de iure ciuili. l. ſicut l. omnes. & l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcrip. xxx. an. & iam dixi ſupra. Iſta habentur in l. Pomponius. §. cũ quis. vbi no. glo. Bar. & alij: præcipue Alexan. col. j. ff. de acquir. poſ. & in d. l. vitia. Circa prędicta not. duas concluſiones.
5 Prima concluſio eſt. † Quod vitium litigioſi non eſt reale: ſed perſonale. Ideo non impedit præſcriptionẽ inchoari de nouo i perſona ſingularis ſucceſſoris. Caſus eſt no. in l. j. & ibi not. Bar. & doct. C. de pręſcri. lon. tempo. No. glo. magna. circa med. in d. l. vitia. & Bar. in d. §. cum quis. in pen. q. & in l. j. §. j. per illum text. ff. de litigio. Ang. in auth. de litigio. in prin. & Iaſ. in l. ij. col. fina. C.
6 de eden. † Secũda concluſio eſt. ꝙ per ingreſſum poſſeſsionis vacantis non contrahitur vitium reale: ſed vitium perſonale. Et ideo nõ impeditur ille ad quẽ res peruenit cum titu. & bona fide: licet cauſam habeat ab ingrediente rem præſcribere: vt eſt text. in l. ſi nulla. & ibi not. Bald. & doc. C. de acqui. poſ. & text. magis clarus. in. §. quod ante. inſti. de vſuca. Et licet glo. ibi teneat illum. §. eſſe correctum. per l. fina. C. vnde vi. tamen contrarium determinat glo. in d. l. ſi. in glo. ij. C. vnde vi. quam ibi tenent & communiter approbant docto. licet Bar. diſtinguat: maxime. Saly. col. ij. in v. q. Et refert Are. in d. §. quod autem. circa fin. ſeruata tamen diſtinctione auth. malę fidei. C. de præſcrip. long. temp. Et not. doc. in l. ſequitur. §. item ſi occupauerit. ff. de vſucap. His ſic præmiſsis redeundo ad quæſtionem ſupra formatam: an mala fides vel aliud vitiũ autoris: noceat ſucceſſori in præſcribendo: ſiue impediat ipſum ſucceſſorẽ præſcribere. Dico ꝙ ſi eſt vitium reale impedit præſcriptionem in perſona cuiuſcunque ſucceſſoris vniuerſalis vel ſingularis quia concomitatur rem ad quecunque tranſeat d. l. vitia. donec vitium fuerit purgatum per reuerſionem rei in poteſtatem domini vel poſſeſſoris: vt prædixi.

prædixi. Quam concluſionẽ limita procedere in præſcriptione longi temporis decem vel viginti annorum non autẽ in præſcriptione triginta annorum: & ſic longiſsimi temporis. Nam illa locum habet in rebus etiam inuaſis violentis vel furtiuis quia per tantũ tempus purgatur vitium reale.

Ita tenet glo.ij. in d.§.furtiue.& glo.in l.j.in glo. magna. C.de ſer. fugi. & in l. ſicut. in glo.fi.C.de præſcrip.xxx. an. quæ pro hoc allegat bonũ tex. in l.j.§.ad hæc.C.de anna. excep.vbi tanto tempore tollitur actio furti. & vi bonorum raptorum.Ergo etiam tollitur vitiũ & qualitas furtiuitatis vel violentiæ. Et idẽ firmat Bart. in l.ſequitur.§.ſi fundum. in finalibus verbis.ff. de vſuca. referens ita tenere Azo. in ſumma. Notat Imo.in.§.item ſi occupaueris.ea.l. Panor.in c.nihil.col.ij.de præſcri. Alexã. in d.l.Pomponius.§. cũ quis. col. v.ſuper glo.in verbo vitijs. & idem in l.iij.col.fi.C.quod me. cauſa. Et hoc verum de iure ciuili.Sed de iure canonico iſta concluſio nõ procederet reſpectu inuaſoris:furis:raptoris: vel hęredis propter malã fidẽ per ea quę dixi ſupra & dicẽtur infra. Procederet tñ reſpectu tertij poſſeſſoris qui poſſediſſet triginta annis cũ titulo & bona fide vel bona fide tantum in l.ſi quis emptionis.§. j. quæ non eſt correcta de iure canonico quatenus loquitur de præſcribente bona fide ſine titulo. vt plene dixi in v.q.huius partis. Quod eſt verum dũmodo iſte ſingularis ſucceſſor inchoet pręſcriptionem ex perſona ſua nõ vtẽdo acceſsione tẽporis autoris ſui malæ fidei prout declarat Panormi.in d. c. nihil. colum.ij. Si vero ſit vitium perſonale vt mala fides clãdeſtinitas vel præcariũ quæ ſunt ſpecies malę fidei facio duo mẽbra principalia. Primũ mẽbrũ eſt in ſucceſſore ſingulari.

Secundum eſt in vniuerſali. Circa primum membrum dico quod ſucceſſor ſingularis de iure antiquo poterat præſcribere inchoando pręſcriptionem ex perſona ſua non obſtante mala fide autoris. Si vero vtebatur acceſsione & adminiculo poſſeſsionis autoris ſui malæ fidei non poterat præſcribere: nec etiam poteſt de iure hodierno.d.l. Pomponius.§.cũ quis.& l.an vitium. in princi. vbi glo.bene declarat.ff. de diuer. & tempo. pręſcrip. Hodie vero in primo caſu eſt immutatum. per §.ruſus. in authen. vt ſponſa. largi. qui eſt tranſſumptus in authen. malę fidei.C.de pręſcr ip.long. tempo. vbi dicitur ꝙ mala fides autoris nocet ſucceſſori ſingulari in pręſcriptione longi. tẽporis.x.vel xx. annorũ domino ignorante ius ſuum & alienationem factã. Sed non nocet in pręſcriptione.xxx. an. Si vero dñs cõtra quẽ pſcribit nõ ignorauerit ius ſuũ:& ſciuerit alienationẽ factã: & tertiũ ſingularem ſucceſſorẽ bonę fidei habentem titulum & cauſam a malę fidei autore rẽ quã pretẽdit ſuã poſsidere:& tacuerit decem annis inter pręſentes: & viginti inter abſentes currit præſcriptio contra eum: non

obſtante mala fide autoris pro
6 pter talem ſcientiam. †Vbi
autem ſucceſſor ſingularis rem
poſſedit ſpacio xxx. annorum
eſt in totum excluſus antiquus
dominus non obſtante mala fi-
de autoris: ſiue ſciuerit: ſiue
ignorauerit. Salua tamen reſti
tutione ex capite iuſte ignorā-
tie: vt plene dicetur infra. Iſte
eſt tex. explanatus in d.authē.
malę fidei. Et hęc vera qn̄ ſin
gularis ſucceſſor nō vtitur ad-
miniculo & acceſsione poſſeſ-
ſionis ſui autoris malæ fidei. Si
enim vtitur tali acceſsione de-
bet vti cum ſua cauſa & vitijs:
& eo caſu ſibi ſemper nocet
mala fides autoris etiam in p̄-
ſcriptione longiſsimi tempo-
ris. d.l. pomponius.§.cum quis
& ibi plene not. gloſſ. Bart. &
docto. Et declarat gl. in d.l. an
7 vitium. in prin. †Et ex his re
manet bene declarata. d. auten.
malę fidei. quo ad textū. Quam
limita. xij. modis: & tres limi-
tationes ponit Bar. in d. l. pom
ponius. §. cum quis. Et alias
quinq;: & ſic vſque ad numerū
octo ponit ibi Alexan. col. iii.
& iiij. Et xij. colligit Areti.
in §. ſed iſte colum. vij. & viij.
verſic. quæro ab extra. inſtitu.
de actio. Quas repetit. in §. fur
tiue. colum. fin. inſtit. de vſu-
cap. ex quibus plures tradit
Imol. in l. furtum. §. fundi. cir-
ca fin. commen. de vſucap. vbi
examinat intellect. illius autē.
Referam ſolum aliquas vtilio
res quę frequenter verſantur in
practica. Primo limitatur il-
la auten. vt locum habeat in p̄
ſcriptione rerum immobiliū.
Non autem in vſucapione mo-
bilium: ibi quia nihil cauetur:
niſi de præſcriptione longi tē-
poris: & de vſucapione nullum
fit verbum. Et ſic iura anti-
qua in hoc remanēt incorrecta
ſecundum Bart. in d. §. cū quis.
cuius opin. eſt communis: licet
Sali. conetur impugnare in d.
authen. malæ fidei: vt atteſta-
tur Alex. in d. §. cū quis & ſal-
ua. vt ibi per eum: & Iaſ. in fi.
iij. col. propter cōtrarium. d §.
furtiue. inſti. de vſucap. Cū res
mobilis nunq̄ videatur poſſe
alienari a malæ fidei poſſeſſo-
re: quin eam contractet: & fur-
tum committat: vt ibi. Et ideo
tanq̄ affecta vitio furtiuitatis
reali non vr̄ poſſe vſucapi. ideo
dic vt per Alex. & Iaſ. vbi ſu-
pra. Ex hac prima limitatio
ne Bart. colligit Are. in d. §. cū
quis. quod in materia correcto-
ria ſtatutum loquens de præ-
ſcriptione non trahitur ad vſu-
capionem: licet ex lata ſignifi-
catione vocabuli vſucapio ap-
pelletur præſcriptio vt in mul-
tis legibus tituli. ff. de vſucap.
Et ibi ſequitur Iaſo. colum. iiij.
comprobans ex not. per Bald.
in l. quod conſtitutum. C. ne de
ſta. defun. vbi not. ꝙ ſtatutum
inducens præſcriptionem fauo
rabiliter non extēditur ad aliā
præſcriptionem ſimilem. De
quo dixi in iij. q. primæ partis
princi. huius tracta. Secundo
limitatur illa authen. vt proce
dat domino ignorante: ſed eo
ſciente nihil eſt mutatum ſecū
dum Bart. in d. §. cum quis. quæ
limitatio expreſſe colligit̄ ex
tex. qui ſe ita declarat. in d. au-
then. malæ fidei. Tertio limi
tatur. d. authen. malæ fidei: vt
procedat in primo emptore ſeu
ſingulari ſucceſſore q̄ emit vel
alias

alias cauſam habuit a malæ fidei poſſeſſore. Secus in eo qui cauſam habet a primo emptore bonę fidei habente cauſam ab alio autore malæ fidei: & ſic in ſucceſſore mediato. Nam tunc ſecundus emptor vel cauſam habens præſcribit rem lõgo tempore non obſtante mala fide primi autoris: quia non nocet niſi immediato ſucceſſori.

Has tres fallētias tradit Barto. in d. §. cum quis. & communiter ſequuntur docto. Quarto limitatur vt procedat quo ad præſcriptionem dominij. Secus vero in pręſcriptione actionis hypotecariæ: quia emptor vel ſingularis ſucceſſor pręſcribit aduerſus hypotecariam cū bona fide & aduerſus creditorem non obſtante quod cauſam habeat a debitore malæ fidei.

Item determinat Specul. in titu. de præſcrip. §. j. colum. vlti. verſic. quid ſi debitor. & verſic. ſed nunquid hodie. & ſequitur Ioan. Andr. ibi in addi. late comprobans iſtam limitationem: & ſequuntur Alexand. & communiter docto. §. cum quis.

8 † Quinto limitatur. d. authē. malæ fidei: vt nō procedat quo ad publicianam: quia habenti titulum iuſtum ab autore malæ fidei competit publiciana: dummodo ipſe fuerit in bona fide tempore traditionis ſecundum Barto. Bald. & Ange. in l. eum qui. §. prætor. ff. de publi. Reprobata opi. glo. & late Salic. in d. authen. malę fidei: qui hoc nititur pluribus rationibus cõprobare. Sequitur Aret. in d. §. ſed iſte. & in d. §. furtiue. in vj. limi. & Alex. conſi. xxxix. viſis ſcripturis. verſ. præterea. quo ad materiam. ij. vol. Et ſic remanet incorrectus tex. in d. l. eum qui. §. prætor ait. vbi eſt caſus not. ꝙ mala fides autoris non nocet emēti bona fide quo ad publicianam. Et conſequenter nihil erit hodie immutatū in publiciana. per d. authē. malæ fidei. Et iſta eſt communis opin. vt atteſtatur Alexand. in præal. conſi. et in l. Pomponius §. ſi iuſſu. circa fin. commen. ff. de acquir. poſſeſ. & in l. rem q̃ nobis. col. iij. vltra med. ff. de acqui. poſ. Quam opi. etiam tenuit glo. in c. abbate. in glo. magna poſt med. de re. iu. in vj. Bal. in l. ancille. col. j. C. de fur. Et eam eſſe veram & communē late firmat Iaſ. in §. ſed iſte. col. xxvij. cum ſeq. in antiq. im preſ. & col. xix. in noua. ver. iuxta hanc partem glo. inſti. de actio. Hinc dixit Bal. in d. l. ancille. in fi. v. oppo. ꝙ ſi per ſtatutum eſſent alterata omnia tēpore p̄ſcriptionis: tamen publiciana remanet in eſſe ſuo. Refert Iaſ. vbi ſupra q̃uis Bar. tenuerit cõtrariū. in d. l. rem quę nobis. vbi reprehenditur cõiter per doc. vt ibi late per Alexan. col. iij. circa med. qui conatur defendere Bart. a cõtrarietate aliquo modo. Nā cõem tenuit ipſe in d. §. pretor ait. & ſic fuit ſibi contrarius.

9 † Ex prædictis colligitur intel. & limitatio ad regulam. l. eum qui. in prin. ff. de publ. quę habet quod a pari procedūt publiciana [a] & vſucapiendi conditio: vt procedat affirmatiue & nō nega-

a An hæc ſint cõuertibilia: cõpetere publicianā ꝑ aliqua re & eam poſſe pręſcri-

ſcribi:vide pulchre per Bal. in repe.l.ſi.co. xv.in fin. C.de præſcript. lõ. tempo.

a Vide late Paul. de Caſt.cõſi. ccxcij. viſa ſupraſcripta in antiq. & Barb. cõſil. ix. ſupremi dei col. vj.& conſi.xij. præclare ſcribitur. col.xij.

negatiue. Item limitat Bal. nihil C. pro hære. Sequitur Alex.in l. iij.§.ex pluribus. in fi. commen. ff. de acqui. poſ. Nã licet mala fides autoris impediat præſcriptionẽ lõgi temporis non tamen impedit publicianam: vt ex præmiſsis patet. Ergo non proceditur illa regula negatiue. Iſtam limitationem refert Iaſ.in d.§.ſed iſte. circa iiij.ſeu v.colum.in ij.euidentiali: & eam impugnat firmãs ſatis incaute ꝙ regula.d.l.eum qui. in prin. procedit tam affirmatiue q̃ negatiue.per tex. rotundum ſecundum eum in d.l.eum qui.§.hęc actio. Sed do.Iaſo. in hoc non modicum fallitur: quia ibi eſt caſus rotundus contra eum.iuncta.l.ſi ſeruus.ff.de publi.quos tex.pro hac limitatione adducit Alex.quem forte tunc ipſe non viderat in l.j. §.hæc quæ de ſeruis.in fi.commen.ff.de acquiren. poſſeſ.vbi ſequitur hanc limitationẽ Bal. & probat per illa iura quę ſic induco contra Iaſo.ad probandum hanc concluſionem de directo.Nam licet per ſeruũ proprium acquiratur poſſeſsio domino ignoranti: etiam quo ad vſucapionem ex cauſa peculiari. Extra tamen cauſam peculiarem: & ſi acquiratur poſſeſſio dño ignoranti per ſeruũ:nõ tñ acquiritur vſucapiendi conditio.vt habetur in l.j.§.itẽ acquirimus. ff.de acqui.poſſ.iuncta l.poſſeſsio quoq;.§.& ſi poſſeſsio illa.eo.tit.vbi dr̃ ꝙ & ſi poſſeſsio per procuratorem acquiratur ignoranti:non tñ vſucapiendi ſeu præſcribendi conditio quia vſucapio tm̃ ſcienti competit.Et nihilominus ſi res fuerit vendita & tradita ſeruo vel procuratori ignorante domino quanuis non acquiratur præſcribendi conditio ipſi domino: ſibi tamen competit publiciana. Caſus eſt apertus. in dicta l. eum qui.§. hæc actio. iũcta d.l.ſi ſeruus. Ergo ibi eſt caſus rotundus pro hac limitatione Bal.contra Iaſ.ꝙ cõpetit publiciana:licet non competat vſucapiendi vel præſcribendi conditio. Et ſic reſtat vera cõcluſio:ꝙ regula.d.l.eum qui ꝓcedit affirmatiue:prout loquitur:ſed non negatiue. Confirmatur per ea quæ ſupra dixi poſt.vij.q.huius partis.verſic. circa præmiſſa. Vbi concluſi ꝙ mala fides ſuperueniens:licet de iure canonico interrumpat præſcriptionem:non impe-

10 dit publicianam. † Nunq̃d autem mala fides hæredis noceat legatario vide per Alex. & moder. in l.Põponius.§.ſed & legatario.ff.de acqui. poſſ.

Et per hæc remanet expeditum primum membrum: an mala fides autoris noceat ſucceſſori ſingulari. Secundũ principale mẽbrum eſt: an mala fides autoris noceat ſucceſſori vniuerſali:id eſt hęredi:in quo

11 ſit breuis concluſio † quod mala fides defuncti [a] ſibi indiſtincte no-

ſe nocet: quia hæres eſt ſucceſſor vitiorũ.l.cũ hæres.in prin. ff.de diuer.& tempo. pręſcrip. Et quia cenſetur eadem perſona cum defuncto:vt in authen. de iureiur.a mori.pſti.in prin.

Et hoc non habet dubium: qñ vtitur acceſsione temporũ defuncti. d. l. cum hæres.& l. an vitiũ.& ibi declarat glo.ff. de diuer.& tēp.præſc.et d.l.Pōponius.§.cũ quis.& ibi per gl.

12 & doct.ff.de ac.poſ. †Sed dubitatur quid ſi hæres non velit vti acceſsione defuncti:ſed inchoare pſcriptionē ex perſona ſua:vtrũ præſcribat non obſtãte mala fide defuncti: cuius tēpora non iungit cũ tēpore ſuo. Dyn.in c.poſſeſſor.col.vlt. de reg.iur.in vj.dicit:φ de equitate canonico mala fides defuncti non nocet hæredi:ſi vult in choare præſcriptionem ex perſona ſua. Sicut in ſingulari ſucceſſore dr̃ in d. l. Pōponius.§. cum quis. Sed rigor iuris ciuilis ſecundum Dy.qui malam fidem defuncti transfundit in hæredem:hoc non patitur per d.l. cũ hęres.vbi Bat.vr̃ ſequi opi. Dy. & ibi late notat Alex. in apo.& latius ipſe in d.l.Pomponius.§.cum quis in vj.& vij. col. vbi refert Cy.& Bar.in l. vitia.C.de acqui.poſ.et quoſdã alios ſequi opi. Dy.,p qua ipſe Alex.aliquando conſuluit: & cōſuluerunt alij relati in calce quæſtionis. Bald.vero diſtinguebat inter præſcriptione longiſsimi tēporis in qua nō requiritur titulus:vt in ea mala fides autoris non noceat hæredi inchoanti pręſcriptionem ex perſona ſua & ſic procedat opin. Dy.& inter pręſcriptionē lōgi tēporis in qua requiritur titulus et ſic oportet φ vtatur adminiculo autoris ſui.Et tũc proprie loquitur tex. in d.l.cũ hæres: qui debet intelligi de pręſcriptione longi temporis ſecundũ ius digeſtorũ:quo iure non fuit cognita præſcriptio. xxx. annorũ: vt dicit gl.in l.Iulianus. ff.ex quib. cauſ.ma.& in l.qui occidit.alias occiderit.in prin. in verbo amiſit. ff.ad l.Aquil. Notat Bar.in l.tutor rerum.in fi.ff.de admini.tutor. Ita tenet Bald.in l. eum qui.§.in hac.& in l.ſi ego.§.partus. ff. de pub. & in l.nihil. C.de vſucap.pro hære. Et hanc diſtinctionem Bald. ſequitur Are.in d.§.cum quis. [a] pro qua eſt glo. in cap. cum quis in ius. de regu.iur. in vj. Breuiter communis opin. eſt contra Dyn. & ſequaces quod indiſtincte mala fides defuncti noceat hæredi in pręſcribendo:ēt in præſcriptione longiſsimi tempor. adeo φ hæres vtroque iure præſcribere non poterit eo caſu quo defunctus non poterat:licet ipſe ſit in bona fide: & velit a ſe ipſo præſcriptionem inchoare. Iſtam concluſionem firmant Butr. & Panor. in c. ſi diligenti. col.v. verſi.ſed circa pędicta.de prę ſcri. Qui mouentur duabus rationibus. Primo quia hæres tenetur exonerare conſcientiã defuncti.c.fina.de ſepul. & aliter exonerare non poteſt niſi rem reſtituat : vel debitum ſoluat cum defunctus eſſet in mala fide ſecundum eos.

a Vide ibi. d. claudiũ Aquē. quę nouiter diſtinguit in hoc ar. & refert Aretin.

Secundo

Secũdo mouetur Panor.quia omne ius ſuum cauſatur a defuncto:& cenſeri debet eodem iure vt ibi latius per eum. Ex quo inferunt:quod ſicut defunctus malæ fidei nullo tempore potuiſſet prēſcribere.c.de præſcrip.ita nec ſuus heres poterit.d.l.cum heres. quod dicit Panor. eſſe bene notandum.

Eandem opinio. firmat ipſe Panor.in c.nihil.col.ij. verſi. ſucceſſor vero vniuerſalis. vbi vide de prēſcrip. Ex quo ſequitur ꝙ cum ſecundum commune opi.vt dicetur in.q. ſeq. de ſpon.d.c.ſi.de præſcrip.locum habeat:& corrigat ius ciuile tã in actionibus realibus ꝙ̃ perſonalibus:vt nulla præſcriptio currat cum mala fide: ꝙ ſicut principalis perſona habens malam fidem puta debitor vel poſſeſſor male fidei nullo tempore prēſcribere potuiſſet: ita nec heres eius: ſiue in actione reali: ſiue in perſonali. Iſtam partem firmat etiã Io.de imo.in repe. d.c.ſi.colũ. ij.& iij.de præſcri. Et in hac opin.tanquã vera reſidet Alexand.in d.§.cum quis.colũ. vj. ſeu.vij.vbi domin. Iaſ. colum. penul.& vlti. plene examinat iſtum articulum: & concludit quod iſta videtur magis communis opinio. Et hanc quæſtionem late proſequitur Fely. in d.c.ſi diligenti.col.iiij.& v. referens plures autoritates ad vtranque partem. Et tandem concludit ꝙ pauci ſunt qui recedant ab opi. Ant.de but. contra Dy.quia eſt communis ſecundum eũm. Et hanc cõcluſionem tanquam veram & cõmunem contra opin. Dyn. firmat Ale.in pleriſq; conſilijs: videlicet conſ.lxxxiiij.in cauſa vertente inter cameram.j. colum.j.vol.& conſil.iiij.videretur inſpectis vl.col.& conſi. lxxxix.viſo puncto.iij.col.& conſil.ccxiij.viſo & opportune diſcuſſo.colum.pe. verſicu. ſecunda ratione. ij.vol.& plene conſi.lxiij.ſtãtibus his col. ij.ver.præſuppoſito.& conſil. xcix.videtur prima facie dicẽdum vlt.col. iiij.vol.& conſi. v. videretur pro deciſione circa fin.ij.col.v.vo.vbique concludens quod mala fides de functi impedit heredem præſcribere:& inchoare præſcriptionem ex perſona ſua: ſiue in actione reali:ſiue in perſonali: quamuis ipſe habeat iuſtã ignorantiam & præſumptam bonã fidem:per.l.qui alterius. ff.de regu.iur.de vtroq; iure & hanc partem eſſe ſeruandã in vtroq; foro:& vbique dãnat opinio. Dyn.in d.c.poſſeſſor. Eandẽ concluſio.contra Dyn. firmat late Rom.conſi.ccj.pro deciſione:& Panor.conſi.cx.nitar in præſenti cauſa in.xiiij.q.& cõſil.cxxv.facti contingentia ſic proponitur:vbi dicit quod ſemper legendo & conſulendo tenuit contra Dyn. Eandẽ opinio.confirmat Areti. in.§.ſed tamen.inſt.de vſuca. Sed pro contraria opi.Dyn.in d.c.poſſeſſor.colum.ſin.quod mala fides defuncti non noceat heredi volenti inchoare præſcriptionem ex perſona ſua: conſuluit Alex.ſibi contrarius cõſi. cx.viſis acutiſsimis dubitationibus prope fin.j.volu.& conſil.xxxix.viſis ſcripturis.j.colum.& conſil. cxxxiiij. & in

cauſa & lite vertente inter Al
bertinum circa fin. ij. volu. &
Pau. de caſtr.conſi.ccxij.alias
cclxxxviij. viſa ſupraſcripta
facti narratione. Et do.Petrus
phi.cõſne.conſi.clxxvj.ad eui
dentiam.ij.& iij.col.j.volu. &
conſi.cxxxviij. videtur per to
tum: & conſil.xvj.viſo primo
themate.col.ij.in fin.& ſeq.ij.
vol.& conſ.ccciiij.rem arduã.
xiiij.col.iij. volum. & conſil.
xciij.qa cã.& conſ.cclxxvij.
ad euidẽtiam.pe. col.iiij.volu.
& Io.de Imo.conſ.xliiij.in ca-
ſu præmiſſo. verſi.circa ſecun-
dum. Sed propterea non vide
tur in iudicando & conſulendo
recedendum ab alia opi.contra
Dy.pro qua frequentius & ple
nius conſuluit Alexã.& quam
doct.atteſtantur communem &
quę fulta eſt longe pluribus au-
toritatibus vt ſupra patet. Li
mitatur iſta communis conclu
ſio contra Dy.vt non procedat
in tribus caſibus in quibus ſal-
13 uatur opi.Dyn. † Primo igi-
tur limita: vt non procedat in-
ſucceſſore vniuerſali in prela-
tura & dignitate ſiue in benefi
cio:quia licet prædeceſſor ſuus
fuerit in mala fide:non impedi
tur præſcriptio ex ſua perſona:
vt no. glo. & docto.in c.cura.
de iurepatro. Sequitur Alexã.
in.d.l. pomponius.§.cum quis
colũ.vj.vel.vij.ff.de acquiren.
poſ. Alexan.preallega.conſil.
lxxxix.iij.col.ij.vol.& conſ.
lxiij.ij.colum.iiij.volu. Et fir-
mant gl.& Panor.in c.de quar
ta.col.ij.& ibi Feli. col.vj. ad
fi. de pręſcri. vbi tangunt : an
ſucceſſor in prælatura bone fi-
dei poſsit cõplere præſcriptio-
nem inchoatam per prædeceſ-
ſorem ſuum cum mala fide: &
ſic iungendo tempora autorũ:
& concludunt quod non. Se-
cundo limita: vt prædicta con-
cluſio non procedat in hærede
qui feciſſet inuentarium ſolẽne
ad formam l. fi.cum ibi no.C.
de iu. delibe. & poſſediſſet tri-
ginta annis cũ bona fide. Tunc
enim pręſcribit rem etiam ſine
titulo ex ſua perſona: quia titu
lus non erat neceſſarius. Et in-
uentarium ipſum conſeruat: ne
ſibi noceat mala fides defuncti:
cum non velit vti titulo defun
cti. Nec quo ad dominium nec
quo ad poſſeſsionem. Ita de-
cidit. no. Alexan.in d.l.pom-
ponius.§.cum quis. colum. vj.
ſeu. vij.circa med. verſicu.ta-
men in vno caſu. Tertio li-
mita: vt prædicta concluſio nõ
procedat in præſumpta mala
14 fide † præſumpta mala fides de-
functi cauſata ab errore iuris
non nocet hæredi in præſcribẽ
do.glo.eſt no.in l.tutor rerum.
in glo. magna.in fi.ff.de admi.
tutor.quam dicit ſingularem et
multum commendat. Pau. de
Caſt.in l.nunquam. in prin.ff.
de vſucap. & declarata vt ibi
per eum:& per Alexan.in d.§.
cum quis colũ.vj.vel.vij.verſ.
vnum addatis. vbi mãdat iſtud
perpetuo notari. Et in tribus
caſibus ſaluari poteſt opi. Dy.
communiter reprobata. Has
duas vltimas ſaluationes refert
& ſequitur Feli.in d. c. ſi dili-
15 genti.col.v. † Quarto limita:
& ſalua opi.Dyn.vltra Alex.
vbi ſupra in alio caſu. videli-
cet quando hæres vellet præ-
ſcribere ex titulo quem habuit
a tertio: ſiue illũ habuerit ante
mortẽ teſtatoris:ſiue poſt. Tũc
enim

enim mala fides defuncti ſibi non nocet: quia etiam ſi non eſſet hęres: pręſcriberet. tex. eſt no. in l. an vitium. §. ſi. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. Ratio eſt. quia quo ad illã rẽ ſuccesſit in locum extranei: nõ autẽ in locum defuncti habẽtis malam fidem vt dicit ille not. text. quem pro ſingulari no. Bal. ad hoc in l. eum qui. §. in hac. ff. de pub. & Ang. in. §. ait prætor. ea. l. & not. Ludo. Roma. & Iaſ. in d. l. pomponius. §. cum quis. colum. iiij. verſi. limita dupliciter.

Et vltra Iaſo. addo Alex. conſ. lxxix. viſis ſcripturis. j. colũ. ij. volumi. vbi dicit: quod hæc limitatio eſt etiam de mente glo. in c. cum quis in ius. de regul. iuris in vj. quæ ſentit expreſſe quod vbi hæres non ſe fundat in titulo & iure defuncti: ſibi eius mala fides non nocet.[a]

a Adde Paul. de Caſt. cõſ. ccxcij. viſa ſupraſcripta in antiqui. vbi plene tractat: an mala fides autoris noceat ſucceſſori vniuerſali: & an hæres bonæ fidei posſit præſcribere ex titul. defuncti: qui erat in mala fide. Sed non puto: quod bene loquatur per ea quę dixi. ſupra in hoc articulo.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio trigintã annorum vel longioris temporis en de iure canonico procedat cum mala fide in actione perſonali.*

2 *Qui totum dicit nihil excludit.*

3 *Debitor non peccat: ſciens ſe debere ſi ſit paratus ſoluere.*

4 *Mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali ſicut in reali:*

5 *Concluſio quod mala fides impedit præſcriptionem in actione perſonali non procedit vbi actio eſt perſonalis, & habet tempus limitatum a lege.*

6 *Pœna conuentionalis: aut legalis & ſtatutaria ſeu conſuetudinaria quæ pactum poſſint exigi.*

7 *Debitor non præſcriptionibus ſui naturæ temporalibus quæ potius ſunt ad intereſſe quam ad pœnam.*

8 *Nunquàm præſcribitur vbi ius agendi fundatur ſuper peccato.*

9 *Concluſio quod actioni perſonali non præſcribitur cum mala fide limitatur vt procedat quo ad creditorẽ cui actio competit: ſecus ſi nondum competit.*

10 *Hæreditas non adita regulariter nõ tranſmittitur ſaltem ad extraneos.*

Hæreditas

11 *Hæreditas antequàm adeatur non dicitur in bonis.*

1 DEcimo tertio principaliter quæro. † vtrum de iure canonico pſcriptio triginta annorũ vt longioris temporis procedat cum mala fide in actione perſonali. Nam de iure ciuili certum eſt quod tanto tempore tollitur omnis actio realis & perſonalis non attenta bona fide quæ non conſideratur in perſonalibus actionibus:ſed ſolus tẽporis curſus triginta vel quadraginta annorum l.ſicut l.omnes.l.cum notiſsimi.C.de præſcrip.xxx.vel. xl. anno & l. ij.C.de conſti.pecu.quinimmo tanto tempore etiam fur. & raptor præſcribunt ſecundum leges:vt eſt caſus in l.j.§.ad hec. C. de anna. excep. Sed maxima eſt dubitatio an iura canonica in hoc corrigant iura a ciuilia [a] Bartol. in leg. ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſucapio.& in l.hec autem iura.ff.de ſerui. vrbano. prædio.tenuit quod l. ſicut. & l.cum notiſsimi &cet. non corriguntur : quatenus loquuntur de perſonalibus : quia vt ipſe dicit : iura canonica : videlicet text. in capit. vigilanti. & in cap. fina. de præſcrip. & in cap. poſſeſſor. de regulis iuris. in vj. loquuntur de poſſeſſore male fidei & in actionibus perſonalibus nõ datur poſſeſsio ſecundum Bartol. ideo non requiritur bona fides : quia ex parte debitoris non eſt poſſeſsio. Sed pſeſcribit potius per negligentiam non petentis. Et ideo concludit : quod prę dicta iura canonica loquuntur in præſcriptione rei corporalis quę ex poſſeſsione procedit.Non autem in perſonalibus: quę non poſsidentur. l. ſeruus.§.in corporales.ff. de acquiren. re. domi. & tandem Bart. ſe ſubmittit determinationi ſanctę matris eccleſiæ & theologorum. Et ante Bartol. iſta.fuit opin. Hoſtienſ. de quo ipſe nullam facit mentionem: in ſumma in titu. de præſcrip. re. immo.§. quæ res.colum.prima verſicu. actiones vero perſonales. vbi firmat quod per iura canonica non derogatur legibus antiquis quo ad actiones perſonales quia non in perſonalibus : ſed in realibus tantum locum habent : vt patet ex lectione ipſorum iurium ſecundum Hoſtien. qui ibi late proſequitur hunc articulum & latius quam Bartol. Et opinio. Bartol. in dicto .§. ſi viam ſequi videtur Bald. in foro ciuili. in .§. ſi quis per triginta. colum. iij. in titul. ſi de feu. fue. controuer. dicens quod in foro iuſtiniani vera eſt opinio. Bartol. licet ſecus ſit de iure canonico : quia cũ ille qui ſcit ſe debere ſemper peccet præſertim ſi dies vel credi tor interpellauit.l.dolus.ff.mã. merito nõ debet in ſuo delicto foueri

a Adde q opinio Bar.in.§. ſi viam.ſequit Bal. conſilio. ccccxx.q̃dam ſcriptura circa med. ſecunda colum. in iij.volu.

ſoueri.c.ſi.de conſuetu. Et hãc opinio.Hoſtien.& Bart.pertinaciter defendit Prac. papi.in forma reſponſio. rei conuen.in gloſſ.in verbo præſcriptionis: quamuis non alleget Hoſtien. vbi plus auſus eſt dicere quod indiſtincte ſeruari debet ius ciuile in materia præſcriptionis in foro ſeculari: & quod leges ciuiles permittentes præſcriptionem cũ mala fide non ſunt correctæ. Afferens qđ iſta opi. tanq̃ verior cõmuniter practicatur tam in pſonalibus: q̃ in realibus nõ conſiderata diſtinctione Bar.in d.§.ſi viã.quæ vt ipſe dicit non attenditur nec practicatur nec facit differentiam inter reales & perſonales in foro ciuili: & temere loquitur contra eccleſiam & mouetur ſatis debili fundamento: & erat aperte. Et pro iſta parte conſuluerunt aliqui moder.relati in calce huius.q. Contrariam partem.quod iura ciuilia quæ permittunt præſcriptionẽ cum mala fide ſint in totum correcta per iura canonica nedum in actionibus realibus & rebus corporalibus ſed etiam in perſonalibus & iuribus incorporalibus cõmuniter tenent docto. tam cano.q̃ legi. & hec primo fuit opin.Inno.& gloſſ.in c.ſi. de præſcrip. quã ſequuntur ibi omnes cano. maxime. Butr.& Imo.qui hunc articulum latiſſime diſputat ad vtramque partem in repe. illius.c.ſi.col.xj. & xij. cum quinque ſeq. in eo multum ſe inuoluens & ad fin. xiij. colũ. atteſtatur quod opi. Bar. eſt communiter damnata. & idem Imo.in d.l.ſequitur.§. ſi viam hunc articulum diſputans per tres.colũ.& ibi refert circa ſi. ij.col. ꝙ cõmunis opi. eſt contra Bar.& contra ipſum de facto conſuluit. Cuius opi. confutat etiam per plura Panor. in d.c.ſi.col.ij.cum tribus ſeq.poſt longam diſcuſsionem. cõcluſiue diſtinguens.An præſcribens ſit in peccato: vel nõ:vt ibi per eum: et late in c. quod clericis. col.pe.de fo.cõpe. & eius diſtinctionem ſequitur ſolennis doct.domi.Bap.de ſan. Seue.in repe.l.omnes populi.in viij.char.colum.j.cum ſeq.verſi.ſecundo infert Bart. ff.de iuſti. & iur.& ſecundum opin. Panor. conſuluit Cuma. conſi. lxxvij. ſtatuto ciuitatis Vincentiæ.col.j.ver.mihi autem: & videtur eandem opin. tenere Alexan.conſil. lxxxij. videtur prima facie dicendum ij.colum. iiij.vol. Contra Bar. tenet etiam Angel.in repe.l.j. in ſi.commen. C.de iudi.& in d.§. ſi viam. Bald. in l.j.C.de ſerui. & aqua. & in d. authen. ad hæc.in ſi.ij.col. C.de vſur. dicens ꝙ cano.communiter tenent oppoſitum. & idem in l.j. C.de præſcr.xxx.an.Et opin. Hoſtien.& Barto.confutat per plures rationes Pet. de Anch. in cap. ſine poſſeſsione.colum. viij.de re iu. in vj.concluſ[illegible] ꝙ iura ciuilia corrigantur per iura canonica.tam in perſonalibus q̃ in realibus:vt pręſcriptio non habeat locum cum mala fide. Hunc articulum diffuſe explicat Fely. in d.cap.ſi.col. j.& ij.cum ſeq.de præſcri.adducẽs plures autoritates ad vtrãque partẽ:& demum concludit hãc eſſe cõem opi. cõtra Hoſt. & Bar.et reprobat diſtinctionẽ Panor.

Panor.ibi probans ꝙ ſua opin. implicat contradictionē. Et iſtā partē tanꝙ veram & communem.ꝙ mala fides impediat preſcriptionem in actione perſonali & iuribus incorporalibus contra Hoſt.& Bart. & ꝙ ſit ſeruanda in vtroque foro: firmat Alex.in plerisq; conſilijs. videlicet conſi.clxxxv. viſo tit.q.ij.du.antep.col.ij.vol. & conſi.xxxiij.viſo proceſſu cauſe.j.col.iij. vol. & conſi.lxiij. ſtantibus.iij.col.et conſi.xcix. videtur prima facie.j.& ij.col. iiij.volu.& conſi. lj. videretur pro deciſione.j. & ij.colum. v. vol. Et in his duobus vltimis conſi.latius examinat & comprobat hanc partem bonis rationibus & fundamentis: confutando per plura partem contrariam. Eandem opin. contra Hoſt.& Bart.ſequitur: & dicit communem do. Præpo. in.§.ſi quis per.xxx.circa ſi.cōmen. in titu. ſi de feu. fue. contro.& domi. Philip. Franchus in c. poſſeſſor.col.ij.de re. iu.in. vj.
a dicens ꝙ hec opi.contra Bar.[a] videtur verior: & vt tutior tenenda: licet opin.Bartol.forte procederet de iure in foro ciuili ſecundum eum : quod tamen eſt verum : vt ex premiſsis liquet. Et hanc partem contra Bart.in d.§.ſi viam. tenet etiā Fulg.conſ.cxxiij.S.et P.ciues. j.colum.referēs. ꝙ ſic ſe habet communis opin. can. Et pro iſta parte adducit Feli. in d. c. fin. duas efficaciſsimas rationes : quæ fuerunt Imo.in d.§.ſi viam.colum.iij.& iiij.quas latius deducit Alexan. in conſilijs p̄alleg. maxime conſi.lib. quinti. volu. Et potiſsimum fundamentum ſumitur ex tex. in d. c.fi.qui vtitur vniuerſali negatiua vt nulla valeat abſq; bona fide præſcriptio tam ca-
a noni.ꝙ ciuilis. † Nam qui totum dicit : nihil excludit.c. ſi romanorum.xix. diſtinç.& c. ſolite. de maio.& obe.l.iulianus. in prin.ff.de lega.ij. Nec diſtinguit ille text.inter actionem realem & perſonalem ſed generaliter loquitur: ergo generaliter & indiſtincte debet intelligi.l.j.§.et generaliter.ff. de lega.preſtan.l.ſi quis ſic. & ibi no. Alexan.ff.ſolu.mat. Ad quam regulam plura cumulat Iaſ. in l. quamuis. ff. de in ius voca. Secundo quia ratio peccati ſuper qua fundatur diſpoſitio. d. c.fi.quæ eſt expreſſa in tex.ita militat in actione perſonali : ſicut in reali. Ideo ex quo concernit ſalutem anime diſpoſitio illius c. licet correctoria:debet extendi. vt latius per Imo.& Alex.vbi ſupra.Et ſic eſt tenendum.

Pro parte tamen contraria & ſecūdum opin. Hoſti. vbi ſupra & Bar. in d §.ſi viam.late cōſuluit d. Mari. Sozin. conſil. cciij.circa primū conſultationis articulum per totū : quā conatur ſubſtinere per plura: et ibi col.ij.auſus fuit affirmare: ꝙ opi.Hoſt. & Bar. eſt communis: & eandē opin.tenuit ipſe Maria.in repe. rub. de cauſa

a Adde ꝙ iſtam partē contra Bart. firmat Bertachin.& cōprobat pluribus ī repertorio in verbo præſcrip.ij.in ſi.ij. colū. & ſeq. & Raph.Cuma. cōſi. cxlvij.dominia comitiſſa.

poſ

poſ.& propri. licet veritas ſit in contrarium. vt ex permiſsis patet. Et pro opi. Hoſti. & Bar. & conſuluit etiam d. Petrus Phi. corne. conſi. clxxvj. ad euidentiam col. ij. & iij. & conſi. cxxxviij. videtur per totum. j. vol. & conſi. ccvj. circa thema. ij. vol. vbi concludit
3 † quod debitor non peccat: ſi ſciens ſe debere paratus eſt ſoluere: maxime in his quæ debẽtur officio iudicis. & late idẽ Corne. conſi. cclj. in hac conſultatione: & conſi. cclxxv. ꝙ ꝙ colum. j. ver. & dato. & col. pe. verſi. ceſſat ergo iij. volu. & conſi. cclxxvij. ad euidentiam. per totum iiij. vol. ubi conatur date nouum intellec. ad tex. in d. c. ſi. de præſcrip. & ad § habeat. in authẽ. ut eccle. ro. col. penu. Et opi. Bar. videtur ſequi. d. Phil. Fran. in d. c. poſſeſſor. col. ſi. de reg. iur. in vj. Sed propterea recedendum non eſt ab opi. communi contra Hoſtien. & Bar. Et ſic re
4 manet firma concluſio † ꝙ mala fides impedit pręſcriptionẽ in actione perſonali ſicut in reali ſecundum veram & communem opi. Hanc communẽ concluſionem limitat et reſtringit Felyn. quatuor modis in d. c. ſi. col. ij. & iij. de præſcrip. Referam ſolum duas limitationes. videlicet primam & vltimam aliqua addendo: omiſsis alijs reſtrictionibus quas Fely. non firmat: & quæ ſunt modici
5 effectus. † Primo limitatur prędicta concluſio: vt non procedat vbi actio eſt ſpecialis: & habet tẽpus limitatum a lege vt actio furti ad duplum vel quadruplum; actio vi bonorum raptorum iniuriarum & ſimiles: nam iſte actiones finiuntur & præſcribuntur per debitorẽ ẽt ſcientem lapſo anno: vel alio tempore a lege ciuili diffinito quia ceſſat ratio peccati et iniuſte retentionis cum pęnæ legales non ſint debite in foro conſcientiæ vt vult. gl. repu. ſingu. in c. fraternitatis. xij. q. ij. Quã plene diſcutiunt Panor. & Felyn. in c. j. colum. xij. cum ſeq. de conſti. No. Panor. in proe. decreta. ſuper verbo rex pacificus. colum. iiij. & Iaſ. in. §. ſed iſte. in vlti. char. inſti. de actio. Ita limitant Panor. & Fely. in d. cap. ſi. col. ij. Sed moueo dubium. Quid in pęna conuentionali? An illi præſcribatur per debitorem ſcientẽ tempore legali & ſpacio triginta anno. quo ſpacio regulariter tollitur omnis actio perſonalis. hæc. q. dependet ex hoc. An talis pęna cenſeatur appoſita in fraudẽ vſuratum: & ſic an exigi poſſit de iure canonico. Quem articulum examinant gl. & doct. maxime Bal. in l. cum allegas. C. de vſur. & late no. Alexan. conſil. cix. titulus quæſtionis iij. col. iij. dub. ij. vol. & conſil. xlix. paucis. vtar: quod eſt conſilium d. Anto. de prato veter. ij. iij. & iiij. col. & quaſi per totum. & conſi. l. viſo inſtrumento trãſactionis. quod eſt Alex. & conſi. ſeq. quod eſt alterius. iiij. volu. & Alex. conſi. xcvij. viſo inſtrumento. eo. vol. et pulchre Roma. conſil. cxliij. licet
6 varie. † vbi ponit de pœnis conuentionalibus legalibus ſtatutarijs: & conſuetudinarijs an poſsint exigi. & plene no. Are. & Iaſ. in §. omnes. col. antepe. & pe.

& pen.inſti. de actio. & com-
muniter concluditur quod aut
pœna conuentionalis eſt adie-
cta facto & poteſt exigi & den
tur etiam in foro canonico.
Aut vero eſt appoſita dationi
quantitatis:& præſumitur adie
cta in fraudem vſurarum: vt
probatur & not. in d.l. cum al-
legas. per gloſſ. & doc. & in l.
Iulianus.§. idem Papinianus.
ff.de ac.em. vbi bona glo. Et
hanc materiam late tradit Ale
xand.poſt alios.in l. ſtipulatio
iſta.§.alteri.col.iij.& iiij.ff.de
7 verb.oblig. †Secundo limi-
tatur prædicta concluſio: vt nõ
procedat ĩ actionibus quæ ſunt
ſui natura tẽporales:nec conti-
nent pœnam ſed potius dantur
ad intereſſe:in quibus lex præ-
fixit certum tempus ab initio:
q̃a ſic viſum fuit expedire rei-
publice: vt in actione de dolo
l.fi.C.de dolo.& quanto mino-
ris redhibitoria & ſimilibus
enumeratis per gl.inſti.de per-
pe.& tempo.actio.in princ.ſu-
per verbo plerunque: quia in
iſtis non ſunt correcta iura ci-
uilia:nec habetur diſtinctio bo
nę vel malę fidei ſecundũ Pau.
de Caſt.in d.l.ſequitur.§.ſi viã.
ff.de vſuca. Tunc enim:vt ipſe
dicit proprie loquẽdo: debitor
non pręſcribit ſed ipſe actiones
ſui natura intereunt cum fue-
rint introducte cum certa tem-
poris meta. Et no. latius Pa-
nor.in c.fi.col.iij. ver. ſed ego
dubito.de præſcri.vbi conclu-
dit ꝙ licet in foro ciuili non
poſsit agi poſt tempus quia non
dat amplius actio & ius ciuile
potuit tollere quod dedit vel
potius nõ dedit vltra tẽpus præ
finitum. Tamen non potuit tol-
lere quin iuſtitia ſaltem ratio-
ne peccati miniſtretur. Ex
quo ſubeſt æquitas iuris natu-
ralis iuxta not.per Innocen.in
c. quæ in eccleſiarum. de con-
ſti.Et ideo poterit ſecundum eũ
ratione huius æquitatis natu-
ralis & peccati agi in foro ca-
nonico per viam denunciatio-
nis iudicialis. iuxta not. in c.
nouit.de iudi. ſecus autem vbĩ
lex introduxit actionẽ tempo-
ralem ex ſuo arbitrio:ita quod
nulla culpa ſeu delictum repe-
ritur ex parte alterius:quia tũc
poſt tempus agi nõ poteſt: cum
non ſubſit cauſa agendi nec ma
teria peccati ſecundum Panor.
8 †Et pro hoc ꝙ poſsit poſt tẽ-
pus haberi recurſus ad eccleſiã
ratione peccati adducit gloſſ.
ſingu.in cap.admonere. xxiij.
ij. quæſtio. quæ vult quod vbĩ
ius agendi fundatur ſuper pec-
cato nunquam præſcribitur. Et
notat idem plene.in c.licet cau
ſam.col.xij.& xiiij. de proba.
Et cum hac opi. Panor. tranſit
Fely.in d.c.fi.col.ij. ver. reci-
pit tamen &c. cum modifica-
tione dũmodo cõcurrat dolus:
quo ceſsãte tenet ipſe:ꝙ currat
p̃ſcriptio legalis in iſtis actio-
nibus tẽporalibus. Confirma
tur iſta cõcluſio per id quod vo
luit gloſſ. communiter appro-
bata in authen. quas actiones.
in verbo durantibus. C.de Sa-
croſan. eccle. & Panormi. in
c.cum cauſam.colum.ij.vel iij.
de emptio. & vend. Notat Fe-
lyn.in c.de quarta ad fi.de pręſ
ſcri.vbi volũt quod circa iſtas
quas lex ab initio introdu-
xit cum certa præfixione tem
poris nihil ſit immutatum de
iure canonico: ita ꝙ illo tem-

pore præſcribitur etiam con-
9 tra eccleſiã & clericos. †Tertio limitatur ſingulariter vltra Fely.& omnes in d.c.fin. prædicta cõmunis concluſio: quæ habet ꝙ actioni perſonali non pręſcribitur cum mala fide: vt procedat quo ad creditorem: cui actio competit. ſecus ſi nõdum competit: ſed competere poteſt acceptando: vt in legatario quantitatis vel ſpeciei. Ante enim quam acceptet hęres contra eum pręſcribit in actione perſonali: licet ſciat legatum factum:nec tunc dicitur pręſcriptio malę fidei:poſtquam non apparet legatarium agnouiſſe legatum. Ita ſingulariter limitat: vel potius declarat Pet. de Ancha. in cap. ſine poſſeſsione. colum. ix. de regu. iur. in vj. vbi dicit hoc eſſe nouum dictum: & ꝙ ita reperit conſuluiſſe Bald. refert & ſequitur.do.Sozi.cõſi.lxiij. in cauſa vertente inter dominam Catherinam.col. iij. ver. pręterea.quod eſt perpetuo notandum. Ex quo infero.quod prędicta cõis cõcluſio procedit vbi agitur de iure iam quęſito tollendo.ſecus ſi agatur de iure quærendo:quia tunc mala fides non impedit pręſcriptionē. Tunc enim proprie non eſt dare malam fidem vbi adhuc nõ eſt ius quæſitum parti: quæ eo caſu nõ dicitur damnum pati: ſed non acquirere & non ſunt paria lucrum perdere & damnum pati: vt ſunt iura vulgata. & facilius tollitur ius quærendum ꝙ̃ ius quæſitum & radicatum:vt plene.no. in l. non amplius.in prin.ff.de leg.j.& in l. filius,& in l.ſeruus, C. de pact. Vnde ſequit ꝙ in iure adeūdi:qd̄ tollitur & ꝑſcribitur triginta annis vt cõiter cõcludũt. doct.in l. licet.C. de iure deli. mala fides nõ impedit præſcriptionē: quia nõ põt dici q̃ſitum re ante acceptationē ſiue agni-
10 tionē. †Hinc eſt ꝙ regulariter hęreditas nõ aditã nõ trãſmittitur ſaltē ad extraneos l.j. §.in nouiſsimo.C.de cadu.tollen. & l. cum antiquioribus cũ materia ſua.C. de iure delibe.
11 †Quia hęreditas antequã adeatur:nõ dr̄ in bonis.Nec ius adeũdi. vt eſt caſus repu.ſingu. in l. ꝓpria rerū.in ver.eſt.n.abſurdũ. ff.ad l.fal.& ibi per doct. Not. Iaſ.in l.emancipata.col. ij. C. qui admit. Alex.cõſi.ij.viſa codicillis legitimatione.v. col.j. vol.& conſi.cxiiij.pro deciſione ſupradicta.vlt.col.iij. volu.

Et idē in pręſcriptione legitime & in iure offerēdi: in pacto de retrouendēdo & alijs quę nõ competunt:niſi acceptãtur: vel quæ cõſiſtunt in facultate partis:vt latius dicã in quarta parte quintę partis huius tractatus in iij.q.vbi omnino vide. Et duos no.caſus in quibus de iure canonico procedit præſcriptio cũ mala fide:notat pulchre Bal.cõſi.ccliij.ad euidētiã.vlt. dub.ij.vol.& verũ dicat: vide vbi ſupra & miror quod Fely. non ponat iſtam ſingularē declarationē.in d.c.fi. quę eſt admodum neceſſaria & peregrina & bene ſignanda.

SVMMARIVM.

1 ❧ *Statutum quod ſi creditor non petierit debitum infra certum tempus cadat a iure ſuo*

vel

vel quod ulterius non audiatur an valeat.

2 Statutum quod actio perſonalis realis vel mixta tollatur ſpacio. xxx. anno. vel minori quomodo ſit interpretandum.

3 Diſpoſitio ſtatuti quod poſſidēs rem pro ſua ſpacio. xxx. anno. quomodo ſit intelligenda.

4 Quod preſcriptio ſtatutaria non currit cum mala fide. & ſic quod ſciens ſe debere non p̄ſcribat quomodo exponatur.

5 Statutum diſponens quod qui non petierit debitum infra tale tempus cadat a iure ſuo quomodo diſtinguatur.

6 Statuto non poteſt induci præſcriptio cū mala fide: & in quibus hæc concluſio limitatur.

7 Statutum permittens præſcriptionem cum mala fide non valet niſi ex cauſa.

8 Creditor in agendo aſſumens pro se adminiculum ſtatuti: et ſic executionem paratam inductam a ſtatuto: debet ēt cōtra ſe recipere exceptionem ex eodem ſtatuto procedentem.

9 Statutū permittens preſcriptionem cum mala fide valet vbi poſt tēpus præſumitur cōtractum fictum vel ſimulatum.

10 Statutū diſponēs ꝙ q nō petierit debitū infra tale tēpus &c. in quibus locum habeat vel nō. Verbum uniuerſale vel indefinitum non dicitur liberare eum qui poteſt conueniri rei vendi.

11 Debitum iuratum nō tollitur præſcriptione ſtatutaria. Iuramētum habet vim litis conteſtationis.

12 Statutū uel alia diſpoſitio ſimpliciter loquēs nūquā trahitur ad actū iuratū niſi de iuramēto faciat expreſſam mentionē.

13 Statutū nō poteſt eneruare rationem ſiue obligationē naturalem & veram iuſtitiam.

14 Autoritate canonis p̄ōt ex cauſa rationabili et ī certis caſibus induci p̄ſcriptio cū mala fide.

DEcimo quarto principaliter q̄ro † Vtrū
1 valeat ſtatutum quod ſi creditor non petierit debitum infra certum tēpus cadat a iure ſuo. vel ꝙ vlterius non audiatur: adeo ꝙ ſciens ſe debitorem præſcribat. et ſic an
a ſtatutum [a] poſsit inducere præſcriptionem cū mala fide Bart. in l. ſequitur. §. ſi viam. circa medi. verſi. et idem puto. ff. de vſucap. tenet tale ſtatutum valere dicens ꝙ primo caſu: q̄n dicit ſtatutū cadat a iure ſuo tollitur obligatio ciuilis & effectus naturalis iuxta no. per eū in l. ff.

a An præſcriptio ſtatutaria procedat cum mala fide vide p̄ Pau. de Caſt. conſi. cclxxxv. alias. cclxxxviij. hęreditas ī antiqui. Mathęſi. in

in notabilibus.fo. xiij. colum. iiij. vbi cōcludit ꝙ leges & ſtatuta permittentes præſcriptionem cū mala fide:ipſo iure non valent tanquam nutrientes peccatum &

Abb. Panormi. cōſi.lxxvij. circa primum breuiter dico vlti. du. vlti. colum.j.volu.& Rapha. Cuma.conſi. lxvij.ſtatuto ciuitatis et an tale ſtatutum valeat vide per eundem cōſi. xc. viſa copia præcepti. & ſu. conſi. cxx.iij.S. et P.ciues col. j. vbi firmant ꝙ præſcrip. ſtatutaria ſcientibus non prodeſt.

a Vide late do. Bap. de ſan. Seueri. i ſua repeti. d. l.oēs popli. colum. xxxij.

ff.rem ra.ha. Secūdo vero caſu qñ dicit ſtatutū. Non audiat: nulla obligatio tollitur: ſed via agendi pręcluditur. Ideo remanet tunc via agendi per remedium denūtiationis euāgelicę iuxta no. in c.nouit.de iud.

Eandem opi. tenuit Bart.in l.j.ff. de vſucap.& in l. nemo poteſt. col. iiij. de leg. j. vbi intantum hoc ſtatutū approbauit. quod dixit illi nō poſſe per pactū renūtiari.quia ſecūdū eū eſt introductū principaliter fauore publico:& in odium negligētis. Et ꝙ tale ſtatutum valeat ſenſit idem Bar. in l. ait pretor.§.hi plane. ff. ex quibus cauſis maio. & in l.legaui. ff. de liber. lega. & in l. cum mulier.ff.ſolu. matri. & in l. ambitioſa. in iiij. colum. ff. de decre.ab ord. faciē.

Et opin. Bart. ſecutus eſt Ange. in repet. l.j. char. penul.C. de iudi.examinans hanc. queſtio. per duas colum. vbi plus voluit: quod per tale ſtatutum indiſtincte tollatur naturalis & ciuilis obligatio ipſo iure. Ita ꝙ non poterit haberi recurſus ad eccleſiam contra debitorem poſt terminum ſtatuti per viā denuntiationis euangelicæ & male vt infra dicetur. Et hāc opin.tenuit.do.Petrus Philip. Cor.conſi.cclxxvij.ad euidentiam per totum.iiij.vol. Cōtrariam partem: ꝙ tale ſtatutū non valeat in vtroque foro tanquam nutritiuū peccati firmat Io.And.in c.ij.de excep. in vj. & Bar.ſibi contrarius in l.omnes populi.[a] in ij.q.iij.prin.circa.vij.vel viij.colū.verſi.ecce alia.ff.de iuſt & iu.decidens nō valere ſtatutū:qđ qui per x.annos debitū non petierit:cadat a iure ſuo: quia nec valeret lex imperialis:quę hoc diceret:ſed ſi ſtatutum dicat ꝙ contractus ſeu inſtrumentum fictitium præſumatur: ſi debitum non fuerit petitum infra tale tempus:tunc valeret:quia talis cauſa excludit peccatum ſecundum Bart. Bal.vero in auth.ad hæc. col. iij.verſi. ſed ponamus ꝙ ſtatuto.C.de vſur. dicit ꝙ ſtatutum per quecunq; verba loquatur: ſiue diſponendo:fingendo: non poteſt tollere naturalem obligationem & ipſam veritatem ſeu naturalem iuſtitiam in qua fundatur euangelica denuntiatio.ex quo concludit ꝙ poterit ſemper haberi recurſus ad eccleſiā:non obſtāte ſtatuto. Sed aliter in hac q. locutus eſt ipſe Bal.in.§.ſi qs per triginta col. ij.ver.ſed quęro nūquid per ſtatutum.

tutũ.in tit.ſi de feu.fue. contro.
Iſtam q. latiſsime examinat
Imol. in dicta l. ſequitur .§. ſi
viam.colum.ij. in fin.cum dua-
bus ſequen. concludens verio-
rem eſſe opinio. Bartol. in d.l.
omnes populi. in primo dicto
& tale ſtatutũ indiſtincte nõ va
lere: & reſpõdet ad motiua cõ
traria:reprobãdo opi. Bart. ibi
in vtroque mẽbro:& Angel. in
d.l.j.C.de iudi. Et dicit ꝙ cõi-
ter doc.tenent contra Bar.ibi.
Et contra Bar.in d.§.ſi viã.
tenet etiã ibi Ang. ſib contra-
rius per text.in auth. vt eccle.
Roma.§.j. vbi imperator ap-
pellat præſcriptionem iniquum
præſidiũ: & dicit quod præſtat
materiam peccati ſcientibus:
& ſic habẽtibus malam fidem.
De quo tex.plene dixi in pri-
ma parte princi.q.vj. Et illum
commemorat Panor.in c.ſi. in
prin.iiij.col. de pręſcri. Paul.
de Caſt.in d.§.ſi viã. diſtinguit
in hoc articulo: vt ibi per eũ.
Et eandem diſtinctionẽ repetit
in l.hęc autẽ iura. ff.de ſer. ru.
prædi. Verũ ſua diſtinctio non
procedit vt infra patebit. Et
quod tale ſtatutũ nõ valeat:da-
ta mala fide: tenent cõiter Ca-
no.in c.ſi. de præſcri. maxime
But.& Panor.col.iij.Et idem
But.in repe.c.peruenit.colum.
xxvij.de cenſi.dicens: ꝙ etiam
ſtatutum principis inducẽs præ
ſcriptionem non procedit cum
mala fide. Et hanc partem la
te firmat Alex. conſi. clxxxv.
viſo titulo quęſtionis.col. pen.
ver. nec prędictis habet obſta-
re ſtatutum ciuitatis.ij.vol. ad-
ducens quamplurimas autori-
5 tates. †Et amplius concludit
quod ſi ſtatuto ſimpliciter ca-
ueatur: quod omnis actio rea-
lis: perſonalis: vel mixta tol-
latur ſpacio triginta annorum
vel minori: tale ſtatutum de-
bet interpretari ſecundum ius
commune:quando præſcribens
eſſet in bona fide:ne quis inde-
bite damnũ patiatur. Referens
ita conſuluiſſe Pau.de Caſt. cõ
ſi.ccxcvj. venditio iſta in anti-
qua. Et idẽ voluit Sozi. cõſi.
lxxxvj.ĩ cauſa cõitatis caſtri-
montis.col.pen.circa ſi. verſi.
nec obſtat ſtatutũ:quod eſt repe
titum cõſi.clxv. vbi decidit: ꝙ
3 ſi ſtatutũ diſponat † ꝙ poſsidens
rem pro ſua ſpacio triginta an-
norum pręſcribat debet tale ſta
tutum intelligi ſecundũ ius cõe
concurrente titulo & bona fi-
de: ne poſſeſſor cum aliena
iactura locupletetur. & alius
indebite damnum patiatur.
Et tale ſtatutum non valere
data mala fide firmat etiam d.
Præpo. in.§. ſi quis per trigin-
ta.colum.j.in titu.ſi de feu.fue.
contro. Et pro hac parte late
conſuluit Ioan. de Imol. conſi.
cxxiij. in cauſa quæ vertitur.
colum.j. & ſequen. verſic.item
non obſtat quarta exceptio. Et
do.Pet. Philip.Cor.cõſi.lv.vi-
ſis & diligenter ponderatis.iij.
colum.iij.volumi.& latius con
ſi. cclxiiij. in hac conſultatio-
ne.j.vol.& cõſi.cccxxxviij.vi
detur ĩ præſenti cõſultatione ꝑ
totum. j. volumi.
vbi concludit ꝙ
præſcriptio ſtatua-
ria non currit cũ
a mala fide [a] † Et
4 ideo quod ſciens
ſe debere non pręſcribit. & ſic tale
ſtatutum debere

a Adde cõſilia ſupra allegat. in capite huius quæſtionis.

intelligi ſecundum ius commu
ne: quando ceſſaret mala fides.
et ꝙ ſi ſtatutū diſponat expreſ-
ſe ꝙ ēt ſciens ſe debitorem prę
ſcribat non valet: quia non po-
teſt ſtatuto induci: ꝙ præſcri-
ptio currat cùm mala fide in
actione perſonali: etiam in ter
ris imperij: præſertim quando
interueniſſet iuramentum: etiā
ſi præſumat dolum vel fraudē.
Et in præallega. conſil. 338.
col. vlti. dicit quod tale ſtatu-
tum ſimpliciter loquens debet
diſtingui ſecundum ius canoni
cum videlicet dummodo debi
tor ſit in bona fide: & ſic quan
do debitor ignoraret: & nō eſ-
ſet in peccato: vt ibi late per
eum. & idem dicit ipſe Cor-
ne. conſi. clxxx. multū diffuſe
per totum maxime in ij. colū.
iij. volu. & in dictis conſilijs
atteſtatur: quod opinio. Barto.
in d. §. ſi viam. eſt communiter
damnata: licet contra commu-
nem alibi conſuluerit ipſe Cor
ne. pro opinio. Barto. reproba-
ta conſil. cclxxvij. ad euiden-
tiam per totum iiij. volu. vbi
nititur illam multum colora-
re: & dare nouum intel. ad c.
final. de præſcrip. maxime in
penul. colum. Eandem con-
cluſionem quod non valeat ta-
le ſtatutum late firmat ſolen-
nis doct. d. Ioan. Bapti. de San-
cto Seueri. in repeti. d. l. omnes
populi. colum. xxij. vbi dicit
hanc partem eſſe tenendam tā
5 quam communem. † Ex prę-
miſsis tres concluſiones corre-
larie inferuntur. Prima eſt
quod ſtatutum diſponens quod
qui non petierit debitum infra
tale tempus: cadat a iure ſuo
aut quod vlterius nō audiatur.
Si ſimpliciter loquatur debet
intelligi & reſtringi ſecundū
ius commune ſcilicet dummo-
do præſcribent non peccet &
per conſequens ſi ſit in bona fi
de: vt concludunt Imo. Alex.
Sozi. & Cor. in conſilijs pręal
leg. & d. Philip. Franchus in
c. poſſeſſor. col. iiij. de reg. iur.
in vj. Secunda concluſio eſt:
ꝙ tale ſtatutum valet: data bo
na fide præſcribentis: vt quia
ignorabat ſe obligatum puta
ex contractu procuratoris ha-
bentis ſpeciale mandatum: qui
ſibi poſtea nō denuntiauit obli-
gationem per eum contractam
virtute mandati: vel ex facto
negotiorum geſtoris: qui vtili-
ter geſsit negotium ignorantis:
& eū ſibi obligauit ex tali ne-
gotio vtiliter geſto. l. ſoluēdo.
ff. de nego. geſt. & per totum: et
eſt glo. magiſtra. in l. ſi pupilli.
§. quid ergo. eod. titul. Potuit
enim dominus ꝓbabiliter igno
rare factum ipſorum: vt eſt ca-
ſus in l. quod vulgo. ff. de vſu-
cap. pro empto. no. Alex. conſ.
lxix. in cauſa & lite vertente
iij. col. iij. volu. Nam hoc caſu
dari poteſt bona fides in actio-
ne perſonali in ipſo principali
debitore ſecūdum do. Anto. in
c. fi. de pręſcrip. et Imol. in d. §.
ſi viam. col. ij. vltra med. verſ.
ſi autem loquimur. & Paul. de
Caſt. in l. fi. §. j. in fin. commen.
ff. rem ra. ha. Et firmat d. Phil.
Franc. in d. c. poſſeſſor. col. iij.
ver. tertio limita. de reg. iur. in
vj. referens verba But. et Imo.
& eſt de mente Panor. in d. c.
fin. col. v. circa finem: & tenet
d. Bapti. de Sancto Seue. in Re
pe. d. l. oēs populi. colū. xxxij.
ver. quarto &c. Sed non pro-
cederet

cedeſet iſta concluſio in hære-
de vniuerſali. Quia licet ipſe
dicatur habere bonam fidẽ prę
ſumptam propter probabilem
ignorantiam:tamen mala fides
defuncti ſibi nocet : & impedit
eum præſcribere: vt ſupra late
cõcluſi in ix.q.huius partis in
ij. membro: licet præfati doct.
vltimo allegati ſentiant oppo-
ſitum in hærede debitoris non
aduertentes ad concluſionẽ prę
dictam. Tertia concluſio eſt:
quod tale ſtatutum non valet:
data ſcientia & mala fide de-
bitoris. nec poteſt ſtatuto in-
duci præſcriptio cum mala fi-
de:vt communiter concludunt
doct.in locis præalleg.& con-
firmat Imo. conſi.xxvij.in ca-
6 ſu præmiſſo. † Primo limita
hanc communem concluſionẽ:
vt procedat in vero debito.Se
cus quando eſſet debitum pęna-
le. Quia tunc valeret ſtatutum
quod pęna peti non poſsit poſt
tale tempus. Et hoc caſu ſciẽs
præſcribit:cum mera pœna nõ
ſit debita in foro conſcientiæ.
iuxta gloſ.in cap. fraternitatis
xii.quæſtio.ij.Nam tunc ceſſat
ratio peccati : ſuper qua fun-
datur diſpoſitio.c. fina.de præ-
ſcrip. & per conſequens mala
fides prout plene dixi in præce
denti.qõ.Et ſic non eſt propria
limitatio ſed declaratio. Ita
limitat d. Philippus Franchus
in cap.poſſeſſor.colum.iij.ver-
ſicul. ſecundo limita.de regul.
iur. in vj. referens ita tenere.
d.Anto. in cap.fi.de præſcrip.
& Imo.in d.l.ſequitur.§.ſi viã.
Et hanc limita.ſequitur d.Ba-
pti.de San.Seueri.in repe.d.l.
omnes populi. colum.xxxij.
7 †Secundo limita iſtam con-
cluſionem:quod ſtatutum per-
mittens præſcriptionem cũ ma
la fide non valet niſi ex cauſa:
vt contra perſonam odioſam:
& contra quam ius præſumit:
vt contra fœneratorẽ. Ita Bal.
in ſua q.incip. ſtatuto cauetur:
ꝙ fœnerator vbi decidit va-
lere ſtatutum diſponens quod
fœnerator poſt quinquennium
nõ audiatur: etiam ſuper ſorte.
Refert & ſequitur Pet.de An-
cha.in repe.d.c.poſſeſſor. colũ.
xix.& ſeq.concludens valere
tale ſtatutum: ꝙ qui per decem
annos non petierit debitum ca
dat a iure ſuo dummodo ſit fun
datum in aliqua rationabili cã
vel ſi præſumit dolum aut frau
dem de quo vltimo ſtatim dice
tur in iiij.limita. Et iſtam li-
mita.ſequitur Butri. in d.c.fin.
& d. Bap.de Sanc.Seueri. d.l.
omnes populi.col.xxxij.ad fi.
verſic. quinto & vltimo &c.

Contrarium tenet Imo. in d.
l. ſequitur.§.ſi viam. referens
opin.Bal.et Pet.de Anch.Mo-
tus quia licet fœnerator pec-
cet: tamen debitor qui ſortem
vult retinere videtur etiã pec-
care.Et nõ debet quis in ſeipſo
peccatum committere vt pec-
catum alterius puniatur per id
quod habetur in tex. & glo.in
c. verum.xiij. diſt. Et ideo ſe-
cundum Imo. non videtur tuta
prędicta deciſio etiam in fœne
ratore reſpectu ſortis. Et opi.
Imo.ſequitur do. Philip.Fran.
in d.c. poſſeſſor. col.iij. verſic.
item ſecundo quęritur. de reg.
iur. in vj. & ibi late tractat de
8 materia huius ſtatuti. †Ter-
tio limita. Niſi ſtatutum indu-
cat executionem paratã in in-
ſtrumentis vel alijs ſcripturis.

& diſponat quod ad impediendam executionem poſsit opponi exceptio debiti non petiti infra decē annos; vel quod talis executio non poſsit fieri niſi petatur infra tale tempus: quia tunc non debet diſtingui an debitor ſit in mala fide vel non: quia ex quo creditor in agendo aſſumit pro ſe adminiculū ſtatuti & ſic executionem paratam inductam a ſtatuto debet etiam contra ſe recipere exceptionem eſt eodem ſtatuto procedentem. vt eſt de mente Bartol. in l. plene. ff. quod falſo tuto. au. & Ioan. de Imola. poſt Petrum de Ancha. in cap. fina. de vita & honeſtate clericorum. Quod declara vt per Bart. & clarius Bald. in d. l. plane. & latius per d. Phili. Franchum. in d. cap. poſſeſſor. col. iiij. vbi hunc articulum late examinat. Et quinq; limitationes ſeu caſus in quibus fal uatur opi. Bart. colligit do. Bapti. de ſancto Seueri. in repe. d. l. omnes populi. col. xxxij.

9 † Quarto limita prædictam concluſionem. Niſi ſtatutum poſt tempus præſumat contractum fictū & ſimulatū. Nā tunc valet ſecundum Barto. in d. l. omnes populi. loco præalleg.

Quem articulum latiſsimæ explicat Fely. in d. c. ſi. colum. iiij. & v. verſi. quarta declaratio. Sed non examinat dicta Bartol. in d. §. ſi viam quando ſtatutum ſimpliciter diſponeret: quod qui non petierit debitum infra tale tempus: de cetero non audiatur: & nihil ſcribit de prædictis Et in præſenti articulo Felyn. allegat primo aliquas autoritates ꝓ opin. Bartol. quod tale ſtatutum valeat: quando præſumitur contractum ſimulatum poſt tēpus. Deinde firmat cōmunem opin. eſſe in contrarium. Et tenendo primā partem affirmatiuam ſub conditione: ſi vera eſt: limitat eam tribus modis ponens tres caſus in quibus non currit præſcriptio ſtatutaria etiam ꝑ ſuppoſita validitate talis ſtatuti quos breuiter referam ali-

10 qua vtiliter addendo. † Primo limitat Fely. hanc concluſionem Bart. vt procedat in petente rem ſibi debitam. Secus ſi petat rem ſuam & ſic in agēte rei vendicatione ad rem: quia tunc ſtatutum diſponens ꝙ qui non petierit debitum infra tale tempus non audiatur non vendicat ſibi locum ſecundum Roma. conſ. ccj. pro deciſione in princip. Quia ſtrictæ ꝙ meum eſt: non dr̄ debitum. Gloſſ. ordi. inſtitu. dè actio. in princ. in verbo debetur. Et pro hoc allegat text. ſingu. in l. aurelius. §. meuia. ff. de lib. leg. vbi probatur ꝙ in generali liberatione ſeu diſpoſitione non veniunt ea quæ poſſunt vendicari. Ad quem text. vide Alex. conſi. xlvj. viſis & accurate conſideratis. col. ij. & conſi. ſeq. circa primum. iii. col. j. vol. quod eſt repetitum conſil. cij. ij. vol. & conſi. clxx. circa primum dubium ij. colum. ij. vol. in qbus locis allegat Bal. in l. cum neceſsitate. C. de fidei com. licentem: quod per verbum vniuerſalem vel indefinitum non videtur relicta liberatio ei qui poteſt conueniri rei vendicationem & de hoc dicit eſſe tex. ſing. cum gloſſ. in d. §. meuia.

meuia. & alia plura adducit Alex. in dictis cōſilijs. No. Ia. inſtit. de actio. in prin. col. ante pe. in antiq. impreſ. & col. pe. in noua. † Secundo limitat Fely. vbi ſupra pdictam cōcluſionem non ꝓcedere: qñ debitum eſſet iuratum: quia nō tollitur præſcriptione ſtatutaria ꝗuis ſtatuīū præſumat poſt tēpus fraudem vel dolū ſiue con tractum ſimulatū per no. p Bar. in l. nam & poſtea .§. ſi is qui temporali. ff. de iureiur. per il lū tex. Nam iuramentū habet vim litis conteſtationis: vt probat ille tex. per ꝙ actio. perpetuatur in quadraginta annos. l. fin. C. de præſcrip. xxx. ann. Et iſte eſt mirabilis effectus iuramenti ēt delati extra iudiciū ſcdm Bar. quē ibi referūt et ſequūtur Alex. & Modet. ita in terminis decidēte poſt Ang. & Roma. Addo vltra Felyn. & alios efficacē rationē. †Quia ſtatutum vel alia diſpoſitio ſimpliciter loquens nunquam trahitur ad actum iuratū [a]: niſi de iuramento faciat expreſſam mentionem. gloſſ. eſt not. & te pu. ſing. in c. cum non deceat. in verbo effectus de ele. in vj. & eſt bonus. tex. in cap. conſtitutus et ibi late Fely. col. ij. de re ſcrip. not. Rom. ſing. inci. quod diſpoſitio. col. j. Alex. plene cō ſi. cxxv. viſis & conſideratis. col. vlt. ver. confirmo. j. vol. & cōſi. ccv. viſis his quę narrātur in ſi. ii. vo. & cōſ. xxix. pōderatis. co. pe. uer. ad quartā. iij. vo. et cōſ. cij. cū ſtatutū. in x. arg. poſt med. iiij. vo. Tertio limitat Fely. pdictā cōcl. Bar. ꝓcedere dummodo ſtatutū pſumatur ſimulationē ex aliqua iuſta

11 (margin, at "in noua")

12 (margin, at "alios efficacē rationē")

a (margin, at "hitur ad actum")

[a] Quid autem ſi ſtatutum laicorum diſponeret ſuper viribus contractus iurati: & ſic faceret expreſſam mentionem de iuramento an valeat tangit incidēter Fely. vbi ſupra & vide Bar. in d. l. oēs populi. in ij. qō. iij. qō. princ. ad fi. ff. de iuſti. & iur. & latiſſime ſcribit Iaſ. ī l. fi. p tres co. ff. qui ſat. cog. & in authen. ſacramenta puberum. pe. et vlt. colū. C. ſi aduer. vē. & vide Panor. in c. cum cōtigat. xij. col. de iureiu. Alexan. cōſi. xxvij. viſo libello vlt. col. et conſi. lix. viſo inſtrumento per totum j. volu. vbi tangit quid ſi tale ſtatutum laicorum diſponens ſuper iuramento fuerit cō firmatum per ſedem apoſtolicā & conſi. cxxv. viſis & conſideratis iiij. & v. colum. j. volu. ꝙ eſt repetitum conſil. ciij. iij. volu. & conſil. cij. ſupra alleg. iiij. volumi.

r cā ſecundum Panor. in c. ꝙ clericis. pe. & vlt. col. de fo. cōpe. vt ibi latius per eū, Poſtea Felyn. in d. c. ſi. col. v. firmat cō clu. contra Bart. ꝙ imo ſtatutū nō poſſit inducere p ſcriptionem cum mala fide etiam præſumendo ſimulationem vel dolum. Eandē con clu. firmat late. d. Petr. Phil. Corn. conſil. cclxxiiij. in hac cōſultatione pe. & ſi. col. j. volu. præſertim quādo interueniſſet iuramentum: & domi. Bapti. de San. Seue. in repe. d. l. omnes populi. colū. xxxij. vbi dicit hāc partem tenēdam tanquā communiorē ſci

ſcilicet tale ſtatutũ non valere inquantum propter ſui generalitatem: aut expreſſe vellet debitorẽ eſſe tutũ p̃dicta pręſcriptione. Deinde Feli. vbi ſupra ponit octo ſaluationes ad dictũ Bar. ſed nullã firmare vr̃ excepta.ij.& iij.ad quã vide Cepo. caute.xv.inci.vidimus.in c.fi. &c.Sed eam reprobat Feli.vbi ſupra. Et cõtrariũ aperte ſentit Bal. in auten.ad hec col.iij.

13 C.de vſur.Dicens† ꝙ ſtatutum per q̃cunq; verba loquatur: ſiue diſponẽdo: ſiue fingendo nõ põt eneruare rationem ſiue oblationem naturalem & veram iuſtitiam. Et vltra Fel.hunc articulũ latius examinat.d.Phili. Fran.in c.poſſeſſor.col.iij.ver. ſed q̃ritur.de reg.iur.in vj.poſt Pe.de Anc.ibi.col.xix.& ſeq. vbi concludit ꝙ etiam in foro iudiciali non valeret tale ſtatutum:quãdo appareret de mala fide:eũ videretur eſſe factũ ſtatutum in fraudẽ iuris canonici ꝑ viã indirectã contra l. fraus. ff.de legi.et per no.in regula.c. cum quid vna.de re : iur.in vj. Et ſic de facili poſſet elidi diſpoſitio iur.cano. ſcd͂m Imol. in d. l. ſequit.§.ſi viã : et in c.fi.de p̃ſcri. dicit tñ Imo.prædicta ꝓcedere:niſi aliter ꝓbaretur de fraude vel ſimulatione.quia tunc haberet locum dictum ſtatutum conſtito de mala fide ꝑ veras ſiue p̃ſumptas ꝓbationes vt ibi ꝑ eũ quem refert et ſequitur d.

a Adde caſ. conſ.iiij. ſub rubri. de p̃ſcri. vbi ponit: an tẽpus quo viuũt clerici: q poſsident ex minus iuſto titulo:de præſcriptione detrahatur.

14 Phil.Frã.vbi ſupra. † Quarto limita vltra Feli.prædictã principalem conclu.vt non ꝓcedat qñ pręſcriptio induceretur per ſtatutum canonis: quia autoritate canonis ſeu Pape ex cã rationabili poſſet induci in certis caſibus præſcriptio cum mala fide. Lex aũt ciuilis & ſic ſtatutum laicorũ nõ poſſet hoc inducere. Ita dicit Pan.in c.ſ. in j.no.de p̃ſcri.per tex.cũ gl. no.in c.inter hec. xxxij.q. ij. Addo Bal. in §.ſi qs p xxx. circa prin.cõmẽ:in tit.ſi de feu. fue.contro.vbi refert Inn.in c. cura. de iurepa. dicere ꝙ tutus autoritate canonis p̃ſcriptionẽ inducẽtis nõ debet dubitare de conſcientia. Et per iſta remanet expedita iſta xiiij. prin.q. An ſtatutũ poſsit inducere præſcriptionẽ cum mala fide. Quid aũt econtra: an ſtatutum poſsit tollere præſcriptionem dicetur infra in v. par.princip.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides prælati an eccleſiæ noceat.*

2 *Eccleſia dicitur bonam fidem habere vbi conuentus & capitulum ſunt bonæ fidei.*

3 *Prælatus ſeu rector eccleſiæ nõ habentis capitulum idem põt quod prælatus cum capitulo in eccleſia capitulum habente.*

4 *Prælatus poteſt per actum iuriſdictionis contentio ſe renuntiare iuri quęſito ꝑ p̃ſcriptionẽ.*

1 a DEcimo quinto principaliter quęro † vtrũ mala fides prælati [a] noceat eccleſię

clefiæ. Iſtam quæſtio. mo-
uent gloſſ. & Canon. in cap. fi.
de præſcri. & maxime Imo. in
repe. col. pen. & Felyn. in ver.
ad illud de prælato. & Panor.
in ver. iiij. gloſ. quęrit: qui re-
fert tres opi. Et mihi placet
opi. Imol. diſtinguentis quod
aut prælatus habet conueutum
2 vel capitulum. Et tunc: † ſi con
uentus vel capitulum habet bo
nam fidem: dicitur eccleſia ha
bere bonam fidem: licet præla
tus habeat malam. Et faciunt
ſecundum Imo. not. per Inno.
& Io. And. in c. cura. de iure-
pa. & quæ habētur. in c. requiſi
ti. de teſt. vbi autem eccleſia
non habet conuentum nec capi
tulum: tunc ſi pręlatus ſeu re-
ctor habet malam fidem ſatis
videtur. quod etiam eccleſia
dicatur habere. malâm. Et ſic
quod mala fides prælati ſibi no
ceat per id quod vult gloſſ. re
pu. ſiqq. in c. potuit. in gloſ. ma-
gna. in verbo expelli. circa
med. in ver. ſed ſi ſolus. de loca.
3 † Ex qua colligitur quod id
quod poteſt prælatus cum capi
tulo in eccleſia habente capitu
lum: poteſt ſolus pręlatus ſeu re
ctor eccleſie non habentis capi
lum. Quam gloſſ. exornat la
te Felyn. in c. edoceri. col. pen.
de reſcri. et in c. cū venerabilis
col. v. de exce. & in c. verum.
4 col. vi. de fo. compe. † Et no.
quod prælatus poteſt renuntia
re iuri quæſito per præſcriptio
nem per actum iuriſdictionis
contentioſe: vt probat text. in
c. veniens circa fi. & ibi not. de
præſcrip. Qualiter autem cō
ſulatur prælato tali caſu habē-
ti conſcientiā leſam & an prę
latus habēs ſcientia rei alienę
poſsit vel teneatur illam reſti-
tuere: & quem modum tenere
debeat vide plene per Panor.
Imo. & alios Cano. in d. c. fin.
poſt gl. col. pe. & vlti.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides tutoris an pu-
pillo noceat.*
2 *Pupillus an hoc vt dicatur ma
læ fidei requiritur quod ſit do
li capax et habeat ſcientiam
rei alienę.*

DECIMOSEXTO
1 quæro. † Quid
in tutore: an ma
la fides ipſius
noceat pupillo.
Iſtam. q. attin-
git Bald. in authen. ad hec col.
pen. verſ. vlterius quæritur. C.
de vſur. vbi concludit ꝙ non ſe
quitur Imo. in repe. c. fi. colum.
2 xxix. de præſcri. † Et nota
ꝙ ad hoc vt pupillus dicatur
habere malam fidē requiritur
ꝙ ſit doli capax & habeat ſciē
tiam rei aliene ſecundum Bal.
vbi ſupra.

SVMMARIVM.

1 *Mala fides ſingularium
perſonarum de vniuerſitate an
ipſi vniuerſitati noceat in cau
ſa præſcriptionis.*
2 *Mala fides collegii vel ciuita-
tis occupatis aliquam rem ma-
la fide; non purgatur ante mor
tē illorū q ab initio sciuerunt.*
3 *Populus nunquā præſcribit a
principio fuit in mala fide.*

DECIMO

1 DEcimo ſeptimo q̄ro. † Verū
in præſcriptio
ne alicuius vni
uerſitatis vel
collegii mala fi
des ſingularium de vniuerſita-
te noceat ipſi vniuerſitati. Con
cludo quod ſic. Ideo ſi quæ
ratur: an aliqua vniuerſitas: po
pulus: vel collegiam pręſcrip-
ſerit nunq̄ præſcriptio incipit
donec viuit aliquis de vniuer
ſitate populo vel collegio qui
habeat ſcientiam rei alien.

Iſta fuit ſingularis deciſio
Inn. in c. cura. de iurepa. quod
refert & ſequitur Bar. in l poſt
pluribus. in fi. ff. de vſuca. vbi
determinant not. quod ſi colle-
gium vel ciuitas occupauit ali
2 quam rem mala fide & † quod
hec mala fides non purgatur
niſi mortuis hominibus qui ab
initio ſciuerunt. Et ita con-
ſuluit dom. Soz. cōſ. clxxxvij.
in controuerſia. colum. fi. verſ.
præterea. & domi. Pet. Philip.
Corne. conſil. xxij. videtur in
hac conſultatione. iiij. cylum. j.
3 volum. vbi fortius tenet † q̄
populus nunquam præſcribit
quando a principio fuit in ma-
la fide etiam mortuis omnibus
his qui habebant malam fidē.
Sed in iudicando non eſſet re-
cedendum ab opinio. Innocen.
& Bartol.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Contractu celebrato per procuratorem & ſuppoſitum poteſtati: cuius bona fides ſit attendenda.*

2 *Contrahæntis bona vel mala fides ſemper attendenda eſt non domini.*

3 *Scientia rei alienæ quandocū que ſuperueniens ſemper impedit præſcriptionem.*

DEcimo octavo
1 quæro † Quid ſi
contractus fue-
rit celebratus p
ꝓcuratorē vel
ſuppoſitū pote-
ſtati noſtre: cuius bona fides
attendatur: an cōtrahentis vel
domini. Iſtam quæſtionem
mouent Bald. & Angel. in l. ſu-
per longi. col. iij. circa fi. verſ.
vltim. circa iſtam materiam.
C. de præſcrip. lon. tempo. vbi
2 concludunt † quod ſemper at-
tenditur bona vel mala fides
contrahentis: non autem dn̄i.
Et de hoc dicunt eſſe caſum no.
in l. eum qui. §. in hac. ff. de pu-
bli. Not glo. in l. huiuſmodi. ff.
de contrahen. empt. & in l. cum
mancipium ff. de edil. edic. Sed
non puto iſtam concluſionem
3 procedere canonico: † quia ſciē
tia rei aliene quandocunq; ſu-
perueniens ſemper impedit prę
ſcriptionem. c. fi. cum ibi plene
not. de preſcriptio. Et quia ſi
dominus ſcit: licet procurator
ignoret militat ratio peccati:
ſuper qua ſe fundat ille text.
Poſſet autem concluſio iſta pro
cedere quando non perueniſſet
ad notitiam domini actus ge-
ſtus per procuratorem vel aliū
nec ſcientia iuris alieni: tunc
enim cenſebitur in bona fide.

Et de hoc articulo vltra Bal.
& Ang. in d. l. ſuper lōgi. cuius
ſciētia ſeu bona vel mala fides

attenda

attendatur an domini vel procuratoris: aut ſerui contrahentis. Not. late Azo in ſumma. C. de edil. edict. colum. pen. circa prin. & præcedenti circa fin. verſ. ſed ſi quęras. Et prædicta concluſio eſt vera reſpectu acquiſitoris: ſed reſpectu autoris malitia ſeu mala fides procuratoris vĕdentis rem alieno nomine non nocet emptori: vt dicatur habere cauſam a male fidei autore. Sed attenditur bona fides domini non autem procuratoris. vt probat. text. in l. qui fundum. §. procurator. ff. pro empto. & ibi not. Bart. in ſummario. Et ita per illum tex. dicit Alexan. in l. Pomponius. §. cum quis. colũ. iiij circa princ. ff. de acquiren. poſſeſ.

SVMMARIVM.

1 *Miſſus in poſſeſ. ex ſecundo decreto an præſcribat vbi ſciuit rem eſſe alterius quam eius contra quem decretum eſt interpoſitum.*

2 *Poſſides rem legis autoritate nunquam dicitur malam fidem habere.*

3 *Rebus etiam autoritate iudicis reſtitutis requiritur regulariter ad præſcribendum longo tĕpore bona fides.*

1 DECIMONONO quero. † vtrum miſſus in poſſeſſionem ex ſecũdo decreto [a] pręſcribat: ſi ſciuit

2 rem eſſe alterius quam eius contra quem eſt interpoſitum decretum gloſ. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus ff. de dam. infect: tenuit ꝙ ſic per tex. in l. et generaliter. ff. de noxa. vbi eſt

2 caſus not. † ꝙ poſſidens rem quam ſcit alienam non dicitur habere malam fidem quando poſſidet legis autoritate. Ideo præſcribit non obſtante ſcientia. Sed dubium eſt: an iſtud procedat de iure canonico: Bartol. in dicto. §. ſi de vectigalibus. tenet quod ſic. Referens ita velle gloſ. pen. in cap. paſtoralis. de offi. ordi. & ibi canoni. not. & dicit Bartol. quod autoritas iudicis hoc ſpecialiter operatur in cauſa damnĩ infecti & noxa. In alijs vero ſecundum eum ſecus eſt per l. qui fundum. §. qui bona. ff. de dam. infect. vbi

3 patet † ꝙ etiam quãdo iudicis autoritate res reſtituitur requiritur regulariter ad p̃ſcribendum lon. tempore bona fides: vt latius per Barto. vbi ſupra. De quo articulo dic vt late per gloſſ. & doct. in cap. contingit. de do. & contu. & plene per Imol. in repet. cap. fin. colum. xix. de præſcri. & latius per Alexan. poſt Imo. in dicto. §. ſi de vectigalibus. colum. iij. & iiij. vbi relatis varijs opinionibus concludit

a An miſſus in poſſeſſionem ex ſecundo decreto prȩſcribat communi tempore. vide per Panormi. in cap. quoniam frequenter. §. quod ſi ſuper. vt lit. non conteſt. adde etiã Bal. in c. ſi diligenti. col. penul. circa me. de præſcri.

a concludit [a] vt ibi per eum. Et per præmiſſa eſt expedita materia tituli ac bone et male fidei quantum pertinet ad hanc partem. Reliqua quæ hic deſunt dicentur in repeti.l.celſus.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio neceſſario requiritur in corporalibus præſcribendis: quaſi poſ. in corporalibus.*

2 *Præſcriptio inchoari non poteſt ſine poſſeſſione. ſed inchoacta bene poteſt perfici dummodo poſſeſſio nõ fuerit aliũde occocupata. Hȩreditete iacente non poteſt inchoari præſcriptio.*

3 *Poſſeſſio licet non dicatur continuari defuncto in hȩredem: tamen quantum ad vſucapionem ſeu prȩſcriptionem habetur pro continuata.*

4 *Vera poſſeſſio non continuatur in hæredem ſed poſſeſſionis effectus.*

5 *Capitus ab hoſtibus non dicitur poſſidere ſed poſſideri.*

TERTIVM & quartum principalia requiſita ad prȩſcriptionem rerum corporalium ſunt traditio: vel aliquid quod habeatur loco traditionis & poſſeſsio continuata abſque interruptione. deueniendo ad tertiã & vltimam partem huius tertie partis princi. Et licet ſupra in princi. huius partis remiſerim ad d.l.celſus. vbi late tradit Barto. & ibi oportune dicetur prȩſertim circa practicam: tamen pro maiori diſcuſsione materie aliqua hic fundamen-
1 talia attingã. † Et præmitto ꝙ poſſeſsio in corporalibus neceſſario requiritur ad præſcriptionem: & quaſi poſſeſsio in corporalibus.l.ſine poſſeſsione ff.de vſucap.& c.ſine poſſeſsio-
b ne [b] de regu. iur.in vj. Et ibi plene declarat Dy. col.j.iſtam regulam procedere tam in corporalibus ꝙ̃ incorporalibus.

Hinc dixit Bald.in repe.l.j. col.iij. in prin.C.de eman.lib. ꝙ id quod nõ eſt non poteſt poſ-
2 ſideri: neque prȩſcribi. †Nõ obſtat ſi opponatur de text. in l.ceptam.ff.de vſucap.vbi hæreditas iacens præſcribit ſeu perficit præſcriptionẽ iam inchoatam: & tamen non poſsidet: cum non habeat animum: per quem ciuiliter poſsidetur: & ciuilis poſſeſsio retinetur: q̃ cauſat præſcriptionẽ. vt infra dicam.l.j.§.Sceuola. ff. ſi quis teſt,li,eſſe iuſ. fue. Ad hoc.n. reſpondet

a De hoc articulo vide p̃ gl. ĩ c.poſſeſſor.de regu. iur.in vj. & per Imo. in l. ſequitur. §. ſi viã in fi.vlti. colũ.ff.de vſuca.

b Intellectus huius regule et caſus in q̃bus præſcriptio ꝓcedit abſque poſſeſſione vide per d. Berta. firma in reperto. in verbo prȩſcriptio. ij.colum. iiij. verſ. præſcriptio ſine poſſeſsione.

reſpondet Dy. vbi ſupra ꝙ ſine
poſſeſsione non poteſt inchoari
præſcriptio: ſed inchoata bene
perfici poteſt: dummodo poſſeſ-
ſio ab alio nō fuerit occupata.
Et ita declarat gl. iij. d. l. ceptā.
dicens. Secus ſi non cepta eſſet
præſcriptio &c. quia hæredi-
tas iacens non poteſt eam in-
choare. per text. in l. fin. §. fin.
eod. titul. & plura alia iura quę
allegat. Et eſt ratio in caſu
d. l. ceptam. ſecundum Dyn. in
dicto c. ſine poſſeſsione. Quia
poſſeſsio eſt apta immediate
continuari ſi non fuerit appre-
henſa per alium in hæredem
qui eſt eadem perſona cum de-
functo fictione iuris: vt in au-
ten. de iureiur. a mori. præſti. §.
j. nam ſi per alium apprehen-
deretur impediretur continua-
tio poſſeſsionis defuncti in per-
ſonam hæredis. l. Pomponius.
§. quæſitum. ff. de acquirend.
poſſeſ. & l. poſſeſsio teſtatoris.
ff. de vſuris. Et ideo non fue-
rit per alium apprehenſa pro
continuata debet haberi. arg. l.
ſi filius. ff. de teſta. quia in vſu-
capione continuatur poſſeſsio
defuncti. vt in præalleg. l. pa-
tet. & in l. cum miles. circa
princip. ff. ex quibus cau. ma.
& in l. ij. §. filium. ff. pro hęred.
3 hæc ſunt verba Dyn. † Ex
quo infertur quod licet alias
poſſeſsio non dicatur continua
ta de defuncto in hæredem niſi
appræhendatur. l. cum hære-
des. in principio. ff. de acquir.
poſſeſsio. tamen quātum ad vſu
capionem ſeu præſcriptionem
habetur pro continuata ſecun-
dum Dyn. & Ioan. And. in di-
cto cap. ſine poſſeſsione. quos
ibi refert & ſequitur. d. Phili.
Franchus circa prin. commen.
4 qui dicunt † quod proprie ve-
ra poſſeſsio nō continuatur in
hæredem: ſed poſſeſsionis effe-
ctus. not. Bar. Alex. & doc. in
d. l. cum hæredes. in princ. Nec
etiam obſtat ſecundum Dy. in
d. cap. ſine poſſeſsione. contra
regulam illius text. ſi oppona-
5 tur de capio ab hoſtibus † qui
nihil poſsidet cum ab alio poſ-
ſideatur. d. l. cum hæredes. §. in
his. ff. de acquire. poſ. & tamen
vſucapit. l. iuſto. §. fin. ff. de vſu-
ca. quia ad hoc reſpondet Dy.
quod non vſucapit ſeu præſcri-
bit per ſe: ſed per alium: quem
habebat ī poteſtate tēpore quo
captus fuit: vnde ſi redeat poſt
liminio: videtur omni tempo-
re poſſeſsionem continuaſſe fi-
ctione poſtliminij & eiuſdem
fictionis virtute vſucapione ſi-
ue præſcriptionem continuaſ-
ſe & dominium per vſucapio-
nem quæſiuiſſe. Sed vbi poſsi-
deret per ſe & capitur ab hoſti-
bus perditur poſſeſsio. Et licet
poſtea poſtliminio redeat: fi-
ctio poſtliminij non extenditur
ad poſſeſsionem quæ in facto
conſiſtit: & conſequenter nec
ad vſucapionem ſiue præſcri-
ptionē quæ ſolet ex poſſeſsione
procedere. Et hæc probantur
aperte ſecundum Dyn. in l. in
bello. §. factæ. ff. de cap. & in l.
ſi is qui pro emptore: & ibi ple
ne not. Bart. ff. de vſucap. & in
l. ſciendum. & in l. nec vtile. ff.
ex qui. cau. ma. Et quę ſit ratio
diuerſitatis inter vnū caſum &
aliū quare operetur fictio poſtli
minij vbi quis poſsidet p aliū
ſed nō per ſe notat plene Bar.
ī d. l. ſi is qui pro emptore. col.
iiij. & v. & in d. l. nec vtile. &
late

late Alexã. poſt Roma. in d.l. cum hæredes. §. in his. Areti. in §. ſi ab hoſtibus. inſtit. qui. mo. ius pat. pote. ſolui. Et de hoc articulo an captus ab hoſtibus vel ignorans præſcribat per alium tangit etiam gl. vlti. in d.c. ſine poſſeſsione.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poßeßio quid ſit & quomodo iffiniatur.*

HIS SIC præmiſsis quæro. 1 † quid ſit poſſeſſio: quam etiam prudentes diffinire non ſunt auſi. vt dicit gloſſ. in l. ſtipulatio iſta. §. hoc quoque. ff. de verbo. obliga. Multiplex diffinitio poſſeſsionis recitatur per gloſſ. in l. j. in princip. in gloſſ. mag. ff. de acqui. poſ. Et licet doc. varie loquantur. & quilibet pro capite ſuo voluerit dare diffinitionem vt apparet ex varijs diffinitionibus ibi relatis per Alexan. & moder. tamẽ communiter approbatur diffinitio Ioan. ibi relata in glo. vt late per Areti. Alex. & Mod. ibi quæ talis eſt poſſeſsio eſt ius quoddam rem retinendi ſibi. Quam declara: & expone: vt plene per doc. ibi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poßeßio quotuplex ſit.*

2 *Opinio Bart. conſtituentis triplicem ſpeciem poßeßionis reprobatur.*

SECVNDO quæro. 1 † Quotuplex ſit poſſeſſio. Concluditur communiter: quod ſit duplex ſpecies tantum. ſ. ciuilis: & naturalis: vt plene not. gloſ. in d.l. j. in prin. in verbo ait ſecundum opinio. Ioan. quam doct. communiter ſequuntur: & late Dyn. in c. ſine poſſeſsione. col. ij. cum duabus ſequen. de regu. iur. in vj. 2 † & communiter reprobatur opinio. Bartol. qui conſtituit triplicem ſpeciem: vt diffuſe per Areti. Alexand. & alios in d.l. j. in princ.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poßeßio quæ ſit neceßaria ad præſcriptionem.*

2 *Contra ciuiliter poßidentem non currit præſcriptio.*

3 *Naturalis poßeßio ſufficiens eſt ad præſcriptionem feudi.*

4 *Ficta poßeßio an tribuat cauſam præſcribendi: & an fictæ poßidens præſcribat.*

5 *Poßeßio quæſita per conſtitutum non dicitur ficta licet modus quærendi ſit fictus.*

6 *Coniunctio & acceßio temporis & poßeßionis ad complendam præſcriptionem quõ fiat.*

7 *Allegans præſcriptionem non ſolum debet eam probare, ſed & omnes qualitates ad eam pertinentes.*

Præſcriptio

8 *Præſcriptio in dubio nõ eſt præſumenda cum oriatur ex facto.*

1 TERTIO quęro. †Quę poſſeſsio ſit neceſſaria ad præſcriptionem an ciuilis tantum an naturalis tantum: vel vtraque ſimul breuis eſt concluſio quod neceſſaria eſt vtraqne poſſeſſio ad præſcribendum vel ſaltem ciuilis: quæ ſola ſufficit: quia eſt illa quæ cauſat pręſcriptionem. Sola vero naturalis de per ſe non ſufficeret dum ciuilis eſt penes alium & donec illa vacet: & conſolidetur naturali. Et ideo contra ciuiliter poſsidentem non currit præſcriptio: donec ciuilis poſſeſſio ſit amiſſa: vt probat text. in l. j. §. per ſeruum qui in fuga. & ibi not. Baſt. in fin. commen. & in l. iij. §. ex contrario. colum. ij. & ibi plene per doct. præſertim Alex. ff. de acquir. poſ. firmat Dyn. in dicto cap. ſine poſſeſsione. de regu. iur. in vj. & vult glo. not. in l. j. in glo. a magna ad fin. vbi not. doct.[a] C. de ſer. fugi. no. Bart. in l. celſus. colum. iij. verſic. procedo. ff. de vſucap. vbi latius dicam.

2 †Et procedit hęc concluſio: quo ad acquiſitionem dominij. Sed quo ad acquirēdum ius inferius dominio vt vſumfructum vel ſuperficiem ſufficeret ſola naturalis poſſeſ. ſecundū Bart. in d. §. ex cõtrario. cuius opi. cõmuniter reprehēditur per Imo. Aretin. Alexan. & omnes Moder. ibi: & refert Iaſo. colum. v. circa med. verſi. tertia &c. Quia dato quod vſufructuarius vel ſuperficiarius nõ poſſideant niſi naturaliter fundum: tamen ipſum ius vſufructus vel ſuperficiei poſsident ciuiliter & naturaliter: vt vult But. in l. naturaliter. in princi. vbi ad hoc allegat tres gloſſ. ff. de acquiren. poſſeſ. Et ſic concurrunt ciuilis & naturalis in præſcriptione huius iuris. Et ita firmant Bal. Angel. Imol. Paul. de Caſt. & communiter doc. quos refert Iaſon. vbi ſupra. Pro qua concluſione eſt bonus text. in l. qui vſumfructum. ff. ſi vſufru. peta. Probatur in l. fina. ff. vti poſſ. & vltra Iaſon. addo Paul. de Caſt. ſic declarantem in l. fina. in fin. commen. C. de præſcrip. long. tempo. & Calde. conſil. v. ſub rubric. de præſcrip. vbi ſequendo Bartol. in d. §. ex contrario. concludit 3 †qđ ad præſcriptionē feudi ſufficit ſola naturalis poſſeſſo: vt p̄dixi. Sed

a Adde Iaſon. in. §. rurſus. colum. x. in antiq. impręſsio. & viij. ĩ noua ĩſti. de actio. & plene Corneum in conſilio. xvj. viſo primo themate. iij. colum. ij. volumi. & Aret. in. §. j. inſtitut. de vſucapio. Et quanto tempore perdatur ciuilis: vide poſt Bartol. in l. celſus. ff. de vſuca. & de his vide per do. Francū. in d. c. ſine poſſeſsione. col. ij. Et an ciuilis abſq; naturalis ſufficiat ad p̄ſcribēdū vide ꝑ Felyn. in c. cauſam. col. pe. ver. & q̃uis naturalis circa mediū. poſt Pan; ibi col. ij. de pręſcri.

Sed cõis eſt in contrarium. Et de materia dic vt plene per omnes in d.§.ex cõtrario:vbi Iaſ. colum.v.facit quinque concluſiones: quas ſigillatim examinat per quatuor ſeq.col. & eas
4 non tranſcribo. † Nunquid autem ficte poſsidens præſcribat.& ſic:an ficta poſſeſsio tribuat cauſam præſcribendi: vt in caſu.c.contingit. de dolo & contu. Vide per glo. in c.fine poſſeſsione. in gloſ. fina. circa mediũ.de regu.iur.in vj.& per Fely. in c.illud colum.penult. & fin.in princip.in vj. concluſio.de præſcript. Roma. in ſingularibus.fol.xj.colum.iij.vel iiij.ſingulari incipiente lex ꝗ̄uis &c.quod eſt nu.ccccxxiij.
5 † Et not. quod poſſeſsio quęſita per conſtitutum iuxta l.quod meo in prin.ff.de acqui.poſſeſ. non dicitur ficta: ſed vera:licet modus quęrendi ſit fictus. Ita declarat Bart. in l.ab emptione.circa fi. com.ff.de pac.& l. ſi is qui pro emptore.in vlti.q. ff.de vſucap.per tex.in l.certe
6 §.j. ff. de præca. † Qualiter autem fiat coniunctio & acceſſio temporis & poſſeſsionis ad complendam præſcriptionem: dic vt plene habetur & not.in l. Pōponius.§.cũ quis.ff. de acqui.poſſeſ.& in l.ei a quo.ff.de vſucap.& in l. ſi rem alienam. ff.de pig.act. vbi habetur an ſi quis locat rem: quam præſcribit cum titulo & bona fide vero domino præſcribat & per eum retineat poſſeſsionẽ. Circa quod eſt notandum ꝙ intermedia iniuſta poſſeſsio impedit tempora coniungi ad præſcriptionem complendam. gl. not. in l.ij.§.ſi ſub cõditione.ff.pro
7 empto. † Poſtremo not. circa iſtam partem ꝙ allegans præſcriptionem eam probare debet & oẽs qualitates ad illum neceſſarias: vt ſunt titulus bona fides & poſſeſsio continua.

Ita probat tex.in c.j. & ibi hoc not.do. Philip. Francus in j.not.de præſcrip.in vj. dicens idem probari in c. veniens. &
8 in c. audiuis. de præſcrip. † Et eſt ratio quia præſcriptio in dubio non eſt ꝙ præſumenda cũ oriatur ex facto:vt per Panor. conſi. lxxxij. conditoris omnium &c.ꝗ̄ꝗ̄ in his dubijs.ij. col.j. volumi. Et per hæc remanet expedita hæc tertia & vltima pars tertie partis principalis concernens materiam tituli bonæ & malæ fidei ac poſſeſsionis. Reliqua dicētur in repe.l.celſus cuius materia proprie reſpicit iſta tria non repetendo ibi quæ hic dicta fuerũt.

SVMMARIVM.

1 *Temporalium præſcriptionum alia eſt horarũ: alia dierum: alia hebdomarum: alia menſium: alia annorum.*

2 *Perpetuarum præſcriptionum: alia.xxx.alia.xl. annorũ &c.*

3 *Longi & longiſſimi temporis præſcriptio poſſunt inuicem cõcurrere & pariter allegari.*

QVARTA pars principalis huius noſtri tractatus occurrit. In qua principaliter videndum

dum eſt quantũ tempus in omni præſcriptione requiratur.& de circunſtantijs illud neceſſario concomitantibus quo ad priuatos tam circa præſcriptionem rerum corporalium ꝗ̃ incorporalium. Et vt clara habeatur doctrina diſtinguo ꝙ alia eſt præſcriptio rerum corporaliũ: alia eſt iurium & actionum incorporalium. Et circa iura incorporalia. Alia eſt pꝛ̨ſcriptio quæ reſpicit ſeruitutes tam reales ꝗ̃ perſonales.alia vero quꝛ̨ reſpicit actiones perſonales reales ac mixtas. Vnde ſubdiuido iſtam quartam partem principalem in quatuor partes. In prima videbimus quanto tempore præſcribantur res corporales cum ſuis acceſſorijs. In ſecunda de pꝛ̨ſcriptione ſeruitutum tam realium ꝗ̃ perſonalium. In tertia de pꝛ̨ſcriptione libertatis & actionum competentium tam pro ſeruitute ꝗ̃ pro libertate. In quarta & vltima de præſcriptione iuriũ & actionum perſonalium realium & mixtarum tam in genere quam in ſpecie:præſertim iure emphyteotici & feudalis necnon & officij iudicis ac fru-
1 ctuum & acceſſorium. † Et pro euidentia de multiplici pꝛ̨ſcriptione ſeu tempore præſcriptionis videlicet trium:decem: vigintí: triginta:& quadraginta annorum & tanti temporis cuius initij memoria non extat: vide per domi. Petrum Philip. Corne.conſi. cxxxvj. licet ſatis in princip. colum. j. vltra medium. ij. volumi.

Et quotuplex ſit ſpecies præſcriptionum & de temporibus
2 earum vide late per Hoſtien. 2 in ſumma rub. de pꝛæſcrip. re. immo.§.quot ſunt eius ſpecies. colum. j. & ij. vbi dicit quod principaliter duplex eſt ſpecies præſcriptionis: videlicet temporalis & perpetua. Et temporalium præſcriptionum alia eſt horarum:alia dierum: alia hebdomadarum: alia menſium: alia annorum.& ibi enumerat omnes terminos a iure diffinitos horis diebus hebdomadis & menſibus: vſque ad
2 vigintiquinq; annos. † Perpetuarum vero alia eſt triginta alia quadraginta. vt l. ſicut l. omnes. & l. cum notiſsimi. C.de præſcrip.xxx.anno.alia quinquaginta annorum vt in l. greca allearum vſus: alia ſexaginta annorum:alia centum vt ibi per eum & per Albe.enumerantem has præſcriptiones temporales & terminos legales & canonicos in ſuo dictionario in verbo præſcriptio. in
3 ver.quot ſint eius ſpecies. †Et not. quod pꝛ̨ſcriptio longi & longiſsimi temporis:& pariter triginta vel quadraginta annorum poſſunt inuicem concurrere:& ſimul allegari. Nec dicitur quis contrarius. vt late per do. Philip. Deci. conſi. xxix. & pro tenui facultate. colum.pen.& ſi.verſi.vlti.non obſt. allega. Bald. in.§. ſi quis per triginta.in princ.in ti.ſi de ſeu.fue.contro. & pleraq; alia.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Corporalium rerum præſcriptio quantum tempus requirat.* a Cuius ſcripta in calce operis ſunt inſerta.

2 Res immobiles ſpacio xxx. annorum cum bona fide præſcribuntur: & acquiritur dominium vtile.

3 Concluſio illa ꝙ res immobiles præſcribuntur longo tēpore cū titulo & bona fide quomodo ampliatur.

4 Actio perſonalis regulariter non præſcribitur longo tēpore.

5 Præſcriptio decem annorū non conuenit vbi agitur de iuribus præſcribendis.

6 Concluſio iſta ꝙ res immobiles nō pſcribūtur niſi tēpore decē vel xx. annorū ī quibus fallat.

7 Res immobilis præſcribitur minori ſpacio decem annorum in duobus caſibus.

CAPIO primam partem huius quarte partis.
1 †Et primo quęro: quantum tēpus requiratur ad præſcribendum res corporales. Et vulgata eſt concluſio. qđ res mobiles pręſcribuntur triēnio cum titulo & bona fide. Et hæc proprie dicitur vſucapio. Res vero immobiles pręſcribūtur decem annis inter præſentes: & viginti inter abſentes cū titulo & bona fide. & iſta appellatur præſcriptio longi temporis: vt inſti. de vſucap. in prin. l. ij. l. ſuper longi. & quaſi per totum. C. de præſcri. lōg. temp. & l. j. C. de vſucap. transfor.
2 †Sine titu. autem res immobiles præſcribuntur ſpacio triginta annorū cum bona fide: & acquiritur dominium vtile. l. ſi quis emptionis. §. j. & ibi not. gl. Cyn. Bal. & Sali. C. de præſcri. xxx. anno. Et iſta appellatur præſcriptio longiſsimi temporis. not. gloſſ. magiſtra. inſtitu. de perpe. & temp. actio. in princ. ſuper verbo conſtitutiones. & iſta tempora a lege ciuili diffinitiua ad præſcriptionē recitantur in. §. poteſt. & ſeq §. xvj. q. iij. Et hæc vera inter priuatos. quo vero ad eccleſiā clericos ciuitatem ſeu rem publicam & fiſcum quæ tempora requirantur in præſcribēdo plene dicam in quinta parte principali. Et quæ requirantur in præſcriptione rerum corporalium. & quæ ſit differentia inter ius ciuile & canonicū plene dixi ſupra in ij. parte. iij. partis princi. in vj. q.
3 †Ampliatur prædicta concluſio quæ habet quod res immobiles pręſcribuntur longo tempore cum tit. & bona fide: & per conſequens actio realis: vt rei vendicatio & publiciana: vt procedat etiā in actione perſonali in rē ſcripta: quia illa præſcribitur longo tempore: ſicut ipſa res. Ita determinat glo. not. in l. iij. in verbo munitus. per illum text. C. quod met. cauſa. & ibi not. Bart. col. fin. in ver. ad tertium opponunt. & ſequuntur communiter docto.
4 †Quis regulariter actio perſonalis non præſcribatur longo tempore: vt dicit tex. in l. neque. C. qui. non ob. long. tempo. pſæſcrip. Sed requirantur ad eius pręſcriptionē. xxx. anni. l. ij. C. de conſti. pecu. not. Iaſo. licet non alleget iſta iura: in l. licet. colum. ij. in princ.

C. de

5 C. de iure delibe. vbi dicit † qđ præſcriptio decem annorũ non conuenit: vbi agitur de iuribus pręſcribendis: & ideo diſpoſitio loquens de præſcriptione: quando agitur de præſcriptione iuriũ debet intelligi de pręſcriptione triginta annorũ. vt ibi latius per eum. & loquũtur in ſpecie. glo. & doct. in d. l. iiij. in actione quod metus cauſa: quæ eſt in rem ſcripta. & idem dicũt generaliter in omni actione in rem ſcripta. Et ſunt plures actiones ſcriptæ in rẽ: quas enumerat glo. magiſtra in l. ij. §. eſt autẽ perſonalis. ff. ad exhiben: no. doct. in rub. ff. ſi cer. peta. quod procedit ſecundum Alex. in d. l. iij. colum. ij. circa fin. poſſidentem cum titulo & bona fide: & ſic cõcurrentibus extremis requiſitis ad præſcriptionem longi tẽporis nec obſtet text. in l. hæreditatis. C. de pet. hære. vt ibi latius per Alexan. Et ratio eſt: licet ibi doc. non dicant: quare actio perſonalis in rem ſcripta pręſcribatur longo tempore propter mixturam: quam habet cum reali. Ideo ſortitur eius naturã. ar. l. qui patri. ff. de acquiren. hære. & not. per Bart. in l. iiij. §. catho. in fi. ij. col. ver. item Dyn. bene dicit. ff. de verbo. obl. vbi per text. in d. l. qui patri. dixit ꝙ vnio actionis perſonalis & realis hoc operatur vt vna trahatur ad naturam alterius.

6 † Prædicta cõcluſio ꝙ res immobiles non præſcribuntur niſi longo tempore decem vel viginti annorum: primo fallit in prædijs tributarijs: in quibus eſt ſpeciale quod eo ipſo quod quis negligit per biennium: perditur poſſeſsio ciuilis & naturalis & etiam dominium. Caſus eſt not. in l. qui agros. C. de omni agro deſer. libr. xj. not. Bart. in l. rem quæ nobis circa fi. commẽ. ff. de acquirẽ. poſ. ꝙ procedit etiam ſi agri ſint tributarij. Nõ de iure communi: ſed ex forma ſtatutorum vel cõſuetudinis: ſicut ſunt agri peruſini ſcđm Bal. in c. j. de præſcrip. & hoc expreſſe ſentit Bar. vbi ſupra & in l. ſi de eo. §. ſi forte. in fin. com. ff. de acqui. poſſeſsio.

Hanc fallentiam: & in d. l. qui agros reſtringe: vt ſolũ procedat in predijs tributarijs deſertis & incultis: qa in his ſolo biennio perditur eorũ dominiũ & poſſeſsio. Secus ſi non eſſent inculta. Nam tunc requiritur longum tempus vt in alijs.

Ita declarat not. Bartol. in dicta l. ſi de eo. §. ſi forte. circa fin. verſicu. ſciatis vnum vos Peruſini. Et ita procedit tex. ſecundum eum in l. prima. C. de vſucap. transfor. vbi dicitur quod ſublata eſt differentia prædiorum tributariorum & non tributariorum in præſcribendo ſcilicet quo ad prædia culta. Secus quo ad inculta & deſerta & ſequuntur ibi Angel. Imol. & domi. Alexan. circa fin. commen. verſicu. tertio limita & refert Felyn. in dicto cap. ij. colum. ij. verſicu. ſubdit Bald.

7 † Secundo fallit in caſu cap. j. de præſcrip. fauore fidei: vt ibi not. Bald. hi ſunt duo caſus ſpeciales: in quibus præſcribitur res immobilis minori ſpacio decem annorum: videlicet biennio in caſu dicta l. qui agros. & triennio in caſu dicto capit. j. quos

a Vide Iaſ. in §. turſus. colum. j. inſti. de actio. poſt gloſſ. & docto. & ibi plene Bal. in repeti. l. fi. col. fi. C. de præſcrip. long. tempo. vbi late declarat quando & qualiter dicatur p̃ſcriptio inter præſentes & quid ſi ille qui rẽ poſsidet nõ habet domiciliũ vbi rem poſsidet: tamen ille contra quem prę ſcribitur habet ibi domicilium nunquid dicatur præſcriptio inter pręſentes & concludit Bal. ꝙ ſic ex quo p̃ſcribens cogitur ſortiri forum in loco ſitus rei: & ibi reſpondere. l. ſina. C. vbi in rem actio. Et ſic dicetur vterque quo ad illam rem fouere domicilium in eodem loco. & ibi format quæſtionem econtra. Quid ſi reus in loco in quo poſsidet rem habet domicilium & ille contra quem præſcribitur non habet ibi domicilium an dicatur pręſcriptio inter præſentes. & concludit ꝙ non. colum. vlti. circa fin. in vlti. quęſtio. notat Fely. in rubri. de præſcrip. colum. iiij. verſicu. fallit nono. Et ante eum Bald. in dicto cap. j. de pręſcrip. et ibi refert Felyn. colum. ij. verſicul. ſubdit Bald.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Abſens vel præſens quis dicatur in materia p̃ſcriptionis.*

2 *Præſcriptio inter præſentes quomodo dicatur.*

3 *Præſcriptio lõgi tẽporis quo caſu currat cõtra ignorantem & quo non.*

4 *Domicilium habẽs in pluribus locis præſens dr̃ quo ad oĩa in materia præſcriptionis.*

5 *Præſens vel abſens quot modis & qualiter dicatur.*

6 *Abſens proprie dicitur & ſtricte qui non eſt in ciuitate.*

SECVNDO principaliter quęro
1 † Quando dicatur quis pręſens
vel abſens in materia p̃ſcri-
a ptionis a vt ſciamus quando p̃-
ſcriptio procedat inter præſen
tes vel abſentes. Et ſic an ſuffi-
ciant decem anni cum titulo et
bona fide: vel requirantur vi-
ginti. Et connexe an requira-
tur ſcientia aduerſarij in præ-
ſcriptione longi temporis. Iſtã
dubitationem decidit tex. in l.
fina. C. de præſcrip. long. tem-
2 po. vbi dicitur † quod pręſcrip.
dicitur inter præſentes quan-
do his qui pręſcribit: & ille cõ
tra quem præſcribitur fouent
domicilium durãte tempore p̃-
ſcriptionis in eadem prouincia
licet res quæ præſcribitur ſit
in alia. Nec requiritur ſcien-
tia aduerſarij ſed ſufficit præ-
ſentia in eadem prouincia. Ita
dicit ille tex. circa fin. in ver.
3 nulla. † Et ſic præſcriptio lõg.
temp. currit contra ignorantẽ.

Quæ concluſio fallit ſecundũ Bald. & Angel. ibi. col. ij. ver. vnus caſus ſolus eſt in caſu. authen. malę fidei. C. illo eo. titu. videlicet qñ ſingularis ſucceſſor habens tit. & bonam fidem ſucceſsit autori malæ fidei ꝗ

non

nõ pręſcribit longo tẽpore:niſi ille contra quẽ p̃ſcribitur hoc ſciat.vt habetur in d.authẽ.ma lę fidei.de cuius intell.ſatis dixi in p̃cedenti parte. Sed an detur reſtitutio aduerſus p̃ſcriptionẽ ex capite ignorantiæ di cetur infra. Alias:ſi ambo.ſ. qui præſcribit:& aduerſus quẽ præſcribitur nõ degunt:ſiue nõ habent domicilium in eadẽ ꝓuincia dr̃ præſcriptio inter abſentes & iſta præſentia vel abſentia non cõſideratur ratione perſonę: ſed ratione domicilij: videlicet an vterq; foueat domiciliũ in eadẽ prouincia . Et ideo ſufficit: ꝙ quis foueat domiciliũ in eadem prouincia:in qua pręſcribens: licet abſit quo ad præſentiã corporalẽ: vt habeatur pro p̃ſente quo ad p̃ſcriptionẽ cõplẽdam:vt ꝓbat tex. in d.l.fi.circa me.vbi ſolũ tex. cõſiderat domicilium vtriuſq; partis in eadẽ prouincia.Nã p̃ſentiã corporalem:ut p̃ſcriptio dicatur inter præſentes.Nec ẽt attenditur vbi res ſita eſt : ſed vbi habent domiciliũ:vt ibi dr̃ & declarãt gl.& doc.maxime Bal.& Ang. circa prin.dicentes : ꝙ in hoc articulo præſcriptionis cõſideramus præſentiã vel abſentiam ſecundũ idẽtitatem & diſtinctionem domicilij vtriuſq; : licet alter alijs caſibus abſentia & præſentia iudi cetur ſecundũ ſubiectã materiã.

Ex quo inferunt ꝙ ſi is cõtra quẽ præſcribitur habitet in ꝓuincia præſcribentis ſi tñ ibi domiciliũ nõ habet ſed in alia prouincia diſtincta non pręſcribitur contra eum tanꝗ contra præſentem ſpacio decem anno. Ita ẽt declarant Inno.& cano. maxime Panor. in c. de quarta.col.fi.ver.tertio ad declarationẽ.de præſcrip.& Practi.papi.in forma reſponſio.rei conuen.in gl.in verbo præſcriptionis.col.ij.ver.deinde ad declarationem .

4 ¶Et vbi dicatur quis habere domicilium declarat gl.in d.l.fi.in verbo inter. & ibi gl. quærit quid ſi quis in pluribus locis habeat domicilium & determinat quod dicitur præſens quo ad omnia domicilia. Quærit ẽt illa gl.qd de vagabundo qui in nullo loco habet domicilium: & decidit ꝙ habetur pro pręſente quo ad omnes: quãuis Bal.& Ang. ibi. col.j.aliter dicant videlicet ſi præſcribens & is contra quem præſcribitur ſint eiuſdẽ prouinciæ ratione domicilij:et is contra quem præſcribitur incipiat peregrinari & de domicilio ſuo recedere quo ad oẽs habetur pro abſente: & ideo ſecundum eos non præſcribitur contra eum minori ſpacio viginti annorum . & referunt ꝙ in hac opi.reſidet gl.in l.fin.ſuper verbo inter quę incipit no. domicilium &c. & bene dicit ſecundum eos quia tales peregrinantes appellantur vagabũdi.vt dicit gl.in l.iiii.§.totiens. ff.de dam.infec.& tanꝗ vagabundi poſſunt vbiq; conueniri. gl.in l.j.in gl. fi.C. vbi de cri. agi.opor. cum concor. ibi per eos allegatis. Vltra quos ad hoc vltimum addo glo.in l.hæres abſens.§.j. in gl.fi.magna. ſuper verbo debebit.ff.de iudi.

Sed pace ſalua Bal.& Ang. in d.l.fi.infideliter referunt gl. quæ dicit contrariũ. Hęc enim ſunt verba glo. Sed quid ſi in nullo

nullo loco habeat domicilium.
Reſponde quo ad oẽs pro præ-
ſente habetur ſecundum Ioan.
& nihil vltra dicit & ad hoc
faciunt rationes allegate per
Bal. & Ang. quæ retorquentur
in eos quia ſi vagabundus põt
vbiq; conueniri ergo cenſetur
vbiq; habere domicilium ſal-
tem reſpectu fori. & ſic habe-
tur pro pręſente quo ad omnes.
not. Specul. in tit. de præſcrip.
in quarta parte. col. j. verſicu.
5 quando aliquis. †Et quot mo
dis & qualiter quis dicatur p̄-
ſens vel abſens not. gloſ. magi-
ſtra. in d. l. fina. ſuper verbo in-
ter. & alia gloſ. plenior. in au-
then. de fideiuſſo. in princip. in
verbo præſentes. & eſt bo. tex.
cum gloſſ. in l. abſentem. ff. de
verborum ſignifi. et plene ſcri-
bit Felyn. in cap. quoniam fre-
quenter. in princip. colum. pe-
nulti. & vlti. verſicu. circa ſex-
tam quæſtionem: vt lite non cõ
teſta. concludens quod non po-
teſt dari certa doctrina. Sed ſe-
cundum diuerſam materiã va-
rio modo dr̃ qs p̄-
ſens [a] vel abſens
vt tradunt gl. p̃al
legate. & ibi plu-
ra not. Felyn. de
pręſentia et abſen
tia ſubiiciens : ꝙ
licet multis mo-
dis quis dicatur
6 abſens †tamen ꝓ
prie & ſtricte il-
le dicitur abſens
qui non eſt in ciui
tate ſecũdum Ge-
mi. poſt Ioan. An.
in c. vbi periculũ
§. j. colũ. vlti. de
elec. in vj. Quod
dicit eſſe notandum ad ſtatuta
quæ proprie intelligi debent l.
iij. §. hæc verba. cum ſimi. ff. de
nego. geſt. Et de materia iſta
no. Iaſ. poſt gloſſ. & alios. in §.
rurſus. col. j. inſti. de actio.

a Quis di-
catur præ
ſens vel
abſens: vi
de ꝑ Ale-
xan. in l.
j. in prin.
ff. de ver.
ob. et in l.
ij. §. volũ-
tatem. cir
ca fin. ij.
col. ff. ſol.
matr. vbi
dat plures
remiſsio-
nes.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præsens vel absens an qs in dubio præsumi poſſit. & q̃uo id probetur.*

2 *Tueri se volens præscriptione decem anno. inter pręsentes debet probare aduersarium fuiſſe præsentem.*

3 *Præsentia non pręsumitur niſi probetur cum ſit facti.*

4 *Præsens eſſe pręsumitur in suo domicilio niſi probetur absẽtia.*

5 *Præscriptio x. anno. cum tit. et bo. fi. & conti. poſ. non probatur niſi probetur ambas partes fuiſſe præsentes.*

TERTIO quęro.
Pro intellectu pre
miſſorum. † An
1 in dubio quis præ
ſumatur præſens
vel abſens & cui incũbat onus
probandi. Bald. in l. fi. §. neceſ-
ſitatem. C. de bo. quæ lib. dicit
ꝙ in dubio quis p̃ſumitur ab-
ſens: niſi probetur præſens. Et
ſic alleganti præſentiam incũ-
bit onus probandi. Et iſtud
fuit no. dictum Spec. ꝙ Bal. re-
fert in ti. de actio. §. j. ver. quid
ſi iſte. Sequitur Fely. in d. c. qm̃
frequenter. in prin. col. vlti. cir
ca fi. & Alex. in conſilijs. infra
rela-

2 relatis. † Ex quo infertur ꝙ
ille q vult ſe tueri præſcriptio-
ne decē annorum inter præſen-
tes debet deducere: & probare
aduerſarium fuiſſe præſentem:
ſeu habuiſſe domicilium in ea-
dē prouincia: & circa hoc cau-
tus eſſe debet aduocatus vt fa-
ciat articulos & ꝓbationes de
præſentia. alias ſuccumberet:
3 † quia præſentia: cū ſit facti nō
præſumitur niſi probatur. l. in
bello. §. facte. ff. de capti. Ita
in ſpecie decidunt no. Bald. &
Ang. in l. præſcriptione. C. qui
non ob. long. temp. præſcri. &
Bal. in l. emptor. ver. ſed pone.
C. de præſcri. lon. temp. vbi di
cit ſe ita vidiſſe de facto: & cō-
ſuetudine milies obſeruari. Se
quitur Alex. conſi. xcij. viſo et
opportune. in fi. v. volumi. conſi.
xcviij. cā & lite vertente inter
Antonium in col. pe. in fi. ij. vo
lu. vbi ad propoſitū allegat no-
tabilē doctrinā Bar. in l. relega
ti. ff. de interdic. & releg. & re
fert notabile dictū Spe. de quo
ſupra. Eandem concluſionem
firmat Paul. de Ca. in l. titia. §.
idem reſpondit. el ij. ad fi. ff. de
verb. ob. dicens: ꝙ non præſu-
mitur p̄ſentia niſi probetur ex
ceptio ſi ſit talis actus q nō con
ſueuit fieri niſi inter præſentes
vt eſt inueſtitura feudi vel em-
phyteoſis. Secus ſi ſit actus qui
poſsit fieri inter abſentes. Et
per hoc determinat ſingulari-
ter quod ſi continetur in inſtru
mento ꝙ talis donauit tali: &
non dicitur præſenti & recipiē
ti: cū donatio poſsit fieri inter
abſentes: non præſumitur præ-
ſentia. Et ſi non apparet ꝙ ille
acceptauerit: donatio nō valet
per not. per gloſſ. in l. illud. C.
de ſacroſanct. eccle. & per ea
quæ habentur in l. abſenti. ff.
de do. Et refert Paul. ſe alias
ita reſpōdiſſe de facto ſubdens.
Tene menti: quia lucraberis
adhuc ſi recordaberis. Et ea-
dem verba repetit idem in d. l.
illud. ante fin. verſi. vltimo al-
legatur. Et notat late Felyn.
poſt Panormi. in c. tenor. verſi.
ad aliud. de re iudic. vbi plene
proſequitur an & quando præ-
ſumatur præſentia in actu vel
non: & diffuſe examinat prædi
ctam cōcluſionē & eam firmat
limitando tribus modis: cui ad
do Bal. in rub. de contrahend.
emp. in xviij. q. Aret. in l. iij.
in prin. quē ibi refert. d. Clau.
Aquen. col. j. ver. addit ēt Are.
hic. ff. de acqui. poſ. In quibus
locis refertur deciſio Io. And.
in addi. ad Spe. in titu. de emp.
& vendi. §. nunc videndū. ver.
vnam formam. quam corrupte
allegat Paul. de Caſt. in d. §. itē
reſpondit. Sed vltra præfatos
docto. reperio quod Ang. in ꝓ-
poſito facit not. diſtinctionem.
in l. emptor. C. de præſcrip. lō.
temp. Quod qn̄ uterq; eſt de eo-
dem domicilio & hoc conſtat
tunc qui allegat abſentiam de-
4 bet probare. † Quia quis p̄ſu-
mitur eſſe præſens in ſuo domi
cilio niſi probetur abſentia ſe-
cundū Bart. no. in l. is pōt. col.
v. ver. qn̄q;. ille q dicit. & ver.
aliquando ille qui dr̄. vbi hoc
vult expreſſe. ff. de acqui. hęre.
Sed ſi non conſtat quod vterq;
ſit de eodē domicilio: tūc inni-
tens præſcriptioni decē anno.
inter præſentes debet probare
præſentiam. Alias requiruntur
viginti anni tanꝗ inter abſen-
tes ita concludit not. Angel.

in d.l.emptor. Quam doctrinã
notabilem ſequitur conſulendo
d.Petrus Phili.Cor.conſ.lxvj.
in cauſa vertente inter Giliũ.
col.iiij.in fin.conſi.I. in cauſa
vertente, inter Thadeum.col.
fi.in verſ. & licet.ij.vol. Et
hec diſtinctio videt mihi mul-
tum conſona iuri & rationi &
elicitur ex mẽte et verbis Bar.
in d.l.is poteſt.& ſecundũ illã
debent pręallegata declarari
& limitari. Adde etiam vl-
tra prædicta quis dicatur præ-
ſens vel abſens & qualiter cõſi
deretur prouincia & quæ dica-
tur pręſens vel abſens & quali
ter conſideretur prouincia &
quæ dicatur præſcriptio inter
præſentes vel abſentes late di-
ſputat.d.Mar.Lau.in quadam
diſputatione poſita ad fin.ſuorũ
tract. qui imprimi ſolent cum
tract.de prin. & poſt tracta.de
legit.per tres col.vbi concludit
cum opi.glo.in l.fi.C.de præſ.
long.temp. Adde etiam ꝙ ille
qui dicit ꝙ requiritur pręſcri-
ptio vt inter abſentes debet ꝓ-
bare ꝙ habitauerunt ſub diuer
ſis pręſidibus prouinciarum vt
probat Ang.in d.l.emptor.vbi
dicit ꝙ ita vidit milies de fa-
cto obſeruari & licet probaret
quod habitauerunt in diuerſis
locis ſi tamẽ habitauerunt ſub
eodem præſide vel eodem du-
catum ſufficit ad præſcriptio-
nem decem anno.l.fi.et ibi hoc
no. Ange.ad fin.C.de præſcri.
lon.temp.qui declarat gloſ.ibi
poſitam habere locum in ciui-
tate habente ſuum regnum pro
prium diſtrictum non ſuppoſitũ
de facto iuriſditionis ſuperio-
ris prout dicit eſſe Peruſium et
ciuitatem Senarum.ſecus ſi ſint
plures ciuitates ſub eodem im-
perio quia adhuc habet locum
diſpoſitio.d.l,fi.& ita etiã no.
Bart. in l.j.C. de metropo. be.
li. xj.& Angel.in d.l.emptor.
5 †Not. tamen ꝙ non probatur
præſcriptio lon. temp.x.anno.
dato ꝙ probetur titulus bonæ
fides.& continuata poſſeſsio:
niſi ꝓbetur ꝙ ambe partes fue
rint præſentes toto iſto tempo-
re.ideſt ꝙ habuerint domiciliũ
in loco in quo agitatur iudiciũ
iſtud fuit ſingulare dictum Iac.
Bur.in l.fi.C.de pręſcrip. lon.
tem.quod ſequitur ibi Ang. &
refert Flor. & multum cõmen-
dat in repe.c.quoniam contra.
col.xxiiij.circa me.de proba.
vbi dicitur ꝙ pauci ſunt qui ad
hoc aduertant. & aſsignat ra-
tionem quia cum lex requirat
in præſcriptione.x. an. poſſeſ-
ſionẽ inter p̃ſentes requiritur
ꝙ ille q ſe fundat ex tali p̃ſcri
ptione.x. an. ꝓbet poſſeſsionẽ
continuã.x. an. inter p̃ſentes:
ſed tu dic vt dixi ibi ſupra.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Prouinciæ nomine quid intelligatur.*

2 *Prouincia debet accipi ſecundum communem & vulgarem vſum loquendi.*

3 *Romani regiones quas vincebãt appellabant prouincias quaſi procul victas.*

4 *Prouincia quot modis appellatur tam de iure ciuile quàm canonico.*

5 *Litigantes in cauſa præſcri-*
ptionis

ptionis quando dicantur eſſe in eadem prouincia.

QVARTO oppor
1 tune quero † ꝓ intellectu præmiſſorũ & materie quæ dicatur prouincia: vt ſciamus quando vtraq; pars dicatur præſens in eadem prouincia ad intel.d.l.ſi.C.de preſcrip.long.temp.gloſ.ibi repu. ſing.in verbo ideſt qua doc.cõmuniter ſequuntur determinat: quod dicatur eadem prouincia quando eſt ſub eodem præſide ſeu regimine. facit text.in l. ſi in eadẽ. ff.de offi.aſſeſ. Hinc infert illa gloſſ. ꝙ cum ſingule ciuitates hodie habeant ſua regimina: vt olim ſingule prouincie debent ambo eſſe in eadem ciuitate:vt dicatur præſcriptio inter præſentes. Salice. in d.l. fina. refert varias opin.præcipue Goffre. & Hoſti. qui dixe-
2 runt † ꝙ prouincia debet accipi ſecundum cõmunem & vulgatem vſum loquendi: & ita tenet ibi Cyn. & tandem concludit Sali.ꝙ inter clericos eadem prouincia dicatur reſpectu eiuſdem archiepiſcopatus. Sed inter laicos:quãdo ſunt ſub eodem præſide: vt ibi latius per eum. Et quæ dicatur prouincia late not. Imo.in c. penulti. col.iij.& iiij. verſicu. aduerte. quia iſtud nomen prouinciæ de teſti.ponens multos modos: quibus ſecundum varias materias capitur hoc verbũ prouincia. & refert Feli.in c. Rodulphus. colum.xiij. verſic.ceterum. de reſcrip.referens etiam deciſionem. Gemi. in c. j. colum.j.de tempo. ordi. in vj. quam dicit ſingulariſsimã dicentis ꝙ vbi fit mentio de certa regione vel prouincia non comprehenduntur habitantes in confinibus. Et vnde ſit dicta prouincia pulchre not.do.Card.in clemẽ. dudum.verſi.extra ciuitates in j.q.& j.colum.de ſepul.vbi ponit quid ſit ciuitas: quid dioceſi:& quid prouincia:& vnde
3 dicatur. † Et dicitur prouincia ſecundum eum quaſi procul victa. Cum enim Romani vinciſſent aliquas regiones appellabant prouincias quaſi regiones procul victas:& ſic dicitur a procul: ꝙ eſt longe:& victa: quaſi longe victa & extra terminos vrbis Rome ſiue extra Italiam Omnes enim regiones præter italiam appellabantur prouincie. Italia vero non dicebatur prouincia: ſed prouinciarum regina:vt dicit gloſſ.in l. ſi.in gloſ.j.C.ſine cen. vel reliq.& in authen.quæ in prouincia: ſuper verbo in prouincia. C. vbi de crimi.agi opor.

Hinc dicuntur prędia italica & prouincialia.l.j.§.fin.C. de vſucap.transfor.& l.in prouinciali ſolo.in prin.ff.de ope.no.nun. Et dicitur prouincia ſecundum Cardi. vbi ſupra poſt Pe.de eleaza.per modum comprehenſiuum ad ciuitates: quia plures ſub ſe continet. Et quæ proprie dicatur prouincia declarat Bar.in extrauag.qui ſint rebel.in verbo lombardie.poſt medium. verſicu. prouincia.
4 † tradens quot modis accipiatur prouincia tam de iure ciuili ꝙ̃ canonico: & concludit ꝙ vnus prędidatus dicitur vna ꝓuincia:

uincia: ex quo ei ſubſunt plures ciuitates ſiue plura loca. Si vero vna ciuitas habeat ſeparatã iuriſditionem & non ſubeſt niſi vni pręſidi: tunc quelibet ciuitas habens ſuum regimen diſtinctũ dr̃ vna prouincia. Et ita ꝓcedit gl. in d. l. fi. ſecundũ Bart. vbi ſupra qui ẽt tractat: q̃ dicatur ciuitas: vel quod dicatur caſtrum. Et de vrbe oppido et territorio eſt bonus tex. in l. pupillus. §. vrbs. cũ ſequen. ff. de verbo. ſigni. uo. Barto. & docto. in l. j. §. ſiue autem. & ibi Alexan. in apoſt. & lectu. ponẽs plenas remiſsiones. ff. de ope. no. nuntia. Et de his omnibus vide per Fely. latiſsime. in d. c. Rodulphus col. x. cũ quinq; ſequen. de reſcript. tradentem qualiter accipiatur territoriũ. diſtrictus comitatus ciuitas villa patria prouincia oppidũ municipiũ vicus burgus & de pluribus alijs. Cõcludo igitur in propoſito ꝙ licet ꝓuincia diuerſimode accipiatur ſecundũ ſubiectam materiã vt habetur in locis præallegatis tamen in materia præſcriptionis dicetur vtraq; pars eſſe in eadem prouincia: vt procedat pręſcriptio longi temporis inter præſentes quando vterq; ſcilicet qui pręſcribit: & contra quẽ præſcribitur habet domiciliũ ſub eodẽ p̃ſide. Si autẽ domiciliũ habeãt ſub diuerſis præſidibus videlicet vnus ſub vno & alter ſub alio: licet ſub eodem dominio non dicetur eſſe in eadem prouincia: ſed in diuerſis ꝓuincijs. & ſic præcedet præſcriptio vii inter abſentes. Nec attenditur quod res quæ præſcribitur ſit alibi ſita ſiue in aliena prouincia quã præſcribentis & eius contra quem præſcribitur. vt dicit text. in d. l. fina. Hec fuit opin. Bar. vbi ſupra. & Salice. in d. l. fi. & declarat optime. Io. Fabr. inſtit. de vſucap. in prin.
5 colũ. ij. & iij. † vbi plene examinat hunc articulum quando dicantur partes eſſe in eadem prouincia; vt dicatur præſcriptio inter pręſentes & concludit quod dicuntur eſſe in eadem prouincia & habentur pro pręſentibus: quãdo partes ſunt ſub eodem præſide vel ſeneſchallo ſeu ſuperiore q̃uis ſint de diuerſis territorijs & iuriſditionibus: quia ex quo coram vno maiore vel ſuperiore videlicet eorum ſeneſchallo: vel præſide litigare poſſunt dicuntur præſentes. arg. d. l. fi. C. de pręſcri. long. temp. quæ ſecundum Ioã. Fab. loquitur de præſidatu non de qualibet ciuitate. Et tamen certum eſt ꝙ in qualibet ciuitate de iure ſunt ſingulares iudices ſubiecti præſidibus. vt ap patet in authen. de defen. ciui. & C. eo. tit. per totum. ita dicit Ioan. Fab. tangens plures alias quæſtiones ad hanc materiam pertinentes maxime: quid ſi domicilia actoris & rei ſunt de diuerſis præſidatibus ſunt tamen vicina quia ambo ſunt in finibus cuiuslibet prouincie: & quid ſi domicilia ſint in diuerſis prouincijs & res contentioſa eſt in prouincia actoris: & quid ſi pręſcribens ſit exemptus: qui non poteſt in illa prouincia conueniri ex aliquo ſpeciali priuilegio. & alia plura ſcribit in dicto princip. inſtitu. de vſucap. colum. penul. et vlti. ad intel. d. l. fin. & poſt eũ

Ang.

Ange. Are. etiam col. penul. & vlti. ſuper gloſ. in verbo præſentes. referens dicta Salic. in d. l. fin. Et concludit in effectu cum Sali. ꝙ inter laicos ambo dicuntur pręſentes quãdo ſunt ſub communi præſide eiuſdem prouincie. Sed inter clericos: vel inter laicum dominum & clericum poſſeſſorem attenditur an ſint ſub eodem archiepiſcopatu: vt latius per eos. Et iſta eſt vera & communis opi. & tenenda in hac materia vt ſupra patet.

SVMMARIVM.

1 *Currente præſcriptione decem. an. ſi is contra quem præſcribitur fuerit ꝑ parte p̃ſens & pro parte abſens quid iuris?*

1 QVINTO iuxta præmiſſa quæro.† Quid ſi is contra quẽ præſcribit̃ fuit parte temporis pręſens in prouincia, ſiue loco domicilium & pro parte abſens durante decennio: dic ꝙ currit præſcriptio: vt inter pręſentes: duplicato tempore abſentie. Caſus eſt not. in authen. quod ſi quis. C. de pręſcrip. lon. temp. & in corpo. vnde ſumitur.

SVMMARIVM.

1 *Tempus præſcriptionis an ſit vtile vel continuum.*

2 *Præſcriptio quælibet habet tẽpus continuum exceptis actionibus annalibus a p̃tore inductis.*

3 *Tempus continuum aut vtile quod dicatur.*

4 *Tempus vtile tria requirit ad hoc vt currat.*

5 *Impoſſibilitas habendi iudicem quomodo probetur.*

6 *Dies ceptus in vſucapionibus & præſcriptionibus an habeatur pro completo.*

7 *Dilatio ſemper in dubio intelligitur continua niſi cautum reperiatur quòd ſit vtilis.*

SEXTO ET vltimo quæro. Pro huius primæ partis quartæ principalis complemento

1 † an tempus præſcriptionis ſit vtile vel continuum. Vide gloſſ. not. in rubri. ff. de diuer. et tempo. præſcrip. in fin. glo. magne dat not. regulã ꝙ omne tempus pręſcriptionis eſt cõ-

a tinuum[a] niſi inueniatur lege cautũ ꝙ ſit vtile. & ſequitur ibi Barto. in verſi. quæro an tẽpus pręſcriptionum: qui conclu-

2 dit† ꝙ omnis pręſcriptio habet tẽpus continuũ exceptis actionibus annalibus a p̃tore inductis. Eandẽ regulã tradit gl. in l. prima in glo. pe. in fi. eo. titu. & gl. inſti. de vſuca. in princ. in verbo per triẽnium. q̃ pro iſta regula allegat

a Vide bertachi. ĩ repertorio ĩ verbo pręſcriptio. vij. verſi. præſcriptio currit ẽt tpe. Et an pręſcriptio currat tempore quo iudex ẽ excommunicatus: vide per Panor. in c. j. verſ. extra quęro. de p̃ſcrip. Bertachi. vbi ſupra in verſic. p̃ſcriptio currit ẽt tpe quo iudex.

allegant bonum tex. in l. nunc᷑
§. in vſucapionibus ff. de vſu-
cap. & ibi not. Pau. de Caſtr.
dicens: ꝙ regulare eſt in omni
præſcriptione legali vel ſtatu-
taria ꝙ dicatur habere tempus
continuum niſi lege vel ſtatuto
contrarium caueatur: vt ſunt
quędā præſcriptiones annales
inducte a prætore: in quibus tē-
pora ſunt aliquando vtilia a
principio tantū: et non ex poſt-
facto poſtquam inceperunt cur
rere. Aliquando vero in prin.
& ex poſtfacto. vt eſt gl. magi-
ſtra & ſingularis ſecundū. Pau.
in rubri. ff. de diuer. & tempo.
pręſcrip. circa fin. quam ibi ſe-
quitur Barto. fere in omnibus.
Eandem concluſionem firmat
ipſe Paul. conſil. ccxciiij. ego
Pau. & conſi. ccxcvij. viſis &
ponderatis omnibus circa me-
di. in antiqui. vbi dicit ꝙ regu-
lariter omnis præſcriptio iuris
communis vel ſtatutaria dici-
tur habere tempus continuum
niſi lege vel ſtatuto talem pre-
ſcriptionem inducēte caueatur
expreſſe contrarium. Tempus
enim regulariter currit & cō-
putatur de momento ad momē-
tum. vt late per Ang. & conſi.
antep. Pau. Centolini. & per
Bal. conſ. ccclxxij. proponitur
quod dictum compromiſſum. ij.
vol. Barba. conſi. xlj. circa pri-
3 mum dubium. †Quod autem
dicatur tempus vtile vel conti-
nuum declarat glo. magiſtra in
cle. j. in verbo in integrum: de
reſt. integ: quæ dicit quod tem-
pus continuum dicitur quod cō
tinuum dicitur quod continue
currit diebus feriatis & nō fe-
riatis in pręſentia ſiue in ab-
ſentia & ſiue ſit copia iudicis
ſiue non. Tempus vero vtile
non currit diebus feriatis die-
bus abſentie & quibus non eſt
agendi copia. Et ad hoc eſt tex.
no. in l. j. ff. de diuer. & tem. prę
ſcript. licet illa gl. non alleget
vbi dicitur ꝙ tempus vtile non
currit: niſi quando quis habet
poteſtatem exercendi ſeu agen
di: & hec duo paria ſunt vt ibi
declarat gl. j. ſcilicet habere po
teſtatem exercendi et diem vti
4 lem currere. † Et ad hoc vt
tempus vtile currat tria requi-
runtur. vt dicit ille tex. videli-
cet ꝙ non ſit impedimentum
agēdi nec ex parte rei nec acto
ris nec iudicis. Et hec tria re-
quiſita colligit ibi gl. ſuper ver
bo agendi. Et ideo tale tempus
non currit tempore feriato: vel
iudice non reddente ius: vt ibi
declarat glo. fin. Et vltra gl. eſt
bo. tex. in l. ij. §. dies. ff. quis or.
5 in bon. poſ. ſer. † Qualiter
aut probari poterit ꝙ non pōt
haberi copia iudicis declarat
no. Bart. in d. l. j. in fin. ff. de di-
uer. & temp. præſcri. dicens: ꝙ
ſufficit quod actor ſe præſentet
ante tribunal ſeu in loco iuris
ſolito. Nec habet neceſſe iudi-
cem alibi perquirere. per text.
not. in l. j. §. adeundi. ff. quando
ap. ſit. Quod intelligo vbi tem-
pus eſt iuridicum & compareat
hora iuris ſolita & ſic tempo-
re congruo per text. in. §. ſede-
bunt. in authē: de iudi. & teneo
quod in hoc ſit ſeruanda conſue
tudo loci et fori. ꝑ tex. in l. fi. in
fi. ī verbo. Saluoq; more maio
rum. ff. de iuſt. & iure. cum ibi
no. Accedat prædictis glo. in
§. ruſſus in verbo annum. in-
ſtit. de actio. & in l. fi. in glo. j.
& ibi not. docto. C. de temp. in
integ.

6 integ.reſt.peten. †Circa hoc
dubitatur an in vſucapionibus
& prǣſcriptionibus dies ceptus
habeatus pro completo: dic ꝙ
eſt differētia inter vſucapionē
& præſcriptionē longi tempo-
ris: in quibus requiritur poſſeſ-
ſio continua vſque ad vltimam
diem & ſufficit ꝙ tacta fuerit
licet non completa quia in eis
verſatur fauor & inter prǣſcri
ptionē triginta annorū in qua
verſatur odium vbi requiritur
tempus completū vſque ad vlti
mum momentum vltime diei
præſcriptionis. l. in omnibus.
la.j.ff.de actio. & obli. & in l.
in vſucapionibus.ff.de vſucap.
& in l.in vſucapione. in prin.
ff.de diuer. & temp. prǣſcrip.
Et vbique hanc diſtinctionē
facit gl.& ſequitur Bar. & ple
ne no.glo.& doct.in l. iij.§.mi-
norem.ff.de mino.vbi glo.aſsi-
gnat rationē quia præſcriptio
eſt odioſa.Ideo in ea computa-
tur temps de momento ad mo-
mentum.& glo. magna in rub.
ff.de diuer.& tem.præſcrip.&
Bart.in l.ab hoſtibus.§.ſed qđ
ſimpliciter.ver.venio ad quar-
tam.ff.ex qui. cau.ma.vbi di-
cit ꝙ præſcriptio nou operatur
effectum niſi toto tempore com
pleto non facta diſtinctione an
ſit fauorabilis vel odioſa. Sed
tenenda eſt prædicta diſtinctio
quam tenent glo.& Barto.vbi
ſupra licet Pau. de Caſtr. in d.
l.in vſucapionibus.ff.de vſuc.
dicat illam.l. ſolum debere in-
telligi in vſucapione triennij:
quæ eſt mere fauorabilis.Non
autem in præſcriptione mere
odioſa vel mixta: & dicit illā
l. procedere tam a parte ante.
videlicet in qua fuit incepta
vſucapio ꝙ ex parte poſt:ideſt
de die vltima qua finitur vt
ipſe latius declarat. Imol.ibi
ponit aliam diſtinctionem in-
ter actiones reales & perſona-
les. vt ibi per eum.Sed non re-
cedo ab opin. gloſ. & Bartol.
7 †Quando autē tempus in alijs
materijs puta in dilationibus
intelligatur in dubio vtile vel
continuum.vide per Bald.in l.
annus.cum ibi no.per gl. ff. de
calum.& omnino.Bal.in l.ge-
nero.ff.de his qui not. infa. &
in l.j.col.vlt.C.de dila.& eun-
dem in l. ſiue pars.eod.titu. &
Pau de Caſtr. conſil.ccxciiij.
ego Paulus in antiquis vbi po-
nit de intel. d.l.annus.& l. ge-
nero. Et quomodo ſumatur tē-
pus vtile notat Bal. in d.l.fin.
col. vlti.C.de tem.in integ re-
ſti.peten.Et dicit Pe.de Anch.
in clem.j.de reſtitu. in integr.
quod in dubio omnis dilatio
intelligitur continua niſi repe-
riatur cautum quod ſit vtilis.

Et quid in dilationibus ad
probandum an tempus ſit vtile
vel continuum poſuit Bal.in l.
ſi quando.in ij.q. & melius in
v. C. de teſta Angel. Bald. &
Paul.de Caſtr. in l.j. ff. ſi quis
cau.cum concor. alle.per Iaſ.
in dicto §.rurſus.colum.xviij.
in antiqui. impreſ. & colum.
xiiij.in noua.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iurium incorporaliū vide*
licet ſeruitutū duplex ē ſpecies
2 *Lex vel ſtatutum loquens de*
poſſeſſione aut poſſeſſore an ex-
tendatur ad quaſi poſſeſſionem
incorporalium.

TRAN

TRANSEO ad ſecundam partem huius quartæ partis principalis † in qua vidēdum eſt de
1 præſcriptione iurium incorporaliũ: videlicet ſeruitutũ quarum duplex eſt ſpecies realiũ & perſonalium.l.j.cum ibi no. ff. de ſer. titu. generali. in quibus proprie non cadet poſſeſsio l.ſeruus.§. incorporales. ff. de acqui.re.domi. & l.iij.in prin. ff.de acqui.poſ. Sed quaſi poſsidentur: vt ibi dicit glo.& in l. ait prætor.§.item ei.ff.ex qui. cau.maio.not.Panor.in c.fi.in prin.ij.colum.de iu. Hinc ſolet
2 dubitari † vtrum lex vel ſtatu. loquēs de poſſeſsione aut de poſſeſſore extendatur ad quaſi poſſeſsionem incorporalium: quam q. late examinat Are. in rubric. ff.de acqui.poſ. col.vlt.& conſi. xxx. viſo themate.col.iij. vbi decidit ꝙ ſtatutum diſponens ꝙ ſi quis poſſederit aliquam rem pro ſua per certum tempus eam prçſcribat extenditur ad præſcriptionem ſeruitutis continue & ſic ad quaſi poſſeſsionem: ꝙ no.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Seruitutes reales quomodo ſcribantur.*

2 *Seruitus habens cauſam continuam quanto tempore præſcribatur.*

3 *Concluſio quòd ſeruitus cauſam diſcontinuam habens nõ p̄ſcribitur niſi tãto tẽpore cuius initii memo. &c. fallit vbi allegatur titulus ſeruitutis diſcontinue & probatur de vſu vel quaſi poſ. ſeruitutis .x an.inter præſentes & xx. inter abſentes ſciente & patiente aduerſario.*

4 *Seruitus diſcontinua præſcribitur longo tempore vbi probatur verus titulus habito a tertio non domino qui ſeruitutem conſtituiſſet inter viuos vel in vltima voluntate.*

Publiciana & præſcribendi conditio a pari procedunt affirmatiue.

5 *Seruitus formata ſiue titulata præſcribitur longo tempore.*

6 *Tempus xl. annorum requiritur ad præſcribendam ſeruitutem in prçdio eccleſiæ.*

7 *Iura ſpiritualia & ſpirituali annexa non præſcribuntur minori tempore xl.an.*

8 *Ad præſcriptionem ſeruitutis requiritur tempus aliquando maius aliquando minus.*

9 *Seruitutem præſcribere volens neceſſe habet ꝙ vltra tempus requiſitum vſus fuerit iure ſeruitutis.*

10 *Bona fides requiritur in præſcriptione ſeruitutis.*

11 *Bona fides quomodo probetur aut ex quibus præſumatur in iuribus incorporalibus.*

12 *Seruitute volens præſcribere*

neceſſe

neceſſe habet probare ſe vſum
fuiſſe ſeruitute ſciente & pa-
tiente aduerſario.
13 *Probatio de ſcientia vel patiẽ*
tiæ aduerſarii in præſcriptione
ſeruitutis quo caſu requiratur
vel non.
14 *Probatio ſpacio tanti tẽp. cu.*
ini. me. &c. nõ eſt neceſſe proba
re ſcientiã vel patiẽtiam illius
contra quem præſcribitur.
15 *Concluſio illa quod requiritur*
probari de ſcientia & patien-
tia in præſcriptione ſeruitutum
qnomodo limitatur.
Seruitus quãdo dicatẽ formata.
16 *Ad præſcribendã ſeruitutem*
quid ſpecialiter requiratur.

PRimo igitur
quæro. Circa
iſtam ſecũdam
partem quartæ
partis principa
1 lis† qualiter et
quomodo præ-
ſcribantur ſeruitutes reales.
Iſtam materiã plene tradunt
glo. ordi. & magiſtra. in l. ſerui
tutes. la grande. in princ. ff. de
ſerui. titu. generali. Bart. & oẽs
ſcrib. p̃cipue. d. floria. & Pau.
de Ca. colum. pen. & vlti. glo.
& doct. in l. ij. C. de ſerui. &
aqua & Bartol. poſt gl. in l. j §.
denique. ff. de aqua plu. arcen.
& doc. omnes. in. §. æque. inſti.
de actio. videlicet Nic. de Nea
po. colum. iiij. circa fin. & ſe-
quen. qui format tres oppo. ad
probandum quod ſeruitus non
præſcribatur & reſpõdet vt ibi
per eũ in iiij. & v. & vj. oppo.
& Io. Fab. colum. v. cum tribus
ſeq. Are. col. pen. & vlti. Et la-
te Panor. in c. de quarta. colũ.
pe. & vlt. & latius Fely. in tri-
bus vlt. co. poſt Inno. But. Imo.
& alios cano. de prẹſcri. Ant.
de But. in repe. c. peruenit. col.
iiij. de cenſi. vbi in vj. col. tan-
git quantum tempus requira-
tur de iure canonico ad prẹſcri
ptionem ſeruitutum realium &
an quaſi poſſeſsio cauſet præ-
ſcriptionem in incorporalibus.
Et hãc materiam diffuſe tra
ctat Pet. de Anch. in cap. ſine
poſſeſsione. col. vij. de regu. iu.
in vj. Et latius. Cẹpo. in tract.
ſer. vrb. prẹd. c. xix. & xx. col
ligens omnia requiſita ad prẹ-
ſcriptionẽ ſeruitutis. no. Alex.
conſ. cviij. in cauſa & lite. ij.
& iij. colum. ij. volu. In quibus
locis gloſſ. & doct. plene decla-
rant quando ſeruitus dicatur
habere cauſam continuam vel
quaſi aut diſcontinuam: præ-
ſertim Bart. & Bald. in d. l. ij.
colum. ij. C. de ſerui. & aqua. &
Bartol. in d. l. j. §. denique. ff. de
aqua plu. arcen. & Pet. de An-
cha. in d. c. ſine poſſeſsione. co-
lum. vij. Felyn. in d. c. de quar-
ta. colum. antepen. Cẹpo. in d.
cap. colũ. j. Et hẹc in ſumma
eſt communis doctri. glo. et om-
nium doct. antiquorum & mo-
dernorum ex mente iuriũ col-
2 lecta † ꝙ ſeruitus habens cau-
ſam cõtinuã quia ad eius vſum
non requiritur ſemper factum
hominis ſucceſsiuum & conti-
nuum quãuis requiratur a prin
cipio: vt in ſeruitute aquedu-
ctus præſcribitur decem annis
inter prẹſentes: & viginti inter
abſentes exẽplo rerum immo-

bilium.l.ij.& ibi plene no.glo. & doc.C.de ſerui.& aqua.& l. ſi quis diuturno.ff.ſi ſerui. vendi.Idem iuris eſt: ſi ſeruitus habeat cauſam quaſi cõtinuam vt in ſeruitute ſtillicidij. l. foramen.ff. de ſerui. vrb. præd. Si vero ſeruitus habet cauſam diſcontinuam: quia ad eius vſum ſemper requiritur factum hominis ſucceſsiuum vt in ſeruitute vie & itineris nõ pręſcribitur niſi per tantum tempus cuius initij memoria non extat.ſecũdum glo.& doct.in d.l. ſeruitutes.& in l.j.§.ſi.ff.de aqua plu. arcen. per illos text. Et hęc vera de iure ciuili.Sed de iure canonico ſecundum do. Anto. in d.c.peruenit.col.iiij.de cenſi.Si quis habet titulum ſeruitutis realis diſcontinue vel talem ſcientiam ſiue credulitatem quę iuſtificet poſſeſsionem ſeu quaſi ſufficiunt quadraginta anni. Alias requiritur tantũ tempus cuius initij &c. prout de iure ciuili: vt ibi latius per eum:ſed tũc inter priuatos ſufficerent decem anni concurrẽte titulo. vt infra dicetur in ij. fallen. Et rationem quare ſeruitus diſcontinua non pręſcribatur regulariter:niſi tanto tẽpore cuius initij &c. aſsignat Pet.de Anch.in d.c.ſiue poſſeſſione.col.vij.poſt Bart.in l. iuſto.§.non mutat.ff.de vſucap.et not.Bart.& doc.in d.l. ſeruitutes.la granda. Fallit hęc vltima concluſio in quatuor caſi-
8 bus. † Primo quando quis allegaret titulum ſeruitutis diſcontinue & probaret de vſu vel quaſi poſſeſsione ſeruitutis decem annorũ inter pręſentes vel viginti inter abſentes ſciente & patiente aduerſario. Tunc enim ex vſu tanti temporis pręſumitur titulus allegatus ꝗuis aliter non probetur. & iſto caſu ſeruitus diſcontinua præſcribitur ſpacio lõgi temporis. Ita firmant glo.& Bart. in d.l.ſeruitutes.in glo.magna ad fin. & hæc eſt communis opin.Cano. & Legi.vt ibi atteſtatur.Paul. de Caſt.colum.vlti. optime declarans: & Cæpo. in d.c. xix. colum.pen.dicens ꝙ opin. glo. eſt communis: & ꝙ eam ſemper obſeruari vidit in practica.Et Fely. in d. cap.de quarta.colum.pen.Et ſecundum iſtã communem concluſionem late conſuluit Alexan.conſi. lxix. circa primum.colum. ij. verſi. præterea.v. volu. Et pro eadẽ conſuluit magnus practicus. d. Iacobus. de ſan. Geor. præceptor meus:vt refert d.Lancel. Deci.in l.ſi certis annis. prope ſi.com.C.de pac.Hæc fallentia venit reſtringenda: dummodo quis probet ſe fuiſſe vſum ſeruitute ex illa cauſa allegata.vt pulchre per Alex.præalleg.cõſi.c viij.in ſi.ij.vol.Et plene dixi ſupra in iij. parte prin.q. x. circa materiam.l. cum de in rẽ verſo.ff. de vſur. in ij. limita. colũ.xij. Sit ergo cautus ille qui eſt vſus aliquo iure ſeruitutis diſcontinue:vt ſemper alleget aliquem titulum habilem ad conſtituẽdum ſeruitutem ſibi fuiſſe conceſſum: & probet ſe vſum fuiſſe illo iure ſeruitutis per decem annos inter præſentes & viginti inter abſentes ſciente & patiente aduerſario: quia ſic obtinebit. Sit etiam cautus in hoc: vt alleget ſe titulum habere ab aduerſario

ſario ſiue ab eo qui poſsit ſerui
tutem imponere rei: & ſic a ve
ro domino. Nec alleget ſe titu
lum habere ab aliquo tertio nō
domino: quia hoc non ſuffice-
ret. Scientia enim & patien-
tia non domini non faceret re-
ſultare præſumptionem tituli
in facto alieno: ſed in facto pro
prio ſic. Ita declarat Paul. de
Caſt. in dicta l. ſeruitutes. colū.
vlti. & ſequitur Cępol. in dicto
cap. xix. colum. pen. tract. ſer-
4 ui. vrba. prædio. † Secundo
fallit prædicta concluſio: quan-
do quis probaret verum titulū
habitum a tertio non domino
fundi: qui conſtituiſſet ſeruitu-
tem inter viuos vel in vltima
voluntate iuxta. §. fin. inſti. de
ſeruitu. Nam tunc ſeruitus li-
cet diſcontinua acquiritur: &
præſcribitur longo tempore cō
currente titulo & bona fide.
Ita pulchre decidit Paul. de
Caſt. in dicta l. ſeruitutes. in
princip. circa fi. commen. ver.
eſt & alius caſus fallentie. per
l. fina. in fin. C. de præſcrip.
long. temp. & per text. in l. ſi
ego. §. j. ff. de publici. vbi dici-
tur ꝙ publiciana datur pro ſer
uitute conſtituta a non domino
& per patientiam tradita. Er-
go tunc præſcribitur commu-
ni tempore. Quia publiciana
& præſcribendi conditio a pa-
ri procedunt affirmatiue l. eum
qui. in princi. ff. de publi. quod
dicit Paul. eſſe ſingulare. Et id
quod habetur in d. l. ſeruitutes:
debet intelligi ſecundum eum
quando ille qui volebat præ-
ſcribere ſeruitutem non habe-
bat verum titulum a tertio. Re
fert & ſequitur Cæpo. in dicto
cap. xix. colum. pen. circa fin.
verſi. tertius caſus. Et addo,
quod ante eos ita determina-
uit Io. Fab. in. §. æque. col. v. in-
5 ſti. de actio. Concludens † quod
ſeruitus formata ſiue titulata
præſcribitur longo tēpore me-
diante titulo exemplo immobi
lium. & intellige vt dixi de ti
tulo habito a non domino. Nō
autem a vero domino: quia tūc
nō eſſet opus præſcriptione ſed
incontinenti eſſet quæſita ſer-
uitus l. clauibus. ff. de cōtrahē.
empt. & l. ſequitur. §. lana. ff.
de vſucapio. & declarat Cæ-
po. in d. c xix. colum. fin. verſi.
& intellige. & c. xx. circa fin.
6 ij. col. † Tertio fallit prædi-
cta concluſio in eccleſia. Quia
ad præſcribendam ſeruitutem
in prædio eccleſiæ & ſic con-
tra eccleſiam etiam ſi habeat
cauſam continuam ſemper re-
quiritur tempus quadraginta
annorū ſicut in præſcriptionę
dominij ſecundum Inno. & Ca
no. in c. ſi diligenti. de pręſcri.
& ſequitur Pau. de Caſt. in d. l.
ſeruitutes. colum. iij. ver. tertio
requiritur. Si vero ſeruitus
ſit diſcontinua requiritur tem-
pus cuius initij &c. prout in
priuato quia non debet eccle-
ſia in hoc eſſe deterioris con-
ditionis ꝙ̄ priuatus. Nam præ-
ſcriptio quadragenaria fuit in-
troducta in fauorē eccleſiæ eo
caſu quo minori tempore præ-
ſcribitur contra priuatum. &
ſic non debet in eius odium re-
torqueri. Ita declarat Paul. in
d. cap. de quarta. colum. iij.
ver. ſecundo eſt dubium &c. Et
7 ibi alij ſequuntur. † Quarto
fallit prædicta concluſio in iu-
ribus ſpiritualibus: quia datur
regula ꝙ omnia iura ſpiritua-

lia vt ius eligendi & ſpiritualitati annexa vt ius patronatus.c.quanto.de iudi. non pręſcribũtur minori tempore quadraginta an.non attento an habeant cauſam continuam vel diſcontinuam.p. d. c. de quarta.cũ ibi plene not.de pręſcrip. Et faciunt not. in c.conſultationibus.de iurepatro.Iſtam regulã tradit Bal.in l.ij.col.ij.ver. quero ergo.C.de ſerui.et aqua. Sequitur Are.in.§.eque. col.v.

8 inſtit. de actio. †Primo ergo requiritur tempus ad præſcriptionẽ ſeruitutis aliquando maius:aliquando minus ſecundum

9 diſtinctionẽ prædictã. †Secũdo ad præſcriptionem ſeruitutis inter alia requiſita quę enumerat Cæpo.in d.cap.xx. poſt Paul.de Caſt.in d.l.ſeruitutes. colũ.pen. in princi. requiritur vltra tẽpus ꝙ volens præſcribere fuerit vſus iure ſeruitutis. id eſt credens ſe vti iure ſuo: alias nunquã pręſcriberet.l.ſi. vbi text. not. & ibi not. Paul. de Caſt. ff. quemadmo. ſerui. amit.dicẽs ꝙ eſt neceſſe vt vtatur tanꝗ̃ ſeruitute ſibi debita: alias non acquirit ſeruitutem: etiam ſi vſus fuiſſet tanto tẽpore cuius initij &c.et vltra Pau. de Caſt.& Cæpo. adduco bonũ tex.ꝓ hoc in l.j.§.Ariſto. ibi. qui ſe putat ſuo iure vti. ff. de aqua quoti. & ęſti. Qualiter autem probetur quod quis vſus fuerit iure ſeruitutis tradunt cano. maxime Imol. in c.bone.el ij.de poſtu.prǽla.& in c. cũ eccleſiæ ſutrina.ſuper gl.in verbo affuiſſe.de cau.poſ. & proprie. Et not. plenẽ Bar.in l.j.§.hoc interdicto.col. ij.ver.venio ad ſequentem glo. vſque ad verſi.vlterius quero. ff.de iti. actuque priua. quę ſequitur Pau.in d.l.ſeruitutes.& Alex.conſi.l. ponderatis verbis.circa ſi.ver.& prędicta.iij.

10 volu. †Tertio requiritur in præſcriptione ſeruitutis bona fides vt not. gloſſ. Bartol. & docto.in dicta l.ij.C. de ſeruitu.& aqua. & in dicta l. ſeruitutes. la granda. gloſſ. & Bartol. in l. prima.§.hoc interdicto.colum.vlti.ff.de itine.actuque priua. Panormi. & cano. in cap.ſi diligenti. colum. iiij. verſicu. venio ad ſecundum. vbi Felyn. de præſcrip. Nico. de Neapo. in.§.æque. in xj. q. & Ioan. Fab. colum. v. vij. & viij inſti.de actio.Et plene Cępo.in d.c.xx.de ſerui.vrb.prę. col. j. Et communiter concludunt Bart.& doct. ſupra & infra allegati: ꝙ in præſcriptione ſeruitutis agens debet probare bonam fidem: quia habet iuris præſumptionem cõtra ſe: ꝙ quælibet res præſumitur libera niſi de ſeruitute probetur l.altius.C.de ſerui.& aqua. Et firmat Aret. conſil. xxx. viſo

11 themate.col.ij. †Et qualiter probetur: & ex quibus præſumatur bona fides [a] in iſtis iuribus incorporalibus tradunt docto.in locis prǽalleg. maxime Bar.in dicto.§. hoc interdicto. colum.vlti.poſt glo.& Ioã.Fa. in d.§.æque.colum.vij.& viij. ver. ſed quæritur.& verſi.quis ergo erit modus. vbi not. dicit ꝙ quamuis in pręſcriptione rerum incorporalium ſufficiat habere bonam fidem ab initio.l. j.§.

[a] Add Bal. in repe.c. ſi. colum. xviij. C. de pſcri. long.tempo.

j.§.& hoc tantummodo. C. de vſuca. trāsfor. Tamen in pręſcriptione ſeruitutis. & incorporalium requiritur omni tempore. Ex quo infert quod ſi quis fuerit vſus ſeruitute vno vel pluribus annis bona fide & ante præſcriptionem completam ſuperuenerit mala fides:quia prohibitus fuit per dominum fundi ſeruientis nō præſcribit.l.ij.C.de ſeruit.et aqua. & ibi Ioan. Fab. aſsignat rationem diuerſitatis: quod maxime procedit de iure canonico: ſecundum quod omni præſcriptione requiritur bona fides continuata vſque ad completam præſcriptionem. cap. fina. cum ibi plene not. de præſcript. Et in materia vide quæ latius not. docto.vbi ſupra præſertim Panormi.in dicto c. ſi diligenti. & Cæpo. in dicto cap.xxx. de ſerui.vrba.præd. per totam.j.colum. vbi late tradit ex quibus præſumatur bona fides in propoſito & qualiter probetur. Et vltra eos late no.do. Anto.de But.in repe. cap.peruenit.colum.vij.viij.& ix.verſic.circa tertium.de cenſi. vbi concludit ꝙ bona fides non præſumitur in incorporalibus niſi probetur. Et circa modum probandi bonam fidē quando non adeſt titulus ſequitur doctrina Bartol. in dicta l.j.§.hoc interdicto. Et dicitur quis habere bonam fidem in iſtis incorporalibus ſecundum eum quando credit ſe vti iure ſuo:& ibi dicit quod debet allegari. De quo latius dicam in l.celſus.in iij. parte. ff. de vſucap. Et ante eum plene not. Pet. de Ancha.in cap.ſine poſ-

2 Et not. ꝙ in pręſcriptione ſeruitutis requiritur ſcientia eius qui poſſet expreſſe conſtituere ſeruitutem in re. Et ideo ſi poſſeſsio vacat: nō requiritur ſcien-

[illegible]

ſeſsione. colū. vj. de regu. iuris. in vj. qui etiam ſequitur Bartol. in dicta l.j.§.hoc interdicto. dicens quod eſt differentia in hoc inter corporalia in quibus regulariter præſumitur bona fides & incorporalia: quia in ipſis regulariter pręſumitur mala fides eo quod iuris præſumptio eſt in contrarium videlicet quod quælibet res præſumitur libera &cæt. Niſi illæ qui prętendit ſibi competere. ſeruitutem ꝓbet aliquid propter quod motus fuerit ad ſic credendum: vbi latius per eum poſt Bartol. vbi ſu-

12 pra. Quarto † requiritur in præſcriptione ſeruitutis: quod quis probet ſe vſum fuiſſe ſeruitute ſcien-

2 te & patiente[a] aduerſario. l. ij. & ibi glo. Bartol. & docto. C. de ſerui. & aqua. iuncta l.

tia vel patiētia alicuius ī iuribus priuatorum: ſed ī iuribus eccleſiarū reqrit̄ ſcia cuſtodis vel ſuperioris ad quē ſpectat cōceſſio iuris. Itē reqrit̄ ſcia oīum qñ agitur de ꝑſcribēdo ſeruitutē cōtra plures imo ignorantia vnius prodeſt omnibus æque poſsidētibus: niſi iura ſint diuerſa et non ſufficit ſciētia poſſidentis vi clā vel præcario: & ſic iniuſti poſſeſſoris. vide ad hæc late Bertachi. fir-

 quo- ma,

ma.in repertorio. in verbo præſcriptio. ij. col.j.ver. p̄ſcriptio iuris.

Et not. ꝙ ſciētia & patientia cōductoris nō nocet domino in p̄ſcribēda ſeruitute: vt pulchre per Paul. de Caſt. con ſi.cclxvj. videtur quod non poſsit.uer ſicul. non cōſtat. in antiq. quoties.la ij.ff.de ſerui.titu.generali. Et in hoc differt præſcriptio ſeruitutum a præſcriptione rerum corporaliū in qua non exigitur ſciētia aduerſarij: ſed procedit etiam cōtra ignorātem. l. fin.verſi.nulla.C. de præſcri. long. tempo. Et ratio quare in pręſcribendis ſeruitutibus requiratᷣ ſciētia & patientia aduerſarij eſt: qa ad hoc vt præſcribatur ſeruitus requiritur quaſi poſſeſsio ſeruitutis. l. ſine poſſeſsione. ff.de vſucap. quæ haberi non poteſt niſi mediante patientia aduerſarij dicta l. penul. ff. de ſeruitu. Hæc autem patientia eſſe non poteſt niſi duobus concurrentibus: videlicet vſu ſeruitutis: & ꝙ aduerſarius ſciat neceſſario:ergo requiritur ſcientia: quia quaſi poſſeſsio in ſeruitutibus & in iuribus incorporalibus cōſiſtit in ſcientia & patientia aduerſarij Si ergo ignoraret non procederet præſcriptio:qua ſi poſſeſsione deficiente.d.l. ſine poſſeſsione. Iſtam rationem aſsignat Bar. in l.ij.col.vlti.ver. tu dicas.C.de ſerui.& aqua.& in d.l.ſeruitutes.in fin.prin.dicens. Sis cautus ꝙ ſemper facias articulum de ſciētia et patientia:et ꝙ talis vſus eſt ſciente & patiēte aduerſario. & ibi aſsignat aliam rationē. Et idē Bar.in l.j.§.fi. de aqua plu.arc. Sequuntur Panor.et Fely.in d. c.de quarta col. vlt. refert Iaſ. et declarat in l.imperiū. colū. xij. ff.de iuriſdi.om.iudi. Et vltra eos not. Ioan. Fab.in §. eque.col.vj.ver.ſed quæro.inſti. de actio. dicens ꝙ præſcriptio ſeruitutis incipit a die ſciētiæ.& ꝙ in ſeruitute negatiua non incipit niſi a die prohibitionis. vt not.glo. & doct.in l. qui luminibus. ff.de ſerui.vrb. præd. & in l. j. C.de ſerui.& aqua.& ibi ponit practicam ꝓbandi ſciētiam aduerſarij. col. viij. Et a quo tempore currere incipiat præſcriptio ſeruitutis latius declarat Panor. in d.c.de quarta.col.pe.verſi.venio ad primum poſt Innocen.

Et ad prædicta vide domi. Anto.de But. in repe. c.peruenit.col.v.circa fin.de cenſi. & Bal.in repe.l.fi.col.xiij.C. de præſcript. lon. tempo.vbi etiā aſsignat rationem quare requiratur ſcientia & patientia in præſcriptione iurium incorporaliū & non requiratur in pręſcriptione rerum corporaliū.

13 † Primo ſingulariter limita hanc cōcluſionem vt procedat quando quis ſolum probaret de vſu longi temporis decem vel viginti annorum. Secus ſi probaret de vſu longiſsimi temporis triginta vel quadraginta annorum. Tunc enim non requiritur ꝙ probet de ſcientia & patientia aduerſarij:quia ſicut operatur titulus: vt poſsit quis præſcribere ſeruitutē aduerſario ignorante vel non patiente

tiente. vt in proxima ſequen. limita. dicetur. Ita etiam operatur longiſsimum tẽpus quando titulus non interuenit. Ita ſingulariter decidit Pau. de Caſtr. in d.l.ij. in vlti. apoſtillatione. C. de ſerui. & aqua. dicens quod ſcientia & patientia aduerſarij non requiritur in pręſcriptione ſeruitutis lõgiſsimi tẽporis ſed ſufficit ſolus vſus. In præſcriptione vero longi tẽporis bene eſt neceſſaria ſcientia & patientia? Et ita intelligit illum tex. & ad hoc alleg. Inno. in cap. bonę. el ij. de poſt. præla. refert & ſequitur Cepo. in d.c.xx. colum. ij. ver. quartum. in tract. ſeruitu. vrba. prædio. Sed Felyn. in c. de quarta. colum. vlti. verſi. dum ſubdit Abb. de præſcrip. aliter refert dicens ꝙ in præſcriptione iurium incorporalium non requiritur ſcientia aduerſarij quando probatur præſcriptio tanti temporis cuius initij &c. alle. Paul. de Caſtr. in d.l.ij. C. de ſerui. vbi dicit quod ſufficit lõgiſsimum tempus. vt ſupra retuli. Et ſic ibi non dicit id ad quod Fely. alleg. Sed bene hoc dicit Paul. in d.l. ſeruitutes. la granda. colum. vlti. circa prin. vbi refert Barto. ſentire contrarium. in l.j.§. fi. ff. de aqua plu. arcen. quod dicit ipſe Pau. eſſe verius: & tranſit cum Bartol. & ſic tenet oppoſitum eius. ad quod alleg. Felyn & ibi aſſignat rationem. Et iſtam partem ꝙ requiratur probari de ſcientia & patientia partis contra quam pręſcribitur in incorporalibus licet probetur de tãto tempore cuius initij &c. tenet Alex. conſi. xvj. in cauſa et lite. col. iiij. verſi. poſſet etiam declinari. v. vol. referens Bar. ita tenere. in l ſi publicanus. ſupra fin. ff. de public. & plures alios. Et ibi limitat no. hoc ꝓcedere quando quis ſe fundat ſimpliciter ex præſcriptione. Secus ſi fundaret ſe in conſuetudine tanti temporis cui initij &c. quia tunc ſecundum eũ non requiritur probari de ſciẽtia nec patiẽtia aduerſarij per tex. in cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. cum ibi no. de verb. ſignifi. Sed quicquid teneant præfati docto. communis opin.

14 eſt † ꝙ vbi probatur de ſpacio tanti temporis cuius initij &c. non requiritur ſcientia eius cõtra quem præſcribitur nec patientia. vt firmat Alexand. ſibi contrarius conſil. vj. viſo themate & dubijs penul. colum. j. volumi. vbi atteſtatur ꝙ hæc opin. eſt communis. & d. Iaſ. in l. imperium. col. ix. in fin. & latius. col. xj. verſic. circa primũ. ff. de iur. om. iud. qui quamplures autoritates adducunt. Hanc partem ſequitur Fely. in d. cap. de quarta. col. vlt. & d. Claud. Aquen. in l. more. colum. iiij. ante fin. ff. de iur. om. iud. Concludit igitur ꝙ vbi probatur de tanto tempore cuius initij memoria non extat. in contrariũ non exigitur in præſcriptione ſeruitutum & iurium incorporalium probatio de ſcientia & patientia aduerſarij. Alias vero ſic quãdo probaretur de minori tempore quicquid tenuerit Paul. de Caſtr. qui ſibi fuit contrarius vt ex præmiſsis pa-

15 tet. † Secundo limita prædictam concluſionem quæ habet quod requiritur probari de ſciẽ-

tia & patientia aduerſarij in præſcriptione ſeruiutum: vt non procedat quando quis haberet titulum ſeruitutis quodã tertio non domino: qui putabatur dominus fundi: & cõſtituit ſeruitutem in ipſo fundo quem forte poſsidebat licet eſſet alienus: quia tunc nõ exigitur ſciẽtia & patientia domini. Sed præſcribitur ſeruitus exemplo immobilium contra ignorantem. per tex. in l. fin. in fin. C. de præſcri. long. tempo. Ita no. decidit Cyn. poſt Pe. in d.l.ij. in vij. quæſtio. C. de ſerui. refert & ſequitur Paul. de Caſtr. ibi in vlti. apoſtil. text. in fin. commen. & clarius. in d.l. ſeruitutes. la grande. colum. pen. verſ. quarto quæritur. dicens ꝑ hoc eſſe tex. no. in l. ſi ego §.j. ff. de publici. Et hæc eſt ſingularis limitatio ſecundũ Pau. de Caſ. ad id quod communiter dici ſolet ꝙ in iuribus incorporalibus non eſt dare quaſi poſſeſsionem niſi per ſcientiam & patientiam aduerſarij quod poteſt contingere in multis: vt in paſcuis aqueductibus & in iuriſditionibus & in iure boſchãdi de quibus quotidie oriuntur lites in partibus iſtis & pauci ſunt: qui ad hoc aduertant. Et communiter dicunt quod non poteſt præſcribere quia non ꝓbauit de ſcientia & patientia aduerſarij. Tu autem aduerte: an habeat titulum: vel ne: quod perpetuo tene menti. Hęc ſunt verba Pau. in d.l. ſeruitutes. refert & ſequitur Cæpo. in d. cap. xx. col. ij. & Felyn. in d. c. de quarta. col. vlti. Vltra quos addo Anto. de Butr. ſic firmantem in repe. cap. peruenit. colum. v circa fin. de cenſi. vbi dicit ꝙ ſciẽtia & patiencia exigitur in ſeruitute formanda. Sed in iam formata non. per text. in d.l. fin. C. de præſcrip. long. temp. Et dicitur formata ſecundum Butr. quando fuit mihi conſtituta ab aliquo quẽ puto dominum. Et ſic dicit ipſe quando quis habet titulum non exigitur ſciẽtia in præſcriptio

16 ne ſeruitutis. †Quinto requiritur ad pręſcribendum ſeruitutem: quandő eſt negatiua vt ſeruitus altius nõ tollendi ꝓhibitio & a die prohibitionis incipit præſcriptio. vt no. glo. & docto. in l. qui luminibus. ff. de ſeruitu. vrba. præd. & in l.j. C. de ſer. & aqua. & gloſ. iij. in c. abbate. de verb. ſigni. Cæpo. in dicto cap. xx. colum. iij. vltra medium.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus an ſit neceſſarius ad præſcriptionem ſeruitutis et iurium incorporalium.*

2 *Concluſio iſta ꝙ non requiritur titulus in præſcriptione ſeruitutis procedit in præſcribẽda ſeruitute reali continua.*

3 *Præſcriptio ſeruitutis perſonalis vel mixte non currit ſine titulo & bona fide.*

4 *Seruitus: vſus & vſusfructus quadam ratione pręſcribuntur ad inſtar immobilium.*

5 *In realibus ſeruitutibus nõ cauſatur præſcriptio ex poſſeſſione ciuili ſicut in re corporali.*

In

6 *In ſeruitiis & præſtationibus perſonalibus ſufficit pręſcriptio longi temporis.*

7 *Præſcriptio procedit in vſufructu formato ideſt conſtituto ab eo qui putabatur dominus.*

8 *Longiſſimi tẽp.xxx.anno p̃ſcriptio currit contra ignorantem.*

SECVNDO prin
cipaliter q̃ro:
Circa hanc ſe-
cũdam partem
quartæ princi-
1 palis † virũ ad
præſcriptionem ſeruitutis et iu
rium incorporaliũ requiratur
a titulus. [a] Concludo quod non
regulariter.tex. eſt in l.ſi quis
diuturno.& ibi no. glo.& doc.
ff.quemad.ſerui.amit.glo.Bar.
& omnes in d. l. ſeruitutes. la
granda.& in d.l.ij. C.de ſerui.
gloſſ.in l.j.§.fin.in verbo quã-
diu.ff.de aqua plu.arcen. Bart.
in l.fin.ff. quemad. ſerui.amit.
Innoc.in c.ſi diligenti.de præ-
ſcri. & Cæpo.in d.c.xx.tract.
ſerui. vrba.præd.colum.ij.cir-
ca fin.verſic.ſed nunquid. Nec
etiam titulus debet de neceſsi-
tate allegari ſecundum Innoc.
in d.cap.ſi diligenti. & ſequi-
tur Paul.de Caſt. in d.l.ſeruitu
tes.circa med.ver. dic ergo re-
probata opin. Angel. tenentis
quod neceſſaria eſſet allegatio
tituli licet non probatio in pre
ſcriptione ſeruitutis continue:
quia vt dicit Pau.ſi ſic eſſet nul
la foret ſpecialitas inter ſerui-
tutem continuam & diſconti-
nuam. Nam ſeruitus diſconti-
nua præſcribitur ſpacio longi
temp.cum allegatione tituli vt
ibi vult glo.com-
muniter approba
ta. & dixi ſupra.
refert & ſequitur
Cæp. in loco prę-
alleg. Et ſic ſtat
concluſio quod in
præſcriptione ſer
uitutis continue
non requiritur ti-
tulus nec tituli al
legatio. Et hanc
concluſionem vl-
tra præfatos doc.
firmant Nico. de
Neap. in §.eque.
colum. vj.in vj.et
vij. q.& Io.Fab.
col.vij.inſtitu.de
actio. Et duplex
ratio redditur p
doct.quare in prę
ſcriptione ſerui-
tutis et iurium in
corporaliũ de ne-
ceſsitate non req
rat titulus. Pri-
ma ratio eſt quia
iſte ſeruitutes rea
les quęruntur rei.
l. qui alieno.§.ſi.
ff.de neg. geſt.cũ
concor.ibi ſigna-
tis in glo. quæ res ſibi non po-
teſt de titulo prouidere cum ſit
inanimata: ſed iura corpora-
lia quæruntur perſonę quæ ſibi
poteſt de titulo prouidere.

Secunda ratio eſt quia in cor
poralibus agitur de maiori prę
iudicio ſcilicet de acquiſitio-
ne dominij: quam in incorpo-
ralibus in quibus ſola res affi-
citur & eius tantum conditio
grauatur. Iſta fuit ratio Dy.
in capitul. poſſeſſor. columna
iiij. de regul. iur. in vj. quam

a Adde Bal. in c. ſi diligẽti. co. pe.de præſcrip. vbi concludit ꝙ non in ſeruitutibus p l. ſi qs diuturno vbi tractatur de modico p̃iudicio ſed iuribus incorporalibus iuriſditionũ q̃ ſunt magni p̃iudicij p̃ſcribẽdis requirit̃ titulus excepta p̃ſcriptiõe cẽtũ annorum: vel cuius memoria non extat in contrarium.

ſequitur

ſequitur Cyn.in l.ij. in v.q.C. de ſerui.& Barto.in d.l.ſeruitutes.circa princi.verſic.quod ſunt neceſſaria. Panor.in c.de quarta.col. vlti.& ibi pulchre declarat Felyn.colũ.pen.circa princ.de pręſcrip. Iſta etiam eſt ratio ſecundum Dyn. in d. c.poſſeſſor.colum.pen.quare in præſcriptione ſeruitutis perſonalis vt vſufructus requiratur titulus: quia cum vſufructus ſit pars dominij. l.iiij. ff. de vſufruct. & per conſequens in eo pręſcribendo tractetur de magno præiudicio. Ideo requiritur titulus ad pręſcriptionem ipſius & aliorum iurium perſonalium.prout requiritur in pręſcriptione rerum corporalium.

Et has rationes refert & approbat Cepo. in d. c.xx. colũ. ij.in fi.ſeq.in tract.ſerui.vrbaprædi. Et vltra eum do. Anto. de Butri.in repeti.c.peruenit. colum. iiij. & ſeq. de cenſi. & Petr.de Anchara.in c.fine poſſeſsione.colũ.vj.& vij.de reg. iur.in.vj.vbi plene declarant. Sed contra fortiter arguitur ꝙ immo in præſcribenda ſeruitute verus titulus requiratur: qa ille qui ſeruitutem præſcribit habet contra ſe diſpoſitionem ſeu præſumptionem iuris cõis quoniam omnis res præſumitur libera:niſi de ſeruitute probetur.l.altius.& l.ſi in edibus. C.de ſerui.& aqua:ergo videtur ꝙ non ſolum allegatio: ſed etiam tituli probatio ſit neceſſaria.arg.c.j. de præſcri.in vj. vbi dicitur ꝙ quando ius commune reſiſtit præſcribenti vel præſumptio iuris eſt contra eũ: ſemper in pręſcriptione requiritur titulus vel tempus; cuius initij &c. Iſtud contrarium mouet Innocen. in d. c. ſi diligenti. & ſoluit vt ibi per eum. refert Pau.in d.l.ſeruitutes.circa med.verſicu.dic ergo & dat aliam ſolutionem. dicens ꝙ d. c. j. loquitur de præſcriptionibus currentibus contra eccleſiam vel res eccleſie. Secus eſt contra priuatũ.quę ſolutio non eſt vera: vt ſtatim dicam.ꝗuis Cepo.ſimpliciter referat:& ſequatur in d. cap.xx.colum.iij. circa med. Vnde ad iſtud cõtrarium reſponde: vt plene dixi in iij.parte princi.huius tractat.colum. xxxij. verſi.redeo nũc ad intelle.&c.& per Fely. in d. c. ſi diligenti. vbi latiſsime explicat intellec. d. cap. j. colum.iiij.cum duabus ſequen. & in d.c.de quarta.colum. pe. circa princip.qui reſpondet ꝙ non omnis pręſumptio facit qđ ſit opus titulo ſed debet eſſe vrgens: puta in ſeruitio graui:ſecus in leui vt ꝙ res præſumatur libera. Communis eſt ſolutio ꝙ text.in d.c. j. procedit vbi tractatur de magno præiudicio. ſecus ſi de modico vt in aquiſitione ſeruitutis:prout dixi plenius vbi ſupra. Et vide Pe.de Ancha.in c.fine poſſeſſione.colum.viij. de regu. iur. in vj. vbi hoc contrarium late deducit.& d. Ant.de But.in repet. c. peruenit. colum.iiij. & v.de cenſi.Et iterum.col.xiij. circa fi.& xiiij.vbi etiam examinat aliud contrarium d. c. cum eccleſia ſutrina, de cauſa poſſeſ. & proprie. Et concludit ꝙ in corporalibus: vbi agitur de leui præiudicio patientia eſt loco tituli:ſecus ſi de magno et iterum.colũ.xiiij.circa fi. vbi

reaſſumit

reaſſumit intel. d. l. ſi quis diu-
2 turno. † Primo limita & re ſtringe concluſionem prædictã quæ habet ꝙ in præſcriptione ſeruitutis nõ requiritur titulus vt procedat in pręſcribẽda ſeruitute reali continua: quia tunc vt præſcribatur ſpacio longi tempo. requiritur verus titulus vel ſaltem allegatio tituli vt dixi ſupra in primo requiſito circa fin. Secuudo limita vt procedat vbi agitur de præſcribendo contra priuatum: ſecus ſi agatur de pręſcribenda ſerui tute in prædio eccleſiæ: tunc enim requiritur titulus ſecundum Paul. de Caſt. in d. l. ſeruitutes. circa med. ver. dic ergo. Et ſimpliciter ſequitur Cepo. vbi ſupra per text. in d. c. j. de præſcri. in vj. Sed hoc non puto verum. quia non reperitur cautũ: ꝙ aliud ſtatutũ ſit in prædio eccleſię ꝙ̃ in p̃dio priuati rõne tituli. Bene verũ qđ eſt differẽtia quo ad tẽpus inter priuatũ & eccleſiam: quia contra eccleſiam requiritur tempus quadraginta anno. in p̃ſcribenda ſeruitute continua. vbi contra priuatum ſufficit longum tempus x. vel xx. anno. vt dixi in iij. fallentia primæ concluſionis huius materie. Nõ obſtat tex. in d. c. j. quia non procedit vbi tractatur de modico præiudicio: vt in pręſcriptione ſeruitutis ſecundum communem ſolutionem docto. vt modo dixi.

Vnde ſuccedit regula quod de iure canonico in omni præſcriptione ſufficit tempus. xl. anno. cum bona fide abſque titulo. c. de quarta. & c. ſi diligẽti. de præſcri. Et ita in termi nis firmat Panor. in d. cap. de quarta. col. iiij. in princi. & in ſi. commen. vbi concludit quod leges ciuiles diſponentes de p̃ſcriptione ſeruitutis & libertatis non ſunt correcte per ius canonicum niſi reſpectu eccleſiæ quo ad quadragenariam præſcriptionem & reſpectu male fidei. Vnde ſecundum eum in foro eccleſiaſtico & in terris eccleſiæ prædicta ſeruabuntur ad vnguem. Et ſequitur alibi Cep. ſibi contrarius videlicet in c. xxiiij. incip. decimo &c. col. iij. in ſi. & ſeq. dicti tra. ſer ui. vrba. prædi. vbi referendo verba Panor. in d. c. de quarta. ad fin. formaliter dicit quod interius canonicum a ciuile etiã quo ad eccleſiam nulla regulariter eſt differentia in materia pręſcriptionis: et maxime q̃tũ ad propoſitũ præſcribende ſeruitutis. Quia vtroque iure non currit contra eccleſiã: niſi pręſcriptio quadragenaria: authẽ. quas actiones. C. de ſac. ſan. eccleſ. & d. cap. de quarta. Sed in vno tantum regulariter eſt differentia: vt dicit ipſe quantum ad præſcriptionem inter ius canonicum & ciuile: quia ius ciuile admittit præſcriptionem cum mala fide. l ſi quis emptionis §. j. C. de præſcri. xxx. anno. Quod ius canonicum nõ admittit. c. fin. de præſcri. Et in hoc ſtandum eſt iuri canonico: quia tractatur de materia peccati: vt ibi not. glo. & doct.

Ideo concludit Cepo. cum d. Abb. Panor. p̃dicta omnia ſeruanda eſſe tam de iure canonico ꝙ̃ ciuili: & tam in terris eccleſiæ ꝙ̃ imperij: & ita tenendum. Addo ꝙ opi. Panor. in d. l. ſeruitutes, reprobat expreſſe Fely.

ſe Fely. q̃uis prędicta non ad-
ducat in cap. ſi diligẽti colum.
iiij.de prę́ſcri. cõcludens quod
vbi agitur de præſcribẽda ſer
uitute contra eccleſiam nõ re-
quiritur titulus, & quod lex.in
d.cap.j.de præſcrip. locum ha-
bet etiam in rebus laicorum.
3 †Tertio limita prædictam cõ
cluſionem vt procedat in præ-
ſcriptione ſeruitutis realis. Se-
cus eſt in pręſcriptione ſeruitu-
tis pſonalis vel mixte. vt vſus
& vſusfructus:quia in iſtis prę
ſcribendis requiritur titulus &
bona fides ad inſtar immobi-
liũ.vt eſt caſus not.in l.fina. in
fin.C.de pręſcri.lon.tem. & in
l. ſi ego.§.j. ff. de publici. not.
Dyn.in cap.poſſeſſor.col. pen.
de regu.iur.in vj.& Pan. in c.
de quarta. colum. pen. de prę-
ſcrip. Et ratio eſt quia in his
tractatur de magno pręiudicio:
ex quo vſusfructus dicitur pars
dominij.l. iiij. ff. de vſuf.l. re-
cte dicimus.cũ gl.ff. de verbo.
ſigni.Not.plene Bart. in l. qui
vſumfructum.ff.de verb.oblig.
Ideo requiritur titulus prout in
pręſcriptione dominij. Iſtã
rationẽ aſsignat Paul.de Caſt.
in d.l.ſeruitutes.in fin.in prin.
dicẽs ꝙ iõ vſusfructus requirit
titulum quia eſt pars dominij
vt dictũ eſt.Sed ſeruitutes præ-
diales continue ideo non requi
runt titulum in præſcriptione
longi temporis quia non ſunt
dominium nec eius pars: cum
ſeruitus prędialis ſit quedam
qualitas fundi l.quid aliud.ſunt
iura cum gl.ff.de verbo.ſigni.
Et ſic. non dicitur tractari de
magno præiudio: ſed de leui.
Et hec ratio colligitur ex
mente Bartol.in l.ſeruitutes la-
granda. vltra med.ff.de ſerui.
tit. generali. dum aſsignat ra-
tionem:quare in pręſcriptione
rerum corporaliũ duo ſunt ne-
ceſſaria:titulus & bona fides:
ſed in præſcriptione rerum in-
corporaliũ vnum ſufficit ſcili-
cet bona fides:& eiuſdem Bar.
in l. cum de in rem verſo. col.
iij.verſic. & ideo diſtingue. ff.
de vſur.dũ diſtinguit:an tracte
tur de magno vel modico præ-
iſidicio ad p̃ſumendum titulũ.
& in l.j.§.denique. ff. de aqua
plu.arcen.Et plene dixi.ſupra
in x.q.primę partis tertię prin-
cipalis tractando materiam d.
l. cum de in rem verſo. Ean-
dem rationem aſsignat domi.
Anto.de Butri.in repe.c.perue
nit col.x.de cenſi. vbi genera-
liter tradit:quando in præſcri-
ptione requiratur titulus præ-
ſertim circa iura incorporalia
tam de iure ciuili q̃ canonico:
& diſtinguit principaliter: an
agatur de magno: vel modico
præiudicio vt ſupra:& rationẽ
iſtam dilatat. Et ante omnes
hec fuit ratio Dyn.in proprijs
terminis in dicto cap.poſſeſſor.
colum.penulti.verſi. item nun-
quid in præſcribendo vſumfru
ctum. vbi in ſpecie tractat de
præſcriptione vſusfructus: &
quæ requirantur:& plene not.
Petr. de Anchara. in cap. ſine
poſſeſsione.colum.vj. & vij.de
regu. iur. in vj poſt.Cyn.in l.
4 ij.in viij.q.C.de ſerui. † Se-
cũda ratio: quare ſeruitus vſus
& vſusfructus præſcribatur ad
inſtar immobilium eſt: quia
cum talis ſeruitus: vſus vel
vſusfructus debeatur perſone
cenſetur habere cauſam conti-
nuã.Nam licet actus ſint diſcõ-
tinui:

tinui: poſſunt talia iura perſonalia animo poſsideri & retineri: qui continuus eſſe poteſt. Ideo ad inſtar rerum corporalium & immobilium longo tẽpore præſcribuntur: in quibus ciuilis poſſeſsio: quæ præſcriptionem cauſat: animo retinetur: & ad inſtar dominij.

Ita not. declarat Bartol. in l.iuſto.§.non mutat.ff.de vſucapio. & Pau. in dicta l. ſeruitutes. in fin. princip. vbi dicunt idem eſſe in quaſi poſſeſsione iuriſditionis: vel in iure exigendi vectigal. Quia in his iuribus perſonalibus quaſi poſſeſsio retinetur animo: & dicũtur habere cauſam quaſi continuam. ſequitur Cepol. in cap. xix. tracta. ſer. vrba. prædio. colum. fin. Et vltra eum late notat Petr.de Ancha.in d.cap. ſine poſſeſsione. colum. vj. & vij.not.Bald.& Ange.in l.fin. colum.ij.C.de præſcrip. long. temp. qui tenent. cum Bartol. reſpectu vſusfructus: ſed quo ad iuriſditionẽ tenent contra Bar. quod non dicatur habere cauſam continuam: De quo per Alexan.conſil.xvj.in cauſa & lite.colum.anſepenulti. v. volumi. & latius dicetur in j.parte quinte princip.q.iij. Secus eſt in ſeruitute reali: quæ debetur fundo.l.qui alieno.§.fin. ff. de nego. geſt. quia fundus non habet animum per quem poſſeſsio retineatur. Vnde non poteſt dici ſeruitus continua: niſi ſit vſus continuus. Ita dicit Bartol.in l. prima in prin. colum.iiij.verſicu.quæro quid de poſſeſsione iuriũ realium. ff. de acquiren.poſ. Cum ergo in his ciuilis poſſeſsio non retineatur animo: pręſcribit ipſe fundus l.qui fundum.ff. quemadmod.ſer. amit.& non perſona. & ſic non exigitur titulus: quia non potuit fundus ſibiipſi prouidere de titulo vt dixi ſupra circa princ. huius vlt. q.

5 .† Et ideo in ſeruitutibus realibus non cauſatur præſcriptio ex poſſeſsione ciuili ſicut in re corporali. vt vult Bartol. vbi ſupra. Et clarius Bald.in.§.ſi quis de manſo.colum.iiij.in ti. de contro. inue. per text. in l. qui fundum. ff. quemad. ſerui. amit.& latius in ſua repe.d.l. fin.C.de præſcrip.lon.tem.col. penul.quę imprimi ſolet de per ſe vbi late examinat an ſit dare ciuilem quaſi poſſeſsionem in ſeruitutibus et iuribus incorporalibus.& ſequitur Bart.in d.l.j.ff.de acqui.poſ.& ibi plene tractat de præſcriptione vſusfructus.colum.xv. & xvj. & firmat prædictam concluſionẽ quod vſusfructus præſcribitur longo tempore. per text.in d.l.fina.in fine quia dicitur habere cauſam continuã & vſuſfructuarius poſsidet ius vſusfructus ciuiliter animo vt prædixi. Stat igitur concluſio quod vſus & vſusfructus præſcribitur ſpacio longi temporis cum titulo & bona fide ad inſtar immobilium. dicta leg. fin. in fin.Cod. de præſcriptio. long. tempo. per quem dixit Bald. in l. ſecunda colum. ſecunda verſicul.quæro ergo.C.de ſeruitu. & aqua: quod in iuribus perſonalibus præſcribendis non requiritur tempus: cuius initij memoria non extat: ſed ſufficit illud tempus: quod requiritur in p̃ſcriptione

rerum

rerum corporalium. Nec in tali præſcriptione requiritur ſciētia & patientia aduerſarij, put nec in præſcriptione immobilium: vt ibi probatur. Et hanc concluſionem firmat Areti. in §. eque. col. pe. verſicu. quæro quanto tempore. inſti. de actio. & ante ipſum Nico. de Neapo. in vij. qō. & Ioan. Fab. col. vij.
6 licet Areti. non referat. †Et dicit ibi Ioan. Fab. col. v. quod in ſeruitijs & præſtationibus perſonalibus ſufficit præſcriptio longi temporis per l. litibus. C. de agri. & cenſi. lib. xj.

Quod intellige mediante titulo & bona fide: prout in vſufructu. Sed ſine titulo præſcribuntur vſusfructus & ſimilia iura perſonalia cōcurrente bona fide ſpacio triginta an. exēplo dominij. iuxta l. ſi quis em ptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. anno. Ita decidit Cyn. in d. l. ij. in vj. q. C. de ſerui. & ſequuntur Bal. & Ange. in d. l. fi. col. ij. C. de præſcri. long. tempo. Pau. de Caſt. in d. l. ſeruitutes. & Cępol. in d. c. xix. colū. fin. vbi plene declarat: quæ ſit differentia inter ſeruitutem prædialem & perſonalem quo ad præſcriptionem: & concludit quod concurrente titulo nulla eſt differentia: quia ita præſcribitur ſeruitus prædialis diſcontinua cum titulo: ſicut ſeruitus perſonalis: & titulus ſufficit in vtraque habitus a non domino cum poſſeſsione vel quaſi lon. tempo. Sed vbi non interuenit titulus bene eſt differētia: quia ſeruitus realis diſcontinua regulariter non pręſcribitur: niſi per tātum tempus ꝙ non extat memoria in cōtrarium. Sed in ſeruitute perſonali ſufficerent triginta anni: & ſic longiſsimū tēpus. vt no. Cy. in d. l. ij vj. q.

Et intellige: vt dixi de titulo habito a non domino. Quia non eſſet opus præſcriptione: ſi a vero domino titulus haberetur: ſed ſtatim ſeruitus quęſita vel vſusfructus quæſitus eſſet. l. ſequitur. §. lana. ff. de vſucap. Et declarat Cepo. vbi ſupra. et in d. c. xx. circa fi. ij. col. De qua materia vltra pſatos doct. vide plenius ꝙ alibi per d. Anton. de Butr. in rep. cap. peruenit. colum. ix. & x. de cenſi. vbi late tractat: qualiter: & quanto tempore pręſcribantur iura incorporalia perſonalia vel mixta: vt vſus: vſusfructus
7 et ſimilia. † Et dat pulchrū intellectum ad tex. in d. l. fi. in fi. C. de pręſcri. lon. temp. dicens ꝙ procedit in vſufructu formato ideſt conſtituto ab eo qui putabatur dominus. Tunc. n. talis vſusfructus formatus ſiue titulatus pręſcribitur ſpacio lon. tēp. cum titulo & bona fide ad iſtar immobilium: non adhibita diſtinctione ſcientie vel ignorantie: ſed in vſufructu formando ideſt non titulato nec conſtituto: quę præſcribitur annis triginta. vt vult Cy. vbi ſupra bene exigitur ſcientia ſecundum Butri. ibi. quod tamen nō puto verum per id quod no. Pau. de Ca. in l. ij. in vlti. apoſt. C. de ſeruit. & aqua. vbi vult. ꝙ longiſsimum tempus ſupplet defectum tituli: & operatur idem quod titulus in pręſcribēda ſeruitute: vt nō requiratur ſciētia & patientia. Et ſequitur Cep. in d. c. xx. col. ij. & iam dixi ſupra. Tū qa ex quo vſusfructus

præ-

pſcribitur ad inſtar immobiliũ videlicet longo tempore cum titulo & bona fide d.l.fi. in fi. & longiſsimo ſine titulo cum bona fide d.l.ſi quis emptionis. §.j.vt vult Cy. in d. l.ij.in vj. queſtio.C.de ſeruitu.& dixi ſu-
8 pra. Certum eſt † quod pręſcriptio lõgiſsimi temporis triginta anno.currit contra ignorantem l. ſicut. C. de præſcri. xxx. anno. & ibi not. Bald.in ſpecie:ſalua tamen reſtitutione in integrum vt dicetur infra in q.xxix. Sed ſolet dubitari ꝑ intellec.tex.in d.l.fi.in fi.C.de præſcri.long.temp.vtrũ loquatur de pſcriptione vſusfructus extinctiua vel acquiſitiua.Bar. in d.l.iuſto.§.non mutat.et in l. iij.§.ex contrario.ff.de acquir. poſ.tenet quod loquatur de præſcriptione acquiſitiua. Et hec eſt cõmunis opi. vt ibi atteſtatur Iaſ.colũ.iij.circa fi. & ſeq. verſi. circa ſecundã concluſionem.vbi hoc dubium late examinat poſt Areti. vario modo ponderans illum tex.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Seruitus iuris paſcendi maxime per vniuerſitatem qualiter & quanto tempore præſcribatur.*

2 *Vniuerſitati qualiter acquiratur poſſeſſio.*

TERTIO principaliter quæro. In ſpecie circa hanc materiam præſcriptionis
1 ſeruitutũ.† Qualiter & quãto tempore præſcribatur ſeruitus iuris paſcendi maxime per vniuerſitatem & qualiter acquiratur quaſi poſſeſsio talis ſeruitutis ſeu iuris paſcendi vniuerſitatis. Iſtam q.quotidianam pulchre examinat Cep.in trac.ſerui.ruſti.prędio. ſub rub.de ſer.iur.paſcen. colum.vij.& viij.vbi ſingulariter loquitur. Dic vt ibi per
2 eum. † Et qualiter poſſeſsio acquiratur vniuerſitati.Et quæ requirantur vltra ibi not. vide eleganter p Bal.conſi.ccclxx. præmittendum eſt.iij. volũ. & per d.Petrum Phil.Corne.cõſ. xlvj. in cauſa vertente inter vniuerſitatem caſtri. iiij. colũ. iij.vol.et eundem Corne. conſ. cxlviij. viſo quodam prothocollo.vlt. col.j.volũ.& Cuma. conſi.clviij.viſiis inſtremento. col.ij. circa fi.& ſe.& pulchra verba Bald.poſt glo.in l.ſicut. in fi.ff.q cuiuſ.vniuer.no.quæ refert et ſequitur Fran.cur.cõſ. lxxvj.ſuper motiuis,col.fi,poſt med.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Seruitus aqueduct. ſeu aque ducende quanto tempore præſcribatur.*

2 *Ius ducendi aquam per locum publicum eſt de reſeruatis principi.*

3 *Aqueductus præſcriptio inducitur per fluxum aque per ſe decurrentis.*

4 *Aqueductus ſeu eius ſeruitus quanto tempore amittatur.*

QVARTO

QVARTO quæro.
1 † Quanto tẽpore præſcribatur ſeruitus
2 aqueductę ª ſeu ius aqueducendæ. in hac quæſtione concludo ꝙ ſi aqua ſit priuata et ducatur ex priuato ſeu per locum priuatum iure ſeruitutis præſcribitur ſpacio long. tempo. abſq; titulo cum bona fide quia dicitur habere cauſam continuam. l.ij.& ibi plene not.glo.& docto.C.de ſeruitu.& aqua:& l.ſi quis diuturno. ff.ſi ſeruitu.vendi. Si vero aqua ſit publica: & ducatur ex publico: requiritur tantum tempus: cuius initij memoria non extet in contrarium. Caſus eſt not. in l.vſum aque. C.de aquedu. lib. xj. & ibi no. Bar.& in l.diligenter. eo.titu. Item ius aque ducendę acquiritur conſuetudine. vt l.j.§.deniq;.& ibi glo.& doct. ff.de aqua plu. arcen. Iſtam doctrinam tradit Cæpo.in tract.ſerui. ruſti.prædi.ſub rub. de ſerui. aquedu.in iiij.q.prin. colum.vij.et plenius col.xxij. verſi.quot autẽ.vbi ponit omnia requiſita ad iſtam præſcriptionem . Dic vt ibi per eum. Qui etiam ponit quid ſi ſeruitus aqueductus non habeat cauſam continuam: quia aqua non ducitur quotidie: nec duci pōt: ſed per interualla. Concludens ꝙ tunc requiritur tm̃ tempus cuius initij &c. ,put in alia ſeruitute diſcontinua: niſi allegetur titulus p̃ſumptus ex curſu & patientia lon. tẽp.vt dixi ſupra in j.quæſtio- huius partis & materiæ. Idẽ eſt: ſi agatur de præſcribendo iure ducendi aquam per locum publicum: ſicut ſi aqua ducatur ex publico: quia vtroq; caſu requiritur tantum tempus: cuius initij &c. vt conſuluit Areti. conſi. xxx. viſo themate. col. iij. ver.ſed quia forte.vbi con-
2 cludit † ꝙ cũ ius ducendi aquã per locum publicum ſit de reſeruatis principi. vt l.ſi in publico.§.fi. ff. de aqua plu.arcẽ. No.plene Bar.in l. quominus. in xiij.q. ff.de flumi.Ideo non præſcribitur niſi ſpacio tanti temporis cuius initij memoria non extat. Et de hoc eſt caſus: ſecundum eum in l.hoc iure.§. ductus aque. ff. de aqua quoti. & æſti.iuncta l.permittitur.eo. tit.Et declarat gloſ.in d.l.ij.C. de ſerui.& aqua. Et late diſputat Bar.in d.l.quo minus. in ij. qō. Et hanc concluſionẽ confirmat Are. per regulam quæ habet quod reſeruata ſoli principi in ſignum priuilegij non præſcribuntur niſi ſpacio prædicti temporis. cap. ſuper quibuſdam.§.præterea. de verbo. ſig.Et plene declarat Panor.in c.cum nobis.col.pen. & fin.de præſcri.No.Bar.in l.ſi publicanus.§.fi. ff.de publica. Et plenius Bal. in c.j.col.ij.quæ ſint regal.& plene dicetur. in j.par-
3 te quinte prin.q.iij. † Et nota ꝙ præſcriptio aqueductus inducitur per fluxum aque per ſe decurrentis: vt eſt caſus no. in l. qui fundum. ff. quemad.ſeruit. amit.& in l.j.§.quæſitum.ff.de aqua quoti.& ęſti. No. Cæpo. in tract.ſeruitu.ruſtic.pręd.ſub rubri, ſeruit. aqueduc.col.viij.

a Adde Bal. in re pe. l.fina. col. xix. C.de pręſcrip.lon. tempo.

Quod

Quod eſt verum ſi aqua a principio fuit ducta iure ſeruitutis. Si autem aqua labatur vel ducatur iure facultatis nunquam præſcribitur etiam per mille annos: vt plene per Cæp. in loco præallegato. colum. xxj. & xxij. vbi late declarat quando dicatur aquam diſcurriſſe iure facultatis: & non iure ſeruitutis: & dicit ꝙ quando aqua per ſeipſam fluit ſeu diſcurrit nec interuenit aliqs hominis vſus vel factum. Puta quia per venas ſubterraneas aqua de fundo ſuperiore diſcurrit ad fundum meum inferiorem. Dicitur tunc fuiſſe ducta. vel competere ius facultatis. Et hoc caſu ſi duceretur etiam per mille annos: non diceretur mihi ſeu fundo meo acquiſita aliqua ſeruitus: quia aqua per ſe fluẽs nõ poteſt inducere præſcriptionẽ ſeu conſuetudinem cum in præſcriptione ſeu conſuetudine requiratur ꝙ interueniat aliquis actus hominis. Quo principiato: ſufficit aquam per ſe fluere.
a d. l. qui fundum [a] vt eleganter dicit Bal. in c. j. §. ſi quis de mã ſo. col. iij. in titu. de controuer. inueſti. Et ſequitur Cæp. vbi ſupra. Quãdo aũt dicatur quis eſſe in poſſeſsione aque ducendę vide per Cęp. in loco præ-
4 alleg. col. xxj. †Quãto autẽ tpe amittatur ſeruitus ſeu eius aqueductus & ſic præſcribatur extinctiue: no. plene Bart. in l. quominus colum. antepenul. ff. de flumi.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ius lignandi ſeu boſcandi quanto tẽpore acquiratur.*

2 *Allegatio tituli ex lõgo tpe non valet niſi probetur vſus iuris.*

1 QVINTO quæro. †Quanto tẽpore acquiratur ſeu præſcribatur ius lignãdi ſeu boſcãdi. Iſtam. q. late examinat. d. Petrus Phi. Corn. conſi. ccxciiij. multa in medium. viij. ix. x. & xj. col. iij. vol. vbi in x. colum. ver. eſt inſuper aduertendũ cõcludit ꝙ non præſcribitur niſi ſpacio tanti temporis: cuius initij memoria non extat: quia habere dicitur cauſam diſconti-
2 nuã. & †ꝙ vbi quis ſe fundat ex longo tempore allegatione tituli non valet niſi probet qđ fuerit vſus illo iure lignãdi vel paſturandi communi vel commune repreſentantibus ſcientibus & patientibus &c. vt ibi latius per eum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Seruitus perſonæ an poſſit præſcribi.*

2 *Liber homo ꝙ nõ poſſit præſcribi quomodo intelligatur.*

3 *Præſumptio l. cũ de in rẽ ver. non habet locũ in ſeruitute liberi hominis.*

4 *Liber hõ poſſideri nõ poteſt ergo nec præſcribi.*

5 *Homagiũ ad hoc*

a Adde ꝙ illũ text. pulchre declarat Paul. de Caſt. in l. ſi ædes. §. libertas. ff. de ſer. vr. p̄dio. & dicã in ſeq. membro præſcriptionis libertatis. ĩ iij. queſtio.

vt probetur non ſufficit probare tanto tempore fuiſſe præſtitum niſi probetur pro homagio fuiſſe præſtitum.

SExto principaliter quęro
1 †poſtquam viſum eſt de pręſcriptione ſeruitutum quę cõcernunt res: an poſsit pręſcribi ſeruitus perſonę. Puta ꝙ qs ſit homo meus. d. Petrus Iacobi in ſumma ſeu practica ſua in forma libelli de pręiudiciali in rem actione. col. ij. determinat: quod ex pręſcriptione alicuius temporis non poteſt acquiri. Quod quis ſit homo meus etiã per tantum tempus: cuius initij memoria non extat: per l. cum ſatis. §. cum autem. C. de agri. & cenſ. & l. eũ qui. C. de fund. rei priua. lib. xj. Pro qua concluſione vltra eum facit tex. in l. vſucapionem. ff. de vſuca. vbi dicitur. ꝙ liber homo vſucapi non poteſt: & in l. fi. C. de præſcrip. long. tempo. quæ pro liber. &c. vbi videtur caſus iuncta glo. Sed contrarium late decidit. d. Iacobi. de ſan. Geor. in ſuo tract. de homag. col. iiij. vltra med. & ſeq. licet de prædicta deciſione. d. Petri mẽtionem non faciat vbi concludit. quod ſi de homagio antiquo nõ apparet aliquod inſtrumentum & teſtes deficiunt. Sed allegatur cõſuetudo ſeu vſus cũ lapſu temporis. Puta quod talis res ab antiquo cõſueuit teneri ſub homagio talis domini: vel ꝙ talis. Puta Petrus & ſui deſcendentes ab antiquo reputati fuerunt ſemper homines talis dñi. Tunc eſt aduertendum ſecundũ eum: ꝙ aut allegatur tẽpus cuius initij memoria nõ extat in contrarium. Et tunc facta probatione de tanto tempore: erit ſufficiẽter probatum homagiũ: quia tale tempus habet vim tituli ſeu priuilegij. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. & æſti. & c. ſuper quibuſdã. §. præterea. de verb. ſig. Aut allegatur tempus ſolum. xxx. vel xl. anno. quod talis tanq̃ homo meus præſtitit mihi ſeruitia. Et tunc facta probatione de tanto tempore videtur eſſe ſufficienter probatum homagium. l. cum ſatis. §. cum autẽ. C. de agri. & cenſi. lib. xj. & l. eum qui. C. de fund. rei priua. & l. iubemus. C. de fund. reipu. eo. lib. xj. facit ſecundum eum regula. l. ſicut. & l. omnes. C. de præſcript. xxx. vel xl. anno. & habetur per Specu. in titu. de feudis. §. quoniam ſuper homagijs. verſi. tertio quæritur. Nam & tanto tempore acquiritur ius vaſalliticum. c. ſi quis per xxx. in titu. ſi de feu. fue. contro. Subdit præfatus doctor hæc verba. Eſtote tamen cauti in practica: quia non ſufficeret articulare vel probare ꝙ talis. p. xxx. vel xl. annos pſtitit mihi ſeruitia. Sed oportet articulare & probare ꝙ illa ſeruitia mihi præſtitit tanq̃ homo meus ratione homagij vel ratione feudi. Alioquin nõ eſſet cõcludens probatio. Quia potuiſſet mihi præſtare tanquã amicus. Facit optime quod not. Inno. in c. cũ eccleſia. de cauſa poſ. & propri. Aut allegatur minus tempus puta. x. vel xx. anno.

anno. & dubitatur an probatio tanto tempore dicatur ſufficiēter probatū homagiū. et in hoc pręfatus doc. refert varias opi. Nam glo. in d. l. cum de in rem verſo. in gl. magna. in fi. ſub dubio tū forte. ff. de vſur. dicit ꝙ iſtud tempus. x. an. ſufficit dummodo allegetur titulus homagij. Et ad probādum ipſum homagiū inducatur tempus. x. an. quia probato tanto tpe præſumitur titulus allegatus per illā l. cum de in rem verſo. Sed vt ipſe refert gloſ. tenuit contrarium. in l. ij. C. de inge. manu. & Cyn. in l. ſi certis annis. in ix. q. C. de pac. dicit ꝙ iſta gl. vlt. eſt verior. Bartol. autem in d. l. cum de in rem verſo. in vlt. q. tenet glo. ibi Quod ſufficiat tempus. x. an. per l. ſolent. in fi. ff. de offi. procon. & lega. Et faciunt ſecundum eum not. per Bar. in l. litibus. C. de agrico. & cenſi. & per Bald. in l. j. circa. iij. col. ver. pone ego tanquam vaſallus. C. de fideicom.

Et tandem concludit præfatus doct. quod conſulendo teneret opin. Bart. attento ꝙ glo. in d. l. cum de in rem verſo. idem tenet. Nam ex quo per x. annos pręſtitit mihi ſeruitia tanquam homo meus ego conſtituo in quaſi poſſeſsione illius homagij: et illa pręſumptio fundat intentionem mei agentis: niſi reus conuentus probet ſe liberum hominem l. circa. ff. de probatio. & l. moueor. ff. de ſer. expor. facit quod habetur in c. quærelam. de electio. Ita concludit domi. Iacobi. vbi ſupra. Addo circa hoc vltimū. quod contrarium tenuit Bart. in d. l. ſolēt. §. j. in fi. com. & in d. l. litibus. videlicet qd requirātur triginta anni ad præſcribendum homagiū quia hic tractatur de mutatione ſtatus: & ꝑ conſequens de magno præiudicio. Et hæc eſt communis opin. vt concluſi. in iij. parte princi. col. xvj. ver. & primo.

2 † Non obſt. ꝙ liber homo præſcribi nō poſsit. d. l. vſucapionē. et quāuis longinquitate temporis. vt dicit tex. in d. l. fi. C. de pręſcriptio. quę pro liber.

Ad hoc. n. reſpōdeo. ꝙ verū eſt ratione totalis ſeruitutis: vt in totum amittat libertatem & fiat ſeruus: ſecus ratione homagij: quia homo alterius non eſt ſeruus ſed dicitur liber homo & ingenuus & pōt teſtari de bonis proprijs niſi aliter ſe habeat cōſuetudo. vt pulchre no. Bal. in l. j. C. de cre. decuri. lib. vj. codicis: allegans ad hoc gl. ſingula. ſecundum eum. inſtitu. de iure perſo. Et hęc dicit eſſe bene notandum & ſic poterit præſcribi homagium: ſed nō libertas liberi hominis. quia liber homo nulla tēporis longinquitate pręſcribitur: vt efficiatur ſeruus. d. l. fina. C. de præſcrip. long. temp. quæ pro libe. etiam per mille annos ſecundū glo. in l. ingenuum. C. de inge. manu. Et late firmat Sali. in d. l. fin. concludens per plura

3 circa fi. † quod præſumptio. l. cum de in rem verſo. non habet locū in ſeruitute liberi hominis. vt ibi latius per eum. Et not. optime Bald. in l. j. paulo ante finem. C. ne rei domi. vel templo. vbi aſsignat rationem quia præſcriptio ſine poſſeſsione non procedit.

4 † Sed liber homo poſsideri non poteſt. l.

 liber

liber homo. ff. de acquir. ret. do. Ergo nec præſcribi. & ſequitur Ioan. de Pla. in l. ſi quis decurio. la. iij. ad ſi. commenti. C. de decur. lib. x. Adde vltra prædicta. ꝙ aliquis non poteſt præſcribi in monachum in ſeruum: quia nec poſsideri. Bald. in c. ſi diligenti. circa fin. pen. colum. an poſsit præſcribi homagiũ. Et iſtam q. late tractat. Spe. in tit. de feu §. quoniã ſuper homagijs. col. ij. & iij. in iij. q. vbi format q. vtrum temporis longinquitate quis homo alterius efficiatur puta recipiẽdo ab illo per triginta annos ſeruitia per an. xxx. præſtari ſolita: vbi fortiter arguit ad partes. & tandem concludit ſecundum Martinũ de Fano. ꝙ ſi ad probandum homagium ſola tẽporis longinquitas inducitur aut inducit tẽpus. xxx. vel xl. an. & eo caſu ſufficit dũ tamẽ tãquam ab homine meo & nõ tanꝙ̃ ab amico ſeruitia recepe
5 rim. † Verũtamẽ ad probandũ homagium non ſufficit probare tanto tempore fuiſſe præſtita: niſi probetur pro homagio præſtita fuiſſe per iura ibi per eum allegata. et ratio quare homagiũ præſcribatur. xxx. an. eſt ſecundum Spe. quia licet homo vel vaſallus non ſeruiat cõtinuæ ſeruit tñ quaſi continue. Ex quo enim homo legitimus ſemel præſtitit debita ſeruitia: quia in ea cauſa eſſe videtur. vt quandocũque requiratur debeat ſeruire & ſic quaſi continuã cauſam habet vnde pręſcribi põt. ſi aũt inducitur tp̃s decẽ vel viginti an. ad probationẽ homagij: hoc non ſufficit qa talis p̃ſcriptio ſine titulo nõ procedit ꝗ non põt haberi in hoĩe libero qa eius nullũ eſt cõmerciũ: ſubdit Specu. ſi tñ aliquis ꝑ x. vel xx. an. pręſtitit mihi ſeruitia tanꝙ̃ homo ligius poſſum allegare cãm interueniſſe, dicẽdo: tu es homo meus & per ſtipulationẽ promiſiſti mihi ſeruitia facere quæ hoĩes ligij dominis ſuis facere debent & ꝙ ita fuerit probo ex tẽpore: qa non eſt veriſimile ꝙ tanto tempore præſtitiſſes: niſi cauſa homagij interueniſſet. & ita ex curſu temporis pręſumetur cauſæ præſumptio.

SVMMARIVM.

1 *Actioni confeſſoriæ & negatoriæ quæ competunt ſeruitute & libertate quanto tempore præſcribatur.*

2 *Negatoria quæ competit pro tuenda libertate neceſſario extinguitur per præſcriptionem ſeruitutis.*

3 *Confeſſoria quomodo & quo tẽpore præſcribatur.*

1 SEPTIMO quęro. † Quanto tẽpore pręſcribatur actioni confeſſorię et negatorię: qui competunt pro ſeruitute & libertate. Dic vt plene hř per gloſ. & doc. in l. corruptionẽ. C. de vſufruc. et in l. j. §. ad hoc. C. de annа. excep. vbi etiam traditur quanto tp̃e amittatur actio perſonalis cõpetens pro ſeruitute conſtituenda: & per glo. Bart. Pau. de Caſt. & alios in l. ij. ſuper

per verbo quæſt. C. de ſeruit. et aqua. Et veritas vř ꝙ duret ne gatoria: donec ſeruitus ſit legi
2 time præſcripta. †quia per pręſcriptionē ſeruitutis neceſſario extinguitur negatoria quæ cōpetit pro tuenda libertate. Et de præſcriptione cōfeſſoriæ & actionis perſonalis cōpetentis pro ſeruitute conſtituenda not. Iaſ. in. §. æque. col. vj. & vij. in antiq. impreſ. & v. & vj. in noua. inſti. de actio. & ibi Nic. de Neap. in ix. quæſt. concludens:
3 †quod confeſſoria pręſcribitur decem annis inter præſentes et viginti inter abſentes ab habēte bonam fidem: poſt gl. in d. §. ad hæc. Et eam opi. tenet But. in repe. c. peruenit. colū. xxvj. de cenſi. Et de præſcriptione negatorię tangit Nic. de Neapo. in d. §. æque. colū. vij. circa fin. verſic. vlterius quæro. vbi plura adducit.

SVMMARIVM.

1 *Quaſi poſſeſ. iurium incorporalium qualiter acquiratur.*
2 *Seruitutis præſcriptio non pōt per ciuilē poſſeſſionem cauſari.*

1 OCTAVO iuxta præmiſſa quæro. † Qualiter acquirat quaſi poſſeſsio iuriū incorporalium quæ neceſſario requiritur ad illorum præſcriptionem: ſicut poſſeſsio in corporalibus. c. ſine poſſeſsione. & ibi in ſpecie declarat Dy. col. j. de regu. iur. in vj. Iſtam materiā plene tradit Bar. in l. j. §. hoc interdicto. col. ij. ver. ſecūdo not. ff. de itin. actuq; priua. Bal. in l. ij. col. vj. C. de ſeruit. & aqua. vbi etiam tractat qualiter perdatur iſta quaſi poſſeſsio. Et de hac materia late not. Inno. But. Panor. Cano. in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. Inno. & Cano. & c. bone. el ij. de poſtu. præla. vbi tangunt in ſpecie qualiter acquiratur quaſi poſſeſsio iuris eligendi. not. Areti. in. §. æque. colum. penul. inſtitu. de actio. & diffuſe Cæpo. in tracta. ſeruitu. vrba. prædio. c. xx. colum. iij. verſi. quintum &c. & vide bonum text. in cap. j. §. ſi vero in illis verbis duabus ſeu tribus acceptionibus quietis quaſi poſsideat. in titu. quid ſit inueſti. & ibi not. Bald. & do. Præpo. Et vltra prędictos plene not. Pet. de Anch. in cap. ſine poſſeſsione colum. vj. & vij. de reg. iur. in vj. vbi late ſcribit qualiter acquiratur quaſi poſſeſsio iurium incorporalium & an ſeruitutibus & iuribus incorporalibus pręſcriptio procedat ex quaſi poſſeſsione ciuili & naturali. de quo per Bal. in. §. ſi quis de manſo. in titu. ſi de feu. fue.
2 controuer. qui dicit† ꝙ pręſcriptio ſeruitutis nō cauſatur per poſſeſsionem ciuilem prout in re corporali: ſed ex naturali: quia fundus ipſe pręſcribit qui nō habet animum. l. qui fundū. ff. quemad. ſeruit. amit. De cuius. l. intel. vide in iij. q. partis proxime ſequentis. & de hoc latius notat ipſę Bald. in repe. l. fina. colum. xv. & xvj. C. de pręſcrip. long. tempo. vbi late examinat an in ſeruitutibus & incorporalibus ſit dare ciuilē

a De præſcriptione ſeruitutis et libertatis: et quare in acquirenda ſeruitute diſcontinua requirat tẽpus: cuius initij &c. & in perdenda ſufficiant decẽ vel uiginti anni: vide ꝑ Bal. in repe.l.ſi.co. ſi.C.de p̃ſcri.lõ.tẽ.

quaſi poſſeſsionẽ ex qua præſcriptio cauſetur & refert varias opi. dic vt ibi. Et qualiter acquiratur quaſi poſſeſſio ſeruitutis ĩ ſeruitutibus tã affirmatiuis quã negatiuis: maxime aqueductus et iuris eligendi: & notat plene idem Bald. in repe.d.l.ſi.col. xvij. verſi. venio ad q̃ſtiones. Et qd operetur quaſi poſſeſsio ſeruitutis vide ibi ꝑ eũ. colum. xviij. Et per hoc remanet expedita ſecunda pars huius quartæ partis principalis in qua non impertinenter tractari potuiſſet de prę́ſcriptione aliorum iurium incorporalium vt iure dictionis iurepatronatus iuriſeligendi & ſimilium. Sed reſeruo de iſtis congruentius pertractandũ in quinta parte principali huius tractatus in qua ſigillatim infotmabo quæſtiones in ſpecie.

SVMMARIVM.

1 *Præſcribere libertatem eſt occidere ſeruitutem.*

Oſtquam ſupra late vidimus de præſcriptione ſeruitutis ſequitur videre de eius contrario videlicet de præſcriptio-

1 ne libertatis. † Præſcriptio enim libertatis eſt occidere ſeruitutem ſcdm gl. & Bar. in l.ſi edes.§.libertas.ff.de ſeru. vrb. prædi. & ſic capio tertiã partẽ huius quartę principalis.

SVMMARIVM.

1 *Libertas ſeruitutis qualiter & quanto tempore præſcribatur.*

2 *Seruitus ruſtica aut vrbana quomodo amittatur.*

3 *Seruitus naturaliter diſcontinua licet non præſcribatur niſi tanto tempo.cu.ini.&c. tamen amitti poteſt & libertas talis ſeruitutis præſcribi.*

Et primo q̃ro.
1 † Qualiter præſcribatur libertas ſeruitutis & quanto tẽ-
2 pore. [2] Dic: ꝙ aut agitur de ſeruitute cõſtituẽda ſeu formanda & tunc: quia pro ipſa cõpetit actio perſonalis: non põt amitti anteq̃ ſit cõſtituta: nec præſcribitur huic actioni pſonali minori ſpacio triginta annorum ſecundũ me- 1
tam actionum perſonalium: vt eſt tex. cũ gl. in l.ſi partem.in princ.ff.quemad. ſerui.amit.& plene not.glo. & doct.in l.corruptionem. C. de vſufru. bene facit.l. itinere. iuncta glo. ff.de ſerui.ruſt.prẹ́d.& tex. in l.titio vſusfructus.in prin.ff.de cond. & demõ.vbi dicitur ꝙ non põt deſinere.qd non incepit: et tex. in c.

in c.ad diſſoluẽdum. cum gl.in verbo accuſari. de deſpon.impu.quæ adducit multa ſimilia. & ita declarat d. Ant.de Bu.in repe.c.peruenit.col.xvij.de cẽſi. Aut vero agitur de tollenda ſeruitute iam conſtituta & tũc aut ſeruitus habet cauſam cõtinuam ideſt in propoſito:qa quis quotidie vti poſſit ſine alterius diebus aut noctibus ex forma conſtitutionis quia non habet interualla annorum mẽſium vel hebdomadarum:licet habeat interualla dierum vel horarum & ſui natura ſit diſcõtinua vt ſeruitus itineris & vie & amittitur decem annis inter præſentes & viginti inter abſentes per non vſum. Aut vero ſeruitus habet cauſam diſcõtinuam ideſt in propoſito interualla annorũ mẽſium vel hebdomadarum ex forma conſtitutionis quo ad vſum: & tunc amittitur duplicato legitimo tẽpore non vtẽdi ideſt viginti annis:tã inter p̃ſentes q̃ inter abſentes. Et iſtud tempus ſufficit: licet aliqui dixerint quod hoc caſu inter abſentes requiruntur quadraginta. Sed communis opi.gl. & doct. eſt quod ſufficiant ſemper viginti iſto caſu. Sed propter interualla dierum vel horarum non fit duplicatio. Iſta habentur in l.pe. & fi.vbi tex.cum glo.C.de ſerui.& aqua. & in l. ſi ſic.& ibi notãt gl.& doct. maxime Pau. de Caſt.ff. quemad.ſerui.amit. Et ibi eſt glo.no.de ſeptimana in gl.fi.quam doc.communiter

2 ſequuntur. † Hæc procedunt in ſeruitute ruſtica ſimpliciter: quia illa amittitur p non vſum ſola negligentia non vtentis tẽpore legitimo iuxta prædicta. Sed in amittenda ſeruitute vrbana:& ſic in præſcribenda libertate talis ſeruitutis requiritur aliud:quia illa per nõ vſum ſola negligentia non amittitur quouis tẽpore. niſi interueniat contrarium factum præſcribentis libertatem. Hanc differentiam inter ſeruitutem ruſticam & vrbanam facit tex no.in l. hæc autem iura.quæ eſt.l.iij.ff. de ſerui.vrba. prædi.& ibi ponit exemplum:& notant Bart. & omnes. Hæc omnia late tractantur licet magis inuolute Inno. & Cano. in d.c.de quarta. maxime Panor.circa fi.de pręſcrip. vbi primo tractant qualiter ſeruitutes & conſimilia iura incorporalia acquirãtur. Secundo qualiter perdantur.

Et notat diffuſe Cæpol.in ſæpe alleg.tracta. ſer.vrb.prædi. c.xxiiij.incip.decimo & vltimo principaliter &c.Referens dicta Cano.in d.c.de quarta.& plura alia.col.j. verſi.item ſeruitus. cum tribus colũ.ſequen.

Et vltra eum plene d.Anto. de But.in repe. c.peruenit.col. xvij. de cenſi. vbi dicit q̃ ex parte præſcribẽtis libertatem non attenditur: an ſeruitus ſit continua vel diſcõtinua ſui natura. Sed an habeat interualla vel non: vt dictum eſt ſupra. Et hoc modo in propoſito dicitur habere cauſam continuam: ſi nõ habeat interualla pędicta. vel diſcõtinuã:ſi habeat:& ita loquitur tex.in d.l.ſi ſic.ff.quẽ ad.ſerui.amit.Et ſic loquuntur Cano.in d.c.de quarta:vbi per Panormita.ad fin.commen.

3 † Ex quo not.quod licet ſeruitus naturaliter diſcontinua

non præſcribatur: niſi tanto tē pore: cuius initij &c. vt plene notant glo. & docto. in l. ſerui- tutes la granda. ff. de ſerui. tit. generali: tamen perditur: & libertas talis ſeruitutis præſcribitur long. temp. Ita dicit Pau. de Caſtr. in d. l. ſi ſic. & refert Cæpo. in d. c. xxiij. col. ij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Contra eccleſiam regulariter præſcribitur xl annis indiſtincte.*

SECVNDO quęro. † vtrū iſta duplicatio temporum fiat quo ad eccleſiam in pręſcribēda ſeruitute habente prædicta interualla. Cano. in hoc varie loquuntur. Sed magis cōis concluſio eſt quod iſta duplicatio non fiat reſpectu eccleſiæ: quia contra eccleſiā regulariter p̄ſcribitur quadraginta annis indiſtincte abſq; aliqua duplicatione: vt concludit Panor. in d. c. de quarta. col. iij. & iiij. poſt relatas opi. & longam diſputationem: & ſequitur Felyn. col. antepenul. & firmat Cæpo. in loco præallegato.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Libertas ſeruitutis an de iure ciuili poſſit præſcribi cum mala fide.*

2 *Libertas ſeruitutis præſcribitur longo tempore & negligentia non vtentis.*

3 *Differentia quæ ſit inter ius canonicum & ciuile quantum ad præſcriptionem.*

Præſcribens habet iuris præſumptionem pro ſe.

5 *Præſcriptio tam canonica quā ciuilis nunquam valet abſq; bona fide.*

6 *Dominus habens malam fidem an dicatur præſcribere: aut fundus ipſe ſeruiens.*

7 *Vbi agitur de præſcribenda libertate non tractatur de conſeruando iure quæſito ſed de extinguendo libertatem,*

8 *Bona fides requiritur tam in præſcriptione libertatis quàm ſeruitutis.*

TERTIO quæro. 1 † Vtrum libertas ſeruitutis poſsit præſcribi cum mala fide iure ciuili. Caſus eſt clarus ꝙ ſic in l. ſequitur. §. ſi viā. ff. de vſucap. q̄ lex ciuilis cōſiderat ſolā negligentiā non vtentis: vt ibi not. Bart. & in d. l. hæc aūt iura. & Bal. in l. ſicut. col. ij. vltra med. C. de p̄ſcrip. xxx. vel xl. an. di
2 cēs p tex. in d. §. ſi uiā: † ꝙ libertas ſeruitutis ſemper præſcribitur lōgo tēpore: & ꝙ ſufficit ſola negligētia non vtētis. Sed dubitatur an procedat de iure canon. Iſtud dubiū mouet d. Anto. de But. in repe. d. c. peruenit col. xxvj. de cenſi. et concludit ꝙ quamuis de iure ciuili libertas ſeruitutis pręſcribatur cum

mala

mala fide. Tamen de iure ca-
nonico requiritur bona fides ꝑ
generalē regulam.c.fi.de præ-
ſcrip. Et ibi late impugnat opi.
Bar.in d.§.ſi viā.& in d.l.hęc
autem iura: dum diſtinguit: an
requiratur poſſeſsio ex parte
præſcribētis: vel non: & mala
fides noceat: quā oēs Cano.im-
pugnant in c. fi.de præſcri.Pa
nor.in d.c.de quarta.in fi.com
men. dicit ꝙ prædicta de præ-
ſcriptione ſeruitutis & liberta
tis procedūt nedum ſecundū le-
ges: ſed ēt ſecundū canones, qa
in hoc canones non reperiūtur
contrariū diſponere niſi reſpe-
ctu eccleſiæ. Vnde ſcdm eū in
foro canonico prædicta ſerua-
buntur ad unguem. Nec dicit ꝙ
exigatur bona fides ad pręſcri
ptionē libertatis. Sed ipſe Pa
nor.in eo.c.de quarta.col.iiij.
in prin.ver.ſed quātum melius
3 ſe declarat dicens † ꝙ regula-
riter inter ius canonicum & ci
uile quantum ad præſcriptionē
inducenda nulla eſt differentia
præter illam. quia ius ciuile
admittit præſcriptionem cum
mala fide. l. ſi quis emptionis.
C.de præſcrip. xxx. an.quam
ius canonicum damnat.c.vigi-
lanti.& c. fi. de præſcrip. Sen-
tit ergo Panor.ꝙ nulla pręſcri
ptio currat cum mala fide tam
in corporalibus quam in incor
poralibus de iure canonico qđ
aperte dicit tex. in d.c.fi. ibi.
Vt nulla valeat &c. Et hanc
partem. quod in præſcriptione
libertatis requiratur bona fi-
des: tenet apertius idē Panor-
mi. in c. ſi diligenti. colū. iiij.
ver.ſecundo caſu principali de
pręſcri. vbi dicit ꝙ cum agitur
de præſcribenda libertate cōi-
ter tenetur ꝙ prę ſumatur bona
4 fides: † quia præſcribens ha-
bet iuris præſumptionem ꝓ ſe.
Debuit enim credere rem eſſe
talē qualis naturaliter eſſe de-
bet: & ſic liberā. Allegat Cy.
in l.j.C.de ſeruit. Poteſt tamen
ex aduerſo ꝓbari mala fides:
vt ibi per eum. Vult ergo ꝙ
in pręſcriptione libertatis exi
gatur bona fides. Eandē con-
cluſionem firmat Cæpo.in d.c.
xxiiij.de ſeruit.vrb.prę d.col.
iij.circa fi.& ſeq. ver. ſed cer-
te licet implicite: & Imo.in c.
fi.col.x.de prę ſcri.& Alex.cō
ſi.cxxxvj.in cā & lite venien-
te inter Iacobū. pe. col.ij.vol.
allegās Bart.in pluribus locis.
Et hæc opi.videtur vera & te
nenda conſulendo & iudican-
do propter generalitatem regu
5 læ: c. fin.de præſcrip. † quod
nulla valeat abſque bona fide
præſcriptio tam canonica quā
ciuilis vt expreſſe dicit text.
quę regulat vendicat ſibi locū
tam in rebus corporalibus quā
iuribus & actionibus & incor-
poralibus ut ibi concludunt gl.
& omnes Cano. Contrariam
opinio.quod text.in dicta l. ſe-
quitur.§.ſi viam. non ſit corre-
ctus de iure canonico tenet ibi
expreſſe Paul. de Caſtr. mo-
tus quia in hac præſcriptione
libertatis non conſideratur bo
na vel mala fides: ſed vſus vel
non vſus ſeruitutis. Mouetur
etiam: quia vt ipſe dicit do-
minus qui habet malam fidem:
non dicitur proprie præſcribe-
6 re libertatem. † Sed ipſe fun-
dus ſeruiens eſt qui præſcribit
in quo non eſt bona vel mala
fides. ſicut etiam ipſe fundus
de per ſe præſcribit & retinet
ius

ius ſeruitutis: vt eſt text.no.in l.qui fundum.ff.quemad.ſerui. amit.Per quem ita dicit Bald. in.§.ſi quis de manſo. col. vlt. verſi. extra not. ꝙ in realibus in ti.de cõtro.inue. Sed iſtud fundamentum videtur erroneũ & contra tex.expreſſum in l. ſi edes.§. libertas.ff.de ſeruit. vrb. præd.qui dicit ꝙ libertas ſeruitutis non præſcribitur niſi quis poſsideat fundum ſeruientem:& ſi deſinat poſsidere ante ſtatutum tempus pręſcrip. li. bertatis interrumpitur ergo ſequitur ꝙ ipſe fundus per ſe nõ pręſcribit libertatem.: ſed ille qui poſsidet fundum licet Bar. ibi reſtringat illum tex.ad pręſcriptionem libertatis ſeruitutis vrbane in qua ſecundum eũ requiritur factum & bona fides pręſcribentis.d.l.hec autem iura.Merito dicit Bar.ſi non poſſidet domum non habet neque bonam neq; malam fidem nec aliquid facit. Iõ libertas non pręſcribitur:et ita loquitur ille tex.Secus putat ipſe in pręſcribendo libertatem prędij ruſtici quia tunc perditur ſeruitus ex ſola negligentia non vtentis. p d.l.ſequitur.§.ſi viam.Quę opi. cõiter reprobatur:vt ſtatim dicam.& ſtante pro vera opinio. Bart.adhuc male dicit Pau.de Caſt. vbi ſupra indiſtincte loquitur in omni ſeruitute.

7 †Nõ obſtat tex. in d.l.qui fundum. quia loquitur in præſcriptione ſeruitutis non libertatis : vel melius in retentione ſeruitutis iam quæſite que retinetur per fundum:ſi aqua ſpõte defluxit: etiam nullo poſsidente: ſiue de præſcriptione ſeruitutis cauſate & formate mediante aliquo titulo habito a nõ domino iuxta.l.ſi ego.§.j. ff. de publi.& l. ſi.in fi.C.de præſcrip.lon.tẽp. vt dixi ſupra in vij. qõ. huius partis circa præſcriptionẽ ſeruitutis aqueductus. Sed vbi agitur de præſcribenda libertate non tractatur de conſeruãdo iure quæſito ſed de extinguẽdo ſeruitutem.Et ita tex.in d. l.qui fundum.pulchre & latius declarat Pau.de Caſt.in d. l. ſi edes.§.libertas: vbi opponit de illo tex.dicens ꝙ poſtq̃ libertas vel etiã ſeruitus eſſet acquiſita fundo procedit contrariũ. ꝙ ipſe fundus eam retinet ſine facto hominis & ſi p mille annos ea nõ vteretur:quia ex quo fundus ea vtitur cõſeruatur talis acquiſitio nec perderetur licet quis deſineret fundum poſſidere vt in cõtrario. Sed tex. in d.§.libertas loquitur ſecundum Pau. in libertate nondum acquiſita ſed quæ veniebat aquirenda per præſcriptionem in qua requiritur poſſeſsio cũ bona fide. Fundus autem non habet nec bonam nec malam fidem. Vnde non dicitur poſsidere quantum ad hoc vt poſsit eã acquirere . Sed eſt neceſſe ꝙ poſsideatur per hominem . Et homo non dicitur poſsidere eã per ſe niſi cum fundo:vt ibi latius per Pau. qui cõtradicit his quæ dixit in d.§.ſi viam. Bart. vero in d.l. hec autem iura . & in d.l.ſi edes.§.libertas, diſtinguit inter ſeruitutem ruſticam, & vrbanam, dicens ꝙ licet in præſcriptione libertatis ſeruitutum ruſticorum prædiorum non requiratur bona fides præſcribentis. d.l.ſequitur.§.ſi viã tamen in præſcriptione libertatis

taris

tatis ſeruitutum vrbanorũ prædiorum requiritur. Et fuit opi. & diſtinctio glo. in d.l.fina.ff. quemad. ſerui. amit. & quam ibi ſequuntur Bart. & Paul.de Caſt.in d.l.hæc autem iura. & Imo.in d.l.ſequitur.§.fi. Et aſſignant rationem: quia in præſcribenda libertate ſeruitutis ruſticę non requiritur aliquod factum pręſcribentis: prout requiritur ad præſcribendam libertatem ſeruitutis vrbanæ.d.l.hæc autem iura. Quod dicit Imol. debere intelligi: vbi agitur de pręſcriptione longi tẽporis. Sed vbi allegatur pręſcriptio longiſsimi tẽporis triginta anno. videtur ſecundum eum ꝙ procedat etiam cum mala fide in ſeruitute vrbana: vt voluit gl.in l.j. C.de pręſcrip. long.tem.quę pro liber. quam ſequitur. Cyn. in l.ij. in vij.q. C.de ſerui.& aqua. Et ſecundũ pręḋicta dicit Imo.in d.l.ſequitur §.fin.debere intelligi illum tex. Et hanc opinio. ſecutus eſt Alex.in l. fi.in prin.col.iij.circa fi. ff. de eo per quẽ fac.erit. dicens ꝙ libertas ſeruitutis ruſticæ præſcribitur etiam ſine titulo & bona fide ſpacio decem ann.in odium mere negligentis vti & petere ſeruitutem per d. l.ſequitur §.ſi viam,& not.per Bar.in d.l. hęc autem iura. Et videtur ſequi Fely. in c.illud. col.ij. verſ.primam partem.de pręſcript. Et vltra eos eandẽ opi.tenuit Bal.in repe.l.fi.col. fi.vltra me. ver. vlterius quæro.C.de pręſcri. lon.tempo.

Sed hanc differentiam an requiratur factum præſcribentis vel non, reſpectu bonæ fidei, reprobat,d.Anto.de Butr.in d.c. peruenit, col.xvj.& ſe. Et reprobant communiter Cano.in d.c.fi.de pręſcri. Concludo igitur cum Cano.vt ſupra. Quod
8 † ſemper requiritur bona fides in præſcriptione libertatis ſicut in pręſcriptione ſeruitutis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Scientia & patientia aduerſarũ, an requiratur in pręſcribenda libetate ſeruitutis.*

Seruitus amittitur per non vſum longi temporis, licet ignoretur debita.

3 *Titulus an requiratur in præſcriptione libertatis, aut ſeruitutis.*

QVARTO quęro.
1 † Vtrum in pręſcribenda libertate ſeruitutis requiratur ſciẽtia & patientia aduerſarij, ſicut requiritur in præſcriptione ipſius ſeruitutis. l.ij,C.de ſerui.& aqua. Breuiter concludo ꝙ non, per tex. not.in l.ſi partem.§.j. ff.quẽad.
2 ſerui.amit.vbi eſt caſus † quod ſeruitus amittitur per nõ uſum longi temporis, licet quis ignorauerit eam ſibi debitam. Not. glo.per illum tex.in l.ſi ſic,in gl.magna.ff.quemadmo. ſerui. amit.Nec diſtinguo, an ille cui debetur via ſciuerit ſeruitutem ſibi debitam vel non, quia ſeruitus amittitur, etiam ſi nõ poſſit alicui negligentia imputari d.l.ſi partẽ.§.j. vbi bonus tex. licet forte de equitate per re-

ſtitutio-

ſtitutionem in integrum ſubueniatur per l.& attilicinus.ff. de ſeruit.ruſti.prædi. & ibi ſequũtur Bar.& Doc.præcipue Pau. de Caſtr.multum commendans illam glo. in hoc vltimo dicto, quatenus vult dare reſtitutionem ignoranti, quod dicit eſſe perpetuo notandum,de quo late dicetur infra.Not. Arc.in.§. eque.col.ſi.inſtitu. de act.Pau. de Caſt.conſi.ccxciij.ego Paulus,& d. Anto. de But.in repe. d.c.peruenit.col.pe. in prin.de
3 cenſi. Addens aliud,† q in pſcriptione libertatis non requiritur titulus, prout nec exigitur in præſcriptione ſeruitutis. d.l.ſi quis diuturno. Et ante ipſum ita dixit Dyn. in c. poſſeſſor.in fin.commen.de regul. iuris.in vj. Et pro hoc adduco text. cum gloſ.in l.ſecunda. C.de præſcrip.long.temp.quæ pro liber.

SVMMARIVM.

1 *Libertas iurium & ſeruitutum perſonaliũ aut mixtarũ quanto tempore præſcribatur.*

2 *Vſus et vſusfructus quanto tẽpore amittatur inter præſentes vel abſẽtes poſtquã eſt creatus.*

3 *Actio competẽs pro vſufructu conſtituendo non tollitur minori ſpacio.xxx.annorum.*

1 QVINTO quæro. † Quia prædicta procedunt in præſcriptione libertatis iuriũ & ſeruitutum realium, Quanto tempore præſcribatur libertas iurium & ſeruitutum perſonaliũ, ſiue mixtarum,vt vſus & vſuſfructus. de hoc eſt caſus in l. corruptionem,& ibi gl. & omnes Docto.not. C. de vſufruct.
2 vbi dicitur,† q vſus vel vſuſfructus amittitur.x.annis inter præſentes,& xx.inter abſentes poſtq̃ eſt cõſtitutus & creatus, & pariter actio perſonalis pro eo competens, licet ſui natura ſit perpetua, tamen tollitur in cõſequentiã ſpacio.x. vel.xx. ann.prout realis. Et ratio eſt propter vnionem quam habet cum reali, & ex hoc eius naturam imitatur ſecundum Bar.et Doct.ibi.præſertim Saly.in ij. not. Ad quod faciunt not.per Bar.in l.iiij.§.catho. in iij.oppo.ver.item Dy. bene dicit.ff. de verbo. oblig. Hanc concluſionem limita, vt procedat in vſu vel vſufructu iam conſti
3 tuto & formato.† Sed tacito cõpetens pro vſufructu conſtituendo non tollitur minori ſpacio xxx. anno. ſecundum gloſ. in d.l.corruptionem,quam ſequũtur communiter Docto. vt ibi atteſtatur Salyc.vltra med.cõmen. verſi. venio ad ſecundum. defendens opi. gl. & communẽ ab oppugnationibus antiquorum, & cõfirmans per tria fundamenta. Idem tenet gl.in l. ſi partem,in prin.ff.quemad.ſer. Et prædicta firmat Bal.in rep. l.fin.col.xix.& xx. C.de præſcri.lon. temp. vbi late tractat de pſcriptione libertatis vſuſfructus formati, & formãdi,& ſic de preſcriptione vſusfructus extinctiua. Et de iſta materia plene ſcribit But.in d.c.peruenit.col.xix.& xx.de cenſi.

Tempo-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Temporum duplicatio an fiat in ſeruitutibus & iuribus perſonalibus vel mixtis perdendis.*

2 *Diſtinctio an ſeruitus habeat interualla vel non, de quibus ſeruitutibus intelligatur.*

1 SExto quæro. † An in ſeruitutibus & iuribus perſonalibus ſeu mixtis perdendis, & amittendis: & ſic vbi agitur de illorum libertate pręſcribenda fiat duplicatio temporum: ſi habeat interualla annorum vel menſium, prout fit in realibus, vt dixi in j. q. huius materiæ. Iſtam q. format Panor. poſt Butr. & alios Canon. in d. c. de quarta. col. iij. cum concor. ibi ſignatis in apoſt. Et quicquid ipſe teneat: videtur vera & cō-
2 munis opin. † quod illa diſtinctio an ſeruitus habeat interualla, vel non ſolum vendicet ſibi locum in realibus & nō in perſonalibus, quia in illis ſemper locum habet præſcriptio communis ſecundum Bar. in l. iuſto §. non mutat, ff. de vſuca. cum multis cōcor. adductis per Fely. ita firmantem in d. c. de quarta. col. xiij. Sed pro cōtraria opin. Pan. adduco tex. in l. pe. C. de ſerui. & aqua. vbi proprie i hac materia præſcriptionis libertatis ſeruitutum, ſiue amiſsionis earū. tex. equiparat ſeruitutes perſonales & reales. Ergo eadem diſtinctio eſt adhibenda in vtriſque. Poteſt reſpōderi ſubſtinendo cōem, quod illa equiparatio ſit ſolum reſpectu communis & legitimi temporis nō quo ad duplicationē, licet repugnet ille tex. in finalibus verbis dicens. Vt ſit in omnibus huiuſmodi rebus cauſa ſimilis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Libertas perſonæ quanto tempore præſcribatur.*

2 *Quęſtio ſtatus perſonæ moueri non poteſt niſi infra quinquennium poſt mortem.*

1 SEptimo quęro. † Quāto tempore pręſcribatur libertas perſonę, dic ꝙ viginti annis cum bona fide etiam abſque titulo, ſiue inter præſentes: ſiue inter abſentes. Ideo ſi quis fuerit. xx. annis moratus in ſtatu libertatis, & ſe publice geſſerit pro homīne libero per tm̄ tp̄s p̄ſcribit libertatem: licet eſſet ſeruus. Caſus eſt in l. ij. C. de præſcript. long. temp. quæ pro liber. Et ibi not. glo. & Docto. maxime Bal. & latius Saly. Et idem vīdetur dicendum in hominibus talliabilibus cum ſint quodam modo ſerui. Quia quælibet exīſtentia ſui iuris præſcribitur illo ſpacio ad inſtar libertatis vt dicit gloſ. notabi. in dicta. l. ſecunda. in gloſ. fina. in ſi. & dicā in ſequenti quæſtione. Fallit iſta concluſio in curia li. Nam licet curia pręſcribat aliquem in curialem ſuū quaſi poſsidendo illū. xxx. annis ad ſeruitia

ſeruitia curiæ, vt eſt caſus in l. eum. C.de fund. priua. libro. x. Tamen ſecus eſt ecõuerſo: quia curialis diſcedens a curia non præſcribit ſe vllo tempore in libertatem, vt ſit ſolutus a curiali conditione. Caſus eſt in l. præſcriptione. C. de præſcript. long. temp. & l. ſi quis decurio, la. iij. & ibi plene not. Ioan. de
2 Pla. C. de decurio. † Et nota ꝙ quæſtio ſtatus perſonæ moueri non poteſt niſi infra quinquennium poſt mortem. Et ſi quis vixit vt ingenuus tempore mortis non poteſt quæri de ſtatu ſuo vltra quinquennium à die mortis ad effectum conſequendi eius bona ab hęredibus eius. Nec etiam poſſunt deſcendentes ex eo ſuper ſtatuto inquietari ex pſona illius qui prætenditur fuiſſe ſeruus, vel ancilla effluxo quinquennio a die mortis ſuæ, vt in toto titulo C. ne de ſtatu defunct. poſt quinquẽ. quæra. in rubro & nigro.

Et ſic iſto caſu libertas perſonæ præſcribitur quinquẽnio, reſpectu deſcendentium, vt in pluribus legibus illius titul. & ad hanc pręſcriptionem quinquennalem tria requiruntur.

Et hæc præſcriptio currit ẽt aduerſus pupillum, fiſcum & rẽ publicam abſque ſpe reſtitutionis, vt eſt caſus not. in l. ſi mater, & in l. ſeq. eo. ti. & ibi glo. notabi. fallit in caſu. l. fi. eiuſdem tituli.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Filius an poſſit exiſtentiã ſui iuris contra patriam poteſtatem præſcribere.*

1 QVARTO quæro. † An filiusfamilias poſsit præſcribere exiſtẽtiã ſui iuris cõtra patriam poteſtatem? Reſpõdeo ꝙ ſic, ſi ſe geſsit per viginti annos pro patrefami. ſciẽte & patiẽte patre. Tunc enim pręſcribit ſuam poteſtatem, ſicut ſeruus ſuam libertatẽ, text. eſt cum gl. in l. j. in verbo cum diu, & ibi not. doct. C. de patri. poteſta. & glo. in l. ij. in glo. fi. in fi. C. de præſcrip. long. temp. quæ pro liber. Et has duas proximas quęſtiones uide Bal. conſi. ccxxix. ſuper eodem. iij. vol. & Barba. inter conſi. dom. Alex. conſi. vlt. Clementiſsimi Dei patris Domini noſtri Ieſu Chriſti &c. & quidem viſo pũcto. iiij. col. iiij. vol.

NVNC venio ad quartam partẽ huius quartæ partis principalis, in qua vidẽdũ reſtat de prę ſcriptione actionũ perſonaliũ, realium, & mixtarum, ſiue in rem ſcriptarum tam in genere quam in ſpecie, exceptis his de quibus iã ſupra tractatum eſt: nec non officij iudicis, ac fructuum & acceſſoriorum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Actio perſonalis de iure ciuili ſemper præſcribitur ſpacio xxx. ann. ſiue cum bona, ſiue cum mala fide.*

Actioni

2 *Actioni de dote quanto tempo-
re præſcribatur.*
3 *Legata præſcribuntur trigin-
ta annis concurrente bona fide.*
4 *Actio iniuriarum etiam ciui
lis tollitur annali p̄ſcriptione.*

PRIMO igitur
1 quęro. † Quan
to tēpore actio-
nes perſonales
præſcribantur.
Et datur regu-
la generalis de
iure ciuili. quod omnis actio p-
ſonalis p̄ſcribitur ſpacio xxx.
annorum ſiue cum bona: ſiue cū
mala fide. l. ij. circa medi. C. de
conſti. pecu. & l. j. §. ad hæc. C.
de anna. exce. l. ſicut. & l. cū no
tiſsimi. C. de præſcri. xxx. vel
xl. an. ſiue actio ſit ciuilis: ſiue
prætoria rei tantum perſecuto-
ria. l. in honorarijs. ff. de actio.
& oblig. Et de huiuſmodi præ-
ſcriptione actionum perſonaliū
tractat Butri. in repe. c. perue-
2 nit. col. xxiiij. de cenſi. † Et
hæc præſcriptio ciuilis xxx.
annorum obſtat etiam in debi-
to dotali ſiue in dote a die: quo
peti potuit. l. in rebus. §. omnis.
C. de iure doti. no. d. Corn. cōſi.
xciij. quia cauſa eſt parui re-
gni & tenuis merces vltra me-
di. ver. & conſtat. iiij. volu. Et
ꝙ actioni de dote præſcribatur
xxx. annis conſuluit Bal. con-
ſil. cxxv. actio de dote præſcri
bitur. iiij. vol. licet fundus do-
talis non præſcribatur l. ſi fun
dum. ff. de fun. dota. Et plene di
cetur in j. articu. vlti. partis
prin. huius tracta. in xvj. caſu
3 vbi videndum. † Legata etiā
præſcribūtur. xxx. annis: prout
præſcribitur in cæteris perſo-
nalibus ſecūdum Pau. de Caſt.
cclxxxv. alias. cclxxxix. hæ
reditas dicte puelle. in iij. rub.

Quæ regula hodie procedit
cōcurrente bona fide. Sine qua
nulla præſcriptione currit de
iure canonico. c. fi. cum ibi ple
ne not. de præſcrip. cuius diſpo
ſitio locum habet etiā in actio
nibus perſonalibus: vt ibi con-
cludunt communiter Cano. Et
plene dixi in iij. parte princi.

Et ſi quæ actio dici poſsit ali
quo excogitato ingenio nō prę
ſcribi ſpacio. xxx. anno. tunc
ſaltem præſcribitur ſpacio xl.
anno. l. omnes. C. de præſcrip.
xxx. anno. de cuius intel. dixi
in ix. q. quartæ partis quintæ
principa. circa fin. quæſtio. vbi
vide. Primo fallit prædicta
regula in actione iniuriarum:
quæ licet ſit ciuilis quando de
ſcendit ex l. cornelia. non du-
rat niſi anno. l. ſi non conuitij.
C. de iniur. ſecundum gloſ. in-
ſti. de perpe. & tempo. actio. in
princ. ſuper verbo conſtitutio-
nes. circa fi. quæ ponit aliā fal-
lentiam. Sed ſecundum magis
veram & communem opinio-
nem actio iniuriarum ciuilis
eſt perpetua. vt not. glo. & doc.
præcipue Salice. in d. l. ſi con-
4 uitij. † Adde prædictis quod
actio iniuriarum etiam ciuilis
tollitur annali præſcriptione:
niſi intra annum a tempore ir-
rogatæ iniuriæ computandi lis
fuerit conteſtata. d. l. ſi non cō-
uitij. ita late cōcludit Io. And.
contra Cy. in d. l. ſi non conui-
tij. in addi. ad Specula. in titu.
de iniu. & Rom. deci. ccxl pro
iniurijs vbi eſt longa additio
in

a De præſcriptione in criminalibus vide per Ang. Are. ĩ tracta. malefi. in gl. in verbo. inchoata & facta. Et de ſtatuto diſponente qđ non poſsit cognoſci de maleficijs commiſsis a ſex menſibus retro: qualiter debet intelligi: vide p Bar. et doct. in l. eum qui §. in popularibus. circa me. ff. de iureiurã.

in nouis. Secundo fallit quo ad prætorias in reſciſſoria redhibitoria & quanto minoris & ĩ actione de dolo: qa iſtę ſolum dantur ad tempus limitatũ: videlicet reſciſſoria olim infra annum vtilem: hodie. infra quadriẽnium continuum a die leſionis redhibitoria infra ſex menſes. quanto minoris infra annũ actio de dolo infra bienniũ: quamuis iſte ſint rei perſecutorie: vt no. glo. magiſtra inſtit. de perpe. & temp. actio. in princ. in verbo conſtitutionibus: & in verbo plerunq;. & in d. l. in honorarijs. q̃ allegat caſus legũ hic dicentium in ſingulis actionibus. Pęnales vero prætorie ſemper ſunt annales: vt late habetur in d. l. honorarijs.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Accuſatio ſeu actio criminalis quanto tempore regulariter tollatur.*

2 *Inquiſitio ſiue officium iudicis inquirentis tollitur xx. annis.*

3 *Tempore per ſtatutum præfixo ad accuſandum non poteſt vltra illud tempus inquiri. fallit multis caſibus.*

4 *In delictis nunquam præſcribitur.*

5 *Delinquendi licentia non præſcribitur.*

6 *Actio iniuriarum prętoria non datur niſi anno.*

7 *Statutum de non conueniendo aliquem de crimine poſt annum quomodo intelligatur.*

8 *Perempto iure agendi an peremptum ſit ius excipiendi.*

9 *In crimine ſuppoſiti partus nũquam præſcribitur.*

10 *Iura fiſcalia quanto tempore præſcribuntur.*

11 *Præſcriptio qualiter interrumpatur in criminalibus.*

1 SECVNDO quęro. † Quanto tẽpore pręſcribatur actio ſiue accuſatio criminalis: [a] quæ

a eſt perſonalis: quia deſcendit ex delicto vel quaſi §. j. cũ materia. inſtit. de actio. Dic quod accuſatio vel actio criminalis regulariter tollitur ſpacio xx. ann. Caſus eſt no. in l. querela. C. de fal. quem Bal. & Angel. ibi dicunt ſingularẽ: exceptis aliquibus ſpecialibus delictis ibi enumeratis per gloſ. quorũ accuſatio finitur. vel durat minori vel maiori tempore. Per quam l. dicit Bald. in l. ij. col. j.

C. de

C.de conſti. pec. ꝙ accuſatio-
nes ſemper ſunt perpetuæ, ex
quacunque lege vel edicto de-
ſcendant. i. durant. xx. ann. re-
fert Iaſo. in §. penales. colũ. v.
in antiq. impreſ. & col. iiij. in
noua. inſt. de act. Et ante ipm
Alex. in l. ĩ honorarijs. ĩ apoſt.
ad Bar. ff. de act & ob. Et p il-
lã. l. querela. dixit in ſpẽ. gl. ĩ l.
in cognitione. in gl. magna cir-
ca fi. ff. ad Sill. ꝙ de homicidio
non põt quis accuſari poſt. xx.
annos, quia regula illius. l. ẽ ge
neralis in oĩ crimine publico,
vt ſonãt uerba tex. quã gl. alle.
Ang. in d. l. querela. in fi. com.
& ſic per eã determi. no. Pan.
in c. cum hẽret. in tij. not. extra
de eo qui dux. in matri. q̃ꝑ. pol.
2 per adul. † Amplia iſtã regulã
vt procedat nedũ ĩ accuſatione
a ſed ẽt in inquiſitione, [a] quę fit
per officiũ iudicis in caſibus a
iure permiſsis, quos late no. gl.
& Bar. in l. ij. §. ſi publico, ff. de
adul. & plene Are. in maleſ. in
gl. ſuper verb. hæc eſt quędã in
qſitio. Quia ſicut accuſatio tol-
litur. xx. annis, ita et inquiſitio
ſiue officium iudicis inquirẽtis
quod ſuccedit in locũ accuſatio
nis. c. qualr & qñ. el. ij. de acc.
ſcdm Bar. Ang. Saly. & cõiter
oẽs ĩ d. l. querela. Qui reprobãt
opi. gl. tenentis contrariũ. Ex
3 quo infert Bar. † ꝙ ſi per ſtatutũ
pręfigatur certũ tp̃s ad accuſan
dum: ultra illud tp̃s non poterit
amplius inquiri, quod dicit eſſe
perpetuo menti tenendũ. Et ibi
ſequũtur Ang. et Sal. Ang. Are.
d. Ang. in tract. maleſi. in gl. in
verb. hæc eſt quædã inquiſitio,
4 col. xij. † Primo limita regu
lã. d. l. querela. vt procedat quo
ad forum temporale, & ſic re-
ſpectu penæ tem-
poralis et publicę
vindictę ſed quo ad
pęnitẽtiã peragen
dã: & in foro con
ſcientię nullũ tps
eſt pfixũ: & nũq̃
pręſcribit in de-
lictis. gl. eſt ſing.
in c. admonere.
xxxiij. qõ. ij. quã
refert Pan. in c. fi.
col. iij. & ibi Fel.
col. ij. de pręſcri.
not. idẽ Pan. in c.
cũ haberet. in iij.
no. extra de eo q
duxit in matri. di
cens p illã gl. qd
de iure canonico
nõ currit pręſcri-
ptio in peccatis quominus ſal-
tẽ in foro animę imponat pęni
tẽtia p delicto. Ex qua gl. in-
fert Bal. ĩ l. j. col. xx. C. q accu.
nõ poſ. qd ĩ mere ſpiritualibus
nunq̃ꝑ currit p̃ſcriptio. Et di-
cit Pan. ĩ d. c. cũ haberet qd quo
ad Deũ & forũ aĩe diuturnitas
tp̃is auget peccatum; ẽt ſi nõ ſit
reiteratũ: qa tãto grauiora ſunt
peccata quanto diutius infelicẽ
animã detinẽt alligatã: vt dicit
tex. in c. fi. de conſue. Sed de
iure ciuili: ſi delictũ fuit mome
taneũ vt homicidiũ: tũc lõgin-
quitas tẽporis alleuiat pœnã.
vt eſt tex. no. in l. diutino. ff. de
pę. & quãdoq; ex toto tollit. vt
in caſu. d. l. quęrela. ſecundum
5 Pan. in d. c. cũ haberet. † Se-
cũdo limita regulã. d. l. quęre-
la. vt pcedat reſpectu delicto-
rũ pręteritorum. Secus reſpe-
ctu futurorũ quia delinquẽdi li
cẽtia nõ p̃ſcribitur ſcdm Bal. ĩ
rep. l. j. co. ij. circa fi. C. de emã.
lib.

a De p̃ſcri
ptione ſta
tutaria ꝙ
non poſſe
pcedi p
delictis cõ
miſsis añ
annũ in-
greſsis of
ficij. Et q̃
liter tale
ſtatutũ de
beat ĩtelli
gi: vide p
Bar. et do
cto. ĩ l. eũ
qui. §. ſi po
pularibus
ff. de iure
iur.

lib.per d. l.ſi diutino. ff.de pe.
Hinc eſt quod nō valet ſtatu
tū ꝙ non corrigantur exceſſus
ſecundum Inno.in c. ad noſtrā.
in fi.de appel.quē ſequitur Bal.
in repe.l.de quibus. colū. xij.
ver.ex prædictis. ff. de legi.
Ad quod facit tex.in l.iuriſ-
gentium.§.illud.ff. de pac. vbi
dolus de preterito remitti pōt:
ſed non dolus de futuro: ne de-
6 tur occaſio delinquēdi. † Ter
tio no.limita regulā. d.l.querela.
la.vt non procedat vbicunque
actio penalis. ciuilis ſeu ciui-
liter intentata deſcendens ex
delicto finitur anno vt eſt actio
iniuriarum pretoria que nō da-
tur niſi anno.l.ſi non conuicij.
C.de iniur.quia tunc actio cri
minalis que non oritur ex eo-
dē delicto iuxta .§. in ſumma.
inſti.de iniur.pariter finitur an
no.& idem in alijs delictis ex
quibus regulariter oritur du-
plex actio: ciuilis & crimina-
lis.l.fi.ff.de priua. delict. & l.
fin.ff.de fur. Iſta fuit ſingula
ris doctri. Iac.Bu.quā ſequitur
Ang. in d.l. querela. in princ.
commen.& Saly.in fin. qui la-
tius declarat faciens not. con-
cluſionem.quod de crimine nō
pōt criminaliter quæri vltra
tempus infra quod pōt de eo ci
uiliter agi. & ſic extincta ciui
lis erit extincta criminalis cū
crimina ſint odioſa.& ideo eo-
rum meta regulariter minori
tpe cohartatur ꝙ̄ ciuiliū actio-
num: que durāt triginta annis:
& in his eſt viginti.d.l. quere-
la.Vbi ergo extinguitur ciui-
lis minori tempore tātomagis
debet extingui criminalis.
Ex quo infert Sal.poſt Iac.
Bu. quod cum actio de dolo ci-
uilis hodie cohartetur biennio
continuo.l.fi. C.de dolo.nō po
terit agi de dolo criminaliter
puniēdo pœna ſtellionatus vl-
tra bienniū.& pariter in actio
ne iniuriarū pretoria que durat
anno eius criminalis tolletur
anno. Sed qñ actio iniuriarum
eſt ciuilis vt in tribus caſibus
poſitis in l.lex cornelia.ī prin.
ff.de iniur. Tunc quia hæc ci-
uilis duraret.xxx. annis in il-
lis caſibus ſecundū verā opin.
vt volunt glo.& doct.in d. l.ſi
non conuicij eius criminalis du
rabit. xx. annis. d.l.quærela.
quæ verba dicit Saly.tene per
petuo cordi:quia debēt demul-
cere aures auditorum. Bene
facit not.dictum Bart. in l. j.§.
quod ait prætor.ff. de alleato.
7 Vbi ſingulariter decidit. † qđ
ſtante ſtatuto ꝙ de delicto quis
non poſsit conueniri poſt annū
intelligitur tam ciuiliter quam
criminaliter. Quæro limita
regulam.d.l.querela.vt nō pro
cedat quo ad excipiendum in
crimine falſi quia poteſt perpe-
tuo excipi de falſo: licet accu-
ſatio ſit temporalis etiam poſt
vigeſimum annum. Ita tenet
glo.in d.l.quærela.per regulā:
quæ habet quod temporalia ad
agendum ſunt perpetua ad ex-
cipiendum.l. pure. in fin. ff.de
exceptio.doli. & l. licet. cum
glo.C.de excep. Quam copio-
ſe examinat Fely.poſt Pan. in
c.ſi autem.colum.iiij. cum ſeq.
vſque in fi.ver. temporalia ad
8 agendum.de reſcri. † late tra-
ctans an perempto iure agendi
ſit peremptum ius excipiendi
& ibi quid de replicatione: an
ſit perpetua ſicut exceptio.
De quo tñ an poſsit ꝑpetuo
excipi

excipi vel replicari de falſo dic vt per Angel. & latius per Saly. in d. l. quærela. Quinto limita. d. l. quęrela. vt non procedat reſpectu eccleſię contra quam nunq̃ præſcribitur crimẽ falſi. vt per Rom. ſing. ſuo clxxxviij. incip. tu ſcis ꝙ crimen falſi. col. vj.
9 †Sexto limita vt non procedat in crimine ſuppoſiti partus quia in illo nunq̃ præſcribitur ſecundum Spec. prout refert Berta. in reperto. in verbo pręſcriptio. vj. in vlt. ver. Septimo limita regulam. d. l. quærela. vt nõ procedat in crimine adulterij in quo ſunt præfixa certa tempora ad accuſandum de quibus in l. adulter. & ĩ l. mariti. vbi gl. & do. plene not. præſertim Saly. C. de adul. Sed an de adulterio poſsit excipi perpetuo cõtra mulierem repetentem dotẽ, vt illa perdat licet non fuerit accuſata per maritũ tangit pulchre Bal. in repe. l. cũ mulier. col. iiij. in xiij. q. ff. ſo. ma. vbi determinat ꝙ ſic contra Bart. in l. miles. §. ſocer. ff. de adult. & ibi plene not. Alex. col. fin. dicens opi. Bal. in puncto iuris videri veriorẽ & magis communem. Octauo limita regulam. d. l. quærela. vt probat quomodo opponatur exceptio præſcriptionis per accuſatum vt inquiſitum. Alias tenet iudiciũ ſi non excipiatur de præſcriptione & valet accuſatio ſiue inquiſitio ſecundum Bar. in l. j. §. accuſationẽ. ff. ad Turpi. & in l. abſentẽ vlt. col. ff. de pen. Nono limita prędictã regulã vt nõ procedat in aliquibus caſibus ſpiritualibus ibi nota-
10 tis per gl. † Generaliter aũt quanto tpe iure fiſcalia pręſcribantur: eſt materia. l. in oibus. ff. de diuer. & tẽpo. pręſcri. vbi datur meta. xx. anno. qñ minora tpa non ſtatuantur expreſſe. Et illa fuit ratio. d. l. quærela. ſecundũ Bal. ibi circa princ. de qua materia oportune dicetur in v. par. prin. & per regulam. d. l. in omnibus decidit in ſpecie Bal. in l. data opera. colum. xxv. C. qui accu. non poſ. ꝙ bãnum pecuniarum ſiue pœna fiſcalis præſcribitur ſpacio. xx.
11 an. †Qualiter autem interrũpatur præſcriptio in criminalibus no. Bar. in l. naturaliter. in fi. commen. ff. de vſuca. vbi cõcludit ꝙ præſcriptio de qua in d. l. quærela. interrumpitur per ſolã oblationẽ libelli criminalis factam iudici & ꝙ nõ requiritẽ citatio vel litis cõteſtatio: de quo dicetur in vltima parte ĩ materia interruptionis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iuri hypothe. præſcribit tertius poſſeſſor cõtra creditorem ſpacio. x. an. inter præſentes. & xx. inter abſentes eum titu. & bo. fide.*

2 *Perſonali p̃ſcriptione extincta an extinguatur hypothecaria.*

3 *Pignoris p̃ſcriptio currẽs cõtra debitorẽ rõne dominii nõ nocet creditori quo ad hypothecam.*

4 *Creditore poſſidẽte rẽ hypothecatam an contra creditorem tẽpore quo poſſidet currat præſcriptio in hypothecariam.*

5 *Mala fides autoris nõ nocet in*

præſcribenda hypotheca ſeu iure pignoris.

6 *Venditio rei hypothecate impeditur præſcriptione cõtra hypothecã.*

7 *Præſcriptio an ſumat initiũ cõtra conditionale.*

8 *Excõicato quo caſu currat præſcriptio.*

TERTIO principaliter quæro. 1 †Quia ſupra viſum eſt q̄d actioni perſonali p̄ſcribitur ſpacio xxx. an l.ij. circa med.C.de conſti.pecu. cum concor. quãto tẽpore præſcribat actioni hypothecariæ[a] quæ eſt acceſſoria ad perſonalẽ licet ſit realis: vt eſt text. in l. ſi legati.ff.de pigno.& not.Bar. in l. ſolutum.§.per liberam. in iij.oppo.ff.de pig.actio.& in l. fideiuſſor obligari. ff. de fideiuſ.& Alex. in l.poſſeſsio quoque.§.& ſi poſſeſsio.col.j.ff. de acqui.poſ. In hac.q. cõclude ꝙ tertius poſſeſſor præſcribit iuri hypothecæ[b] contra creditorẽ ſpacio.x.annorũ inter præſentes & xx.inter abſentes cũ titulo & bona fide. caſus eſt in l.j.& ij.C. ſi aduer. credi. lib. vij. Si vero ille tertius nõ habet titulum & bonam fidẽ vel caret altero præſcribit contra hypotheca ſpacio xxx. annorũ.l.cum notiſsimi. in prin.C. de præſcri. xxx.an. Niſi ipſe prætendat cauſam pignoris ab eodem debitore quo caſu ſecũdus creditor non præſcribit cõtra primum niſi ſpacio xl. an. viuẽte debitore & eo mortuo. xxx. d.l. cũ notiſsimi.§.j.vbi glo.declarat & Spec.in tit. de præſcri.col.vlt.verſi. ſed quid de hypo. Sed ipſe principalis debitor vel eius hæres præſcribit iuri hypothecæ per xl. annos tantum[c] d.l. cum notiſsimi.§.j. Et hæc vera de iure ciuili. Sed de iure cano. principalis debitor vel hæres eius nullo tẽpore præſcribit ꝓpter malam fidem. c.ſi.cum ibi.not. de præſcri. Et circa hunc articulũ præſcriptionis hypothecariæ: vt habeatur perfecta doctrina no. quinque cõcluſiones.

2 †Prima cõcluſio eſt q̄d extincta perſonali non extinguitur hypo.

a Adde Ang.cõſi.ccxxj. in q̃õne Ioã.Lanfre. vbi decidit. q. an ſtãte ſtatuto. quod nulla currat præſcri.minor.xxx. annis locum habeat in hypothecaria: et q̃tum tẽpus requirat ĩ præſcriptione hypothecariæ vide per Paul. de Caſt. cõſi.iij.in cauſa quæ vertitur. co.iij.circa me.ỹ. nec videt pars ĩ nouis conſilijs Bald. cõſi. 125. actio. de dote præſcribitur. iiij.vol.

b Quod titulus requiratur ĩ præſcriptione hypothecariæ vt p̄ſcribatur longo tp̄e: notat Spec. in tit.de præſcri.col.I.ver.ſed nũquid in præſcriptione.

c Quæ ſit ratio quare debitor principalis vel eius hæres præſcribat de iure ciuili per triginta annos principali debito & obligationi: & tamen non præſcribat hypothecarie quo eſt acceſſoria: niſi per xl.ann. vide ſubtiliter per Bald. in repetitio.l.fin. colum.v.C. de præſcri.lon.tem, quæ ſolet imprimi de per ſe.

hypothecaria : vt patet ex di-
ſtinctione prædicta . Nam ali-
quãdo hypothecaria durat xl.
annis poſſidente debitore vel
hęrede aut ſecũdo creditore &
tñ perſonalis tollitur de iure
ciuili ſpacio. xxx. anno. l. ij.
C.de conſti.pecu. cum concor.
Et de hoc eſt caſus in l ij.C.de
lui.pigno.& ibi not.glo.& do-
cto. licet igitur ab initio hy-
pothecaria tanq̃ acceſſoria nõ
poſsit ſtare abſq; principali tñ
expoſtfacto ſecus. vt ibi proba
tur & not. Bart. in l. fideiuſſor
obligari.in princ.ff.de fideiuſ.
ſic econtra. extincta hypothe-
caria per pręſcriptionem lõgi
temp. tertio poſsidente rem hy
pothecariã cum titulo & bona
fide ſalua remanet perſonalis
cõtra debitorē. vt dicit text.in
d.l.j. C.ſi aduer.cred. lib. vij.
3 †Secunda concluſio eſt. quod
pręſcriptio pignoris currẽs cõ
tra debitorem rationẽ dominij
non nocet creditori quo ad hy
pothecam.l.præſes. & ibi not.
glo.& Bar.C. de pig. quod de-
clara vt ibi per gloſ. Ad idem
eſt text.in l.vſucapio & ibi la
te not.glo.& docto. C. de pig.
4 Dic vt ibi. †Tertia cõcluſio
eſt: q̃d creditore poſsidẽte rem
hypotecatam nunquã pro tẽpo-
re quo poſsidet currit præſcri-
ptio in hypothecaria cõtra cre
ditorē quinimmo interrumpi-
tur: ſi nondum fuerit completa
vt eſt caſus in d.l. cum notiſsi-
mi.§. immo . Quam conclu-
ſionem limita procedere quã-
do creditor poſsidet iure pi-
gnoris & hypothecæ: & ſic iu-
re creditoris. alias ſecus ſi ex
alia cauſa vel alio iure poſsi-
det. vt late declarat. do. Petr.
Philip.Cor.conſi. xx. in præ-
ſenti conſultatione. j. volumi.
5 †Quarta cõcluſio eſt.q̃d licet
mala fides autoris noceat ſingu
lari ſucceſſori in pęrſcriptione
longi temporis quo ad præſcri
ptionē dñij: tñ non nocet in pręſcribenda hypotheca ſeu præ-
ſcribendo iure pignoris : quod
eſt inferius dñio: vt dixi in ter
tia parte princi.circa intellec.
auth.malæ fidei.C.de præſcri.
long.temp. Et vltra ibi dicta
addo Io. Fab.in.§.item ſeruia-
na.col.vlt.& ibi Iaſ.col. ante-
6 pe.& pe.inſti.de act. †Quin-
ta concluſio eſt. q̃d pręſcriptio
contra hypothecã impedit rei
hypothecate venditionem quæ
vendi poterat ante præſcriptio
nem.Caſus eſt in l.ſi a credito-
re. & ibi not.Bald.in ij. no.C.
de actio.& ob.Old.conſi.xix.
thema tale quidam paterfami-
lias . Sexta concluſio eſt &
valde notabilis: ſi ſit vera.
Quod iura quæ dicunt : ꝙ hy-
pothecaria tollitur ſpacio de-
cem vel viginti annorum lo-
quuntur eo tempore quo erat
licitum creditori agere con-
tra tertium poſſeſſorem etiam
non excuſſo principali.l. per-
ſecutione.C. de pig. Sed hodie
ex quo per auth hoc ſi debitor
eod.ti.non poteſt agere credi-
tor contra tertium poſſeſſorem
niſi primo debitore excuſſo
& reperto. non ſoluendo ſibi
ante excuſsionem non currit
pręſcriptio per vulgatam regu
lam:quæ habet ꝙ non valenti
agere nõ currit pręſcriptio.l.j.
in fi.C de anna.excep. præſer-
tim cũ quis eſt impeditus impe
dimẽto iuris quo caſu ipſo iure
p̃ſcriptio nõ currit ſcd̃m Bart.

N 3 in l.

in l.j.§. ſi quis autem propter. ff.de iti.actuq; priua.Iia ſingulariter determinat Alex.conſ. viij. viſo & perlecto. ad fin.v. vol. Nec obſt.ſecundum eũ ſi dicatur ꝙ iſtud nõ poſſe agere proceſsit culpa & negligentia creditoris qui potuit excutere debitorem pro libito vnde debet ſibi imputare:quia reſpondet Alex.ꝙ hoc ſibi obijci nõ põt per caſum quẽ ad hoc reputat ſingularẽ in c.qui diuerſita tẽ.de cõceſ.præben. vbi nõ currit tempus impedito licet impedimentum ſui culpa proceſſerit & eſt valde ſingularis limitatio ſi vera eſt quia per eã quaſi ſemper dabitur occaſio euadendi præſcriptionem in hypotecaria ex qua ſequeretur ꝙ quodammodo hodie eſſet correcta. l.j. & ij. C. ſi aduer. credi.

Sed puto ꝙ iſta deciſio Alexand. non ſit vera quia profecto tex. in d.c.quia diuerſitatẽ non probat opi. Alex.ſecundũ intel.gl.ibi in uerbo ſuſpenſionis.in ſi.quæ intelligit illũ tex. dicentem ꝙ prælato ſuſpenſo vel excõicato non currit tẽpus conferendi præbendas ad eius collationem ſpectãtes durante tẽpore ſuſpenſionis: ex quo fuit impeditus conferre. & ſic quãuis impedimentum prouenerit culpa ſua intelligi procedere quando ille non fuit negligens in petenda abſolutione quia ſtatim poſt ſuſpenſionem iuit ad curiam pro illa habenda.alias ſibi imputaretur et curreret tẽpus ſi non curauit petere.ſecundum gl.ar.c.quoniam.c.diſtin. & l.q poteſt.ff.de reg. iur. vbi dicitur ꝙ qui poteſt facere vt poſsit:iam poſſe videtur. Facit text. not. in l. labeo ſcribit. ſi mihi bibliothecam. ff. de contrahen.emp.vbi conditio habetur pro impleta:quantum ad illum per quẽ ſtat quominus impleatur. Et cum illa gl.tranſit ibi Io. And.in nouella.in prin. vlt.col.& Ant.de But.col.vlt. qui pro ea adducit tex.in d.c. ſi.de elect.& poſt eum Panor. licet non referat circa ſi.commen.verſic.in eadem glo. Et ſecundum hũc communẽ intel. ille tex.in d.c.quia diuerſitatẽ ſuper quo ſe principaliter fundat Alex.non probat eius opi.

Concludo igitur iſtam deciſionem Alexã.non eſſe de iure veram. Et hanc concluſionẽ contra Alex.confirmo per plura. Primo quia vera eſt concluſio ꝙ tempus currit impedito agere de iure qui potuit impedimentum remouere. vt eſt tex.in d.c.fin.de elect.not.Roma.conſi. ccclij. quæritur primo.col.iij.in prin.
7 † Secundo per ea quæ late ſcribit idẽ Roma.conſi.lxxxiiij.circa id quod quæritur circa med.verſ. ſecundo per id quod dicimus: vbi dicit ꝙ licet præſcriptio non ſumat initium contra conditionale debitũ niſi demũ poſt conditionis euentum. l.cum notiſsimi.§.illud. C.de præſcrip. xxx.an.& l.ſi.§.ſinautem auaritię.C. commu.de lega. Attamen illud eſt verum: niſi eſſet talis conditio:cuius implementum foret in poteſtate creditoris:vtpula quia poteſtatiua: tũc enim ſi impedimentum per creditorem negligentẽ differatur: præſcriptio ſumit initium etiã conditione pendente. l.j.§.qui ſub conditione. ff.ſi quis omiſ.

causa

cauſa teſta. Et ita ibi per illum tex. not. Bal. poſt Guil. de Cu. Et refert Roman. vbi ſupra. Tertio confirmatur hæc concluſio contra Alexand. per id etiam ꝙ pulchre conſuluit ipſe Roma. conſ. ix. quod pars condemnata vbi ad propoſiutm determinat quod non auditur petens reductionem ad arbitrium boni viri poſt terminom ſtatuti: licet dicat ſe fuiſſe impeditum petere reductionẽ propter iuramentum de nõ petendo appoſitum in compromiſſo: cum pendente termino potuerit petere abſolutionem a iuramento: & ſi non fecit ſtetit per eum. Et ibi Roma. limitat per plura communem regulam: ſuper qua ſe fundat Alex. quod non valenti agere non currit præſcriptio: vt procedat: niſi talis impotẽtia cauſetur culpa & negligentia ſua. Iſte deciſiones ſunt in terminis contra limitationem ſupra relatam: quibus iudicio meo congrue reſponderi non poteſt.

8 † Quarto contra Alexã. adduco deciſionem Bal. in c. j. in fi. de præſcri. vbi dicit ꝙ præſcriptio currit excommunicato quãuis nõ potuerit agere ſi potuit petere abſolutionem: & nõ curauit. Et hoc aperte voluit gl. in d. c. quia diuerſitatem in verbo ſuſpenſionis. Sic in propoſito debet currere creditori præſcriptio reſpectu tertij in hypotecaria ante factam excuſsionem: cum ſit in poteſtate ſua agere: quando velit contra principalem debitorem: & illum excutere. l. pure in fin. ff. de excep. doli. Et ſi nõ curauit facere ſibi imputet: quia ſtetit per eũ per prædicta. Poſtremo confirmatur iſta concluſio contra Alex. per plura quę ad propoſitum not. Fely. in c. ex tranſmiſſa. col. j. de præſcrip. vbi refert plures ex deciſionibus ſupra adductis. Sed diſputationis gratia ſuſtinendo deciſionem Alex. poſſet reſponderi ad prædictã regulam quæ habet. Quod qui poteſt facere vt poſsit iam videtur poſſe: vt ſubtiliter per Bal. in repe. l. fi. col. x. & xj. C. de præſcri. lon. temp. vbi in terminis tangit q. an præſcribatur actioni nondũ orte nec in eſſe producere quãdo eſt in poteſtate partis facere ꝙ oriatur & in eſſe producatur & videtur concludere pro prædicta deciſione Alex. licet ipſe non alleget. Sed iudicando & conſulendo puto ꝙ non ſit illa deciſio tenenda per p̃dicta.

SVMMARIVM.

1 ☞ *In præſtationibus annuis & obligationibus quanto tempore præscribatur & quando incipiat currere præscriptio.*

2 *In ſtipulatione annua ſufficit vna prescriptio etiam pro annis sequentibus: & a quo tempore incipiat præscriptio: limitatur. nume. 4.*

3 *In legatis annuis tot sunt legata quot anni: limitatur. nu. 5.*

4 *Diſpoſitiones plures requirunt plures præscriptiones.*

5 *Legatum vnum vnam præscriptionem habet.*

QVARTO principaliter quęro circa hãc quartã partẽ.
1 †Quãto tempore pręſcribat annue[a] vel menſtrue obligationi & p̃ſtationi vel alterius ſingularis temporis vel menſtrue & quando incipiat currere præſcriptio in iſtis. Iſtam q. decidit tex. no. in l. cum notiſsimi. §. in his. C. de præſcri. xxx. an. vbi dicitur ꝙ in obligationibus & præſtationibus annuis præſcribitur annis xxx. & incipit currere præſcriptio ab initio cuiuſque anni vel menſis aut alterius ſingularis temporis: videlicet quo ceſſatũ eſt. vt ibi declarat gl. j. dicens, ꝙ in præſcriptione annua non duplicatur tẽpus prout alias fit ĩ pręſcribẽda libertate ſeruitutis habẽtis tẽporum interualla l. ſi ſic. ff. quẽad. ſer. ami. & ibi gl. magiſtra. in verbo cuiuſcunque. quæ diſtinguit inter ſtipulationes & legata: cuius doct. eſt communiter approbata p doctọ. & eam ibi approbant Barr. Bal. & Ang. Et ex ea eliciuntur due concluſiones.
2 † Prima cõcluſio eſt ꝙ in ſtipulatione annua qa vnica eſt ſtipulatio et obligatio ſufficit vnã pręſcriptio pro oĩbus annis ẽt ſequentibus & incipit præſcriptio currere a tempore quo ceſſatum eſt nedum pro præterito ſed ẽt aduerſus futuras præſtationes: pro qua bene facit tex. in c. de quarta. de præſcr. quem pro iſta cõcluſione adducit Panor. in c. auditis. col. fi. eo ti. & Iaſ. in §. ſi pluribus infra allegato. col. j. circe fi.
3 †Secunda concluſio eſt ꝙ in legatis annuis tot ſunt legata quot anni. Quia legatum annuum pro primo anno eſt purum & pro ſequentibus conditionale. l. ſi ſtichum. §. ſtipulatio. ff. de verbo. oblig. & ſic quot ſunt anni tot ſunt actiones: & tot pręſcriptiones. Nec ſufficit vna præſcriptio pro omnibus annis. Et ideo nõ pręſcribitur legato annuo niſi de anno in annum et ꝓ illis annis pro quibus ceſſatur xxx. annis. Sed pro ſequentibus annis non currit p̃ſcriptio. Inde etiam eſt ſecundum gl. ꝙ legatum annuum non admittitur non vtendo vt eſt caſus in l. fin. vſusfructus alternis annis. ff. ſi vſusfru. amit. Iſtam doctrinam tradunt glo. & communiter doct. in d. §. in his. & ibi glo. reſpondet ad illum tex. qui equiparat legata & ſtipulationes. Et eam firmant Bar. Alex. & moder. in l. de pupillo. §. ſi pluribus. colum. j. & ibi Alexan. late examinat. col. j. & tuetur opi. glo. & Bar. ff. de ope no. nun. Panor. & Fely. in c. auditis. col. fi. de præſcri. Io. Andr. Panor. & communiter cano. in c. olim cauſam. in fi. de cenſi. Alex. & moder. in d. l. ſi ſtichum. §. ſtipulatio. Et ſecundum

a Quanto tẽpore p̃ſcribatur debito annuo ex cõtractu vel ex ultima voluntate vide plene p d. Anto. de Bu. in repe. c. peruenit. col. xxv. & ſequẽ. decem. & plura per Bertachi. in repertorio in verbo p̃ſcriptio. quinto. col. ij. in fi. verſ. p̃ſcriptio contra annuum.

dum iſtam doctrinam plene cõ ſuluit.d.Petrus Phil.Cor.& at teſtatur hanc eſſe communem opin.conſi.xxij.videtur in hac conſultatione.ij.col.in prin.& conſi.xliiij.in hac conſultatione j.colum.circa fin.& conſil. clxxxj.viſis nonnullis.colum. xxix. verſ. quod & tertio videtur ij.volu.& latiſsime.conſil.xxij.in præſenti cõſultatione per totũ. & pręcipue.iiij.v. & vj.col.iiij.vol.& Ful.conſi. clxiiij.circa primum per totũ.

4 †Primam concluſionem limita vt procedat niſi in pmiſsione annua eſſet adiectũ diſtributiuũ quandocunq;. Tunc enim cenſentur plures diſpoſitiones & ſic requiruntur plures præſcriptiones ſecundum Ange.in d.l.ſi ſtichum.§.ſtipulatio. quẽ ibi ſequuntur Alex.& alij.Bene facit quod vult not. Bart.in l.ſicut in annos.in fin.quã legit pro prima.ff.quib.mo.vſusfru. amit. vbi determinat ꝙ ſi alicui pio loco fuerit legatum aliquid ita ꝙ poſsit petere quandocunq; illa dictio quandocunque efficit ꝙ dicantur plura legata.& ideo licet quædam ſint ſublata præſcriptione. Tamen cum non incipiant alia legata competere illa peti poterunt;ſecundum Bart.ibi. & ſequuntur Moder. in d. l.de pupillo.§. ſi pluribus.& Alex.in l.nemo poteſt col. vlti.verſi. quid ſi dixi promitto quandocunq;. ff.de lega. j.

5 †Secundam concluſionem de legato annuo limita vt non procedat quando alimenta ſimpliciter eſſent legata alicui vel vſusfructus ſimpliciter legatus abſq; diſtributione temporis. Quia tunc vnum eſt legatum:& vna præſcriptio ſufficit ſecundum Bal. in l.j.circa fi.in penul.q. C.de ſenten.quæ ſine certa quanti. vbi reputat hoc notabile.et ſubtile.et in §. j. circa fi. in titu.de l.corra.ſequntur Alex.& moder.in d.l. ſi ſtichum.§.ſtipulatio. col.j.

Et propterea dici poteſt ex mente Bar. in d.§.in his. in fi. cõmen. ꝙ non ſit differentia inter legatum & ſtipulationem.

Sed debemus in vtraque animaduertere: an obligatio ſit orta de præſenti:licet dilata ſit exactio. an vero obligatio ſit in diem prout latius declarat Panor.in d.c.auditis.in fi. commen. de præſcrip. vbi ponit exemplum: quando in legato annuo dicatur orta obligatio de præſenti. Hinc eſt quod ſicut in legatis annuis non currit præſcriptio: niſi de tempore ad tempus. Ita & in ſtipulatione conditionali: quæ ſub cõditione multiplicatur. prout late declarat domi. Petrus Philip. Corne.conſi.xliiij. in hac conſultatione. ij. & iij.colũ.ij. volu. Et hanc materiam plenius alijs examinat Salic. in d.§.in his.colum.pen.& vlt.& conatur ſuſtinere opin. Pe.Cy. & antiquorum.ꝙ in promiſsione annua non ſufficiat vnica præſcriptio: ſed requirantur plures.per tex. in d.§.in his. in verbo in initio cuiuſque anni &c. & per quædam alia motiua: quibus reſpondet Alexan. in d.§. ſi pluribus. col.j. & ibi inſiſtit circa tex. in c.de quarta. de præſcrip. quem adducit Panormi. in d.cap. auditis. in fi.cõmen. ꝓ primo mẽbro Bar. ꝙ non probet: vt ibi latius per eum;

eum, quem ſequitur Fel. in d. c. auditis. col. ſi.

SVMMARIVM.

1 *Debens decem ſingulis annis ſi per. xxx. an tantum quinque ſoluat, an in aliis quinque præſcribat.*

2 *In annuis præſtationibus ſeu penſionibus nulla de iure canonico currit præſcriptio.*

3 *Remiſſio tacita penſioni per lõgum tempus debite excuſat ſoluere debentem a malæ fide.*

1 QVINTO quæro. De pulchra, & quotidiana quæſtio. †Pone quod aliquis ſingulis annis debet decem, & quolibet anno ſoluit tãtum quinque ſpacio. xxx. annorum, & vltra, an præſcribat in alijs quinque.

Iſtam quęſtionem format gl. in l. cum notiſsimi. §. in his, in glo. j. in ſi. C. de præſcrip. xxx. anno. & determinat quod non: quia ſoluendo partem, videtur agnoſcere totum debitum. per l. cum fidem. C. de non nu. pec.

Sed Saly. ibi col. j. circa medium, diſtinguit, ꝙ aut debitor ſoluit minorem penſionem, vt partẽ debiti: & tunc nullo modo prę̃ſcribit, quin teneatur ad ſolidum, quia omni anno recognoſcit debitum. Et ſic tempus creditori non currit. d. l. cum ſi dem. Immo ſi quod tempus cucurriſſet, interrumpitur prę̃ſcriptio per recognitionem debiti d. l. cum notiſsimi. §. ſed et ſi qs.

Aut vero ſoluit minorem pẽſionem, non vt partem, ſed vt totum, quaſi vltra nõ teneatur, & tunc ſecundum Saly. debitor præſcribit in maiori tam de iure ciuili, quam canonico, ſi putat vltra non debere. Vbi autem ſciuit de iure canonico nõ præſcribit propter malam fidẽ c. ſi. de prę̃ſcri. licet de iure ciuili. ſic. l. ſicut, C. de præſcript. xxx. anno. Nec currat Saly. ꝙ recipiens ignorauerit, quia prę̃ſcriptiones iſtæ currunt cõtra

2 ignorantem. d. l. ſicut. † Sed videtur mihi ꝙ nulla currat ꝑſcriptio in iſtis annuis præſtationibus ſeu penſionibus de iure canonico, ſiue mihi ſoluatur, vel minus reſpectu promittentis propter ipſius malam fidem vel eius a quo relictum eſt legatum annuum in teſtamento, ſi ſciuit, & legatum fuit agnitum, & ſit talis qui potuit grauari, & ſic vbi legatum incipit deberi. Nec reſpectu hæredis cui nocet mala fides defuncti, quia tenetur exonerare eius cõſcientiam ſecundum communẽ opin. vt late dixi in tertia parte prin. col. xliiij. & ſeq. Vnde non video ꝙ de iure canonico poſsit procedere concluſio Saly. reſpectu actionis perſonalis cui nõ poteſt præſcribi, nec per principalem debitorem, niſi forte data iuſta ignorantia, puta, quia obligatus ex facto procuratoris, vel ex teſtamento aliquo quod ignorauit, prout declarat Bu. in c. ſi. de præſcr. & c. Imo. in l. ſequitur. §. ſi viã. col. ij. circa ſin. ff. de vſu. nec per hęredem. Poterit ergo procedere concluſio Salyc. reſpectu tertij ſingularis ſucceſſoris ad quem perueniſſet res ſuper qua erat aſsignata penſio

annua

annua vel allocatus cenſus. Ita ꝙ ſit onus reale. Tunc enim nõ præſcribitur actioni perſonali ſed iuri reali quo caſu non exigitur præſcriptio. xxx. anno. ſed ſufficerent. x. vel. xx. vt dixi ſupra in iij. q. huius partis, circa præſcriptionem hypotecariæ. Et vltra Sal. iſtam. q. not. format Bar. de quo ipſe nõ meminit. poſt Dy. in l. ſi prius, in prin. ff. de aqua plu. arcen. & diſtinguit aut erant plures obligationes, vel erat vna obligatio, & tunc facit differẽtiam inter recipientem ſcienter, vel ignoranter minorem penſionẽ: vt ibi per eum. Et ante Barto. hanc quæſt. plene diſputat Io. And. in c. plus ſemper, de regu. iur. in vj. in mercu. vbi quærit, quid ſi eccleſia debet alteri eccleſiæ annua. xx. & per xl. annos ſoluit ſolum. x. an poſtea petere poſſit eccleſia integra viginti & refert quod fuit quæſtio dominicalis Bart. Brixienſis, & tandem recitat Io. And. diſtinctio. Dy. quam poſuit Cy. in d. l. cum notiſsimi. §. in his, latius quã faciat Bar. in d. l. ſi prius, in prin. & cũ ea videtur tranſire. Et forte in practica obtineret opin. Dy. Cyn. Ioan. And. & Bar. tanquam communis quaſi recipiens ſcienter vi-
3 deatur remittere & ſic † tacita remiſsio excuſat ſoluentem a mala fide, vt dicetur infra. in vij. q. Et iſtam quæſtionem remiſsiue tangit Alexã. in l. ſi certis annis. circa finem pen. col. verſicu. & an econtra. C. de pact. vbi dat plures remiſsiones, ſed nihil decidit. Not. Spe. in titul. de locat. §. nunc aliqua, colum. xij. circa fin. ver. xlij. & in ti t. de præſcr. col. iij. verſ. quid ſi cui deberem.

Sexto quæro. Quid ſi vnus qui debebat decem annua deceſsi t relictis duobus hæredibus, & vnus tantum ſoluit alter ceſſauit tempore cõſtituto. Vel econuerſo. Creditor deceſsit relictis duobus hæredibus & vni tantum ſolutũ fuit. Hanc quæſtionem mouet Bartol. in d. l. ſi prius, in ſi. prin. ff. de aqua plu. arcen. & determinat ꝙ his caſibus vnus præſcribitur: ſiue contra vnum præſcribitur, ſicut ſi ab initio eſſent duæ obligationes, per. l. nam ſatis non ſortem §. j. ff. quemad. no. ſer. amit.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Debens annuatim dare. x. ſolidos monetæ nouæ, ſi per. x. annos det monetam antiquam, an præſcribat primæ obligationi reſpectu monetæ antiquæ.*

2 *Prælatus eccleſiæ cui annuatim debẽtur tres ſi pluribus annis recipiat duo non præiudicat eccleſiæ.*

3 *Cenſus non poteſt præſcribi cũ mala fide nec diminui.*

4 *Cenſus vel penſio an poſſint diminutiue præſcribi cõtra priuatum.*

5 *Præſcribendo cenſum cõtra eccleſiam ſemper. xl. anni requirũtur cum bona fide.*

SEPTIMO quæro de alia ſimili & vtili. q. quæ ſæpius occurrit de facto. Quidam

a Ad intel. d.c.olim. de cenſ.et quãdo ſoluitur minor moneta, an præſcribatur in maiori vide Corne.conſil. clxxxj. viſis nonnullis.colũ. xxix. ver. ꝙ & tertio videtur. ij. uol. Iaſ.in §. præiudiciales, col.vlt.in ſti. de act.

1 †Quidam tenetur
mihi dare quoli-
bet anno decẽ ſo-
lidos monete anti
quæ & ſoluit per
decem annos de-
cem ſolidos mone
tæ nouæ quæ eſt
minoris valoris,
& magis debilis,
an ſit præſcriptũ
primæ obligatio-
ni reſpectu anti-
quæ monetæ.

Bartol. format
iſtam.q. in d. l. ſi
prius, in princ ff.
de aqua plu. arc.
& diſtinguit, vt
in præcedenti.v.
q. inter recipien-
tem ſcienter, vel
ignoranter. Sed 2
Bal. & Saly.in l.
aduerſus, C. de vſur. determi-
nant per illum tex. ꝙ ſi debitũ
ſit fauorabile, vt cenſus licet
quis recipiat minorem penſio-
nem pluribus annis ſibi nõ præ
iudicat, per tex.in c.olim cau-
a ſam. de cenſi. [a] vbi eſt caſus de
hoc.ſi vero debitũ eſt odioſum
vt vſura, & tunc percipiẽdo mi
norem penſionem per trienniũ
præſcribitur ĩ maiori.per tex.
in l.qui ſemiſſes, in princ.ff.de
vſur.& in d.l.aduerſus. ſecũdũ
Cy.Bal.& Sal.ibi qui conclu-
dunt ſufficere triennium in li-
beratione debiti odioſi, & ita
intelligunt illum text. & fuit
opin. Azo. ibi relata in glo.
2 †Ex quo inferunt Bal.& Sa
ly.ꝙ prælatus eccleſiæ qui de-
bet habere nomine cenſus tres
denarios quolibet anno reci
piendo duos pluribus annis nõ
præiudicat eccleſiȩ cum cẽſus
ſit fauorabilis. d. c. olim cau-
ſam, ſequitur Alex.cõſi.v.ſi ue
ra ſunt ea, col.iij. ſeu iiij.in vj.
arg.v.vol. Contrariũ videtur
ſenſiſſe Ant.de Bu.in rep.c.per
uenit.in ſi.cõm.de cenſi.vbi di
cit ꝙ ſi quis pro feudo ſoluerit
oĩ anno durantibus decẽ annis
centũ & ſecundum rei veritatẽ
debebat ducenta ſi deducit il-
lud tp̃s ad probandum ꝙ nõ de
bet niſi centum allegando cãm
renuntiationis, ſeu amiſsionis
pro reſiduo ꝙ probabitur talis
remiſsio per lapſum decenniũ
cõcurrente illa minori ſolutio
ne niſi ius cõe reſiſteret. per c.
j.de præſcr.in vi. Quod vide
tur contra cõcluſionem Bal.&
Saly.in d.l.aduerſus, & contra
tex.in d.c.olim cauſam, vbi de
2 ciditur ꝙ non præſcribitur per
ſolutionẽ minoris cenſus & pẽ
ſionis in maiori niſi per ſpaciũ
quadraginta annorum concur
rentibus alijs requiſitis ad prȩ
ſcriptionẽ, vt ibi volunt Hoſt.
Io. And.& Bu.circa ſi.commẽ.
3 qui concludunt † ꝙ ſicut cẽſus
præſcribi non poteſt cum mala
fide: ita nec diminui, ſeu dimi-
nutiue præſcribi ab habẽte ma
lam fidem, licet Pan. ibi in fin.
commen.dicat & communiter
tenetur oppoſitum. Sed puto, ꝙ
male dicat, quia opi. Hoſt.tenẽt
Io. An.& Bu.& non reperio cõ
tradicentem præter eũ qui alle
gat gl.pro ſe in c.quicũq;.xvj.
q.ij.quæ non facit. Sed poſſet
ad tex.in d.c. olim cauſam re-
ſpõderi quod loquitur in eccle
ſia, & non in priuato. Vnde
concordando opi.puto fore di-
ſtinguẽdum ꝙ aut loquimur in
præſenti articulo de præſcri-
ptione

ptione contra priuatum,vel cõ
4 tra eccleſiam. † Primo caſu ſi quęratur an cenſus vel pẽſio poſſit diminutiue præſcribi cõtra priuatum diſtinguo. ꝙ aut loquimur in ipſo principali debitore qui tenetur ex propria obligatione ad penſionẽ annuã & ipſe pręſcribere non poteſt, quocunque temporis ſpacio ſoluendo minorem pẽſionem quin teneatur in maiori, vel ſoluendo de pecunia noua magis debili, vbi tenebatur ſoluere de antiqua plus valente propter malam fidem c.fi.cum ibi not. de præſcrip.Quoniam ita militat ratio peccati ſuper qua ſe fundat ille tex.reſpectu partis, ſicut totius.ar.l.qui de tota, in prin.ff.de rei vẽd. Et ita procedat deciſio Hoſti.Io. And.& Butr.in d.c.olim cauſam.circa fi.commen.dum volunt ꝙ cenſus non poſſit diminutiue præſcribi cum mala fide. Et idẽ dico in hærede eius ſucceſſore uniuerſali,cui nocet mala fides defuncti ſcdm cõem opin.Cum teneatur eius cõſcientiam exonerare.c.fi.de ſepul.& late dixi in iij. parte prin.col.xliiij. & ſeq.Niſi eſſet ſucceſſor ĩ prębatura vel beneficio,cui non nocet mala fides prędeceſſoris.c.cura.& ibi glo. & cano. no.de iurepatr.& dixi vbi ſupra.Nã ſi talis ſucceſſor habeat bonã fidem, præſcribet ſpacio xl.annorum. Et ita procedat text. in d.c.olim cauſam, a cõtrario ſenſu iunctis ibi no.per gl. pe. de cenſi. Aut vero loquimur in ſucceſſore ſingulari,& puto diſtinguendum an habeat titulum & bonam fidem, quia fundus fuit ſibi venditus cum expreſsione cẽſus minoris, & revera debebatur maior.Tũc teneo ꝙ indiſtincte ꝑſcribat ſpacio x. annorũ inter pręſentes, & viginti inter abſentes.etiam ſi habeat cauſam a malę fidei autore,qa aut.malæ fidei.C.de ꝑſc.lon. tẽ. non habet locũ niſi in pręſcriptione dñij, non autẽ alterius iuris minoris præiudicij.vt cõcludunt cõiter doc.in l.põponius.§.cum quis,ff.de acqui.poſ.& dixi in iij.par.prin. col.xlij.ad fi. Si vero nullũ habet tit.ſed bonã fidem tantũ, ꝑſcribet ſpacio xxx.annorum de iure ciuili,per regulã.d.l.cũ notiſsimi.l.ſicut.& l.ſi quis emptionis.§.j.C.de præſcri.xxx.an.circa quã nihil eſt immutatũ de iure canonico concurrẽte bona fide,vt ẽt plene dictũ fuit in ij.par. iij. prin. q.vj. Puto tamen,ꝙ iſte ſingularis ſucceſſor habens bonam fidẽ præſcribet ſpacio decem annorũ in maiori abſq; titulo,ſi ſoluat minorem penſionem tanto tempore, & ille cui debetur ſcienter receperit allegando cauſam remiſsionis, ſeu renũtiationis. Si vero ignoranter, ſecus. Et idẽ forte dici poſſet in ipſo debitore principali, vel hærede eius ratione pręſumptę remiſsionis.

Et ita procedãt no.per Bar. in d.l.ſi prius,in princi. & per But.in d.c.peruenit,circa fi.bene facit tex.in l.cũ de in rẽ verſo. cum materia.ff.de vſur.iunctis his quæ plene dixi in x. q. iij.
5 partis prin. † Scdo caſu principali qñ agitur de ꝑſcribendo cenſum cõtra eccleſiã,cõcludo ꝙ requiritur ſemper tps xl.annorum cum bona fide. per tex. in d.c. olim cãm, cũ ibi no.&

per

a Adde eũdem Spe. in titu. de pręſc. col. iij. verſic. quid ſi colonus. per ea quæ: habentur in c. de quarta & in c. il lud, de præſcript. Et ita procedant no. per Bal. & Saly. in d. l. aduerſus. dum dicunt ꝙ prælatus

1 recipiens minorem penſionem pluribus annis non præiudicat eccleſiæ. Iſtud enim debet intelligi, prout habetur in d. cap. olim cauſam. quod ipſi allegãt.

Et hæc diſtinctio poteſt etiã adhiberi ſi tractetur de præſcriptione totius cenſus, quia non eſt differentia, an agatur de pręſcribendo cenſum in totum vel diminutiue ſecundum Ioan. Andræ. & Butr. in d. c. olim cauſam, circa finem. de cenſib.

Non obſt. ſi opponatur quod cenſus præſcribi non poteſt. l. competit. C. de præſcri. xxx. annorum. quia ille text. procedit in cenſu debito in ſignum recognitionis vniuerſalis dominij & ſuperioritatis, vt latius dicã in j. q. ij. partis. v. princip. & faciunt quę dicam in. q. proxime ſeq.

SVMMARIVM.

1 ℞ *Emphyteota penſionem nõ ſoluens per xxx. vel xl. ann. & ſemper poſſedit an præſcribat libertatem a penſione ſoluenda pro tempore tam præterito, quam futuro.*

2 *Obligatus ſoluere perpetuum cenſum non ſoluendo per xl. an. præſcribit.*

3 *Concluſio quòd actioni perſonali præſcribatur cum mala ſide reprobatur in lege.*

4 *Res emphyteotica ſi perueniat ad extraneum qualiter & quãto tempore præſcribatur.*

OCTAVO quęro. † Quid ſi emphyteota ceſſauit per. xxx. vel xl. annos, quod pẽſionem non ſoluerit, & ſemper poſſedit: nũquid dicatur pręſcripſiſſe liberationem a penſione ſoluenda pro tempore tam præterito quam futuro. Iſtam quæſtionem ſuccinte tangit. d. Iaſ. in d. tracta. iur. emphy. colum. xlvj. q. xxviij. & colũ. lxxxj. verſic. primo quęro. Allegans Specul. in titu. de loca. §. nunc

a aliqua. verſi. xliiij.[a] & Bart. in l. ius emphyteoticum, et in l. iubemus. C. de fund. patri. lib. xj. & in l. competit. C. de præſcriptio. xxx. vel xl. anno. vbi determinat ꝙ ſic, quia omnis actio tollitur tanto tẽpore per l. ſicut. & l. omnes, C. de pręſcript. xxx. ann. Et dicit d. Iaſ. in d. quæſt. xxviij. Quod iſta deciſio indubitanter procedit quantum ad penſionem præteritam, ſed quantum ad futuram videtur hæc deciſio dura ſecundum eum: & ſic relinquit in ambiguo, & nõ determinat.

Eandem opi. tenuit d. Petrus Philip. Corne. conſi. cxlij. videtur prima facie. col. pe. verſ. accedat. iij. volu. Concludens

2 † ꝙ qui tenetur ſoluere perpetuum cenſum, præſcribit nõ ſoluendo per xl. annos. & adducit duo conſilia Bal. Sed non pu-

to iſtam concluſionem ita ſim-
pliciter intellectam poſſe pro-
cedere. Vnde pro veritate
concludo in præſenti quęſtione
quod ſi emphyteota habet ma-
lã fidem: vt ille cui fuit cõceſ-
ſa emphyteoſis, vel qui ipſam
emphyteoſim recognouit, nul-
lo tempore præſcribit propter
malã fidem: cũ teneatur actio-
ne perſonali: cui non præſcri-
bitur cum mala fide de iure ca
nonico aliquo temporis ſpacio
ſecundum communẽ opi. Cano.
in c. fi. de ſepul. & ſatis dixi in
ij. parte iij. prin. q. xiiij. nec pa
riter præſcribit hæres emphy-
teote: cui nocet mala fides de-
functi: vt ẽt ibi late dixi. Et
hoc aperte ſenſerunt Io. An. &
But. in c. olim cauſam. circa fi.
cõmen. de cenſi. vbi dicunt: ꝙ
præſcriptio cenſus non currit
cum mala fide. Ex quo infero
quod Bar. in locis prealle. ma-
le loquitur: licet Iaſ. ſimplici-
ter referat. & ſequatur. Nam ſe
cutus eſt Bar. eius erroneã opi.
quam poſuit in l. ſequitur. §. ſi
viã. ff. de vſucapio. & in l. iij.
ff. de ſer. vrb. prædi. vbi voluit
3 † quod actioni perſonali præ-
ſcribatur cũ mala fide: quę eſt
cõiter reprobata tã per legiſt.
quam cano. vt ad plenum dixi
4 vbi ſupra. † Si vero res em-
phyteotica peruenit ad extra-
neum tũc ille præſcribet domi
niũ directum ſaltem in effectu
& reſpectu priuati: ſpacio decẽ
vel viginti annorum ſicut præ-
ſcriberetur plenum dominium
cum titulo & bona fide: & ha-
bita diſtinctione: an poſſeſſor
cauſam habeat ab autore bonę
vel malæ fidei. Sed ſine titulo
præſcribet ſpacio xxx. anno-
rum cum bona fide. d. l. ſi quis
emptionis. §. j. Cum mala fide
vero nullo tẽpore præſcribit.
c. fi. de præſcri. & c. poſſeſſor.
de regu. iur. in vj. Et vbi quis
allegat ſe non ſoluiſſe penſionẽ
vel cenſum per xl. annos con-
tinuos ad inducendam præſcri
ptionem: cui incumbat proba-
tio plene diſcutit Ioan. And.
in c. ſine poſſeſsione. de regu.
iur. in vj. quem ſequitur Aret.
in l. in illa. colum. iiij. in prin.
ff. de verbo. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Emphyteota feudatarius & ſuperficiarius præſcribunt ius emphyteoticum ſingulis ad ſingula relatis.*

2 *Emphyteota uel uſufructuarius licet naturaliter poßideãt fundum tamen ipſum ius emphyteoticum uel uſumfructum poſſidẽt naturaliter et ciuiliter.*

1 NONO quæro. † An ille qui
ſoluit canonem
tãquam emphy
teota per xxx.
vel xl. annos,
& tanto tempore rem aliquam
poſſedit vti emphyteoticã præ-
a ſcribat ius emphyteoticum[a] vt
vtile dominium ſalua canoni-
cis pſtatione quã-
uis iura emphy-
teotica nunquam
fuerint ei conceſ-
ſa. Bart. in d. l. cõ-
petit. determinat
ꝙ ſic. & in l. iij. §.
ex cõtrario. col. j.
vel

a Adde Bal. in l. male agitur. in fi. cõmen. C. de pręſcr. xxx. anno.

a Et per il lũ tex. inferẽ ꝙ ſi fundus alienus fuerit conceſſus in emphyteoſim pſcribitur longo tempore cum titulo et bona fide tãquam emphyteoticus cõtra tertium.

vel ij. verſi. ſecundo contra Dy. & ibi no. omnes doct. ff. de acquirẽ. poſſeſsio. vbi dicit Bar. ꝙ emphyteota feudatarius & ſuperficiarius pſcribunt ius emphyteoticum vel aliud ſimile ſingulis ad ſingula relatis. per d. l. cum petit. ex quo poſſident naturaliter & de hoc dicit ẽt ſe dare caſum in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. ff. de dam. infec. Dicit inſuper. ꝙ eſt tex. de hoc recte intelligendo in l. cum ſponſus. §. ſi de vectigalibus. cum gl. iuncta. l. eum qui. in princ. eodem titu. Quæ iura ſic inducuntur. Iſta ſunt conuertibilia. Competit publiciana: ergo vſucapio. Et econtra d. l. eum qui. in princ. ſed in d. l. cum ſponſus. §. ſi de vectigalibus[a] dicitur, ꝙ emptori fundi vectigalis ſiue emphyteotici competit publiciana: ergo ipſi poſſunt præſcribere tale ius. Et ita inducit Iaſ. late firmans concluſionem prędictam in tract. iur. emphy. col. lxxxj. Sed hæc inductio nõ videtur bona per ea quæ late dixi in iij. parte prin. circa intel. regulę. d. l. eum qui. in prin. col. xxxiiij. & xliij. vbi concluſi ꝙ prædicta regula procedit negatiue. non affirmatiue: vnde adduco meliorem ratio-
1 nem. † Quia licet emphyteota vel vſusfructuarius ſolũ poſſideant naturaliter fundum tamen ipſum ius emphyteoticum vel vſumfructum poſsident naturaliter & ciuiliter. Ita declarat Barto. in l. naturaliter. in princ. ff. de acqui. poſſ. & ad hoc allegat glo. no. in l. ſi plures. §. delectum. ff. de vi & vi arma. & in l. ait prætor. §. item ei. ff. ex qui. cau. ma. & in l. fi. ff. vti poſ. Sic etiam declarat Paul. de Caſtr. non faciens mentionem de Bar. in l. fi. C. de præſcr. long. tempo. Et declarant Imo. Are. & Alex. in d. §. ex contrario & ibi Iaſ colum. iiij. Tangit etiam Iaſo. in d. trac. iur. emphy. col. lxxxj. an præſumatur emphyteota: qui tanto tempore ſoluit: de quo plene dixi in iij. parte princ. col. xvj. & ſeq. verſic. ſecundo prædicta faciunt ad quæſtionẽ & ibi dicta non repeto quę bene adaptantur hic. & pro repetitis habeantur.

SVMMARIVM.

1 *Rem tanquam emphyteota recognoſcens: & tanquam a domino cui longo tempore penſionem ſoluit tanquam domino cum nec ipſe eſſet emphy. nec alter dominus an talis præſcriptio proſit.*

2 *Præſcriptio decurſa contra vaſſallum vel emphyteotam non præiudicat domino.*

DEcimo quæro. Iuxta proximam q. † quid ſi iſte tanq̃ emphyteota rẽ ab aliquo recognouit

nit tanquam a domino:& ei lō go tempore pēſionem ſoluit tā quam domino: cū nec ipſæ eſſet emphyteota: nec ille quem recognoſcebat eſſe domiuus:an præſcriptio iſtius poſsidentis proſit illi : cui ſoluit. Iſtam quæſtio. mouet Spe.in titu. de loca.§.nunc reliqua.ver.liij.et ver.lvij.Et vr̄ concludere talem præſcriptionem prodeſſe illi cui ſoluit:eū in dominū recognoſcendo ſi poſſederit triginta annis & ex hoc infert ad duos effectus : vt ibi latius per eum. Et hanc deciſionē Spe. ſimpliciter refert & ſequitur. Iaſ.in præalleg. tract. iur. emphy.colū.lxxxij.verſi. quinto quæro. Et vltra eum ſic late firmat Rom.conſi.cxxvij. poſito ꝙ dominiū adducens plura maxime Ioā.And. in c. qui ad agendum. de regu. iur. in vj.

2 Et not.† ꝙ præſcriptio decurſa cōtra vaſallum vel emphyteotam non præiudicat domino. Ita Bald.in.§.quid ergo. in ti.de inueſti. de re alie.fac.per illum tex.

SVMMARIVM.

1 *Conductor alius recognoſcens alterum in dominum: an poßit præſcribere contra eum.*

2 *Colonus vel conductor præſcribere poteſt contra actionē perſonalem quæ oritur ex contractu locationis.*

3 *Colonus uel cōductor p̄ſcribere poteſt præſtationē penſionis pro tpe præterito.xxx. an. ſed non penſionem futuri tēporis.*

4 *Emphyteota nunquā præſcribit directum dominiū contra dominū directum.*

5 *Succeſſores iuris præſumptione cēſentur tenuiſſe & poſſediſſe eo modo & forma quibus tenebat defunctus.*

6 *Clauſula conſtituti uel precarii paßiue tranſit in hæredes conſtituentis.*

7 *Colonus ſi domino ignorante vendidit fundum conductū cuius emptor domino a quo conduxit penſionē ſoluit.xxx. annis: an dominus poßit agere contra emptorē rei vendicatione.*

1 VNDECIMO quæro. † Vtrū conductor vel alius recognoſcens alterū in dominū poſsit præſcribere cōtra eū[a]. Cōclude ꝙ non ēt ſi mille annis poſſideret:ex quo illū in dn̄m recognoſcit:vt eſt caſus in l.male agit.C.de p̄ſcri.xx.an. vbi gl. & oēs no.Bar.& alij.in authē.ppetua.C.de ſacroſan.eccl.

a An & qn̄ currat p̄ſcriptio contra locatorem : vide per Paul. de Caſt.conſi.286.videtur dicendū breuiter & conſi. ſequen. videtur dicēdum dictū actorē & conſi. ccxcj. in quæſtione quę vertitur in antiq. & vide in prima parte ſextæ & vltimę p̄tis princ. huius tractatus.

glo. Bart. & doc.in l. cōperit.
C.de prɇſci.xxx.an.Bal. Sal.
& Pau.de Caſt.in l.neq;.C. de
vſuf.per iſtū text. vbi aſsignāt
2 rationē huius deciſionis. †Et
ꝗuis colonus vel cōductor nō
præſcribat dominiū rei contra
dominū:quē recognoſcit:p̄ſcri-
bit tamē cōtra actionē pſonalē:
quɇ oritur ex cōtractu locatio-
nis. Poterit tñ cōueniri ad re-
ſtitutionē rei actione in rē quæ
nō eſt præſcripta: ſcdm glo. &
doc.in d.l.male agitur : qđ de-
clara : vt ibi plene per Angel.
3 †Prɇſcribit ēt colonus vel cō
ductor præſtationem penſionis
pro tēpore præterito triginta
annis:quia tanto tempore tolli
tur oīs actio perſonalis: ſed nō
præſcribit penſionem futuri tē-
poris : vt eam ſoluere non te-
neat:niſi interpelletur : vt ſol-
uat & recuſet ſoluere . Vel ſe-
cundū aliā opin.niſi actualiter
poſſeſsionē interuertat : vt late
declarat Ang.in d.l. male agi-
tur.col.ij. circa princ. Et hæc
vera de iure ciuili:quod admit
tit] præſcriptionem longiſsimi
tēporis.xxx. annorū cū mala
fide l.ſicut. cum concor. C. de
præſci.xxx.an.Sed de iure ca
nonico ipſe cōductor nullo tē-
pore præſcribit propter malā
fidem:nec cōtra actionē realē :
nec perſonalē.c.fi.cū ibi plene
no. de præſcri. nec pariter hæ-
res eius quē mala fides defun-
cti impedit p̄ſcribere:vt cōclu-
dunt cōiter cano.
in c.ſi diligēti.de
prɇſcrip. vbi late
Felyn.col. iiij. &
ſeq.[a] †Ex præ
4 dicta cōcluſione
infertur qđ ſi fun-
dū meū tenuiſſes per tēpus legi
timū nō tanꝗ dñs directus: ſed
tanꝗ fructuarius vel tanquam
emphyteota:vel tanꝗ feudata-
rius & habuiſſes titulū a quo-
dā tertio:& ignoraſſes me eſſe
dominū directū: præſcribis ius
vſusfructus alias vtile dñium
contra me: ſed directū nunꝗ:
quia non poſſediſti eo animo:
vt illud acquireres:arg.l.fi.ff.
quemad.ſer.amit.& l. ſi ego.§.
j.ff.de public.& l.fi.circa fi.C.
de prɇſcri.lon.temp. & ſine ti-
tulo præſcribens.xxx. annis:
vt in.§.ſi quis per xxx.in titu.
ſi de feu.fue.contro Poſtꝗ aūt
incepiſſes poſsidere tanꝗ dñs
directus:quia interuertiſti poſ-
ſeſsionē:extunc ſpolias me ci-
uili poſſeſsione:& incipis præ
ſcribere longiſsimo tempore
ſicut fur violentus poſſeſſor. de
iure ciuili.l.j.§.ad hæc. C. de
anna.excepr. ſecus de iure ca-
nonico:cum ſit male fidei.c. fi.
de prɇſcri. Ita declarat Pau.
de Caſt. in d.l. neque fructua-
riū.Et in emphyteota idem fir
mat Iaſ.in tract.iur.emphy. co
lum.lxxxij. ver.tertio quæro.
vbi concludit ꝙ emphyteota
nunꝗ præſcribit directū domi
niū contra dñm directum : etiā
ſi mille annis poſsideret prout
dicit Bal.in d.l.neque,niſi em-
phyteota interuertiſſet poſſeſ-
ſionē:quam tñ non poteſt inter-
uertere ſola animi deſtinatio-
ne ſed opus eſt:ꝙ factū interue
niat.iuxta.l.cū fundum.& l.co
lonus. ff. de vi & vi ar. Not.
Cy.in d.l.cōpetit. in iij. quɇſt.
Addo Alua.in.§.licet. col.j.
in ij.no.in ti.ſi de feu.fue. con-
tro.vbi not.ex illo text.ꝙ va-
ſallus.qui eſt paratus præſtare
ſeruitia:

a Et dixi plene in tertia parte princi. co.xliiij. & ſeq.

ſeruitia:vt pręſumitur: niſi in-
terpellatus negauerit nunquã
præſcribit cõtra dñm ſuũ:& vi
detur dñs eſſe in quaſi continua
poſſeſsione ſeruitiorũ.arg.l. ar
boribus.§.idẽ tractat.ff.de vſu-
5 fruc. † Ampliatur prædicta
concluſio vt procedat nedum
in ipſo fructuario emphyteota
vel vaſallo: ſed etiam in eo-
rũ ſucceſſoribus:vt eſt tex.no.
in d. l. neque. in verbo neque
ſucceſſores eius: vbi Paul. de
Caſt. reputat iſtud mirabile:
quia per mortem fuit finitus
vſusfructus:ergo ſucceſſores nõ
tenuerunt tanq̃ vſufructuarij:
ſed tãq̃ proprietarij:& ſic ha-
buerunt animũ acquirendi do-
miniũ:ſi non habebãt:ergo ſal-
tem debuerunt præſcribere ſpa
cio.xxx. anno. per iam dicta.

Sed reſpondet not. Paul. de
Caſt. ꝙ ſucceſſores iuris præ-
ſumptione quantũcunque aliũ
habeãt animũ:cenſentur & fin
guntur tenuiſſe & poſſediſſe eo
modo & forma quibus tenebat
defunctus.arg.l. cũ hęres.ff.de
diuer.& tẽpo.præſcri.quia hæ
res reputatur eadẽ perſona cũ
eo. Cum igitur ille defunctus
teneret tanq̃ fructuarius: &
ipſi hæredes cenſentur eodem
modo tenuiſſe:licet re vera te-
nuerunt vt dñi:quia non ſuper-
ueniente noua cauſa ſicut de-
functus ſolo animo non poterãt
ſibi mutare cauſam poſſeſsio-
nis.l.nemo.C. de acquir. poſ-
ſeſ. ita nec hæredes eius: ſi do-
mino repoſcente non interuer-
6 tant poſſeſsionem. † Subdit
Pau.de Caſt.ꝙ in d.l.neque eſt
caſus de vno in quo illis die-
bus conſuluit: & de illa l. non
meminit: quia quidam incepit
quædã bona poſsidere preca-
rio ſiue alieno noĩe: puta per
clauſulã precarij vel cõſtituti.
de qua plene no.ĩ l. quod meo.
in princip.ff.de acquir. poſſeſ.
poſtea mortuus eſt: & hæredes
eius per xxx. annos & vltra
ignorãtes precariũ poſſederũt
proprio nomine quęrebatur:an
pręſcripſerint.Conſtat.n.ꝙ de-
functus ſi centũ annis: vixiſſet
cum teneretur alio noĩe nunq̃
pręſcripſiſſet:ſed dubiũ erat de
hæredibus: qui poſſederunt ſuo
nomine. Reſpõdit Pau. ꝙ nec
illi pręſcripſerunt per rationẽ
de qua ſupra. Et de hoc dicit
eſſe caſum in illa l.neq; ſi bene
conſideretur põderando illud
verbũ nulla tẽpora. licet quæ-
dã gl.in vſibus feudorum ſecun
dum Pau.vʒ in .§.præterea. de
cap.cor.licet ipſe non allegat:
ꝙ ſub iſta generalitate nõ ve-
nit præſcriptio longiſsimi tem
poris ſed longi tm̃: ſed illud ve
rum dicit ipſe niſi ſubiectę ma-
teriæ natura ſuadeat cõtrariũ.
Hæc ſunt verba bene notanda
Paul.de Caſt. in d.l. neque.C.
de vſufruc. Ex quibus colli-
go not.concluſionẽ: ꝙ clauſula
conſtituti vel precarij paſsiue
tranſit in hæredes conſtituẽtis:
quia cenſentur & finguntur te-
nuiſſe & poſſediſſe eo modo &
forma quibus defunctus tenuit.

Et hoc maxime procedit qñ
eſſet facta mentio de hæredi-
bus.per text.in l. cũ precario.
.§.j.ff.de preca.quod bene not.
ad materiam d. l. quod meo.in
princ.ff.de acquiren.poſſeſsio.
7 † Quid autem ſi colonus vel
emphyteota dño ignorãte ven-
didit:& tradidit fundum cõdu-
ctum: tamẽ domino a quo cõdu

xit penſionē ſoluit emptor iſtę triginta annis. Nunc ipſe colonus in præſtatione ceſſauit debite penſionis. Dñs vero agit rei vendicatione cōtra emptorem: quæritur an poſsit. Iſtā quæſtionem mouet Spec. in tit. de præſcri. col. iij. verſi. quid ſi colonus. & determinat ꝙ ille emptor præſcribit cum titulo & bona fide: ſed dominus reſtituitur ex clauſula generali: ſi fuit in iſta ignorantia. Et ibi monet aliam quæſtionem quid ſi emptor fundi emphyteotici offerat penſionem poſt præſcriptionem completam an videatur renuntiare præſcriptioni. & concludit ꝙ ſic ſi ſcienter obtulit. Secus ſi ignoranter.

Dvodecimo principaliter quæro. In hac quarta parte quartæ partis princi. Poſtq̃ viſum eſt ſupra de præſcriptione iuris emphyteotici: quanto tempore præſcribatur feudum ſeu ius feudale: quod æquiparatur emphyteoſi: & de vno ad aliud arguitur: vt plene not. Iaſ. in trac. iur. emphy. col. xj. & xij. Et hæc quæſtio diuiditur in plures.

SVMMARIVM.

1 Præſcribere an poſſit quis rē tanquam feudalem & ius vaſallitii ſint feudi qui nūquā de illa re fuit īueſtitus. et nu. 2

3 Diſpoſitio tex. §. ſi quis per triginta an procedat in poſſeſſore malæ fidei.

4 Feudum quanto tempore cōtra remp. præſcribatur.

5 Feudum præſcriptione quæſitū ſortitur ordinariam naturam feudi.

6 Præſcribi an poſſit feudū formatū cōtra priorē vaſallū qui fuit de feudo inueſtitus.

7 Dominus feudū recuperās non tenetur illud reſtituere primo vaſſallo contra quem fuit præſcriptum.

8 Vtile dominium non præſcribitur cōtra uaſallum minori tēpore. xxx. ann.

9 Res feudalis nulliter alienata non poteſt aliquo tempore præſcribi contra dominum.

10 Præſcribēs cōtra dominū habētē vtrūq; dominiū nō pōt acquirere niſi utile dominiū ꝓcedat.

11 Præſcriptio longi temporis nō habet locum in feudo.

12 Feudum non poſſe præſcribi niſi. xxx. an qūo intelligatur.

13 Domino an proſit præſcriptio vaſalli.

14 Vaſallo ex facti ignorātia præſcribēte vltra terminos cōceſſionis an finito feudo id finiatur. Perditum non utendo non recuperatur.

15 Vaſallus an poſſit dominum feudi præſcribere. xxx. an. non ſeruiendo.

16 Deſidia nō pōt imputari domino ſi non eſt vſus opera uaſalli qua non indiguit nec eo caſu contra eum currit præſcriptio.

Priui-

17 *Priuilegium aut aliud ius nõ amittitur per non uſum quãdo non ſe obtulit facultas utendi.*

18 *Agnati infra quantum tempus poſſint reuocare feudũ antiquum illicite & abſque eorũ conſenſu alienatum.*

19 *Silentiũ annale uim habet refutationis ſcientia mediante.*

20 *Præſcriptio.xxx.an.regulariter currẽs in feudis an noceat nepotibus & deſcẽdentibus ſiue agnatis qui tẽpore alienationis nondũ erant nati.*

1 PRIMO igitur quæro. † Vtrũ quis præſcribere poſsit aliquã rem tanquã feudalem et ius vaſallitij ſiue feudi [a] licet nunquam de illa re fuerit inueſtitus. Iſtam.q. decidit tex.not.in.§.ſi quis per triginta.in titu.ſi de feu.fue. controuerſia.vbi dicitur ꝙ ſi quis per triginta annos rem aliquã tanquam feudum poſſedit: & pro ea ſeruitium domino exhibuerit:licet de ea nõ fuerit inueſtitus:præſcriptione triginta annorum ſe tueri poteſt: & ſic tanto tempore rem in feudum prꝍſcribit: & efficitur vaſallus illius cui ſeruicium præſtitit. Quod verũ intellige: ſi poſſedit vt feudũ:vt ibi dicit tex.nõ ſufficit ergo ꝙ probetur poſſeſſio xxx.an. niſi probet ſe poſſediſſe.vt feudũ:et ſic ꝙ poſſeſſio fuerit formis.i.habita ſemp tanꝗ feudalis.& ita ibi declarãt Bal. Alua.& d.Præp.col.j. Vnde plura requiruntur ad talẽ præſcriptionem. Primo ꝙ rem poſſederit per xxx.annos continuos abſque interruptione. Secundo ꝙ tanꝗ feudum:& ſic ꝙ iſta poſſeſsio triginta annorum fuerit formis ideſt habita ſemper tanquam feudalis. Tertio ꝙ præſtiterit ſeruitia domino vel ſoluerit vti pro feudo. Et hęc tria colliguntur ex illo tex.& ibĩ no.Bal.& doc.maxime Alua. colligens iſta tria requiſita. Et declarat gloſ.magna. in fin.in .§.fin.in ti.de feu.dato inuicem legis commiſ.& Alexan. conſi.clxix. viſo themate.j. colũ. ij.volu.& conſi. cxiij. viſo & diligenter conſiderato themate. vlti.colum.iiij.volu. & do. Philip. Deci. conſi. cxliiij. & mature col.iij.verſi.ſed his nõ obſtantibus. Et ſufficit ſemel præſtitiſſe ſeruitiũ domino vti pro feudo & quod poſtea poſsiderit p xxx. an.quia præſumitur ſucceſsiue poſſediſſe vt feudum per not.in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſſ. & propri. & eſt bonus tex.in ſimili. in c.cum de beneficio [b] de præbẽ. in vj.Ita declarãt Andræ.de Iſer. Alua.& do.Præpo. in d.§.ſi quis per xxx.colũ.j.

2 † Et pro intel.d. §.ſi quis per triginta

a De præſcriptione feudi.vide qđ no. Alua.ĩ ti. de feu. nõ hab. propri.feu.natu. col. ij.

b Ad illum text.vide Alex. cõſi. lxx. in cauſa vertẽte inter dominum Beldeſarem. iij. volu. rotam deci. xxxij. in nouis.

ginta not. quod prædicta locũ habent: quando nulla eſt facta inueſtitura: nec aliquid probat vaſallus de ipſa inueſtitura: q̃ allegat vaſallus:ſed eam plene probare non poteſt: tunc ſi mediãte ea aſſerta inueſtitura ipſe vaſallus ſteterit in poſſeſsione ipſius feudi per annum ſciẽte domino & non contradicente: tunc ſtabitur ſacramento vaſalli de dicta inueſtitura facta: & per ſacramentum probabitur dictum feudum: vt eſt caſus. in c.ij.in fin.titu. ſi de inue.inter domi. & vaſal. lis oria. & iſto caſu ſufficeret ſola poſſeſſio anni: vt ibi. Et hoc modo poteſt etiam intelligi tex.in §. ſimiliter. in titu.de contro. inue. Et ita declarat Alua.in d.§. ſi quis per triginta . in prin.ij.
5 col. † Sed dubitatur: nunquid diſpoſitio tex.in d.§.ſi quis per triginta procedat in poſſeſſore malę fidei glo. & communiter docto. ibi tenent quod ſic de iure ciuili. Ex quo ille text.dat ſolum exceptionem:non actionem.& ſic non acquirit poſſeſſor. niſi ius excipiendi: vt ibi declarant gl. & Alua. Ex quo infertur, quod ſi cadat de poſſeſsione non poteſt rem ab alio vendicare. Secus ſi præſcripſiſſet cum bona fide: tunc enim acquirit vtile dominiũ, & poteſt rem vendicare.l.ſi quis emptionis.§.j.C.de præſcri. xxx.vel xl.an. ſecundum gloſ. Alua.& alios in d.§. ſi quis per triginta. Sed de iure canonico nõ procederet pręſcriptio cum mala fide in caſu illius.§. aliquo modo. cap. fin. cum ibi plene no.de præſcri. Prout in terminis firmant Bald.& d. Præpo, in d.§. ſi quis per triginta. col. j.& Panor.in c.ad audientiam. col.ſi. verſi.aduertendum tamẽ de præſcri. vbi dicit quod ſine bona fide pręſcribi non poteſt: nedum directum dominium:ſed nec ſolum vtile. quod ſcilicet res teneatur in feudum præſtando ſeruitium.vt no.Bal. in d.§. ſi quis per triginta: licet gloſſ. ibi aliter ſentiat & minus bene ſecundum Panor. per d.c.ſi.
4 de præſcrip. † Limita tex. in d.§. ſi quis per triginta vt procedat in priuatis. Sed quo ad eccleſiam & rempublicam requiritur tẽpus quadraginta annorum per regulam generalem reſpectu eccleſię. c. de quarta. c. illud. & c.ad aures. de præſcri. & authen. quas actiones. C. de ſacroſan.eccle.& quo ad rempublicam per tex.in l.omnes.& in l. competit. C.de pręſcri.xxx.anno. & in l.j. C. ne rei domi.vel templo. Per quæ iura dicit And.de Iſer.in d §.ſi quis per triginta, quod contra rempublicam non præſcribitur feudum niſi ſpacio quadraginta annorum & illum text. procedere in priuatis: ergo idẽ erit in eccleſia. Ita limitat et declarat domi.Præpo.in d.§.ſi quis per xxx. col.ij.verſic.ſed pulchrum eſt dubium. Et firmat Bal.in §.fin.in titu.de feudo dato inuicem legis cõmiſ. vbi dicit ꝙ in eccleſia romana requiruntur tempus centum annorum. vt eſt caſus in cap.ad audientiam. & ibi not.Cano. de præſcript. vbi cõtra romanam eccleſiam quis non præſcribit tanquam vaſallus niſi per centum annos. & plene not. Alexan, præallega, conſi. clxix.

viſo

viſo themate ſupraſcripto . j.
5 colum. ij. volumi. † Et not.
ꝙ hoc feudum præſcriptione
quæſitum ſortitur ordinariam
naturam feudi. ſecundum Bal.
in l. liberti. C. de ope. liber. &
in l. j. q. xxxj. ff. de re. diui. Al-
ua. & d. Præpo. in d. c. ſi quis
per xxx. colum. ij. vbi d. Præ-
po. alleg. Ang. conſ. cvj. ſanctiſ
ſima. Pan. conſi. clxxxij. con-
ditor omnium. Hinc infertur
vltra Præpo. quod in tali feu-
do præſcripto ſuccedunt deſcẽ-
dentes maſculi tantum ſecundũ
naturam recti feudi. Ita deci
dit no. Bald. in §. fin. in titu. de
feu. dato inuicẽ legis commiſ.
per illum tex. & in d. l. liberti.
& in alijs locis adductis ꝑ Ale
xan. conſil. xv. viſis narratis.
vlti. col. v. volu. vbi concludit
quod vbi apparet ſolum de ac-
quiſitione feudi ex longiſsima
poſſeſsione ſeu præſcriptione:
non tranſibit tale feudum niſi
ad illos: ad quos tranſit feudum
vel emphyteoſis informiter cõ
ceſſum vel conceſſa. Eandem
concluſionem vltra Alexã. fir-
mat. d. Marti. Lauden. in c. j. in
ti. qui. mo. feu. conſti. poteſt. Re
fert ſolennis docto. d. Iacob. de
ſan. Geor. in ſuo tracta. feu. in
verbo ita ꝙ ipſi inueſtiti ha-
beant. circa fin. ij. colum. verſi.
an autẽ filius. non allegans Ale
xan. Prædicta procedunt quan
do nulla præceſsit inueſtitura
feudi: & ſic vbi nunꝗ fuit for-
matum feudũ per inueſtiturã,
in perſonam illius: qui pręſcrip
ſit neque in alio.

6 SECVNDO quęro. † Quid
ſi alius fuit de illa re dudum
inueſtitus in feudum an præ-
ſcribi poſsit tale feudum for-
matum contra priorem vaſal-
lum: qui fuit de feudo inueſti-
tus. Ita quod iſte qui præſcri-
pſit: ſubintret in locum illius:
& ipſe efficiatur vaſallus ex-
cluſo alio: & quanto tempore.

Iſtam quæſtio. tangunt gloſ.
Hoſtien. & communiter Ca-
no. in cap. ad audientiam. de
præſcrip. & etiam ibi late exa
minat Panormi. colum. iij. vel
iiij. verſi. ex his infertur. vltra
medi. & ſeq. concludens cum
gloſ. ꝙ quis poteſt pręſcribere
feudum reſpectu vtilis dominij
quod eſt penes vaſallum: dire-
cto remanente pęnes dominum
data ſcientia & patientia do-
mini. Nam ſicut poteſt dd nouo
acquirere per huiuſmodi patiẽ
tiam ius feudale: licet nũquam
habuerit inueſtituram. vt in §.
ſi quis per xxx. in ti. ſi de feu.
fue. contro. fortius patiente do-
mino poteſt ius feudi iam for-
matum & cõſtitutum & in aliũ
translatũ pręſcribere ſi domi-
nus ſciuit. Sed vbi ignorauit et
poteſt prętendere aliquod inte-
reſſe in mutatione vaſalli. Poſ-
ſet forte procedere ſecundũ Pa
nor. opi. Hoſtien. tenentis con-
trarium nẽ cõtingat dominum
habere vaſallum quem nollet
vel quem ſibi non expedit ha-
bere. Sed nihilominus licet
hoc videatur equum dicit Pa-
nor. quod putat cõtrarium eſſe
verius vt hoc ex caſu non poſ-
ſit dominus iſtum qui pręſcri-
pſit ad minus ſpacio xxx. an-
no. moleſtare. per tex. apertum
iuncta gl. in §. j. de capi. corra.
vbi concludit glo. quod contra
dominum directum & in ſui iu-
ris præiudicium currit præſcri
ptio. xxx. anno. Nec diſtinguid

ibi ſcientia vel ignorantia ex quo non agitur de præſcriptio ne proprietatis ſecundũ Pan. licet quo ad hoc nõ videatur bene dicere:quia ibi agitur de excludendo dominum in totum. vt dicam infra in iiij. q. huius materię: & ſentit Pan. in d. c. ad audientiam. col. pe. vel fin. verſi. ſed quęro. mouetur etiam Panor. quia contra ignorãtem in ſui præiudicium currit præſcriptio maxime xxx. anno. vt in l. fin. C. de præſcrip. long. temp. quæ non probat quia loquitur in præſcriptione longi temporis cum titulo & bona ſi de quæ non cenſetur odioſa. & in l. fi. C. de præſcrip. xxx. anno. quæ non facit. Melius facit text. in l. ſicut. in fin. & ibi no. Bal. C. eod. titu. Poſtea refert Panor. Ioan. And. ſentire contrarium in additio. ad Specul. in tit. de feudis ſuper rubrica. cuius motiuis reſpondet & non recedit ab opin. prædicta ſubdens hæc verba. Dico tamen quod tenendo præſcriptionem currere daretur reſtitutio domino ignoranti: ne cogatur habere vaſallum:quem noluit. Opin. tamen diſtinguens inter ſcientiam & ignorantiam eſt multum equa ſecundum eum. Et addit ex mente Ioan. And.

7 ibi ſupra † quod dominus feudum recuperans non tenetur illud reſtituere primo vaſallo: contra quem fuit pręſcriptum. Et iſtam concluſionem late firmat Roma. conſi. clxv. viſa diligẽter: vbi voluit indiſtincte, quod etiã ſi dominus ignoret: præſcribatur vtile contra vaſallum ſine damno domini. per c. j. §. quid ergo. in ti. de inueſti. de re alie. fac. & per tex. cũ gl. in d. c. ad audientiam. in verbo principaliter damnat opi. Hoſtien. quia ſequeretur ex eadẽ, quod feudum vel emphyteoſis nunquam præſcribi poſſet. contra tex. in d. §. ſi quis per triginta. & ſequitur Felyn. in d. c. ad audientiam. col. vj. declarans verba Panormi.

8 Tertio quæro. † Quanto tempore præſcribatur cõtra ipſum vaſallum reſpectu iuris ſui: & ſic quo ad vtile dominiũ Panor. format hãc q. in d. c. ad audientiam. col. fin. verſic. ſed quæro: & poſt adducta aliqua motiua concludit quod non pręſcribitur vtile dominium contra vaſallum minori tempore xxx. annorum: licet poſſeſſor habeat titulum & bonam fidem: quia eſt ſpeciale in feudo: vt non præſcribatur minori tẽpore xxx. anno. Et ſic ibi non habet locum præſcriptio long. temporis: ſed longiſsimi. per text. in §. j. iuncta gloſ. in verbo pręſcriptione. in tit. de capi. corra. Et ibi not. Bald. Alua. & d. Prępo. colum. ij.

Eandem concluſionem quod contra feudatarium non præſcribatur niſi triginta annis: firmat Bal. conſi. cxvij. verba inueſtiture. ij. colum. j. volumi.

Et de præſcriptione aduerſus vtile dominiũ vide per domi. Signo. conſi. x. in quæſtione vertente inter Huguetum. col. ij. in fi.

9 Quarto quæro. † An poſsit tertius præſcribere contra directum dominum feudi in quem forte feudum fuit alienatum abſq; conſenſu domini: & ſic vbi alienatio feudi eſt

nulla

nulla a principio. vt prima facie dicendum quod res feudalis nulliter alienata non poſſit aliquo tempore præſcribi cõtra dominum per textum. in §.præterea. in titulo de capi. Corrad. vbi dicitur: quod liceat dominis omnes alienationes feudi factas ſine ipſorũ conſenſu nulla obſtante præſcriptione reuocare. Ad idem eſt tex.in §.j.verſic. nos autem.in titu.de prohi. feu. alie. per Fede. & in c.j.§.quid ergo ſi pretio.in titu.de inueſti.de re alie. fac.vbi gloſſ. Per quæ iura: ita tenent quidam antiqui feudiſte: & Andr. de Iſer. in d.§. præterea. Eandem concluſionẽ firmat Sozi. conſi.lxxxvj. in cauſa cõmunitatis caſtri mõtis.colum.iij. verſicu. tertio & vltimo:quod eſt repetitum conſil.cxlv. circa primum conſultationis articulum.Sed gloſ.in d.§.præterea. in verbo pręſcriptione.de capitu. corra. determinat contrarium:dicens illa iura debere intelligi de pręſcriptione longi temporis decem vel viginti annorum:in qua requiritur titulus & bona fides. Non autẽ de præſcriptione longiſsima triginta vel quadraginta annorum inducta in odiũ negligentium: quæ currit abſque titulo:qa illa non cenſetur excluſa: ſed currit contra dominum. Et ſic elicitur cõcluſio ex illa gloſſ. quod dominũ rei feudalis nulliter alienare præſcribitur contra dominum directum ſpacio longiſsimi temporis triginta vel quadraginta annorum. per l.omnes. & l.ſicut. C.de præſcrip.triginta annorum. Pro qua concluſione eſt bonus tex. in §.porro. in tit. qualiter olim feu. pote. alie. Cum qua concluſione tranſeunt Bal.Nicol. de Neapol. Alua. & Præpo. in dicto §. præterea.

10 †Et in dubio eſt adherendũ glo.ſecundum Alua. Cum melior teſtis haberi non poſſit: quam ſit gloſſ. ordin. [a] vt ait Bald. in cap. primo de natu.ſucceſ.feu.& in l.ij. C. de ſenten. quæ ſine cer.quanti. & in l.fi. C. de pœna iu. qui male iu.

a De autoritate gl. vide plura quæ accumulant Mod. in repe. l.vt vim. col. vlti.ff. de iuſtit. & iur. & d. Corſet. in calce ſui repertorij ſuper Panor.

Et opinio. gloſſ. comprobat Prępo.ibi vno medio. Et adde quod hoc caſu per præſcriptionem acquiritur nedum vtile: ſed etiam directum dominiũ ſecundum Alua. poſt Nico. de Neapol.in capit.j. colum.ij.de feu.non hab. propri. feu.natu. vbi dicunt ꝙ communis theorica glo.et docto.in l.ſi quis emptionis.in princ.C.de præſcri. xxx.anno.quę habet quod per pręſcriptionem non quæratur niſi utile dominium procederet quando præſcriberetur contra dominum habentem vtrunque dominium: quia tunc non præſcriberetur:niſi vtile. Secus ſi præſcribatur cõtra habentem directum tantum:vt in caſu noſtro:quia tunc per præſcriptionem acquiritur directũ ad hoc vt præſcriptio aliquid operetur. Et ita dicit Alua. tenere Ray.et ſequaces in authen.niſi tricennale. C.de bon. mater.

Eandem

Eandem opin. vltra Præpo. ibi tenuit Panor. in d.c.ad audientiam.col.fi. verſi.ſed quæ-
11 ro. de præſcri. † vbi facit concluſionem generalem quod ſit ſpeciale in feudo: vt non præſcribatur minori tempore triginta anno. Et quod in feudo non habet locum præſcriptio longi temporis:ſed longiſsimi ſic. Et iſtam opin.late firmat do. Franciſcus Curtius ſenior conſi.pe.capio primum.in quo quæri videtur colum. j. vltra med.& in fi.ij.col.& in princ. vbi firmat concluſionem generalem. quod indiſtincte in feudis currit præſcriptio triginta annorum.per tex.in d.§.ſi quis per triginta.in tit.ſi de feu.fue. contro. Addo ꝙ hoc fuit de mente gloſſ. ibi: quæ aſsignat rationem ad illum text. Quod illud merito accidit:quia tanto tempore tollitur omnis actio: vt l. omnes. C. de præſcript. xxx.anno. &c. Et idem ſenſit gl.in §.Titius ad fin.gloſ.vni-
12 ce.eo.tit. † Ex prædictis infertur quod ſicuti feudum præſcribitur contra dominum reſpectu vtilis dominij: vbi nulla pręceſsit inueſtitura.d.§.ſi quis per triginta. Ita etiam poteſt præſcribi pleno iure tam reſpectu vtilis quam directi per tertium poſſeſſorem:ad quem peruenit res feudalis: qui non recognouit directum dominium: nec poſſedit rem tanquam feudalis ſed tanquam propriam & allodialem præſcriptione longiſsima xxx.annorum.pręſcriptio vero longi tempo.licet cũ titul. & bona fide locum non habet in feudo ſecundum gloſ. & docto.in d,c.j.§.præterea de capit. contra. Eſt enim ſpeciale in feudo quod feudum nõ præſcribatur niſi triginta annis.ſecundum Panor.in d.c.ad audientiam.col.vlti. Et prædictam concluſionem intellige concurrente bona fide per regulam generalem. c.fi.de præſcri.no.Bald. & Præpo.in §.ſi quis per xxx. col.j.in tit.ſi de feu. fue. contro. Poſſet tamen cõpetere reſtitutio domino vel priori vaſallo : aduerſus quos eſt præſcriptum ex capite iuſte ignorantię:vt plene dicetur infra in xxix . quæſtione huius partis.

13 QVINTO quæro. † Vtrũ pręſcriptio vaſalli proſit dominĩ no. Iſtam qõ.explicat Bald. no.per tres quæſtiones in §.rurſus.colum.ij.verſicu. ſed iuxta hoc quæro.in titu.de contro.inueſti. Vbi Bal.primo format qõ. pone quod ſecundus vaſallus acquiſiuit:non per viam incrementi:ſed præſcribendo:qa tam primus quam ipſe fuerunt inueſtiti de re aliena.Modo q̃ritur vtrum mortuo primo vaſallo redeat ad dominum:an reſideat penes præſcribentem & eius filios . Reſpondet Bald. quod præſcriptio eſt acceſſoria prioris tituli.vt ff.de dona.cauſa mor. l.ſi alienam . & l. qui alienam. Et ideo quo rediit terminus rediit & præſcriptio.ff. de conditio. inde. l.indebiti.§.
14 fin.& quod ibi notatur. † Secundo quærit. Bald. in d.§.rurſus. pone quod vaſallus ex facti ignorantia præſcribit vltra terminos cõceſsionis nunquid id finitur finito feudo. & videtur quod non dicit Bald. quia in eo non habet ius per titu-

lum

lum autoris: ſed per errorem. argu. ff. ad treb. l. debitor. in fin. Tertio quærit Bald. pone quod conceſſum eſt quoddã territorium. duobus in feudum pro diuiſo. Sed vnus per iuſtum errorem præſcripſit fines alterius: vtrum vno mortuo ſine hærede: iſtud præſcriptum redeat ad dominum. an ad alium vaſallum: & concludit Bald. quod conſolidatur proprietati. ad eum autem qui amiſit reuerti non poteſt: vt ff. quib. mod. vſufruc. amit. l. ſicut in annos. Nam quod eſt non vtendo perditum poſtea non recuperatur. argu. l. fina. C. de remiſ. pigno. ſecundum Bald. in dicto. §. rurſus. cuius verba formalia refert & ſequitur in omnibus prædictis Alua. ibi: colum. ij. Et ad hanc quęſtio. faciunt quæ dixi in noua quæſtio. princi. huius partis in emphyteota. an eius præſcriptio ſi poſſedit & præſcripſit rem alienam tanquã emphyteota recognuſcendo in dominium eum qui non erat dominus proſit illi.

15 SEXTO QVAERO. † Nunquid vaſallus poſsit præſcribere libertatem & directum dominium feudi triginta annis non ſeruiendo & conſequēter liberationem. [a] Iſtam quæſtio. attingit Panormita. in dicto cap. ad audientiam. colum. vlti. verſicu. ſed iuxta prædicta quæro de notabili quæſtione. Referens: quod hæc fuit quæſtio Vberti. de Bobio: recitat Ioan. And. in additio. ad Specula. ſuper rubrica. de feud. qui dicebat poſſe diſtingui an deberet vaſallus certas penſiones domino ſeruitia determinata: puta tenere vnum equum pro feudo: & tunc ſit imputandum domino: ꝙ illa nõ exegit tanto tēpore. Si autem erat feudũ honorificum: nõ eſt: ꝙ dño poſsit imputari: cũ nihil potuit exigere. & hoc ſatis placet Ioan. And. Vel aliter diſtinguebat Vbertus: an infra illud tēpus. xxx. anno. euenerint negotia: ad quę vaſalli eſſent vocandi: & veriſimile eſſet ꝙ vaſallum hunc vocaſſet ſi vaſallus fuiſſet vt in militia & in vxore ducenda. & ſimilibus. In talibus enim ſi alijs euntibus non fuit interpellaſſe videtur ius domini & ſic poſſet libertatem pręſcribere. Nã & libertas ſerui ſi mala fides nõ obſtat longo tempore pręſcribitur. l. j. & ij. C. de præſcrip. lon. tēpo. quę pro liber. Et hæc dicta ſatis placent Panor. dũmodo vaſallus ſit in bona fide: vt puta quia credebat id nõ eſſe feudũ quia alteri ſucceſsit. l. qui in alterius. ff. de regu. iur. Aut vero caſus nõ euenit ꝙ dñs eguerit ſeruitio vaſalli; & tũc non currit pręſcriptio cõtra dñm ſecundũ Pan. et Imo. in d. c. ad audiētiã. poſt Io. An. vt ſupra. Et ſic elicit̃ breuis cõcluſio qd ſi dñs nõ indiguit ſeruitio vaſalli nõ cõſiſtente in pręſtatione annua non currit præſcriptio contra eum: quę liberet vaſallum. Secus ſi eo vſus nõ eſt qñ indiguit: & vaſallus fuit in bona fide.

a Qualitèr liberatio pręſcribatur vide per Butr. in repetiti. cap. peruenit. colum. ſi. de cenſi.

ſide. Et hanc concluſionem firmat Fely. ibi poſt Panormi. & Imol.col.vj.ver. & inquantum Abbas. Et addit Bal. in c. ex parte adæ.col.iij. de teſtib. vbi dicit quod vaſallus, qui lō giſsimo tempore non ſeruiuit domino, quia non fuit opus, nullam libertatem præſcribit, & dicit eſſe caſum mirabilem in c. ſancimus, de feud. ſine culpa non amit. circa fi. in verſi. niſi
16 neceſſe fuerit. †. Subdit Fel. ꝙ etiam ſi occurrit caſus in quo dominus poterat vti opera vaſalli, tamen non fuit vſus, quia non oportuit cum auxilium aliorū ſufficeret adhuc prædicta locum habent, quia nulla deſidia poteſt imputari domino, ſi non vocauit illum, quo non indiguit. per id quod no. voluit Bar. in l. cum ſcimus circa medium, C. de agri. & cē ſi. vbi dicit ꝙ ſi terræ recommendatæ tenentur dare ciuitati ſubſidium in caualcatis, & exercitibus extra ciuitatem euntibur, & per centum annos ſteterunt, ꝙ non pręſtiterūt ex eo, quia ciuitas non requiſiuit, licet caſus euenerit cum eſſet copioſa nimis gentibus ſuis, nō ꝑp hoc dictę rectę recommendatæ vel ſubiectæ præſcripſerunt libertatem dicti ſeruitij, quia nulla culpa poteſt ciuitati imputari ex quo neceſsitatem dicti ſubſidij non habuit.

Hæc ſunt verba Barto. qui de hoc dicit eſſe caſum notabilem. in l. in filijs. C. de decur. in illis verbis, quæ onera, & ſibi neceſsitas non exigit tamen patria nō remittit. & ibi no. Bar. & ponit eandem deciſionem, quam late comprobat Fely. in c. cum acceſsiſſent, col. ix. & x. de conſti. & Iaſ. in l. fi. col. xij. & xiij. ff. de conſti. prin. firmā-
17 tes per plura concluſionē, † ꝙ priuilegium aut aliud ius non amittitur per non vſum quando non affuit occaſio vel neceſſitas vtendi, vel non ſe obtulit facultas. Vltra quos addo ad propoſitum pulchram deciſionem Bal. in l. arboribus. §. nam & ſic per illum text. ff. de vſu fru. vbi dicit quod per erectionem furcarum retinetur poſſeſſio meri imperij, licet de facto non occurrerit caſus per centum annos quod quis fuerit ibi ſuſpenſus, quia ſecundum eum non requiritur actus, ſed aptitudo & ſufficit ſignum, licet deficiat ſignatum. Mouetur per tex. in d. l. in filijs, cum ibi no.

Addo etiam Alua. in terminis, in §. licet, col. j. in ij. not. in tit. ſi de feu. fue. contro. vbi no. ex illo tex. quod vaſallus qui eſt paratus præſtare ſeruitia, ꝙ pręſumitur, niſi interpellatus negauerit, nunquam præſcribit contra dominum ſuum, & videtur dominus eſſe in quaſi continua poſſeſsione ſeruitiorum. d. l. arboribus. §. idem tractat, ff. de vſufru.

18 Septimo quæro. † Pro complemento huius materiæ ꝑ ſcriptionis feudalis infra quantum tempus agnati poſsint reuocare feudum antiquum illicite alienatum, & abſque eorum conſenſu iuxta ea quę habentur in c. j. de alie. feu. pater.

Dic breuiter ꝙ huic iuri reuocandi præſcribitur anno a die ſcientie. vt eſt caſus in c. ij. in ſi. in ti. ſi de inueſti. inter dominum, & vaſal. lis. oria. & in

c. Titius filios. in fi. in tit. ſi de feud. fuerit contro. † Quoniã annale ſilentium habet vim re futationis ſcientia mediante. c. j. §. porro. & ibi glo. & doct. in tit. qualiter olim feu. pot. alie. & ibi Alua. allegat multa iura. Subijciens iſtud procedere in lapſu temporis. anni. Secus ſi eſſet tempus triginta annorũ. quo caſu præiudicaretur non ſolum ſcientibus, ſed etiam ignorantibus & tolleretur ius in totum negligentibus tanto tempore cum tale tempus ſit inductum mere in odium negligentium iuxta glo. in l. fin. in fi. C. de edict. diui Adria. tollen. facit quod no. glo. in c. j. §. præterea, in titu. de cap. corr. Ita formaliter inquit Alu. in d. §. porro. Et hoc ſentit Alexan. conſi. xxx. quoniam omne datum optimum. colum. penulti. in reſponſione ad vj. argum. j. volu. Et ſic late firmat do. Fran. Cur. ſenio. conſi. lxxxij. quod eſt penult. capio primum. colum. prima. vltra medium. Quę concluſio procedit, quando alienatio feudi facta eſt in remotiorẽ agnatum. Secus ſi feudum fuerit alienatum in extraneũ, tũc enim poteſt reuocari per agnatos proximiores qui non conſenſerunt alienationi vſque ad triginta annos, vt concludit gl. nota. in d. §. Titius, quæ in hoc eſt communiter approbata, vt atteſtatur Alexã. conſi. xv. ſuper primo quæſito. vltima colum. v. volumi.

19

20 Octavo quæro. † Vtrum præſcriptio triginta annorum, q̃ vt ſupra concluſi, regulariter currit in feudis noceat nepotibus, & deſcendentibus nondum natis tempore alienationis, ſiue agnatis, qui tempore alienationis nondum erant nati, vel concepti. And. de Iſer. in. §. hoc quoque, in titu. de ſucceſ. feud. & ibi Aluar. colum. vlti. determinant ꝙ non, dicentes, ꝙ contra eos non poteſt opponi de præſcriptione poſsidentium, per l. alienationis. ff. de verbo. ſignificat. & per nota. in l. vbi lex. ff. de vſuca. niſi alienatio dicti feudi fuiſſet facta per pſonam, quæ non erat prohibita, vt quia erat perſona extranea, & cui non erat lex impoſita, quia tunc talia bona vendita eſſent effecta præſcriptibilia, argumen. not. per Baldum. in l. ij. C. de vſucap. pro empt. cum concor. ibi ſignatis. Quam concluſionem limitat, & declarat do. Franc. Cur. ſenior. præallega. conſil. penul. colum. iij. circa finem, & ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Actioni commu. diuidun. & famil. erciſcun. quanto tempore præſcribatur.*

2 *Communione durante an currere poſſit præſcriptio.*

3 *Præſcriptio eſt inducta ad lites tollendas.*

4 *In præſcribendis iuribus negatiuis non currit præſcriptio niſi a tempore contradictionis.*

5 *Pactum de perpetuo ſtando in communione induci non poteſt.*

6 *Argumentum de pacto ad legem ſiue ſtatutum procedit.*

Socijs

7 *Sociis in communione ſtantibus non currit præſcriptio in iudicio diuiſorio.*

1 DECIMO tertio principaliter q̃ro. †Poſtquam ſupra viſum eſt de p̃ſcriptione iurium & actionum realium & perſonaliũ quã to tempore pręſcribatur actio-
a ni communi diuidundo & [a] familiæ erciſcundę quę dicuntur mixtę.§.quædam.inſt.de act.et ſic iudicio diuiſorio. Iſtam quęſtionẽ tangunt Cy. Bar.& Sal. in l.j.§. ad hoc.vbi tex.cũ glo. C.de anna.excep. & late examinant Ange. Areti. & Iaſ.in d.§. quædam.col.vj. inſtitu.de actio. Referentes varias opin.
2 Glo.& Docto. † Et communis eſt concluſio, ꝙ durante cõmunione non currit præſcriptio. Et ideo ſi fratres, vel ſocij ſteterint in cõ
b munione [b] etiam per triginta annos,& vltra ꝙ nõ petierint diuiſionem nihilominus non præſcribitur communioni quominus poſsit diuiſio peti,& poſsint iudicia diuiſoria intentari contra opinionem glo.& ſequacium. Et pro iſta concluſione quamplures rationes adducunt Cy.& Saly. in iij. q.in d. l. j.§. hæc & Bal.in l.ſi.circa ſi.C.commu.diui.inter quas maxime vrgent infraſcriptæ.

Primo, quia donec ſocij ſtãt in communione,& donec poſsident ſimul,vnus recognoſcit alterum in ſocium.Ergo impoſsibile eſt,ꝙ currat pręſcriptio.l.cũ notiſsimi.§.ſed & ſi quis.& l.male agitur.C.de p̃ſcr. xxx.
3 ann. †Secundo,quia p̃ſcriptio eſt inducta ad lites tollẽdas, & dirimẽdas.l.ſi.ff.pro ſuo.Sed ſi per præſcriptionẽ induceretur perpetua cõio. ita ꝙ quis non poſſet petere diuiſionẽ, præſcriptio operaretur effectum contrarium,quia non eſſet lites tollere, ſed augere, quas communio ſolet excitare. l. cum pater.§.dulciſsimis.ff. de lega.ij. & l.ſi non ſortem.§.ſi centum.
4 ff.de cõd.ind. †Tertio quia in præſcribendis iuribus negatiuis non currit præſcriptio, niſi a tempore contradictionis, vt notant glo.& doct. in l.qui fluminibus. ff.de ſerui.vrba.præ.& in l.j.C. de ſer. & aqua. Sed ſola communio non parit aduerſarium,niſi quis faciat ſe aduerſarium, contradicendo diui-
5 ſioni. Ergo &c. †Quarto pro hac parte adducit Are. aliud fundamentum. in d.§.quædam. col.j.quia pacto induci non poteſt,ꝙ perpetuo ſtetur in cõmunione.Secus ſi ad certum tẽpus limitatum,vt eſt tex. nota.in l.in hoc iudicio.§.ſi conueniat, ff.commu.diui. Ad quem vide Iaſ.in d.l.ſi non ſortem §.ſi centum,col.iij.Fel. in c.ſi diligenti.col.vj.de fo. compe.Alexan. conſi. xviij. viſis capitulis.j.col.ij. volumi. vbi determinat quod pactum de nunquã diuidendo etiam iuratum non valet

a Quid in feudis an pręſcribatur actioni cõi diuidundo: Bal. ĩ c.j.§.itẽ ſciẽdum.in ſi. commen. in titu. de na. feud. per illum text.

b Adde Cur.conſ. lxviij. colum.xij.

valet quinimmo non valet di-
ſpoſitio teſtatoris, quod eius hæ
redes ſtent perpetuo in commu
nione. Sed bene poteſt diſpo-
nere ſeu prohibere, ꝙ non per-
ueniant ad diuiſionem ante cer
tum tempus, caſus eſt nota. in l.
iiij. in prin. ff. de cond. inſti. Et
no. Iaſ. in d. §. ſi centũ. Si ergo
non poteſt induci per pactũ vel
per vltimam volũtatem, ꝙ nũ
quam fiat diuiſio. Ergo nec per
præſcriptionem, & ſic per le-
6 gem, † cum procedat argumẽ-
tum de pacto ad legem ſiue ſta-
tutum gl. in rub. C. de decre. de
cur. lib. x. glo. & Bart. in l. non
impoſsibile. ff. de pactis. bonus
tex. in l. fi. ad fi. & ibi Bart. &
Bal. C. de fideicom. Sed iſtud
argumentũ non valet, quia pro
cedit affirmatiue & non nega-
tiue ſecundum Bar. & doc. in l.
alia. §. eleganter, ff. ſol. matr. Et
no. moder. in rep. l. vt vim. col.
iij. ver. ꝙ autẽ. ff. de iuſt. & iur.
Alexan. conſil. lix. viſo titulo
7 queſtionis. ij. col. iiij. vol. † Et
ſic firmatur concluſio, ꝙ donec
ſocii ſtant in communione nul-
la currit preſcriptio in iudicio
diuiſorio. Non obſtat tex. in
d. l. j. §. ad hæc. vbi videtur ca-
ſus in contrarium, quia ad il-
lum tex. reſpondet Bal. in l. fi.
C. fin. regund. ꝙ ille text. pro-
cedit altero tantum ex conſor-
tibus poſsidente. Tunc enim il
le qui poſsideret, bene preſcri-
beret. xxx. annis cõtra alium
non poſsidentem. Sed vtroque
poſsidente, prout in terminis
noſtris preſupponitur, nulla
currit præſcriptio, vt ſupra cõ-
cluſum eſt. Et hoc vltimum,
quando alter tantum poſsidet,
intellige concurrente bona fi-
de per generalem
regulam. cap. fin.
cũ ibi not. de præ
a ſcrip.[a]

SVMMARIVM.

1 ☞ *Actioni finium regun. quãto tempore præſcribatur.*

2 *Actio finium regundcrum naſci dicitur ex quo cœperunt fines turbari.*

3 *Vicinus vendens poſſeſ. vicini egrediendo terminos, an emptor præſcribere poſſit, & quanto tempore actio tollatur.*

4 *Iudex non debet præſcribenti auferre commodum præſcriptionis.*

5 *Actio finium regũdorum non poteſt directe tolli.*

6 *Actio finium regundorum quãto tempore durat vbi nihil eſt præſcriptum.*

DECIMO quar-
1 to quæro. † Quã
to tempore præ
ſcribatur actio-
ni finium regũ-
dorum, quæ eſt
etiam

a Adde Saly. i iij. q. v. ar. qui ponderat cũ gl. ibi dum dicit ꝙ nõ currit preſcriptio; vt poſsidẽti dñium p̃ſcribatur Et ſic e͛ non p̃ſcribitur, quatenus poſſidet, vnde medietatẽ nõ p̃ſcribit ſed medietatẽ quam, vt ſuã poſsidet p̃ſcribit, nedũ cõtra tertiũ, ſed cõtra eũ qui ſecũ communionẽ p̃tendit ſi ille ſolus dñs fuiſſet ſcd̃m Salice. ibi.

etiam mixta & cognata prædi ctarum.d.§.quędam. Iſtam q. decidit tex. in l.fi.C.fin.regũ. & ibi no.gl.et doct.vbi dicitur ꝙ huic actioni pręſcribitur ſpacio.xxx. annorum. & incipit præſcriptio ex die qua fuit mota actio. & ideo ſi habemus duos fundos vicinos & termini ſteterunt nõ turbati ꝑ xxx. annos. poſtea turbantur ex tũc oritur actio finium regundorũ quæ prius proponi non potuit pro finibus dirigendis cum fines ſtabant vt debebant: & ex eo tempore præſcriptio incipit ſecundum Iaco.But. Referente Bal.in d.l.fin. circa fin.verſic. extra quæritur.
2 † Et ꝙ iſta actio naſcatur; ex quo cęperũt fines turbari firmat glo.et Bal. declarat.in ij.q. Ergo antequã ſit orta actio non currit pręſcriptio.l.in rebus.§. omnis.C.de iure dot.
3 † Sed contra iſtam concluſionem & tex. in d.l.fi. fortiter obſtat tex.in l.ij.§.hęc ſi fundus.& in l.qui fundum.§. j.ff. pro emp. vbi dicitur ꝙ ſi vicinus meus vendidit aliquid de meo egrediendo terminos agrorum ꝙ emptor præſcribit ſpacio x. anno. & ſic tollitur hæc actio ſpacio longi temporis. Hanc oppo.formant glo. & Bal.in d.l.fin. C.fin.regun. & reſpondent ꝙ ibi pręſcribitur dominio non actioni quia adhuc competit actio finium regundorum vt termini commodius diſtinguantur. Sed ſibi remanebit id quod pręſcripſit.
4 † Hoc eſt dicere ſecũdum Bal. ꝙ actio finium regundorum durat in ſe:ſed iudex commodum præſcriptionis nõ debet auferre præſcribenti.
5 † Vel aliter in l. contraria actio finium regundorum non tollitur directe ſed indirecte quia cum pręſcribitur dominium indirecte præſcribitur contra actionem finiũ regundorum quotiens pręſcriptum eſt ſicut not. in ſimili. in ij.C.de ſerui. & aqua.facit qđ no. in ſimili.in l. vſucapio.C. de pigno.
6 † Et hanc approbat Iac.But.vt Bal.refert vbi ergo nihil de meo eſt pręſcriptum durat iſta actio. xxx. annis. Sed vbi aliquid eſt pręſcriptũ indiſtincte tollit iſta actio ſecundum iſtam vltimam ſolutionem vel reducitur ad formã pręſcriptionis ſecundũ primã ſolutionem & ſic magis modificatur quam tollitur. Et ſic vtraque ſolutio vera. Et de præſcriptione vtriuſque actionis communi diuidundo & finium regundorum tractat do. Pet.de Vbal. in ſuo ſolẽni tractatu de duo.fratri.in xiij.parte prin.in ij.q.

SVMMARIVM.

1 ❧ *Actioni pro ſocio quanto tempore præſcribatur.*
2 *Actio pro ſocio an poſſit naſci tempore ſocietatis.*
3 *Societate durãte an incipi poſſit præſcriptio.*
4 *Actio pro ſocio eſt perſonalis.*

1 DECIMO quinto quæro. † Quãto tempore pręſcribatur actioni pro ſocio ſeu iuri petẽdi redditionem

ditionem rationis inter ſocios.
Iſtã.q.mouet.d. Pet. de Vbal.
in prææalle.trac.de duo. fratri.
in xiij.parte prin.in j.q. & cõ
2 cludit† ꝙ cum actio pro ſocio
vt reddatur ratio adminiſtra-
tionis non ſit nata durante ſo-
cietate ſed demum ea finita. l.
actione.ff.pro ſocio & l.tãdiu.
& ibi no.Bald.C. eo. & in l.j.
C.vt actio. ab hære. & contra
3 hęre. † durante ipſa ſocietate
non incipit currere pręſcriptio
ſed demũ ea finita.nec põt obij
ci cur non renuntiauit ſocieta-
ti ex quo renuntiare potuit ſe-
cundum glo.in d.l.j. in verbo
pro ſocio ibi durante ſocietate
C. de anna.excep.idem voluit
Bald.in l.in rebus.§.omnis.C.
de iure doti.& in l.quoties. C.
de præci.imper. offe. hæc ſunt
verba domini Petri vbi ſupra.
4 †Sed cum actio pro ſocio ſit
perſonalis ego puto ꝙ ipſe prin
cipaliter vel hæres eius nunq̃
pręſcribit propter malam fidẽ.
vt plene notatur in c.ſi.de præ
ſcrip.& in c.ſi diligenti.eo.tit.
& plene dixi in iij.parte prin
cip.col.xliiij.& ſeq.

SVMMARIVM.

1 *Petitioni hęreditatis quã-
to tempore præſcribatur.*
2 *Petitio hæreditatis regulari-
ter non datur cõtra titulo poſ-
ſidentem.*
3 *Longi temporis præſcriptio
non habet locum niſi titulus
præcedat.*
4 *Cõueniri nõ põt petitione hære
ditatis: habẽs iuſtũ titulum.*
5 *Petitio hæreditatis non po-
teſt longo tempore præſcribi ſi-
ne titulo.*

DECIMO ſexto
principaliter q̃
1 ro † quanto tẽ-
pore pręſcriba
tur petitioni hę
a reditatis.[a] Bre
uiter dic ꝙ li-
cet ſit realis.l.ſed ſi lege.§. pe-
titio.ff.de peti. hære.& l.ſinau
tẽ.§.ſed & is.ff.de rei ven. ta-
men quantum ad præſcriptio-
nẽ ſequitur naturã perſonaliũ:
quia nõ præſcribitur longo tẽ-
pore decem vel viginti ſed tm̃
xxx.annis.vt eſt caſus in l.hę
reditatis.C. de peti. hęre. vbi
text.appellat iſtã
actionẽ mixtã. &
ibi glo. quã ſequũ
tur Bar. & docto.
aſsignat viuã ra-
2 tionem. †Nam
petitio hæredita-
tis non datur regu
lariter cõtra titu-
lo poſsidentẽ.l.re
gulariter.ff.de pe
ti.hęre.& l.hęre-
ditatẽ.& ibi gloſ.
C.in qui.cau.ceſ.
lon.tẽp.præſcrip.
& plene no.gl. &
doc.in l.ſi. in fin.
C.d edic.di. adri.
3 tol. † Sed præ-
ſcrip. lon. tẽporis
nõ põt habere lo-
cũ: niſi præcedat
titulus.l.nullo.C.
de rei vendi.& l.
diutina.C. de pręſcrip.long. temp.

a Vide Io.
Fab. inſti
tu.de vſu-
cap. col.
j. & ibi
Are. col.
ij.& An-
ge.conſi.
lxxx.vi-
ſis qbuſ-
dã actis:
& late ꝑ
Bal.in re
pe.l.ſi.co
lũ. ix.C.
de præ-
ſcri.habe
tur vbi in
ſpecie tã-
git quali-
ter ꝑſcri-
batur cõ-
tra extra-
neos hæ-
redes.

vnde nimirum ſi petitio hære-
ditatis ſpacio longi temporis
tolli non poteſt. quia ſi aliquis
4 habet iuſtum titulum† non po-
teſt conueniri petitione hære-
ditatis. Ergo tunc non eſt opus
5 quærere de præſcriptione.†Si
autem nõ habet titulum: tunc
non poteſt præſcribi petitio hæ
reditatis longo tempore : cum
in præſcriptione longi tempo-
ris requiratur titulus : vt modo
dixi. Neceſſario ergo requi-
ritur præſcriptio triginta an-
norum: quæ currit ſine titulo. l.
ſicut l. omnes. & l. ſi quis em-
ptionis. §. j. C. de præſcri. xxx.
vel xl. an. Et iſta ratio ſatis
colligitur ex text. in d. l. hære-
ditatem. C. in quib. cau. ceſſ.
long. tempo. præſcrip. & vide
Ang. Areti. in. §. quædam. col.
j. & ibi Iaſo. colum. vj. & vij.
inſti. de actio.

SVMMARIVM.

1 *Vſucapio perfecta per hæ redem putatiuum an proſit vero hæredi.*

1 DEcimo ſeptimo quæro.† An vſucapio perfecta per hæredẽ putatiuum proſit vero hæredi: & an vſucapio perfecta per hæredem ſcriptũ: qui deſinit eſſe hæres deſtituto teſtamẽto: proſit hæredi venienti ab inteſtato. Glo. no. in l. & non tantũ. §. j. in verbo ab hærede. & ibi in ſpecie not. Ang. in fin. commen. ff. de peti. hæred. determinat quod non.

SVMMARIVM.

1 *Spurius qui titulo lucratiuo nihil poteſt a patre capere an ſibi relicta a patre donata præſcribere poßit.*

2 *Spurius an aliquo ſpacio temporis præſcribat hæreditatem patris.*

3 *Longa poſſeſſio non plus operatur quã verus titulus cũ voluntate domini tradentis.*

4 *Error iuſtus an operatur ꝙ vſucapio ſeu præſcriptio procedat vbi nõ cadit titulus verus.*

5 *Præſcriptio lõgi temporis quo ad ſpurios eſt prohibita.*

6 *Spurius nõ põt p̃ſcribere longo tempore relictum ſibi factum.*

7 *Error iuris cauſat bonam fidẽ & prodeſt ad præſcriptionem longißimi temporis.*

1 DEcimo octauo quæro† An ſpurius qui nihil a patre capere poteſt titulo lucratiuo: authen. ex cõplexu. C. de inceſt. nup. et l. j. C. de natu. lib. no. plene Bart. in l. fin. ff. de his qui. vt indi. poſsit præſcribere ſibi relicta vel donata a patre.

Bart. conſi. cxix. dominus Dominicus magiſtri Theobaldi. col. j. circa med. verſicu. nec obſtat decidit. quod ſi ſpurius ſciebat ſe non poſſe capere tũc tanꝙ malæ fidei poſſeſſor non præſcribit vllo tempore. cap. poſſeſſor. de regu. iur. in vj.

Aut

Aut credebat ſe poſſe capere: & apud eum iuſte eſſe poſſeſſionem & tunc errauit in iure:qui error iuris nunquam in vſucapione prodeſt.l.nunquam. in prin.ff. de vſucap. & quantum ad præſcriptionem habetur error iuris pro mala fide:vt not. per Dyn.in d.c.poſſeſſor. Hęc ſunt verba Bar.in præalle.cõſi. de quo meminit Alexan. in apoſt.ad Bar.in d.l.fi.col.iij.in apoſt. poſita ſuper verbo propter voluntatem.referens Bar.
2 ibi determinare† quod ſpurius nullo temporis ſpacio præſcribit hæreditatem patris ſed Bartol. formaliter loquitur vt ſupra.

Et vltra Bartol.propoſitam quæſtionem decidit text. cum glo.not. in l.nemo.ff.pro lega. vbi habet quod ſpurius vel alias incapax non poſſunt præſcribere tali præſcriptione in qua requiritur titulus prout in vſucapione & præſcrip.long.tempo.ſi voluerint pręſcribere tãquam ſibi relictum ab eo a quo capere non potuerunt. Et ita tenet Bald.in l.id quod pauperibus.colum. fina.C.de epi. & cle.& in l.nullo.verſi.ſecundo quæro.C.de rei vendi.vbi intelligit hoc eſſe verum : etiam
3 ſi putaſſet ſe legitimum: †quia non plus operatur longa poſſeſſio quam verus titulus cum voluntate domini tradentis.allegat glo. ſecundum eum ſingularem in d.l. nemo. Eandem concluſionem firmat Saly. in d.l.nullo.dicens iſtud procedere etiam ſi iuſto errore putaſſet ſe eſſe legitimum, & ita intelligit glo. præallegatam. & idẽ Saly.in l.ij.C.pro hære. Et cõſulendo ſequitur Alexã, conſi. lxxiiij. circa primum dubium ad fin.iij. volu. vbi concluſionẽ prædictam comprobat duo-
4 bus medijs. † Primo quia vbi non cadit titulus verus ibi nec iuſtus error operatur quod vſucapio ſeu præſcriptio procedat.l.j.ff. pro hære. Secundo quia ex quo lex prohibet omnem alienationem ſaltem quæ fieret titulo gratuito ĩ iſtos ſpurios ſeu natos ex eis. l. j. cum ibi not.per Bartol.C. de natu. libe.& per Bart. & alios in l. ſi is qui ex bonis.ff. de vulga.
5 & pupil. Sequitur† quod etiam dicta præſcriptio longi temporis inter eos videtur prohibita l. alienationis verbo. ff. de verbo.ſignifi. Et iſta pars videtur verior ſecundum Alexan. licet Angel. in dicta l. nemo. ff. pro lega. tenuerint contrarium quando errore facti iuſto putaſſent ſe legitimos. per not.per gloſſ.in l.j.ff.pro dote. cuius opinio, reprehendit Rapha.Cuma.in dicta l.nemo. qa ſecundum eum in caſu notato per gloſſ.in d.l.j. non cenſetur
6 ibi proprie incapax. † Et ſic concludit Alexan. ſpurium nõ poſſe præſcribere longo tempore relictum ſibi factum:nec per cõſequẽs. hęreditatẽ patris titulo pro hærede licet crediderit ſe legitimũ:puta quia legitimatio erat inualida. Contrariã partem.quod ſpurius: qui veriſimiliter credere habuit ſe legitimatũ iuſto errore:pſcribere poſſit longo tempore:firmat Paul.de Caſt. conſil. ccxxvij. alias, ccxxv.ſuper primo dubio.col. iiij.verſi.vlterius. in antiq. Et videtur ſequi Sozi.conſi. cclj. quoniam in præſenti colum. penul.

pen. verſi. ſuccedit nūc ſexta difficultas. Sed nō puto recedendum ab opi. Bal.& Saly. quam Alexan. atteſtatur veriorem. Limita prędictam concluſionē procedere quo ad præſcriptionē longi temporis: et ita loquūtur Bal. Saly. & Alexan. Sed ſi ſpurius poſſediſſet ſpacio triginta annorū: dicit Bal. in d.l.nullo ſe credere. qđ pręſcripſiſſet ius excipiēdi.l.ſi quis emptionis.§.j.C.de præſcrip.xxx.anno.

a Sed an p̄ſcriptio cauſet ius accreſcēdi: vide p Bal. in l. j. col. iij. in j. q. C. qñ nō pet. par. Et ibi. colū. iiij. verſi. vnde etiā dicit: ꝙ præſcriptio non facit hæredem eū q nō eſt.

1 Ego vero teneo.ꝙ tunc data bona fide: qa veriſimiliter habuit credere ſe legitimū: præſcribat vtile dominium: cum in hac longiſsima præſcriptione non requiratur titulus: ſed ſufficiat poſſeſsio cum bona fide ad pręſcriptionem vtilis dominij. d. l. ſi quis emptionis.§. j.& ibi not.glo.& doct Et puto

a hoc caſu†ꝙ error iuris cauſet bonam fidem:& proſit ad præſcriptionem longiſsimi temporis licet non proſit ad præſcriptionem longi temporis: vt firmat Paul.de Caſt. in l. celſus. col.j.ff.de vſucap.vbi plene dicam:licet Bar.in hoc videatur voluiſſe contrarium in conſi. præalleg.in princi.quæſtio.

SVMMARIVM.

1 *Iuri adeundi uel immiſcēdi quāto tēpore p̄ſcribatur.*

2 *Adire eſt ius.*

3 *Præſcriptione ſublatum dici nō poteſt quod non fuit iu actu & potentia cauſatum.*

4 *Iuri immiſcendi præſcribitur triginta annis.*

5 *Filiu, poteſt uenire ad ſucceſsionē patris ex triplici capite.*

6 *Filia inſtituta in teſtamēto matris ſi per xxx. ann. ſteterit ꝙ non adiuerit ex teſtamento an infra alios. xxx. poterit adire ab inteſtato.*

7 *Regula illa ꝙ ius adeūdi durat.xxx.an.qualiter procedat.*

DECIMO NONO principaliter q̄ro†quanto tempore præſcribatur iuri adeundi vel immiſcēdi. Et circa ius adeundi communis eſt concluſio ꝙ huic iuri pręſcribatur ſpacio triginta an

a norum.[a] Tex.eſt iuncta glo. quā cōmuniter approbāt doct. in l.licet.C. de iure delib. vbi Bald. iſtā.q.late diſputat in iij. q.& plura ſubtilia argumenta adducit: & tandem cōcludit cū gl.ver. in contrariū &c. dicēs. Et ita cōiter tenemus.ꝙpoſt triginta annos hæreditas delata non poſsit adiri.Et iſtā concluſionē probat pluribus medijs.

Et hanc eſſe cōem opi. atteſtatur Alex.in d.l.licet in prin ci.cōmen.& Iaſo.coL. ij. q̄uis Saly.ibi pplura media tenuerit contrariam opi. quibus late reſpondet d. Petrus Philip. Corn. tenens cōem conſi. cccv. circa

circa primum.col.iij.in princ.
iij.vol. Eandē concluſionem
firmant ipſe Corne. dicēs eam
eſſe communem conſi.xvij.cir
ca præſentē conſultationē. vij.
col.& conſi.lxx. duo veniunt.
col.ij.ver. his tñ non obſtan-
tibus.iij.vol. & Pau. de Caſt.
cōſi.cccxcij. ſuper primo quę-
ſito.in ij.dub.& conſi.ſeq.viſis
dubijs propoſitis. Et late Imo.
poſt gl.in l.iij.ff.de acqui.hęre.
Roma.conſi.lxxj.viſis dubijs.
colū.ij.cui conſi. ſe ſubſcripſit
Paul.de Caſt.& eſt ad literam
inter conſilia Paul. conſi. ccc-
lxxix.viſa inquiſitione in an-
tiq. vbi aſsignat rationem.
2 †Quia adire eſt ius quod pro-
bat per tex.in l.iij.ibi ius adeū
di.C.de inſtitu.& ſubſti.ſub cō
di.fac.ergo pręſcribitur trigin
ta annis.l.ſicut in verbo ius.C.
3 de præſcri.xxx.an. alias†non
poſſet dici pręſcriptione ſubla
tum:quod non fuit in actu & po
tentia cauſatum. vt ibi per Ro
ma. Refert Fely.qui etiam atte
ſtatur ꝙ hæc eſt cōmunis opi.
in c.de quarta.col.vj. verſi. &
ſcias.de præſcrip. Et pro iſta
rōne addo pulchre Bald.in re-
pe.l.fi.col.viij.C. de præſcrip.
long.tempo. vbi ſtricte probat
ꝙ id demum præſcribitur: qđ
eſt ius:& demū illud ius: qđ eſt
in rerum natura productum &
formatum.licet ibi teneat con-
tra cōem. ꝙ non præſcribatur
iuri adeundi:quaſi ſit mera fa-
cultas.& non ius:contra id qđ
ipſe tenuit in d.l. licet vbi ſe-
quitur cōmunem. Et ꝙ adi-
re ſit ius: & præſcribatur tali
iuri contra Bal.in loco præal-
legato:firmat Bart.in l. is pōt.
circa fi,iij,col.verſi.cōtra hoc
videtur.ff.de acq. a
hęre.& in l.j.col.
iij.ver. iuxta præ
dicta quęro. ff. de
condi. ex lege.
Et iſtā concluſio-
nē eſſe cōem con-
tra Saly. atteſtať
etiam Sozi. con-
ſi. lxiij. in cauſa
quæ vertitur in-
ter dominam Ca-
therinam, col. ij.
& iij. & conſil.
lxxxj.in præſen-
ti conſultatione.
4 col.j.in fi. † Et
pariter iuri immi
a ſcendi[a] præſcribi
tur.xxx.annis ſe
cundū glo.& com
muniter doc. in d.
l.licet. ꝗuis Iaſ.
ibi.col. ij. teneat
oppoſitū in pūcto
iuris per vnū mo
tiuū quod fuit An
gel.& Alex. in l.
j. C. quando non
pet.par.vbi vide
tur glo.contraria
& ibi late diſpu-
tat Alex. col. iij.
Tangens an præ-
ſcribatur exiſten
tię ſuitatis:ex qua
ꝓuenit ius immi-
ſcendi:poſt Bal.ibi. Et iſtam
eſſe communem opi. atteſtatur
Raph.Cuma.conſi.xxix. qui-
dā Gonterius. Currit aūt di-
ctum tempus xxx. annorum a
die:quo reatum eſt ius: & orta
adeundi vel immiſcendi facul-
tas. Antea nō ideo hæredi ſub
conditione inſtituto nō currit:
niſi cōditione impleta. Ang.in

a Adde v-
trum ius
immiſcē-
di pręſcri
bať Bal.
cōſi. xij.
col. ij. in
iij. volu.
vbi dicit
quod iſte
paſſus eſt
dubius.et
tandē cō-
cludit cū
opin.glo.
in l.licet.
C.de iure
deli.quod
tollatur p
præſcri-
ptionē lō-
giſsimi tē
poris: &
ibi etiam
concludit
ꝙ licet p̄
ſcribere-
tur ius a-
deūdi:vel
immiſcē-
di poſſunt
tñ bona
p̄ſcribi a
legitimo
poſſeſſo-
re.

l. ſi ſeruus. ff. de bon. au.iudi. poſ.Niſi eſſet conditio poteſtatiua ſecundum Bal.in l.eũ qui. ff.ſi quis omiſ. cauſa teſta. Refert Fely.in d c.de quarta.co lum.vj.

5 † Et not. ꝙ licet iuri adeundi vel immiſcendi præſcribatur triginta annis ſecundum communem opinio. gloſſ. & docto.in d.l.licet. Tamen filius poteſt venire ad ſucceſſionem patris ex triplici capite: videlicet per caput vnde liberi: vnde legitimi, & vnde cognati. Et ſi eſt excluſus tempore a primo capite: poteſt venire per ſecundum. Et ſi eſt excluſus a ſecundo: poteſt venire per tertium. Caſus eſt in l.j.§. ſed videndum.ff.de ſuc.edic.

Et ſi filius veniat de iure prętorio ex quocunque capite veniat ſemper habet annum. vt dicit text. in l. pen.§.filius. ff. quis or. in bon. poſ. ſer.notant glo.& doct.in l.j.in gloſſ.fi.C. qui admit.vbi late Iaſ. colum. viij. Si autem venit de iure ciuili habebit triginta annos, quia ſicut ſe habet annus de iure prætorio, ita ſe habent triginta anni de iure ciuili, ſecundum Bald. Angel. & Paul. de Caſtr.in d.l.licet.vbi referunt per hoc conſuluiſſe Barto.de fa

6 cto † ꝙ ſi filia inſtituta in teſtamento matris ſteterit per triginta annos ꝙ non adiuerit ex teſtamento poterit infra alios triginta annos adire ab inteſtato. Plus refert Bald.in d.l.licet in iij.qõ.conſuluiſſe Barto. ꝙ etiam ſi ab inteſtato ſteterit per triginta annos ꝙ non adiuerit & ſi ſit excluſa a primo capite liberorũ poterit adhuc ex alio generali capite legitimorum infra alios triginta annos adire. Et ſic hoc caſu iuri adeundi vel immiſcẽdi nõ erit in effectu pręſcriptum niſi vſq; ad ſexaginta annos. Et ita limitatur communis cõcluſio gl. & doct.ſupra relata. Hanc deciſionem ſequũtur omnes in d. l. licet, excepto Saly.Paul.de Caſt. & Raph.in l.quandiu.la j.ff.de acqui.hære.vbi Pau.de Caſt. reputat iſtam deciſionem mirabilem. Referẽs ſe habuiſſe de facto & conſuluiſſe cuius cõſilia refert d.Iaſ.in d.l.licet. circa fin. Et vltra eum iſtam deciſionem firmat Alex.conſi. lxxxix.viſo puncto.col.ij.vbi atteſtatur. ꝙ iſta opi.eſt verior et concor.& reſpondetur motiuo Sali.dicentis ſe dubitare de hac deciſione in d.l.licet.& cõſil.ſeq.in cauſa & lite vertente j.col.ij. vol. Et per hoc ſingulariter decidit Bal.in d.l.licet.in iiij.qõ.C.de iure deli. & ibi docto.communiter ſequuntur maxime Alexand. circa med.commen.& Iaſ.circa fin. ꝙ ſi filius ſtaret per xxx. annos quod non adiret hæreditatem patris de iure ciuili cenſetur ſolũ excluſus a primo capite & poteſt venire ad ſucceſſionem ex ſecundo capite infra alios xxx.annos. Et ſi fuit excluſus a ſecundo: lapſu aliorum xxx.annorum põt adhuc venire infra alios triginta annos ex tertio capite. & ſic admittitur vſq; ad nonaginta annos.

7 † Pręlictã communem concluſionem: quæ habet ꝙ ius adeundi durat triginta annis: limita et declara procedere: quo ad bona hæreditaria non præſcripta, Nam ſi poſſeſſor bonæ fidei præ-

præſcripſiſſet rem hæreditariã longo tempore cũ titulo: videlicet decem annis inter præſentes: et viginti inter abſentes: puto ꝙ poſſet ſe tueri præſcriptione: & ẽt ante lapſum triginta annorum aduerſus filium: quia licet non eſſet filius excluſus a iure adeundi ſeu veniẽdi ad hęreditatem: eſſet tamen præſcriptũ dominio & actioni: & per conſequens tolleretur per indirectum illud ius adeũdi: quo ad bona præſcripta vt in ſimilibus terminis concludit Bald. poſt gl. in l. fin. C. fini. regun.

Et idem putarem ſi quis præſcripſiſſet aliqua bona hæreditaria longiſsimo tempore triginta annorum cum bona fide abſq; titulo: & ſic acquiſiuiſſet vtile dominium iuxta. l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcript. xxx. anno. Et hoc aperte ſentit Alexand. præalleg. conſil. lxxxix. colum. iij. circa princip. verſicu. aut volumus dicere. ij. volumi. vbi præſupponit, quod licet filius non ſit excluſus a iure veniendi ad ſucceſſionem: excludatur tamen pręſcriptione a iure agendi petitione hæreditatis ad rem poſſeſſam per tertiũ ſpacio triginta annorum. iuxta l. hæreditatis. cum ibi not. C. de petitio. hæred. & in l. hæreditatem. C. in quib. cau. ceſſ. long. tempo. præſcriptio, vel a iure agendi rei vendicatione vel publiciana: quia poſſeſſores rei quæ petitur: illam poſſederunt ſpacio triginta annorum: & ſic acquiſiuerunt dominium ſaltẽ vtile: niſi mala fides vel quid aliud obſtat præſcriptioni: & ſalua reſtitutione in integrum ex capite ignorantiæ vbi competit. vt ibi latius per Alex.

SVMMARIVM.

1 *Ius agnoſcendi bonorũ poſſeſſionẽ de iure prætorio quanto tempore præſcribatur.*

2 *Differentia eſt inter ius adeundi & bonorum poſſeſſionem.*

3 *Tempus petendi bonorum poſſeſſionem nunquam currit ignoranti.*

4 *Succeſſio prætoria quo caſu vtilior ſit quàm ciuilis.*

5 *Ius deliberandi competens hæredi non ſuo eſt annale quo ad transmiſſionem.*

VIGESIMO quęro. †Quanto tẽ- 1
pore præſcribatur ius agnoſcẽdi bonorũ poſſeſſionem de iure prætorio: dic ꝙ pręſcribitur anno quo ad liberos & deſcendentes, quo vero ad agnatos & cognatos ſpacio cẽtũ dierũ vtiliũ. l. j. §. largius. ff de ſuc. edic. & §. fi. inſti. de bono. poſ. Et iſtud tẽpus petendi bonorũ poſſeſſionẽ eſt vtile: nõ ſolũ in principio: ſed in medio et fine: et incipit currere a tẽpore ſcientiæ mortis defuncti. l. ij. in prin. ff. quis or. in bono. poſ. ſer. & l. ij. C. quæ admit. & ibi plene not. doct. Et in hoc eſt differentia inter bonorum poſſeſſionem
2 & ius adeundi † quia tempus xxx. annorum: qđ habet hęres ad

a Adde Bal. in conſil. cccxv. pū ctus quęritur. in iij. volu.

ad adeundum de iure ciuili: eſt cōtinuum: & currit ignoranti. d.l. licet. vbi text. expreſſus in verbo ignorantes: iuncta glo. quam cōmuniter appro
3 bant docto. † Sed tempus petendi bonorum poſſeſsionē nunquam currit ignoranti etiam ſi ſtaret per centum annos. Ita declarat Bald. in d.l. licet. & in rubri. C. qui admit. in vj. Et ſequuntur Alex. & Iaſ. in l. ij eo. tit. & d. Petrus Philip. Corne. conſi. cccxxj. de pluribus. iiij.
4 col. iij. volu. † Et iſto reſpectu eſt magis vtilis ſucceſsio prætoria: quā ciuilis data ignorantia. Sed data ſcientia magis vtilis eſt ciuilis per prædicta.
5 † Ius autem deliberandi cōpetens hæredi non ſuo eſt annale quo ad tranſmiſsionē. Ita ꝙ ſi intra annū hæres decedat ſciens hæreditatem ſibi delatā: tranſmittit facultatem adeundi ad hęredes ipſius hæredis. l. cum antiquioribus. C. de iure delib. Et dic vt ibi plene per glo. & omnes doct. & plene per Bar. in l. qui duos. ff. de reb. du. vbi ponit. quæ requirantur vt fiat tranſmiſsio ex beneficio illius. l. & format plures quęſtiones circa eius materiam.

SVMMARIVM.

1 *Ius dicendi nullum quanto tempore præſcribatur.*

1 VIGESIMOPRIMO quęro. † Quanto tēpore præ-
a ſcribatur [a] iuſdicendi nullum. Barto. in l. filio præterito. col. antepe. ſeu pen. verſic. ſed quādo ſe immiſcuit. ff. de iniu. rup. determinat. ꝙ tollitur ſpacio xxx. annorū, ſicut ius adeū di vel immiſcendi. Mouetur per rationes de quibus ibi per eum, & ſequitur ibi Paul. de Caſt. & Alex. in l. j. C. quando non pet. par. in ij. col.

SVMMARIVM.

1 *Quærela inofficioſi quanto tempore tollatur.*

1 VIGESIMO ſecundo quero. † Quāto tempore tollatur querela inofficioſi. Tex. eſt clarus, ꝙ præſcribitur quinquennio. in l. ſi quis filium. in fin. C. de inoffi. teſta.

SVMMARIVM.

1 *Ius agendi ad ſupplementum legitime tollitur quinquennio.*

2 *Iuri agendi ad ſupplementum legitime quanto tempore præſcribatur.*

3 *Statutum ꝙ non petens debitum infra xx. an. vlterius non audiatur an extēdatur ad ſupplementum legitime vel ad legitimam pro qua datur petitio hæreditatis.*

4 *Statutū generaliter loquēs an intelligitur loqui de legitima.*

VIGE-

VIGESIMO tertio q̄ro. †Quan
1 to tempore prę
ſcribatur iuri
agendi ad ſupplemētum legitime. de quo in l. omnimodo.
C. de inoffic.teſt. Iſta.qō.eſt
quotidiana & eam mouet Bar.
in l.ſi quis filium,in fi.& decidit ꝙ tale ius tollitur quinquē
nio ſicut querela inofficioſi.
Mouetur Bart.quia ius agendi
ad ſupplementum ſuccedit lo·
co querele, d.l.omnimodo. &
cōſequenter debet ſortiri eius
naturam. in l.j. hæc actio. ff.ſi
quis teſt,lib. eſſe iuſ.fue.& l.ſi
eum §.qui iniuriarum.ff.ſi quis
cau. Sed opi. Bart.reprobant
ibi communiter doct,videlicet
Bal.Saly.& Pau.de Caſt. qui
optime reſpondēt ad motiuum
2 Bar.& firmant concluſionē†ꝙ
iuri agendi ad ſupplementum
legitime non præſcribitur minori ſpacio xxx. anno. vt in
cæteris actionibus pſonalibus.

Et eandem concluſionem cō
tra Bar. tenuit Ang.in l.Papinianus §.ſi cōditioni.ff.de inof
fi.teſta.& Bal.conſi.xx,ſi pecu
nia.in fin.ij.volu.Et hanc eſſe
communem atteſtatur Paul. de
Caſt.conſi.cxxij.alias cxxiij.
dubia de quibus quęritur in an
tiq.conſilijs. & eam confirmat
per plures rationes.Et late cōſuluit Alex.ꝓ iſta concluſione
affirmans ēt eā eſſe cōem.conſ.
cxxviij.conſideratis verbis in
ſtrumenti. col.iij.& iiij.verſi.
præterea poſito ꝙ lapſum eſſet
quinquennium.j.volu.& conſ.
viij. viſis ſubtiliſsimis dubitationibus.vlt.col.iij.vol.Bandē
opi.ſequitur Ang. Are.& dicit
cōem.inſti.de inof.teſt.in prin.
col.ij. & late do.Petr.Philip.
Corne.conſi.cclxiiij.in hac cō
ſultatione pe.& vl.j.vol. reſpō
dendo motiuis Bar.& Bene.de
Peru.conſi. xl.circa quę Fulg.
conſi.lxxxiij.bonacurſus.col.
ij. Primo ampliatur iſta cōcluſio vt procedat nedū in ſupplemento legitime: ſed ēt in ipſa
legitima iure naturæ debita filio, & pro qua competit petitio
hæreditatis: non enim præſcribitur petitioni legitimæ niſi
xxx.annis, ſecundum Bal.Salice.& Pau.de Caſt.in d.l.ſi qs
filium.& Ang.in d.l. Papinianus.§.ſi conditioni.quos ſequitur Alex.p̄allegat.conſil.viij.
3 vlti.col.iij. volu. †Secundo
ampliatur prædicta concluſio
vt procedat etiam ſi extaret ſtatutum:ꝙ qui non petierit debitū infra viginti annos vlterius
non audiatur. Nam tale ſtatutum non extenditur ad ſupplementum legitime vel ad legitimam pro qua datur petitio hæreditatis. Ita concludit domi.
Petrus Philip. Corne. conſil.
cclxxiiij. in hac conſultatione
4 j.& ij.colum.j.volu. †Confirmatur iſta concluſio: quia ſtatutum generaliter loquens non
intelligitur loqui de legitima
niſi de ipſa faciat ſpecialē mētionē.arg.tex.in l.ſi qn̄ §.& ge
neraliter. C.de inoffi. teſt. vbi
plura cumulat Iaſ. De validitate autem prædicti ſtatuti late
dixi in xj. qō. ſecundæ partis
tertiæ princi.

SVMMARIVM.

1 *Remediū canonis reintegrāda.iii.q.i.competit perpetuo.*

Lex

2 *Lex canonica in quo differat a ciuili.*

3 *Remedium canonis reintegranda non admittit probationes cõcernentes ipſum dominium.*

4 *Exceptio dominii non poteſt opponi in remedio cano. reintegranda.*

5 *Præſcriptio excludere dicitur omnem exceptionem.*

6 *Differentia inter ius canonicum & ciuile non datur in prę ſcriptionẽ remedii canonis reintegranda.*

7 *Conditio ex canone reintegranda quibus caſibus ſit perpetua.*

VIGESIMO quarto principaliter q̃ro 1 † quanto tempore præſcribatẽ vtiliſsimo & quotidiano remedio.c.reintegranda.iij.qõ j.de quo late ſcribunt Panormi. & Cano. in c. ſæpe. de reſtitu.ſpoliato. Alexan.& alij in l. rem quæ nobis. ff.de acqui.poſſeſ. & plene Alex.in conſilijs infra allegatis.Et ali quid dicã in repe. l. Celſus.ff. de vſucapio. Gloſ in c.ſollicite.de reſtitu. ſpo.dicit quia remedium canonis reintegranda competit perpetuo Vnde dicũt ibi Goffre.& Ioan.And.in fi. commen. quia licet interdictũ vnde vi tanquam prætoriũ ſit temporale.l.j.§.annus. ff.de vi & vi arma. Tamen conditio ex illo canone reintegranda eſt ꝑpetua:quod intelligit Imo. ibi:ſcilicet ꝙ non prę ſcribitur

2 etiam triginta annis. †Et in hoc ſecundum eum differt lex canonica a ciuili:qa actio ſpacio xxx. annorum tolleretur l. ſicut. C. de præſcript.xxx.anno.cum ſimi.& refert ita tenere do. Ant.de But.et male:quia d. Anto.declarando dicta Goffre. dicit quia ex quo competit conditio ex canone & nõ actio prætoria:ꝙ ſit perpetua: id eſt duret xxx.annis.inſti. de perpe.& tempo.ac. in princ.& ſic vult ꝙ conditio ex illo canone præſcribatur ſpacio xxx. anno. Et ita firmat Panormi. in d.c.ſollicite. colum.vj.ver. gloſ. vlti.quærit. Et iſtã opi. ſequitur: & dicit eſſe verã Sozi.in repeti.d.l.rem quæ nobis colum.xj.in viij.q.principa.et confirmat ratione:quia ſi præſcribitur dominium tanto tempore: quod eſt magis præiudiciale a poſſeſſore bonę fidei:vt per Bar.in l.rem alienã. ff. de pigno.actio. & per cano. in c. fi.de præſcrip.Item ſi præſcribitur actionibus perſonalibus quæ competunt ad dandum ꝓpter bonam fidem debitoris:ut not.in d.cap.fin.& per doct. in l.ſequitur.§.ſi viam. ff.de vſucap. igitur fortius debet poſſe pręſcribi conditioni ex illo canone a poſſeſſore bonę fidei ſpacio xxx.annorum:ex quo hoc eſt minus præiudiciale. Eandem opinio . videtur tenuiſſe Are. in §. quadrupli.colum.x. & xj.verſi. ſeptimo principaliter.& verſi ex quibus.inſtit. de actio. Addo vltra Sozin. licet ita ſimpliciter tranſeat: quia contrariam partem videtur tenere Alexan. conſil. cc. viſo & diſcuſſo. penulti. colũ. ij. dub.

ij. dub,ij. volu. vbi concludit quia contra agentem remedio dicti canonis non obſtat exce-
3 ptio dominij:& ideo † ꝙ in tali remedio non debent admitti probationes concernentes dominium. Et expreſsius idem Alexan.conſi.vj.circa proceſſum cauſę vertentis. colū. iiij. vel v. verſi. non obſtat etiam ſi dicatur quod Guido Paulus. vſque ad verſi.item quia poſito ꝙ reus.iij.volu. vbi videtur ſibi contrariari. Dicit enim primo:quia remedium dicti canonis eſt perpetuū: id eſt ꝙ nō excludit minori ſpacio. xxx.
4 anno. † Poſtea ſubdit: quia in illo non poteſt opponi exceptio dominij.Fruſtra ergo curreret præſcriptio:ſi non poſſet opponi.Idem ſenſit ipſe Alex. in l.iij.§.genera.circa.fi. commen.ff.de de acquir. poſſeſ. & conſi.cxviij. viſo themate. & conſi.ſeq.ij.volu. & conſi. xc. viſo proceſſu.cū duobus ſeq.v. volu. In quibus locis concludit:quia in re medio dicti canonis debet prius reſtitui poſſeſsio antiquo poſſeſſori : antequā audiatur poſsidens in aliqua exceptione:& in dictis cō ſilijs late tractat de natura & priuilegijs remedij illius canonis reintegranda. Sed his nō obſtantibus non recedo ab opi. But.& Panor. quam approbat Sozi.pro vera. Non ob: quia non poſsit opponi exceptio dominij :quia cum conditio ex illo canone perpetua:id eſt duret xxx. annis : & tanto tempore præſcribatur vt cōmuniter cōcludunt glo.& cano.in d.c.ſollicite. fruſtra vt dixi præſcriberetur : ſi non poſſet opponi præſcriptio. Et contrarium debet intelligi de dominio aliter cauſato:ꝙ ex præſcriptione.nam vbi eſt decurſa pręſcriptio: tale remediū non compe-
5 tit:cū ſit extinctum. † Præſcriptio.n.omnem prorſus actionē excludit:vt dicit text.in c. ad aures.& ibi not.Panor. & Fely.de præſcrip. Et exceptio præſcriptionis eſt litis finitę: & impedit litis ingreſſum i.fi. & ibi not. Bart.ff. pro ſuo. & not.Bart.& docto.in l. fratris. C.de tranſac.Bal.& Ang.in l. ſicut.& in l.omnes.C. de præſcrip.xxx.anno.per illos tex. qui prohibent litem moueri tuto præſcriptione. & Felyn. in rub.de præſcrip.col. iiij.circa med.verſi.& illis caſibus. Et præſcriptio tollit actionem ſaltem ope exceptionis.gl.in d. l. ſicut.in prin.& ibi not.Bal.& late Saly. & plene dixi in prima parte.q.ix. Concludo igĩtur:quia remedio dicti canonis reintegrāda pręſcribitur.xxx. annorum. concurrente tamen bona fide: etiam ſi res eſſet affecta vitio reali: quia tanto tempore purgatur omne vitiū. l. j.§. ad hæc. C. de anna.excep.gloſſ.in.§.furtiue. inſti.de vſucap. Et dixi in iij. parte principa. Et hæc cōcluſio vera in priuatis. Sed quo ad eccleſiam requiritur ſpacium xl. annorum.authenti. quas actiones.C. de ſacroſanct. eccle. & cap. de quarta.de præſcrip. cū ſimili. Quinimo videtur de iure concludendum : quia tali remedio præſcribatur ſpacio decem annorum inter præſentes & viginti inter abſentes quo ad priuatas perſonas cum

bet cauſam a male fidei autore: vel res non ſit affecta vitio reali, concurrentibus extremis requiſitis, ex quo iſtis concurrentibus de iure ciuili quæritur dominium ſaltem vtile.
6 † Et in præſcriptione huius remedij non eſt differentia inter ius ciuile, & canonicum, vt dicit Panormita. in dicto cap. ſollicite. ſuper glo. fin. immo nulla eſt differentia inter ius ciuile, & canonicum, in materia pręſcriptionis, data bona fide, vt concludit Panormita. in capitu. de quarta, colum. iiij. circa principium, de pręſcriptio. & in capit. peruenit. in ij. nota. de emp. & vend.
7 † Non obſtat, quia conditio ex illo canone ſit perpetua, id eſt, duret ad triginta annos ſecundum gloſ. & Panormi. in dicto capitul. ſollicite. Hoc eſt enim verum regulariter, vbi poſſeſſor non eſſet titulatus, vel quando res eſſet affecta vitio reali, vel vbi poſſeſſor haberet titulum a male fidei autore, in quibus caſibus non procedit pręſcriptio longi temporis iuxta diſtinctionem auten. male fidei, C. de pręſcrip. lon. tempo. Et late dixi in tertia parte principa. colum. xlij. alias ſequeretur, quia hodie nunquam haberet locum præſcriptio decem, vel viginti annorum, quia antiquus poſſeſſor qui non alienauit, nec alienationi conſenſit, & ſic abſque facto ſuo de poſſeſsione cecidit ſemper haberet actionem vſq; ad triginta annos. Et ſic in effectu eſſet ſublata præſcriptio longi temporis.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Conditioni ſeu actioni deſcendenti ex l. ſi eius in tantam, C. vnde vi quanto tẽpore præſcribatur.*

2 *Diſpoſitio l. ſi quis in tantam. C. vnde vi, an de iure canonico locum habeat.*

1 VIGESIMOQVINTO quęro. †Quanto tempore præſcribatur conditioni, ſeu actioni deſcendenti ex lege ſi quis in tantam. C. vnde vi. Dic, quia eſt perpetua. Et ſic pręſcribitur ſpacio triginta annorum. glo. eſt in l. prima, in princip. in verbo annum, ff. de
2 vi & vi arma. † Et an diſpoſitio illius legis locum habeat de iure canonico, vide per gl. & Cano. maxime Panor. in c. j. in gl. in verbo rigor. de dolo & contuma.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Remedio. l. ii. C. de reſcinden. vendi. quanto tempore pręſcribatur.*

2 *Mala fides impedit pręſcriptionem ex remedio l. ii. C. de reſcin. vend.*

1 VIGESIMO ſexto quæro. † Quanto tempore præſcribatur remedio. l. ij, C. de reſcind.

dend.venditio. Dic quia triginta annis, prout in cæteris perſonalibus. Nam in caſu illius legis competit actio ex vendito ad reſciſsionem contractus. Ita concludit ibi gloſſ. ij. magna in princip. Et ſequuntur Bartol. & communiter docto. & dominus Petrus Philip. Corne. conſil. xvij. circa præſentem conſultationem. colum. vj. & vij. verſi. circa ſextum.
2 iiij. volumi. concludens † quia illi remedio præſcribitur ſpacio triginta annorum, niſi probetur mala fides. Addo gloſ. in cap. cum cauſa. in gloſ. magna circa medium. verſicu. alij dicunt, & ibi per Cano. de empt. & vendit. Quam concluſionem limita procedere quo ad emptorem. Sed tertius in quem res eſſet translata per emptorem, contra quem etiam datur conditio illius legis, quia licet ſit actio peſonalis, eſt tamen in rem prꝑſcripta, vt concludunt gloſ. & Bartol. in dicta l. ſecunda. præſcriberet longo tẽpore cum titulo & bona fide. Nec ſibi obeſſet mala fides autoris, ſi venditor ſciuit alienationem, ſecus ſi ignorauit. authen. malæ fidei. C. de prꝑſcri. long. tempo.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Actio ex empto competens pro emptione quanto tempore præſcribatur.*

2 R*e non euicta non currit præſcriptio.*

1 VIGESIMOSEPTIMO quæro. † Quanto tempore præſcribatur actio ex empto, quæ competit pro euictione. Dic: quod triginta annis ſicut cæteræ perſonales.
2 † Sed non currit præſcriptio, antequam naſcatur, id eſt, antequam res fuerit euicta. text. eſt iuncta glo. in l. empti. & ibi not. Salyc. C. de euict. Sed cum ſit perſonalis de iure canonico principalis, vel eius hæres nunquam prꝑſcriberet propter malam fidem, per ea quæ late dixi in tertia parte. colũ. xliiij. & ſequen.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Scientia ſeu patientia partis, an requiratur in præſcriptione.*

2 *Præſcriptio currit aduerſus ignorantem ſiue ius, ſiue factum ignoret.*

3 *Ignorantia, ſeu impedimentum non impedit curſum præſcriptionis.*

4 *Præſcriptio ſtatutaria an ſubrogetur in locum præſcriptionis iuris communis.*

5 *Concluſio quod aduerſus ignorãtem currat ipſo iure præſcriptio qualiter intelligatur & in quibus procedat.*

1 VIGESIMO OCTAVO principaliter q̃ro. † Vtrũ in prꝑſcriptione requiratur ſcientia, & patientia partis,

tis, & ſic an præſcriptio currat cõ tra ignorantem.

Paucis concludo, quia præſcriptio ipſo iure currit contra ignorãtem ſiue in rebus corporalibus. l. ſi na. circa ſi. de pręſcrip. long. temp. ſiue in actionibus perſonalibus. l. ſicut. C. de præſcri. xxx. anno. & ibi not. Bal. col. j. di-
2 cens, † quia præſcriptio currit aduerſus ignorantẽ, ſiue ignoret ius ſiue factum. Iſtã concluſionem fir-
a mat [a] Barto. in l. j. §. ſi quis autem propter, ff. de itine. actuque priua. Panor. in capit. j. in fin. & in capit. vigilanti, col. j. & in cap. ad audientiam. colũ. iij. de præſcri. & Prac. Papien. in ſuo opere in forma reſponſio. rei conuen. in verbo pręſcriptionis, colũ. iiij. & d. Petrus Philip. Corne. conſil. clxiiij. me ſubſcripſi. ij. volumi. & late d. Philip. Deci. conſi. xxix. & pro tenui facultate. Et Pau. de Caſt. in l. ſi ſic, ff. quemadmod. ſeruit. amitti. & conſ. cccxxv. in cauſa quę vertitur Parmæ. col. ij. verſic. iiij.
3 videtur in anti. dicens, † quia ignorantia ſeu impedimentum non impedit curſum præſcriptionis, ſed eſt iuſta cauſa concedendi reſtitutionem, de quo late dicam in quęſtio. proxime ſequent. & idem Paul. conſil. ccxcvij. viſis & ponderatis, circa medium in antiq. Amplia iſtam concluſionem ſecundum Paulum vbi ſupra. procedere etiam in præſcriptione ſtatutaria, vt currat cõtra ignorantem, quia ſuccedit loco pręſcriptionis introductę de iure communi, & ſic debet ſortiri eius naturam. argumen. l. in cõtractibus, in princip. C. de non nume. pecu. & ibi not. Bal. in j. notabi. dicens, quia vbi breuis præſcriptio ſubrogatur loco maioris præſcriptionis: ſapit eandem naturam. Et facit ſecundum eum ad ſtatuta, quę minuunt præſcriptiones legales.

Idem dixit Bart. in l. fin. C. de temp. in integr. reſtitu. pet. cum concord. adductis per Felyn. in capitu. illud, colum. ij. de præſcript. & per Iaſ. in l. nemo poteſt, in ij. lectu. colum. antepe nult. circa finem, ff. de legat. j.

4 † Et quia præſcriptio ſtatutaria ſubrogetur in locum pręſcriptionis iuris communis, & ſapiat eandem naturam, late firmat. d. Petrus Philipp. Corne. conſi. clxxx. multum diffuſe, colum. ij. verſic. & alias. ij. volumi. & plene not. Bertachi. in repertorio, in verbo, præſcriptio. vj. colum. v. verſi. præſcriptio ſtatutaria cum tribus ſeq.
5 verſicu. † Primo limita prædictam concluſionem, vt non procedat in pręſcriptione ſeruitutũ & iuriũ, in quibus nõ cauſatur quaſi poſſeſsio, niſi concurrente ſcientia, & patientia

aduerſa

a Contrarium voluit Bartol. in l. ſi quis. C. qui milit. non poſſ. libro. xij. vbi dicit, quod præſcriptio nõ currit ignoranti in commodum, per illum textum ſed bene ad eius commodũ, & ꝙ ita debet intelligi. l. genero ff. de his qui nota. infa. ſed illud debet intelligi de alia præſcriptione, quam longi vel longiſsimi temporis.

aduerſarij, quia in illis neceſſa
rio non currit prę́ſcriptio, niſi
contra ſcientem & patientem.
c.ij.& ibi not.declarant Bart.
Bal.C.de ſerui.& aqua.& late
dixi ſupra ij.parte huius quar.
tæ partis princip. Secundo li
mita,& declara prædictam cō
cluſionem,quæ habet,quia prę
ſcriptio currit aduerſus igno-
rantem ipſo iure, vt procedat
in eo qui ignorat alterum præ-
ſcribere, & ſcit ius ſibi compe
tere.Secus ſi ignorat ius ſibi cō
petere. Idem ſi ſcit ius ſibi cō-
petere, & ignorat factum, ex
quo cauſatur illud ius, & quo
mediante competit ſibi exerci
tium ſui iuris, quia tunc non
currit præſcriptio aduerſus eū
Ita dixit eleganter. d.Petr.de
Peruſ.in ſuo tract. quartæ epi-
ſcopalis. c.ij.ad. fin.vbi dicit,
ita debere intelligi tex.in d.l.
fin.circa fin, C.de præſcr.lon.
temp.& ſequitur d.Petrus Phi
lip.Corne.conſil. cccxxxviij.
videretur in præſenti conſulta
tione.circa fi.j.vol. Sed iſtud
dictum late impugnat Fely. in
c.vigilanti.col.iij.de prę́ſcrip.
Et latius do. Sozi.in l.cum fi-
lius.§.in hac.col.v.& vj.verſi.
ſed aduerte.ff.de verborum ob-
ligatio.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutio in integrum an detur aduerſus ignorantem ex capite ignorantiæ.*

2 *Hæres an debeat reſtitui ex capite præſumptæ ignorantiæ aduerſus prę́ſcriptionē decurſam.*

3 *Regula iſta* ꝙ *reſtitutio detur ignoranti aduerſus ignorātem quo caſu limitetur.*

4 *Moleſtiam pati dicitur qui iudicialiter vexatur.*

5 *Moleſtiam vel inquietudinem pati non debet is qui xl. ann. præſcripſit.*

Verbum generale non tollit ſpeciale.

6 *Generalis excluſio remediorū, vel beneficiorum, de quibus tātum intelligi debeat.*

7 *Beneficium reſt in inte. an quandoque cenſeatur excluſum.*

8 *Ignorātia debet eſſe probabilis & iuſta non ſupina ad hoc vt ignorāti detur reſti. in integrū.*

9 *Ignorantia facti quandoq; tollitur negligentia, & quandoque non.*

10 *Reſtitutio aduerſus præſcriptionem in integ. peti debet infra quadriennium a die perfectæ præſcriptionis, ſiue cauſatę læſionis, & quando iſtud quadriennium currere incipiat.*

11 *Communitati currit tempus petendæ reſti. a die læſionis.*

V IGESIMO nono principaliter quæro.
1 † ſtante concluſione prædicta, quod p̄ſcriptio
currat cōtra ignorantē, vtrum
ipſe ignorans contra quem eſt
legitime præſcriptum, reſtitua
tur in integrū aduerſus præſcri
ptionē decurſam ex capite iu-
ſtæ

a ſtę ignorantiæ.[a] Iſta eſt quotidiana & vtilis.q. quam determinat Bar.in l. j.§. ſi qs autem propter.ff. de iti. actuq; priua.vbi concludit: qa ſi cōtra me cucurrit pręſcriptio xxx.anno.& erā ignorans ius mihi competere: debeo in inte. reſti.arg. illius text. Et ita intelligit Bartol. tex. in d.l.fin.circa fin. C.de præſcrip. long.temp. vbi dicitur quia nō habetur diſtinctio ſcientiæ & ignorātiæ quo ad præſcriptionem. verum eſt: dicit ipſe:quia pręſcriptio currit: ſed in inte.reſti. competit. & ibi Alexā. ponit latam apoſtillam: & refert multos tenere .p & cōtra Bar. & tandem concludit cum Bar.

Iſtam concluſionem firmat ēt Panor.referens dicta Barto.in c.vigilanti. in vlti.no.de præſcrip. & pro ea allegat bonam gloſſ.in l.j.C.de patri. pote.& idem Panor.in c.j. col. pe.eo. tit. & in c.ſi de terra. in fin. de priui. & conſi.xxxiij.quidam iam defunctus.j. vol.pro qua facit bonus text. in l. & attilicinus. ff.de ſerui.ruſt. prædi.vbi impedito currit tempus:ſed reſtituitur:& eſt bona glo. in l.ſi partem.§.j. in verbo non vtendo: & in l.ſi ſic. in gloſſ.pen. ff. quemad. ſer. amit. & ibi not. Pau.de Caſt.mandans hoc perpetuo notari,& pro eadem concluſione facit etiam bonus tex. in l.panthonius. in prin. v.ibi not. Imo. & Pau.de Caſt.ff.de acqui.hęre. Eandem conclu. firmat Roma. conſi.cxlix.concluſionem primam circa fin.& late conſil.clxvj.viſo diligenter.col.pen.& cōſi.ccccclxxvj. in caſu propoſite conſultationis.col.fin. Pau.de Caſt.conſi. ccxc. viſis his q̄ ſuperius narrantur:in antiq. Et hæc opi. eſt communis: vt atteſtatur Fely.in d.c.vigilanti.col.de præſcrip. Allegans pro illa parte copioſas autoritates & Cæpo. in trac.ſer.vrb.præd.c.xxiiij. col.iij. Et pro iſta concluſione frequenter et diffuſe conſuluit Alex.videlicet.conſ.lxxj. videretur prima conſideratione dicendum j.& ij.col.conſil. lxxxiij. in cauſa vertente inter cameram. ij. col.j. volu.& conſil. iiij. videretur inſpectis his. vij. col.& conſil.lxxxix. viſo puncto.iij. colū.& conſil. clxix.

a Adde ꝙ hunc articulum an aduerſus pręſcriptionem detur reſtitutio ex capite ignorantię latiſsime examinat Sozy.in l. cum filius §.in hac. col.iiij.cū multis ſequē. ff. de verb. ob. no. Cæp. in tracta. ſeruit.vrba. præd. c.ij.colū. iiij. vbi firmat iſtam concluſionē Barb.cōſil. viij. ſcribitur præclare colū. iij. verſi. venio nunc ad ſecūdā & conſil. xlj. illud afferā. colum. xv. ver. & ſi quiſpiam j.volu. & Raph.Cuman.conſi. cxlvij. do. comiſſa: vbi an detur reſtitutio ex generali clauſula aduerſus præſcriptionem:& Paul. de Caſtr. conſi.ccxciiij. ego Paul.in antiq.vbi an concedatur reſtitutio communitati aduerſus præſcriptionem ex capite ignorantiæ, & quando incipit currere tempus petendę reſtitutionis.

clxix.viſo thema. ſupraſcrip. pen.col.ij.vo.& conſi.viij. viſis ſubtiliſsimis dubitationibus vlt. col.& conſi.lxxix. cauſa & late vertente vlt. col. in iij. vo.& conſi.lxiij. ſtantibus his col.iij.vel iiij. ver.& licet cõpleta fuerit.iiij.vo.conſi.iij.ex his quæ in themate narrantur circa fin.& conſi. lj. videretur pro deci.col.pen.ver.poſſet eſſe reſtitui & conſi.lxxxiij. reuocatur in dubium. v. volu.

2 †Et in d. conſi. lj. concludit. quia hęres debet reſtitui ex capite præſumptæ ignorantiæ ad ſeruus præſcriptionem decurſam. Et do. Pet. Philip. Corn. conſi.c.conſuluit.j.vol.& cõſi. clxiiij. me ſubſcripſi. ij. volu.

Contrariam partem: quia reſtitutio nõ detur ignoranti aduerſus præſcriptionem tenent aliqui quos refert Fely.in d.c. vigilanti circa prin. Et eã ſubtiliter defendit per plura. do. Fran.de Are.conſi.ciiij.breuitas in conſulendo. tñ ibi nihil determinat. Et omnibus ſuis motiuis & alijs: quæ adducuntur in contrarium reſpondet

a Fely. in d.c.vigilanti. colũ. ij. vbi hanc.q.examinat per quatuor col.& firmat opi.Bart. & partem affirmatiuam eſſe verã & cõem. Eandem .q. excutit latiſsime Sozi.in l. cum filius.§.in hac.col. j. cum tribus ſeq.ff.de verb.ob.qui etiã atteſtatur opin. Bart. ęſſe cõem:& adducit decem motiua in oppoſitum: quibus reſpondet. Amplia prędictã cõem cõcluſionẽ: vt procedat ẽt in pręſcriptione ſtatutaria: qa aduerſus eã datur reſtitutio ex capite iuſtę ignorãtię ſicut aduerſus pſcriptionẽ iuris cõis. Ita Pau.de Ca. in d. l.ſi ſic.ff.quẽad.ſeruit. amit. & ſequitur Cępo.ĩ trac.ſer. vrb. præd.c.xxiiij.col.iij.& firmat Imo.ĩ repe.c.ſi.col.xxxj. ver. ſed aduertendum. de præſcrip.

3 † Prædictam concluſionẽ limitat Fely.in d.c.vigilãti.col. ij.ſeptẽ modis: & referã ſolum tres limitationes magis vtiles omiſsis alijs. Primo limitatur concluſio prædicta: quia reſtitutio detur ignoranti aduerſus præſcriptionẽ: vt procedat: niſi eſſet decurſa præſcrip. xl. anno.quia aduerſus eam nõ datur reſtitutio ꝑ tex. in l.fin.C. de fun.patri.lib.xj.& ad hanc limita.tendunt ſubtilia motiua Areti.in d.conſi. ciiij. licet eã non firmet. Sed illam firmat Alex.cõſi.clj. viſo themate.& conſi.clxiij.viſo proceſſu cauſæ vltra medi.ver. ſecũdo non deberet concedi.ij.vol. Primo mouetur Alex. per text.in l.oẽs.in ſi.C.de præſcri. xxx. ann.vbi dicitur: quia talis præſcriptio præbet pleniſsimã ſecuritatem. Et pleniſsima ſecuritas dr̃ eſſe : qñ non põt peti reſtitutio in integrũ. vt no.glo. in l.ait prętor.§.permittitur.in verbo imputandũ. ff. de mino. Secũdo mouetur Alex.per tex. in d.l.fin.in verbo nullã moleſtiã vel inquietudinẽ.C.de fun. patri.lib.xj.

4 †Ille.n. dicitur pati moleſtiã: qui iudicialiter vexat: vt ꝓbat tex.in l.j.et.ibi not.Bal.C.de nũdi.& in auth.de ſi deiuſ. in princip. Bandẽ limita. conſulendo firmat d. Maria.Sozi.cõſi. clxiiij.viſa bulla

a Vide Deci. conſi. xxix. & pro tenui facultate per totũ.

Q Boni-

Bonifacij in fi. & cōſi. cxciiij. ſubtiliter.colū.iij.& do. Fran. Cur.ſenior per plura conſi.pe. col.iij.ponderans tex.in d.l.fi. C.de fun.patri.et in d.l.omnes. vbi dicit eſſe deciſionem aper-tiſsimam: quę cauillari non po teſt:ſi quis leges intelligat.Pō-derat etiam tex.in c.volumus. xvj.q.iiij.ibi.Sed quietem eo-rum inconcuſſam modis omni-bus procurate: & dicit ſe hanc partē ſępius defenſaſſe & fuiſſe plurimum lętatum vidiſſe au-reum docto.Moder.d.Alex.de Imol. in conſilijs pręallegatis ſic firmantē. Iſtam etiam li-mita. multum late & pulchro ſtilo ſuſtinet & defendit domi. Phi.Dec.cōſi.xxix.et ꝓ tenui facultate.per totū vbi poſt lon-gam diſputationem & adducta hincinde motiua concludit ꝗ non detur reſtitutio aduerſus quadragenariam pręſcriptio-nē reſpondēdo fundamētis op-poſitis. Contrariam opi. late firmat Alexan.ſibi contrarius conſi.lxxj.videret prima cōſi-deratione.ij.col.& cōſi.84. in cauſa vertēte.ij.col.j.vol.et cō ſi.clxix. viſo themate. col.fin. ver. non obſtat & quod aduer-ſum præſcriptionē.ij. vol. vbi refert cōem opi.eſſe:quia detur reſtitutio ignoranti ēt aduerſus præſcriptionē.xl.anno. & alle gat multos doct.tenētes iſtā par tē.& idē conſi.cxvj.perſpectis pōderatiſq; omnibus.v. volu. Roma.conſi.cxlix. cōcluſionē primā in fi.& ſequitur Fely.al legans vnū tm̄ conſiliū Alex. in d.c.vigilanti.colū. ij. vltra medi. Et iſtā partem late de-fendit.d.Bar.Soz.cōſ.lxxxvj. in cauſa cōitatis caſtri montis. in fi.vbi atteſtatur. ꝗ hæc eſt communis opi.& conſi. clxvj. in cauſa cōitatis caſtri montis. circa fi.conſi.ccxcix.capio pri mo conſultationis articulū cir ca fi.ver.confirmant prædicta: & reſpondet ad tex. in d.l.oēs. dum dicit quia præſcriptio. xl. anno. parit pleniſsimam ſecu-ritatem: ad tex.in d.l. fi. C.de fun.patri.lib. xj. vbi dicitur: quia qui,xl. annis præſcripſit nullam moleſtiā vel inquietu-

5 dinē pati debet.†Quia per hęc verba generalia nō tollit̄ ſpe-ciale beneficiū reſtitutionis ar-gu.tex.not.cum glo.in l. decu-rionibus. C.de ſilen. lib. xij. vbi per generalē diſpoſitionem nō vidētur tolli priuilegia ſpe cialia. Quam concluſionem comprobat Felyn. per plura in c.j.col. vij.de reſcrip.Iaſ. in l. ſicut certi.col.vlti. C. de teſta. mili.Et eam firmat Alexan.in pleriſque conſilijs præſertim. conſi. cj. viſis inſtrumentis. in prin.ij.col.et melius pe.& vlt. colū.j.vol.& conſi. ccxvj. nec arguendi ſumus.j.col.ij. vol.& Barba.inter conſilia Alex.cō-ſi.cxxiiij.ſuper primo quæſito iij.col.& cōſi.vlt. clementiſsi-mi Dei.vlt.col.iiij. vol. Ad idem quia per verba generalia non cenſeatur excluſa reſtitu-tio in integrum:alleg.Sozi.gl. no.in.§.ꝑterea ſi quis.in verſi. anni.quæ bene probat in tit.de prohi.feu.alie.per Fede. quam ibi ſequuntur cōmuniter doct. & ſequitur Alex.conſi.lxxix. circa primū.vlt.col.j.volu. Et ita conſuluit Bal. vt refert So-zi. Addo gloſ.repu. ſingu. in l.poſtquam liti.in glo.fin.C.de pact. Ad quam multa ibi po-

6 fuit Iaſo. col. vlti. †Ex qua colligitur not. regula. quia generalis excluſio remediorum vel beneficiorum intelligitur de his quæ competunt de iure communi: non autem de iure 7 ſpeciali. †Et ſic infertur: q̄a nunquam cenſetur excluſum beneficium reſtitutionis in integrū.

Concludo igitur: quia etiam aduerſus pręſcriptionem longiſsimi temporis quadraginta anno. datur reſtitutio ex capite iuſtę ignorantiæ. & hanc eſſe magis cōmunem opi. vt atteſtantur doc. præallegati. & ita tenet Imo. in repe. c. fi. colum. xxxj. ver. ſed aduertendum. de pręſcri. Et in hac. opin. videtur reſidere Sozi. in l. cum filius. §. in hac. ad fi. commē. vbi hunc articulum diſputat in vl. col. ff. de verbo. obli. licet pro parte contradicat ſæpius vidiſſe cōſultum per doctiſsimos a viros.[a] Secūdo limitatur prędicta cōcluſio: vt non procedat in caſu. c. ij. de præſcrip. in vj. propter illa verba. Non eſſe vlterius moleſtandos ſecundū Panor. in c. cum nobis. col. iij. verſic. ego dico. de præſcrip.

8 †Tertio limitatur prædicta communis concluſio quia aduerſus pręſcriptionem datur reſtitutio in integrum ex capite b ignorantiæ.[b] vt procedat dūmodo ignorantia ſit probabilis & iuſta: & non ſupina ſecundū Imo. in repe. c. fina. col. xxxj. ver. ſed hic eſt aduertēdum de præſcrip. vbi hunc articu. late examinat. per l. nec ſupina. ff. de iur. & fac. ignor. Et concludit cum opi. Bar. in d. l. j. §. ſi quis autē pp. quia competat cū modificatione prędicta. Et ideo q̄n militaret pręſumptio ſcientiæ: nō deberet cōcedi reſtitutio: vt declarat Felyn. in d. c. vigilāti. ver. limita tertio. referans Areti. conſi. xv. reuerendiſsime pater. i fi. vbi dicit not. quia q̄n q̄s fundat ius ſuū in iuribus antiq̄s & inſtrumentis: q̄ habuit cōtinue penes ſe & in ſuo arbitrio non credit. Quia poſsit allegari iuſta ignorātia quia quilibet præſumitur ſcire facultates ſui patrimonij. l. quiſquis. C. de reſcin. vendi. & ſunt verba multum importantia ſecundū Fely. vbi ſupra. Et vltra iſtam limitationē firmat Alexan. conſi. clxiij. viſo proceſſu cāæ circa med. ij. vol. vbi dicit: quia q̄n militat pręſumpta ſcientia vt in coniunctis qui præſumitur ſcire facta coniunctorum. l. octaui. ff. vnde cogna. & l. de tutela. ff. de in integ. reſtitu. & plene not. per Bartol. & docto. in l. j. colum. iij. ff. ſi cert. peta. non debet cōcedi integrum reſtitutio aduerſus præſcriptionem: etiam ſtāte pro vera opi. Bart. in d. §. ſi quis aūt propter. & alleg. Pet. de

a Adde q̄ ita q̄ conſuluit Barba. conſi. viij. ſcribitur pręclare col. iiij. & cōſi. xv. circa dubia. x. colū. j. vo. Anto. But. cōſi. xxvj. & conſi. 73. Imo. cōſi. xxxvij. char. cōſ. xl. facto pro veritate &c.

b Adde late Mart. Lau. in dī ſpu. poſita ad ſin. ſuorū tractā. q̄ imprimi ſolēt. cū tractā. d prin ci. & poſt trac. de legiti. ī iij. et vltimo dub.

de Anch. conſi.clviij.rationes quę ſuperius. Prędictã limitationẽ tenet ẽt do.Fran. Curt. ſenior.cõſi.lxxxij.Deus pius. col.ad fi.& ſi forte. Idẽ voluit Pract.Papi.in forma reſpõſio. rei conuen.in verbo exceptionẽ prę ſcriptionis.col. iiij. ver. ego puto.dicens quia nõ omnis ignorantia præbet reſtitutionẽ aduerſus prę ſcriptionem.Nã ſi ſic faciliter daretur: non eſſe differentia quantum ad effectũ: vt ipſe dicit inter prę ſcriptionẽ rerum corporaliũ & incorporaliũ:quam iura facere voluerũt. Sed ſi aliqua iuſta cauſa ex his quæ traduntur in materia.l.quod tempore.de reſtit. mili. & in.§.rurſus. inſtitu. de actio.interueniret:quę cauſam præſtitiſſet ignorãtię:bene credere ęquũ reſtitutionẽ dari: & ita puto intellexiſſe Bart.ĩ d.§. ſi quis aũt ꝓpter.hæc ſunt verba ſua.

9 †Addo Bal. quẽ nullus allegat in repe.l. fi. colum. xiij.ver. ſed iuxta hoc quæro de qua ignorãtia.C.de prę ſcri. lon.tempo. vbi pulchre declarat:quomodo veniat intelligẽda prædicta concluſio ꝙ ex capitę ignorantię detur reſtitutio & qualis eſſe debeat ignorantia:dicens:ꝙ quædam eſt ignorantia facti: quæ nõ tollitur negligẽtia.verbi gratia.Ego ſcio fundũ eſſe meũ: ſed ignoro ipſum poſsideri per tertium:ipſa ignorantia non tollit negligentiam:quia licet ignorem ipſum poſsideri per tertiũ: ſum in negligentia non eundo ad poſſeſſionem naturalem.& ſi iſto longo tempore amitto ciuilem: & habebam.l. ſi de co.§. ſi forte. & ibi not.ff. de acquir. poſſeſ. & tunc non obſtante iſto errore facti pſcriptio procedit contra me ipſo iure & in effectu: hoc eſt aduerſus reſtitutionem. Quædam eſt ignorantia facti:quæ impedit negligentiam: verbi gratia. Ignoro aliquam rem meam: quæ eſt mihi legata: & ignoro legatum iſta res poſsidetur bona fide & titulo: & tunc iſto caſu iſtæ error nõ impedit præſcriptionẽ ipſo iure:ſed ipſo errãte in tali facto: cum non ſit in negligentia ex errore facti: aduerſus præſcribentẽ dabitur beneficiũ in integrũ reſtitutionis ex clauſula generali.ſi qua mihi &c.argu. l.j.§.ſi quis propter.ff.de itine. actuque priua. & l. & attilicinus.ff.de ſer.ru.præd. Et ideo dicas ſic ſecundum Bal. Interdum quis non interrumpit præſcriptionẽ ex negligentia ſua. & tunc currit præſcriptio cum effectu per tex.in d.l.fi. Circa fi.C.de prę ſcrip.lon. temp.interdum quis non interrumpit præſcriptionem:non ex negligẽtia ſua:ſed impeditus aliquo iuſto impedimẽto facti:vt quia in facto vel aliquo impedimento errabat impeditus: & tunc contra ipſum currit. & tamen ipſi dabitur beneficiũ reſtitutionis in integrũ. d.l. & attilicinus.Hæc ſunt verba Bal. ita declarantis: de quibus doct. in locis præallegatis mentionem non faciunt.

10 †Et promiſſorũ intellectu not. vtiliter. ꝙ licet reſtitutio aduerſus prę ſcriptionẽ peti debeat infra quadriennium a die perfectę prę ſcriptionis ſiue cauſatę læſionis.l. fin. C.de tempo.in integ.reſti. peten. Tamen iſtud quadriennium

nium non incipit currere niſi a die ſcientiæ: & ſic eſt utile in initio ſed cõtinuũ in progreſſu.

Et ideo ſi quis ignorans pręſcriptionem eſſe decurſam: ſtaret centum annis. ꝙ non peteret ſe reſtitui: nũquam ipſi probabiliter ignoranti currit tempus petende reſtitutionis ſecundum Bald.not. in l. iij.C. ſi ex fal. inſtru. & do.Card. in cle. j.xxv.q.de reſti. in integrum.

Et quod nõ currat niſi a die ſcientię: probatur in d. l. fina. & firmat Alexan.conſi. lxxj. videtur prima conſideratione. vlt. colum. & conſi. lxxxiiij. in cauſa vertente. ij. colum. j. volu.& cõſi.iiij. videretur inſpectis.vij.col.et cõſi.lxxxix. viſo puncto.iij.colum.& conſi. clxix.viſo themate.pen. colũ. ij.volu.& conſi.lxxxiij.reuocatur in dubium.circa ſi.v.volu. & in omnibus alijs cõſilijs pręallegatis: in quibus conſuluit. ꝙ datur reſtitutio aduerſus pręſcriptionem ex capite ignorantię:& conſi.j.ponderatis his.col.iiij.circa prin. iiij. vol.& Are.conſi.xv. reuerendiſsime pater. colum.fina.not. Iaſ.in auth. quas actiones, col. ix.verſi.vnum tamen tene perpetuo cordi.C.de ſacroſan.eccle.& plene Felyn.in c.j.colũ. pen.verſi.ad illud.poſt Panor. ibi circa fin. commen. de pręſcrip. Randem concluſionem ſequitur dñs Pet.Philip.Corn. conſi. clxiiij.me ſubſcripſi. ij. volu.& propterea vr̃ malę locutus Pau.de Ca.cõſi.ccxciiij. ego Paulus circa ſi.in antiquis

11 † vbi vult ꝙ cõitati currit tẽpus petendę reſtitutionis a die lęſionis:licet ignorauerit,alias nunꝙ diceretur ſcire ſecũdum eũ: quia debet attendi ſcientia adminiſtratoris.arg.l.municipibus.ff.de condi.& demon.& no.per Cępo.in tract.ſer. ruſti. prędi.ſub rub.de ſerui.iur.paſcen.col.vij. Quid autẽ: vbi quis fuit impeditus impedimento facti:an reſtituatur aduerſus pręſcriptionem:dicam in ſexta parte princi. in j.articu.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Officio iudicis quanto tẽpore præſcribatur.*

2 *Officio iudicis quibus caſibus non poſſit præſcribi.*

3 *Timens pro debito alterius grauari poteſt ante factum implorare iudicis officium.*

4 *Grauamine exiſtẽte ſucceſſiuo nũquam currit tempus appellandi.*

5 *Exceptio habens tractum ſucceſſiuum an poſſit opponi.*

6 *Officium iudicis quo caſu anno extinguatur.*

7 *Exemptionis vel immunitatis priuilegio in libro communis debentium deſcriptio quantum tempus detur ad appellandum.*

8 *Emẽdatio importat correctionem in parte non in totum.*

9 *Iure cõmuni vtitur nimis allibratus & grauatus.*

10 *Emẽdatio quo caſu petat̃ officio iudicis aut iure actionis.*

11 *Officium iudicis competens*

conſanguineo ſiue agnato ratione feudi alienati reuocādi quomodo tollatur.

TRigeſimo principaliter quæro.
1 † Quanto tēpore prꝗſcribatur officio iudicis.ª quod licet nō prꝗſupponat obligationē.l.qui per colluſionē. in fi.ff. de act.emp.tñ large continetur verbo actionis.l. actionis verbo.ff.de act.& obli.no.gl.et do cto.inſti.de actio. in prin.ſuper ver.debetur. dic breuiter ꝙ officio iudicis p̄ſcribitur ſpacio xxx.anno.gl.not. in l.ſicut. in prin.in verbo perſecutione.C. de prꝗſcrip.xxx.vel xl.anno. quā Bal. ibi:vt refert Iaſ.in locis infra alleg.reputat ſingularem:dicens non reperiri alibi.

Sed non eſt verū quia Bal.ibi col. pe. in verbo extraordinaria,allegat gl. conſociam.in l. querela. C. de fal.Bal.tñ alibi facit illam gl.ſingularē.in l.ij. vlt.col. circa prin.C.de execu. rei iudi. Dicens illud no.ꝙ officium iudicis perpetuum eſt ſupra de prꝗſcrip.xxx.anno.l.ſicut,& ibi gl. ſingularis. Iſtā concluſionem firmat Bart.in l. prætor.§.fin. ff.de ope.no.nun. allegans illas duas glo.& in l. ſi ſocietatem.§. arbitrorū. col. v.verſic. quꝗro infra quantum tempus. ff.pro ſocio : vbi circa hoc tradit not. doctri. dicens quod aliquando officiū iudicis ſuccedit loco actionis: & tūc tanto tempore durat: quanto durat actio quandoq; vero officium iudicis pro ponitur loco exceptionis: & ꝑpetuo durat: ſicut exceptio.

a Adde Bal. in rubri. de præſcript.colum fina. ver. dubitatur.

Et prædictas glo.no.Iaſ.non allegans Bart. in prædictis locis in §.turſus. col.ij.vel iij.& in §.fuerat.col.viij.i antiq.impreſ.inſti. de actio. Et vt habeatur clara & perfecta doctrina:facio regulam ꝙ officio iudicis præſcribitur xxx. annis per præallega.
2 † Primo limita iſtam regulam:vt nō procedit: quando officium iudicis ſuccedat loco exceptionis : qꝛ tunc perpetuo durat,vt ꝑ Bar. in d.§. arbitrorum. Secundo limita prædictam regulam: vt procedat quando officium iudicis habet cauſam ex iure de p̄terito.Secus ſi ex iure:quod in futurum ſemper inſtat quia cū iſtud officium ſemper naſcatur: durat etiam poſt xxx. annos. dato ꝙ officium iudicis ſuccedat loco actionis per glo.not. in l.ij.in glo. magna.C.de ſer.& aqua. Ita limitat Bart. in d.l.prætor.§.fin.cum quo tranſeunt Imol.& Roma.& ibi cōprobat Iaſ. per plura quæ fere omnia ante ipſum cumulauit Alex. in d.l. ſicut in apoſt. ad Bart.in apoſt.magna.licet Iaſ. nō referat.Et quia ſunt vtilia, aliqua ſuccincte referam:addēdo multa. Et prima comprobat Iaſo. poſt Alexā. in d.l.ſicut hanc limitationem per id quod volunt Bal. & Ang.in l. præſcriptione.C.de præſcript. xxx. an. vbi tenent ꝙ officio iudicis cauſato a timore nullo vnquam tempore prꝗſcribitur: vt in eo qui timet ruinam domui ſuꝗ ex vicina domo mināte rui-

te ruinam. Ex quo vltra Iaſ. infero not. ad id quod not. Bal. Salic. Alexan. Moder. in l. ſi ſuper poſſeſsione, & per illū tex. C. de tranſac. vbi dicunt ꝙ ſi aliquis eſt in poſſeſsione alicuius fundi: & timet moleſtari: & ſibi vim inferri, poteſt implorare officium iudicis: per quod prouideatur: ne ſibi inferatur vis. Facit tex. in l. ſi ſeruus ibi. Autoritate competentis iudicis protegeris. C. ꝙ cū eo: & tex. no. in l. fin. in princ. & ibi not. Barto. ff. quod met. cauſa. Et in ſimili tradit Barto. no. practicam. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi prætori. vl. col. ff. de ope. no. nun. facit tex. no. in l. ſi pater. C. q bon. ced. poſ.

3 per quem not. ibi Bal. † ꝙ ille qui timet ꝓ debito alterius grauari, poteſt ante factum implorare officium iudicis: quatenus iudex hoc inhibeat: quod alibi non reperitur ſecundum eū.

Pariter ſi quis dubitat offendi in perſona: poteſt implorare officium iudicis: & eo mediante cogere aduerſarium, vt ſibi pręſtet ſecuritatem de non offendendo. l. denuntiamus. vbi Bar. C. de his qui ad eccle. confu. & plene no. Bart. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offi. præſi. & late Iaſo. in d. l. ſuper poſſeſsione. vlti. col. in iiij. no. Alexan. conſi. cxxx. in cauſa ſtrazarolorum. j. col. iiij. volu. latiſsime Fely. in rubr. de treu. & pace. col. iiij. cum ſeq. verſi. qui timet &c. Certe tali officio iudicis, cum cauſetur a timore, & habeat tractum ſucceſsiuū, nullo tempore præſcribitur.

Secundo pro dicta limitatione adducit Iaſ. in d. l. prætor. §. fin. ff. de ope. no. nun. quod vult Bar. in l. j. in fi. prin. ff. vti poſ. vbi tenet ꝙ pōt agi perpetuo: etiam poſt xxx. annos: ne quis turbetur in poſſeſsione: eo quia

4 turbatio ſemper inſtat. † Tertio facit pulchrum ſimile ſecundum Iaſ. ꝙ qn̄ grauamē eſt ſucceſsiuum: nūquam currit tēpus appellandi: vt qn̄ quis detinetur in carceribus iniuſtę. Nam continue pōt appellare, quia cōtinue grauatur ſecundum Spe. in tit. de appel. §. reſtat. ver. & no. et eſt bonus tex. in c. ex parte. el j. in verbo quoties. de appel. & ibi not. Butr. & Cano. Idē tenet Bal. in l. ij. in ij. q. C. de epi. au. & in alijs locis alle.

5 per Iaſ. vbi ſupra. † Quarto facit aliud ſimile ꝙ exceptio habēs tractum ſucceſsiuum ꝗuis dilatoria: vt loci non tuti: pōt opponi qn̄cunq; ēt poſt litē conteſta. Dictum eſt famoſum Archi. in c. hortamur iij. q. ix. ꝙ pro elegāti cōmendat Alex. in l. de ætate. col. iiij. ff. ad Treb. Idem tenet Bal. in l. peremptorias. col. ij. C. ſenten. reſcin. nō poſ. cum concor. alleg. per Iaſ. vbi ſupra. Et ad hæc duo vltima ſimilia: de grauamine et exceptione habentibus tractū ſucceſsiuum: addo late Feli. in c. accedens. el ij. vt lite non conteſt. & d. Præpo. in c. ex parte el j. appel. Tertio limita dictam regulam generaliter, vt non procedat ratione ſubiectę materię, quia licet officium iudicis regulariter duret xxx. annis vt dicūt gl. prællegatę, tn̄ conſiderandum eſt ſcdm Iaſ. ī d. l. ꝑtor. §. fi. ꝙ ſcdm ſubiectā materiā pro qua cōpetit officiū iudicis, aliquando ꝓrogatur in

longius tempus: vt eſt in caſu p̄ dicte limitationis. Bar. vbi pro rogatur in perpetuum ratione materiæ: q̄ in futurū ſemper in ſtat: & vltra Iaſ. hoc voluit ex preſſe Bar. in d. l. ſocietatē. §. ar bitrorū. col. v. ver. quęro infra quantū tempus &c. dum vult ꝙ vbi officiū iudicis proponitur loco exceptionis: duret perpetuo ſicut ipſa exceptio pro qua datur: & ſic reguletur ſecundū ſubiectam materiā. Aliquādo vero multo breuius durat. Hinc eſt ꝙ officium iudicis: quod cō petit ꝓ fructibus: non durat niſi triennio: vt eſt gl. ſingularis in l. ſequitur. §. fructus. in glo. magna in ſi. ff. de vſucap. quā Bar. & alij. ibi circa ſi. ad hoc multum no. Bar. & doct. in l. iij. C. quod met. cau. vbi per Alex.

6 † Aliquando officium iudicis extinguitur anno. vt in caſu ſin gulari: de quo per Bar. in l. for ma. §. ſi. ff. de cenſi. vbi ſingulariter determinat ꝙ ſi quis prætendat ſe allibratū in regiſtro ſeu cathaſtro cōi vltra debitū: pōt implorare officiū iudicis: vt emendetur eius cathaſtrū: & debet hoc implorare & petere infra annū: alias lapſo anno ſibi præiudicat: & non auditur. p tex. no. in l. qui ſe grauatos. C. de agri. & cenſi. lib. xj. & Bar. ſimpliciter ſequitur Roma. in d. l. p̄tor. §. ſi. vt ibi refert Iaſo. col. vlt. Addo eundē Roma. in ſingularibus ſuis fo. xiij. colū. iiij. ſingulari inci. ius petendę: licet cōtrariū teneat. d. Panor. in c. quia iudicante iij. q. de prę ſcrip. Sed Fely. ibi vr̄ tenere cum Bar. dicens ꝙ illa l. qui ſe grauatos multū facit pro eo. dū dicit ꝙ qui prætendunt ſe grauatos a perequatoribus onerā: debent conqueri infra annum. Emerſo autem eo tēpore: actio denegabitur exceptis minoribus: qui fuerunt indefenſi: & his qui abfuerunt reipublicæ cauſa. Et pro hoc dicto Iaſo. vbi ſupra dicit ſe allegare bonū text. in l. j. §. ſi quis tutor. ff. qn̄ appel. ſit, quē ibi multū not. Ange. in verbo cauſa immunitatis: & dicit eſſe caſum in terminis: licet communiter ignoretur

7 † ꝙ ſi quis habet priuilegium exemptionis vel immunitatis ab omnibus collectis: dacijs & ſimilibus: ſi deſcribatur in libro communis debentium ſolueret: & ſciat debet appellare infra decē dies a die ſcientiæ, alias ſibi præiudicat: & ꝑdit priuilegium quod eſt valde notandū ſecundū eum, quod dictū ſimpliciter ibi ſequitur Ange. Areti. & confirmat Alexā. conſi. cj. viſis inſtrumentis exē ptionis. col. pe. verſ. tertio principaliter: & cōſi. cxxxvj. in cā & lite vertente inter Iacobū. iij. col. ij. vol. dicens pro hoc dicto eſſe bonum caſum in l. j. in princ. ff. de vaca. mune. ibi aut paſsim ſine tēporis præfinitione. Illud ēt ſequitur Fely. in c. cū acceſsiſſent. col. xj. de conſti. Sed aduerte, ꝙ licet Iaſo. tranſeat cum hoc dicto in d. l. p̄ tor. §. ſi. ff. de ope. no. nun. tamē in l. beneficiū. col. vlti. in ſi. cō men. verſic. poſtremo no. ff. de conſti. prin. impugnat iſtud dictum Ange. per id quod voluit Bar. in d. l. forma §. ſi. vbi dicit ptout ipſe refert ꝙ ſi ille qui eſt immunis ſcribatur in libro debentium ſoluere: poteſt dicere ſe grauatum: & contradicere: &

re:& habet annum ad contradicẽdum. ergo per decem dies nõ excluditur. Verum Iac. ibi male refert Bar. prout etiam in d. l. prætor. §. fi. col. vlt. qa Barto. ibi iſtud non dicit. Hæc enim ſunt verba formalia Bart. no. hũc §. ex quo habes quod quis poteſt petere: vt emendetur cathaſtrum eius. Sed quæro: infra quod tempus. Reſpondeo: infra annum: vt l. qui ſe grauatos. C. eo. Nihil aliud dicit Bartol. & Alex. ibi in apoſt. dicit facere in contrarium dictum Ange. in d. l. j. §. ſi quis tutor. Sed quicquid dicãt Alex. & Iaſ. iſta dicta Barto. Ange. ſi recte ponderentur non ſunt contraria: ſed diuerſa, & vtrunq; procedit in caſu ſuo: & poſſunt inuicẽ optime concordari quia Barto. non loquitur in caſu Angel. videlicet in exempto a collectis & muneribus: ſed in eo qui prætendit ſe fuiſſe allibratum plus iuſto & nimis oneratum. Iſte enim petere poteſt infra annũ: vt emendetur cathaſtrum eius: præcipue ſi dictum Bar. referatur ad tex. ibi: qui vtitur verbo emendare: prout etiam Barto.

8 † Et emẽdatio importat correctionem in parte, & non in totum iuxta no. in l. edicta. C. de eden. Et ſi Bart. loqueretur in exempto: non eſſet emendatio: ſed correctio in totum, vel verius abolitio cathaſtri. Ang. vero loquitur in habente priuilegium exemptionis, quod ſi patitur ſe deſcribi: videtur renuntiaſſe priuilegio: niſi appellet infra decem dies. Et ſic in caſu Barto. ille qui petit emen

9 dationem cathaſtri: † quia nimis allibratus & grauatus: vtitur iure communi, ideo habet annum. d. l. qui ſe grauatos. In caſu vero Ang. ille prætendebat ſpeciale priuilegium immunitatis contra ius commune. l. vacuatis. C. de decurio. lib. x. propterea debet appellare infra decem dies: poſtq̃ ſciuit ſe deſcriptum: vt dicit Ang. quia facilius tollitur priuilegiũ quã ius commune. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſta. mili. Et in caſu Bart. ille tractat de damno vitando: ſed in caſu Ange. prætendens immunitatẽ tractat de lucro captando. Et non eſt par ratio lucri & damni. l. fin. C. de codicil. cum concor.

Secundo Iaſ. in d. l. beneficiũ circa fi. reprehendit illud dictũ Ang. alio fundamento: quia ſecundum eum in propoſito non cadit appellatio: ſed per officiũ iudicis peti poteſt: ꝙ prouideatur allegat Bald. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appel. & Spec. in ti. de cenſi. §. ij. ver. porro. qui loquuntur in alijs terminis: videlicet quando vltra vires collecta imponitur. Non autẽ vbi exẽptus patitur ſe deſcribi in extimo & cathaſtro. Et dum dicit: ꝙ non competit appellatio: videtur dicere cõtra caſum in d. §. ſi quis tutor. Nec obſtat aliud motiuum ipſius, ꝙ officiũ iudicis durat triginta annis, vt ſupra concluſum eſt: qa fallit: qñ ſuccedit loco appellationis: tunc enim præſcribitur ſpacio decẽ dierum ſicut appellatio, vt eſt caſus ſecundũ vnã lect. in l. arbitrio. ff. qui ſatiſd. cog. & ibi notãt doct. & Alex. in d. l. ſicut in apo. magna in fi.

10 C. de præſcrip. xxx. an. † Nõ obſtat tex. in d. l. qui ſe grauatos.

tos, quia ibi non petitur emendatio officio iudicis, ſed potius iure actionis cõditione ex illa l. ita illũ tex. declarat no. Bar. ambitioſa, col. pe. verſi. quæro quo iure petatur, & verſic. ſeq. ff. de decre. ab ordi. facien. & ſic videtur ille tex. male allegari per Iaſ. vbi ſupra contra dictum Angel. & ante ipſum per Alex. in d. l. ſicut, in apoſt. ꝙ in caſu d. l. qui ſe grauatos, & de quo per Bart. in d. l. forma. §. fi. officio iudicis præſcribatur anno. quia ibi nõ cõpetit officiũ iudicis. Nec Bart. dicit ꝙ petatur emendatio cathaſtri per officium iudicis. Sed ſimpliciter quod quis petere poteſt, vt emendetur infra annum, beneficio. d. l. qui ſe grauatos.

Et per præmiſſa licet nõ ita deducta reprehendit Iaſonem pręſtantiſsimus doctor. d. Clau. Aquen. in d. l. beneficium. vlti. colũ. ſub breui verborum compendio. Et ſic remanet defenſatum vtrunq; dictum tam Bar. quam Ang. quæ ambo dicta ſin-

11 gulariter notanda ſunt. †Addit Iaſ. ĩ d. l. prætor. §. fi. ꝙ ſimiliter officium iudicis, quod cõpetit conſanguineo ſiue agnato ratione feudi alienati ad aliud reuocãdum tollitur per lapſum anni. per text. in. §. Titius, in tit. ſi de feu. fuer. contro. quem text. Roma. in d. §. fi. dicit eſſe ſingularem in iure. Sed Iaſ. addit duos alios ſimiles, videlicet text. in cap. j. §. fina. in titu. ſi de inueſti. inter domin. & vaſal. lis ori. & in c. j. §. porro. in titu. qualiter olim pote. feud. alie. Et per tex. in d. §. Titius decidũt ibi not. Bal. Alua. & d. Marti. Laude. quos refert Iaſ. vbi ſupra ꝙ agnatus ꝓximior vel cõſors, qui habet facultatẽ reuocandi alienata per agnatũ forte ex ſtatuto vel cõſuetudine, iuxta tex. cũ gl. in c. conſtitutus, de reſti. in inte. & in l. dubiũ cum materia, C. de cõtrah. empt. & in l. j. C. non lic. habi. metro. li. xj. perdit tale ius reuocandi, niſi illud proſequatur infra annum, & ſic tali iuri reuocandi alienationẽ pſcribitur anno. vbi competit iure feudi, vel ex ſtatuto, uel conſuetudine ideo ſecundum Bal. ibi oportet agnatos eſſe cautos ne patiantur labi tempus anni. refert Iaſ. in d. l. prætor. §. fin. Et not. ꝙ text. in d. §. Titius. locũ habet quãdo alienatio eſt facta in remotiorem agnatũ. Secus ſi eſſet facta in extraneum, quia tunc poſſet alienatio reuocari infra triginta annos. vt ibi not. gl. in verbo per annum, quæ eſt communiter approbata per doct. vt atteſtatur Alex. conſi. xv. viſis narratis ĩ themate. vlt. col. v. vo. & de hoc dixi plenius ſupra. Sed eſt aduertendũ, ꝙ in caſu d §. Titius, vr̃ potius dari actio ſeu conditio ex lege quã officium iudicis, & pariter vbi competit reuocatio ex ſtatuto, ſeu conſuetudine, vt apparet ex not. Bar. in l. j. ff. de condi. ex l. & in l. omnes populi, in vlti. q. ff. de iuſti. & iur. & in l. de quibus, col. fi. ff. de legi. in j. lectu. & ſic non videtur bonum ſimile. tamẽ hoc inſerui, quia facit ad materiam pręſcriptionis.

Addo ꝙ p tex. in d. §. Titius decidit no. Rom. in d. l. pętor, §. fi. & in repe. rub. de arbi. colum. xix. & conſ. lxx. viſis themate, & quæſtione, circa fi. ij. col.

col. ꝙ officium iudicis quod habet ſucceſſor finita emphyteoſi per generationem, vt ſibi potius quã alij remouetur, vt no. Bar. in l. j. §. permittitur. per illam gl. ff. de aqua quot. & æſti. & in l. j. ff. de priuile. cred. tollitur ꝑ lapſum anni. & ſequitur d. Præp. in d. §. Titius, circa fi. ij. col. licet Iaſ. in d. l. prętor. §. fi. videatur impugnare, ſed ipſe alibi ſequitur ĩ tra. iur. emphy. col. xxj. vbi late tractat qualiter debeat intelligi dictum Bar-
a to. in d. §. præmittitur. a

SVMMARIVM.

1 *Executio officio iudicis facta quanto temporis ſpacio prę ſcribatur.*

2 *Actio in factum quæ oritur ex ſententia quanto temporis curſu tollatur.*

TRIGESIMO primo quæro iuxta queſtionem proxime formatam.
1 † Quanto tẽpore præſcribatur aduerſus ſniam, & eius executionẽ, & ſic infra quantũ tp̃s peti poſſit executio ſnīæ, qua in rem tranſiuit iudicatam. rñdeo ꝙ cũ talis executio fiat officio iudicis, vt no. Bar. & docto. in l. iudex poſteaq̃. ff. de re iud. præſcribitur ſpacio. xxx. annorum, ſicut ipſum officiũ iudicis, iuxta gl. in d. l. ſicut, C. de præſcr. xxx. an. & cõcluſi. late
2 ſupra. † Idem eſt in actione in factum, q̃ oritur ex ſnīa. l. actori. C. de re cred, cum ibi no. & l. miles. §. qui iudicati, ff. de re iudi. quia tanto tempore tollitur oĩs actio. d. l. ſicut, cũ cõcor. ita decidit Bal. in rub. extra de p̃ſcri. col. vlt. & conſ. xciiij. ſententia in fi. ij. vol.

Quã concluſionem limita, & declara ex his q̃ habẽtur per Panor. in c. fi. col. vj. ver ſi. ſed circa prędicta quæro de præſcri. vbi ponit, nũquid habeat locũ denũtiatio ĩ foro eccleſiaſtico, ſi ſit p̃ſcriptum contra ſnīam. b dic vt ibi

SVMMARIVM.

1 *Iuridicendi ſententiam nullam quanto tempore præſcribatur.*

2 *Officium iudicis imploratũ ſuper declaratione nullitatis quantum tempus duret.*

3 *Sentẽtia an plus habeat facti quã*

iuris

a Et vltra ibi not. vide Alexã. conſi. lxxx. viſo & opportune animaduerſo. iiij. colum. j. vol. & conſil. ix. viſis themate. iiij. colum. ij. volumi. vbi dicit no. quod talis renouatio fieri debet, etiam ſi per alienationem res ſit cõmiſſa ĩ hęredes emphyteote, no. Pano. in c. bonæ el. ij. col. antepe. & vlt. de poſtu. prę la. ubi latiſsime de hoc dicto Bar. in apoſti. & ꝑ Alexan. conſi. x. ponderatis his, circa fi. vbi ponit duas limitatiões notabiles iij. volu.

b Adde Bal. in conſil. cccxv. in capi. punctus quæritur, in iij. vol. & in rub. de p̃ſcri. col. fi. ver. dubitatur.

a Adde Bal. in conſil. cccxv. pũctus quæritur i xj. volu.

iuris, aut e conuerſo.

4 Sentētia poſt multos annos poteſt dici & declarari nulla.

5 Nullitas euidens quando dicatur.

TRIGESIMO ſecundo quæro.
1 † Quanto tempore præſcribatur iuri dicen-
a di ſententiam [a] nullam. Iſtam quæſtionem monet Bal. in l. data opera. col. antepen. verſ. ſed quid ſi bannitus C. qui accu. non poſſ. Et primo arguit, ꝙ de nullitate agi non poſsit, niſi vſq; ad triginta an-
2 nos, † quia iudicis officium quod imploratur ſuper declaratione nullitatis non durat niſi triginta annis, vt no. per gloſſ. in l. ſicut. C. de præſcrip. xxx. anno. & in l. quærela. C. de fal. & in c. vnde quæritur, in gl. magna, in ſi. xxxv. q. ix. ſed verus eſt ſecundum Bal. ꝙ actor poteſt dicere ſententiam nullam donec actio, vel accuſatio durat reus autē perpetuo, quia in reo agere de nullitate in effectu idē eſt ꝙ excipere. l. ſi contendat. cum glo. ff. de fideiuſ. & l. non diſtinguemus. §. cũ quidam, ff. de arbi. Et hoc ſi nullitas eſſet vellata, ſed ſi apparet ex ſentētia, non conualeſcit ſententia: qui vitium habet nullitatis in forma ipſius, quia vitium conualeſceret, ſicut ſententia. Sed hoc implicat contradictionem. Igitur tempore non conualeſcunt per tex. in l. ex initio. C. de fal. & in d. c. vnde quęritur
3 xxxv. q. ix. † Subdit Bald. ꝙ ſententia plus dicitur habere iuris, quam facti. vt not. glo. in cap. nullius. ij. q. ij. quæ incipit ſed quæritur. At ſententia nulla nihil iuris habet, nec ex ſolo tempore vires acquirit. l. ſi expreſsim. ff. de appel. & notatur in l. j. C. de ſent. aduer. fiſ. la. lib. x. & expreſſum, vt ipſe dicit in l. quædam mulier, ff. fa-
4 mi. ercif. † ꝙ ſententia etiam poſt multos annos dicitur nulla, & declaratur nulla. Hæc sũt notabilia verba Bal. in d. l. data opera. col. antepe. Ex cuius verbis colligo diſtinctionē in præſenti quęſtione, quod aut nullitas eſt vellata, & tunc nō poteſt agi de nullitate, niſi vſq; ad triginta annos. Si vero nullitas apparet ex ſententia, & ſic eſt euidens, poteſt perpetuo de nullitate dici. Et hoc eſt, qđ vulgo dici ſolet, quod nullitas nunquam tranſit in rem iudicatam. ſed Sal. in l. ſi vt proponis. la. ij. C. quomodo & quando iudex ſimpliciter dicit ꝙ ſentētia nulla non confirmatur taciturnitate, nec aliquo temporis curſu. Et hoc eſt generale in quolibet actu nullo ſecundum eum, vt in c. non firmatur, de regu. iur. in vj. Fallit in caſibus a iure expreſsis, vt in l. ſanci-
a mus, C. de teſta. cum ſimi. vbi teſtamentum minus ſolenne & nullum confirmatur per curſum decem annorum. ita Saly. ibi. Eandem opin. tenet Alexan. conſi. ix. viſo titulo quæſtionis. col. pe. verſi. & ſi opponeretur de ſecunda. iiij. volum. vbi dicit ꝙ de nullitate perpetuo

tao dici poteſt per gl. in d.cap. vnde quæritur, in fi.magnę gl. xxxv.q.ix. & refert ita tenere Ang.in d.l.ſicut.qui expreſſe dicit contrarium in prin.ij. colum. ſcilicet, ꝙ ius dicendi ſententiam nullam,quia iudicis officio nobili explicatur, non durabit niſi triginta annis, ſicut ipſum officium iudicis tanto tempore excluditur, vt eſt ibi glo.ordi.allegat etiã Bald. & Sal.in locis pręalleg.&Bal. in l.ſcire oportet.§.ſi.ff.de exe cu.tut. cuius verba non multũ faciunt ad propoſitum.Ideo tenenda eſt diſtinctio Bal.in d.l. data opera,quam ſequi videtur Alex.conſi.pręalle. illum ſimpliciter allegando. & per quã opiniones reducuntur ad concordiam. Quam concluſionẽ intelligo procedere concurrente bona fide, per ea quæ dicta ſunt in præcedenti quæſtione. & per generalem regulam.c.ſi.
5 de præſcrip. † Quando autẽ dicatur euidens nullitas,vt ſic perpetuo de ipſa dici poſsit,declarat Alex.in præalleg.conſi. lix.iiij.vol.in prin.vlt.colum. & conſi. lxxvij. viſis dubitationibus.iij.col. & conſi.cvij. viſo themate,in fi.iij.vol.&in l.iiij.§.condemnatum,col.ij.ff. de re iudi.& in l. de pupillo.§. qui opus,ff. de oper.no.nun.& in conſ.lxxvij. in cauſa & lite vertente corã reuerẽdo patre, pe.col.ij.vo.in quibus locis referendo plura concludit,ꝙ nullitas dicitur euidens, quod apparet ex actis qui inducunt notorium,vt not. Inno. & Cano. in cap.per tuas,de teſt.cum cõcord.per eum adductis, & minor ꝙ d.Philip.Peru,& d.Prę po.in c.dilecto,de appel.vbi late explicant materiam nullitatis, iſtam quæſt.non attigerint.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iuri petendi reductionem ad arbitrium boni viri a ſententia arbitratoris quanto tempopore præſcribatur.*

2 *Reductio ad arbitrium boni viri, vſque ad quot annos peti poſſit.*

TRIGESIMOTERtio quæro. † Quanto tempore pręſcribatur iuri petendi reductionem ad arbitium boni viri a ſententia arbitratoris,& ſic infra quantum tempus hæc reductio peti poſsit,cum petatur officio iudicis nobili,vt per Bar. in loco infra allegato. Iſta eſt ardua quæſtio. quam mouet Spec.in titu.de arbi.§.ſequitur verſicu. ſed infra quod tempus, concludens quod peti debet infra decem dies,ſicut in appellatione auth.hodie. C.de appell. quia iſta eſt quędam ſpecies appellandi.l.non diſtinguemus.§. cum quidam.ff. de arbit. Iſtã quæſtionem latius examinat Bar.in l. ſi ſocietatem.§. arbitrorum,col.v.ver. quæro infra quantum tempus, ff.pro ſocio. vbi impugnat opi. Spe.dicens, ꝙ iſta quæſtio tanquam ardua & indeciſa requirit deciſionẽ principis & demum diſtinguit vt ibi per eum, ſed Ang.in d.l. ſicut,col.ij.C.de pręſcri.xxx.
2 anno. decidit, † ꝙ reductio ad arbitrium boni viri peti poſsit vſque

vſque ad xxx.annos. eandem concluſionem firmat ipſe Ang. in l. ij. C. de arb. cum concor. adduc. per Alex. in d.§. arbitrorum. in apoſt. ſuper verbo officio iudicis. & idem Angel. conſil.cxxxvj.ſtatuto cauetur: & Bal.conſi.cclxv.quia ex facto.ij.col.j.vol. & iſta eſt communis opi.ꝑut atteſtatur Alex. conſil. xcv. viſis proceſsibus vlti.col.ij.vol. & d. Lanfran. in ſuo trac.de arb.in xx.q.col. xliij. & ſeq. vbi iſtam q. late examinat: dicens ꝙ hæc vltima opiñ. communiter approbatur & merito: quia eſt veriſsima & refert Albe. de ro.& plures alios tenentes hãc opi.& atteſtãtes illã eſſe cõmunẽ & ibi vide pulchre. praticam & modum petendi talem reductionẽ idem etiam affirmat Sozi. conſil.cxx.viſis compromiſſo.col. iij.& d. Feli. in c.quod ad con-
1 ſultationem. col.ﬁ. de re iudi.

SVMMARIVM.

1 Poteſtas arbitri vel arbitratoris vbi nullum tempus appoſitum fuit in cõpromiſſo quãto tempore finiatur.

2 Arbitramentum collatum in tertium quanto tempore duret.

TRIGESIMOQVARTO quæro:† quanto tempore finiatur ſeu præſcribatur poteſtas arbitri vel arbitratoris:vbi nullum tempus appoſitum fuit in compromiſſo.iſtam q. late examinãt Bar.& oẽs ſcrib.in l.ſi quis arbitratu.ff.de ver.ob.vbi plene Alex.col.v.& vj.& Iaſon. col.xij.cũ duabus ſe. ver.quarto principaliter.& in hoc articulo cõis concluſio: vt apparet
2 ex ibi no.eſt cõtra Bar. † ꝙ tale arbitramentũ collatũ in tertiũ perpetuo duret ex quo nõ inuenitur tempus a iure limitatũ. vbi autem confertur arbitrium in vnum ex contrahentibus circa ſubſtantialia contractus: vt videtur cõmunis opi. eſſe cum Bar. ꝙ arbitramentum tunc duret ſexaginta diebus.per text. no. in l.ꝙ ſi nollit.§.ſi quid ita. ff.de ædil. edic.de quo text.dic vt per Iaſ.in d.l.ſi quis arbitratu.col. xiij. Et infra quantũ tempus peti debeat: vt cogi poſſit arbitrator ad arbitrandum: vide per glo.& Doc. in l. itẽ ſi vnus.§.j.ff.de arbi.

SVMMARIVM.

1 Fructus qui debentur regulariter officio iudicis quanto tẽpore et qualiter preſcribantur.

2 Præſcripta re principali cenſentur præſcripti fructus tanquã acceſſorii.

3 Deſtructio principali per viam præſcriptionis an deſtruatur & acceſſorium.

4 Generalis titulus pro ſuo an ſufficiat in acceſſoriis præſcribendis.

5 Bone fidei poſſeſſor an pro fructibus conſumptis teneri poſſit actione perſonali.

6 Actio perſonalis quo caſu ſuccedat loco rei vendi.

Poſſeſſor

7 *Poſſeſſor bone fidei quomodo poſſit vſucapere fructus induſtriales cum ſit factus dominus ſola perceptione.*

1 TRigeſimoqvinto quero.† quanto tempore & qualiter preſcribantur fructus: qui debentur regulariter officio iudicis l. certum & ibi no. C. de rei vendi. no. plene glo. & Bar. in l. ex diuerſo, in princi. ff. eo. titu. Breuiter dico ꝙ bone fidei poſſeſſor vſucapit fructus triennio. adeo ꝙ amplius non tenetur illos reſtituere ſiue conſumptos ſiue extantes. glo. eſt repu. ſing. & communiter approbata per Bar. Ange. Imol. Paul. de Caſtr. & omnes ſcrib. in l. ſequitur. §. fructus in gloſ. magna. in fi. ff. de vſucap. quam ibi in ſpecie approbat Bar. circa fi. commen. & valde commẽdat dicens ꝙ per illam limitantur omnes leges quæ volunt ꝙ bone fidei poſſeſſor tenetur reſtituere fructus extantes quia intelliguntur. niſi per trienniũ poſſederit. & no. Bart. in l. iij. circa fi. C. ꝙ met. cauſa. vbi dicit: & hoc tene menti quia milies practicabis. & ibi per Alexan. col. ij. ver. in ea. glo. not. Bal. in l. ancille. C. de fur. & in l. eos. in v. oppo. C. de vſur. cũ concor. adductis per Alexan. Et vltra per eum adducta ſequitur Bal. in c. vigilanti. col. fin. vltra medi. de preſcrip. & Panormi. in c. quarta. colum. penulti. circa fin. eod. titu. & in c. grauis. colum. iij. circa fin. vel iiij. verſicu. aduertendum tamen eſt vbi declarat dicta Bar. in dict. §. fructus. de reſtitu. ſpolii. Ex quo infert Alexand. in dict. l. iij. C. ꝙ met. cauſa. quod licet officio iudicis regulariter non præſcribatur niſi ſpacio. xxx. annorum. l. ſicut in verbo perſecutione. cum gloſſ. C. de præſcript. xxx. annorum & dixi plene ſupra tamen fallit iſto caſu ꝙ eſt diligenter notandum ſecundum eum. & dicit Paul. de Caſtr. poſt Angel. & Imol. quod ipſe non refert in d. §. fructus ꝙ licet bone fidei poſſeſſor ſola perceptione ſit factus dominus fructuum induſtrialium, tamen ſi extant: vel effectus ſit locupletior ex eis: tenetur eos reſtituere vel officio iudicis mercenario vel conditione ſine cauſa, vt plene notatur in l certum. C. de rei vendi. & in l. ex diuerſo. ff. eo. titu. Nam hoc eſt verum: niſi a die perceptionis bone fidei poſſeſſor ſteterit per triennium, ꝙ non fuerit conuentus ad reſtitutionem fructuum: quia tunc illos vſucapit: & facit ſuos irreuocabiliter per gloſſ. ibi: quam dicit perpetuo notandam: quia per eam limitantur omnia iura dicentia bone fidei poſſeſſorem teneri ad reſtitutionem fructuum non conſumptorum: vel etiã conſumptorum quatenus locupletior factus eſt: iuxta plene no. in dict. l. certum. & l. ex diuerſo. & hæc ſunt de mente Bar. in d. l. iii. C. ꝙ met. cauſa. & plene firmat. d. Francif. Cur. conſ. lxxj. princeps defunctus. col. iiij. ver ſi. ſexta concluſio: & circa finem. illius conſilij, vbi late tractat quaſi per totum illud conſilium: an & quando bone fidei

næ fidei poſſeſſor faciat fructus ſuos, & an illos præſcribat.

2 †Subdit Pau.de Caſt.in d.§. fructus, ꝙ etiam ſi non tanto tẽpore tenuit: ſi tamẽ rem ex qua percepit fructus tenuit tanto tẽpore, ꝙ ipſam præſcripſit non poteſt conueniri ad fructus: qa præſcripta re principali: cẽſentur præſcripti fructus tanquam acceſſorij: vt eſt caſus no.in l. eos.in princ. C. de vſur.& ibi not. Bal.in j.no.licet Pau.non referat.Colligens ex illo text.

3 †quod deſtructo principali per viam pręſcriptionis: deſtruitur & acceſſorium, ſiue loquamur de acceſſorio odioſo: vt de vſuris, ſiue de acceſſorio fauorabili, vt de fructibus: ꝙ eſt menti tenendum circa materiam pręſcriptionis ſecundum Bal. ibi. & in l.terminato.col.j.verſic. modo quæro. C.de fruc. & lit. expen. vbi quærit vtrum ille qui præſcripſit rem cenſeatur præſcripſiſſe fructus penultimi & vltimi anni prius ſeparatos ab agro. Et primo arguit ꝙ non, quia non poſſedit oẽs trienio. deinde cõcludit contrariũ per d.l.eos.in princ. Nam ex quo reſcriptum eſt in principali: capit ſecum acceſſorium, ꝙ eſt eadem re.vt l.cum quæreba tur.in fi. C.vnde vi. Hæc ſunt verba Bal. Prædictam concluſionem glo.& Barto.in d.§. fructus ſequitur idem Bal.in l. j.col.j.verſi. quęro nunquid fructus.C. de vſur.& fruc.leg.dicens ꝙ eſt priuilegium bonæ fidei poſſeſſoris, ꝙ præſcribit fructus extantes ſeparatos a ſolo ſine alio titulo ſpeciali.

4 † qa in acceſſorijs præſcribẽdis ſufficit generalis titulus pro ſuo. l.ſi ego §.partus. ff. de publici. & ibi plene no.ipſe Bald.referens verba Oldr. in l.ancillæ. C.de fur.vbi etiam per eum.

Quod declara vt per Sozin. conſi.cclj. quoniam in præſenti conſultatione.col.fina. De cõſumptis vero bona fide dicit Bal.in d.l.j.non eſt quæſtio, qa eos lucratur bonæ fidei poſſeſſor.& nihil reſtituit etiam ſi locupletior ſit. Et eſt ratio ſecũdum eum, quia officium iudicis mercenarium non durat, fructibus in rerum natura non extantibus. Fallit in petitione hæreditatis, vbi tenetur quatenus locupletior factus eſt.l.item veniunt.§.fructus.ff.de peti.hære. & ibi gloſſ.aſsignat rationem. ita Bal.in d.l.j.refert & ſequitur Roma.conſi.cxlix.concluſionem primam col. vbi plene tractat iſtam materiam pręſcriptionis fructuum. Et vide per Sozi. in præallegato conſilio, vbi concludit, ꝙ ad huiuſmodi vſucapionem requiritur titulus & bona fides.

5 † Non obſtat, ſi dicatur ꝙ bonæ fidei poſſeſſor pro fructibus conſumptis tenetur actione perſonali: videlicet conditione ſine cauſa, quatenus eſt factus locupletior. d. l. certum. & l. ex diuerſo, cũ ibi no. quę ſolet durare triginta annis tanquam perſonalis. l. ij.C.

6 de conſti. pecu. † quia iſto caſu actio perſonalis ſuccedit loco rei vendicationis: quæ competeret ꝓ fructibus extãtibus. Vnde ſicut illa tolleretur trienio: ita & iſta, qđ eſt ſingulare & mirabile ſecundum Paul.de Caſt.in d.§.fructus.circa med.

7 commen. † Et ſi dicatur, quomodo poteſt bonæ fidei poſſeſſor

ſor vſucapere fructus induſtriales:cum ſit factus dñs ſola ꝑceptione: & faciat illos ſuos pro cultura & cura:vt hr̄ in d.l.ex diuerſo.& in.§.ſi quis a nō domino.inſt.de re.diui. & ſic non cadit pręſcriptio in re ſua. d.l. ſequitur.§.lana. Rñdet Bart. in d.§.fructus.circa fin. & poſt eū Pau.de Caſt. ꝙ illos vſucapit: quia nō ſit dñs irreuocabilis cū teneatur illos extātes reſtituere:vel quatenus eſt factus locupletior:ſi cōſumpti ſint: vt hr̄ in locis praallegatis. & licet non poſsidet ꝑ ſcribere rem meā irreuocabiliter:poſſum tamē pręſcribere.ſi non eſt irreuocabiliter mea:quia teneor reſtituere. Nā tunc contra illam actionē:per quā cogor reſtituere:pręſcribo rem. quod probat Bar. per text.in l. in bello.§.ſi quis ſeruum.vbi ipſe hoc no.ff. de cap. ſequitur Panor. in d.c. grauis.circa fi.iij. col. verſi.aduertendum.de reſti. ſpoli.& eſt bona gl. in l.longe.ff. de diuer. & tēp. pręſcri. & vide Roma. præalleg.conſi.cxlix. col.j.ponentē tres caſus:in quibus bo-
a næ fidei poſſeſſor [a] tenetur de fructibus conſumptis:quatenus eſt locupletior factus. In iſtis enim tribus caſibus procedit ſecūdum Roma.deci.gl. & Bar. in d.§.fructus : vt non teneatur poſt trienniū quia lapſu triēnij: nedū tollitur vēdicatio quo ad fructus extātes: ſed ēt conditio ob cauſam pro cōſumptis:cum ſuccedat loco rei vendicationis hoc caſu:vt prædixi.

a Quando bonę fidei poſſeſſor teneat reſtituere fructus : vel faciat illos ſuos vide per Alex. cōſi.xxj. domini redēptoris. circa fin.iiij. vol.et latiſsime ꝑ do. Frān. Cur. cōſi. lxxj. princeps defunctus ꝑ totū maxime. colū. iij. circa fin.& iiij. & ibi : ꝙ in dubio nō præſumitur factus locupletior:ſ; allegantī incumbit onus probandi. colum . iiij. verſi. ſexta concluſio.

SVMMARIVM.

1 *Vſurę dotis non ſolutę quanto tempore præſcribātur.*

TRIGESIMO ſexto quęro.
1 † Iuxta præcedentē quæſtionē:quāto tēpore pręſcribantur vſurę dotis nō ſolutæ:quę debentur tanquā intereſſe ratione onerum matrimonij ſupportatorū propter morā dotis non ſolutæ: vt plene habetur in l. titia.§. vſuras. ff.ſolut. ma. & in c. ſalubriter. de vſur. Bal.in quodā ſuo cōſi.incip. titius promiſit dotē tenet ꝙ pręſcribuntur ſpacio decē annorum:quaſi videantur tacite remiſſe: ſi tanto tempore petite nō fuerint: de cuius dicti veritate vide per do. Bertachi.firma.in repertorio. in verbo vſura. colū.x. circa princ. ver. vſure pro alimentis &c. & dixi ſupra in tertia parte.q.x.colum.xj. ver.ſubdit Rom.

SVMMARIVM.

1 *Temporalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendū.*

2 *Iure agendi perēpto an perē-*

 ptum

ptum ſit ius excipiendi vel replicandi.

3 *Exceptio non numeratę pecuniæ præſcribitur biennio.*

1 TRigeſimo ſeptimo q̄ro † poſt quã ſupra late viſum eſt de p̄ſcriptione actionũ & officij iudicis: an præſcribat iuri excipiẽdi. Dic breuiter ꝙ nõ: quia regula eſt ꝙ ea q̄ ſunt tẽporalia ad agendũ: ſunt perpetua ad excipiendũ. l. pure. in fi. ff. de excep. doli. et eſt tex. cũ gl. ĩ l. licet. C. de excep. & plene not. Cano. in c. ſi aũt. vbi late per Panor & Fely. ver. tẽporalia ad agendũ. col. iiij. vſque ad fi. cõmẽ. de reſcri. vbi vide
2 † an perempto iure agendi ſit peremptũ ius excipiẽdi vel replicandi. Et vltra Fely. iſtã cõcluſionẽ ꝙ nunq̃ præſcribatur iuri excipiendi: firmat Bal. in repe. l. fi. xj. col. C. de p̄ſcrip. lon. tẽp. & in prin. xij. vbi aſſi-
3 gnat duplicẽ rationẽ. † Fallit ſecũdum eũ in exceptione nõ numeratę pecunię: quę pręſcribiẽ biẽnio. l. in cõtractibus. in prin. C. de non nu. pecu.

SVMMARIVM.

1 Præſcriptio. xxx. an. quo iure fuit inducta.

2 *Præſcriptio. xxx. anno. an ſit poſt iura fforum inducta.*

3 *Actiones deſcendentes ex l. ciuili antequam per ſacras conſtitutiones eſſet meta præfinita competebant ſine temporis præfinitione.*

1 TRigeſimo octauo & † vltimo quęro ꝓ cõplemento huius quartę p̄tis principalis: quo iure fuit inducta pręſcriptio xxx. anno. de qua in toto titu. C. de præſcri. xxx. vel xl. anno. Reſpõdeo ꝙ de iure digeſtorũ erat incognita: & fuit introducta de iure codicis ſecundũ gl. in l. qui occidit: alias qui occiderit. in princ. in verbo amiſit. ff. ad l. aquil. & ĩ l. iulianus. ff. ex quib. cau. ma. Not. Bar. in l. fi. in princi. ff. de eo per quem fac. erit. & in l. in omnibus. ff. de actio. & obliga. Imo. ĩ c. de quarta. ver. & ſcias de pręſcri. & in repeti. c. ſi. eo. tit. in pluribus locis. Alex. conſi. xlviij. q̃m per excellentiſſimũ. iiij. volu. & do. Iaſ. in l. licet. col. vlt. C. de iure deli. et in l. nã & poſtea. §. ſi is qui temporali. ff. de iureiur. Fely. in c. de quarta. col. xj. de præſcri. Corne. cõſi. xvj. viſo primo thema-
te col. j. in fi. & conſi. cxxxvj. 2
licet ſatis. ij. col. ij. vol. adducẽs aliquas gl. contrarias: ſed dicit pręallegatis veriores. Et idem Corne. conſi. ccciiij. viſo proceſſu. viij. col. viij. vol. Io. Fab. inſti. de vſucap. in prin. vbi dicit ꝙ præſcriptio longiſſima nõ erat cognita nec de iure digeſtorũ: nec de iure inſtitutionũ. In cõtrariũ adduco tex. cũ gl. in l. ſi pupillus. in verbo tẽpore. ff. de admi. tuto. vbi glo. exemplificat illũ text. qui eſt 3
de iure digeſtorũ in pręſcriptione.

ne.xxx.anno. Pariter de iure digeſtorum actiones perſonales rei perſecutoriæ ſunt perpetuæ. l. in honorarijs. ff. de actio. & obliga. ideſt durant triginta annis. inſti. de perpe. & tempo. actio. in princi. Ergo apparet quod præſcriptio triginta annorum erat cognita de
2 iure digeſtorum. † Sed quod iſta præſcriptio triginta annorum ſit inducta poſt iura digeſtorum videtur tex. in loco proxime allegato ibi donec ſacræ
3 cōſtitutiones† & ſic antequam eſſet præfinita meta per ſacras conſtitutiones: actiones deſcendentes ex lege ciuili erāt perpetuæ: hoc eſt competebant ſine temporis præfinitione. Sed difficultas eſt reſpondere ad text. in d. l. ſi pupillus. in fin. in verbo tēpore liberatus eſt: qui loquitur in actione tutelæ. & ſic in actione perſonali: & gloſſ. ibi exponit ideſt. xxx. annis. Hanc difficultatē ſentit ibi Bartol. circa fin. commen. & ſoluit duobus modis: licet cum violentia & diuinatiue. Et tenendo ſolutio Bartol. eſt neceſſe dicere ꝙ glo. ibi male exponat.

Et per hæc remanet expedita tota quarta pars principalis huius tractatus.

NVNC ſe offert quinta pars principalis. In qua videndum eſt de pluribus pro cōplemento materiæ præſcriptionis inducendæ.

Et ſubdiuiditur in quinque partes. In prima videbimus qualiter procedat præſcriptio aduerſus eccleſiam: & de præſcriptione iurium eccleſiaſticorum & ſpiritualium: & per conſequens de præſcriptione canonica. In ſecunda de præſcriptione aduerſus fiſcum.

In tertia de præſcriptione aduerſus rempublicam. In quarta an præſcribātur ea quæ ſunt mere facultatis: & qualiter. In quinta tractabuntur plures extrauagantes quæſtiones vtiles & quotidianæ circa materiam præſcriptionis: quæ ſub prioribus partibus commodæ locari non potuerunt.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Aduerſus eccleſiam quanto tempore præſcribatur.*
2 *Dos eccleſiaſtica quanti temporis ſpacio præſcribatur.*
3 *Ad inducendam conſuetudinē contra eccleſiam quantum tempus requiratur.*
4 *Præſcriptio quadragenaria requiritur contra eccleſiam: etiā vbi vna eccleſia velit contra aliam præſcribere.*
5 *Miſerabilis perſona cui aliquid ab eccleſia relictū eſt vel donatum gaudet priuilegio eccleſiæ quo ad præſcriptionem contra ipſum.*
6 *Hoſpitalia & eorū bona gaudent priuilegio quadragenariæ præſcriptionis.*
7 *Hoſpitalia in multis caſibus pacificantur eccleſiis.*
8 *Regula ꝙ aduerſus eccleſiā &*

a Quãtum tẽpus requirat in præſcriptione rerũ mobilium vel immobiliũ eccleſiæ romanę et aliarũ eccleſiarũ: vt poſsint p̄ſcribi vide Saly. in l. ij. C. commu. de vſuca. colum. ij. Alex. no. conſi. 84. in cauſa vertente. colum. j. ver. ij. dicinius. j. volu. & cõſi. 169. viſo themate. col. j. ver. nã et ad hoc ij. volu. tex. Abb. & Fel. in c. ad aures. ĩ princi. de præſcrip. & Felyn. in c. ad audiẽtiam. verſi. vlt. facias regulam coſum. viij. ca-

alia pia loca curat p̄ſcriptio quadragenariã quo caſu nõ procedat.

9 *Nouum priuilegium non tollit antiquum.*

10 *Res mobilis eccleſiæ quo tempore vſu capiatur.*

11 *Eccleſia quo caſu excludatĩ quadriennio.*

12 *Præſcribitur cõtra eccleſiam ſicut contra priuatũ multis caſibus.*

13 *Redhibitoria & quãto minoris nõ mutant naturam ĩter eccleſiaſticos.*

14 *Tẽpore cõi præſcribitĩ cõtra eccleſiã reſpectu dominii et publicianę.*

15 *Eccleſia ſumens fundamentum ex aliquo ſtatuto laicorũ ĩ quo eſt certũ tempus præſcriptionis præfixum an tali tempori præſcriptionis ſubiiciatur.*

16 *Eccleſia romana quot modis in præſcriptionis propoſito dicatur.*

17 *Imperium gaudet priuilegio centenariæ præſcriptionis.*

18 *Quartũ eccleſiarum bona præſcribantur iure communi.*

19 *Cõtra feudatariũ romanę eccleſiæ poteſt præſcribi vtile dominium præſcriptione cõmuni.*

20 *Intereſſe principale ſemper eſt conſiderandum non ſecundarium.*

21 *Poſſidentes bona fide hæreticorum bona quanti temporis poſſeßione p̄ſcribãt & an poſt quadriẽniũ poſſunt moleſtari.*

22 *Præſcriptio annexam habens conſuetudinẽ qđ tẽpus exigat.*

23 *Vſucapio præſcribitur triẽnio etiam contra romanã eccleſiã.*

24 *Concernentes ſupremã papæ poteſtatẽ aliquo tẽporis ſpacio non præſcribuntur.*

25 *Competentia papæ ratione ordinis an poſſint præſcribi.*

26 *Ciuitas ſubiecta eccleſiæ romane an poſſit p̄ſcribere iuriſditionem in ſingulos ciues &c.*

27 *Centũ anni an dicãtur tantũ tẽpus cuius initii me. non ex.*

VENIENS itaq; ad primã partẽ huius quintæ 1 †quæro primo prĩcipaliter q̃to tempore præ a ſcribatur aduerſus eccleſiam[a] circa iſtam quæſtio. valde diffuſam: vt plana poſsit haberi doctrina:

doctrina:facio tres regulas.

Prima eſt affirmatiua quod contra oẽs eccleſias ſola romana excepta: quæ gaudet p̃ſcriptione centenaria generaliter præſcribitur ſpacio quadraginta annorum: tam de iure ciuili authen. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle. & in corpore vnde ſumitur: q̃ de iure canonico. c. de quarta. c. ad aures. & c. illud. de præſcri. & ideo laicus poſsidendo rem eccleſię vt propriam bona fide ſpacio quadraginta annorum præſcribit cõtra eccleſiam: vt firmat expreſſe glo. fina. in c. fin. de præſcrip. in vj. & in c. facultates, ĩ verbo triginta annorũ. xiiij. quęſt. ij. & Pau. de Caſt. conſi. ccxciij. viſo puncto. in princi. ij. colum. in antiq. & plenius dixi in tertia parte principali in v. q. in verſi. ſed diſcordat
2 ius canonicum. † Amplia primo iſtam regulam: vt procedat: etiam ſi agatur de præſcribenda dote ipſius eccleſię: quia illa præſcribitur ſpacio longiſsimi temporis. xl. annorum: & ſeu fundus dotalis eccleſiæ ſecundum Bald. nouel. in ſuo tracta. de dote. colum. ij. qui refert ita conſuluiſſe collegiũ Peruſinum: ſequitur Felyn. in d. cap. ad aures. in princi. commen. Addo quod eandem cõcluſionem firmat idem Bald. in præallega. tracta. de dote. in vij. parte. colum. vij. circa princip. Et ratio quare res eccleſiæ ſint pręſcriptibiles: eſt quia ipſarum alienatio nõ eſt prohibita ſimpliciter: ſed cum certa ſolennitate: de qua in c. ſine exceptione. vij. qõ. ij. & not. in cap. nulli. de rebus eccle. non eodem tit. & Bal. cõſi. clxxxj. caſus talis eſt in fine. iij. volu. & Roma. conſi. lxix. viſo quęſtionis themate. col. ij. ver. vlt. præmitto. & Pau. de Caſt. cõſi.

alie. quo caſu nõ cẽſetur prohibita p̃ſcriptio vel vſucapio: licet ſecus: vbi prohibitio eſſet ſimplex: vt no. glo.

ccxv. viſo pũcto. colũ. j. in antiq. Aretin. & Bal. in. §. res fiſci. et ibi Iaſ. ĩ addi. ad Panor. inſti. de vſucap. vbi habes de præſcriptione rerũ mobiliũ eccleſię. & per Bal. in l. ij. C. ne rei domi. vel tẽplo. & per doct. moder. in c. fi. de præſcri. in vj. & per Ang. de Peru. in l. j. C. de anna. excep. Arch. in. §. quas actiones. xvj. qõ. iij. Bal. in c. vigilanti. col. pen. de p̃ſcri. Abb. pulchre poſt Cal. & Imo. in c. j. col. vj. de ĩ integ. reſti. Imo. late ĩ c. illud. col. ij. de pręſcrip. & ibi Bal. in princip. & Saly. in l. j. C. de vſuca. transfor. poſt principium. & Felyn. in cap. de quarta. colum. vlti. de præſcrip. & Abb. conſi. xcviij. attingam &c. vlti. colum. j. volu. & quanto tempore pręſcribatur aduerſus eccleſiam & imperium vide per Bald. in l. ſicut. circa fin. de præſcrip. triginta annorum per Aretin. in. §. res fiſci. vltra med. commen. verſicu. quid in reb. eccle. inſtitu. de vſucap. & de præſcrip. contra romanam eccleſiam & alias inferiores vide plenas remiſsiones per domi. Betta. in repertorio. in verbo pręſcriptio. ij. colum. iij. vol. in fi. & ſeq. licet prædictas non adducat.

gl. Bar. & doc. in l. ſi. C. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt neceſ. Iſtam rationē aſsignant But. & cano. in c. cum nō liceat. de pręſcrip. & refert d. Bald. nouel. in præallega. tracta. in vij. parte. col. iij. in princip.

3 † Amplia ſecundo iſtam regulā: vt procedat nedū in ſimplici pſcriptione: ſed etiam in conſuetudine, quia ad inducendam cōſuetudinē contra eccleſiam requirūtur xl. anni, vt dicatur conſuetudo legitimæ præſcripta ſecundum Bald. in d. c. authē. quas actiones. col. pen. verſic. extra quæro, vbi declarat quid differat præſcriptio a conſuetudine,[a] et latius not. Panor. poſt alios canon. in cap. fin. col. vij. ver. quantū vero tempus, extra de conſue.

4 † Amplia tertio: vt iſta regula procedat: nedum in priuato pſcribere contra eccleſiam: ſed etiam ſi vna eccleſia præſcribat cōtra aliā qa ſemper requiritur præſcriptio quadragenaria: vt concludunt communiter glo. & docto. in d. authen. quas actiones. Et de iure canonico ſunt tex. expreſsi in d. cap. de quarta, & in c. ad aures,[b] & ibi not. Panor. & in c. illud. & in c. quia iudicāte. de pręſcrip. qui tex. loquuntur, quando vna eccleſia præſcribit aduerſus alteram. Et dicit expreſſe tex. in d. c. illud quod eccleſia ſe pōt aduerſus eccleſiam quadragenaria temporis præſcriptione tueri licet quidam canones cōprobant triennale per quē tex. patet reſponſio ad alium text. quē in contrarium adducit do. Iaſ. in d. authen. quas actiones. col. iij. circa princ. videlicet in c. placuit. el ij. circa fin. xvj. q. iij. dicens ꝙ eſt mirabilis tex. contra prædicta, ꝙ ſi eccleſia pręſcribat cōtra eccleſiā xxx. anni ſufficiunt & quod non videt, ꝙ poſsit reſponderi: niſi dicere, quod ille text. ſit Gratiani. Poſtea relinquit cogitandum ſuper illo tex. Ad idem potuiſſet allegare text. in cap. ſanctorum, de pręſcrip. & plures alios, quos allegat gloſſ. cū prædictis in d. cap. illud. in gl. ij. Et miror ꝙ d. Iaſo. formet iſtud contrarium, cum text. in d. c. illud. det reſponſum quod canones antiqui pręallegati cōcedentes præſcriptionem triennalem eccleſiæ aduerſus eccleſiam ſunt hodie correcti ita ꝙ locum nō habet niſi quadragenaria tantum, & ibi hoc clare dicit gloſſ. ij. Si vero eccleſia præſcribat contra priuatum: vtitur iure communi: & præſcribit quemadmodum pręſcriberet quilibet priuatus contra

tra

a Vide de differentijs pluribus inter pſcriptionē & conſuetudinē ſupra in j. parte pricipali. in vlti. q.

b Ibi vide p Panor. an priuilegiatus utatur ſuo priuilegio cōtra pariter priuilegiatum quo ad pſcriptionē & an eccleſia pręſcribat cōtra eccleſiā, & quāto tēpore, vide per Abb. pau. conſi. 93. vſ primo vlt. col. j. volum. et quomodo & quanto tempore pręſcribatur contra locum religioſū, vide per eundē cōſil. xxxij. videt primo ij. colū. j. vol.

a Ita alium priuatum, [a] vt concludũt cõiter gl.& doc.in d.authen.quas actiones,in glo.magna circa princ. & late firmat Io.And.in c.qui ad agendũ. de regu.iur.in vj. in mercur. Et hanc concluſionem plene comprobãt Panor.& Fely in c.ſanctorũ.de præſcrip. vbi Panor. reſpondet ad motiua, quæ fiunt in contrarium. Et eandem firmat ipſe in d. c.de quarta. col. iij.ver. ſed quantum ad principalem articulum,& dixi in tertia parte principali.in v.q.verſic.ſed diſcordat ius canonicũ.

5 †Amplia quarto iſtam regulam,vt procedat etiam in pauperibus & miſerabilibus perſonis,quia quo ad hoc gaudẽt priuilegio eccleſię,ꝙ ſi aliquid eſt eis relictum vel donatũ aut aliter debitum, non præſcribitur contra tales minori tẽpore xl. annorum,vt eſt tex.in §.pro tẽporalibus,in authen.de ecc.tit. & in c.ij.vbi no. Cano.præcipue Panor.& Fely.de præſcri. no.Iaſ.poſt Bald.in d.authen. quas actiones circa prin. & in §.ex maleficiis.col.xvij.in antiqua impreſsione,& xj.in no. inſti.de actio. faciens regulam generalẽ ꝙ miſerabiles & pauperes perſonæ gaudent priuilegijs eccleſiæ. Sed an præſcribatur cõtra pauperes incertos, puta ſi ſit relictum factum pauperibus Chriſti,& an habeant beneficium reſtitutionis, vide per Panor. & Fely.in d.c.ſanctorum, vbi concludunt ꝙ ſic, ſalua reſtitutione, vt ibi latius per eos.

6 † Amplia quinto:vt procedat in hoſpitalibus, quia hoſpitalia & eorum bona gaudent priuilegio quadragenarię præſcriptionis ſecũdum Panormi. in cap.accedentibus, in ij.not. per illum tex.de priui.& in cap.j.col. pen.& vlt.circa princ.de reſtit.in integ.vbi dicit ꝙ omnia priuilegia tributa eccleſijs extẽduntur ad hoſpitalia & omnia loca pia, & quod pariter collegium gaudet talibus priuilegijs,ſi eſt piũ. Et ſignanter dixit pium, quia ſunt aliqua collegia, quæ licet videantur pia,tamẽ non ſunt,vt cõfraternitates laicorũ ſecundũ Bal in authẽ.hoc ius porrectum.col.ij.verſi.ſecũdo quęro.C.de ſacroſan.eccle. & in l.id quod pauperibus. in xxj.q.C.de epi.& cleri.vbi dĩcit ꝙ corpus fraternitatum põt libere res ſuas vendere abſque alia ſolennitate,quia nõ eſt collegium pium, ſed ſeculare, & omnino prophanum.

7 † Et ꝙ hoſpitale gaudet priuilegio eccleſiæ maxime quo ad præſcriptionem firmat Bal. in l.genero,in ſi.ff.de his qui no.infam. per text.in d.§.pro temporalibus.et Panor.in d.c.de quarta. col.j.de pręſcri.vbi Fely.latiſſime comprobat hanc concluſionẽ col. j. & ij.cũ multis ſeq. plenius q̃ alibi tractãs de natura hoſpitaliũ, et an gaudeant priuilegijs eccleſię,& colligit decẽ nouẽ caſus in q̃bus hoſpitalia pariſicant eccl'ijs,et gaudẽt

a Adde qđ vȝ ſtatutũ factũ per laicos,qđ eccleſia nõ poſsit pręſcribere res immobiles laicorum: nec dicitẽ contra libertatẽ eccleſiæ, vt de Iaſ. in l. filiusfa. §.diui colũ. xviij. in ij. lect. ff. de leg. primo.

a Quando autem hoſpitale præſumatur fundatũ autoritate epiſcopi declarat ibi pulchræ Fely.col.iiij.ver. iij. declaratio. & vide late d.Franci.Cur.conſil.xx.ſæpenumero animo reuolui, & qñ hoſpitale dicatur locus a religioſus & gaudeat immunitate, vel non:vide ꝑ Fel.in d.c.de quarta.in prin. iiij.col.in ij.decla.& ſigna cognoſcendi hoſpitale publicum vel priuatũ tradit ibi Fel. col. iiij.circa me.& alia prope infinita de hoſpitalibus reducit Fely.ĩ d.c.de quarta. maxime an dicantur beneficia: & veniant appellatione beneficiorum: de quo eſt tex.no.in cle.ꝑ literas. de pben. dic vt ibi per Fel.col. iiij.et v.in c.in noſtra.in xxij. correla.& ſeq.de reſcri.& illũ locum Fely. ſigna ad cle. quia contingit de reli. domi. vbi eſt tex. principalis iuris canonici de hoſpitalibus, & vide Alex. conſi.cxx.ſuper eo ꝙ quæritur col.j.& ij.ver.poſſet ẽt reſponderi.j. vol. repetitio in conſil. xc.iiij.vol.& conſi.ix.viſis dicto themate col.j.circa prin.& col.iiij.in ij.dub.& conſ.ccix. ſtatutis accurate perſpectis. in prin.& col.ij.circa fi.ij.vo. In quibus locis firmat quod hoſpitale dicitur venerabilis et pius locus ſicut eccleſia. Et qđ ſubeſt epiſcopo:& eſt ſub eius cura ꝑ tex.in c.de xenodochijs. de reli.domi. & quod omnia priuilegia conceſſa eccleſijs trahuntur

eorũ priuilegijs. Poſtea ſubdit tres declarationes. Et intellige de hoſpitali fundato autoritate epiſcopi. a Alias ſecus:ut ibi

per eum circa fi.j.col. adducente plura conſilia Alex. ſecundum antiquum numerum Panor.& aliorũ. Amplia ſexto pdictam regulam, vt procedat generaliter in relictis & legatis factis ad pias cauſas: vt pro redemptione captiuorum & ſimilibus vt tex. in d.§.pro tẽporalibus.in anthẽ.de eccle. titu. et plene not.Panor.in c.ij.col.
8 pe.& vlti.de præſcri. †Nunc limita & reſtringe primo hanc primam regulam affirmatiuã, quæ habet ꝙ aduerſus eccleſiã & alia pia loca currit præſcriptio quadragenaria, vt non procedat viuo rectore ſeu prælato, qui male alienauit rẽ eccleſię, quia in vita illius prælati nunquam currit pſcriptio cõtra eccleſiam, ſed incipit tempore ſui ſucceſſoris. tex. eſt cum gl.in c. ſi ſacerdotes xvj.q.iij.& gl. in c.ij.in gl.fi.de præſcrip. & ibi Imo.& gl.in c.j.in gl. fi.de reſti.in inte.lib.vj.et firmat Inn. in c.cum ex literis.de reſti. in integ. Bar.in l.qui fundum.§.ſi tutor.ff. de vſucap. pro empto. & Ang. Are. in §.j.ver. & idẽ in prelato.inſti. qui ali.li.& in §.res fiſci.vltra med. in verſi. aduertas tñ.inſti. de vſuca. Addo Bal.in l.j.col.pe.ver. itẽ in prælato.C.de bon.ma. Secũdo limita prædictam regulam affirmatiuam: vt procedat vbi ius ciuile ſtatuit, minus tempus ad præſcribendum in priuatis, vt in præſcriptione longi & lõgiſsimi temporis triginta vel quadraginta annorum. Sed in illis caſibus in quibus contra priuatum requiritur maius tẽpus quadraginta annorũ, puta in præſcribenda ſeruitute diſcontinua,

ſcontinua,in qua requiritur tẽpus, cuius initij memoria non extat, vt plene not.in l.ſeruitutes la grãde. ff.de ſeruitu.ti.generali, non pręſcribitur contra eccleſiam minori tempore: ne ſit deterioris cõditionis quam priuatus: quia ſi tantum tẽpus requiritur contra priuatum nõ priuilegiatũ, multo fortius contra eccleſiam, quæ eſt priuilegiata.Non enim debet priuilegium p̃ſcriptionis quadragenarię introductũ in fauorẽ eccleſiæ in eius odium retorqueri. l. quod fauore. C. de leg. & c.q̃d ob gratiam.de regu.iur.Ita declarat Panor.in d.c.de quarta. col.iiij.verſi.ſecũdo eſt dubiũ.

Confirmo iſtam concluſionẽ p̃ id quod vult no. Bar.in l.non tm̃.§.ſi emancipatus. in fi.ff.de bo.poſ.contra tab. vbi decidit quod ſi ſtatuto cauetur, ꝙ ſcholares tractentur vt ciues in omnibus:non per hoc perdunt priuilegium quod habent vltra ciues, quod dictum refert Alex. in l.j.col.iij.in fin. ſeu iiij.ff.de leg.j.& in l.ſi ruphinus. ij. no.

9 C.de teſta.mili.† late probãs: ꝙ priuilegium nouum non tollit antiquum. Pro quo eſt bonus text. in l.ij.in verbo minime defraudata.C.de conſti.pecu. quem ad hoc ibi ponderat Bald.bene facit tex.in l.iij.C. de digni.li.xij. & in l.pe.ff.de ſenato.& in l. per adop. ff. de adop.vbi dignitas vel priuilegium ſuperueniens non tollit aliud priuilegium ad incommodũ priuilegiati,et plene no.Alexan. conſi.xxxij.viſa conceſſione.v.vo. Si ergo vnum priuilegium non tollit aliud ad incõmodũ priuilegiati:tãtominus

tur ad hoſpitalia per tex.optimum in l.oĩa priuilegia. C. de epi.& cleri.& in §.fi.in authẽ. de eccle.tit.& in d.cle.quia cõtingit.cum gl.& in l.oẽs.§.propter nullas in verbo nullũ ius. C. de epi.et cle. vbi not. bal,q̃d ita ſunt excepta hoſpitalia ſicut eccleſiæ q̃d procedit dũmodo hoſpitale ſit fũdatum autoritate ep̃i vel habentis poteſtatem. Alias ſecus ſcd̃m

debet tollere ius cõmune, quod difficilius tollit. argu.l. eius militis. §.militia miſſus. ff. de teſta. mili. Accedant plene no.per Fely.in c. dilectus. el ij.col. iiij. ver.tertio facit. de reſcri. vbi multa cumulat ad regulã. d.l.q̃d fauore, & in ſpecie ſequitur deciſionẽ Bar. in d.l.iij.§.ſi emãcipatus. Pręterea ſi aliquo caſu p̃ſcriberetᷓ minori

Alex.in conſi. pręalle. per no. in c. ad hoc de reli. do.cum pluribus concor.ad præmiſſa p̃ eã addu. Et dicit Ale.in prælle. conſi.ix. ij.dub.ij.vol.ꝙ eadẽ ſolennitas requiritur in alienatione rerum hoſpitalis ſic fundati, q̃ requiritur in alienatione rei eccleſiæ p̃ text.in §.nos igitur,in authen.de non alie.et in authẽ.hoc ius porrectũ.C.de ſacroſan.eccle. & ibi no.Bart. & Bal.Pan.& Cano. in c.nulli.de re. eccle. non alie. & ad iſtam conclu. quod hoſpitalia parificentur eccleſijs, & gaudeãt priuilegijs earum accumulat plures autoritates Corſe. in reperto. in Abb. in verbo eccleſia.

a Vide Dy, in ca.poſſeſſor. colum. ij.de regul.iur. in vj. Bertach.in reper.in verbo vſucapio.in verſic. vſucapio contra eccleſiam.

nori tempore contra eccleſiam quã contra priuatum ſequeretur ꝙ inducta ad augmentũ operarentur diminutionem contra regulam l.legata inutiliter.ff. de leg.j. Ex his remanet expedita prædicta regula affirmatiua, q̃ habet ꝙ cõtra eccleſiam præſcribitur.xl. annis. Secunda eſt regula negatiua in hac materia prǽſcriptionis eccleſiaſticę ſeu canonicæ, quæ colligitur ex tex.in dicta auth.quas actiones cum concor.præalle.ꝙ cõtra eccleſiam non prǽſcribitur regulariter minori tẽpore.xl. annorum. Iſta regula negatiua patitur aliquas fallentias.

10 † Primo fallit in vſucapione triennij, [a] quia res mobilis eccleſiæ ita vſucapitur triennio ſicut res priuati.Iſta fallen.ponitur expreſſe in d. authẽ.quas actiones.&in corp.vñ ſumitur. Sed dubitatur.an procedat de iure canonico. d. Iaſ.ibi circa prin.ver.quæro ex. ij. par. innuit,ꝙ ſic, dũ allegat pro concor.& male. tex.in c.illud de præſcri.quę de directo facit ad oppoſitũ,quia indiſtincte dicit, ꝙ aduerſus eccleſias canones nõ admittunt niſi pſcriptionem quadragenariã, nõ diſtinguẽdo inter mobilia vel immobilia. Et ita pro parte contraria illũ tex.adducit Pan. in loco infra alleg. Vnde licet Iaſ.ſicco pede tranſeat.in d. authẽ.quas actiones,reperio hũc articulum plene diſcuſſum per Can. in c. j.de reſt.in integ.præcipue per Imo.& Pan.col.ij. circa fin.& iij.verſi.circa primum, & per Imo.in d.c.illud.col.ij.vbi cõcludunt, ꝙ res mobilis eccleſiæ vſucapitur triennio etiã de iure cano.Et ſic ꝙ remaneat in correcta diſpoſitio. d.aut.quas actiones. Et dicit ibi Panor. ꝙ iſta opi. videtur communior & illam tenendo poteſt reſponderi ſecundum eum ad d. c.illud.ꝙ loquitur in præſcribendis rebus immobilibus,in quibus proprie cadit præſcriptio.

Et hanc opin. per vera approbat Fely.in d. c. de quarta, circa fi.commen. & confirmat multis autoritatibus. Tangit Sal. in d.authẽ. quas actiones. circa fin.& in l.j. poſt gloſ.C. 11 de vſuca.transfor. †Secundo fallit in præſcriptione quadriẽnij,de qua in l.bene a zenone. C.de quadrien.præſcrip. videlicet quando fiſcus venderet rẽ eccleſię tanquam ſuã,quia tunc eccleſia excluditur quadriennio, ſicut quilibet priuatus per tex.in d.auth.quas actiones,in verbo quadriennij præſcriptione. Iſta limitatio procedit de iure ciuili, ſed non de iure canonico, quod ſeruari debet in eccleſia,tex.eſt cũ glo.in c.quicunque militum xij.q.ij.in verbo conſenſu.Not.glo.& doc.in c.ij.de reb.eccle. non alie.vbi dicunt ꝙ illa l. bene a zenone non habet locum ſecundum Cano. Et ideo ecõtra ſi princeps vel Imperator donaret vel vẽderet rem alterius vni eccleſię non gaudet eccleſia beneficio. d.l.bene a zenone. Et ſic quadriennio nõ excludetur domi-

nus

nus, ſi eccleſia habeat cauſam a fiſco ſiue a principe. gloſ. eſt no. in c. ij. xvj. q. ij. in verbo triginta. Facit ratio, quia eccleſia eſt cultrix & amatrix iuſtitie. Ideo non patitur in ſe vel in alterum aliquid iniquum fieri, vt dicit tex. not. in c. j. de alie feu. not. Iaſ. in d. authē. quas actiones, col. j. verſi. tertio pondera.

12 † Tertio generaliter fallit in omnibus præſcriptionibus annalibus vel ſemeſtribus ſiue tēporalibus, vt ſunt regulariter omnes actiones prætorię pœnales. l. in honorarijs. ff. de act. & obliga. & prout eſt actio de dolo. l. fi. C. de dolo. Item actio quanto minoris, redhibitoria, et ſimiles, quia in omnibus iſtis ita præſcribitur contra eccleſiam, ſicut contra priuatum. gl. eſt not. iuncto tex. in c. cum cauſa. de emptio. & vendi. quam extollit Panor. ibi. & dicit ſingularem. col. iij. & eam eſſe notandam pro intel. totius tituli de præſcript. verum, vt dicit Iaſ. in d. authen. quas actiones, col. j. ille tex. cum gl. nihil probat. Addo gloſ. expreſſam, ad quam ipſe non aduertit, licet haberet ante oculos, in d. auth. quas actiones, in verbo durantibus: quæ dicit ꝙ quælibet pręſcriptio minor decennio: vt in redhibitoria & quanto minoris currit contra eccleſiam, allegat tex. expreſſum in auth. hæc conſti. Inn. &c. vbi hoc dicitur in verſi. penulti.

13 † Et hanc fallentiam firmat Felyn. in d. c. de quarta, ad fi. commē. de præſcrip. adducens ſimile ꝙ etiam inter clericos procedunt tempora præfixa a lege ciuili ad exceptionem non numera-

tę pecuniæ: ſicut etiam redhibitoria, & quanto minoris nō mutant naturam inter eccleſiaſticos ſcdm Abb. in d. c. cum cām no. plenius idē Fel. in c. ſi cautio. col. xv. verſi. ſcda regula, de fide inſtru.

14 † Quarto fallit prædicta regula: quando ageretur de pręſcribendo rem ſpectantem ad eccleſiam iure quaſi dominij tantum: & ſic pro qua competeret eccleſię publiciana: & non rei vendicatio: quia licet reſpectu dominij nō currat contra eccleſiam pręſcriptio minor quadragenaria: tamen reſpectu quaſi dominij & publicianę præſcribitur contra eccleſiam communi tēpore [a] vt colligit ex mente Dy. & Bar. in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus, col. j. ff. de dā. inf. & ibi expreſſe not. Io. de Imo. & ita firmat Bal. ī l. ſiue aūt. §. ſi duobus ff. de publ. & idem in l. j. col. j. ver. vltimo cōclude. C. de ann. exce. & no. Ang. & Imo. ī l. vſucapione, ff. de vſuca. ſequitur. d. Pet. Phil. Corne. conſ. xvj. viſo primo. vlti. col. & conſi. cxvij. multa. vl. co. ij. vo. & cōſ. cxlij. videretur prima facie. col. iiij. ꝟ. & licet. iij. vo. In qbus locis ipſe Corne. aſsignāt viuā rōnē huius limitationis, quā ēt tenet Areti. ī. §. res fiſci. circa me. īſt. de vſuc. et d. Iaſ. in d. auth. quas actio. circa pri.

15 † Quinto fallit qn̄ eccleſia ſumeret fundamētū ex aliquo ſtatuto laicorū, ī quo eſſet pręfixum certum tempus. Nā tūc poteſt ſibi obijci exceptio p̄ſcriptionis ſtatuta riæ, qa ex quo aſſumit pro ſe adminiculū ſtatuti: dēt etiam

[a] Adde pal. in c. vigilanti. circa fin. de præſcrip.

etiam recipere contra exceptionem ex eodem ſtatuto prouenientem. Iſta limitat ſingulariter Bal. in l. omni nouatione circa fi. C. de ſacroſan. eccleſ. dicens quod licet alias contra eccleſiā non currat minor præſcriptio. xl. anno. d c. de quarta tamen ſi eccleſia agendo ſumit adminiculum & fundamētum ſtatuti diſponentis quod inſtrumentum habeat executionem paratam poterit ſibi obijci exceptio pręſcriptionis decem annorum ab eodem ſtatuto inducta, vt ſi diſponat, ꝙ inſtrumenta mandentur executioni infra decem annos, & non vltra.

Bene facit quod alibi not. dixit idem Bal. in l. j. in fin. C. de contrahend. emptio. ꝙ licet alias ſtatuta laicorum non ligent clericos vel eccleſias. c. eccleſia, cum ibi plene not. de conſti. Tamē ſi clericus vel eccleſia vult vti adminiculo ſtatuti diſponentis ſuper ſummaria executione inſtrumenti, obſtabit clerico, vel eccleſiæ exceptio non ſolutionis gabellæ ex eodem ſtatutuo præueniens, vt ibi per eum. faciunt etiam notata per Bald. & in l. plane, ff. quod fal. tu. aut. & facit tex. in l. cum quęritur, ff. de admi. tut. & in l. ſi ita ſtipulatio, ad fi. ff. de op. lib. vbi dicitur quod quis debet aut in totum acceptare, aut in totum reprobare.

Et hanc limitationem plene firmat d. Phili. Fran. in c. poſſeſſor. col. iij. de reg. iur. in vj.

16 † Tertia regula eſt, ꝙ contra Romanam Eccleſiam currit præſcriptio centenaria, & non minor. d. auth. quas actiones, cap. ad audientiam, c. cum nobis. & c. ſi diligenti, de præſcrip. & in authen. vt eccleſiæ Roman. in rubro, & nigro.

Et Romana Eccleſia dicitur in propoſito tribus modis, vt declarat Bal. in d. authen. quas actiones. col. pen. circa finem. & in princ. vlti. col. Hinc dixit Bal. in l. ij. circa v. co. ver. ſexto quæro, C. de ſer. & aqua. ꝙ Florentini præſcripſerunt quędam oppida ſpacio centum annorum bona fide contra Romanam eccleſiam. Iſtam regulam latiſsime explicat Fel. in cap. ad audientiam, col. antepen. circa finem. verſ. vltimo facias regulam, cum duabus ſequen. col. de præſcrip. vbi primo illa ampliat quatuor modis, & deinde limitat ſex modis, & referam ſolum magis vtilia, aliqua addendo.

17 † Primo igitur ampliat Felyn. hanc regulam, vt procedit etiam in imperio, quia gaudet priuilegio huius præſcriptionis centenariæ ſecundum Ange. in l. ſicut, C. de præſcrip. xxx. annorum, qui allegat glo. in. §. vt autem. in authen. de non alie. Probatur aperte in l. fin. C. de ſacroſ. eccle. quia ſi ciuitas ſeu reſpublica gaudet cētenaria præſcriptione vt ibi tanto magis imperium, cum illa l. fi. non ſit correcta per authē. quas actiones, vt ibi communiter concludunt glo. & docto. Et idem tenuit Ange. in l. cum pridem, C. com mu. de vſucap. & ſequitur Alexan. cōſi. xxxiiij. in cauſa vertente inter cameram. col. j. ver. ſecundo dicimus. j. vol. vbi dicit ꝙ contra imperatorem vel cameram imperialem, ſeu principem non recognoſcentem ſuperiorem

periorem non currit hodie, niſi centenaria præſcriptio, & latius dicam in ij.q.princi. huius partis proxime ſequenti.

18 † Primo limitat Fel. vbi ſupra dictam regulam procedere in eccleſijs, quę ſunt proprium patrimonium Romanæ eccleſię, & de orto eiuſdem, vt ſunt omnes eccleſiæ Marchiæ, & Ferrariæ ſecundum eum. Sed ſecus eſt in eccleſijs ſubiectis Papę iure exemptionis tantum quia bona talium Eccleſiarum pręſcribuntur iure communi, ſecundum Bald. in d. auth. quas actiones, col. pen. circa fi. & vlti. verſi. venio ad vltimam partem. Nam ad hunc effectum nõ dicuntur res Romanę eccleſię.

Quam concluſionem declarat, vt latius per Felin. poſt Pano. in c. ad audientiam, col. vj.

19 in princ. † Secundo limitat Fely. niſi præſcriptio tãgat ius Romanę Eccleſiæ ſecundario, & non principaliter, vt eſt glo. aurea ſecundum eum in d. c. ad audientiam, in verbo principaliter, quæ dicit ꝙ contra feudatarium Romanæ eccleſiæ poteſt pręſcribi vtile dominium præſcriptione communi, adeo ꝙ iſte præſcribens teneat terram, & ſic feudatarius eccleſię Romanæ, & non ille, quia per hoc non præiudicatur eccleſię. Allegat in arg. tex. in c. volumus. xvj. q. iiij. vbi bona gloſ. & in c. ij. de capel. mona.

Procedit ergo iſta limitatio, quando alius pręſcribit ſolum vtile dominium, quia illud pręſcribitur iure communi contra priorem vaſallum recognoſcẽdo papam in dominium directum, Si enim præſcribere vellet directum dominium contra Romanam eccleſiam, opus eſſet centenaria præſcriptione, per tex. cum glo. in d. c. ad audientiam, vt ibi latius declarat Fel. col. pe. & Bal. in d. aut. quas actiones, col. vlt. ver. ſecũdo quęro. & Pano. in cap. cum dilecta, circa finem. j. col. in notabili, quod colligit ſuper verbo quia vero, de confir. vti. vel inuti. Dicens no. ꝙ contra exẽptum & immediate Pape ſubiectum poteſt præſcribi ſpacio quadraginta annorum. quatenus præiudicat ipſi priuilegiato. Sed quatenus præiudicat papæ requiritur ſpacium centum anno. & allegat glo. de quibus ſupra. Et hanc concluſionem late firmat Alex. conſi. clxix. viſo themate. j. & ij. col. ij. vol. vbi plene tract. quanto tempore præſcribatur cõtra vaſallum Eccleſiæ, & quæ requirantur. & Bart. Sozi. conſi. cclxvj. in cauſa quæ vertitur inter col. xvj. in princip.

Addo Bar. in l. cum ſpõſus, §. in vectigalibus, ff. de public. vbi dicit per illum tex. ꝙ licet iuriſditio contra Romanam eccleſiam non præſcribatur, niſi ſpacio centum annorum, tamen contra habentem iuriſdictionem ab eccleſia præſcribitur legitimo tempore. Eandẽ concluſionem firmant Ang. & Imo. in l. vſucapionem. & in l. quamuis, ff. de vſucap. Bald. & Ang. in l. ſicut. col. fi. C. de præſcrip. xxx. anno. per d. §. in vectigalibus. Pet. de Ancha. conſil. v. pro parte nobilis viri. d.

20 Roberti. † Et pro iſta concluſione vltra Fely. & doct. facit regula, quę habet ꝙ ſemper conſi-

conſideramus intereſſe principale, & nõ ſecundarium, vt probat tex. not. in l. j. §. pe. ff. de vẽ. inſpi. & eſt glo. no. in l. de vno quoq;. in verbo quos. & ibi per Alex. ff. de re iudi. no. ple. Iaſ. qui hanc regulam limitat & declarat in l. ne quicquam. §. vbi decretum, in ix. fallen. ff. de offi. procon. & Fel. in c. cum M. col. xiij. de conſti. vbi probat, ꝙ non dicitur verum detrimentum, & præiudicium eius qui ſe-
21 cundario leditur. † Tertio limitat Fely. in d. cap. ad audientiam. prędictam regulã, vt non procedat in caſu. c. ij. de præſc. in vj. videlicet in bonis hæreticorum, qui dum viuerẽt, catholici putabantur, quorum bona fuerunt a catholicis eorũ filijs, vel deſcendentibus, aut quibuſcunq; extraneis bona fide poſſeſſa ſpacio xl. anno. quia licet talia bona cenſerentur confiſcata ipſo iure a die lapſus in hæreſim, c. vergentis, de hære. & c. cum ſecundũ leges. eod. ti. lib. vj. Tamen etiam ſi talia bona ad Romanam eccleſiam deberent peruenire poſſeſſores catholici & bone fidei tanti tẽporis, etiam ſi fuerint hæredes illorum, vlterius non ſunt moleſtandi, quanq; illi quorum bona fuerant, nunc hæretici detegantur extitiſſe, & ipſorũ memoria damnetur etiã poſt mortem: vt ibi declarąt gl. in fi. & iſte eſt caſus ſpecialis ſecũdum gl. ibi in verbo hoc caſu. Sed regulariter bona cõmiſſa ſine confiſcata eccleſiæ extra hunc caſum: exigentibus culpis vel exceſsionibus eorum: qui illa recognoſcebant ab eccleſia, nõ pręſcribuntur minori ſpacio cẽtum anno. contra Romanã eccleſiam. vel xl. contra alios, vt dicit tex. in d. c. ij. in prin. Ad cuius declarationem & intell. vide plene Panor. & Fel. in c. cum nobis. col. iiij. & v. verſi. item inquantũ Abb. de præſcri. vbi late tradunt infra quãtum tempus poſsit quis dãnari poſt mortem, & etiam infra quantum tempus poſsint bona alicuius confiſcari ſeu confiſcata declarari, & de intelle. l. ij. C. de apoſta. vbi dicitur quod de crimine hęreſis quis damnari non poteſt, niſi poſt quinquennium a die mortis, & latius dicetur in ij. quæſtio. principa. proxi-
22 me ſequen. † Quarto limitat Felyn. vbi ſupra prædictam regulã procedere, niſi præſcriptio habeat annexam conſuetudinem, quia tunc ſufficiunt quadraginta anni. c. fi. cum gl. de conſuetud. etiam contra papam & Romanam eccleſiam, ſecundum Butr. in repe. d. c. fi. per cle. ne Romani. de elec. vt latius per Fely. in d. c. ad audiẽtiam, col. pen. verſi. limitat ter-
23 tio &c. † Quinto limitat Fely. in d. c. ad audientiam. iſtam tertiam regulam, vt non procedat in vſucapione, in qua ſufficit triennium etiam contra Romanam eccleſiam ſecundũ Angelum in auth. vt eccle. Rom. circa me. per d. auth. quas actiones, quia in hoc ius antiquum non corrigitur. Contrarium tenet Sal. & plus, ꝙ res mobilis Romanæ eccleſię nõ poſsit vllo tẽpore vſucapi in l. j. circa med. verſi. ex his, C. de vſucap. transfor. Mouetur, quia Romana eccleſia habet fiſcum ſicut Imperator, & in rebus mobilibus

mobilibus fiſci imperialis non currit vſucapio.§.res fiſci.inſti tu.de vſucap.Cuius opi.approbat Fely.in d.c.ad audientiam in iiij. limita. ſub dubio forte: quicquid etiã dixerit Panor. ſecundum eum. c. cum dilecta. colum.ij.de confir. vii.vel inuti. Sentit ergo Fely.ꝙ Panor. ibi teneat contrarium, et male. Nam reperio ꝙ Panor. in d.c. cum dilecta.col.ij. verſi.itẽ no. ibi poſſeſsiones &c. tenet expreſſe hanc ſecundam partem. Dicit enim Panor. & colligit ex illo tex.ꝙ romana eccleſia gaudet præſcriptione centũ annorum:non ſolum in rebus priuatis ipſius romanæ eccleſiæ: ſed etiam in omnibus iuribus & poſſeſsionibus,quæ ſibi competunt ratione date libertatis. Et ſentiunt doct. ſecundum Panor.ex iſta generalitate verborum hoc procedere tã in rebus mobilibus quam immobilibus: corporalibus & incorporalibus,qđ bene notabis dicit ipſe.

Ex hoc enim infertur ꝙ vſucapio triennalis in rebus mobilibus nõ habet locum cõtra eccleſiã romanam. Nunquid aũt in eccleſijs inferioribus locum habeat, dicit plene notaſſe in c.j.de reſtit. in integ hæc ſunt verba Pan. Et ſic aperte tenet pro iſta vltima parte, quæ tanquam cõmunis tenenda eſt. Sed non reſpondetur ad auth. quas actiones.vbi nihil immutatur circa vſucapionem. Reſponderi poteſt ꝙ in illa parte loquitur in eccleſijs inferioribus,vt ſatis apparet ex text.

14 † Sexto limita prædictã regulam, vt non procedat in his quæ concernunt ſupremam poteſtatem papæ,quia illa non ꝑſcribũtur aliquo temporis ſpacio ſecundum glo. & doc.in c. cum nobis,de præſcri.vbi late Pan.col.j.& vlt.poſt Bur.& latius Fel.col.j.& ij. qui concludunt,ꝙ plenitudo ſupremæ poteſtatis papæ ab aliquo vllo tẽpore præſcribi non poteſt, vt no.Innoc. in c. bonę. el.ij.poſt prin.de poſtu.præl.& Bal.in d. auth.quas actiones,col.vi.ver. tertio q̃ritur cum infinitis concor.alle.per Fel.in d.c.cũ nobis,circa princi.comen.ex hoc inferentem poſt Dom.de San. Gemi.quod græci ſe defendere non poſſunt contra ſuperioritatem Romanæ eccleſię ratione cuiuſcunque temporis, quia præeminentia Romanæ eccleſiæ eſt a Deo, & de iure diuino.capitu.ij.xxij.diſtinctio. Sed quilibet ſcit vel ſcire debet ius diuinum. gloſſ.in cap.qui contra. de regul.iuris, in vj. Ergo allegans pręſcriptionem eſt in mala fide, & ſic non pręſcribit.

Addo meliorem rõnẽ, quia contra ius diuinum, ſiue cõtra ea quæ ſunt de iure diuino nullacurrit pręſcriptio ſaltem vt tollantur in totum, ſecundum gloſſam & docto. in capit. in aliquibus. de decim.Et licet ſuprema poteſtas papę ſit imprę̃ſcriptibilis. Secus tamen eſt in ſpectantibus ad eum[a] ex quodam priui-

a An Papa præſcribat cõtra alias eccleſias inferiores, vel alię præſcribant contra ipſum Specul. in titu. de pręſcripl.co. lõ.ff. verſi.illud autem.

priuilegio ſpecialis prorogatiue, non in ſignum ſupreme poteſtatis, quia talia præſcribūtur, vt per Panor. in d.c. cum nobis in duobus locis cum multis con cor. ibi adduc. per Fely. Quod procedit duobus concurrentibus, videlicet ſcientia papæ & ſpacio tanti temporis, cuius initij &c. ſecundum Panor. ibi: & in c. ſuper quibuſdam. colum. j. de verbo. ſignific. & in c. quo ad translationem. de offic. leg. & Are. in l. more. col. ij. verſi. tu dic. ff. de acqui. hære. Sed ptimum reprobat Fely. concludens ꝙ ſufficit ſpacium tanti tē poris, cuius initij &c. abſq; eo ꝙ probetur de ſcientia & patiētia, quia ex illo inducitur conſuetudo, quę eſt loco conſtituti. gl. in l. hoc iure. §. ductus aque, quam ad hoc pōderat. Ang. ff. de aqua quoti. & æſti. quæ hoc expreſſe ſentit, reſpondendo ad cōtrariū. l. ij. C. de ſer. & aqua. Nec mirum, quia præſumptio, quæ hoc ex ſpacio & diuturnitate tanti temporis, cuius initij &c. eſt iuris & de iure, nec admittit probationem in contrarium, licet admittatur probatio ꝙ tantum tempus non ſit decurſum. Ita ſingulariter dixit do. Anto. de But. in repe. c. peruenit. in x. char. verſi. ad tertiam qualis ſit hæc præſumptio. de cenſi. refert & ſequitur Fely. in d. c. cū nobis. col. iij. ver. ſcias etiam. Et dixi plene ſupra in iij. parte princip. colū. xxviij.

25 cū duabus ſeq. † Subdit Fely. in c. cum nobis, ꝙ ea quæ cō petunt papæ ratione ordinis nō poſſunt præſcribi, quinimmo ēt id quod eſt ordinis non præſcribitur contra epiſcopos, licet vſus inſigniorum pōtificalium poſſit pręſcribi per inferiorem epiſcopo, vt ibi per Panor.

Et ita tenet Butr. in d. c. peruenit, & Panor. in c. j. vt lite penden. Sicut ſi quis mille annis exercet officium ſacerdotis nunquam efficeretur ſacerdos. Et idem in tabellionatu & matrimonio ſecundū Bald. in l. j. col. ij. verſic. item probatur. C. de emen. lib. Præſumuntur tamen tales qualitates in eſſe in illis quādiu habiti ſunt ꝓ talibus ſecundum Inno. in cap. illud, de præſumpt. cum cōcor. vt latius per Felyn. in d. c. cum nobis. colum. ij. verſic. ſecunda declaratio. Et de iſtis vltimis vide quæ plenius dixi in j. articulo. vj. partis. in vltimo ca-

26 ſu † Reliqua circa iſtā pręſcriptionem centenariam: qua gaudet Romana eccleſia, dic vt per Felyn. in d. c. ad audientiam, col. pe. & vlti. vbi ponit quaſdam alias declarationes, quas non refero. Et ibi in ſpecie tangit: an ciuitas ſubiecta eccleſiæ Romanæ poſſit præſcribere iuriſditionem in ſingulos ciues & in loco & territo-

27 rio, dic vt ibi. † Et circa p̄miſſa notandum eſt ꝙ centum non dicuntur tantum tempus, cuius initij &c. vt declarat Fely. in d. c. cum nobis. col. vlt. in v. limita. Allegans Cardi. in c. ſi diligenti. in ſi. eod. tit. vbi idē refert Felyn. ad fin. commen.

Addo rationem vltra ipſum: quia dato ꝙ ſit lapſum tempus centum annorum, poteſt adhuc haberi memoria ex auditu vel per famam & ſiue communem opinionem. Et ſic non dicetur tm̄ tempus: cuius initij &c.

pet

per text. in l.ſi arbiter.in cap. fina. ff. de proba. De quo tamen me remitto ad ea quæ plenius dixi circa hoc ſupra in iij.parte princ.col.xvj.verſic. quod autem.

Nunc venio ad aliquas ſpeciales quæſtiones concernẽtes materiã præſcriptionis eccleſiaſticæ & canonicæ.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Priuilegium alicui eccleſiæ conceſſum ꝙ contra eã non præſcribatur niſi centum annis an ſit ualidum.*

2 *Clauſula non obſtan. in priuilegiis inſerta quid operetur.*

1 PRimo igitur quero†Quia ſupra viſum eſt ꝙ cõtra eccleſias inferiores currit præſcriptio quadragenaria an valeat priuilegiũ cõceſſum alicui eccleſiæ quod contra eã non præſcribatur: niſi centum annis prout olim: iuxta l.fi. C. de ſacroſan.eccle.Glo. magna in d.authen.quas actiones.ver. item nunquid concludit ꝙ ſic: & refert ꝙ tale priuilegiũ fuit alias conceſſum eccleſię Nonantulanę: & eã cõiter ſequuntur Bar.& doc. cũ reſtrictione: dummodo in priuilegio ſit appoſita clauſula. Non obſtante: & non aliter: vt ibi late per Iaſo.col.vij.circa med.& ſeq.& per Fely.in c.nõnulli. in prin. col.xiiij.ver.ſexto facit. de reſcrip.vbi concludit per ea quæ habentur in d.auth.quas actiones.maxime per Bald.col. iij. ver.ſed iſta gl.& ver. quid ergo &c. nõ valere priuilegium ꝙ nulla præſcriptio currat cõtra priuilegiatum: niſi habeat
2 clauſulam.Non obſtante †Notandum tamẽ eſt ꝙ ſi Imperator concederet alicui eccleſiæ priuilegiũ pręſcriptionis centenariæ: valet ſtatim quo ad laicos: ſed nõ contra alias eccleſias: quin poſſint præſcribere contra illam xl.annis: niſi Papa confirmaſſet illud priuilegium. Ita decidunt Archid. & Gemi.in c. quo iure. circa fin. viij.diſt. quos refert & ſequitur Fely.in c.ad audientiã. col.fin. ver.demum not.de præſcrip.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Eccleſia an aduerſus præſcriptionem poſſit reſtitui in integrum.*

2 *Reſtitutio vltra quantũ tempus competat eccleſiæ a die leſionis.*

3 *Eccleſiæ an ipſo iure currat præſcriptio quadragenaria data ignorantia.*

4 *Viuente prælato qui bona eccleſiæ malæ alienauerit an currat præſcriptio.*

5 *Contra prælatum qui paſſus eſt præſcriptionem poteſt agi ad emendationem damni.*

1 SEcundo quero.†Vtrum eccleſia. reſtituatur in integrum aduerſus præſcriptionẽ. Gl. & doct.

& docto. in d. authen. quas actiones. cõiter concludũt ꝙ eccleſiæ cõceditur reſtitutio aduerſus præſcriptionem perfectã infra quadriennium a tempore læſionis & completæ præſcriptionis. Hanc concluſionem tenet ibi Bart. colũ. vlt. & Bald. col. ij. verſi. ſexto q̃rit glo. & Sali. colum. iij. verſi. quærit glo. an cõtra has præſcriptiones. Et firmant Cano. in c. j. de præſcri. maxime. Panor. col. penul. & vlti. qui iſtam. q. plene ꝓſequitur: & diſputat ad vtranque partem: & ibi late Fely. plura pro iſta cõcluſione adducẽs. col. v. ver. dũ ſolenniter: præſertim tria conſi. roma. [a] Et not. Iaſo. in d. authen. quas actiones. colũ. viij. circa fi. referens eundẽ cõſi. Eandem concluſionem firmat Panor. in c. auditis. col. iij. de reſti. in integ. vbi atteſtatur iſtam eſſe magis cõmunem: & do. Cardi. in cle. j. in viij. q. col. iiij. & v. de reſti. in integ. Et late Alex. cõſ. lxxxj. reuocatur in dubium. colum. ij. vltra med. v. vol. Et ꝙ nõ cõpetat eccleſiæ reſtitutio vltra quadriennium a die læſionis eſt caſus in cap. j. de præſcrip. in vj. & in cle. j. eo. titu.

2 †Sed eſt notandũ ꝙ iſtud quadriẽnium eſt vtile a principio: ideſt quia non incipit a die læſionis ſeu complete præſcriptionis: ſed a die ſciẽtiæ. & ſic nunquam currit ignoranti. & ideo appellatur vtile in initio: ſed continuum in progreſſu ſecundum Bald. not. in l. iij. C. ſi ex

b fal. inſtru. [b] Not. plene Felyn. in d. c. j. colum. pen. verſi. ad illud. de præſcri. poſt Panor. ibi circa fin. commen. Iaſo. in d. auth. quas actiones. col. ix. ver. vnum tamen tene perpetuo mẽti. & pulchre. d. Franc. de Aret. in proprijs terminis conſi. xv. Reuerendiſsime domine. colũ.

3 vlt. vbi firmat † ꝙ eccleſiæ nõ currit ipſo iure tempus quadriẽnij: data ignorantia. Et hoc ſatis probat text. ſecundum eum in c. j. de reſtitu. in integ. in vj. vbi in curſus quadriennij ponderatur negligentia eccleſiæ: quæ non cadit: vbi datur ignorantia. Et clarius in fi. dum dicit ꝙ ſi iuſta cauſa mouet ſuperiorẽ: poteſt non obſtante lapſu quadriennij reſtitutionẽ concedere. Iuſta autẽ cauſa eſt ignorãtia probabilis: ergo eccleſiæ non currit quadrienniũ: vt ibi latius per eum. Eandem concluſionem firmat Alex. in terminis. conſi. lxxxj. reuocatur in dubium. v. volu.

4 †Subdit Fely. vbi ſupra ꝙ viuente prælato qui male alienauit: nõ currit dictum quadriennium: & dicit ita tenere ſingulariter Abb. in c. j. de reſti. in integ. cum concor. ibi per eum adduc. Adde glo.

a Vide plene eundẽ Roma. cõſi. cccvij. cũ præſupponatur ꝑ totum. & Abb. Panor. cõſi. xxxij. videtur primo dicendum. ꝙ ꝑſcrip. iij. colum. j. vol.

b Vide plenius ſupra in iij. parte. iiij. ꝑtis princ. q. xvij. in calce illius quæſt. vbi ꝓ hac ꝑo. cõcluſio. adducũtur plura conſil. Alexã. & Abb. Panor. cõſi. xxxij. vĩ primo dicẽdum ꝙ ꝑſcriptio. iij. col. j. vo.

glo.expreſſam:de qua Fely.nõ meminit in cap.j.in gloſ.fin.de reſti. in integ.in vj. quam approbant communiter docto. vt ibi per Gemi.colum. iij. verſi. gloſſ.fin.quæritur:qui refert opi. Archid. & aliorum. Sed iſta conclũſio nõ videtur poſſe procedere tanquam ſuperflua: ſtante alia concluſione pro vera ꝙ viuo prælato : qui male alienauit non currat præſcriptio contra eccleſiam : vt firmaui ſupra in prima limita. primæ regulæ affirmatiuę pręſcriptionis eccleſiaſticę per tex.cũ gl. in c.ſi ſacerdotes.xvj. q. iij. cũ concor.ibi adduc.Ergo impoſſibile eſt: quod iſtud quadriennium currat: viuente illo:ſi pręſcriptio non currit. & ſic non eſt opus reſtitutione : vbi non eſt cauſata lęſio. l. fina. C. in quib.cau. in integ. reſtitu. non eſt neceſ. Et aduerte ꝙ Panor.in dicto cap.j.de reſtitu. in integ. per totum non dicit id ad quod Fely.allegat.Bene di-
5 cit †ꝙ contra pręlatum:qui paſſus eſt præſcriptionem: ſeu contra eius hęredes poteſt agi ad emendationẽ damni:vt eſt glo. ſingula. ſecundum eum in cap. placuit.el ij.xvj. quęſt. iij. quã etiam no. Panor. idem repetẽs in cap. auditis. colum. fina. de præſcrip.& in cap. ſi de terra de priuil. cum concor. adduc. per Fely.in d.c.j.colum.penul. verſi.cæterum quando lapſum eſſet:de præſcrip.Et hoc debet neceſſario intelligi de alio prælato : quam de illo qui alienauit:præſuppoſito prædicta concluſione pro vera. quod in vita pręlati qui male alienauit : non currat pręſcriptio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Eccleſia ſuccedens priuato an utatur priuilegio ſuo in præſcribendo.*

2 *Priuilegiatus ſuccedens alii nõ priuilegiato an utatur priuilegio ſuo in alia materia quam præſcriptionis.*

3 *Res fiſci vel eccleſiæ perueniẽs ad priuatum præſcribitur ut res priuati.*

1 TErtio quęro. †Quid ſi eccleſia ſuccesſit priuato: an vtatur priuilegio ſuo in præſcribendo. Iſtã qõnem tãgunt gl. Cy. Bar.& alij ĩ d.auth.quas actiones:vbi late Saly.col.iij.verſi. quęrit gl.quid ſi eccleſiæ:faciẽs longam diſtinctionem: & ſatis plene Iaſ.col.pe.verſum in vltima parte gl. Et ibi cõiter cõcluditur reprobata gl.ꝙ eccleſia pro tpe præterito vtatur iure priuati. Sed pro tpe futuro vtitur iure eccleſiæ:& ſic priuilegio ſuo:diſtinguendo & diuidendo tẽpora per tex. not.in auth. quod ſi in quibuſcunque. C.de præſcrip.long.temp.Not. Pan.in d.c.quarta.colum. iiij. circa fin. verſicu. ſed quæritur quid ſi eccleſia ſuccesſit laico de præſcrip. vbi refert & ſequitur doctri. Bartol.& doct. in d.auth.quas actiones. Quid autem in alio priuilegiato quã in eccleſia : contra quem omnino non currit præſcriptio : vel habẽte priuilegiũ:per quod

præſcriptio differtur:ſi ſuccedit in locum alterius non priuilegiati iam inchoata præſcriptione:quo iure vtatur. Bart. circa hoc ponit doctri. in d.auth. quas actiones.in fi.comē.quam doc.communiter ſequuntur: vt ibi per Iaſ.col.fi.et per Panor.
2 vbi ſupra. †Quid autem iuris ſit in alia materia quā præſcriptionis:ſi priuilegiatus ſuccedat alij non priuilegiato: an vtat̃ priuilegio ſuo. Et quid ecōtra:ſi priuatus ſuccedat priuilegiato:an vtatur priuilegio eius:cui ſuccedit. Dic vt late habetur in d. auth. quas actiones:maxime per Saly. col. iij. & per Iaſ.col.pe.& vlti.& vide bonum text. in l.fiſcus cum in priuati.ff.de iur. fiſ. & in l. Paulus.alias incipit per procuratorem.in fin.ff. de acquiren. hære. Per quem text.not.ibi
3 Bart. ꝙ ſi res fiſci vel eccleſiæ perueniat ad priuatū pręſcribitur vt res priuati: & ſequitur Sozin.conſi.cvj.non poteſt negari circa prin.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Laicus ſi habeat rem communem ſeu indiuiſibilem cum eccleſia an cōtra ipſum præſcribatur communi tempore.*

2 *Contra vaſallum eccleſiæ præſcribitur communi tempore ſaluo iure ipſius eccleſiæ.*

3 *In bonis communibus prælato et capitulo an currat præſcriptio vacante ſede.*

1 QVARTO quęro.†Vltra quæſtiones tactas in d.authen.quas actiones. Quid ſi laicus habet rē cōem & indiuiſibilē cū eccleſia puta ſeruitutē vie:an cōtra laicū præſcribatur cōi tpe. Rńdeo ꝙ non: ſed conſeruatur ius ſuū propter eccleſiā datur indiuiſibilitas iuris.arg.tex.no.in l. ſi cōem. in prin.ff.quem ſer.amit.& eſt bona glo.in ſimili in c.j.in gl. fi. de iure patro.lib.vj.vbi ita decidit in terminis Io.And.in nouella. Dicit tū ꝙ vbi poſſet præſcribi cōtra laicū iure eccleſiæ illeſo:ꝙ ſufficeret præſcriptio cōis. Sequitur Panor.in d.c.de quarta.colū.iiij. ver.ſed circa prædicta:& facit ſecundū eū quod notatur in c. volumus.xvj.q.iiij.in c.ad au-
2 dientiam.de pręſcri.†vbi contra vaſallū eccleſię præſcribitur cōi tēpore:ſaluo remanente iure ipſius eccleſię: & dixi ſupra in ſecūda limi. tertię regulę. Ex quo infert Panor. in d.c.ad audiētiā.ꝙ cōtra priuatum habētē rem cōem cū eccleſia romana currit ſolū præſcriptio centenaria. & ante ipſum hæc fuit deciſio.Inno.ibi:& dicit idem Panor. in c.j. de præſcrip.per tex.in d.l.ſi cōmunē
3 ꝙ in bonis cōibus prælato & capitulo non currit pręſcriptio vacante ſede:& ibi pulchre & copioſe ſcribit Fely. col.iij.& iiij.circa text. in d. l. ſi cōem: quē appellat aureū: & per illū ponit multifarias deciſiones peculiares:et vltra Fely.prędictā cōcluſionē firmat ꝑ plura Alexā.cōſ.cxxij.viſo puncto. iiij. col.iiij.volu.vbi ꝑdicta refert.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Clerici an in rebus patrimonialibus*

monialibus gaudeant præſcriptione quadragenaria.

1 *Clerici in rebus pr̄imonialibus nõ gaudẽt priuilegiis eccleſiæ.*

3 *Eccleſia gaudet priuilegiis fiſci.*

4 *Eccleſia æquiparatur minori & pupillo & fiſco.*

5 *Eccleſia poteſt vti & gaudere iure imperii.*

1 QVINTO quęro. † An clerici in rebus patrimonialibus gaudeant præſcriptione quadragenaria. & ſic priuilegio eccleſiæ. dic breuiter ꝙ nõ quia cõtra clericus in patrimonialibus bonis præſcribitur iure cõmuni: nec in his gaudet clericus præſcriptione quadragenaria. glo. eſt not. & repu. ſing. in c. poſſeſsiones. xvj. q. iiij. not. Panor. & Fely. in c. ij. in fin. de præſcrip. & Panor. in c. j. col. iij. de conſue. & plenius in c. ſi diligenti. in vlt. q. de præſcrip. Sali. in d. auth. quas actiones. i fi. commẽ. & do. Philip. Fran. in c. j. col. j. in fi. de pręſcrip. in vj. & Roma. in notabilibus folio. xiiij. col. j. eandẽ concluſionẽ firmat Imo. in repeti. c. fi. co-
2 lum. v. de pręſcrip. † Ex quo infertur qđ clerici pro bonis patrimonialibus non gaudent priuilegio eccleſiæ. De quo vide per Panor. in c. venerabilis col. ij. de iudi. & plene per eũdem: & alios Cano. in c. eccleſia: & ibi latiſsime Felyn. col. iiij. & v. de conſtitu. per Rom. in ſingularibus ſuis. fol. xiiij. colum. j. incip. tu ſcis: vbi minus perfecte loquitur. In quibus locis fit communis concluſio, quod clerici ĩ patrimonialibus non gaudent priuilegijs eccleſiæ: niſi in caſibus a iure expreſsis contra Roma. vbi ſu-
3 pra. † Poſtremo not. ꝙ eccleſia gaudet priuilegijs fiſci: vt per Panor. in c. pen. col. iij. de iudi. Nam bona eccleſiæ dicũtur publica. c. quid ergo. xxiij. q. iiij. & ibi eſt tex. cũ gl. ꝙ eccleſia appellatur reſpublica. & ideo eccleſia et reſpublica a pari procedũt: vt ibi probatur: & in l. fi. C. de ſacroſan. eccle. No. Fely. in c. nonnulli in prin. col. xxj. de reſcrip. dicens ꝙ bona eccleſiæ appellantur eſſe reipublicæ: & ꝙ fauor qui reipublicæ debetur: & maior debetur
4 eccleſię. † Addo ꝙ eccleſia æquiparatur minori & pupillo. glo. not. in l. reſpublica: & ibi not. Bart. & alij. C. ex qui. cau. ma. & text. cum gloſ. in c. auditis. in fi. in verbo minoris. & ibi per Cano. de reſt. in integ. Et ꝙ æquiparetur pupillo: vult glo. no. in l. libertos. in verbo adminiſtrauerint. C. de excu. tut. licet gloſ. in d. c. auditis. dicat qđ eccleſia bene ęquiparatur minori vigintiquinq; annis: ſed nõ pupillo. Sed quod imo ęquiparetur pupillo: volũt glo. iuris ciuilis præallegatæ: & firmant Io. Fab. Ang. Are. & d. Iaſ. in. §. ex maleficijs. colũ. iiij. vbi late de hoc inſtitu. de actio. Item eccleſia ęquiparatur fiſco. Glo. repu. ſing. in l. ſi procurator. §. fina. in verbo. ſoluto. ff. de iur. fiſ. No. Iaſo. vbi
5 ſupra. † Adde fortius quod eccleſia gaudet & poteſt vti ẽt iure imperij. vt vult gloſ. in d.

c.auditis. in verbo iure minoris. Et ſic omnia priuilegia tributa imperio debent extendi ad eccleſiam ſecundum Panor.ibi circa fi.ij. col.verſi.ſecundo nota.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptiones iudiciales an currant contra eccleſiam.*

2 *Termini ſiue præſcriptiones iudiciales contra quos indiſtincte currant.*

3 *Minoris currunt tempora præſcriptionis.*

4 *Minor vel eccleſia an aduerſus lapſum inſtantiæ in integrum reſtituantur.*

1 SExto quæro. † & iſta q. non tãgitur in d.authen.quas actiones,an cõtra eccleſiam currãt præſcriptiones iudiciales, vt decẽ dies dati ad appellandum.authen. hodie.C. de appel. vel inſtantia triennalis, de qua in l.properãdum.in prin. C. de iudi. cũ ibi not.vel tẽpora fatalia appellationis,de quibus in authẽ. ei qui.C.de tẽpo.appel.& in c.ex ratione.de

2 appel. † Concluſiue dico ꝙ termini ſiue præſcriptiones iudiciales indiſtincte currunt cõtra eccleſiam: contra minores, & contra oẽs. Sed minor & eccleſia reſtituũtur in integrũ ad appellandũ & aduerſus iſtas p̃ſcriptiones iudiciales, ſi petatur:excepta tamen inſtantia iudiciales, vt infra dicã.text.eſt quo ad minores. in l. j. & ibi no.Bart. C.ſi ſepi.in integ.reſti.poſtu.& in d.l.properandũ. §.fi.& ibi not. docto. pręcipue Alex.& Iaſ.C.de iudi.& in authen.de appel. & infra quæ tẽpo.§.j.vbi dicitur ꝙ tempus appellationis currit minoribus, & plene not.glo. & docto.in l.fi.C.ſi aduer.rem iudi. Idẽ eſt in eccleſia per caſum.in c.coram.& in c. auditis.de reſti.in integ.& ibi not.Panor.in vj.et vij.no.& in c.fin.col.vlt.in ij.not.eo.tit.& in c.cum inter.de re iudi.dicens ꝙ eccleſia reſtituitur aduerſus præſcriptiones iudiciales, ideſt aduerſus terminos excluſiuos probationis fiendæ ſeu exceptionis proponendæ: licet currant mero iure. Pro qua concluſione eſt bonus tex.in clementi.j.et ibi gl. de reſti.in integr. Nec prædictis obſtat text.in l. fina. C.in quib.cau.in integ.reſti.non eſt

3 neceſ. vbi dicit † ꝙ minori nõ currunt tempora præſcriptionis, quia ille text.loquitur in præſcriptionibus extraiudicialibus,& non habet locum in p̃ſcriptionibus iudicialibus. Ille enim indiſtincte currunt aduerſus oẽs: licet detur reſtitutio minori & eccleſiæ ſecundum Bart. & Panormi.vbi ſupra & glo.& docto.in l.fin.C. ſi aduer.rem iudi. & no. Ange. Alexan.& doct. Iaſ.in d.l.properandum in fin. in ij. notab.

4 † Fallit prædicta concluſio in vno caſu: videlicet reſpectu inſtantię iudicialis, quia minor et eccleſia non reſtituuntur in integrum aduerſus lapſum inſtantię. Sed habent actionem

contra

contra ipſorum adminiſtratores, niſi in ſubſidium, illis exiſtentibus non ſoluendo. text. in d. l. properandum. §. fin. & ibi not. docto. qui text. procedit ēt in eccleſia ſecundum do. Cardi. in clem. j. in x. q. de reſti. in integ. Saly. & Alexan. & do. Iaſ. ibi in ij. not. De qua materia, quomodo tempora currant minoribus, & an in hoc minor & eccleſia a pari procedant, dicam latius in vlti. parte principali proxime ſequen. in j. articu. in xxiij. caſu. Nūquid autem contra eccleſiam vacantem currat præſcriptio, dicam etiam in ſequen. parte. ij. arti. in iiij. caſu. Ex præmiſsis remanet plene diſcuſſa materia authen. quas actiones. C. de ſacroſan. eccl. In qua moder. ibi ſatis ſicco ueſtigio tranſiuerunt reſpectu præſcriptionis eccleſiaſticę: de qua principaliter tractat ille text. intenti magis ad materiam extēſionis, quam ibi tradunt Bartol. & docto. & quia hic melius cadit, ſubijciā alias quęſtiones concernentes iura ſpiritualia & eccleſiaſtica extra materiam d. authen.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ius decimandi aut ipſe decimæ an præſcribi poſſint.*
2 *Libertas non ſoluendi decimas an poſſit præſcribi.*
3 *Conſuetudo dandi maiorē vel minorē partem pro decimis an ualeat ſine approbatione Papę.*
4 *Conſuetudo excuſat a præſtatione decimarum perſonaliū.*
5 *Conſuetudo quòd nulla ſoluatur decima de fructibus terræ an ſit valida.*
6 *Eccleſia laudabiliter non debet requirere decimas vbi ſine ſcandalo nequit exigere.*
7 *Libertas non ſoluendi decimas an poſſit præſcribi contra Laicum de ipſis infeudatum ab eccleſia.*
8 *Cōſuetudo minuens quotam decimarum an ſit valida.*
9 *Conſuetudo teutonicorum ſoluentium certas menſuras pro decimis, ſiue aliquid colligant ſiue nihil an valeat.*
10 *Decima de quibus ſolui debeat de iure communi.*
11 *Lex poſitiua poteſt diſtinguere & modificare legem diuinā ſed non in totum tollere.*
12 *Decimæ p̄diales tēpore ſuo nō petite an poſtea peti poſſint.*
13 *Eccleſia an poſſit præſcribere contra eccleſiam ius decimandi & decimas percipiendi ex prædiis in parochia conſtitutis.*
14 *Laicus an poßit acquirere ius percipiendi decimas per præſcriptionem ita quòd ſibi ſoli ſoluantur.*
15 *Laici non poſſunt præſcribere ſpiritualia.*
16 *Regula quòd ſpacium tanti tēporis cuius initii memo. &c. operatur idem quod priuilegium quo caſu limitatur.*

S 4 Regula

17 Regulæ ꝙ ea q̃ ſunt q̃ſibilia priuilegio poſſunt q̃ri præſcriptione quo caſu non procedat.

18 Laici cōuerſi poſſunt dici religioſi ex quo poſſunt iura ſpiritualia p̄ſcribere: quia non ſunt omnino laici.

19 Laicus non poteſt præſcribere decimas contra eccleſiam: nec ius decimandi acquirere præſcriptione nec conſuetudine.

20 Laicus qui non docet de priuilegio ad hoc vt ſe tueri poſſit præſcriptione aduerſus eccleſiam plura concurrere debent.

21 Laici licite tenent decimas ante conciliū Lateran. in feudum conceſſas.

22 Laicus non poteſt præſcribere ius decimandi in præiudicium eccleſiæ.

1 SEPTIMO igit quæro. † An decime ſeu ius decimandi a præſcribi poſſint. Iſtam q. ſubdiuido in tres. Prima eſt an poſſit ſpacio alicuius temporis acquiri libertas a ſolutione decimarum conſuetudine vel præſcriptione in totum vel in parte, & ſic an ius decimandi tolli vel minui poſſit pręſcriptione vt non ſoluatur decima, vel minus ſoluatur. Secunda quæſtio eſt, an eccleſia poſſit præſcribere decimas ſeu ius percipiendi decimam in parochia alterius. Tertia quęſtio eſt an laicus poſſit acquirere decimas: hoc eſt ius decimandi per præſcriptionem, vt ſibi ſoluatur decima, & non eccleſię cui de iure debetur. Prima quæſtio eſt valde ardua.
2 † an poſſit præſcribi libertas non ſoluē di decimas, quam q. diffuſe examinat Hoſtien. in ſumma de decim. §. & vtrum præſcribi poſſit. ver. ſeptimo quæro. colū. x. cum multis ſeq. & tangitur per Butr. & Imol. in c. ſtatuimus. ad fi. de tranſa. per Panormi. in rub. de deci. & in cap. in aliquī bus. vbi tex. cum gloſ. eo. titu.

Hanc q. late diſputat do. Anto. de But. in cap. parochianos. de decim. per plures col. et examinatur iſta q. in pluribus alijs locis adductis per Felyn. in c. cauſam quæ. in prin. commen. de præſcrip. In quibus locis abunde diſputatur, an decime hodie debeantur eccleſijs iure diuino vel poſitiuo: & concludit Fely. vbi ſupra ꝙ in decimis perſonalibus, quæ non ſunt debite

a De præſcriptione decimarū vide per Butri. in repe. c. peruenit. colum. x. de cenſi. & p Cæpol. in tract. ſer. vr. præd. c. ix. & p Paulū de Caſt. cōſi. 288. alias ccxcj. in qōne quę vertitur. & an procedat pręſcriptio ī ſpiritualibus, vide per Inno. in c. contingit. circa princ. de dolo et contuma. et ibi an ī illis cadat titulus, & per Bertachi. in reperto. in verbo p̄ſcriptio quīto. ỽ. p̄ſcriptio in ſpiritualibus.

debite de iure diuino: ſed introducte de iure poſitiuo, de quibus iu c. non eſt in poteſtate. & c. ex tranſmiſſa. de deci. & late per Hoſtien. in ſum. de deci. §. quot ſint. & §. ſeq. & §. & qualiter, conſuetudo non ſoluendi illas excuſat: dum modo rationabilis. Sed in his quæ ſunt de iure diuino, vt prædiales quas deus ſibi reſeruauit in ſignum vniuerſalis dominij. c. tua nobis, & c. cum non ſit in homine. de decim. & c. reuertimini xvj. q. j. nulla conſuetudo excuſat: nec etiam tolleratia papę, vt per Fely. in d. c. cauſam. circa prin. poſt Pet. de Ancha. cõſil. xcij. Magnificę & illuſtris princeps. j. col. & videtur Fel. in d. c. cauſam. col. j. reprobare opin. illorum qui dicunt ꝙ valet conſuetudo ſuper quota, & non ſuper tota. ſ. vt ſoluatur vigeſima vel trigeſima loco decime, ſed non valet cõſuetudo, ꝙ nihil ſoluatur: & fuit opi. beati Tho. de Aqui. qui dixit decimas non poſſe præſcribi in toto ſed in tanto, & ſic poteſt præſcribi quota, ſed non tota ſecũdum eum, vt refert Bal. in l. cõperit. C. de præſcri. xxx. ann. licet Fely. nõ adducat: quę opi. etiam diſplicet Hoſt. in loco p̃allega. vt ipſe refert. Et vltra Fely. iſtam opi. reprobat gl. in d. c. in aliquibus, quę dicit ꝙ ſi conſuetudo eſt ꝙ detur duodecima pars vel minor talis conſuetudo non ſufficit niſi ſit approbata a Papa.

3 † Fallit ſecundum Felyn. in clericis ſeu in eccleſijs habẽtibus prædia in parochia aliena: quia licet de iure teneantur illi parochie ſoluere decimas excepta dote eccleſiæ. c. vbi gl. repu. ſing. de decim. & c. dilecti. c. ſuggeſtum c. ex parte. c. commiſſum, cũ multis ſimi. de deci. in quibus apparet ꝙ eccleſia & quicunque religioſi tenentur ſoluere decimas alteri eccleſiæ pro p̃dijs: quæ poſsidẽt in eius parochia, niſi ſint exempta vel exempti per priuilegiũ. Tamen poſſunt clerici & religioſi ſeu eccleſię præſcribere libertatem nõ ſoluendi: vt no. gl. fi. in fi. in d. c. in aliquibus. de deci. & in c. quia cõgnouimus. x. q̃. iij. quæ glo. dicũt ꝙ clerici vel eccleſia cõtra clericos, nedum partem prę ſcribere poſſunt ſed etiam totã decimã, & ita ſimpliciter tranſit Fely. in d. c. cauſamq;. col. ſ.

Sed pro veritate plenius diſcutienda huius quotidiani articuli facio tres concluſiones.

4 † Prima concluſio eſt ꝙ cõſuetudo excuſat a pręſtatione decimarum perſonalium: cum non ſint debite de iure diui. vt concludit Fely. in d. c. cauſam. & hoc dummodo cõſuetudo habeat ſua eſſentialia requiſita, de quibus in c. fi. de cõſuetu. licet aliqui teneant ꝙ ẽt perſonales ſint de iure diui. vt per Pan. in d. c. in aliquibus. col. pen. Tamẽ communiter theologi tenẽt oppoſitum, vt apparet ex ibi no. & per But. in d. c. parochianos. Et iſtam concluſionem firmat Archi. in c. quicunq;. el

5 ſ. xvj. q. vij. † Secunda cõcluſio eſt ꝙ non vȝ conſuetudo, ꝙ nulla ſoluatur decima de fructibus ſeu frugibus terræ, & ſic ꝙ non põt pręſcribi tota ſeu in toto quo ad decimas prædiales, ita vt nihil ſoluatur, quia ſunt debitę de iure diuino, quod nõ

poteſt

poteſt in totũ tolli, vt late per But.&Pan.in d.c.in aliquibus col.vlt.& in d.c. parochianos, col.vlt.qui iſtam concluſionem cõprobant per autoritates quatuor doctorum eccleſiæ Gregorij, Ambroſij, Hieronymi, & Auguſtini, quæ habẽtur in c.reuertimini.xvj.q.j.& in c.maiores,& in c.quicũq;. xvj.q.vij. & in cap.apoſtolicis. xvj.q.j.

Eandem cõcluſionem firmat Alex.in conſi.lx. Romana eccleſia.iiij. vol. Et ita procedit quod voluit Bar. in l.cõperit,in prin.commen. per illum tex.C.de præſcri.xxx.an.vbi dicit ꝙ cõtra præſtationem decimarum nõ præſcribitur, quia debet intelligi,uidelicet in totũ vt nihil ſoluatur.Et ideo dixit Gemi.in c.ij.de præben. in vj. ꝙ licet laicus non ſoluerit decimas per centũ annos,ꝙ nihilo minus tenetur ſoluere, quia nõ præſcripſit,refert Barb. conſil. xxxv.ſapienter ſcribitur. col. vij.ij. vol. Iſtam concluſionẽ firmat etiam Fulg.conſi.clxvj. in q.quæ vertitur, colũ.j.circa med. Sed eſt notandum ſecũdũ opi.beati Tho. de Aqui. & aliorum theo.quã refert Arch. in locis proxi.alle. & ſolennis cano.Henri.Boich.in c.peruenit.col.fi.de deci.ꝙ vbi de cõſuetudine decimæ non ſoluuntur,non peccant non ſoluentes, niſi pp obſtinationem animi,ut ſi haberent animum obſtinatũ ad non ſoluendum, etiam ſi eccleſia peteret, vel præciperet, quia tunc tales peccarent mortaliter.Erunt ergo excuſati nõ ſoluentes propter conſuetudinẽ ratione præteritarum decimarum,& futurarum,quouſque petantur. Et dicit Pan. in d.c. i aliquibus circa fi. ꝙ hęc opi. multũ ſibi placet,ne tanta mul-

6 titudo pereat. † Dicit etiam beatus Tho.ij.ij.q.lxxxvij.ꝙ licet eccleſia poſſet requirere decimas,ubi de cõſuetudine nõ ſoluuntur, tamen laudabiliter non requirit, vbi ſine ſcandalo requiri non poſſunt, refert Arch.in d.c.quicunq;.& Alber. de Roſat.in ſuo dictionario, in ver.x.col. vj. Et hæc proce-

7 dũt reſpectu eccleſiæ. †Sed an libertas non ſoluendi decimas poſsit præſcribi contra laicum de ipſis infeudatum ab eccleſia vel habẽtem ex priuilegio,aut conſuetudine ius percipiẽdi decimas,& quanto tempore.vide pulchre per Raph.Cu.conſ.83. quia cauſa decimalis per totum vbi decidit. dubitatiue tamen ꝙ contra laicum libertas non ſoluendi decimas præſcribitur decem vel xx.annis,vt in cæteris ſeruitutibus pręcipue in vſufructu. Vel ſaltem ſine dubio per tantum tempus, cuius initij &c.& ibi cõcludit ꝙ cauſa decimalis poteſt agitari in foro ſeculari, & ꝙ ſubiicitur ſtatutis laicorum,quando deci-

8 ma petitur per laicum. †Tertia concluſio eſt ꝙ videlicet cõſuetudo minuens quotam decimę,& ſic ꝙ poteſt ꝑſcribi quota, ſed non tota, vt ꝙ ſoluatur xx.xxx.vel l.loco decimę,vt decidit beatus Tho. de Aqui. relatus per Cy. & Bald.in d.l. cõperit,C.de præſcri.xxx.an. & hęc concluſio videtur probari per tex.in d.c. in aliquibus, de deci.vbi dicitur ꝙ illæ decimæ neceſſario ſunt ſoluendæ,q̃ debentur ex lege diuina, vel

loci

loci conſuetudine approbata, et licet gl. ibi & Inno. teneant cõtrarium reſpondendo ad illum tex. & dando intellectum vt ꝑ eos. Tamen Pan. ibi col. vlti. verſi. ſed & pro contraria parte: dicit ꝙ iſta pars videtur benignior & equior, ſaltẽ, vt tot homines dãnentur: & dici põt ſecundum Pan. ꝙ cũ Papa expreſſe non reprobet talẽ conſuetudinem locorum, iura canonica quæ dicunt ꝙ decime debẽt ſolui cum integritate. locũ habent in locis vbi ꝓ maiori parte decimæ integre ſoluuntur, & non in alijs.
9 † Ex quo infert Pan. in d. c. in aliquibus, ĩ ver. aliqui fuerunt in opi. ꝙ videlicet cõſuetudo Theutonicorum qui pro decimis ſoluunt certas mẽſuras, ſiue coloni aliquid recolligant, ſiue non, & ratione incertitudinis cũ eccleſia poſſit ſe habere ad damnũ, et lucrũ talis conſuetudo eſt tolleranda & hoc fuit originalis opi. Vicentij in d. c. in aliquibus, ita intelligentis tex. vt refert Panor. qui ſubdit not. bene hanc opi. quam non reperio per aliquem reprobatam. Addo ꝙ iſtam opi. Vinc. ante Pan. referunt & ſequuntur Ioã. And. in d. c. in aliquibus, in fin. com. & d. Ant. de But. Et viget talis conſuetudo in aliquibus locis Pedemontium, in quibus ſolui conſueuit certa mẽſura pro quo libet aratro nomine decimæ, et valet ſecundum prædictã opin. quam omnes approbant. Et ꝙ decima poſſit minui per conſuetudinem, & ꝙ non ſint ſoluẽdæ decimæ, niſi conſuetæ. probare videntur multa iura, maxime tex. in c. commiſſum, in verbo. cum ea integritate ſoluant qua prius. & in c. dilecti, in verbo de quibus conſueuerunt. & in c. cum ſint, in verbo ad conſuetudinem duximus recurrendum, & in d. c. in aliquibus, in fi. ibi ſecundum loci cõſuetudinem approbatam, extra de deci. Per quæ iura Soz. firmat hanc concluſionem pro laicis conſi. cxlv. circa primũ con ſultationis articulũ in fi. ij. col. Ex quibus iuribus maxime ex tex. in d. c. cõmiſſum apparet reſponſio ad iura, quæ dicũt ꝙ decimę debent ſolui cum integritate, quia intelliguntur de conſueta, & quã prius ſoluebantur. Eandem concluſionem ꝙ conſuetudo poſſit minuere decimã, confirmat idem Soz. con ſi. ccxcvij. viſo priuilegio con ceſſo ordini. col. j. & ij. vbi no. concludit in ver. iij. iſta cõcluſio ꝙ quando in loco conſueta eſt ſolui certa menſura non cõ menſuranda ad aliquam quotã fructuũ loco decimæ, & nõ decĩma, per tantum tp̃s, cuius initij &c. videtur pręſumendũ ꝙ ex conſenſu & conuentione inita cũ parochianis talis menſura fuerit ſoluta, ſiue ꝙ ſuper hoc fuerit facta legitima cõpoſitio ad formam. c. ſtatuimus. de trãſac. cum ibi no. quia tantum tẽpus habet vim conſtituti, & priuilegij. l. hoc iure. §. ductus aquę ff. de aqua quoti. & eſti. & c. ſuper quibuſdam. §. pręterea, de verbo. ſigni. cum concord. Et idem dici poteſt vbi ſoluitur xx. vel xxx. loco decimæ per tempus. de quo ſupra vt ex lapſu tanti temporis legitima cõ poſitio pręceſsiſſe præſumatur ad formã d. c. ſtatuimus. Eandẽ

opi.

epi.tenet Pau.de Caſtr.conſil. ccccxxiiij, in cauſa decimali. 10 circa mediũ in antiq. †vbi dicit ꝙ de iure communi decimæ non debet ſolui niſi de his, de quibus.& prout ſolui conſueuit ad hoc allegans Bart. in l.litibus.C.de agri.& cenſi.libr.xj. Eandem etiam firmat Fulg.cõſi.clvj.in quæſtione quæ vertitur.col.j. vltra me. dicens, ꝙ ſicut per priuilegium poteſt minui decima. c.a nobis,de deci. & ibi no.ita etiam per lapſum tanti temporis, cuius initij non extat memoria.quod equiparatur priuilegio.d.cap.ſuper quibuſdam.§.preterea.cum ibi no. bene facit tex.not. in l.imperatores.§.ſi. ff.de pollici. ibi etenim tollerabilia ſunt, quæ vetus conſuetudo approbat. & in l.cum ſatis.verſic. caueant, C. de agri.& cenſi.lib.xj. vbi dicitur quod contra antiquam cõſuetudinem in præſtandis cenſibus nihil debet innouari.

Tandem iſtam partem approbat beatus Pater frater Ange.de Clauaſ.in ſumma ſua, in verbo decima.§. fin. circa fin. concludens ꝙ ſi miniſter eccleſiæ indiget propter ſuſtentationem & petit decimam, ꝙ non excuſantur parochiani propter conſuetudinem contrariam, ſi autem non indiget,tenentur ſoluere, ſecundum ꝙ conſuetudo ſe habet,vel decem,vel viginti aut triginta,aut ſi nihil ſoluitur excuſantur, dummodo conſuetudo ſit præſcripta. Quod vltimum debet intelligi a decimis præteritis, ſed non a futuris,vbi nihil ſoluitur loco decimæ,per ea quæ dixi in j.cõclu.

11 † Confirmatur iſta concluſio tali fundamento, quia dato quod decimæ debeantur de iure diuino, tamen lex poſitiua poteſt diſtinguere,& modificare legem diuinam, licet non in totum tollere,vt volunt glo.& Docto.in l.fina.C.ſi contra ius vel vti.publ. & in terminis eſt caſus in c.a nobis,& ibi no.de decim.vbi per priuilegium poteſt remitti,quota decimę,ergo pariter hoc poterit conſuetudo quæ equiparatur priuilegio, vt late per Alex.conſi.lxxiiij.vi detur quod tota difficultas. ij: col.iiij.volu.vnde ſequitur, ꝙ per conſuetudinẽ legitimæ præſcriptam, & habentem ſua requiſita,de quibus in cap. final. de conſue. poteſt minui decima licet non tolli in totum, & ex quo eſt contra ius requiruntur quadraginta anni.vt plene no. in d.cap.fin.& maxime cõcurrente tanto tempore, cuius initij non eſt memoria, quod habet vim priuilegij,vt modo dixi. Bene faciunt not.per Petrum de Ancha.in c.poſſeſſor, colum.v.de regu.iur.in vj.vbi per plura probat ꝙ lex ciuilis & canonica conſtitutio interpretatur ius naturale quod dicitur ius diuinum.c.ius naturale.j.di. addendo, modificando, diſtinguendo,declarando, extẽdendo,vt ibi late per eum. Ergo idem poteſt conſuetudo,quę dicit lex non ſcripta. l. de quibus.cum concor.ff.de legi.

12 † Sed eſt vnum perpetuo, & ſingulariter notandum pro laicis in hac materia præſcriptionis decimarum, ꝙ ſi decimæ prædiales ſuo tempore,id eſt re collectionis fructuum non fuerint petitę non poſſunt amplius

peti

peti,quia ad ipſas quis non tenetur, niſi ſuo tempore petantur, iſtud fuit ſingulare dictum Archi.in cap.j.de decim.in vj. quod referunt Domini de Rota ſub titul.de decim.deciſ.j.in antiq.incipien.no.quod vbi petuntur decimę.& eſt colum.vj. in impreſsis, & licet Rota ibi non bene videatur firmare,tamen non impugnat opi.Archi. niſi argumentatiue.Ex quo ſingulariter decidit quod ſi petantur decimæ temporis præteriti quis non tenetur ſoluere,niſi eccleſia oſtēdat quod decimæ fuerint petitæ. Et ſic quis non tenetur pro decimis præteritis: niſi a tēpore petitionis, ſiue interpellationis. Et hoc ſingulare dictum refert, & ſequitur Fely.in cap.ſi autem,colū. iiij. ante medium.de reſcript.

Non ob. licet ipſe non dicat quæ habentur in c. reuertimini & in cap.quæſti. xvj. q.j. vbi habetur ꝙ decimæ ſunt inferēdæ in horrea clericorum, quia hic debet intelligi dummodo petantur tempore ſuo, vel quando ſic ſe habet conſuetudo ſecundum Hoſt. in ſum. de decim.§.xvj.circa finem,vbi prę dictam opi.firmare videtur,licet Fely.non alleget. Et hoc dictum intelligo procedere vbi adeſt conſuetudo quod non ſoluantur decimę, niſi petantur et requirantur, alias obſeruanda eſſet conſuetudo loci per iura pręallegata,facit tex.in l.ſi publicanus.§.fin.ff.de publica.

Quando autem de conſuetudine non conſtaret haberet locum prędicta deciſio. & ex his remanet expedita prima quæſtio an decimæ poſſint præſcri-

bi extinctiue in totū vel in pte.

23 †Secūda qō eſt an eccleſia poſſit pſcribere contra eccleſiam ius decimandi & decimas percipiēdi ex prædijs in parochia alterius conſtitutis. In qua q. concludo ꝙ ſic concurrentibus requiſitis, vt per Hoſt. in ſum. de deci.§.& vtrum præſcribi poſsīt,vbi ponit an eo caſu exigatur titu. & eſt caſus in c. j.de præſcri.in vj.& ibi not. glo.& doc.quod vna eccleſia pręſcribit ius percipiendi decimas cōtra alteram & in aliena parochia ſpacio.xl.anno.cum ti.& bona fide. & idem probatur in c.apoſtolicæ,& in c.cum cōtingat.vbi no.Pan.in ij.no.& rōnē aſsignat de deci.uel p tm̄ tpſ cuius initij memoria nō extat, qa ius cōe reſiſtit vt dicit tex.ī d.c. j.& in c. ad decima.de reſt.ſpo.li. vj. & no. d. Car. cōſ.88.cōſultus ego Frā. circa pri.

Addo Sp.in ti.de pſc.col.ij. ver.itē lȝ laicus in iiij. par. vbi dicit, ꝙ quis laicus nō poſſit pſcribere decimam, quia nō pōt poſsidere,tn̄ eccleſia bn̄ pſcribit cō tra eccleſiā, ſi hȝ ti. & bonam fidē.

24 †Tertia q.ē,an laic' poſsit acqrere ius pcipiendi decimas p pſcriptionē ita ꝙ ſoluātur ſibi et nō eccl'iæ.tex. ī c.cām q̄.de pſc.[a] decidit, ꝙ laicus non

a Adde Rapha.cu.cōſi.64. titi' & ſempronı', vbi loqtur de decima ēpta p laicū a laico naſal lo eccleſię ſine cōſenſu epi an pſcribat cō tra eccleſiā, & concludit ꝙ non pp malā fidē, & nullitatē titu. & ex quo poſſeſſio decimarum nō cadit in laicum.

non poteſt præſcribere deci⸗mas:cũ illas poſsidere non poſ⸗ſit tãquam ius ſpirituale. cuius laici ſunt incapaces. c. meſſana & c.fac.ſan.de ele.& dicit. Pa nor.in v.c.cauſam.in j.no.per illum tex.ꝙ nulla tẽporis prę⸗ſcriptio iuuat laicũ in iſtis ſpi⸗ritualibus ponderando illam literam:quæ non reſtringit ſe ad præſcriptionem certi tem⸗poris ſed dicit indiſtincte. non obſtante temporis præſcriptio⸗ne.& illum tex.inducit ad pro bãdum not.dictũ Io. Mo.& Io. An.in c.ij. de præben. lib. vj.

15 vbi dicunt† ꝙ laici non poſ⸗ſunt præſcribere ſpiritualia:ẽt per tantum tempus de cuius ini tio memoria non extat. & eſt ratio: quia cum illa poſsidere non poſsint: vt ibi: ergo nullo temporis curſu poſſunt præſcri bere.quia ſine poſſeſsione non procedit præſcriptio:vt in c.ſi ne poſſeſsione. de regu. iur. in vj.quod dictum refert etiam & ſequitur idem Panor. in pluri⸗bus alijs locis ibi relatis per Fely.col.j.ver. ſigna theoricã. & ſequuntur communiter doc. quos refert Felyn. Vltra quẽ addo Pan.in c.ſi.col. viij. ver. quinto requiritur. de conſue. vbi hoc ſingulare dictum Ioã. Mo.& Ioã. An.bene explicat dicens quod ſicut ex præſcri⸗ptione laicus non poteſt acqui⸗rere ius ſpirituale. ita nec ex conſuetudine: etiam per tantũ tempus cuius initij &c. Hinc dicit do.Card.relatus per Fel. in d.c.cauſam.conſi.lxxxviij. capitulum ciuitatenſe. quod li⸗cet eccleſia præſcribat alienas decimas cum titu. vel ſolo tem pore, cuius initium &c. cap.ſi.

de præſcript. in v. non tamen laicus, quia illud tempus non poteſt eum facere capacem,& per hoc ſingulare dictum limi⸗

16 tantur duæ regulæ. †Primo limitatur regula quæ habet ꝙ ſpacium tanti temporis cuius initij &c. operatur idem quod priuilegium. c. ſuper quibuſdã §.præterea.de verbo.ſignific. & late dixi ſupra in iij. parte principa.col.xxviij. cum dua. ſequen.quia fallit quando præ⸗ſcribens eſt incapax, & ita li⸗mitat Fely.in d.c.cauſam. col. j.& iſtud vltra Panormi.& Fe lyn. fuit de mente Hoſtien. in ſumma de deci.§.& vtrum.ver ſic.tertio quæritur. colũ.ix.in prin.vbi tradit intel.ad tex.in d.c. ſuper quibuſdam.§.præte⸗rea. Et ante Felyn.ſic decla⸗rat Barb. conſi.xxxv. ſapien⸗ter ſcribitur col. vij.in prin.in ij.parte dicens ꝙ illud quod eſt quæſibile priuilegio: eſt quęſi⸗bile tempore cuius initij &c. data capacitate poſsidentis. vt probatur in d. c. ſuper quibuſ⸗dam.§.præterea. alias ſi poſsi⸗dens non eſſet capax licet per mille milia dierum poſſediſſet non præſcriberet:nec acquire⸗ret ius in ea re cuius eſt inca⸗pax.vt probatur in d.c.cauſam quæ.& ibi circa me.illius.vij. col. ponit intellectum & reſtri ctionem ad illud ſingulare di⸗ctum Io.Mo.& Io.And.in d.c.

17 ij.de præben.in vj. †Secũdo limitatur alia regula quæ ha⸗bet. quod ea quæ ſunt quæſibi⸗lia priuilegio poſſunt quæri præſcriptione cap. duo ſimul. de offic. ordin. quia non pro⸗cedit in his quæ de iure poſsi⸗deri non poſſunt. nam data in⸗

capacitate

capacitate poſsidentis pōt operari priuilegiū principis, & nō, præſcriptio. Primum probatur ex no. in c. quanuis ſit graue. & in c. prohibemus, de dec.

Secundum probatur in d. c. cauſam. & ibi latius declarat Pan. & aſsignat rationē diuerſitatis, & declarat Barb. conſi. præalle. xxxv. de qua regula. an quęſibile priuilegio ſit q̄ſibile præſcriptione, & qualiter procedat. vide plene per Fely. in c. accedentes. col. iiij. cū ſeq. de pręſcri. & ſpecialiter in iij. fallen. vbi ponit quādo lex expreſſe reſiſtit pręſcriptioni. an tunc procedat illa cuius initij non extat memoria. Ex p̄dictis colligitur concluſio ſeu regula generalis quod laicus non poteſt pręſcribere iura ſpiritualia, quia illa poſsidere nō poteſt, ergo nec præſcribere, vt in c. ſine poſſeſsione &c.

Ampliat Pan. in d. c. cauſam iſtam concluſionem procedere etiam in nō mere ſpiritualibus vt in iure patronatus, de quo di

18 cetur in ij. q. ſeq. †Poſtea limitat prædicta procedere, in puris laicis conuerſi autem laici ſecundum eum, licet non debeant tractare cum clericis ſpiritualia, tamen poſſunt iura ſpiritualia pręſcribere, quia non ſunt omnino laici, ſed poſsūt dici religioſi. Ad hoc allegat tex. not. cum glo. in c. ex eo. de elec. li. vj. & no. per Inno. in c. ij. de inſti. Addo bonum tex. cum gl. in c. non dubiū. de ſen. excom. vbi gl. concludit quod conuerſi cuiuſlibet eccleſiæ, ſiue regularis ſiue ſecularis dicuntur perſonæ eccleſiaſticę.

Contrarium voluit Baſi. in authen. ingreſsi. col. j. ver. expeditus de contrarijs. C. de ſac. ſan. ecc. dicens ꝙ conuerſus eccleſię ſecularis, quanq̄ dediſſet ſe & ſua nō efficitur religioſus & pro hoc dicit eſſe tex. cū gl. in c. vt lex continentię. xxvij. q. x. ſed illa glo. vult potius cō tra, imo quando conuerſus renunciat proprijs tranſeundo ad eccleſiam ſecularem, dedicando ſe & ſua. Ideo pro cō cordia dic, vt per Pan. in d. c. non dubium. circa ſi. referentē d. Hoſti. & per Felyn. poſt Panor. in cap. in præſentia. col. ij. ver. in text. ibi obtulit ſe &c. de probat. qui ponit de multis generibus conuerſorum & oblatorum, & quæ ſit differentia inter conuerſos & oblatos.

19 † Stat ergo firma concluſio per prædicta quod laicus non poteſt præſcribere decimas cō tra eccleſiam, nec ius decimandi acquirere pręſcriptione, vel conſuetudine, ita vt ſibi ſoluantur, & non eccleſiæ, etiam ſpacio tanti temporis, cuius initij memoria non extat. licet ſibi poſsint ex priuilegio apoſtolico competere, ſi ei vel maioribus ſuis conceſſæ fuerint per ſedem apoſtolicam vel ſi fuerint laico per eccleſiam in feudum conceſſæ ante concilium Lateranenſe. cap. prohibemus, & c. quamuis ſit graue. de deci. & c. cum apoſtolicæ de his quæ ſi. a præl. & ſic poſſunt quæri priuilegio, & nō pręſcriptione. vt prædixi. Limita iſtam concluſionem duobus modis. Primo niſi cum poſſeſſione tanti temporis concurrat forma priuilegij, ꝙ laico fuerint conceſſæ decimę, vel ꝙ de

ipſis

Ipſis fuerit infeudatus ante con
cilium, quia tunc præſumitur
pro priuilegio, nec tamen ſuffi-
ceret probare tempus, niſi etiã
probaretur de fama priuilegij,
ſecundum Butr. Car. & Imo. in
d.c. cum apoſtolica, de his quæ
fi. a præla. refert Felyn. in d.c.
cauſam. col. j. ver. limita dupli
citer. Sed aduerte quod ad hoc
vt laicus qui non docet de pri-
uilegio habito ante concilium
Lateranenſe poſsit retinere de
cimas & ſe tueri præſcriptio-
ne aduerſus eccleſiam illas vẽ-
dicantẽ debent concurrere duo
ſecundum Panor. in d. cap. cum
apoſtolica referẽtem quod iſta
20 fuit opin. Ioan. And. † Pri-
mo enim requiritur quod ipſe
laicus poſſederit decimas tan-
to tempore cuius initij &c. tan-
quam vaſallus eccleſię, & ſic
oportet quod doceat de aliqui-
bus inueſtituris obtentis ab ec
cleſia ſiue epiſcopo, & ſe vel
maiores ſuos fuiſſe aliquando
inueſtitos vti vaſallos eccleſię
de ipſis decimis, licet poſt con-
cilium, & hoc ſufficit, quamuis
non doceatur de prima inueſti-
tura obtẽta ante concilium, quia
tunc non eſſet aliquod dubium.
Secũdo requiritur ꝙ probetur
fama ꝙ eas habuerit ante con-
cilium, & cũ hac opi. vt refert
Panor. tranſeunt vt plurimum
doct. & dicit ꝙ iſta opin. eſt ſa-
tis equa, quia alias propter dif-
ficultatem probandi laicus ſę-
pe priuaretur iure ſuo ſubdit
Panor. eſſe bene notandum ꝙ
ſimplex detentio etiam per tẽ-
pus: de cuius initio non extitit
memoria, non habet vim tituli
quo ad laicos, vt late per Ioan.
And. in c. ij. de preben. in vj. &
retuli ſupra, & quia articulus
eſt valde vtilis & quęſtio ar-
dua, quæ plerunque contingit
de facto in dominis terrarum
& alijs laicis qui in pleriſq; lo
cis conſueuerunt percipere de-
cimas ab antiquo ſeu partẽ de-
cimarum, & ſuper quibus ec-
cleſia perſepe ipſis mouet con-
trouerſiam, intendo circa hunc
articulum latius inſiſtere. Nã
videtur magna difficultas, &
ferme impoſsibile probare ꝙ
laicus fuerit inueſtitus & poſſe
derit per tantum tempus cuius
initij &c. Item & de communi
opi. & fama ꝙ laicus habuerit
decimas ante concilium quæ duo
copulatiue requiruntur, ſecun-
dum Panor. & Felyn. ſed quia
Fely. infideliter & imperfecte
refert opi. illas, referam diſtin-
cte in hoc arduo & difficili ar-
ticulo: & prout re vera ſe ha-
bent. Vnde reperio in pri-
mis, ꝙ Ioan. An. in d.c. cũ apo
ſtolica. colũ. vlti. refert Hoſt. in
21 hæc verba † quærit Hoſti. quia
hic dicitur ꝙ laici decimas cõ
ceſſas ante concilium Latera-
nenſe in feudum licite ꝯtenent,
ſecus ſi poſt ꝙ concilium, vt re
fert Ioan. An. fuit celebratum
annis domini Mclxxxix. ab
Alexandro tertio qui fuit Se-
nenſis, quo tempore referente
cronica Martiniana Mediola
nenſes Cremanenſes & Placẽ-
tini contra Papiam conſtruxe-
runt Alexandriam, quam ab
ipſo Alexandro Papa ſic voca
runt quid ſi laicus eſt in quaſi
poſſeſsione feudi decimarũ ali
cuius eccleſiæ, quia ſunt in eius
parochia, & ſic eccleſia habet
intentionem fundatam de iure
communi, c. ad decimas. de re-
ſtitu.

ſtitu. ſpo. in vj. eccleſia vult vẽdicare iſtas decimas. & dicit conceſsionem factam eſſe poſt concilium laicus ante: quis habeat probare: ſi nõ apparet. an prius vel poſt habuerit illas in feudum: tamen non eſt memoria ꝙ alius poſſedeſit: vel perceperit: an probabit eccleſia ꝙ poſt: an laicus ꝙ ante. Io. An. primo arguit pro laico ſeu pro vaſallo ꝙ pro eo præſumatur ratione tanti tpis quod habet vim priuilegij. d. cap. ſuper quibuſdam. §. præterea. Secundo quia non eſt veriſimile ꝙ tantũ ſtetiſſet eccleſia ad petendum. arg. c. ſi quis. de reb. eccle. non alie. poſtea refert opin. Hoſti. præciſe determinantis contra laicum quod eſt cogẽdus ad decimam reddendam eccleſię: niſi probet tale ius ante conciliũ fuiſſe conceſſum: vel poſt autoritatem Papæ quinque rationibus: potiſsime quia eccleſia habet intentionem ſuam fundatã de iure communi. Itẽ quia talis poſſeſsio non cadit in laicum. d. c. cauſam. tandem Io. And. cõcludendo ſic dicit. ſatis videtur contrarium tenendum per prædictam decretalem primam. de præſcrip. in vj. per quã reſpondetur ad primã rationẽ: ad alias aũt dic ꝙ ille procederent: vbi non poſſediſſet vt vaſallus: & hoc intelligo qñ cõis opi. in tali præſcriptione tanti tẽporis: cuius initij &c. probari neceſſe eſt: vt not. in d. cap. j. in fin. hæc ſunt verba formalia Io. An. in nouel. in d. c. cũ apoſtolica. quę ſi bene põderentur nõ vult Io. An. ꝙ ſit neceſſariũ ꝓbari de fama ꝙ laicus habuerit decimas ante cõciliũ: nec de hoc dicit verbũ. Sed ſatis eſt ꝙ cõis opi. probetur ſuper antiquitate feudi. & ſic ꝙ illas decimas ab antiquo tenuit per tm̃ tẽpus cuius initij &c. iuncto tpe maiorum: tanꝙ vaſallus eccleſię. & hoc clarius ibi vult do. Ant. de Bu. col pe. circa prin. declarando verba. Io. And. dicẽs videte ſi laicus põt ꝓbare poſſeſsionẽ tanti tpis cuius initij memoria nõ extitit: ꝓbando iſtam quaſi poſſeſsionẽ ſic antiquã & allegãdo titulũ ante cõcilium. dicit Io. And. ꝙ releuabitur ab onere probandi & præſumitur titulus & iuſtus. arg. de præſcri. c. j. in vj. vbi caſus ſecundum eũ. & ſic cõtrariũ procedit. vbi poſſeſsio eſt recens: vel licet ſit antiqua non tñ in tm̃ ꝙ nõ extet memoria initij: ſecus vbi nõ extaret memoria maxime acclamante fama: facit quod vidiſtis de inſti. c. cum veniſſent. & hoc habetis tenere hæc ſunt verba. do. Ant. in d. c. cũ apoſtolica. Ioan. de Imo. ibi in vij. q. refert primo opi. Hoſtien. & poſtmodum Ioã. An. & Ant. de But. qui volunt. vt ipſe refert ꝙ ſi laicus poteſt probare poſſeſsionem tanti temporis cuius initij memoria non extitit ꝙ ſemper decimas tenuerit in feudum tanto tẽpore ei ꝙ non eſt memoria in contrariũ: quodq; cõis opi. ſeu fama ẽt ſic eſt ſecũdum no. per glo. in c. j. de præſcrip. in vj. tunc debebit obtinere per not. in d. c. j. & in c. ſuper quibuſdam. de verbo. ſig. & aduette, dicit Imo. quia põt intelligi dictum Ioã. And. in quantũ dixit ꝓbari debere opin. cõem ſeu famã ꝙ intellexerit de cõi opinione & fama ꝙ ſemper te-

nuerit in feudũ pôt ẽt intelligi ꝙ intellexerit: de cõi opinione ſeu fama ꝙ habuit ante cõciliũ. Et ſic intelligẽdo: iſtud forte non de facili probabit. Ideo do. Ant. de But. vr̃ dicere: vt refert Imol. licet eius lectura ſit corrupta ꝙ ſufficit ꝙ probat præſcriptionem tp̃is cuius initij &c. & alleget titulum ſibi fuiſſe conceſſum ante cõciliũ lateranenſe. Nã tunc præſumeret̃ poſſeſſionẽ tãti tp̃is facit quod notatur in c. peruenit. de cenſ. & in l. cũ de in rem verſo. ff. de vſur. Et iſtam opinio. tenet etiã ibi do. Flori. quem refert Imo. qui ſubdit de cautela tñ vr̃ eſſe ꝙ eccleſia vendicet decimam tanꝗ̃ ad ſe ſpectantẽ cum ſit in ſua parochia: nec dicat illam conceſſã ꝙ laico poſt conciliũ: ne videat̃ ſe aſtringere ad hoc probandum cũ ſit in ſua parochia quia laicus ſuccũbet: niſi probet illam conceſſam autoritate Papę: vel niſi probet illam conceſſam ante cõcilium Lateranenſe: vel niſi probet p̃ſcriptionẽ tanti tẽporis cuius initij memoria nõ extat & alleget fuiſſe cõceſſam ante cõcilium. Nec ob. prædictis ſecũdum Imol. ſi dicatur ꝙ laicus nõ poſſit præſcribere decimas per tantũ tẽpus: cuius initij &c. cũ illarum ſit incapax. vt prædictũ eſt: quia rñderi pôt ſecundũ do. Flori. ꝙ hoc caſu laicus non tenebit decimas ex vi præſcriptionis: ſed ex vi præſumptionis: quia pręſumitur adeptus tempore permiſſo. ſ. ante cõciliũ: ex quo tãto tpe poſſedit. Et ꝓ hoc facit: qa nõ eſt veriſimile: ꝙ tãto tpe fuiſſet p̃miſſus in poſſeſſione ſi ius nõ habuiſſet. facit quod not. Ioan. Andr. poſt Innocen. & Hoſtien. in ca. illud. de præſcri. Et per prædicta patet reſponſio ad rationes Hoſt. q̃a ꝓcederẽt vbi poſſeſſio eſſet recẽs. Non antiqua: vel licet antiqua nõ tñ tãti tp̃is. cuius initij memoria nõ extaret. Secus vbi non extat memoria: qa illa tuet̃ poſſeſſorẽ. licet ius cõe ſit cõtra eũ d. c. j. de p̃ſcri. in vj. ita dicit Imo. ĩ d. c. cũ apoſtolica. Et ſic concludũt But. & Imo. ꝙ ſufficit ꝓbare de poſſeſſione tãti temporis cuius initij &c. & allegaret ti. fuiſſe cõceſſum ante cõciliũ: q̃a præſumit̃: nec erit neceſſe ſcd̃m eos ꝓbare de aliquã fama priuilegij: vel ꝙ laicus poſſedit decimas tanꝗ̃ vaſallus eccleſię: q̃a volunt ipſi ꝙ ſufficiat tñ tẽpus cuius initij &c. cũ allegatione tit. ante cõciliũ. Eandẽ cõcluſionẽ firmat Albe. de roſ. in ſuo dictionario. ĩ verbo decimoſexto circa fi. ver. qd ſi neſcit̃. vbi dicit hęc verba. Quid ſi neſcit̃ de decima quã tenet laicus. an ſit de antiquis datis ante cõciliũ lateranẽſe vel poſt: dic ꝙ ſi a tpe quo non extat memoria laicus quiete & pacifice tenuit eas recognoſcens eccleſiã ſicut decet pręſumitur de antiquis: licet Hoſti. teneat contrariũ. xij. diſt. c. illa. & hanc partẽ ꝙ laicus q̃ poſſedit decimas per tp̃s cuius initij &c. pręſumat̃ de ipſis inueſtitus ante cõcilium vel eas habere ex priuilegio. firmat Rapha. Cu. conſ. lxxxiij. quia cauſa decimalis circa fi. & latius Alex. cõſ. vj. viſo themate & dubijs circa fin. j. vol. qui refert ꝙ Ioã. An. Anto. de But. & communiter alij in d.

c. cum apoſtolica. volunt in terminis illius decretalis dicentis quod laici decimas conceſſas ante concilium lateranenſe licite tenent. Sed non cõceſſas poſt: ꝙ ſi laicus eſt in quaſi poſſeſsione feudi decimalis alicuius eccleſiæ: & eccleſia vendicat illas decimas tãquam poſitas in ſua parochia: iuxta no. in c. ad decimas. de reſti. ſpo. in vj. & dicit conceſsionem in feudum eſſe factam laico poſt concilium lateranenſe: laicus vero dicit ꝙ conceſsio fuit facta ante: quod ſi laicus poteſt probare poſſeſsionẽ tanti temporis cuius initij memoria non extat obtinebit: ac ſi appareret conceſsionem fuiſſe factam ante cõciliũ: prout ipſe laicus allegat. ita dicit Alex. vbi ſupra & pro eadem parte in fauorem laici conſuluit latiſsime do. Andræ. Barb. conſi. xxxv. ſapienter ſcribitur Paralipomenon per totum ij. volu. vbi. col. ij. refert ꝙ communis opi. doc. in d. c. cũ apoſtolica. eſt ꝙ ſi laicus probat ſe tenere & poſsidere ius percipiendi decimas: aut redditus exiſtẽtes in parochia eccleſiæ per tempus tam vetuſtũ ꝙ initij memoria non extat: & allegat ꝙ ante concilium lateranenſe fuerunt ſibi conceſſe: ſtatur ſuę allegationi & aſſertioni. fortius concludit ibi. colum. vij. & ix. ꝙ præſumetur: nedum titulus & conceſsio: ſed etiam præſcriptio ante concilium. & ſic tempore habili: probata antiqua poſſeſsione: de cuius initio non extat memoria: videtur ergo communis opin. quod ſufficit ſi laicus probet tenuiſſe & percepiſſe decimas per tantum tempus cuius initij memoria non extat: cum allegatione titu. ante concilium: præſertim quando tales decimas recognoſcit in feudum ab eccleſia. & in hac opi. reſideo: quicquid dicat Fely. in d. c. cauſam quę. col. j. qui ĩ hoc articulo refert doc. in d. c. cũ apoſtolica. vt ſupra patet. & ideo non erit neceſſe probare de aliqua fama priuilegij ante cõciliũ cõceſsit: cuius ꝓbatio eſſet valde difficilis & quaſi impoſsibilis. & iſtam partem ſequitur ſolennis doc. do. Iac. de San. Geor. in trac. feu. in verbo cum mero & mixto imperio. in ſi. allegãs ſimpliciter not. per Ioã. An. & docto. in d. c. cum apoſtolica.

21 †Secũdo limita prędictã concluſionẽ: vt procedat reſpectu eccleſiæ: in cuius præiudicium laicus non poteſt præſcribere ius decimandi. Sed non reſpectu priuati. vnde ſi ſint tales decimæ quas laicus iuſte poſsidet: vt quia de ipſis fuit inueſtitus ante concilium: alius laicus poteſt eas præſcribere contra ipſum tempore communi: ex quo de illis paciſci poteſt ſecundum domi. Cardi. conſi. cxlvj. notum ſit vniuerſis. Felyn. in d. cap. cauſam. colum. j. circa ſi. & ij. ver. limita ſecũdo vbi dicit ſe alibi hoc nõ legiſſe. Addo vltra Fely. ita conſuluiſſe Cuma. conſi. lxxxiij. quia cauſa decimalis circa fin. vbi firmat iſtam concluſionem ſub dubio forte ꝙ ſufficiunt. x. vel xx. anni ad præſcribendũ decimam contra laicum: vel vt cenſeatur remiſſa decima. Sed vbi concurreret tantum tẽpus: cuius initij & cæt. dicit

nullũ eſſe dubiũ licet contrariũ faciat quod cõſuluit idẽ Cuma. cõſ.xliiij. Titius & Sẽptonius.

SVMMARIVM.

1 Ius eligendi quanto tempore præſcribatur.
2 Conſuetudo tribuit ius eligẽdi.
3 Titulus an requiratur in præſcriptione iuris eligendi.
4 In præſcriptione iuris eligendi quid & quantum tempus et quo pacto requiratur.
5 Præſcribere volenſi totum ius eligendi excluſo penitus collegio cui cõpetit de iure cõi quæ & quantũ tempus requiratur.
6 Ius eligẽdi cõpetens alicui de iure ſpeciali præſcribitur cõi tempore & abſque titulo.
7 Vbi nõ agiť de pſcribẽdo toto iure eligendi excluſis his quibus in totũ ſpectat electio tunc præſcribitur communi tempore & abſque titulo.
8 Ius eligendi in certa eccleſia præſcribens dicitur etiam præſcripſiſſe ius poſtulandi.
9 Habẽti ius eligendi non currit præſcriptio vbi eccleſia non vacauit infra xl.an.
10 Libertas contra prætendentes habere ius intereſſendi in electione & participandi in ea quanto tempore præſcribatur.

1 OCTAVO quæro. †Quanto tẽpore pręſcribatur ius eligendi Inno.& Ioã. An.in c. de quarta. colũ.j. circa me. de præſcri. concludunt ꝙ ius eligendi pręſcribitur xl.an. quia dr̃ habere cauſam quaſi continuã. ad quod facit bonus text. iuncta gl.in c. cũ de beneficio. de præben.lib.vj. Eandẽ opi. tenuerũt Io.An.d. Ant. Imo.& cõiter Cano.in c.cũ eccleſia ſutrina ſuper gloſ. in verbo tpis: alias pp breuitatẽ de cauſa poſ. & propri.& probatur. in c. cu. vbi glo. & doct.de ele. vbi hr̃
2 †ꝙ cõſuetudo tribuit ius eligẽdi.& firmat Bal.in l.ij. col. ij. ver.quæro ergo ſi volo pręſcribere ius eligẽdi.C.de ſerui. & aqua.vbi dicit:ꝙ ius eligendi. & oĩa iura ſpiritualia vel annexa ſpiritualibus præſcribuntur ſpacio.xl.anno. nõ attenta cauſa cõtinua vel diſcontinua: per c. de quarta. de præſcri. & per no.per Inno.in c.conſultationibus.de iurepatro.et ſequitur do.Io.Bertachi.in ſuo tracta.de epõ.in iij.parte.j.lib. in vj.q.qui allegat idẽ tenere Flori.in l.ſeruitutes.ff.de ſeruitu.ti.generali. Quã concluſionẽ limitat ipſe ꝓcedere: ſi electiones per dictũ tp̃s factæ fuerint cõfirmatæ per ſuperiorẽ omnes vel ſaltem vnica tm̃:quia ſola electio ſine confirmatione non acquirit electoribus ius eligendi ſeu poſſeſsionẽ dicti iuris:ſed ſaltẽ vnica cõfirmatio requiritur in cõtradictorio iudicio ſecũdum Inno.in c. cũ veniſſent. de reſti.in integ.et Bal.in margarita. in verbo electio. ver.j.

Idem etiam tenet Bal.in.§.ſi vaſallus.in tit.quid ſit inueſti.in vſi.feu. vbi dicit vnicã electionem confirmatam acquire

te quaſi

re quaſi poſſeſsionem iuris eligendi: aut duas vel tres non eſſe cõfirmatas:vt ibi latius per Bal.ſed idem Bal.in d.l.ij. circa.viij.col.C.de ſer.& aqua.tenet non requiri confirmationẽ: ſed ſufficere:ꝙ canonici habeãt eũ pro electo:vel paſsi ſint eligi ſecundũ Inno.in c.in literis. de reſtitu. ſpo. Et ꝙ ſufficiat vnicus actus:vt dicatur quęſita quaſi poſſeſsio iuris eligẽdi tenet glo.in d.c.cum eccleſia. ſuper verbo trium : & ſequuntur ibi cõiter cano. præſertim Panor.circa fi.v.col.verſi.quæro iſti clerici,poſt Io.An.& alios qui dicunt ꝙ ſufficit vnicus & vltimus actus ad acquirendam quaſi poſſeſsionẽ huius iuris ꝑ c.ex literis.& c.conſultationibus.de iure patro. & dicit Io. An. ꝙ hoc eſt expreſſum in d. c.cum de beneficio.de pręben. lib.vj.nec dicunt aliter præfati doct.ꝙ requiratur confirma-
3 tio electionis. †Sed dubium eſt non leue:an requiratur titulus in præſcriptione iuris eligendi.quod late examinãt omnes ca. in d.c.cũ eccleſia ſutrina.maxime Panor.col. antep. & pe.referens varias opi.præſertim opi.Ant.de Bu.concludentis ꝙ ſi agitur de præſcribẽdo:vt quis interſit electioni cũ alijs:ad quos ſpectat ius eligendi:nõ requiritur tit.quia tũc dr̃ agi de leui præiudicio. Sed ſi ageretur de præſcribendo totũ ius eligendi contra ius commune : non procedit præſcriptio
4 abſque titu.† quia tunc dicitur agi de graui pręiudicio ſecundum do.Anto.qui hoc modo reſpondet ad cap.j.de pręſcrip.in vj.cuius opi.impugnat Panor. in d.c.cum eccleſia.col. antepen.circa me.& ſolutionem datã.ad d.c. j. reprobando illam differentiam:an agatur de modico vel magno pręiudicio:qa tit.requiritur: vbi ius commune vel præſumptio iuris eſt in contrarium:vt tollatur pręſumptio malę fidei.d.c.j.quę quidẽ ratio indiſtincte procedit ſiue in re magna ſiue parua. argu. c.de appellationibus. extra de appel.Et ex quo tex.in d. c.j. loquitur indiſtincte.Et ideo dicit Panor. eſſe tenendam ſolutionem per eũ datam ſupra in ver.iiij.ſolutio. vbi concludit ꝙ in pręſcriptione iuris eligendi requiritur tit.cum curſu xl. anno.vel tantum tempus cuius initij &c.Ex quo iſta pręſcriptio eſt contra ius.& ita intelligit illum tex.dum dicit ꝙ ibi non fuerat peruentum ad pręſcriptionem legitimã propter temporis breuitatem: quod ibi non cucurrerat tantum tẽpus : nec ſuberat titulus & ideo ibi non dicebatur pręſcriptio legitima:ex quo non habebat qualitates a iure requiſitas. Et dicit ꝙ hæc eſt vera ſolutio & ſine ſcrupulo:& tenẽdo eam ceſſabunt multa: quæ ibi ſcribuntur per doc. ſecundum eum:ſed Pan.male recitat verba domi. Ant.quia ipſe nõ tenet ſolutionẽ ſupra relatam ꝙ in d.cap.j. ageretur de magno præiudicio. Quinimo illam impugnat vt ibi refert Imo.col. fi. qui tñ illam ſuſtinet:vt latius per eũ. Addo ꝙ hanc quæſtionem latius examinat.do. Anto. in repe.c.peruenit.col.xiij.& xiiij. de cenſi.vbi multum ſe inuoluit. & tandem concludit ꝙ ſi

agatur de præſcribendo toto iure eligendi excluſo penitus collegio, ad quod ſpectat electio, de iure communi, non poteſt præſcribi abſq; titulo vel niſi tanto tẽpore cuius initij &c. quia tunc ius cõe fortiter reſiſtit, & non eſt hoc leuis p̃iudicij. Si vero agatur de præſcribendo ius eligendi ab alio de iure ſpeciali vel cõſuetudine quæſitum: putat do. Anto. ꝙ præſcribi poſſit communi tempore abſq; ti. quia ex toto non reſiſtit ius, & quia non reputatur grauis præiudicij abdicare, quod cõpetit iure ſpeciali. Et in hoc tertio mẽbro quãuis multum ſe inuoluat, videtur tamen concludere ꝙ ſufficiat præſcriptio cõis temporis, quia hoc non eſt in totũ cõtra ius, ꝙ alius participet in electione: ex quo non reijcitur collegium ſiue capitulũ cui ſpectat electio. c. cum vintonięſis. de elec. tunc enim patientia iuſtificat poſſeſsionem, vt ibi latius ꝑ eum, & iſta fuit per prius opi. Io. And. in d. c. cum eccleſia, quam etiam ibi ſequuntur do. Anto. & Imo. col. fi. quæ vr̃ magis cõis & tenenda quicquid dicat Panor. & vt clara habeatur doctrina ex p̃dictis:
5 facio tres concluſiones. † Prima concluſio eſt ꝙ ſi agatur de præſcribendo toto iure eligendi excluſo penitus collegio cui competit de iure communi, tale ius non præſcribitur abſq; tit. cõcurrente ſpacio xl. anno. vel niſi per tantum tempus: cuius initij &c. & ſic tunc requiritur titulus & tempus xl. anno. vel cuius initij memoria nõ extat.
6 † Secunda cõcluſio eſt ꝙ ius eligendi competens alicui de iure ſpeciali præſcribitur cõmuni tempore abſq; titu. & ſic tunc ſufficit curſus xl. anno. ex quo ius cõmune non reſiſtit ex toto, ſecundum do. Anto. & no. in ſimili glo. in d. c. j. in glo. magna circa fin. verſi. pone &c. & ver. & ſecundum hoc. de præſcrip. in vj. licet enim ius commune faciat contra præſcribentem, non tamen facit pro petente ſeu prætendente habere ius eligendi de iure ſpeciali, puta ex priuilegio vel cõſuetudine, vt ibi dicit glo. cum qua tranſit Imo. in c. fi. col. xij. de præſcri. & ſequitur Paul. de Caſt. conſ. cclxxxvij. in q. quæ vertitur, licet Fely. impugnet in c. ſi diligenti. col. v. verſi. amplia ſecũdo de præſcrip. poſt Panor. ibi, qui referunt Io. And. tenere cõtrarium in addi. ad Spec. ſuper rubri. de reſtitu. ſpo. Pro qua concluſione facit regula, quæ habet ꝙ facilius tollitur ius ſpeciale quam ius commune. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſta. mili. & §. quia vero veriſimile. in fin. in authen. de
7 alie. & emphyteo. † Tertia concluſio eſt ꝙ vbi non agitur de præſcribendo toto iure eligẽdi, ita ꝙ capitulum vel collegium ad quod ſpectat electio excludatur in totum, ſed vt qs participet in electione, & illi interſit, tale ius præſcribitur communi tempore abſq; tit. ex quo hoc non eſt in totum contra ius, ſed potius ſecũdum vel præter ius, vt dicit Ioan. And. in d. c. cum eccleſia. col. fin. per text. in c. obeuntibus. lxiij. diſtin. Et ad c. j. de præſcrip. in vj. poſſunt accommodari multæ ſolutiones, de quibus per Felyn.

lyn.poſt Panor. in d.c.ſi diligẽ
ti.col.iij.ad fi.& ſeq.verſ.dum
ſubdit Abb. & latius col. v.&
vj. vbi ponit octo reſtrictiones
ad illum tex.et ibi col.iiij.poſt
prin.verſi.non ob. c.cum eccle
ſia,firmat expreſſe,quod in ca-
ſu illius.c.illa præſcriptio non
erat contra ius, quia non præ-
ſcribebatur ius eligendi ad ex
cluſionem capituli , illud enim
eſſet contra ius, vt per Inno.in
c.ij.de reſtit.in integr.ſed erat
præſcriptum , vt fieret electio
ſimul ab extraneis et capitulo:
& ibi Felyn.col. v. vltra med.
defendit ſolutionem & limita-
tionem But. & Imol.ſupra re-
latam quod nõ procedat in his
quæ ſunt leuis præiudicij , &
bene adaptatur ſolutio Felyn.
poſt Pan.in d.c.ſi diligenti.co
lum.iij.circa fin.prgalleg.ver.
dũ ſubdit,& col.vj.circa med.
in iiij. reſtrictione ꝙ illud.c.j.
procedit dummodo prgſumptio
iuris ſit vrgẽs,ſecus ſi leuis, vt
ibi latius per Panormi.& Fel.

8 † Addo ꝙ præſcribens ius
eligendi in certa eccleſia dici-
tur etiam præſcripſiſſe ius po-
ſtulandi ſecundum Bal. & Pa-
nor. in c. bonę memorię.el ij.
per illum tex. in iij.no. de po-
ſtu,præla. Sed quæritur,quã-
to tempore amittatur ius eligẽ-
di,dic ꝙ per xl.annos a tẽpore
quo immineret caſus electionis
faciendę ſi ab illo tempore non
vtitur ſuo iure vſq; ad xl. an-
nos illud perdit ſecundum Ho-
ſti.& Inno.in c.de quarta.per
illum tex.de præſcri. & ſequi-
tur Anto.de But.in c.peruenit.
col.pen. de cenſi. Et qualiter
perdatur poſſeſsio iuris eligen.
di.no.Inno.in c.ij.de reſtitu.in
integr.& in c. quęrelã.de elec.
Flori. in l.ſi ſic. ff. quemad.ſer.
amit.& in l.locis corpus.§.ſciẽ
dum.ff.ſi ſer. vendi. & do.Ioã.
Bertachi. in trac. de epiſcopo
in iij. parte primi libri col.j.

9 † Et ꝙ non currat pręſcri-
ptio habenti ius eligendi, ſi ec
cleſia non vacauit infra xl.an-
nos, & ſic vbi caſus nõ euenit:
firmat Ioan. And.in c.ſi.de cõ-
ſue.in vj.& Bart.in l. cum ſci-
mus.C.de agrico. & cenſib.

10 †Quanto autẽ tempore præ-
ſcribatur libertas contra præ-
tendẽtes habere ius intereſſen-
di in electione, & participandi
in ea,tangit Anto. de But.in d.
c.peruenit.in fi.commen.& cõ
cludit quod pręſcribitur decẽ
annis: ſi canonici probant ſe
ſolos elegiſſe decẽ annis, ex-
cluſis alijs , & allegant renun-
tiationem iuris , quia pręſumi-
tur titu.liberationis,ex quo ta-
lis libertas fomentatur a iure
communi ſecundum do.Anto.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iuſpatronatus quod eſt ſpirituali annexum an poßit præſcribi.*

2 *Iuſpatronatus an poßit præſcribi contra eccleſiam non patronatam vbi non conſtat patronatam.*

3 *Iuſpatronatus p̃ſcribi põt cõtra verum patronum vbi conſtat eccleſiam eſſe patronatam.*

4 *Caſu quo iuſpatronatus præſcribi poteſt quãtũ tẽpus requiratur ad præſcriptionẽ illius.*

5 *Quaſi poſſeßio iuſpatronatus an ex vno ſolo actu præſentationis acquiratur.*

6 *Titulus legitimus eſt neceſſarius vbi agitur de pręſcribendo iuſpatro.in p̃iudicium patroni.*

7 *Iuſpatronatus an q̃ri poſſit cõſuetudine contra eccleſiam quã non conſtat eſſe patronatam.*

7 *Iuſpatronatus quo caſu præſcribi poſſit contra eccleſiã non patronatam.*

9 *Tempus quantũ requiratur ad p̃ſumẽdũ titulũ iuſpatronatus.*

10 *Vniuerſitatem præſcribens an præſcribat inſpatronatus.*

NONO quæro.
1 † An iuſpatronatus quod eſt
ſpirituali annexum.c. quanto.
de iudi.cum ibi
not.poſsit præſcribi. Iſta eſt
ardua q. quam attingunt doct.
in pleriſq; locis . Et eam plene
examinauit Archi. in c.hortamur.
lxxj.diſtinc.vbi poſt multa
concludit, ꝙ non poſsit præſcribi
per fundamẽta per eum
adducta . Eandem opi.tenuit
Panor.in diſputatione ſua. incip.
Augerio.col. vj.& in cap.
querelam.col.iij.de elect. Mouetur
ratione inconuincibili ſecundum
eum : quia ſicut laicus
non poteſt poſsidere ius ſpirituale
, & per conſequens nec
præſcribere.c. cauſam.de præ-
2 ſcrip.pari modo idem eſt dicendum
in iure annexo ſpiritualitati
: ſicut eſt ius præſentandi,
vel iuſpatronatus;quia de connexis
idẽ eſt iudiciũ.d.c.quanto.de
iudi.& c.præterea.de trãſac.cũ
alijs concor.per eum adductis
. Si ergo laicus non põs
mero iure illud poſsidere:ergo
nec præſcribere. c.ſine poſſeſſione.de
reg.iur.in vj.& reſpõdet
ad cõtraria: vt ibi late per
eum,maxime ad tex.in d.cap.
querelam. Eandem opi.tenuit
ipſe Panor.in c.cauſam.de pręſcri.&
conſi.cvj.caſus. verſi.ſecundo
principaliter.ij.vol.vbi
dicit ꝙ opi.Archi.ſibi videtur
veriſsima, & Alex.cõſ.lxxv.
viſis in ſi.iiij. volu.Et hãc opi.
ſequitur Felyn. in d.c.cauſam.
col.iij.qñ allegaretur ſola præſcriptio,et
in eandem opi.inclinat
do. Philip.Dec.in rub. de
iudi.col.antepe. Contrariam
opi.ꝙ iuſpatronatus præſcribi
poſsit tenuit Ioan. And. vehementer
inſurgẽs cõtra Archi.
in c.ꝙ alicui.de reg.iur.in vj.
in mercu.vbi concludit in effectu
ꝙ ſi apparet eccleſiam eſſe
patronatam , contra patronum
currere poteſt præſcriptio. Secus
contra eccleſiam liberam,
quia contra illam vel in eius
præiudicium non põt acquiri
iuſpatronatus per præſcriptionem
. Et ſic in hoc ij. mẽbro
cõcordat cum opi. Archi.licet
ipſe in d.c.querelam. ſuper verbo
populus.de elec.& in c.j.de
iure patro.lib. vj.dicat indiſtincte
ꝙ poſsit pręſcribi iuſpatronatus,&
late comprobat Ioan.
And.hanc ſuam opi. in d. c. ꝙ
alicui reſpondendo ad motiua
partis contrarie , & ibi ample
loquitur. Et iſtam opi. Ioan.
And.ſequuntur do. Ant.& cõiter
Cano. in d.c.querelam.&
do.Cardi.in cle. ij. in v.q.eo.
titu.

titu.vbi dicit ꝙ ſi cõſtat eccleſiam eſſe patronatam, põt præſcribi iuſpatronatus, ſecus ſi nõ conſtat. Quando autem dubitatur, an eccleſia ſit patronata, vel non dicit ꝙ præſcribi põt iuſpatronatus per tempus cuius initij memoria non extat, ſubijciens ſe ita tenuiſſe. in d.c.querelam. Eandem opin.ſecutus eſt Panor.in c. ſane.de priuile. & conſi.lxxvj. inuocato Chriſti auxilio plura ſunt examinãda.verſi.circa primum.ij.vol. dicens ꝙ iſta opi. Ioan. And.tã quam communis ſeruaretur in iudicando, prout etiã dicit ipſe. in d.c.querelam.col.iij.de ele. licet ibi aliter concludat, vt ſupra retuli. & Fely. in trac.ſuo qñ litere apo.noce.patro.eccl. col.vlt. vbi dicit ꝙ in conſulẽdo & iudicando non eſſet recedendum ab opi.Io.And. Pręmiſſam etiam opin.ꝙ vnus patronus contra alterum præſcribere poſsit, tenet Lud.Ro.cõſi. ccclxviij.præſens conſultatio. & in eandem videtur inclinare Alex.cõſi.lxxv.viſis & põderatis.ij. & iij.col.iiij.volu.

Prædictam q.latiſsime examinant Moder. papi.in ſuo tractã.iuſpatro.in vlti.q.in tribus vlt. char.vbi diffuſe loquũtur.

Sed vt clara & ordinata habeatur doctrina, facio ex dictis docto.in locis pręallega.infra

2 ſcriptas concluſiones. † Prima concluſio eſt ꝙ vbi non cõſtat eccleſiã eſſe patronatã: tũc contra eccleſiam non patronatam & liberam non põt pręſcribi iuſpatronatus, & ita procedat opi. Archidiaco.in d.c.hortamur, & hoc voluit Ioan. An. in d.c. ꝙ alicui. cum cõcor.pallèg.& firmat Alex. præalleg. conſi.lxxv.col.ij.verſ.nec obſtat ſi allegarent ſe præſcripſiſſe.iiij.volu.& ſenſit Spec.in titu.de iurepatro.circa fin. & in eandem opi. videtur inclinare Arct. in rub.de iudi.in illa q. an iuſpatronatus ſit temporale vel ſpirituale, & ita procedat, quod dixit Bald.in l.ij. col.ij. verſ.quęro ergo.in fi.C.de ſer. & aqua.vbi concludit ꝙ oĩa iura ſpiritualia vel ſpiritualibus annexa præſcribuntur xl. annis: non attento an habeantur cauſam continuam, vel diſcontinuam, allegat.c.de quarta.de præſcri.& no. per Innoc.in c. conſultationibus.de iurepatro.

Idem etiam ſenſit Gemi.poſt Goffre. in q̃onibus ſuis, in c.ſ. in fi.de iurepatro.in vj. † Secũ- 3
da concluſio eſt ꝙ vbi conſtat eccleſiam eſſe patronatam poteſt iuſpatronatus præſcribi cõtra verum patronum, & ita ꝓcedat.ij.opi. Ioan. And.in d.c. ꝙ alicui.de regu.iur.in vj.cum concor.præallega. cuius opin. eſt communis, vt ſupra retuli, & hanc diſtinctionem inter eccleſiam patronatam & non patronatam ſenſit ibi Ioan. And. & eam facit do.Card.in d.cle. plures. in v. q. & ſequitur Panor.in locis præallega. & pro hac concluſione plene cõſuluit idem Panor. præallega.conſil. lxxvj. inuocato Chriſti auxilio plura ſunt examinanda. in j.dub.ij. volu. & late do. Philip.Deci.conſil.cxxxiiij. viſo puncto. colum.pen. & fin.licet ibi non diſtinguat, ſed ſimpliciter aſſerat cõem opi.eſſe ꝙ iuſpatronatus ꝑ laicos præſcribi poſsit, & reſpondet ad obiecta.

Tertia

4 † Tertia concluſio eſt ꝙ ad præſcriptionem iuſpatronatus in caſu quo pſcribi poteſt requiritur tempus: cuius initij nõ extat memoria, ſecundum Panor.conſ.cvj.pręalle.ij.col.ga ius commune reſiſtit,& ideo requiritur titulus, vel tẽpus cuius initij &c.c.j.de pręſcrip.in vj. & idem firmat Alexan.conſil. lxxv.pręalleg.iij.col.in prin. iiij.volu. & ſenſit Fely.in d.c. cauſam.col.iij. Sed ꝙ imo ſufficiat minus tempus & pręſcriptio communis, videlicet xl. anno.tenet Bal.in d.l.ij.col.ij. C.de ſerui.et aqua.vbi dicit ꝙ omnia iura ſpiritualia præſcribuntur ſpacio xl.anno.non attenta cauſa continua vel diſcõtinua,per c.de quarta. de præſcrip.& not.per Innocen. in c. conſultationibus.de iurepatro. & eſt de mente Alex.in d.conſil.lxxv.in vlti.verbis. & firmat Roman.pręallega. conſil. cccxlviij. pręſens conſultatio.

Et pro iſta parte bene facit tex.cum gl.in c.cum de beneficio,de pręben. lib. vj. vbi eccleſia quę conſueuit teneri per religioſos, poteſt præſcribi: vt ibi inſtituantur clerici ſeculares: ſi per xl.annos recta fuerit per ſeculares clericos.ergo ex idemptitate rationis idem videtur dicendum in iurepatronatus. Tertiam opin. ꝙ ſufficiant.x.vel xx. anni ad præſcribendum iuſpatronatus contra laicum: tãquam habeat cauſam continuam vel quaſi. In eccleſia vero requiratur tẽpus xl.anno.ſentiunt expreſſe Ioã. And.& Gemi.in c.j.in fi.de iurepatro.in vj.poſt Goffre.in q̃ſtionibus ſuis.q xviij. Et fuit de mẽte Inno. in c. cũ dilectus. circa fin.de conſue.vbi dicit ꝙ qñ illud ius quod præſcribitur habet cauſam continuam vel quaſi continuam iuxta.l. foramen.ff.de ſer.ruſti. prædio. in eccleſia requiritur tempus.xl. anno.in alijs ſufficit tempus x. vel xx.anno. Et iſtam cõcluſionem comprobant per plura Moder.papi.in præalleg. trac. iuſpatro.i pe.char.iiij.col.maxime per doctri.gl.Bar. & docto:in l.ſeruitutes.la grãda. in prin.ff.de ſerui.titu. generali. vbi not. in ſpecie Flori. ꝙ ius præſentandi ſiue iuſpatronatus dicitur habere cauſam quaſi continuam,& quia etiam ſi ius præſentandi diceretur habere cauſam diſcontinuam,prout aliqui dicunt de iure eligendi. in l.ij.C.de ſer.& aqua. tamen ad præſcribendum hoc ius contra laicum ſufficerent decem vel xx.anni,quia differentia inter cauſam continuam & diſcontinuam non ſit, niſi in ſeruitutibus realibus. Non autem in his iuribus qui debentur a re perſonæ,vt eſt ius eligẽdi,& pręſentandi,vt dicit Panor. in c.cum eccleſia ſutrina.ſuper gl.in verbo propter breuitatem.in prin. pe.col. de cauſa poſ.& propri. no. Bar.in l.iuſto.§.non mutat. ff. de vſuca. & in pluribus locis relatis per Fel.in c.de quarta.col.xiij.de præſcr. Cõmunis tamen opi. videtur eſſe ꝙ requirantur xl.anni,vt ex præmiſſis apparet. Et hæc vr̃ verior opi. ex quo iuſpatronatus eſt ſpiritualitati annexum. Et ſic debet iudicari de eo,ut de iure ſpirituali.d.c.quanto, cũ concor.de iud.& non reperitur iu-

re

re cautum.quod in iuribus ſpiritualibus & eccleſiaſticis præſcribatur minori tēpore.xl.anno.d.c.de quarta. cū ibi plene no. Nec obſtant allegata in cōtrarium per mod. Papi.in præalleg.trac.quia loquūtur in mere prophanis. addo ꝙ iſtā partem ꝙ iuſpatronatus pręſcribatur.xl.annis. firmat d.Pet.Phili.Cor.conſi. xlvij.in præſenti conſultatione. ij. & iij.colū.
5 iij.volu. †Quarta concluſio eſt ꝙ quaſi poſſeſsio iuſpatronatus ex vno ſolo actu præſentationis acquiritur, vt tradit Oldrad.conſi.cccxij.thema quæſtionis circa fi.ver.& dato ſine præiudicio, vbi allegat tex.in d.c.cū eccleſia ſutrina.et per illum tex.idem dixit Fede.conſ. ccxciiij.ſuper primo.in ij.dub. & Pan.conſi.liiij.videtur primo.ij.col.j. volu.dicens ꝙ per præſentationem ſecuta inſtitutione probatur quaſi poſſeſsio allegat.c.conſultationibusq̄. de iurepatro.& cap. querelam,de elec.& quod not.Innoc.in c.ij. de reſti.in inte.hoc idem tenet & probat Cald. conſi. xij. ſub rub.de iurepatr. refert & ſequitur do.Phili.Deci. pręalle.cōſi.cxxxiiij.circa prin. Et vltra eandem concluſionē firmat d.Cor.pręalle.conſil.xlvij.iij. colum.vol.dicens ꝙ ex vnico actu præſentandi quæritur quaſi poſſeſsio iuſpatronatus,& ex tūc incipit currere præſcriptio quadragenaria. Eandem cōcluſionem tenet etiam Panor. poſt glo.& Io.And.in cap.cum eccleſia ſutrina.colum. viij.de cauſa poſſ.& proprie.vbi dicit ꝙ ſi clerici ſemel interfuerunt electioni epiſcopi vel xl. annos,ex iſto actu ſolo electionis præſcriptum videtur omne ius eligendi per tex.in d.ca.cū de beneficio,vbi no.Per.de Anch. & idem conſi.clxj.in q.eccleſiæ.col.ij.refert Deci.in præal. conſi.circa fi.j.col.& ſeq.

6 †Quinta concluſio eſt, ꝙ in præſcriptione iuriſpatronatus in caſu quo præſcribi poteſt,vt quando agitur de præſcribendo in præiudicium patroni,requiritur titulus legitimus,puta donationis vel legati a non patrono, interueniente conſenſu diœceſani, ſi donatio vel legatum fiat laico alias laicus iuſpatronatus legitime poſsidere non poteſt,vt no.in cap.j.& in c.ꝙ autem . & in c. ex literis, et in c.cum ſeculum.& plenius in c.illud.de iurepatro.ergo et per conſequens ſi nō poteſt poſſidere abſque tit.canonico non poterit pręſcribere, etiā ſi poſſideret per tātum tempus cuius initij &c. ratione incapacitatis.vt pulchre per Io. An.in c. ij.de pręb.in vj. & per Pan.in c.quanto per illum tex.de conſuetud,& ad hoc plura adducit Alex.præallega.conſi.lxxiiij. ij.col.iiij. volu. & ita firmant moder. Papi.in præalle.tract. iuriſpatron.in pe. char.ij.col. ad fin.& ſequen. Vltra quos bene facit tex.in c.j.de pręſcr. in vj.vbi quando ius commune reſiſtit,ſeu præſumptio iuris eſt contra præſcribentem,ad præſcriptionem canonicam requiritur ti.cū curſu.xl.ann.vel tātum tēpus cuius initij &c.et ita per illum text. in terminis firmat Pan.præalle.conſi.lxxvj. caſus ſuper quo. iij. col.ij. vol.

Contrariam partem ꝙ non requiratur

requiratur titulus, ſed ſufficiat ſpacium quadraginta annorum abſque titul. vt dicatur præſcriptum ius patronatus, ſeu præſcripta conſuetudo præſentandi, late firmat Domi. Philipp. Deci. in præallegato conſilio cxxxiiij. in ſecundo dub. & colum. penult. & vlti. vbi reſpondet pluribus modis ad dictum capitu. j. de præſcript. in vj.

Vltra quem addo Federi. de Senis tenentem iſtam concluſionem, conſil. ccxxxiiij. ſuper primo puncto. col. ij. circa finē. vbi reſpondet aliter ad dictum cap. j. quod licet habendo reſpectum ad iura antiquiſsima, videlicet x. quęſt. j. cap. decretum, & cap. nouerit. conceſſio iuriſpatronatus fuerit gratioſa, & contra ius commune quo ad laicos. Hodie tamen cum per iura noua talis gratia ſit redacta in corpore iuris, dicemus, quod laicus præſcribendo ius præſentandi in capella bona fide: non dicitur præſcribere contra ius commune. Ita dicit ibi Federi.

7 † Et firmare videtur. d. Decius vbi ſupra nouam concluſionem quod licet iuſpatronatus non poſsit quæri præſcriptione contra eccleſiam, quam non conſtat eſſe patronatam, quod tamen poſſit quæri conſuetudine per plura: quæ allegat tamen non probant concluſionem in terminis in quibus loquitur, & illa retulit ſupra pro maiori parte.

Præterea non videtur in propoſito quod poſsimus loqui de conſuetudine, in qua conſideratur ius quoddam vniuerſale, quod omnibus, & contra omnes competit. In præſcriptione vero conſideratur ſpecialiter ius præſcribentis, & illius contra quem pręſcribitur vt not. Paul. de Caſtr. in l. cum de conſuetudine. verſicu. vltimo quæritur. ff. de leg. & refert ipſe. d. Deci. præallegato conſil. circa finem. Sed vbi agitur de præſcriptione iuriſpatronatus, ſemper agitur de præiudicando iuri priuati, ſeu priuato. Non autem iuri vniuerſali, nam ſi eccleſia eſt patronata agitur de præſcribendo contra patronum. Si vero non ſit patronata agitur de pręſcribendo contra liberam poteſtatem collatoris, qui tenetur inſtituere præſentatum, dūmodo ſit idoneus, vt habetur in c. quod aūt, & in c. cum autem, & in cap. paſtoralis, de iurepatrona. ergo non poteſt dici conſuetudo, ſed proprie eſt præſcriptio, & ad hoc adduco in terminis. Panormita. in capi. cum eccleſia ſutriua. colum. penult. circa principium. verſi. ego fateor de cā poſſeſ. & ꝓprie. vbi dicit quod in caſu illius capitu li non eſt conſuetudo, ſed potius pręſcriptio cum per eum detrahatur iuri certarum perſonarum, ſeu certi loci. & tendat in commodum certarum perſonarum ſeu certi collegij. vt not. in cap. fin. de conſuetu.

Et hoc caſu quando inducitur conſuetudo, vt pręſcriptio neceſſarius eſt titulus ſecundū Panormitanum, qui dicit de hoc eſſe text. nota. iuncta gloſſ. in cap. iij. de conſuetu. lib. vj.

8 † Sexta concluſio eſt quod licet contra eccleſiam non patronatam non poſsit præſcribi iuſpatronatus, tamen hoc eſt

verum

verum, ſi allegetur ſola præ-
ſcriptio, & vendicans iuſpa-
tronatus ſe fundat ſuper mera
præſcriptione. Sed ſi allegatur
titulus, & ad illum proban-
dum, vel præſumendum addu-
cit pręſentationes plurimas, &
temporis curſum, iſtud ſuffice-
ret ad probationem iuriſpatro-
natus. Iſtam concluſionem
firmat Panormita. in d. capit.
querelam.iij.colum.& in præ-
allega.diſputatio.ſua incipien.
Augerio. Et ſequitur Felyn.in
dicto cap.cauſam.colum.iij.&
domi.Præpo.in dicto cap.hor-
tamur.lxxj.diſtin.vlti. & hoc
voluit Bald.in l.cum ſuper, C.
de rei vendica. vbi dicit quod
ad probandum iuſpatronatus
antiquiſsimum valet antiquiſ-
ſima poſſeſsio.& ſequitur Bar-
ba. conſil.xlj. illud afferam.j.
9 volu. † Sed dubitatur quan-
tum tempus requiratur ad præ-
ſumendum titulum iuriſpatro-
natus. Felyn.in dicto capi.cau-
ſam.colum. iij. dicit quod re-
quiritur tempus cuius initij nõ
extat memoria, & refert ita
decidere Federi. de Senis.con-
ſil. cccxiiij. ſuper primo pun-
cto, quod eſt conſil.cccxxxiiij.
circa medium, & Cardi.in cle-
men.ij.in quinta quęſtio. de iu-
repatrona. niſi probaretur ec-
cleſiam ab initio eſſe liberam
ſecundum eum. Quod dicit Fe-
lyn. eſſe notandum. Et iſtud
ſequuntur, & comprobant per
plura moder.Papi.in prægalle-
ga.tracta.iuriſpatrona. colum.
antepenult.& penult. Sed eſt
aduertendum ꝙ oportet, quod
allegans titulum probet pręſen-
tationes fuiſſe factas ex cauſa
illius tituli allegati, vt firmat
Alexan.in terminis in prȩalle-
ga.conſi.lxxv. viſis & ponde-
ratis.iij.colum. iiij. volumi.

Quod tamen impugnat Fe-
ly.in dicto cap.cauſam.colum.
iij.cuius opi. comprobatur per
plura quæ ſupra adduxi in iij.
parte principali. colum.xxv.
10 verſic.eſt et alius. † Septi-
ma & vltima concluſio eſt,
quod pręſcribens vniuerſita-
tem, puta hæreditatem, vel
villam præſcribit etiam iuſpa-
tronatus: ſiue quis præſcribat
vniuerſitatem ex titu. in quo
requiritur traditio ſpecialis,
ſiue non, vt plene firmat Fe-
ly.in dicto cap.cauſam.colum.
iiij. vbi poſt multa relataſque
varias opiniones, in calce quę-
ſtio.atteſtatur hanc opinionem
eſſe magis communem, & ſe-
quuntur moder.Papi.in præal
lega.tracta.iuriſpatron.colum.
penult.vbi in pręſenti quæſtio-
ne ſatis inuolutæ procedunt, &
præter ordinatam materiam
plura adduxi ſupra. vltra.eos.

Sed nunquid ille qui præſcri
pſit ius præſentandi in aliqui-
bus eccleſijs tanquam ſenior
de domo cenſeatur etiam præ-
ſcripſiſſe ius præſentandi in a-
lijs eccleſijs, quæ ſunt de iure
patronatus ipſius domus, & an
qui præſcripſit ius præſentan-
di in aliqua eccleſia cenſeatur
etiam pręſcripſiſſe in alia ſub
iure patronatus incluſa, & per
conſequens integrum ius pa-
tronatus. vide plene Roman.
conſil. ccclxviij. præſens con-
ſultatio. notant præfati moder.
Papi. in pręallega. tracta. cir-
ca finem.

SVM.

a Adde Pan.in c.dudum,de deci.vbi dicit ꝙ eccleſiæ poſſunt præſcribi iure proprietatis,dū modo habeatur tit.præſcribendi,ſed ſine tit.non poſſunt pręſcribi.

b Adde Bal. in.§. ſi qs per triginta.in titu. ſi de feu. fuer. controu. vbi dicit, ꝙ beneficiū eccleſiaſticum etiam longiſsimo tempore præſcribi non poteſt per tex. in c. ex parte. de teſt. ꝙ intellige. vt hic. & vide Panor.in c. epiſcopi. de re. ec. nō ali. & an pręſcribere poſſint qui eccleſiam habuerūt a laicis: vel eorū ſucceſſores. vide per Panormita. in c.cura. de iurepatrona.

SVMMARIVM.

1 *Vna eccleſia an poſſit aliā præſcribere.*

2 *Ius prælaturæ, vel præbendæ p̄ſcribi non poteſt, quia eo requiritur inſtitutio canonica.*

3 *Vicarius temporalis alicuius prælati ſoluens cenſum alteri eccleſiæ etiam longiſſimo tempore, en præiudicet prælato & eccleſiæ.*

4 *Iura ſpiritualia ſunt præſcriptibilia per eum qui illa pōt poßidere.*

1 DECIMO iuxta p̄miſſa q̄ro.†continuando pręſcriptionem canonicam ſiue eccleſiaſticam,an vna eccleſia poſsit præſcribere aliam.

Dico ꝙ ſic,tex. eſt in c.cura. de iurepatro. vbi no.Io. And. Pan. & alij cano.

Quod intelligunt doc.ibi procedere,vt poſsit præſcribi iure

a proprietatis [a] ſcilicet ꝙ eccleſia præſcribens habeat eccleſiam præſcriptam ad proprios vſus tanquā ſubiectam vel vnitam. Pro qua concluſione eſt glo.no. vltra doct. ibi in c.j.in verbo ad menſam,de exceſ.p̄la.in vj.& no.Ioan.And.in c. qui contra. de reg.iur. in mercur. Non autem poteſt pręſcribi reſpectu tituli,ſcilicet vt q̄s habeat eccleſiam tanquam pręlatus ſeu rector. Quia beneficia & tituli beneficiorum eccleſiaſticorum non habentur ſine inſtitutione canonica.c.j.de reg. iur.in vj.& c.ex frequentibus

2 de inſti. † Hinc eſt ꝙ ius pręlaturę vel præbendæ pręſcri-

b bi non poteſt, [b] vt eſt glo.ſing. in c.contingit.in gl.magna.circa med. ibi quid ergo, de dolo & contuma. quod eſt verum reſpectu ſuperioris,ſed cōtr alios bene præſcribit, vt vult illa glo. Et ibi declarant cano.maxime Panor.col.iij. ver.ij.ex dictis glo. vbi per illam gl.ſingulariter infert, ꝙ ſi clericus bona fide et titulo colorato poſſideat beneficium alterius per decem annos inter præſentes, & viginti inter abſentes,ꝙ pręſcribit illud in pręiudicium veri rectoris.§. licet ius prælaturę ſibi nō acquiſiuerit, & quod ſufficiat tantum tempus, videtur colligi ſecūdum Panor. ex no.in ſimili per Io. And. in c. ſine poſſeſsione. de regu. iur.in vj.in mercur. & pro hoc adducit vnam rationem,& vnū ſimile,vt ibi per eum,qui ſubdit et

no.

no.hoc,quia ſi eſt verum,eſt nouum & mirabile dictum, & ſatis coloratũ ex pręcedentibus.

3 † Et not.ꝙ vicarius temporalis alicuius prælati, ſoluendo cẽſum alteri eccleſię etiam longiſsimo tempore, non præiudicat prælato & eccleſiæ.ita determinat Io. And.in c.fin.de offi.vica.lib.vj.in nouel.ſequitur Ro.cccxxvij. in caſu pręſuppoſitæ conſultationis.col.fi.

4 † Poſtrema adde circa iſtam q. ꝙ vna eccleſia poteſt pręſcribere aduerſus aliam nedũ iura temporalia ſed ſpiritualia ſpacio.xl.anno. & ſic iura ſpiritualia ſunt præſcriptibilia ꝑ eum qui illa poteſt poſsidere, ſed non per laicum qui illa poſſidere non poteſt, ita not. Panor.in ca.ad aures. de pręſcri. dicens ꝙ eccleſia ſuper ſpiritualibus rebus poteſt ſe ſola præſcriptione tueri.

SVMMARIVM.

1 *Inferior epiſcopo an poſſit contra epiſcopum præſcribere.*
2 *Iura epiſcopalia an poſſint præſcribi.*
3 *Eccleſiæ ſeculares quibus modis poſſint pleno iure ſubeſſe inferiori prælato.*
4 *Inferior poteſt præſcribere iuriſditionem cognoſcendi inter ſubditos.*
5 *Cognitio cauſarum matrimonialium poteſt per prælatum epiſcopo inferiorem præſcribi.*
6 *Inſtitutio per quam quis mittitur in poſſeſſionen beneficii ſeu per quam fit traditio curæ animarum, an poſſit per inferiorẽ prælatum præſcribi.*
7 *Inferior prælatus an poſſit certã partem dioceſis cum territorio cõtra epiſcopũ præſcribere.*
8 *Inferior poteſt contra epiſcopum præſcribere priuatiue non cumulatiue.*
9 *Iura pręſcriptibilia per inferiorem epiſcopo ſunt nouem.*
10 *Excommunicandi poteſtas, interdicendi & abſoluendi poteſt præſcribi reſpectu clericorũ & eccleſiarum ſecularium ab inferiore epiſcopo.*

1 VNDECIMO quęro.† An inferior epiſcopo vt Abbas, vel præpoſitus exiſtens in dioceſi poſsit præſcribere contra epiſcopum iura epiſcopalia in aliquo loco ſiue in parte dioceſis, & ſeu in certis eccleſijs dioceſis, cum epiſcopus de iure communi habeat ſuam intentionem fundatam in tota dioceſi, & ſit ſuperior in omnibus ſpiritualibus exercendis infra dioceſim c.omnes baſilicæ. xvj.q. ij.& c.placuit.x.q.j.facit tex. in c. cũ venerabilis.de reli.do.& in c.cũ ep̃s.de offi. ordi.li.vj.vbi dicitur ꝙ epiſcopus in tota ſua dioceſi habet iuriſditionẽ ordinariam in ſpiritualibus,et cauſis ad forum eccleſiaſticum ſpe-

2 ctantibus. † Concluſiue reſpondeo ꝙ Abbas vel alius inferior

a De hac materia, an poſsit pręſcribi iura epiſcopalia, & quę, & in ſpecie an archipresbyter cum capitulo cathedralis eccleſiæ poſſunt præſcribere cũ aliquo colorato titulo iura epiſcopalia & iuriſditionẽ epiſcopalem in aliquibus eccleſijs, vide pulchrum cõſil. Calde. conſil. ij. ſub rubr. de præſc. & ibi quæ iura retineat epiſcopus tanquam impreſcriptibilia in eccleſijs in quibus capitulũ vel inferior præſcripſit epiſcopalia. Et an & quando iura epiſcopalia præſcribi poſsint, not. doct. in cap. bone. de poſtu. præla. Innocen. & doct. in capit. conquerente. de offic. ordin. vbi not. an archiepiſcopus poſsit ex præſcriptione ſibi quærere ius deferendi crucem in prouincia alterius: de quo per gloſſ. in cap. primo vt lit. penden. & in cap. quicunq; epiſcopus. xvj. quæſtio. iij. & quod capitulum non poſsit præſcribere contra epiſcopum ſede vacante renuntiationem beneficiorum Rota deci. cccxij. in nouis.

b Adde Roma. in notabili. fol. xiij. colum. iiij. vbi concludit quod præſcribit inferior iuriſditionẽ cognoſcendi inter ſubditos.

ferior plạtus poteſt præſcribere

a iura epiſcopalia.[a] Sed in his tãtum obtinet, quæ pręſcripſit: ideo poteſt prælatus inferior præſcribere in certis eccleſijs dioceſis totũ ius epiſcopale, vt probatur in c. auditis, & in c. cum olim. de pręſcrip. & ibi plene notãt canoni. pręcipue Panormi. & Fely. & pręſcribitur ſpacio. xl. anno. cum titulo colorato, ex quo ius commune reſiſtit, vel ſpacium tanti temporis cuius initij &c. abſq; titulo, vt probatur in d. c. auditis. iũcto. c. j. de pręſcrip. in vj.

3 iunctis etiam notatis in cap. de quarta. eod. titu. † & ideo Panor. in d. c. auditis. in iiij. not. notat duos modos, quibus eccleſię ſeculares poſſunt pleno iure ſubeſſe abbati uel inferiori pręlato, ſcilicet per priuilegium Romani pontificis: & per pręſcriptionem: & dicuntur ſubiectæ pleno iure ſecundum eũ: quã do epiſcopus nullum ius epiſcopale in illis exercet, ſed vtraq; lege ſubijciuntur abbati, vt habetur & notatur in capitu. quoniam. de priuileg. ex quo dicit ſingulariter notandum quod totum ius epiſcopale in certis eccleſijs eſt præſcriptibile per inferiorem, de quo ibi latius in gloſſ. iij. Eandem concluſionem firmat ipſe Panormi. in c. auditis. in iiij. nota. de reſtit. in integ. per illum tex. vbi not. ꝙ prælatus citra epiſcopum poteſt præbere omnes eccleſias exiſtentes in certa parte dioceſis quo ad totale ius epiſcopale, vt ſic ipſe prælatus inferior &

b non epiſcopus ibi iuriſditionẽ[b] exerceat epiſcopalem, per illũ

4 tex. i verbo pleno iure. † Quod procedit nedum in prælato ſeculari, ſed etiam in regulari, vt ibi per eum, & in c. accedentibus, de exceſ. prælato. & in c. paſtoralis, in princ. vbi gloſſ. j. col. ij. de offi. ordi. & plene no. idem Panormi. in c. cum cõtingat, colũ. iiij. de fo. compe. vbi concludit

concludit in ver. ſed quæro ꝙ
inferior epiſcopo poteſt præ-
ſcribere iuriſditionem cum ter
ritorio contra epiſcopum: ita
tamen ꝙ ſubſit epiſcopo vt epi
ſcopus habeat vniuerſalem iu-
riſditionem ſaltem habitam:&
iſtæ inferior prælatus habeat
quaſi ſub eo: licet in exercitio
excludatur epiſcopus: ſed non
poteſt quærere territorium vt
ſeparatum ab epiſcopo vt fa-
ciat caput in eadẽ ciuitate ſeu
dioceſi. Et operabitur iſtæ ha-
bitus iuriſditionis: qui reſerua-
tur epiſcopo ſecundum Panor.
ibi in princi. v. col. multos effe
ctus: quos ſpecialiter enumerat
maxime ꝙ poterit ab ipſo infe
riori appellari ad ipſum epi-
ſcopũ. arg. c. romana. §. j. de ap-
pella. in vj. item ꝙ data negli-
gentia inferioris prælati pote
rit epiſcopus iuriſditionẽ exer
cere: quam illæ præſcripſerat.
refert & ſequitur Fely. in cap.
irrefragabili. circa. princi. de
5 offi. ordina. † Et deſcenden-
do magis ad ſpeciem: cognitio
cauſarum matrimonialium prę
ſcribi poteſt per prælatum in-
feriorem epiſcopo: etiam regu-
larem: vt probatur in dicto c.
auditis. in verbo cauſarum ma
trimonialium. iuncta gloſſ. iij.
in fin. & ibi not. in ſpecie Pa-
a nor.[a] vj. colum. in vj. not. repro
bando opin. Hoſtien. qui tenuit
contrarium. in c. literas. de re-
ſtitu. ſpoliato. vbi hanc opi. te-
nuit Ioan. And. & pro concor.
adducit Panor. tex. in c. acce-
dentibus. iuncta glo. fin. de ex-
ceſ. præla. vbi ipſę not. & in c.
j. iuncta gloſ. iiij. de conſan. &
affini. Ex quo primo infert
Panormi. ꝙ nedum ea quę ſunt
ſimplicis iuriſdi-
tionis: poſſunt per
inferiorem præ-
ſcribi: ſed etiã ſi
ſint dignitatis epi
ſcopalis. Nam co-
gnitio cauſarũ ma
trimonialium eſt
epiſcopalis digni
tatis vt in d. c. ac-
6 cedentibus. † Se-
cundo infert Pa-
nor. ꝙ inſtitutio
etiam autorizabi
lis per quã fit tra-
ditio cure anima-
rum: ſeu quis mit-
titur in poſſeſſio-
nem beneficij: po-
teſt per inferiorẽ
prælatum pręſcri
bi: cum hoc non
ſit ordinis epiſco-
palis: & ſic ceſſat
cõtrarium. c. quã-
to. de conſuetu. ꝙ̃-
uis contrariã opi.
tenuerit Hoſtien.
quã reprobat Pa-
nor. & dic vt la-
tius per Felyn. in
dicto cap. auditis.
colum. iiij. cũ ſeq.
verſic. inquantum
Abb. &c. & per
Panormi. in c. cũ
venerabilis. de cẽ
ſi. & not. ipſæ. in
cap. auditis. ij. colum. in iiij.
7 not. de reſtitu. in inter. † Ter
tio infert Panormi. in dicto
cap. auditie. & no. ex illo tex.
aliud ſingulare dictum quod vt
ipſæ dicit alibi ita bene non
probatur quod inferior præla-
tus poteſt præſcribere certam
partem dioceſis cum territo-

a Adde eũ-
dem Pa-
nor. in c.
cũ ex offi
cij. col. j.
de p̃ſcrip.
Calde. cõ
ſi. ij. ſub
rub. de p̃-
ſcrip. vbi
dicit quod
poteſt prę
ſcribi co-
gnitio cau
ſarum ma
trimonia-
lium per
inferiorẽ
epiſcopo:
quæ ſpe-
cialiť ſpe
ctat epi-
ſcopo §. j.
de cõſan.
& affi. p.
d. c. audi-
tis. & c. li
teras. de
reſti. ſpo.
fortius er
go iſtud ꝓ
cedit in a-
lijs cauſis
inferiori-
bus: vt ibi
late p eũ.

rio: excludendo prorſus epiſco pum in illo loco ab exercitio iuris epiſcopalis. de. quo dic vt plenius per eundem in d. cap. cum contingat. de foro compe.

8 †Quarto colligit et infert Panor. aliud ſingulare eſt text. in d. c. auditis. ꝙ exercens iuriſditionem in aliquo loco, vniuerſaliter vel in certis articulis videtur illam preſcribere: excludendo illum ad quem pertinebat iuriſditio. Non autem vt in exercitio cum illo concurrat. Et ſic ſecundum Panormi. inferior præſcribit contra epiſcopum priuatiue non cumulatiue tantum: & idem tenuit Calderi. conſi. ij. ſub rubri. de preſcrip. Eandem concluſionem firmat Panor. in c. irrefragabili. in prin. in pen. no. & in c. paſtoralis. in prin. col. ij. de offic. ordi. & ibi late per Fely. faciẽtem regulam ꝙ iuriſditio competens alicui iure ſpeciali venit accumulatiue ad vniuerſalem: cum octo limitationibus: & per Felyn. in d. c. auditis. in fi. v. col. vbi addit ꝙ ſicut Abbas poteſt præſcribere facultatem autorizandi permutationibus: ita etiam vniendi. vt ibi per eum. & pro pleniori doctri. vide Panor. in d. c. cũ olim. in viij. not. de præſcript. vbi colligit nouem iura præſcriptibilia per inferiorem epiſcopo.

9 †Primo ius inſtituendi in eccleſiã & capellis quod intelligit Panormi. procedere etiã quo ad curata beneficia: vt in illis præſcribatur inſtitutio autorizabilis: vt prædictum eſt.

Secundo preſcribi poteſt ius deſtituendi. nam ad eum ſpectat deſtitutio ſeu priuatio beneficij: ad quem ſpectat inſtitutio. cap. cum ex iniuncto. in fi. & ibi glo. de hære. c. j. & ij. de capel. mona. c. cum & plãtare. §. in eccleſijs. de priuileg. Tamen præſcripta inſtitutione nõ eſt præſcripta deſtitutio: vt dixi allegando Panor. in ſecunda parte princi. colum. vij. vltra medium: licet ipſe ſupra ſentiat oppoſitũ. Tertio preſcribi poteſt ordinatio clericorum quo ad minores ordines: quos præſcribens iure communi poteſt conferre: vt in abbate qui poteſt dare minores ordines. c. abbates. de priuileg. in vj. & cap. j. lxviij. diſtinctio.

In alijs vero maioribus non cadit præſcriptio: quia ea que ſunt ordinis epiſcopalis: & ſpecialiter epiſcopis reſeruata nõ preſcribuntur: nec poſſunt alij cõpetere ex præſcriptione vel conſuetudine. c. quanto. & ibi not. Panor. j. not. de conſuetudi. Not. plene. do. Cardi. cõſi. cxxxj. videndum eſt plene.

Sed aduerte quod ſi poteſt conferre iure communi: non cadit pſcriptio. Ideo ſecundo modo poteſt hoc intelligi ſecundũ Panor. quod poteſt præſcribi ordinatio clericorum per inferiorem puta abbatem: vt faciat ſuos clericos ordinari: per quem voluerit epiſcopum: & ſic per aliũ quam per ordinarium. Hoc enim eſt præſcriptibile. c. veniẽs. de præſcrip. vbi alias ceſſante præſcriptione: licet forent abbas & monachi exempti tenentur accipere ordines a dioceſano: vt habetur in d. c. veniens. Quarto præſcribi põt per inferiorẽ prelatũ cõtra epiſcopũ ius pœnitẽtiæ iniungende

iniungendæ quo ad grauiores culpas:& quo ad caſus reſeruatos epiſcopo: de quibus per gl. magiſtrã.in c.ij.de pœniten.& remiſ.in vj.& per Oldra.conſi. clvj. primũ de quo quæritur an interuenerit:qa omnia quæ ſunt iuriſdictionis & dignitatis epiſcopalis poſſunt per inferiorem nomine ſuæ eccleſiæ præſcribi ſecundum Pan.in d.c.cũ olim. licet contrarium ibi velit Butri.per illum text.cui reſpondet Panor.col.ij.quæ idem tenet in c.cum non liceat.in ſi. de præſcrip.& late firmat Calde.conſi.ij.ſub rub. de pręſcri.

Quinto præſcribi poteſt baptiſmum.id eſt vt habeat rector in eccleſia ius tenendi baptiſmum. Simile habetur in c. ij. de capel. mona. Sexto præſcribi poteſt decimarum perceptio: videlicet vt inferior prælatus non tradat quartam epiſcopo ſibi iure communi debitam: ſeu ꝙ nullam partem tradat.c.de quarta.de præſcri. requiritur tamen titulus: vt ibi habetur: ex quo ius commune reſiſtit: vel tantum temporis: cuius initij &c.c.j. de præſcri. in vj. Septimo præſcribi põt ius celebrandi diuina in eccleſijs epiſcopo ſubiectis.Quod declarat vt per Pan. in d.c. cum
10 olim. †Octauo pręſcribi poteſt poteſtas excõicandi:interdicendi & abſoluendi reſpectu clericorum & eccleſiarũ ſecularium. nam ſubditos ſuos poteſt Abbas de iure cõmuni excommunicare:vt habetur in c. ſicut.de ſimo.& in c.cum in eccleſijs.de maio.& obe. & in c. cũ ab eccleſiarum. & ibi plene notatur de offi.ordi.requiritur tamen in tali præſcriptione titulus cum curſu xl.anno.vel tãtum tempus cuius initij &c. ex quo ius commune reſiſtit.c.j.de pręſcri.in vj. Prædictam cõcluſionem limita: vt procedat in habente iuriſdictionem eccleſiaſticam.Secus in non habente:quia abſque iuriſdictione pręſcribi non poteſt poteſtas excõmunicandi nec interdicẽdi eccleſias. Sed habens prærogatiuam in alios: vt archidiaconus vel præpoſitus poſſunt pręſcribere poteſtatẽ excõicandi & interdicendi ſecũdũ Io.An. in c.auaritię.de ele.in vj.in nouel.refert Panor.in c. quæſiuit de his quę fiunt a prala. Sed an requiratur ſcientia & patiẽtia epiſcopi? patet ex his quæ habentur infra in iij.qõ.ij.partis huius v.verſi.ij. quæſt. &c. circa præſcriptionem iuriſdictionis:quia iſta quæ præſcribũtur ſunt iuriſdictionis epiſcopalis.& per Pan.& Cano. in d.c. cũ contingat.de fo.compe. Nono vltra Panor. præſcribi põt ius vniendi eccleſias ſubiectas: quod competit ſoli epiſcopo:vt in c.ſicut vnire.de exceſ.pla. ꝑ inferiorẽ prælatum. vt per do. Car.in cle.j.§.ad hęc.de ſta.monachorum.in vij.& vlt.q.Pan. in d.c. ſicut vnire:vbi cõcludũt ꝙ tale ius p̃ſcribitur cũ titulo & bona fide ſpacio xl.anno.vel per tm̃ tẽpus cuius initij &c. Et de materiã: an & qñ poſſint iura epiſcopalia præſcribi:vide per d.Car.cõſi.cxxxij. videndum eſt plene:& pulchre Calde. cõſi.ij.ſub rub.de p̃ſcri.vbi cõcludit qd archipresbyter cũ capitulo cathedralis eccleſiæ poſſunt p̃ſcribere cũ aliquo colo-

a De hac.qõ. an prȩlatus infe- rioa prȩſcribat exemptionẽ cõ tra epiſcopũ.vide do.Bertach. firma.in ſuo tract. de epiſcopo in xxj.q.ij.partis illius trac.et an de tali p̃ſcriptione detrahi debeat tẽpus quo vixit prælatus. qui conceſsit exẽptionẽ Cal. cõſi. ij.ſubrub. de p̃ſcri. & conſi. ſeq. & an inferior epiſcopo poſsit cõtra eũ prȩſcribere iura ſuperioritatis. vide per Ioan.An. in c.abbates de priuii.li. vj. in nouel. & ibi an Abb.poſſit prȩſcribere poteſtatẽ benedicendi populũ ſolenniter. & quod poſsit præſcribi exemptio. firmat Panormitan.conſi.xciiij. videtur primo.j.volumi.vbi dicit quod priuilegiũ & prȩſcriptio ȩquiparantur.& ſicut aliquȩ eccleſiæ poſſunt eximi p priuilegiũ ita & per præſcriptionem.

rato titulo omnia iura epiſcopalia et iuriſditionẽ epiſcopalem in aliquibus ſuis eccleſijs & monaſteri s ac prælatis, rectoribus: clericis & quibuſcunque perſonis: & non ſolũ accumulatam: ſed etiam ſeparatam & diſtinctam: vt ibi latius per eũ: exceptis quæ ſunt ordinis epiſcopalis & quibuſdam alijs iuribus imprȩſcriptionibus: quæ ipſe enumerat per ordinem.

SVMMARIVM.

1 *Inferior prælatus an poſſit prȩſcribere libertatẽ ſiue exemptionem ita quod nullo modo ſubiiciatur epiſcopo. & nu. 4. quantum tẽpus ad hoc requiratur.*

2 *Præſcribi non poteſt cõtra obedientiam in totum.*

3 *Abbas exemptus habẽs ſub monaſterio ſuo certam parochiam populi non exempti quanto tempore poſſit præſcribi contra epiſcopum.*

5 *Detrahi an poſſit de præſcriptione tempus quo durauit p̃latus qui cõceſſit exẽptionẽ &c.*

6 *Eccleſia licet ſit exẽpta priuilegio aut præscriptione tenetur tamen reuerentiam epiſcopo exhibere.*

7 *Exempti præscriptione uel priuilegio habent neceſſario poſtulare a proprio epiſcopo ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis.*

7 *Ordinarius exercens iuriſditionem in eccleſia exempta quanto tẽpore contra eã præſcribat.*

1 DVODECIMO quæro.† An inferior prælatus poſsit præſcribere libertatẽ ſiue exemptionẽ:ita ꝙ non ſubijciatur epiſco
a po:ſed ſit in totum exemptus.[a] Iſtam q.mouent gloſ. & Cano. præſertim Pan.in c.cum nõ liceat.col.iiij.ver. venio ad tertiam & vltimã partem. de prȩſcri.& determinant:ꝙ eccleſia inferior põt præſcribere libertatẽ & exemptionẽ contra epiſcopum & alios ſuperiores: vt ipſis non ſubſit: ſed immediate

ſubijciatur

ſubijciatur eccleſię romanę per tex. in c. cũ olim. de priuile. & in c. cũ perſonę. eo. li. vj. vbi valet pręſcriptio contra epiſcopũ in iure ſuperioritatis: vel etiã poteſt ſubditus p̄ſcribere: ꝙ nõ ſubſit ordinario: ſed alteri: & pręſcribit libertatẽ contra ſuperiorem ſuũ. Sed nõ põt quis p̄ſcribere ſimpliciter qđ non ſit ſubiectus ſuperiori ſuo nec alteri: quia non poteſt præſcribi
a contra obedientiã [a] in totũ. Et ita loquitur text. in d. c. cũ non liceat. Sed quód obedientia debita vni debeatur alteri. vel ꝙ quis immediate ſubſit papæ. iſtud bene præſcribi poteſt. d. c. cum olim. & c. cum perſonæ. vbi Ioan. And. in nouel. col. j. poſt Ioan. Mona. pondera. ibi tex. in verbo libertate quod nõ dicit exemptione: quia plena exemptio per ſubditum pręſcribi nõ põt d. c. cum non liceat. tamen pręſcribi põt: vt ipſe dicit ſubditus ab alio. c. cum ex officij. de præſcriptis. & c. cum ſuper. de re iudica. & ipſæ etiam ſubditus bene poteſt præſcribere certas libertates. allegat c. auditis. de præſcri. & c. accedẽtibus. de exceſ. prælato. & c. j. de conſangui. & affini. Addo ꝙ iſtam. qõ. diffuſe examinat Io. An. in addi. Spe. ſuper rub. de pręſcri. vbi adducit pulchra argumenta hincinde. quibus reſpondet: & tandem approbat pręđictam diſtinctionem ſeu do
2 ctrinam. † ꝙ contra obedientiã præſcribi nõ poteſt: vt quis nemini ſubſit: & ſit accephalus ideſt ſine capite cap. nullam. cxiij. diſtin. ſed obedientiæ certæ perſonæ vel certæ dignitatis bene pręſcribitur ſecundum eum d. c. cum perſonæ. Et ibi vide per Ioan. And. practicam et modum articulandi ſuper præſcriptione exemptio-
b nis. [b] hinc deciđunt. domini de Rota deciſio. ccxxvj. et refert Panor. in d. c. cum olim. ꝙ ſi ſubditus epiſcopo iure communi format articulos contra epiſcopum: ꝙ eſt exemptus ab omni ſua iuriſditione: & ꝙ præſcripſit omnimodam libertatẽ tales articuli non ſunt admittendi: ſecus ſi dicit: ꝙ alter pręſcripſit hãc iuriſditionẽ: vel ꝙ ipſe præſcripſit ꝙ eſſet alteri ſubiectus. Et hãc doctrinã refert & ſequitur Fely. in d. c. cum non liceat. col. iiij. circa princi. & eã dicit elegantem. Et pro illa adducit plura conſilia Oldra. & Rotam ſub titu. de præſcrip. deci. j. in nouis: & eſt illa quam ibi allegat Panormi. ſub alio numero. Quã doctrinam proſequere vt ibi latius per Panormi. colum. vlti. reſpondentem ad quædam motiua contraria & tradentem intellectum ad regulã. l. ſine poſ-

a Adde do. Car. i cle. fin. in vij. q. de cẽſi. vbi dicit ꝙ obediẽtia p̄ſcribi poteſt actiue: ſed non paſsiuæ.

b Adde ꝙ allegãs ſe exemptũ a iuriſditione ordi. & ſe fuiſſe & eſſe ĩ poſſe huiuſmodi exẽptionis a tanto ipe cuius initij res non auditur niſi probet ꝙ alius p̄latus ĩ ea huiuſmodi iuriſditionẽ p̄ſcripſit Rot. deciſio. ccxxxix. ſi decanus. ĩ nouis.

feſsione.ff.de vſucapio.& c.ſi ne poſſeſsione.de regul. iur.in vj. † Et ibi in ver. po:eſt etiam decidi circa fin.commen.deter minat idem Panor. q. ꝙ abbas exemptus habens ſub monaſterio ſuo certam parochiam populi non exempti:in quā exercuit curam animarum per monachos ſuos nunc vni,nunc alteri committendo,prout ſibi videbatur expedire,nec vnquam ipſe recepit curam ab epiſcopo,nec ab eo fuit ipſe abbas inſtitutus, vel curæ præpoſitus, nec pariter per eum viſitatus, & hoc durauit per tantum tempus cuius initij &c.præſcripſit contra epiſcopum, vt ipſe committat curam, & vt ipſe viſitet & corrigat præpoſitum curæ, qa poteſt præſcribere iura epiſcopalia,vt in d.cap.auditis,& in c.cum olim. eod.titu.& per Ioan. And.in c.cum epiſcopus, de offic.ordin.in vj.& reſpondet ibi Panor.ad contraria cō cludens ꝙ etiam præſcribi poteſt inſtitutio, ſeu commiſsio curæ animarum. De quo dic ut plene no. in cap.cum ſatis,de offi.ordi. Prædictam concluſionem quæ habet quod exemptio poteſt præſcribi cōtra epiſcopum ita quod quis ſubſit immediate papæ limita,& declara,vt pulchre per Fely. in d.c. cum non liceat,col.vj.circa fi nem, verſi.modo ſi ad hoc. vbi dicit ex mēte Cardi. ibi ꝙ hoc debet intelligi dummodo tales allegantes exemptionem ex p̄ ſcriptione fuerint a papa habiti & tractati, vt immediate ſubiecti.Sed ſola generalis prę eminentia papę non redacta ad actos ordinario prȩiudicantes . non ſufficit,quia alias ſequeretur quod ſemper valeret omnis p̄ſcriptio libertatis contra epiſcopum,nam præſcribens dicere. Sum ſubiectus Papæ, non tibi,& ſic tex.in dicto cap.cum non liceat,ſeruiret de vento,& iſtud forte ſenſit abbas Panor. vnico verbo ſecundum eum in cap.quod ſedes. colum.iij.verſicu. an autem iſta poſsint. de offi.ordi. dum declarat.cap.in archiepiſcopatu.de rapto. Quā conſiderationem dicit Fely.nō inuenies in ſuis ſcartapacijs: ideo eſt bene notanda pro limitatione præmiſſorum,& pro defenſanda iuriſditione ordinariorum.

4 † Sed opportune quæritur, quantum tempus requiratur ad præſcribendum huiuſmodi libertatem ſiue exemptionem. Hanc quæſtionem non tangunt Abb. Panor.& Fely. vbi ſupra: licet ſit neceſſaria, dic ergo ꝙ cum ti. vtputa cum priuilegio:licet inualido,quod ſit tale quod ſaltem cauſam prębeat præſcribendi:iuxta plene not.per glo.& Cano.præcipuè Abb.Panormi.& Fely.in cap. de quarta. de præſcri.præſcribitur talis libertas ſiue exemptio ſpacio xl.anno. Sed ſine titulo requiritur tempus cuius initij &c.ex quo ius commune reſiſtit huic præſcriptioni.cap. primo de præſcrip.in vj. Iſta diſtinctio colligitur in terminis ex tex.iuncta glo.in d. cap. cum perſonę.verſic.quod ſi talis,de priuileg. in vj.& ibi no. Ioan.And.colum.j.in nouel.& Gemi.in ij.oppo.verſi.ſed quęro.vbi declarant quando priuilegium dicatur dare cauſam præſcribendi,& ponunt exemplum:

plum, vt quia priuilegium apoſtolicum, per quod dabatur libertas vel exemptio, erat ſubrepticium, quia impetratum lite pendente. Et ſic non valebat. cap. fin. vt lite pendente. Dedit tamē ſucceſſori impetrātis cauſam præſcribendi, qui habet bonam fidem & iuſtam ignorantiam cum titulo colorato. Et de hoc dicunt eſſe caſum in c. cum olim. de præſcrip. vbi bo-
5 nus text. † Sed nunquid de præſcriptione detrahi debeat tempus quo durauit prælatus: qui conceſsit alicui eccleſiæ exemptionem, vel tempus quo viuūt clerici qui incipiunt præpræſcribere exemptionem ex minus legitimo titulo, vide per Calde. conſil. iij. & iiij. ſub rubric. de præſcrip. vbi determi-
6 nat quod non. † Circa prædicta nota duo. Primo ꝙ licet eccleſia ſit exempta priuilegio vel præſcriptione tenetur tamen exhibere reuerentiam epiſcopo, & ire ei obuia proceſſionaliter more aliorum. Et præcedet epiſcopus in loco exēpto exiſtenti in ſua dioceſi, quia ius reuerentiæ nunquam tollitur per exemptionem. Ita dicit not. Bald. in l. fina. per illum text. bene probantem in verſi. reuerentia. C. de bo. lib. Et ita reſpondit Oldr. Archiepiſcopo Rauenatenſi: vt ipſe dicit: refert & ſequitur domi. Fely. cōprobans hoc dictum per plura in dicto cap. cum non liceat. colum. j. Subdit tamen ꝙ forte valeret præſcriptio, quam probaret eccleſia inferior quod prælatus ipſius præcederet in ſua parochia, quia iſtud non eſt præſcribere reuerentiam, ſed partem reuerentiæ. Et ita reſponderi poteſt ad illum text. ſecundum Felyn. Addo Roma. in ſuis ſingularibus fo. xiij. ſingulari incipiē. epiſcopus, ubi facit tex. in d. l. fi. in verſi. reuerentiam ſingularem ad hoc ꝙ nūquam cenſetur remiſſum ius
7 reuerentiæ. † Secundo nota ꝙ exempti præſcriptione vel priuilegio habēt neceſſario poſtulare, & requirere a proprio epiſcopo ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis, non obſtante exēptione, ut criſma, oleum ſanctū, conſecrationes baſilicarum, & ordinationes clericorum, et his ſimilia, niſi aliud in ipſorū priuilegijs concedatur. Caſus eſt in cap. veniens, & ibi no. Abb. Panor. col. ij. in vj. not. de præſcrip. vbi remiſsiue tradit quæ ſint ordinis epiſcopalis. no. Io. And. in cap. j. colum. fi. de priuile. in vj. in quo tex. ponuntur caſus in quibus ordinarius habet iuriſditionem in exēptos. Et alios caſus ponit ibi remiſſiue Ioan. Andr. colum. vlti.
8 † Quid autem econtra poſito ꝙ aliqua eccleſia ſit exempta per priuilegium vel legitimam præſcriptionem quanto tēpore ordinarius exercens iuriſdictionē in eccleſia ſuæ dioceſis exempta præſcribat, ſeu acquirat iuriſdictionem amiſſam, & ſic contra huiuſmodi exemptionem et libertatem, vide per domi. Anto. de But. in repeti. c. peruenit. colum. xv. circa medium. verſicul. ex hoc infertur, de cenſib. & per domi. Bertachi. firma. in ſuo tract. de epiſcopo. in xx. quæſtio, ſecundæ partis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Quarta canonica an poſſit præſcribi.*

2 *Epiſcopo petente quartam decimarum ab aliqua eccleſia inferiore: illa autem opponente præſcriptionem: cui incumbat onus probandi.*

3 *Ius quo vna eccleſia petit cenſum ab altera an ſit præſcriptibile.*

DEcimo tertio
1 q̃to. † An p̄ſcribi poſsit quarta Epiſcopalis vel parochialis: quę vocatur
a quarta canonica. [a] Nam epiſcopus iure communi debet habere quartam omnium oblationum & decimarum eccleſiarū inferiorum & mortaliciorum ab eccleſijs inferioribus, vt eſt tex. in c. conquerente. de offic. ordi. vbi enumerantur iura epiſcopalia: quæ habet epiſcopus in eccleſijs ſibi ſubiectis. Et de quarta mortaliciorum & relictorum eſt text. in c. officij, & in c. requiſiſti. de teſta. Vtrum ergo eccleſię inferiores poſsint præſcribere aduerſus epiſcopū quod non ſoluant iſtam quartā.

Iſtam q. decidit tex. in c. de quarta. iunctis ibi not. de pręſcri. vbi habetur quod præſcribit iſta quarta ſpacio xl. annorum, concurrē̄te titulo colorato vel putatiuo iuſto errore cauſato cum bona fide, & ibi plene not. glo. & omnes Cano. præcipue Panormi. & Fely. et glo. in c. j. de ſta. regu. alias deficiē̄te titulo, requiritur tantum tē̄pus: cuius initij &c. cum iſta p̄ſcriptio ſit contra ius commune. c. j. de præſcri. in vj. no. glo. & doct. in c. ſi diligenti. de pręſcrip. & in ſpecie domi. Cardi. conſ. xxvj. pro euidentia. in fi.
2 † Et quando epiſcopus petit quartam decimarum ab eccleſia inferiore, & eccleſia opponit præſcriptionem, cui incumbat onus probandi. Et an debet eccleſia probare negatiuā quod non ſoluit per tempus requiſitum ad pręſcriptionem, vide pulchre per Ioan. And. iſtā q. late examinantem in c. ſine poſſeſsione. de regu. iur. in vj. in mercu. & Alberi. ibi poſt
3 eum. † Et circa materiam d. c. de quarta annecto aliam qō. vtrum eccleſia contra eccleſiā præſcribat penſionem præſtarī ſolitam ſpacio quadraginta annorum, quam vide deciſam per Pau. de Caſt. conſ. ccxcj. in antiq. & per Butri, in repe. c. peruenit. col. x. de cenſi. vbi quærit, quid ſi vna eccleſia petit cē̄ſum ab altera, an hoc ius ſit p̄ſcriptibile, & an cenſeatur reale vel perſonale, & ſatis deciditur ex prędictis. Et decidit Pau. de Caſt. præallegato conſ. ccxcj. quæſtionem facti. ꝙ Abbas qui recognouerat, & cōduxerat quartam cuiuſdam decimæ a capitulo eccleſiæ Tridē̄tine in perpetuum ſub certa pē̄ſione: licet per quadraginta vel quinquaginta annos non ſoluerit, non præſcripſit aduerſus ipſum

a De præſcriptione quartę canonicę, uide per Panor. conſi. xxxxj. circa fi.

ipſum capitulum, ne in futurũ ſoluere teneatur per fundamenta, de quibus ibi per eum.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſia an poſſit aduerſus eccleſiam præſcribere quartam parochialem quam debet eccleſia non parochialis quo ad defunctum eccleſiæ parochialis.*

2 *Conſuetudo reprobata prædicatoribus & minoribus quo ad præſcriptionem quæ ſit.*

DECIMO quarto
1 quæro. † Vtrũ
eccleſia aduerſus eccleſiã poſſit præſcribere
quartam paro-
a chialem, [a] quam debet eccleſia non parochialis quo ad defunctũ eccleſiæ parochiali de omnibus relictis ſibi factis & de funeralibus defuncti & ad quam tenentur etiam mendicãtes, vt in cle.dudum.§. verum. de ſepul. vbi gloſſ.& do.Card. decidunt plures quęſtiones occurrentes circa iſtam quartam, ita ꝙ non teneatur illam decetero ſoluere, Concludo ꝙ ſic, concurrente aliquo titul. licet non efficaci, ſed colorato, & iuſto errore cauſato: puta ex priuilegio inualido, per text.in dicto cap.de quarta.cum ibi notatis per glo.& docto.alias requiritur tantũ tempus cuius initij &c, cum talis pręſcriptio ſit contra ius.capit. j. de præſcriptio. in vj. ita determinat Alexand, conſil, cxcvj. viſo teſtamento. colum.pe. & vlt.verſi.de p̃ſcriptione autem. ij. volumi. ſola vero conſuetudo, in qua non requiritur titulus, ſed tempus xl. anno. quando eſt contra ius vt dicatur legitime præſcripta cap.fina. cum ibi no, maxime per Abb. Panor.col. vij. verſic. quantum vero tempus. de conſue.non excuſaret prædicatores & minores
2 † quia in prædicatoribus & minoribus talis conſuetudo eſt expreſſe reprobata, per text. in d. cle. dudũ.§. verum. ibi de quibus etiam quarta ſiue canonica portio dari ſiue exigi non conſueuit. Et intelligitur reprobata tam præterita quam futura, ut concludit Alexã. conſil. proxime allegato. colum. ij. verſicu, prætere a non ob. &c. ideo in prædicatoribus & minoribus requiritur neceſſario

a De iſta quarta parochiali ſatis ample tractat Alexan.conſil.cxcvj. infra allega.ij.volu. vbi tractat de quibus relictis ſolui debeat, & Bald. conſil. ciiij. j. volumi. & diffuſe d. Petr. de Peruſ. in ſuo tracta. quem edidit de quarta canonica p totũ. Nec poteſt teſtator diſponere, quod iſta quarta nõ ſoluatur, vt eſt caſus in c. officij. de teſta.et late per Frede.de Senis conſi. cliiij. Ioãnes ſeruus, vbi plura ponit ad declarationem. cle. dudum.§. verum de ſepultu. et ibi interſeritur tenor cuiuſdam bullæ apoſtolicæ.

ceſſario præſcriptio quadraginta annorum, cum titulo, licet inualido colorato tamen vt ſupra, vel tantum tempus cuius initij &c. quod habet vim priuilegij & exemptionis, c. ſuper quibuſdam. §. præterea, de verbo. ſignifica. & capi. j. de præſcript. in vj.

SVMMARIVM.

1 *Laici an conſuetudine poſſint præſcribere quòd rector eccleſiæ det in quibuſdam feſtis candelas & ſimilia.*

DECIMOQVINTO quæro. † Vtrum laici poſ- 1
ſint præſcribere ꝙ in feſto purificationis beatę Marię virginis præsbiter ſeu rector parochialis eccleſię debeat eis dare candelas benedictas de cera noua, & quid in ſimili.

Iſtam quæſtionē decidit Oldra. conſi. clv. quæro an laici, vbi concludit ꝙ talis conſuetudo eſt pręſcriptibilis ſpacio quadraginta annorum, cum ſit modicum præiudicialis eccleſijs, & idem dici poteſt in ſimilibus. Adde Fely. poſt Card. in c. cauſam. verſi. dicit etiam hic de pręſcript.

SVMMARIVM.

1 *Viſitatio & procuratio an poſſit præſcribi.*

2 *Regula quòd contra viſitationem & procurationem non currat præſcriptio ſex modis limitatur.*

3 *Præſcriptio prodeſt in his oneribus euitandis quæ ſunt præſcriptibilia.*

4 *Præſcriptio contra cathedraticum, vt nullum debeatur an currat.*

5 *Charitatiuum ſubſidium an cōtra epiſcopum poſſit præſcribi.*

DECIMO ſexto 1
quęro. † An poſſit præſcribi viſitatio & procuratio. De iſta materia vide plene in c. cum ex officij. vbi text. & ibi Innoc. Panor. Fely. & omnes Cano. late tradunt de præſcript. & eſt etiam text. in c. cum inſtantia, de cēſi. vbi notatur, & in dictis locis habetur, an procuratio poſſit præſcribi ex toto, vel in quota, & an poſſit expreſſe remitti per ſuperiorem, vel in aliud commutari. Et refert Fely. in d. c. cum ex officij. duos tractatus de materia Viſitationis & procurationis dominorum Mariani Sozini, & Franciſci Pauini, & ibi col. iiij. cum tribus ſequen. late explicat iſtam materiam faciens regulam, † ꝙ con- 2
tra viſitationem & procurationem non currit pręſcriptio per illa iura quam limitat ſex modis. Et pręſertim quando præſcriptio viſitationis & procurationis allegaretur ab alio p̄lato, qui diceret ſe præſcripſiſſe poteſtatem viſitandi ſubditum alterius, quia poteſt induci talis præſcriptio illius excluſiua per tex. in d. c. cum ex officij. ver. & ſi alius. Et poteſt iſta

pręſcri-

præſcriptio induci nedũ a prælato extraneo, ſed etiam a prælato ſubdito ipſius epiſcopi, vt ibi per Panor. in v. not. & per Fel. in iij. limi. col. iiij. & pulchre dixit Pan. conſi. xciiij. videtur primo. j. volu. ꝙ licet in procuratione legatorum & nũciorum ſedis apoſtolicæ nõ currat præſcriptio contra ipſos legatos, vt in cap. accedentes, de preſcript. Tamen contra reſiduum cleri bene currit, vt reliqui clerici ſeu eccleſiæ teneãtur ad integram procurationem legatorum & nũciorum illa eccleſia excepta. Iſtud fuit ſingulare dictum Io. de Lig. in d. c. accedentes. vt refert Abb. Panor. in prædicto cõſi. Quod an ſit verum vide plene per Fely. in d. c. accedentes. col. v. circa fi. & ſeq. verſi. cæterum limitauit &c. & declarat: vt ibi per eum. dicit etiam Panormi. preallег. conſi. ꝙ fortius debet admitti præſcriptio libertatis cõtra omnes eccleſias quam contra vnam eccleſiam particularem, vt not. Innoc. in c. cum

3 dilectus. de conſue. † Subdit Abb. Panor. in præallegato cõſi. ꝙ præſcriptio prodeſt in his oneribus euitãdis quæ ſunt preſcriptibilia. In alijs vero non. vt eſt caſus in cle. j. iuncta glo. in verbo legitima. de cenſi. & ibi ponit in quibus oneribus nõ currit preſcriptio videlicet in cathedratico: procuratione: & in alijs ibi enumeratis. Eandem concluſionem firmat Calde. conſi. ij. ſub rub. de preſcri. vbi etiã enumerat: que & qualia iura epiſcopalia preſcribi

4 poſſint: & que non. † Sed eſt notandum ꝙ præſcriptio contra cathedraticum. vt nullum debeatur non currit. Sed ꝙ minus debeatur: ſic. gloſ. in c. quicunque. x. vj. q. vij. no. d. Car. in cle. j. in prin. in iij. q. de iurepatro. & in cle. j. in xij. q. de cẽſi. Et vide per Abb. Pan. in d. c. accedentes. col. iij. de præſcr. et ibi an cenſus præſcribatur.

5 † No. etiam ꝙ charitatiuũ ſubſidium, quod eſt ius epiſcopale, vt in c. conquerente, de offi. ordi. non præſcribitur contra epiſcopum, vt no. Io. And. in c. cũ venerabilis, de cenſi. & Archi. x. q. j. ſuper glo. ſumme, cũ concord. adduc per Brixienſem in reperto. in verbo præſcriptio, col. v. ver. charitatiuum. Qualiter autem preſcribatur taxa beneficiorum, vide per Cardinal. in clemen. ij. in viij. quæſtio. de deci.

SVMMARIVM.

1 ℞ *Præſcribi an poſſit ꝙ epiſcopus vel prælatus non teneatur conſilium ſui capituli perquirere in gerendis per eum.*

2 *Prælatus poteſt præſcribere ea quæ ſpectant ad capitulum.*

DECIMOSEPTIMO quæro. † An poſsit p̃ſcribi, ꝙ epiſcopus, vel prælatus non teneatur requirere cõſiliũ ſui capituli in gerendis per eum maxime in corrigẽdis exceſsibus ſubditorum, prout de iure communi tenetur. c. q̃to, & c. nouit, de his quæ fi. a prela. vel cõtra preſtationẽ conſenſus alias neceſſariam.

ceſſariam. Iſtam quęſtionem determinat tex. in c.pe.de con ſue.lib.vj.& ibi no.Io.And.& Gemi. vbi dicitur ꝙ in hoc va let conſuetudo canonice præſcripta,dic vt ibi habetur,& ꝑ Inno.& Ioan. And.in c.paſtoralis.de dona. & in c.ea noſcitur.de his quæ fiunt a præl.vbi tangunt doct.an epiſcopus, vel prælatus ex præſcriptione poſſit acquirere poteſtatem alienā di bona eccleſię ſine conſenſu capituli.& determinant ꝙ ſic: licet glo. tenuerit contrarium in cle. ſi vna.de reb. eccle. non alien.in verbo conſentiente ad fin. ſed eam reprobant communiter doct.& vide ibi d. Card. in viij.q.qui concludit ꝙ in tali pręſcriptione requiritur tempus cuius initij &c. ex quo ius commune reſiſtit. & vide Bertachi.in reperto.in verbo præſcriptio quinto.col.iij. verſic. pręſcriptio contra præſtationē

2 et ratio pręmiſſorum eſt,† quia prælatus præſcribere poteſt ea quę ſpectant ad capitulum,& e contra vt probatur & notatur in c. irrefragabili.§. exceſſus, de offi.ordi.no. Panor.in c. ea noſcitur.col.ij.de his quæ fiunt a prælat.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iura parochialia an poſſint ab vna eccleſia contra aliā præſcribi.*

2 *Prælatus vnius eccleſiæ poteſt certa iura parochialia in eccleſia aliena præſcribere.*

1 DECIMOOTAVO quæro. † An vna eccleſia contra aliam poſsit præſcribere iura parochialia. glo. & do.Card.in cle.quia contingit §.fi.in ij.q.de reli.domi.determinant ꝙ ſic,& concludunt ꝙ in tali præſcriptione requiritur tempus quadraginta annorum cum titulo & bona fide vel ſaltem tantum tempus, cuius initij &c.cum ſit contra ius per c.j.de preſcrip.in vj.eandē concluſionem firmat Panor. licet de prædictis mentionē nō faciat in cap.cum contingat.in iiij.not.de deci.vbi not. per illum tex. ꝙ vna eccleſia poteſt præſcribere certa iura parochialia infra limites alterius eccleſię, & etiam decimas cohęrentes limitibus præſcribendo eas totas, vt ibi latius per

2 eum & in ſpecie, † an prælatus poſsit præſcribere in aliena parochia ius audiendi confeſsiones & miniſtrandi eccleſiaſtica ſacramenta not.Inn.in c.conquerente,de offi. ordi.Io. And.in c.quia nonnulli,de cleri non reſi.Butr.in c.ex tranſmiſſa.de præſcrip.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Vnio eccleſiarū an et quanto tempore præſcribatur.*

2 *Vnio eccleſiarum quomodo probetur.*

1 DECIMONONO quæro. †An poſsit pręſcribi vnio eccleſiarum, & quāto tempore. Iſtam quæſtionem determinat Io.an.in.c. qui contra.de regul. iur. in vj. in

in mer. vbi dixit ꝙ ad inducẽdam ynionem duorum beneficiorum curam animarum habentium neceſſaria eſt præſcriptio tanti temporis cuius initij in contrarium memoria non extat, & ad hoc adducit plures rationes, & ita refert tenere Hoſtien. in ſum. de ſup. negli. præla. §. quot modis. Et ſequitur Alex. conſi. lxx. in cauſa vertente. j. col. circa prin. iij. volu. referentes idem tenere dominus de Rot. in deciſ. ſuis deciſio. ccix. incip. Item not. Dicit tamen pulchre Ioan. Andr.
2 vbi ſupra ꝙ † licet nullo ſpacio temporis poſsit induci vnio eccleſiarum, niſi per tempus, cuius initij &c. tamen ſi probatur ꝙ eccleſiæ fuerunt diu poſſeſſæ, vt vnitę probata eſt vnio præſumptiue. Et ita eleganter conſuluit Oldra. conſil. ccxcvj. de iure domini Guliermoni. & Pet. de Ancha. conſil. clxj. in quæſtione eccleſiæ. in fin. Et refert Fely. in c. cauſam quæ. col. j. verſi. limita dupliciter. de præſcrip. vltra quem addo. Alex. præalle. conſi. ꝙ ipſe non adducit & corrupte alleg. Pet. de Ancha. conſi. clvij.

SVMMARIVM.

1 *Res eccleſiæ vt dicatur ſolita concedi in feudum vel emphiteoſim quantum tempus requirat & quanto tempore inducatur huiuſmodi conſuetudo.*

1 VIGESIMO quæro. † Quantum tempus requiratur vt res eccleſiæ dicatur ſolita concedi in feudũ vel emphyteoſim, & ſeu quanto tempore inducatur conſuetudo infeudandi res eccleſiaſticas vel emphyteoticandi, quã vide plene diſcuſſam per d. Prępo. poſt glo. Bal. & Alua. in c. j. in prin. col. vj. & vij. in ti. quĩ feu. dar. poſ. Alex. conſi. v. ſi vera ſunt. col. ij. verſi. fortificantur. v. volu. vbi concludit poſt Bald. & Io. de Imo. ibi relatos per eum, ꝙ requiritur ſpacio quadraginta ann. infra quos ſaltem bis res fuerit certo modo cõceſſa in feudum ab eccleſia ad hoc vt dicta res dicatur conſueta per eccleſiam concedi in feudum, vt ſic poſsit poſtea concedi ſine ſolẽnitatibus requiſitis in vera alienatione, per id quod habetur in c. ij. de feu. & arg. c. de quarta. de præſcri. cum ſimi.

CAPIO ſecundam partem huius quintæ partis principalis, quæ concernit pręſcriptionem fiſcatem.

SVMMARIVM.

1 *Bona vacantia fiſco delata poſt denuntiationem an poſſint vſucapi vel præſcribi.*
2 *Iura principi reſeruata in ſignum priuilegii ſingularis quæ ſint & an poſſint preſcribi.*
3 *Bona ſeu iura poſſibilia iure communi iam fiſco incorporata quanto tẽpore præſcribantur.*

4 *In bonis delatis ſeu commiſſis propter vectigal non ſolutum quãto tẽpore contra fiſcũ preſcribatur.*

5 *Bona quando dicantur incorporata in fiſcum, & quando fiat iſta incorporatio.*

6 *Imperium quibus caſibus gaudeat priuilegiis eccleſiæ Romanæ.*

7 *Res mobilis Cæſaris quanto temporis ſpacio vſucapiantur.*

1 ET primo quæro. ¶ Quanto tempore pſcribatur contra fiſcũ. a In hac materia iura varie loquuntur. nã tex. in §. res fiſci, inſti. de vſuca. dicit ꝙ bona vacantia fiſco delata poſt denunciationem non vſucapiũtur vel præſcribũtur. Sed antequam denũtientur fiſco præſcribi poſſunt, qui tex. in primo dicto intelligitur de præſcriptione cõmuni. præſcribuntur tamen huiuſmodi bona ſpacio. xl. an. vt ibi no. glo. per l. omnes. C. de preſcr. xxx. an. bene facit tex. in l. cõperit. eo. tit. text. vero in l. in omnibus. ff. de di. & temp. præſcri. tradit regulam generalẽ ꝙ in omnibus fiſci bonis præſcribitur ſpacio xx. an. exceptis caſibus in quibus minora tempora ſunt conſtituta. per quẽ tex. decidit Bald. in l. data opera. col. xxv. C. qui accu. nõ poſ. ꝙ bannũ pecuniarium ſiue pena fiſcalis pſcribitur ſpacio xl. an. & ſunt pleraq; alia iura in hac materia vario modo loquẽtia, quæ adducit gl. in d. l. in oibus. et plenius refert Abb. Pan. ĩ loco infra relato. & Pau. de Caſ. in l. fi. col. pe. C. de ſac. ſan. ec. poſt gl. ſuper verbo centum an. Et ideo Bar. in d. l. in oibus tradit doctrinã, quã refert et ſequitur Ang. Are. in d. §. res fiſci. circa prin. & latius Abb. Pan. in c. cũ nobis. col. pe. ver. nunc quæro. de preſcr. vbi plenius diſtinguit quã faciat Bar. qui vt ipſe dicit omnes ſcribentes veritate & equitate preceſſit, prout infra poſt relata multa iura in materia varie loquẽtia, dicens ꝙ aut quæritur an currat præſcriptio in bonis, ſeu iuribus reſeruatis principi in ſignum ſubiectionis vt in tributo ſeu cenſu. & in his nullo tempore currit præſcriptio; l. cõperit. C. de præſc. xxx. ann.

a Quanto tempore præſcribatur contra fiſcum. vide per Dy. in c. poſſeſſor, col. ij. de reg. iur. in vj. & quanto tempore res fiſcales præſcribantur. no. Ioan. fa. et Are. in. §. res fiſci. inſtit. de vſuc. et ibi Porc. & Iaſ. qui ponit duas limitationes Alex. conſi. lxxxiiij. j. volu. & quãdo bona confiſcata delata præſcribantur ponit Bald. conſilio xxxviij. ante fi. iij. vol. Paul. de Ca. cõſi. cccv. alias cccxij. in antiq. Bald. Angel. & ſcrip. in l. ij. C. commu. de vſuc. Io. de Plat. in l. iubemus. verſic. ſed qualiter. C. de fund. patri. lib. xj. & vide Are. in d. §. res fiſci. circa prin. vbi alleg. Bar. in l. penul. & in l. fin. C. de fund. patri. lib. xj. & Bal. conſi. cccviij. quidam Lucanus. iij. volu.

Idē & fortius ſecundū Abb. Pan.in ipſa ſubiectione vt acti ue præſcribi non poſſit, ne qs ſit accephalus, vt habetur in c. cū non liceat.eo.ti.& latius di-
2 cetur infra. † Quędam vero ſunt iura reſeruata principi in ſignum priuilegij ſingularis vt legitimare ſpurios, creare tabelliones, exigere vectigalia, pedagia & ſimilia, & in iſtis currit præſcriptio. Sed requiritur ſcientia ipſius principis, & tantum tempus de cuius initio non extat memoria, vt eſt tex.ſecundū eū.in c. ſuper quibuſdā.§.p̄terea.de uerb.ſig.no. Inno.in c. cū P. tabellio.de fi. inſtr.& Bar.in l.ſi publicanus. §.in uectig.qui eſt §.fi.alias in cipit in omnibus.ff.de publi.et in l.j.§.fi.ff.de aqua plu.arcen.

Et vltra Abb. Pan.ibi quæ ſint de reſeruatis principi,vide per Bar.in l.imperium.colum. pen.verſi.quęro quot ſunt gradus.ff.de iuriſd.om.iud. & ibi latius per Bal.in ij. lectu.colū. iij. ver. circa tertiam quæſtionem, qui enumerat ſexdecim ſpecialiter reſeruata principi, & tradunt ibi Alb. & plenius Ro.& Bal.in l.j. C.de iu.aur. anul. & in l. reſcripta. C.de prec.impe. offer. Reſeruata autem papæ enumerat glo.magiſtra.in cap. ꝙ tranſlationem de offi.leg. & in c. ſicut vnire. de exceſ.prælato. & Bal.in d. l.reſcripta.caſus vero epiſcopo reſeruatos colligit glo. magiſtra.in c.ij. in verbo reſeruantur.de peni.& remiſ.lib.vj.

3 † Quædam autem ſunt bona & iura poſſeſsibilia, ſeu quæ poſſunt poſsideri iure communi,& ſi iſta ſint iam fiſco incorporata requiritur præſcriptio xl.ann.d.l.comperit.& ita procedit gl.in d.§.res fiſci. Fallit ſecundum Bar.in d.l.in omnibus in caſibus poſitis in l.fi.C. de ſa.ſan.ec. & in l. cum.C.de ſun.reipu.& l.pen.& l.fi.C.de fun.patri.li.xj. In quibus caſibus nulla currit p̄ſcriptio contra habētem fiſcum & regalia, & non recognoſcētem ſuperiorē prout declarat Sozi.conſ.86 col.fi.ver.v.hec cōcluſio.& cō ſi.clvj.col.fi.ver.ſed clarum,ꝙ intelligo excepta præſcriptione centenaria per caſum in d. l.fi.C.de ſa.ſan.quia illa nunꝗ̄ cenſetur excluſa gl.Bal.& Ange.in l.j.C.ne rei domi. vel tēplo. cum concord. adduc. per Alex.in l.nemo poteſt.colum. vlti.ff.de leg.j. Et late dicetur in viij.q.vltimæ partis v.prin-
4 cipalis. Si vero non ſunt incorporata, ſed duntaxat delata tanquam vacantia, ſeu ex cauſa publicata, tunc in bonis delatis, ſeu commiſsis propter vectigal non ſolutum præſcribitur contra fiſcum quinque an.adeo ꝙ vltra vendicari nō poſſunt,vt eſt tex.not.in l.ij.C. de vectiga.quem facit Rom.ſingu.ſuo conſil.cclviij.quod eſt fol.xiij.col.iiij.incip.ius petendi &c. Alex.in l.forma.§.fina. in apoſt.ad Bar.ff. de cenſi.no. Bart. in l. commiſſa.in vlti.q. ff.de pub. & Bald. in l.iij.C.ſi propter pub.pen. Alexan.conſi.xxxj.ponderatis his.in fi.v. volu. dicentes per illum text. quod fiſcus excluditur quinquennio a vēdicatione rei, quę incidit in cōmiſſum. Idē dicit Pan.ī d.c.cū nobis,in bonis delatis fiſco ꝑ hereſim,quia non

poſſunt

a Adde bal. in l.ſicut. col. fi.C. de p̄ſcri. xxx. an. vbi dicit ꝙ eadē p̄rogatiua gaudet īperiū contra p̄ſcribentē qua gaudet eccleſia, allegat gl. ī §.vt autē lex in authē. de nō alienan.

poſſunt vendicari
vltra quinquēniū
a tempore mortis
hæredi, vt eſt tex.
& ibi not. Bar. in
l. ij. C. de appo. &
bona gl. ī l. mani-
cheos. C. de hęre.
In alijs vero ſi p̄-
ceſsit denuntiatio
bonorū vacantiū
ſufficit tēpus iiij.
anno. l. intra qua-
tuor. ff. de diuer.
et tēp. p̄ſcrip. & l.
j. C. de quadri. prę
ſcri. Sed ſi denū
tiatio non interue
nit & tunc aut qs
illa bona poſſedit
bona fide tantum
ſine titulo & requiritur tempus
xx. an. & ſic loquitur. d. l. in
omnibus, aut vero poſſedit cum
titulo & bona fide & ſufficit p̄
ſcriptio. xx. an. & ſic loquitur
text. in l. quamuis. ff. de vſuca.
Iſta doctrina colligitur ex
dictis Bar. in d. l. in omnibus.
& Panor. in d. c. cum nobis, am
pliantis dicta Bar. & eſt cōmu
niter approbata per Cano. ibi,
& eam ſequitur Pau. de Caſtr.
in l. fin. col. pe. C. de ſacroſan.
eccle. Are. conſi. cliij. conſulta
5 tio præpoſita. col. vlti. †Quā
do autem bona dicantur incor-
porata in fiſcum, & qualiter
fiat iſta incorporatio pro decla
ratione prædicte doctri. tradi-
tur plene in l. ſi quando. la ij. et
in l. ſi vacantia. C. de bo. vacā.
lib. x. Aliam doctrinam in
hac materia tradit Bal. in d. l.
fin. col. j. ver. venio ad gloſſ. C.
de ſacroſan. eccle. qui cōſtituit
differentiam inter fiſcum Ro-
manæ eccleſiæ, & fiſcum Impe
rij dicens ꝙ licet cognitio ma-
leficiorum non duret vltra xx.
an. quo ad fiſcum Imperialem.
l. querela. C. de fal. tamen exa-
ctio condemnationum quæ fiūt
iure Romanæ eccleſiæ durat
vſq; ad c. an. per tex. in authē.
quas actiones. in fin. ꝙ videtur
verum dicit ipſe contra condē-
natos, & eius ſucceſſores vni-
uerſales, ſed non contra bonę fi
dei emptores, vt ſentit vna gl.
parua in d. l. fin. ꝙ tamen Bal.
non affirmat. Vnde videtur
indiſtincte verum ꝙ contra fi-
ſcum Romanæ eccleſiæ nō cur
rat minor præſcriptio centena
ria per tex. in c. ij. de pręſcrip.
in vj. excepto ſpeciali caſu ibi
expreſſo ſupra, prout firmat
Pau. de Caſt. in d. l. fi. C. de ſa-
croſan. col. ver. pro declaratio-
ne gloſ. dicens ꝙ hoc procedit
in fiſco Romanæ eccleſiæ ſiue
bona fuerint incorporata ſiue
non, & ibi ponit doctr. circa
huiuſmodi pręſcriptionē fiſca-
lem ſequens Bar. in d. l. in om-
nibus, aliquibus additis. Sed
Ange. in l. iāpridē. C. cōmu. de
vſuca. id quod dictū eſt in fiſco
Romanę eccleſiæ, extendit ad
fiſcum Imperialem dicens ꝙ ſi
cut hodie de iure autenticorum
contra Romanam eccleſiā non
currit minor præſcriptio centē
naria. d. authen. quas actiones,
ita nec contra cameram Impe-
a rialem ſiue Romanū Imperiū a
quia gaudet prærogatiua Ro-
manæ eccleſiæ: ſequitur Ale-
xand. conſi. lxxxiiij. in cauſa
vertente, col. j. verſ. ij. dicemus
j. volu. Quod dictum non vi-
detur verum nec de iure proce
dere quia eſt cōtra communem

doctrinam

doctrinam Bar.& doc.ſupra re
latã:niſi forte in quatuor caſi-
bus ſpecialibus de quibus in d.
l.fi.C.de ſa.ſan.vt vult Bar. in
d.l.in omnibus.& ideo male ſe
fundat Alex.in prçal. conſi.in
d.l.fi. quia illa l. non procedit
niſi in quatuor caſibus ſpecia-
libus in ea expreſsis ſecũdum
gl.ibi ſuper verbo vendiderit.
& cõiter doc. & dicetur latius
in ſequenti tertia parte huius
quintus partis principalis: vbi
examinabitur intellectus.d. l.
6 fi. †Et ad motiuũ Ang. quod
imperiũ gaudet priuilegijs ec-
cleſiæ Romanę: reſpondetur ꝙ
eſt verum in caſibus a iure ex-
preſsis:& non in alijs:per ea q̃
habentur in l.ſi quis ſeruo per-
ſuaſerit.C.de fur.& per not. p
gl.in c.j.in verbo declaramus.
ne cler.vel mo.lib.vj.& plene
Iaſ.in l.ij.col.iiij.in prin.ff.de
7 iureiu. †Sed nunquid res mo-
bilis Ceſaris vſucapiantur triẽ
nio vide per Bald.in l.j. circa
fin.C.ne rei do.vel tẽp.& in d.
l.iampridẽ.C.cõmu. de vſuca.

ET VT clarior habeatur
doctrina:procedã in hac mate-
ria p quæſtiones particulares.

SVMMARIVM.

1 ¶ *Reſeruata principi in ſi-*
gnum ſubiectionis & ſuperio-
ritatis an poſſint præſcribi.
2 *Cenſus tributum ſeu publica*
functio non differũt ſi data ſint
principi ĩ ſignũ ſuperioritatis.
3 *Differẽtia eſt inter cenſum &*
annuam penſionem reſpectu
priuati.
4 *Solutio cẽſus cõtra dominos in-*
feriores eſt præſcriptibilis.
5 *Cenſus præſtatio vel tributi*
non præſcribitur contra princi
pẽ:ſed bene cõtra priuatum.

PRIMA quęſtio
1 eſt. † Vtrum re
ſeruata princi-
pi in ſignũ ſubie
ctionis & ſupe-
rioritatis: vt tri
butũ vel cenſus præſcribi poſ-
ſint. In hac qõ. ex doctrina
Pa. in d.c.cũ nobis ſupra reci-
tata hr̃ deciſio ꝙ talia nõ præ-
ſcribuntur.per text. in l.cõpe-
rit.C.de pręſcri.xxx.ann. no.
Bal.in l.ſicut.col.fi.C.eo.ti.di-
cens ꝙ eccleſię Romanę et im-
perio nõ pręſcribitur ĩ his quæ
ſunt reſeruata in ſignum vni-
uerſalis dominij. Idem latius
firmat Pan. in c. ad audientiã.
ad fi.commen. de præſcri. di-
2 cens †ꝙ inter cẽſum & tributũ
ſeu publicã functionem non eſt
differentia:qñ pręſtantur prin-
cipi in ſignũ ſupreme poteſta-
tis:vt notãt glo.& Bar.in l.j.§.
j.ff.de publica.ſed vbi præſta-
tio fit priuato: bene differunt.
3 vt ibi per Bar.† ponentẽ diffe-
rentiam inter cenſum & annuã
penſionem reſpectu priuati: de
quo eſt glo.no.in c.conſtitutus.
& ibi no.Inno.& Cano. de re-
li.domi.& no.plene Fely.in d.
c.ad audientiam.col.vj.& vij.
ver.inquantũ habẽs:rñdens ad
tex.in d.c.cõſtitutus.qui vr̃ fa-
cere in cõtrariũ:& ponẽs intel-
lectũ. Fit ergo cõcluſio ꝙ ea
quę cõpetunt principi in ſignũ
ſuperioritatis ſiue vniuerſalis
recognitionis:vt p̃ſtatio:cenſus

vel tributi: nunꝙ̄
poſſunt p̄ſcribi:ni
ſi immunitas p̄ſta
tionis cenſus eſſet
cōceſſa a princi-
pe & inuiolata p-
māſerit per xl.an
nos:vt notatur ĩ l.
fi.C.de fun. patri-
mo.lib. xj. Ita no.
Bal. in d.l.j.cōpe-
rit:et plene Iaſ.in
l.Imperiū. col. x.
in fi.ff. de iuriſdi.
4 om. iud. †Limi
ta iſtā cōcluſionē:
vt ꝓcedatur reſpe
ctu Papę vel ſupre
mi principis:nam
a cōtra inferrores[a]
dn̄os ſolutio cēſus
bene eſt p̄ſcripti-
bilis ſcd̄m Pan.in
d.c.ad audiētiā.in
fi. Et vltra Fel. &
Iaſo.de iſta mate-
ria: an p̄ſcribatur
aduerſus p̄ſtationē
cēſus:& quāto tp̄e
& qn̄ currere inci
piat vide plene ꝑ
Raph. Cum. cōſi.
cxlix. ĩ quodā ca-
ſtro p totū. & per
Fulg.cōſi.clxvj. ĩ
q.q̄ vertitur.col.j.
circa med. vbi fir
māt cōcluſionē p̄-
5 dictam†ꝙ p̄ſtatio
cenſus vel tributi
nō præſcribit̃ con
tra principē: ſed
cōtra priuatū ſic:
& Pan. conſi. cij.
co.ij.j.vo.vbi dicit
ꝙ p̄ſcriptio cēſu ē
p̄ſcripta ſubiectio.

SVMMARIVM.

1 *Superioritas ita ꝙ qs nō ſub ſit imperatori an p̄ſcribi poſſit.*

2 *Obedientia & ſuperioritas non poſſunt præſcribi.*

3 *Aduerſus ſupremā papæ poteſtatem nunquā præſcribitur.*

4 *Supremus princeps pōt populo ſuo per ſuū priuilegiū et reſcriptum concedere libertatem.*

5 *Tres ſunt reges nō recognoſcentes Imperatorem.*

6 *Regina & imperium vnde dicantur exordiū habere et quod illorum prius fuerit.*

SECVNDA que-
1 ſtio eſt. † Verū
ſuperioritas p̄-
ſcribi poſsit:ita
ꝙ quis nō ſub-
ſit imperatori.
& ex doctrina Pan ĩ d.c.cū no
bis ſupra relata decidit̃ ꝙ non.
Hāc cōcluſionē latius firmat ip
ſe Pan.in c.cū non liceat.p illū
tex.col.fi. ver.& per hūc tex.
de p̄ſcri.cōcludēs ꝙ nullus prin
ceps nulla reſpublica pōt p̄ſcri
bere cōtra Romanū imperium:
vt ſit ab illa iuriſditione vr̄i in
totū exēptus vel exēpta: ita ꝙ
ſit loco imperatoris in ſuo ter-
ritorio ſiue dn̄io:& nullū ſupe-
riorē recognoſcat. Iura tn̄ im-
perij ſcd̄m Panor. p̄ſcribi pn̄t
ſuperioritate ſalua. Sed non
eſt poſsibile vt qs p̄ſcribat ꝙ
nemini ſubſit:quia diceret̃ ac-
cephalus contra tex.in c.nulla
lxxxiij.diſt. Tum quia obediē-
b tia[b] & ſuperioritas nō eſt prę-
2 ſcriptibilis:vt ibi. †Et quod
contra

a An procedat præſcriptio contra nō recognoſcentē ſuperiorem habētem fiſcū & regalia. vide Sozi. cōſ.86. co lū.fi. ver. v. hæc cōcluſio: & cōſi. 156. col. fi. ỹ: ſed clarū.

b Quod cōtra obedientiam non curr at præſcri. vide per Old. cōſi.284. & cōſ.153 Cardi. in cle.fin.in vij.qō.de cenſi. Io. An.in addi.ad Specu. ĩ rub. de p̄ſcri. colū.j. Et an p̄ſcribat̃ ſupreme poteſtati ꝑ tēpus:cuius initij &c. vid ꝑ Pet. de Anch. cōſi.cxlj. clarior et breuior.

contra ſupremam poteſtatem principis non procedat præſcriptio: tenet gloſ. in c. volumus. xvj. q. iiij. no. Bal. i l. j. col. iiij. C. de eman. li. & in c. j. colū. j. quæ ſint rega. & ideo contra obedientiam principis nunquā præſcribitur. c. cū inter de conſuetu. vbi not. glo. & doc. Hic decidit not. Bal. in authen. quas actiones. colū. vlt. C. de ſacroſan. eccle. ꝙ non pōt præſcribi: ne appellet ad principem: quia iſtud pertinet ad ſupremam iuriſdictionem: licet poſſit præſcribi: ne appelletur ad alium inferiorē puta epiſcopū. c. venientes. de iureiur. ſequitur do. Philip. de Peruſio in c. dilecti. col.
3 viij. de appel. †Similiter aduerſus ſupremā poteſtatē Papæ nō præſcribitur d. c. cū non liceat. cū ibi no. No. glo. in c. j. in verbo nō obſtante. in fi. de cleri. egro. lib. vj. & not. Cano. in c. cum cōtingat de foro compe. Immo collegiū cardinalium nō pōt præſcribere ſupremā poteſtatē Papæ ſecundum Inno. in c. bonæ. el ij. de poſtu. præla. no. Panor. in c. ij. de cleri. non reſi.

Et iſtam partē per plura firmat Iaſ. in d. l. imperiū. col. xj. & late Sozi. conſi. cclxxv. in cauſa fratrū. col. ij. & iij. Et propterea dicit Bald. in l. ij. in vj. C. de ſerui. & aqua. ꝙ præſcriptio cōtra Papā non procedit in his quæ tangūt poteſtatis plenitudinē. not. Bertachi. in repertorio in verbo præſcriptio. vj. ver. præſcriptio cōtra Papā.

Contrariā ſententiā ꝙ immo poſſit aliquis princeps vel populus præſcribere plenā libertatē: ita ꝙ in nullo ſubſit Romano imperio: nec imperatorē in aliquo recognoſcat: tenuit Bar. in l. hoſtes. col. ij. ff. de cap. & i l. infamē. circa fi. ff. de pub. iud. cuius opi. multi ſequūtur. & maxime Bal. in l. j. C. ne rei domi. vel tēplo. circa fi. j. co. vbi dicit ꝙ cōtra imperiū & Romanam eccleſiā pſcribitur ſpacio cētū annorū: ēt in his q̄ ſunt reſeruata in ſignū ſpālis prælationis & præeminētiæ. Ex quo infert ꝙ populus Romanus præſcribit libertatē: qa ſcdm eū non eſt du-
4 biū †ꝙ princeps ſupremus pōt cōcedere libertatē populo Romano per ſuū priuilegiū & reſcriptū: & ei cōcedere oīa iura regalia & merū imperiū. Ergo & eodē modo p patientiam tribuere: vt ibi latius p eū. ei plurimos ſequaces hꝫ iſta opi. vt īfra
5 dicā. †Hāc arduā. q. latiſſime examinat Fely. in d. c. cū nō liceat. co. iiij. vſq; ī fi. cōm. p ſex. col. & ibi enumerat tres reges nō recognoſcētes Imperatorē: vcꝫ regē Franciæ: Hyſpaniæ: & Angliæ: de primis duobus eſt gl. in c. Adrianus. el ij. lxiij. diſ. de tertio eſt tex. in c. cām. el ij. q filij ſint legi. & de rege Frāciæ eſt tex. in c. p venerabilē. eo. ti. Et cōcludit Fely. ꝙ iſti nō recognoſcētes ſuperiorē ſunt Imperatores ſeu loco Imperatoris in regnis ſuis. De quo ſcribit ipſe latius poſt Pan. in c. q̄ in ecclia-rū. colum. xj. & xij. de conſti. vbi tradit de poteſtate ducum marchionum et comitum: ac dominorū: & populorum eccleſiæ Romanæ ſubiectorum. Et vltra Fely. quod princeps non recognoſcēs ſuperiorē æquiparetur Imperatori in ſuo dn̄io: firmat Alex. cōſi. j. pſpectis ỽbis iiij. co. j. vo. et cōſ. xv. viſis narratis

v.volu. Et in pñti quęſtione Fely.in d.c.cum non liceat adducit ad vtranque partem exuberantes auctoritates : & tandem dicit ꝙ opinio affirmatiua approbatur de facto ꝙ præſcribatur libertas cõtra imperiũ per reges principes ciuitates & populos: vt ei non ſubſint per ſpacium tanti temporis cuius initij &c. ſecundũ opi. Bar. in d.l. hoſtes & multorum : quos ipſe refert & videtur magis cõis: vt apparet ex autoritatibus prope infinitis adductis per Fely. vbi ſupra qui iſtam partẽ affirmatiuam firmare videtur declarando & limitando multis modis: vt ibi per eum colũ.pen. & vlt. Eandem opi. firmat ipſe Fely. in c.j. colũ. iij. de conſti.

Et maxime limitatur iſta cõcluſio per Fely. vbi ſupra vt ꝓcedat quo ad imperatorem: ſed nõ reſpectu Papæ: quia pręſcribi nõ põt ꝙ quis non ſubſit Romanæ eccleſiæ & Papæ vicario Ieſu Chriſti. vt in extrauagan. Bonifacij octaui: quæ incipit vnam ſanctã: & per ea quæ dicta ſunt ſupra. & quæ no. idẽ Fely. in d.c. cum non liceat. co-
6 lũ. iiij. ad fi. † & ibi vide colũ. vlti. vnde imperium & regna habuerint exordiũ: & ꝙ prius fuerit: an Papatus vel Imperiũ.

Iſtam partem dicit videri cõmunem d. Præpo. in c. per venerabilem. in v. oppo. qui filij ſint legi. Et tenendo eam: nõ poteſt procedere quædam deciſio Bart. in d.l. hoſtes. colũ.j. ff. de capti. dum vult ꝙ ſi ſint aliqui populi exempti ab imperio ex priuilegio: poteſt Imperator reuocare priuilegium : & eos reducere in ſubiectionem & aduerſus iſtã poteſtatẽ reuocandi nunquã põt præſcribi ſecundũ Bal. in c. ſicut. lo vlti. col. iij. de iureiuran. & ſimpliciter refert Iaſo. in d. l. imperium. colũ. xj. Sed iſtas deciſiones reprobat Fely. in d.c. cum nõ liceat. col. v. concludens ꝙ Imperator nõ poteſt reuocare priuilegiũ exẽptionis: poſito ꝙ poſsit concedi: per no. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. vbi habetur ꝙ princeps non põt tollere ius tertij abſque rationabili cauſa: melius faciunt quæ habentur in l. digna vox. C. de legi. & plenene not. per Panor. & Cano. in c. nouit. vj. & vij. col. de iudi. & ibi late Fely. col. vj. cũ duabus ſeq. vbi diffuſe tradit an princeps poſsit reuocare priuilegium ſuũ conceſſum tã ſubdito quã non ſubdito: maxime qñ tranſiuit in contractũ & ex ibi notatis depẽdet veritas huius deciſionis: in quo articulo plene conſuluit Alexan. conſi. ccxvj. nec arguendi ſumus per totum. ij. volu.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Merum & mixtũ Imperium aut iuriſdictio an poſſint præſcribi.*

2 *Maxima: qđ iuriſdictio merũq; & mixtũ imperiũ acquiri poſſint per cõſuetudinẽ & præſcriptionem quo caſu nõ procedat. & nu. ſeq.*

4 *Extrema quæ requirantur in præſcriptione iuriſdi. merique & mixti imperii: & quantum tempus & an requiratur ſcientia*

tia & patientia ſuperioris.

5 *Quaſi poſ. iuriſditionis vel iuris exigẽdi vectigal dicitur habere cauſam continuam.*

6 *Iuriſditio non vtendo quanto tempore amittatur.*

7 *Quaſi poſ. decennalis nõ datur in incorporalibus.*

8 *Sciẽtia & patiẽtia ſuperioris eſt neceſſaria vbi cõtra eos præſcribitur iuriſdi.*

9 *Quaſi poſ. iuriſdi. qualiter acquiratur aut retineatur.*

10 *Præſcriptio iuriſdi. meriq; aut mixti imperi: an cẽſeatur fauorabilis aut odioſa.*

11 *Iuriſdictio an accumulatiuæ vel priuatiuæ acquiratur per præſcriptionem.*

12 *Iuriſdictio quo caſu non poſſit dici præſcripta.*

1 TERTIA eſt quęſtio difficilis & ardua † an iuriſditio merum & mixtum imperium præſcribi

a poſsint.[a] Quã. q. latiſsime diſputat Bald. in repet. l. j. C. de eman. lib. poſita in calce. vij. libri codicis & in ſua. q. incip. Roma. appullus per totam illã repetitionem & quæſtionem. & idem Bald. in repe. l. Imperiũ. colum. iiij. & v. verſi. ſed quæro an Imperium. ff. de iuriſdi. om. iudi. & ibi late Albe. poſt antiquos: & diffuſe. domi. Iaſ. col. ix. cum quinque ſeq. qui in hac. q. refert fundamenta principalia & opi. antiquorum ad vtrãque partem: præcipue Bart. in l. j. §. deniq;. ff. de aqua plu. arcen. & in l. ſi publicanus §. ſi. ff. de publi. Et demum concluditur com-

a Vide de hac quæſtione. an iuriſditio merum & mixtum imperium præſcribi poſsint latiſsime Bald. in repe. l. j. C. de emanci. lib. & in quæſtio. Romanus appullus etc. hic allegatis: vbi dicit plura notabilia. & maxime in ij. colum. quod qui non eſt ſacerdos nõ poteſt præſcribere ſe in ſacerdotem etiam ſi mille annis faceret officium. Et ꝙ qui nõ eſt prætor: nullo tẽpore poteſt præſcribere præturam per l. herennius. ff. ad municip. Item ꝙ qui non eſt tabellio non pręſcribit tabellionatum curſu longi temporis: imo de falſo punitur. Itẽ ꝙ nemo præſcribit matrimonium illegitimum qua vis diuturnitate temporum. per l. qua in prouincia. §. diuus. ff. de ritu nupt. quia eſt quid factum ſecũdum Bald. in repeti. d. l. j. colũ. ij. & an ius creandi tabelliones & alia reſeruata poſsint præſcribi: tangit ibi col. iij. Et an poſsit præſcribi ſuperioritas. Et nunquid inferior præſcribat iuriſditionẽ ſuperioris maxime appellationis: vide ibi col. iiij. & ibi. colum. iiij. quod contra principis poteſtatẽ nemo præſcribit per gloſ. ordin. in c. volumus. xvj. quæſtio. iiij. & poſt adducta argumenta pro parte negatiua ꝙ poſsit præſcribi merum imperium & iuriſdictio fortiter arguit. col. v.

cum ſeq. & ita concludit & ibi dicit Bal. col. vij. ꝙ cõſuetudo eſt oĩum iuriſdictionũ origo, forma & principiũ, & quot modis p̄ſcribatur iuriſdictio, & qualiter, & an extĩctiue, vel accumulatiue, vide per Bald. ibi co. vij. circa fin. vbi dicit ꝙ iuriſdictio facilius p̄ſcribitᷣ a pſona publica, ꝗ̃ a priuata, qa ĩ habẽtibus ſymbolũ facilior eſt tranſitus, & per quantum tempus, et per quales actus præſcribatur merum imperium, vide ibi colũ. viij. & qualiter iuriſdictio præſcribatur in feudum; & de iuriſdictione & an ſubditus p̄ſcribat exẽptionem cõtra principem, vide Panormi. in c. nimis. de iureiuran.

a Adde ꝙ præſcribi poteſt iuriſdictio abſq; emolumento, ſed non econtra ſecundum d. Card. in cle. ſtatutũ, in xiij. q. de ele. & quomodo præſcribantur ciuitates & caſtra contra eccleſiam & Imperatorem, vide per Abba. Pa. cõſ. lxxxij. quamꝗ̃ in his dubijs. j. et ij. col. j. vol. et de p̄ſcriptione meri & mixti imperij ac iuriſdictionis. Vide late Pet. de Ancha. conſi. cxlj. clarior & breuior per totum.

b An ciuitates ſiue communitates poſsint præſcribere reſeruata principi maxime ius legitimandi

timandi

cõem eſſe ſnĩam ꝙ iuriſdictio [a] merumq; & mixtũ imperiũ, nedũ per conſuetudinẽ, ſed ẽt p p̄ſcriptionem acquiri poſsint.

Et pro hac parte adducit plurimas autoritates et bona iura adducta p antiquos, videlicet bonus tex. in l. viros. vbi gl. & Bar, C. de diuer. offi. lib. xij. & in l. ij. C. de fun. limit. lib. xj. & in c. irrefragabili. §. j. de offic. ordi. & in c. cum contingat. de fo. compe. vbi Panor. plene attingit iſtam quæſtionem. col. j. in vl. not. & ſeq. dicit in iij. colum. ꝙ alibi melius non probatur in iure adducitur etiam bonus tex. in d. c. ſuper quibuſdã. §. præterea. de verbo. ſignifi.

2 † Primo limitat Iaſo. in d. l. imperium. col. xj. hac communem concluſionem, vt non procedat in his quæ cõpetunt principi in ſignum ſupreme poteſtatis aut vniuerſalis recognitionis: de quo dictum eſt plene ſupra in j. & ij. qõ. huius materię.

Et retenta hac opi. pro vera ꝙ ſuprema poteſtas pręſcribi non poſsit: licet contraria videatur magis cõmunis concurrente ſpacio tanti temporis cuius initij non extat memoria tamen dato ꝙ non poſsit præſcribi ſuprema poteſtas ſiue ſuperioritas poſſunt p̄ſcribi alia inferiora quæ ſunt meri imperij, vt habere gladij poteſtatẽ, prout plene habetur in locis præallegatis. not. Panormi. in cap. peruenit. de cenſi. etiam ſi ſint de reſeruatis Papę & principi, quia talia præſcribuntur per tantum tempus: cuius initij memoria non extat. d. c. ſuper quibuſdam. §. pręterea. qui tex. loquitur in impoſitione collectarum nouorum vectigaliũ & ſimiliũ quę ſunt reſeruata principi in ſignum ſupreme poteſtatis, & tamen poſſunt præſcribi per dictum tempus: ideo per inferiorem a principe poteſt pręſcribi poteſtas legitimãdi [b] et creãdi tabelliones quę ſunt de

reſeruatis

reſeruatis principi, vt ibi per Panormi. & late per Iaſo. in dicta l. imperium. colum.xj.

Et ita plene conſuluit Bald. vltra adducta per Iaſo. conſil. lxiiij. caſus eſt talis reuerēdus pater.j. volu.vbi tenet ꝙ talia reſeruata & regalia præſcribūtur priuatiue & non cumulatiue contra ſuperiorem: adeo ꝙ ſuperior non poteſt decetero illa exercere in locis vbi fuit p̄ſcriptum.
3 † Secundo limitat Iaſo. vbi ſupra hanc communē concluſionem quæ habet ꝙ merū imperium & iuriſdictio poſſunt præſcribi: vt procedat in habente caſtrum vel territoriū quo ad ſibi ſubditos tantum, & non quo ad alios, ſecundum do. Anto. in d.cap.cum contingat, & Roma. in l.j.§.deniq;. ff. de aqua pluuia. arcen. Sed contrariū eſt verius; licet Iaſ. tranſeat cum hac limitatione ꝙ iuriſdictio præſcribitur reſpectu territorij etiam in non ſubditos ibi contrahentes vel delinquentes, vt ille qui eſt dominus territorij: ratione iuriſdictionis pręſcriptę dicatur iudex cōpetens reſpectu delicti vel contractus. iuxta cap. romana.§. contrahentes.de fo. compet. in vij. cum concor. per not. per Barto.& doct. in l.j.vlt.col. ff. de iuriſd. om.iudi. & Alexan. conſ.xxv. viſo proceſſu cauſę. j.& ij.col. iiij.vol. vbi concludunt ꝙ iuriſdictio coheret territorio materialiter & paſſiue: ergo ratione territorij cenſetur præſcripta iuriſdictio nedum quo ad ſubditos, ſed etiā in non ſubditos: ſi ibi contrahant vel delinquant. Et ita expreſſe firmat Flor. in l. ſi quis diuturno. ff. ſi ser. vēd. & Bal. in addi. ad Specu. in titu. de iuriſdi. om. iudi. verſi. pe. quos refert Bertachi. in reperto. in verb. pręſcriptio. viij. ver. præſcribens iuridictionē, qui dicunt ꝙ præſcribens iuriſdictionem territorij poteſt punire etiā forenſes, & ſequitur Fely. in c. auditis. col. ix. ver. ſic. ſic etiam intellige. de pręſcrip.

Sat ergo firmat & communis concluſio ſecundū Iaſo. qđ iuriſdictio ac merū & mixtū
a imperiū [a] p̄ſcribi poſſunt ſalua ſuperioritate et ſuprema

timādi, vide per d. Ant.de Roſel. in ſuo tracta. legitimatio. fol.xiij.col.ij.et iij.d.Ludo.de ſardis etiam in ſuo tracta. legitimatio. fol.xij. in xij.quęſtio. & an poſsit pręſcribi ſuprema poteſtas principis & ſibi ſpāliter reſeruata, vidē Pan.in c. p venerabilē, q filij ſint legiti. & in c. ꝙ trāſla.de offi. leg. i pri. Inn. in c. bonæ. el ij. de poſtu. pręlato. Pan. in c.ſuper quibuſdā. §. prætera. de verbor. ſignifica. Signorel. conſ. cclj. in princip. iiij. colum.

a De pręſcriptione iuriſdictionis ac meri & mixti imperij vide late But.in repe.c. peruenit. colum.xj.de cenſi. vbi tangit in ſpecie an poſsit præſcribi ius carceris. Et ibi dicit quod caſtrum eſt præſcriptibile per l. ij. C.de fun.limi.libr. xj. ergo & appenditia, & per cōſequēs iuriſdictio, et quantū tempus requiratur ad præſcribendum

bendū ea quæ ſunt imperij. vide ibi col. xj. & xij. et iſtā materiā explicat do. Clau. Aquē. in l. more. colū. iiij. & v. ff. de iuriſdi. om. iudi. licet non ſatis clare. ma pſāte. Sed aduerte, quia Iaſ. in d. l. imperiū. ſibi cōtradicit expreſſe in illa j. limita. ſupra relata. col. x. in fin. & xj.

Nam primo limitat communem concluſionem, vt non procedat in his quæ competūt in ſignum ſupremę poteſtatis vel in ſignum vniuerſalis recognitionis, quia vt ipſe dicit talia nunq̄ poſſunt præſcribi contra principem. d. l. competit C. de præſcri. xxx. an. vbi no. Bald. ſecundum eum. Poſtea vero circa med. xj. col. dum allegat tex. in d. c. ſuper quibuſdam §. præterea. dicit ꝙ reſeruata principi in ſignum ſupremę poteſtatis præſcribi poſſunt per tm̄ tempus cuius initij &c. Ex quo infert ꝙ per inferiorē a principe poteſt præſcribi poteſtas legitimandi et creandi tabelliones: & tamen iſta ſunt de reſeruatis principi ſecundum Panor. in d. c. cum contingat. col. iiij. vel v. Et ideo rectius dicendū videtur ꝙ ea quæ ſunt reſeruata principi in ſignū recognitionis vniuerſalis dominij, non præſcribuntur vllo tēpore, vt præſtatio cēſus vel tributi, & ita ꝓprie loquitur tex. in d. l. comperit. & Bal. ibi qui nihil dicit de reſeruatis in ſignum ſupreme poteſtatis, prout eum allegat Iaſo. Alia vero quæ non competunt in ſignum recognitionis dominij vniuerſalis, ſed ſunt reſeruata principi in ſignū ſupreme poteſtatis tm̄, nō autem ſuperioritatis ſeu verius in ſignum ſpecialis prerogatiue & ſingularis priuilegij: vt dicit Panor. in c. cum nobis olim. de p̄ſcrip. bene p̄ſcribuntur per tm̄ tempus cuius initij &c. ſecundū omnes, vt ex p̄miſsis patet, alias prædicta implicarent cōtradictionem. Videtur ergo pro veritate per prędicta concludendū: ꝙ indiſtincte reſeruata in ſignum ſuperioritatis et ſubiectionis ſeu ſupreme poteſtatis, aut ſpecialis prerogatiue & ſingularis priuilegij præſcribi poſsint per tantū tēpus cuius initij memoria non extat, & ita firmat Bald. vltra præallegata in l. j. ver. ſed tu tene. C. ne rei do. vel tēp. vbi concludit ꝙ præſcriptio centū annorum currit contra imperium in his quæ ſunt præeminentie & iuriſdictionis. Non obſtāt tex. in l. comperit, & allegata ad oppoſitum, quia non loquūtur de præſcriptione tanti temporis, quæ non remanet in nudis terminis pręſcriptionis, ſed potius innititur priuilegio. d. c. ſuper quibuſdam. §. præterea. cum ibi not.

Praesvpposita igitur hac concluſione pro cōmu-
4 ni et vera † ꝙ iuriſdictio & imperium p̄ſcribi poſsint dubitatur quæ extrema requirātur in hmōi præſcriptione iuriſdictionis. Et primo quantū tempus requiratur. Secūdo an requiratur ſcientia & patiētia ſuperioris.

Circa primam quæſtionē varie et diuerſe fuerunt opiniones doctorum, quas refert Iaſo. in d. l. imperium, col. iiij. verſi. ij. cir-

ij.circa prædicta pſertim opi.
Pau.de Caſt.ibi tenentis, ꝙ in
præſcribendo mero & mixto
imperio requiritur ſpacium tā-
ti temporis cuius initij &c.Et
demum concludit Iaſ. ꝙ ſi agit̄
de pſcribendo mero vel mixto
imperio contra imperatorē ab-
ſentem & ignorantem neceſſa-
rio requiritur ſpacium tanti tē-
poris cuius &c. Sed ſi agatur
de pſcribendo contra Papā vel
Imperatorem pſentem, ſcientē,
& patientem, vel contra aliquē
ducem vel marchionem prȩſen-
tem &c. communior eſt ſenten-
tia, vt ipſe refert ꝙ ſufficiat tē-
pus x.an.per tex.no.in l.viros
cū gl.C.de diuer.offic.lib.xij.
5 †Confirmo iſtam concluſio-
nem vltra Iaſ.autoritate Bart.
in l.iuſto.§.non mutat. in fi.ff.
de vſuc.vbi no.decidit ꝙ quaſi
poſſeſsio iuriſdictionis vel iu-
ris exigēdi vectigal dicitur ha-
bere cauſam cōtinuam, ex quo
iſta competunt perſone, & illa
diſtinctio, an quaſi poſſeſsio ha-
beat cauſam continuā vel nō,
vt ipſe dicit locum habet in ſer-
uitutibus & iuribus realibus.
Non autem in perſonalibus, qa
iura perſonalia ſemper cenſent̄
habere cauſam cōtinuam, cum
eorum quaſi poſſeſsio retinea-
tur animo, & ideo præſcribun-
tur longo tempore cum titulo
& bona fide ad inſtar vſusfru-
ctus. l. fin. in fi. C. de præſcript.
lon.temp ſecūdum Bar. in d.§.
non mutat.in fi.cuius opin.fir-
mat Pet.de Anch.in c.ſine poſ-
ſeſsione, col. vij. de regu.iur. in
vj. Et hæc opin.Bar.eſt com-
munis, vt atteſtatur Fely. in c.
de quarta.col.xiij.de prȩſcrip.
qui refert Bart, idem velle in
alijs locis per eum adductis, re-
probata opi.Panor.ibi.iij.col.
qui ſolus, vt dicit Fely. tenet cō-
tra Bar. Et vltra Fely. addo
Bal.in l.fi.C.ne de ſta. defunc.
vbi dicit ꝙ iuriſdictiones non
præſcribuntur longo tempore
ſine titulo, quia dominio equi-
parantur, vult ergo ꝙ prȩſcri-
bantur cum titulo longo tēpo-
re. Eandem concluſionem vl-
tra Fely. & Iaſ. firmat Alexā.
conſi.xvj. in cauſa & lite vertē-
te inter magnificam communi-
tatem. vij. col. v. volu. vbi affir-
mat hanc eſſe communem opi.
ꝙ in prȩſcriptione iuriſdictio-
nis meri & mixti imperij ſuffi-
cit tempus. x. annorum ſi aga-
tur de prȩſcribendo contra in-
feriores dominos, excepto Pa-
pa & Imperatore, & ibi refert
Pet.de Ancha.ita plene cōclu-
dentem conſil. cxxxij. clarior
& breuior vbi ſecutus Bald.in
ſua diſpu.incip.appullus roma-
nus &c.concludit ꝙ ſepoſito ar-
ticulo, an in præſcribendo ſu-
premam poteſtatem contra Pa-
pam vel Imperatorem debeat
concurrere præſcriptio tempo-
ris cuius initij &c.tamen cōtra
inferiores dominos prætenden-
tes iuriſdictionem in caſtro ſuf-
ficit præſcriptio communis tē-
poris per ea quȩ habentur in c.
ad audientiā.& in c.auditis.de
prȩſcri.& reſpondet ad contra-
ria, vt ibi latius per eum. Ean-
dem cōcluſionem tenet ēt Are.
conſi.cliiij. conſultatio propoſi-
ta.vlti. col. vbi ſequitur Bart.
6 in d.§. non mutat. †Subdit
Alex.in præal. conſil.xvj.vij.
colū.v.volu. ꝙ iuriſdictio non
vtendo amittitur ſpacio xl. an-
norū, & excluditur cōmunitas

vel

vel alius per non vſum tanti temporis ab omni ſuo iure: vt concludit Bar. ſuo conſ. inci. q̃ritur vtrum iuriſdictio. vi. col. & in l. licitatio. §. earũ. ff. de publica. per l. oẽs. C. de præſcrip. xxx. an. Idem ẽt firmat Are. in d. conſi. cliiij. vi. col. Et in hoc vr̃ inaduertenter locutus. d. Clau. Aquen. in l. more. col. v. ver. ſed tunc operepretiũ eſt intelligere. ff. de iuriſ. om. iudi. dum dicit ꝙ non reperitur iure cautum: ꝙ iuriſdictio non poſſit præſcribi decennio, quia ſecũdum eum in incorporalibus
7 nõ eſt dare quaſi † poſſeſsionẽ decennalem. Nam dicit contra tex. in d. l. fi. in fi. C. de pręſcri. long. temp. & in l. ij. cum ibi no. C. de ſer. & aqua. & contra notata per Bart. in d. l. iuſto. §. non mutat. Et circa prædicta not. ꝙ præſcriptio caſtro præſcribitur iuriſdictio ſecundum Bar. no. in l. ſi aliena res. §. hoc iure. ff. de vſuca.

Secunda quæſtio eſt.
8 † An requiratur ſcientia & patientia ſuperioris in præſcriptione iuriſdictionis ac meri et mixti imperij. Bar. in l. j. §. denique. ff. de aqua plu. arcen. & in l. ſi publicanus. §. fi. ff. de publica. concludit ꝙ requiritur ſciẽtia & patiẽtia imperatoris ſeu principis contra quem præſcribitur etiam dato curſu tanti tẽporis cuius initij memoria non extet. Sed Iaſo. in d. l. imperium. col. xij. ver. circa primũ reprobat opi. Barto. concludẽs ꝙ in præſcriptione temporis cuius initij &c. non requiritur ſcientia & patientia, quia iſta præſcriptio habet fomentum a lege & vim conſtituti ſeu priuilegij, & ſic non ſtat in terminis præſcriptionis proprie. d. c. ſuper quibuſdam. §. pręterea, & l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quot. & æſti. & adducit plures tenentes contra Bar. poſt Alexan. conſi. vi. viſo themate & dubijs. j. volu. vbi dicit circa fi. ꝙ opi. Barto. eſt in hoc cõmuniter damnata. Procederet ergo opi. Barto. ſecundum Alex. & Iaſ. in præſcriptione minoris temporis. Et contra Bar. late tenet Sal. in l. ij. C. noua vectig. inſt. non poſ. cum alijs cõcor. addu. per Alexan. & Iaſ. vbi ſupra. Et vltra Iaſ. iſtam concluſionem firmat Alex. cõſ. xvj. in cauſa. et lite. iii. & iiii. col. & conſi. 24. ponderatis his. iij. col. v. volu. vbi concludit ꝙ in præſcribenda iuriſditione requiratur ꝙ quis probet ſe exercuiſſe iuriſditionem ſciente & patiente illo ad quem ſpectat, niſi probet de tanto tẽpore cuius initii &c.

Idem tenet ſolẽnis Doct. do. Iaco. de Sanc. Georg. in ſuo tracta. feudo. in glo. in verbo cum mero & mixto imperio, colũ. iii. vbi ponderat quod eſt magna vis, an quis fundet intentionem ſuam ex pręſcriptione, vel ex conſuetudine. Et vide plenius in ſeq. q. Sed dubitatur, an ſufficiat ſcientia & patientia officialium Imperatoris ſeu principis aut comitatũ, vel Marchionum inueſtitorum ab Imperatore in caſu vbi requiritur ſcientia & patientia.

Iſtam. q. mouet Bar. in d. l. i. §. denique. ff. de aqua plu. arcẽ. & non decidit. & in l. ſi publicanus. §. fin. ff. de publica. vbi videtur tenere ꝙ ſufficiat ſciẽtia

tia rectoris ſeu præſidis prouinciæ. & ſequuntur Car. Imo. & Pan. in c. cū contingat. iiij. col. de fo. cōp. Are. conſ. cliiij. conſultatio propoſita. Alex. p̄allegato conſi. vj. j. vol. & Iaſ. in d. l. imperium. col. xiij. verſ. circa aliud. & vltra ipſum Panor. in c. quæ in eccleſiarū. col. j. de conſti. & Alex. in præalle. conſi. xvj. iij. & iiij. col. & conſi. xxiiij. iij. col. v. vol. & d. Iaco. in loco prȩallega. Nunquid autem vacante Imperio quo tēpore ſuccedit eccleſia. c. licet ex ſuſcepto. de fo. compe. ſufficeret ſcientia papȩ. tangit Bar. in d. §. denique: & non decidit.

Concluſio eſt φ non. Quinimmo ſi prȩſcriptio eſſet inchoata contra Imperatorem patientem & ſcientem mortuo Imperatore licet eccleſia ſuccedat in adminiſtratione interim prȩſcriptio dormiret ſecūdū Bart. in l. naturaliter. col. fi. ff. de vſuca. & ſequitur Bal. in l. cum notiſsimi. §. immo. C. de præſcrip. xxx. anno. cum concor. adduc. per Iaſ. in d. l. imperium. colū. xiij. in fi. & prin. ſeq. & per d. Iac. vbi ſupra. Et de hac materia præſcriptionis, iuriſditionis & imperij remiſsiue no. Alex. in d. l. imperium. col. iiij. vel v. verſic. videntur iſti præſupponere. & incidenter Fely. in d. c. cum non liceat. col. penult. circa prin. & col. fi. circa fi. & do. Iac. vbi ſupra. Et ea quæ dicta fuerūt in ij. q. ij. par. iiij. prin. col. xvj. ad fi. cū duabus ſeq. circa præſcriptionem vſusfructus & iurium perſonalium qualiter prȩſcribātur poſſunt adaptari ad huiuſmodi prȩſcriptionē iuriſditiōis & imperij per notata per Bar. in d. l. iuſto. §. non mutat excepto quando agitur de prȩſcribenda ſuperioritate, ſeu ſuprema poteſtate aut de præſcriptione regalium in quibus requiritur tantū tēpus cuius initij &c. d. c. ſuper quibuſdā. §. prȩterea

9 † Qualiter aūt acquiratur quaſi poſſeſsio iuriſditionis, & retineatur, ſine qua p̄ſcribi non poſſet, declarat pulchre Inno. in c. dilectus. & ibi videndum ſemper extra de capel. mona.

Tertio dubitat circa hāc ma-
10 teriā. † Virū p̄ſcriptio iuriſditionis ac meri & mixti īperij cenſeat fauorabilis, vel odioſa, & ſic an ſit
a extēdēda,[a] ita φ præ-

a Adde φ præſcriptio iuriſditionis in vno articulo non extenditur ad alium, nec de ciuilibus ad criminalia, nec de cauſa appellationis ad ſimplicem querelam Flori. in l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſer. vendi. Et vtendo iuriſditione in vno articulo tinetur in alijs. Flori. in l. vna eſt via. ff. de ſeruitu. ruſti. p̄dio. Et an præſcripta iuriſditione cenſeatur p̄ſcripta poteſtas coercēdi. vide per Sozin. conſi. cclxxv. iij. col. verſic. confirmantur p̄dicta. Et quod ex retentione, & vſu in vna parte rei indiuiduæ impediatur præſcriptio ī omnibus alijs. firmat d. Signorelus conſi. lxx. in quæſtione vertente inter commune Parmȩ. col. ij. verſic. venio ad quartum.

preſcriptio vno gradu iuriſditionis, aut meri mixti imperij præſcriptio extẽdatur ad alios gradus. Iſtud dubium late explicat.d. Iaſ.in d.l. imperium. col.xiiij.ver.decimo circa prędictam materiam per totam illam col. & latius Fel.in d.c.auditis.col. viij. cum tribus ſeq. de præſcript. dixi plene in ſecunda parte princip. huius tractatus.colum.vj.cum duabus ſequen. verſicu. ſecundo principaliter.

QVARTO dubitatur.

11 † Vtrum per præſcriptionem acquiratur iuriſditio accumulatiue vel priuatiue. Iſtud dubium examinat late Fely. in c. paſtoralis.col.j.& ij.de offi.ordi. & ibi tangit Pan. & vltra Fely.addo Bal.conſi. lxiiij.caſus eſt talis reuerendus pater &c.j.volu. vbi plene conſuluit in hoc articulo. Et per hæc remanet expedita materia præſcriptionis iuriſditionis meri, que & mixti imperij. Cui ſub annecto incidentem quæſtionẽ. An minor vel inferior poſsit pręſcribere inſigna ſuper forũ, & ſeu nunquid vſus inſigniorũ quæ competunt ratione ſuperioris dignitatis poſsit pręſcribi per non habentem illam dignitatem vel minorem. Iſtã quęſtionem decidit Roma. in ſingu.cclxiiij. nunquid vſus inſigniorũ.fo.viij. vbi allegat Io.

12 And.dic.vt ibi. † Et not.ꝙ iuriſdictio non dicitur præſcripta, nec currit præſcriptio contra eum, qui longiſsimo tempore iuriſditionem non exercuit, ſi caſus non occurrit, in quo iuriſditionem exercere potuiſſet ita Spe.in ti.de iuriſd.om.iud. verſi. & ſunt hæc in argumentum,refert d.Io.Berta.in trac. de Epiſcopo. in iij.parte prin. primi libri.col.ij.ver.illud tamen bene faciunt no.per Bar. in l.cum ſcimus.C. de agric.& cenſi.lib.xj.& in l.in filijs per illum tex.C.de decurio.eo.lib. & quæ ad propoſitum plene dixi in iiij.par.prin.q.vj.colum. xlvj.ver.ſubdit Fely.

SVMMARIVM.

1 *Reſeruata principi in ſignum priuilegij ſingularis ſuperioritate excepta an poſſint præſcribi.*

2 *Vectigal ſeu ius pedagiãdi an præſcribi poſſit, & quæ ad eius pręſcriptionem.*

3 *Bona in fiſcũ incorporata quin to tempore præſcribi poſſint.*

4 *Princeps præſumitur ſcire id quod ſui officiales ſciunt.*

5 *Præſcriptio iuris pedagiandi, ſeu exigendi vectigal cauſata ex tempore ſeu conſuetudine, ad quas res extendatur.*

6 *Ius exigendi herbaticum et affidandi beſtias in paſcuis percipiendo certum quid pro ſingulo capite pręſcribitur ad inſtar iuris pedagiandi, & eſt ius perſonale.*

QVARTA quęſtio elicitur ex doctrina Pan. in d. c.cũ nobis. olim ſupra
1 recitata, † vtrum reſeruata

reſeruata principi in ſignum a priuilegij ſingularis,ſuperioritate excepta, vt legitimare ſpurios,creare tabelliones,exigere vectigalia & pedagia,& ſimilia præſcribi poſſint. Et concludit Pan.talia poſſe præſcribi per tantum tẽpus, cuius initij &c.concurrente ſcientia & patientia ipſius principis, p tex.in d.c. ſuper quibuſdam.§. præterea.Idem firmat ipſe Panor.in c.cum contingat, colũ. iiij.vel v.de foro compe. Are. conſi.xxx.viſo themate.colũ. iij.& Franci.Cur.conſi.xxiiij. ſuper eo ꝙ a me requiritur.colum.ij.& Iaſ.in d.l.imperium, col.xj. verſic. ſed alia.& dixi in præcedente q. Sed in vno caſu non bene dicit Panor. in quantum vult ꝙ requiritur ſciẽtia & patientia principis cum curſu tanti temporis,quia vt ꝑdixi communis opinio eſt in contrarium reprobata opi.Bartol. ꝙ ſufficiat de per ſe curſu tanti temporis,cuius initij &c.

2 †Sed hic quæro magis ĩ ſpecie,quia facta eſt mentio de pręſcriptione vectigalis, vtrũ poſſit præſcribi vectigal ſeu ius
a pedagiandi. [a] Et quæ requirantur ad eius pręſcriptionem. Iſtam quæſtionem mouet Bar. in l.ſi publicanus.§.fin.ff.de pu
b blica. [b] & concludit quod exactio vectigalium præſcribitur per tempus cuius initii memoria non extat:quãdo agitur de pręſcribendo perceptionem uectigalis:quæ nulli competit. Sed ſi competeret alicui nobili vel priuato ex conſuetudine, vel priuilegio illud pręſcribitur minori tempore cum titulo & bona fide,ſicut præſcribitur

a An ius pedagiandi poſſit pręſcribi per inferiorẽ, vide per Bu.in repe.c.peruenit.col.xij. de cenſi. Et de præſcriptione iuris pedagiãdi, vide ibi latius per eũ.colũ. xxiij. circa fin. & ſeq.ubi tangit, an ſi quis colligit pedagium per decẽnium præſumatur ius pedagiandi, & concludit quod ad pręſcriptionẽ huius iuris requiritur tantũ tempus, cuius initij &c. quando tale ius non eſſet adhuc creatum, ſed creandum, ſed vbi eſt iã creatum ſiue formatum, quia alius habet tale ius,tunc concludit Butr.ꝙ præſcribitur ſpacio communi, vel ſi ſoluit aliquam partem longo tempore principi ſeu domino, vel communi cui ſpectabat & de præſcript. iuriſpeda. Adde Iaſ.in l.de quibus.colum.xiiij. ff.de legi. vbi concludit ꝙ requiritur tempus cuius initij &c.quia eſt de reſeruatis principi.

vſusfructus, & ſic longo tempore, iuxta l. fin.in fin. cum ibi not.C.de præſcri.lon.tem. Et dixi plene in iiij.par.prin.col. xvj. cum duabus ſequen. Sed quia vt ibi dicit Bart. in præſcriptione iſtorum iurium icorporalium requiritur ſcientia eius contra quem præſcribitur.l.ij. C.de ſer.& aqua. vbi Bar. aſsignat rationem. & in l. i.§.denique.col. vltim.ff.de aqua plu.

b Adde Bal.cõſi.cxxv.quæſtio vertens.j.vol.& conſi.clxxxvij. quia conſuetudo equiualet veritati.iiij.volu.

a Adde ꝙ ſi hoc eſt verum nō videtur ꝙ requiratur ſciētia & patientia aduerſarij in præſcriptione horum iuriū prout non requiritur in vſufructu, vt probatur in l. fin.. circa finē. C.de pręſcript. lon.temp. & plene dixi i iiij. par. prin. colū. xvj. verſi. tertie limitatur &c.cū duabus colum.ſeq.

pluˑarcen.dubitatur cuius ſcientia requiratur in præſcribendo vectigal. & reſpondet Bar. ꝙ ſi pręſcribitur contra priuatum qui illud ius habebat requiritur ſcientia illius priuati, alias ſecundum Bar.requiritur ſcientia illius iudicis, in cuius territorio vectigal ſeu pedagium exigitur. Ille enim eſt vt ipſe dicit ad cuius curam pertinet, & cui hoc commiſſum eſt per tex.in l.ij.C.de vectig. Et deciſio Bar. eſt vera, & communiter approbata excepto inquātum videtur velle ꝙ requiratur ſcientia & patientia etiam in præſcriptione tanti temporis cuius initij &c.quia in hoc opi.Bar. eſt communiter damnata, vt late per Alex.in pręalleg.conſi. vj.circa med.verſi.ex præmiſſis.vſque ad ſi. j. volu. vbi tractat in terminis de præſcriptione vectigalis. & per eundē conſi.cxxv. viſo titulo quæſtionis j.q.ij.volu.& per Aret.conſil. cliiij.conſultatio propoſita. vlti.coſ. vbi concludit cum Bar. ꝙ ius exigendi vectigal et ſimilia iura quæ competunt perſonę præſcribuntur eo modo quo res immobiles, quia cenſentur habere cauſam continuam ex quo eorum quaſi poſſeſsio animo retinetur, & inter immobilia computantur. vt per Bar.in d.l.ſi publicanus.§.ſi.& in d.l. a iuſto.§.non mutat.ff.de vſuca.[a]

Fallit iſta concluſio ſecundū Aret. quando ageretur de pręſcribendo iure vectigalis, vel 3 alio incorporato in fiſcū,†quia pro bonis in fiſcum incorporatis ſemper requiritur præſcriptio.xl.anno.Nec diſtinguitur an præſcribens habeat titulum vel non.l.quamuis. & ibi notant glo.& Bart.ff.de vſuca.& l.omnes.C.de præſcri.xxx.anno. Hanc quęſtionem quanto tempore vectigal regulariter pręſcribatur, plene examinat Sal.in l.vectigalia.C.noua vectig. inſti. non poſ. & in pluribus tenet cum Bart.& concludit ꝙ quando quis acquirit, vel præſcribit ius vectigalis in nullius perſona formatū, id eſt quod nulli competebat, pręſcribitur ſiue acquiritur tempore cuius initij memoria non extat. Sed ſi eſſet iam formatum, quia alicui nobili competeret ex priuilegio vel conſuetudine minus tempus requiritur ad p̄ſcribendum habita diſtinctione, an quis poſsideat titulo, & bona fide, vel non, vt in vſufructu. Eandem concluſionē firmat Anto. de But. in repe.c. peruenit. col.xxiiij. circa fin. & ſequen.de cenſi. Circa vero ſcientiam & patientiam Saly. concludit contra Bart.poſt longam diſputationem & relatas opiniones ꝙ non ſufficiat ſcientia iudicis, ſed requiritur ſcientia principis quando agitur de præſcribendo ius vectigalis

galis ꝙ nulli competit, vbi vero agitur de pręſcribendo ius formatum alteri competēs res eſt clara quod ſcientia illius requiritur, ſecundum Salyce. qui confirmat in ver. concludo igitur ꝙ vbi probatur de tanto tēpore cuius initij &c. non requiritur probari de ſcientia & patientia alicuius. Dicit tamē tutius eſſe in practica ꝙ titulis allegetur. Ad cuius probationē inducatur exactio vectigalis tanti temporis &c. Et opinionem Salyce. quod non ſufficit ſcientia officialium ſeu iudicis contra Bar. tenet Alexan. conſi. lxxxiiij. in cauſa vertente. circa medium. verſic. nec prædictis. j. volu. Mouetur, quia licet Bar. in l. ne quid. ff. de in-
4 incen. rui. naufra. velit. †quod princeps præſumitur ſciuiſſe id quod officiales ſui ſciuerunt cuius uerba reaſſumit. d. Anto. de Butr. in cap. j. de reſtit. ſpol.

Tamen hoc non eſt verum. Sed contrarium probatur in capit. cum ad ſedem. cum glo. in verbo interdictum. de reſtitut. ſpolia. & in l. quod vulgo. ff. de vſuca. pro empto. vbi habetur, ꝙ dominus habet probabilem cauſam ignorandi factum procuratoris. Sed communis opi. videtur cum Barto. quod ſufficiat ſcientia officialium, vt patet ex his quę ſupra dixi in ij. q. iij. q. prin. verſic. ſed dubitatur &c. Iſtam quæſtionem late tractat do. Iac. de San. Geor. in tracta. feud. in verbo, cum mero & mixto imperio. colū. penult. & fi. Et poſt relatas varias opiniones concludit ꝙ vbi probatur de tanto tempore cuius initij &c. nō requiritur probari de aliqua ſcientia & patientia ſuperioris, nec de aliquo titulo, quia tantum tempus habet vim conſuetudinis & iuris conſtituti per l. j. §. fin. ff. de aqua plu. arcē. & l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quot. & eſti. & per text. in d. c. ſuper quibuſdam §. præterea. & contra Barto. refert tenere Butri. in repet. d. c. peruenit. col. xx. & xxiiij. Angel. in d. §. ductus aquę. & Imo. in d. l. ſi publicanus. §. fi. vbi contra Bar. adducit quatuor motiua, & illud potiſsime quod vſus tanti tempo ris cuius initii &c. eſt proprie conſuetudo, quia non agitur de detrahendo iuri ſingularis perſonæ tantum, ſed iuri vniuerſæ li omnium tranſeuntium. Et iſta dicitur proprie conſuetudo. Non autem præſcriptio, & ad inducēdam conſuetudinem non requiritur patientia ſuperioris, vt ibi per eum. Eandem quęſtionem plenius examinat domi. Ioan. Bertachi. in ſuo tracta. de gabel. quæſt. x. j. partis. colum. vj. & vij. referens dicta Barto. in d. §. in omnibus. vbi concludit ꝙ ſemper requiratur ſcientia Imperatoris ſeu Principis quādo agitur de præſcribendo iure vectiga. quod nulli competit, nedum ſemel & in principio pręſcriptionis, ſed etiam ſemper & perſeuerans. Communis tamē opinio eſt in contrarium, vt ſupra patet ſaltē vbi probatur de tanto tēpore cuius initij &c. & refert ibi d. Berta. cautelā Sal. in d. l. vectigalia. ꝙ allegetur titulus ſeu priuilegium conceſsionis a principe habente poteſtatem concedendi, deinde ꝙ quis

ꝙ quis probet exactionem x. vel xx. an. quia licet titulus allegatus non probetur ſufficit ꝓbare quaſi poſſeſsionem exigēdi per tantum tempus, per notata per glo. & Bar. in l. ſeruitutes la granda. ff. de ſerui. titulo generali, & in l. cum de in rem verſo. ff. de vſur. quamuis Saly. in d. l. vectigalia, cum allegatione tituli exigat ꝙ probetur vſus tanti tēporis cuius initij &c. Et de huius concluſionis intellectu plene dixi in iij. parte prin. in x. q. vbi late examinaui materiam. d. l. cum de in rem verſo. Et dicit Berta. vbi ſupra ꝙ conſuetudo exigēdi gabellas et pedagia acquirit ius territorio, non perſonis.

Conclude igitur in hac q. cū Barto. in d. l. publicanus. §. fin. cuius opin. eſt communis exceptio inquātum exigit ſcientiā, etiam in præſcriptione tanti tēporis cuius initij &c. vt prædi
5 xi. †Sed eſt notandum ꝙ p̄ſcriptio iuris pedagiādi & exigendi vectigal. cauſata ex tempore ſiue ex conſuetudine non extenditur ad alias res præter ꝗ̃ ad eas de quibus eſt conſuetū exigi & ſolui vectig. & ideo de alijs exigi non poteſt. vt no. Bar. in l. j. §. ſi quis hoc interdicto. ff. de iti. actuq;. priua. & in d. l. ſi publicanus §. fi. in fi. et ſequitur d. Berta. in prædicto tracta. de gabel. q. xj. j. partis. col. vij. in fin. & viij. & dixi latius ſupra in pen. q. ij. partis princ.

6 †Quanto autem tempore p̄ſcribatur ius exigendi herbaticum & affidandi beſtias in paſcuis percipiendo certum quid pro ſingulo capite uel grege: vide pulchre per Are. in d. conſi. cliiij. colum. fin. vbi dicit quod tale ius eſt perſonale, & præſcribitur ad inſtar iuris pedagiandi.

SVMMARIVM.

1 *Libertas ſeu immunitas nō ſoluendi vectigal ſeu gabellā quanto tempore præſcribatur.*

2 *Præſtatio vectigalis diuerſis caſibus diuerſimode præſcribitur.*

3 *Immunitas non ſoluendi vectigal an præſcribatur vno diu nō ſoluente cæteris autem ſoluentibus.*

4 *Villa et caſtrum quo caſu poſſint vel nō poſſint imponere onera fiſcalia.*

QVINTA quæſtio eſt. Poſtquā vidimus de pręſcriptione iuris pedagiandi.
1 †Quid ecōtra quāto tempore pręſcribatur libertas ſiue immunitas non ſoluendi vectigal vel gabellam.

Hanc qō. format Bal. in l. licitatio. §. earum. ff. de pub. & cōcludit quod aut exactio pertinet ad priuatum ex priuilegio vel conſuetudine, & ſufficit eſſe ceſſatum x. an. aut pertinet ad fiſcum, vel ad rem pu
2 blicam, † & tunc præſtatio vectigalis præſcribitur xl. annis per l. omnes. C. de pręſcript. xxx. vel xl. ann. requiritur tamen bona fides ad pręſcribendam huiuſmodi libertatem ſeu immuni-

immunitatē nō ſoluēdi vectigal
vt dicet in vij.& vlt. q. huius
partis. Et hanc doctrinā ſe-
quūtur Ang.& Pau. de Caſt.in
d.§.earū.& Bal.conſi.cxxv.q.
vertens.j.vol.& cōſi.ccccIxv.
ſi pater filio.iiij.vol. & Corn:
conſi.xliiij.in hac cōſultatione
j.col.ij.vol.& cōſi.xxij.in præ
ſenti cōſultatione.v.col.iij.vo-
3 lu. †Quid aūt ſi aliquis priua
tus tāto tpe ceſſauerit cū omnes
alij ſoluerint: an ſit pręſcripta
immunitas dic vt per Bar.in d.
§.earū.cuius dicta doc.ibi cōi-
ter ſequūtur: & declara vt ibi
per Imo. Adde ēt prædictis
qualiter præſcribatur immuni-
tas a collectis contra villā vel
caſtrum & aduerſus impoſitio-
nē collectarum.Bald. in conſi.
cxxv.quęſtio vertens.in j.vol.
4 & ibi† ꝙ villa & caſtrum non
poſſunt imponere onera fiſca-
lia niſi quatenus haberent ex
conſuetudine tāti tēporis cuius
initij &c. per c. ſuper quibuſ-
dam.§.præterea.de ver.ſig.

SVMMARIVM.

1 *Ius collectādi & tallean-
di forenſes aut hmōi poteſtas
quanto tempore præſcribatur.*
2 *Conſuetudo cuius initii memo
ria non extat habet uim priui
legii & conſtituti.*
3 *Forenſes ad quas collectas de
iure poſſint obligari.*
4 *Vaſalli & nobiles de iuriſdi-
ctione inueſtiti an & quas col-
lectas poſſint ſuis ſubditis im-
ponere.*
5 *Nobiles & domini prætenden-
tes ſe habere ius collectādi eorū
ſubditos ex præſcriptione vel
conſuetudine in certis caſibus
quomodo cognoſcantur habere
ius ex præſcriptione.*

SExta quæſtio
eſt cognata præ
1 cedētibus †quā
to tpe pręſcriba
tur poteſtas ſiue
facultas impo-
nenda collectas & talleas forē
ſibus ſeu ius collectandi & tal-
a leandi forenſes.[a] Iſtā q. val.
de vtilē & quotidianā in practi
ca mouet Bart.in l. cū neq;. C.
de inco.& in l.j.C.de mul. & ī
quo lo.col.iiij.ſeu. v. verſi.ſed
quæro cui poſsit imponi lib.x.
cōcludens ꝙ ad hoc vt ciuita-
tes vel oppida poſ
ſint imponere col
lectas forēſibus ꝑ
rebus quas poſsi-
dēt in illa ciuita-
te vel oppido ſiue
eius territorio re
quirit ꝙ hoc ha-
beāt ex cōſuetudi
ne: cuius cōtrarij
memoria nō ex-
2 tet † quæ habet
vim priuilegij &
cōſtituti.l.hoc iu-
re.§.ductus aquæ.
ff.de aqua quot.et
c.ſup ꝗbuſdā.§.p̄-
terea.de ver. ſig:
Sed do.Alex.cō-
ſi.lxviij. viſo &
dudū diſcuſſo pro
ceſſu.iij.co.ij.vo.
tenet ꝙ ſufficit tē
b pus.x.an.[b] ad pręſcribēdum talem

a De hac q. vide ꝑ Are.cōſi. cxxxij. ī cauſa quę vertitur vbi examinat an poſsit præſcribi cōſuetudo collectandi forenſes. et Iaſ. in l. de ꝗbus. colū. xiiij. ff. de lega.

b Contrariū tenet Aret. cōſi.xxxij. col.iij.

a Contra riū tenet Areti. in conſi. 32. col.iij.licetđ Bal. nō faciat mētionē.

facultatem colle-
ctandi forēſes: q̄a
tanto tp̄e præſcri-
bit: & inducit cō
ſuetudo ſaltē de iu
re ciuili: etiā ſi ſit
cōtra ius. nec re-
quiritur ſecundū
Alexā. tp̄s cuius
initij &c. niſi ad præſcribendū
ea quæ ſunt reſeruata principi.
Et ſic loquitur tex. ī d.c. ſuper
quibuſdā. §. præterea. Sed impo
nere collectam nō ſubditis ſiue
forenſibus pro rebus quas poſ-
ſidēt in alieno territorio & di-
ſtrictu nō eſt de reſeruatis prin
cipi. Quādoq; iſtud poſsit indu-
a ci per ſtatutū inferioris [a] vt de-
cidit ſingulariter Bal. in l.j. co
lū. vj. circa me. in ver. ſed quē-
admodū. &c. C. de ſen. quæ pro
eo ꝙ intereſt. Hinc dixit no.
Bar. in l.j. C. de auro coro. lib.
x. per illū tex. ꝙ ſi de antiqua
cōſuetudine ſeruatū eſt ꝙ forē-
ſibus imponantur onera perſo-
nalia poterūt ad illa impoſterū
cogi. at cōſuetudo inducta ſpa-
cio requiſito ad cōſuetudinē p̄-
ſcribendā dr̄ antiqua: vt no. gl.
in c. generali. in verb. deuotio.
& ī verbo antiqua. de elec. lib.
vj. ergo in tali cōſuetudine non
erit neceſſarium tp̄s cuius ini-
tij &c. Iſtud eſt motiuū vrgēs
Alex. in præal. conſi. & ideo ſe
cundū eū licet Bart. vbi ſupra
dicat ꝙ forēſibus collectas im-
ponere pn̄t ciuitates quæ hoc
habent ex cōſuetudine tāti tp̄is
cuius initij &c. nō per hoc intel
lexit excludere ꝙ minus tp̄s nō
ſufficeret: vt ibi latius p eū: cu-
ius dicta refert & ſequit. d. Iaſ.
in l. de q̄bus. col. xv. ff. de leg.
vbi col. xvj. verſi. vlt. ex hac
parte no. ex illo tex. ꝙ cōſuetu
do. x. an. dr̄ inueterata & anti-
3 qua ſiue antiquata. †Ad quas
vero collectas forenſes de iure
teneātur pulchre declarat Ale-
xā. in p̄al. cōſi. lxviij.j. col. ij.
vo. & cōſi. cj. viſis inſtrumētis.
iij. col. j. vol. vbi ſequit deciſio-
nē Bal. in d.l.j. C. de ſen. q̄ pro
eo ꝙ intereſt. ꝙ per ſtatutū poſ-
ſit induci ꝙ collectę forenſibus
imponant: & plene cōſi. lij. vi-
ſis his quæ in themate. v. vol.
vbi cōcludit ꝙ de cōſuetudine
pōt induci ius collectādi & im-
ponēdi onera forenſibus q̄uis
alias de iure non liceret & ibi
plene declarat: q̄ & quales col-
lectę & qualia onera poſsint de
iure forēſibus imponi. & idem
Alex. pulchre conſi. cxxxiiij.
ſup primo. j. col. iiij. vol. cōclu-
4 dens no. †ꝙ vaſalli & nobiles
de iuriſditione inueſtiti nō pn̄t
hominibus & ſubditis ſuis col-
lectas & onera īponere niſi eas
& ea quę conſueuerunt imponi
de antiqua cōſuetudine. vt not.
Bar. ī l.j. C. de excu. mu. lib. x.
& pulchre Bald. in l. cū multa.
C. de bo. quę lib. et dicit Alex.
in ſimilibus antiquas cōſuetudi
nes eſſe ſeruādas. vt p̄ Bal. ī cō-
mē. pacis conſtā. in verbo ſicut
ab antiquo quę oīa velut quo-
5 tidiana ſunt bn̄ notāda. †Quid
aūt ſi nobiles vel dn̄i pretēdant
ſe habere ius collectādi eorum
ſubditos ex p̄ſcriptione vel cō
ſuetudine in certis caſibus qua-
liter cognoſcat an tale ius cōpe
tat ex p̄ſcriptione vel cōſuetu-
dine. & q̄d ſi collectauerint ali
quos an poſsint collectare oēs.
& dicantur acquiſiuiſſe ius col
lectandi vniuerſos, & quid ſi
hoīes allegāt ſe nunq̄ fuiſſe p
ſimili

ſimili collectatos, vide iſtam q. plene examinatam per Alb. de Ro. in rub. ff. de mu. & ho. & p do. Iacob. de ſan. Geor. in ſuo trac. de homag. col. ix. & x.

SVMMARIVM.

1 *Libertas & immunitas nõ ſoluendi collectas quanto tempore præſcribatur.*
2 *Tributa ſeu publicę functiones debita imperatori in ſignũ recognitionis vniuerſalis dominii: non poſſunt contra imperatorem præſcribi.*
3 *Collectas nõ ſoluẽs per xl. an. an ſit tutus a futuris collectis.*
4 *Requiſita ad præſcriptionẽ libertatis ſeu immunitatis nõ ſoluendi collectas quæ ſint.*
5 *Bona fides adeſſe debet in præſcriptione libertatis ſeu immunitatis non ſoluendi collectas debitas &c.*

SEPTIMA quęſtio eſt. Quid
1 ecõtra. †quãto
tpe e[?]p̃ſcribat' li
a bertas.[a] & im-
munitas nõ ſol-
b uẽdi collectas.[b] Hãc. q. examinat Alex. cõſ. xxx. põderatis narratis i themate circa me. in v. dubio. v. vol. cõcludens q͡ ſufficit tp̃s. xl. ann. ſi dicto tpe fuerũt impoſite collectę gñales & nõ fuit aliqd ſolutũ p allegãtes immunitatẽ: qa tãto tpe vñr iuri. per l. oẽs. C. de p̃ſcri. xxx. an. & not. per Bartol. in l. licitatio. §. earum. ff. de pub. præſertim ſi interceſſit cõceſsio immunitatis licet inualida: & ſic titulus coloratus: qa ſuffĩcit ad p̃ſcribendũ cũ ſpacio. xl. an. per tex. no. in l. fi. cũ gl. in verbo canone. C. de fun. p̃rimo. lib. xj. Et ibi rñdet Alex. ad
c tex. in l. cõperit.[c] C. de pręſcr. xxx.
2 an. †q͡ eſt ſpãle i tributis ſeu publicis functionibus debitis imperatori in ſignum recognitionis vniuerſalis dñij: vt non poſsint pręſcribi cõtra imperatorẽ. vt no. Bar. & alij. & no. doc. poſt gl. i c. cũ nõ liceat. de pręſcri. & apparet ex no. p Bar. & doc. in d. l. licitatio. §. earũ. Præterea ſecundũ Alex. id qđ hr̃ in d. l. cõperit. locũ nõ habet qñ ſuper hoc interceſsit cõceſsio immunitatis q̃uis inualida: qa ſufficit ad prę ſcribẽdũ ſpacio. xl. an. p tex. iũcta gl. in d. l. fi. & no. Ang. et Saly. i d. l. cõperit. rñdet ẽt Alex. ad tex. in l. vacuatis. C. de decur. lib. x. q͡ loquitur qñ illę q vult ſe tueri nõ habebat priuilegiũ immunitatis ſeu cõfirmationis factę a principe ſed volebat ſolũ ſe tueri ex liberatione facta expreſſe vel tacite a ciuitate. nã nõ poteſt p illã. l. vacuatis: ſed ſi habet cõceſsionẽ a prĩcipe ẽt ſi i ea eſſet aliquis defectus tũc põt ſe tueri mediãte lapſu tp̃is. xl. an. per d. l. fi. cũ gl. Et vltra Alex. pro hac cõcluſione

a An p̃ſcriptio p̃ſit ĩ oneribus euitãdis vide p Pan. in c. accedẽtes. iij. col. & de pręſcrip.

b Vide Alexã. late ĩ cõſ. xxx. põderatis etc. i v. vo.

c Ad intel. d. l. cõperit. vide Bal. in l. j. col. ij. C. de anna. excep.

ſione adduco Bar. in ſuo conſi. incip. commune ſpolleti. in or-
3 dine. cxxv. vbi dicit † ꝙ qui ſtetit per xl. annos ꝙ nō ſoluit collectas eſt tutus per xl. an. ꝙ nō ſoluit collectas eſt tutus a futuris collectis. refert & ſequitur do. Petrus Phil. Cor. cōſ. xliiij. in hac cōſultatione. col. j. circa me. ij. vo. & conſi. xxij. in præſenti conſultatione. v. colū. iij. vo. dicens ꝙ hæc eſt potius cōſuetudo ꝙ̄ præſcriptio. Eandem concluſionem firmat Ro. cōſi. cclij. pro deciſione in iiij. dubio. licet præfatus do. Corn. fuerit ſibi contrarius conſi. cclxviij. in hac conſultatione. colum. j. in fi. & ij. iiij. vol. vbi cōcludit ꝙ libertas non ſoluendi collectas nō præſcribitur: niſi per tantum tempus cuius initij non extet memoria: & mouetur ſatis debilibus fundamētis.

Sed Alex. conſi. cxxxvj. in cauſa & lite vertente. col. pen. & vlt. ver. item ad hoc vt dicti cathanei. ij. vol. vbi latius tractat hanc materiā: concludit ꝙ ad hoc vt poſſit præſcribi libertas ab onere collectarū: requiruntur plura: quæ in proceſ-
4 ſu probari oportet. † Primo ꝙ prætendens talē præſcriptionē probet ſe fuiſſe aliquo tpe requiſitū: vt collectas ſolueret. alias nunꝙ̄ præſcribit libertatē ſeu immunitatē non ſoluēdi per l. cū ſcimus: iunctis ibi not. per Bar. C. de agri. & cēſi. lib. xj. cū alijs cōcord. adductis per eum. Secundo requiritur ad hoc vt præſcribatur huiuſmodi libertas & immunitas aliquod factū præſcribentis idest contradictio & recuſatio ſoluēdi, ſecūdum Alex. per l. hęc autē iura. ff. de ſerui. vrb. prædio. bene faciūt vltra eū no. p glo. & doc. in l. qui luminibus. ff. de ſerui. vrba. prędio. & in l. j. C. de ſerui. & aqua: vbi hr̄ ꝙ in pręſcribēdis iuribus negatiuis nunꝙ̄ currit p̄ſcriptio niſi a tēpore contradictionis. Tertio requirit̄ bona fides in pręſcriptione libertatis ſiue immunitatis quę ſaltem debet allegari.

Quarto requiritur ꝙ probetur de ſciētia & patientia cōis ſecundū Alex. in pręalleg. cōſi. & ideo pro habenda clara doctrina in hoc notabili articulo vr̄ ex prēmiſsis ita fore diſtinguēdū ꝙ aut interuenit titulus coloratus vt cōceſsio immunitatis: licet inualida: & ſufficit tempus xl. anno. concurrēte eo qđ dicto tpe fuerit aliquādo collecta generaliter impaſita: et nūquam ſoluta: licet requiſitio ſeu interpellatio non interuenerit. & ita procedat prima opi. Alexan. ſupra relata in cōſi. xxx. v. vol. Et intelligo ꝙ tempus xl. anno. incipiet currere a tēpore impoſitionis prime collectę. per no. per gl. & Can. in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. Aut vero non interuenit aliquis titulus coloratus: & tūc ad pręſcribendū libertatem ſeu immunitatem nō ſoluendi collectas requiruntur illa quatuor ſupra recitata: de quibus per Alex. pręalleg. cōſi.
5 cxxxvij. ij. vol. † Addo aliud requiſitū videlicet ꝙ adſit bona fides: quæ requiritur in præſcriptione libertatis ſaltem de iure canonico: vt late dixi in iij. q. partis iiij. princi. colum. xxiiij. quę tñ pręſumitur in dubio ex curſu longiſsimi temporis.

ris. xxx.ſvel xl. anno. vt per
Bar.in l.cum quærebatur. ante
fi.C.vnde vi.cū concor.adduc.
in repeti.l.celſus. in iij. parte.
ff.de vſucap.& ita.vř tenendū.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Probatio cōtra fiſcū ꝑ re aliena per fiſcū vendita aut aliter alienata quanto tēpore fiat.*

2 *Lex bene a zenone.de rebus per fiſcū alienatis procedit tantum in imperatore non in principe inferiore.*

3 *Fiſcus quid ſit et vnde dicatur: & quis dicatur habere fiſcum.*

4 *Ciuitates nō recognoſcentes ſuperiorem de iure vel de facto: dicuntur habere fiſcum: & ipſamet ciuitas eſt fiſcus.*

5 *Eccleſia vel epiſcopatus an dicatur habere fiſcum.*

OCTAVA quæ-
1 ſtio eſt.†Quāto
tempore proba
tur contra fiſcū
pro re aliena ꝑ
fiſcum vendita:
aut aliter alie-
nata.iſtam.q.decidit text. in l.
bene a zenone. C. de quadri.
præſcri.& in.§.fi. inſtit. de vſu-
cap.vbi dř ꝙ habēs a fiſco titu
lum vēditionis :donationis: aut
aliū ſtatim fit ſecurus:ſed aduer
ſus fiſcū dař actio infra quadriē
niū tm̄ ratione dñij vel hypo-
tecę ꝙ vel quā alius ptendit in
rebus a fiſco alienatis.& lapſo
quadriēnio vlterius nō auditur
ſed illa l. bene a zenone. reci-
pit plures notabiles & ſingula-
res limitationes. Et quinque
ponit Fely.in c.quę in eccleſia
rum.col.xij.vel xiij.ver.ſed ꝑ
intel.d.l.bene a zenone.de cō-
ſti.& ſeptē colligit do.Iaco. de
ſan.Geor.in trac.feu. in verbo
princeps pedemōtiū.co.v. ver.
ſed aduerte: vbi plenius ꝙ ali-
bi enumerat oīa ſpecialia in
principe vſq; ad ſexagintaſex
et aliquas ex pdictis limitatio-
nibus refert Iaſ.in authē. quas
actiones.col.j.verſi.iij.limita.
C.de ſacroſanct.eccle. & ꝙuis
iſti patres nō referāt has oēs li
mitationes ad d.l.bene a zeno
ne.et plures vſq; ad octo vel no
uē per prius aggregauit ſolem.
doct.do.Marti.Laud. in tract.
ſuo de princ.ij. col.xj.no.inci.
notandū eſt ſingulariter. †Pri 2
mo igitur limita.d.l.bene a ze-
none:vt procedat in Imperato-
re nō aūt in principe inferiore:
niſi princeps inferior haberet
regalia ab Imperatore:vel ex
conſuetudine ſeu præſcriptione
tāti temporis cuius initij memo
ria non extat:ſecundum Bal.in
c. ad apoſtolicę. de re iudi. in
vj. iunctis notatis per eum in
proe. decretal. prout latius re-
fert.do.Marti. Laudē. & poſt
eū do.Iaco.vbi ſupra. Secun-
do limita.d.l. vt ꝓcedat inter-
ueniente traditione: & non ali-
ter.Ita limitat eleganter Bald.
in c.j.§.fi.vlt.col.in tit. de no.
for.fide. Tertio limita. d. l.
vt procedat qñ princeps vel fi
ſcus rem quā alienauit poſſide
bat tpe contractus & traditio-
nis:alias ſecus ita illam l. intel
ligit not. Bart. in l. fina . circa
med.C.ſi cōtra ius vel vti.pub.
& firmat Bal.in l.j.colum.j.C.

de hære. vel ac. ven. & in l.ij. C.commu.re.alie. poſt Pet. & Cy.& ibi tradit,an fiſcus in du bio præſumatur poſſediſſe rem quam alienauit referunt Fely. in d.l.quæ in eccleſiarum. in j. limita.& Iaſ.in d.authen.quas actiones. Quarto limita illã l.bene a zenone,vt demum lo cum habeat quando princeps vel fiſcus bona fide vendidit rem,quam propriam eſſe crede bat: licet in veritate eſſet alie na, ſecus ſi vendat mala fide, quia ſcit eam alienam eſſe.glo. eſt not. in d. l. ij.C.de com.re. alie.quam Bal.& doct.ibi com muniter ſequuntur Bal. in d.l. j.col.j.C.de hære. vel ac.ven. Panor.in c.ij.prope fin.de reb. eccl.non alie. Fely.in d.c.quæ in eccleſiarum. col. xij.in j.li mi.adducens.aliam gl.in l.j.in verbo diſtrahatur. C. de vendẽ.reb.fiſca.lib.x. Quinto li mita illam l.vt procedat quando princeps vendit rem alienã iure proprio,ſecus ſi iure credi toris, nam tunc emptor non fit ſtatim ſecutus. Ita dicit not. Bald.in ij.proe. decre.iiij.col. adducens tex.in l. fundus qui. ff.de reſcin.vendi,& alia iura.

Sexto limita illam l. bene a zenone, vt non procedat in eccleſia, quia ſi princeps vel imperator donaret, aut venderet eccleſiæ rem alienam, eccleſia nõ fit ſtatim ſecuta, nec gaudet beneficio. d.l. bene a zenone. glo.eſt notabilis.in c.quicunq; militum.in verbo cõſenſu. xj. q.ij.quæ pro hoc alleg.bonum tex.in c.placuit el.j.& ibi etiã no.gl.xvj.q.iij.& gl.in §.quas actiones.in verbo quadriennij. ea.cauſa & qõ. Septimo limi ta illam. l. bene a zenone, vt demum locum habeat,concurrentibus tribus. Primo quod princeps vendiderit rem quam poſsidebat. Secundo ꝙ eam vendat bona fide. Tertio ꝙ præceſſerint ſolẽnes ſubhaſtationes iuxta.l.j.et l.ſi tempora. & l.duplex ratio. C.de fide in ſtru. & iure haſte fiſca.lib.x.

Ita ſunt verba Bal.in l.j.col. ij.C.de hær.vel ac.ven.qui refert do.Iaco. vbi ſupra, & dicit ſe dubitare de hoc dicto Bal.inquãtum loquitur de ſubhaſtatione,quia de illa nullum fit verbum.in d.l.bene a zenone. Præterea vt ipſe dicit,illa l. habet locum etiam quando princeps donat & tamẽ nemo dixerit ꝙ in donatione requiratur ſubhaſtatio. Octauo limita illam l. bene a zenone, vt non procedat de iure canonico.gl.eſt repu.ſing. in c.ij.in verbo irrita.de reb. eccle.non alie. ꝙ intelligunt hoc verum eſſe quo ad præiudicium eccleſiarum, ſed inter laicos etiã in terris eccleſiæ bene procedit illa l. vt ibi declarat Panormi.

Nono limita illam l.vt procedat,dummodo princeps vendat,vel donet rem alienam,dicẽdo ſe facere de poteſtatis ple nitudine: ſecundum Bal.in pal lega.proe. decretal. ij.col.vbi dicit ꝙ omnis modicus error rũpit illã l. de his duabus limitationibus vltimo relatis dic vt per Felyn.in d.c.quæ in eccleſiarum. xij.col.in iiij.& v. limita. Decimo limita illam l. vt non procedat in præiudicium minoris & in rebus ſuis: quia ipſe habet reſtitutionẽ in integ.vt no,gl.& doct.in l.fin.

C.ſi

C.ſi aduer. fiſc. & has limitationes: velut aureas dicit eſſe notandus domi. Martin. Lauden. vbi ſupra. Vndecimo limita vltra oẽs.d.l.bene a zenone, vt non procedat in præiudicium dotis ſeu iurium dotaliũ, quia lex vel ſtatutum generaliter loquens non intelligitur lo qui in cauſa dotis. Ita ſingulariter decidit Bald.cõſ.cccxxiij. quemadmodum imperator, q̃d dictum refert & multum commendat Iaſ.dicens ſe alibi non legiſſe in l.j.col.iij.ff.ſol. mat. et confirmatur per plura ibi cu

3 mulata per Iaſ. †Et quia plene ſupra tractatum eſt de præſcriptione fiſcali, operepretiũ eſt videre, quid ſit fiſcus, & vnde dicatur, & quis habeat fiſcũ de quibus omnibus vide plenã & vtilem apoſtil. Alexã.in l.j. in apoſt.ad Bar.C.de bo.vacã. lib.xj.& dicit Bald.in rub.C. de priuil.fiſci.ꝙ fiſcus eſt ſaccus Cęſaris vel Regis ſiue Rei publicę. refert Are.in §.ſi.circa prin.inſti.de vſucap.ver.& præmitte. & dicit Bal.vbi ſupra ꝙ municipia non habent fiſcum, nec epiſcopatus eccleſiaſtici, & ibi ponit quæ ſint Cæſaris de per ſe, & quę fiſci, de quo an ciuitates vel municipia dicantur habere fiſcum, vide ꝑ Bar.in rub.C. de iure fiſ.& ibi Alexã.in apo.col.ij.vbi traditur an fiſcus & reſpublica dicãtur idem, & per Iaſ.in §.ruſus colum. ix. & x. in antiq. impreſ.& vi.&c vij. in noua.inſti. de actio.& dicit Bar.in l.item veniũt.§.ait ſenatus. ff.de peti.

4 hære. † ꝙ ciuitates non recognoſcentes ſuperiorem de iure vel de facto dicuntur habere fiſcum: nam ipſamet ciuitas eſt fiſcus, ex quo infert ꝙ in marchia & in aliis prouinciis eccleſiæ omnia quæ dicuntur de fiſco, intelliguntur de eccleſia, in illis vero ciuitatibus quæ nõ recognoſunt aliquem in dominum, quæ dicuntur de fiſco, intelliguntur de ſuo communi ſecundum Bartol. vbi ſupra.

5 † Et an eccleſia vel epiſcopatus dicatur habere fiſcum, ſcribit plene Fely. in cap.cæterum.col.pen. de offic. ordi. & no.Panor.& Cano.in c.quia diuerſitatem.de conceſ. præben. Et per hæc remanet expedita materia præſcriptionis fiſcalis, & ſic. ij. pars iſtius quintæ partis princip.

VENIO ad tertiam partẽ huius quintæ partis principa. in qua videndum eſt de præſcriptione contra rempublicam.

SVMMARIVM.

1 *Aduerſus rempub. quanto tempore præſcribatur.*

2 *Cõtra rẽpu.ſeu ciuitatẽ regulariter ꝑſcribitũ ſicut contra priuatũ exceptis quatuor caſibus.*

3 *Tex.l. fin.C.de ſacroſan.eccle. volens in quatuor caſibus poſſe contra rempub.præſcribi centenario quibus caſibus limitatur.*

4 *Tẽpore cõi an ꝑſcribatur cõtra ciuitatẽ ſicut contra eccleſiã in quaſi dominio & publiciana.*

a No. ꝙ præſcriptio contra vniuerſitatem ſiue rēpublicam .p. cedit ex negligētia adminiſtratorum ſecūdum Bar.in l.imperatores.ff.de pac,& quanto tēpore præſcribatur in rebus ciuitatis, vide per Are.in §. res fiſci. circa mediū. j.col. verſ.quid ī rebus ciuitatis. in ſtitut. de vſucap.et no. ꝙ pręſcriptio territorij rerum ciuitatis: ēt cum ſcientia & patientia tyranni nō procedit contra ciuitatē ſecūdū Flori.in l. ſeruitutes colū. xvij. ff. de ſeruitu. not. Bertachi. in reperto.in verbo præſcriptio.ij. colum. ij. & quanto tempore præſcribatur contra eccleſiam & ciuitatem, & qualiter. vide per Bald. in l. vniuerſas. C. ne rei do. vel templo, & in l.j. circa med.C. de anna.excep.

1 ET PRIMO quęro † Quanto tempore p̄ſcribatᵗ aduerſus rempublicā.[a] tex. in l.fin. C.de ſacroſan. eccle. videtur determinare ꝙ non præſcribitur minori ſpacio centum annorum quod eſt longiſsimum tempus vitæ hominis.

Sed ille tex. ſecūdum cōmunem intellectum procedit in quatuor caſibus tantum ibi expreſsis in verſ. ſiue itaq; : vt not. ibi gl. ſuper verbo vendiderit, & ſequuntur communiter doct. maxime Salyc. in vlti. not. & clarius Pau.de Caſt. col. pe. dicens ꝙ in ciuitatibus particularibus non habētibus iura fiſcalia in quatuor caſibus, de q̄bus ibi nō præſcribitur minori ſpacio centum annorum, & ſic ſunt in his caſibus melioris cōditionis ꝙ̄ fiſcus ſecundum Pau.de Caſ. quia in alijs fiſcus eſt melioris, vt ibi no. glo. extra vero illos tres caſus contra ciuitates pręſcribitur, ſicut contra priuatos, quia inſtar priuatorū obtinēt, vt in l.eum qui.ff.de verb. ſig.

Idem firmat Bal. in d.l.fin. col. j. ver.quære ſingularis ſucceſſor, qui fortius dicit ꝙ cōtra ciuitates non habentes iura fiſcalia p̄ſcribitur ſicut contra priuatos, ēt in quatuor caſibus ibi notatis ſaltē reſpectu tertij, vt ſtatim dicetur, & ſequitur Are. conſi.cliiii.conſultatio .p. poſita.col.fin.ver.tertio p̄mitto.

2 †Facio igitur regulā ꝙ cōtra rempublicā ſeu ciuitatē regulariter præſcribitur, ſicut cōtra priuatū, exceptis illis quatuor caſibus notatis in d.l.fi.videlicet in venditione, donatione, inſtitutione, vel relicto factis reipublice ſecundum communē intel. gl.& doc.in d.l.fi. & fuit de mēte Bar.in l. oībus. ff.de diuer.& tēpo.præſcr.vbi non facit differentiā in pręſcribendo quo ad illos quatuor caſus inter fiſcum & rempublicā quāuis Pau.de Caſt.in d.l.fi.dicat rempublicā in hoc eſſe melioris conditionis fiſco, quod intellige vt infra dicam. Eandē concluſionē tenuit Bal.in l. j. circa med.C.de an.excep.& in l.vniuerſas. C. ne rei domi. vel templo.& Alex.conſi.xvj. col.vj. v. volu. infra latius allegato, vbi dicit ꝙ ēt iuribus ciuitatis & contra ciuitatē p̄ſcribitᵗ ſaltim ſpacio xl. an.p text. in l.

in l. omnes. C. de præſcr. xxx. an. ibi. Neq; publicum &c. & notata in l. iampridem. C. com mu. de vſucap. præterꝗ in illis quatuor caſibus, & idem fir mat Are. conſi. præalle.

3 † Primo limitat tex. in d. l. fin. dum vult ꝙ in illis quatuor caſibus currat præſcriptio centenaria tm̄ contra rempublicam, vt ꝓcedat in ipſo principali debito re, vel eius ſucceſſore vniuerſa li, ut quia præſcribens eſſet ille qui vēdidiſſet, vel donaſſet uel hæres eius qui vendidit, donauit, vel reliquit ciuitati. Si vero eſſet ſucceſſor ſingularis vel alius tertius, indiſtincte pręſcribit contra rempublicam cōmuni ſpacio ſicut præſcriberet cō tra priuatum, etiā in illis quatuor caſibus. Ita not. limitat et declarat Bal. in d. l. fi. verſ. pal leg. & ſequitur Alex. in conſilio ſupra & infra allegato dicens ꝙ illa lex non loquitur quo ad tertium : Reſtringuntur ergo illi quatuor caſus ſecundū eum quo ad actionem perſonalem, quæ non poteſt competere niſi contra venditorem, donatorē, aut eius ſucceſſorem vniuerſalem. Non autem contra tertium. Ideo talis actio perſonalis contra iſtos bene durat cētum annis, vt latius per Alex. in præallega. conſil. licet contrariam opinionem ꝙ illa l. fi. procedat contra quemlibet indiſtincte, teneat ibi Salyc. col. pe. verſ. quæro quid ſi eccleſia. Sed propterea recedendum nō eſt ab opin. Bal. & Alex. tanꝗ magis communi. Secundo limita. d. l. fi. vt diſpoſitio illius. l. requirentis ſpacium centum annorum in illis quatuor caſibus procedat, quando poſt donationem, venditionem, inſtitutionem, aut relictum factum ciuitati nunquam fuit res tradita ciuitati, alias ſufficeret tē pus xl. annorū. Ita voluit not. Guil. de Cuno. in l. j. C. ne rei do. vel templo. facit ad hoc qđ not. gl. parua in d. l. fi. in verbo donata. Tertio limita, vt diſpoſitio. d. l. fin. requirentis ſpacium centum annorum in illis quatuor caſibus procedat in rebus quæ veré ſpectarent ad ciuitatem iure dominij. Secus ſi iure quaſi dominij, quia tunc contra ciuitatem currit pręſcriptio communis, vt not. Barto. in l. ſi finita. §. ſi de vectigalibus. colum. j. ff. de dam. infect. per illum tex. & Ange. in quibuſdam lecturis in l. ij. C. ne rei domi. vel templo. Has tres limitationes ad illam l. colligit Alexan. conſi. xvj. in cauſa & lite vertente inter magnificam communitatem. col. vj. verſic. nam poſito, & verſi. quinimmo fortius. v. volu. vbi plene explicat intel. d. l. fin. Et ad vltimam limitationem vltra Alexan. addo. Bal. in l. ſiue autem §. ſi duobus. ff. de publ. Angel. Are. in §. ſi res fiſci. circa med. commen. inſtit. de vſuca. et hāc firmat domi. Petrus Philip. Corne. conſi. xvj. viſo primo. vlti. colum. & conſi. cxvij. multa. vlt. colum. ij. volu. & magis in terminis conſil. cxlij. videtur prima facie. col. iiij. ver. & licet. iij. volu. concludens ꝙ cō tra ciuitatem ſicut cōtra eccleſiam præſcribitur in quaſi dominio & publiciana tempore communi, & in his locis aſsignat viuam rationem huius limitationis.

a Adde Angel. Aret. in .§. res. de reſcri. col.j. circa mediũ. inſtitu. de vſuc. Alexan. conſi.j.iiij,volumi.

mitationis. Et hæc procedunt & in ciuitate ſeu republica non habente iura fiſcalia. Si vero habeat iura fiſcalia dicendum eſt pro vt dictum fuit in præſcriptione fiſcali in præcedenti parte. & per Bar.in prædicta l.in omnibus. ff.de diuer.& temp.præſcript. & late per d. Pa. in c.cum nobis. de præſcri.& quando ciuitas, ſeu reſpublica dicatur habere fiſcum & iura fiſcalia dixi in calce partis precedentis.

SVMMARIVM.

1 Lex fina.C. de ſacroſanct. eccle. dans priuilegium ciuitati an intelligi poſſit de caſtro, vel villa.

2 Diſpoſita in ciuitate an cenſeantur diſpoſita in villa vel caſtro, qa caſtrũ eſt mẽbrũ ciuitatis.

3 Reipublicæ appel.quid veniat & quod modis accipiatur.

4 Ciuitas etiam ſuppoſita alicui domino, principi, vel tyranno gaudere debet nihilominus priuilegio reipub.& beneficio reſtitu.in integ.

1 SECVNDO quæro. † Vtrum priuilegium datum ciuitati. in d. l. fi.C.de ſacroſan.eccle. a competat caſtro, vel villæ.[a] Bar.ibi in j.col.ij.opp. & Bal. in j.col.verſic. ſecundo quæro. Sal.in ij.col.& Pau.de Caſtr. in fin.commen.& communiter 2 doc. determinant, † quod diſpoſita in ciuitate cenſentur diſpoſita in villa vel caſtro, quia caſtrum eſt membrũ ciuitatis, l. qui ex vico. ff. ad muni. & quia caſtrum & ciuitas nõ differunt, niſi ſicut parua ciuitas a magna ciuitate,& hoc procedit,etiam ſi talis villa, vel caſtrum non ſubiiciatur ciuitati. ſecundũ Bar.in d.l.fi.in ij.opp. qui dicit ꝙ illa l. habet locum pro rebus cuiuslibet caſtri in quatuor caſibus ibi nota.Hunc articulũ plene examinat Ale. ĩ l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus col.ii.& iii.& ibi no. glo Bar. & alii,ff.de dam.infec.vbi atteſtatur communem opin. eſſe, quod illa l. fi.locum habeat in omni caſtro & municipio.

Bene faciunt notata per Barto.& alios precipue Alexã.in d.l.ſi finita §. ex hoc edicto. Vbi mouent q. an priuilegia conceſſa ciuitati trahantur ad villam ſibi ſubiectam,vel propinquam. Accedant nota.per Bar.Bal.Sal.& doc. poſt gl.in l.reſpublica.C.ex qui.cau.ma. qui omnes communiter concludunt veram & communem opinionem eſſe ꝙ omnis ciuitas et quodlibet caſtrum gaudet priuilegio reipublice, & debet reſtitui in integrum ſicut reſpublica,dummodo tale caſtrum vel villa habeat multitudinẽ hominum,& rogatur per ſuos adminiſtratores, & tractet negotia ſua tanquam cõmunia,non vt priuata,licet parua vniuerſi 3 tas. † Et refert Alex.in d.§. ſi de vect.et plene not.Iaſ.in.§. rurſus

rurſus.col.viij.& ix. ĩ antiqua impreſ.& vi.& vii. in noua inſti. de actio. declarans quæ dicatur reſpublica. quid veniat appellatiõe reipublicę,& quot modis capiatur,& ibi bona gl.
4 ſuper verbo reipublicæ. †Subdit Saly.in d.l. reſpublica.circa medium.ver.quæro ciuitas. ꝙ licet ciuitas ſit ſuppoſita alicui domino principi vel tyranno nihilominus gaudet priuilegio reipublicæ & beneficio reſtitutionis in inte. Et qualiter reſpublica ſeu communitas in integrum reſtituatur aduerſus præſcriptionem, dic vt dixi in eccleſia in ij.q.primę partis huius quintæ principalis. Et infra quantum tempus communitas reſtituatur aduerſus præſcriptionem, vide per Paul.de Caſt.conſi. ccxciiij. Ego Paulus in antiquis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Ea quæ ſunt meræ facultatis an præſcribi poſſint.*

2 *Solitus aliquid concedere per viam meræ & gratuitæ facultatis non per hoc obligatur perſeuerare.*

3 *Mera facultas quæ dicatur.*

4 *Facultas quõ diſtinguatur.*

5 *Libero arbitrio non præſcribitur nec his quæ ex mera volũtate procedunt.*

CAPIO QVARtam partem huius quintę partis principalis.

1 ET PRIMO quæro. †An ea quæ ſunt mere facultatis p̄ſcribi poſsint. Vera concluſio eſt ꝙ talia non præſcribuntur per tex.in l.viam publicã, & ibi notant glo.& Bart.ff.de via pub. vbi dicitur ꝙ nunquã præſcribitur facultati eũdi per viam publicam:quia iſtud poſſe ire non eſt ius: ſed quædã facultas. Hanc concluſionem firmat Panormi. in c. ex parte aſtenſis.circa fin.j col. de conceſ.præben.& in cap.Ioan. de cleri.coniug.& in c.piſanis ad fi.de reſti.ſpo.& in c. inter cæteras.circa fi.de reſcrip.dicens ꝙ in his quæ ſunt mere facultatis:ex longæua obſeruantia nõ introducitur conſuetudo neque præſcriptio.& do.Card. conſi. xxxviij. primo rationes. col. j.in verſicu.ij. quia. concludẽs ꝙ ea quæ competunt iure facultatis non præſcribuntur.no. remiſsiue Fely.in c.cum acceſſiſſent.colum.xj verſi. ſecundo
2 declaratur. de conſtit. †Ex hoc infertur quod ſi aliquis per viam meræ & gratuitę facultatis aliquid ſit ſolitus concedere, per hoc non obligatur perſeuerare, ac ſi firmata eſſet conſuetudo,vt declarat Panormi. poſt alios in cap. quod translationem. colum.ij.de offic.leg. per id quod not.Innoc. in cap.cum eccleſia ſutrina.de cauſa poſſ.& proprie. vbi dicit quod ſi milies aliquis hoſpitaretur aliquem amicum ſuum in domo, per hoc non eſt inducta conſuetudo, vt teneatur eum in futurum hoſpitari, cum fuerit profectus ad illam ciuitatem, & concordat Cyn. in l. ſecunda, C. quæ ſit long. conſue.

conſue. Ioan. And.in c. Ioan. de cle. coniug. Bar.in l.cum de in rem verſo. ff.de vſur.& in l.ſolent.§.j.ff.de offic. procon. Arch.in c.ſeruitutum.xviij.q. ij.Gemi. in c. conſuetudo.j.diſtin. Et late firmat Pet.de Ancha.in c.ſine poſſeſsione. ad fi. de reg.iur. in vj. niſi id factum fuiſſet tanto tempore cuius initii non eſſet memoria. ſecundũ Io. And. in c.peruenit.de cenſ. & Barto.in d.l.cum de in rem verſo.& Ang. in l.ſi certis annis.C.de pac.refert & ſequitur Fel. in c.cum M. Ferrarien.colum. iij. verſi. tertia declaratio de conſti. vbi tradit remiſsiones de materia. Sed contra iſtud vltimum ꝙ etiam per mille annos non præſcribantur ea quæ ſunt mere facultatis, videtur tenere Cepo. in tracta. ſer. vrb.præd.ſub rubr.de ſer.aquæ du.col.xxiij.niſi reſpondeatur ꝙ loquitur in his, in quibus a principio nullum interuenit factum hominis, vt in aqua quæ per ſeipſam fluit, ſeu diſcurrit
5 abſque facto hominis. † Sed operæpretium eſt intelligere, quando aliquid dicatur eſſe mere facultatis. Bar. in l.j.col.iij. verſi.iuxta prędicta.ff.de condi.ex l.tradit. circa hoc ſingularem doctrinam dicens ꝙ aliquando lex permittit alicui facere aliquid pro cõſeruatione ſui iuris iam quæſiti, & iſtud non eſt ius ſed facultas quædã l.in re mandata. C.mandat.& l.ſi conſtante.§.ſi maritus, ff.ſo lu.mat. Quandoque lex permittit aliquid facere ꝑ acquiſitione alicuius iuris de nouo. & tunc eſt ius: vt ius adeundi hæreditatem, & hoc apparet

ſecundum Bar.ex eo ꝙ tali iuri pręſcribitur.l.licet.cum gl. C.de iur. deli. facultati autem quæ facti eſt non pręſcribitur, quia leges quæ loquũtur de pręſcriptione, vt l. ſicut.l.omnes, & l.cum notiſsimi. C. de præſcrip.xxx.anno. loquuntur de præſcriptione contra iura tantum,non contra facultates quæ facti ſunt,& ideo ſecundũ Bar. & docto, in illa q. vtrum præſcribatur iuri offerendi, reuoluunt ſe in hoc vtrum poteſtas offerendi ſit ius vel facultas,de quo in ſpecie dicetur infra.Sic etiam in effectu concludit Ange.conſi.liiij.Iulianus & Fran
4 ci.circa medium dicens†quod quædam eſt facultas, ex qua ꝑ explicationem actus quęritur nouum ius, vt actio vel exceptio prout ſuadet ratio ſubiectæ materię & tali poteſtati acquirendi iſta iura ita eſt equũ pręſcribi ſicut ipſis iuribus iã quæſitis. Sed vbi eſt talis facultas ex qua per explicationem actus nullum ius nulla actio nulla exceptio quęri poteſt ſed ſolum inſurgit explicatio eius quod in libero explicantis arbitrio conſiſtebat, ſicut eſt ire ad eccleſiam, vel ꝑ viã publicam, & tunc illi libertati arbitrii nunquam præſcribi tur. dict.l.viam publicam.ff.de via public. ita dicit Angel. in præallegat.conſil.& ſecundum prædicta plene conſuluit Barb. conſi.lj.ſcripſit ſapientiæ fons x.& xi.col.ii.vol. vbi refert, & ſequitur doc.Bart.ſupra recitatam. Et an poſſe adire ſit ius vel facultas late examinant Bal.& Saly.& aliis in d. l.licet. & communis opin. eſt

quod

quod ſit ius & ideo præſcribatur triginta annis, vt ibi per Alex. et moder. et dixit i iiii.
5 parte. col. ij † Stat ergo firma concluſio ꝙ ea quæ ſunt meræ facultatis non præſcribuntur. d. l. viam publicam. niſi forte per tantum tempus cuius initij. &c. vt prædixi. Hinc dicit Ioan. And. in c. non eſt. de conſue. in vj. vt refert Alex. in l. cum notiſsimi. §. ſed cũ illud. in apoſt. ad Bar. C. de præſcri. xxx. ann. ꝙ illæ quę conſiſtũt in mera voluntate, non ſunt p̄ſcriptibilia. Pro quo dicto eſt glo. no. in l. j. in verbo communi diuidundo. C. de anna. exce. quæ vult ꝙ libero arbitrio nõ præſcribatur, nec in his q̃ ex voluntate proficiſcuntur, & ibi not. Bat. in ſpecie. & idem Bal. in l. cum notiſsimi. in fi. princ. C. de præſcript. xxx. anno. & confirmat plene Barb. præallega. conſi. lj. col. x. & xi. verſic.
6 prętera adduco ij. vol. † Et ideo iuſi declarandi nunquam præſcribitur, etiam mille annis. Ita dicunt Bal. & Salyc. in l. petens, per glo. ibi. C. de pac. & refert Iaſ. ibi col. iiij. verſi. ex iſta glo.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Iuri offerendi an præſcribi poſſit & quot modis diſtinguatur ius offerendi.*
2 *Temporalia ad agendum cenſentur perpetua ad excipiendũ.*
3 *Iuri ratificandi quanto tempore præſcribatur.*
4 *Sequela iuris offerendi eſt pignoratitia, quæ non competit niſi oblato debito.*

SECVNDO quæro in ſpecie.
1 † Vtrũ pręſcribatur iuri of-
a ferẽdi[a] hanc quæſtionem mouent glo. Bart. Saly. & omnes docto. in l. cum notiſsimi. §. ſed cum illud, C. de præſcri. xxx. ann. & Bar. Imo. & Pau. de Caſtr. in l. pignori. ff. de vſucap. vbi refert Bar. & doc. communiter dicunt ꝙ eſt quoddam ius offerendi, quod cõpetit per modum iuris, puta ſecundus creditor habet ius offerendi primo. & confirmandi ſibi pignus l. ij. & iij. & l. cũ ſecundus. ff. de diſtrac.

a De hac quęſtione vide do. Corne. conſ. clxxvij. in hac cõſultatione. ij. col. iij. vol. vbi tenet ꝙ tale ius non pręſcribitur ſequendo theoricam Bar. in d. l. cum notiſsimi. §. j. & refert ſe latius dixiſſe in l. licet. C. de iu. delibe. et late d. Signo. cõſ. cxlvj caſus. col. j. cum ſeq. Bald. conſi. ccxcij. ſuper eo. iij. vol. & ibi an pręſcribatur cõditioni poteſtatiue, vel iuri excipiẽdi & late Bal. in d. l. cum notiſsimi. in princip. col. fin. & latius i repe. l. fi. colum. ix. C. de præſcri. long. tempo. & ibi not. de præſcrip. pignoraticiæ probans ſtricte, & ſubtiliter quod id demum præſcribitur, quod eſt ius, & demum illud ius quod eſt in rerũ natura productum, & formatũ, vt ibi latę per eum.

ſtrac. pig. hoc ius tollitur ſpacio xxx. vel xl. anno. Quoddam eſt ius offerendi, quod competit per modum cuiuſdam facultatis, verbi gratia, debitor poteſt quandocũq; vult offerre debitũ creditori & pignus luere. §. fi. inſti. qui. mo. re cõtrah. obl. & l. ſi in rem. §. omnis. ff. de pig. actio. Iſta facultas nunquam poteſt pręſcribi, ſicut nec alia facultas, puta eundi per viam publicam, quia licet per mille annos non iueris, ſemper poteris ire. d. l. viam publicam & hanc doct. ſequitur in effectu Pau. de Caſt. in d. l. pignori. ſic clarius diſtinguens ꝙ aliquod eſt ius offerendi, quod competit pro actione nondum nata, vt debitori contra creditorem ratione pignoraticiæ. iuxta. l. ſi in rem. §. omnis. ff. de pignora. actio. & tex. in. §. fi. inſtit. quib. mo. tolli. obliga. & ſic vt faciat eam naſci, & tunc dicitur potius quædam facultas, cui non præſcribitur. d. l. viam publicam. quam ius. ſed ſi competeret pro actione iam nata, vt cõtingit quando ſecundus creditor agit contra primum, & offert illi qđ ſibi debetur, tũc. n. dicitur ius non facultas mera, & ideo ſicut actio nata tollitur ſpacio. xxx. anno. ita & ius offerendi quod eſt ſequela ipſius, ſed actio nondum nata præſcriptione non tollitur. Eandem doctrinã effectualiter ſequitur idem practi. Papi. in forma reſpon. rei conuen. in verbo præſcriptionis circa fi. qui breuius diſtinguit quod aut ius offerẽdi eſt ius formatum, ſicut eſt illud quod competit ſecundo creditori, vt poſsit offerre primo, & huic iuri poteſt pręſcribi, ſicut cæteris iuribus. Aut eſt ius nõdum formatũ, ſed in ſimplici facultate conſiſtens, ſicut illud qđ competit debitori, vt poſsit debitum offerre, & pignus luere, & liberare, & tali facultati nõ præſcribitur. d. l. viam publicã cum ſimi. Sed Ange. in præalleg. conſi. liiij. tenet indiſtincte ꝙ præſcribatur iuri offerẽdi. Hunc articulũ plene examinat Aret. in. §. actionum. colum. xxvj. & xxvij. inſtitu. de act. referens varias opi. Cõcluſiue dico ꝙ communis opi. eſt cum gl. in d. l. cum notiſsimi. §. ſed cum illud. alias. §. eodem iure. in verbo conatur, quæ tenet quod pręſcribat iuri offerendi, quando competit per modũ actionis, vt atteſtatur Aret. in d. §. actionum. circa fi. huius articuli. col. xxviii. in prin. cõcludens ꝙ cuilibet iuri offerẽdi, etiam quod competit debitori contra ſuum creditorem præſcribitur xxx. annis iuxta metam aliarum actionum. l. ſicut. l. omnes. et l. cum notiſsimi. §. j. C. de præſc. xxx. an. quãdo cõpetit per modum actionis. per not. per Bar. in l. j. ff. de condi. ex l. Si vero ius offerendi competat per modum exceptionis, puta ſi creditor agat hypothecaria contra tertium poſſeſſorem, ille poteſt offerre debitũ ad excludendum eum. l. Paulus. §. j. ff. quib. mod. ius vel hypo. ſolui. Certe huic iuri nunquam

2 pręſcribitur: ratio eſt, † quia quę ſunt temporalia ad agendum, cenſentur perpetua ad excipiẽdum. l. pure. in fi. ff. de excep. l. licet. cum glo. C. eo. titu. not. plene Fely. poſt Panor. in cap.

cap.ſi autem.verſi.temporalia
ad agendum. de reſcri. Hinc
dixit Bal.per iura prædicta in
repe.l.fi.in fi.xj.col.C.de præ-
ſcrip.lon.temp.ꝙ ius excipien
di nunꝙ̃ præſcribitur. Et ita ī
propoſita qōne cōcludit Saly.
in d.l.cum notiſsimi.§.eo autē
tempore.circa fi.Cuius opi. at-
teſtatur communem Aret. vbi
3 ſupra. †Et no.ꝙ iuri ratificā
di præſcribitur.xxx. an. ſicut
cætera iura.ita Bald. in conſi.
xij.quidā.d.Matthæus. in col.
ij.in iij.volu.videtur tamen ve
ritas in contrarium ex quo cō-
ſiſtit in mera facultate per ea
quæ dixi in præce.q.limita no
tabiliter prædictā concluſionē
quæ habet ꝙ iuri offerendi præ
ſcribitur qñ cōpetit per modū
actionis:vt non procedat: quā-
do in pignore eſſet appoſitum
pactum legis cōmiſſoriæ quod
eſt in pignoribus reprobatum
l.j.& ij.C.de pac.pig.declaran
do & limitando:vt per Bar.no.
in l.ꝗuis.alias incipit callipo
dius.ff.de ſol.& in l.Titius.ff.
de pig.act.per Pan.& Cano.in
c.ſignificāte.vbi tex.de pig.nā
tunc odio creditoris iuri offerē
di non præſcribitur. ita ſingu-
lariter limitat Bal.in c.j.in ti.
de feu.da. inuicem legis com-
miſſo.refert & ſequitur.domi.
Alex.in d.l. cum notiſsimi. ad
fi.princi.in apoſt.ad Bar. Et
circa hanc. q. an præſcribatur
iuri offerendi vide longam do
ctrinam Bald.per viam diſtin-
ctionis.ī rub.extra de præſcri.
colum.pen.ad fin.& colū. vlti.
4 †Et per hæc remanet deciſa
quæſtio,an præſcribatur pigno
ratitiæ, quia illa eſt ſequela iu
ris offerēdi,& non cōpetit niſi
oblato debito,vt no.gl.Bar.&
doct.in d.l.ſi in rē.§. omnis.ff.
de pig.ac.vbi ponitur hęc.q.&
no.per gl.in l.j.§.ad hęc.C.de
anna.excep. & ibi per Bal.&
Saly.col.vlti.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Pacto de retrouendendo, an & quanto tempore præſcribi poſſit.*

2 *Promiſſio de reuendendo quanto tempore limitetur.*

3 *Ius quæſitum non dicitur ante acceptationem vel agnitionem vel oblationem.*

4 *Malæ fidei poſ. licet non poſſit præſcribere dominiū, poteſt tamen præſcribere confirmationē dominii.*

5 *Facultati redimendi contractū qui poteſt argui feneratitius ex pacto retrouendendi &c. an poſſit præſcribi.*

TERTIO quęro
de vtili & quo-
tidiana quæ-
1 ſtione, †vtrum
pręſcribatur pa
cto de retrouen
dendo,& ſic iuri & facultati re
emendi ſeu recatandi, & quāto
tempore. Ang.in præall.conſi.
liij.alias.lv. Iulianus & Frāc.
vendiderunt Bonifacio &c.no.
decidit ꝙ iuri, & facultati re-
catandi ſeu pacto de retrouen- 2
dēdo pręſcribitur ſpacio xxx.
anno. ſicut iuri offerendi etiam
ſi in pacto ſit expreſſe dictū ꝙ
emptor

emptor promiſit retrouendere, quotieſcunq; pretium redderetur vel omni tempore, etiã cum iuramento, quia in tali promiſſione ſubintelligitur iſta conditio ſi retrouẽditio petita fuerit infra xxx. an. & pariter in iuramento appoſito, quod recipit conditionem & naturam actus ſuper quo interponitur. l. ſi. C. de non nu. pecu. plus dixit Pe. de Ancha. conſi. cccxxxij. viſis diligenter actis & actitatis. colum. j. circa ſi. & ij. verſi. tertio aduertendum &c. ꝙ pacto ſiue promiſsioni de vendendo ſeu retrouendendo etiam factę cum verbo quandocunque præſcribitur ſpacio x. an. mouetur quia ex quo ille cui fuit facta talis ꝑmiſsio: vult per aliquod implementum, quod facere debet, quærere contra aliũ actionem, debet implere quãprimũ poteſt conditionem poteſtatiuã dandi vel faciendi, per text. in l. hæc conditio. ff. de condi. & demon. has deciſiones ſimpliciter refert & ſequitur Iaſ. in d. l. petens. col. iiij. verſ. circa iſta C. de pac. & in l. iij. in ſi. C. de inſti. & ſubſti. Felyn. in c. cum acceſsiſſent. colum. xj. vel xij. verſi. ſecundo declaratur. de cõſti. qui tamen non affirmat prędictam deciſionem Pet. de Ancha. videtur ergo verior & tutior opi. quod tali facultati recatandi ſeu promiſsioni de retrouendendo non præſcribatur niſi xxx. an. prout cõſuluit Ange. cuius opi. ſequitur etiam Fely. in rub. de præſcrip. col. antepe. circa fin. & ſeq.

2 † dicens ꝙ promiſsio de reuendendo habet vitã ſolum xxx. annorum & conditionem tacitam, ſi reuẽditio petita fuerit infra illud tẽpus, ita etiam iuramentum interpoſitum ſuper ea, referendo illud conſilium Angel. & idem Felyn. in c. ſi diligenti. col. iiij. verſic. ſecundum correlarium. de fo. compet. nec tunc obſtabit regula. c. fina. de præſcrip. ꝙ nulla præſcrip. currit cum mala fide, quia illa conditio de qua ſupra ſubintellecta in promiſsione, prout declarat Ang. in prædicto conſi. excuſat promiſſorem a mala fide. Item qa iſto caſu intelligitur potius pręſcribi facultati & iuri offerendi, ꝙ̃ actioni vel obligationi, ſecundum Angel. in prædicto conſi. & vltra Fely. & Iaſ. adduco Bald. in terminis. conſil. ccliij. ad euidentiam. vlti. dub. ij. volumi. decidentem, ꝙ licet emptor fecerit pactum de retrouendendo venditori ad imperpetuum & abſque temporis pręfinitione, nihilominus tali facultati ꝑſcribitur ſpacio xxx. an. non obſtante mala fide, vt ibi pulchre per eum ponentem duos caſus, in quibus mala fides non ob. de iure canoni.

Confirmatur iſta opin. per id quod ſingulariter no. Pe. de Ancha. in c. ſine poſſeſsione. colũ. ix. de regu. iur. in vj. vbi dixit ꝙ id quod dicitur ꝙ præſcriptio non currit cum mala fide nedum in realibus, ſed etiam in perſonalibus actionibus de iure cano. vt plene habetur et no. in d. c. fin. de præſcri. verum eſt contra creditorem cui actio cõpetit, ſecus ſi nõdum competit, ſed poteſt competere accepiando, vt in legatario quantitatis vel ſpeciei, ante enim ꝙ̃ acceptet hæres contra eum pręſcribit,

bit:nec dicitur eo caſu præſcriptor malæ fidei poſtq̄ non apparet legatariũ agnouiſſe legatum quod eſt nouũ dictum ſecũdũ eũ: qui refert ꝙ ita reperit cõſuluiſſe Bal.& hoc ſingu.dictum ſequitur Sozi.conſi. lxiij. in cauſa vertente inter dñam Catharinã. col. iij. ver. præterea. pro quo facit † quia ante acceptationem vel agnitionem aut oblationem non dicitur ius quæſitum ſed quęrendum:& ſic non dicitur illæ qui acceptando: agnoſcendo vel offerendo acquirere poterat perdere: ſed non acquirere. Inter quæ longa eſt differentia l. qui autem. in princi.ff.de his quæ in fraudem credi. Hinc eſt ꝙ non iudicatur idem de banno niſi poſtq̄ lucrum eſt quæſitũ et radicatum gloſ.in l. ij.§.j.ff.ne quid in lo.pub.& in l.j.§. ſi qs aũt propter inũdationem.ff. de itt.ac.priua.& gloſ.in l. ſi quis vxori.§.pe.ff.de fur.not. Bald. Ang.Imo.& Alexan.in l. non amplius.in princi.ff. de leg.j.

3

Quod dictũ perpetuo not. ad intellectũ & limitationẽ tex.in d.c.fi. cum ibi not. & duos caſus:de quibus per Bal.in pręallegato conſi.vbi dicit † ꝙ licet malæ fidei poſſeſſor nõ poſsit præſcribere dñium: poteſt tñ præſcribere cõfirmationẽ dominij per l.in bello.§.ſi quis ſeruum. ff.de capti.cum ibi no. Itẽ ſecũdũ eũ põt malę fidei poſ.p̄ſcribere cõtra ius qđ competit alicui de iure ſpãli:et nõ de iure gẽ.vt patet ĩ reſtitutione in integ.cui p̄ſcribitᷓ quadriẽnio.l. fi. C. de tẽp.in integ.reſti.petẽ. Sed tũc ꝑprie nõ dr̃ malę fidei: ex quo ius erat ſibi iã quæſitum: licet reuocabiliter: & hoc cõſilium Bald.refert ad literã d.Fab.de mõte ſancti Sauini cõſiſtorialis aduocatus.in ſuo trac. de emp. & vend.in iij.q.vij.q. prin. & per plura impugnat:firmãs opi. cõtrariã ꝙ pacto de retrouendendo non poſsit pręſcribi: qñ fuit actum. ꝙ emptor qñcunq; & imperpetuũ teneatur retrouẽdere:per plura maxime ꝑpter malã fidem emptoris: qui ſcit ſe teneri ad retrouendendũ: & ibi reſpondet ad motiua Bald. ſed pręcedens opi.vr̃ verior & cõior & tenẽda in iudicãdo & conſulendo per prædicta. Nec viderat iſtę d.Fabia.cõſi.Ang. & Pe.de Ancha. de quibus ſupra. † Hanc concluſionẽ not. limita non procedere: qñ contractus poſſet argui feneratitius ex pacto retrouẽdendi iuncta modicitate pretij: iuxta plene no.in c.illo vos.de pigno.& in c.ad nr̃am.de emp. & vẽdi. & latiſsime per Cępo. in ſuo trac.de ſimula.contract.in vlt. parte:& ſunt de hoc q̄plura cõſilia quæ omitto: quia tũc nunquam pręſcribitur tali iuri & facultati redimẽdi ſeu recatandi:ſiue dicendi illum contractũ ſimulatũ et feneratitiũ.vt plene cõſuluit Barb.cõſ.lj.ſcripſit ſapientię fons.x.& xj.co.ij.vol.

4

3

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiũ an amitti poſſit per non vſum.*

2 *Priuilegium datum ad aliquid faciendum quanto temporis ſpacio amitti poſſit.*

3 *Priuilegium quo caſu nõ perdatur per non vſum.*

a Adde domi. Ant. to. đ But. in repeti. cap. peruenit. colum. pen. cir. fin. & colum. fina. ĩ princi. de cenſi. vbi tangit: quãdo agitur de perdendo vel præſcribẽdo iure quæſito ex priuilegio q̃tum tẽpus requiratur.

Adde etiam ꝙ q̃ per xxx. ann. non eſt in poſſ. beneficij vel priuilegij non tamẽ perdit illud ex quo alius interim non p̄ſcripſit. Bal. in c. ad audiẽtiam. colum. j. circa fin. de præſcrip.

4 *Facultas aliquid faciẽdi ſimpliciter data per non vſum cũ adeſt poteſtas perdi põt: ſecus vbi eſt formaliter data.*

5 *Priuilegiũ cõceſſum eccleſiæ quãto tpe p nõ vſum amittatur.*

6 *Recipiẽs annuam penſionem ab aliquo pro eo quod ſibi faciendũ conceſſit an poſſit p̄ſcribere quod id qđ cõceſſit nõ fiat.*

7 *Priuilegiũ immunitatis quãto tempore p̄ſcribatur.*

8 *Priuilegium habens largũ ſi ſtricte illo vtatur an deinceps poſſit illo vti magis large.*

QVARTO quæro. 1 † Vtrum priuilegium amittatur per nõ vſum ex quo vſus priuilegij videtur mere facultatis. Iſtã quæſtionẽ plene attingunt glo. & Cano. in c. accidẽtibus. extra de priuil. a Bart. & doc. in l. fin. ff. de conſti. princi. vbi late Iaſo. colũ. xiij. & ſeq. verſi. tertio principaliter: & eã latiſsime examinat Fely. in c. cum acceſsiſſent. col. ix. & x. cũ duabus ſeq. poſt Panor. & alios de conſti. & ad ea quę ibi habentur me remitto. referam ſolum vnam concluſionem not. quam in his locis ponunt doc. cum aliquibus limitationibus.

2 † Concluſio eſt ꝙ priuilegium per quod cõceditur aliqua facultas: ſeu datum ad aliquid faciendũ perditur ſpacio. x. an. ſi priuilegiatus eo nõ vtit̃: vt eſt caſus no. in l. j. ff. de nundi. vbi dr̃ ꝙ ſi princeps concedit ciuitati priuilegium nundinarũ: & ciuitas nõ vtitur eo per decennium: illud perdit. Et per illum tex. decidit Bart. ibi ꝙ ſi princeps dat alicui ciuitati priuilegium ſtudij generalis vel doctorandi. & ciuitas eo nõ vtitur per decennium: illud perdit. & ſic priuilegium aliquid faciendi perditur per nõ vſum decennij. Et hanc concluſionem Felyn. vbi ſupra per plura confirmat: ſed eam limita tribus modis. 3 † Primo limita. vt procedat quando quis non eſt vſus priuilegio per decennium volũtarie. cum potuerit vti: ſecus ſi per ipſum non ſtetit. quominus vteretur priuilegio: ſed non potuit: quia occaſio ſe non obtulit. Nam tunc per nõ vſum non perdit priuilegium. ar. l. & Attilicinus. ff. de ſer. ruſt. prædio. per quem text. ſic decidit glo. ord. in c. abbate ſancti Siluani. in verbo ibidem. ante fi. de verb. ſig. vbi But. & Panor. circa fi. no. ꝙ non vſus priuilegio voluntarie perdit illud per lapſum

lapſum decennij.ſecus ſi neceſ- ſario non eſt vſus:qa qui nequit vti:non eſt in culpa vel mora. Confirmatur ex not.per Bar.ĩ
a l.in filijs[a] per illũ tex. C.de decur.lib.x.qui not. decidit qđ ſi aliqua ciuitas tenet facere exercitũ quia princeps facit. & per c.annos ſtetit princeps ꝙ nõ fecit exercitũ:quia nõ fuit neceſſarium. per hoc non perdit ius ſuum. Hoc ẽt firmat Bart.in l.cum ſcimus.poſt princi.C.de agri.& cenſi.lib.xj.dicẽs idem eſſe:ſi occurrẽte neceſsitate prĩceps nõ requiſiuit:quia ſufficiebãt ſibi gẽtes ſuæ. Vnde nulla deſidia põt ei imputari:ſi alios obligatos nõ requiſiuit quibus non indiguit: cũ multis cõcor. adduc. per Fely.& Iaſ. vbi ſupra prædictã limita. cõprobantes per alia plura.et dixi in vj. q.iiij.partis princi. colũ. xlvj.

4 †Secundo limita prædictã cõcluſionem vt procedat quando eſt data ſimpliciter facultas aliquid faciendi. Tunc enim non vtendo:cum poteſt: perditur. Secus vbi facultas faciendi eſt poſita formaliter in expreſſa et libera voluntate eius: cui fit cõceſſio: quia illi nullo tempore præſcribitur glo.eſt peregrina in c.vt priuilegia.in gloſ.pe.in fi.extra de priuile. Quã ibi do. Ant.dicit auream & multũ no. do.Fely.in d.c. cũ acceſsiſſent. col.x.verſi. limita ſecundo. & per eam decidunt no.Ioã.And. Gemi.& alij in c.fi. de conſue. in vj.ꝙ canonici non vtẽdo facultate optandi meliores præbendas:cum vacant:data eis facultate ex conſuetudine vel ſtatuto non perdunt ipſam facultatem vllo temporis ſpacio. & ſequitur Fely. vbi ſupra approbans hanc limita. licet Iaſo. reprobet in dicta l.fina. de conſtitu. princi. Addo Calde. conſi. primo. ſub rubric. de præſcrip. Et per illam gloſ. not. infert Felyn. not.ꝙ ſi princeps concedat vni nobili facultatem faciendi vnum molendinum in flumine publico iuxta ea quæ habentur in l. quominus.ff. de flu. ad libitum voluntatis ſuæ:& ipſæ per multos annos vltra decenniũ non eſſet vſus hac facultate: illam non perdit.& dicit de facto vidiſſe determinatum & in ardua quæſtio. Faciunt quæ dixi ſupra in prima quæſtio. huius. iiij.partis ad fin. vbi concluſi. quod in his quæ conſiſtunt in mera voluntate ſeu libero arbitrio non currit præſcrip.

5 †Tertio limita

a Adde quod Bart. ibi decidit ꝙ ſi quis habet ius eligendi rectorem in certa eccleſia: & ſtetit per c. an. quod non elegit:quia caſus ſe non obtulit ꝙ non dicit perdidiſſe ius ſuũ. & hoc dicta refert & ſequitur ibi. Io.đ Pla. & ad propoſitũ adde no. deciſionem Bal. in l. arboribus .§.nã et ſi per illum tex.ff. de vſufr.vbi decidit ꝙ p erectionẽ furcarũ retinetur poſſeſsio meri imperij: licet de facto nõ occurrerit p centũ an. ꝙ qs ibi fuerit ſuſpẽſus:qa hic non reqritur factũ ſed aptitudo et ſufficit ſignum licet deficiat ſignatum.

prædictam concluſionem vt ꝓcedat in priuatis. Secus in eccleſia: quia priuilegium conceſſum eccleſiæ per non vſum non perditur minori tempore. xl. an. ſecundum Ioã. An. & alios in d.c. cum acceſſiſſent per generalem regulam c. de quarta: & c. illud. cum concor. de præſcri. refert & ſequitur Fely. ibi colum. x. reſtringens vt procedat in eccleſia. ſecus ĩ clericis: quia in hoc non gaudẽt priuilegio eccleſię. †Quarto limita
6 ſingulariter prædictam concluſionẽ: vt nõ procedat: ſi recipio a te annuam pẽſionẽ pro eo ꝙ tibi faciendũ conceſsi: quia nũꝙ̃ pręſcribam: vt non facias: licet eo iure nunꝙ̃ vtaris. Ita ſolenniter limitat Albe. in repe. l. de quibus. col. lvij. ff. de legi. ponẽs late ꝙ ſi rex cõceſsit comiti pedagium: & de hoc recipiat ab eo annuam mercedem: nõ perdit comes ius pedagij ꝑ diuturnum non vſum: quia illa præſtatio videtur interrũpere præſcriptionem. refert ſequitur & extollit Fely. in c. illud. colum. fina. conclu. xj. de præſcri. †Quinto limita præ-
7 dictã cõcluſionẽ. vt nõ ꝓcedat in pręſcribẽdo cõtra priuilegium ĩmunitatis: q̃a requirunt. xxx. anni. Alex. cõſi. xxiij. v. volu.
8 †Poſtremo circa pręſentẽ articulũ no. pertinẽter ꝙ ſi quis habet priuilegiũ largũ: & eo vtitur ſtricte ſibi pꝛiudicat: et deinceps non põt vti magis large. ita dicit no. Bar. ĩ l. vſum aquę. C. de aqueduc. li. xj. per illũ tex. not. Alex. cõſ. xxxiij. ij. col. iiij. volu. Quod dictũ qualiter intelligi debeat: vide per Iaſo. in l. fi. col. antepe. ff. de conſti. prin.

SVMMARIVM.

1 *Molendino vel furno quẽ quidã per tantũ tẽpus cuius initii me. &c frequentauerunt an cenſeatur præſcriptum.*

2 *Ius an poſſit dici acquiſitũ aut cauſata præſcriptio ex his quæ gratuite conceduntur: & quæ ſunt mere facultatis.*

3 *Acquieſcẽs prohibitioni alicui per longũ tẽpus an poſſit in poſterũ ad hoc cogi tanquã cõtra ipſum acquiratur ius prohibitiuum.*

4 *Dominus alicuius loci de iure cõi poteſt cum proclama penali prohibere ne ſubditi venẽtur in ſuo dominio & ſi ſubditi non contradicant tũc dominus terre conſtituitur in quaſi poſſeſ. prohibitionis.*

QVINTO iuxta præmiſſa quęro
1 de no. q. †Pone quod aliquis habet molendinũ vel furnũ in aliqua villa. & homines dicti loci iam longiſsimo tẽpore iuerunt ad molendũ in dicto molẽdino: vel ad coquendũ in ipſo furno: per tm̃ tempus: cuius initij &c. vtrum cenſeatur præſcriptum: quod illi homines non poſsint molere vel coquere in alio loco. Vel an poſsit ille prohibere alium volẽtem facere nouũ molendinũ vel furnũ: ceſſante priuilegio vel ſtatuto. Iſtam

quæſtio-

quæſtionem examinant Cano. maxime Panormi.& d. Præpo ſi.in c. ſignificante. vbi bonus text,de appel. & in locis infra allegatis. †Et in hac quęſtione concludunt communiter do cto.& hęc eſt veritas ꝙ ex his quę ſunt mere facultatis:vel ex his quæ gratuite conceduntur nõ poteſt dici acquiſitũ ius:nec præſcriptio cauſata. nec ꝑ hoc naſcitur in futurum obligatio. c. poſſeſsiones.xvj.q. j. notant glo.in l.ſolent.in gloſ.fi.in fin. ff. de offic. procon. & lega. & Bar.in l.cum de in rem verſo. col.vlti.ff.de vſur. Et hãc ra tionẽ decidunt in ſpecie Cyn. Bald.& alij ſcrib. in l.j. C. de ſer.& aqua. ꝙ ſi per lõgiſsimũ tpš iri ad molendũ ad tuũ molendinũ: propter hoc in futurũ me compellere nõ potes:vt ibi molã propter redditũ tui molẽdini:eo quia iſtud ire ad molendum fuit per modum facultatis.Et idem tenet Cy.in l.ij.C. quæ ſit lon.conſue. Et late firmat Panor. in c. abbate ſancti Siluani.colũ.ij.de verb.ſig. Et notant Panor.d.Præpo.& cõiter Cano. in c. ſignificante per illum text. de appel. & plene Cæpo.in trac.ſer.vrba.præd.c. ij.ſub rub.de furno. in ij. q. & do.Iaſ.in repe.l.quominus.col. viij.verſi. tertio principaliter. ff.de flu. vbi iſtam q. late examinat:& d.Iaco.de ſan.Ceorg. in ſuo tract.feu. in glo. in verbo.& cum molendinis. colum. ij. vltra med. Sicut ſi aliquis multis annis & ipſæ & maiores ſui fuiſſent hoſpitati in domo aliquem nobilem vel epiſcopum: non per hoc cauſaretur conſuetudo vel pręſcriptio; per quam in futurum ad hoc teneretur.Ita dicit Inno. in c. cũ eccleſia ſutrina. de cauſa poſ. & proprie. ſequitur Panor. in c.quod trãslationem.colum.ij. de offic. leg. & in d.c. abbate ſancti Siluani:& conſi.cxiij in qõne quæ vertitur inter reuerendum patrem.j.vol. & referunt.do. Iaſ.& do. Iaco.vbi ſupra.Et dixi ſupra in.j.q.huius. iiij.partis.v.prin. i qua ſumus.

2 allegatis.

3 † Hanc concluſionem limita: niſi interueniſſet prohibitio: quia ſi volentes ire ad molendum fuerunt a me prohibiti:& acquieuerunt prohibitioni per tempus longiſsimum & ſufficiens ad præſcriptionem complendam: tunc bene acquiritur mihi ius: vt poſsint in futurum ad hoc cogi per not.per glo. & doc. in l. quæ luminibus.ff. de ſer.vrb.prædi.& in d.l.j.C.de ſer.& aqua.Ita decidunt communiter doc.in locis præalleg. præcipue Panor.in d.c.ſignificante,in j.no.& in d.c.abbate. Quod procedit etiam dato: ꝙ prohibitio fuiſſet facta extraiudicialiter:& quod ei fuiſſet obtemperatum pro bono pacis:tamen inducitur conſuetudo & ius: ita extendit Panor. in d.cap.abbate. colũm. ij. dicens eſſe ibi text. de hoc quem neſcit alibi. Et voluit Bald.in l.item lapilli.in iij.quæſt.ff. de re. diui. vbi quærit: nunquid aliquis poſsit pręſcribere quod ipſe ſolus & poſteri ſui habeãt molendinum in tali villa ita quod alius non poſsit ibi facere molendinum. & dicit videri quod ſic: per l. ſi quiſquã in, ff.de diuer. & temp. præſcrip. Quod dicit eſſe verum: ſi prohibuit

hibuit alios facere, & illi acquieuerũt nam a tempore ꝓhibitionis incipit currere tẽpus pręſcriptionis & ſine prohibitione acquiri non poteſt ſecundum eum, & per hoc infert ꝙ tali modo poteſt quis ſibi acquirere ius in pręiudicium vicinorum,ꝙ ipſe ſolus poſsit habere molendinum, & erit ſeruitus prædialis.Subdit Bal. ꝙ ex cã publicæ vtilitatis poterit infringi illa ſeruitus ꝙ ſolus habeat molendinum per l.fi.in fi. ff.de vſuca.& ſequitur Cæpol. vbi ſupra, videlicet in tracta. ſer.vr.prędi.c.j.q.ij. ſub rubr. de furno. Et ſic debet intelligi quod dixit Bal.in d c.ſignificante in j.nota.poſt Innoc. de appel. dum no.ex illo text. ꝙ poteſt pręſcribi quod ciues ſiue homines loci nõ poſsint ire ad molendum niſi in meo molendino, vel quod ego ſolus habeã

a molendinum, [a] & quod nõ poſſit aliud conſtrui in mei pręiudicium, & in repe.l.de quibus. col.xxj.ff.de leg. vbi tenet qđ vʒ conſuetudo quod oẽs volentes molere teneantur venire ad meum molendinum, quãuis nõ ſit cõſuetudo rationabilis ſecũdum eum,per tex.in d. c.ſignificante,cum ibi not.per Innoc. Nam hæc oĩa procedunt ſecundum pręmiſſa,videlicet ſi interuenerit ꝓhibitio cũ vſu patientia longi tẽporis, & iſta refert & ſequitur do.Iaſ.in d.l.quominus.col.ix. Ac cedant ad propoſitum not. per do. Iac.de ſan.Geor.in d.trac.feu. in glo. in verbo & cum venationibus, colum.j.vbi decidit.

a Adde do. Ia. de ſancto Geor. ĩ ſuo trac. feu.in gl. in verbo. & cũ molendinis. col.ij. vltra medium.

4 †Quod licet de iure communi dominus loci non poſsit ꝓhibere ſubditis ne venentur,dãdo intel.ad text.in §. nemo retia.in titu.de pa.iura.fir. Tamẽ cautela eſt pro dominis terrarum ꝙ faciant tales prohibitiones per proclamata pœnalia, quibus ſi ſubditi non contrędicant, & propter talia proclamata deſiſtant a venãdo,dominus terrę cõſtituitur in quaſi poſſeſsione prohibendi, & ſi ꝑ longa tempora ſubditi acquieſcant:dominus præſcribit tale ius prohibendi:per no. per gl. & docto.in d.l.luminibus.ff.de ſer.vrb.pręd.& in l.j. & ij.C. de ſer'. & aq. Cautela etiam pro ſubditis eſt: vt immediate. cum habuerint notitiam de ꝓclamate:ſe opponent & appelent ſecundum eum.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Competentia de iuregentium an præſcribi poſſint.*

2 *Competentia de iuregentiũ licet nõ poſſint præſcribi,poſſunt tamen conſuetudine acquiri.*

3 *Vbi per legem ſimplex tollitur præſcriptio non tollitur compoſitum,ideſt conſuetudo.*

4 *Piſcari non licet etiam in flumine publico ſex caſibus.*

5 *Loca publica & iuriſgentium præſcribi poſſunt ſpacio tanti tempo.cuius initii me.non ex.*

Veneti

6 *Veneti qualiter dicantur habere iuriſdictionem in eorum mari.*

7 *Littus maris ſeu ius a quo an et quomodo quæratur vel quæſitum perdatur.*

8 *Ciuitas Venetiarũ ſi deſtrueretur an poſſent Veneti prohibere alios illũ locum occupare.*

9 *Id quod non eſt præſcriptibile non poteſt per tantum tempus cuius initii me. non ex. fieri præſcriptibile.*

10 *Regula ꝙ ea quæ ſunt publica & de iuregentium communia non poſſunt præſcribi quomodo intelligatur.*

11 *Occupans id quod in loco publico conſtruxit an acquirat dominium in illo loco.*

1 SEXTO quæro. † Vtrũ ea quæ cõpetunt de iuregentium præſcribi, poſsint hanc qõ. mouet Bart. in l. quominus. in xv. qõ. col. pen. ff. de flu. vbi quærit, an præſcribatur facultas ducendi aquam ex flumine publico non nauigabili, & decidit ꝙ ex quo iſtud competit per modum cuiuſdam facultatis, etiam ſi per mille annos quis non ducat, tamen ſemper illam facultatem retinet.

Plus dicit ibi Bart. no. quod præſcriptio longi temporis x. vel xx. ann. non adaptatur ad flumina vel ad alia quæ ſunt iuriſgentium, per tex. in d. l. ſi. in princ. ff. de vſuc. vbi eſt caſus no. quod loca publica iuriſgentium quæ occupanti conceduntur, longo tempore poſt occupationem nõ præſcribuntur, quominus ceſſante occupatione redeant in priſtinam cauſam, & iterum concedantur occupanti, quem tex. Pau. de Caſt. ibi dicit eſſe pulchrum notabilem & ſingularem, & eius intellec. late examinat Iaſ. in d. l. quominus. col. xxvij. In contrarium quod præſcriptio adaptetur ad ea quæ ſunt iuriſgentiũ, uidetur tex. in l. ſi quiſquam. ff. de diuer. & tempo. præſcri. vbi ius piſcãdi in flumine publico, quod eſt iuriſgentium, præſcribitur longo tempore. Ad hũc tex. reſpondet Bart. vbi ſupra poſt gloſſ. in d. l. fin. & in d. l. ſi quiſquam, ꝙ illud ideo ibi eſt, quia ille erat in quaſi poſſeſsione piſcandi. Ego data poſſeſsione vel quaſi, ſine qua præſcriptio non procedit, ſequitur dicendum præſcriptionem longi temporis competere etiam ad ea quæ ſunt iuriſgentium, quod eſt contra tex. in d. l. fi. de vſucapio. & prædicta, & ſic videtur quod Bar. in d. l. quominus. col. penul. ſibijpſi contradicat.

Et hanc contrarietatem perpendit Iaſo. ibi. colum. xxviij. verſi. quarto aduerte, & relinquit cogitandum ſuper veritate dictorum Barto. Sed profecto Barto. poteſt optime ſaluari a contrarietate, & concordari tex. in d. l. fin. & in d. l. ſi quiſquã, quia non dicit Bar. ꝙ in l. ſi quiſquam, procedat præſcriptio ratione quaſi poſſeſsionis iuris piſcandi. Sed dicit quod quãdo qs eſt in quaſi poſ-

ſeſsione piſcandi ſolus in diuerticulo ſeu parte fluminis publici poteſt præoccupationis iure alium prohibere, & ita loquitur dicta l. ſi quiſquam. Si vero non eſt in dicta quaſi poſſeſsione non poteſt alium occupantem prohibere, quantuncũque tempore retro poſſederit, et ſic loquitur tex. in d. l. ſi. Patet igitur ꝙ in d. l. ſi quiſquam, non requiritur præſcriptio. x. vel xx. ann. vt quis poſsit ꝓhibere alium piſcari, quinimmo ſufficit ſola præoccupatio & quaſi poſſeſsio iuris piſcãdi de præſenti, vt ſonant verba illius l. vbi de præſcriptione nullũ fit verbum. Et tali quaſi poſſeſsione amiſſa ceſſat ius prohibendi: quia res rédijt in priſtinam cauſam: vt in his terminis dicit tex. no. in l. quod in littore, circa fi. ibi rurſus in priſtinam cauſam recedit. ff. de acqui. re. domi. & iſte eſt verus intellec. d. l. fina. in princ. prout colligitur ex mente & verbis Bar. in d. l. quominus. col. pen. ver. patet ergo quicquid ibi dicat Iaſ. & aperte ſentit Pau. de Caſt. in d. l. ſi. ff. de vſuca. cuius dicta infra referam in ij limita. & Angel. in conſi. infra relato in iij. limita. vbi vide. Stat ergo regula ꝙ ea quæ ſunt iuriſgentiũ non præſcribuntur. Primo limita iſtam regulam, vt procedat ratione præſcriptionis, ſed non reſpectu conſuetudinis.

2 †Nam licet ea quæ competunt de iuregentiũ pręſcribi nõ poſſint. d. l. ſi. tamen conſuetudine poſſunt acquiri. ita limitat Io. Fab. & Are. in §. flumina. inſtitu. de re. diui. Ex quo infertũt, quod ſi pluribus annis vnus ſolus in certa parte fluminis publici piſcatus fuerit, & alios prohibuerit, ſciente populo & non cõtradicente, ꝙ eſt ſibi ius queſitum ex tacito conſenſu populi: adeo quod decetero ipſe ſolus piſcari poterit, & alios ꝓhibere, & ſic aliud eſt cõſuetudo, & aliud eſt ꝑſcriptio. Et hoc voluit Bal. quam refert Areti. in rubr. ff. de re. diui. verſi. hic ergo quæritur. colum. j. dicens quod eſt differentia, an aliquis habeat aliquod ius ex præſcriptione, vel ex conſuetudine. Quia ex ꝑſcriptione ius vnius quod ab eo aufertur. alteri applicatur. Sed cũ aliquod ius applicatur alteri, ita quod alicui non auferatur, tunc illa ꝓprie dicitur conſuetudo. Sed in caſu iſto applicatur ex cõſuetudine prohibenti. licet aliquid proprium alicui non auferatur, ergo non dicitur præſcriptio, nec iſtud ius ex pręſcriptione inducitur. ita procedit tex. in d. l. ſi. de vſucap. Sed ex conſuetudine, patientię populo, quod dicit Bal. eſſe bene notandũ. Addo in terminis glo. not. et forte ſingula. in l. ſane ſi maris. in glo. j. & ibi not. Bar. ff. de iniur. quæ expreſſe dicit ꝙ in caſu. d. l. ſi quiſquam ius piſcandi competebat ex priuilegio vel conſuetudine. Bene faciunt not. in c. ſuper quibuſdam. §. præterea. de verb. ſignifi. vbi habetur ꝙ imprеſcriptibilia poſſunt acquiri conſuetudine. Et dixi plene in ij. parte prin. in vlti. q. ponendo differentias inter præſcriptionem & conſuetudinem.

Confirmatur iſta limitatio:

3 † quia vbi per legem tollitur ſimplex præſcriptio, non tollitur

tur compoſitum.i.cõſuetudo ſe
cundum Io.Ray.in c.imperia-
lem.§.habito.circa xxiiij.col.
in ti.de prohi.feu. alie.per Fe-
deri. quē refert do. Ia.in trac.
feu. in verbo. & cum pacto de
non alienando.col.v.circa me-
dium. Et ad inducendam ta-
lem cõſuetudinem opus erit ꝓ-
bare ꝙ quis fuerit piſcatus lon
go tempore ſaltem per x.an.in
tali parte fluminis publici, &
ꝙ alios prohibuit piſcari durã
te illo tempore, ſaltem bis,ſciē
te & patiente populo ſeu maio-
ri parte & non contradicente,
vel quod veriſimiliter trãſiuit
in notitiam populi aut maioris
partis, quia iſta requiruntur
adeſſe ad probationem conſue-
tudinis,vt plene not.in l.de q-
bus. ff. de legi. & in l.j.& ij.
C.quæ ſit longa conſue. & per
Canoni. maxime Panor.in c.fi
4 na. extra eo. † Alios caſus
in quibus non licet piſcari in
flumine publico, ad intellect-
prædictarum legum & quando
liceat piſcari, & quando non:
vide per Cæpo.in tract.ſer.ru-
ſti.prędi.ſub rubri. de piſca.in
vlti.char.vbi enumerat ſex ca
ſus,in quibus piſcari non licet,
& repetit.d.Iac. in tract.feu.in
verb. fluminibus,prope fin.eo.
non relato. Et inter certa po-
nunt caſum, quando illud ius
piſcãdi eſſet priuatum puta ꝗa
princeps vendidit alicui certã
piſcariã in certo loco talis flu-
minis.ar.c.j. circa fi.ibi piſca-
tionum redditus,in tit.quæ ſint
rega. & pro hoc adduco bonũ
tex.in l.iniuriarum, la grãda.
§.fin.iuncta l.ſeq. ff.de iniur.

Regulariter autem cuilibet
licitum eſt piſcari in flumine
publico, ſed non in lacu vel flu
mine priuato, qui eſt dominij
alterius,vt ibi per eos. Secũ-
do limita prædictam regulam
vt procedat in præſcriptione
communi vel longiſsimi tem-
poris, ſed non procedit in pręſ-
ſcriptione tãti temporis. cuius
5 initij &c. † quia licet loca pu-
blica & iuriſgentium non præ-
ſcribantur x.xx.vel xxx.an-
nis.d.l.fi.ff.de vſucap.præſcri-
buntur tñ tanto tempore cuius
initij memoria non extat in cõ
trarium, ita limitat Angel. in
d.l.fi.per tex.no.cum glo.in l.
vſum aque. C. de aqueduc.lib.
xj.vbi infert ꝙ Veneti pręſcri
pſerunt tanto tempore gulfum
maris. Eandem concluſionem
firmant Ioan. de Pla.& Ang.
Are.in d.§. fluminum.inſtit.de
re. diui. qui pariter dicunt ꝙ
Veneti & Ianuenſes per tantũ
tempus præſcripſerunt gulfum
eorum maris. Addunt tamen
ibi. ꝙ hoc procedit ſciente &
patiente principe,ſed non vide
tur verum, quia in pręſcriptio-
ne tãti tẽporis cuius initij &c.
non requiritur ſcientia nec pa-
tientia alicuius ſecundum com
munem opi.vt per Alex. conſi.
vj.circa fi.j.volu.& dixi ſupra
in iij.q.ij. partis huius v.prin.
col.xlij.in fi. cum duabus ſeq.
niſi dicatur ꝙ requiritur ſcien
tia & patientia ſuperioris,etiã
in præſcriptione tãti temporis
cuius initij &c. vbi lex reſiſtit
pręſcriptioni & afficit rem, vt
declarat Fely.in c.accedentes.
col.v. de pręſcrip.allegans ad
hoc Panor. conſi.xcv.quędam
eccleſia non curata.j. volumi.
et ita dicit aperte voluiſſe But.
& Panormi.in d.cap,acceden-
tes.

a De Venetis, & eorũ gulſu ac eorum exẽptione pręſcripta, vide Iaſ. in l. ex hoc iure. col. v. ff. de iu. & iur.

tes. Addo Bar. in l. iniuriarum, la granda. §. fina. ff. de iniur. vbi dicit illum tex. iuncta l. ſane ſi maris, quam ſimul legit facere pro Venetis, qui ex longa conſuetudine dicunt ſe habere iuriſdictionem in eorum mari. & Ang. conſ. cclxxxix. thema tale eſt inter cætera capitula pa

6 cis. col. ij. & ſeq. dicẽtẽ, † ꝙ ex quo Veneti[a] & eorum dñium per longiſsima tpa fuerunt, & ſunt in quaſi poſſeſsione gulſi maris, ratione dictæ poſſeſsionis longiſsime poſſunt Veneti Ianuenſibus, & alijs quibuſcunque interdicere potentiam nauigandi nauigare volentibus per eorum gulfum. per d. l. ſane ſi maris, & ibi eſt caſus ſecũdũ Ray. de Forl. qui expreſſe ponit exẽplum in gulſo Venetorum refert Iaſ. in d. l. quominus. col. xj. Vltra quem vide Io. de Ana. in c. j. & ij. de cle. vena. vbi plene tractat, quo iure Veneti & Ianuenſes acquiſiuerũt ius maris, ita vt aliis prohibere poſsint ius nauigandi, & do. Cardi. ſuo conſi. xl. dominus comes, qui late cõſuluit ꝙ ius nauigandi in aliena aqua non præſcribitur ſine titulo, vel ſpacio tanti temporis, cuius initij &c. ſicut nec alia iura regalia, quia iura regalia de iure communi non pertinent niſi ad principem, vel ei cui conceſſum eſt a principe. c. j. cum ibi no. quæ ſint rega. & ius nauigãdi cenſetur de regalibus. l. quominus. ff. de flu. & l. ij. §. viarũ. & ibi gl. ff. ne quid in loc. pub. & ſic dicta pręſcriptio eſt contra ius commune, ergo requiritur titulus, vel tantum tempus &c. c. j. de præſc. vbi latius per eũ in d. conſi. & ſequitur Fel. in c. de quarta. col. vlti. de pſcrip. Sed Pau. de Caſ. ĩ d. l. ſi. de vſucap. reprræhendit Ang. dicẽs ꝙ Ang. non bene intelligit, qa q̃tum ad hoc vt faciat quis aquã publicam ſuam vel locũ publicum ſuum ſaltem quantum ad vſum non requiritur præſcriptio, ſed ſufficit occupatio, quãdo eſt aqua publica non deſtinata ad vſum publicum, vel eſt littus maris, ſicut ſufficit in his quæ cęlo terra marique capiũtur. l. j. in prin. ff. de acqui. poſſ.

Addo vltra Paul. caſum expreſſum de hoc in l. quod in littore. ff. de acqui. re. do. ubi tex. expreſſe facit iſtam equiparationem. Quando vero aqua non eſt publica, ſed priuata habet locum ſecundum Paul. illa l. vſum aquæ, quã allegat Ang. quia tunc ſecundum eum ſeruitus aquæ ducendæ ſeu capiẽdæ per hauſtum, cũ nõ habeat cauſam continuã, nõ acquiritur, niſi tãto tpe cuius initij &c. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua quo. & eſti. ſed in d. l. ſi. vt dicit Pau. nõ quæritur de hoc. † An dicatur ius aquę quęſitũ ſeu littus maris. Sed quæritur, poſtꝗ̃ talia loca publica de iure gentium ſunt acquiſita per occupationem, ſi deſinat occupatio per deſtructionem loci vtrũ ille qui primo occupauerat, habeat ius prohibendi aliũ ne occupet de nouo illum locum. Et ibi deciditur ꝙ nõ, etiam ſi per 7

mille

mille annos duraſſet occupatio
8 ſecundum Pau. †Ex quo infert φ ſi ciuitas venetiarũ deſtrueretur non poſſent Veneti prohibere alios illum locũ occupare.cum illa ciuitas ſit fundata in mari ſiue in littore maris.Interuenięetibus tñ duobus. videlicet φ ædificia eſſent penitus dirupta:& cõcurrente negligentia reficiendi: vt probat tex.in d.l.fi.in verbo funditus dirupto ędificio: & vltra eum bonus tex.in d.l.quod in littore.circa fi.ita declarat Pau. de Caſt.in d.l. fina.ff. de vſucap. Cuius verba cõfirmant ea quę dixi ſupra in corpore quęſtionis ad intellec.l. ſi quiſquam. ff.de diuer. & tẽpo. præſcrip. licet Iaſo.in d.l.quominus non aduerterit. Et quãuis iſta ſint vera:tamẽ communiter tenetur opi. Ang.φ ea quę ſunt iuriſgẽtium præſcribantur ſpacio tanti temporis cuius initij &c.quã tenent Ioan. de Pla.& Are. in d.§.flumina.& Cæpo.& do.Iaco. vbi ſupra: qui dicunt φ ius piſcandi præſcribitur tanto tẽpore cuius initij &c. quia tanto tempore pręſcribuntur etiã loca publica.d.l. hoc iure.§.ductus aquæ, & etiam regalia,& ea quæ ſunt reſeruata principi.cap.ſuper quibuſdam.§.prę terea, de verborum ſignific.Et dixi plene ſupra in ij.parte huius quintæ partis. Quod declara vt per Fely. in d.cap.accedentes.col.v.verſi.poſt hæc.
9 & ſequen.de præſcrip.†vbi dicit φ per tantum tempus, cuius initij &c. id quod non eſt pręſcriptibile non efficitur pręſcriptibile, ſed tanto tempore præſumitur cauſa, vel titulus qui debet allegari,& in eo fieri fundamentum. Et ad ipſum præſumptiue probando eſt probandum dictum tempus, ſed non eſt dicendum, quod ipſum tempus inducat præſcriptionem, & faciat rem præſcriptibilem quæ non eſt, vt ibi latius per eum reprobantem opinio.Panor. tenẽtis contrarium conſi. xxvj. in quæſtione quæ ad præſens vertitur.ij.volum. licet in fine relinquat cogitandum. Et confirmatur opin. Angel.per ea quæ vult Cardi. conſil.ſupra relato. & per præ-
10 allega. † Tertio limita prædictam regulam, vt per Ange. not.conſil.cclxxxix.thema tale eſt inter cætera capitula pacis. colum.ij.& ſequen.vbi dicit quod hæc regula quæ habet quod ea quæ ſunt publica, & in vſu publico,& quæ de iuregentium communia ſunt non poſſunt præſcribi vel vſucapi. d.l.fin.ff.de vſucap.procedit ſi ex hac longiſsima poſſeſsione velimus acquirere dominium eorum quę nobis iuregentium communia ſunt, ſed per ipſam talem poſſeſsionem, vel quaſi bene acquirimus ius quoddam excipiendi, vt de poſſeſſione non expellamur. Cuius poſſeſsionis effectus eſt duplex. Primus eſt,quia ſi turbamur in ea agere poſſumus contra turbantem. l.ſane ſi maris vbi caſus.ff.de iniurijs. Secundus eſt: qa anteꝗ̃ expellamur, ꝓhibere poſſumus, ne quis intret locum nobis inuitis, vnde prohibere poſſumus ratione poſſeſsionis nauicationem, & piſcationem maris, & fluminis: quæ alias nobis ſunt

commu-

communia de iuregentium, & tex.eſt ſecundum opinionē approbatam,& verā. in l.ſi quiſque.ff. de diuer. & tempo.præſcrip.hoc tenet glo.in.§. flumina.in verbo omnibus. inſtit.de re.diui. Hanc opinionem approbat Bar.in d.l. ſi.de vſuc.ſecundum Ang.in prædicto cōſi. & ſequitur Iaſ.in l. quominus. col.xxviij. ver.v. pro limita-
11 tione.ff.de flu. Et not. † ꝙ licet p occupationē quis non conſequatur dominiū loci publici de iuregentium conſequitur tamen dominium eius quod conſtruxit,vel edificauit in illo loco publico, puta in mari vel in littore maris,donec durat, accedente decreto prætoris.text. eſt no.in d. l.quod in littore,& in l.quamuis.ff. de acquiren.rerum domi.

SVMMARIVM.

1 *Ius præoccupationis quod eſt meræ facultatis quanto tempore perdatur.*

2 *Cautela ad hoc vt quaſi poſſeſſio non dicatur derelicta in caſu quo conſtructum in loco publico deſtruitur.*

SEptimo quæro de q. connexa præcedenti.
1 † Quanto tempore perdatur, ſeu pſcribatur ius præoccupationis quod eſt mere facultatis,vt eccl e.Licet cuilibet edificare in littore publico, & edificium conceditur occupanti.l. quod in littore.ff. de acquir.rer.domi. Licet etiā cuilibet conſtruere molendinū in flumine publico, præcedente licentia principis. d.l. quominus.cum ibi plene no. per Bar. ff.de flum.Pone ergo ꝙ aliquis habebat molendinum in flumine publico vel edificium in littore, quod impetu aquæ deſtructum eſt, ego differo reficere, alius interim occupat aquam, vel locum illum, ita ꝙ mea refectio impeditur. Quæritur,an iſtud ius præoccupationis per me factæ præſcribatur, & perdatur, & quanto tempore.

Iſtam quæſtionem plene examina Bar.in d.l.quominus.colum.antepen.q.xv. & Iaſ. ibi latiſsime.col. xxvij. cum duabus ſeq.& Bart.in l.ſi.in prin. per illum tex.no.ff.de vſuc.& dic vt ibi late per Iaſonem.

2 † Et no. cautelam quam tradunt Ang.& Paul.de Caſtr.in d.l. fin.& refert Iaſ. vbi ſupra ꝙ ad hoc vt non dicatur quaſi poſſeſſio aquæ derelicta,vel ille locus derelictus ꝙ edificio, ſeu molendino diruptoris ad quem ſpectat incontinenti proteſtetur, & de proteſtatione cōficiatur inſtrumentum publicū ꝙ non obſtante deſtructione non intendit habere illum locum pro derelicto, ſed reficiet quamprimum poterit, & in ſignū faciat imponi aliquos palos ligneos in aliquibus partibus clauſuræ molendini, tunc enim eo inuito alius ibidem edificare non poteſt. Et per hæc remanet expedita quarta pars huius quintæ partis principalis.

DEVENIO ad quintam partē huius quintæ partis principalis, in qua reponam plures quęſtiones extrauagantes vtiles & quotidianas circa materiam pręſcriptionis, quæ ſub prioribus partibus commode locari non potuerunt.

SVMMARIVM.

1 *Quæſibile priuilegio an ſit quæſibile præſcriptione vel cōſuetudine.*

2 *Conſuetudo priuilegiū & pręſcriptio non ſemper eandē vim dicuntur habere, quia multa quæruntur priuilegio quæ non poſſunt quæri præſcriptione.*

1 ET PRIMO quęro. † Vtrum q̄ſibile priuilegio ſit quæſibile præſcriptione vel conſuetudine. Regula eſt ꝙ ſic. c. duo ſimul. de offi. ordi. & c. cū contingat. de fo. compet. circa fin. not. do. Abb. in c. accedentes. col. pe. de reſcrip. Quę regula procedit quando pręſcriptio vel conſuetudo inducitur ſciente & patiente illo, ad quem ſpectat concedere priuilegium, alias ſecus, quia multa poſſunt quæri priuilegio quæ non poſ-
2 ſunt quæri præſcriptione, † & ſic non ſemper priuilegium & conſuetudo ſiue præſcriptio habent eādem vim ſecundum do. Anto. & Panor. in d. c. accedentes. & eſt gl. not. in cle. j. in verbo limita. de cenſi. & clem. j. in glo. fin. de priuileg. De qua materia dic vt late per Fely. in d. c. accedentes. col. iii. iiii. & v. in verſi. quæſibile priuilegio, qui facit regulam cum iiii. fallen. & eſt glo. magiſtra. in c. catholica. xj. diſtin. vbi Domini. & d. Præpo. col. vlt. tradunt doct. per modum diſtinctionis, & ad ibi plene ſcripta me remitto.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegium & præſcriptio an poſſint concurrere ſimul & ſemel, & an dicantur contraria.*

2 *Præſcriptio poteſt cauſari a priuilegio inſufficienti & inualido.*

3 *Priuilegiatus an poſſit contra tenorem ſui priuilegii vel vltra ibi contente præſcribere.*

4 *Impetrans priuilegium, an videatur renuntiaſſe præſcriptioni.*

1 SECVNDO principaliter q̄ro. † Vtrum priuilegium et pręſcriptio poſsint concurrere ſimul & ſemel, & ſic an dicantur contraria. Hanc quęſtionem mouet glo. in cap. nullus pluribus. de regul. iur. in vj. & concludit per plura ꝙ pręſcriptio & priuilegium non ſunt contraria

a Adde pulchre Bal. in conſil. ccxcij. ſuper eo &c. in iij. volu.

traria in effectu. & ita firmat Bal. in l. j. colum. pen. verſic. item quæritur. C. de ſer. fugi. vbi plus dicit ꝙ præſcriptio poteſt cauſam habere a priuilegio, etiam ſi erretur in iure. Bene facit tex. in cap. cum perſonę. cum ibi nota. per Ioan. Andr. & Gemin. de priuileg. in vj. Subdit Bald. vbi ſupra ꝙ præſcriptio, & ſententia non ſunt contraria, & dicit idem Bald. in l. ſolennibus. C. de fide inſtr.

2 † ꝙ præſcriptio poteſt cauſari a priuilegio inſufficienti & inualido, & ibi ponit, an circa priuilegium cadat pręſcriptio.

3 † Sed an priuilegiatus poſſit præſcribere contra tenorẽ ſui priuilegij, vel vltra ibi cõtenta, vide per Inno. in cap. veniens, circa præſcrip.

4 † Et præmiſſa faciunt ad quæſtionem, an impetrans priuilegium videatur renuntiare præſcriptioni, de qua eſt tex. cum glo. in c. veniens. de præſcrip. vbi Pan. poſt alios Cano. col. iii. verſic. circa iſtam materiã tradit doc. diſtinguendo, an priuilegiũ habeat formam contrariam præſcriptioni, vel conuenientem, & an priuilegium impetretur poſt præſcriptionem completam, vel ante, & ibi latius per eum, qui etiam tangit poſt glo. & alios, an ſufficiat ſola impetratio priuilegii ad excluſionẽ præſcriptionis contrariæ, aut priuilegii contrarii, an vero requiratur vſus priuilegii. Dic vt late per omnes, in d. cap. veniens, quod eſt penultimum.

An autem poſſit pręſcribi tenor priuilegii, & qualiter, vide per Imo. in repe. c. fi. co. ix. de præſcript.

SVMMARIVM.

1 *Actio nondum orta quando eſt in partis facultate illam oriri facere an poſſit præſcribi.*

2 *Præſcriptio an currat in actione hypothecaria ante factam excuſſionem.*

3 *Regula iuris canonici ꝙ præſcriptio non currit cum mala fide quo reſpectu procedere dicatur.*

1 TErtio quæro. † Vtrum pręſcribatur actioni nondum ortæ, quando eſt ĩ facultate partis illam [a] oriri facere. Pau. de Caſt. conſi. ccxciiij. ergo Pau. de Caſt. in antiq. determinat, ꝙ ſic, quia qui potuit facere vt poſſit agere, potuiſſe videtur. l. qui poteſt. ff. de regu. iur. per quam regulam, vt ipſe dicit, determinarunt glo. pignoratitiæ actioni poſſe præſcribi, licet ante ſolutionem vel oblationem debiti non ſit orta, cum fuerit in poteſtate debitoris facere eam naſci, offerendo debitum, vt not. gl. in l. cum notiſsimi. §. j. in fi. C. de præſcript. xxx. an. Bene facit tex. in l. quibus diebus. in prin. cũ ibi not. per Bar. ff. de condi. & demon. & in c. fi. de elec. & in l. iij. §. quid ergo. ff. de contra. iud. tutel. ibi. & ſi quidem nõ poſtulauerit ſibi

bi imputet &c. quæ iura adducit Pau. de Caſt. in conſi. prę al. leg. ſecus eſſet, quando non eſſet in poteſtate partis facere, ꝙ obligatio & actio naſcatur, quia obligatio fuit contracta ſub conditione cauſali vel mixta, tunc enim ante euentũ conditionis præſcriptio non currit. d. l. cum notiſsimi. §. illud. not. Corne. conſi. xliiij. in hac conſultatione, j. col. ij. volu.

Et quod non præſcribatur actioni nondum ortę, puta actioni de euictione, antequam res euincatur, eſt gl. in l. empti. C. de euic. Accedant quæ plene dixi ſupra in j. q. iiij. partis huius v. principalis circa præſcriptionem iuris offerendi.

2 † Ex quo infero ꝙ currit pſcriptio ĩ actione hypotecaria ante factam excuſsionem, cum ſit ĩ poteſtate creditoris illi dare ortum quandocunq; vult ceſſante impedimento facti, licet contrarium conſuluerit Alex. & male, vt late dixi in iiij. parte prin. col. xxxij. & ſeq. Amplia hanc concluſionem ꝙ pręſcribitur actioni nondum ortæ ſpacio xxx. an. ſecũdum cõem metam ſecundum prædicta, vt procedat nõ ob. mala fide. † ꝗa regula iuris canonici quę habet ꝙ præſcriptio nõ procedit cum mala fide. c. fi. de pręſcri. ꝓcedit reſpectu creditoris, cui actio competit, ſecus ſi non cõpetit, ſed competere poteſt acceptando, vt in legatario, vel hærede. Nam ante aditionem hęreditatis vel acceptationem præſcribitur contra eos. Nec dicitur præſcribens eſſe in mala fide, ita decidit ſingulariter Pet. de Ancha, in c. ſine poſſeſſione. de reg. iur. in vj. quem refert & ſequitur. d. Sozi. conſil. lxiij. in cauſa vertẽte inter dominam Catharinam. colũ. iij. verſi. præterea hanc partem.

Et idem dicendum eſt in pręſenti quæſt. quia eſt eadem ratio, vt ſatis patet. & plenius dixi ſupra in iij. q. ij. partis huius v. principa.

SVMMARIVM.

1 *Res prohibita alienari a lege, vel ſtatuto, ſiue in vltima voluntate aut per contractum, an prohibitione valida poſſit præſcribi.*

2 *Deficiente poſſeſſione præſcriptio non procedit.*

3 *Statutum eſt lex.*

4 *Præſcriptio habet vim decreti in rebus quæ nõ poſſunt alienari ſine decreto.*

5 *Bona alienari prohibita fauore publicæ vtilitatis non poſſunt præſcribi.*

6 *Regula ꝙ ea quæ non poſſunt alienari, non poſſunt præſcribi, & econtra an procedat.*

7 *Spurius non poteſt contra patrem præſcribere ex titulo lucratiuo.*

1 QVARTO quæro. † An res prohibita alienarĩ a lege vel ſtatuto ſiue in vltima voluntate, aut per contractũ prohibitione valida

a Vide plura ad hãc qõ.p Bertachin.in reperto. i verbo pſcriptio quinto. col. ij. ver. pſcriptio non pcedit, & in verbo pſcriptio ſexto in prin.

lida poſsit pſcribi.[a] Iſtam q.format Bart.in l. filiusfamilias.§.diui.colum. viii. in pe.qõ. ff.de leg.j. concludens talem rem poſſe pręſcribi per iura quę allegat. Contrariã opi. tenuit ipſe Bal. ſibi in hoc cõtrarius in l. vbi lex, per illũ tex. cum glo.ff.de vſucap. vbi firmat ꝙ res prohibita alienari per legem vel in vltima, vel in contractu prohibitione valida impediẽte dominij trãſlationem iuxta plene not. per Bar.& omnes in d.§.diui. & in l.qui abſenti.§.j. ff. de acquir. poſſ.non poteſt præſcribi. Alexan.in d.§.diui.col.pe.ver.tetigit hic.Bario. late examinat hunc articulum,tãdem concludit opi.Bart. ibi eſſe veram ꝙ res prohibita alienari præſcribi poſsit, ſumpto fundamento, quia res quę eſt prohibita alienari ſine certa forma vel ſolennitate: ſi interueniente illa ſolennitate eſt alienabilis, præſcribi poteſt vt concludunt Bar. & doc.in l. fi.colum. pen. C.in qui.cau.in integ.reſt. Sed res prohibita alienari per teſtatorẽ eſt alienabilis ſeruata certa forma,ſcilicet interueniente conſenſu illorum,quorum fauore facta eſt prohibitio. l. quoties ab omnibus. C. de fideicõ. Ergo eſt pręſcriptibilis, ſtante prædicto fundamento,quod intelligit verum Alexã. interueniente ſcientia illorum contra quos pręſcribitur, quia ſic videtur tacite conſentire. Alias ſecus per l.alienationis.ff. de verbo.ſignific.vt ibi latius per eũ.

Iſtam qõ.plene explicat Panor.in c.cum non liceat. col.ij. & iij.ver.& circa iſtam primã partem de præſcrip. & conclu dit diſtinguendo. Quod quãdoq; lex prohibet rem alienari,quia eius cõmercium haberi non poteſt, nec poſſeſsio, vt in rebus ſacris & religioſis ac ſpiritualibus reſpectu laicorũ, & in illis non procedit præſcri
2 ptio † quia deficiente poſſeſsione, præſcriptio non procedit, vt in c.cauſam.de præſcrip.iũcta regula.l.ſine poſſeſsione.ff. de vſucap.Bene facit not.doct. Io.And.& Gemi.in c.ij.de pręben.in vj.quam refert Fely. in c.cauſamq;. col.j.& in c.accedentes.col.iiij.circa fi.de præſcri.vbi volunt ꝙ ſpacium tanti temporis cuius initij &c.non habilitet incapacem,quia deficit poſſeſsio vel quaſi. Quandoque res prohibetur alienari ſimpliciter fauore ipſius rei,vt in fundo dotali,& tunc prohibitio ipſa impedit præſcriptionẽ inchoari l.ſi fundum. ff.de fun. do.no.glo.& Bart. in l.ij.C.de vſucap.pro emp.ſed iã inchoatam non impedit perfici, dato ꝙ ſuperueniat qualitas; ſuper qua fundatur prohibitio legis, vt quia fundus poſt contractũ efficitur dotalis. tex.eſt not. in d.l.ſi fundum. Idem eſt ſecundum Panor. quando res peruenit ad priuilegiatum ſeu habentem priuilegium, vt non poſsit contra eum præſcribi. vt not. Ioan.And. in c.j.de iurepatro. in vj.& intellige ſemper,dicit

Panor.

Panor.ꝑ poſsidens ſit bonę fi-
dei:vt quia ignorabat prohibi-
tionē iuris probabiliter. Alias
autem error iuris non iuuaret
in vſucapione. l. nunquam. in
prin.ff.de vſucap.cum concor.
per eum adductis. Quandoq;
res non prohibetur ſimpliciter
alienari:ſed ſine certa ſolenni-
tate.vt in rebus minorū & ec-
cleſiæ. & tunc data bona fide
& excluſo iuris errore proce-
dit prę ſcriptio ſi habet cōcomī
tantia ſua: vt ibi latius per eū
exemplificantem. Et hæc pro-
cedūt qn̄ res eſt prohibita alie-
nari per leges vel canones.

Quandoque res eſt prohibi-
ta alienari per defunctū: & idē
dicendum eſt quod in prohibi-
tione legis ſecundum Panor.
vt præſcribi non poſsit ſtante
prohibitione valida per text.
not.cum gloſ. in l.ij.C. de vſu-
cap.pro emp. Et ſic tenet Pa
nor.cum Bart.in d.l. cum lex.
qn̄ prohibitio ſit in vltima vo-
luntate. Sed contrarium tenet
idem Pan.vbi ſupra qn̄ prohi-
bitio fieret in contractu.vt ibi
3 latius per eum. †Si vero pro
hibitio fiat per ſtatutum: dicit
idem ꝑ in prohibitione legis:
quia ſtatutum eſt lex in loco.c.
ius ciuile.j.diſt. Et cum opi.
Panor. licet ipſe non allegetī
multis cōcordat Bal.in l.j.col.
v.& vj.ver. tertio oppono. C.
4 de ſer.fugi.†vbi dicit plura no
tabilia verba ad propoſitum.et
inter cætera ꝑ præſcriptio ha
bet vim decreti ī rebus quę nō
a poſſunt alienari [a] ſine decreto:
vt in re minoris.l.lex quæ tuto
res.C.de admini.tuto.Et ī hoc
tenet cū Bar.in d.§.diui. & ī d.
l.ſi.ꝑ qn̄ res pōt alienari:ſerua

ta certa ſolēnitatę:poſsit p̄ſcri
bi:cōtra opi.Pan. ī d.c.cū nō li
ceat.volētis ꝑ nō poſsit p̄ſcri-
bi res minoris vel eccleſię:niſi
cōcurrētibus ſolēnitatibus req
ſitis.cuius opi. ꝓcedere nō pōt.
qa ſi requiſita interuenerint:de
prę ſcriptione tractandū nō eſt:
prę ſuppoſito ꝑ res ſit minoris
vel eccleſię.eſſet.n.trāslatū do
miniū p̄ cōtractū ſolennē. & ſic
nō caderet p̄ſcriptio in re ſua.
l.ſequit.§.lana.ff.de vſuca. Si
vero res erat aliena:q̄ fuit vēdi
ta tanq̄ res pupilli vel eccle-
ſię: tūc nō prę ſcribit cōtra mi-
norē vel eccleſiā:ſed cōtra illū
qui erat dn̄s. Nō ob.tex. in l.
ij.C.de vſuca.ꝓ emp. quia ibi
cōcurrit duplex prohibitio.ſ.le
gis & teſtatoris.q̄ eſt potentior
quā ſimplex. iſto etenim caſu
impedit alienatio. ēt in caſibus
alias p̄miſsis.vt eſt tex.no.ī.§.
ſanctiſsimas.in auth.de alie.&
emphy.no: Alex.ī d.§.diui.co-
lū.j. Sed Pau. de Caſt.ī l. ſi.§.
pe.C.cōia dele.in p̄nti q. diſtin
guit inter p̄ſcriptionē longi tē-
poris.x.vel xx.an.in qua req-
ritur titulus.l.ij.& l. ſup lōgi.
C.de p̄ſcrip.long.tēp.vt iſta lo
cū nō habeat in re ꝓhibita alie
nari:ꝓhibitione valida qa titu
lus eſt nullus:& hr̄ pro nō titu-
lo. d.§.diui.cū ma
teria. & interprę
ſcriptionē lōgiſsi
mi tp̄is.xxx. vel
xl.an.in qua non
requirit aliquis ti
tulus:ſed currit ne
gligētiā nō petētis
l. ſi quis emptio-
nis.§.j. l. ſicut. &
l.oēs.C. de p̄ſcri.
xxx. ann. & illa

a Quod poſ
ſit prę ſcri
bi res mi
nus ſolen
niter alie
nata. ad-
de tex.in
l. ſeruos.
et ibi Bal.
C.ſi vē.pi
gno: aga.

poterit habere locum: non obſtante prohibitione in ſe prohibita alienari: qa ibi nõ curatur de titulo ſcd̃m Pau. cuius opin. ſecutus eſt Alex. conſi. lix. attẽtis verbis teſtis. iij. col. iij. vol. & Sozi. referens iſtud conſilium Alex. cõſi. cclj. q̃m in præſenti conſultatione. col. pen. & Petrus Phil. Cor. cõſ. xxxviij. placet. iiij. col. in prin. j. vol. & conſi. ccciiij. rem arduam. iiij. col. iij. vo. & Iaſo. in d. §. diui. vlt. col. in j. lec. ſed idem Iaſo. ibi in ij. lec. tenet contra opin. Paul. in primo caſu. quia dato qd venditio nõ valeat propter prohibitionẽ alienationis. tamẽ ex quo emptor habet iuſtã cauſam erroris: quia ignorauit prohibitionem: prout in dubio pręſumitur: talis titulus cauſatus errore iuſto ſufficit ad præſcriptionem: licet inualidus. l. celſus. cum materia. ff. de vſucap. Vnde verior & magis cõis vr̃ opi. Bar. in d. §. diui. ꝙ res prohibita alienari in vltima volũtate vel per contractũ præſcribi poſsit concurrente titulo & bona fide præſcribentis ſpacio lõgi tpis nedũ longiſsimi. Quã opi. firmat Alex. ibi: & Fely. ĩ d. c. nõ liceat. col. iij. ver. inquãtum Abb. referens Alex. & ſequuntur plures: quos ipſi allegant: niſi forte autor eſſet in mala fide: qa tunc mala fides eius noceret ſingulari ſucceſſori in præſcriptione lõgi tpis: ſed nõ in longiſsimi. vt quia cõſtaret ipſum habuiſſe noticiã de prohibitione per auth. malę fidei cũ materia ſua. C. de præſcrip. long. temp. Quando aũt eſſet prohibita ſimpliciter alienatio per legẽ vel ſtatutũ: ĩ oẽs indifferenter. & ſic prohibitio eſſet perpetua: quia tunc res non dicitur in commercio. vt eſt tex. not. in l. ſine emptione. §. j. ff. de cotnrahen. emptio. ibi morbus ciuitatis in commercio non exiſtunt. quem text. ad hoc allegat Bar. in d. l. filiusfamilias. §. diui. col. iij. ver. quero an per ſtatutum. teneo ꝙ res ſic prohibita alienari nõ poſsit p̃ſcribi aliquo tpe. excepta præſcriptione centenaria: quæ nunquã cenſetur excluſa: vt infra dicetur in ix. q. Sed ſi ꝓhibitio legis vel ſtatuti non eſſet generalis: ſed ſpecialis: vt qa ſtatutũ prohibet bona exiſtẽtia in territorio alienari in forenſes vel in non ſubditũ: dicerẽ ꝙ nõ haberet locũ præſcriptio longi t pis: ex quo titulus eſt reprobatus a ſtatuto. Sed bene locũ habebit pręſcrip. xxx. vel xl. an. ſaltẽ data ignorantia ſtatuti in qua nõ curatur de titulo: dũmodo adſit bona fides: quæ ex curſu tãti tpis in dubio pręſumitur licet de titulo non appareat vt vult Bart. in l. cũ quærebatur. in fi. cõmen. C. vnde vi. & dicã plene in l. celſus. in iij. parte. ff. de vſucap. Nã tanto tpe de iure ciuili tolliť omnis actio. & pręſcribitur quęlibet res quantũcunque affecta vitio reali. l. j. §. ad hoc. C. de ann. excep. & plene dixi in ij. parte prin. in xij. q. col. xlj. & quia iſto caſu non cẽſetur prohibita alienatio ꝓpter ipſius rei naturã: ex eo qd nõ ſit in cõmercio. vt ĩ re ſacra vel religioſa. Sed potius fauore ciuium: & ſic talis res erit præſcriptibilis ſaltem ſpacio longiſs imi temporis. Iſta doctrina colligiť ex verbis Bar. in d.

In dicta l. fin. col. penult. circa med. C. in quib. cau. in integ. reſtitu. & Bald. & Saly. ibi circa regulam: de qua ſtatim dicam. Et idem quando res eſſet prohibita fauore certe perſonæ: vt in fundo dotali: quia ibi non habebit locum pręſcriptio longi temporis. & ita procedat text. in dicta l. ſi fundus, ff. de fun. dota. qui proprie loquitur de iſta. Nec poteſt intelligi quod loquatur in præſcriptione longiſsimi temporis quę non erat cognita de iure digeſtorum. glo. in l. qui occidit. ff. ad l. aqui. & in l. Iulianus. ff. ex qui. cau. maio. Idem quando res eſt prohibita alienari abſq; certa ſolennitate: vt in termino ris pupilli vel adulti: quia ſi alienetur abſque illa ſolennitate: non præſcribitur: ex quo titulus eſt nullus: ſpacio longi tẽporis. l. non eſt ignotum. C. in qui. cau. ceſſat long. temp. præſcrip. ſed ſpacio. xxx. an. præſcribitur res adulti: ſed non res pupilli, vt not. in d. l. non eſt ignotum. & in l. bonæ fidei. ff. de acqui. re. do. & dicam latius in vj. parte in xxiij. caſu primę partis. Confirmatur iſta conclusio: quia ſtatutum in dubio non intelligitur excludere pręſcriptionem. xxx. an. ſed duntaxat longi temporis: vt dicetur plene infra in ix. qõ. huius partis. Confirmatur ẽt ex his quæ ſequũtur. Et ita reſideo

5 †Addo qđ bona alienari prohibita fauore publicę vtilitatis præſcribi non poſſunt. ita Bald. conſi. cxxj. quod nõ poſſit in fine. iiij. vol. Quod verum eſt præſcriptione communi: ſed bene præſcribuntur pręſcriptione centenaria: vel tanto tempore cuius initij &cęt. per ea quæ dixit ſupra in vj. quæſtio. & in ij. limita. & quę dicentur infra in ix. quæſtio.

6 iſtius partis. †Sed quęritur: an procedat regula quod ea quæ non poſſunt alienari: non poſſunt præſcribi: & econtra: vide per gloſ. & Bartol. in dicta l. fina. C. in quib. cau. in integr. reſti. col. pen. circa med. & ibi per Salyc. colum. vlti. perfecte diſtinguentem. & Bal. in vlti. not. qui concludit ꝙ ſi res ſimpliciter & indiſtincte prohibetur alienari: præſcribi non poteſt. Et ſic procedit argumen. non eſt alienabile: ergo non eſt præſcriptibile. Si vero prohibita eſt alienatio cum modificatione vel abſque decreto: non procedit argumentum. & qualiter procedat iſta regula not. Sozi. conſil. cclxxj. in cauſa quæ vertitur. col. xvj. & conſi. lxxxvj. in cauſa communitatis caſtri montis nigri. colum. fina. & domi. Petr. Philip. Corne. conſi. ccxciiij. videtur prima facie: colum. pen. verſicu. circa ſecundum. iij. volu. vbi allegat gloſſ. in l. longe. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. & dicit indiſtincte: quod argumentum non proceditur. ſed dic vt ſupra.

Addo Bald. in rub. de præſcrip. colum. fina. verſicu. item ſcias: vbi tradit regulam. quod cuius rei non poteſt quis fieri dominus per traditionem factam a domino: eius rei præ-

7 ſcriptio non procedit. †Ex quo infert quod ſpurius non præſcribit contra patrem ex titulo lucratiuo. per l. nemo,

cum glo.ff.de vſucap.pro lega. Item q̃ res prohibita alienari a teſtatore non poteſt præſcribi ex titulo habito a tali perſona. De quo dic vt dixi ſupra.

SVMMARIVM.

1 Res tacite prohibita alienari an alienata præſcribatur.
2 Agere non valenti de iure non currit præſcriptio.
3 In rebus fideicommiſſo ſubiectis an currat præſcriptio ante euentum conditionis.

1 QVINTO quæro. † Quid de re ꝓhibita alienari nõ prohibitione expreſſa ſed tacita: vt in re ſubiecta fideicõmiſſo cõditionali: quæ eſt tacite prohibita ex mente teſtatoris alienari: pendente conditione. l. fi. §. ſinautem ſub conditione. C. communia de leg. no. gloſ. in l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. ij. an ſi fuerit alienata præſcribatur. Iſtam q. vtilem & quotidianã attingit Paul. de Caſt. in d. l. fina. §. ſinautem ſub conditione. quam legit cum §. ſed noſtra. col. fi. ver. adde aliã vtilitatem: vbi concludit in effectu q̃ non ſolum pendente conditione ceſſat vſucapio vel præſcriptio: quia fideicõmiſſarius
2 adhuc agere non poteſt: † & nõ valenti agere de iure non currit præſcriptio. l. j. in fin. C. de anna. exce. ſed etiam poſtquam conditio extiterit: non poterit emptor incipere: vſucapere vel præſcribere longo tẽpore. quia in reali præſcriptione requiritur titulus. l. nullo. C. de rei vẽdi. Et hic fingitur nunq̃ interueniſſe titulus. quia tex. in d. §. ſinautẽ ſub conditione irritat alienationẽ in euentũ conditionis: vt extunc. bene tamen poterit incipere præſcriptio longiſsimi tẽporis: quia in illa nõ requiritur titulus. ita illũ text. declarat ibi Paul. de Caſt. ſubdens. aduerte tamen ad vnũ: in quo his diebus conſului. nã verum eſt quod illa res non poteſt vſucapi vel præſcribi: quando alienatio facta fuit per perſonã prohibitam alienare: vt eſt ipſe grauatus de reſtituendo: & ita loquitur illæ tex. Si autem alius penitus extraneus qui nõ continetur ſub prohibitione: qui forte rem tenebat vt ſuam alienauit: non nomine grauati: ſed ſuo proprio: valeret venditio ſicut de qualibet re aliena in præiudicium ipſius venditoris: & ſic ex ea tribueretur titulus habilis ad vſucapiendum vel præſcribendum contra illũ qui agere poſſet poſt euentum conditionis: vel q̃n fideicõmiſſum eſſet purum de præſenti: vel in diem certũ poſt diem. & hoc videtur tenere Bal. ſecundũ Pau. in l. ij. C. de vſucap. ꝓ empto. ita not. concludit Paul. de Caſt. vbi ſupra. Cuius doctri. late firmat. d. Petrus. Phil. Cor. cõſi. cxvij. licet in hac cõſultatione. j. ij. & iij. col. j. volu. vbi plene explicat intellectum illius. §. ſinautem ſub conditione. Et quod in caſu dicto. §. procedat præſcriptio poſt euentum conditionis; firmat idem

Corne.

Cotne. conſi.ccxciiij. videtur
prima facie.colum. pen. verſi.
circa ſecundum.iij. volumi. &
conſi. ccciiij. rem arduam. co-
lum.iiij. vbi etiam late ſequi-
tur prædictam doctrinam Pau.
de Caſt.colum.xiiij.per to. iij.
3 volu. & fortius dicit† ꝙ in re-
bus ſubiectis fideicõmiſſo cur-
rit pręſcriptio:etiam ante euen
tum conditionis: quando poſ-
ſeſſor habuit titulum ab alio
quam a fideicommiſſario: &
refert ita velle Paul.vbi ſuprá
ſed non eſt verum: quia ipſe di
cit:vt ſupra retuli.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Renuntiari an poſſit præſcriptioni: & illi per pactum derogari.*

2 *Præſcriptioni regulariter non poteſt per pactum renũtiari: aut eius curſus impediri.*

3 *Iuri introducto in odium alterius poteſt cum iuramento renuntiari.*

4 *Deſinentia vnius eſt origo alterius.*

5 *Iuri iam quæſito poteſt per pactũ renuntiari:ſed per pactum non poteſt fieri ne præſcriptio currat in futurum.*

6 *Præſcriptio plus poteſt quam pactum.*

1 SExto quæro. † An poſsit renuntiari præſcriptioni: & illi per pactum derogari, Hãc
q.mouet Bart.in l.nemo poteſt
col.pen.verſi.quærit Dy. ff. de
leg.j. cõcludens ꝙ præſcriptio
per pactum tolli non poteſt: ſi-
ue curſus præſcriptionis impe-
diri motus: quia vſucapio &
præſcriptio eſt introducta prin
cipaliter propter bonum publi
cum per l.j.ff.de vſuca. & odio
creditorum. Ergo illi renũtia-
ri non poteſt.l.ius publicum.ff.
de pac.iuncta.l.tam & ſi. ff. ad
maced. Sed Bartol.in d.l.j. ali
ter ſentit: diſtinguendo inter
præſcriptionem odioſam & fa-
uorabilem:vt ibi per eum. Ale-
xan. in d.l. nemo poteſt colũ.
penult.poſt relatas varias opi.
dicit ꝙ ſuſtentabilior videtur
opi. Bar.ibi per rationes ſuas.
Et opi.Bar. firmat Aret. ibi
circa fi.cõmen.& do.Præpoſi.
qui atteſtatur eam eſſe commu-
nem.in c.j.§.præterea. in titu.
de capi.corra.& Ang.Are. in-
ſti.de vſuc.in princi.col. ij. in
fi. & iij. Eandem opin.ſequi-
tur Panor.in rub.extra de præ
ſcrip.col.fi.vbi Fely. col. pen.
& fin.hãc q. diffuſe examinat:
& facit regulam ſecundũ opi.
2 Bar.quam dicit communem† ꝙ
regulariter præſcriptioni non
poſsit per pactum renuntiari:
cum vij.fallen. Sed dũ Bart.
in d.l.nemo poteſt. dicit ꝙ præ
ſcriptio eſt introducta principa
liter in fauorem publicum: nõ
bene loquitur. principaliter.n.
fuit introducta propter vtilitatẽ
priuatã:licet ſecũdario propter
bonum publicum:& ita proce-
dit text. in d.l.j.de vſucap. ſe-
cundũ Ang.Imo.& d. Alex.in
d.l.nemo poteſt.col.pe. & col-
ligitur ex doctri. Barto. in l.j.
colum.iiij.ff.ſolut.matrimo.&

a Vide Rapha. Cu. conſi. xc. viſa copia prece pti.

b Vide Angel. Aret. inſtit. de vſucap. in prin. col. iiij. vbi refert dicta Bart. in d. l. nemo põt.

quamuis præſuppoſitum Bart. non ſit verum, tamen procedit atq. quia iuri inducto principaliter ob priuatam vtilitatem & ſecundario ꝑpter vtilitatẽ publicam renuntiari non poteſt, vt per Barto. in l. ius publicum. ff. de pact. & per Ang. Imo. Are. d. Alexan. & Moder. in d. l. nemo poteſt. vbi Iaſ. col. antepenul. Iſtam concluſionem ꝙ per pactum nõ poſsit renuntiari pręſcriptioni, ſiue impediri curſus præſcriptionis, ampliat Barto. vbi ſupra procedere nedum in præſcriptione legali, ſed etiam in præſcriptione ſtatutaria, [a] ſi ſtatutum dicat, ꝙ debitum præſcribatur decem annis, quia ſecundum Barto. hęc pręſcriptio currit negligentia nõ petentis, & ſic dicitur odioſa. l. fin. in ſi. cum gloſſ. C. de edic. di. Adri. not. Dy. in c. poſſeſſor. de regu. iur. in vj. Sed videtur dicendum contrarium, quia illa l. fi. cum glo. & Dyn. loquuntur in præſcriptione xxx. an. nam illa bene eſt odioſa, quia procedit abſque titulo & bonafide ſola negligentia non petentis. præſcriptio vero decem annorum dicitur mixta, non autem mere odioſa ergo fundamẽtum Bar. non procedit. Huic motiuo reſpondet Iaſ. in d. l. nemo poteſt. col. antepen. in ij. lectu. ꝙ iſta pręſcriptio ſtatutaria decem annorum eſt ſubrogata in locum præſcriptionis iuris cõmunis triginta annorum. Ideo aſſumit eius naturam & cenſetur odioſa, prout illa, ſecundũ Bal. in l. in cõtractibus. in prin. in j. no. per illum tex. C. de non numera. pec. & in c. ſi quis per triginta, colũ. vlti. in titu. ſi de feu. fue. contro. vbi not. quod præſcriptio ſtatutaria minuens præſcriptionem longioris temporis aſſumit eius naturam, cũ concor. adductis per Fely. in c. illud, col. ij. de præſcrip. Aduerte tamen, quia licet Alexã. & Iaſo. in d. l. nemo poteſt poſt alios, ita ſicco pede tranſeant cum hac concluſione Bar. quæ præſuppoſit valere ſtatutum, quod debitum præſcribatur decem annis, prout latius tenuit ipſe in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſucap. ꝙ hoc non eſt verũ, quia tale ſtatutum non valet de iure canonico tanquam nutritiuum peccati propter malam fidem præſcribentis, vt voluit idem Barto. ſibi contrarius in l. omnes populi. in viij. colũ. ff. de iuſti. & iur. [b] vbi dicit in terminis ꝙ non valet ſtatutum ꝙ qui per decem annos debitum ſuum non petierit, cadat a iure ſuo, & iſta eſt communis opin. & vera, vt plene dixi in iij. parte principali. in xiiij. q. ij. partis ipſius tertię.

3 ✝ Primo prædictam communem cõcluſionem quod per pactum nõ poſsit renuntiari præſcriptioni, limitat Alexand. in dicta l. nemo poteſt, vt procedat niſi interueniſſet iuramentum, quia cum iuramento poteſt renuntiari introducto in odium alterius, cap. ſignificante. de pig. & etiam iuri introducto ſecundario

tio propter publicam vtilitatem, cap. cum contingat, cum ibi plene not. de iureiuran.

Secundo iſtam concluſionem limitat Bartol. in dicta l. nemo
a poteſt [a] docens cautelam, vt non procedat quando eſſet factum pactum ꝙ finita præſcriptione per lapſum decem annorum præfixorum a ſtatuto, iterum deberi incipiat, & toties incipiat deberi, quoties cõpleta fuerit præſcriptio, per tex. nota. in l. ſicut in annos. in princip. ff. quib. mod. vſusfru. amit. Et ſequitur Bald. in repeti. l. cunctos populos xl. col. C. de ſum. trinita. dicens ꝙ illud quod non poteſt fieri per viam renuntiationis, fiet per viã repetitæ obligationis: ideo poteſt teſtator, poſſunt contrahentes dicere. Quoties præſcriptum fuerit, toties iterum
4 deberi volo, † quia deſinentia vnius eſt origo alterius, ſecundum Bald. in l. ij. C. vt in poſſeſ. lega. Et ſequitur Cæpol. caute. xciiij. & caute. c. & cix. Hinc dicit not. Bartol. in dicta l. ſicut in annos. in fin. princip. ꝙ ſi in legato vel obligatione eſt appoſita dictio quandocunque, vt ꝙ quis poſsit petere quandocunque, præſuppoſito ꝙ currat præſcriptio ſtatutaria x. anno. Tamen propter dictionem quandocunque intelligitur facta repetitio, & ſic cenſentur plura legata vel plures obligationes, & conſequenter impedietur curſus præſcriptionis. Sed iſtam limitationem & cautelam reprobat late Iaſo. in dicta l. nemo poteſt. colum. penulti. in ſecunda lectu, Quia per eam fieret fraus ſtatuto: vt ibi latius per eum. Et eandem latius reprobat Fely. in dicta rubri. de præſcrip. col. penulti. in vij. fallen. vbi tangit, an per illa verba. Promitto perpetuo vel omni tempore obſeruare: vel nullo vnquam tempore contrauenire, & ſimilia, impediatur curſus pręſcriptionis, & ꝗd ſi quis ꝓmiſit ſoluere ſemper, vel quandocunq;, vel
b omni tempore. [b] & alleg. text. nota. in l. quod ſi nolit. §. ſi quid ita. & ibi Angel. ff. de edil. edict. & glo. in l. prima in verbo omni tempore ff. de concuſ. & examinat dicta Bartol. in dicta l. nemo poteſt. vbi per Alexand. de his verbis colũ. fina. Et tandem concludit Fely. ꝙ tales cautelæ, & talia verba non operantur in illis præſcriptionibus: ꝗbus expreſſe renuntiari non poteſt:

a Adde Angel. ar. inſti. de vſu cap. in princ. colum. iiij.

b Per quæ verba tollatur pręſcriptio, ſiue excludatur, vide p Bertachin. in reperto. in verb. præſcriptio. vj. columna iij. in fin. in verbo. p̃ſcriptio cõtra creditores, et ibi ĩ ſeq. ver. vide an p̃ſcriptio poſſit impedĩri per pactũ, & qñ quis promiſit perpetuo attẽdere &c. vide Sozi. conſil. lxxxvj. col. fi. verſi. ſecũdo probatur, & conſil. clxvj. colũ. pe. circa fi. vbi firmat quod præſcriptioni non poſsit renũtiari, nec tacite nec expreſſe.

a Vide Bal: cõſ.cliiij. iij. volumi.

poteſt, vt eſt regulariter, quia ſi nõ poteſt renunciari expreſſe, ergo nec tacite. Contrariã partem, ꝙ talia verba generalia & indeterminata reſpectu temporis tollant præſcriptionem, [a] firmat late Barba.conſil.lj. ſcripſit ſapientiæ fons.colum. x. & xj. & domi.Fabianus in ſuo tracta.de emp.& vẽdi.in iij.quæſtio. vij.q.princ.

Sed propterea non eſt recedẽdum a concluſione Felyn. quæ eſt vera & magis cõmunis, vt apparet ex allegatis per eum.

5 †Tertio prædictam communem concluſionem limitat & declarat Barto.in d.l.nemo poteſt procedere reſpectu futuræ præſcriptionis, ſed non reſpectu præteritæ, quia iuri iã quæſito poteſt per pactum renuntiari, ſed non poteſt per pactum fieri, ne præſcriptio currat in futurum, vt ibi per Barto. & ſequuntur communiter docto. & Fely.in dicta rubri.de præſcri. colum. peuulti. in j. fallen. & Aret. inſtitu.de vſuca.in prin. col.iij. Sed miror ꝙ tanti patres non aduertant ꝙ iſta.q.videtur hodie ſuperflua ſaltem in actione perſonali, in qua principalis debitor nũquam poteſt præſcribi propter malam fidẽ, nec etiam hæres eius, quia ipſe tenetur exonerare conſcientiã defuncti ſecundum communes concluſiones, vt plene dixi in iij.parte princ. in xij.q.primæ partis ipſius tertiæ, & ideo in obligatione perſonali quæ non tranſit niſi in hæredem, & non ſequitur fundum nec ſingularẽ ſucceſſorem.l.j.§.ſi hæres,ff.ad trebel.non expedit quod renũtietur præſcriptioni, ex quo nõ currit, nec inchoatur propter malam fidem. Et pariter nihil operabuntur illa verba, ꝙ promiſit ſoluere quandocunq; vel perpetuo & ſimilia ſi præſcriptió non currit, & ideo Bar. in d.l.ſicut in annos fuit in errore ſuo ꝙ actioni perſonali pręſcriberetur cum mala fide, prout ipſe tenuit in l. ſequitur.§.ſi viam.ff.de vſuca. Cuius opin. eſt communiter damnata: vt alias plene dixi. Poterit ergo procedere iſta q. in iuribus ralibus, vt in præſcriptione ſeruitutum & aliorum iurium realiũ, prout proprie loquitur Bar. in d.l.nemo poteſt. Et adhuc tnnc videtur dicendum ꝙ præſcriptio non procedat, non quidem propter nullitatem pacti, ſed propter malam fidem paciſcentis, vt conſiderat Felyn.in d. rub. colum. vlti.ver.poſtremo conſidera. Poſſet etiam procedere in actione perſonali, quando quis eſſet obligatus ex facto ſui procuratoris: quod ignoraret, quæ ignorantia eſt tollerabilis.l.quod vulgo.ff.ꝑ empto. quia tunc diceretur in bona fide, & præſcriberet etiã in actione perſonali, vt declarat Butri.in cap.fin.de pręſcri. & Imo.in l.ſequitur §.ſi viam, col.iij.de vſuca. & eſt de mente Paul.de Caſ.in l.fi.§.j.circa fin.commen. ff.rem ra. hab.

6 †Ex prædictis videtur inferri ꝙ præſcriptio plus poſſit quam pactum quia non poteſt per pactum regulariter tolli vt ſupra apparet, & ita dicit Areti.in l.iiij.§.catho. colum.v.ff. de verbo.obliga. quod probat, quia

quia vnus ex ſocijs poteſt acquirere ſeruitutē fundo cōi per præſcriptionem, ſed nō per pactum, per iura quæ allegat, gl. tñ in l.j.in verbo coheredibus ff. fami. herciſ.dicit contrariū ꝙ plus operatur p̄ſcriptio quā pactum, ſed non eſt vera, & reprobatur cōiter per doct. in terminis in qbus loquitur no. Cępo.in tract.ſerui.vrb.prædi.c. xx.col.iiij.circa prin. Hinc dixit notabiliter Barba. conſil. xl.præclare ſcribitur col.ſi.qđ præſcriptio conuentionalis fortior eſt pręſcriptione legali.alibi tñ dixit Bal. in l.j.C.de ſer. & aqua, quod præſcriptio ęquiparatur pacto, & habet vim cōtractus, refert Sozi. cōſil.86.in cā cōitatis caſtri mōtis. col.ſi. ver.quarto hæc concluſio &c.

Addo Bal.idem dicentem cōſil. clxxxvij. quia conſuetudo iiij. volu.& retuli. in j.parte. col.ix.& x.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Statutum an poſſit præſcriptionem tollere.*

2 *Sublata præſcriptione ſimplici an intelligatur ſublata conſuetudo.*

3 *Statutum tollens exceptionem præſcriptionis an comprehendat præſcriptionem iam completam.*

4 *Præſcriptio ſtatutaria xl. an. non tollit præſcriptionem. x. an. iuris communis imter præſentes cum titulo.*

SEPTIMO quæ
1 ro. † An ſtatutum poſſit tollere p̄ſcriptionem. Bal.& Saly. in l.receptitia. C. de conſti.pec.concludūt ꝙ ſic. Bandē concluſionem fir
a mant But.& Imo.[a] in c.cū nobis. de præſcri.& ſequitur Fely.in rub.de præſcrip.col.pen. verſi.fallit ſexto, vbi tradit, an ſint patris potentiæ pactum & ſtatutum, de quo per Moder.in repe. l.vt vim. colum.iij.ff.de iuſt.& iur. Addo Barto.in l. cum ſatis. col.j. C.de agric. & cenſib.lib.xj.& Bald.in l.j.C. ne rei domi. vel templo. vbi tradit quando valeat ſtatutum excludens præſcriptionem.
2 † Sed eſt notādum ꝙ ſublata p̄ſcriptione ſimplici nō intelligitur ſublata conſuetudo, quia aliud eſt ꝙ̄ præſcriptio, vt dixi in vlti. qō. quartæ partis huius quintę princ.
3 in j.limi. † Sed dubitatur, an ſtatutum tollens exceptionē prę́ſcriptionis extendatur ad præterita, vt comprehendat præſcriptionē iā completam. Pau. de Caſtr. conſilio ccxciij.viſo puncto in antiquis. col. ij.verſic.nec obſtat: determinat ꝙ non per plura quæ alle. Sed nun-

a Adde Ange. in authē. vt decete. non ſi. cōmuver.et no. colū.v.& no.ꝙ præſcriptio ſtatutaria x.an.contra executionem inſtrumenti nō obſtat agēti via ordinaria vide late Bertachi. in reper. in verbo Guarentigię executio. verſ. xix.

nunquid ſtatutum diſponens ꝙ res immobilis p̄ſcribatur xx. annis abſque titulo tollat præſcriptionem longi temporis cũ titulo a iure communi introductã, vide per Pau.conſi.ccxcij. alias ccxvj.venditio iſta in an tiq. & per domi. Bertachi. in reperto. in verbo præſcriptio. ij.circa fi.iij.colum.vbi refert quendam.d.Marchum de Peru
4 ſio conſuluiſſe † quod præſcriptio ſtatutaria quindecim annorum non tollit præſcriptionem decem annorum iuris cõmunis iter p̄ſentes cum titulo.

SVMMARIVM.

1 *Derogari an poſſit præſcriptioni per priuilegium.*

2 *Princeps poteſt derogare præſcriptioni cum clauſula non obſtante &c. ſed non inferior.*

3 *Contra conceſſionem ſeu priuilegiũ papæ factũ de plenitudine poteſtatis an præſcribi poſſit.*

1 OCTAVO quæro. † An priuilegium poſſit præſcriptio tolli, vel illi derogari. Bartol. Bald, Sali. Pau. & cõmuniter omnes in authen. quas actiones.colum.vlti.C.de ſacroſan.ecc.poſt gloſſ. ibi concludunt ꝙ ſic: dummodo in priuilegio ſit clauſula.non obſtante. Alias dicunt ꝙ non valet priuilegium cõtra præſcriptionem. Quã concluſionem late firmat Felyn.in cap.nonnulli. in princip. colum. xiij. de reſcrip.& vltra eum latiſſime domi. Franc.de Aret.conſil.xv. Reuerendiſſimæ pater. colum. iij. cum duabus ſequen. in toto ij. dub. vbi plene diſputat, an ſufficiat clauſula ex certa ſciẽtia, vel de poteſtatis plenitudine, pro ſufficienti derogatione abſq; alia ſpeciali. Eandẽ concluſionem tenet Ange. in l. j. ff. de concuſ. Alexan.conſil. xvi. in cauſa & lite. colum.vj. & vij. verſicu. nec ad hoc obſtat v. volumi. Sozin. conſil. lxxxvj. in cauſa communitatis caſtri montis. colum.fin.& Iaſ.in dicta authen.quas actiones.colum.vij. verſicu. ſum in ſexta parte.C. de ſacroſan.eccleſ. Et hanc concluſionem intelligo procedere reſpectu futuræ præſcriptionis. Non autẽ reſpectu pręteritæ, illa enim non poſſit tolli per principem quia eſſet auferre ius quæſitum quod eſſet contra naturalem equitatem, vt in his terminis dicit Barto. in extrauagan. ad reprimen. in verbo videbitur. circa finem.& per ea quę late notantur in c. quæ in eccleſia-
2 rum.de conſti. † Ex qua concluſione correlarie infero quod princeps poteſt derogare præſcriptioni cum clauſula, non obſtante,ſed nõ inferior a principe, quia non poſſet vti tali clauſula, nec derogare iuri,vt late per domi.Alexan.& Moder.in l.nemo poteſt.col.j.ff.de
3 lega. j. † Quid autem econtra, an poſſit pręſcribi contra priuilegium ſeu conceſſionem Papæ factam de poteſtatis plenitudine. Bald. in l.ij. in.v.q. C.de ſerui, & aqua. concludit ꝙ ſic.

SVM.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Statutum tollens pręſcriptionem de qua pręſcriptione ſit intelligendum.*

2 *Pręſcriptio centum anno. nunquam intelligitur per ſtatutū vel priuilegium excluſa.*

3 *Statutum diſponens quod contra inſtrumēta dotalia non curat præſcriptio non intelligitur de centenaria.*

4 *Actio quæ non tollitur minori ſpacio præſcribi poteſt ſpacio quadraginta annorum.*

5 *Conſuetudo, vel præſcriptio cui lex reſiſtit an ſit valida.*

1 NON quæro. † Præpoſito qđ ſtatutum vel priuilegium poſſit impediri vel tolli præſcriptio, vt in duabus proximis quæſtionibus concluſum eſt: quæ pręſcriptio in dubio intel
a ligatur eſſe ſublata, [a] & cuius temporis. In hac quæſtione Bal. tradit not. doct. in. §. pręterea. circa finem. in titu. de cap. Corrad. vbi eſt glo. not. dicens quod pro glo. ibi doct. inclināt ꝙ excluſa præſcriptione per legem vel ſtatutum, in dubio, niſi ſubiecta materia aliud ſuadeat intelligitur de præſcriptione decem vel viginti annorum in realibus, ſed in perſonalibus intelligitur remota pręſcriptio longiſsimi temporis triginta annorum, ex quo minor non currit, ſed ſi priuilegium, vel ſtatutum poteſt operari in præſcriptione longa, de illa ſola intelligitur loqui, non de longiſsima, vt minus corrigat ius commune. quam doctrinam ſequuntur communiter doct. in dicto. §. præterea: maxime do. Prępoſi. colum. vlti. Et eam ſequitur & commendat Pan. in c. fin. colum. vij. vel viij. verſi. quæro. quid ſi ſtatuto, de præſcript. & Fely. in rubr. de pręſcript. colum. vlti. verſicu. conſidera ſecundo. Et vltra eum Areti. pulchre. conſil. xv. Reuerendiſsime pater. colum. penulti. in iij. dubio. Sed contra iſtam doctrinam facit deciſio Bart. in l. cum ſatis. colum. j. C. de agric. & cenſi. lib. xj. vbi vult ꝙ ſi ſtatutum dicat, ꝙ inſtrumenta dotalia mandētur executioni, nulla longi temporis præſcriptione obſtante, intelligitur eſſe ſublata præſcriptio, nedum triginta ſed ēt xl. annorum, quia ſtatutum loquitur ſimpliciter, & ideo ſimpliciter eſt intelligendum. Et tamen tale ſtatutum poterat operari in præſcriptione triginta annorum, ergo non debet extēdi ad præſcriptionem quadraginta. & propterea Ale. ibi in apoſtil. dicit ꝙ illud dictum Barto. ſibi nunquam placuit. Vnde credo quod nō ꝓcedat, quia eſt contra prædictam doctrinam

a Vide plene do. Bertachi. firma. in reper. i verbo pſcriptio. ij. colū. ij. verſi. præſcriptio, xl. anno. plura allegātem & in verbo pſcriptio. ix. verſi. præſcriptione ſublata.

a Adde Iaſ. in l.j. col. ij. ff. ſolu. matri.
b Adde do. Bal. nouellum ī tracta. dotis in vij. parte. col. v.

doctrinam ab omnibus communiter approbatam. 2 † Et nota quod præſcriptio centum annorum nūquā intelligitur eſſe excluſa per ſtatutum vel priuilegium. ita probat text. not. cum glo. in authent. vt decete. commu. non fiant in verbo præſcri
a ptione,[a] & ibi not. Ange. infe-
3 rens † quod ſtatutum diſponens vt contra inſtrumenta dotalia nulla currat pręſcriptio, non intelligitur de centenaria. & notant Bal. & Ange. in l.j. per glo. ibi. C. ne rei domi. vel templo. & in l. omnes. C. de præſcri. xxx. anno. cum concord. adduc. per Alex. in l. nemo poteſt. col. vlt. ff. de lega. j. & plene no. Fely. in rub. de præſcri. col. vlt. verſi. conſidera ſecundo late confirmans iſtam concluſionem ꝙ præſcriptio centenaria vel tanti temporis cuius initij &c. nunquā cenſetur excluſa per ſtatutum vel priuile-
b gium.[b] Et inter cętera adducit deciſ. Barto. & Ange. in l. ſi quis decurio. la. iij. C. de decur. lib. x. dicentium quod ſi ſtatutum diſponat, vt inſtrumentum exequatur, reiecta exceptione præſcriptionis non intelligitur de prędicta. & vltra Felyn. addo Bald. in l. j. colum. ij. circa medium. C. de annal. except. vbi pulchre dixit ꝙ ſi in noua lege, vel ſtatuto dicatur, nulla pręſcriptione obſtante, vel quod nulla currat præſcriptio, non intelligitur ex-[a] cluſa præſcriptio centenaria, quinimmo tanto tempore excluditur omnis actio, quia omne quod ſub mundiali machina gubernatur, renouatur in centum annis, quod eſt longiſsimum tempus vitę hominum. l. fina. C. de ſacroſanc. eccleſi. Eandem concluſionem late firmat Areti. in prælegato conſil. xv. Reuerendiſsime pater. colum. penult. in iij. dubio. vbi clare loquitur in præſenti articulo. & in conſilio xxx. viſo themate. colum. iij. domi. Prapo. in dicto. §. præterea. colum. vlti. & Alexan. cōſil. lx. omiſſo multiloquio, circa finem. j. volu. & conſil. xvj. in cauſa & lite, colum. vj. & vij. ver. ſi. nec ad hoc obſtat. v. volumi. vbi fortius refert tenere Angel. in l. cum ſatis. C. de agri. & cenſi. lib. xj. quod nunquam intelligitur excluſa præſcriptio triginta ann. Plus dixit Angel. in l. j. ff. de concuſ. vt refert Alexand. in conſilio proxime allegat. quod non poteſt induci priuilegio, vel ſtatuto, quod nulla præſcriptio currat, ſed non dicit verum, quia licet ſtatutum dicat quod nulla præſcriptio non intelligitur de centenaria, vel tanti temporis, cuius initij &c. ſed de præſcriptione longi, vel lōgiſsimi temporis, iuxta communem doctrinam docto. in in dicto. §. pęterea. de capit. Corradi. quam ſupra retuli.

Et quod poſsit induci ſtatuto quod nulla currat præſcriptio firmat Bal. in dicta. l. i. C. ne rei do. vel templo. Eandem concluſionem tenet Panormita. in d. capi. fina. colum. viij. ver. quæro quid ſi ſtatuto,

de

de pręſcri.[a] dicens quod non intelligitur in dubio excluſa præſcriptio tanti temporis cuius initij &c. Quia eſt alterius naturæ & fortioris potentiæ, cum obtineat vim priuilegij.l. hoc iure.§.ductus aquæ. ff. de aqua quot.& eſti.nam ſatis eſt vt ipſe dicit,ſtatutum poſſe operari reſpectu poſſeſsionis lon-
4 giſsimæ. † Non ob.ſi contra prędicta opponatur de l.omnes C.de pręſcrip.xxx.an. vbi dicitur ꝙ omnis actio, quæ minori tempore nõ tollitur,præſcribitur ſpacio.xl.ann. Quia illa.l. non procedit quando præſcriptio eſt ſpecialiter prohibita, & in caſibus in quibus eſt ſpecialiter prouiſum, quod nulla pręſcriptio obſtet. quos omnes collegit glo. magiſtra.in l. fi.C.de fun.limit.lib.x.quia illi non includuntur ſub generalitate.d.l.omnes. vt ſentit illa glo.in his tamen caſibus obſtabit pręſcriptio centum ann.ita declarant Bal.& Ang.in d.l.j. C.ne rei domi. vel templo. & in d.l.omnes.col. fina.dicentes quod illa l.fallit in duabus.ll. ſeq.videlicet in caſu l.pręſcriptionem.& l.comperit. eo.tit. In præcedentibus vero illã l.dant regulam, ꝙ vbicunque inuenies aliquẽ caſum, in quo per legem ſit ſpecialiter prouiſum quod nulla currat præſcriptio,ibi non ſufficit curſus.xl. ann. & ponunt exemplũ in pluribus.ll.per eos adduc.& videtur eadem lectura vtriuſque.

Sed vbi aliquo excogitato ingenio dici poſsit ꝙ actio nõ extinguitur xxx. annis, tunc perit ſpacio xl.anno. d.l.omnes. Et dicit Bal. vbicunque inuenis non ſufficere tm̃ curſum p clauſulam derogatoriam, dices ſufficere tempus. centum ann. per ea quæ ipſe no. in l.j.eo.ti.Saluo vbi lex afficiẽs rem,de eius pręſcriptione tractatur prohibet eam pręſcribi tanquam nullo modo præſcriptibilem, neque aptam poſsideri,vt in re ſacra, libero homine, & alijs quæ non ſunt in cõmercio noſtro,vt in l. vſucapio ff.de vſuca. & in his quæ ſunt in vſu publico,ſicut via publica.l.viam publicam. ff.de via publi.quia iſta non præſcribuntur etiam ſpacio centum anno. ita declarat Bal.in d.l.omnes. circa fi. & ſequitur Io. de Pla. referens Ang. in d.l.omnes.& in d.l.j.in l. ſi quis decurio, la iij.C.de decu.lib.x. & concludens ꝙ talia non ſcribuntur et mille annis. per glo. in l.ij.C. de inge.manu. & in l. fin.C.de pręſcri.longi tempo.quæ pro libertą.ſequitur etiam Fel. in d. rub.de præſcri.col.pen.& plenius in c.accedentes.colũ.iiij. circa fi.& ſeq.verſi.fallit ter-
5 tio,de præſcrip. † concludens, ꝙ vbi l.reſiſtit præſcriptioni, vel conſuetudini, nulla valet etiam cuius initij memoria nõ extat, quod declara vt ibi latius per eũ, qui reprobat Pan. in conſil.xxvj. in quęſtio. quę ad præſens vertitur. ad finem. ij. volumi. vbi voluit impræſcriptibilia poſſe præſcribi tãto tempore cuius initij &c. & de his latius dicam infra in ſequen. vltima parte. in primo articu.

[a] Adde eũdem Pan. cõ.xciiij. videtur primo.j. vol.

S V M.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Lex vel ſtatutum quanto tempore, per non vſum vel per vſum contrarium tollatur.*

1 DECIMO quæro. † Quanto tempore tollatur lex vel ſtatutum per non vſum, vel per vſum contrarium, & ſic quanto tempore pręſcribitur legi, ſtel ſtatuto. Iſtam quæſtionē examinăt Cano.in c.j.de treu. & pa.& maxime Panor.& Fely.latiſsime.col.iij.ver.lex noua.cum ſeptem ſeq. col. vſque ad fi.& vide Iaſ.poſt alios in l. rem non nouam.per glo.ibi.C. de iudi. pulchre Aret.conſi.xj. ꝓcedēdū eſt.col.ij. Ale. cōſ.vj. viſo themate.j.col.& latius cō ſi.cxxxij. viſa facti narratione.j.volu. Barba.inter conſil. Alex.conſi.cxxiiij. ſuper primo.iiij.col.iiij.volu.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Lex iniuſta an poſſit præſcribi.*

1 VNDECIMO quæro. † Vtrū poſsit præſcribi lex iniuſta. glo. in c. inter cætera. xvj.q. iij. dicit quod ſi lex eſt iniuſta nunquam videlicet aliquo temporis curſu. per tex. in c. erit autem lex,iiij.diſtin. Subdit illa glo. ꝙ contra legem præſcribitur ſpacio viginti. ann. per text. in l.ij.§. exactis.ff.de origi. iur. de quo dic vt plene habetur in locis in proxi.quæſtio.adductis.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Conſuetudo dicitur lex nō ſcripta & quanto tempore præſcribatur.*
2 *Conſuetudo cōtra ius ſiue pręter ius præſcribitur.x.an.de iure ciuili, concurrentibus extremis requiſitis.*
3 *Extrema requiſita ad inducendam conſuetudinem ſunt octo.*
4 *Conſuetudo vna ſi ſit alteri cōtraria an vna illarū tollatur.*
5 *Aliud conſiderandum eſt in præſcriptione & aliud in conſuetudine.*
6 *Conſuetudo, & priuilegium equiparantur.*
7 *Conſuetudo quo caſu aſſumat naturam præſcriptionis.*

1 DVODECIMO quæro.† Quanto tempore pręſcribatur conſuetudo,quę dicitur lex non ſcripta.l.de quibus.ff.de leg.& ſic quę dicatur conſuetudo præ-
2 ſcripta. † Breuis eſt concluſio ꝙ de iure ciuili conſuetudo contra ius ſiue præter ius pręſcribitur decem annis,concurrētibus extremis requiſitis vt not.glo.Bar. colum.x.& communiter doct. in d.l.de quibus. & in

& in l.j.& ij.C.quæ ſit longa conſuetu. Sed de iure canonico, ſi ſit contra ius requiruntur.xl. ann. Si vero ſit præter ius: ſufficiunt decem anni, vt concludunt communiter Cano. in cap.fina.de conſuetu.vbi late Abb.Panor.colum.vij.verſic.quantum vero tempus.qui aſsignat rationem diuerſitatis inter ius canonicum & ciuile.

3 † & ponit octo extrema requiſita ad inducendam conſuetudinem. [a] Et not.omnes in d.l. de quibus.vt domi.Iaſ.colum. xij.& ſequen.ſuper glo.in verbo inueterata plene ponit,quæ conſuetudo dicatur pręſcripta, & quantum tempus requiratur de vtroque iure, & quod appellatione conſuetudinis intelligi debet de præſcripta.vt ibi latius per eum.

4 † Sed dubitatur, an vna conſuetudo cōtraria pręcedenti conſuetudini tollat eam. glo.eſt ſingularis in l.nemo.§. temporales.ff. de regul.iur. quę diſtinguit, quod ſi prima conſuetudo erat pręſcripta, tunc non tollitur per aliam conſuetudinem non præſcriptam. Alias ſic, & ad illam glo.duas limitationes refert Iaſ.in d.l. de quibus.colū. xxiij. circa fin. Et vltra eum addo Panor.d.glo.plenius declarantem.in d.cap.fin.col.x. circa fin.ver. ſed quęro.de conſue.Alex.in l.ij.in ſi.prin.ff.ſolu.matr.poſt Bar. ibi Roman. ſingul.incip. conſuetudo. colū. iiij.& Paul. conſi. xciiij.videtur prima facie ad fin.j.volu.

Et not. ꝙ ſi conſuetudo præſcripta aliquid cōtra ius cōe inducens tollatur per legē ſuperueniētem,ſeu per ſtatutū q̄d tamen

a Adde ꝙ quantum tempus requiritur ad inducendam conſuetudinem tantum requiritur ad tollendam. Alexan.in conſi.v.colum.ij. in v.vol.& ideo lis conſuetudo ſemen ſublata non poſſet iterato præſcribi. ita Bal.in c.j.de cap.Corra. motus per tex. in l.iij.§.diuus. ff.de ſepul. viola. cum concord. ad hoc adductis per Iaſ. in d.l. de quibus, colum. xxiiij. in princip. Et circa differentias inter pręſcriptionē, et conſuetudinem quas poſui in vlt. quæſt. primę partis princi. nota.ꝙ

5 † in præſcriptione conſideratur ſpeciale ius præſcribentis, & illius contra quem pręſcribitur, ſed in conſuetudine conſideratur ius quoddam vniuerſale: quod omnibus, & contra omnes competit ſecundum Pau.de Caſtr.in l.cum de conſuetudine. ff. de lega.refert decif. conſil. cxxiiij. viſo puncto, col.

ad tollendam conſuetudinē per eccleſiam inductā requirūtur. xl. an. & ibi dicit etiā ꝙ q̄n conſuetudo ē cōtra ius ſcriptum, requiritē tempus xxx. an. per gloſſ. not. in l. domini p̄diorū. C. de agri.et cenſi.lib. xj. ꝙ ita intelligit Bal. in c. j. ī prin.ī tit. qualiē olim feu. po. ali. et illam nos ad hoc Alex.in cō ſil.lxix.ī ij.vol.no. ēt ꝙq̄n ſit mentio ī aliqua diſpoſitione de conſuetudine dʒ intelligi de legitime p̄ſcripta, ita no.Alc.in d. cōſ. v.ī.ij.col.

colum. vlti. prope fin.& idem voluit Alex.conſi. cxxiiij. ſuper primo quæſito verſicu. alia ratione.iiij.vo. vbi dicit ꝙ vbi agitur de exactione facienda aduerſus omnes de vniuerſitate tractandum eſt de conſuetudine, non de pręſcriptione vel inductione præſumptionis tituli, vt no. Cy.poſt Pet.in l.ij.ver. iiij.circa hoc quæritur, & ver. ſeq. C. quæ ſit longum conſue. dum tractat de eo qui vult exigere vel imponere collecta, vniuerſitati fundans ſe ex vſus certe hęc eſt proprie conſuetudo non pſæſcriptio, vt ibi per eos, & ſequuntur Cano.maxime do.Anto.in c.fi.de conſuet.

6 † Addo ꝙ conſuetudo & priuilegium ęquiparantur, vt eſt gloſſ. not.in c. nouit. in verbo conſuetudine. de iudi. & text. melior de iure ſecundum Ioan. And.ibi in c.cum contingat,in illis verbis ex cõſuetudine vel indulgentia,de fo.compe.& ad ad hoc plura cumulat Alex.cõſil.lxxiiij.videtur ij.colũ.iiij. volu.& ponit multa de viribus
7 cõſuetudinis. † Econtra no. ꝙ quando vniuerſitas vult aliquid inducere ex conſuetudine contra priuatum in quem non poſſet hoc facere ſtatuendo ex cauſa, iſta conſuetudo aſſumit naturam præſcriptionis, & dicitur præſcriptio potius quam conſuetudo, ſecundum Bald.in rub. C.quæ ſit lon.cõſue.refert Are.conſi.cxxij.col.iij.

SVMMARIVM.

1 *Executioni reſcripti quãto tempore præſcribatur.*

1 Decimo tertio quęro. †Quanto pręſcribatur executioni reſcripti. Dic vt in l. falſo, vbi caſus. C. de diuer.reſcrip. not. Canoni.in cap.plerunque. extra eo.titu:

SVMMARIVM.

1 *Incolatus ſeu domicilium quanto tempore preſcribatur.*
2 *Origo licet non præſcribatur poſſunt tamen originis commoda preſcribi.*

1 Decimo quarto quęro.†Quanto tempore præſcribatur incolatus ſeu domicilium. Dic ꝙ per x.an. & ſic longo tempore quis ſit incola,& pręſumitur cõſtituiſſe domiciliũ vt eſt caſus. in l.ij.& ibi no.glo.Bar.& docto. C. de incol.lib. x. Et ꝙ poſsit quis præſcribere ciuilitatem & priuilegia ciuium alicuius terræ, determinat not. Bal.in rub.extra de præſcrip. prope fi.verſi.dubitatur &c.di
2 cens † ꝙ licet origo pręſcribi non poſsit, tamen bene poſſunt pręſcribi commoda originis et erit iſte ſimul ciuis verus & fictus originatius, vt ibi latius per eum.

SVMMARIVM.

1 *Creditor faciens pactum cum debitore de non petendo*

poteſt autem .xxx.vel xl. ann. facit alium ſimplex pactum de petendo an vigore ſecundi pacti poſſit petere.

DEcimo quinto quæro. De no.q. in materia præſcriptionis†Pone aliquis ex contractu mutui vel alio erat efficaciter obligatus. creditor facit tali debitori pactum de nõ petendo: & poſt tale pactum tranſiuerunt .xxx. vel xl.anni. Iſtis peractis poſtea debitor fecit creditori pactum ſimpliciter de petendo. quæritur an creditor vigore ſecundi pacti poſsit petere. Iſta eſt ſubtilis.q. quã mouent Ia. de Are. Ray. Albe. Bald. & alij in l. ſi vnus.§.pactus ne peteret. ff. de pact. & Bartol.poſt antiquos.in l.pacta nouiſsima.in ij.lect. C. de pac.

1

Et hanc q. latiſsime examinat Iaſo. in d.§.pactus . colum. xij.ad fin. & per totã ſeq. col.

Et ex ibi not.apparet ꝙ verior videtur opin.Iac.de Are. concludentis ꝙ creditor virtute ſecundi pacti poterit agere primo actione non obſtante pacto de non petendo.item nõ obſtante præſcriptione:quia debitor faciendo pactum de petendo: & ſic conſentiendo quod peti poſsit: intelligitur remiſiſſe omne obſtaculum: nedum pacti negatiui: ſed etiam præſcriptionis: quia aliter agere non poſſet arg.l.ſi ſtillicidij.ff.quẽadmo.ſer.amit.& pro iſta parte allegat fortis tex.in l.qđ debitori,ff.de dona.cauſa mor.& motiua.Iac.de Are.latius proſequere:vt per Iaſo. vbi ſupra.

Et per hęc remanet expedita tota quinta pars principalis huius tractatus.

SVMMARIVM.

1 *Deſinere non poteſt quod nunquam incipit & præſcriptio quandoque nullo modo currit quandoque autẽ currit ſed per interruptionem.*

2 *Caſus in quibus præſcriptio non currit qui ſunt.*

Contra obedientiam debitam ſuperiori eccleſiaſtico ſiue temporali non præſcribitur.

Laicus non poteſt præſcribere ius decimandi.

3 *Contra matrimonium nunquã præſcribitur.*

4 *Loca publica iuriſgentium vel alicuius ciuitatis nunquã præſcribuntur.*

5 *Loca dicuntur publica duobus modis.*

6 *Curialis ſeu obnoxius curiæ nõ poteſt curſu temporis a curia eximi.*

7 *Contra autoritatem & iura eccleſiaſticæ diſciplinæ nunquam præſcribi poteſt.*

8 *Dignitas epiſcopalis non poteſt præſcribi.*

9 *Res cuius cõmerciũ nõ habetur nec poteſt præſcribi. & nu. 13.*

10 *Fundus dotalis non poteſt lõ-*

go tempore præſcribi.

11 Dos eccleſiæ a principio ſibi conſtituta an ſit inalienabilis.

12 Res affecta vitio reali nõ poteſt vſucapi.

14 Contra dotem reſtituendã non currit aliqua præſcriptio durãte matrimonio.

15 Contra filiumfa. durante patria poteſtate non currit præſcriptio ſup bonis aduentitiis.

16 Res ſub conditione debite vel obligationes cõditionales non poteſt ante conditionis euentum præſcribi.

17 Impedimentum iuris vel facti an tollat præſcriptionẽ inchoatam vel incboandam.

18 Agere non poſſe quot modis quis dicatur.

19 Regula ꝙ non valenti agere non currit præſcriptio quibus caſibus procedat vel non.

20 Preſcriptio nõ currit illi qui ſi ageret repelleretur exceptione.

21 Tempus ſiue præſcriptio appellandi cepta contra defunctũ qa ſciuit in ſñiam latã an currat contra hæredẽ ignorantẽ.

22 Ampliatio regulæ ꝙ impedito impedimento iuris non currat præſcriptio quo caſu limitatur.

23 Impedito potenti remouere impedimentũ ſed eſt negligens currit tempus præſcriptionis.

24 Excõmunicato an currat præſcriptio, & an excommunicatus poſſit interrumpere præſcriptionem.

25 Creditori contra tertium poſſeſſorem in actione hypothecaria an & quõ currat pſcriptio.

26 Contra impeditum iuſto impedimento an debeat currere præſcriptio.

27 Tempus petendæ reſtitutionis quando currere incipiat, et infra quantũ tẽpus peti debeat: & ad quantum tẽpus detur.

28 Reſtitutio infra quod tempus in iudicio peti debeat.

29 Contra pupillum durante pupillari ætate non currit nec inchoatur præſcriptio.

30 Terminus ſeu præſcriptio conuentionalis procedens ex cõtractu defuncti inchoata cũ defuncto an currat cõtra minorem ẽt pupillum eius hæredem.

31 Præſcriptio non inchoata cum defuncto ſed ex contractu defuncti an currat contra minorem hæredem.

32 Tẽpus appoſitũ in vltima volũtatẽ currit hæredi ẽt minori.

33 Legalis præſcriptio inchoata cum defuncto currit cõtra minorem etiam pupillum, ſed datur reſtitutio.

34 Etas pupillaris ſubtrahitur in omni præſcriptione longiſſimi temporis.

35 Præſcriptio cepta in perſona maioris an ſemper currat contra

tra

tra minorem eius hęredem etiã pupillum et exiſtentẽ in utero.

36 Tempus oppo.excep. nõ nu pe cu. contra confeſſionẽ mutui de recepto factam per defunctum currit minori, & compelli poteſt ad ſoluendum.

37 Regula triplex de præſcriptione legali a minore inchoata cõtra minorem currenda.

38 Præſcriptio legalis non cepta cum minore ſed cum defuncto non currit contra minorem ſed reſtituitur.

39 Pupillo & minori non currit præſcriptio x.vel xx.anno fallit in quibuſdam præſcriptionibus.

40 Tempus ſtatutum hæredi ad conficiendum inuentarium cũrrit pupillo & minori, ſaluo reſtitutionis beneficio.

41 Tempus anni & diei prefixũ vaſallo ad petendam inueſtituram currit minori adulto ſed non pupillo, ſalua reſtitutione.

42 Præſcriptiones inducte per leges & cõſtitutiones nouas, aut per conſuetudinem vel ſtatuta municipalia & cæt. indiſtinctæ currunt minori. ſalua reſtitutione.

43 Præſcriptio ſtatutaria an currat contra minorem.

44 Præſcriptio an currat nondũ natis.

45 Ratihabitio ſeu cõfirmatio rei alienate qualiter & quanto tẽpore ſeu ſilentio inducatur.

46 Præſcriptio an currat contra furioſum vel prodigum.

47 Contra hæreditatem iacẽtem ſeu vacantem nõ poteſt inchoari præſcriptio, licet inchoata continuetur.

48 Vſucapio currit contra hæreditatem iacentem ex quo non inducitur propter negligẽtiam non petentis ſed fauore poſſeſſoris.

49 Bona omnino vacantia hoc eſt illius qui ſine ſucceſſore deceſſit poſſunt præſcribi.

50 Præſcriptio cõuentionalis currit etiam contra hæreditatem iacentem.

51 Res quæ precario ſeu nomine alterius poſſidetur non poteſt præſcribi contra illum cuius nomine poſſidetur.

52 Emens rem bona fide a colono credens illum eſſe dominum an poterit præſcribere.

53 Iura plura ſunt quæ præſcribi non poſſunt.

54 Rei illius præſcriptio non procedit cuius non poteſt quis dominus fieri per traditionem a domino factam.

55 Præſcribi non poſſunt ea quæ de iure communi non poſſunt poſſideri.

56 Terminus hominis vel ſtatuti an & quando currat.

POSTQVAM
ſatis plene vi-
dimus de mate-
ria & effectu p̄-
ſcriptionis: &
qualiter proce-
dat & inducat.
Sequitur in hac.vj.& vlt. par-
te pro huius tractatus comple-
mēto videre de quatuor. Pri-
mo in quibus caſibus & contra
quos præſcriptio non currat.
Secundo quādo & in quibus
caſibus præſcriptio dormiat.
Tertio qualiter et quomodo
interrūpatur. Quarto qualiter
actio perpetuetur: & ſic diuidi-
tur iſta ſexta pars in quatuor
partes. Et ad euidentiam pre-
1 mitto.†Quod aliquādo præſcri
ptio nullo modo currit:ideſt nū
quam inchoatur:eo ꝙ lex reſi-
ſtit initio:ita ꝙ dici non poteſt
ꝙ interrumpatur: aut dormiat:
quia quod non incipit deſinere
non poteſt. l. titio vſufruct. ff.
de condi.& demon.& c.ad diſ-
ſoluendum.de deſpon.impu. &
hoc modo præſcriptio dicitur
non currere: hoc eſt nunquam
incipit facere curſum. Quan-
doque vero preſcriptio iam in-
choata dormit: ſeu ceſſat: nō ta
men conquaſſatur præſcriptio:
ſed ceſſante impedimento cur-
rit:& continuantur præceden-
tia tempora cum ſequentibus:
ſublato de medio tempore im-
pedimenti. & tunc dicitur præ
ſcriptio dormire. & iſta eſt pro
prie materia.cap. ex tranſmiſ-
ſa. de præſcrip. Quandoque
præſcriptio currit: ſed per in-
terruptionem tota tella con-
quaſſatur:ita ꝙ nō proſunt præ
cedentia tempora: ſed remanet
penitus extincta. & tunc præ-
ſcriptio dicitur interrumpi. &
iſta eſt materia.c.illud.de præ-
ſcrip. & l. naturaliter. ff. de
vſucap. Ita declarat Panor. in
cap. cum non liceat.colum. ij.
de præſcrip.

HIS ITA præ-
1 miſsis: † deue-
nio ad primam
partem & quæ-
ro:qui ſunt ca-
ſus in quibus p̄-
ſcriptio non currit. Reſpon-
deo quod aliquos caſus enume
rat gloſſ. in.§.res fiſci. inſtitu.
de vſuca.& glo.in l.fin.in ver-
bo ceſſante.C.de fun.limit.lib.
x.& gloſſ.in cap. clerici in ij.
parte gloſſ.xvj. quæſtio. iij. &
plenius in cap.cum non liceat.
in gloſſ. fina. magna. in verbo
obſtante. de præſcript.quæ enu
merat viginti tres caſus. Et
iſtos caſus latius recitat Pra-
cti. Papi.in forma reſpōſionis
rei conuenti. in verbo præſcri
ptionis. vbi enumerat viginti-
nouem caſus. & inculcant etiā
illos in quibus præſcriptio dor
mit. Sed ego procedam di-
ſtincte.

PRIMVS Caſus: in quo
nunquam currit præſcriptio
eſt inobedientia debita ſupe-
riori eccleſiaſtico ſiue tempo-
rali: quia contra obedientiam
præſcribi non poteſt. vt quis ſit
accephalus hoc eſt ſine capite:
ita quod neminem recognoſcat
in ſuperiorem.cap. cum non li-
ceat: & ibi plene not. de præ-
ſcrip.& c.nulla.xc. diſt. dixi.
in j.parte.v,prin. in xij. quæ-
ſtio.& in iij. parte eiuſdem. in
ij.quæſtio.

SECVNDVS Caſus eſt in
pro-

procuratione ſeu viſitatione: vt plene habetur in cap. cum ex officij.& in cap. accedensj. de præſcri.& idem in his quæ ſunt ordinis epiſcopalis quæ præſcribi non pcſſunt.c. quanto.& ibi plene not. de conſue.

Et quæ ſint illa iura quę non præſcribuntur aduerſus epiſcopos pulchre declarat Calde.cō ſi.ij.ſub rub.de pręſcrip.vbi firmat ꝙ in cathedratico & charitatiuo ſubſidio non currit pręſcriptio. Dixi in j. parte. v. prin.q. xj.xij.& xvj.

Tertivs Caſus eſt in decimis per laicum detētis. Nā laicus non pōt præſcribere ius decimandi & poſsidere decimas:quia incapax.c.cauſamq;. & ibi not. Cano. de præſcrip. præcipue Felyn.colum.j. & ij. dixi in vij.q.j. partis. v. principa.col.xiij.cum multis ſeq.

Qvartvs Caſus eſt in tributis & functionibus publicis.l.competit.C. de præſcrip. xxx.an. dixi in j.q. ij. partis. v.prin.col.xl.

5 Qvintvs † Caſus eſt in matrimonio contractu contra interdictum eccleſiæ: ꝙ nulla temporis longinquitate defenditur. & ſic nulla pręſcriptio currit contra matrimonium. c. non debet.circa fin.de conſan. & affini. not. in ſpecie gloſſ. in cap. clerici.in ij. parte glo. xvj.quęſtio.ij. bene facit tex. not. in l. qua in prouincia.§. diuus.ff.de ritu nupt.per quem dixit Bald. in l.j. colum.ij. C. de emancipa. lib.ꝙ nemo pręſcribit matrimonium: quia eſt quid ſacrum. ſic & contra votum nulla currit pręſcriptio. xxxiij.quæſtio. v.c. quod deo pari.& c. ſicut nobis.in fin.de regula. Vnde colligitur generalis concluſio ꝙ in ſpiritualibus: & vbi agitur de peccato: & ſic in concernentibus animam nulla currit pręſcriptio: quia diuturnitas temporis non minuit: ſed auget peccatum. vt dicit text.in d.c. non debet. in fi.& in c.fi. de conſuetu.

4 Sextvs † Caſus eſt in locis publicis iuriſgentium vel alicuius ciuitatis:quę non pręſcribuntur longo vel longiſsimo tempore. l. pręſcriptio. C. de ope.pub.l.vſucapionem. & l.fina.ff.de vſucapio. Pręſcribuntur tamen loca publica iuregentium vel etiam deputata ad vſum publicum ſpacio tanti temporis cuius initij &c. vt dixi in v.parte princip.colum. xliiij. Quam concluſionem limita procedere. quando talia loca ſunt deputata ad vſum publicum: vt platea aut via publica: ſed non procedit in locis quę ſunt in patrimonio populi. Nā illa bene pcſſunt præſcribi.ar.in l. ſed & celſus.§.j. 5 ff.de contrahen.emptio. † vbi habetur ꝙ duobus modis loca dicūtur publica: videlicet quia aliqua ſunt in publico vſu: ex quibus nullus percipitur redditus vt forum ſiue platea. aliqua vero non ſunt in vſu publico: ſed in pecunia & redditu populi:vt molendina communia vt ibi dicit gloſſ. vel fundi ciuitatis. & iſta dicuntur proprie bona vniuerſitatis: & poſſunt pręſcribi pręſcriptione communi exceptis quatuor caſibus. de quibus in l.fina.C.de ſacroſanct. eccle. Ita declarat ibi Bald. colum.j. & late dixi

a Facit tex. in l.j.§.fi. ff.de acq. poſ. a

in iij.parte v.partis princip. Iſtã diſtinctionem locorum publicorũ facit etiam text. cum gloſſ. fin.in §. vniuerſitatis,& ibi Ioan.Fab.& Are.inſti.de re.diui.& in l.interdum. §.vniuerſitatis.ff.de rerum diui. & eſt bonus tex.cum gloſſ. in l. inter publica.ff.de verbo. ſignifica.bene facit tex.in l.ꝙ in littore ibi,vt ea quæ in patrimonio populi ſunt. ff. de ac. re.do. a Et hanc declarationem ſeu differentiam inter loca publica,quo ad pręſcriptionem facit gloſſ.in l.vſucapionẽ ff.de vſucap. & in l.j.in glo.fi. C.de pręſcri.lon.temp.& ratio diuerſitatis eſt,quia loca deputata ad vſum publicum vt theatrum & ſimilia non dicuntur eſſe in cõmercio,nec poſſunt trãſire in dominium priuati per contractum, & ideo præſcribi non poſſunt, ſed ea quæ ſunt in reddītu populi ſeu ciuitatis, dicuntur eſſe in cõmercio, vt declarat tex.no.in d.l.ſed celſus. in prin.Nam bona reipublicę, quæ non ſunt ad vſum publicũ deputata vendi poſſunt, vt ibi probatur ſeruata ſolẽnitate, de qua in l.fi.C.de vendi.re.ciui. lib.xj.vel per habentes ad hoc poteſtatem ex ſtatuto vel conſuetudine,vt eſt tex.no.ĩ l.ꝓhibere.§.plane. ff.qđ vi aut clã: et ibi no. Bar.tradens no.cautelam:vt poſsit tute acquiri res ciuitatis ſiue cõmunis. Et not. pulchre Cæpo.plene declarans prædicta in trac.ſer.vrba.prædio. ſub rubri. de ſer. vie. colum.iij.& iiij.

6 Septimvs † Caſus eſt in curiali ſeu obnoxio curiæ: quia curia non eximitur curſu temporis etiam xl.annorum.l. præſcriptionem.C.de præſcri. xxx.an. Et plures alios caſus: in quibus præſcriptio. xl. non currit:enumerat gloſ. magiſtra in l.fin.in verbo ceſſante.C.de fun.limi.lib. xj. quam ſequitur Bal.in l.j.col.ij.C. de anna.excep. dicens.& not. oẽs illos caſus:quia verum dicit.

7 Octavvs † Caſus eſt contra autoritatem & iura eccleſiaſticę diſciplinę.c.cum inter. de conſuetu.lib.vj.not. Felyn. in c.accedentes.colũ.iiij.in v. fallen.de præſcrip. licet eo caſu valeret priuilegium.c.vt priuilegia. & ibi not. Ioan. And. de priui.& pariter contra priuilegia libertatis & immunitatis eccleſiaſticæ & ſtatuta generalia: quibus eccleſia regitur: nulla vnquam currit præſcriptio.ſed perpetuo inuiolata permanent.glo.no.in d. cap. accedentes. in gloſ.j. circa princi. de priuile.

8 Nonvs † Caſus eſt in dignitate epiſcopali:quæ nõ præſcribitur contra ciuitatem: licet per mille annos non habuerit epiſcopum: ſi ſemel habuit: dũmodo limes dioceſis probari poſsit gl.no.ĩ c.Felix. xvj. q.j.

Decimvs Caſus eſt in cõfinibus ſeu limitibus parochiarũ ſiue eccleſiarũ: qui nõ ꝑſcribuntur.c.ſuper eo.extra de paro. & c.quicũq;.et ibi bona gl. xvj.q.iij.no.gl.fi. & oẽs cano. in c.quia iudicante.de pręſcri. & ibi Fel.col.ij.verſi.attende. circa gl.fi.qui tradit doctr.poſt do.Cardi.ex mente glo.in d.c. quicũq;.ꝙ fines prędiorũ ẽt ecclesiæ

cleſię ſunt pręſcriptibiles:& tā tomagis priuati:quia ius nō reſiſtit:concurrentibus tñ legitimo tēporis ſpacio & alijs extremis requiſitis. & ita procedit tex.in d. c.quia iudicāte. Fines aūt parochiarū:diœceſum: prouinciarū & regionū & pariter ciuitatum & locorū & ſimiles pręſcribi non poſſunt ſi de ipſis cōſtat.d.c.ſuper eo.& d. c.quicūq;. ſi vero de ipſis nō cōſtat: pſcribi poſſunt: vt ſolum proprium:quinimmo etiā ſi de eis conſtat: pręſcribi poſſunt iure proprietatis:nō iure finium:& ſic limes manens limes nō præſcribitur:immo ꝙ cito pręſcriptus eſt:deſinit eſſe limes:ſecūdum gl.in d.c.quicunque.in fi. & hoc procedit concurrente bona fide. quia dato qđ alias conſtaret ꝙ eſſet limes:id tñ ignorabat qui præſcripſit. alias data ſcientia & mala fide pręſcribentis: non poſſet pręſcribere. c.fi.de pręſcrip. & ratio quare fines publici vt prouinciarum: parochiarū: regionū & huiuſmodi nō pręſcribuntur:eſt propter cōfuſionē vitandā.vt dicit tex.in d.c.quicūq;. De qua materia dic vt latius p Panor. & Fely.in d.c.quia iudicāte. poſt gl. & alios. Amplia pręditā cōcluſionē:vt ēt procedat in limitibus regnorū ſeu dominiorū ſecularium vt ducatus & comitatus. quia tales limites non pſcribūtur.l.agros. C. de fund. limit.lib.xj.no.Pan.in c.ſuper eo.ad fi.de paro.& conſi. lxxj. quidam clericus. ij.volu. Limita pręditam concluſionē: vt per d.Franciſcū Cur.conſi. lvj. ſuper eo quod ab ordine. colū. xj.ad fin. vbi cōcludit ꝙ fines & limites epiſcopatuū pręſcribuntur ſpacio tanti tēporis:cuius initij &c. quia præſcriptio tanti tēporis nunꝗ cēſetur excluſa:vt plene dixi in ix.q. vltimæ partis quintæ principa.

VNDECIMVS Caſus eſt in his quæ ſunt mere facultatis per l.viam publicam.ff. de vi: pu. & plene dixi in iiij. parte. v.partis principa.

DVODECIMVS Caſus eſt in iure offerendi: & in implemento conditionis poteſtatiue. vt per Bartol. in l. pignori.ff. de pigno. & dixi plene vbi ſupra in ij.q.no pract.Pap. in forma reſpon.rei conuen.in verbo præſcriptionis.col.x.in xxvj. caſu. qđ dicit eſſe notandū pro illis qui ſæpe promittunt rem aliquā vendere certo pretio nullo determinato tempore quaſi dicat quod tali conditioni poteſtatiue ſeu facultati & ſic promiſſioni de vendēdo nullo tempore præſcribitur, de quo late dixi in iiij. parte.v.princi.in iij.quæſt.vbi concluſi. quod promiſſio de vendēdo ſeu retrouēdendo pręſcribitur triginta annis ſecundum veram opi.

9 TERTIVSDECIMVS †Caſus eſt in re ſacra religioſa homine libero.& regulariter in omni re cuius cōmerciū nō hт. tex.eſt i l.vſucapionē.ff.de vſuca.& ille res dicūtur nō eſſe in cōmercio quæ nō poſſunt trāſire in dominiū priuatæ perſonæ per aliquem cōtractum.vt ſunt ille quas enumerat ibi text. & declarat tex.in l.ſed celſus. in princi.ff.de contrahen. emp.& Pau.de Caſt.in d.l.vſucapionē. & ratio eſt elegās. Quia pſcri-

a Quod pręſcriptio ī dote currat mulieri, viro vergente ad inopiā vide Cuma. conſi. xcij. viſo ſupraſcripto caſu.

ptiones ſunt inuētę, vt ius creatum in alium transferant: nō vt ius nouum inducant. Ita eleganter no. glo. in c. ſi diligenti. de præſcr. ꝙ idem eſt dicere ꝙ præſcriptiones ſunt īductæ, vt aliorum iura & dominia, quæ in rebus habentur pręſcriptionibus mediātibus acquirantur, & in præſcribentem transferantur, vt l. traditionibus. C. de pact. ſed nullum ius habet quiſquam in libero homine immo nec ipſe in ſeipſo. l. liber homo. in prin. ff. ad l. Aquil. ergo &c. Et idem in rebus ſacris & ſimilibus. §. ſacre. inſtitu. de re. diui. iſtam rationem aſsignat Saly. in l. fi. circa med. C. de præſcrip. lon. temp. quæ pro liber. Poteſt ēt aſsignari ratio quia talia poſſideri non poſſunt. l. qui vniuerſas. ff. de acquir. poſ. ergo nec præſcribi. l. ſine poſſeſsione. ff. de vſuca. Et circa hoc tradit Bald. duas no. regulas in rubr. de præſcri. col. fi. ver. itē ſcias, quas retuli in fine huius j. partis. Et dicit Bart. in l. j. per illū tex. ff. de mor. infec. ꝙ res quæ ſui priuilegio præſcribi non poteſt, non præſcribitur ſpacio xxx. vel xl. an. ab eo qui titulo caret. Et adde ꝙ talia non præſcribuntur, etiam per tempus cuius initij &c. ex quo lex afficit rem, ſecundum Bal. in l. oēs. C. de præſcr. xx. an. Et plene declarat Fely. in c. accedentes. col. iiij. circa fi. & ſeq. ver. fallit tertio, de præſcri.

QVARTVS DECIMVS Caſus eſt in re data præſidi contra legem Iuliam repetundarum. l. ꝙ contra. ff. ad l. iul. repetun.

QVINTVS DECIMVS Caſus eſt in re pupilli quæ non vſucapitur triennio, nec præſcribitur lōgo tempore. l. bonę fidei. ff. de acqui. re. do. Idem in re adulti durante minori ætate l. non eſt. C. qui. nō ob. lon. tēp. præſcri. de quo qualiter, & qñ præſcriptio currat, contra pupillum & minorem tam in perſonali quam in reali, dicetur plenius. infra in xxiij. caſu, dic vt ibi.

10 SEXTVS DECIMVS †Caſus eſt in fundo dotali, qui non poteſt præſcribi longo tempore, ſed ſi fuerit iam inchoata præſcriptio, licet ſuperueniat qualitas dotis non interrumpitur, caſus eſt no. in l. ſi fundum. ff. de fun. dota. dixi in v. parte v. partis prin. in iiij. q. De qua materia, an & quando currat præſcriptio contra maritū vel mulierē in rebus dotalibus vel
a in dote, a ſcribit pulchre d. Bal. nouel. in ſuo tract. de dote. in vij. parte. col. ij. & v. vbi concludit ꝙ contra mulierem nulla currit pręſcriptio in dote ſeu in rebus dotalibus, conſtante matrimonio, ſeu donec vir incipiat vergere ad inopiam, & ſic quouſq; eſt impedita agere per caſum. in l. in rebus. §. oīs. C. de iu. do. Dicit etiā ꝙ hodie conſtante matrimonio non currit aliqua præſcrip. contra virum in re dotali, cū indiſtincte prohibeatur alienatio, quā concluſionem limitat procedere in præſcri. longi. temporis, ſed bene locū habebit ſaltē pręſcri.

ſcti.longiſsimi temporis maxime xl.anno.per quam indiſtincte præſcribitur hodie omni iuri.l.oẽs in fi.C.de pręſcr.xxx.anno.& forte ſufficeret ſecundum eum præſcriptio xxx.an. per l.ſicut. eo.tit.quia præſcriptio longiſsimi temporis de iure digeſtorum erat incognita, vt dixit glo.in l.qui occidit.§.j.ff.ad l.Aquil.cum concor. vnde res quæ olim erant inuſucapibiles, efficiuntur præſcriptibiles dicta præſcriptione longiſsimi temporis, vt erant res furtiue,res fiſci,& quę erant in patrimonio Cęſaris & ſimiles, & ideo idem videtur dicẽdum in rebus dotalibus,vt prohibitio præſcriptionis inducta a lege,ex quo ſunt inalienabiles. d.l.vbi lex, & l.alienationis. ff.de verbo.ſignifica.non ſe extendat ad præſcriptionem longiſsimi temporis inducta a iure codicis,& maxime xl.annorũ per d.l.omnes.in fi.et ita refert tenere Imo.in cap.cum non liceat,de præſcriptio.licet dicat in contrarium facere not. per Ange.in d.l.omnes,& tandem ſe reſoluit ꝙ opinio Ioan. de Imo. procedat quando tractaretur de præſcribendo contra ipſum maritum, ex quo ſibi non denegatur potentia agendi & recuperandi res dotales, ſecus in muliere quę interim eſt impedita agere conſtante matrimonio, vt l.in rebus.§.omnis. C.de iur.do.& ideo licet ſoluto matrimonio adhuc fundus duret dotalis donec mulier ipſum recuperet, & ſic interim non poſsit alienari, vt l. etiam & l.iij.in fi. cum ſua gloſſ. ff.de fun.do.tamen tunc contra mulierem curreret dicta præſcriptio longiſsimi temporis, licet non curreret ante ſolutum matrimonium, ex quo matrimonio ſoluto non eſt mulier impedita agere, & ſic etiam poteſt dici quod ſi vir vergit ad inopiam, & ſic poteſt mulier agere ad dotem, ſecundum ꝙ habetur in l. ſi conſtante. ff.ſolut. mat.& in l.vbi adhuc.C.de iure do.extunc contra mulierem incipere currere dicta præſcriptio longiſsimi temporis,vt ẽt hoc videtur probari in d.§.omnis,alias viro non vergente ad inopiã etiam ſi matrimonium duraret per centum annos, contra mulierem nulla curreret p̃ſcriptio etiam longiſsimi temporis cum ſit impedita agere, facit l.j.in fine. C.de anna.ex-

11 cep. † Et ideo poteſt inferri ꝙ etiam dato ꝙ dos eccleſiæ a principio ſibi conſtituta ſit inalienabilis, tamen quia contra eccleſiam admittitur præſcriptio longiſsimi tẽporis,videlicet xl.an.vt habetur,in authẽ. quas actiones. C. de ſacroſan. eccle.& in c.de quarta.de pręſcript. cum ſimil. nihilominus fundus dotalis eccleſiæ præſcriberetur dicto lõgiſsimo ſpacio ſicut præſcriberetur dos mulieris dicto ſpacio longiſsimo, quando mulier potuiſſet agere, ita dicit præfatus d. Bald. nouel.in præal.tract.de dote qui refert ſic fuiſſe concluſum per collegium Peruſinum in fauorẽ communitatis Interanenſis.

DECIMVS SEPTIMVS Caſus eſt in re prohibita alienari per teſtatorem vel per legem aut pacto contrahentium de quo dixi in quinta parte v. prin.

princi.q.iiij.col: lxix. & ſeq.

Decimvs octavvs Caſus eſt in re fiſci quę nō vſucapitur triennio nec pręſcribitur longo tempore.§.reis fiſc. Inſti.de vſuca.Sed bene pręſcribitur ſpacio longiſsimi temporis.xl.an.vt dicit ibi gloſ. per l.omnes.C.de pręſcri.xxx.an. & plene dictum eſt in v. parte quintę partis princi. vbi late tractaui de pſcriptione fiſcali.

12 Decimvs nonvs †Caſus eſt in re affecta vitio reali: vt violenta vel furtiua quę nō vſucapitur:vel pręſcribit vſucapione triennij vel pręſcriptione longi tēporis.§.ſed aliquando.& §.furtiue. inſtit. de vſucap. Sed bene pręſcribitur ſpacio.xxx.an. vt ibi dicit gl. per l.j.§.ad hęc.C.de anna.except. nam tanto tempore purgatur vitium.& plene dictum fuit in ij.parte.iij.partis princi.colum. xlj. Et quæ res poſsint præſcribi & quæ non vide per Hoſtien.in ſumma de præſcri.in.§.quæ non.colum. ij. iij. & iiij. & per Alb. in dictionario in verbo præſcriptio.ver. quæ res. Sed eſt notandum ꝙ in pdictis caſibus a decimoquarto incluſiue quamuis non præſcribatur communi ſpacio: videlicet triennio in mobilibus : & decem : viginti aut triginta annis in immobilibus : tamen regulariter præſcribitur ſpacio xl.anno.caſus eſt in l. omnes.C.de præſcri.xxx.vel xl. annorū.niſi ſpecialiter ſit prouiſum in lege quod nulla currat præſcriptio. Quia tunc non ſufficit curſus xl. annorum vt declarant Bald.& Ang.in d.l. omnes. circa fi. vbi dant iſtud pro regula: & enumerant plures caſus in quibus lex ſpecialiter prouidet ꝙ nulla currat præſcriptio.quos colligit gloſ. magiſtra in l.fi.C.de fun.limit. lib.xj.quam referunt ita tenere.

3 †Sufficeret tamen tūc ſecundum eos curſus centū ann. ſaluo in his rebus quæ prohibētur præſcribi:quia non ſunt in commercio.vt in re ſacra:libero homine.& ſimilibus de quibus in l.vſucapionem.ff.de vſucap.Nam talia nō præſcribuntur etiam mille annis. vt dicit gloſſ. loquens de libero homine in l.fina.C.de pręſcrip.lon.tempo. quæ pro libe.& in l.ij. C.de inge.manu.& late firmat Salyce.in d.l.fina.vbi concludit quod libertas liberi hominis non præſcribitur aliquo temporis ſpacio etiam interueniente titulo quia nullus titulus poteſt interuenire qui iuſtus dicatur ad pręſcriptionē rei quæ non poteſt eſſe ſub dominio alicuius,vt eſt liber homo: l. inter ſtipulantem.§. ſacram. ff.de verbo. obliga. per quam rationem ſic firmat gloſſ. in l. ſola. ff.de mor. inferen.ſecundum Salyc. ibi latius comprobantem , & dixi plene in vj. quæſtio.ij.partis iiij.princip.

Idem in his quæ ſunt in vſu publico, vt via publica. l. viā publicam.ff.de via publi. quia iſta nullo tempore præſcribuntur ſecundum Bald. & Angel. in dicta l.omnes.circa fin.quorum verba refert & ſequitur Ioan.de Plat. in l.ſi quis decurio.la iij. C.de decurio. lib.x. Sed non puto quod bene dicāt quo ad iſtud vltimum quia loca publica & iuriſgētium pręſcribuntur

ſcribuntur ſpacio tanti tempo ris cuius initij &c. vt tenent Ange.& Paul.de Caſt.in l.fin. ff. de vſucap.& plene dixi in iiij.parte v. partis principa.in vj.quæſt,colum.lxiij. cum tribus ſequen. Et facit quia tan to tempore præſcribuntur etiã regalia & reſeruata principi, eo quod tantum tempus habet vim priuilegij.c.ſuper quibuſdom.§.præterea. de verb.ſign.

Et de hoc quando lex, vel ſtatutum tollit, vel prohibet præſcriptionem quæ præſcriptio,& cuius temporis cenſeatur eſſe ſublata, dic vt plene dixi in quinta parte quintæ par tis principa.in ix.q.in lxxvj. col.cum duabus ſequen.

14 VIGESIMVS. † Caſus eſt in dote reſtituenda, contra quã non currit aliqua præſcriptio durante matrimonio, ſed incipit currere eo ſoluto, vel poſtquam maritus cepit vergere ad inopiam, caſus eſt in l.in rebus.§.omnis. C. de iure dot. & ibi Bald. late declarat.& vide Pau.de Caſtr. conſi.cccclxiiij. in caſu præmiſſo in antiq.& dixi plene ſupra in xvj. caſu.

VIGESIMVS PRIMVS.

15 † Caſus eſt in filiofamilias cõtra quem durante patria poteſtate non currit præſcriptio ſuper bonis aduenticij, quorum patri quæritur vſusfructus, vt ſi pater vendat rem aduentitiam filii, quia donec viuit pater vel durat patria poteſtas præſcriptio non currit contra filium, cum non valeat agere.l.j.in fi. & authen. niſi tricennale, & ibi not. Bal.C.de bo.mater.& l.quicunque.§.fina. C. de bon. quæ liber. Not. Fely.in cap.j. colum.penult.de præſcript.

Et vltra eum addo Bald.l.j. in xxj.oppoſitio. C. qui admi, vbi aſsignat rationem. Amplia iſtam cõcluſionem, vt procedat etiam ſi ſtatutum vniuerſaliter diſponat quod omnibus currat præſcriptio qui ſua debita non exegerint infra decem annos. Adhuc enim non currit præſcriptio contra filiũfamilias. Quia regula quæ habet quod impedito non currit præſcriptio. d.l.j. in fin.C.de bon.mater. & l.j.in fine. C.de annal.exceptio. eſt regula naturalis. Quia vbi non eſt negligentia, ibi non debet eſſe pœna. Et ideo locum habet etiam in ſtatutis. Ita tenet no ta. Bald. in d. authent.niſi tricennale, quem refert & ſequitur Petr. de Anchara. in repe. capit. canonum ſtatuta. in xij. quæſtio. verſic. occurrunt aliæ quæſtiones. de conſtitu. Amplia ſecũdo, vt procedat etiam ſi præſcriptio ſit inchoata, quia non currit contra filiumfamilias, ſecundum Panormit. in cap.ex tranſmiſſa, colum.penulti. de præſcript. Limita prædictam concluſionem, vt non procedat in re cuius patri non quæritur vſusfructus, ex quo filiusfamilias potuit agere,& cogere patrem, vt cõſenſum præſtet. Ideo ſibi currit pſcriptio. ita no. determinat Barto. in l.iij.§.vſuras.ff.de cõtra. iud.tutel.

VIGESIMVS ſecundus

16 † Caſus eſt in rebus ſub conditione debitis, vel obligationibus ſub conditione contractis, in quibus preſcriptio non currit ante conditionis euentum,

tum.[a] l. cum notiſsimi.§.illud.C. de pręſcrip.xxx. anno. Nam præſcriptio non currit antequam incipiat actio competere.l.ſicut. in ſi. princi. C.de præſcrip.xxx.anno.

Et hos duos vltimos caſus not. ibi glo.magna ſuper verbo ſeruanda, quę etiam notat aliquos alios caſus in quibus præſcriptio non currit,ſiue nō inchoatur. Et ratio eſt in his tribus caſibus ſupra proxime relatis, vt dicit illa gloſſ. quia actor agere non poteſt. Vnde ſuccedit regula ꝙ non valenti agere non currit præſcriptio,d.l.j.in ſi.C.de anna.excep. Hinc eſt.Quod ante aditam hæreditatem nō currit pręſcriptio legatarijs in re legata, tertio poſsidēte,ex quo ante non eſt orta actio,ſecundū Bal.in l.j.col.iij. verſic.quæro an ante aditam.C.com.delega. & ſequitur Corne.conſi.xcvij. late & diffuſe.ij.col.ij.volu.

Ex hac regula infertur ad
17 arduam quæſtionem. † Vtrum impedito impedimento iuris, vel facti currat præſcriptio,& nunquid impedimētum tollet præſcriptionem inchoatam, vel inchoandam. Quam quęſtionem late examinat Bar. in l.ſenatus.ff.de offi. præſi.circa medium commen.vbi refert diſtinctionem. Guil. de Cun. ſic diſtinguentis quod aut quis eſt impeditus impedimento iuris, aut impedimento facti. Primo caſu aut impedimentum ſuperuenit ante actionem competentem,aut poſt,niſi ante [b] non valenti agere non currit præſcriptio.d.l.j.in ſi. C.de anna. except. Si vero poſt actionem competentem ſuperueniat impedimentum, tunc currit præſcriptio, ſed datur reſtitutio,vt in caſu.d.l.Senatus. Secundo caſu principali, quando quis eſt impeditus impedimento facti ſubdiſtinguit Bar.poſt Guil. ꝙ aut impedimentum eſt iuſtū, & præſcriptio currit,ſed datur reſtitutio per l. & Atilicinus. ff.de ſerui.ruſti.prædio.ſi vero non eſt iuſtum impedimentum, tunc præſcriptio currit,nec datur reſtitutio.l.ij.§. ſi quis tamē ff.ſi quis caut. Hanc diſtin. Guil.de Cu.tenet Bart. in d.l. Senatus. & defenſat ab impugnationibus Iaco. But.reſpondendo ad illum tex.& ad text. in l.ſi.§.donec.C.de iur. delib. quos tex.in contrarium adducit ipſe Iaco. Et iſtam diſtinctionem refert Pan.c. ex tranſmiſſa. poſt Butr.ibi,qui tranſit cum Bar.de præſcri. Refert etiam aliam diſtinctionem Iaco.Butri.quam ponit Bar.in d. l.Senatus. Et tandem ipſe Panor.aliter diſtinguit ꝙ aut quis directe impeditur, ſiue inhabilitatur a iure ad agendum, & ipſo facto durante impedimento impeditur præſcriptio, ſiue impedimentum acciderit a principio,ſiue poſt præſcriptionem inchoatam. Exemplum ſecundum eum in filiofamilias,

durante

a Hinc dixit Paul. de Ca.cōſi.cccxcj. viſis dubiis propoſitis.colum.j.verſi.Bal.tamē in antiq. ꝙ id quod non eſt in actu & potentia præſcribi nō poteſt.

b Adde Paul. de Caſt.conſil. ccxc. viſis his. col. iij.in antiq.

durante patria poteſtate.d.l.j.
C.de anna.exce.in fi.& in mu
liere durante matrimonio,quo
ad dotē. d.l. in rebus.§.omnis.
Aut directe quis non inhabili-
tatur ad agendum,ſed extrinſe
cus venit impedimentum, &
tunc licet illud ſit impedimen
tum iuris ſeu iuridicum currit
præſcriptio, ſed datur reſtitu-
tio.Exemplum in ferijs repen-
tinis, vel ſi ſtetit per iudicem,
vt probatur in l.ſed & ſi per p̄
torem.in prin.& in §.ſed & ſi
ferię.ff.ex quib. cau.maio.

Et hoc verum ſecundum Pa
nor.niſi vbi contrarium in iu-
re reperitur expreſſum,ſcilicet
ꝙ præſcriptio non currat,quia
tunc ſeruandum eſt illud ius
expreſſum. Et hanc diſtinct.
Panor.ſequitur Fely.in d.c.ex
tranſmiſſa.colū.vlti.vbi refert
aliam doctrinam Bal. & Ang.
in l.ſicut.ad fi.C. de præſcrip.
xxx.anno. ſentientium ſecun-
dum eum breuem concluſionē,
ꝙ impedito agere de iure non
currit pręſcriptio per l.primā.
ff.de diuer.& tempo.pręſcript.
Sed impedito agere de facto be
ne currit, ſalua reſtitutione.d.
l.& Attilicinus.niſi contrariū
reperiatur aliquando in iure
expreſſum. Et ibi plures deci-
ſiones accumulat Fely.ad pro-
poſitum. Vltra quem addo,
quod eandem doctrinam tra-
dit Bal.in repet. l. fi.col.xiij.
C.de pręſcrip.long.tempo.vbi
dicit ꝙ impedimētum iuris im
pedit præſcriptionem inchoari
ſed non impedit inchoatam, ta
men dabitur ipſi impedito be-
neficium reſtitionis,& Alexā.
in l.fi.§.donec: circa medium.
18 C.de iur.delibe. † Et quot
modis dicatur q̃s
non poſſe agere [a]
docet pulchre Bal
dus. in d.l.in re-
bus.co.ij.poſt me
diū.C.de iur.dot.
colligens ſex mo
dos,& dixit not.
Bal.in l.ſicut co.
j.C.de præſcript.
xxx.anno. & ꝙ
ſufficit actionem
de iure incepiſſe
competere, vnde
impedimentum ſu
perueniens nō at
tenditur,dicens,
hoc eſſe nota.pro
limitatione.l.j.ff.
de diuer.& temp.
pręſcript. & l. &
Attilicinus.ff. de
ſerui.ruſti.prędi.

Dicit etiā ibi
circa principium
ꝙ ſi creditor cum
debitore paciſci-
tur nō petere vſ-
que ad annos, l. lapſis eis agi
poterit,quia non habuit expe-
riendi potentiam, durante con
uentionali delatione,dicēs eſſe
caſum de hoc in l.iij.§.pe.ff.de
preca. Et ad materiam vide
per domi.Pet.Philip.Cor.con
ſi.cxcj.ſatis ſcrupuloſa. ij.col.
iij.vol.& per Pau.de Caſt.con
ſi.ccxc.viſis his.col.v.& con-
ſi.ſeq.in anti.vbi quid ſi impe-
dimentum interuenit ante, vel
poſt ceptam præſcriptionem,
& conſi.ccxcvij. viſis & pon-
deratis. vbi concludit q̃d præ-
ſcriptio currit in actione per-
ſonali contra abſentem impe-
dimentum & ignorantem. Et
an præſcriptio currat contra
impedi-

a Adde Bal.
late in c.
cum non
liceat. de
præſcrip.
& ibi po-
nit. quid
ſi quis im
peditur a
gere fa-
cto ſuo,
quia non
implet ſi
non facit
quod de-
bet cur-
rit p̄ſcri-
ptio, &
dat mul-
ta exem-
pla, &
Bal.in cō
ſi.ccxcii.
ſuper eo,
de quo in
iij. volu-
mi.

Impeditum, vide per Barba. conſil.viij. ſcribitur præclare. col.iij.verſi.venio nunc ad ſecundum.& conſi.xlj. illud afferam.col.xv.verſi.& ſi quiſpiã j.vol.& Bal.in rep.l.fi.colum. xiiij.C.de præſcrip.long.tem. vbi concludit, ꝙ præſcriptio. xx. & xxx.ann.currit in effectu contra abſentem a loco ex voluntaria cauſa vel neceſſaria & probabili. Sed primo caſu non datur reſtitutio. Secundo vero caſu bene datur propter fauorem iuſtæ abſentiæ & neceſſariȩ, vbi nõ eſt abſens ex delicto, nec ſui culpa.& dom. Pet.Phil.Corne. præal.conſi.cxcj. ſatis ſcrupuloſa. ij.col.iiij.vo.vbi firmat ꝙ curſus prȩſcriptionis nõ impeditur impedimento facti.

19 † Amplia primo prædictam regulam,quȩ habet ꝙ non valẽti agere non currit præſcriptio,vt procedat,nedum in prȩſcriptione iuris communis, ſed ẽt in præſcriptione ſtatutaria,quia in his caſibus in quibus præſcriptio iuris communis non currit de iure communi cõtra impeditum agere, non currit etiam prȩſcriptio ſtatutaria Ita not.conſuluit Panor.conſi. cxvij.quidam Ioannes de Sen. j.vol.Sequitur Fely.in d.c.ex tranſmiſſa.colum.vlt. Vltra quem addo Bal.in authen. niſi triennale.circa prin.C. de bo. mater.vbi no.dicit ꝙ illa regula ꝙ impedito agere non currit præſcriptio, eſt regula naturalis,quia vbi non eſt negligentia,nõ debet eſſe pena.Ideo locum habet etiam in ſtatutis, quod dictũ retuli ſupra in xxj. caſu.& Bal.in l.fi.§.donec.C. de iur.delibe. bene facit quod no.Bal.in l. in contractibus.in prin.C. de non nu.pec.per illũ tex.vbi dicit ꝙ præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco præſcriptionis iuris communis, & eius naturam imitatur,& idem dixit Bal.in l.fi.C.de temp.in integ.reſt.pet.cum concor. adduct.per Fel. in c. illud.col.ij. de præſcri.

20 † Amplia ſecundo prædictam regulam ꝙ ſicut non valenti agere non currit præſcriptio, ita nec illi qui ſi ageret repelleretur exceptione.Ita conſuluit Pet.de Anch. conſ.v.pro parte nobilis.vltra med. Refert & ſequitur Fel. in d.c.ex tranſmiſſa. col. vlt. vbi dat exemplum, & adducit plura loca, in quibus traditur de hac materia. Et vide omnino Bal.in l.j.in xxj.oppo.cum tribus ſeq.C. qui admi. vbi ẽt tãgit,an & quãdo currat p̃ſcriptio ignoranti,[a] & an reſtituatur.Et p Iaſ.in.§.rurſus.co.vij. in anti.impreſ. & col.v.& vj. in noua.inſti.de act.

21 †Et no. ꝙ tp̃s ſiue præſcriptio appellandi

a De hoc dictũ fuit ĩ iiij.parte princi. colũ.lvij. & vide p Paul. de Ca.conſi. ccxciiij. ego Paulus, Bertachi. in repertor. in verbo, præſcriptio. vj.colum. ij. ver.præſcriptio contra ignorantem, & quatuor verſi.ſeq. & quãdo concedatur reſtitutio contra præſcriptionem Bertachi. in repert. in verbo reſtitutio cõtra præſcriptionem per totum.

landi cepta contra defunctum, quia ſciuit in ſentētiam latam non currit cōtra hæredem igno rantem, nec eo deliberāte,nec hęreditate iacente.Ita not.glo. & doc.in l.fi.C.ſi pend. appel. mors interue. Amplia tertio iſtam regulam ꝙ impedito impedimento iuris non currit pręſcriptio, etiam ſi tale impedimentum proceſſerit culpa, ſeu facto impediti. caſus eſt,quem omnes dicūt ſingula. in c. quia diuerſitatem. de conceſ.prębē.

Et quamuis Iaſ.in d.§.rurſus intelligat illum text. loqui de impedimēto facti.& Alex.cōſ. lviij.viſo & perlecto.circa fin. v.vol. vbi dicit ꝙ per illū tex. limitatur regula, quæ habet ꝙ impedito impedimēto facti currit præſcriptio,ſed reſtituitur, ſi impedimētum eſt iuſtū,ſi vero impedimentum non eſt iuſtū tunc præſcriptio currit & non datur reſtitutio,vt nō procedat de iure canonico,quia impedito impedimento facti non currit pręſcriptio,quamuis impedimentum ſit iniuſtum,& proceſſerit culpa ſua.& pro hoc dicit eſſe caſum ſingu.in d.c.quia diuerſitatem, quem vt ipſe refert & ponderat Io.de Ana.& plus non dicit.tamen glo. & omnes Cano.in d.c.quia diuerſitatem & Fely.in c. cum inter. col.x. verſi.limita ſecundo. de exce. intelligunt ꝙ loquatur de impedito impedimento iuris,quia loquitur de prælato impedito conferre beneficia per ſententiam ſuſpenſionis, quæ propter eius culpam in eum latā fuerat ꝙ donec durat ſuſpenſio ſibi non currit tempus conferendi ſtatutum in concilio generali.

22 † Primo limita prædictam ampliationem ſeu concluſionē, & tex.in d.c. quia diuerſitatē, procedere quando illud impedimentum non prouenit ex facto impediti ad hoc tendente et ita proprie loquitur ille tex, alias autem impedimentū pro cedat ex facto impediti ad hoc ordinato, ſiue ad id tendente non releuat, nec impedit temporis curſum, ita pulchre declarat, & limitat Roman.conſil. ix. quod pars &c. ſequitur Felyn.in cap.j.colum.v. verſi. ſed dum Abb.de præſcrip. vbi dicit quod culpa non nocet, ex qua prouenit impedimentum, quod non fuit ad hoc ordinata,per gloſſ.in cap.ſtatutum.§. cum vero.in verbo non audens de reſcript.in vj.& per no.per Barto.& Docto. in l. ij.§.ſi.ff. ſi quis cau. refert. do. Claud. Aquē.in l.naturaliter. colum. vij.verſi. ſucceſsiue quærit.ff. de vſuc. dicens benefacere.gl. in c. ne pro defectu.de elec.

23 † Secundo limita vt nō procedat, quādo impeditus potuit remouere tale impedimentum: & fuit negligens in remouēdo, quia tunc ſibi currit tp̄s, [a] vt p Ro.in præall.conſi.ix.& Fel. in d.c.cū inter. col.x.ver.vtrū excommunicatus,de excep.Et eſt bona gl.in d.c.quia diuerſitatem.in verbo ſuſpenſionis,et ibi no.But. & Pan.circa fi.cōmen.dicentes ꝙ quando excōicatus vel ſuſpenſus eſt negligēs in petenda abſolutione vel relaxatione quod ſibi currit tempus, licet non potuerit agere, nec reſtituitur, quia

a Adde Bal.ī cōſ. cccxcij. ſu p̄ eo &c. ī iij. vol.

quia paria ſunt, quem non fuiſſe impeditum, vel potuiſſe impedimentum tollere. cap. fin. cum ibi no. de elec. qui enim poteſt facere, vt poſsit; iam videtur poſſe. l. qui poteſt. ff. de reg. iur. Hinc dixit Bal. in cap. j. in fin. de præſcri. ꝙ præſcriptio currit excommunicato, quamuis non potuerit agere, ſi potuit petere abſolutionem & non curauit, & dicit idem Bal. in l. ſed & ſi per prætorem. §. j. per illum tex. ff. ex quib. cau. ma. ꝙ non dicitur impeditus, qui facile potuit impedimentum remouere. Hanc limitationem comprobat per plura Fely. in d. c.
24 ex tranſmiſſa. col. j. † Nunquid autem excõmunicato currat præſcriptio, tangunt Bald. Panor. & Fely. in d. c. j. de præſcri. vbi Fely. col. v. concludit ꝙ excommunicato etiam iuſtæ non currit præſcriptio, ſi non fuit in mora petendi abſolutionem, per tex. in d. c. quia diuerſitatem, contra Panor. ibi tenẽtem ꝙ iuſte excommunicato ꝑſcriptio ſemper currat, ſiue ſit in mora ſiue non. Et an excommunicatus poſsit interrumpere præſcriptionem, vide per Panor. in c. cum inter. col. iij. cir-
25 ca prin. de excep. † Et per hęc infero quod non eſt vera, ſed aperte falſa deciſio Alexã. in pręallega. conſi. lviij. in fin. v. volu. decidentis, quod hodie creditori contra tertium poſſeſſorem in actione hypotecaria non currit pręſcriptio niſi a tẽpore factæ excuſsionis, quo fuit principalis debitor excuſſus et repertus non ſoluendo, quia vt dicit, ipſe, ex quo per antea agere non potuit, non debet ſibi currere tempus tanquam impedito impedimento iuris. d. l. j. in ff. de anna. excep. Non obſtat ſecundum Alex. ſi dicatur ꝙ iſtud proceſsit culpa & negligentia creditoris, qui potuit agere contra debitorem & facere excuſsionem. Quia iſtud ſibi obijci non poteſt per tex. in d. c. quia diuerſitatem, vbi non currit tempus impedito, licet impedimentũ ſui culpa præceſſerit. Nam iſta reſponſio nõ valet, nec ex illo tex. poteſt ſumi fundamentum. Quia vt prędictum eſt, ille tex. non procedit data negligentia impediti, & quando potuit impedimentũ remouere. Et ita ibi declarat gloſſ. ſuper verbo ſuſpitionis, quam omnes ſequuntur. Et ſecundum hunc communem intellectum eſt ibi caſus in oppoſitũ iuncta gloſ. Et ſic per pręmiſſa apparet iſtam deciſionem nõ eſſe veram. Et eam latius te probaui. ſupra in iiij. par. prin. col. xxxij. in vj. conclu. Ad quid autem, ſiue ad quantum tẽpus detur reſtitutio impedito di-
26 cetur infra. † Succeſsiue ꝓ maiori enucleatione pręſentis materię & pręmiſſorum quęro de tribus quęſtionibus. Primo quia viſum eſt ſupra ꝙ contra impeditum impedimẽto facti currit pręſcriptio, ſed datur reſtitutio, & poteſt poni exemplum vtrum prædicta in eo q abfuit reipublicę cauſa, vel in capto ab hoſtibus, vel impedito alio iuſto impedimẽto, vt in l. j. in prin. & in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. ff. ex quib. cau. Quęro, ad quid ſit cõcedenda iſta reſtitutio, poſito ꝙ pręſcriptio ſit pro maiori parte lapſa

te lapſa durante abſentia vel impedimento: & completa in præſentia: ſeu poſtquā ceſſauit impedimentū. vtrum reſtitutio ſit concedenda ad totum tēpus: vel in totū deneganda. an vero ſit danda reſtitutio: vt ſubducatur tēpus abſentie & impedimēti. Iſta eſt q. ardua: & in qua fuit magna controuerſia inter antiquos gloſſatores quorū opi. late refert glo. in d. l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter. in glo. magna ſuper verbo reſtitutionis: & ibi latiſsime Bar. per quatuor ſeu quinq; col. & eam plene examinant gloſ. Bart. & omnes doct. maxime Salyce. & Pau. de Caſt. in l. quod tempore. C. de reſtitu. mili. & Scribē. in. §. rurſus. vbi Iaſo. col. xv. & xvj. inſtitu. de actio. Et q̄uis magna ſit altercatio inter doct. & Bart. in hoc articulo reperiat ſibi contrarius: tñ cōmunis videtur opin. Bulga. vt atteſtatur Iaſ. vbi ſupra. ſ. ꝙ reſtitutio concedatur: vt ſubducatur tēpus abſentiæ vel impedimenti de medio. Et iſtam eſſe cōmunē opi. atteſtatur Bal. in d. l. ꝙ tempore. circa med. cōmen. & Salyce. ibi dicit ꝙ opi. Bulga. eſt vera: & ꝙ illam tenent doc. & dic vt ample habetur in

27 locis prædalleg. †Secūdo quęro: qñ incipiat currere tēpus petendę reſtitutionis: et infra quātum tempus peti debeat: & ad quantum tempus detur. Vera eſt cōcluſio ꝙ tēpus petende reſtitutionis: quod hodie eſt quadriennium dicta l. ſuperuacuā. C. de tempo. in integ. reſti. pe. currit a tempore completę læſionis. completa tamen maiori ætate: vel poſtquam ceſſauit impedimentum & ſic finita pręſcriptione: & non ante currit iſtud quadriennium ſecundum Bartol. & communiter doct. in d. l. ſuperuacuam. circa fi. commen. vbi Bart. circa med. quem omnes ſequuntur ponit not. doctri. circa iſta tempora dicens ꝙ diuerſimode & tripliciter de tempore quęri poteſt. Quia interdum quæritur de tempore ad quod debet peti: vel fieri reſtitutio: & tunc ad tantum tempus quantum fuit illud in quo fuit læſus propter abſentiā vel impedimentum: & non plus: fit reſtitutio. d. l. quod tempore. & l. ſed ſi per prætorem. §. ſed ſi ferie. & §. quoties. ff. ex quib.

28 cau. ma. †Interdū vero quęritur de tempore infra quod debet peti reſtitutio in iudicio. & tunc: ſi læſio ſit cauſata ex curſu temporis ſubdiſtinguit. Aut illud tempus eſt plus quadriennio: vel tantundem: & debet peti infra quadriennium. aut eſt minus quadriennio: & tunc debet de neceſsitate peti reſtitutio infra tantum tempus quantum eſt præſens læſionis: & nō vltra. ita tenet gloſ. in d. §. quotiens. & in l. diuus. ff. de in integ. reſti. titu. generali: & in l. interdum. ff. de minor. & in d. l. ab hoſtibus. §. & quod ſimpliciter. & hoc firmat ibi Bartol. pen. vel vlti. col. ver. venio ad tertium. Idem etiam firmant Bar. Bal. Ang. Saly. & communiter docto. in d. l. ſuperuacuā: & rationem aſsignat ibi Saly. quia tempus infra quod quis negligit petere reſtitutionem poſt perfectam læſionē & ſublatum impedimentum corrodit tēpus quod erat reſtituendum: &

ſic per indirectũ excluditur ante quadrienniũ:idem tenet Saly.in d.l. quod tẽpore. colũ. ij. verſi.ſed tunc quæro.& Pau.de Caſt.col.vlti.poſt gl.ibi. Ex quo inferunt ꝙ ſi quis eſt læſus in decem diebus: qui dãtur ad appellandũ finita minori ætate debet peti reſtitutio infra decẽ dies.& idẽ ſi eſſet quis læſus in vna die. Sed inſtantia ſuper hac cauſa reſtitutionis poterit durare quadriennio dummodo fuerit petita reſtitutio infra tẽpus debitũ:vt not. gloſ. in d. l. diuus.ff.de in integ. reſti. Eandẽ rationẽ aſsignat Bald. ante Saly. per alia verba pauciora in d.l. ſuperuacuã:ſcilicet quia tempus negligẽtię poſtq̃ ceſſat impeditũ: abſorbet illud tẽpus quod deberet reſtitui. Si vero quis leditur ex cõtractu vel quaſi vel ex ſentẽtia iſtud tẽpus eſt vniforme ſcilicet quadrienniũ continuũ.d.l.ſuperuacuam.

Aliud eſt tẽpus infra quod reſtitutio in integrũ debet terminari.& illud ſemper eſt vniforme:videlicet quadriennium:vt ibi exceptis duobus caſibus ibi not.per Bart.qui hanc doct. recolligit ex dictis Dyn.& Cyn. refert Baſ.ibi & ſequũtur cõiter doct.& eã recitat Iaſ. in d. §.rurſus.col.xix.& xx. Fallit in eccleſia:in qua tẽpus ſemper eſt vniforme videlicet quadriennium continuum a tempore læßonis etiam ſi læſio ſit minus quadriennio ſecundũ Bartol.in d.§.ſed quod ſimpliciter. colum.vlt.verſi. vento ad tertium.per text. in cap. j. de reſtitu.in integ.lib.vj. ſed eſt melior tex. & caſus expreſſus in clemen.j.de reſtitu. in integ. & ibi plene not. gloſſ. quæ tenet opin.contra legiſtas etiã in priuatis perſonis quod tempus petendæ reſtitutionis ſemper ſit vniforme:& duret quadriẽnio. Tamen alia opin. eſt communis apud legiſtas:vt predixi.et dicit ibi glo.ſuper verbo a tempore quod in hoc differt eccleſia a minore & a maiore: quia minori currit tẽpus petende reſtitutionis in principio vigeſimi ſexti anni: ſcilicet cum factus eſt maior. dicta l.ſuperuacuam.maiori autem læſo tempore abſentie currit tẽpus poſt reuerſionem:et ſic ceſſante impedimento. d. l. ab hoſtibus.§. fi.ſed in eccleſia ſemper currit a tẽpore læſionis.vt ibi. Notandum eſt etiam ꝙ illud quadriennium quod datur ad petendam reſtitutionem a tẽpore læſionis vt in d.l.ſuperuacuam.licet ſit continuam in progreſſu tamen eſt vtile in initio. ideo coticurrit antequam quis poſſit petere aut probabiliter ignoranti. Vnde ſi quis ſtaret per centum annos: & probabiliter ignoraret læſionem poſſet ſemper petere reſtitutionẽ in integrum.Quia tempus petende reſtitutionis non incipit curſum ſuum niſi a tempore ſcientiæ. & ſic eſt vtile ad ſui principiũ: ita dicit ſingulariter Bal. in l. falſam.C.ſi ex fal.inſtru. Pau. de Caſt.in l.fin.C. de dolo. refert Iaſ.in.§.rurſus.colum.xx. in antiq.impreſ.& col. xvj. in noua.inſtitu. de actio. licet ibi non audeat firmare hoc dictum & ſuper eo relinquat cogitandum dicens eſſe notabiliſsimũ verbum in actu practico ſi eſt verum ſed non eſt dubitandum

de hac

de hac deciſione: quia eſt vera & communiter approbata, vt plene ſcripſi in iiij. parte princi.col.lxj. verſicu. & pro præmiſſorum.

VIGESIMVS TERTIVS

29 †caſus in quo non currit præſcriptio ſiue non inchoatur eſt in pupillo [a] durante pupillari ætate: ſiue ſit præſcriptio longi ſiue longiſsimi temporis.xxx. an.caſus eſt in l.ſicut.C.de præſcri.xxx.an.contra vero adultos minores.xxv.ann.non currit præſcriptio longi temporis decem vel viginti annorũ vel minoris.ſed aduerſus eos bene currit præſcriptio longiſsimi temporis triginta annorum ſalua reſtitutione.l.fi. & ibi plene not. glo. Bart. & doc.C. in qui.cau. in integ. reſti.non eſt neceſ.& in l.etiam ei.ff. de mino. Hinc eſt ꝙ res pupilli vel adulti non præſcribitur ſpacio longi temporis.l.bonæ fidei.in prin.ff.de acqui.re.do.iuncta l. non eſt ignotum.C.qui. nõ ob. long.temp.præſ. Et quæ tempora currãt minori: & quæ nõ: no.glo.magiſtra. in l. auxiliũ. in princi.in verbo ceſſabit. ff. de mino.& Bald.in d.l. nõ eſt: vbi ponit intellect.d.l.fi. C. in quib. cauſ.& gloſſ. in l. ſi mater.C.de ſtat. defun. & pro habenda perfecta & clara doctrina: an & quando tempus ſiue præſcriptio currat contra minorem: quia eſt materia multum inuoluta & intrincata ex dictis Bartol. Bald. Angel. Saly. & Paul. de Caſt. in dicta l. fi.C. in qui.cau. in integ. reſti. quorũ nullus tradit perfectã doctrinam. excepto Ang. tradẽte quatuor doctrinas ſatis proli-

a Quod præſcriptio currat minori & eccleſiæ ſalua reſtitutione. vide per Specu. in titu. de reſtitu. in integ. in ij. parte verſi.hoc autem. & verſi. ſeq. et.§.j.verſicu. in reſtitutione Bal. in l. cum notiſsimi.in princi.C. de pſcri. xxx. an. & qñ præſcriptio currat cõtra minorẽ & pupillũ: vide ꝑ Aretin. in .§. res fiſci. circa fin. inſtitu.de vſucap. Paul. de Caſt.cõſi. ccxcvij. venditio iſta Bal.ĩ l.non eſt. in j.lectu. C.qui.nõ ob. long. temp. præſcri. Bertach.ĩ repertorio ĩ verbo præſcriptio. ſexto.℣. præſcrip. ij.&c.

xas & confuſas. & Bart. in d. l. ẽt ei.qui tradit ſatis perfectam & ſuccinctam doctrinam. ff. de mino. & meliorem: quã faciat in d.l. fina. facio concluſiones infraſcriptas ad quaſ totam hãc materiam non ſine difficultate per ordinem reduxi.

30 †Prima concluſio eſt quod terminus ſeu præſcriptio conuentionalis procedens ex contractu defuncti inchoata cum defuncto currit cõtra minorem etiã pupillum eius hæredem: ſicut cucurriſſet contra defunctum ſine ſpe reſtitutionis: caſus eſt in l. emilius.ff. de mino. & in l. quæ a patre, C. de reſtitu. mili.not.docto. in d.l.fi.vbi Pau. de Caſt.colum. vlti. aſsignat rationem huius concluſionis.& Bar.in d.l. etiam la vlti. col. j. ff. de mino. dicẽs quod præſcri-

ptio conuentionalis ſeu tp̃s appoſitũ in cõtractu currit minori: qui ſucceſsit maiori: nec datur reſtitutio: quia ſicut nõ reſtitueretur aduerſus cõtractũ, celebratũ per defunctum maiorẽ: cui ipſe ſucceſsit. d. l. quæ patre. ita nec reſtituitur aduerſus lapſum temporis appoſiti in dicto contractu. Et pro hac concluſione ꝙ minor non reſtituatur aduerſus præſcriptionẽ cõuentionalem: eſt gloſ. in l. ſi cũ militaribus. C. de reſtit. mili. quam not. Bald. in c. j. in princ. colum. ij. in ti. quo tempo. mil. Eandem concluſionẽ firmat Bar. in l. ij. C. ſi aduer. vend. pigno.

31 † Amplia primo iſtã cõcluſionẽ: vt procedat ẽt ſi præſcriptio nõ fuit inchoata cũ defuncto: ſed ex contractu defuncti præſcriptio incipit a minore. vt quia poſt mortẽ eius qui contraxit euenit conditio appoſita in contractu. & ſic obligatio ceſsit: & venit in perſona minoris hæredis ſui: & in ipſo hærede minore initiũ ſumpſit. iuxta. l. j. C. vt actio. ab hære. Nam licet iſto caſu non ſit reperire niſi vnum tantum in perſona defuncti ſcilicet contractũ cum quo non fuit inchoata prẽſcriptio ante conditionis euentum l. cum notiſsimi. §. illud. C. de præſcrip. xxx. anno. Tamẽ minor non reſtituitur: ſi prẽſcriptio procedit ex eodem actu. i. ex conuentione: quia fundamẽtum ſuum ex perſona defuncti. d. l. quæ a patre. ita no. ampliat & declarat Bal. in d. l. fi. C. in qui. cau.

32 † Amplia ſecundo prædictam concluſionem: vt ꝓcedat nedum in tẽpore ſeu præſcriptione conuentionali; ſed etiam in tempore ſeu termino appoſito in vltima voluntate: quia tempus appoſitum a teſtatore currit minori; licet reſtituatur in integrum: & in hoc differt a præſcriptione cõuentionali aduerſus quã minor nõ reſtituitur: vt prẽdixi. Caſus eſt in l. iij. §. ſi hæres. ff. de mino. no. Bar. in d. l. fi. col. vlt. Amplia tertio iſtam concluſionem vt procedat nedum contra adultũ & pupillum: ſed etiam cõtra nondum natum exiſtentem in vtero: quia contra ipſum currit præſcriptio conuentionalis ſecundum gl. Bar. in d. l. ẽt ei. colum. j. in j. oppo. ff. de mino.

Primo limita iſtã concluſionẽ: vt procedat qñ nihil eſt geſtũ cũ minore: quia tunc non reſtituitur minor aduerſus præſcriptionem conuentionalem. Secus ſi aliquid fuerit geſtum cum eo. nam tunc datur reſtitutio. tex. eſt in d. l. emilius. & ibi declarat Bar. vltra med. cõmẽ. in ij. oppo. & latius in d. l. fina. in ij. colum. C. in qui. cau. puta ſi minor fuit interpellatus ex contractu defuncti & conſtitutus in mora: quia tũc reſtitutio cauſatur ex eo quod fuit geſtũ cum minore. vt in caſu. d. l. emilius. & per Bar. vbi ſupra. Secundo limita: quia licet minor non reſtituatur aduerſus præſcriptionẽ cõuentionalẽ quãdo nihil eſt geſtum cum eo ex edicto de minoribus quod requirit aliquid eſſe geſtum cum minore vt detẽ reſtitutio. l. j. & per totũ. ff. de mino. pòt tñ petere reſtitutionẽ in integrũ aduerſus prẽſcriptionem conuentionalẽ procedentem ex pacto defuncti ex capite ignorãtie et ex generali clauſula;

clauſula:ſi qua mihi iuſta cauſa &c.de qua in l.j.in princ. & in.§.j.& in l.iij.§.hæc clauſula.ff.ex quib. cau.ma. quia ex quo ſucceſsit in ius alterius ꝓbabilem habet ignorantie cauſam.l.qui in alterius.ff.de reg. iur.& ſic nedū minor: ſed etiā maior reſtitueretur ex hoc capite iuſte ignorãtie. ita limitat & declarat no. Bar.in d.l. emilius:poſt med.commē.in ij. oppo. Mouetur ex not. per glo.& doc.in l.cū filius.§.in hac. ff.de verb.obli.vbi hr̄ ꝙ hæres etiā maior reſtituit̄ ex capite ignorantie aduerſus pœnam & caducitatē procedentē ex cōtractu celebrato cū defuncto propter lapſum tpis vt in hærede emphiteote qui nō ſoluit canonē per triennium: quia ignorauit rem emphyteoticā. De quo per Alex.cōſi.lxj.viſo proceſſu.ij.colū.j.volu.& per Iaſo.in tract.iur.emphy.col.xcj. Tertio limita vt prædicta cōcluſio non procedat quo ad reſtitutionē in præſcriptione teſtamentaria:quia licet currat prout conuentionalis etiam contra pupillū:tamen datur reſtitutio vt di-

33 xi.in j.ampliatione. †Secūda principalis cōcluſio eſt ꝙ pręſcriptio legalis inchoata cum defuncto currit contra minorē ēt pupillū:ſed datur reſtitutio: caſus eſt in l.j.C.ſi aduerſus vſu

a ca.[a] Amplia vt ꝓcedat ēt citra nondū natum exiſtentem in vtero:contra quē currit & cōpletur præſcriptio inchoata cū defuncto ſed reſtituitur. caſus eſt in d.l.ēt ei & ibi not.gl. & Bartol.ff. de mino. Fallit in præſcriptione. xxx. ann. quæ ipſo iure non currit contra pupillum durante tēpore pupillaris ætatis licet inchoata cū defuncto:ſed interim dormit.contra adultum vero bene currit: ſed reſtituitur.caſus eſt in d.l. ſi cut.C.de præſcri.xxx.ann. & ita declarat ibi Bal.in ſi.j. col. dicens ꝙ pręſcri.xxx.an.incipiēs a prędeceſſore cōtinuatur cōtra minorē ſuccedentē excepto tpe pupillaris ætatis ſecundū Cyn.& Bal.in d.l.ſi. ad idē allegās gl.in.§.ſi vero expectet in verbo alia.in authē.de reſti.

Subdit Bal.in d.l.ſicut. col. ij.ꝙ pręſcri.xxx.an.currit cōtra mulierē contra abſentē contra militē cōtra ignorantē ius. & contra ignorantē factū. Sola igitur pupillaris ætas excluditur. Nō aūt tēpus furoris. qa illud eſt incertū quãtum duret: quia interruptio pertinet ad ſolicitudinē curatoris. Sed de hoc vltimo dic vt infra.ī xxv.

34 caſu. †Et dicit idē Bal.in l. cū notiſsimi.in prin.col.j.C.de pręſcr.xxx.an.ꝙ in omni præſcriptione longiſsimi temporis ætas pupillaris ſubtrahit̄ de medio. Idem ſecundū eū in præſcriptione iducta per ſtatutum. licet ſit ſecus in præſcriptione longi temporis: quia aduerſus eum currit:ſed reſtituitur. Ex p̄miſsis facio cōcluſionē ꝙ quælibet p̄ſcriptio cepta in pſona maioris currit contra minorē eius hæredem ēt pupillum & exiſtentem in vtero ex-

a Quod minor reſtituatur aduerſus p̄ſcriptionē longiſſimi tēporis. vide per Alexan.cōſi. lxxxj.reuocatur ī dubiū.col. ij. vltra mediū v. vol.

cepta ſola pſæſcriptione.xxx. anno.quia tanquam odioſa dormit in pupillo.Hanc concluſionem facit gloſſ.not.in l.j.in gl. vnica magna.ad fi.C.ſi aduer. vſuca.Et eam tenent communiter doc. vt atteſtatur Bar.in d. l.fi. in prin.ij.col.in pe.oppo. ſuper tex. C.in qui.cau.p tex. not.in l.ſi fundus. ff.de fun.dota. qui probat ꝙ defectus vel priuilegium ſuperueniens non impedit præſcriptionē iam inchoatam. Eandem concluſionem firmant gloſſ.& Barto.in l.etiam ei. ff.de mino. Angel. Salyc. & Paul.in l. ſi intra.C. de non nume. pecu.

35 † Et ex his habetur intellectus ad d.l. fi.C.in quib.cau.in integ.reſti. non eſt neceſ.quia illa l.diſponens ꝙ minor ſeruatur ipſo iure illeſus,ita ꝙ ſibi non currit præſcriptio, nec indiget reſtitutione, procedit vbi quis vult inchoare pręſcriptionem a perſona minoris, tunc enim præſcriptio legalis non currit contra minorem,ſecus quando pręſcriptio fuit inchoata cum defuncto, quia tunc currit iuxta diſtinctionem prædictam. Et ita intelligunt illam. l.fi. Bar. & omnes ibi maxime Angel. in j.col.& Paul.in vlti.& Bartol.in d.l.etiam ei.ff. de mino. Et late notant Salyc. in d. l.j. circa fi. C.ſi aduer.vſuc.& ibi clare Pau.de Caſt. & Bald.qui aſsignat rationem.Quia in pręſcriptione inſpicitur initium. l.j.§.& hoc tantummodo. C.de vſuca. transfor. Et ſic remanet incorrecta diſpoſitio.d.l.ſicut.& d.l.j.C.ſi aduer. vſuca. & d. l. etiam ei. ff. de mino. Et ita firmant cōmuniter doc. in d.l. fi. ꝙ per illam prædicta iura non corriganiur, & Ang. Saly.& Paul. de Caſt.in d.l.ſi intra. C.de non nume. pecu.

36 † Limita prædictam concluſionem quæ habet ꝙ licet præſcriptio legalis inchoata cum defuncto currat minori. Tamē reſtituitur vt non procedat, qñ illud tempus legale cucurriſſet ad corroborationem cōtractus celebrati per defunctum, quia tunc currit ſine ſpe reſtitutionis, caſus eſt ſecūdum intellec. Iac.de Are.Angel.& Paul. de Caſt.in d.l.ſi intra, vbi dicitur ꝙ tempus opponendi exceptionem non nu.pecu.contra cōfeſſionem mutui de recepto factā per defunctum currit minori, adeo ꝙ compellitur ad ſoluendum,ergo ſibi non datur reſtitutio, & ſic currit cum effectu, non tñ ex eo ꝙ illud tēpus biēnij inceperat currere in perſona defuncti,ſed ex eo ꝙ illud tēpus opponendi exceptionē non nu. pecu. currit ad corroborationem contractus celebrati p defunctum. Et ſic idem iudicatur,quod de termino conuentionali,qui currit ipſo iure minori abſq; reſtitutione, vt dixi in præcedenti concluſione. Ita tenent & declarant Angel. & Pau. in d.l.ſi intra. poſt Iac.& Are.& idem Pau.in d.l.fi.col. j. C.in qui. cau. Contrariam opin.tenuit gloſſ. ij. in d.l. fin. quam ſequitur ibi Bart. col.ij. ꝙ in caſu. d.l. ſi intra minori detur reſtitutio aduerſus temporis lapſum,& iſtam opi.ſequuntur Bal. & Salic.poſt antiquos ibi. & videtur magis cōmunis opinio, & ſequenda in iudicando præſertim propter autorita

tem

tem glo.& Bartol.& quia magis equa. Et rationem diuerſitatis inter præſcriptionem cõuentionalem, & iſtam aſsignat Bald.in d.l.ſi intra,probans ꝙ in caſu illius l. aliquid dicitur eſſe geſtum cum minore, propter quod debet reſtitui, iuxta tex.in d.l.emilius, cum ibi no. per Barto. & doc.ff.de mino.

Tertia cõcluſio eſt,quædam ſunt præſcriptiones quę inchoãtur a minore, in quibus datur talis doctrina,ꝙ vbi olim efficaciter currebant iſtę præſcriptiones contra minorem, currunt pariter hodie. Vbi vero olim non currebant nec hodie. Sed vbi olim currebant, ſed non efficaciter propter opem reſtitutionis, ſeruatur hodie ipſo iure minor illeſus, vt præſcriptio contra eum nõ currat. d.l.fina. Et ex hac doctrina quæ etiam elicitur ex verbis Barto.in dicta l.etiam ei.circa med.commen.ff.de mino.reſultat triplex regula ſecundũ Bal. Angel. & Paul.de Caſtr. in d.
87 l.fina. † Prima eſt quod vbi olim pręſcriptiones legales inchoate a minore efficaciter currebant contra minorem, currunt pariter hodie. Secunda regula eſt. Quod vbi olim non currebant nec hodie. Tertia regula eſt. Quod vbi olim currebant, ſed non efficaciter propter opem reſtitutionis, ſeruatur hodie minor ipſo iure illeſus, vt ſibi non currat pręſcriptio.dicta l.fina.et hos tres caſus exemplificat & declarat gloſ. in dicta l.fin.ſuper verbo conceſſerunt,quam doctor.magis communiter ſequuntur.

Sed difficultas eſt in exemplificando primam regulam, in quibus caſibus olim ante illam l.curreret præſcriptio minori,ſed non daretur reſtitutio, cum in re pupilli & adulti non curreret præſcriptio ipſo iure l.non eſt. C.qui.non ob. long. tempo.pręſcrip. Circa quam difficultatem laborat gloſſ. in d. l.fin.in verbo quęrere, quæ exemplificat in perſonalibus. Sed non eſt bonum exemplum quia non regulariter actio perſonalis ꝑſcribat. ſpacio xxx. ann.l.ſecunda, C.de conſti.pecu.Iſta præſcriptio tricennalis adhuc hodie currit cõtra adultos, & remanet in ſtatu ſuo, vt dicit tex. in dicta l.fin.licet dormiat in pupil. l.ſicut. C.de præſcrip.xxx.an. Vnde poteſt poni melius exemplum primæ regulę in actionibus prætorijs, quæ olim & hodie finiuntur anno. l.in honorarijs.ff.de act.& obli. vel in actionibus conſimilis vite,vt eſt actio quãto minoris, quæ finitur anno, aut breuioris vitæ, vt eſt redhibitoria,quæ non durat niſi ſex menſibus. l.cum ſex. ff.de edi. edic.quia in iſtis actionibus tẽporalibus minoris vitæ præſcriptione longi temporis x. ann. hodie currit præſcriptio contra minores,ſicut olim efficaciter abſq; ſpe reſtitutionis. Ita declarat Pau. de Caſt.in d. l.fin.col.ij. Prædictę tres regulæ procedunt in pręſcriptione x.aut xx. anno.vel breuioris vitæ.Sed præſcriptio.xxx. vel xl. annorum remanet in ſuo antiquo ſtatu, vt dicit text. in d.l. fin. C. in qui.cau.in integ.reſti. & ſic pupillo non curris niſi poſt pupillarem ætatẽ.

Nec poteſt ab ipſo inchoari du rante pupillari ætate. Sed contra adultum bene currit. d.l.ſicut,& ſine ſpe reſtitutionis vbi eſt inchoata cõtra ipſum. Quia cum præſcriptio xxx. anno. inchoari non poſsit a minore niſi poſt pubertatem, perficitur neceſſario poſt xxix. annum & longe excedit illam ętatem, vt perficiatur,& ſic quadriennium intra quod peti debet reſtitutio poſt xxv. annum. l. ſi ſuperuacuam. C. de tempo. in integ. reſti. peten. non largiuntur amplius tẽpora petendi reſtitutionem ratione ætatis. Ita concludit Bart. in d.l.ſi. col. pen.

Poſsit tamen hoc caſu competere reſtitutio in integrũ ex capite iuſte ignorantię, ſi interceſſerit prout cuilibet maiori iuxta not. per Bartol. in l. j. §. ſi quis hoc interdicto. ff. de itine. actuq; priuato. dixi plene ſupra in iiij. parte principa. col. lviij. & eo caſu tempus petendi reſtitutionem eſt vtile in initio, quia non currit niſi a die ſcientiæ, vt ibi dixi,& in propoſito ſic declarat Pau. de Caſ. in l. quod tempore. col. penul.

38 C. de reſtitu. mili. †Si vero præſcriptio legalis non cepit cum minore, ſed cum defuncto tunc non currit contra minorẽ, ſed reſtituitur. d.l. ſicut. Ita declarat Bar. in d.l. ſi. colum. vlt. verſi. venio ad vltimam partẽ.

Quod eſt verũ, niſi lęſio fuerit completa in maiori ætate, quia tunc non reſtituitur, nec etiam ſubducuntur tempora de medio. Vt ecce, ſi præſcriptio ſit cepta contra patrem, & inchoata pręſcriptione mortuus eſt pater & relicto filio adulto minore hærede, & fuit continuata præſcriptio contra minorem & perfecta, poſtquam fuit factus maior viginti quinque annis. Nam ex quo læſio completur in maiori ætate, nõ ſubducitur de medio tempus minoris ætatis. Ita no. docto. in d.l. quod tẽpore. Et eſt text. in l. j. iuncta gl. in verbo iudicij. C. ſi aduer. rem iu. quæ dicit ꝙ reſtitutio non conceditur qñ læſio fuit completa in maiori ętate, niſi illud tẽpus eſſet modicum, quam glo. ſequuntur ibi cõiter doct. & ita decidit Pau. de Caſ. in d.l. fin. ante fin. in ver. pone exemplũ &c. C. in quibus cau-

39 ſis. †Prædicta cõcluſio, quæ habet ꝙ pupillo & minori non currit hodie præſcriptio. x. & xx. anno. vel minoris temporis, vt in biennio dato ad opponendum exceptionem non numerate pecuniæ. d.l. ſi. in prin. & l. in contractibus, in prin. C. de non nu. pecu. cum gl. in verbo petituras, primo fallit in p̃ſcriptionibus iudicialibus, vt in tempore triennij, quo durat inſtantia cauſæ principalis, quæ illud etiam hodie currit minori, & non datur reſtitutio, niſi in ſubſidium, tutore, vel curatore exiſtente non ſoluendo. l. properandum. §. pen. & ibi plene not. C. de iu. not. Bar. in d.l. ſi. col. j. in vij. oppo. Idem eſt in inſtantia ſtatutaria, quia illa ſubrogatur loco inſtantiæ iuris communis, & eius naturã imitatur, vt no. Cano. in c. de cauſis. de offi. deleg. Ioã. And. in ti. de appel. §. nunc breuiter. verſ. licet autem Alex. conſi. xlij. in cã & lite vertente inter Chriſtophorum. j. col. iij. vol. & conſi. xxiiij.

§.xxiiij.inſpecto proceſſu.iiij. vol. Idem ẽt eſt in tẽpore appellationis interponendę, quod eſt decenniũ, authẽ.hodie.C.de appella.& appellationis proſequendæ, quod eſt hodie annus, & ex cã bienniũ.c.ex ratione de appel.et auth.ei qui.C.de tẽpo.appe.Nã iſta tẽpora fatalia ẽt hodie currunt ipſo iure minori propter rigorẽ iuris cõſeruandum, vt habetur in auth.de ap. & infra quæ tẽp.no.gl.magiſtra.in l. auxiliũ,in princ.in verbo ceſſabit.ff.de mino. Sed datur reſtitutio minori ẽt tutore vel curatore exiſtente ſoluẽdo, aduerſus hæc tẽpora fatalia quia maius in hoc vertitur p̃iudiciũ minoris, cum ex toto pereat ius eius quod non eſt in prima inſtantia,& hoc patet in l. j.& ij. C.ſi ſepi. in integ.reſti. poſtu.quę loquitur de tẽpore appellandi ꝙ currit minori, & datur reſtitutio,vt ibi & in l.et ſi ſine.§.pen.& ſin. ff. de mino. no. Bar.in d.l.ſi.col.j.in vij.oppo.et ibi ẽt Bal.in d.l.j.& ij.C. ſi ſepius &c. Et generaliter termini & præſcriptiones iudiciales currunt minori & eccleſiæ, ſalua reſtitutione tex.eſt in c. auditis.iũcta gl. in verbo iure minoris,& ibi not. Pan.in vj. notabili,et ſuper illa gl.col.ij. & iij.& in c. coram.de reſti. in integ.dixi ſupra in v.par.prin. col.xij. Ideo minori currit tẽpora dilationũ aſsignatarũ per iudicem,vel per ſtatutũ litigãtibus ad ſingulos actus,ſed dabitur reſtitutio vt in dictis iuribus.ita no.Paul.de Caſt.in d.l. ſi.col.ij. poſt Bar. in vij.oppo. col.j.qui dicit idem eadẽ ratione in omnibus dilationibus datis a iudice, vt d.l. & ſi ſine.§. pe.& not. Bal.in d.l.ij.verſic. opponitur. C. ſi ſepi. in integ. reſti.poſtu.& in l.cum notiſsimi.in princip. C. de præſcrip.

40 xxx. anno. † Secundo fallit prædicta concluſio in tẽpore ſtatuto hæredi ad conficiendũ inuentarium,vt in l.ſi. C.de iure delibe. quod ſimiliter currit pupillo & minori, ſaluo reſtitutionis beneficio . caſus eſt in §.pupillus,in authen. de hęre. & fal. not.glo.in l. auxilium, in princ. in verbo ceſſabit.ff. de mino.Iaſ.in l.properandum §.ſi.in ij.no. C.de iudi.vbi aliquid tangit de materia. Et licet ipſe alleget gloſſ. pro ſingulari,in d.l.auxilium, tamẽ caſus eſt in d.§.pupillus. Tertio fallit tempore dato ad opponendum exceptionem non numeratę dotis, quod etiam currit minori, vt in authen.ſi minor.C. de tempo.in integ.reſti. peten.

Quarto fallit in temporibus quæ dantur ad petendam bonorum poſſeſsionem de iure pretorio,vt in §.fina.inſtit.de bono. poſſeſ. quia talia tempora currunt minori ſed reſtituitur, vt per Barto. in d.l.fin. col.vlti.

41 verſi.expeditus de gl. †Quinto fallit in tẽpore anni & diei præfixo vaſallo ad petendam inueſtituram,quia illud tempus currit minori adulto , ſed non pupillo,ſalua reſtitutione,tex. eſt in §.præterea ſi quis,iuncta glo.in verbo anni.& ibi plene not. Alua. & domi. Præpo.de prohib. feud. alie. per Fede.& in §.ſi minori.et §.ſequen. ſi de feu. fue. controuer. not. Alexand. conſil.lxxix.circa primum de quo quæritur. vltima col.

a Quod præſcriptio ſtatutaria
viginti annorum cepta contra
maiorem currat contra hære-
des, licet aliter ſit minor, vide
per Paul. de Caſt. conſil. ccxj.
al's ccxv.
col. j. volu. Et
quæ tempora cur
runt minori., &
quæ non, & plu-
res ex prædictis
caſibus not. gloſ.
iſta vendi
tio. in an-
tiq. et ꝙ tẽ
pus qđ cur
rit defun-
cto ex for
ma ſtatuti
computatur hæredi, etiam mi-
nori. not. Bald. in l. ſi. C. ſi ma-
ior factus. adde Pau. de Ca. cõſ.
ccxciij. in antiq. vbi concludit
quod pręſcriptio ſtatutaria ſub
rogata loco p̄ſcriptionis xxx.
annorum, ſapit eandem naturã
in omnibus, ideo non currit cõ
tra pupillum, ſed contra adultũ
ſic quod currit ignoranti, & im
pedito vtri præſcriptio iuris
communis. no. Bal. in. §. porro,
in titu. quali. olim feud. pot.
aliena. Bertachi. in reperto-
rio, in verbo præſcriptio ſex-
to. colum. v. vel præſcriptio
ſtatutaria cum tribus verſicu.
ſequenti. Item not. quod tem-
pus præfixum a ſtatuto ad a-
deundum currit pupillo ſecun-
dum Paulum de Caſtro in l.
pupillorum. C. de repu. hæredi.
refert Bertachi. vbi ſupra, li-
cet non referat ea quæ hic po-
ſui, & an præſcriptio ſtatuta-
ria currat minoribus, & con-
tra rempublicam, uide pulchre
per Baldum in l. ſi mater. C. ne
de ſtatu defunct. & in l. cum no
tiſsimi. in prin. C. de præſcrip.
triginta annorum, & de præ-
ſcriptione ſtatutaria, vide etiã
Bal. in c. cum non liceat, in ſi.
de præſcript.

magiſtra. in l. auxiliũ. in prin.
in verb. ceſſabit. ff. de minori.
42 † Sexto fallit generaliter in
oĩbus præſcriptionibus ĩductis
poſt d. l. ſi. C. in qui. cau. per le-
ges et conſtitutiones nouas, aut
per conſuetudinem. vel ſtatuta
municipalia. Et ſic in præſcri-
ptione ſtatutaria, quia huiuſmo
di p̄ſcriptiones indiſtincte cur-
runt minori ſalua reſtitutione.
ita no. limitant & declarant d.
l. ſi. Alua. & d. Præp. in d. §. pre
terea ſi quis. vbi cõcludunt qđ
ſemper minor reſtituitur licet
currat tempus, niſi reperiatur
contrarium in iure expreſſum,
per glo. no. ibi in verbo anni,
quia reſtitutio in integrum nun
quam cenſetur excluſa, niſi ex
cludatur expreſſe, ut probat il-
la glo. & eſt alia vulgo repu.
ſingu. in l. poſtquam liti. in glo.
fina. quam ibi not. Alexand.
& Moder. in vlti. colum. C. de
pact. & de hac vltima Fallen.
latius dicetur in ſequen. q.
43 † Quæro igitur pro maiori
diſcuſsione præcedentis fallen
tiæ, & refrico in dubium vtrũ
a præſcriptio ſtatutaria [a] currat
contra minorem. Hanc quę-
ſtionem mouet Bar. in l. fin. in
vlt. quęſt. ad fin. commen. C. in
quib. cau. in integ. reſti. & in l.
etiam ei. in vlti. q ff. de minor.
referens opin. Innoc. in c. con-
ſtitutus, vbi in propoſito eſt bo
nus tex. de reſti. in integ. & di
ſtinguit Barto. ꝙ aut præſcri-
ptio ſtatutaria aufert minori
ius quæſitum, & tunc ſtatutum
ſimpliciter loquens reſtringi-
tur ad maiores, nec habebit
locum in minoribus, per ratio-
nem poſitam in d. l. ſi. quia me-
lius eſt ĩtacta iura ſeruare &c.
aut

aut per præſcriptionem ſtatutariam minor amittit lucrum: & ſtatutum non reſtringitur ne minor amittat lucrum licet reſtringatur ne ſentiat damnum. Sed currit præſcriptio contra minorem ratione lucri: conceditur tamen ſibi reſtitutio. Caſus eſt in d. c. conſtitutus, per quod ſe fundat Innocen. ſecundum Bar. in d. l. fin. & in d. l. ēt ei. cuius opin. defendit & ſequitur Panor. in d. c. conſtitutus. ij. colum. in vlti. not. & ibi late tractat materiam. d. l. fin. ponēs aliquas ex prædictis concluſionibus. Sed Bal. & Ang. in d. l. fin. colū. j. & Paul. de Caſt. ibi in fin. commen. tenent indiſtinctè opin. Innoc. quod præſcriptio introducta per ſtatuta vel conſuetudines terrarū currit minori: ſiue tractetur de lucro: ſiue de damno per rationes quas aſsignant. Pro qua concluſione facit ſecundum Bald. Quia ſtatuta & conſuetudines arctant etiam minores: vt probat tex. not. in l. ſi ſine hęrede. §. lucius. ff. de admi. tuto. not. Angel. in l. ſi plures. ff. de pac. Alex. conſi. xxxvij. conſidera tis his. ij. col. iiij. vol. Et pro iſta concluſione eſt bonus tex. in. §. præterea ſi quis. in titu. de prohi. feud. alie. per Fede. vbi Alua. & d. Prępo. referens plures, qui ſequuntur, tenent hanc opinionem Inno. contra Bart. & ſic apparet ꝙ iſta eſt communis opi. Nec obſtat ſecundum eos text. per quē mouetur Bar. in d. l. ſi. C. in qui. cau. vbi minor ipſo iure ſeruatur illeſus aduerſus curſum temporis abſque beneficio reſtitutionis, q̄a illa l. tollit ſolū præſcriptiones veteres inductas ante ipſam. l. Non autē tollit præſcriptiones inductas poſt d. l. per leges & conſtitutiones nouas, aut per conſuetudinem vel ſtatuta municipalia ſalua reſtitutione, ita not. limitant & declarant Alua. & do. Præpoſi. in d. §. præterea ſi quis. Et dixi in vlti. fallen. præcedentis concluſionis. Hanc. q. attingit d. Clau. Aquen. poſt Ro. l. naturaliter. vlt. col. ff. de vſuca. dicens, & communis concluſio eſt ꝙ pręſcriptio ſtatutaria currit contra minorem adultum tempore minoris ætatis, & dormit tempore pupillaris, per tex. in d. §. pręterea ſi quis. & ita intelligit dictum Inn. in d. c. conſtitutus. Fallit iſta cōcluſio ſcdm eum, quando pręſcriptio ſtatutaria ſuccederet loco præſcriptionis lōgiſsimi tēporis, quia tunc ſemper dormiret. per tex. in d. l. ſi. C. in qui. cau. Melius allegaſſet tex. in l. ſicut. C. de pręſcrip. xxx. anno. Et ita concludit Bal. vt ipſe refert in c. j. in titu. quo tempore miles, & in c. j. §. porro. in titu. qualiter olim feu. pote. alie. Sed pace ſalua inaduertente loquitur, quia circa præſcriptionem ſtatutariam docto. non faciunt differentiam inter pupillum & adultum qui pariſicantur de iure communi in pręſcriptione minori xxx. anno. quæ neutri currit, vt late dixi ſupra. Nec eſt verum ꝙ vbi ſubrogatur præſcriptio ſtatutaria loco præſcriptionis longiſsimi tēporis, ſemper dormiat, quia curreret ipſa præſcriptio lōgiſſimi temporis contra adultum licet non contra pupillum.

d. l. ſicut. debet igitur attendi in cuius præſcriptionis locum edite a iure communi præſcriptio ſubrogetur, vt eandem ſortiatur naturam. Et ita proprie loquitur Bald. in d. c. j. §. porro. col. ij. verſi. ex his igitur. in tit. qualiter olim feu. po. alie. vbi dicit ꝙ tempus ſtatutum per legem municipalē ſuccedit loco temporis ſtatuti a iure communi, & ſortitur eandē naturam, & ipſo iure non currit minoribus. Quod intelligi debet, quando ſubrogatur loco minoris pręſcriptionis quā xxx. ann. vt ſortiatur eandem naturam, & in caſibus in quibus olim præſcriptio currebat contra minores quia in his hodie minor ipſo iure ſeruatur illeſus, ſecūdum communem opinionem glo. & doct. in d. l. fin. C. in quib. cau. Et ita ſentit Roma. conſil. xxxviij. in caſu propoſito. circa finem. j. col. referens Bal. in d. c. j. in titu. quo tempore miles, vbi querendo de hoc paſſu dubitabili, an præſcriptio ſtatutaria currat minori, dicit elegāter debere aduerti, in cuius locū præſcriptionis edite a iure communi ſtatutum ſubroget præſcriptionem illā.

Idem voluit Bal. in l. ſuperuacuam. C. de tempo. in integ. reſti. peten. vbi per illum text. dicit ꝙ pręſcriptio decennij inducta per ſtatutum in locū præſcriptionis triginta annorum eandem habet naturam, quam illa in cuius locum eſt inducta. Et de hoc dicit Roma. vbi ſupra eſſe tex. in d. l. ſuperuacuā.

44 † Et de iſta materia, quomodo pręſcriptio currat cōtra minores, vide per Pau. de Caſt. cō ſi. xvij. col. iij. circa finem, vbi concludit, ꝙ præſcriptio non currit nondum natis. contrariū tenet Bal. in c. j. in ij. no. de pręſcript. vbi dicit ꝙ quando quis eſt in vtero, non poteſt eius nomine agi, & tamen currit præſcriptio. Et eſt mirabile ſecundum Bal. quod præſcribitur, & tamen contra neminem præſcribitur, per caſum in l. etiam la picola. ff. de mino. Et non reperitur alibi ſecundum eum. & ſequitur Fel. in d. c. j. col. ij. vltra med. verſi. ſubdit Bald. Poteſt dici ꝙ Pau. de Caſtr. loquitur in nondum natis, nec cōceptis. Bal. vero in eo qui iam eſt conceptus in vtero, qui plerunque habetur pro iam nato. l. qui in vtero. ff. de ſtatu homi. & in hoc dicendum eſt idem quod in pupillo, vt not. glo. & doctor. in dicta l. etiam ei.

45 † Poſtremo circa iſtam materiā, qualiter præſcriptio currat contra minores nota caſum in l. ſi. C. ſi maior. fac. alien. ra. ha. vbi ſi minor factus maior tacuerit per quinque annos cōtinuos poſt maiorem etatem, ꝙ non fuerit conqueſtus aduerſus alienationem rei ſuę vel hypotecam nulliter factam, & abſque decreto ipſo ſciente & patiente, inducitur quædam ratihabitio & confirmatio illius alienationis, quæ ab initio nō valuit. Si vero res fuerit alienata titulo lucratiuo, requiritur quod taceat per decennium poſt maiorem etatem, vt ibi habetur. De cuius intellectu vide ibi plene per glo. & doct.

Et qualiter pręſcribatur res minoris alienata abſque decreto, vide in l. ſi. C. ſi quis ignorem

rem mino.eſſe &c. vbi dicitur quod non currit præſcriptio minori: niſi poſt maiorem ętatem. &c.

VIGESIMVS QVARTVS

46 † Caſus in quo præſcriptio nō currit, eſt in furioſo & prodigo quia ſicut contra pupillum non currit pręſcriptio longiſsimi temporis nondum inchoata, & ſi ſit inchoata, dormit tempore pupillaris ætatis quo ad præſcriptionem triginta annorum l. ſicut. C. de pręſcrip. xxx. anno. & late dixi ſupra. Sic etiā non currit, ſed dormit contra

a furioſum & prodigum.[a] Ita determinat Panor. in c. cum non liceat. col. iij. ver. ſecundo quæro. de præſcrip. vbi quo ad furioſum. allegat glo. not. in l. ij. C. de cur. fur. in verbo ad agnatum, quę ſingulariter vult quod priuilegia & beneficia collata minori in pręſcriptionibus & aliis videntur collata furioſo, quam glo. commendat Bal. & dicit nō eſſe alibi in c. j. col. ij. in tit. de benefi. fratris. & ad illam plura ponit Fel. in c. paſtoralis. col. ij. de iu. Quo vero ad prodigum allegat Panor. vbi ſupra. Io. And. ita dicentem in addi. ad Spe. ſuper rubr. col. ij. Sequitur Fely. in c. j. col. v. circa finem. de pręſcript. Addo ad vtrunque plenius do. Alex. in l. ſi curatorem habens. in ij. nota. C. de in integ. reſt. min. vbi concludit ꝙ priuilegia conceſſa minoribus extenduntur ad furioſos & prodigos, & ꝙ furioſus & prodigus poſſunt petere reſtitutionem in integrum ſicut minores. Et pro iſta equiparatione adducit bona iura, & plures autoritates, maxime Bar. in l. Marcellus. poſt medium. ff. de fideiuſ. & in aliis locis, & Io. And. in loco præallega. vbi diſputat an pręſcriptio triginta annorum quę non currit pupillo, ſed adulto. d. l. ſicut. currat prodigo & tandē concludit ꝙ non, quia prodigus magis equiparatur pupillo quam adulto, quod dictū refert Alex vbi ſupra, & reputat bene notandum, ex quo infertur, quod ſicuti nō poteſt vſucapi, vel præſcribi res pupilli. l. bonę fidei ff. de acquir. rerū domi. ita nec res furioſi vel prodigi. Et ad hæc videantur nota. per Alex. & Iaſ. in l. is cui bonis. col. iij. ff. de verb. oblig. Sed an titulus habitus ab eo cui erat interdictum bonis, aut ab eo quem quis ſciuit conſumpturum pretium in aliquos malos vſus præſtet cauſam præſcribēdi. vide tex. & ibi Bar. late diſtinguentem tam in minore ꝙ̄ in maiore. in l. ſi quis cum ſciret. ff. de vſuc. pro empt. Et ibi etiam ponit quid de titulo habito a ludente.

a Adde Bal. in l. final. col. j. C. in qui. cau. ī inte. reſti. Bertac. in repert. in verb. pręſcriptio. ſexto. col j. ver. præſcriptio. an currat cōtra prodigum. cōtrariā tamen opinionē, ꝙ præſcriptio triginta annorū currat furioſo, tenuit Bal. in l. ſicut. col. ij. C. de p̄ſcrip. xxx. anno.

VIGESIMVS QVINTVS

47 † Caſus eſt in hæreditate iacente contra quam non inchoatur nec currit præſcriptio, donec

nec

necvacat licet cō tinuetur iā cepta cōtra ipſam. l.ea quæ in fi. & ibi not.C.de temp.in integ.reſti.peten. & l.ſi ſeruus hæreditarius, & ibi no. Ang.& Imol. ff.de ſtipu. ſer.iuncta l. ceptam . ff. de vſucap. & ita per iura prędicta concludunt Cyn. Bal. Ang. Pau. de Caſtr.& Alex.in l. licet.ad fi.commen. C.de iur.de libe. vbi dicunt, ꝙ pſęſcriptio legalis , ſiue mere odioſa vt triginta annorum, ſiue mixta vt decem vel viginti , non currit contra hæreditatem iacentem . quia requirit moram ſeu negligentiam non petentis,quę non cadit in hæreditate iacente,vt probatur in iuribus præalleg. Bandem concluſionē firmat Panot.cōtra Spe.[a] & Anto.de Butr. tenentes oppoſitum in c.de quarta. col. j.poſt vlti.not.de pręſcrip.& ibi late Fely. col. v.circa finem et ſequē.

Vltra quem ad do Ange,& Imo, in l.furtum.§. fundi. ff. de vſucapio. Et tres fallentias ad iſtam concluſionem ponit Fe-
48 ly.vbi ſupra . † Primo fallit in vſucapione, quia illa eſt mere fauorabilis , ideo currit contra hæreditatem iacentem ex quo non inducitur propter negligentiam non petentis,ſed mero fauore poſſeſſoris. Et ſic ceſſat ratio prædicta. Pro iſta fallentia allegatur tex.in l. ſed ſi in conditione .§. ſed ſi ſeruus alienus.& ibi Ang.& Imol. ff. de hære. inſti . Iſtam fallentiam ponit Alexan. in dicta l. licet . ad finem . Plus dicunt Ange.& Imo.in d.§.ſed ſi ſeruus. & in d. l. furtum §.fundi, quod etiam pręſcriptio longi temporis,quæ procedit ex titulo & bona fide & poſſeſsione ipſius pręſcribentis, inchoatur hæreditate iacente, ex quo nō currit mera negligentia non petentis. Et ſequitur Alexand. conſil.xxxvj. in cauſa & lite vertente.ij.volu.Sed contrariū communiter tenent doct.in d.l. licet, vt ſupra retuli, & atteſtatur Fely. in loco præallegato.

Secūdo fallit in præſcriptione iam incepta cum defuncto, quia licet non poſsit inchoari pręſcriptio hæreditate iacente poteſt tamen iam cepta perfici ſecundum Ang. & Imo.in d.§. ſed ſi ſeruus.per no.in l. ſi intra vbi eſt glo.& ibi notat Bal. & Saly. C. de non num.pec. Et hanc fallentiam firmat Sozin. conſi.lx.in præſenti cōſultatione. circa fi.& Alex.in d.conſ. xxxvj.ij.vol.licet in ea Fel.ſe inuoluat in d.c.de quarta. col. vj. & videtur hanc fallentiam
49 deſtruere. †Tertio fallit vbi

[a] Adde qd iacēte hæreditate currat pręſcriptio: tenuit Sp. in titu. de præſcrip. col. ij. ver. ſic. quid ſi poſſedi, ꝑ text.in l. ad diem . ff.de verbo.oblig. & in l. ſi prędio.ff. de in di. adi. & de hac materia vide late per do. Petr. Phi. Cor. in d. l.licet. & cō. xcvij. vlti.colū. ij.volu. & conſil .lx. multū.colum.j.verſi.ꝙ & ꝑſuadetur . iij.vol. & cōſi. lxx. duo veniūt colū . iij . verſi. nec obſtat.iij. vol. Alexan. in l. ſi conſtante.§.ſi exhęredato. poſt gloſ. ff. ſol.matrimo.

bona vacant omnino, id eſt,
quãdo quis ſine ſucceſſore dece
dit. ſecundum Bal. & Sal. in d.
l. ſi intra. vbi dicunt ꝙ bona va
cantia præſcribuntur, & ꝙ cõ
tra illa præſcribitur. Eandẽ
concluſionem firmant Ang. &
Imo. in d. l. furtum. §. fundi. quẽ
§. legunt cum l. poteſt pluribus
ff. de vſucap. dicentes ꝙ præ-
ſcribitur contra bona vacan-
tia, quando quis ſine ſucceſſore
decedit, quia tunc nulla eſt hę-
reditas, & nullius ſperatur fu-
turus dominus. Et de iſta fal
lentia non meminit Fel. in d.
50 c. de quarta. † Quarto fallit
in præſcriptione conuentiona-
li, quia illa bene currit contra
hæreditatem iacentem, vt eſt
tex. in l. ſi prædio. ff. de in di.
adiec. Not. Bal. in d. l. licet, &
refert Fel. in d. c. de quarta. co.
vj. in iiij. fallẽ. Faciunt quæ ple
ne dixi ſupra in xxiij. caſu.
vbi concluſi, quod præſcriptio
conuentionalis procedens ex
contractu defuncti currit con-
tra pupillum. Eo tamen caſu
quo præſcriptio currit contra
hęreditatem iacentem datur re
ſtitutio, vt per Fel. poſt Spe. Pa
nor. & alios in d. c. de quarta.
col. vj. verſi. fallit tertio.

VIGESIMVS SEXTVS

51 † Caſus in quo non currit præ
ſcriptio eſt in re quę poſsidetur
precario ſeu nomine alterius,
quia nunquam præſcribitur ad
uerſus illum, cuius nomine poſ
ſidetur, vt patet exemplum in
colono. l. male agitur. C. de ꝑ-
ſcr. xxx. an. & ĩ vſufructuario
reſpectu ꝓprietatis. l. neq; vſu-
fructuariũ. C. de vſufr. & ĩ cre-
ditore qui non ꝑſcribit pignus
ex quo debitoris nomine poſsi
det. l. nec creditores. C. de pig.
act. & in depoſitario cõmodata
rio & ſimi. d. l. male agitur, &
c. ſi diligenti. de pręſcrip. Et
hos omnes caſus no. glo. magi-
ſtra. in c. clerici. in j. parte. xvj.
q. iij. & gl. magna in c. cum non
licet. vbi Pan. col. iiij. de ꝑſcr.

Et ratio quare non pręſcribĩ
tur in prędictis caſibus, eſt in
promptu. Quia ex quo ille quĩ
tenet alieno nomine, non habet
poſſeſsionem, ſed ille cuius no-
mine poſsidetur, iuribus pręal-
leg. et l. quod meo. in prin. ff. de
acqui. poſ. ĩpoſsibile eſt ꝙ ſine
poſſeſsione pręſcriptio proce-
dat. l. ſine poſſeſsione. ff. de vſu-
cap. Aliã rationem aſsignat
glo. in d. l. male agitur. in gl. ij.
quia ex quo ipſe cuius nomine
poſsidetur habet poſſeſsionem
poſsidenti non currit præſcri-
ptio, & dixi in iiij. parte prin.
colum. x. in xj. qõ. Limita
prædictam concluſionem niſi
poſsidens alieno nomine inter-
uertat poſſeſsionem domini, q̃a
tunc a die interuerſionis cur-
reret pręſcriptio triginta anno-
rum, vt no. gloſ. pe. in d. l. male
agitur, & ibi late per Ange. &
doc. quia tanto tẽpore quilibet
malę fidei poſſeſſor ꝑſcribit ſal
tẽ quo ad ius excipiendi de iu-
re ciuili. l. ſi q̃s emptionis. §. j.
C. de præſcri. xxx. an. Sed de
iure canonico nullo tẽpore põt
pręſcribere propter malã fidẽ.
52 c. fi. de pręſcri. † Sed dubita
tur, quid ſi colonus vendidit al-
teri, & tradidit rem bona fide
emẽti & recipiẽti: nunquid iſte
bone fidei emptor habens cãm
a colono & credẽs illum domi-
nũ poterit pręſcribere. Iſtam
q. plene examinat gl. in l. cum
nemo.

a Adde an filiatio poſsit præſcribi. Bal.in rubri. de p̄ſcri. in fi. nemo.in glo.fi.C. de acquir. poſſeſ. Specu. in titul.de præſcrip.§.j. ver. pone colonus, & Panormi. in d. c. cū nō liceat. col. iiij. Et tandem concluduntur, ꝙ præſcribat cō currentibus debitis extremis, dummodo non vtatur acceſsione temporis ſui autoris, vt ibi latius habetur.

VIGESIMOSEPTIMO

53 † Addo plures caſus, in quibus præſcriptio non currit, ſeu plura iura quæ præſcribi non poſſunt. Videlicet iura filiatio-
a nis. [a] vnde qui non eſt filius, nullo tempore præſcribit filiationem. Iura loci ſacri. Ideo locus prophanus nullo tempore præſcribitur vt ſit locus ſacer. Iura ſacerdotij, ideo qui non eſt ſacerdos, nullo tempore poteſt præſcribere ſe in ſacerdotem, etiam ſi per mille annos faceret officium ſacerdotis argu.l. Herennius modeſtinus. ff. de decur. Iura tabellionatus. Vnde qui non eſt tabellio, nullo tempore præſcribit ſe in tabellione, immo punit̃ de falſo.l.eos.§.qui ſe. ff. de fal. pro quo vltra Bald. in loco de quo infra eſt tex. in l.actuarios. C. de nume.& actua. lib. xij.vbi hoc voluit Bar.qui dicit ita debere limitari.l. Barbarius cum materia.ff.de offi.præto. Hæc omnia ponit Bald.in l.j.col.ij. C.de eman.lib.vbi etiam dicit ꝙ nemo præſcribit matrimonium, quia eſt quid ſacrum. l. qua in prouincia.§. diuus.ff.de ritu nup. Refert & ſequitur d. Andre. Barba. conſil. xxvij. ſcripſit doctiſsimus apud græcos.col.pen.ver.& qui quiſpiā j.volu.vbi addit ꝙ contra exiſtentiam ſui hæredis nullo tempore poteſt præſcribi, ſecundū Bal.in l.j.col.v. verſi.ſecundo quæſtioni reſpondeo ſic.C.quādo non pet.par. Item nec præſcribuntur iura limitationis ſecundum Barba.ibi. Allegat gl. quam dicit valde ſingu.in l.nemo.ff.de vſuca. pro legat. quæ voluit ſecundum eum ꝙ ille ꝗ non eſt filius legitimus, ſed inceſtuoſus nullo tēpore præſcribit iura legitimorum, vnde ēt ſi per mille milia annorum ſtaret in quaſi poſſeſsione legitimitatis, non propter hoc præſcriberet iura legitimi filij. Quia temporis diſcurſus non poſſet hoc operari, vt latius ꝑ Barba. in præallegato conſil. prope fin. Vltra quem addo expreſſe Bald. in l.nullo. in ſ. oppo. verſic.ſed pone. C.de rei ven.vbi dicit. Sed pone ꝙ aliquis per ſpacium xxx. an.putauit ſe legitimum, cum non eſſet, nūquid per hoc præſcripſit legitimitatem. Dic ꝙ non, immo adhuc opus eſt ꝙ legitimetur a principe per d.l.qua in ꝓuincia.§.diuus. ff. de ritu nup. et pulchre eundem Bal.in rub. extra de præſcri.ad fi.commē. dicentem ꝙ filiatio præſcribi non poteſt, quia naturæ non cōgruit.Nec etiam poteſt vllo tēporis tractu ſpurius fieri legitimus, quia eſt de reſeruatis princ.et reſeruata præſcribi nō poſſunt, ſed neceſſaria eſt diſpēſatio, vel priuilegium principis, per text. peregrinum, ſecundum Bal.in d.l.qua in prouincia.§.diuus.

VIGE-

VIGESIMOOCTAVO & vltimo not. duas regulas ad ſciendum quę res poſsint præ-
54 ſcribi: vel non. † Prima regula eſt, quod cuius rei non poteſt quis fieri dominus per traditionem factam a domino eius rei præſcriptio non procedit. Hanc regulam tradit Bal. in d. rub. de præſcri. colum. fina.
55 ver. item ſcias. † Secunda regula eſt ꝙ quædam ſunt quę de iure cõi non poſſunt poſsideri. & illa non poſſunt præſcribi. Fallit ſi talis eſt titulus ex quo ſurgat habilitas poſsidendi & bona fides. vt in c. j. de pręſcri. in vj. & omne quod non poteſt poſsideri niſi a certa qualitate perſonarum puta decime in parochia aliena nõ cadit ſub iſta regula. Itẽ ea quę nõ ſunt in cõmercio noſtro: vt res ſacra & liber homo: ꝓſcribi nõ poſſunt. ff. de verb. ſig. l. alienationis. ea vero quæ poſſunt poſsideri cum ſuis modis & temporibus: præſcribi poſſunt. & de his nõ loquitur. c. j. de pręſcrip. in vj. hęc ſunt verba Bal. vbi ſupra. Adde pro cõplemẽto materię.
56 † an & qñ terminus hominis ſtatuti currat vbi diſputatur ſuper aliquo incidenti Bart. not. in l. ij. §. nõ ſolũ. ff. ad ter. Bal. in l. ſi cũ ipſę per illũ tex. ff. de excuſ. tu. & per Iaſo. poſt alios in l. contra maiores. i ſi. cõ. C. de inoffi. teſt. ꝑ illũ tex. vbi eſt caſus ꝙ donec pendet qõ ſuper falſitate teſtamẽti nõ currit tp̃s quinquennij datum ad intentãdum quęrelam & pulchre do. Geor. nat. in repe. cle. ſępe. §. & quia. col. ij. de ver. ſig. vbi adducit bonas deciſ Fely. in l. licet cauſam. col. ix. & x. de proba.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Præſcriptio quando dicatur dormire. & nu. ſeq.*
3 *Tẽpore hoſtilitatis non currit ſed dormit præſcriptio non tamẽ interrũpitur ita quod finita hoſtilitate tẽpus ſequẽs cõtinuatur cum præcedenti.*
4 *Caſus quo non obſtante guerra & hoſtilitate currat præſcriptio.*
5 *Tempore vehemẽtis peſtis dormit præſcriptio.*
Peſtis eſt bellum diuinum.
6 *Defectus iudicis vel rei facit præſcriptionẽ dormire: ex quo ius non redditur.*
7 *Eccleſia vacante non currit cõtra eam præſcriptio.*
8 *Imperio vacante nõ poteſt contra imperium præſcribi.*
9 *Tempore ſciſmatis an præſcriptio currat contra romanam eccleſiam.*
10 *Tempore dato hæredi ad conficiendum inuentarium pendente non currit præſcriptio.*
11 *Præſcriptio. xxx. an. in pupillo tempore pupillaris ætatis tã quã odioſa dormire cenſetur.*
12 *Tẽpus appellationis proſequẽde an currat durante compromiſſo.*
13 *Actor quibus caſibus & quas præſcriptiones poſſit interrumpere.*

NVnc venio ad ſecūdam partē huius ſexte par tis principalis. in qua vidēdum eſt quādo pſcri
1 ptio dormiat.† Pro cuius euidētia pręmitto ꝙ dicitur tūc præſcriptio dormire quando ſemel fuit inchoata. & propter aliqđ ſuperueniens ceſſat:quia nō cōquaſſatur tēpus præcedens. & ſic nō interrūpitur ita ꝙ finito impedimento tēpus ſequēs continuabitur cū pcedenti.& perficitur præſcriptio ſubducto illo tēpore de medio:ꝙ ſecus eſt: quando interrumpitur:quia tūc totum præcedens tps conquaſſatur:vt dicetur in ſequēti parte. & dixi ſupra in prin.huius. vj.partis princ.ita declarat gl. no.in l.ſicut.in glo,mag.in verbo. ſeruāda.C.de præſcr.xxx. anno.dicens ꝙ vbi præſcriptio dormit.& poſtea ſe excitat:cōiungit tēpus ſequens præcedenti:ſed interruptio ex toto rumpit:vt non reintegretur poſtea tēpus.& declarāt Imo.& Paul. de Caſt. in l.naturaliter. colū. vlt.ff.de vſucap. vbi dicunt ꝙ in caſibus in quibus præſcriptio dormit interim nō currit: ſed coniunguntur poſtea tempora:ſubducto illo tempore de medio. & iſtud poteſt eſſe paruum vel magnum ſecūdū diuerſitates caſuum.& Bal.in l.cum notiſsimi.§.immo. col.fi.verſi. attēde tamē.C.de præſcr.xxx. an.vbi dicit ꝙ præſcriptio dormiens proprie non interrumpitur: ſed cōtinuatur ceſſante impedimento primum tempus cōſequenti. Sed interrupta debet de nouo inchoari.

Aliqvos igitur caſus:
2 †in quibus pręſcriptio dormit enumerat glo.in c. cum non liceat.de præſcri. & in c. prima actione.xvj.q.iij.& practi.Papien.in forma rñſio. rei conuē. in verbo exceptionē præſcriptionis: inculcando caſus in quibus præſcriptio dormit: cū caſibus in quibus non currit.i. non inchoatur. Sed ego diſtincte proſequar tantum caſus in quibus non currit fuerint in pcedēti parte ſeriatim recitati.
3 Primvs †Caſus in quo præſcriptio dormit: eſt tpe hoſtilitatis.tunc enim præſcriptio nō currit:ſed dormit.non tamē interrumpitur:ita ꝙ finita hoſtilitate tempus ſequens cōtinuabitur cum præcedēti.& ſic perficietur præſcriptio ſubducto illo tempore de medio. Caſus eſt in c.ex tranſmiſſa. & ibi notāt Inno.& cano. maxime Panor. in vlti.not.de præſcri. Et habet locum ſecundum Inno. quē refert Pan. non tantum ſecūdū canones: ſed ēt ſecundum leges & in laicis : ſiue vna die : ſiue pluribus annis hoſtilitas regnauerit:nam ſemper hoc tempore præſcriptio dormitabit. & hoc tempus quandocūque magnum ſiue modicū de medio ſubducetur:& ita firmat Bart. in l. naturaliter.col.pen.vel vlti. ver. quęro an iſta vſucapio.ff.de vſucap.dicēs ꝙ licet in alijs caſibus quibus quis impeditur præſcriptio currat contra impeditum: ſed reſtituitur: vt toto tit. ff.ex quib.cau.maxime i l. ſed & ſi per pratorē.in prin. & in §. ſed ſi ferie. tñ iſto caſu ipſo iure non currit pręſcriptio ſed dormit:quod dicit Bar.eſſe notandum.

tandum.addo Pau.de Caſt. con
ſi.ccxcj.in quæſtione quæ ver-
titur.ver.quarto quia.& conſi.
ccxc.viſis his.col.iiij. in prin.
ver.item poſito.& cõſ.ccxciij.
viſo puncto & dubio.colum. ij.
ver.nec obſtant. in antiq. not.
Bal.in l.cũ notiſsimi.§.imo.ad
fi.ij.col. C. de præſcrip. xxx.
anno. Alex.conſi.lxxxj. reuo-
catur in dubium.vlti. col. cir-
ca med.v.colũ. Petrus Philip.
Cor.conſi.xcij.licet in præmiſ
ſa cõſultatione.ij.col.in fi. iiij.
volu. Amplia iſtã concluſio-
nẽ vt procedat.nedũ tẽpore du-
rantis belli:ſed etiam poſt. Nã
cõtra populũ hoſtilitate deſtru
ctum non currit pręſcriptio. Ita
concludit Bald. conſi. ccclviij.
proponitur ꝙ quidã.ver. tertio
4 quęritur.j.volu. †Limitatur
iſta cõcluſio:niſi quis poſſet ire
ad locũ:in quo redditur ius trã
ſeundo per hoſtes cũ ſaluocõdu
ctu:quia tunc non obſtãte guer-
ra & hoſtilitate currit præſcri
ptio:vt late per Fely.in d.c.ex
tranſmiſſa.col.ij.ver. quod aũt
dictum eſt de hoſtilitate. & in
c.accedens.el ij.col.j.& iiij.vt
lit.non conteſt. & Aret. conſi.
xvj.præſupponitur ĩ facto.vbi
plene tradunt de materia ſecu-
ritatis ſeu ſaluicõductus:de qua
per Bar.et Imo.ĩ l. is qui reus.
col.pe.& vlt.ver.vlterius qui-
dam determinant.ff.de pub. iu.
& per Bart. in l.j. ff.ad l. Iul.
ma.& vtrobique per Alex. in
apoſt.& Iaſ.in l.j.col.iij. in fi.
ff.qui ſatiſ.cog. & ibi habetur
quid ſit ſecuritas: & quis poſsit
illam concedere : & quid ope-
retur. & per Aret.§.præterea.
el j.col.vij.inſti.de actio.& la-
tiſsime per domi. Vital. in ſuo
tract.clauſu. ſub. clauſula. Nil
nouari ſecuritate pendente: &
in his locis traditur an aliquo
caſu poſsit talis ſecuritas in-
fringi.

5 SECVNDVS †caſus in quo
præſcriptio dormit: eſt tempo-
re peſtis:quando eſt tanta quod
ius non redditur: quia bonum
eſt argumentum de bello ad pe
ſtẽ:quę dr̃ bellum diuinũ: ſcdm
Bar.in d.l.naturaliter.col.vlt.
ver. idẽ forte.& Bal.in l.cũ no
tiſsimi.§.imo.col.ij.ad fi.C.de
præſcri.xxx.an.Not.Alexan.
conſi.lxxxj. reuocat̃ in dubiũ.
vlt.col.v.vol.Sequitur Pan.in
d.c.ex trãſmiſſa.col.j. qui am-
pliat iſtã concluſionẽ procede-
re:ẽt ſi ius reddatur in loco pe-
ſtis ſeu mortalitatis : ſi actor
erat abſens ꝓpter timorẽ:quia
peſtis multum ſeuiebat in loco
dicit tñ Panor. ꝙ tunc præſcri
ptio currit: ſed datur reſtitutio
per notata per Bar. in l.de æta-
te.ff.ad treb. in fin.quam legit
cum l. recuſare.§. fina . & ibi
late per Alexan. colum. ij. &
iij. qui limitat poſt Ioan. And.
& alios in cap. cum dilecti. de
dolo. & contu. niſi in loco red-
deretur ius tempore peſtis : vt
plerunque fit in romana curia.
poſtea refert in contrariũ Pan.
vbi ſupra & in d. c. cũ dilecti.
vbi Panor.diſtinguit:et eius di
ſtinctionem ſequitur Alex. de
quo dic:vt per Fely.in d. c. ex
trãſmiſſa.circa fi.j.col.ver. ad
illud.de peſte &c. Et ꝙ ꝓce-
dat argumentum de bello ad pe
ſtem:& ꝙ æquiparentur: addo
Bartol.in l.j.ff. de bo.poſ.quæ
ex teſta.mi. Alex. in l. fi. col.
ij.C.de teſta.& in l. ij.§. ſi quis
in iudicio.circa princ.ff.ſi quis

cau. vbi allg. duas bonas gl. iuris canonici. & in cõſi. xxx. ponderatis narratis. j. colum. v. volu.

6 Tertius †caſus eſt ſecundum Inno. in d.c. ex tranſmiſſa. in quo prꝑſcriptio iã inchoata non currit: ſed dormit: vbi ius non redditur propter defectum iudicis vel rei: per text. in l. ſed & ſi per prꝑtorem. per to. vſque ad. §. quoties. ff. ex quib. cau. ma.

Limitantur prꝑdictæ cõcluſiones ſeu prædicti tres caſus ſecundũ Inno. in d.c. ex trãſmiſſa. vt procedãt dũmodo actor doceat ſe voluiſſe agere: ſed nõ potuiſſe propter cauſas prædictas vel alteram ipſarum impeditum: vt qa ius non reddebatur in loco ꝓpter iudicis defectum non potuit ius ſuũ proſequi. d. l. ſed & ſi per prætorem. Et vtile eſt ſecundum eum quod ſuper hoc impeditus proteſtetur ad formam. l. vt perfectius. C. de anna. excep. Refert & ſequitur Panormi. in dicto cap. ex trãſmiſſa. colum. j. Ex quo infert quod non ſufficit probare impedimentum affuiſſe niſi doceatur quod tale impedimentum fuit cauſa nõ agendi. iuxta not. in l. qui commeatus. in princi. ff. de re mili. & per Bartol. in l. ij. §. quod diximus. ff. ſi quis cau. De quo dic vt ibi late per Alexan. & Iaſo. & latiſsime per Felyn. in dicto cap. ex tranſmiſſa. colũ. ij. & iij. Et ibi habetur de modis probandi impedimentum: de quibus pulchre tradit Bald. in l. j. C. de dila. cum concor. de quibus per Alexan. in d. §. quod diximus. Et prædictam limitationem firmat in terminis. do. Petrus Philip. Corne. conſi. cclxxvij. ad euidẽtiam. vlti. col. iiij. volu.

7 Quartus †caſus eſt comprehendens in ſe multos alios: cum eccleſia nullum habet prꝑlatum vel inutilem [a] ad agendum: & ſub iſto comprehenditur tempus vacationis eccleſiꝑ: qua vacante nõ currit præſcriptio contra eã. cap. j. c. de quarta. & c. auditis. de præſcri. tempus excõicationis: ſuſpẽſionis: vel captiuitatis ipſius prælati. Tempus prælati dilapidantis ſeu malæ alienantis bona eccleſiæ vt in cap. ſi ſacerdos. xvj. q. iij. Et de his omnibus eſt bona gloſſ. in dicto cap. j. actione. xvj. q. iij. not. Panormi. in d. c. ex tranſmiſſa. circa princi. colũ. ij. verſi. tertius caſus. Et vltra eum ꝙ præſcriptio dormiat contra eccleſiam vacantem: [b] tenet Bart. in d. l. naturaliter. colum. vlti. verſi. item reperio. vbi dicit ꝙ licet eccleſia habeat iconomum: tamen vacare dicitur. Et not. Fely. in d. c. j. colum. j. & ij. de præſcri.

a No. quod paria ſunt eccleſiæ nullũ habere prꝑlatum vel inutilem. Adde tex. de hoc in cap. inter corporalia. verſi. ſed neque de trãſla. epi. bene facit glo. not. in l. fi. in glo. ij. C. de plagia. & faciũt plene no. per Ang. Are. in tracta. maleſi. in glo. in ỹ. mẽbrũ.

b Vide ꝑ Bertach. in reper. l. verbo p̄ſcriptio ſe ptimo ỹ. præſcripto. ſede vacante.

ſcti.qui declarat: quot modis eccleſia dicat vacare: vel quaſi. Amplia iſtam concluſionem φ præſcriptio non currit ſede vacante:vt procedat: nedum in bonis proprijs:quę ſunt de menſa ſedis vel prælati: ſed etiam in bonis cōmunibus prælato & capitulo. Ita Panor. in cap.de quarta.col.j.de pręſcri.

8 †Amplia ſecundo:vt procedat ēt in imperio:ſecundū Bar. vbi ſupra dicentē φ vacante imperio præſcriptio non currit contra imperium:licet eccleſia ſeu Papa i adminiſtratione ſuccedat in temporalibus pro tempore quo vacat. c. licet ex ſuſcepto.de fo. compe. & tempus vacationis debet ſubduci de medio.not.Fely.in d.c.j. circa fi.ij.col.& in princ.iij. Hinc infert Bart. cōtra ciuitates Italiæ:quæ prætendunt præſcripſiſſe merum imperium:& regalia contra imperium. De quo vltimo:quomodo talia iura poſſint præſcribi aduerſus imperium:late dixi ſupra in ij. parte.v.partis princi.

9 QVINTVS † caſus eſt tempore ſciſmatis: quia tunc non currit præſcriptio contra eccleſiam romanam.cap.cum nobis. & ibi plene not.Cano. de præſcrip.

SEXTVS caſus eſt vltra Panor.& cano.in d.cap.ex tranſmiſſa tempore tyrānidis. Quia tunc p̄ſcriptio dormit:ſicut tp̄e hoſtilitatis:ſecundū Bar. in tra ct̄a. de tyranni. qō. vij. Refert Alexan. in d.l.naturaliter, in apoſtil.ad Bar.

10 SEPTIMVS † caſus eſt in l fi.§.donec.C.de iur.delibe.videlicet pēdente tp̄e dato hæredi ad conficiendum inuētariū. Quia ſicut non tenetur hæres reſpondere creditoribus hæreditarijs: ita ipſis ſi currit interim tempus licet præſcriptio eſſet inchoata per defunctū: ex quo interea non poſſunt agere: & ibi notant Paul. de Caſt. & domi. Alex. Addit Pau.ibi aliū caſum.ſ. in ea quæ.in fin.C. de temp.in integ.reſti.peten. vide licet contra hæreditatem iacētem. Sed non procedit: vt ibi dicit Alex.Nam tunc præſcriptio impeditur inchoari & ſic non dormit. Et ſi fuerit inchoata cum defuncto: perficitur hæreditate iacente:vt dixi in præcedenti parte.in xxv. caſu.

11 OCTAVVS † Caſus eſt in pupillo quo ad præſcriptionē. xxx.annorū:quæ tanquā odioſa dormit tp̄e pupillaris ætatis licet inchoata cum defuncto.l. ſicut.C.de præſcri.xxx.anno. Sed alia p̄ſcriptio minoris tp̄is ita currit pupillo: ſicut adulto: ſalua reſtitutione: vt late dixi in p̄cedēti parte.in xxiij.caſu.

12 QVOSDAM † alios caſus: in quibus p̄ſcriptio dormit:colligit Paul. de Caſt.in d.l.naturaliter.ſed in caſu auth.ſi tamē. C.de temp.appel.& in cle. q̄pdiu.eo tit.vbi tempus appellationis proſequende non currit durante compromiſſo. item durante pacto facto de non agendo vſque ad certumtempus: vel ſi forte quis impediat agere ad tempus propter inducias a principe conceſſas:vt in caſu.l quotiens.& ibi no.Cyn.C. de præſci.impe.offe. Nam tale tempus ſubducitur de medio. & interim præſcriptio dormit;per regu.quod nō valenti agere &c.

de qua plene dixi in præcedenti parte. in xxij. caſu.

QVATVOR alios caſus ſatis impertinenter addit Panor. in d. c. ex tranſmiſſa, in quibus dicit præſcriptionem dormire, videlicet cum quis de iure impeditur agere, vt in filiofamilias viuente patre. In vxore conſtante matrimonio in pupillo durãte pupillari ætate. Item in rebus quæ dicuntur ſub conditione. Item tempore feriarum repentinarum. Et in abſente reipublicæ cauſa. Et his duobus vltimis caſibus, licet currat præſcriptio, datur tamen reſtitutio, vt ibi latius per eum. Sed iſti caſus non conueniunt, ſed cadunt potius ſub præcedenti parte quando prȩſcriptio non currat. Nam impedito impedimento iuris nunquam currit prȩſcriptio, cum non poſſit agere. Et ſic non poteſt dici ꝙ dormiat, ex quo nunquam incepit currere. Impedito autem impedimẽto facti bene currit & ſic non dormit, licet detur reſtitutio. Et conſequenter prædicti caſus non adaptantur ad propoſitum excepto in pupillo, vt dixi ſupra & hoc ſentit aperte Bart. in d. l. naturaliter, colum. vlti, vbi poſt enumeratos aliquos caſus in quibus præſcriptio dormit, ſubdit hȩc verba, prædicta omnia quæ dixit, reſpiciunt præſcriptionem iam inceptam. Quȩ autem impediant præſcriptionẽ inchoari, hic non examino. Sed in prædictis caſibus impeditur p̃ſcriptio inchoari, ergo non poteſt dici ꝙ dormiat. Sed potius dicitur non currere, quia non 33 inchoata. †Notandum tamẽ eſt ꝙ in omnibus caſibus in quibus dictum eſt præſcriptionem dormire, poteſt actor, ſi vult interrumpere præſcriptionem. iuxta l. vt perfectius. C. de anna. exce. Et licet hoc non faciat, tamen prȩſcriptio dormit in dictis caſibus, donec ceſſet impedimentum, vt per Panormita. poſt Imol. in dicto capit. ex tranſmiſſa. ad fin. commen. Imol. & Rom. in dicta l. naturaliter, colum. vlti. & ibi Mod. colum. viij.

VLTIMO QVAERO. Pro huius materiæ complemento, vt ſciatur quando præſcriptio dormiat an tempus prȩſcriptionis ſit vtile vel cõtinuum.

Iſtam quæſtio. plene examinaui ſupra in prima parte iiij. partis principalis. colum. vij. in vj. quæſtio.

SVMMARIVM.

1 *Præſcriptio quando & qualiter interrumpi dicatur.*

2 *Interruptio prȩſcriptionis principaliter fit duobus modis.*

3 *Præſcriptio quãdo dicatur naturaliter interrumpi.*

4 *Præſcriptio qualiter interrumpatur reſpectu poſſeſſionis: quæ ſemper eſt neceſſaria in præſcribendis rebus corporalibus.*

5 *Poſſeſſio multis modis interrumpi ſiue amitti dicitur.*

Amiſſione

6 *Amiſſione poſſeſſionis ciuilis interueniente interrũpitur præſcriptio naturalis.*

7 *Concluſio illa quòd quomodocũque deſinat poſſeſſio interrumpitur præſcriptio quo caſu non procedat.*

8 *Defectus poſſeſſionis non interrumpit præſcriptionem quando modicum tempus ſupereſt ad præſcaiptionem.*

9 *Reſtitutio præſcribendi an detur aduerſus interrumptionem præſcriptionis.*

Contra interruptionem preſcriptionis quæ fit per inundationem fluminis vel aliter abſque facto & culpa præſcribentis, dabilis eſt reſtitu. in integrum.

10 *Reſtitutio contra interruptionem præſcriptionis vbi non eſt ius quæſitum non datur pro cõſequendo lucro cum iniuria alterius.*

11 *In præſcriptione longiſſimi tẽporis oportet vltimam diem ex toto eſſe completam.*

12 *Præſcriptio inchoata per defectum perficitur per hæreditatem iacentem ſine poſſeſſione.*

Poſſeſſio eſt facti & animi.

13 *Defectus poſſeſſionis licet interrumpat præſcriptionem non tamen interrumpit defectum tituli præcedentis.*

14 *Re poſſeſſa ſub vniuerſitate an interrumpatur præſcriptio.*

EXPEDITA ſecunda parte huius ſextę partis, in qua viſum eſt, in quibus caſibus & quando pręſcriptio dormiat. Venio ad tertiam partem ipſius ſextæ, in qua videndũ eſt qualiter præſcriptio interrũpatur. Iſtã materiã interruptionis valde profundam plene tradunt gl. & oẽs Cano. in c. illud. vbi eſt tex. de pſcri. Ber. & doct. in l. naturaliter, vbi tex. principalior. ff. de vſuca. gl. & doc. in l. cum notiſſimi. in prin. & in §. imo. C. de præſcrip. xxx. an. & in l. ſicut, & ibi gl. ſuper verbo, per executorẽ. eo 11. Bar. poſt gl. in l. fi. in prin. & ibi late Alex. et Moder. ff. de eo per quem fac. erit, Are. & Iaſ. in §. penales, circa fi. inſti. de ac. cum concor. de q. bus infra. Et ſubdiuido hanc partem in quatuor partes. In prima videbimus, qualiter pręſcriptio interrumpatur naturaliter. In ſecunda, qualiter interrumpatur ciuiliter. In tertia, qualiter interrumpatur pręſcriptio iurium incorporaliũ, vt ſeruitutis & libertatis. In quarta & vltima, quis ſit interruptionis effectus. Et pro introductione huius materiæ pręmitto. Quod tunc dicitur præ-
1 ſcriptio † interrumpi, quando iam fuit inchoata, & aliquo ex modis de quibus infra deſſinit, ita quod totum tempus pręcedens cõquaſſatur. adeo quod

opus eſt illam de nouo inchoari ex integro, & erit neceſſarius idem curſus temporis, qui primo requirebatur, vt infra dicetur, & dixi ſupra in j. et ij. parte poſt Panor. in c. cum non liceat, col. ij. de præſcri. & declarat idem Panor. in c. illud. col. j. eod. tit. quando dicatur p̄ſcriptio non currere, quando dormire, & qñ interrumpi. Et fuit dictū ſupra in princ. huius ſextę partis. Et declarant Imo. & Pau. de Caſ. in d. l. naturaliter, col. vlti. vbi declarat Imo. quomodo perpetuatio actionis differt ab interruptione. Et dicam infra loco ſuo, & Alex. in l. fi. in prin. col. ij. ff. de eo per quem fac. erit. Bal. in l. cum notiſsimi. §. imo. col. fi. ver. attende. C. de præſcrip. xxx. ann.

1 † Et quod præſcriptio interrupta debeat de nouo inchoari probat tex. in l. ſi edes. §. libertas, & ibi not. Bal. ff. de ſerui.

2 vrb. præd. †Secundo pręmitto ꝙ interruptio pręſcriptionis ſit principaliter duobus modis, ſcilicet naturaliter et ciuiliter, & ſic duplex eſt interruptio naturalis & ciuilis, vt declarat gloſſ. magiſtra. in d. l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis, in verbo innouata. & ibi Salyc. legens illum §. cum §. imo. col. ij.

3 verſi. quæro, cum glo. fi. †Naturaliter dicitur præſcriptio interrumpi, quādo deficit aliquod de requiſitis ad ſubſtantiā præſcriptionis. Nam quandoque in præſcriptione requiruntur tria, vt in vſucapione vel præſcriptione longi temporis poſſeſsio titulus & bona fides. l. j. & ibi not. Barto. C. de vſucap. transfor. Et de iure canonico, vt ibi præſcriptio eſt cōtra ius requiritur titulus bona fides et poſſeſsio quadraginta anno. c. j. de præſcri. in vj. Quādoque vero requiruntur duo, vt de iure ciuili in præſcriptione longiſsimi temporis xxx. anno. in qua ſufficit poſſeſsio cum bona fide abſque titulo ad acquiſitionem dominij vtilis. l. ſi quis emptionis. §. j. C. de præſcri. xxx. anno. Et de iure canonico requiritur regulariter tempus quadraginta anno. ſeu poſſeſsio tanti temporis cum bona fide abſque titulo, quando præſcriptio non eſt contra ius. c. de quarta, & c. ſi diligenti, & ibi plene no. de præſcrip.

Quandoque vnum tantum requiritur vt in præſcriptione lōgiſsimi temporis inducta in odium negligentis in qua de iure ciuili ſufficit ſolus curſus tāti temporis in perſonalibus & in realibus ſola poſſeſsio triginta annorum etiam cum mala fide, vt præſcribens ſit tutus exceptione, licet non præſcribat dominium nec habeat actionem ſi cadat de poſſeſsione. d. l. ſi quis emptionis. §. j. & l. cum notiſsimi. C. de præſcri. xxx. ann. Et late declaraui in vj. qō. ij. partis j. princi. vnde ſi aliquod de requiſitis deficiat dicitur præſcriptio naturaliter interrumpi. Ciuilis interruptio eſt quando præſcriptio interrumpitur per actum ciuilem vt per citationem vel litis conteſtationem, prout declarat gl. in d. l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis, & latius dicetur infra.

HIS PRAEMISSIS quæro primo

4 † qualiter præſcriptio interrūpatur reſpectu poſſeſsionis

ſeſsionis quæ ſemper eſt neceſſaria in præſcribendis rebus corporalibus.l.ſine poſſeſsione ff.de vſuca. & c. ſine poſſeſsione.de regu. iur. in vj. vel quaſi poſſeſsio in iuribus incorporalibus realibus, aut mixtis, vt ibi per Dyn. dixi plene ſupra in iij.parte princip. Reſpondeo breuiter quod ſi deficiat poſſeſsio ſiue interrumpatur ꝙ præſcriptio ipſa eſt interrupta, & iſta appellatur interruptio naturalis. Nam amiſſa poſſeſſione præſcriptio interrũpitur adeo ꝙ tẽpora præterita nihil
5 proſunt. † Dicitur autem in
a terrũpi ſiue amitti poſſeſsio. [a] multis modis vt cum quis de poſſeſsione vim deijcitur. Vel alicui res mobilis eripitur, vt dicit tex.in l.naturaliler.ff.de vſucap.vel etiam ſi præſcribẽs ſine vi cadat à poſſeſsione. Nã quomodocunque deſinat poſsidere pręſcriptio interrumpitur vt dicit gloſſ.ij.in d.l.naturaliter. Perditur etiam poſſeſsio & ſic interrumpitur præſcriptio per inundationem maris vel fluminis, iuxta text. in l. iij.§.labeo. cum ibi plene not. ff.de acquir.poſſeſsio. Quod limita notabiliter tribus modis, vt ibi per Alexan.& Iaſo. & declara vt pulchre per Felyn. poſt Bald.in dicto cap. illud.colum.j. Idem ſi res efficiatur ſacra vel religioſa, & ſic deſinat eſſe in commercio, quia ex quo tales res non poſſidentur, ſed eo modo poſſeſsio amittitur. l. qui vniuerſas.§.j. ff.de acquiren.poſſeſsio.poſſeſſio interrumpitur.dicta l.naturaliter, & ibi Bartol.circa fin. iij.colum.verſi.quæro an defectus rei, vbi dicit, ꝙ ſiue res deficiat ciuiliter, quia efficiatur ſacra vel religioſa, vel ſeruus fiat liber ſiue deficiat naturaliter, ꝗa extinguatur ſicut poſſeſsio amittitur, ita præſcriptio interrumpitur, vt ibi, & d.l.qui vniuerſas per totam l. & l. pen.ff. pro dona. not.Panor.in d.c. illud. circa fin.

Quod limitat Cuma.in d.l.naturaliter, procedere quando res fit in totum extra commercium noſtrum vt in re ſacra vel religioſa. Secus ſi reuocabiliter, vt ſi res fiat dotalis poſt inchoatã pręſcriptionem quia non ſemper durabit dotalis, & poteſt de facili deſinere illa qualitas. Tunc enim talis defectus ſuperueniens præſcriptionem non interrũpit. vt eſt caſus in l.ſi fundum. ff. de fun.dota. refert domi. Clau.in d.l.naturaliter.colum. v. circa med. Et vltra eos ratio eſt in promptu, quia licet res fiat dotalis non perditur poſſeſsio, & ſic non interpellatur præſcriptio inchoata: non enim reperitur ꝙ res dotalis ſit prohibita

a Adde ꝙ interrupta poſſeſſione non eſt interruptus titulus adeo quod ex veteri titulo et ex noua poſſeſsione etiã ſi noua ceperit cũ mala fide renouatur ꝑſcriptio. caſus eſt. not. in l.ſi is qui pro emptore. §. ſi quis bona fide ff. de vſuca. & ibi Bart. not. & ſequitur Bald. in rubri. de ꝑſcri. colũ. pen. circa princip. dicẽs quod hoc non reperitur alibi.

ta poſsideri vt eſt in re ſacra, vel religioſa. Et his caſibus dicitur interruptio naturalis, quia deficit vnum de ſubſtantialibus præſcriptionis videlicet poſſeſsio. Et hęc interruptio naturalis propter defectū poſſeſsionis prodeſt,nedum interrumpenti ſed omnibus. d.l.
6 naturaliter. † Primo limita iſtam concluſionem, vt procedat quando interuenit defectus ſiue amiſsio poſſeſsionis ciuilis, quę ſola cauſat præſcriptionem.vt no.glo.& communiter doct.in l.iij.§.ex contrario.ff. de acqui.poſ.& in l.j.C.de ſer. fugit.Sed defectus poſſeſsionis naturalis tātum non interrumpit pręſcriptionem. l. qui fundum.in prin.ff.pro empt.l.ſi id quod.§.fin.ff.de acqui. poſſ.ita not.Bar.in d.l.naturaliter.colum.iij.verſ.tertio requiritur. vbi limitat non procedere quādo ſola naturalis ſufficeret ad pręſcriptionem, vt in vſufructuario. Sed in hoc errat Bar. quia licet vſufructuarius non poſsideat fundum niſi naturaliter, tamen ipſum ius vſusfructus poſsidet ciuiliter & naturaliter,vt nota.Barto. & doct. in l.naturaliter.in princi.ff.de acquiren.poſ.& ſic ciuilis ſemper eſt illa quę cauſat pręſcriptionem, vt concludunt Alexan. & communiter docto. in d.§.ex contrario reprehen-
7 dentes Bar.ibi. † Secundo limita prædictam concluſionem vt non procedat quando quis vere deſijt poſsidere fingitur tamen poſsidere vt in capto ab hoſtibus et re peculiari per ſeruum poſſeſſa, quia licet ipſe vere deſinat poſsidere tamen pręſcriptio non interrumpitur ex quo fingitur poſsidere fauore ſui.l.pe.ff.pro dona.& l. ſi is ꝗ pro emptore.ff.de vſuca.ſcdm Bar.in d.l.naturaliter.col.iij.

Et ſic prædicta concluſio debet intelligi quando quis priuatur poſſeſsione actu & habitu.alias ſecus,vt in d.l ſi is qui pro emptore,ita dicūt Ang.& Imol.in d.l.naturaliter.col.ij. & hoc eſſe de mente Dy. in c. ſine poſſeſsione.de re.iu.in vj.
8 † Tertio limita vt non procedat quando modicum tēpus ſupererat ad præſcriptionem, quia tunc defectus poſſeſsionis non interrumpit præſcriptionem.tex.eſt no.in l.rerū mixtura.§.Labeo. ff.de vſuca. ſcdm Bar.in d.l.naturaliter. col.iij. qui aſsignat rationem,quia ibi modicum tempus ad vſucapionem ſupererat, & quia quis rē illam ſub vniuerſitate poſsidebat. Sed Dy.in l.qui fundum .§.qui bona fide.ff.pro empto. quem referunt Alex.& doc.in l.iij.§.Labeo.ff.de acqui.poſſ. dicit ꝙ qñ eſt interrupta præſcriptio amiſsione poſſeſsionis ad cuius perfectionē pauci dies reſtabāt,tunc conceditur reſtitutio. Et ſic interrupta eſt præſcriptio quamuis reſtitutio cōcedatur.Et pro iſta opi.eſt bona gl.in l.j.§.qui autem vi. in verbo habiturus.ff.de vi & vi ar. quæ ad hoc allegat bonum tex.in l.ſi fundum.in fi.ibi plane ſi paucisſimi dies reſtabant ff.de fun.dot.vbi vr̄ probari ꝙ præſcriptio inter paucisſimos dies perficienda habetur pro iam perfecta. Et illum tex.ad hoc reputat valde no.Bal.in c. ſi.col.iiij.de præſcri.*dicens* ꝙ

propter

propter modicum momentum quod reſtabat non vitiatur longi temporis tractus. Sed ille tex. hoc non probat, vt ponderat Iaſ. in d. §. Labeo. qui illũ text. ſibi aſcribit licet allegetur per glo. præallegatam. non etiam videtur probare text. in d. l. rerũ mixtura. §. Labeo, vt late per Alex. poſt Cu. in d. l. iij. §. Labeo. ff. de acq. poſ. plene explicantem intellectum illius tex. vbi poſt longã diſcuſſionem concludit Alexã. hanc opi. Dy. eſſe communem, ꝙ reſtitutio cõcedatur aduerſus interruptionem vbi ſupererant pauci dies puta decẽ ad cõplendam præſcriptionem, a qua in practica dicit non eſſe recedendum quanuis in caſu. d. l. rerum mixtura. §. Labeo. uſucapio habeatur pro completa abſq; reſtitutione quod ad illas res mobiles, de quibus ibi, quia poſsidebantur ſub vniuerſitate ediũ licet deſijſſent particulariter poſsideri per paucos dies ante perfectam vſucapionem, vt ibi

9 latius per eum. † Sed hic quęritur vtrum aduerſus interruptionẽ prçſcriptionis detur reſtitutio præſcribenti vt prçſcriptio nondum cõpleta compleatur ſi forte quis amiſit poſſeſſionem per inundationẽ vel aliter, & ſic fuit interrupta p̄ſcriptio abſq; facto ſuo. Gl. in d. l. iij. §. Labeo. in verbo definere determinat hanc q. & ex ea colliguntur duæ concluſiones.

Prima concluſio eſt ꝙ cõtra interruptionẽ præſcriptionis q̃ fit per inundationem fluminis, vel aliter abſque facto & culpa prçſcribentis & ſic ex iuſta cauſa datur reſti. in integ. vbi agens tractat de dãno, quod eſt quãdo ius eſt iam quęſitũ, vt in caſu. l. j. §. ſi quis autẽ propter ff. de iti. actuq; pri. nam perdere ius quæſitum eſt pati dãnũ, vt ibi dicit gl. or. & gl. in l. ij. §. j. ff. ne quid in lo. pu. no. Bal. Ang. Alex. & alij. in l. non amplius. §. ſi per gl. ibi. ff. de leg. j.

Hinc eſt ꝙ idem iudicatur de lucro iam quæſito vel radicato quod de damno. glo. no. in l. quæ fideicom. ff. de leg. ij. & in l. Clodius. ff. de acquir. hęre.

10 † Secunda concluſio eſt, ꝙ cõtra interruptionem præſcriptionis vbi non eſt ius quæſitum non datur reſtitutio; pro conſequendo lucro cum iniuria alterius, & ſic vt compleatur præſcriptio non completa ita decidit glo. in d. §. Labeo. per tex. in l. ſciendum. & in l. denique. cum l. ſeq. ff. ex quib. cau. ma. idem tenet gl. in l. ait prętor. §. ſi ei. eo. tit. & in l. j. C. de anna. excep. bene facit tex. in l. ſi is cui commodata. ad fi. ff. de fur. vbi dicitur, ꝙ intereſſe eſtimatur reſpectu damni, & non reſpectu lucri. & gl. no. in l. ſi quis vxori. §. ſi ſeruus meus. eo. tit. quę dicit ꝙ non habetur ratio lucri, ꝙ eſſet cum iniuria alterius, & ibi no. Bar.

Et hanc ſecũdam concluſionem firmat Bal. in l. j. col. ij. de anna. except. Limitatur iſta ſecunda concluſio, niſi interrupta eſſet præſcriptio, ad cuius perfectionem pauci dies reſtabant, quia tunc conceditur reſtitutio, vt prædictum eſt. Et has concluſiones ſequuntur cõmuniter docto. in d. l. iij. §. Labeo. ff. de acquir. poſſ. & ibi late per Alex. & Mod. & firmat Bal.

Bal.in l.j.col.ij.C.de anna.exce. vbi dicit ꝙ cõcluſio de qua ſupra proxime fallit ſolũ, vbi agitur contra violentum et modici dies ſupererant ad præſcribendum,vt no.glo. ſing. ſecundum eum in l.j.§. rectiſsime.ff.
11 de vi & vi arma. † Sublimitatur iſta limitatio vt non procedat in præſcriptione longiſsimi temporis triginta vel quadraginta annorũ, quia cum ſit mere odioſa non conceditur reſtitutio ratione modici temporis teſtantis,vt perficiatur præſcriptio.ita limitat Ludo. Roma.in d.l.iij.§.labeo. ff. de acquir.poſ. per id quod in ſimili vult glo.in l. in vſucapionibus ff.de diuer.& temp. præſcript. & glo.in l.iij.§.minorem.ff.de min. quæ glo. volunt ꝙ in iſta præſcriptione longiſsimi temporis oportet vltimam diẽ eſſe ex toto cõpletam,quia eſt odioſa, licet in vſucapione & in alijs præſcriptionibus nõ odioſis dies cepta habeatur pro cõpleta.l.in omnibus.ff.de act.& oblig.& d.l. in vſucapionibus et in l.vſucapionibus.ff.de vſuca. Et iſtam limitationem ſequuntur Alex.& Areti.in d.l. iij.§.labeo.& ibi Iaſ.ad finem commen. Et has concluſiones ſequitur Fel.in c.illud.col.vlt. verſi.octaua concluſio.de præ-
12 ſcri. † Tertio principaliter limitatur prędicta concluſio, quæ debet quod ſuperueniens defectus poſſeſsionis interrumpit præſcriptionem,vt non procedat in caſu.l. ceptam . ff. de vſucap.videlicet in hæreditate iacente, quia præſcriptio inchoata per defunctum perficitur per hæreditatem iacentem ſine poſſeſsione,cum hæreditas tanquam corpus fictum, & repreſentatum carens animo, et anima non poſsideat, quia poſſeſsio eſt facti & animi. Ideo poſſeſsionem non habet,vt dicit tex.in l.j.§.Sceuola. ff.ſi ꝗs teſt.li. eſſe iuſ. fu. ſed præſcriptionem non cepiam inchoare non poteſt.l.ſi.§.ſi. ff.de vſuca. Et hoc eſt introductum iure ſingulari,quod hęreditas iacẽs poſsit complere præſcriptionẽ vt dicit tex. in l.iuſto.§.nondũ ff.eo.tit. Has tres limitationes ſuccincte ponit Bar.ĩ d.l.naturaliter. col.iij.verſi. tertio re-
13 quiritur. † Quarto principaliter limita prædictam concluſionem principalem quæ abet quod defectus poſſeſsionis interrumpit prę ſcriptionem, vt procedat quo ad interruptionẽ pręſcriptionis,ſed non reſpectu tituli, quia licet defectus poſſeſſionis interrumpat pręſcriptionem, nõ tamen interrumpit effectum tituli pręcedentis,adeo quod poteſt inchoari de nouo præſcriptio ex illo titulo concurrentibus bona fide, & alijs requiſitis,vt eſt glo. not.in l.ſi is qui pro empto.§.ſi quis bona fide.vbi Barto declarat & approbat, & ſequuntur communiter doct.ff. de vſuca. & Bar.in l.cum ſolus.circa medium cõmen.ver. ad contraria reſponde.eo.tit. Et ſequuntur Bal.& Ang.in l. cum notiſsimi.§.immo.C.de pręſcrip.xxx.anno. allegantes illam glo.pro ſingulari & limitant vt procedat reſpectu ueri tituli.Secus ratione putatiui,quia licet non interrũpatur titulus verus interrumpitur tamen titulus putatiuus. Al

legant

legant pro hoc caſum ſingu. in d.l.cum ſolus. inducēdo vt per d. Alex.in l. Pomponius.§.ſed et legatario.circa principium. ff.de acqui.poſſ. † Quid au- 14 tem ſi quis non amiſit ex toto poſſeſsionem,quia res non extinguitur, ſed in aliud corpus transfertur, & ſic deſinit poſsidere rem particulariter & illam poſsidet ſub vniuerſitate, an interrumpatur pręſcriptio, habetur in d.l.rerum mixtura .§.labeo . & per totam. l.ff.de acquiren.rer.domin. Et per hæc remanet expedita prima quęſtio qualiter interrumpatur præſcriptio propter ſuperueniētem defectum poſſeſsionis.

SVMMARIVM.

1 *Defectus bonæ fidei an interrumpat præſcriptionem.*

2 *Præſcriptio an impediatur vbi mala fides incepit in perſona ſucceſſoris, & bona fides erat in perſona autoris.*

3 *Dubitatio ſeu titubatio ſuperueniens de vera poſſeſſione, an interrumpatur præſcriptionē.*

4 *Dubitatio ſuperueniens præſcribenti fructus, ſeu partum ancille vel alterius rei emptæ antequam pręſcribat interrumpit præſcriptionem.*

5 *Mala fides quo ad vnum ſuperueniens an interrumpat præſcriptionem quo ad plures vel aduerſus illum tantum.*

6 *Mala fide medio tempore ſuperueniente an interrumpatur præſcriptio poſſidentis.*

7 *Repugnante conſcientia poſſidens peccat.*

8 *Scientia rei alienæ etiam ſine mala fide an impediat præſcriptionem.*

SECVNDO principaliter quæro. † An defectus bonæ fidei interrūpat pręſcriptionem. 1 Istam quęſtionē format Barto.in d.l.naturaliter,col.ij.verſi. quæro vtrum ſuperueniens &c. & dicit ꝙ de iure ciuili ſuperueniens mala fides [a] ſimpliciter nunquam interrūpit præſcriptionem, quia de iure ciuilī ſufficit bonam fidem adeſſe in initio.l.ſequitur.§.de illo. ff.de vſuc.& l.j.§.hoc tantummodo, C.de vſuc.transfor.Sed de iure canonico quandocunque ſuperueniat mala fides ante completam pręſcriptionem interrumpit illam c.vigilanti.& c.fi.de pręſcrip.& c.poſſeſſor.cum gl. de regu.iur.in vj.cui iuri canonico in hoc ſtandum eſt, vt ibi communiter concludunt gl. & Cano. Et ideo ſecundum Cano.bona fides debet eſſe continua & de cōtinua bona fide articulandum eſt, vt dicunt Bal. & Ange.in l.ſuper longi.colum.ij.C.de præſcript. long. tempo. vbi etiam concludunt ꝙ in hoc

a Vide Saly. in l.cū notiſsimi. .§.immo. col.fi.circa princi. C. de pręſcr. xxx. anno.

a Adde Bal. in c. cum non liceat circa fin. de præſcr. vbi dicit, ꝙ præſcriptio non interrumpitur per malam fidem.

hoc ſtandum eſt canoni. quia agitur de peccato.

SED PRIMO quæro. † Quid ſi mala fides incipit ī perſona ſucceſſoris, & bona fides fuit in perſona [a] autoris an impediatur præſcriptio ex hac mala fide ſuperueniente. Iſtam quæſtionem mouent Bal. & Ange. in d.l. ſuper longi. col. ij. verſi. ſed ſi mala fides, C. de præſcri. lon. tem. & diſtinguunt an traditio fuerit facta autori vel ſucceſſori, & inter ſucceſſorem vniuerſalem & ſingularem. per text. in l. ij. §. ſi defunctus. & §. ſi eum. ff. de vſucapio. pro emp. vt ibi latius per eos. Sed de iure canonico ex quo requiritur continua bona fides vt dixi præcedenti. q. eſt indubitatum, quod mala fides ſuperueniens vel in perſona ſucceſſoris vniuerſalis, vel ſingularis interrumpit & tanto magis ſi habuerit malam fidem ab initio. d. c. poſſeſſor. cum ibi nota. de regul. iuris in vj.

SECVNDO QVAERO. 3 † Quid ſi quis ceperit dubitare ſeu titubare, vtrum ad eum res pertineat vel non, & ſic nõ habet bonam fidem nec malam, quæ proprie dicitur non bona fides tenens medium. vt not. gl. in l. iij. §. ſi. ff. de acqui. poſſ. & in l. j. C. eod. vtrum talis dubitatio ſeu titubatio interrumpat præſcriptionem. Bar. in d. l. naturaliter, circa finem. ij. col. determinat ꝙ nõ, & ita dicit ſentire Inno. in c. ſi. de præſcrip. & hanc opinionem tenet ibi glo. no. Bal. & Ang. in l. ſuper longi. ver. dixi ſecundo. C. de præſcri. lon. temp. Et iſta opi. eſt communis vt atteſtatur Alex. & Areti. in d. l. iij §. ſi. & ibi late Iaſ. col. ij. & iij. comprobans per plura. ff. de acquir. poſ. not. plene Fely. poſt Panor. in d. c. ſi. col. antepen. circa finem. & pen. verſi. ad illud de eo qui dubitat &c. qui inter cætera pro iſta concluſione allegat dictum Bal. in c. ſi diligenti. de præſc. vbi dicit, ꝙ conſcientia dubia non generat malam fidem, & eſt ibi bona gloſ. ſuper verbo, bona fides. ad finem. & Bal. in c. ſi. col. iij. de conſue. dicentem ꝙ dubius in conſcientia non dicitur facere contra conſcientiã niſi poſtquam ei innotuerit veritas. Et ita intelligit Inno. in c. nouit. de iudi. Et hãc partem firmat Imo. in rep. d. c. fin. de præſcrip. per rationem, quia nemo tenetur ius ſuum indiſcuſſum relinquere. l. illud. ff. de pe
4 ti. hære. † Iſtam concluſionẽ ſingulariter limitat Bald. in l. ancillæ. col. iij. C. de fur. vt procedat niſi poſsideretur res titulo pro ſuo tantum. Et ideo dicit ꝙ ſi ſuperuenit talis titubatio ſeu dubitatio præſcribenti fructus ſeu partum ancillæ vel alterius rei emptæ antequam præſcribat interrũpit præſcriptionem, refert & ſequitur Alex. in apoſt. ad Bar. in d. l. naturaliter. & ibi not. d. Clau. Aquen. col. ij. circa finem. Et no. ꝙ per ſolam petitionem factam in iudicio inducitur titubatio. ſecundum Bal. in l. nemo. ad ſi. C. de acquir. poſſeſ.

TER-

TERTIO QVAERO
5 †Quid ſi ſuperuenit mala fides quo ad vnum, an interrumpatur præſcriptio quo ad omnes, vel aduerſus illum tantũ. Bar. in d.l. naturaliter, col. iij. verſi. quæro. quid ſi ſuperuenit mala fides, determinat ꝙ non interrumpitur, niſi aduerſus illũ tantum cuius reſpectu ſuperuenit mala fides, per glo. in l. ſi quis fundum. in glo. fi. ff. de acquir. poſſ. quæ vult ꝙ quis poſsit habere bonam fidem reſpectũ domini & præſcribere dominiũ & malam fidem reſpectu creditoris & hypotecæ. Et ſic non præſcribet aduerſus hypotecariam. Idem vult glo. in l. ſicut, in verbo poſsidente. C. de præſcrip. xxx. anno. Et pro hoc videtur caſus ſecundum Bar. in l. qui balneum. ff. qui po. in pi. ha. ſequitur d. Ant. in d.c. illud motus quia bona fides & mala poſſunt referri ad vnum & non ad alium, & reſpectu vnum ita ꝙ non alium. argu. l. Fulcinius. §. quid ſi aduerſus. ff. qui. ex cau. in poſ. ea. Contrariã opi. tenet Panor. ibi in prin. ij. col. motus primo per tex. in c. fi. de
6 præſcrip. vbi patet † ꝙ poſsidens repugnante conſcientia peccat, ſed iſte credebat rẽ non eſſe ſuam, ergo peccat, & ſic poterit præſcribere. Mouetur ſecundo per text. in c. ſi virgo xxxij. q. ij. vbi dicitur ꝙ tandiu quis dicitur poſſeſſor bonæ fidei quãdiu ignorat ſe alienũ poſsidere. Sed iſte credebat rẽ non eſſe ſuam licet putaret eã eſſe illius cuius non erat, ergo erat in mala fide. Sed opinio. Bartol. videtur magis communis licet vtraque ſit bene fundata ſecundum Felyn. in d.c. illud. circa princip. qui nihil firmat. Et opi. Barto. tenent ibi But. & Imo. & Salyc. in l. cum notiſsimi. §. imo. col. penul. vel fin. verſ. ſed tunc quero. C. de præſcri. xxx. ann. vbi aſsignat rationem cur defectus poſſeſsionis interrumpit quo ad omnes, ſed non ſuperueniens defectus bonæ fidei. Et idem dicit eadẽ ratione in ſuperueniente defectu tituli. & Pet. de Anc. in c. j. col. pen. de præſcri. in vj. Are. vero in l. j. §. item acquirimus. colũ. v. & in l. iij. §. Neratius. col. pe. & in l. Pomponius. §. ex facto. ff. de acquĩ. poſ. dicit dictũ Bar. debere intelligi quãdo bona & mala fides reſpiciunt diuerſa puta dominium & hypothecam: et ita loquuntur glo. & iura quas & quæ Bartol. allegat: ſed mala fides reſpectu vnius iuris quo ad vnum nocet quo ad omnes. ita ꝓcedat opin. Panor. & hoc modo poſſunt cõcordari opi. Et ita declarant expreſſe Bert. Rom. & Cuma. licet Aret. non dicat in d.l. naturaliter. vbi iſtum paſſum late diſcutit domi. Clau. aquen. colum. iij. ad fin. dic vt ibi latius per eum.

7 QVARTO quero † Quid ſi ſuperuenit mala fides medio tẽpore: quia quis credidit rẽ eſſe alienam deinde melius informatus credidit illam ſuam vel autoris ſui: & ſic depoſuit malam fidem: poſsidendo cogitatione domini: iuxta text. in l. bonæ fidei emptor. ff. de verſig. et in l. apud antiquos. in verbo domini cogitatione. C. de fur. Vtrum talis mala fides incidens & non durans. interrumpat

rumpat præſcriptionem, Bart.
in d.l.naturaliter.col.iij.deter
minat ꝙ non poſt Innocen. in
cap.fin.de præſcrip.quia ſecun
dum eũ ad hoc vt ſuperueniens
mala fides interrumpat præ-
ſcriptionem etiam de iure can.
oportet ꝙ ſuperueniat in com-
mutabiliter. Alias remanet in-
correctum ius ciuile quo caue-
tur ſufficere bonam fidem adeſ
ſe in initio v. prædictum eſt,&
fuit originalis opi.gloſ. in d.c.
fin.contrariam opi.tenent Ho-
ſti.& Panor. ibi. Idcirco de
hoc articulo dic vt ibi late per
Fely.col.v.verſi.item dum pro
bat referẽtem opiniones & po-
ſtea diſtinguentem & per do.
Clau.Aquẽ. in d.l.naturaliter.
colum.ij. qui atteſtatur opi.gl.
Innoc.& Barto.eſſe communẽ.

Qualiter autem probetur ma
la fides ponit Bartol. in l. Cel-
ſus.colum. iiij.& ibi late dicã.
8 de vſuca. † Et notandum eſt
ꝙ ſcientia rei alienæ etiam ſi-
ne mala fide impedit præſcri-
ptionem ſecundum Bal.no.in l.
nec creditores.C.de pig.ac. Et
ponit exemplum in creditore
poſsidente pignus. Non enim
poſsidet mala fide cum habeat
cauſam poſsidendi per traditio
nem debitoris, tamen ſcit rem
eſſe alienam, ideo non præſcri-
bit.l.ſerui nomine.ff.de vſuca.
& dicit hoc menti tenendũ, re-
fert & ſequitur Felyn.in d.c.il
lud. col,j.de præſcri.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Superueniente defectu ti-
tuli an interrumpatur præſcri
pcio poſſidentis.*

2 *Venditione reſoluta poteſt vẽ
ditor uti acceſſione emptoris
& vtriuſque tempora contin-
gere.*

3 *Vſucapio an interpellatur ut
non currat ad commodum auto
ris ubi titulus reuertitnr ad
non titulum.*

4 *Fictio idem operatur in caſu fi
cto ꝙ veritas in caſu vero.*

1 TERTIO principaliter quæro. † Vtrum ſuperueniẽs defectus tituli interrumpat præſcriptionem. Iſtam q. firmat Bart. in d.l.naturaliter. col.ij. verſi. quæro ergo vtrum ſuperueniens defectus in titulo & loquitur ſatis confuſe, vt dicit Panor. in d.c.illud,colũ.ij. ver. quo ad tertium, qui breuiter diſtinguit ꝙ aut ſuperuenit defectus tituli, quia certior effectus eſt poſſeſſor de illius nullitate & tunc impeditur et interrumpitur præſcriptio, quia talis defectus ſuperueniens conſtituit eum in mala fide, arg.c. veniens. de præſcrip.aut ſuperuenit defectus tituli reſpectu reſolutionis, quia ego poſsidens rem bona fide vendidi tibi rẽ illam ſub pacto vt deficiente conditione appoſita res eſſet inempta, & tunc licet deficiat conditio non tamen eſt interrũpta præſcriptio inchoata contra dominium, ſed poteſt primus poſſeſſor priora tẽpora cũ ſequentibus continuare quia illa pro-

la ppria dici vēditio non pōt cū eſſet reſolubilis in euentum cōditionis & idē in ſimi. Et licet Panor. pro hoc nihil allegat, eſt tex. in l. Pōponius. §. prę terea. ff. de acqui. poſ. vbi dicit
2 † ꝙ reſoluta vēditione vēditor pōt vti acceſsione emptoris & contingere tpa vtriuſq;. & eſt
a caſus in l. ſi hominē.[a] ff. de vſucap. Ang. vero in d. l. naturaliter. ex doctri. Bar. colligit † ꝙ
3 qñ titulus reuertitur ad non titulū nō interpellatur vſucapio quin currat ad cōmodum autoris. d. l. ſi hominē. Sed ad cōmodum ſui interpellatur qñ ſcit ſe reſtituturū, ſecus ſi ignoraret et iuſte. & ita intelligit text. in l. quæſitū. ff. de acquir. re. do. quē allegat ibi Bar. Itē ſecus ſi reſtituturus nō eſſet exēplū. Si dicit ſtatutū ꝙ oēs cōtractus facti a menſe citra ſint nulli tñ poſsidētes poſsideant nō interpellatur pſcriptio, quia tūc debet inſpici initiū. l. ſequit. §. de illo. ff. de vſucapio. Fallit tñ ſcdm Ang. ſi reductio ad nō titulū fingeret retro vt qa dicit ſtatutū quod fingatur cōtractus nunꝗ
4 facti. † Nā cū idē operetur fictio in caſu ficto, qđ veritas in caſu vero. §. ſi vero cōſtante. cū glo. ī auth. de ſan. epi. ſicut defectus tituli a principio ſecundū veritatē impediret pręſcriptionē, ita & qñ ſecundū fictionē. Et verba Ang. refert Imo. in d. l. naturaliter, col. ij. et tenet cōtra Angel. in caſu dicti ſtatuti, dicens ꝙ non videt effectum huius fallentiæ ſi ſtatutum ſubijciat ꝙ poſsidentes tamen poſsideant. Nam tunc videtur eſſe de mente ſtatuti quod poſsidens poſsit ſe tueri exceptione, & ſic quo ad illam fictio nō operabitur. Præterea dicit Imol. quando ſtatutum dicit quod cōtractus facti a menſe citra ſint nulli ex quo ipſo iure inualidat contractum in effectu vult cō tractum haberi ꝓ infecto. Sed opi. Ang. in caſu dicti ſtatuti & hanc fallen. conatur ſuſtinere. do. Clau. aquen. in d. l. naturaliter. colum. j. vt ibi per eum. Et ſic volunt Angel. & Imo. quod ſi deficiat titulus & pręſcribēs ignoret poſſit pręſcribere propter illam ignorantiam, etiam ad opus ſui & contra eum in cuius fauorem deficit titulus, licet Bartol. videatur velle contrarium per d. l. quęſitum. Sed poteſt dici quod dictum Bartol. limitatur ex dictis Ang. & Imo. & dicta Bart. in d. l. naturaliter. in effectu ſequitur Salic. in l. cū notiſsimi. §. imo. C. de pręſcri. xxx. anno. Et not. ad ampliationem pręd ictæ concluſionis, quam facit Panormi. in dicto cap. illud. quod ſicut quando defectus ſeu nullitas tituli venit ad notitiam pręſcribentis interrumpatur propter malam fidem, ita etiam quando non deficit titulus vel non eſt nullus tamen pręſcribēs putat defeciſſe vel eſſe nullum. Nam tūc impeditur pręſcriptio. ita eleganter vult Bald. in l. j. colum. prima. C. per quas perſo. nob. acqui. & ibi ſequitur Salyce. quos refert Felyn. in d. c. illud colum. j.

a Vide Saly. in l. cū notiſsimi. §. ſed & ſi quis colum. iij. circa principi. C. de præſcrip. xxx. anno.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Defectus ſuperueniens in perſona præſcribētis aut in perſona cōtra quē præſcribitur an interrūpat præſcriptionem.*

2 *Interruptio ciuilis quæ dicatur.*

3 *Præſcriptio qualiter interrumpatur ciuiliter.*

4 *Præſcriptio mere odioſa ꝑ ſolā citationem interrumpitur.*

5 *Præſcriptio mixta. i. partim odioſa et partim fauorabilis interrumpitur lit. conteſt. facta coram iudice competenti.*

6 A*ctiones annales ſeu prætorie quomodo interrumpantur.*

7 *Citatio ſola an interrūpat præſcriptionē. xxx. vel xl. anno. cū bona fide ſine tit. per quā acquiritur utile dominium. & nu. 9*

8 *Præſcriptio cepta contra eccleſiam non interrumpitur per citationem ſed requiritur lit. conteſta.*

10 Statutaria *præſcriptio ſola citatione interrumpitur niſi ſtatutū imponeret per præſcriptionem ſilentium. & nu ſeq.*

Verbū petere ī aliqua clauſula appoſitū ad quē debeat referri.

12 Verbū *quōcunq; vel aliud ſimile adiūctū verbo petere ubi intelligitur de petitione quæ fit ꝑ lit. cōte. an poſſit ēt verificari in extraiudiciali petitione.*

13 Statutum de non petendo debitum *niſi petitum ſit intra. x. an. quomodo ſit intelligendum.*

14 Concluſio *ꝙ præſcriptio xxx. an. interrūpitur ſola citatione an extendatur ad unicam citationem legitimæ factam.*

Interruptio præſcriptionis quæ pōt ſola citatione fieri pōt ēt fieri ꝑ filiūfa. ſine cōſenſu patris.

15 Denūtiatio *per quēlibet facta dūmodo fiat cū licentia iudicis interrumpit præſcriptionem.*

16 *Caſu quo per citationē interrūpi pōt ꝑſcriptio nō eſt curandū de libello male formato.*

17 *Interruptio præſcriptionis an poſſit fieri per dationem fideiuſſoris.*

18 Denuntiatio *extraiudicialis nunquam interrumpit præſcriptionem niſi in caſibus a iure expreſſis. & nu. ſeq.*

20 *Denuntiatio extraiudicialis facta cum forma legis, ut perfectius. C. de an. except. an interrumpat præſcriptionem.*

21 *Præſcriptio cōuētionalis interrumpitur & perpetuatur ſola extraiudiciali interpellatione.*

22 Citatio *ubi actor qui fecit citari nō cōparet in termino habetur pro non facta: nec interrumpit præſcriptionem.*

23 Citatio *ad hoc ut interrūpat præſcriptionem debet eſſet certa & ſpecialis.*

24 *In cauſa criminali ſola libelli*

oblatio ante citationẽ interrumpit præſcriptionem.

Sola libelli oblatio an ſemper dicatur præſcriptionem interrumpere.

25 *Citatio nõ inducit litis pendẽtiam niſi nuntius retulerit iudici vel in actis: & ſic talis citatio eſt nulla nec præſcriptionem interrumpit.*

26 *Relatio citationis an ſit de ſubſtantia iudicii.*

27 *Citatio nulla nullam facit præſcriptionis interruptionem.*

28 *Comparitio ſubſequens an validet citationem nullam.*

29 *Citatio realis quæ fit per capturam perſone an præſcriptionem interrumpat.*

30 *Citatio quæ fit per teſtiũ receptionẽ ad eternã rei memoriã lite non conteſtata an interrumpat præſcriptionem.*

31 *Præſcriptio mere fauorabilis an per lit. cõte. interrũpatur vt pẽdente lite finiatur vſucapio.*

32 *Præſcriptio mixta interrũpitur per litis cõteſtationẽ: dũmodo ſit facta animo & intẽtione procedendi in lite vſque ad finem. & nu. ſeq.*

34 *Litis conteſtatio facta coram arbitratore nõ interrumpit prę ſcriptionem.*

35 *Litis conteſtatio facta iudice incõpetenti vel non ſuo eſt nulla & ideo non interrumpit præſcriptionem.*

36 *Mala fides ſupueniens de iure canonico in quacũq; tpis parte interrũpit præſcriptionem.*

37 *Interruptio præſcriptionis an fiat per iudicium in quo agens ſuccubuit aut per litis conteſt. in eo factam.*

38 *Præſcriptio an per exceptionẽ ſeu exceptionis obiectum interrumpatur.*

39 *Præſcriptio an & quomodo poſſit per filiumfa. interrumpi ſine conſenſu patris.*

40 *Præſcriptio iuriũ incorporaliũ qualiter interrumpatur.*

41 *Præſcriptio libertatis qualiter interrumpatur.*

42 *Effectus interruptionis præſcriptionum quis ſit.*

43 *Litis conteſt. non inducit malã fidem niſi præſumptam.*

44 *Vitiũ litigioſi & effectus interruptionis præſcrip. inductus per lit. conteſt. an duret perempta inſtantia. & nu. ſeq.*

45 *Regula ꝙ perempta inſtantia durat effectus præſcriptionis quomodo limitatur.*

46 *Interruptio præſcriptionis ciuilis an proſit quo ad omnes.*

47 *Interruptio præſcriptionis facta contra principalem an proſit contra fideiuſſorem ignorantem & non citatum.*

48 *Interruptio præſcriptionis facta contra vnũ ex pluribus tutoribus*

toribus an & quo caſu aliis præiudicet.

49 *Interpellatio facta contra reũ an perpetuet actionem contra fideiuſſorem.*

50 *Interruptio præſcriptionis facta cõtra unum ex correis prodeſt creditori quo ad alium & nocet alteri correo.*

Interruptio præſcrip facta contra principalem an interrumpat quo ad fideiuſſorem vel ecõtra.

51 *Interruptio præſcriptionis in uno actu an proſit in altero.*

52 *Completa præſcriptio an poſſit interrumpi.*

53 *Interruptio præſcriptionis qũo & quot teſtibus poſſit probari.*

1 QVARTO principaliter† quæro vtrum ſuperueniens defectus in perſona præſcribētis: vt quia fiat incapax dñij illius rei quã præſcribit ex aliquo incidenti interrũpat prẹſcriptionē. Hãc q. late examinat Bar. in d. l. naturaliter. col. iij. in fi. & iiij. inferens in ſpecie ad deciſionem no. q. pone. Statuto cauetur ꝙ forenſis nõ poſsit acquirere aliquã rem immobilē in territorio contingit ꝙ forenſis ſucceſſit ciui præſcribenti aliquã rē: vtrum ex defectu perſonæ præſcribētis interrũpatur prẹſcriptio. & concludit breuiter ꝙ aut forenſis impeditur acquirere ex omni cauſa & p̄ſcriptio extinguitur: aut ex certa cauſa tm̃: ita ꝙ ex alijs cauſis poteſt acquirere dñium & nõ impeditur. In principali vero. q. diſtinguit vt ibi latius p̲ eũ cuius dicta ſequũtur cõiter doc. in d. l. naturaliter. vbi late per do. Clau. aquē. col. v. ver. iiij. principaliter et ſeq. et ſequũtur Bal. & Ang. in d. l. cũ notiſsimi. §. imo. Defectus aũt ſuperueniēs in perſona eius cõtra quē præſcribitur nõ interrũpit præſcriptionē vt ſi prẹſcriptio erat inchoata cõtra aliquē maiorē cui ſucceſsit pupillus minor vel eccleſia quia licet vſucapio non poſsit inchoari contra eos: inchoata tñ non extinguitur: vt not. gl. & doc. in l. j. C. ſi aduer. vſucap. & in l. fi. C. in qui. cau. in integ. reſt. nõ eſt neceſ. Fallit in prẹſcriptione. xxx. ann. quæ cõtra pupillũ nõ currit ſed dormit. l. ſicut. C. de prẹſcrip. xxx. an. ita dicit Bar. in d. l. naturaliter. col. iiij. circa fin. vbi aſsignat rõnem diuerſitatis inter vnũ caſum et aliũ quare defectus ſuperueniēs in perſonam eius qui præſcribit interrũpat præſcriptionē: & nõ defectus ſuperueniens in perſonã eius contra quē p̄ſcribitur: & doc. cõiter ſequuntur Bar. de hoc vltimo late dixi in prẹcedēti parte in xxiij. caſu. Et per hæc remanet expedita prima ſpecies interruptionis: quæ dicitur naturalis.

VENIO nunc ad ſecundam
2 ſpeciem† videlicet ad interruptionē ciuilē: & ſic ad ſecundã partē huius ſecũdẹ partis ſextẹ principalis: & dr̄ interruptio ciuilis: qñ aliquid de naturalibus & ſubſtãtialibus nõ extinguitur ſeu deficit ſed alias aliquis

quis actus celebratur qui de iure ciuili interrūpit pſcriptionē & ea interruptio dicitur ciuilis:quia a iure ciuili inuēta eſt. ita declarat Panor. in d. c. illud.col.ij.ver. venio ad ſecundum principale.

3 QVAERO igitur primo.†Qualiter præſcriptio interrūpatur ciuiliter. In hac.q. dat talis doctr.ex dictis Bar.in locis infra allegãtis.& Panor. vbi ſupra. Quod quædã eſt præſcriptio mere fauorabilis,vt vſucapio quæ eſt introducta in merū fauorē poſsidentis rē mobilem cum titu.& bona fide: vt dicit tex.xvj.q.iij.§.pōt.not. Dy.in c.poſſeſſor.de reg.iur. in vj. & Bar.in l.ij.§.ſi rem. ff. pro empto.& in d.l.naturaliter. col.j. & in l.fi.in princi.ff.de eo per quē fac.erit: & iſta nō interrūpitur ēt per lit. conteſt.niſi in effectu: quia pendente iudicio: currit vſucapio. Et ſi interim cōpletur tēpus:reus cōdemnabitur ad reſtituendū vſucapione nō obſtante.Non tñ pronūtiabitur rē eſſe petentis: vt eſt caſus in l.ſi poſt acceptum:& ibi no. glo. & doct.ff.de rei ven. & in l.Iulianus.§.quantum.ff.ad exhiben.

4 † Quædã & ſecundo eſt pſcriptio mere odioſa: vt præſcriptio longiſsimi tpis. xxx. vel xl.anno. quæ currit cū mala fide.& eſt introducta in odiū & propter negligentiã nō petētis.non aūt aliquatenus in fauorē poſsidētiū.vt declarat Dyn. in d.c.poſſeſſor.Et iſta interrūpitur per ſolam citationē:vt eſt tex.in d.§.pōt.& in l.ſicū notiſsimi.in princi.& .§.imo. C. de pręſcri.xxx.an. Et eſt ratio: quia cū hęc præſcriptio ſit fundata ſuper odio & negligentia nō petentis, ceſſat negligentia cū mittit executorē:ſeu nuntiū. Et ideo interrumpitur pręſcriptio.Sed præcedēs:quæ eſt mere introducta fauore poſsidentis nō interrumpitur lit.cōteſt. quia per hoc non tollitur titulus & poſſeſsio præſcribētis.Et ſic pręſcriptio longiſsimi tēporis interrumpitur regulariter per citationem. Nec ſufficeret ſimplex impetratio delegati abſque citatione, quia illa non interrumpit pſcriptionē.gl. eſt no.in auth:de exhi.re.in princi. quam ibi valde not. Angel. Et ſimpliciter refert Fely.in d. c. illud.ad fi.cōmē.in vlti. cōclu.

Addo ꝑ iſta cōcluſione tex. expreſ.in l.ſicut.ver. nec ſufficiat.C.de præſcrip.xxx.anno. vbi expreſſe dr̄ ꝙ ſola impetratio reſcripti nō interrumpit pręſcriptionē, niſi ſecuta citatione. Fallit in actionibus annalibus & prætorijs,vt ibi per gl.ſuper verbo precibus,& ſtatim dicetur.

5 † Quædam & tertio eſt pręſcriptio mixta, ideſt partim introducta in fauorē pręſcribentis, & partim in odium negligentis, ideſt præſcriptio. x.vel xx.anno.cum titu.cōtra priuatum quæ appellatur longi temporis. Et hæc interrumpitur litis conteſta. facta corã iudice cōpetenti.vt in d.§. pōt. & l. more.C. de rei ven. Et de iſta triplici ſpecie præſcriptionis eſt tex.cum glo.in l. fi. circa fin.C.de edic.di.Adri. & plenius dixi ſupra in ij. parte prin.in princi.

6 † Et hæc vera in actionibus perpetuis ſeu temporalibus. In annalibus vero & prætorijs, quæ regulari-

 ter

ter durant anno. l. in honorarijs. ff. de act. & obliga.fit interruptio lit.conteſta.vel quaſi vt per libellum principi oblatum l.ij.cum ibi not. C. quando lib.princ. dat. Idem dicẽdum eſt ſecũdum Bar.in l.4ij.§. ſi rem.ff.de vſuca.pro empto.ſi eſſet præſcriptio annalis inducta conſtitutione epiſcopi, ducis, comitis, vel marchionis, quia interrumpitur ſicut in prętorijs, nam ſtatuta ipſorũ equiparantur iuri prætorio, vt plene not.Barto. & doct.in l.v.in princ.ff.de verbo. obli. Hæc doc. colligitur ex dictis Bart. in locis præallega.quam doct. communiter ſequuntur & referunt cano.in d. c. illud.maxime Panor.col.ij.

7 †Sed dubitatur, quid de præſcriptione xxx. vel xl. anno. cum bona fide ſine ti. per quam acquiritur vtile dominium. l. ſi quis emptionis.§.j. C. de præſcript. xxx. an. Et late dixi ſupra in ij.parte principali, an interrũpatur ſola citatione.do. Ant. de But.in d.c.illud,tenet ꝙ interrumpitur per ſolam citationẽ, ſicut illa quæ inducitur cũ mala fide. Et idem dicit ſe putare in præſcriptionibus currentibus contra eccleſiam, vbi nõ exigitur titulus ſed ſufficit tẽpus xl.anno. iure non reſiſtente, quia currit mera negligentia non petentis ſecundum eũ.

Contrariam opi.tenet ibi Panor.ad fi.ij.col.dicens ſe profecto credere ꝙ in hoc do. Anto. errauit, quia videtur expreſſe locutus cõtra text.in d.§.poteſt xvj.qõ.iij. vbi dicitur ꝙ præſcri.xxx.anno.ſine titulo cum bona fide equiparatur præſcriptioni x.vel xx.an.cum titulo et ſic vtraque pręſcriptio eſt in ducta partim in odium negligẽtis & partim in fauorem poſsidentis cum bona fide.Nam curſus maioris tẽporis ſupplet defectum tituli,& hoc etiam ſatis expreſſe colligitur ſecundũ eũ in d. l. ſi quis emptionis.§.j.

Hinc eſt ꝙ vtroque caſu acquiritur dominium præſcribenti,ſed in præſcript.xxx.anno. cum mala fide acquiritur ſolũ exceptio de iure ciuili, vt ibi & in d.§. põt. Et ſic vult Panor.ꝙ ad interrumpendam pręſcrip.xxx.an.cũ bona fide requiratur litis conteſtatio, ſicut in præſcriptione longi temporis cum titulo. Et his verbis Panor.d.Fely.in d.c.illud, circa ff.ij.col.& in prin.ſeq.colligit duas concluſiones. Prima concluſio eſt ꝙ iura dicentia p̃ſcrip.xxx.an.interrumpi ſola citatione habent locum in præſcriptione cũ mala fide ad quã interrumpendam ſufficit diligentia interrumpentis per citationem. Secus in præſcriptione tricenaria cum bona fide in qua non ſufficit citatio propter fauorem qui datur bone fidei, ſicut in præſcript. x.vel xxx. anno. cui illa equiparatur.

8 † Secunda concluſio eſt ꝙ præſcriptio cepta contra eccleſiam non interrumpitur per citationem ſed requiritur litis cõteſtatio, quia cum ibi requiratur bona fides non eſt dicendũ ꝙ ſit mere odioſa prælati negligentis inducta, ſed etiã partim fauore præſcribẽtis propter bonam fidem, vnde opus eſt litis conteſtatione, quod alibi dicit Fely,ſe non legiſſe ita clare,& commu-

communiter doct. vt ipſe dicit in diſcurſu ſentiunt cõtrarium dicentes præſcriptionem longiſsimi tẽporis interrumpi ſola citatione. Nam hoc limitabitur ſecundum Fely. ex dictis Panor. niſi illa ſit cum bona fide. Et ſubdit ꝙ eſt limitatio maximi effectus attento ꝙ hodie etiam in vtroq; foro correcta ſunt iura de mala fide loquẽtia, vt in c. poſſeſſor cum gloſſ. de reg. iur. in vj. & in c. fin. de præſcrip. & ſic citatio nunquã ſufficiet ad interrumpendam p̃ſcriptionem ex quo hodie nulla pręſcriptio currit cum mala fide & licet Felyn. pungat iſtas duas concluſiones, tãdem illas firmat. Addo vltra Fely. Pau. de Caſtr. in l. ſi. §. j. ff. rem rat. ha. vbi concludit ꝙ præſcrip. xxx. anno. cum bona fide non eſt mere odioſa, ſed partim fauorabilis, & dixi ſupra in ij.

9 parte prin. † Stat ergo concluſio ꝙ præſcrip. xxx. anno. cum mala fide de iure ciuili interrũpitur ſola citatione. Iſtã concluſionem ampliat & extẽdit do. Iaſ. ſeptem modis in l. fin. in princ. colum. ij. & iij. ff. de eo per quem fact. erit ex dictis do. Alexã. ibi pro maiori parte. Ampliatur primo ꝙ p̃ productionem inſtrumenti factam contra præſentem in iudicio ita interrumpitur præſcriptio ſicut per citationem, ita tenet Bald. reputans not. dignum in l. j. ff. de in ius vocan. & in l. j. C. quando lib. princi. dat &c. & refert Iaſ. vbi ſupra. Sed in loco vltimo allegato Bal. hoc non dicit ratio eſt quia tantum operatur præſentia partis in iudicio quantũ citatio, vt eſt tex. melior de iure in l. etiã. §. fi. ibi pręſente vel euocato. ff. de mino. et gl. not. in l. j. ff. de ſer. quę incipit. No. tria quæ vult ꝙ citatio inualida conualidatur per comparitionem ſubſecutam, & ibi no. Bar. & oẽs, & in d. l. j. ff. de in ius vo. maxime Alex. & Moder. vbi Iaſ. col. j. refert dictum Bal. ibi ſupra relatum cũ pluribus alijs deciſionibus ad propoſitum, eandem concluſionem per plura tenet Fely. in d.

10 c. illud. col. iiij. † Ampliatur ſecundo iſta concluſio, ut procedat ẽt in præſcriptione ſtatutaria vt ſi cauetur ſtatuto ꝙ ſi creditor ſteterit per decẽ annos ꝙ non petierit debitum amplius non audiatur. Nam cum iſta p̃ſcriptio inducatur ſola negligẽtia creditoris non petẽtis abſq; facto debitoris cenſetur mere odioſa, & ſic per ſolam citationẽ interrũpitur, ita tenent Bar. & Ange. in d. l. ij. §. ſi rem. ff. p̃ empto. & in l. in omnibus. in fi. ff. de diuer. & tempo. præſcrip. vbi dicunt ꝙ cum tale ſtatutum non requirat titulum aut bonã fidem pręſcribentis cenſetur inducta talis præſcriptio in odiũ negligentis, et ſic videtur idem ꝙ in præſcrip. xxx. anno. ſequitur Alex. in d. l. fi. in princ. col. iij. circa fi. & ſeq. de eo per quẽ &c. qui atteſtatur opi. Bar. eſſe cõmunẽ, & defendit ab impugnatione Imo. tenentis contra Bar. ſequitur etiam Iaſ. ibi. col. ij. aſsignãs rationem, quia præſcriptio decennalis inducta per ſtatutum ſuccedit loco pręſcrip. xxx. anno. & ideo ſapit eius naturam ſecundum Bal. in l. fi. C. de tempo. in integ. reſti. peten. & in l. in contractibus.

in princ. C.de non nu.pecu. & ante ipſum iſtam rationem aſſignat Roma.vt infra. Et hãc concluſionem tanquam commu nem late firmat Fely.in d.c.illud,col.ij.& allegat Ro.ita tenentem & aſsignantem prædictam rationem conſ.xxxix.in quæſtione propoſita, & duo cõſil.Pau.ad comprobationem di
11 ctæ rationis. †Limitatur iſta concluſio quæ habet ꝙ per ſolam citationem interrumpitur præſcriptio ſtatutaria, niſi ſtatutum imponeret per præſcriptionem ſilentium non peten ti , vt quia diceret ſi quis non petierit debitum intra decem dies poſtea non audiatur. Nam cum verbum petere intelligatur per litis conteſtationem. l. amplius non peti. ff. rem rat. hab.non dicetur petijſſe qui nõ fuit litem conteſtatus, & ſic eo caſu per ſolam libelli oblationem & partis citationem non fiet interruptio.ita limitat Salyce.in l.fin.C.de præſc.xxx. aun.ſequitur Fely.in d.c.illud, col. ij.contra Bar.in l.cum notiſsimi.in prin.C.de præſcrip. xxx.an. Sed hanc limitationem reprobat & bene præſtantiſsimus doc.d.Clau.Aquen.p̃ceptor meus in d.l.naturaliter, col.pen.reſpondeo ad d. l.amplius non peti. ex ibi not. per Bar.circa princ. dicens ꝙ aliquando verbũ petere refert ad eum cui ex petitione debet acquiri,& tũc verificatur ex ſimplici petitione extraiudicium, vt in l. ſi decẽ cum petiero. ff. de ver. ob. qñq; refertur ad eũ qui ex petitione debet obligari et tunc requiritur litis conteſtatio.& aliter non verificatur niſi ex litis cõteſtatione,& ita procedit tex.in d.l.amplius nõ peti. Et iſta eſt optima reſpõſio quia in caſu prædicti ſtatutĩ verbum petere refertur ad eũ cui ex petitione debet acquiri.
12 † Subdit vnum incidenter d. Clau.vbi ſupra ad limitationẽ d.l.amplius non peti quod vbicunq; verbum petere intelligitur de petitione quę fit per litis conteſtationẽ ſi adijciatur verbum quomodocunq; vel aliud ſimile verificabitur etiam in extraiudiciali petitione, & ad hoc dicit ſe ponderare gl.a nemine allegatã , in l.qui fidem, in glo.magna circa princ.quæ hoc dicit in terminis.ff.de trãſac. Pondero etiam vltra do. Clau.ꝙ Bart. & doc. vbiq; in terminis dicti ſtatuti expreſſe loquuntur quando ſtatutum vtitur verbo petere, videlicet ꝙ creditor non petens debitum, infra x.annos nõ audiatur &c. et tamen dicunt ꝙ talis præſcriptio in terminis huius ſtatuti interrumpitur ſola citatione,et ꝙ opi.Bar.in hoc eſt communi
13 ter approbata. † Sed quæritur quid ſi ſtatuto caueatur ꝙ debitum peti non poſsit niſi petitum fuerit intra x. annos & executio facta qualiter debet intelligi tale ſtatutũ & quomodo dicetur facta executio vt p̃ſcriptio ſtatutaria dicatur interrupta. Iſtam qõ. examinat pulchre Bar. in l.is qui.ad fin. ver.item no. ff.qui.ex cau.ma. & ibi tractat vtrũ per miſsionẽ in poſſeſsione ex primo decreto dicatur facta executio & interrupta præſcriptio, & clarius Bal.in l.conſentaneum,ad fi.C.quomodo & quãdo iudex.

ita-

tractat etiam eleganter Bar.in d.l.is qui.quando aliquid dicatur eſſe factum.Sed eſt aduertēdum ꝙ tale ſtatutum ſuper quo ſit tanta diſceptatio per doc.in pleriſq; locis regulariter non valet in vtroque foro propter malam fidem præſcribentis & tanquam nutritiuum peccauit, vt vult Bar. in l.omnes populi.viij.col.ff.de iuſti. & iu.quē doct.cōiter ſequuntur licet alibi tenuerint contrarium,vt late concluſi in ij.parte iij.partis
14 princ. q.xiiij. † Ampliatur tertio prædicta concluſio quæ habet ꝙ præſcrip. xxx. an.interrumpitur ſola citatione,etiā ſi ſit vnica citatio & non perēptoria dūmodo ſit legitime facta ſecundum Ang.in l.ad perēptorium. ff.de iudi.Ioan.And. & Cano.in c.propoſuiſti.de foro compe. cum concor. de quibus per Iaſ.in d.l.ſi.in princ.circa ſi. ij.col.cui addo Bald.in l.& poſt edictum.ff.de iud. Fely.in d.c.illud,colū.iij.vltra med.

Ampliatur quarto ēt ſi citatio fiat a iudice incompetēti qn̄ competentis iudicis copia haberi non poteſt ſecundum Ange. in l. ſi vacantia. C.de bon. vacan.lib.x.Bene facit tex.in l.vbi abſunt.cum ſi.ff.de iu.& cu.da.ab his,ſequitur Iaſ.in d.l.ſi.col.ſi.in princ.ff.de eo per quem fac.et. Vltra quem addo Bald.conſi.clxvij.proponitur j.vol.vbi dicit ꝙ citatio facta etiam in alio loco quam domicilij interrūpit pſcriptionē.

Ampliatur quinto ꝙ ſola citatio interrumpit talē præſcriptionem ēt ſi poſtea non ſequatur alia petitio, & ſic abſque oblatione libelli ſecundū Bal. in addi.ad Spec.in tit.de execu.ſenten.in verbo pręſcriptio cōtra Spe.ibi ver ſed nunquid, hoc refert Iaſ. vbi ſupra. Vltra quem adduco pro iſta ampliatione ꝙ nō requiratur oblatio libelli ad interrumpendam pſcriptionem ſed ſufficiat alius actus præcedens bonum tex.in l.ſicut. in ver. nec ſufficiat.C. de præſcri.xxx.an. Ampliatur ſexto ꝙ talis interruptio pōt fieri etiam per filiumfamilias ſine conſenſu patris quando ſola citatio ſufficit. Sed non iā quando requiritur litis cōteſtatio ſecundum Bal. in l.j.col. ij.C.qui admit.& in l.ſi.§.ne-
15 ceſsitate.C.de bo.q̄ lib. †Ampliatur ſeptimo quādo colonus conuentus nominat dominum in iudicio, & denuntiat domino iudicis autoritate litem motam quia talis renuntiatio ita interrumpit pręſcriptionē ac ſi nuntius publicus denuntiaſſet, ſecus vbi requireretur litis conteſtatio,ita tenet no.Bal.in l.ij. col.pe. C.vbi in rem actio.no. plene Panor.in c. quoniam frequēter.§. quod ſi ſuper.vbi tex. gloſ.& doc.vt lit.non conteſt. Quinimmo denuntiatio facta p quemlibet licet non ſit nuntius dummodo fiat cum licentia iudicis interrūpit,ſecundū Bald. poſt glo.in d.l.ij.col. fin.refert Alex.in d.l.naturaliter in apo
16 ſti.ad Bar.col.iiij. †Ampliatur octauo vltra Iaſ. etiam data libelli ineptitudine, quia eo caſu quo per citationem interrumpitur præſcriptio non curatur an libellus fuerit male formatus ſecundum Bar. in l.accuſaturus. ff.de adul. & ita intelligit gloſſ. in authen. offeratur C.de

C.de li.conte.vbi Bal. col.iij.
vel iiij.dicit, ꝙ nullitas actus
qui non eſt de ſubſtantia ad in
terruptionē præſcriptionis nō
impedit effectū interruptionis
quo ad actum qui eſt de ſubſtā-
tia. refert & ſequitur Fely. in
d. c.illud. col.iiij.in ij.declara-
tione. Addo Aret.conſil.xxx.
viſo themate.col. fi. Amplia-
tur nono vltra Iaſ.vt procedat
etiam per miſsionem in poſſeſ-
ſionem ex primo decreto,quia
per eam interrumpitur pręſcri
ptio,quę poteſt per ſolam cita-
tionem interrumpi, ſecundum
Ro.cōſ.xxxviij.& refert Fel.
in d.c.illud.col. pe. circa fi.in
vj.conclu.ſecus dicit ipſe in p̄-
ſcriptione quæ non interrumpi
tur niſi per lit.conteſt. Vltra
quem addo text. in l. miſſo.ff.
pro empto.& in l.ij.in prin. &
ibi Bar.ff.pro hær. & late no.
Alex.poſt glo.& Bar.in l.a di
uo Pio.§.ſi ſuper rebus. col. v.
& vj.ff.de re iudi. Ampliatur
vltimo prędicta concluſio vl-
tra Iaſ.vbi ſupra quod pręſcri
ptio longiſsimi tēporis inter-
rumpitur nedum per citationē,
ſed etiam pluribus alijs modis
quos not.glo. magiſtra. in d.l.
cum notiſsimi.§.ſed & ſi quis.
& ibi Sal.legens illum.§.cū.§.
imo.ad fi.commen. & gl.in c.
placuit,el ij.§.poteſt.in verbo,
interrupta.xvj.q.iij. & in d.c.
illud.& ibi Panor. in prin.iij.
col. reaſſumit iſtos caſus quam
uis aliqui ex illis caſibus ada-
ptentur ad alias ſpecies præ-
ſcriptionum. Et qualiter in-
terrumpatur pręſcriptio per ci
tationem, vide pulchre vltra
prædicta per do. Maria.Sozi.
in ſuo tract.citationū,in xxxj.

17 arti.in x.effectu. † Et in ſpe-
cie an per dationē fideiuſſoris
interrumpatur præſcriptio vi-
de per Bart. in l. cum quis.§.ſi
quis pro reo. vbi caſus ſecun-
dum vnam lect.ff.de ſol.no.Sa
ly.poſt glo.in l.cū notiſsimi §.
imo.col.ij.ī ij.q.vbi circa hoc
tradit no.doctrinam.C.de præ
ſcrip.xxx.anno. Nunc limi
tatur prædicta cōcluſio quę ha
bet ꝙ citatio interrumpit præ-
ſcriptionem longiſsimi tempo
18 ris pluribus modis. † Pri-
mo limitatur,vt non habeat lo
cum in denuntiatione extraiu
diciali,quia per eam non inter
rumpitur præſcriptio etiā lon-
giſsimi temporis. text.eſt in l.
alienā.& ibi no.gl. & Bart.ff.
pro empt.tamen tex.ibi loquī
tur de p̄ſcriptione longi tempo
ris,vt apparet ex illis verbis
diutinam poſſeſsionem, iuncta
l.diutina.C. de p̄ſcr.lon.temp.
& ibi no.Bar. Nam præſcrip.
xxx.anno.non erat cognita de
iure digeſtorum.gl.in l.qui oc-
cidit.ff.ad l. Aqui. Sed gl.in d.
ſi alienam. intelligit illū text.
procedere etiā in præſcriptio-
ne longiſsimi tpis ꝙ non inter-
rumpatur per denuntiationem
extraiudicialē niſi interueniat
citatio.& ibi ſequitur Bart.ra
tio eſt, quia licet denūtiatio ab
initio & ante ceptam pręſcri-
ptionem faciat aliquem malæ
fidei poſſeſſorem ſeu conſtituat
in mala fide,vt eſt tex.no.in l.
ſi fundum. C.de rei ven.tamen
denūtiatio facta poſt p̄ſcriptio
nem ceptam non conſtituit quē
in mala fide.ſcdm Bart.in d.l.
alienā per illum tex.& in d.l.
naturaliter.circa fi.ij. col.not.
gl.& Inn.in c,dilecti.de ma.&
obe.

obe.Bal.& Ang.in l.ſuper longi.col.ij.ver.dixi ſcdo.C.de p̄ſcri.lō.tēp.Pan. & Cano.in c. nihil.& ibi late Fel.col.pe.& vlt.de præſc. Et de intellectu illius l.ſi fundū. dicetur latius poſt Bar.in repe.l.Celſus.ī iij. parte.in illa q.qualiter probe

19 tur mala fides. † Addo ꝙ ꝓ a teſtatio ſiue denūtiatio[a] extraiudicialis non interrumpit pręſcriptionē niſi in caſibus a iure expreſsis ſcdm Innoc. in c. olim cauſam.de cenſi.& refert Alex.in d.l.naturaliter.co.iij. in apoſt.ad Bar.ſuper verb.reſtat.vbi dicit ēt ꝙ nō reperitur in re cautū ꝙ interpellatio ex traiudicialis interrumpat.allegat Imo.in l.ſi ſeruum.§.ſequitur.ff.de ver.obl.not. Fel.in d. c.illud.circa fi.in pe.conclu.li

20 cet non referat Alex. † Primo fallit prędicta concluſio qn̄ denūtiatio extraiudicialis fieret ſeruata forma. l. vt perfectius. C.de anna.exce.& in caſu illius.l.quæ eſt regiſtrata in .§.poteſt.xvj.q.iij.not.Inn.Panor.& Cano.ī d.c.nihil.in iij. lectu. Et intellectum illius.l. tradit Fel.in c.cum M. Ferrarienſis.col.xiiij.ver. fallit tertio.de cōſt. Addo ꝙ illa.l.poteſt practicari nedum qn̄ poſſeſſor eſt abſens, vt proprie loquitur,ſed ēt quando poſſeſſor non habet domicilium vt quia vagat,nam tunc locum habet remediū illius.l.gl.eſt repu.ſing. in l.cum hæreditas ex Trebelliano, q̄ ibi oēs ſequuntur maxime Pau.de Caſ.ff. ad Treb. & Bal.in d.l. cum notiſsimi.§. imo.refert Fel.in d.c.illud.co. vlt.in vij.conclu. Et talis vagabundus poterit coram quocūque iudice conueniri. ſecundum gl.& doc.in l.hæres abſens.§.fi.ff. de iudi.& gl.in l. j.in glo.fi. C.vbi de cri. agi opor.

a Adde Alex. in cō ſi.89. excellentiſſimi Iuriſconſul. in v.vol.

Secundo fallit quando in denuntiatione extraiudiciali fuiſſet expreſſum tale quid, quod inducit ſeu inducere debet malā fidē, informando conſcientiam partis in facto, puta per oſtenſionem iurium ſuorum, vt colligitur ex verbis Fel. poſt Bu.& Pan.in d.c.illud.col.iiij.ver. tertia declaratio.&dicam infra ver.circa tertiam ſpeciē.in iii.& iiii.

21 limi. † Tertio fallit no.in p̄ſcriptione conuentionali,quia illa interrumpitur.et perpetuatur ſola extraiudiciali interpellatione. Caſus eſt no.in l. ſi mādato Titii §.pe. ff.man.quē tex.ad hoc expreſſe not.& dicit ſingu. Pau. in l.eum qui ita §.qui ita.el j.circa me.cō.uer. & adde.ff.de ver.obli. Et ad materiam vide pulchre.d.Prępo.in c. ſolicitudinem.colum. xxiiij.ver.concathenatur alia quęſtio.de app.vbi ponit regu

22 lam cum ſex fallen. †Secundo principaliter limitatur prædicta principalis concluſio quę habet ꝙ pręſcriptio lōgiſsimi temporis interrumpitur per citationem quando actor qui fecit citari reum non comparuit in termino. Nam talis citatio circunducitur, & habetur pro non facta, & ſic præſcriptionē non interrūpit.l.& poſt edictū. §.j.& ibi not.Bal.ff.de iud.& in d.l.j.in prin.et in alijs locis relatis per Alex,et Iaſ.in rub, ff.de

ff.de in ius voc.vbi late ſcribũt de iſta limitatione, & ornant tex.in d.l. & poſt edictum.§.j. aſsignãtes rationem poſt Bal. in c.conſuluit.col.ij.de offi.de le.quia actor non comparendo videtur renuntiare tali citationi. Item quia actore non comparente, citatio eſt imperfecta cum non conſtet ex ſuis partibus,ideo non interrumpit præſcriptionem. Iſtam limitationem firmat etiam Fel.in d.c.illud.col.iij.circa fi.verſ.prima eſt ꝙ licet citatio &c. & col.
23 pe.in j.conclu. † Tertio limitatur prædicta principalis concluſio, vt procedat quando citatio eſt ſpecialis ad illã cauſam, ſecus ſi ſit generalis ad reſpondendum in iure vel petitionibus nulla expreſſa cauſa, q̃a quamuis illa citatio generalis valeat, tamen non interrumpit præſcriptionem.ita limitat no. Bar.in l.fi.ad fi.C.de ãnn.excep.Nam citatio debet eſſe certa,vt interrumpat præſcriptionem. ſecundum Bar.ibi. Idẽ tenent Bal.in addi.ad Spec.in tit.de appel.verſi.quæſtio talis eſt.Old.Laud.conſil.ccliij.refert & ſequitur Iaſ. in d.l.fi.in prin.col.iij. ff. de eo per quem fac.erit. Vltra quem pro iſta limitatione adduco bonũ tex. in cle.fi.iuncta glo. vt lit.pen. ubi deciditur ꝙ citatio non inducit litis pendentiam , niſi ſit certa, & in citatione talia ſint expreſſa, per quæ plene poſsit inſtrui reus.ſuper quibus in iu
24 dicio conuenitur. † Quarto limitatur prædicta concluſio, vt procedat in ciuili cauſa nõ in criminali,quia in criminalibus ſola libelli oblatio ante citationem interrumpit præſcriptionem,ſecundum Bar.in d.l. naturaliter.circa fi.& in l.mariti.§.quinquẽnium.ff.de adul. per illum text. Sed cõmunis opin.eſt in contrarium,vt late per Fel.in d.c.illud.col.vj.verſi.dum Abb.& ſeq.concludendo ꝙ nõ ſufficit ſola libelli oblatio, ſed requiritur citatio vt interrumpatur præſcriptio in criminalibus. Et ita intelligitur tex.in l.miles.§. ſexaginta ff.de adul. ſcilicet ꝙ vbi interuenerit citatio,nam ſola libelli oblatio abſque citatione non eſt de proceſſu nec de actis,nec inducit litis pendentiam,vt late per Fel.vbi ſupra,& per do. Clau.in d.l.naturaliter. circa fin. Et ꝙ ſola libelli oblatio non ſufficiat ad interrumpendã præſcriptionẽ,adduco tex.expreſſum in l.ſicut.ver.nec ſufficiat.C. de præſcrip.xxx.an, ibi . Aut in iudicio poſtulatione depoſita fuerit ſubſecuta ꝑ
25 executorẽ conuentio. †Quinto limitatur prædicta concluſio vt procedat quando de ipſa citatione facta eſt per nuntium relatio iudici vel in actis. Alias ſi nuntius qui citauit nõ retulit vel relatio in ſcriptis redacta non fuit , præſcriptio interrupta non dicitur.ita determinat ſingulariter Pet. de Ancha.in cle.ij.vt lit. pend. propter dicta doct.ibi,qui volunt, ꝙ citatio non inducit litis pendentiam niſi nuncius retulerit ꝙ reputat bene notandum . refert & ſequitur d. Alex.in d.l. fi.ĩ prin.col.iiij.ver.nec omitto. ff. de eo per quem fac.erit. & ibi Iaſ. col.iij.in v.limit.& d.Fel.in d.c.illud. col.pe.in ij. conclu.

concluſ. Et vltra iſtos celebres Doct. addo Bart. hoc expreſſe decidentem, in l. hæc autem. §. j. per illum tex. ibi conſtare debet liquereq; prætori, ff. ex qui. cau. in poſ. ea. vbi cõcludit ꝙ relatio citationis eſt adeo neceſſaria ꝙ alias citatio nihil valet, & ꝙ debet fieri iudici vel notario, quinimmo & ante diẽ termini, vt valeat, & ſi fiat poſt citatio redditur nulla. Idem firmat Bar. in l. ſi finita. §. Iulianus. col. iij. verſi. quæro vtrum iſta contumacia & verſi. ſeq. ff. de dam. infect.

26 † Et quod relatio citationis ſit de ſubſtantia iudicis late firmat d. Præp. ſequens Bar. in locis præalleg. in c. cum parati, col. viij. & ix. verſi. facta citatione. de appel. vbi iſtam concluſionem et dicta Bar. limitat not. quatuor modis, vt ibi p eũ.

Et quid debet continere relatio nũtij, vt ſit valida, & qualiter ſit facienda, vide ibi per Præpo. col. ij. in iiij. not. & col. ix. ver. ſed qualiter. Prædictam limitationem ſublimita, niſi pars comparuerit, quia tũc abſque eo ꝙ conſtet de relatione citationis, relatio fuiſſe facta præſumitur, & præſcriptio interrumpitur. ita pulchre determinat Are. de quo non meminerunt Fel. & Iaſ. vbi ſupra conſ. xxx. uiſo themate. col. fi.

27 † Sexto limitatur prædicta concluſio quæ habet, ꝙ citatio interrumpit præſcriptionẽ longiſsimi temporis, vt non procedat in citatione nulla aliquo reſpectu, quia interrumpit. l. ſi pater. cum gl. & ibi Bal. C. ne de ſta. defun. puta quia facta ſine commiſsione iudicis, vt per Bar. in l. j. per illum tex. C. de iure do. impe. & plenius in l. nemini. vbi alij no. C. de exhi. re. not. Cano. in d. c. cum parati. vbi late do. Præpo. col. vij. vel quia facta ad diem feriatam, iuxta ea quę plene habẽtur per Bar. & doc. in l. j. §. nũciatio. ff. de ope. no. nun. vel ex alijs cauſis, puta, q̃a nõ eſt certa, iuxta tex. not. in l. aut qui aliter. in prin. & §. j. & ibi no. Barto. ff. quod vi aut clam. vel quia emanauit a iudice incompetente, & ſic non arctat. Faciunt no. per Bar. in l. accuſatorus. per illum tex. ff. de adulte. vbi dicit ꝙ in præſcriptione quæ interrumpitur per ſolam citationem, ſolum inſpicitur, an citatio ſit bene facta. Et ſufficit illam eſſe legitime factã: licet libellus ſit male cõceptus vel lit. conteſt. nulla. Et idem dixit Bal. in auth. offeratur, circa finem. C. de lit. conteſt. & refert Are. cõſ. xxx. viſo themate. col. fi. Et faciunt quæ dicentur in ſeq. parte. in iij. limit. ꝙ lit. conteſt. nulla non interrumpit præſcriptionem lon. temp.

Comprobatur iſta limitatio per rationem quia citatio inualida nihil operatur. gl. eſt in l. ſi accuſatoribus. in gl. fi. C. de accu. quã no. & ſequitur Bal. in c. in nomine domini. in iiij. not. de teſti. Item citatio inualida non conſtituit aduerſarium in contumaciam. glo. eſt in c. de cauſis. in verbo veniſſe de offi. deleg. bene facit tex. in c. propoſuiſti. in verb. legitime citatus, & ibi glo. de fo. comp.

Iſtam limitationem firmant Ro. & Alex. in d. l. fi. in prin. col. pe. ad fin. & ibi Iaſ. col. iij. in vj.

in vj. limi. & late d. Fely. com probans per plura in d. c. illud col. iij. & iiij. & Iaſ. in rub. ff. de in ius voc. & in l. licet. col.
28 ij. C. de procu. † Ampliatur iſta limitatio, vt procedat, etiã ſi citatus compareret, quia cõparitio ſubſequens non validat citationem nullam, ſecundum Bal. in l. j. §. j. ff. de fer. per gl. ibi refert Iaſ. in d. l. fi. in prin. circa fi. iij. col. ff. de eo per quẽ fac. erit. dicens ꝙ Bald. ibi eſt corruptus cum glo. & docto. dicant ibi contrarium, ſcilicet ꝙ citatio nulla conualidatur per comparitionem ſubſequentem & ſic erit potius ſublimitatio ad limitationem, videlicet vt prędicta limitatio non procedat quãdo poſt citationem nulla ſubſequitur cõparitio, quia per comparitionem ſpontaneã validatur citatio inualida, & ſic operabitur interruptionem per tex. cũ glo. in d. l. j. in prin. ff. de fer. ſuper verbo ſententia in fi. quæ vult ꝙ vbi vocatus comparet ſponte, purgat defectus citationis. Et ibi dicit Bal. in iij. no. ꝙ licet citatio nõ valeat, valet tamẽ comparitio & quod ex ea ſequitur. Et ita late firmat Fel. in d. c. illud. colum. iiij. verſi. quarta declaratio, adducendo plura ad cõfir-
29 mationem. † Septimo limitatur prædicta concluſio vt ꝓcedat in citatione verbali, ſecus in reali, quæ fit per capturam perſonæ, quia illa non interrumpit præſcriptionem, ita tenet Bal. in addi. Spe. in ti. de cita. col. vlt. Sed iſtam limitationem reprobat & bene do. Iaſ. in d. l. fi. in prin. circa fin. iij. col. quia ſi verbalis interrumpit tanto fortius realis eſt ſit longe efficacior, vt no. glo. & doct. in l. ij. ff. de iu. om. iud. licet Fely. ſimpliciter ſequatur in c. illud. col. iij. verſi. dixit et
30 de præſcrip. † Octauo limitatur vltra Iaſ. vbi ſupra. vt non procedat in citatione quæ fit ad recipiendum teſtes ad æternam rei memoriam lite nõ conteſtata propter periculum imminens iuxta formã. c. quoniam frequenter, in prin. vt lite non conteſt. quia per talem receptionem non interrumpitur pręſcriptio. Iſtud fuit elegans dictum Vincentij antiqui Canoniſtæ ibi quod refert, & ſequitur ibidem Anto. de But. col. vij. & Fel. in d. c. illud. col. fi. circa fi. in xiij. concluſio.

Nono limitatur vt non procedat in ſequeſtro, quia per ſequeſtrum non interrumpitur ꝑſcriptio, niſi poſſeſsio ſit tráſlata in ſequeſtrum de conſenſu partium, iuxta l. intereſſe. ff. de acqui. poſ. ſecundum do. Card. in cle. j. in xvij. q. de ſeq. poſſ. & fruc. refert Fel. in d. c. illud. prope fi. in xij. conclu.

CIRCA ſecundam ſpeciem pręſcriptionis quæ eſt mere fauorabilis vt in vſucapione triẽ
31 nij vera eſt concluſio. † Quod non interrumpitur etiam per litis conteſtationem quin pendẽte lite finiatur vſucapio, ſed ſi poſtea feratur ſententia contra reum teneretur rẽ reſtituere, non obſtante vſucapione, vt eſt caſus in l. ſi poſt acceptum, vbi Bar. & doc. no. ff. de rei vẽdi. & eſt text. magis expreſſus in l. ij. §. fi. ff. de vſuc. pro emp. & in l. Iulianus. §. quantũ. ver. proinde. ff. ad exhi. no. Bal. in

l.j.ad fi.C. de vſuca. transfor. & in l.nec bona.C.de præſcri. long.temp.

CIRCA tertiam ſpeciem pręſcriptionis mixtæ & ſic decem vel viginti annorum,quę dicitur longi temporis communis opi.Bar.& doc.in locis ſupra alleg. eſt ꝙ interrumpitur per litis conteſtationem,nō aliter.l.more.C.de rei vendic.

31 ✝Ampliatur primo iſta concluſio,vt procedat nō ſolū quādo litis conteſtatio eſt facta coram iudice ordinario, ſed etiā ſi ſit facta coram arbitro, quia litis cōteſtatio facta coram eo, ita inducit interruptionem pręſcriptionis & perpetuationem actionis ſicut facta coram ordinario.l. cum antea.verſi. licet non ignoramus,& ibi no.Bar. & alij.C.de arb not.Panor.in d. c.illud.col.iij.circa medium & ratio eſt quia arbitraria ſunt redacta ad inſtar iudiciorū.l.j.ff.de arbi. Ampliatur ſecundo quando ſtat per reum quominus fiat conteſtatio litis, quia citatus non vult comparere nec conteſtari litem, ſed ſubterfugit.Nam tūc lis habetur pro conteſtata quo ad interruptionem præſcriptionis, & alios effectus, ſcilicet vt actio quæ alias non erat tranſitoria ad hęredes fiat trāſitoria tex eſt not.in l.ſi eum.§.qui iniuriarum.in ſi ff.ſi quis cau.& ibi not.Barto. a in vj. nota.dicens quod iſtud alibi non reperitur.& ſequuntur Pau.de Caſtro.Alex.& Iaſ.col.iij.in vlti.not. Idem vult Cy.poſt antiq.in l.ſicut.C.de præſc.xxx. anno. & illud eſt quod voluit dicere tex.ibi.quaſi lite conteſtata. Idem tenet Bal.in d.l. more.C.de rei vendi.& in d.l. ſi.in prin.col.ij.verſi.vnum tamen eſt.ff. de eo per quem fac. erit.& ibi late per Alex.col. iij. dicentem quod ad hoc velis habeatur pro cōteſtata quo ad prædictos effectus requiritur uera cōtumacia.allegat Io. Fab.in.§.penales. inſti.de act. quod dicit eſſe diligenter notandum. Et ſic colligitur concluſio quod paria ſunt litem fuiſſe conteſtatam, vel haberī pro conteſtata,& quod tantum operatur quaſi conteſtatio quoniam ipſa conteſtatio. Et de hoc do caſum in terminis, in l.ij.verſicu.ſi vero poſt. C.vbi in rem ac. & ibi not. Bald. & Felyn.in d.cap. illud.col.pen. in j.conclu. & Iaſ. in d.l.fina. in princi. vlt.col.ff. de eo per quem fac.erit.quamuis non allegent text. in d.l.ij. vbi text. expreſſe dicit quod lis habetur pro conteſtata propter contumaciam rei in non comparendo ad interrumpendam longi temporis præſcriptionem. Ex quo infero quod in cauſis in quibus proceditur ſine figura iudicij in quibus lis habetur pro conteſtata eoipſo quod ſit aliquis actus circa merita, & operatur effectum litis conteſtationis quo ad omnia, vt per Barttol. in extrauagānt. ad repri. in verbo & ſine figura. col.ij.Bar.& docto. in l. nihil.& in l. nulla. C. de procu.cenſebitur facta interruptio per primum actū contra-

a Adde Alexan.ita firmātem per illum tex.in l.ſi inſulam ī ſi.iij. col. ff.de verbo.oblig.

contradictorium concernētem merita cauſæ ſicut per expreſſam conteſtationem, & ita firmat in terminis Areti. conſil. xxx. viſo themate. colum. fina.

33 † Primo limitatur iſta concluſio quæ habet quod litis cōteſtatio interrūpit præſcriptionem vt procedat quando eſt facta animo & intentione procedendi in lite vſque ad finem dato quod poſtea per caſus fortuitos actor fuerit impeditus tunc illa bene interrumpit præſcriptionem. Secus ſi quis ſimpliciter litem cōteſtaretur & poſtea non procederet vlterius, ita tenuit gl. in c. placuit. §. poteſt. in verbo interrupta. xvj. qō. iij. per tex. in l. fi. a contrario ſenſu. C. de pręſcri. xxx. an. quam approbat Panor. in d. c. illud, circa fi. & Roma. reputans illam ſing. in l. ſi vero. §. de viro. in xxiiij. fallen. ff. ſolut. mat.

Sed iſta limitatio non eſt vera, & in contrarium eſt glo. ordi. in d. l. fi. C. de præſcr. xxx. ann. referens ꝙ prædicta opin. fuit Aldrici glo. antiqui. ſed qđ omnes alij doc. dixerunt contrarium. Et illam gl. ſequuntur ibi Bar. Bal. Saly. & cōmuniter doct. & late Felyn. in d. c. illud, col. v. quaſi per totam illam col.

34 † Secundo limitatur prędicta concluſio vt non ꝓcedat quando litis conteſtatio eſſet facta coram arbitratore, quia nedum litis conteſtatio coram eo facta ſed nec eius laudū interrumpit præſcriptionem ſecundum Oldra. laudē. conſil. cclxxvj. factum tale eſt in vertice cuiuſdam montis &c. quē refert & ſequitur Bal. in l. cum antea. colum. pen. C. de arbi.

Idem tenet Ioan. And. in addi. ad Spec. in tit. de litis conteſta. §. effectus. & Panor. in d. c. illud, circa fi. iij. col. ver. iuxta prędicta quæritur vbi aſsignat rationem quia coram eo nō eſt iudicium, & conſequenter nec litis conteſtatio quæ totius iudicij eſt fundamentum. l. j. & authen. offeratur, cum ibi not. C. de lit. conteſt. ſed laudum arbitratoris habet uim cuiuſdam tranſactionis, vt eſt gloſ. in authen. ſi vero contigerit. C. de iud. & in corp. vnde ſumi. not. Bart. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum, col. ij. ff. pro ſo. cū concor. Iſtam limitationem intelligit Panor. in d c. illud procedere niſi tale quid ſit dictum vel productum coram arbitratore ꝙ conſtituat partem in mala fide, quia tunc interrumpitur pręſcriptio de iure cano. vt dicetur in ſeq. limitatione. refert Fely. in d. c. illud, ad fin.

35 † Tertio limitatur prædicta concluſio vt non procedat quādo litis conteſtatio eſſet nulla vt quia facta coram iudice incompetenti vel non ſuo. Nam talis litis conteſtatio habetur pro non facta & non interrumpit præſcriptionem, vt videtur tex. cum glo. in l. pen. in verbo non competentem iudicem. C. ne de ſta. defun. per quem text. ita dixit glo. in d. c. placuit. §. pōt, in verbo interrupta. xvj. qō. iij. & in c. vt debitus. de appel. et in c. ex tuarum, de priui. no. Bar. in l. accuſaturus, per illum tex. ff. de adul. & late Panor. in d. c. illud, col. iij. vbi Felyn. col. iij. adducit ꝙ actus nullus non interrumpit. Addo pro hac limi. tex. cum gloſſ. in

auth. offeratur. in verbo pro ni hilo. C. de lit. conteſt. vbi Bal. col. fi. verſi. venio. ad illud tradit not. doctrinam ad ſciendũ: an & quando proceſſus nullus interrumpat præſcriptionẽ: vndecunque cauſetur nullitas faciendo tria membra. Et de illa doctri. Bald. meminit Fely. ſed non de gloſ. in d. c. illud. colum. iij. verſi. dixit etiã Bal.

Et ex hoc infert Panor. in d. c. illud. col. iij. ꝙ quẽadmodũ præſcriptio non interrũpitur ꝑ litis conteſtationem factam coram iudice incompetenti: ita nec per citationem factam per iudicem incompetentem: licet alias per legitimam citationẽ fieret interruptio in præſcrip. xxx. an. vt vidimus in præcedenti arti. Reſtringit tamen Pan. poſt But. iſtam limitationẽ procedere: niſi tale quid ſit expreſſum corã iudice incompetenti: quod cõſtituat aduerſariũ in mala fide: vt quia pars informauit in facto conſcientiã ſuã: vel tale quid expreſſit ꝙ informare debuit. arg. text. in l. quod te. ff. ſi cer. peta. & in c. inquiſitioni. de ſentẽ. excõmu. Nam tunc ſecundum Panor. fit interruptio non virtute actus iudicialis: ſed propter malã fidem ſuperuenientem quæ præſumitur ex coniecturis: vt ibi per eum no. Bart. in l. celſus. colum. iiij. circa fin. ff. de vſucap. Et hanc reſtitutionẽ ſeu declarationem ſequitur Felyn. in d. c. illud. colum. iiij. verſi. tertia declaratio referens Panor. ita conſuluiſſe cõſ. cxiiij. quidam habens duos filios.

Et ex ibi no. per Pan. & Fely. colligitur no. limi. ad tex. in l. pen. ff. de vſucap. pro emp. cũ ibi not. per Bart. vbi habetur qđ denũtiatio extraiudicialis facta poſt ceptã præſcriptionẽ non conſtituit in mala fide vt non procedat qñ eſſet expreſſum tale quid: quod inducit ſeu inducere debet malam fidem: informando conſcientiam partis in facto: puta per oſtenſionẽ iurium ſuorum: faciunt quæ dicentur in ſeq. limita.

36 † Quarto limitatur prædicta cõcluſio vt non procedat de iure canonico: quia per quẽcunque actum qui cauſet malam fidem circa litis conteſtationem: etiam per ſimplicem citationem: vel aliter præſcriptio interrumpitur. Nã ſuperueniens mala fides de iure canonico in quacunque tẽporis parte interrũpit præſcriptionẽ. c. fi. & ibi plene no. glo. & cano. de præſcrip. ita dicit Bart. in d. l. naturaliter. col. ij. ver. quæro vtrum ſuperueniens defectus bonæ fidei. & firmat Bal. in l. ij. colum. ij. verſi. vlterius quæro. C. de ſer. & aqua. dicens ꝙ de iure canonico omnis præſcriptio interrumpitur per miſsionem executoris: quia ſuperueniens mala fides etiam ſine vllo vitio impedit præſcriptionẽ de iure canonico. vt no. per Dy. in c. ij. de re iu. in vj. & dixi late ſupra circa interruptionem naturalẽ. Iſta enim proprie dicitur interruptio naturalis: ex quo deficit vnum de ſubſtantialibus. ſ. bona fides vt ibi dictum fuit.

37 † Quinto limitatur prædicta concluſio vt non procedat quo ad iudicium in quo agens ſuccubuit: quia per illud & litis conteſtationẽ in eo factam non interrumpitur

tur præſcriptio ſecundū Paul. de Caſt.conſi.ccxcix.col.pen. refert & ſequitur Felyn. in d. c.illud.circa fi.in xiiij cōclu.

Sexto limitatur vt procedat dū modo litis conteſtatio ſit facta a vero domino contra quē præſcribitur. Alias aūt ſi ſit facta ab alio ꝙ a domino nō interrumpit præſcriptionē: ita limitat Bal.in l.ſicut.col.ij.ver. ſed nunquid. C. de præſcrip.
38 xxx. anno. † Quæro iuxta prædicta an per exceptionem ſiue exceptionis obiectum interrumpatur præſcriptio: concludo quod non interrumpitur. glo.eſt notabilis in c.ij.in verbo exceptiones.de ord.cog. & ibi per Panor.colum. fin. cum concor.de quibus per Fely. in d.c.illud.colum.pen.verſi. tertia concluſio. Primo limita niſi actio proponatur per modū exceptionis: puta per viam cōpēſationis.vt pulchre per Bar. in l.omnes actiones.ff.de regu. iur. & in l. ſinautem.§.fina.ff. de neg.geſt.not.Alex. remiſsiue in d.l.fina. in princi. ad fin. iiij.col.ff.de eo per quem fac. erit. Et iſtam limitationem firmant Bald. in l.ſicut.§.imo. ad fin.C.de præſcrip.xxx. anno.& do.Fely.vbi ſupra. Secundo limita niſi ꝓpoſitio exceptionis inducat malam fidem per ea quæ dicta ſunt ſupra qa de iure canonico ſuperuenientia male fidei interrumpit pręſcriptionem quomodocunq; ſu-
39 perueniat. † Et not.quod pręſcriptio poteſt interrumpi per filiumfamilias ſine conſenſu patris quando ſola citatio ſufficit: non autem vbi requiritur litis conteſtatio ſecundum Bal. in l.j.col.ij. in iij.oppo.C. qui admit. & in l.fina.§.neceſsitatem.col.vlti. ver. item quæro. C.de bo.quæ libe.

Circa quartam ſpeciē præſcriptionis qualiter interrumpatur pręſcriptio in actionibus annalibus vel minoris ætatis: dic ꝙ interrūpitur per litis cōteſtationē vel per libellū principi datū quinimmo etiam perpetuantur tales actiones temporales: & fiūt trāſitorie in hæredes.l.j.& ij.& ibi plene no. C. quando libel.prin.dat.no. Bar. & docto.in l.fin.in princ.ff. de eo per quem fac.erit. Et not. quod præſcriptio annalis introducta per cōſtitutionem epiſcopi interrumpitur per litis conteſtationem vel quaſi ſecundū Bar.in l.ij.§.fin.ver.ſed hic videtur contra. ff. de vſucap. pro emp. Et per hæc remanet expedita ſecunda pars huius tertie partis ſexte princi.

Capio tertiam partē huius tertiæ partis ſexte principalis in qua videndum eſt de interruptione præſcriptionis iurium incorpalium.

40 Et primo quęro. † Qualiter interrūpatur præſcriptio iurium incorporalium. Iſtam q.mouet.Bart. in l.naturaliter. colum.vlt.verſi. quæro qualiter.ff.de vſucap.quem referunt But.& Panor.in c. illud. colū. vlt.de præſcri.vbi dicunt quod quædam ſunt iura incorporalia debita fundo vt ſeruitus realis. & in iſtis præſcriptio interrūpitur: perdita poſſeſsione fundi dominantis.l. ſi ædes.§.j.ff. de ſer. vrb. præd. Item interrumpitur quando ille cōtra quem pręſcribitur impedit pręſcribentem

ſcribentem vti ſeruitute. l. ſe-quitur. §. ſi viam ff. de vſucap. Cum enim in incorporalibus quaſi poſſeſsio nihil aliud ſit quam patientia aduerſarij, l. quoties. ff. de ſerui. ſtatim quod quis deſinit pati interrumpitur quaſi poſſeſsio ſeruitutis: & con ſequenter præſcriptio. Idem dicit Bartol. in iuribus incorporalibus non cohærentibus prædio vt in iuriſdictionibus & ſimilibus. Nam ſtatim cum ſit vnus actus: per quem quis prohibetur vti illo iure, videtur interrupta quaſi poſſeſsio & præſcriptio. & de hoc eſt tex. optimus ſecundum Bart. in c. auditis. de præſcri. & ibi plenius per Inno. in vlt. glo. & melius. in c. cum eccleſia ſutrina. de cauſa poſſeſ. & proprie. Qui imo plus ſentit Innoc. in d. c. auditis. quod eoipſo quod is ad quem ſpectat iuriſdictio de iure exercet illam, ſeu vtitur iure ſuo ſaltem vna vice ante completam præſcriptionem, cenſetur interrupta præſcripto. Ex quo infert quod ſi Abb. incipit præſcribere contra epiſcopum iura epiſcopalia, iuxta ea quæ plene dicta ſunt ſupra in xj. q. j. partis. v. princi. ſit interruptio, ſi epiſcopus ſaltem vna vice fuiſſet vſus his iuribus ante completã prſcriptionem abbatis. Idẽ eſt ſecũdum Inno. ſi prohibuiſſet epiſcopus per violentiã abbatem volentem exercere iuriſditionem quã prſcribebat, ita quod timore epiſcopi dimiſit illam exercere, vt ibi latius per eum. Sed contra prcedens dictum Inno. late tenet Pa nor. in d. cap. auditis. colum. iij. & iiij. dicens ipſummet Inno. ſenſiſſe contrarium in c. cũ olim. eo. tit. vbi tradit quid debet facere epiſcopus, vt interrumpat prſcriptionem abbatis vel alterius volentis cõtra ſe prſcribere iura epiſcopalia, vt ibi latius per eũ, qui tandem ſaluat Inno. in vno caſu. Et prdictis modis prſcriptio ſeruitutis & incorporalium dicitur interrumpi naturaliter.

Sed dubitatur qualiter interrumpatur ciuiliter. Bart. in l. ij. ad ſi. commen. C. de ſer. & aqua. diſtinguit: quod ſi quidem iuuatur præſcribens ex titu. requiritur litis conteſta. ſicut ad interrumpendam prſcri. long. temp. l. more. C. de rei vendi. ſi vero non habet titulum, tunc interrumpitur per ſolam citationem & executoris miſsionem, quia eſt eadem ratio qu in prſcrip. xxx. anno. quia currit ſola negligentia non petentis. Ideo miſsio executoris q facit ceſſare negligentiam habet interrumpere ſecundum Bartol. Et hanc diſtinctionem refert Bald. in dicta l. ij. colum. ij. verſ. alterius quritur, dicens quod melior eſt ratio, quia cum iſta prſcriptio non fundetur niſi in bona fide cum non requiratur tit. l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſerui. ven. & miſſo executore ceſſet bona fides, merito interrumpitur præſcriptio. Et hanc doctri. Bartol. & Bal. ſequitur. Are. conſi. xxx. viſo themate col. ſi. in prin. & Cp. in trac. ſer. vrb. præd. c. xx. col. iiij. vbi tractat de iſta materia interruptionis incorporalium. Vnde infert Bal. vbi ſupra q de iure

canonico omnis pſcriptio interrumpitur permiſsionē executoris ex quo inducitur mala fides: vt not. Dy. in c. ij. de reg. iur. in vj. de quo tñ dic vt dixi ſupra in iij. ſpecie præcedentis ſecundæ partis. in iiij. limita.

41 SECVNDO quæro. † Qualiter interrūpatur præſcriptio libertatis. Bar. in d. l. naturaliter. col. vlt. dicit ꝙ per quēcūq; actū quis vtatur ſeruitute ſeu iure ſeruitutis interrūpitur præſcriptio libertatis. vt in l. arboribus. §. itē conſtat. alias eſt. §. idē tractat. ff. de vſufru. & l. qui fundum. ff. quemad. ſer. amit. vbi dicitur ꝙ ſeruitus retinetur abſq; facto hominis: qñ habet cauſam continuam. Vt ſi aqua per riuum ſua ſponte defluxit: ius aque ducende retinetur: & qualitercūque quis vtatur ſeruitute. & ſic interrūpitur præſcriptio libertatis etiā per malæ fidei poſſeſſorem. vt ibi eſt tex. aut per vſum cuiuſcunque alterius vtētis illa ſeruitute nomine meo vel gratia mei: vt eſt tex. in l. vſu retinetur cum ll. ſe. ff. eo. ti. dūmodo quis vtatur iure ſeruitutis ſeu tanꝙ ſeruitute debita fundo: vt in l. fin. illo eo. ti. & ibi declarat Paul. de Caſt. Addo ꝙ in præcedētibus duobus caſibus pōt ēt interrūpi pręſcriptio naturaliter & ciuiliter per modos in pręcedentibus partibus recitatos ſecundū Pan. in d. c. illud. col. fin. & in d. cap. audiuis. colum. iij. poſt Innocen.

NVNC capio quartam & vltimam partē huius. iij. partis ſextæ principalis in qua dicendum eſt de effectu interruptionis.

ET PRIMO quæro. Quis ſit 42 † effectus interruptionis: & quantum duret. Dic ꝙ in naturali interruptione tm̄ durat eius effectus quantū impedimētum ſeu defectus ſuperueniēs: ſi enim quis recuperat poſſeſsionē amiſſam vel ſuperuenit bona fides vel ti. poſt defectū incipit poſſeſſor de nouo præſcribere qa ceſſauit cauſa impediēs: & ſuperuenit cauſa confirmās. vt not. in ſimili gl. in c. non firmatur. de re. iu. in vj. tēpora tñ pręcedentia non proſunt ſed cōquaſſantur: vt prædixi in prin. huius materiæ. Idē eſt in interruptione ciuili quia oportet eā de nouo inchoari a tpe quo ceſſat effectus interruptionis. Verbi gratia: ſi per lit. conteſt. ſit interrupta præſcriptio noua præſcriptio non incipit ſtatim poſt factā cōteſtatione: ſed poſtquam partes ceſſauerint litigare. ar. l. ſi. C. de præſcri. lō. tēp. ſecundū Inn. & Hoſt. in d. c. illud. Et hæc vera de iure ciuili. ſed de iure cano. dicit glo. no. in c. j. xvj. q. iij. ꝙ ex quo facta eſt ſemel lit. conteſta. nunꝙ poſtea currit pręſcriptio: qa pręſumitur poſsidēs iā habere malā fidem: & de iure ſuo titubare. per l. nemo. C. de acqr. poſ. vnde non præſcribit ad mille an. at. c. ſi. de præſcri. idē tenet gl. in c. ſine poſſeſs ione. de reg. iur. in vj. Et has gl. ſequitur Bu. in d. c. illud. Cōtrariū ſirmat Pan. ibi conclud ēs ꝙ iterū poſsit inchoari pſcriptio interrupta p lit. conteſta. ita de iure can. ſicut de iure ciuili. Primo mouetur per text. in. §. præſcriptiones, xvj. q. iij. qui non facit in

in hoc differētiā inter ius cano. & ciuile. Scdo mouetur. quia nō reperit ꝙ ius can. ſtatuat cōtrariū ergo ſtandū eſt iuri ciuili. Non ob. ſcdm Pan. fundamētum gl. inquātū ſe fundat ſuper aſsiſtentia malæfidei: quia iura cano. loquuntur de vera mala fide nō pręſumpta. ſicut illa quę præſumitur per lit. cōte. qa certū eſt ꝙ illa eſt pſumpta ſeu ficta mala fides & nō vera vt no. in d. l. nemo. C. de acquir. poſ. nā poſsidēs rē & credēs firmiter eā ſuam non mouet firmiter ad credendū cōtrariū ex eo ꝙ alius ſibi ītulit quæſtionē alias de facili daretur materia impediendi perpetuo curſum pſcriptionis: ſufficeret. n. ꝙ quis litē cōteſtaretur abſq; eo ꝙ fidē faceret de aliquo iure ſuo. ita dicit Pan. in d. c. illud. vbi Fely. col. v. & vj. hunc articulū late

43 examinat & firmat† ꝙ lit. conteſt. nō inducit malam fidē niſi præſumptam. Addo ꝙ idem tenet Pau. de Caſt. in l. ij. C. de fru. & lit. expē. & Bar. ante oēs in l. illud. ff. de pe. hære. & hoc eſt rationi cōſonū ſecūdū eum.

Quod ſi ſum tecū lit. cōteſt. et aliud non ſit actū per hoc non ſit inducta mala fides concedo dicit ipſe ꝙ eſt inducta interruptio & perpetuatio. l. fina. C. de pręſcri. xxx. vel xl. anno. ſed finito tpe illius perpetuationis nihil vr̄ obſtare quin de iure cano. poſsit inchoari noua præſcriptio cū bona fide antea nō maculata ex quo. d. l. fi. non eſt ſecdm Canones correcta quicquid dixerim dictę gl. ita dicit Fely. ibi vltra quem addo Saly. ita tenētē. in l. ij. C. de fruc. & lit. expē. quē latius referā in ſeq. q. ſed male intellexit Fely. d. l. fi. quia pręſcriptio non inchoatur de nouo finito tpe perpetuationis. nā ſic opus eſſet ꝙ poſt xl. an. iterū pręſcriptio inchoaretur. quinimo actio quæ alias pſcribebaī ſpacio. xxx. an. extenditur vſq; ad xl. an. & hæc præſcriptio quadragenaria inchoatur a die interruptionis ſeu litis cōteſtate vt aperte probat illæ text. cum ibi not.

Et de effectu interruptionis vide per Are. conſi. xxx. viſo themate circa fi.

44 Secundo quęro.† Vtrū perempta inſtantia duret vitiū litigioſi & effectus interruptionis inductus per lit. conteſta.

Dic breuiter ꝙ cōtra illum contra quem lis eſt conteſtata: durat effectus. qa eſt actio ppetuata vſque ad xl. an. & nō poſſet ille amplius præſcribere mīnori tpe vt eſt caſus in l. fin. C. de præſcri. xxx. an. Et quo ad effectus reſpiciētes perſonas ipſorū litigantiū illi durant: ſed non durāt effectus reſpicientes rē quia poſſet res alienari perēpta inſtātia quæ ea durāte alienari nō poterat: & ſic ille tertius in quē fieret alienatio poterit præſcribere lōgo tpe. Caſus eſt no. in l. j. ſecundū vnā lec. C. de præſcri. lon. tēp. & ibi gl. in verbo longi tpis & doc. no. & Bar. in l. j. §. fi. ff. de litigio. et ī l. fi. vbi ēt Saly. C. co. ti. Nā vitiū litigioſi nō afficit rē ſed ſolū perſonas litigantes. l. j. §. j. vbi gloſ. & Bart. ff. de litigio. Ang. & in auth. de liti. in prin. Et ita procedant not. per Bar. poſt glo. in l. ij. circa med. commē. C. de fruc. et lit. expē. et per Bar. in l. ij. col. vlt. & ibi not. doct.

doct.maxime Alex.& Iaſ.col. pen.C.de eden.vbi Bar.dat do ctrinam ꝙ quidā ſunt effectus qui reſpiciunt cauſam, & illi durant perempta inſtantia, vt ꝙ poſſeſſor efficiatur malæ fidei,& ſic teneatur de fructibus poſt litem conteſta. l.ex diuerſo.§.j. cum ibi plene no. ff. de rei vendi.& in l.certum.C.eo. titu.& ꝙ res ſit litigioſa vel ꝙ præſcriptio ſit interrupta,tunc enim etiam perempta inſtantia durat effectus iam conſummatus.l.cum notiſsimi, per totam l. maxime in §.ſed & ſi quis. C.de præſcri.xxx. anno.& l. fi.eo.tit. ¶ Et hoc eſt verum dicit Bar. in eadē cauſa & inter eaſdem perſonas, nam in alia cauſa vel inter alias perſonas illa conteſtatio ſuum effectum non produceret. d.l.cum notiſſimi.§. ſed & ſi quis, & eſt caſus ſecundum Bar.in l.fiſcus,in quæſtione.ff.de iure fiſc.ſecundum veram lect. quam ibi tenet Bar. Hinc eſt ꝙ perempta inſtantia non durat vitium litigioſi quo ad tertium in quem fit alienatio,quia titulus eſt validus & pręſtat cauſam pręſcribendi longo tempore. d.l.j.C. de præſcri.lon.temp.& ita declarat Alex.in d.l.ij.col.v.vel vj.circa fi.ver.tertia cōcluſio, & ibi Iaſ.poſt eum, col.penul. C.de eden.

45 † Limitatur prędicta concluſio quę habet quod perempta inſtantia durat effectus præſcriptionis, niſi eſſet perempta non lapſu temporis, ſed per renuntiationem. quia pars in totum renuntiaſſet liti cauſæ & inſtantiæ, quia tunc neque citatio neque litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem,vt per Felyn.in d.c.illud. col.vj.ver. & ſcias, & per do. Clau. Aquen. in d.l. naturaliter,col.vj. Sed inquantū Bar. in d.l.ij.C.de fruc. & lit.expē. cuius verba retuli ſupra, vult ꝙ duret effectus malæ fidei ēt perempta inſtantia & ſic ꝙ litis conteſtatio inducat malam fidem etiam quo ad fructus & omnes alios effectus But.et Panor tenent oppoſitum in d.c.illud,col.fi.ꝙ non duret niſi quo ad interruptionem præſcriptionis & perpetuationē actionis, quia litis conteſtatio ſola non inducit veram malam fidē ſed præſumptam tantum vbi non conſtat de iure agentis,vt dixi in præcedenti quæſtio. & iſta fuit opin.gloſſ.repuiate ſing.in d.l.ij.in glo.j.in fi. C. de fruc. & lit.expen. quæ vult ꝙ perēpta inſtantia ceſſet mala fides inducta per litis conteſtationē & ſic non cenſebitur amplius poſſeſſor qui ante litis conteſtationem erat bonæ fidei eſſe malę fidei. Et licet Bart. ibi teneat contra gloſſ. tamen Saly. colum.penul.& vlti.tenet cum glo. per plura motiua reſpondendo ad fundamenta & rationes Barto. & dicit ꝙ conſulendo non recederet a gloſſ. cum qua pertranſibat dominus ſuus & potiſsime iſta ratione quia regula eſt ꝙ perempta inſtantia perimit acta.l.cum lite mortua.ff.iud.ſol.& per conſequēs omnia cauſata ab eis,cum effectus iſti non ſint in eſſe producti & ſeparabiles a ſua cauſa, & ſic vbi reperies contrarium, dicit ipſe,vt eſt in præſcriptionis interruptione & perpetuatione actionis,illud non eſt trahendum

hendum ad omnes. Immo caſus exceptus firmat regulam in nõ exceptis, vt no. in l. in his. ff. de leg. & in l. j. ff. de regul. iur.

Subdit Salyc. hæc verba formalia in verſ. non obſtat ratio Bart. &c. Si enim vt in themate præſupponitur, poſſeſſor eſt bonæ fidei, quomodo eſt poſsibile ꝙ ſola litis cõteſtatio per quam nõ apparet aliquid quod ſcientiam rei alienæ habeat inducere, faciat eum plene & perfecte male fidei poſſeſſorem eſſe non video, dicit ipſe, ſed extunc datur indicium perueniendi ad notitiã ex probabilibus factis, & lata ſententia declaratoria rei alienæ habet tunc plenam notitiam, & hæc notitia trahitur retro ad tẽpus ſui initij, & ſic ad tempus litis conteſtatæ, & ex hoc apparet ꝙ effectus ſcientiæ rei alienæ nõ fuit ſtatim per litis conteſtationem conſummatus & perfectus & ſic non eſt vera ratio Bartol. ita dicit ibi Salyce. qui in effectu tenet idem quod But. & Panormi. in dicto cap. illud. col. fin. & miror ꝙ Fely. ibi de Salyc. nullam faciat mentionem.

TERTIO QVAERO.

46 † An interruptio ciuilis proſit quo ad omnes, puta ſi quis fuit litem conteſtatus contra vnum, & ſic quo ad illum eſt interrupta præſcriptio, vt prædictum eſt, an talis interruptio operabitur ſuum effectum contra alios. Pariter poteſt poni exemplum in citatione vbi ſola citatio interrumpit. Breuiter communis concluſio eſt ꝙ licet interruptio naturalis interrumpat quo ad omnes. d. l. naturaliter, tamen hæc ciuilis interruptio prodeſt tantum interrumpenti & non alij. Ita tenet glo. or. communiter approbata in d. l. cum notiſsimi. §. ſed & ſi quis, in verbo innouata. C. de præſcri. xxx. an. p tex. in l. intra quatuor. ff. de diuer. & te. præſcri. & in l. ij. §. fin. ff. ne de ſta. defun. & gl. in c. placuit, el ij. §. poteſt in verbo interrupta. xvj. q. iij. & Bar. in d. l. naturaliter, col. iij. verſic. ſed quæro, adijciens ꝙ non omnis interruptio naturalis interrumpit aduerſus omnes. Sed ſolum illa q̃ procedit ex amiſsione & defectu poſſeſsionis, illa vero quæ cõtigit ex defectu tituli vel ex defectu bonæ fidei nõ eſt aduerſus omnes. Et ratio diuerſitatis eſt ſecundum Bar. quia titulus poteſt multiplicari & haberi a pluribus & ſic vnus titulus non reſpicit vniformiter oẽs, ſed poſſeſsio vna & eadem eſt quæ vniformiter omnes reſpicit cum non ſit niſi vna tantum ciuilis poſſeſsio quæ pariat præſcriptionẽ. l. iij. §. ex pluribus, & §. ex contrario, cum ibi no. per glo. & doc. ff. de acqui. poſ. Idẽ ſecundũ Bar. in bona & mala fide quę poteſt variari reſpectu diuerſorũ, vt l. fulcinius. §. quid ſi aduerſus. ff. ex qui. cau. in poſ. ea. et l. ſi quis fundum. ff. de acqui. poſ. merito non porrigunt effectũ ſuum aduerſus oẽs, ſed poſſeſsio ſic, ita dicit Bart. ibi quem doc. communiter ſequuntur. Et ſic mala fides ſuperueniens quo ad vnum interrumpit quo ad alium.

QVARTO QVAERO.

47 † Vtrum interruptio facta cõtra principalem proſit contra fideiuſſorem ignorãtem & non

a Adde plene Bertachi. in repertorio. in verbo pſcriptio interrumpitur, col. vlti. circa fin. verſi. pſcriptio iterrupta.

b Et ita debet intelligi text. ĩ d. l. ſi pupillus, ſecũdũ Bartol.

c Et de iſta perpetuatione qd ſit & de eius effectu dicet ĩ ſeq. parte.

a citatum. [a] gl. not. in l. cum quis. §. ſi quis ꝓ reo. in gl. iij. ff. de ſol. determinat ꝙ non, & eam ibi ſequitur Bart. & dicit non eſſe alibi col. penulti. late examinãs iſtam conclu.

Et eandem ſequitur Alex. adducens plures concor. in l. mora rei ff. de verb. obl. ſecus eſt in duobus reis ſecundũ Bartol. in d. §. ſi quis pro reo, quia interruptio facta cõtra vnum prodeſt contra alium, caſus eſt in l. ſi. C. de duob. re. Et ratio diuerſitatis eſt ſecundum Barto. quia duo rei tenẽtur eadem ſpecie obligationis, ſecus in reo & fideiuſſore, nam fideiuſſor obligatur ſemper verbis. l. blanditus. C. de fideiuſſ. Sed reus poteſt alio modo teneri & obligari: videlicet re vel conſenſu.

Item ſemper differunt in hoc ſecundum Barto. quia in reo et fideiuſſore vna obligatio ſemper eſt principalis, & alia acceſſoria, ſed obligationes correorum ſunt coequales. l. ſi reus ff. de duo. re. & l. generaliter.

48 ff. de fideiuſ. † Ex hoc Bar. in d. §. ſi quis pro reo. primo infert ꝙ interruptio facta contra vnum ex pluribus tutoribus præiudicat alijs, ſi contra eum actio erat iam nata, quia tenentur eadem ſpecie obligationis. l. ſi pupillus. cum ibi no. ff. de admi. tuto. Secus dicit in interruptione facta contra vnum tutorem, nam non interrumpit præſcriptionem contra magiſtratum ad quem deuenitur in ſubſidium, quia non tenetur eab dem ſpecie obligationis. [b] l. j. ff. de magi. conueni. Secundo infert Bar. ꝙ interruptione facta contra eum qui tenetur directa, interrumpitur præſcriptio contra eũ qui tenetur vtili. Et econtra, quia actio vtilis & directa vr̃ eadem, vt l. actio. ff. de neg. geſt. & eſt tex. in l. cũ hęre

49 ditas. ff. ad trebel. † Non ob. ſecundum Bar. cõtra primã cõcluſionẽ ſupra factã text. in l. ſi ſeruũ. §. ſequitur. & §. nunc videamus. ff. de ac. & ob. vbi dr̃ ꝙ interpellatio facta cõtra reũ perpetuat actionẽ cõtra fideiuſſorẽ. Quia reſpondet no. Bar. ꝙ quandoq; actio dr̃ perpetuati reſpectu rei quæ eſt in obligatione, vt re perẽpta reus non liberetur, & tũc ſi perpetuatur cõtra principalem perpetuatur ẽt contra fideiuſſorem, quia ad eandem rem tenẽtur. l. ſi ita. ff. de fideiuſ. Quandoq; loquuntur de perpetuanda [c] actione reſpectu ipſius actionis & obligationis, & tunc interruptio facta contra principalẽ non pręiudicat fideiuſſori, qa diuerſis obligationibus & actionibus tenentur, caſus eſt in d. §. ſi qs ꝓ reo, ſecundũ Bar. quẽ ſequitur Fel. in d. c. illud. col. ſi. in x. cõclu. de pſcri. Sed contra primam cõclu. eſt gl. in l. ſi fideiuſſor. §. ſi. ff. man. quæ dicit quod interruptio facta contra principalẽ vr̃ facta contra fideiuſſorẽ, per

l. ſi.

l.fi.C.de duo. re. Bar.ibi dicit ꝙ gl. alibi tenet contrarium in d.§.ſi quis pro reo. & ꝙ d.l.fi. loquit̃ in duobus reis,ſed aliud eſt in fideiuſſore, & ita tenet Cy. vt refert Bar.in d.l.fi.licet illam gl. non alleget Bal. in l. tam mãdatori,col.vlt.C.de nõ nu.pecu.reducit illas gl.ad cõcordiam, dicens ꝙ gl.in d.l.fideiuſſor.§.fi.loquitur in fideiuſſore iudicatum ſolui, alia in fideiuſſore contractus. Quęrit enim ibi Bal.in verſi. ſed quęro quid ſi fideiuſſor præſcripſit & non reus an proſit reo. Verbi gratia, dicit ipſe, fuit interrupta præſcriptio contra reum non contra fideiuſſorem. Reſpondet Bal.quædam glo.dicit ꝙ interruptio nocet fideiuſſo-
a ri. [a] in l. ſi fideiuſſor. ad fi.ff. man. Alia gl.dicit contrariũ, in l.cũ quis.§.ſi quis pro reo.ff. de fideiuſ.ꝑ quã gl.tene ꝙ p̄ſcriptio fideiuſſoris nõ prodeſt reo & interruptio rei non prodeſt fideiuſſori contractus,ſed in fideiuſſore iudicatũ ſolui poſſet forte ſuſtineri gl. cõtraria, hęc ſunt verba Bal.in d.l.tam mãdatori. Eandẽ opi. tenuit Ange.in l.grege.§.ẽt.ff.de pig.faciens eandẽ concordiã quã di-
b cit eſſe menti tenendã. [b] †Ex
50 prædictis reſultat duplex concluſio. Prima eſt ꝙ interruptio facta cõtra vnũ ex correis prodeſt creditori quo ad aliũ, & nocet alteri correo. Secunda eſt ꝙ interruptio facta cõtra principalẽ nõ interrumpit quo ad fideiuſſorẽ vel econtra. Limitat̃ ſcd̃m Bal.Ang.& Alex. vbi ſupra vt ꝓcedat in fideiuſſore contractus,ſecus in fideiuſſore iudicij ſeu iudicatũ ſolui,

a Addo ꝙ iſtam queſtionem an interruptio facta contra principalẽ noceat fideiuſſori, format Ioan. Andr. in titu. de fideiuſſo. ſuper rubri. in apoſtil. magna in vltima quæſtione ubi refert Vb.de Bobi. tenere opi. quod interruptio facta contra alterum noceat alteri, & loquitur in quæſti.ſtatuti diſponentis quod ſi creditor ſilet per quinquennium non poſſit amplius agere,ſed ſit prę̄ſcriptum ſuæ actioni quod ſi creditor habet debitorem vel fideiuſſorẽ ſufficit ſibi egiſſe contra alterum,vt alteri noceat. Et ſic interruptio facta contra vnum, prodeſt creditori cõtra alium, cum vnum ſit debitum ex eodem fonte & ex eadem ſcriptura. Et ſic vnus eſt contractus & per id apparet creditorem non neglexiſſe & ſtatuto puniẽti negligẽtiam ſatisfactum eſt, & opinio Vberti, ſimpliciter ſequitur Ioan.And.ſed communis opinio eſt in contrarium, vt ex præmiſſis apparet.

quia interruptio facta contra principalem intelligitur etiam facta cõtra ipſum, ratio poteſt eſſe quia contra fideiuſſorem iudicij mandatur recta viã executioni ſentẽtia lata cõtra pricipalem, ſecus eſt in fideiuſſore contractus,

b Et ſequitur Alexan. in dicta l. ſi fideiuſſor.§. final.in apoſt. ad Bartol. & de hac materia vide per Cyn. Bald. & Angel. in dicta l. fina.in princip.C.de duo.re.qui tenent opin. Barto. in d.§.ſi quis pro reo.

a Adde d. Alex.cõſi.cxxxj. in cauſa veriẽte coram præſore.ij.co.ij.vol.
b Addo ꝙ idem dixit Spec. in titu. de præſcrip. verſ.quid ſi poſt cõpletam.

tractus, vt plene not. Bar.in l.j.ff. iudi.ſol. & Ang. in d. l. grege.§. etiam. ff. de pig. Nimirum ergo ſi interrũpitur pręſcriptio, ex quo acta & ſententia tãtum ꝑiudicant fideiuſſori iudicij quãtum principali quod non eſt in fideiuſſore cõtractus, vt per Bar.[a] in d.l.j. Et ſic colligitur duplex differentia inter fideiuſſorem iudicij & fideiuſſorem contractus, videlicet quo ad interruptionem pręſcriptionis & executionem ſententiæ. Et has duas differentias in ſpecie colligit Ang.vbi ſupra.

QVINTO QVAERO.

51 † An interruptio præſcriptionis in vno actu proſit i altero. Dic ꝙ non etiam ꝙ omnes iſti actus proueniant ex vno iure, tex. eſt cum gl.in c.auditis circa fi.in verbo interrupta,& ibi not.Inno.Panor. & omnes Cano.& bonus text. in c.cum olim.de præſcri.& in c.cũ contingat.de deci.no.Inno.in c.dilectus.de capel.mona.Faciunt quæ plene dixi in ij. par.prin. in.ij.effectu.

SEXTO QVAERO.

52 † Vtrum præſcriptio completa poſsit interrumpi. Dic breuiter ꝙ non, quia interruptio poſt completam præſcriptionẽ non habet lędere ius ex præſcriptione iam quęſitum. Oportet ergo vt valeat ꝙ fiat intra tpſ præſcriptionis, vt eſt text. in c.auditis.verſ.ſi tamẽ,& ibi no. Pan.in vlt. not. col.iij.de ꝓſcri.& Fel.in d.c.illud.col.pe. in v.conclu. Faciunt nota. per gl.& Cano.in c. vigilanti.co. tit.vbi cõmuniter concluditur ꝙ ſuperueniens mala fides poſt completam præſcriptionẽ non nocet. Ex quo infert Panor. in d.c. auditis. ꝙ præſcriptio iam completa nõ tollitur licet poſtea ſtant aliqui actus in cõtrarium.Sed requiritur contraria cõſuetudo. Et hoc ſi iam cõſuetudo eſt corroborata, ſed antequam ſit præſcripta interrumpitur,etiam ſi ſemel in contrarium populus vtatur ex certa ſcientia.Ita gl.[b] no.& ſing. in l.nemo.§.temporales. ff. de reg.iur.quam Bal.commendat in pluribus locis relatis per Iaſ.in l.fi.col.vlt ff. de conſti. prin.& illam no.Ro.ſing.ſuo. xliiij.fo.j.col.iiij incip.ad hoc & limitat procedere in conſuetudine concernente cauſam petitorij. Secus ſi concernit cauſam poſſeſſorij.Tunc enim ſecunda conſuetudo,licet non ſit præſcripta tollit primam præſcriptam quo ad poſſeſſorium tantum,ſecundum Bal.in cap. j.de feu.cogni.Et fuit originale dictum Io.And.in c.cum eccleſia.de cauſa poſſ. & propri. quod refert Rom.vbi ſupra.& Alex.firmans prædictam concluſionem in l.ij. ad fi.prin.ff. ſolu matri.& Iaſ.ponens duas limi.ad illam glo. in l.de quibus.col.xxiij.ad fin. & ſeq.ff. de legi. Eandẽ concluſionem per illam glo.firmat Panor.in c.fi.col.ix.verſi.ſed quæro.de conſue.& conſi.xciiij.videtur prima facie.in ſi.j.vol.

POSTRE-

54 POSTREMO noto. † Ad
materiã interruptionis prę́ſcri
a ptionis.[a] ꝙ etiam per vnum te-
ſtẽ: dũmodo omni exceptione
maiorẽ: cum iuramento partis
probatur factam fuiſſe interru-
ptionem: ſecundum Card. cõſi.
cviij. petitur quædam ſentẽtia.
Sequitur Fely. in d.c. illud, col.
pen. in iiij. conclu.

SVMMARIVM.

1 *Perpetuatio & interru-
ptio præſcriptionis in quo dif-
ferant.*
2 *Actio qualiter ꝑpetuetur. &
quis ſit effectus perpetuationis.
Actio perpetuatur per cõteſta
tionem & quaſi conteſtationẽ.*
3 *Actio perpetuatur per iuramẽ
ti præſtationem litis deciſiui.*
4 *Stante ſtatuto quod ſi creditor
ſteterit per x. an. quòd non pe-
tierit debitum ſit excluſus an ſi
in inſtrumento adſit iuramen
tum poſſit actio perpetuari ad
aliud tempus.*
5 *Actio an poſſit per dationẽ fi-
deiuſſoris perpetuari.*
6 *Actio perpetuatur per appre-
henſionem poſſeſſionis rei hy-
potecatæ.*
7 *Lex fina. C. de præſcri. xxx. an.
an de iure canonico ſit correcta.*
8 *Litis conteſt. an perpetuet præ
ſcriptionem minoris temporis
quam xxx. an.*
9 *Officiũ iudicis an recipiat per-
petuationem.*

VENIO nũc
ad quartã
et vltimam
partem huius. vj.
partis prin. ĩ qua
videndũ eſt qua-
liter actio perpe-
tuetur.

PRIMO igitur
quęro. quid ſit ꝑpe
tuatio actionis &
quæ ſit differẽtia
inter interruptio-
1 nẽ † & perpetua-
tionem. Rñdeo
ꝙ aliud eſt ĩter-
ruptio: et aliud ꝑ-
petuatio. Nam in
terruptio facit ꝙ
ꝑ̃ſcriptio iã ĩcho-
ata rũpitur, ita ꝙ
de nouo debet in
choari a tp̃e in-
terruptionis. Sed
durat ſecundum
ſuam naturã. Per
petuatio vero pro
rogat vitã actio-
nis, mediãte litis
conteſtatione, &
facit quod actio
q̃ erat breuis vitę
vł durabat xxx.
annis, aut minori
tempore fiat per-
petua id eſt *extẽ-
datur* vſq; ad xl.
annos. l. fin. C. de
pręſcri. xxx. an.
& ĩfra dicet. Ita
declarat gl. no. in
l. cũ notiſsimi. in
prin. in verbo ſo
lã. C. de pręſcrip.
xxx. an. & Bar.
in l. fin. ff. de eo
b ꝑ quem fa. erit.[b]
Et

a Et mul-
ta ad ma-
teriã in-
terruptio
nis præ-
ſcriptio-
nis: licet
inordina-
ta & abſ-
que alle-
gationi-
bus Mo-
der. vide
per Ber-
tachi. in
verbo ꝑ̃-
ſcriptio ĩ-
terrumpi-
tur ꝑ plu-
res colũ.
Et an ex-
cipiens de
interrup-
tione vi-
deatur fa
teri præ-
ſcriptio-
nem, tan-
git Pan.
in c. illud
colũ. j. de
præſcrip.
b Et decla-
rãt Imol.
et Pau. de
ca. in d. l.
naturalič
co. vl. Iaſ.
in l. nã &
poſtea. §.
ſi is q̃ tpa
li. in prin.
com. ff. de
iur. iu. et I
l. j. co. pe.
C. qñ li.
prin. dat.

a Ad idem eſt gloſ.in l.ſicut. in verbo per executorem ad fi. C.de præſcri.xxx. anno.No. Bald.in l. j.circa me diũ.j. col. C.eo.titu.

Et melius declarabo in ſeq. vbi dicetur quid eſt perpetuatio.

2 SECVNDO quæro. † Qualiter pࠀpetuetur actio & quis ſit effectus pࠀpetuationis. Dic ꝙ per lit.conte. & non aliter operat. n. litis conte.duplicem effectum,ſcilicet interruptionem,& perpetuationem, videlicet, ꝙ actio quæ non durabat niſi triginta extenditur ad annos. xl.& ſic adduntur decem anni: vt eſt caſus in l.fi.C.de præſcrip.xxx. anno.aliæ vero interruptiones ciuiles de quibus dictum eſt ſupra in precedenti parte vt citatio vel conuentio, citra lit. conte.interrumpunt dumtaxat præſcriptionem,ſed non perpetuant actionem. Eſt ergo perpetuatio proprie extenſio vice actionis, vt ibi prius erat temporalis, extendatur vſque ad xl.annos.d.l.fi. & l.j.§. exceptio.C.de anna.excep.et c.placuit.el ij.§.poteſt.& §.ꝙ ſi per naturalem. xvj. q.iij. Et ita declarat glo. pꝛealle. in l.cum notiſsimi.in prin.in verbo ſolam.C.de præſcrip. xxx.ann. quæ dicit,& no. ꝙ cum interrumpitur præſcriptio per executoris conuentionem ſeu citationem,actio extenditur vſque ad triginta annos a tempore conuentionis. Nam per ſolam lit.conte.actio extenditur vſq; ad xl.annos.Et illam gl. ſequitur & commendat ibi Bart.

a Et idem [a] dixit glo. xvj.q. iij.§.poteſt. addẽs ꝙ naturalis interruptio non perpetuat vſque ad xl.annos,licet ſint alij modi perpetuandi, qui habent vim litis conteſtatę,quos infra ſubijciam. Secundus effectus huius pࠀpetuationis eſt ꝙ actiones quæ nõ ſunt tranſitoriæ ad hęredes,vt actio iniuriarum et deſcendentes ex delicto,de quibus in.§.non omnes. inſtitu.de perpe.& tem.actio.per lit.con teſt.fiunt tranſitoriæ & ſic perpetuantur in hæredes.§.penales.inſtit. de act.l. ſi eum.§.qui iniuriarum.ff ſi quis cau.quod non fit per ſolam conuentionẽ, ſeu citationem,vt ibi late concludit Alex.& idem in l.fin.in prin.col.ij.ad fi.& iij. ff. de eo per quem fac.erit.contra Bar. & ſequaces. Sed requiritur cõteſtatio vel ꝙ ſtet per reũ quominus litem conteſtetur, quo caſu habetur lis pro conteſtata,ut ibi latius per Alex. Et eo caſu quaſi conteſtatio litis idẽ operabitur,quod vera conteſtatio. Et ita intelligit Alex. tex.in l.cõſtitutionibus.in verbo quaſi conteſtatę.ff.de act.& oblig. Ex his colligũtur duo modi perpetuandi actionẽ cũ duplici effectu ipſius perpetuationis. Primus modus eſt per conteſtationem. Secũdus modus eſt per quaſi conteſtationẽ quando ſtat per reum quominus litem conteſtetur. Bene facit tex.in l.ij.C.vbi in rẽ ac.

3 † Tertius modus perpetuandi actionem eſt per præſtationem iuramenti litis deciſiui, quia iuramentum habet vim litis conteſtationis ad perpetuandam actionem,vt eſt caſus in l. nam & poſtea.§. ſi is qui tem-

temporali.' ff. de iureiur. Et ꝙ iuramentum habeat vim litis conteſtatæ, dicit expreſſe tex.in l.ſed & ſi reſtituatur. ff. ex quib.cau.ma." Et hæc concluſio procedit tam in iuramẽto iudiciali quam extraiudiciali ſecundum Bar.& communiter doct.in d.§. ſi is qui temporali. Ex quo ſingulariter infert Bar.ꝙ ſi in inſtrumento appareret iuramentum eſſe delatum creditori iuxta practicã & cautelam, quam tradit ipſe Bar.in l. ij.ad fi. ff. de iureiur. tale iuramentum perpetuaret actionem vſq; ad xl.annos.Et iſte eſt ſolennis effectus iuramẽti.& ſequuntur ibi Bal. Ange. Saly. Alex.& Iaſ.in ij. not.& communiter omnes. Imo.in d.
4 l.naturaliter. col.vlti. † Ex hoc ſequitur magnus effectus in practica ꝙ ſtante ſtatuto,ꝙ ſi creditor ſteterit per decẽ annos, quod non petierit debitũ ſit excluſus. Certe ſi in inſtrumento adeſſet iuramentum, nõ obſtãte ſtatuto,iuramentũ perpetuaret actionem vſq; ad xl. annos ſecundum Ange.& Ro. in d.§.ſi is qui temporali.

Et propter hoc mouet Ang. notarios ꝙ in inſtrumẽtis ſemper apponant iuramentum.

Referunt & ſequũtur Alex. & Moder.ibi & Cepol.caute. ſua.xxxv. Sed iſtud hodie eſt modici effectus cum mala fides debitoris & eius hęredis perpetuo impediat pręſcriptionem ſecundum communẽ opin. & tale ſtatutum non valeat data mala fide, vt late concludũt Cano.in c.fi.de præſcri. & dixi in xiiij.q.ij.partis iij.prin.
5 † Quartus modus perpetuandi actionem eſt per dationem fideiuſſoris. Nam per illam perpetuatur actio ſicut per litis conteſtationem.gl. eſt ſingula.[a] in l. cum quis.§.ſi quis pro reo.in iiij.ſolu.ff.de fideiuſ.quam ibi ſequitur Bar.col.j.circa fi.dicẽs mirabilem & veriſsimam. Et limita & declara vt ibi p Bar.

a Et illam gloſ. dicit ſin.Bal.in l.quot.co. ij. C.de p̄ci. imper. offe.

6 † Quintus modus perpetuandi actionem eſt per apprehenſionem poſſeſsionis rei hypotecaię per quam nedum interrũpitur pręſcriptio ſed etiam perpetuatur actio in xl.annos, eo quod talis apprehenſio habet vim litis conteſtatæ vt eſt caſus in l.cum notiſsimi.§.immo & ibi not.Saly.col.ij. ver.nũc reuertor.C.de præſc. xxx.an. reprobata opi.glo.ibi.

TERTIO QVAERO.

7 † Vtrum illa l.fi. C.de præſc. xxx.an.ſit correcta de iure canonico.Gl.no.in c.j.xvj.q.iij. tenet ꝙ ex quo ſemel facta eſt litis conteſtatio non currit præſcriptio, quia præſumitur poſſidens iam habere malam fidẽ, & de iure ſuo titubare.l.nemo. C.de acqui.poſ. vnde non præſcribit ad mille annos.c. fin.cũ ibi no.de pręſcrip.Et idem tenet gl. in c.ſine poſſeſsione.de reg.iur. in vj. Iſtud dubium late examinat Panor.in d.c.illud.col.pe.verſi.& ſcias,dicẽs ꝙ iſte articulus eſt dubius. Et tandem concludit ꝙ pars glo. eſt tutior & communior, & in iudicando ſeruaretur. Sed cõtraria opi.videtur verior ſecũdum Fel.ibi,col.v. & plene dixi in

a Corne.cõ ſi.clxxx. muliũ dif fuſe. col. iij. verſi. ſi forte. iij. volu- mi.

b Sequitur Bal. in au then. ſed hodie. C. de acti. & obli.

xi in iij. q. princ.
partis præceden-
tis in materia in-
terruptionis, vbi
concluſi ꝙ ſola li
tis conteſtatio nõ
inducit malam fi-
dem veram, ſed fi
ctam. Et ſic re-
manet cõcluſio ꝙ
illa l. hodie nõ ſit
correcta, vt ibi la
tius dixi.

QVARTO
8 quæro. † Vtrum
litis conteſtatio perpetuet nedũ
præſcriptionem xxx. anno. de
qua proprie loquitur tex. in d.
kti. ſed aliã minoris temporis,
vt annalem. Vt eſt dare exem-
plum in actione iniuriarum, q̃
eſt annalis. l. ſi non conuicij. C.
de iniur. & in alijs prætoriis a
annalibus, vt l. in honorarijs.
ff. de acti. & obli. Concludo
ꝙ ſic. Ita tenet gloſſ. in l. fin.
in glo. antepen. C. de tempo. in
integ. reſti. pe. & glo. in l. fi. C.
de dolo, & glo. in d. l. fi. in glo.
ij. C. de præſcrip. xxx. anno.
Vnde infertur ꝙ actio cuiuſ-
cunq; temporis non ſolũ xxx.
ann. per lit. conte. ſemper per-
petuatur in xl. annos. Et ſic 9
meta perpetuationis eſt ſemper
prorogare vſque ad xl. annos. b
Et per conſequens perpetuatio
actionis aliquãdo addit trigin-
tanouem annos, vt quãdo actio
eſt annalis. Aliquando ſolum
decem ſecundum ꝙ erat vita
primæ actionis. Ita dicit Iaſ. in
l. nam & poſtea. §. ſi is qui tem-
porali. ff. de iureiu. Secundo
infertur ꝙ ſi ſtatuto caueatur,
ꝙ ſi creditor ſteterit per decẽ
annos, ꝙ non petierit debitũ, ſit
excluſus certe per lit. conteſta.
actio q̃ erat decennalis, perpe-
tuatur in xl. an. ſecũdum Imo.
in d. §. ſi rem, cuius opi. late fir-
mat Alex. in l. fi. in princ. col.
iiij. verſi. dicit etiam Ang. ff. de
eo per quem fa. erit, & Iaſo. in
d. l. nam, & poſtea. §. ſi is qui tẽ
porali, col. j. vbi hoc confirmat
ratione, quia actiones tempora
les anni vel ſimiles facilius ꝑ-
petuantur ad annos xl. q̃ actio
nes longioris vitæ, patet, quia
ille perpetuãtur per ſolam im-
petrationem reſcripti, median-
te ſupplicatione. Alie non. Sed
exigitur litis cõteſtatio. l. j. &
ij. C. quando libel. prin. dat.
Contrariam tamen partẽ, ꝙ
præſcriptio minor trigenaria
non perpetuetur ad xl. annos,
ſed adduntur decem tantum, te
a nuit Ang.[a] in l. ij. §. ſi rẽ. ff. pro
emp. & Sal. in l. cum notiſsimi.
§. imo. col. fi. ver. ſed quid dicẽ
dum. C. de præſcr. xxx. an. vbi
concludit ꝙ pręſcriptio longi
temporis non perpetuatur per
lit. conteſt. in xxx. annos, ſed
dumtaxat in viginti. Et ſic qđ
addantur alij decem. Sed præ
cedens opi. eſt communis.

VLTIMO QVAERO.
9 † Vtrum officium iudicis reci
piat perpetuationem. Iſtam
b quęſtionem tangit Bar.[b] in l.
cũ qs. §. ſi qs ꝓ reo. col. fi. ver.
item contra pręcicta. ff. de fide-
iuſſo. concludens ꝙ non reci-
pit perpetuationem nec inter-
ruptionem. Adde pro comple-
mẽto an præſcriptio ſtatutaria
decem ann. perpetuetur in xl.
ann. Bal. in c. non liceat. circa
finem. de præſcrip. vbi conclu-
dit ꝙ non. Adde etiam ꝙ quę-
dam ſunt iura quę afficiũt per-
ſonas.

ſonas, quædam quæ afficiunt
res, in quibus præſcriptiones
natura, & effectu diſcrepant.
Bal. in cap. vigilanti. circa fi-
nem. de præſcrip. Et per hæc
& omnia præmiſſa remanet ex
pedita tota ſexta & vltima
pars principalis tractatus præ
ſcriptionum, & conſequenter
totus ipſe tractatus ad laudem
omnipotentis Dei. Amen.

NVNC explicito diffuſo tractatu præſcriptionum, ut nihil de
ſijt. Plenā & vtilem repetitionem ſolen
nis l. Celſus. ff. de vſuc. & eius
quotidianæ materiæ, quam a-
lias in ſcholis primo lectionū
mearum anno diebus vacanti-
bus publice deſerui pro dicti
tractatus cōplemento congruē
ter ſubijciendam cenſui, tan-
quam practicam poſt theori-
cam, & ſi permixtim vtranq;
contineat maturius digeſtam,
pleniorēq; ſtilo editā, citra eo-
rum repititionem, quę in tracta-
tu prædicto dicta fuere, in quo
quidem non recenſui, quę ad
peculiarem & propriam. d. l.
materiam pertinent, ſed ad eā
ſepius remiſsione vſus ſum.
Quam l. Bar. vtiliter commen
tauit. Poſt eum vero alii pau-
ca ſcripſere, nulluſque moder-
norum quem viderim, ſuper
ea aliquid ſcripſit excepto ce-
leberrimo iurium interprete
dño Claudio de Seyſello Aquē
ſe præceptore meo qui paucā
ſuper eadem l. edidit commen-
taria chartas duas & dimidiā
non excedentia, in quibus e-
tiam nōnulla ad propriam ma
teriam. d. l. non pertinentia in-
terſeruit, & longo ſtilo proſe-
cutus eſt quæ miſſa feci. Quan
ta autem addiderim pręter or-
dinatam materiam re ipſa in-
tueri licebit.

ET VT CONGRVENTI
ordine procedatur, diuido ma-
teriam ipſius peculiaris. l. in
quatuor partes principales.

In prima parte tractabitur
de titu. videlicet qualis titu. re
quiratur & ſufficiat ad præ-
ſcriptionē, & ſic de primo ex-
tremo requiſito ad præſcriptio
nem rerum corporalium. In
ſecunda parte tractabitur de ſe
cundo extremo requiſito vide-
licet de traditione & poſſeſsio
ne. In tertia parte tractabi-
tur de tertio extremo requiſi-
to, videlicet de bona fide, & de
eius cōtrario, videlicet de ma-
la fide qualiter probētur. In
quarta & vltima parte tracta-
bitur poſt Bar. practica deducē
di & probandi poſſeſsionē &
eius continuationem et tempus
ad præſcriptionem rerum cor-
poralium requiſitum.

AD EVIDENTIAM
Præmitto quæ dixi in princi.
iij. partis ſuperioris tractatus,
videlicet, ꝙ ad pręſcriptionē
rerum corporalium tria princi
paliter requiruntur, tit. poſſeſ-
ſio; & bona fides. l. j. & ibi col-
ligit Bar. C. de vſuca. transfor.
Et plene not. Bald. in rub. ex-
tra de præſcrip. col. j. Et circa
hęc tria proprie vertatur mate
ria d. l. Celſus. quæ etiam col-
liguntur.

liguntur per diſcurſum ſcriptorum. Bar.ſuper eadem l. licet. Pau. de Caſt. ad fi.ipſius l. colligat quinq; neceſſaria ad hæc vt procedat vſucapio vel præſcrip. long.tempo. Et latius no. Bal.& Ange.in l. ſuper longi. in prin.cō.C.de præſcri. lon. tēpo. ponentes ſeptem requiſita quæ tamen reducuntur ad prædicta tria. Secundo præmitto, quid ſit titu. quid bona vel mala fides, & quid poſſeſsio.

De quibus late dixi in ſuperiore tractatu in iij. parte principali per totam illam partē.

HIS ITA PRAEMISSIS venio ad ipſam l. Celſus et eius materiam explanandam.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Poſſidens titulo putatiuo iuſto errore ductus vſucapit, ſecus ſi iniuſto.*

2 *Non entis mille ſunt qualitates.*

3 *Litis eſtimatio quæ dicatur.*

4 *Ad vſucapionem vel præſcriptionem rerum corporalium requiritur titulus putatiuus iuſto errore cauſatus.*

5 *Titulus non eſt in præſcriptione ſtatutaria neceſſarius.*

Præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco præſcriptionis iuris cōmunis, & regulatur vt illa et eius naturam imitatur.

6 *Titulus putatiuus iuſto errore cauſatus idem operatur* ꝙ *titulus verus ad vſucapionem vel præſcriptionem.*

Iuſtus error habetur pro titulo.

7 *Donatio inter patrem & filiū vel inter virum & vxorē quæ a principio non valuit nec morte confirmatur an præbeat cauſam præſcribendi.*

8 *Titulus putatiuus ſufficit ad vſucapionem, caſu quo ſi ille titulus eſſet verus ſufficeret ad dominii tranſlatiouem.*

9 *Iuſtus error vel etiam iuſtiſſimus quo caſu vnquā præbeat cauſam vſucapiendi vel præſcribendi.*

10 *Iuſtus error quo caſu non habeatur pro titulo.*

11 *Titulus putatiuus iniuſto errore cauſatus quo caſu ſufficiat ad vſucapionem.*

12 *Error iniuſtus an ſufficiat ad præſcriptionem rerum incorporalium.*

13 *Error etiam iniuſtus cauſat bonam fidem.*

14 *Cauſa qualibet licet iniuſta excuſat a dolo, & conſequenter a mala fide.*

15 *Bona fides iniuſto errore cauſata an proſit ad præſcriptionem longi temporis.*

16 *Bonæ fides iniuſta ratione cauſata an ſufficiat ad faciendum fructus ſuos.*

17 *Error iuris non inducit bonam fidem in vſucapione uel præſcriptione longi temporis.*

Titulus

18 Titulus cauſatus errore iuris an cauſet bonam fidem quo ad acquiſitionem fructuum.

19 Error iuris aut titulus illo errore cauſatus nõ prodeſt ſi lex expreſſe reſiſtat.

20 Lex quando dicatur aſſiſtere vel reſiſtere: & quãdo aliquid dicatur cõtra vel præter legẽ.

21 Error iuris quo caſu præſcribentem non iuuet.

22 Error iuris mixtus cum errore facti an ſit ſufficiens ad præſcribendum.

23 Ignorantia ſeu error iuris qualiter probetur.

24 Accidens non poteſt eſſe ſine ſubiecto, & non entis mille ſunt qualitates

25 Litis eſtimatio comparatur emptioni.

26 Approbare & non improbare paria ſunt.

27 Ad præſcriptionem vltra titulum putatiuum requiritur traditio.

28 Traditio vera tunc requiritur quãdo eſſet talis titulus ex quo ſine traditione non transfertur dominium.

29 Tẽpore traditionis in quocũq; cõtractu requiritur bona fides.

30 Iuſtiſſimus error ſufficit vt proſit traditio putatiua.

31 Argumentum de genere ad ſpeciem procedit negatiue, ſed non affirmatiue.

32 Titulus pro ſuo eſt triplex.

33 Error iuſtus vel iniuſtus quis dicatur. Erroris ſpecies eſt triplex.

34 Error dicitur iniuſtus in facto proprio nulla aduerſarii ſuaſione interueniente.

35 Ignorantia ſiue error quo caſu etiam in facto proprio ſit tolerabilis.

36 Error iuſtus dicitur qui perſuaſione aduerſarii eſt inductus.

37 Aduerſarii perſuaſione ductus quomodo quis dicatur.

38 Iuſtiſſimus error quot modis cauſetur.

39 Aſſectio procuratoris an cauſet bonam fidem & iuſtiſſimũ errorem, & per conſequens titulum putatiuum.

40 Iuſtiſſimus error cauſatur p rei euidentiam ſiue ex aſpectu.

41 Iuſtiſſimus error cauſatur per famam & opinionem.

42 Fama & rumor etiam falſus inducunt iuſtam cauſam credendi.

43 Fama quomodo probatur & quæ requirantur vt legitime poſſit dici probata, adeo vt inde reſultet error iuſtiſſimus.

44 Error an dicatur iuſtiſſimus ſi ſit cauſatus ab aſſertione propinquorum vel ſociorum.

45 Iuſtiſſimus error põt ex aſſertione pbi et honeſti viri cauſari.

46 *Honeſtas perſonæ tollit ſiniſtrã præſumptionem, quia præſumitur pro uiro honeſto.*

47 *Poſſeſſio.xx.an ſufficiat ad pſcriptionem abſque titulo.*

48 *Remediũ canonis reintegrãda competit cuilibet priori & antiquiori poſſeſſori etiam malæ fidei & ſine titu. qui cecidit de poſſeſſione abſque ſui facto & culpa.*

49 *Titulus pro hærede an habeat locum in iuis.*

50 *Conſiſtentia in animo poſſunt per iuramentum probari.*

51 *Præſumitur quis ſcire id de quo eſt publica fama ſeu quod eſt publice notum.*

52 *Error toleratur in facto proprio vbi agitur de dãno vitãdo.*

53 *Regula ꝙ translatio dominii & præſcribendi conditio æquiparantur qua cauſa procedat vel non.*

54 *Error ex parte recipiẽtis impedit dominii trãſlationẽ et pſcribendi cõditionem: ſecus ſi error interueniat ex parte tradentis.*

Sequitur l.

CELSVS. Diuiditur iſta ſolennis.l. ĩ tres partes principales ſecũdum Ang. & Imol. hic. In prima ponitur reprehenſio ſententiæ antiquorum ſiue cuiuſdam erroneę opinionis.

In ſecunda ponitur ratio reprehenſionis. In tertia ponitur extenſio. Secunda eſt ibi: quia neque pro legato. Tertia eſt ibi: idem & in litis. Et hoc dicat in ſumma ſecundum Angel. et Imo. qui plenius ſummãt
1 ꝙ faciat Bartol. †Poſsidens titu. putatiuo iuſto errore ductus vſucapit: ſecus ſi iniuſta: reprobata ſententia antiquorum non facientiũ differentiã inter iuſtũ & iniuſtum errorẽ. Hoc dicit cum gloſ. Et iſte intellectus eſt communis ab omnibus approbatus ſecundũ Angel. Vel ſic ſecundum Paul. de Caſt. Titulus putatiuus non ſufficit ad præſcribendum etiã cum bona fide ſi non ſubeſt iuſta cauſa putandi. Si aũt ſubeſt: tunc ſufficit ſicut ſi eſſet verus. Hoc dicat. Vel ſic breuius & tertio ſecundum Paul. Qui non habet titu. nec iuſtam cauſam credendi ſe habere: non poteſt vſucapere vel præſcribere longo tempore. Priuſquam veniam ad notabilia apoſtillabo et declarabo tex. vbi opus erit. In tex. ibi. Celſus. lib. xxxiiij. ad ſabinum: dicit Angel. vide ſupra commu. diui. l. iiij. in fin. Sed non reperio ꝙ ille tex. aliquid faciat. In tex. ibi: & nihil referre. Sabaudit Angel. ſ. exiſtimarũt antiqui: ſed melius abſque ſubauditione iſte infinitiuus refertur ad relatiuũ cum verbo qui exiſtimarent: prout duo præcedentia: & determinatur a verbo principali: ait. In text. ibi: quia neque pro legato. Voluit dicere iurecõſultus:
2 †quia non entis non ſunt qualitates.

litates.l.eius qui in prouincia. & ibi not.ſupra ſi cer.pet.& latius dicam infra ideo non poteſt eſſe vſucapio pro legato vbi nullum legatum &c. In text. ibi: ſi nulla donatio &c. Subaudit Ang. neq; ex aliqua cauſa probabili eſtimetur donationē: dotem vel legatū ſubeſſe ſecundū veram opinionem: vt videbimus in gloſ. In tex. ibi: idem & in litis exiſtima-
3 tione &c. † quid ſit hæc litis exiſtimatio declarat text.in l. eius rei:& in l.hæc ſi res. & in l.ſi culpa ſupra de rei vendi.& eſt ſimilis emptioni.l. litis infra pro empto.

Primo noto Ex iſto text.
4 ſecundum Bart.& Imo.† ꝙ ad ſucapionē vel præſcriptionem rerum corporalium requiritur titulus verus vel putatiuus cauſatus iuſto errore. Concordat tex.in l.diutina. & in l. ſuper longi.C.de præſcrip.long. tēp. & in l. nullo.C. de rei vendi.

Primo limita iſtam conclu: vt procedat in vſucapione vel præſcriptione longi temporis. Secus in præſcriptione longiſſimi temporis.xxx.vel xl. annorum quæ currit abſque titu. & bona fide.l. ſicut l. omnes.l. cum notiſsimi. & l. ſi quis emptionis.§.j. vbi tamen reſpectu acquiſitionis dominij fit diſtinctio inter bone & malæ fidei poſſeſſorem. C. de præſcrip. xxx. vel xl.anno.Rom. conſi. clxvj. viſo diligenter colū. ij. circa ſi. Et de hoc late dixi in ſuperiori tractatu in ij. parte. iij. princi.in vj. quæſt.vbi late declaraui intel.d.l. ſi quis emptionis.§.j. & quale ius acquirit poſſeſſor ſine titu.cum bona vel mala ſide ex præſcriptione longiſsimi temporis:& quis ſit effectus huius præſcriptionis &c. Secūdo limita hanc concluſionē: vt procedat de iure ciuili. Sed ſecundum canones procedit præſcriptio quadragenaria contra eccleſiam abſque tit.cum bona fide. c. de quarta.c.illud. & c. ſi diligenti.& ibi plene not.glo. & Cano.de præſcrip. Dummodo ius commune non reſiſtat præſcribenti: quia tunc requiritur tempus.xl.annorum cum tit.& bona fide: vel ſpacium tanti temporis cuius initij &c.vt eſt caſus in cap.j.de præſcrip.in vj. quam materiam plene declaraui & in ſuperiori trac. vbi ſupra. Et vltra ibi adducta addo Panor.in c.peruenit.colū.j. in ij.no.de emp.& vēdi.vbi cōcludit ꝙ nō requiritur de iure canonico in præſcriptione:niſi qñ eſt cōtra ius: & ꝙ nō eſt aliqua differētia inter ius canonicū & ciuile niſi in ꝑſcriptione cū mala fide:quę non currit de iure canonico: & in hoc ſtatur iuri canonico ſcdm Pan. & la-
5 te dixi vbi ſupra. † Tertio limita:vt non procedat in præ-
a ſcriptione ſtatutaria: [a] in qua nō requiritur ti.ſcdm Bal.no.i l.ij.C.de præſcri. lōg.tēp.quę ꝓ lib. dicentē ꝙ ſi ſtatuto caueatur ꝙ poſſidens rem per x. annos poſtea conueniri non poſsit ſufficit. x. annis bona fide poſſe. diſſe licet ſine titulo quia ſtatutum non requirit titu

a Vtrum in præſcriptione ſtatutaria requirat ti. vide per Bertach. in repertorio.in verbo ti.verſicu.vj.

a Addo bene facere a quod vult Bart. in l. cum ſatis ad fi. C. de agr. & cēſi. lib. xj. vbi dicit ꝙ ſi ſtatutū diſponat: quod nulla currat præſcriptio: tūc nō pręſcribetur actio etiā ſpacio xl. an. vt ſtatutū aliqd addat iuri cōi De cuius dicti veritate dixi ī pręceden. in tracta. in v. parte. v. princi. in ix q.

titulum: & ſequūtur [a] hic Roma. & Alex. in apoſt.

Contrarium tenet Rom. in l. prętoris. ff. de damno infec. Refert et ſequitur Fely. in c. ſi diligenti. colum. vij. vltra med. de præſcrip. Pro quo facit ſecundū eū. quia præſcriptio ſtatutaria ſubrogatur loco præſcriptionis iuris cōis & regulatur vt illa & eius naturā imitatur ſecū dum Bald. in l. in cōtractibus. in fi. princi. C. de non nu. pecu. & in. §. item ſi quis p triginta. col. fi. in tit. ſi de feu. fue. contro. cum concor. adduc. per Fely. ī c. illud. colū. ij. de præſcri. dixi plene ī ſuperiori tracta. in iiij. parte. iiij. prin. in xxviij. q. col. lvij.

Et vltra Felyn. contra prædictam deci. Bal. videtur tenere Sozi. licet de illa non faciat mentionem conſi. clxvj. in cauſa communitatis. col. iiij. circa fi. vbi determinat ꝙ ſtatutū diſponens ꝙ poſsidens rem pro ſua ſpacio. xxx. anno. præſcribat debet intelligi ſecundū ius cōe & ſic cōcurrēte bona fide. Et retuli ī xiiij. q. ij. partis. iij. prin. ſuperioris trac. col. lj. vbi alia plura ad propoſitum adduxit, Sed poſſet reſpōderi ꝙ alia eſt ratio reſpectu tituli. Alia reſpectu bonæ fidei quę eſt magis neceſſaria ꝙ̄ titulus præſertim de iure canonico quod non requirit titulum ſed bonam fidē tm̄ vbi ius cōe non reſiſtit. c. ſi diligenti. cum ibi plene no. de præſcri. & in c. j. eo. tit. lib. vj.

Et de iſto dicto Bal. dubitat Roma. in l. iij. ſupra eodem. per dictum Bart. ibi qui vult quod ſtāte ſtatuto ꝙ per præſcriptionem acquiratur dominium intelligitur de directo vt ſtatutū operetur vltra ius cōe. Nā dicit Ro. ꝙ ſi dictum Bar. & dictum Bal. procederent concurrerent duo ſpecialia circa idē. quia p̄ſcriberetur ſine titulo & acquireretur directum dominiū per præſcriptionem. Et tamen regulariter non acquiritur niſi vtile. vt ibi per Bar. contra no. in l. j. C. de dot. promiſ. Vnde dicit ipſe quod oportet alterū eſſe falſum. Non tamen explicat Ro. quod ſit falſum an dictum Bar. an dictum Bald. do. Clau. aquen. hic. col. j. tenet ꝙ ſit verius dictum Bald. quia eo modo minus leditur ius cōmune vt hic latius per eum. Et pōt vtrunque dictum ſaluari. reſpō dendo ad fundamentum Rom. ꝙ iſtę due ſpecialitates oriuntur ex diuerſo fonte quo caſu bene admittitur concurſus ſecundū doctrinā Bart. in l. ſi is qui pro emptore. col. vlt. ſupra eo. Et quicquid hic dicat do. Clau. doc. approbant vtrunque dictum & Bar. & Bal. Nam ꝙ dictū Bal. ſupra relatum ſit cōmuniter approbatum patet ex præmiſsis. Et pariter dictum Bartol. apparet ex not. per Iaſo. in l. traditionibus. colum. pen.

verſi.ſecundo limita.C.de pac. & latius per Felyn. in rubri. extra de pręſcri.colum.ij.ver. fallit ſecundo: qui allegat plures concor.præcipue. Bald. in c.cum non liceat.in fi.com. de præſcri.ponentem quędã priuilegia pręſcriptionis ſtatutarie. Et ibi Fely. contra dictũ Bart. in d.l.iij.adducit motiuum: qđ hic facit do. Clau. licet de Fely.mentionem non faciat de.c. cum dilectus. de conſue. & de. l.ij.C.de noxa.vbi habetur qđ ſtatutum debet interpretari ſecundũ ius commune.Et reſpondet vt ibi per eum tradentẽ pulchram doctrinã circa hoc. An ſtatutum debeat interpretari ſecundum ius commune: vel vt addat iuri cõmuni. De quo late per Alexã.& doc. poſt glo. in l.fina.§.in computatione.colum.pen.C.de iur.delib.& per Bartol. in l. omnes populi. in vj.q.princi.& ibi per Iaſ.in ij. lec.col.vlt.ſupra de iuſti.& iu. & late per Fely.in c.j. colũ. ij. de reſcrip.vbi ponit tam de ſtatuto quam de priuilegio an reſtringantur ad ius commune vel debeãt taliter interpretari quod aliquid addant no.Panor. in c.cũ cauſam.colũ.vlt.de re iudi. Et pulchre Alexã.conſi.cij. ſuper eo.de quo quęritur.penul. col. & conſi.cvij. viſo themate ante poſito pen.colũ. iij. volu. & conſi.lxxxiij. viſa facti narratione.ij.col.ij.volu.

6 SECVNDO noto. † Ex iſto tex.quod titu.putatiuus ſufficit ad præſcriptionẽ: ſicut verus. Concordat text.in l. quod vulgo infra pro emptio. cum concor.de quibus in gloſ. Ex quo infert Angel,hoc quod illud qđ operatur titu. verus ad vſucapionem vel præſcriptionem longi tẽporis illud idẽ operatur titu.putatiuus iuſto errore a cauſatus:[a] ſecus ſi iniuſto. Et de errore iniuſto dicit Angel.intellexerunt antiqui quos propter ea reprehendit hic Celſus & ait errare. & ſic ceſſant cõtraria.glo.ſecundum Angel. & plene no. Imol.in repe. c.fina.col.viij. & ix.ver. qualis autem titu. de præſcrip.no. Bald.& Angel.in l.ſuper longi.col.j. C.de præſcri.long.tempo. Et circa hoc an & quando iuſtus error habeatur pro titu. ſufficienti ad præſcriptionẽ tradit not. dctri.

a Adde do. Bertachi. in repet. in verbo præſcriptio.el ij col. pen.in verbo præſcriptio cum titu.qui tamen non allegat hęc allegata.Et an iniuſtus tit.cauſam præbeat pręhendi vide Rot. in deciſi. 473. incip. ſi apparet vbi concludit quod ſic ſi eſt error facti. ſecus ſi error iuris vbi ponit intel. gloſ.in c. de quarta.et aliarum glo. quæ allegantur in propoſito & an tit. putatiuus habeatur pro titu. quo ad alios effectusquam præſcriptionis: vide Alexand. in conſi. 89. excellentiſsimi iuriſconſulti. in ij. colum. circa fin.in v. volumi.& ibi an titu. putatiuus cauſet publicianam & concludit quod ſic & dicit eſſe caſum in l. ſed. ſi res.§. eum qui. cum duobus ſeq.ff.de pub.

doctri. Saly. in l. nullo. C. de rei ven. circa fi. vbi etiam no. Bal. & Pau. de Caſt. conſi. cliiij. & Bal. in l. irritam, in iij. opp. C. pro dona. Sozi. conſ. xv. col. fi. ver. poſtremo, vbi firmat per iſtum tex. cum hoc no. per glo. & Bart. & per multa alia ꝙ iuſtus error habetur ꝓ ti. & cauſat præſcriptionem. Et idē Sozi. conſi. xlvij. col. iiij. ver. circa ſecundam, & conſi. cclj. col. pe. ver. ti. autem. Et late no. Felyn. quāuis prædicta non adducat, in c. de quarta, col. vij. ver. ſed ad cognoſcendum quis titu. de præſcri. vbi facit concluſionem quod iuſta credulitas iuridici ti. qui re vera non ſuberat & ſic error facti tantum prodeſt: quantum verus ti. habitus à non domino, quo ad præſcribendum, per gl. ibi, & in c. cura. de iurepa. Et cōprobat per plura. Secus eſt quando credulitas ti. cauſatur ex errore iuris, vt plene dicetur infra. Et declarat Fely. in d. c. de quarta. col. viij. verſi. ij. doctri. et do. Fran. Cur. conſi. vij. princeps defunctus, col. v. in viij. & x. conclu. Ro. conſil. clxvj. viſo diligenter, col. ij. circa fi. & Imo. in d. c. fin. col. ix. Et de hoc dicetur latius infra poſt glo. & Barto.

7 †Amplia primo iſtam cōcluſionem, vt procedat ſiue ti. putatiuus ſit onerosus, ſiue lucratiuus, per tex. in l. fi. infra pro lega. & ſatis probat iſte text. in verſi. et nihil referre, et in ver. quia neq; &c. & voluit Bal. in l. irritā, C. pro dona. vbi vide, an donatio inter patrem & filium vel inter vir. & vxo. quę à principio non valet ſed morte confirmatur, præbeat cauſam præſcribendi, & an vſucapio vel præſcriptio incipiat à die traditionis, ita quod ti. trahatur retro: Dic vt ibi late per eum. Ampliat ſecundo prædictam concluſionem vt procedant in ti. vniuerſali pro hære de, quia quando interuenit error facti iuſtus talis tit. putatiuus, quo quis ſe putat hæredem cum non ſit ſufficit ad præſcribendum long. tempo. videlicet decem annis inter præſentes, & xx. inter abſentes peti. hære. glo. eſt ordi. quæ ita determinat in l. hæreditatem. C. in qui. cau. ceſ. long. temp. præſcr. in gloſſ. magna circa med. ibi dum dicit. In caſu tamen puto præſcribi decennio. Et eam ſequitur Paul. de Caſtr. conſil. ccxxviij. ſuper j. colum. circa

8 princ. †Primo limita iſtam concluſionem dummodo titul. putatiuus ſit talis qui ſi eſſet verus ſufficeret ad dominij trāſlationem ſecundum Pau. de Caſtr. conſi. lxxij. alias lxxiij. ſecūdum numerum meum, incip. quia fruſtra, col. vlti. verſi. breuiter, contrarium in antiq. vbi dicit quod ad hoc vt ti. inualidus præſtat cauſam præſcribendi debet eſſe talis qui ſi eſſet validus ſufficeret ad plenum ius transferendum. Refert & ſequitur Felyn. in c. de quarta, col. vij. ver. ſecundo conſidera.

9 de præſcri. † Secundo limita vt non procedat quando defectu rei vel perſonę non poſſet quis acquirere dominiū vt quia incapax vel eſt res quæ nō eſt in commercio hominum. Vel vbi ti. verus non poteſt aſsiſtere propter impedimentum naturę, quia tunc nullus error iuſtus

ſtus vel iuſtiſsimus vnquam p̄bet cauſam vſucapiēdi vel pręſcribendi. tex. habemus & exēplum in l. iij. C. pro hære. & in l. ſi is, cum l. ſeq. quæ incipit. nemo, iuncta glo. infra pro lega. Per quæ iura ita limitant Bal. & Ang. in l. ſuper longi. col. ij. C. de pręſcr. long. temp. & Bal. in l. nullo, poſt prin. ver. ſecundo quęro. C. de rei vend. & ibi Saly. in vj. oppo. qui clarius dicit ꝙ vbi perſona eſt incapax vel inhabilis tunc iuſtus error non prodeſt nec habetur ꝓ tit. ſufficienti ad præſcriptionem, quia nec verus ti ſufficeret per d. l. nemo cum glo. quam Bal. dicit ſingu. in d. l. nullo. Facit tex. no. in l. cū ſponſus. §. ſi res ſupra de publici. Quod facit ad q. an ſpurius qui putat ſe legitimum aut ſufficienter & rite legitimatum iuſto errore ductus cum tamen legitimatio ſit inualida poſsit præſcribere hęreditatē patris aut ſibi relictū cum ſit incapax. Quam qō. mouent Ange. in d. l. nemo, poſt gl. infra pro lega. Bal. & Saly. in d. l. nullo. Et in ea conſuluit Alex. conſ. lxxiij. circa primū ad fin. iij. vol. Et plene dixi in xiiij. q. iij. partis iiij. princ. pręcedentis trac.

10 † Tertio limita prædictam concluſionem vt iuſtus error habeatur pro titu. quātum ad vſucapionem & p̄ſcriptionē. Sed non habetur ꝓ ti. quantū ad repellendum eum qui agit peti. hære. vel interdicto quorum bonorum, quę iudicia non dantur regulariter cōtra ti. poſsidentem, l. hęreditatis. C. de peti. hære. & l. hęreditatē cum glo. C. in qui. cau. ceſ. lon. temp. pręſcri. notant plene gloſſ. & doct. in l. fin. circa fin. C. de edic. di. Adri. tol. ita ſingulariter limitat Barto. in l. j. in princip. verſicu. not. ergo per glo. ibi. ff. quo. bo. licet gloſſ. tenuerit contrarium in l. penul. & fina. infra pro lega. & in d. l. hæreditatem. & ibi Bald. & cum Barto. tenent Iaco. But. & communiter docto. in d. l. j. C. quo. bo. vt refert Alexand. in apoſt. ad Bartol. in d. l. j. infra illo eo. ti. & Bal. ī l. ſi. col. viij. in xv. opp. C. de edic. di. Adri. tol. Sed quo ad publicianam indiſtincte tit. putatiuus habetur pro vero quia inducit vſucapiendi conditionem, ergo & publicianam, vt eſt caſus in l. eum qui. in princip. & ibi not. Barto. ſupra de publi. & refert Alexan. vbi ſupra.

11 † Quarto limita prædictam concluſionem quæ habet ꝙ tit. putatiuus cauſatus iniuſto errore non ſufficit vt non procedat quando extaret ſtatutum, ꝙ præſcriptio currat cum tit. putatiuo, nam tunc vt ſtatutum aliquid operatur, debet intelligi etiam ſi ſit cauſatus ex iniuſta cauſa, dummodo colorata, & ſiue ſit error facti ſiue iuris ſecundum Pau. de Caſt. conſi. ccxxvij. ſuper primo dubio videtur dicendum, col. v. in prin. in antiquis, vbi loquitur in pulchra q. Refert & ſequitur do. Clau. hic. col. iij. & faciunt notata per Fely. in rubr. de præſcrip. col. iij.

12 † Quinto limita prædictam concluſionem vt non procedat in incorporalibus, quia in illis ſufficit error iniuſtus. i. ſupinus ſufficiens ad cauſandum bonā fidem, ratio eſt, quia in pręſcriptione incorporalium non re-

 quiri-

quiritur ti. ſed ſufficit bona fides.l.j.§.j.& ibi plene no.Bar. ſupra de iti.actuq; priua. & l. ſi quis diuturno.ſupra ſi ſer.vē.

Fallit iſta vltima concluſio, quando tractatur de præſcribēda iuriſdictione in territorio alieno,quia ex quo ius commune reſiſtit vltra bonam fidem requiritur iuſtus tit. & ſic non ſufficeret iniuſtus error, ita limitat & declarat not. Bald. in l.fin. col.viij. circa princip.in xv.op. ver.attende. C. de edi. di. Adria.tol.

Tertio noto Ex iſto tex. in verbo bona fide ſecundum Pau. de Caſt. ꝙ etiam qñ non ſubeſt iuſta cauſa credendi ti.interueniſſe vel ti.valere, ſi tamen quis ita credebat licet perperam dicitur eſſe in bona fide,quod dicit Pau. eſſe perpetuo notandum & tenendum mē

13 ti, ex hoc colligitur † quod error licet iniuſtus cauſat bonā fidem. Ratio eſt ſecundū Pau. quia iniuſtus error excuſat a dolo & ſic a mala fide. l.igitur §. poteſt ſupra de libe. cauſa, no.glo.in l.j.in fin.in gloſſ.magna ad ſi.ſupra ſi quis iuſdi.nō obtem. Sed aduerte quia videtur ꝙ Pau.de Caſ. male arguat ſeu inferat ex iſto tex.ad id de quo ſupra. Nam arguit ex verbis narratiuis iureconſulti referentis opi.antiquorum, quam poſtea dānat.Et ex verbis narratiuis legis non licet ſumere argumentum ad deciſionem,vt eſt gl.repu.ſing.in l.j. in gl.magna ad ſi. C.quando non petē. par. quæ de iure canonico habet conſociam,in c.ij.in verbo non tenentis.de do.& contu.in vj.& in cap. auditis, in verbo ex poſtfacto de elec. De quo per Roma. conſi. xcj.ſpectabiles domini, col.j. & plene per Felyn.in cap.j. col.iiij.& v.de conſti. & per Iaſo.in d.l.j.col. x.C.quando non peten par.per Alex.conſi.xvij. viſis & oportune.ij. volu. Tamen iſta concluſio eſt vera , & eam firmat Bar.hic.col.iiij. verſi.requiritur etiam bona fides , non per hunc text. ſed per text. in d.l. igitur.§.poteſt ſupra de lib.cauſa . Et ſequuntur communiter doc.hic,& infra latius dicetur.

14 † Et collige concluſionem ex dictis Paul. de Caſtr. quod quęlibet cauſa,licet iniuſta excuſat a dolo,& conſequenter a mala fide, per text.in d.l.igitur.§.poteſt. Addo gloſſ in l. plagij.C.ad l.fla. de plag.& in l.j. in fin. ff. de abige. Hanc vulgarem regulam ſingulariter limita , vt per Ange. Imo. & Rapha. Cu in l.ex conſenſu §.fina.infra de appel. quos refert & ſequitur Alex.cōſi.ciij. videretur prima conſideratione dicendum, col penul.verſi. & dato quod comes.j. volumi. vbi dicunt ꝙ hæc regula procedit quando quis nō erraſſet circa ea quæ ſunt iuris naturalis vel quaſi. Alias, licet ſimpliciter nunc allegaret quandam cauſam iniuſtam & diceret,qđ fuit motus propter illā cauſam non ſufficeret, quia oportet ꝙ appareat ꝙ illa fuerit cauſa propter quam tunc motus eſt. Et ſic,ꝙ ſi illa cauſa non interceſsiſſet, non ita feciſſet, ar.l. qui cum vno. in princ. infra de re mili. Ita dicunt præfati docto. Plus dicit Ange. vbi ſupra quod ſicut cauſa quæ a iure na-

re naturæ eſt reprobata, non
excuſat a vero dolo. Ita nec
cauſa quæ reprobata eſt a iure
ciuili notorio & indubitato. Et
cum Angel. tenet ibi Ioan. de
Imo. colum. penul. & ſequitur
Alex. præalle. conſi.

QVARTO NOTO ſecun-
15 dum Pau. de Caſt. † quod licet
iniuſtus error cauſet bonam fi-
dem vt prædictum eſt, tamen
hæc bona fides non prodeſt ad
præſcribendum long. temp. vt
hic. Sed bene prodeſt hodie de
iure canonico ad præſcriben-
dum longiſsimo tempore, vbi
olim poterat præſcribi de iure
ciuili ſine ti. & bona fide, vt in
l. ſi quis emptionis. §. j. C. de prę
ſcri. xxx. an. Nã hodie de iure
canonico poteſt præſcribi ſine
tit. ſpacio quadraginta annorũ
cum bona fide. Sed abſq; bona
fide non poteſt, niſi præſcribẽs
habeat ius commune contra ſe,
quo caſu exigitur tit. & bona fi
des, vt in c. j. de præſcri. in vj.
& dixi ſupra in j. no. Nec re-
quiritur iſto caſu ꝙ iſta bona fi
des ſit ita iuſte fundata ſicut re-
quiritur ad præſcribendum lõ
go tempore. Et hoc eſt ꝙ vo
luit glo. ſecundum Pau. in c. de
quarta, de præſcrip. quod titu-
lus nullus qui putatur validus
errore iuris qui eſt iniuſtus ſuf
ficit ad præſcribendum de iure
canonico. Et hoc modo dicit ip
ſe debet intelligi qđ no. Cy. in
l. vẽditioni. C. de vſuc. ꝓ emp.
& in l. ſi quis emptionis. §. j. C.
de pręſcrip. xxx. anno. vbi vr̃
plurimum dubitare, vtrũ error
iuris cauſet bonam fidem. Sed
hic eſt caſus ſecundum Pau. ꝙ
ſic. Verum non prodeſt quo ad
præſcriptionem longi tempo-
ris, vt infra eo. l. nunꝙ̃, in prin
cip. longiſsimi autem ſic. Quod
dicit Pau. eſſe mẽti tenendum,
quia eſt ſingulare, & refert ſe
habuiſſe de facto & interrogaſ-
ſe quoſdam magnos Cano. q̃
neſciuerunt ſibi dicere vnum
bonum verbum ſuper hoc. Sed
allegabant notata, in c. cũ per-
ſone, de priui. in vj. Tandem
dicit Pau. tene quod dixi, quia
eſt ipſa veritas. Eandem con
cluſionem firmat Imo. hic, co-
lum. fina. in princip. dicens. Et
ex hoc nota limitationem ad
hanc l. inquantum requirit er-
rorem iuſtũ, quia procedit vbi
agitur de præſcriptione longi
temporis quæ non procedit ſi-
ne titulo vero vel putatiuo er-
rore iuſto. Sed vbi agitur de
præſcriptione longiſsimi tẽpo
ris vbi ſufficit bona fides abſq;
titulo ſufficit probare qualem-
cunq; errorem etiam iniuſtum
ad inducendum bonam fidem
l. liberis. §. fin. & l. igitur. §. po-
teſt ſupra de libe. cau. & l. ſi
fur. §. fina. cum ibi no. infra eo.
16 hæc ſunt verba. Imo. † Sub-
dit hic Pau. de Caſ. in j. colum.
ꝙ prodeſt etiam iſta bona fi-
des non iuſta ratione fundata
ad faciendum fructus ſuos, per
text. not. in l. ſed ſi lege. §. ſcire
ſupra de pet. hæ. Et ex di-
ctis Paul. in hoc iij. not. colli-
go infraſcriptas concluſio.
17 † Prima concluſio eſt quod
error iuris non inducit bonam
fidem ſed potius malam in vſu-
capione vel præſcriptione lon
gi temporis vt probat text. in
dicta l. nunquam, in princip.
infra eod. quem ita ſummat
Paul. de Caſtr. & ibi pulchre
hanc concluſionem declarat di
cens.

cens. Et ſic not. quod non ſolũ dicitur malæ fidei qui ſcit vel ſcire debet rem non eſſe vendentis, ſed etiam qui credit eã eſſe vendentis. Tamen ſcit vel ſcire debet venditionẽ vel contractum non valere, quia titulus putatiuus non ſufficit non ſubſiſtente iuſta cauſa putandi per hanc.l. Et error iuris non eſt iuſta cauſa vt ibi. Idẽ probatur in l.ſi fur.§.j.infra eo.& in l.irritum.vbi no.Bal.C.pro dona.& late no. Fel.poſt Pan. in d.c.de quarta.col. viij.verſi.ſecunda doctrina. cum quatuor ſeq.vbi facit concluſionẽ, quod credulitas cum errore iuris non facti ſuadens quod titulus iuriſdicus non ſit iuridicus non prodeſt ad pręſcribendum per d.l.nunquam.& eam limitat quinque modis. Et vltra Fely.ρpt.Pan.in c.dudum. in iiij. nor.de deci.Rom. conſi.clxvj. viſo diligenter. col.ij.circa fi. Card. in clem.j.§. ſi quis. col. fi.in xj.q.de reb.eccl. non ali. vbi tradit an & quando titulus minus iuſtus ſufficiat ad præſcriptionem &c. Alexan.conſ. lxxiij. viſo themate ante fin. ij.vol.& conſi.xlvj.circa præſentis cõſilij.vlt.col.circa me. ver.& no.iij.vol.& cõſ.cxxj. viſo themate. ante fin.iiij.vol. excẽdens iſtud procedere etiã in præſcriptione longiſsimi tẽporis.per no.per gl.et dpc. ĩ c. ad apoſtolicæ. de dona.ſaltem quando quis vellet præſcribere vigore tituli a iure reprobati.per l. quemadmodum.C.de agri.& cenſi.lib.xj. de quo latius dicã in ſeq.limit. Not.etiã do.Fran.Cur.conſi. lxxj principeps defunctus, col. v. in viij. concluſione. Primo limitat Fel.iſtam cõcluſionem. in d.c. de quarta.poſt Pan. vt nõ procedat quando error iuris cauſaretur ex iure dubio et intricato ſeu multipliciter intelligibili,quia talis dicitur iuſtus error, & equipollet errori facti, ita ꝙ præſtat cauſam præſcribendi,vt probat tex.no. cũ gl. in c.cum dilectus.in verbo cõſtitutum.de cõſue. quem ibi ad hoc no.Cano. præſertim Pan. col.iiij.in iij.no. & ẽ bona gl. in c.j.in verbo de cetero.de poſtu.præla.lib.vj.& comprobat per plura Fel.vbi ſupra declarans quando dicatur ius dubiũ Not.Pau.de Caſt.hic. col.j.Panor.in d.cap.de quarta. col.ij. Alex. conſ.xcij.perſpectis his col.vlt.circa fi.j.vol. & d.Frãciſ.Curt.conſil. lxxj.princeps defunctus.col. v.ad finem.& faciunt no.per Bar.& alios in l. cum prolatis. infra de re iu.

Secundo limita prædictã cõcluſionẽ,vt non procedat quando qualitas perſonæ aliud ſuaderet vt in muliere & ruſtico, qui excuſantur ab ignorãtia iuris ſaltẽ quando non potuerunt conſulere peritiores, vt plene no.omnes in l. iuris ignorãtia. C. qui admit. & declara hanc limitationem,vt late per Fely. in d.c.de quarta.col. viij.circa

18 fin.& ſeq. † Tertio limitat Fely. prędictam concluſionem vbi ſupra. vt non procedat reſpectu fructuũ, quia titulus cauſatus errore iuris prodeſt, & cauſat bonã fidem, quo ad acquiſitionem fructuum. per tex. not.in d.l.ſed ſi lege.§.ſcire.ff. de pet.hære. quem hic allegat Pau. & vltra eũ eſt bonus tex. cum

cum glo.in l.ꝙ vxor.ſupra de
acquir.poſ.& in l.de fructibus
ſupra de don.inter vir.& vxo.
not.glo.Bart.Ang.Imo.& om-
nes in l.furtum.§.j.ſupra eo.ti.
Bal.in l.venditioni.C.de vſu-
cap.pro empt.& late Fel.in d.
c.de quarta.in ij.fallen.& Are
ti.conſ.xvij.& plene do.Fran.
Cur.ſeni.conſi. lxxj.princeps
defunctus.col.vj. & ſeq. Addo
ꝙ rationem huius concluſio-
nis aſsignat pulchre Bal. in l.
irritam.col.ij.ver. modo quæ-
ritur.C.pro donato. videlicet,
quia in acquiſitione fructuum
non requiritur titu. ſed ſufficit
qualis,qualis occaſio poſsiden
di,vt no.in d.§.ſcire.ſecundum
Bald.qui ſubdit, ꝙ quo ad fru-
ctus bonæ fidei poſſeſſor loco
domini habetur.vt i l.qui ſcit.
19 ſupra de vſur. † Iſtã conclu
ſionẽ declarat pulchre Bar. in
d.§.ſcire, vt procedat dũmodo
tit.vel error iniuſtus non ſit cõ
tra legem,ſed pręter legem,ſeu
talis cui lex expreſſe non reſi-
ſtat,quamuis non aſsiſtat,quia
ſi lex expreſſe reſiſteret non
prodeſſet error iuris ſeu ti.cau
ſatus tali errore iniuſto, etiam
quo ad fructuum acquiſitionẽ.

Et tradit ibi Bar. not.intel.
ad regulam.c.qui contra iura.
de reg.iur.in vj.& l.quemad-
modum.C.de agri. & cenſi.li.
xj.vbi dicitur ꝙ qui contra iu
ra mercatur bonã fidem præſu
mitur non habere,ꝑ conſequẽs
cenſetur malæ fidei,vt illa re-
gula procedat, ſi lex expreſſe
a reſiſtat,ſecus ſi nõ aſsiſtit [a] ſeu
expreſſe non reprobat talem ti
tulum,quia tunc illa regula nõ
militat. Refert & ſequitur Pa
nor.in c.conſultationibus,cir-
ca fi.de iurepa. Et ita etiam de
clarat Cald.conſ.ij.ſub rub.de
præſcrip.Et vide quæ plenius
dixi circa iſtã regulam.in.ij.
parte.iij.prin.ſuperioris tract.
col.ij. & doctrinam Bar. in d.
§.ſcire.ſequitur Alex.in d. cõ
ſi.lxxiij.ante fin.ij. vol.& con
ſi.xxj.uiſo themate.vlt.col.an
te fi.iiij. vol. & Panor.in d.c.
conſultationibus.col. fin.& in
c.grauis.col.pen. de reſti.ſpo.
ad declarationem dictorũ Bar
to.in d.§.ſcire.vide plene do-
mi.Franc.Cur. in præallegato
conſ.lxxj.princeps defunctus.
col.v.vj.vij.& viij. Et hanc
limitationem plenius reſtrin-
ge, & declara vt per Felyn.
in d.c.de quarta.col.ix.in ij.li
20 mita. † Quando autem dica
tur lex non aſsiſtere vel reſi-
ſtere declarant docto. in l. non
dubium. C. de legi. maxime
Bal.col.penul.& Bar.in l.cum
lex.col.penul.ſeu vlt.infra de
fideiuſſ.in l.j.col.vlt. ver.quæ-
ro vtrum pupillus.infra de no
ua.& ibi ponit quis ſit effectus.
Quãdo vero aliquid dicatur
contra legem uel præter.decla
rat Bar.in l.ſtipulatio iſta.§.al
teri.in vj.oppoſi. & ibi Alex.
circa med.j.col.infra de verb.
obligatio. Quarto limitatur
prædicta concluſio,ut non pro-
cedat in præſcriptione longiſ-
ſimi temporis,tri
ginta vel xl. an.
quia in tali præ-
ſcriptiõe error iu
ris circa ti.inuali
dũ prodeſt ad pre
ſcribendũ,& cau
ſat bonam fidem
vel ſaltem excu-
ſat a mala fide,ut
vult

a Adde cur. cõſ.lxxj. princeps defunctus col.x.ubi ponit intel.regulę d.l.quemadmodũ.

vult hic Pau.de Caſtr. col.j.& retuli ſupra. Quod procedit ſecundum Cano.dummodo contractus non ſit a iure reprobatus,& per hoc dicunt, ꝙ emens rem eccleſiæ ſine ſolennitate a iure requiſita non poteſt illam præſcribere licet crediderit illam non eſſe neceſſariam, & ſic errauerit in iure,quia talis error non excuſat a mala fide, ita vult glo. in c.ij. de his quæ fi.a præla. & in c.apoſtolicæ, de dona. & in c.cura. de iurepa.& firmat Abb.Pan.in c.de quarta.col.ij.verſi. ſed contra hanc ſolutionem glo. de præſcrip.vbi eſt glo.contraria prę dictis, quas Panor. concordat ſedere diſtinctionis,ꝙ aut quis errauit in facto circa nullitatem titu. vt quia habens ſolius epiſcopi conceſsionem credidit conſenſum capituli interuenniſſe,qui non interuenit,& tũc procedat glo.in d.c. de quarta ꝙ talis error cauſet bonam fidẽ, quæ ſufficit ad præſcriptionem longiſsimi temporis, aut errauit in iure, quia credidit conceſsionem ſolius epiſcopi ſufficere & non requiri cõſenſum capituli, & tũc talis error iuris non cauſat bonam fidem etiam in præſcriptione longiſſimi temporis, ex quo talis tit. eſt expreſſe a iure reprobatus & ita procedant glo.contrarie præalleg. Idem tenet Panor.in c.cum non liceat. in princ.iij. col.de præſcript. Et ante eum ſic late declarat,& elegantius d.Card.in cle.j.§.ſi quis. col. fi.in xj.q.de reb.eccl. nõ aliẽ. &videtur fuiſſe de mente Bar. in l.quemadmodum.C.de agr. & cenſi,lib.xj.& in d.l. ſed ſi lege.§.ſcire.ſupra de peti.hær. vbi vult ꝙ quando lex reſiſtit contractui ignorantia iuris nõ excuſat a mala fide. Refert & ſequitur hic Pau. de Caſtr. ſed ſecundum hanc diſtinctionem excuſaret error facti, de quo non eſt dubium, vt vidimus in j.nota.non autem error iuris.

Hanc limitationem late examinat Fely. in d.c. de quarta. col.viij.ver.ſecunda doctrina. cum quatuor ſeq.maxime.col. xj.verſi.limita tertio.de præſcri. vbi refert ꝙ Imo. firmat hanc limitationem in repet.c. fi.col.iiij.& ſentit ibidem.col. x.de præſrip. allegans But.in c.cura.de iurepat.qui hoc expreſſe tenet ibi col.ij.ver. ſecũdum hoc, ergo videtur dicens eſſe caſum in capi.peruenit.de empt.& vend.vbi idem firmat & extollit ipſe But col.j.ver. vnum tamen no.& perpetuo tene menti, vbi dicit ꝙ licet error iuris reſpectu tituli impediat præſcriptionem ad quam requiritur titulus non tamen impedit præſcriptionem ad cuius ſubſtantiam non requiritur titulus, ſed ſola bona fides,vt eſt præſcriptio xxx.& xl.an. tam de iure ciuili quam canonico,vt late dixi in vj.q.ij.partis iij.prin tract.præſcr.Et ſic not.ſecundum eum ꝙ licet præſcriptio xxx.annorum nõ procedat cum mala fide ſecundum Cano.c.fin.de prȩſcrip. tamen procedit cum bona fide etiam ceſſante validitate tituli, alle. etiam text.in l.ſi fur.§.j. ſupra eo.& ibi not.Bar.& hæc dicta But.ſequitur Imo.in d.c.peruenit col.ij.verſi. item not. quia licet error. idem tenet Roma. conſi.

conſi.cxxiij.circa primum dubium,& Pau.de Ca.conſi.clij. circa pręſentem caſum.iij.col. & conſi.xl.in cauſa quæ vertitur.j.col.& conſi.clxxxv.hæreditas dictæ puellæ ad finem. ſed firmius hoc ponit Paul.de Caſt.in hac l.vt refert Fel.vbi ſupra. Sed ipſe Paul.poſtea ſe reſtringit vt non procedat quãdo titulus eſſet reprobatus, vt prædixi & videtur ſequi diſtinctionem Pau. ſupra recitatam.

Cõtrariam partem ꝙ error iuris nunquam cauſet bonam fidem, neque proſit etiam ad pręſcriptionem lõgiſsimi temporis.tenet ſimpliciter Pau.de Caſt. conſi. lxxij. quia fruſtra diſputaretur ad fin.verſi.ij.

Eandem opinionem tenent plures adducti per Fely.in d.c. de quarta.col.xj.in iij.limita. pro hac parte allegantem tex. in c.dudum. de deci.vbi error iuris nõ proficit in pręſcriptione longiſsima inducendo, vt ibi latius per eum, qui conatur reſpondere ad tex.in d. c.peruenit. hanc partem ſentit etiã expreſſe glo. ordi. in d.c. ij.de his quę fi.a præla.& glo.in d. ca.apoſtolicæ.& in d.c.cura. quas vt refert Fel.ſequitur Panor.in d.cã.de quarta.& in d. cap.cum non liceat. & Pau.de Caſt.in hac l.Celſus.col.j. qui videtur ſibi cõtrariari. in ver. Cano.dicunt.Ideo dicit Fel. ꝙ credit potius eſſe additionem Ang.filij ſui,cum Pau.non cõſueuerit allegare Abb.Panor. quem allegat hic in duobus locis. Iſtam partẽ firmat Alexã. in conſilijs ſupra allegatis circa prin.huius j. conclu. Et videtur in ea reſiſtere Fel.vbi ſupra,qa refert illã pro vltima.

Concluſiue dico, ꝙ videtur diſtinguendum in hoc articulo vt in pręcedenti limita. ꝙ aut tit.eſt expreſſe reprobatus, q̃a lex reſiſtit,et error iuris interueniens circa talem titulum nõ prodeſt nec cauſat bonam fidẽ, etiam in præſcriptione longiſſima.Aut vero non eſt expreſſe reprobatus, quia lex non reſiſtit expreſſe,ſed non aſsiſtit,& tunc talis error iuris prodeſt.

Et hæc diſtinctio eſt de mente Bar.in d.l.ſed ſi lege §.ſcire & in d. l. quemadmodum.& Alex.in conſi. pręalleg.circa prin.huius primæ conclu.pręſertim conſ.xlvj.circa præſentis conſi.vlt.col. circa me.& ĩ ſi.iij. vol.& Pau.de Caſt.hic.

21 † Quinto limitatur prędicta concluſio, quæ dicit errorem iuris non iuuare præſcribentẽ vt locum habeat,quando erratur in iure per quod titulus quẽ quis putat validum eſt ipſo iure inualidus. Sed vbi titu. a prin.non eſſet inualidus ſed poſtea inualidandus & reſcindendus, tunc error iuris ſufficeret ad præſcriptionem ſecundum opinionem d.Cardi. relati per Fel.in d.c.de quarta. ponentis exemplum, quam limitationẽ reprobat Fely. ibi plura maximẽ per no. deciſionem Imo.in c.apoſtolicę.col. iij.de donat. vbi dicit ꝙ ille qui habet titulum ex contractu inito cum minore vel eccleſia & ſcit ꝙ aduerſus illum titulum peti poteſt reſtitutio in integrum non dicitur habere titulum aptum ad præſcribendum nec eſt in bona fide. Allegat text.in l.in cauſę.la j.cum l.ſeq. ff.de min.

vbi

vbi aperte hoc videtur proba‑ri ſecundum Fely. Nam ibi di‑ſtinguitur vtrum quis ſciuerit poſſe peti reſtitutionem in in‑tegrum vel non. Et ſequitur Alex. conſi.xlvj.circa præſen tis conſilij vlti.col. verſic.da‑
22 to etiam.iij.vol. Sexto limi tatur prędicta concluſio, vt nō procedat quando error iuris eſ ſet mixtus cum errore facti, quia tunc eſt ſufficiens ad præ‑ſcriptionem propter mixturā vbi ſolus error iuris de per ſe non ſufficeret, per text.in l.ſi vir vxori.cum glo. & ibi not. Bar. infra de vſuca. pro dona. no.Bald.in l.venditioni.circa finem. vbi rationem aſsignat. C.de vſucap.pro empt. & in l. nullo.col.vlt. C. de rei vendi. & Fely.in d.c. de quarta. col. xij.circa ſi.declarans qualiter procedat iſta limitatio. Et vltra eum addo Dyn.in c.poſ‑ſeſſor.col.pe.de reg. iur.in vj. vbi ad materiā huius l. diſtin‑guit triplicem errorem, vide‑licet iuris tantum vel facti tan tū vel mixti iuris facti. Pro hac limitatione faciunt no.per Bar.& doc.in l.certi cōdictio. §.quoniam.ſupra ſi cert.peta. cum concor. de quibus ibi per Alex. & Moder.vbi Bar.not. decidit ꝙ ſi ſtatutum diſponat quod debitum non poſsit pro‑bari per teſtes, poterit tamen probari per teſtes et inſtrumē‑ta ſimul propter mixturam ſeu coniunctionem. Sequitur Ale‑xan.conſi.lxviij. viſo proceſ‑ſu.j.col.iij. vol. & conſi.lv.in pręſenti cauſa. in ſi.iiij.vol.& conſi.xxxvj. viſo proceſſu.v. vol. Facit etiam text.in l.vim paſſam.§.pręſcriptione. infra de adult.cum his quę plene no‑tantur de mixtura per Bartol. Alex.& omnes in l.ij.in prin. infra de verb.oblig.& per Fe‑ly.in c.Rodulphus.col.xiij.de reſcrip. Sed circa hanc limi tationem aliter dicit Paul.de Caſt.in d.l.ſi vir. & in l.nun‑quam.in prin.ſupra eo.tit. vbi videtur reprobare glo. in d.l. ſi vir.licet Fel.vbi ſupra men‑tionem non faciat. Et hæc circa errorem iuris. De er‑rore autem facti an & quando cauſet bonam fidem ſeu iuſtum titulum, dicetur late infra poſt
23 glo.& Bart. † Qualiter au‑tem probetur ignorātia ſeu er‑ror iuris pro declaratione pr̨ miſſorum.tradit pulchre Bar. in l.non fatetur. col.pe.quæro qualiter probabitur ignorātia iuris.infra de confeſ. quem ſe‑quitur Alex.conſi. xlvj.circa præſentis conſilij.pen.col.iij. vol.Et dicit Bart. ꝙ regulari‑ter non præſumitur,niſi probe tur per tex.in l.ſi hæres ab eo. §.ſi.ſupra ad Trebel. & ponit practicam probandi concludē‑do ꝙ error iuris probatur ex qualitate facti & perſonarum, vt ibi latius per Bar. cum con cor. de quibus per Alexan. in apoſt.& ſequitur d.Petrus Phi lip.Cor.conſi.cxxxvj.licet ſa tis.col.iij. verſic.& propterea. ij.vol.vbi dicit, ꝙ qui allegat iuris ignorantiam ad cauſan‑dum bonam fidem, debet hoc probare. Alias pręſumitur in mala. Et late not. do. Franc. Cur.conſ.lxxj.princeps defun ctus.col.viij.& ſeq. vbi dicit, ꝙ probatur error iuris ex con iecturis & indicijs. & col.ix. circa me.verſi.verum vt nihil

vbi

vbi allegat Bal.in l.j.C. ſi qs igno.rem mi.ef.dicentem ꝙ ſi eſt perſona fidedigna,probabitur per ſuum ſacramentum.

Et quando error iuris dicatur iuſtus,& præſumatur.vide per Imo.in c. fin. col.ij.& iij. de pręſcript.

QVINTO NOTO Ex ſecũda parte huius l.in ver.quia neque hic probari illam regu-
24 lam, † ꝙ non entis nullæ ſunt qualitates,vel ꝙ non poteſt eſſe accidens ſine ſubiecto.Concordat tex.in l.eius qui in prouincia.verſi. ꝙ ſi ſtipulatus,& ibi notãt omnes,maxime Pau. de Caſt.in prin.vlt.col.& Roman. allegantes multos alios tex.ad hoc Alex. & Iaſ.in ij. col. illius ver. quem legit pro §.in iij.not.ſupra ſi cert.peta. Concordat bonus tex. inter alios.in l. ſi ſeruum.§.fi.ibi. Nõ poteſt exiſtimari bonitas loci quę nõ extat.ſupra de ac.emp.

Hinc dicit Bal.in l.omnium circa med.pen.col.C.de teſta. ꝙ non poteſt quis probare qualitatem niſi primo probet ſubſtantiam, quia impoſsibile eſt intelligere accidentia extra ſubiectum. Referunt Moder.in ſtit.de acti.in prin.et in dicta l. eius. Et vltra allegata in his locis addo bonum text.in l.põponius.§.fi. & ibi hoc notabile colligunt Aret. & Mod. in ſ. no.ſupra ti.j. Et dicit Are.ꝓ hoc ſe allegare optimum text. in l.nec vlla.§.ſi quis abſentis, quem ibi not. Angel. ſupra de peti.hæredita. Et not. Imol. in l.ſequitur.§.ſi viam.in prin. ſupra eodem, vbi colligit ex illo tex. ꝙ vbi non eſt dare ſubſtantiam non eſt dare qualitatem. Et ad propoſitum dixit Bal.in l.j.circa princ.C.de vſucap. pro dote ꝙ bona fides eſt quædam qualitas ſiue accidẽs: quod ſine ſubſtantia eſſe nõ poteſt,vt no.gl.j.in l.ſi exiſtimata infra pro dote.

SEXTO ET VLTIMO
25 noto ex vltima parte † ꝙ litis exiſtimatio ſimilis eſt emptioni.Concordat tex.in l.litis,infra pro empto.cum concord.de quibus in glo. penul. Et vltra glo.concor.tex.in l. Sed ſi res ſupra de publ. Vbi etiam allegat concor. Addo tex.magiſtralẽ.ĩ l.fi.ff.ex qui.cau.ĩ poſ. ea.qui equiparat emptioni per mutationem, inſolutum dationem, & omnem contractũ procedẽtem ex cauſa oneroſa.Ratio autem quare dicatur ſimilis emptioni poteſt aſsignari, quia in ea interuenit pretium ex quo ſoluitur exiſtimatio litis ſeu rei in litem deductæ, vt declarat tex. in l. eius rei, & in l. hæc ſi res. & ſi culpa ſupra de rei vendi. quos tex.ſupra allegaui in apoſtillatione literæ. Et eſt concluſio quod vbicunque interuenit pretium, cenſetur emptio & venditio,vt probat tex.cum glo.in l.fin.in verbo intelligit. & ibi nota. Bal.C.de pręd.curia.lib.x.Et eſt glo.not.in l. cum dotem.in verbo, quis enim. C. de iure dotium. quam Bal. ibi inducit ad notabilem quæſtionem ſtatuti. not. Iaſ. declarans qualiter procedat iſta concluſio in l. ij.in principio. colum.vlti.ſupra ſi certum peta. & in tract. iur. emphyteo. col. viij. Et per hæc remanent expedita textualia.

VENIO

VENIO NVNC AD GL. Et capio gloſſ. magnam quā principaliter diuido in x. partes. In prima ſubaudit ad tex. ſiue ipſum declarat. In ſecunda opponit pluribus medijs. In tertia ponit plures ſolutiones. In quarta reſpondet tacite obiectioni. In quinta reſpondet tacite quæſtioni. In ſexta format quæſtionem & reſpondet. In ſeptima format oppoſitionem cui reſpondet.

In octaua quærit, & reſpondet. In nona format aliā quæſtionem. In decima & vltima facit illationem ex præmiſſis ad confirmationem tex. Secunda eſt ibi, ſed videtur. Tertia ibi, ſolutio ſecundum Mar. Quarta ibi, in emptione tamē. Quinta ibi, in alijs autē. Sexta ibi, ſed cur ſufficit. Septima ibi, ſed cum in venditione. Octaua ibi, nunquid ergo. Nona ibi, item quo titu. Decima & vltima ibi, quare bene. Secunda principalis ſubdiuiditur in ſex particulas, prout opponit ſex medijs quæ de ſe patēt.

Tertia principalis ſubdiuiditur in quinq; particulas, put quinq; ponit ſolutiones. Quarta principalis ſubdiuiditur in duas particulas ſecunda ibi, in alijs. Quinta principalis ſubdiuiditur in tres particulas, ſecunda ibi. vbi vero, tertia ibi: apprehenſio tamen. Sexta principalis ſubdiuiditur in tres particulas, ſecunda ibi, reſpondeo ne plus, tertia ibi. item & quia in traditione. Septima principalis ſubdiuiditur in duas particulas, ſecunda ibi, reſpondeo ſpeciale. Octaua principalis ſubdiuiditur in tres particulas: ſecunda ibi reſpondeo: tertia ibi, non autem dicas. Nona principalis ſubdiuiditur in quatuor particulas: ſecunda ibi, quidam: tertia ibi, tu dic: quarta ibi, nihilominus. Decima et vltima principalis cōtinet pauca verba illatiua.

IN EADEM GLO. Circa
26 prin. † nota concluſionem ex verbis gl. ꝙ Vlpianus iureconſultus, ſimpliciter referendo opi. Celſi, cenſetur illam approbare, quia paria ſunt approbare, vel non improbare, vt vult glo. not. l. quo enim, in prin. infra rem ratam habe. dicens ꝙ non improbare ratihabitioni par eſt. Facit glo. repu. ſing. licet vulgata. in l. qui filium. §. ſabinus, in gl. pe. ſupra ad treb. quæ dicit ꝙ quotieſcunq; iureconſultus refert multas opiniones, videtur vltimam approbare. No. Barto. in l. bona fides ſupra depo. & eſt bonus tex. in l. ſi idem cum eo. §. fi. ſupra de iur. om. iudic. quem ad hoc ibi notant Bal. et Ang. vbi late Iaſ. circa me. commen. limitans hanc concluſionē trib. mo. No. Alexan. conſil. vij. videretur prima fronte dicendū, colū. iij. & conſil. l v. proſpectis his quę in themate narrantur, col. xij. iiij. volu. Et ex tota iſta gloſſ. vt facilius intelligi poſſit, colligo ſeptem concluſiones. Prima concluſio eſt ꝙ ti. putatiuus cauſatus iniuſto errore nō ſufficit ad præſcriptionem vel vſucapionem. Secunda concluſio eſt ꝙ titulus putatiuus cauſatus iuſto errore in quocunq; titulo regulariter ſufficit ad præſcriptionem, ſicut verus ti. Quis autem dicatur

error iuſtus vel iniuſtus in hac materia tradit hic late Bar. & infra videbimus. Tertia concluſio eſt ꝙ in tit. emptionis nõ ſufficit iuſtus error. Sed requiritur iuſtiſsimus. l. iij. infra pro ſolu. Mouetur glo. ad hoc dicẽdũ ex eo: quia duobus temporibus in tali titu. requiritur bona fides videlicet tempore cõtractus & traditionis. l. ij. infra ꝓ empto. & d. l. iiij. infra pro ſolu. Cũ in alijs ſufficiat bonam fidẽ adeſſe tpe traditionis vt dr̃ in dictis iuribus. Nõ tñ reperitur hoc bene iure expreſſum ſecundum Pau. de Caſt. ꝙ requirat iuſtiſsima cauſa vel error in titulo putatiuo emptionis. Ideo eſt gloſ. notanda propter eius autoritatem vt dicit Paul. Et de autoritate gloſ. ꝙplura cumulant Moder. repetentes in repetitione l. vt vim. col. pen. & vlti. ſupra de iuſtitia & iure & d. Corſe. in calce ſui reperto rij ad Panorm. Sed concluſio gloſ. ſatis colligitur ex iuribus in ea allegatis, in quibus dicitur ꝙ in titulo emptionis non ſufficit iuſtus error, quia debet bona fides interuenire duobus temporibus. ſ. tituli & traditionis. Et ſic non poteſt adeſſe bona fides tẽpore tituli niſi præcedat verus titulus ergo nõ ſufficit iuſtus error. Et ſic requiritur iuſtiſsimus in titulo emptionis, vt dicit gl. quam approbãt

27 Bar. & omnes. †Quarta cõcluſio eſt ꝙ ad præſcriptionem vltra titulum putatiuum requiritur traditio. Et hoc vult glo. in verſicu. Et erit hoc verum. Ratio ſecundum gloſ. eſt: quia etiam vbi interueniſſet verus titulus: ille per ſe non ſufficeret abſque traditione ad trãſlationem dominij. l. ſi ager. ſupra de rei ven. & l. traditionibus. C. de pac. & per conſequens nec ad præſcribendum, per regulã. l. clauibus ſupra de contrahen. emp. Non debet ergo plus operari titulus putatiuus quam verus. arg. l. filio quẽ pater, cũ ibi

28 no. ſupra de li. & poſt. †Quinta cõcluſio eſt ꝙ tunc requiritur traditio vera quãdo eſſet talis titulus: ex quo ſine traditione nõ trãsfertur dñium. vt ſunt regulariter tituli inter viuos d. l. traditionibus. Nam tũc: ſicut non acquiritur dominium ſine traditione, ſi tradens eſt dominus, ita nec vſucapiendi conditio, ſi tradens non eſt dñs. d. l. clauibus. Et ſicut requirit̃ traditio qñ ſubeſt verus titulus l. eum qui. §. fina. ſupra de publicia: ita etiam quando ſubeſt titulus putatiuus, ne ſit maioris efficaciæ: quam verus, vt prædixi. Si vero ſit talis titulus, ex quo transfertur dominium ſine traditione vt in titulo pro hærede, & titulo pro legato, ſi defunctus fuiſſet dominus, tunc nõ requiritur traditio ad vſucapiẽdum, ſeu præſcribendum in vero titulo, vbi defunctus nõ erat dominus. Sed bene eſt neceſſaria apprehenſio poſſeſsionis, ſine qua præſcriptio non procedit. l. ſine poſſeſsione ſupra eo. vt eſt caſus not. in l. pen. infra pro lega. Ita pariter erit apprehenſio neceſſaria in titulo putatiuo pro hærede vel pro legato iuſto errore cauſato, & illa ſufficiet ad præſcribendum ſecundum glo. hic. Et hoc, dummodo talis apprehenſio fiat ſine vitio, vt ibi dicitur. Licet, ſi de-

ſi defunctus fuiſſet dominus ad acquiſitionem dominij non requireretur aliqua apprehenſio poſſeſsionis quia in his titulis tranſit dominium ipſo iure tā in titulo vniuerſali pro hærede l.cum hæredes. in princ. infra de acquirē.poſ. quam in titulo particulari pro legato. cum pater.§.ſurdo.ſupra de lega.iij.& l.a titio infra de fur. Ita declarat Pau.de Caſt.hic.col. ij. vltra med. Et in hoc reputatur iſta glo.valde notabilis & ſolet communiter allegari ꝙ in caſibus in quibus ex titulo habito a vero domino transfertur dominium ipſo iure abſque traditione:vt in titulo pro hærede & pro legato: in illis caſibus ſi titulus habeatur a non domino;vel non ſit titulus verus,ſed putatiuus requiritur ſaltem apprehenſio poſſeſsionis abſque vitio quia vacat ad præſcribēdum.Et in hoc vltimo iſta glo. reputatur ſingu. Nam primum dictum probat aperte text. in

29 d.l.pe. †Sexta concluſio eſt ꝙ licet ſufficiat titulus putatiuus,interueniente iuſto errore. non tamen ſufficit putatiua traditio etiam interueniente iuſto errore,ſed requiritur vera. Ratio ſecundum glo.eſt.Quia tempore traditionis in quocunque contractu requiritur bona fides d.l.ij. infra pro empto.& l. iij. infra pro ſol. quæ non poteſt ſubeſſe: niſi præcedat ipſa traditio.Et hoc vult glo.in verſi. ſed cur ſufficit. Sed meliorem rationem aſsignabo in ſequenti concluſione. Et hanc glo. ſequitur Bald.in l.irritam.col. j.ver.quæro quidam.C.pro dona.vbi per eam diſtinguit:quod aut eſt titulus talis qui exigit traditionem, & tunc non præſcribit,licet putet rem ſibi fuiſſe traditā iuſto errore. Aut nō exigit traditionem , vt titulus pro legato: pro hærede, & tunc præſcribit.Ita ſubtiliter ſecundum Bal.loquitur glo.in hac l. celſus.Erit tamen tunc neceſſaria apprehenſio,vt vult iſta gl. & dixi in præcedenti conclu-

30 ſione. †Septima concluſio et not.colligitur ex glo. ꝙ iuſtiſſimus error ſufficit vt proſit traditio putatiua quamuis iuſtus non ſufficeret.Et pro hoc dicto glo.Bar.& doc. allegant bonū tex.in l.iuſto.§.filius.cum glo. & ibi etiam not.Bar. infra eo. & ſequitur Rom.conſi. clxvj. viſo diligenter.col.ij. circa fi. Ratio autem quare ſufficit iuſtus error ad præſcriptionē reſpectu tituli & non reſpectu traditionis, & ſic in putatiuo titulo & non in putatiua traditione ſed in ea requiritur iuſtiſsimus vltra glo.eſt ſecundū Pau. de Caſt.hic,quia titulus eſt cauſa remota acquiſitionis,ſed traditio eſt cauſa proxima & immediata,vt not.gloſ. in l. iij.§. ex pluribus ſupra de acquiren. poſ. Et ideo traditio debet eſſe magis iuſtificata tanꝙ magis influens. Hinc eſt ꝙ regulariter requiritur bona fides tempore traditionis & non tituli excepto titulo emptionis in quo requiritur vtroque tempore vt dictum eſt ſupra. Addo quod iſtam rationem ante Paul. adducit Bald. in dicta l.irritam. colum.j.ver. ſed cur tam varie.C.pro dona. vbi dicit quod ratio quare error iuſtus iuſtificet titulum & non tradi-

traditionem eſt quia titulus eſt cauſa remota obligationis. Sed poſſeſsio eſt cauſa proxima & magis de ſubſtantia. Ideo magis nocet error nõ tradite poſſeſsionis quam non ſubſiſtentis obligationis. Et pro iſta ratione facit. Quia cauſa proxima & immediata dicitur potẽtior quam remota, & probatur in l. ſi mulier. ff. rer. amo. Et ita probat late Bal. in l. ex placito. colum. j. & ij. C. de re. permu. & in l. ſub prætextu. la. j. C. de tranſac. Octaua & vltima concluſio eſt quod concurrente iuſto errore præſcribitur vel vſucapit ex illo titulo qui putatur ſubeſſe. Et hæ concluſiones cum materia huius gloſ. latius infra declarabuntur.

NVNC venio ad dicta Bar. Et primo dum Bartol. in ij. oppo. dicit reprehendendo anti-
31 quos. † quod ſi in titulo pro ſuo quod eſt genus ſufficit iuſtus error. ergo & in qualibet ſpecie & ſic in quolibet titu. ſpeciali per glo. in l. fina. ſupra de ſup. leg. Illa glo. non videtur facere pro Bart. ſed potius contra, quia bene dicit quod de genere ad ſpeciem procedit argumentum negatiue ſed non affirmatiuæ. Nam remoto genere remouetur quælibet eius ſpecies. Sed poſito genere non ponitur quælibet eius ſpecies. Et ita declarat Bart. dans doctri. in l. iuriſgentium. §. ſed ſi fraudandi ſupra de pact. & in l. ſi quid earum. §. interemptum ſupra de le. iij. Vnde Bartol. non bene allegat illam gloſſ. Sed voluit dicere quod id quod diſponitur in genere cenſetur diſpoſitũ in qualibet eius ſpecie, quia genus eſt aptum comprehendere omnes ſpecies: licet poſitiue nõ comprehendat. Genus enim repreſentatur in qualibet ſua ſpecie, & ſpecies inſunt generi. l. ſemper in generalibus infra de reg. iur. Et ita ſentit Imo. hic.
32 Et not. † ꝙ triplex eſt titu. pro ſuo vt declarat gloſſ. magiſtra. in rub. infra pro ſuo. & Bald. in l. ſi ego. §. partus. ſupra de publi. & Areti. in. §. nouiſsime. verſi. vnum aliud. inſti. eo. vbi declarat: quis dicatur poſsidere pro ſuo. Et pulchre dixit Bald. in l. contractus. colũ. iiij. in iij. quæſt. C. de fi. inſtr. ꝙ ille cui fuit facta traditio ante perfectionem contractus præſcribit generali ti. pro ſuo. † Suc-
33 ceſsiue ex dictis Bar. dum tractat quis dicaẽ error iuſtus vel iniuſtus colligo infraſcriptas cõcluſiones. Prima cõcluſio eſt ꝙ triplex eſt ſpecies erroris videlicet error iuſtus: iuſtiſsimus & iniuſtus. vt hic per Bar.
34 † Secũda cõcluſio eſt ꝙ error dicitur iniuſtus ĩ facto proprio nulla aduerſarij ſuaſione interueniente, quia in tali facto non cadit probabilis ignorantia. l. ſi. ff. pro ſuo. & l. ꝙꝗ ſupra ad velle. Et iſta eſt regula. Primo limita niſi ſit factum propriũ antiquũ ſeu de longinquo excedens decẽ annos, quia tũc toleratur error & ignorãtia facti ꝓprij ꝓpter pręſumptã obliuionẽ ex curſu tãti tpis. Ita volũt Bar. & doc. in l. peregre. in prin. p illũ text. ſupra de acqr. poſ & Bar. ĩ l. ſi qs delegauerit in fi. infra de noua. & in l. nõ fatetur. col. pe. infra de cõfeſ. et in l. ſi res obligata. ĩ prin. ſupra de le. j. Iſtã limitationẽ reſtringe

trib.mo. Primo modo reſtringitur iſta limitatio vt procedat vbi quis tractat de dam.vi.Secus ſi de lucro captando: quia tunc in facto proprio quamuis de longinquo non eſt probabilis ignorantia. Ita vult not. Bartol.in l. qui fundum.§. ſeruus meus infra pro emp.Sequũtur & multum cõmẽdant Aret. & Iaſ. in.§.ſi quis agens. colũ. ij.vel iij.inſti.de ac. Secundo modo reſtringitur iſta prima limitatio vt procedat in facto non obligatorio ſecus in facto proprio obligatorio: quia quãuis ſit de antiquo non eſt tolerabilis ignorantia ſecundum Bal.no.in l.j.col.vlti.C.de confeſ.per tex.in l.magnam. in fi. C.de contrahen.& commit.ſtipu. Tertio modo reſtringitur niſi eſſet factum propriũ notabile & graue quia licet de antiquo non eſſet tolerabilis ignorantia per tex.no.in c. cum illorum.circa fi. de ſen. excom. notant omnes Cano. præcipue Panor.in c.ab excõicato. col. iiij.de reſcri. Has tres reſtrictiones ſeu ſublimitationes colligit Alex.in l.ſi res obligata. in princ. de leg.j.

35 †Secundo principaliter limita prædictã principalem concluſionem:quę habet:ꝙ in facto proprio dicitur error iniuſtus, vt non procedat quando eſſet factum valde intrincatum ſeu negotium implicitum & inuolutum: qa tunc etiam in facto proprio eſt tolerabilis error ſiue ignorãtia ſecundum Bar.in d.l.ſi quis delegauerit.in fi.& in d.l.non fatetur.col.pen.et in l.cum fideicõmiſſum.infra de confeſ. Tertio limita vt nõ procedat duobus cõcurrẽtibus, videlicet vbi quis tractat de damno vitando & probat rem aliter ſe habere,quia tunc ẽt in facto proprio error eſt tolerabilis. Sed vbi tractatur de lucro nunꝗ eſt tolerabilis ignorãtia in facto proprio ſecundum Bar. in d.l. non fatetur.col.pen.& Bal.conſi.c. In cauſa nobilium.j.vol.& tũc proprie procedit prædicta regula. Quarto limita qñ quis eſſet ductus perſuaſione aduerſarij ſecundum Bar.hic & in d. l.non fatetur. & dicetur latius infra. Et ad iſtam regulã cũ fallentijs vide Panor. in d. c. ab excommunicato.col.iiij. in gloſ. ſuper verbo de facto ſuo. Are.& Iaſ.in d.§. ſi quis agẽs. col.ij.de actio.Iaſ.in l.error.colum.pen.C.de iur.& fac. igno. Secũda principalis concluſio elicitur ex dictis Bar. ꝙ error iuris appellatur iniuſtus:& ſic nõ cauſatur ex eo iuſtus titulus ad præſcriptionẽ per l. nunꝗ. in prin.infra eo. Quã cõcluſionẽ late examinat Fely. in c. de quarta.colũ.iiij. cũ quatuor ſeq.de præſcrip. limitans quinque modis. Et de ea plene dixi ſuper tex.ĩ iiij.notab.

36 †Tertia principalis cõcluſio elicitur ex dictis Bar.ꝙ qñ quis fuit ductus perſuaſione aduerſarij appellatur error iuſtus per tex. cũ gl.in l.quæſitum in glo.magna ad fi.infra qñ lac. de pecu. eſt anna. Eandẽ concluſionẽ firmat Bar.in l.j.in fi. prin. infra de eo per quẽ fac. erit vbi no.dicit ꝙ ſi quis credidit perſuaſioni aduerſarij:eſt iuſta cauſa concedende reſtitutionis. & confirmo duobus modis. Primo cõfirmo per id qđ ſingulariter

riter decidit Bar. i l. error. col. ij. C. de iuris & facti ignoran. vbi dicit ꝙ q̄uis correctio erroris regulariter non admittatur poſt ſententiā vt ibi tamen fallit vbicunque quis fuit ductus perſuaſione aduerſarij. Ex quo infert quod pars pōt reuocare reſponſionem datam poſitionibus aduerſarij ēt poſt ſententiā quę tranſiuiſſet in rē iudicatā probato errore, quia poſitio & aſſertio aduerſarij dedit cauſam erroris. Et ibi ſequuntur cōiter doc. & Alex. in l. j. in prin. circa fi. j. col. infra de eo per quem fac. erit & cōſi. xlvij. circa primū de quo quæritur. col. vlt. ver. & maxime. ſ. vo. Secundo confirmo prædictā concluſionē per not. deciſionē Bar. in l. poſt legatum. in prin. vlt. col. verſi. an aduerſarius ſupra de his qui. vt indig. vbi tenet quod ille qui negauit poſitionem aduerſarij pōt negationē reuocare et ſtare aſſertioni aduerſarij. Et in his locis mouetur per eadē iura per quæ

37 hic. †Et dum Bar. ponit exēplū qualiter dicatur quis ductus perſuaſione aduerſarij dicens. Puta. Veniſti ad me, & dixiſti. Volo dare talem rem & trado quia tibi ꝓmiſi vel vēdidi &c. Ego non recordor de hoc, & tamē accepi. Licet etiā in facto proprio, & dicitur iuſtus error quia credidi aſſertioni tue. Colligo aliam incidentem concluſionem quod verba enuntiatiua probata per modū cauſę vt ſunt illa. Quia donaui &c. probant enunciatum contra proferentē quamuis aliter non appareat.

Pro qua concluſione adduco text. expreſſum, quem ita ſummat Bartol. in l. emptor. §. ancilla. ſecundum intellectum gl. ibi. ſupra de rei vēdi. & firmat Bar. in l. ex hac ſcriptura. col. ij. verſi. venio ad ſecundum ſupra de dona. Limita prædictā principalē cōcluſionē Bar. niſi eſſet factum de propinquo. Quia tunc etiam interueniente perſuaſione aduerſarij, in facto proprio non cauſaretur iuſtus error. Nam ſupinus eſt, qui facti ſui de propinquo non recordatur, vel quando alia cauſa ſubeſſet, propter quam quis nō deberet credere aduerſario. Ita dicunt Bal. & Ang. in l. ſuper longi, circa fi. j. col. C. de præſcrip. lon. temp. Quod verum intelligo, qn̄ eſſet factum valde de propinquo arbitrio iudicis. Nam ſi eſſet factū longinquum etiam ſi non interueniet aſſertio aduerſarij eſſet tolerabilis error vt dictum eſt ſupra in ij. conclu. Et iſta cōcluſio Bar. redderetur fruſtratoria, quia talis aſſertio nihil operaretur cōtra mentem Bart. hic niſi dicatur ꝙ tunc diceretur iuſtus error propter aſſertionē aduerſarij, etiam ſi tractetur de lucro, nedum de damno, quod alias non eſſet, vt dixi in iij. limita. præ-

38 cedētis cōclu. †Quarta principalis cōclu. elicitur ex dictis Bar. ꝙ iuſtiſsimus error cauſatur multis modis. Primo modo cauſatur iuſtiſsimus error in facto alieno, iuncta perſuaſione eius a quo factū dependet. Vt ſi ſeruus vel procurator meus tutor vel negotiorū geſtor dixerit ſe emiſſe pro me talē rē cum verū nō eſſet & ſic mihi tradidit. Iſtæ. n. dicitur iuſtiſsimus error per l. qd vulgo vbi caſus

infra pro empto. Quem text. notat Alexan. conſi. lxix. in cauſa & lite. ij. col. iij. volu. ad hoc ꝙ dominus poteſt probabiliter ignorare factum procuratoris ſui. Et notant gloſſ. & doctor. in l. ſi res obligata, in princip. ſupra de lega. j. Mouetur etiam Bar. per text. in l. fina. in fin. infra pro ſuo, & ibi not. Bartol. quod dictum ſerui vel procuratoris mei vel eius cui ſucceſsit, tribuit iuſtam cauſam erroris, & dicit illum tex. no. ad dicta per ſe in hac l. Refert Fely. in c. ſi diligenti. col. iij. circa medi. de pręſcri. Bene facit vulgata regula, quæ habet ꝙ in facto alieno cadit tolerabilis ignorantia, & dicitur probabilis error præſumptione iuris. l. verius ſupra de proba. et c. præſumitur, de reg. iur. in vj. Notant glo. & doct. in l. error. C. de iur. & fac. ign. & ibi Iaſ. col. pe. limitãs hanc regulam tribus modis. Et plene tradunt Are. & Iaſ. in §. ſi quis agẽs, col. ij. & iij. inſti. de actio.

9 † Et ex verbis Bart. colligo no. concluſionem ꝙ dictum & aſſertio procuratoris cauſat bonam fidem, & iuſtiſsimum errorem, & per conſequens titulum putatiuum, qui ſufficit ad præſcribendum. Et ſequitur Imo. in repe. c. fin. colum. ij. de præſcrip. & Alexand. in l. j. in prin. colum. ij. ſupra de eo per quem fac. erit. Sed circa prædicta moueo dubium. Quid econtra, an aſſertio procuratoris vẽdentis alieno nomine & aſſerẽtis ſe habere mandatum cauſet iuſtum errorem & bonam fidem, ſi de illo non appareat, & per conſequens titulum putatiuum ad præſcriptionem, ſicut cauſatur iuſtiſsimus error, q̃n aſſerit ſe emiſſe nomine meo ſecundum Barto. hic. Dicas quod non niſi fuerit perſuaſum emptori ab alijs fidedignis ꝙ habebat mandatum. Alias eſt ſibi imputandum, ſi mandatum non curauit inſpicere, & præſumitur malæ fidei. Ita decidit not. Barto. in l. qui fundum. §. procurator, per illum text. infra pro empto. Et ibi ſequitur Imo. qui poſt Ange. tradit doctrinam, an & quando dolus ſeu malitia procuratoris vendentis noceat emptori, vt impediat vel non dominij tranſlationem. Et idem voluit Bartol. in l. fina. poſt glo. ibi eo. ti. Refert & ſequitur Fely. in c. ſi diligenti. ad fin. ij. colum. de præſcriptio. Et vltra Felyn. addo ꝙ idem ſenſit Barto. in l. cum vir. ad fin. commen. ſupra eo. Sed contrarium ibi tenent Ange. & Imo. circa fin. com. dicentes ꝙ quando cõtraho cum aliquo vt procuratore, qui aſſerit ſe procuratorem fuit ductus iuſto errore etiam ſic videor eſſe in bona fide, & per conſequens habere vſucapiendi potẽtiam, per notata in hac l. Celſus. Et retuli in ij. par. iij. prin. præcedentis tracta. colũ. xxĩj. circa finem. & ſequen. licet ibi non allegauerim Barto. in d. l. qui fundum. §. procurator. et in d. l. fi. de quo etiam non meminerunt Ang. & Imo. vbi ſupra.

Et ideo puto dicendum quod vera ſit concluſio, ꝙ ille qui vendidit tanquam procurator alterius ſemper præſumitur in mala fide niſi conſtet de mandato, vt dixit Alexan. in l. qui in aliena.

in aliena. in princip. colum. iij. verſi. plus dixi ſupra de acqui. hære. ex mente Bartol. in d. l. cum vir. vt retuli vbi ſupra. Niſi ille eſſet homo grauis & ſi dedignus cuius aſſertioni quis credendo excuſatur iuxta glo. not. in l. titio fundus ſupra de condi. & demon. & notata per Bal. in l. indicia, colum. vj. C. de rei vendi. & late dicetur in ſequen. col. Vel niſi fuerit ſibi perſuaſum ab alijs fidedignis ꝙ ille erat verus procurator, & habebat mandatum. Et his duobus caſibus cauſabitur iuſtus error & titulus putatiuus, qui proderit ad præſcriptionē ſecundum prædicta, & hic notata per gloſſ. Barto. & omnes.

Secundo modo cauſatur iuſtiſsimus error ex aſſertione maiorum. Vt ſi maiores noſtri pater vel auus, quibus ſucceſſimus, dixerunt nobis ſe emiſſe eadem ratione, quas quis dixerit in procuratore ſecūdum Barto. Idem dixit Barto. in l. fin. infra pro empto. & ſequuntur Bald. & Ange. in d. l. ſuper longi. circa fi. j. col. per d. l. fin. infra pro ſuo. Quia vt ipſi dicunt debuit credere aſſertioni maiorum de geſtis per eos, per tex. in l. mater. C. de calumnia to. Addo bonum text. in l. qui cum maior. §. fi. & in l. paulus. §. j. ſupra de bo. lib. Per quæ iura ita dicit Bartol. in extraua. ad repri. in verbo per denuntiationem, circa fin.

40 † Tertio modo cauſatur iuſtiſsimus error ſecundum Bar. hic per rei euidentiam ſiue ex aſpectu. Vt ſi pupillus vel adultus apparebat maior ex aſpectu, vel furioſus erat in conſpectu inumbratę quietis, ita ꝙ credebatur ſane mentis. l. ij. §. ſi a pupillo, & §. ſi furioſo, vbi etiam no. Bart. infra pro emp. & l. pignori. §. j. cum glo. ſupra eo. Not. Bal. & Ange. in d. l. ſuper longi. colum. ij. dicentes ꝙ iſte error cauſatur a communi caſu, quia quilibet communiter deceptus fuiſſet. Et addo plures effectus, quos operatur euidentia rei, quos enumerat glo. Ioan. And. in arbore conſan. & affini. quam ponit ante princip. lib. vj. in primis verbis. Et dixit not. Bald. in l. contra negantē. C. ad l. Aquil. & in rubric. C. de proba. & in l. ſi quis teſtibus, in fi. C. de teſtib. & in l. j. C. ſi aduer. liber. quod probatio per rei euidentiam eſt optima & ſuperlatiua omnium probationum. Et ideo nunquam cenſetur excluſa a lege vel ſtatuto, quia nulla legis virtus poteſt illam excludere ſecundum Bald. in d. rub. C. de proba. colum. j. & in l. j. colum. iij. eo. tit. & in l. pen. C. de peri. tuto. & in alijs locis de quibus ſupra. Refert Alex. conſi. cxvj. poſteaquam, in fin. j. volu. & conſi. xxxv. viſo ꝓceſſu cauſę iij. col. iiij. volu. dicens ꝙ probatio per rei euidētiam eſt tante virtutis, vt illi nunquam cenſeatur eſſe derogatum, & præferatur cuicunq; alij probationi, allegando Bal. in prędictis locis. Et plene no. idem Alexand. in l. qui bona. §. qui damni. col. iij. vbi decidit nota. quæſtionem ſupra de

41 dam. infect. † Quarto modo cauſatur iuſtiſsimus error ſecundum Bar. per famam, ſiue ex publica fama & opinione

vicinie vel vulgi. Vt ſi eſt publica fama ꝙ pater meus emit hanc domum, per l. cum quidã. §. quod dicitur ſupra de acqui ren. hæredi. Not. Bal. & Ang. in d. l. ſuper longi. circa fin. j. col. & colũ. ij. C. de præſcript. long. tempo. dicentes ꝙ ad credendum & non credendum fama multum inducit, & ſic cauſat iuſtiſsimum errorẽ, per tex. nota. in l. fin. in princip. ſupra de hære. inſti. cum multis alijs iuribus per eos adductis. Et no. gloſ. & Barto. in l. proprietatis C. de probat. & in l. at qui natura. §. cum me abſente, ſupra de negoc. geſto. & Barto. in l. j. §. hoc interdicto, colum. fin. ſupra de iti. actuq; priua. not. Felyn. plura adducens in c. de quarta. colum. vij. de pręſcrip. not. idem & ſequitur Bart. hic in c. veniens, el j. colum. penulti. in princip. de teſti. Confirmo hanc concluſionem ex not. per Bart. in l. ij. circa fi. C. de liber. vel ſer. ad decu. aſpira. lib. x. & Bartol. in l. miles. §. mulier. ff. de adul. vbi dicit ꝙ fama publica præbet iuſtam cauſam credulitatis, & excuſat a calumnia. ſequitur Panormita. in cap. cum contingat. colum. ij. & ibi late not. Felyn. equidẽ, col. ij. de reſcrip. dicens ꝙ per famam cauſatur bona et mala fides, de quo dicetur infra

42 poſt Barto. in iij parte. † Ampliã prædictam concluſionem, vt procedat etiam ſi ſubſit ſolus rumor, quia nedum fama, ſed rumor etiam falſus inducit iuſtam cauſam credendi. Ita probat text. nota. in dicta l. final. in princip. & ibi nota. Barto. Imo, & docto, ſupra de hæredi. inſti. licet rumor ſit minus quam fama, ut ibi per Imo. & pulchre per Alexan. conſil. cxv. viſo themate ſupraſcripto. circa fin. verſi. ad hoc etiã optime iiij. volumi. declarantem quæ ſit differentia inter rumorẽ & famam: dicit enim rumor eſt particularis, aſſertio ex incerto autore & ex ſola ſuſpitione proueniẽs. Nec enim requiritur ꝙ ab omnibus vel a maiori parte cõmuniter & publice dicatur prout exigitur in fama, vt ibi latius per eum allegantem plura loca. Et habetur in locis infra proxime alleg. Et ſic rumor eſt minus ꝙ̃ fama, & tamẽ inducit iuſtã cauſam credendi, vt dictum eſt.

43 † Qualiter autem probetur fama, & quæ requirãtur vt poſſit dici legitime probata, adeo ꝙ inde reſultet iuſtiſsimus error ad terminos noſtros, & qualiter habeãt teſtes deponere ad probandam famam, late & vtiliter trãdit Bart. in l. de minore. §. plurimum, col. v. ver. quæro qualiter infra de quæſtio. & Alex. cõſ. ccxij. viſis & diſcuſſis ſcripturis. ij. volu. & conſil. lxx. in cauſa vertente. ij. col. et conſi. lxxxiij. viſo themate ſuprascripto. ij. col. iij. vol. & cõſil. xx. in cauſa appellationis. iij. col. & conſil. xxv. in cauſa vertente, et conſi. cxvij. viſo ꝓceſſu cauſæ vertentis. iiij. volu. vbi declarat dicta Barto. in d. §. plurimum. Et vide late Panormi. & Fely. in c. veniens, el j. de teſti. Et omnia hæc dicta Barto. circa materiam iuſti erroris referunt & ſequuntur Imol. in repe. cap. ſi. col. viij. & ix. de præſcrip. vbi recitat oẽs præ-

prędictos modos ex quibus cau
ſatur iuſtus error vel iuſtiſsi-
mus, & practica Papi. in ſuo
opere reſponſionis. conuenti. in
verbo præſcriptionis, col. iiij.
& do. Vital. in ſuo tracta. clau-
ſularum, ſub clauſula non erro
re ductus. colum. j. & ij. char.
xl. Et late no. Fely. plura addu
cens in cap. de quarta. colum.
vij. de præſcript. vbi plene tra
ctat ex quibus cauſetur iuſtus
error, circa titu. & Sozi. conſi.
xlvij. in primo præſentis con-
ſultationis. colum. iiij. verſ. ſed
44 inſtabit. † Alios modos ex
quibus probatur iuſtiſsimus er-
ror vltra Bartol. hic tradunt
Bald. & Ange. in d. l. ſuper lon
gi. colum. j. & ij. dicentes mul-
tæ aliæ circunſtantiæ iuſtiſsi-
mi erroris vltra modos ſupra
relatos contingere poſſunt ſe-
cundum varietates factorum.
Et inter cætera dicunt ꝙ dici-
tur iuſtiſsimus error ſi fuerit
cauſatus ab aſſertione propin-
quorum vel ſociorum olim pa-
tris mei qui mihi aſſeruerunt
patrem meum hanc domum
emiſſe. Debui enim credere
propter coniunctionem et ſocie
tatem. Primum probatur ſe-
cundum eos in l. octaui, ſupra
vnde cogna. & in l. de tutela.
C. de in integ. reſti. mino. vbi
habetur ꝙ coniuncti pręſumun
a tur ſcire facta coniunctorum.[a]
Secundum vt ipſi dicunt pro
batur in authen. hodie. C. de re
pu. Ita enim credendum eſt ſo-
ciis ſicut fratribus, quia ſocie-
tas ius fraternitatis obtinet. l.
verum ſupra pro ſo. ſecundum
Bald. & Angel. in dicta l. ſuper
longi. Facit ad hoc vltimum
tex. not. in l. cum allegas. C. de
caſtren. pecu. lib.
xj. quæ not. Bald.
in l. parentes. C.
de teſti. vbi dici-
tur ꝙ non modi-
cum affectionis et
amicitiæ tribuit
conuerſatio, &
quod innicit ma-
ius vinculũ amo-
ris quam fraterni
45 tas. † Et vltra
Barto. & Bald. &
Angel. in dicta l.
ſuper longi. addo
ꝙ iuſtiſsimus er-
ror cauſari poteſt
alio modo, videli
cet ex aſſertione
probi & honeſti
viri ſecundũ Bal.
in l. indicia. colũ.
vlti. verſi. quarto
quæro. C. de rei
vendi. vbi dicit
ꝙ dictum notabi-
lis viri, puta dicē
tis patrem meum, cui ſucceſsit
emiſſe talem fundũ inducit iu-
ſtiſsimam credulitatem vt ex
ea cauſari poſsit titulus ſuffi-
ciēs ad pręſcribendum illũ fun
dum, per glo. not. in l. titio fun-
dus, in verbo actiones, circa ſi.
ſupra de condi. & demon. quæ
vult ꝙ non põt imputari mihi
ſi credidi homini fidedigno. Re
fert & ſequitur Alexan. in l.
j. in princip. colũ. ij. ſupra de eo
per quem fac. erit. Et illius
gl. intellectum plene examinat
Felyn. in d. c. cum contingat.
col. ij. de reſcrip. Et ad illam
addo Are. conſil. clv. conſulta-
tio præpoſita ſi vera ſunt bar-
bara, cõſ. xxvij. ſcripſit docti-
ſimus pe. ſeu vlti. colũ. j. volu.

a De hoc an coniũcti præſumãtur ſcire facta cõiunctorum not. plene Barto. et doc. in l. j. col. iij. ſupra ſi cer. pe. Alex. cõſil. lxxx. examinato ꝓceſſu ij. colũ. ij. vol. & in l. ſi quis ĩ fundi vocabulo. cit. prin. ſupra de leg. j. vbi limitat et declarat.

Alex.

Alex.cōſ. xxvij. viſis & accurate pōderatis.iij.col. j. volu. & in terminis iſtis do.Frãciſ.cur.cōſ.lxxij. princeps defunctus.colum.ix.

Iſtam concluſionem in terminis firmat per plura Fely.in cap.de quarta.col.vj.uerſi. prima doctrina de præſcr. Primo hanc concluſionem firmo per tex. not.in l. ſi a bonæ fidei.in prin. in verbo integræ opinionis. ſupra de rei vend.per quem tex.decidit ibi ſingulariter Ange.ꝙ ſi poteſtas non cuſtodiuit diligenter, ſed curialiter, nobilem ſibi cōmiſſum,qui communiter reputabatur integre æſtimationis & fidei,ſi aufugit,non tenetur.Ex quo non erat veriſimile ꝙ deberet aufugere propter qualitatem perſonæ ſuæ cui credendū erat. Et ita in quæſtione facti dicit ſe defendiſſe quendam poteſtatem.Quod dictum pro valde notabili refert & ſequitur Iaſ.in authen.iubemus, col.ſi. ſexto facit. C. de iudi. faciens regulam, quam per plura comprobat ꝙ propter magnam legalitatem perſonarum licitum eſt recedere a communibus regulis,& idem Iaſ.in repe.l.admonendi. char. xviij.col.j.ſupra de iureiu.& Fely.in d.c.cū contingat.col. iij.

46 † Secundo iſtam concluſionem confirmo per tex.no.in c. niſi eſſent, & ibi no.Pan.col.j.de præben. vbi habetur ꝙ honeſtas perſonæ tollit ſiniſtram præſumptionē,quia prǽſumitur ꝓ viro honeſto, vt ꝓbat ille tex. Hinc dicit glo.no.in c.illud.xl. diſt. quod prǽſumitur pro nobilibus in his quæ ſpectant ad nobilitatē.Et dicit alia gl.no.in c. omnis vij.q.j.ꝙ eoipſo aliqd præſumitur bonum & iuſtū quod a bona factū eſt. Tertio ꝓ iſta cōcluſione adduco in terminis Bart. in l. de pupillo.§.ſi quis ipſi prętorij.in viij.q.i ſi. ſupra de ope.no.nuntia. dicentem ꝙ id quod dicitur a pſonis fidedignis, eſt iuſta cauſa credulitatis. Allegat Cy. ita dicere in l. j.in iiij.qō.C. de ſer. & aqua.

Dicit tñ gl.no.in c.ſi quis prę poſtera,in verbo videri.l. diſt. ꝙ non tenetur quis ſtatim credere ẽt bono viro quia non debet quis eſſe nimis credulus. l. j §.j.ſupra de eo per quem fac. erit. Et ideo iſtam concluſionem limita,& declara,vt late per Fely.in d. c. cum cōtingat. col.iij.& iiij.de teſ. vbi nō refert prædictam.

47 † Quinto ex dictis Bar.in hac.j.parte colligitur conſiliū ſeu cautela pro ſilio,qui ſucceſsit patri, & repetijt in hęreditate aliquam rem quam pater poſſederat decem annis,& ipſe alijs decē. Poſtea cecidit a poſſeſsione[a] & nō reperit aliquē titulum per inſtrumenta vel teſtes.Quo remedio ſibi ſuccurratur ad auocādam poſſeſsionem, & a qua cecidit abſq; violētia,qa ſi fuiſſet violenter eiectus, non eſſet dubiū ꝙ haberet interdictū vnde vi. Sed alio non apparente,nō poteſt intentare rei vendicationē. vel publicianam. Quia poſſeſſio viginti anno.non ſufficit ad præ-

a Adde Bal. in rub. p̃ſcri.colū. pe. vbi cōcludit, ꝙ ſi filius dicat ſe non poſſediſſe, ut filiū ſed vt agnatū & ꝙ habet titulū pro hærede tunc p̃ſcribit.

præſcriptionem abſque titulo, vt hic,& l.nullo.C. de rei ven di.Et ſic ei non competit rei vẽ dicatio tanꝗ̃ domino, nec etiã competit publiciana & quaſi domino. Quia vt competat requiritur titulus & traditio a nõ domino.§.ſed iſtæ cum materia.inſti.de actio.Et tit. docere non poteſt, nec poteſt allegare titulum pro hærede.Quia non habet locum in ſuis l. nihil.C. pro hære. & ſic videtur omni remedio deſtitutus. Cautela ergo eſt ſecundum Bar.referen tem ꝙ ita conſulit.in q.facti.ꝙ alleget tit.puta emptionis vel alium, & probet aliquam ex prædictis cauſis,ex quibus cau ſatur titulus putatiuus errore iu ſto, & probet de poſſeſsione decem vel viginti annorum. Et hoc ſufficiet ad p̃ſcriptionẽ. Et ſic poterit rem vẽdicare, vt eſt de mente Bart.hic, licet ſe ita late non declaret. Sed in ipſo defuncto, dicit Bar.quia de facto ſuo agitur, non eſſet iuſta cauſa erroris. Addo ꝙ iſtud conſilium & dicta Barto. circa hunc paſſum referunt & ſequuntur Bal.& Ang. in d.l.indicia. vltra medium. in iiij.quæſt.C. de rei vendi. † Et quamuis Scrib. hic circa hoc nihil dicant, ſed ſimpliciter tranſeant cum Barto. dico, ꝙ erit melius conſultum filio in tali caſu, ꝙ pro recuperanda, & auocanda poſſeſsione rei quam amiſit,& a qua cecidit, pro qua nullum poteſt inuenire tit.intentet vtiliſsimum remedium canonis re integranda.iij.q.j. quod compe tit cuilibet priori & antiquiori poſſeſſori, etiam malæ fidei, & ſine tit.qui cecidit de poſſeſſione abſque ſui facto & culpa, etiam contra bona fide & titu. poſsidentem,ad quem poſſeſsio poſtea peruenit,vt late concludunt Cano.præcipue.d. Abb.in c.ſæpe.de reſti. ſpo.not.Bar.in l.ſi coloni per illum text. C.de agric. & cenſi. Et plene tradit Alex. in l. rem quæ nobis.col. iiij.& v. ſupra de acqui poſ.& ibi latiſsime d.Bar. Soz.in repe.illius.l.qui examinat.xij.q. circa iſtud ſalubre & quotidianum remedium. De quo vide ad ſaturitatem per Alex.conſi. xvij. viſo proceſſu in cauſa & lite.& conſi.ſeq.ij.vol.& conſ. vj. circa proceſſum cauſæ vertentis, & conſ.lxxviij.clariſsi me doctor & iuſtiſsime domine vicarię.iij.vol.& conſ.xx. requiſitus & breuius dicam. & cõſ.xc.viſo proceſſu cauſę vertentis.cum duobus conſi.ſeq.v. vol.& per Are. in.§.quadrupl. col.x.& xj.ver.ſeptimo princi paliter.inſt.de act.& per d.Pe. Phil.Cor.conſi.xvij.& conſil. cccxxix.pen.& vlt.col.j.vol.

In quibus locis plene traditur de natura & priuilegijs huius remedij.& d. l.ſi coloni, & an detur malæ fidei poſſeſſori, & contra bonæ fidei poſſeſſorẽ cum ti.Circa quod ſunt opiniones.et dic vt late habetur in dictis locis, quia non eſt de materia noſtra. † Et dum Bar.alleg.l.nihil.C.pro hære.vbi habetur,ꝙ tit.pro hærede non habet locum in ſuis. limita illam l. procedere quando filius venit tanquam ſuus & ex capite liberorum. Secus ſi veniat tanquam agnatus vel cognatus ad ſucceſsionẽ patris prout poteſt per ſucceſſorium edictum.l.j.§. largius.

largius.et.§.ſciendum, ſupra de fuc.edic. Nam tunc poſt vti titulo pro herede. Ita limitat no. Alex. in l.j.col.ij.C.qui admi. & in l.in ſuis.col.iiij. ſupra de
50 lib.poſth. † Sexta concluſio elicitur ex dictis Bar.ꝙ ea quę conſiſtunt in animo poſſunt probari per iuramẽtum. Vt ꝙ quis fuerit motus ex tali cauſa, per glo. not. quæ conſueuit ad hoc communiter allegari. in.§.ſed iſte.in glo. magna. circa med. inſtit.de actio. Et eſt alia gl.expreſsior in c.ſignificaſti.in verbo,ſi eſt ita,& ibi not.Cano.de homi. Quam concluſionem limita niſi præſumptio eſſet cõtra iurantem,quia tunc non ſtabitur dicto, & iuramento ſuo. glo.eſt not.in c. propoſuiſti,in verbo non probatur. ad finem. lxxxij.diſt. Et ita concludit not.Bar.vbi declarat in l.inter omnes.§.recte.col.vlt.infra de fur.Et ſequitur Alex.adducens plura in l.j.§. per procuratorẽ. col.ij. ſupra de acquir. poſſ. & Iaſ.in d.§.ſed iſte . char.pe.vbi tradunt duas limitationes ad p̄dictam cõcluſionem.Et de hac materia an & quando ſtetur aſſertioni alicuius cum iuramento,vel ſine,& maxime vbi prę ſumptio iuris militat contra eũ tradit hic late Do.Clau. A quẽ. col.iiij.& v. Et quia non eſt proprie de materia huius l.per
51 tranſeo. † Septima concluſio elicitur ex Bar. ꝙ quis præſumitur ſcire id de quo eſt publica fama, ſeu quod eſt publice notum.per text.not.l.regula.§. & facti.ſupra de iur.et fac.ign. alias diceretur ignorantia ſupina ſecundum Bar.quæ non excuſat. l. nec ſupina. ſupra illo eo.tit. Addo glo.not.in l.ſi tutor petitus.in verbo oſtenderis C.de peri.tuto.& in.§.qui autẽ inſti.de execũ.tuto.tex.not.cũ glo.in c.ꝙ dictis.xvj. diſt.not. Alex.conſi.clxxvij.in hac cauſa.col.ij.in fi.vbi alleg.Bar.in pluribus locis.& conſi.cc. viſo & diſcuſſo.col.ij.verſic. & da-
52 to.ij. vol. † Octaua cõcluſio colligitur ex dictis Bar.dum allegat l. ſed & ſi me putem. in prin.ſupra de condi. inde.ꝙ in facto proprio error tolleratur, vbi agitur de damno vitando. Secus ſi de lucro captando. de quo plene per Bar. in l.non fatetur. col.pen. infra de confeſſ.

Iſtam concluſionem not.limita,vt per Are.cõſi.xxxiij.paulo ante fi.ꝙ hic refert d. Clau.
53 † Nona concluſio elicitur ex dictis Bar.ꝙ regula quæ habet ꝙ tranſlatio dominij et pręſcribendi conditio equiparantur.l. clauibus.ſupra de contrah.emptio.procedit aliqua iuſta cauſa interueniente,& ſic titulo vero vel putatiuo cauſato iuſto errore ſiue ex iuſta cauſa,ſecus ſi ex iniuſta. Et hic colligitur una limitatio ſeu declaratio ad regulam d.l.clauibus. Quam ſecundo limita & declara quãdo militat eadem ratio vtroq; caſu, alias non fit iſta equiparatio.ſecundum Bar. in l.põponius.§.qui iuſſu.& ibi per Alexand.circa finem commen.ſupra.de acquiren.poſſeſ. Tertio limita & declara illam regulam.d.l.clauibus.tribus modis.vt per Ange. Are. in.§.ſed iſte.col.ſi.circa finem. inſtit.de act.qui in ſpecie refert & ſequitur verba Bar.hic circa intell. d.l.& ibi declarat ꝙ illa regula pro-

la ꝓcedit affirmatiue, ſed non negatiue. vt ibi latius per eũ.

Quarto limita & declara dictam regulam, vt per Bar.in l. cum vir.col.ij.in pen.oppo.infra eo.vbi ſubtiliter probat qđ difficilius transfertur dominiũ quam præſcribendi conditio, & ſequitur Aret.vbi ſupra. Quinto limita & declara prædictam regulã. vt infra in vij.

54 concluſio. ii. partis. † Decima concluſio & vltima quo ad primam partem huius repetitionis elicitur ex Bar. ꝙ ſicut error ex parte recipientis impedit dominij tranſlationem, ita etiam præſcribendi conditionẽ ſecus ſi interueniat error ex parte tradentis,quia tunc non impedit.per tex.in d.l.ſed et ſi me putem. Et iſta eſt proprie materia.l.iij.§.ſubtilius. ſupra de condi.ob cauſam. & l.j. ſupra de offi.procu.ceſa.vbi late per glo.Bar.& doc. Et ex his remanet expedita prima pars principalis materiæ huius l.cõcernens titulum qualis requiratur ad præſcriptionem,quia requiritur titulus verus vel putatiuus iuſto errore cauſatus, & talis qui eſſet habilis ad dominij tranſlationẽ vt præſtet cauſam præſcribendi vt ex prædictis apparet. Quid autem ſit titulus & quot modis accipiatur.tangit Pau.de Caſt.hic circa fi. & late dixi in præcedẽti tractatu.in j.par.iij.partis principa.col.j.in fi.& ij.

SVMMARIVM.

1 Titulus verus aut putatiuus quo pacto ſufficiat ad præſcriptionem.

2 Præſcribendi conditio ad hoc vt transferatur, ſufficit quod loco traditionis aliquid habeatur.

Patientia neceſſaria includit ſcientiam.

3 Ad præſcribendi conditionem quo caſu non requiratur traditio etiam in tit. putatiuo iuſto errore cauſato.

4 Hæredi vel legatario poteſt publiciana competere ſi defuncto competebat.

5 Poſſeſſio vacans an abſque vitio poſſit apprehendi.

6 Iuſtus error licet ſufficiat circa titulum excepta venditione in qua requiritur iuſtiſſimus, tamen circa traditionem non ſufficit iuſtus,ſed iuſtiſſimus error.

7 Præſcribendi conditio ad hoc, vt trãſferatur requiritur ꝙ titulus & traditio procedant ab eodem.

8 Traditio poſſ.nõ vacuæ,an ſufficiat ad dominii translationem ſeu præſcriptionem.

9 Poſſeſſio illa dicitur vacua, vt cauſet præſcriptionem quando a nemine poſſidetur, nec ciuiliter nec naturaliter.

10 Ciuilis poſſeſſio quæ ſit, aut quomodo dicatur.

11 Ciuilis poſſeſſio quomodo perdatur.

Poſſeſſio facilius perditur quã domi-

dominium.

12 *Dicto dicentis ſe nunquam ha buiſſe animum admittendi ciui lem poſ. an ſit ſtandum.*

13 *Naturalis poſſeſſio an ſit de ꝑ ſe ſufficiens ad præſcribendum.*

14 *Vſusfructuarius quomodo di catur ipm ius vſusfructus poſ ſidere, & quomodo ipſum fun dum.*

15 *Debitore obligante omnia bo na ſua & conſtituente ſe credi toris nomine poſſidere, ſi poſtea vendet vnam rem & eam pa riter conſtituat ſe emptoris no mine poſſidere an in emptorem tranſeat dominium vel præſcri bendi conditio.*

16 *Poſſeſſio quæ acquiritur per conſtitutum eſt vera, licet mo dus transferendæ poſſ. per con ſtitutum ſit fictus.*

17 *Poſſeſſio an poſſit per actum fictum transferri.*

18 *Conſtitutum ſimplex vtilius eſt quam cũ clauſula precarii.*

19 *Debitore bona ſua hypotecan te creditori poſtea conſtituat ſe poſſidere nomine creditoris, & alienauerit aliqua ex bonis hy potecatis, qualiter ſibi debeat creditor prouidere.*

20 *Conſtitutum quo caſu nullum habeat effectum.*

21 *Fundans ſe ex præſcriptione, habet probare titulum & tra ditionem.*

NVNC VENIO ad ſecundã partem principalẽ materiæ huius l. q̃ reſpicit traditionẽ. Etiam ex dictis Bar. ſuper ver. quæro vtrum debeant, vſque ad ver. requiritur etiam bona fides col ligo infraſcriptas concluſiones.
1 Prima cõcluſio eſt, † ꝙ titulus verus, aut putatiuus cauſatus iuſto errore non ſufficit ad præſcriptionem, niſi interueniat & probetur traditio in caſibus in quibus dominiũ abſque traditione non acquiritur, & tunc debet probari traditio, ſed vbi ſine traditione transfertur dominium, tunc oportet probare apprehenſionem poſſeſsionis ſecundum gloſ. ibi & erit hoc verum vſque ibi. Sed cur quæ eſt notabilis & ſingularis ſecundum Bart. quam latius ſupra declaraui apoſtillando eam. Addo ad Bart. quod non ſufficit ſimplex traditio, niſi fiat virtute illius tituli putatiui ſiue ex illa cauſa quæ putatur ſubeſſe. vt eſt tex. nota. in l. eum qui. §. ſi ſupra de publici. Et declarat hic Paul. de Caſtr. quia ſi hoc procedit in vero titulo tanto magis in putatiuo. vt hic per eum. & dixi ſupra.
2 † Secunda concluſio elicitur ex dictis Barto. quod ad hoc vt transferatur præſcribendi conditio ſufficit aliquid quod loco traditionis habeatur vt dimiſſio rei quãdo res eſt penes patrem, prout ſufficit ad dominij tranſlationem. §. interdum. in ſti. de rerum diuiſio. & l. qua ratione. §. interdum. ſupra de acquireñ. rer. domi. Addo alios plures

plures modos, per quos poſſeſſio transfertur abſque traditione corporali, & qui loco traditionis habentur, de quibus per glo. magiſtram in l. iij. in prin. & ibi plene not. doct. ſupra de acquir. poſſeſſ. Subdit Bar. ꝙ iſta concluſio debet intelligi; dummodo creditor ſciret quod tempore venditionis res eſſet apud emptorem, quia tunc data ſcientia hoc ſufficit loco traditionis. d. §. interdum. per glo. in l. eius rei. ſupra de rei vend. melius allegaſſet glo. in l. hæc ſi res. Sed miror ꝙ Bar. ad hoc alleget gloſſ. quia iſtud probat aperte text. in d. §. interdum. in verbo, patientia domini pro traditione habetur. Nam patiētia neceſſario includit ſcientiā l. quoties. la ij. ſupra de ſeruitu. titu. generali. l. ij. C. de ſeruit. & aqua. cum ibi nota. & l. iij. §. dare, ſupra de vſufruct.

3 † Tertia concluſio elicitur ex dictis Barto. poſt glo. ꝙ vbi eſt talis titulus in quo non requiritur traditio ad dñij tranſlationem, vt in tit. pro hærede. l. cum hæredes. in princi. ſupra de acquir. poſſeſ. vel in tit. pro legato. l. cum pater. §. ſurdo. ſupra de leg. ij. & l. a Titio. infra de furt. Tunc ad præſcribendi conditionem nō requiritur traditio etiam in titu. putatiuo. iuſto errore cauſato. Sed ſufficit ſola poſſeſsionis apprehenſio, dummodo fiat ſine vitio, per textum cum glo. in l. ſi non traditam. infra pro lega. Et ſic requiritur quod talis apprehenſio ſit iuſta. Et iſtam glo. intelligunt Bald. & Angel. in dicta l. ſuper longi. colum. penult. circa finem. vel vlti. colum. vbi dicunt ſe ita intelligere gl. magnam in hac l. Celſus. quæ dicit ꝙ non requiritur traditio in caſibus, in quibus transfertur dominium ſine traditione, ſed ſola poſſeſsionis apprehenſio ſufficit. Nam debet intelligi ſecundum eos de apprehenſione iuſta, non de iniuſta. Iſtam concluſionem limitat hic Pau. de Caſtr. poſt Dyn. vt procedat quando defunctus non inceperat vſucapere, vel præſcribere, quia tunc requiritur apprehenſio iuſta, vt prędictum eſt. Sed ſi præſcriptio, vel vſucapio iam fuiſſet inchoata in perſona defuncti, nondum vero completa, & ſic defunctus habebat quaſi dominium, & publicianam. Tunc illud ius trāſit ipſo iure in hęredem, vel legatarium, abſque [a] aliqua apprehenſione, quia ſicut hæreditas iacens poteſt complere præſcriptionē ceptam per defunctum. l. ceptam, infra eod. tanto magis poteſt hæres poſt aditam hęreditatem licet non apprehendat corporalem poſſeſſionem illius rei, quam defunctus ceperit pręſcribere. Et idem in legatario, quia in re legata habetur loco hæredis, [a] vt dicit tex. nota. in l. id tempus. §. j. ſupra eo. Sed

a Hoc intelligendum venit īproprie, quia ille text. vtitur duabus notis īproprietatis. dicitur enim legatarius quodāmodo quaſi hæres eſt. Nam dictio quodammodo eſt nota īproprietatis gl. in l. j. in princ. ſupra de rer. diuiſ. & in

& in l.ſi me in vacuã. ſupra de acquir.poſ.& ibi no.Ang.allegans plures glo. concordantes & pariter dictio quaſi. l.ſi cum dotem.§.fin.& ibi glo.& doct. ſupra ſol. mat. cum cõcor. & iõ d. Alexã. conſi. ix. viſis dicto themate.col. iiij. ver. et etiã nõ obſt. ij. vol. dicit ꝙ legatarius, dr̃ hęres improprijſsime ꝑ illũ tex.

a Addo vltra Alex. ꝙ hanc concluſionem pulchre firmat Bal. in l.eum qui.§.prætor ait, in j.no. ſupra de publi. vbi no. dicit ꝙ interdum competit publiciana ei qui nunꝗ poſſedit, ꝙ eſt qñ publiciana erat iam formata ſeu in eſſe ꝓducta in perſona autoris,& ſucceſſor ꝑtendit cauſam q̃ trahit ſecum ſuum effectum abſq; traditione, vt in legato & donatione cauſa mortis. l. j.§.fin.cum l. ſeq. ff. de pu. Et idem eſt ſecundũ Bal. ſi quis agit ex iure ceſſo. Nam ceſsio nõ deſiderat rei traditionem ſicut dicimus in reſtitutione ex trebelliano, quæ eſt ceſsio quædam vt l. cũ ſponſus.§.his cui. de publ.et l.ſi culpa. ff. de rei vend. ſecundũ vnũ intelle. Hęc ſunt verba Bald. no.in d.§.prætor ait.

Sed ſi hęres vel legatarius vult inchoare ꝑſcriptionẽ ex perſona ſua titulo pro hærede vel pro legato, tũc neceſſaria eſt apprehenſio iuſta quia ſine poſſeſsione præcedente titulo vero vel putatiuo pręſcriptio non procedit. Et hoc eſt,quod vult glo. hic ſecundum Pau.de Caſt. Et licet ipſe non referat, iſtam notabilem doctrinam tradit Bar.in l. j.ſupra de publici. dicens quod aliqua ſunt, quæ tranſeunt in hęredem vel legatarium ex ꝑſona defuncti. Et iſta tranſeunt ipſo iure & in ipſis non requiritur traditio vel apprehenſio,et ideo ſi teſtator erat dominus transfertur dominium. Idem et ſi erat quaſi dominus, vt l.cum ſponſus.§.is cui ſupra de publici. Quędam ſunt iura quę a teſtatore non transferuntur. Sed incipiũt in perſona hęredis vel legatarij & ſic acquiruntur hęredi vel legatario ex perſona ſua mediante titulo habito a defuncto, vt quia hæres vel legatarius vult inchoare præſcriptionem pro hęrede vel pro legato, & tunc requiritur traditio vel apprehenſio. Ita vult Bart.ibi quo ad traditionem.

De apprehenſione vero eſt

4 hic gloſſ.ordi. † Hinc infero quod hæredi vel legatario poteſt competere publiciana ſi defuncto competebat, quia erat quaſi dominus quãuis ipſe hæres vel legatarius nunquam apprehenderit poſſeſsionem ex ꝑſona defuncti,licet alias ſi ueniret ex perſona ſua requireretur titulus & traditio. l.j. cum ſeq. ſupra de publi. Ita probat tex.no.in d. l. cum ſponſus.§.is cui,& ibi no.Bar. & doct. illo eod. tit.& no. Alexand.conſil. lxxxviij.eximie domine vicarie in fin.& latius conſil.xc.in cauſa & lite.iij.col. ij. volu.

a Hanc concluſionem a glo. & Barto.hic quod non requiratur traditio ſed ſufficiat apprehenſio in titulo habili ad dominij translationem vero vel putatiuo iuſto errore cauſato abſque

traditione

traditione vt in titulo pro hærede vel pro legato ampliat Paul.de Caſt.procedere in omni titulo etiam inter viuos ex quo transfertur dominium ſine traditione,vt in caſibus de quibus in l.fin.C. de ſacroſan. eccle. Et circa iſtam concluſionem dicit hic Ang.quem refert Imo.co l.ij.ver.extra glo. ꝙ in caſibus in quibus non requiritur traditio eſt tamẽ neceſſaria apprehenſio & proſunt tempore autoris putatiui ad acceſsionem faciendam quandocunque poſtea ipſa poſſeſsio apprehendatur dum tamen medio tempore non fuerit per alium apprehenſa ſicut proſunt habenti verum titulũ per l. Pomponius. §.ſed & legatario ſupra titu.j.

Sed Imo.dicit quod ibi prodeſt acceſsio ad vtilitatem eius ad quem vere ſpectat ſucceſsio autoris putatiui, vt ibi patet. Non autem conſequenter poterit prodeſſe huic nõ habenti niſi titulum putatiuũ.Vnde oportet ſecundum Imo. quod vſucapio vel p̃ſcriptio incipiat ex tempore ſuæ apprehenſionis.& ſic tenet contra Ang. Sed domi.Clau.aquen. hic colum. iij. defendendo Ang. intelligit ipſum loqui quando præſcriptio fuit cepta per defunctũ vt non obſtet id quod dicit Imo.& idẽ etiam tenuit Dyn.hic vt refert Pau.de Caſt.per l. ceptã infra eo. Sed aduerte quia in.§.ſed & legatario.nõ probatur quod ibi eſſet autor putatiuus. Imo erat verus autor quia cõſtabat de vero legato. Id etiam quod dicit domi. Claud .non videtur bene dictum: quia neceſſario Angel.loquitur vbi pręſcriptio fuit cepta per defunctum: alias fruſtra de acceſsione tractaretur. Vnde puto ꝙ Imol. non bene loquatur quia tantũ debet operari titulus putatiuus iuſto errore cauſatus quantum verus quo ad præſcriptionem. per ea quæ plene notantur hic per glo.& Bartol.& per multa iura de quibus in gloſſ. †Ex præmiſsis vltra ſcrip.hic colligo limitationem et intellectum ad l.fina.C. vnde vi. vbi habetur quod non poteſt quis apprehendere poſſeſsionem rei vacantis abſque vitio vt procedat in re aliena in qua quis nõ habet aliquem titulum. Secus vbi quis habet titulum in re in quo nõ exigitur traditio ad dominij translationem vel in re ſua quia licet eam vacantem apprehendere propria autoritate. Ita illam.l. limitat & intelligit vbi glo.not. ſuper verbo ignorantiam,quam ſequuntur Bartol.& domi. Alexand. in l.fina.colum.vij.vel viij.& ibi Bald. in v. quæſtio. C. de edi.di. adri.tollen. Pro qua concluſione eſt text. cum gloſ. in dicta l. penul. infra pro lega. & gloſſ. in l.non dubium. C.de lega.quæ volunt quod legatarius poteſt apprehendere poſſeſsionem rei legate vacantis propria autoritate. ſecus vbi non vacaret quia tunc licet habeat titulum ſi apprehenderet propria autoritate diceretur prædo & in mala fide.l. ſi ex ſtipulatione. & ibi not. gloſſ. Bartol. & omnes ſupra de acquiren.poſſeſsio. Et hęc concluſio videtur ſpecialiter tantum procedere in titulo habili ad dominij translationem

abſque traditione vt in titulo
pro hærede & pro legato quod
tunc ſit licita apprehenſio poſ-
ſeſsionis rei vacantis quia ibi
non requiritur traditio. Et ſic
videtur ſecus in titulo inter vi-
uos vbi regulariter requiritur
traditio ad dominij translatio-
nem præſcribendi conditionē
l.traditionibus.C.de pact. iun-
cta.l.clauibus ſupra de contra-
hen.emp.prout expreſſe ſentit.
Paul. de Caſt.hic dum ampliat
concluſionem glo. hic procede
re in titulo inter viuos vbi nō
exigitur traditio vt in eccleſia
in caſibus no.in d.l.fi.quaſi di-
cat,ſecus eſſe in alijs. Et gloſſ.
præallegatæ ſolum loquuntur
in re ſua vel legata aut hære-
ditaria vacante. Contrariam
tamen opin. ꝙ iſta concluſio
procedat in quouis titulo in-
ter viuos etiam ex quo nō trāſ-
feratur dominium ipſo iure vt li
ceat apprehendere poſſeſsionē
rei vacantis quādo illa re quis
habet titulum emptionis vel
alium puta quia emit a defun-
cto & res vendita vacat tem-
pore mortis tenet Bald. in d.
l.fina.in v.oppoſi. C. de edic.
di. adri. tol. quem ibi ſequi-
tur Alexand.colum. viij. per
text. not. in l. fiſtulas.§.fundū
ſupra de contrahen. emp.Et ſe-
quitur Iaſo. in d. l. ſi ex ſtipu-
latione.in iij. limita ſupra de
acquiren. poſſeſ. Ex quo in-
fero: quod ſi iſta opin. eſt vera
quam Bal. vbi ſupra atteſtatur
eſſe communem non procedit
concluſio glo. Bartol. & com-
muniter doct. hic ſupra ſæpius
repetita. quod vbi non requi-
ritur traditio, vt in legatis ibi
ſufficit apprehenſio poſſeſsio-
nis iuſta & ſine vitio,& ſic re-
quiritur quod res ſit vacans:
quaſi dicat quod in alijs ſit ſe-
cus. Et in hoc dixit Bartol.il-
lam glo.notabiliter & ſingula-
riter loqui,quia ſecundum præ
dictam opin. non erit hoc ſpe-
ciale in caſibus vbi non exi-
gitur traditio quod ibi ſuffi-
ciat apprehenſio poſſeſsionis
ad dominij translationem vel
præſcriptionem. vt dicunt glo.
Bartol.& docto. hic ſed erit ge
nerale in quouis titulo inter vi
uos etiam vbi exigitur tradi-
tio vt ſufficiat apprehenſio rei
vacātis propria autoritate ſi-
cut ſufficit in titulo habili ad
dominij translationem abſque
traditione vt tranſeat dominiū
vel præſcribendi conditio. Et
miror quod nullus antiquorum
& modernorum hic vel alibi
aduertat ad hoc. Sed omnes
vbique ſimpliciter tranſeant
cum iſta gloſſ.quam in hoc re-
putant ſingularem & tamen vi
detur non poſſe procedere ſtan
te alia concluſione Bald. &
conmuniter docto. in dicta l.
fina. C. de edict. diui Adria.
6 tollen. †Quarta concluſio
colligitur ex dictis Bartol.
poſt gloſſ. quod licet circa ti-
tulum regulariter ſufficiat iu-
ſtus error excepta venditio-
ne in qua requiritur iuſtiſsi-
mus. Tamen non ſufficit iu-
ſtus circa traditionem ſed re-
quiritur iuſtiſsimus error. Et
ſic ꝙ ſufficit traditio putatiua:
iuſtiſsimo errore interuenien-
te. Iſtam concluſionem gloſſ.
confirmat Bartol.per tex.in l.
iuſto.§. filius. infra eod. Et
ex notatis in gloſ. infert Bar-
tol. quod ad præſcriptionem
quis

quis habet probare titulum verum vel putatiuum iuſto vel iuſtiſsimo errore & probare traditionem vel aliquid quod habeatur loco traditionis aut iuſtiſsimum errorem circa traditionem: & rationem huius concluſionis aſsignat hic Paul. de Caſt. & retuli ſupra in gloſſ.

Iſtam concluſionem gloſſ. & Bartol. late examinant Bald. & Angel. in l. ſuper longi. colum. fina. verſicu. incidenter eſt videndum. C. de præſcrip. lon. temp. vbi declarant & limitāt iſtam gloſſ. & allegant aliam gloſſ. in contrarium quam reputant ſingularem. in l. fina. in verbo emiſſe infra pro ſuo. quę aperte dicit secūdum eos quod non ſufficit putare traditam niſi traditio facta ſit. quas gloſſ. federe diſtinctionis concordāt dicentes ꝙ aut quis habet titulum verum & tunc ſufficit putatiua traditio errore iuſto, vt quod operatur error circa titulum illud idem operetur circa traditionem, cum quolibet eorum ſit facti. Et ſic intelligunt iſtam gloſſ. & text. in dicto. §. filius. Sed vbi non ſubeſt niſi ſolus titulus putatiuus tunc etiā non ſufficit putatiua traditio quocunque errore etiam iuſtiſsimo. Et iſta ſecundum Bald. & Angel. eſt mens gloſ. in dicta l. fina. pro ſuo relata ad text. & ratio eſt in promptu vt ipſi dicunt. Ne circa idē concurrat duplex putatio ex qua inſurgeret duplex fictio: quia fingeretur titulus vbi non eſt, & traditio vbi non eſt: quę duplex fictio reprobatur circa idem l. j. C. de do. promiſ.

Hæc ſunt verba Bald, conferentia ad hanc concluſionem. in dicta l. ſuper longi. quę tranſcribit Angel. ad verbum & totam eius lecturam ſuper illa nihil addito. Quamuis Angel. hic teneat contrariam opinio, vltra medium commen. dicens quod poteſt concurrere titulus putatiuus iuſto errore interueniēte & putatiua traditio cum iuſtiſsimo errore.

Ex quo infert quod duæ fictiones eo caſu concurrunt. Nā per vnam fingit contractus: vbi non eſt. Per aliam fingitur traditio, vbi non eſt facta. Et ratio eſt ſecundum eū, quia originem trahunt a diuerſis fontibus æquitatis quo caſu non eſt inconueniens quod duplex fictio concurrat circa idē. vt late per Bartol. in l. ſi is qui pro emptore. in vij. quæſtio. principa. colum. penulti. ſupra eod. Sed profecto verior eſt opin. præcedens & magis communis, quia ſicut fictus titulus & ficta traditio non ſufficiunt ad dominij tranſlationem, vt probat tex. valde difficilis in l. ſi rem aliquam: & ibi notant Bartol. & docto. ſupra titu. j. ita non debent ſufficere ad transferendam pręſcribendi conditionem quæ tendit ad dominij acquiſitionem. Nā hæc duo regulariter parificantur. l. clauibus ſupra de contrahen. emptio. Et negatur quod hoc caſu iſtæ duæ fictiones: ſiue hæc duo ſpecialia oriātur ex diuerſo fonte æquitatis quinimmo ex eodem ſcilicet bonum publicum. l. j. ſupra eodem. 7 †Quinta concluſio colligitur ex verbis Bar. qđ ad hoc vt transferatur præſcibēdi cō-

ditio: requiritur ꝙ titulus & traditio procedant ab eodem: non autem a diuerſis. Item & quod fiat traditio occaſione illius tituli. Non autem ex alia cauſa per textum in l.eum qui. §.fina.ſupra de publici.de quo tamen Bart.ſe remittit ad ſcripta per eum in l.cum ſolus.quę proxime ſequitur vbi late examinat primam cõcluſionem in vlti.colum.Et eſt proprie materia illius.l. & illam examinãt Bald.& Ang.in d.l. ſuper longi.colum.pen. & vlt. verſi.ſed circa iſtud duo puncta ſubtilia &c. dicentes Bart. in d. l. cum ſolus.ſomniaſſe & dixiſſe de directo contra caſum,cui nõ poteſt reſponderi ſecundũ eos, in l.penul.§.fi.infra pro ſuo: cũ quo concor.tex.in l. iiij. infra pro lega. Et reſpondet Bal. & Ang.ad tex. in d.l. cum ſolus. per quem mouetur Bartol. vt ibi per eos qui hunc articulum latius proſequuntur concludentes ꝙ ſufficit habere titulũ verum vel putatiuum ab vno & poſſeſsionem ab alio ſiue titulus præcedat poſſeſsionem: dũmodo eo nomine ſit tradita poſſeſsio. Secus ſi alio nomine dict. l. eum qui. §. finali. vbi eſt caſus ſupra de publici. ſiue poſſeſsio procedat titulum verum vel putatiuum iuſto errore cauſatum. Et opin.Bartol. etiam late impugnant Ang. & Imol.in d.l. cum ſolus. colum. pen.& fin. concludentes Bart. ibi male dixiſſe & male intellexiſſe illum text.quo ad hoc. Et ſic communis opin. in hoc eſt contra Bar. Ex quo Bald. & Ang.in d.l.ſuper longi. col. pen.verſi.ex hoc infero, dicũt ſe inferre vnum mirabile & ſingulare ꝙ vbicunque quis habet titulum putatiuum ab vno & poſſeſsionem ab altero nunquã poſſeſsio autoris putatiui continuatur illi etiam ſi ille a quo habetur poſſeſsio ſit vniuerſalis poſſeſſor. Licet aliud ſit in habente titulum verum. Quia tunc tempora coniunguntur:& fit acceſsio vnius poſſeſſionis ad alteram.l.pomponius. §.cum quis:vſque quaſi in fi.l. ſupra titu.j.

8 † Sexta concluſio colligitur ex dictis Bartol. circa iſtam materiam traditionis.in iij. col.in ver. procedo. & quæro ꝙ ad dominij trãslationem ſufficit traditio poſſeſſionis non vacue.per tex.repu. ſin.in l. ſi fundũ ſupra de fund. do. Ad quẽ tex. vide Iaſ. poſt Bartol.& alios in l.traditionibus.circa fi.commẽ.C. de pac.

Septima concluſio eſt: ꝙ licet ad dominij translationem ſufficiat traditio poſſeſsionis non vacue.d.l. ſi fundum. Tamen ſecus eſt quo ad præſcriptionem: quia ad eam requiritur traditio vacue poſſeſsionis.

Quam concluſionem ſequuntur Alex. in l.iij.§. ex contrario.col.vlt.ſupra de acqui. poſ. Are.in rub.illius titu.ad fin.& Iaſ.in d.l. traditionibus. circa fi.ita limitantes illam l. ſi fundum. Vt ꝓcedat quo ad trãslationem dominij: ſed non quo ad præſcribendi conditionem.

Et ſic colligitur noua limitatio ad regulam l. clauibus ſupra de contrahen.emp. vltra limitationes ſupra relatas in ix. conclu. j.partis huius repe. Vt nõ procedat reſpectu traditionis. Quia quo ad dominij trãſlationem

lationem non requiritur tradi-
tio vacue poſſeſsionis. Sed bene
requiritur: qđ tradatur vacua
poſſeſsio vt cauſetur præſcri-
prio. Et ſic in hoc non proce-
dunt a pari dominij translatio
9 & præſcribēdi cōditio. † Octa
ua concluſio colligitur ex ver-
bis Bar. in hac ij. parte. ꝙ poſ-
ſeſsio tūc dicitur vacua vt cau
ſet præſcriptionem: quando a
nullo poſsidetur nec ciuiliter
nec naturaliter. Sed ſi alius poſ-
ſideat: ciuiliter & naturaliter
vel ciuiliter tunc quamuis tra-
dens detineat vel naturaliter
poſsideat poſſeſsio non dicitur
vacua ſed plena. Ideo licet ille
cui fuit tradita poſſeſsio poſsi-
deat naturaliter non incipiet
præſcribere: donec alius deſi
nat poſsidere ciuiliter. Et ſit
tunc incipiet curſus p̄ſcriptio-
nis quando erit amiſſa ciuilis
& coniuncta naturali: & non
antea. Ita tenet gloſ. not. in l. j.
in gl. magna. C. de ſer. fugit. ſe-
cundū Bar. Quare tradit cau
telā dicens. ſit ergo cautus ad-
uocatus rei: ſi poteſt probare
alium antea poſſediſſe. & nihil
plus dicit. vt ſi dicat ꝙ tūc non
prodeſt traditio: quaſi non fue-
rit tradita poſſeſsio vacua qa
antiquior poſſeſſor præſumitur
retinuiſſe ciuilem poſſeſsionem
animo vſq; ad x. annos, vt not.
Bartol. & doc. in l. peregre. in
princi. & in l. ſi de eo. §. j. ſupra
10 tit. j. † Ratio huius cōcluſio-
nis eſt, quia ciuilis poſſeſsio eſt
illa quæ cauſat præſcriptionē:
& ſola ſufficit ad præſcriben-
dum abſque naturali ſed natu-
ralis non ſufficit de per ſe. vt
vult gl. no. in d. l. j. in glo. ma-
gna circa fi. C. de ſer. fug. & gl.
magna in l. ſi vt certo. §. ſi duo-
bus vehiculum, & ibi Bal. ſu-
pra cōmo. & glo. ij. in l. ij. C. de
præſcri. xxx. an. Not. Dyn. in
c. ſine poſſeſsione. de reg. iur. in
vj. Et plene no. Bar. poſt glo. in
l. iii. §. ex contrario. colum. ij.
& ibi Alexan. colum. iij. &
idem Alexan. in l. j. §. per ſer-
uum qui in fuga. colum. ij. ſu-
pra tit. j. de acquiren. poſ. vbi
Alex. declarat gl. in d. l. j. C. de
ſer. fug. Ad idem allegatur
glo. in c. cauſam quæ. & ibi no.
Fely. col. fi. verſi. & quamuis.
& in c. vigilanti. col. pen. ver.
limita ſeptimo de præſcri. vbi
firmat concluſionem Bart. hic:
licet non alleget ꝙ curſus præ
ſcriptionis incipit amiſſa ciui-
11 li: & non antea. † Nona con-
cluſio elicitur ex dictis Bar. ꝙ
ciuilis poſſeſsio perditur ani-
mo: vel ex negligentia lōgi tē-
poris. iuxta notata per eum in
d. l. ſi de eo. §. j. vbi Bart. Ang.
Imo. & d. Alex. late examināt
quæ requirantur ad perdendam
ciuilem poſſeſsionem: ſeu qua-
liter perdatur: & quanto tempo
re. Et no. Ang. & Imo. in l. fur-
tum. §. fundi: vbi bonus text. cū
gl. infra eo. & Ang. Aret. in. §.
quod autem. vbi glo. inſti. eod.
& plene Fely. poſt Panor. in c.
vigilanti. colū. pen. & vlti. de
præſcri. diſtinguens quatuor ca
ſus. Et licet Innoc. quem plu-
res ſequuntur. in c. querelam.
de elect. dixerit quod perdatur
ciuilis poſſeſsio tempore arbi-
trio iudicis: qui debet arbitra-
ri de minori tempore. x. annis
quia facilius debet perdi poſ-
ſeſsio quam dominiū, vt latius
refert Alex. in d. l. ſi de eo. §. ſi
forte. & in cōſilijs infra alleg.

Tamen verior videtur opinio.
glo.& Bar.quod ciuilis poſſeſ-
ſio non perdatur niſi per negli
gentiam longi temporis : ideſt
x.annis,ſecundum Alex. in d.
§. ſi forte. Et iſtam opin. te-
nuit gl.ibi.& in §.quod autem,
in verbo per abſentiam. inſti.
eo.& gloſſ.j. magna in l. fin.&
in l. licet. C.vnde vi. Dyn.in
c.ſine poſſeſsione.de regul.iur.
in vj. Et hanc opinio. tenent
multi. quos refert Felyn. in d.
c. vigilanti, col.fin.in iiij.caſu
qui videtur reſidere in hac opi
nio. Vltra quem addo pul-
chre Alexand.conſi.cxiiij.vi-
ſis & ſæpius recenſitis.ij.colũ.
v.volu.vbi concludit ꝙ iſta eſt
communis opinio. glo.& doct.
& ꝙ videtur verior per text.
in d.l. furtum.§.fundi. in ver-
bo longe. infra eo.a contrario
ſenſu. Et ibi eleganter reſpon-
det ad rationem Innocen.& ſe
quacium . Eandem opin.ſecu
tus eſt conſulendo idem Alex.
conſil.vj. circa proceſſum col.
iij.& conſi. xxxiiij. pondera-
tis verbis circa fin.iij.vol.vbi
concludit ꝙ poſſeſsio ciuilis in
dubio præſumitur retenta vſq;
ad x.annos per tex. in d.l.fur-
tum.§.fundi , & ibi not.Barto.
infra eo.Et per no.per Bart.&
doct.in d.l.ſi de eo.§.j. Quod
ampliat no.procedere, etiam ſi
non viuat ille qui poſsidebat ,
qui poſsit nunc dicere & decla
rare ſe animo continuaſſe in re
tinendo poſſeſsionem. Allegat
Rotam ita decidentem ſua de-
ciſio.cxx.incip.item ſi aliquis
probet . Et idem firmant Bu-
tri.& Panormi.in c.cum ad ſe
12 dẽ.de reſtitu.ſpol. † Et not.
ſingulariter ꝙ ſtandum eſt di-
cto illius qui dicit ſe nunquam
habuiſſe animum amittendi ci-
uilem niſi contrarium probe-
tur . Iſtud fuit notabile dictum
Archid.& Gemi. in c.pontifi-
ces. vij. quæſtio.j.quod refert
& ſequitur Felyn.in c.vigilan-
ti. colum. vlti. circa medium,
& in c.cauſam quæ.circa prin-
cip.colum. vltim. de præſcrip.

Et quia Bart.hoc dicit quod
requiritur traditio poſſeſsionis
vacuæ quæ dicatur vacua poſ-
ſeſsio,declarat glo. not.in l.fi-
nal.in verbo vacuam.C.vnde
vi.& in l. improbat, in verbo
vacua.C.de acquirend.poſſeſ.
gloſ.magiſtra.in §.quod autem
el ij.inſti.eo. quæ ponit quę di
catur poſſeſsio plena , ſemiple-
na & vacua, quam not. Angel.
in l. ſi me in vacuam , in fin.
princip.ſupra titul. j. dicens ꝙ
non habet ſociam,& no.Iaſ.in
l.traditionibus, circa fin.C.de
13 pact. †Decima concluſio col
ligitur ex verbis Bartol. quod
ad hoc vt dicatur tradita poſſeſ
ſio vacua quo ad effectum prę-
ſcriptionis , ſatis eſt quod tra-
dens ciuiliter poſsideat quam-
uis alius ſit in poſſeſsione cau-
ſa rei ſeruandæ quia licet tunc
poſſeſsio proprie non dicatur
vacua. l.iij.§.j. ſupra de actio.
emptio.Tamen ſufficit ad prę-
ſcriptionem. Et pro iſta con-
cluſione Bartol. allegat infra-
ſcripta iura , licet lectura ſit
corrupta,videlicet tex.in l.ac-
quiritur, in fin.ſupra titu.j.de-
bet allegare ſupra titul. ij. de
acquiren. rerum domi. & in l.
miſſo. infra pro empto.& in l.
iuſto.§.non mutat , infra eo. &
in l.ij. in princip.infra pro hæ-
re. Sufficit ergo quod tra-

dens transferat ciuilem, quia ciuilis poſſeſsio, vt prædixi eſt illa quæ cauſat præſcriptionẽ. Naturalis autem de per ſe non ſufficit ad præſcribendum vt probant iura præallegata. Et eſt proprie caſus in d.l.ij.infra pro hære.& in d.l.miſſo. ꝙ licet alius ſit in poſſeſsione rei ſeruandę cauſa, qui non poſsidet ſed detinet.l.qui legati. infra ex quib.cau.in poſ.ea.& l. iij.§.genera, ſupra titul.j. non
14 impeditur præſcriptio. †Et quod ſola ciuilis poſſeſsio ſufficiat ad præſcribendum, ſed nõ naturalis plene dixi in iiij.& vlti. parte iij. princip. præcedentis tracta. Et vltra ibi allegata no.Felyn.adducens plura in c.cauſam, colum.fin.verſicu.& quamuis, de præſcript. vbi incipit vnum caſum, vide licet in præſcribendo vſumfructum quia ibi ſufficit ſola naturalis, vt tenet Barto. in l.iij.§. ex contrario ſupra eo.quem ſequuntur But. & Panor. ibi per eum relati. Sed hoc non eſt verum quia vſufructuarius ipſum ius vſusfructus poſsidet ciuiliter & naturaliter, licet ipſum fundum naturaliter tantum poſſideat l.naturaliter, in prin.ſupra de acqui.poſ.vbi plene dixi, vbi ſupra. Et ſic de naturali non curatur in præſcribendo.

Bene facit pro hac cõcluſione Bar. quod no.vult Bart.in l.interdum.§.fi.ſupra ti.j.vbi dicit ꝙ per conſtitutum transfertur poſſeſsio ciuilis, licet illa ſola ſit penes conſtituentẽ. Et ibi ſequuntur cõiter doct. Et ſic apparet ꝙ poteſt trãsferri ſola ciuilis, licet non transferatur naturalis. Et idem econtra, ſi tradens habebat ſolum naturalem, vt ibi per Bar.

Postea opponit Bar. de tex.in l.a diuo pio.§.ſi ſuper rebus, in fin. infra de re iudi.qui tex.vt dicit Bar.non eſt alibi, & multum turbat iſtam concluſionem, quia uidetur ille tex.dicere ꝙ miſsio cauſa rei ſeruandę interrumpit pręſcriptionem iam inchoatam. Ergo fortius debet impedire inchoandam, argu.l. patre furioſo, ſupra de his qui ſunt ſui vel alie.iur. Licet Bar. ita clare non deducat, & non ſoluit, ſed ſe remittit ad ea quę ibi dicit. Vnde ad illũ text. dici poteſt ꝙ habet quatuor intellectus, vt ibi per gl.& Bar. Et ſic ex eo non poteſt ſumi argumentum, vt dicit Bart. in l.in ambiguo, infra de re. dub. Et de intellectu illius tex. & pro ſolutione vide ibi late Alex.col.vij.& viij.qui plene examinat hunc articulum, & refert ꝙ opin.Bar.circa illum tex. eſt communiter damnata. Dic vt ibi per eum.

Successive Barto. format no.quæſtio. circa iſtam
15 partem. † Pone, ꝙ debitor obligauit omnia bona ſua, & conſtituit ſe creditoris nomine poſsidere, Poſtea vendidit vnã rem, & eam pariter conſtituit ſe emptoris nomine poſsidere, an in emptorem tranſeat dominium vel præſcribendi conditio, dicit Bartol. videtur quod non quia poſſeſsio erat plena. Poſtea diſtinguendo concludit ꝙ aut debitor conſtituit ſe a creditore poſsidere precario, & tunc conſtituendo poſtea ſe precario poſsidere ab emptore transfert in eũ omnem poſſeſ-

ſionem, & creditorem poſſeſſione priuat.per tex.in l.interdum.§.fin.cū ibi no.ſupra tit.j. Et quia res non eſt vitioſa propter precarium:ideo tranſit dominium vel præſcribendi conditio. Si vero conſtituit ſe creditoris nomine poſsidere ſimpliciter, vel a creditore conduxit, tunc ipſe creditor omnino poſsidet. Ideo poſtea precario rogando ab emptore, nullam poſſeſsionem transfert in eum,per tex. no.in l.quāuis.§.j.ſupra tit.j. Tamen quia illa poſſeſsio quæ eſt apud creditorem eſt ad commodum debitoris quo ad dominiū & pręſcribendi conditionem. l. ſerui nomine.cum concor.ſupra eo.trāſiuit dominium vel præſcribēdi conditio in emptorem ſicut erat apud ipſum debitorem,q̄a illo reſpectu debitor dicitur poſsidere.Et hoc ſecundum Iacob. Butri. quod dicit Bartol. ſibi placere.Et hæc dicta Bart. refert & ſequitur Pau.de Caſt. in l.quāuis.§.j.ſupra tit.j. Matheſi. in ſuis notabilibus, fol. xxix. colum. iij. Aretin.in §. actionum,col. v.inſti.de actio. & Practi.Papi.in for.reſponſi. rei conuen.in verbo. exceptionem præſcriptionis, col. iiij. verſi. & hæc faciunt ad quotidianam quæſtionem vbi latius declarant verba Bartol.hic.

Hanc eandem q.format Bar. in l.pignoris, ſupra ti.j.vbi ſe remittit ad hæc notata per eū.

Contrariam opi. tenuit ipſe Bart. ſibi contrarius in hoc in l.creditores.col.ix.ver.ſed pone ꝙ debitor, quē ibi ſequitur Saly.C.de pigno. Sed verius eſt quod tenet Bart. hic ſecundum Imo. hic, colum.ij.circa medi.& d. Alex. hic in apoſt. Bar.colum.iij. ſuper hac q.qui allegat multos tenentes etiam opin. Bart.hic præſertim Bal. in pluribus locis & idem Alexand. in dicta l.creditores, in apoſt. ad Bartol. dicit ꝙ opin.

16 Barto.hic eſt communis. †Et pro intellectu huius no. q͞o.& dictorum Barto.præſupponendum eſt quod per conſtitutum transfertur omnis poſſeſsio ciuilis & naturalis. l.ꝙ meo. in prin.& ibi not. gloſſ. Barto.& omnes ſupra titu. j. Et quāuis modus transferendæ poſſeſsionis per conſtitutum ſit fictus, tamen poſſeſsio quæ acquiritur per conſtitutum eſt vera & nō ficta vt concludit not. Bart. in l.ab emptione, circa fin.ſupra de pact.&'in l.ſi is qui pro emptore,in vlti.q͞o.ſupra eo. Et ex verbis Bar.in hac q.elicio duas concluſiones. Prima cōcluſio eſt ꝙ ſi conſtitutum habet clauſulam precarij vt quia debitor conſtituit ſe precario nomine creditorio poſsidere bona ſua hypothecata pro debito. Deinde vendidit vnam rem tertio cum conſtituto & clauſula precarij tūc priuat creditorem omni poſſeſsione & illam transfert in emptorem. Caſus eſt repu. ſing. in d. l.interdum.§.fi.ſupra tit.j. Ratio huius dicti eſt quia ille qui poſſidet precario poſsidet naturaliter. l. & habet.§.eum qui.& ibi gloſſ.ſupra de preca.Et ſic habet naturalem quam poteſt transferre in alium. Et trāſferendo illam transfertur etiam ciuilis,quæ erat penes eū a quo precario poſsidebat, quia illa ciuilis

ciuilis requieſcebat ſupernaturali, ſiue erat illi coniuncta. Et ſic trāsfertur cum naturali. Et amiſſa naturali, amittitur ciuilis ſuper ea requieſcens. Licet ſit ſecus quando ciuilis non requieſcit ſuper naturali, vt vult gl. no. in l. j. §. fi. in gl. magna ſupra vſusf. quemad. caue. Et declarat Alex. in d. l. interdū. §.
17 fin. † Secunda concluſio eſt ꝙ quando conſtitutum eſt ſimplex ideſt ſine clauſula precarij vel quando debitor primo loco conduxit a creditore per quam conductionem cenſetur translata in eum omnis poſſeſſio ſicut per conſtitutum. l. quędam mulier ſupra de rei vend. tunc quia nulla poſſeſsio naturalis vel ciuilis remāſit penes conſtituentem vel conducentē per ſecundum conſtitutum, & ſic per actum fictum non trāſfertur poſſeſsio in alium, nec priuatur primus ſua poſſeſsione. Iſte eſt caſus ſingu. in l. quāuis. §. j. vbi Bart. & alij notant ſupra titu. j. Et ſic patet ratio diuerſitatis inter vnum caſum & alium, quia primo caſu ille qui precario rogauit habet naturalem. Ideo conſtituendo poſtea tenere nomine alterius priuat primum ſua poſſeſsione ciuili requieſcente ſuper naturali & transfert in ſecundum.

Sed ſecundo caſu vbi eſt ſimplex cōſtitutum vel conductio ille qui conſtituit ſe poſsidere alieno nomine, vel conductor nullam retinet poſſeſsionem. dicta l. quod meo. in prin. & d. l. quædam mulier. Et ſic nullam poteſt transferre per ſecūdum conſtitutum quia eſt actus
18 fictus. † Ex quo primo infertur ꝙ vtilius eſt ſimplex cōſtitutum quam cū clauſula precarij. De quo dic vt per Barto. & doc. in d. l. interdum, in prin. Secundo infertur ꝙ poſſidens in totum alieno nomine reſpectu ciuilis & naturalis non poteſt transferre poſſeſsionem in alterum & priuare illum cuius nomine poſsidet qui proprie dicitur ipſe poſsidere miniſterio illius. l. certe. §. j. ſupra de preca. & d. l. quod meo. & c. cum veniſſent. de reſt. ſpo. ſua poſſeſsione per actum fictū vt per conſtitutum vel conductionem, vt eſt caſus no. in d. l. quāuis. §. j. Licet ſit ſecus quando is qui poſsidet nomine meo traderet realiter poſſeſsionem alteri, quia per traditionem veram priuat me poſſeſsione mea vt probat tex. in l. iij. §. ꝙ ſi ſeruus, vbi notant Bart. Alex. & doct. ſupra ti. j. & in l. peregre. §. fi. eo. ti. Et tunc competit ei cuius poſſeſsio fuit prodita per eū qui eius nomine poſsidebat remedium. l. fi. C. de acqui. poſ. ad recuperādam poſſeſsionem
19 amiſſam. † Circa huiuſmodi q. Bar. not. multum pertinenter vnum quod eſt in practica ſingulare, videlicet quod in terminis huius q. formate per Barto. quando debitor hypotecauit bona ſua creditori, & poſtea conſtituit ſe illa poſsidere nomine creditoris, ſimpliciter vel precario. Si hoc caſu debitor poſtea alienet aliqua ex bonis hypothecatis poſſunt creditores tanquam priuati eorum poſſeſsione agere ad reuocandam poſſeſsionem illorum bonorū contra extraneos poſſeſſores nulla facta excuſsione principalis

cipalis debitoris per remediū. d.l.fina.C.de acquiren. poſſeſſ. Iſtud fuit ſingulare dictum Iac. Butri.in authen.hoc ſi debitor. C.de pigno.Et eſt ſingu. limit. ad illam authen.referunt & ſequuntur Angel.Imol. & Alex. in l.exitus.ſupra titu. j. Bal.in l.j.col.vlti.verſi. quæro quid ſi debitor,conſtituit.C de his quę in fraud.credi. & pulchre Roma.conſi.clxxxix. ſtante primo quæſito.ad finem.vbi nota. limitat hoc dictum niſi precarium eſſet extinctum per mortem debitoris conſtituentis. Angel. & Iaſ. in.§. item ſi quis in fraudum. colum. xxv. in antiq.impreſsio. inſtitu. de actio.

20 † Addo circa prædicta vnū quod eſt notandum in practica, videlicet, quod quando quis allegat traditionem ſibi factam & poſſeſsionem in ſe fuiſſe translatam. vigore conſtituti.iuxta dictam l.quod meo. in principio.& gloſſ.nota.in l.ab emptione, ſupra de pact. oportet quod deducat & probet, ꝙ venditor ſiue is a quo cauſam habet poſsidebat tempore conſtituti, alias tale conſtitutum non prodeſt, nec operatur effectum.Ita nota.dicit Ange.in dicta l. quamuis.§. ſi conductor, per glo.ibi in verbo retinebit, ſupra titu.j & per gloſſ.in l.ij. in verbo tradita. & ibi etiam not.Ange.C. de acquiren. poſſeſſ. Sequitur Alexand. in d.l. quod meo.colum.vj. in princi. & in d.§.ſi conductor.in fi.commen. qui allegat concord. dicens, hoc dictum eſſe veriſsimum,quia non poteſt quis plus iuris in alium tráſferre, quam ipſe habeat.l.traditio.ſupra de acqur.rer.do. Imperiti tamen & iuuenes aduocati, vt ipſe dicit de facili in hoc deciperentur.Et idem Alexan. conſil.x. viſo proceſſu cauſæ vertentis. iiij.volu. & pulchre Matheſil. in ſuis notabilibus. fol.vij.col. iiij. in notabili. inci.not.vnam doctrinam mirabilē. Nam per ſolum inſtrumentum non probatur traditio poſſeſsionis, licet in eo dicatur. dedit tradidit l.prædia.& ibi not.Bar.& docto.ſupra titu.j. de acquir. poſſeſ.notant gloſ.& docto.in d.l. ij.C.illo eo.titu.& Bal.in l.indicia. circa principium commen.C. de rei vendi. cum concor.de quibus per Alex, conſ. prællega.

SECVNDO QVAERIT

21 Bar. † Quia ſupra viſum eſt, quod ille qui ſe fundat ex præſcriptione, habet probare titulum et traditionem,Pone quod quis probat titulum, & probat eum qui conceſsit titulum poſſediſſe rem eo tempore,quo vēdidit. Poſtea probaſſe poſſediſſe.illo præſente & ſciente, non tamen probat traditionem, an hoc ſufficiat. Et cōcludit Bar. quod terminis ſic ſtātibus,præſumitur traditio fuiſſe facta ex illo tit. prēambulo,vt not.glo. in l.quādā mulier. ſupra de rei ven.& in l.ij C.de acqui. poſſ.

Sed ſi poſſeſsio fuiſſet tūc penes alium vel dubitatur, apud quem erat,quæritur quid iuris. Bar.ſe remittit ad not.per eum in l,cum ſolus. infra tit. j. Et cum hac concluſione Bar.tranſeunt communiter Docto.nihil addendo, quia iſta eſt doctrina glo. communiter approbata in locis prællega.

S V M-

SVMMARIVM.

1 ☞ *Bona fides ad præſcriptionem rerum corporalium eſt neceſſaria.*

2 *Bona fides regulariter præſumitur in omni poſſidente. & numero 9.*

3 *Bona fides quãdo præſumatur.*

4 *Concluſio dicens ꝙ bona fides in dubio præſumitur in habente titulum intelligenda eſt dũmodo allegetur.*

5 *Bona fides autoris quo caſu nõ ſit neceſſario alleganda.*

6 *Verbum præſcriptio eſt plenũ, & includit bonam fidem.*

7 *Poſſeſſum tanto tempore cuius initii memo. non ex. prȩſumitur iuſte poſſeſſum.*

8 *Allegatio bonæ fidei in cauſa poſſeſ. an ſufficiat facta poſt cõclu. in cauſa.*

10 *Poſſidens ſine titulo præſumitur malam fidem habere ſi antiquior poſſeſſor appareat. & numero 12.*

11 *Poſſeſſio longiſſimi tẽporis facit præſumi bonam fidem.*

12 *Poſſidens contra ius non præſumitur bonæ fidei.*

13 *Mala fides poſſeſſoris titulati quot modis probatur.*

14 *Cautela pro illo qui vult vendere, ſed propter alterius denuntiationem non inuenit emptorem.*

15 *Mala fides poſſidentis probari poteſt confeſſione partis dicentis ſe ſciuiſſe rem eſſe alienam.*

16 *Euolat emiſſum irreuocabile verbum.*

17 *Mala fides probatur fama & rumore limitatur nu. ſeq.*

19 *Modi plures probandi malam fidem poſſeſſoris.*

20 *Scientia rei alienæ etiam ſine mala fide ĩpedit præſcriptionẽ.*

21 *Mala fides quid ſit.*

22 *In facto arduo præſumitur mala fides continuata etiam in quoſcunque ſucceſſores.*

23 *Relatio tertii an reddat poſſeſſorem malæ fidei.*

24 *Bona fides & mala ex quibus præſumantur.*

EXPEDITA SEcũda parte principali materiæ huius l. tranſeamus ad tertiam partem, ſeu ad tertium principale requiſitum ad præſcriptionem corporalium quod eſt bona fides. Et ex verbis Bar. ſuper hac parte. in verſi. requiritur etiam bona fides, elicio infraſcriptas cõ
1 cluſiones. † Prima concluſio eſt, quod ad præſcriptionem rerum corporalium requiritur bona fides, vt hic. & l. ij. C. de præſcrip. long. tempo. præſertim de iure canonico. cap. vigilanti. & c. fi. de præſcript. & c. poſſeſſor. de reg. iur. in vi-

De

De qua materia plene dixi, in ij.parte.iij.prin.præcedentis tract. vbi declaraui, quid ſit bona, & mala fides, & declarat Panor. in c. conſultationibus. vltra medium. verſi.ex his infertur.de iurepatr. Et ibi dictis addo gl.in l.j.in verbo,ſciētes.C.de his qui. vt indig.quæ dicit ꝙ ſcientia rei alienæ in-
2 ducit malam fidem. † Secunda concluſio eſt, ꝙ regulariter præſumitur bona fides in quolibet poſsidente per l. pen. C.de euict. ſi præcedat titulus verus, vel putatiuus,ēt errore iniuſto, ſecūdum Bar.per l. igitur.§.poteſt.ſupra de lib.cau. Nam bona fides poteſt cauſari etiā ex iniuſtis & temerarijs cauſis,vt dicit not.Bal.in l.j.C.vbi cauſa ſtat. Refert & ſequitur hic Alex.in apoſt.ad Bar. col.iiij. Fel.in c.cum contingat. col.ij. de reſcript.& in c. ſi diligenti. col.iij.de præſcri. Licet idem Bal.in d.c.ſi diligenti. ibi relatus per Fel. col.iij.circa mediū dixerit,quod bona fides præſumitur, vbi cauſatur ex errore facti.Secus,ſi ex errore iuris.

Et idem ante eū voluit Dy. in c.qui contra iura.de reg.iu. in vj. Sed Imol.hic.col.vlti. concludit ꝙ quando agitur de præſcriptione longi temporis, quæ non procedit ſine titulo vero vel putatiuo errore iuſto ſic neceſſe probare errorem iuſtū ad cauſandam bonam fidem. Sed vbi agitur de præſcriptione longiſsimi temporis in qua ſufficit bona fides abſque titulo tunc ſufficit probare qualencūque errorem ad inducēdam bonam fidem. Et ita declaratur iſta concluſio.Et plene dixi ſupra in j.parte huius l. col.viij. in iiij.limi. Subdit Bar.ꝙ ex quo iſtud conſiſtit in animo, ſtatur conſcientiæ poſſeſſoris, vt no.glo.magna.in.§. ſed iſte.inſtit. de act. quam ad hoc etiam allegat Bar.ſupra in materia tituli. & ibi dixi in vij. conclu.

Hanc concluſionem ꝙ bona fides in dubio præſumatur in habente titulum verum,vel putatiuum.firmant gl. & Inno.in d. c.ſi diligenti.in verbo,bona fide.de præſcri.quæ excipit quatuor caſibus,quos ibi proſequitur.Panor.col.iiij. & ſeq.verſ. expedita regula. in quibus licet quis habeat titulum,nō præſumitur bona fides, ſed potius mala.glo.&Cano.in c.ſi.eo.ti. Et tenet glo.inſti.eo.in prin.in verbo qui bona.Bar.in l.communi diuidundo.§.inter prædones.ſupra commu. diuidun.

Et iſtam cōcluſionem firmat Alex.allegans multa conſ.cc. viſo & diſcuſſo proceſſu. col.j. verſi.præterea.ij.vol. & conſi. lxxv.viſis & ponderatis. col. pe.circa finem. & in prin.vlti. iiij.vol.vbi ſequitur Bar.hic.

Et in his locis fit concluſio, ꝙ in dubio quis præſumitur bona fide & iuſte poſsidere quando habet titulum. Et eſt bona glo.in c.dilecto.xv.q.iij.quam allegat Panor.in d.c.ſi diligenti.col. iij. Et plura adducit hic Alex.in apoſt.ad Bar.col.iiij.

Eandem concluſionem tenēt Bal.& Ange. in l.ſuper longi. col.ij.& iij.verſi. dixi ſecundo ꝙ requiritur bona fides. C. de præſcrip.lon.temp. vbi concludunt cum Bar.hic ꝙ bona fides in dubio ſemper præſumitur,niſi ſint aliquæ circunſtantiæ excludentes

cludentes hanc præſumptionem de quibus infra dicetur. Iſtã concluſionẽ quod in dubio præſumatur bona fides, firmat per plura.d.Fran. cur.cõſ.lxxxij. Deus pius.col.ij. Et pulchre dicit Dy.in c.qui contra iura.de reg.iur.in vj. quod ſi allegatur ignorantia facti,in dubio præſumit bona fides.Si vero ignorantia iuris præſumitur mala &c.Quia primo caſu præſumptio iuris non reſiſtit allegatio
3 ni.Secundo vero ſic. †Et circa hoc,an & quando præſumatur bona fides, tradit doctrinã Panor.in c.cõſultationibus,vltra medium com.verſic.ex his infertur.de iurepa.& diſtinguit an quis poſsideat iure reſiſtente,vel non vt ibi per eum ꝙ autoritas iudicis facit præſumi bonam fidem poſt Inno. qui dicit ꝙ autoritas iudicis facit præſumi bonam fidem, ſi miſsio in poſſeſsionem facta eſt iuris ordine non ſeruato. Alias ſecus. Et ſequitur Alex.conſil.lxxv. viſis & ponderatis. pe.col.iiij. vol. Ex hac concluſione infertur ꝙ non expedit probare bonam fidem.Quia præſumptio iuris transfert onus probandi in alteram partem.l. ab ea par
4 te.ſupra de prob. † Primo limita prædictam concluſionem, quæ habet ꝙ bona fides in dubio præſumitur in habente titulum, vt procedat, dummodo allegetur.Quia licet nõ ſit probanda,eſt tamen de neceſsitate alleganda,ſecũdum Bal.& Ange.in d.l.ſuper longi.col.iij.dicentes hæc verba. Illud autem tene fixum cordi ꝙ vbicunque dicimus præſumi bonam fidem intellige ſi allegetur. per tex. in l.ſi adulterium.cum inceſt.§. idem pollioni.ff.de adul.Sit ergo (dicunt ipſi) cautus aduocatus, vt de bona fide ſemper ſaltem articuletur,& deducatur, quamuis non ſit opus probare. Idem tenet Ang. in l.eum qui. §.ſi.ſupra de publi.dicens. Sis tamen cautus in allegando bonam fidem. Alias ſuccumberes, quia bona fides nunquam præſumitur,niſi allegetur, per tex. in d.§.idem pollioni. Eandẽ concluſionem, quod bona fides ſit neceſſaria alleganda.firmat Bal.in c.ſi quis per triginta.in tit.ſi de feu.fue.contr.Sequitur Aret.in.§.ſed iſte.col.xj.inſti. de act.Cepol.in tract. ſer.vrb. præd.c.xx.col.ij.vbi dicit, ꝙ in hoc vidit multos errare. & late Fel.in c.ſi. col. v.circa finem. & ſeq. verſi. inquantum Abbas.de præſcrip.Iaſ.in l.nõ hoc.col.ſi.C. vnde cog. Alex. conſil. lxxvj. in cauſa & lite. circa finem.& conſil.xciiij.in cauſa & lite vertente corã arbitris.col.vlti.& prꝯallegato conſi.cc.j.col.ij. volu.vbi pulchre ſcribit ex quibus præſumatur bona fides, & ibi dicit vnũ notabile verbum ꝙ ille qui deducit ſe poſſediſſe rem pro ſua, & tanquam ſuam diſponendo de ipſam re quemadmodum veri domini facere ſolent ſatis dicitur deduxiſſe bonam fidem, quæ nihil aliud eſt quam poſsidere pro domino ſeu cogitatione domini.l.apud antiquos, in verbo domini cogitatione. C. de fur.dixi plene in ij. par.iij. prin.ſuperioris tract. Et mouentur omnes per tex.ſingu.in d.§.item pollioni. ibi vtique ſi error allegetur. Ex quo tex. colligitur

colligitur regula generalis, &
notabilis ꝙ præſumptio iuris
ſemper eſt allegãda. Facit gl.
not. in cle. appellanti. de appel.
quæ vult quod quamuis noto-
rium non indigebat probatio-
ne, tamen ſemper indiget alle-
gatione. Et hanc regulã per
plura comprobat Fel. in c. cum
ordinem. col. vj. cum ſeq. de re
ſcript. Iaſ. in l. non hoc. col. fin.
C. vnde cog. & in l. cum quid.
col. pen. ſupra ſi cer. peta. Et
vltra eos Alex. conſi. xxxv. in
cauſa & lite. circa finem. v. vo.
& in l. a diuo Pio. §. ſi ſuper re-
bus. col. vj. vel. vij. infra de re
iudic. & in l. qui in aliena. in
prin. col. pe. ſupra de acqui. hæ-
redi. Confirmatur in ſpecie
prædicta concluſio, ꝙ bona fi-
des de neceſsitate debeat alle-
gari, viua ratione, quia pręſum
ptio bonæ fidei iuſurgit ex præ
ſumptione ignorãtię iuris alie-
ni. c. ſi virgo. xxxiij. q. ij. & no
ta. gl. & Cano. in d. c. ſi diligen
ti, & plene dixi in ij. part. iij.
prin. p̄cedentis tract. Et licet
in facto alieno p̄ſumatur igno-
rantia. l. verius. ſupra de proba
tio. & l. fi. infra pro ſuo. cũ con
cor. Tamen hoc eſt verum, ſi al
legetur. ſecundum Bal. in l. j. co
lum. vlti. C. de legi. per text. in
d. §. idem pollioni. quem ſequi-
tur Alex. in l. qui bona. §. de il-
5 lo. ſupra de dam. infect. † Se-
cundo limita prædictam con-
cluſionem, vt procedat reſpe-
ctu bonæ fidei ipſius poſſeſſoris
contendentis in iudicio. Illa
enim neceſſario debet allega-
ri. Secus eſt quo ad bonam fidẽ
ſui autoris, cuius acceſsione vti
tur, iuxta. l. Pomponius. §. cum
quis, cum ſua materia; & quaſi
per totam l. vſq; in fi. ſupra tit.
j. Nam talis bona fides autoris
non eſt de neceſsitate allegan-
da. Ita vult ſingulariter Barto.
in l. cum quid, col. vlti. verſic.
ex hoc puto ſupra ſi cert. peta.
vbi not. limitat prædictam re-
gulã, quæ habet ꝙ præſumptio
iuris neceſſario debet allega-
ri vt procedat, quando factum
ex quo aliquid præſumitur eſt
factum proprium proponentis.
Secus ſi pręſumptio inſurgit ex
facto tertij. Et hanc nota. do-
ctrinam ſequũtur communiter
docto. in d. l. cum quid, maxime
Alex. & Iaſ. col. pen. & Alex.
in l. qui in aliena. in princip. in
pen. col. ſupra de acqui. hære.
Roma. conſi. lxxvij. & Felyn.
in d. c. cum ordinem, col. ante-
pen. & pe. verſi. quinta decla-
ratio, & in c. ad hæc, el j. de ap-
pel. vbi idem dicit, quando pr̨
ſumptio reſultat ex actis. Tũc
enim non eſt de neceſsitate al-
leganda per plura, quę allegat.
Et bene faciunt not. per Alex.
in l. j. col. ij. C. vt quę deſ. aduo.
par. vbi not. concludit ꝙ circa
ea quæ reſultant ex actis, iu-
dex ſupplet ex officio, parte
non opponente vel allegante.
6 † Tertio limita prædictã cõ
cluſionem, vt procedat vbi quis
ſimpliciter deduceret poſſeſsio
nẽ & titulum, quia tunc debet
etiam allegare bonam fidem.
Secus quãdo diceret ſe pręſcri-
pſiſſe, ſiue allegaret pręſcriptio
nem, quia verbum præſcriptio
eſt plenum, & includit bonam
fidem, ſine qua præſcriptio non
currit, & ſic videtur tacite alle
gata. Iſta fuit nota. deciſio Pa-
nor. in c. fi. circa vj. vel vij. co-
lum. verſi, ſed quæro an ſit ne-
ceſſe

ceſſe.de præſcri. quamuis Fel.
ibi col.v.ver. item inquantum
&c.videatur tenere oppoſitum
per aliqua motiua non multum
vrgentia. Fatetur tamẽ quod in
practica obtineret opi. Panor.
qui mouetur per doctrinam In-
no.in c.fraternitatis, de teſti.
vbi vult ꝙ ſi quis allegat ſe p̃-
ſcripſiſſe, videtur deduxiſſe ti-
tulum, licet non expreſſerit. Se
quitur Bar.in auth.qui ſemel.
pe.col.C.de proba.& Barb.cõ
ſi.l.illud afferã in mediũ. xiiij.
col.j.vol.& refert do.Clau.hic
colum.viij.& vlt. Confirmo
hãc limitationem ex infraſcri
ptis. Primo confirmo dictum
Panor.ex notatis per Bar. in l.
nec exemplum. C. de fal. vbi
not. dicit ꝙ ſi quis accuſat ali-
quem de falſo, non eſt neceſſe,
quod exprimat in accuſatione
ipſum commiſiſſe falſum dolo-
ſe, & ſcienter, quia iſtud tacite
includitur, cum abſque dolo nõ
poſsit dici falsũ, vt ibi eſt tex.
Et hoc dictum refert & ſe-
quitur Alex.in l.nam & poſtea
§.ſi damnetur. col. fi. ſupra de
iureiur. Secundo confirmo p
notabile dictũ Bal. in auth.ha-
bita.col.vj.C. ne fil.pro patre.
vbi tradit no. regulam ꝙ quan
do aliqua qualitas tacite ineſt
non eſt neceſſe illam exprimi.
refert Iaſ.inſtitu.de act.in prin
7 cip.circa.xiiij. col. † Quar-
to limita prædictam concluſio-
nem, quæ habet, ꝙ bona fides
debet allegari vt non procedat
in præſcriptione tanti tempo-
ris cuius initij memoria nõ exi
ſtit, quia in tali præſcriptione
ſemper præſumitur titulus, &
bona fides etiam ſi non allege-
tur. Nam tanto tempore poſ-
ſeſſum præſumitur ab autori-
bus ſuis iuſte poſſeſſum. Iſtud
fuit notabile dictum Inno.in c.
ſi dilegenti. quod ibi refert
Bal.ad finem commen.de præ-
ſcript. Et retuli in ij. parte iij.
princi.ſuperioris tracta.col.v.
8 † Et eſt diligenter notandũ,
ꝙ licet bona fides & quælibet
præſumptio iuris inſurgens ex
facto debeat allegari, vt prædi
ctum eſt, ꝙ ſufficit talem alle-
gationem facere etiam poſt cõ
cluſionem in cauſa, ita not. de-
cidit Alex.in d.l.ſi adulterium
cum inceſtu.§.idem pollioni.in
apoſt.ad Barto.per notata in c.
peruenit. de empt.& vendi.&
idem Alex.in l.j.col. ij. C. vt
quæ deſ. aduo. & ante ipſum
Panor. quem non allegat in c.
dudum.col.ij.per illum tex.de
elect. Quinimmo plus dixit
Alex.in d.l.j.col.ij. ꝙ ſufficiet
talem allegationem facere in
allegationibus iuris, quamuis
non fuerit facta in actis, quod
eſt ſingulariter notandum, &
refert hic domi.Clau.col.viij.
9 † Tertia habetur concluſio
ex doctrina Barto. quod in quo
libet poſsidente etiam ſine ti-
tulo in dubio præſumitur bona
fides niſi alius poſſeſſor anti-
quior appareat vbi ius commu
ne non contradicit. Hanc cõ
cluſionem ſequuntur But.& Pa
nor. in c.ſi diligẽti. col.iij.ver
ſi.tertio quæritur, de præſcrip.
& ibi late Fel.col.ij.qui atteſta
tur hanc eſſe communem opin.
& pro ea adducit quam plures
autoritates. Vltra quas addo ꝙ
eandem concluſio. tenent Bal.
& Ange. in l. ſuper longi. col.
iij.C.de præſcri.lon. temp.Ge-
mi.in c.j.col. ij. de præſcrip.in

vj.&

a Adde ꝙ eã opi. tenet Bal. ĩ l. eũ qui. §. pręτor ait ff. de publi.

vj. & Practi. Papi. in forma reſpõ. rei conuen. in verbo exceptionem præſcriptionis, colũ. iiij. cum ſequen. vbi refert quaſi omnia dicta Barto. in hac. l. & ea ſequitur.

Contrariam partem tenent Inno. & Bal. in c. per tuas, de teſti. dicentes ꝙ in dubio nõ præ-
a ſumitur bona fi.[a] in præſcribente ſine tit. Et Ioã. de Imo. multum efficaciter impugnans communem in repe. c. ſi. col. v. de præſcri. & hic col. penul. & vlt. firmans ꝙ nullus poſſeſ. pſumitur bonæ fi. niſi probetur de titulo vero vel putatiuo per plura media, et reſpondet ad iura per quæ Bart. mouetur cuius motiua refert Fely. in d. c. ſi diligenti, col. ij. ver. contra communem, de præſcri. & eius opi. reputat ſuſtentabilem de rigore iuris in inchoante præſcriptionem, ſed in ſucceſſore forte procederet ſecundum eũ opi. communis, vt ibi per eum. Sed iudicando & conſulendo a cõmuni opi. recedendum non eſt, ut habetur in locis vulgaribus.

10 † Quarta conclu. elicitur ex verbis Bar. hic & in d. l. ſi. circa ſi. C. vnde vi. ꝙ in poſſeſſore ſine ti. præſumitur mala fi. ſi appareat antiquior poſſeſſor. Sed iſta præſumptio malę fi. nõ poteſt opponi niſi per antiquũ dominum vel poſſeſſorẽ, alius vero non poteſt. Ille enim antiquior poſſeſſor bene poteſt facere illã allegationem. Quod tuum nõ erat ſcire debebas ad alium pertinere, de qua loquitur tex. in d. l. fin. quo ad alium vero, dicit Bart. licite & bona fide teneo, ex quo ius commune mihi non contradicit. Et ſequũtur Bur. & Panor. in c. ſi diligẽti, col. iij. circa med. com. de pſcri. & Alex. conſi. cc. viſo & diſcuſſo. j. col. ij. volu. & conſil. xxxv. viſo proceſſu. iiij. colũ. iiij. volu. & Practi. Papi. vbi ſupra dicens ꝙ nouus poſſeſſor poteſt dicere tertio quo ad te liberas edes habeo. iuxta. l. loci corpus. §. competit ſupra ſi ſeruit. vendi. Idem firmant Bal. & Ang. in d. l. ſuper longi. col. iij. quorum dicta ſtatim referã: Sed contrarium tenet Imo. hic col. pen. & vlt. & in repe. c. ſi. col. iiij. vel v. verſi. ſed aduerte de præſcrip. ꝙ mala fides præſumatur in nouo poſſeſſore, vbi apparet ꝙ per antea alius poſſedit, etiam quo ad tertium, ꝙ quilibet tertius poſſet opponere de mala fide contra nouum poſſeſſorem. Cuius opin. ſequitur Alexan. ſibi contrarius, & refert eius motiua, conſi. cxcij. in cauſa & lite vertente. j. col. ij. vol. Et in hac opi. videtur reſidere Fely. in d. c. ſi diligenti, col. ij. & iij. vltra med. verſi. & dixit Bar. de pręſcrip. Videtur tamen communis opinio Bartol. vt ſupra patet. Iſtam ſuam concluſionem limitat no. Bar. in d. l. ſi. C. vnde vi. circa finem commen. dum vult quod poſsidens ſine titulo præſumatur malæ fidei, ſi antiquior poſſeſſor appareat vt pcedat vſq; ad xxx. an. ſed poſtea non, per illam l. in fin. quia præſumptio male fidei, quæ inſurgit contra ingrediẽtem poſſeſsionem ſine titulo purgatur, & tollitur per curſum xxx, annorũ, et extunc

præſumitur retro ipſum fuiſſe poſſeſſorem bonæ fi.& ceſſat illa l.fin.& omnis eius præſumptio ſecundum Bart.ibi:cũ quo tranſit Saly.col.vlti. Refert & ſequitur Pan.in d. c. ſi diligenti.col.iij.dicens iſtud dictũ eſſe ſingulare & ſemper menti tenendum. Ad cuius confirmationem & ampliationem adducit aliud ſingulare dictum Innocen.in c.ij.de reſti. in integ. quod eſt in pen.col. de quo dicã in ſeq. conclu. Eandẽ opinio.tenuerunt Bald.& Ang.in d.l.ſuper longi.colum.iij. C.de præſcri.long.temp. vbi dicunt quod ſi quis poſſedit rem longiſsimo tempore,etiam ſine titulo, tanti temporis longitudo inducit bonæ fidei præſumptionem. Et hoc caſu dicunt eſſe veram opin.Bartol. & hoc videri de mente Innoc. in c. cum cauſam.de probatio. Et idẽ dicunt, ſi non poſſedit longo tempore vel longiſsimo,ſi non appareat rem ad alium pertinere quia nullum dominium præſumitur vacãs.Et ſic in dubio prę ſumitur eſſe penes ipſum poſsidentem,vt not.glo.in l.ob.maritorum.C. ne vxor pro mari.

Et præmiſſa ꝓcedunt ſecundũ eos, niſi appareat quod non licet poſsidenti rem poſsidere: quia tunc ſemper præſumitur malę fidei,etiam ſi mille annis poſſediſſet,niſi oſtendat de titulo iuſto, vt in laico qui reperiẽ iura ſpiritualia poſsidere:ſecũdũ Innoc.in cap.conſtitutus.de elec. & in d.c.cum cauſam. de proba. Quod intelligas procedere vbi laicus ſolum ſe fundaret ex tempore.Secus quãdo allegaret titulũ præſumptũ ſpacio tanti tpis,& ſe fundaret ſuper eo,quia tunc pręſumitur vt pulchre declarat Fely.in c. accedentes.col.iiij.& v.in ij. & iij.limitẽ.de pręſcr. Quinimmo dixit Inno.in d.c. ſi diligenti.& ibi refert Bal.ad fi. com. quod in præſcriptione tanti tẽporis,cuius initij &c. præſumĩtur titulus & bona fides,ẽt ſi nõ allegetur. qđ dictum retuli. in iij.tempore.iij.prin. ſuperioris tractatus. Sed põt dici,ſaluãdo Bal.& Ang.in d.l.ſuper longi.quod iſtud dictũ procedit,data capacitate, per ea quæ not. Ioã. And.in c.ij.de præben.in vj.Et referunt Panor. Fely. in c.cũm quę.col.j.& in d.c.accedentes.col.iiij.in ij.& iij.limi. de præſcrip. vbi hr̃ quod poſſeſsio tanti tẽporis non habilitat incapacem. Sed vbi apparet rem ad alium pertinere,dicunt Bal.& Angel.in d.l.ſuper longi quod vera eſt opi.Cy.tenentis quod poſsidens ſine titulo,ex quo non poſſedit longiſsimo tempore:præſumitur in dubio mala fide poſsidere.d.l.cũ quærebatur. Et ſic in effectu Bal.& Ang.non diſcordant ab opi.Bar.in d.l.fin.& hic.Licet d. Clau.hic col.vj.circa fi.alleget ipſos tenere contra Bartol. Quod apparet non eſſe verũ recte intuenti. Fit ergo concluſio quod ex curſu tẽporis xxx. annorum in dubio pręſumitur bona fides in poſſeſſore ſine titulo,& tollitur præſumptio malæ fidei,quæ inſurgebat ex defectu tituli,ẽt ſi appareat alius antiquior poſſeſſor, vt voluit Bart.in d.l.fi. ad fi.C.vnde vi. Et ſequitur Alex.conſi.xvj. in cauſa & lite vertente, col. vj.

circa fi.& cōſi.xxiiij. pondera tis his vlt.col.v.volu. & conſi. lxxj. videretur prima conſideratione. circa prin.& cōſi.cx. viſis acutiſsimis.vlt. col.j. volu.& conſi.lxxvj.in cauſa & lite.vlt.colum.& conſi. clj. viſo themate.colum.ij. verſicu. non omitto.ij. volu.& plene.domi. Franc. Cur.conſi.lxxxij.Deus pius. col.ij. vbi firmant. quod bona fides in dubio præſumitur ex curſu temporis.xxx.annorum: etiam nullo apparente titulo: & contra antiquum dominum et poſſeſſorem. Et pro iſta concluſione ipſe Curtius vbi ſupra adducit gloſ. in l. ſi quis emptionis.§.j. in verbo teneat. C. de præſcrip.xxx. an.

Eandem concluſionem firmat Sozi. conſi.clxxxj. viſis capitulis tranſactionis.quod eſt repetitum cōſi.cxxvij. colum. 11 pen. circa fi. vbi dicit † quod poſſeſsio longiſsimi temporis facit præſumi bonam fidem. Eandem tenet do. Petrus Phi. Corn. ſequens Bart.in d.l.fin. C.vnde vt.conſi.cxxxvj.licet ſatis. in prin.& colum.iij.ver. & per hoc.ij.volu.concludens. quod bona fides præſumitur ex poſſeſsione.xxx.annorum,ſine titulo,niſi appareat de mala fide, vel quando ex alio cauſaretur. Ex præmiſsis infertur quod probata poſſeſsione triginta annorum, remanebit probata præſcriptio abſque titulo contra antiquum dominum & poſſeſſorem, allegata bona fide, quæ præſumitur per ſpacium tanti temporis, dummodo aliter non conſtet de mala fide ꝑ modos, de quibus ſtatim dicetur. Et ita concludunt prę fati docto. in conſilijs præallegatis. Contrariam opinio. ꝙ etiam poſt triginta annos nō præſumatur bona fides in poſſidente abſque titulo reſpectu antiqui domini & poſſeſſoris contra Bartol. in l. cum quærebatur. in fin.C. vnde vi. tenet plura Ioan.de Imo.hic colum. penul.& vlt. impugnans vtrumque dictum Bartol.& firmans quod nunquam in poſſeſſione præſumitur bona fides ēt per xxx. annos: niſi probetur de titulo vero vel putatiuo. Et quod quilibet poteſt opponere de mala fide, per plura fundamenta.Et idem Imo.in repe.c. ſi.colum.iiij.vel v. de præſcri.

Eandem opi. tenet Butri.in d.;cap. fina. colum.v. cum ſeq. de præſcri.Sequitur Are. in.§. ſi quis a non domino.inſtitu. de re.diui.&domi. Hie. Tor. inter conſilia Alexan.cōſi.cxcij. in cauſa & lite vertente.ij.volu.vbi reſpondet ad motiua & rationes Bartol. vt refert hic latius. d. Clau. colum. vij. qui videtur tenere cum Bartol.cuius opin. videtur eſſe communis, vt ex prædictis patet. Et ſic ab ea recedendum non eſt.

Secundo limita prædictā cō cluſionem Bartol. quæ habet, quod non præſumitur bona fides reſpectu antiquioris poſſeſſoris,niſi probetur curſus xxx. annorum. Vt non procedat qn̄ poſſeſsio eſſet titulata,quia probato titulo præſumitur bona fides, etiam contra antiquiorem poſſeſſorem,ſecundum Butr. in c. cum eccleſia. colum. x. de cauſa poſſ. & proprie. refert Fely.in d.c.ſi diligenti. col.ij. 12 circa prin. †Quinta concluſio

ſio colligitur ex dictis Bartol. hic ꝙ poſſeſſor ſine titulo non præſumitur bonæ fidei, vbi ius commune reſiſtit, dato ꝙ non appareat alius antiquior. Vel etiam quo ad alium, ſi apparet de antiquiori, quia poſsidens contra ius non præſumitur bonæ fidei. Ita dixit ſimpliciter Bartol. hic, vt refert Panor. in d.c. ſi diligenti. colum. ij. circa fi. Limita prædictam concluſionem per ſingulare dictũ Inno. in c. ij. colum. iij. vltra medium. verſi. item not. de reſtit. in integ. Refert, ſequitur & declarat Panor. in d. cap. ſi diligenti. col. iij. Videlicet niſi ſit poſſeſsio longi temporis vel probabilibus rationibus acquiſita & dicetur ſecundum Inno. longum tempus arbitrio iudicis. Pro qua limitatione Pan. adducit tex. in c. cum eccleſia, de cauſa poſ. & proprie. & in c. ad decimas. de reſtit. ſpoliato. in vj. ibi aliquandiu &c.

Ex quo dicit Pan. ſe inferre ad dictum Bartol. de quo in pręcedenti concluſione. Nã ſi poſſidens longo tempo. iure reſiſtente præſumitur bonæ fidei fortius debet præſumi bona fides ex diuturnitate temporis contra antiquiorem poſſeſſorem. Cum hoc vltimum conſiſtat in facto, & probabiliter ignorari poteſt. Pretendens vero conſiſtat in iure. Iſtud dictum Innoc. refert & ſequitur Imo. in d.c. ij. col. viii. vbi etiã dixit. ꝙ longa patientia poſſeſſoris iuſtificat poſſeſsionem noui. Et dicit But. in d. cap. cũ eccleſia. col. iij. de cauſa poſſeſ. & propri. qđ in poſſeſsione cõtra ius exigitur titulus, aut longum tempus, vt præſumatur bona fides. Et ibi refert & ſequitur illud dictũ Inno. Hęc dicta refert Fely. in d.c. ſi diligenti. colũ. ij. de præſcri. Sed hoc dictũ Inno. reprobat Imo. in repe. c. fin. col. v. de præſcri. per tex. in l. fina. C. vnde vi. & per alias rationes. de quibus ibi per eum. Et refert Fel. ſuccinctę vbi ſupra. Nihilominus iſtud dictum videtur cõmuniter approbatum. Et addo quod illud dictum ſequitur Alexan. cõſi. cx. viſis acutiſsimis. vlt. colum. j. volu. & Panor. in c. conſultationibus. vltra med. verſicu. ex prædictis infertur de iurepatro. Licet contra videatur facere tex. in c. j. de prę ſcri. in vj. vbi quando ius reſiſtit poſsidenti requiritur titulus, vel tempus cuius initij &c. Sed dici poteſt quod hoc procedit quo ad præſcriptionem cõplendam. Sed quo ad poſſeſſionem iuſtificandam ſufficit lõgum tempus. Puto tamẽ iſtud dictum debere intelligi, & limitari, vt non procedat data incapacitate poſſeſſoris vt in laico poſsidente decimas quia tunc tempus præſumitur malæ fidei, vt dicunt Bald. & Angel. poſt Innocen. in l. ſuper lõgi. colum. iij. C. de præſcriptioni. longi temporis. Quod declara vt dixi ſupra in j. limi. iij. conclu. proxime præcedentis. Et vt clara in hoc vtili articulo habeatur doctrina facio ex præmiſsis regulam cum fallentijs. Regula eſt. quod quilibet poſſeſſor habens titulum verum vel putatiuum cautum etiam iniuſto errore præſumitur bonæ fidei. Am-

pliatur iſta regula:vt procedat in quolibet poſsidente etiam ſi ne titulo. Primo fallit hæc regula niſi alius antiquior poſſeſſor appareat: quia reſpectu illius non præſumitur bona fides niſi conſtet de titulo. Et ſic procedit iſta regula quo ad tertium. Limitatur iſta fallētia:vt non procedat in poſſeſſore.xxx. annorum ſine titulo: quia per tantum tempus purgatur præſumptio malæ fidei inſurgens ex defectu tituli ſecundum Bartol.in l.cum quæreba tur. circa fi. C. vnde vi. Secundo fallit prædicta regula: niſi poſſeſsio ſit contra ius commune: quia tunc non præſumitur bona fides niſi probetur de titulo vel quod poſſeſsio fuerit quæſita ex probabilibus rationibus ſeu cauſis vel ſit longinqua,vt plene dixi ſupra. Sexta concluſio habetur ex dictis Bartol.quod mala fides poſſeſſoris titulati probatur multis modis. Primo probatur ſi fuerit ſibi denuntiatum quod res erat alterius per text.not.in l. ſi fundum. C. de rei vendi.

Limita iſtam concluſionem vt procedat quando talis denūtiatio fuit facta ante contractū vt proprie loquitur tex.in d.l. ſi fundum.Secus ſi poſt contractum.quia tunc ſimplex denuntiatio non cauſat malam fidem vt probat tex. not. cum glo. in l.penul.infra pro empto.Et ita tenet Specu. in titu. de emptio. & vendi.§.nunc dicendum. el ij. Sequitur Bald.in d. l.ſi fundum. & firmat Bar.in l. naturaliter. circa fin.ij. colū. ſupra eo.& ſequitur Panor.in c.ſi diligenti.col.iiij.circa fin.& ibi eſt gl.ſuper verbo bona fide.de præſcri.& do.Pet.Phili.Corn. conſi.l. in cauſa vertente inter Thadeum.vlt.col.ij. volu.not. plene Imo.in repe.c.fin.de pręſcri.in duobus locis: videlicet colum.v.circa fin.verſi. qualiter autem probari poterit: & ſeq. & colum.ix. in fin. & ſeq. dicens iſtam diſtinctionem procedere de iure ciuili,ſecundum quod ſufficit bonam fidem adeſſe in initio.l.j.§.hoc tantummodo.C. de vſucap. transfor. Sed de iure canonico ex quo bonæ fides requiritur omni tēpore, et ſic continue vſque ad completam præſcriptionem d. c. fina. cum ibi plene notatis etiam ſi denuntiatio fiat poſt cōtractum ſi tamen taliter fiat ꝙ deducatur ad notitiam poſſeſſoris rem eſſe alienam ex hoc inducitur mala fides. Et ita ſecundum Imo. videtur limitanda.d.l.pen.infra pro emptio.vt procedat de iure ciuili. Sed nō de iure canonico per prædicta.

Et hæc concluſio vera ſecundum Imo.in d.c.fin.colū. x.in princ. verſi.& vt dixi videtur quando per denuntiationē quis deducitur in notitiam rei alienæ. Sed vbi non deduceretur quis certitudinaliter in notitiā rei alienæ tunc dicit Imo.poſſe ſuſtineri diſtinctionem glo. cōmuniter approbatam per legiſtas.in d.l. penul. Nā ſi aliquis denuntiat alteri ante contractū ne talem rem emat a Titio quæ eſt ipſius denuntiantis ex quo ſit ante contractum & ab illo qui habet ius denūtiandi ſi cauſa eſt vera videtur imputandū illi qui ſpernit denuntiationem & nō inquirit de veritate. Ideo tunc

tunc in dubio inducit malã fidem in eo cui fit. Et iſte dicit Imo. videtur verus intellectus. d. l. ſi fundum. quem ibi ſequi videntur. Cyn. & Bar. in l. non ſolum. §. morte, ſupra de ope. no. nun. in materia proteſtationis. in ij. ſpecie quando fit proteſtatione aliquid fiat, et ſub illo membro quando fit proteſtatione fiat quod alias erat licitum. Sed vbi fit denuntiatio poſt contractum iam factum & ſic re non integra tunc videtur ſecundum Imo. quod nõ teneatur credere denuntianti ex quo iam proceſſerat ad cõtractum. Et ideo niſi aliter deducat in veram notitiam conſciẽtiæ rei alienæ ex ſola denuntiatione tali quia dicat ipſum emptorẽ emiſſe rem quæ eſt ipſius denũtiantis non induceretur mala fides. Et ita ſecundum Imo. poteſt intelligi & ſaluari glo. no. in d. l. penul. infra pro empto.

Ex his infertur quod in caſu. d. l. ſi fundum. quando quis denuntiat alteri ne emat talem fundum ante contractum quia eſt ipſius denuntiantis vel quia habet ius in eo non tenetur illi facere fidem etiam ſi petat de iure ſuo. Quinimmo ipſe denũtiatus tenetur credere tali denũtiationi & ſe informare & inquirere veritatem. Alias ſibi imputatur. Ita volunt gloſſ. & Bal. in d. l. ſi fundum. qui dicit hoc eſſe notandum ad limitationem. l. ſi quis inficiatus ſupra depo. quia illæ text. procedit quando quis denuntiat nomine alieno & ex perſona alterius. Tunc enim debet fidem facere de mandato cle. cauſam. cũ ibi not. de elec. alias nõ tenetur qs ſibi credere. Secus qñ denũtiat ex perſona ſua & nomine proprio vt in caſu. d. l. ſi fundũ. Et hũc intellectũ ad d. l. ſi quis inficiatus poſuit Bar. in d. l. nõ ſolũ. §. morte. in materia proteſtationis inhibitoriæ. colum. viij. ver. quæro an talis proteſtatio. vbi late tractat & in duabus colum. ſeq. an & qñ proteſtãs vel denuntians teneatur aduerſariũ reddere certũ. & ibi in ſpecie. col. x. circa med. & ver. ex prędictis. videt ita intelligere tex. in d. l. ſi fundum. & tex. cũ glo. in d. l. penul. infra pro empto.

Hanc materiã an & qñ denũtiatio extraiudicialis cauſet malam fidem plene tradũt glo. & Cano. Præcipue Pan. & Fely. in d. c. nihil. colum. vlti. de præſci. Vbi Fely. facit regulã qđ denũtiatio extraiudicialis regulariter non cauſet malã fidem cum ſex fallentijs. Sed ibi non refert doctrinã Imo. ſupra recitatã quæ videtur perfecta & vera. Et ibi tangit Fely. an debeat oſtendi cauſa denuntiationis in d. l. ſi fundũ. & ſequitur opin. gl. & Bal. ibi quam ſupra retuli licet alleget Bart. velle cõtrarium in d. §. morte. Tamẽ vt ipſe dicit non loquitur in caſu noſtro. Quinimmo Bar. idẽ ſentit expreſſe qđ glo. & Bald. in præallega. x. colũ.

14 †Cautela ergo erit ꝓ eo qui vult vendere & non reperit emptorem propter denũtiationẽ alterius qui vociferat ſe habere ius in re vel illam ad ſe ſpectare ꝙ agat cõtra ipſum vt edoceat de iure ſuo & petat ſibi præfigi terminum ad agendum ſecũdum formam. l. diffamari. C. de inge. manu. Et ita in-

proprio caſu.d.l.ſi fundum cō-
cludit Alexan.in l.de pupillo.
§.ſi is cui.circa med.commen.
verſi.quæris vltimo, Bar.ſupra
de ope. no.nun. vbi formal q.
an in caſu , d.l ſi fundum , ille
cui eſt facta præſtatio ſeu de-
nuntiatio emat fundum , quia
fundus eſt ipſius proteſtantis
poſsit petere coram iudice re-
miſsionem dictę proteſtationis
ſeu declarari ſibi non compe-
tere ius denuntiandi & prote-
ſtandi,et plene proſequitur iſtā
qō. referens varias opin. Hic
vt ibi per eum & per Iaſo. ad
15 fin. commen. † Secundo pro-
batur mala fides ſecundū Bar.
per confeſsionem partis ſi co-
ram aliquibus dixerit ſe ſciuiſ
ſe rem eſſe alienam, quia illud
præſumitur habuiſſe in mente
quod dixit, per tex. in l.labeo.
ſupra de ſuppel. lega. vbi dr̄ ꝙ
nemo præſumitur dixiſſe niſi
quod mēte agitauerit. Ad quē
tex.plura cumulat Iaſ. in l.ne-
que profeſsio.col. fi. C.de teſta.

Et vltra eum accedat pul-
chrum dictum Bal. in c.j.de te-
ſti. vbi dixit ꝙ nullum eſt ma-
ius mentis teſtimonium quam
qualitas inſpecta verborum, vt
inquit Caſsiodorus . Et dicit
idem Bald.in ſuo tract.ſciſma.
poſito poſt rubri.C. ſi quis ali-
quē teſta. prohib. ꝙ lingua eſt
nuntia cordis . Et dixit idem
in c.mandatum, de reſcri.quod
cor eſt imperator lingue. Iſta
dicta refert & ſequitur Alex.
conſi.lij. circa hanc dubitatio-
nem.ij.col.iiij. vol. Eandem
concluſionem ꝙ per confeſsio-
nem partis probetur mala fi-
des firmat Ange. in l.eum qui.
§.fin. ſupra de publi. vbi pro
hac concluſione adducit gloſſ.
no.in l.fulcinius.§.quid ſit lati
tare,in verbo animus,infra ex
quib.cau.in poſſeſ.ea.quę dicit
quod animus probatur per ver
ba. Et tradit ibi Ang.modum
& practicam articulandi de cō
feſsione extraiudiciali dicens.
Sis etiam cautus in probando
malam fidem articulare ꝙ di-
ctus emptor varijs diuerſis vi-
cibus & coram pluribus cōfeſ-
ſus eſt tempore ſue emptionis
& ante ſciuiſſe rem ad alium
pertinere. Nam per hanc con-
feſsionem extraiudicialē opti-
me probatur eius intentio per
glo.in d.§.quid ſi latitare. Et ſe
quitur Alex. cōſi.clxxxvij in
hac cauſa & lite, col. iij.circa
princ. ij. volu. Et ad illam
glo. vide Iaſo.in §.omniū,col.
xxiij.inſti. de actio. Confir-
matur iſta concluſio,ꝙ mala fi
des probetur per confeſsionem
partis per regulam, quæ habet
ꝙ nulla melior eſt probatio q̄
confeſsio partis . Hæc regula
traditur in l. cum te.& ad eam
plura cumulant ibi Moder. C.
de tranſac. Et facit tex. in l.ge
neraliter.C.de non nu. pecu.&
in c.propoſuiſti,de proba. Am
plia iſtam concluſionem ꝙ ma-
la fides probetur per confeſsio
nem partis vt procedat etiam
ſi talis cōfeſsio facta fuerit par
te abſente . Ita ſentit expreſſe
Bar.hic dum dicit ꝙ probatur
mala fides ſi coram aliquibus
dixerit ſe ſciuiſſe rem eſſe alie
nam,et Ange.in d.l.eum qui.§.
fin. Pro qua ampliatione ad-
duco no. doctrinam eiuſdē Bar.
in l. celſum.§. ſi quis abſente,
infra de confeſ.vbi dicit ꝙ il-
le tex.in quo dicitur ꝙ confeſ-
ſio

ſio requirit præſentiã partis, debet intelligi in his quæ dependent ex voluntate duorum & ſic vbi confeſsio tendit ad obligandum. Secus in his quæ dependent ex voluntate vnius tantum, vt hæreditatis aditio, ratihabitio, & ſimilia quæ depẽdent ex ſolo animo, quia iſta non exigunt præſentiam partis. Eandem doctrinam tradit Bart. in l. non ſolum. §. liberationis verba, ſupra de lib. leg. ergo idem in mala fide, quę cõſiſtit in animo. Et ita in terminis firmat Alex. præallegato conſil. clxxxvij. in hac cauſa et lite, col. iij. cir. prin. ij. uol. Vltra quem addo Bal. hoc expreſſe dicẽtem in rub. extra de pręſcri. circa prin. vbi dicit ꝙ præſcriptiones hodie multum ex conſcientia dependent, vt in c. vigilanti, & c. fin. de præſcri. & ꝙ difficile eſt probare malam conſcientiã ſeu mala fidem, & ſubdit ꝙ cõſcientia noſtra intra nos eſt, verbum intra nos eſt, donec tranſeat per labia. Poſtea ſit alienum iuxta
16 illud. † Euolat emiſſum irreuocabile verbu, quod maximũ eſt conſcientię teſtimonium, ẽt prolatum corã vicinis vel amicis abſente aduerſario, vt notatur in l. apud Celſum, in princ. ff. de exce. doli. Hæc ſunt ver
17 ba Bald. † Tertio probatur mala fides ſecundum Bar. ſi de hoc erat fama in vicinia, & ipſe erat vicinus, quia pręſumitur ſcire. c. quanto. de præſum. Hanc concluſionem ſequitur do. Card. conſi. xxxviij. primo rationes, col. j. verſ. ſecũdo qa, vbi dicit ꝙ fama & cõis opinio ſeu notorium inducunt malam fidem in præſcribere volẽte. Et poſſet hæc concluſio cõprobari per plura quæ omitto. Et faciunt notata per Bart. ſupra col. ij. dum allegat. l. cum quidã. §. quod dicitur ſupra de acqui. hære. iunctis his quę ibi dicta fuerunt quæ non repeto. Idẽ dixit Ange. in d. l. cũ qui. §. fi. ſupra de publi. vbi ampliat iſtam concluſionem procedere nedum in vicino, ſed etiam ſi emptor erat domeſticus vel cõiunctus emptoris aut eius admĩniſtrator, & allegat iura ad ſingula. Ex his ergo & alijs indicijs prout facit qualitas dictauerit ſecundum Bartol. poterit probari mala fides. Vnde licet in dubio præſumatur quod poſſeſſor fuerit in bona fide poterit tamen probari ꝙ fuit in mala fide, vt dicunt glo. & Cano. in cap. fin. de præſcri. & probabitur per aliquem ex prędictis modis. Hanc doctrinam Bart. circa probationem malæ fidei ſequitur Imo. in repe. d. c. fin. col. v. & vj. de præſcrip. & Practi. Papi. in forma reſponſi. rei conuen. in verbo exceptionem præſcriptionis, colum. v. addens alium caſum, in quo præſumitur mala fides, videlicet quando quis emit ab eo cui ſciebat bonis interdictũ. Nam tunc ex quo mercatur cõtra iura pręſumitur in mala fide. l. qui fundum. §. qui ſciens, infra pro empto. Et eſt tex. expreſſus in c. qui contra iura. de reg. iur. in vj. & in l. quemadmodum. C de agri. & cenſi. lib. xj. Et ibi Dyn. ponit aliqua exẽpla, & facit concluſionẽ ꝙ ſi allegatur ignorantia facti in dubio p̃ſumitur bona fides. Si

ignorãtia iuris præſumitur ma-
la. Et illam regulam vide q̃
dixi in ij. parte iij. princi. præ-
cedentis tract. col. ij. et ſupra in
j. parte huius l. in iiij. no. Et
vltra iſtum quatuor caſus in
quibus præſumitur mala fides
non obſtante titulo no. gl. in c.
ſi diligenti, ſuper verbo bona
fides, de præſcri. quos ibi pro-
ſequitur Panor. col. iiij. & ſeq.
verſi. expedita regula, vbi vi-
detur reprobare intellec. Bart.
quem dat ad regulam. d. c. qui
contra iura. in l. ſed ſi lege §.
ſcire. ſupra de peti. hæredi. Cu-
ius verba retuli ſupra text. in
iiij. no. colum. vij. verſic. iſtam
concluſionem. Et ibi dictis ad-
de illum locum Panormi. Et
qualiter probetur mala fides,
plene not. Ange. ſequens & am
plians doctrinam Barto. hic in
d. l. eum qui. §. ſi. circa ſi. ſupra
de public. vbi in hac materia
pulchre loquitur & tradit va-
rios modos probandi malam ſi
dem & maxime quod articule
tur de confeſsione emptoris per
modum quem retuli in præce-
denti cõcluſione. Item & quod
articuletur de magno valore
rei & quod tempore emptio-
nis & ante erat notorium vel
ſaltem fama ꝙ venditor erat
pauper & pauper reputabatur
cõiter ab agnoſcentibus eum.
Ex hoc enim infertur ꝙ em-
ptor habuit malam fidem. l. in
ciuile. C. de fur. Idem ſi vendi-
tor erat ignotus & peregrinus
vt ibi ſecundum Ange. Me-
lius ad hoc vltimum facit tex.
in l. ciuile eſt. C. illo eodem ti-
19 tu. de furtis. † Limita præ-
dictam concluſionem Bar. dum
vult quod mala fides probetur
per famam ex pulchre notatis
per Bal. in c. vigilanti. de præ-
ſcrip. vbi poſt multa dixit au-
reum verbum ꝙ ſi emi ab eo
qui habet titulum & poſſedit
longiſsimo tempore inconcuſ-
ſe tamen eſt publica & gene-
ralis fama quod illa res eſt ec-
cleſiæ per hoc non dicor habe-
re malam fidem, quia fama ſe-
pe a veritate diſcordat & ma-
gis præſumitur pro titulo quã
pro ipſa. Nec tenetur quid cre-
dere niſi quod credit bonus vir
ideſt iudex qui in facto alieno
non debet credere niſi proba-
tionibus. Ideo nec ex vno te-
ſte debeo habere conſcientiam
læſam. Et ſubdit ita tenuiſſe
magnum iuriſtam. Refert &
ſequitur Felyn. in cap. ſi dili-
genti, colũ. iij. de præſcriptio.
vbi addit gloſſ. not. in l. ſi di-
ctum. §. ſi cum poterit ſupra de
euict. quæ dicit ꝙ ex ſola rela-
tione tertij inducitur mala fi-
des quam dicit intelligendam
vbi non eſt titulus per prædi-
cta. Sed illa gloſſ. dicit contra-
riam. Et refert hic Alexand.
in apoſt. ad Barto. de quo. Fel.
20 mentionem non facit. † Plu-
res alios modos probandi ma-
lam fidem refert Felyn. in d. c.
ſi diligenti. colum. ſecunda cir
ca fin. & ſequen. ver. modos au
tem probandi, vbi dicit inter
cætera ꝙ ille qui non curauit
videre mandatum procurato-
ris vendentis, nec de illo infor
mari præſumitur in mala fide
niſi a fidedignis fuiſſet ei aſſer
tum de mandato. Ita dicit Bar-
tol. in l. qui fundum. §. final. in-
fra pro empto. & in l. fina. poſt
gloſſ. ibi illo eod. titu. Circa
quod vide quæ dixi ſupra in j.

parte huius. l. circa materiam iuſti erroris, & in ij. parte iij. principa. præcedentis tracta. colum. ij. circa fin. & ſequen.

Refert etiam Felyn. vbi ſupra not. dictum Bald. in l. ſolennibus. C. de rei vendi. vbi dicit quod qui allegat priuilegiũ & dicit ſe præſcripſiſſe præſumitur malæ fidei, per cap. ad decimas. de reſtitutio. ſpoliato. in vj. Fatetur tamen quod ſi titulus non eſſet vſquequaque ſufficiens, & eſſet error facti & nõ iuris reciperet ſupplementum a pręſcriptione. Sed idẽ Bal. in l. prima colum. fina. verſicu. item quæritur. C. de furt. dixit quod priuilegiũ poteſt eſſe cauſa præſcriptionis, etiam ſi erretur in iure, quia autoritas ſuperioris cauſat bonam fidẽ.

Et vltra Felyn. vbi ſupra vide pulchre Bald. in l. ſolennibus. C. de fide inſtru. vbi tradit an circa priuilegium cadat præſcriptio. Et faciunt quę plene dicta fuere ſupra in j. parte huius l. poſt Bartol. & Paul. de Caſt. Et dicit gloſſ. no. in l. j. C. de fide inſtrumen. lib. x. in gloſſ. parua ſuper verbo mala fide relata ad tex. ꝙ ex quo quis non contrahit cum ſolennitatibus requiſitis a iure ciuili vel municipali præſumitur male fidei. not. Barto. in l. j. C. de præd. cu. lib. x. Dixit etiam pulchre Bald. in l. quotiens, ad fin. C. de rei vendi. ꝙ ille qui procurauit habere titulum, poſtquam fuit vocatus in ius vel timens vocari præſumitur male fidei. Et refert ita dixiſſe Oldr. quod dictum ipſe extollit. Et vltra Felyn. addo quod iſtud dictũ refert Alexand. conſil. cxcij. in cauſa & lite, col. ij. circa med. ij. volu. Et idem, licet ipſi non allegent dixit Bal. in d. l. eum qui. §. prętor ait, vltra med. ver. deinde not. ſupra de publi. vbi pulchre loquitur. Et not. ꝙ ſcientia rei alienæ etiam ſine mala fide impedit præſcriptionem. Et ſic quod eſt dare ſcientiam rei alienæ abſque mala fide, vt in creditore poſsidente pignus qui non pręſcribit. l. ſerui. nomine. ſupra eod. gloſſ. eſt no. quã Bal. exclamat in l. nec creditores. C. de pign. act. refert Felyn. in d. cap. ſi diligenti. colum. iij. de præſcri. vbi alia plura ad hoc propoſitum reponit. Et hoc vltimum refert idem Felyn. in cap. illud, colum. j. illo eo. titu. & ante ipſum Alexand. hic in apoſt. ad Barto. Regulariter tamen eoipſo ꝙ probatur ſciẽtia rei aliene probata eſt mala fides, vt dicunt Bald. & Ange. in l. ſi quis emptionis. C. de pręſcrip. xxx. anno. refert Felyn. in d. c. illud, circa fin. j. colum.

21 † Ratio eſt in promptu, quia mala fides nihil aliud eſt quam conſcientia ſiue ſciẽtia rei aliene, vt dicit text. cum gloſſ. in c. ſi virgo. xxxiij. q. ij. & declarat Panor. in c. conſultationibus, vltra me. com. de iure patr. Plene dixi in ij. parte iij. prin. ſuperioris trac. col. j. Addo bonam gloſſ. in l. j. in verbo ſcientes. C. de his qui. vt indig.

22 † Et no. ſingulariter ꝙ in facto arduo, ſicut eſt occupatio vnius feudi dignitatis pręſumitur mala fides continuata etiã in quoſcunque ſucceſſores. Ita pulchre dixit Panormi. conſil. iij, nitar in præſenti colum. xxiiij.

xxiiij. ver. decimaſexta quæſtio.ij. volu. Refert & ſequitur Fely.in d. c. ſi diligenti, col.ij. vltra me. verſic.pro qua &c.

Et vltra Fely.in locis prę allegatis adde quod ille qui prętendit poſſeſsionem in re aliena, quam ſcit alienam vel ſcire tenetur per legē vel ſtatutū prę ſumitur male fidei, quia nō poſ ſidet cogitatione domini, iuxta text. in l.apud antiquos. C. de fur. Niſi poſsideat titulo cōpetenti, vel interueniente longa patiētia domini. Ita dicit Bal. in l.poſt ſententiam, col.penul. circa fi.C. de ſenten. Et plures modos probandi bonam & malam fidem late tradit do.Anto. de Butr. in repe.c.peruenit, colū. xviij.verſi.ſecundo dicit glo.de cenſi.& Cępo.in tracta. ſerui.real.c.xx. col.j. & ij.referens doctrinām Bart.hic vbi præcipue tractat, qualiter probetur bona vel mala fides in pręſcriptione iurium incorporalium. De quo paſſu Bart.hic ſe remittit ad notata i l.j.alias ij.C.de ſeruit.& per ſe in l.j.§. hoc interdicto, infra de itin. actuq; pri.vbi plene tradit, colum.pen.& vlt.& vide latiſsime p But.vbi ſupra & per Panor.in d.c.ſi diligenti.col. iiij. ver. venio ad ſecundum membrum principale, & per Bald. in l.eum qui.§.prætor ait.circa me.ſupra de publi. Et quatuor caſus in quibus præſumitur mala fides, licet poſſeſſor ſit titulatus not.gl.in d.c.ſi diligenti.ſuper verbo bona fides. quos ibi proſequitur Pan.col.iiij.verſi.

23 expedita regula. † Multa etiā in materia no.digna refert Alexan.hic & plura ex prædictis dās pluresremiſsiones in apoſt. ad Bartol.in apoſtilla poſita ſuper verbo. ſed qualiter. quam apoſtillam totā tranſcripſit Felyn.eo non relato. in d.c.ſi diligenti.colū. iii. Et inter alia dicit Alexand. ꝙ ex ſola relatione tertij quis non efficitur malæ fidei. per glo.not.in l. ſi dictum.§.ſi cum poſſet ſupra de ędil.edic.licet Felyn.referat illam gloſ. dicere contrarium & malæ in d.c.ſi diligenti.col.iij. vt ſupra retuli.Itē quod mala fides probatur per cōiecturas ſecundum Bal.in l.j C. de vſuc. transfor.& ſequitur idem Alexan.cōſi.clxxxvij.in hac cauſa & lite.col.iij. circa prin. ij. vol.vbi dicit ꝙ conſcientia rei alienæ & mala fides pōt probari per ſola indicia.l. pen. & ibi not.Bal.C.de euic.& conſi. xlvj. circa præſentis conſilij materiā vlt.col.iij.vol.et Barba.conſi.ix.ſupremi dei & patris dñi noſtri.j.volu. & pleraque alia conſilia adhoc adducit hic.do.Clau.col. viij. circa

24 fi. † Adde ex quibus præſumitur bona fides & mala fides pulchre Bal.in rub.de præſcri. in penult. colum.vbi dicit ꝙ ſi quis probet iuſtum errorē, qui ſuccedit loco tituli præſumitur bona fides, multum tñ differt ſecundū Bald. iſte iuſtus error a bona fide quia nunꝗ͂ præſumitur niſi probetur cum ſuccedat loco tituli, vnde debet probari ſicut titulus. Itē ſecundum Bal. præſumitur bona fides ex inueterata poſſeſsione.Itē ex decreto iudicis rite interpoſito alias pręſumeret mala fides.per l.iuſte.ff.de acqui.poſ.& l.meminerint.Et ibi in ver.ecōtra. circa

med.

med.in pe.col.ponit ex quibus præſumatur mala fides, & an denunciatio facta ante contractum ſeu initium poſſeſsionis inducat malam fidem, vel poſt & ponit vnam fallentiam ad l. alienum pro emptore, videlicet in eo qui habet titulum generalem pro ſuo, quia tunc denuntiatio facta poſt conſtituit in mala fide, & ibi ꝙ ſi contractatus ſit illicitus, vel vbicũq; præſumitur dolus vel lata culpa, præſumitur mala fides, & quæ ſint illa quæ faciunt præſumi malam fidem ponit Bald.in c.diligenti.in ij.col.de præſcr. Et ibi ꝙ bona fides in longiſsimo tempore etiam ſine ti.per l. ſi quis emptionis.

SVPEREST QVARTA & vltima pars principalis materiæ huius l.quę cõcernit quartum requiſitum ad pręſcriptionem rerum corporalium, videlicet continuationem poſſeſsionis, & qualiter probetur poſſeſſio continuata.

SVMMARIVM.

1 *Titulus, traditio, & bona fides an ſufficiãt ad p̃ſcriptionẽ.*

2 *Poſſeſſio an probetur in ſolutione mercedis quæ ſuccedit loco fructuum.*

3 *Simplici deãbulatione per fundum probata an cenſeatur probata poſſeſſio.*

4 *Detẽtatione poſſ. ꝓbata cẽſetur probata poſſeſſio alio nõ edocto.*

5 *Extremitates probans videtur continuum probare.*

6 *Ex poſſeſſione de præterito præſumitur poſſeſſio in præſens continuata.*

Semel poſſidens an & quomodo dicatur ſemper poſſedisse.

In p̃ſens p̃ſumitur ex p̃terito.

7 *Regula quod poſſeſſio de præterito præſumenda eſt vſque in præſens continuata quomodo intelligatur.*

8 *Cõtinuatio poſſeſſionis an in rebus mobilibus præſumatur.*

9 *Articulus ad præſcriptionem probandam qualiter ſit formandus, & qualiter in hoc habeat teſtis deponere.*

Probans ſe ius in re habere, an et q̃uo p̃ſumatur præſcripſiſſe.

10 *Dictio citra quid importet in materia poſſeſſionis & præſcriptionis.*

11 *Teſtis dictum quomodo debeat articulari vt concludat in cauſa poſ.aut præſcript.*

12 *Sufficiens & concludens probatio in materia præſcriptionis quid exigat.*

13 *Teſtis deponens cum dictione diminutiua an concludat.*

14 *Teſtis dicẽs aliquem poſſediſſe per x.an.& vltra an illa adiectio aliquid operetur.*

Teſtis habet deponere de certo & ſuper certo.

15 *Dictio plus, vel vltra, a teſte probata non prodeſt in materia præſcriptionis.*

Teſtis

16 *Teſtis obſcure deponens debet per indicem repeti, vt dictum ſuum declaret.*

17 *Teſtis non deponēs per aduerbium, ſed per nomen an plene probet.*

18 *Teſtis allegans præſcriptionem quæ habeat ad eius intētionem probandam articulare.*

19 *Dictum teſtis dubium ad quid debeat referri.*

20 *Dicta teſtium non ſunt cauillanda, ſed interpretanda.*

21 *Articulus an quo modo poſſit ſuum articulum interpretari.*

22 *Dictio per, in materia poſſeſſionis, & præſcriptionis quid importet.*

a Adde Hoſtienſ. in ſumma de præſcrip. .§. q̄ ſunt neceſſaria col. ij. circa fi. ver. quinto requiritur, vbi ponit quinq; requiſita ad præſcriptionem rerum corporalium & ponit aliquos caſus: in quibus p̄ſicitur pręſcriptio, abſque cōtinuatione poſſeſſionis, & inter quas pſonas cōtinuetur poſſeſſio.

PRIMO quęrit Barto.
1 †Circa iſtā partem, vtrū præmiſſa ſufficiāt ad probandam præſcriptionem, videlicet titulus, traditio, & bona fidès. Et reſpōdet Bart. ꝙ non, quia oportet probare conti-
a nuationem [a] poſſeſſionis per tempus a lege diffinitum, l. ij. C, de præſcri. lon. temp. & l. iij. ſupra eo. Operæpretium ergo eſt videre qualiter probabitur iſta continuatio. Et Barto. tradit plures modos notabiles. Ex cuius verbis colligo infraſcriptas cōcluſiones. Prima concluſio eſt, ꝙ ſi quis probat ſe omni anno recollegiſſe fructus per decēnium, aut per xx. vel. xxx. annos ſecundum naturam præſcriptionis, in qua ſe fundat, ex annua fructuū perceptione probatur continuatio poſſeſſionis, per tex. in l. Titia. infra de ſolu. & in l. litibus. circa prin. C. de agri. & cenſi. lib. xj. ibi inueterata fructuum perceptione. Nam tunc probatur poſſeſſio per effectum, vt dicit Bal. loco de quo infra. Nec enim debet ſtare quolibet momento in fundo ſecundum Bar. hic arg. l. ſi quis ita legauerit. ¶a j. ſupra de cond. & dem. Sequitur Bal. in l. indicia. col. vlt. verſi. quinto quęritur. C. de rei vend, & faciunt not. per eundem Bar. in l. j. col. iij. circa finem. ff. ſo. mat. Ad quam hic ſe remittit, ubi cōcludit ꝙ ſi teſtis dicat, ꝙ vidit Titium poſſidere per triginta annos ſemper, non redarguitur dictum teſtis, licet probetur Titium aliquo tempore fuiſſe abſentem. Et quamuis Titius nō potuerit ſemper eſſe in fundo, quia poteſt eſſe quod vidit omni anno ſibi reſponderi de fructibus a colono, ꝙ ſatis videtur ſecundum Bar. ad probandam continuam poſſeſſionem. per tex. not. in d. l. litibus. vbi Bar. idem not. Et ſequuntur Panor. in proe. decre. Rex pacificus. col. iiij. & Fely. colum. vlt.
2 † Hinc eſt, ꝙ in ſolutione

mercedis

mercedis, quę ſuccedit loco fructuum probatur poſſeſsio, vt dicit not. Bar. in l. qui vniuerſas §. quod per colonum. ſupra tit. j. vbi limitat hoc procedere. Niſi alius poſsideat, quia tunc non probaretur, quod ille cui ſoluitur merces poſsideat, quã do vere conſtaret alium poſsidere, per tex. not. in l. quamuis §. ſi conductori. eod. tit. vbi idẽ not. Bar. & ibi latius Alex. in vlti. not. dans plures remiſsiones in materia. Et no. Bal. in d. l. indicia. col. j. vbi fortius dicit ꝙ ex ſolutione cenſus præſumitur ꝙ ille cui ſoluitur, ſit proprietarius. Et vide Alex. conſi. cxviij. in cauſa et lite vertente, vlt. col. ij. vol. vbi cõcludit ꝙ per locationem non probatur poſſeſsio. c. inter dilectos ad finem. de fi. inſtru. niſi probetur ꝙ locans percipit mercedẽ. iuxta notata per Barto. in d. §. quod per colonum. & eundem Alex. conſ. x. uiſo proceſſu cauſæ. iiij. volu. Et an & quando per ſolutionem mercedis ſiue ꝑ aliam præſtationem probetur poſſeſsio, vel ſubiectio, latiſsime tradit Felyn. in c. cum Bertoldus, poſt glo. & alios Cano. col. x. circa finem. verſi. perceptio penſionis. cum duabus col. ſequen. de re iud. Addo quod ſufficit, ſi quis probet feciſſe alios actus poſſeſſorios tanquã dominus & poſſeſſor. vt probat tex. not. in d. l. Titia. in princ. ibi omnia pro domina egit, & ibi not. Bar. in l. quidam in ſuo in fin. ſupra de condi. inſti.

Et ideo ſufficit ad probandã poſſeſsionem, ꝙ quis probet vo luiſſe fundum, vel ſimiles actus feciſſe, quamuis non conſtat de perceptione fructuum. gl. eſt nota. in l. iij. in verbo fini atur. & ibi not. Bal. Sal. & Pau. de Ca. C. fin. regun. Pro qua concluſione adduco bonũ tex. in l. arboribus. §. nam & ſi. ſupra de vſufru. vbi not. Bal. quod arãdo retinetur poſſeſsio, licet qs fructum non percipiat. Et ibi mouet Bal. ad propoſitum quotidianã quæſtionẽ, quid ſi vnus probat ſe araſſe, alius ſe fructũ reportaſſe, quis dicatur melius probare de poſſeſsione. & determinat quod cum vterque actus ſit ſufficiens ad poſsidendum, vt not. in d. l. iij. ille dicitur melius probare qui probat de antiquiori facto. Et ſic ille debet vincere in interdicto retinendę quia poſterior poſſeſsio præſumitur clandeſtina. vt not. Bar. in l. ſi duo. in prin. in vlt. col. in fra vti poſ. & eſt tex. in c. licet cauſam, & ibi nota. Canoni. de proba. Quid ſi vnus teſtis dicit ꝙ vidit poſsideri in capite agri. Alius in pede. Vtrum ſit probata poſſeſsio. Bal. in c. ſi diligenti. col. ij. circa fin. de præſcrip. mouet quæſt. & determinat quod ſic. per tex. in l. iij. §. j. ſupra de acquiren. poſſeſſ. & quia ratione incertitudinis, qui poſsidet partem videtur poſsidere totum lege vxori ſuæ, vbi glo. ſingu. ſecundum Bal. ſupra de leg. iij. Limita iſtam concluſionem procedere, niſi probaretur ꝙ alius poſſederit reliquas partes per tex. in l. quod meo. §. fina. cum ibi notatis per docto. ſupra de acquiren. poſſ. Sed quid ſi ex re nullus percipitur fructus, vt in pratis ſterilibus, qualiter ꝓbabitur poſſeſsio. Ang. hic circa fin. commen.

mẽ.quem ſequitur Ro. dicit ꝙ tunc ſufficit probare,ꝙ ipſe vel eius familiares, & coloni pro eo ipſis vtebãtur, & in illis pratis ad libitum voluntatis inſiſtebant,& ad illa ibãt,& redibãt.

3 † Nunquid autem probando ſimplicem deambulationẽ per fundum,cenſeatur probata poſſeſsio,vide per Bal.in d.l.indicia.colum.fi.verſi.item per modum.C.de rei vendi.vbi dicit, quod poſſeſsio probatur p modum,puta per ire & agere. Allegat.l. ſtipulatio iſta .§. hæc quoque. infra de verb. obliga. Et dicit idem Bald. in l.poſt ſententiam.col.pen. verſi.modo quæro.C.de ſen.ꝙ poſſeſsio probatur vſu. Licet Iaco.Butr. in l.incerti.C.de inter. dicat ꝙ ire,& agere non probat poſſeſsionem,ſed perceptio fructuum alio non poſsidente, & refert hic do.Clau.colum.ix. circa finem. Et bene concludo quod poſſeſsio probatur per quemlibet actum ad hoc aptum,etiam citra perceptionem fructuum, quando alius non poſsidet. Vel concurrit voluntas poſſeſſoris, & præcedit cauſa habilis poſsidendi,quo caſu poſſeſsio acquiritur per ſolum ingreſſum, immo & per aſpectum, dummodo quis habeat animum poſsidendi.l j.§.ſi iuſſerim.& l. ꝙ meo. §.ſi vẽditorem.& l.iij.in princi.cum ibi notatis.ſupra de acquir. poſſ. Alias nec per deambulationem nec per ingreſſum vel alios actus ſimiles alio poſſidente quæritur poſſeſsio, vt plene notant docto.in prędictis

4 locis. † Et not.ꝙ probata detẽtatione cenſetur probata poſſeſsio alio non edocto. gloſſ.eſt not.in c.pontifices. vij. q.j.Et notant Alex.& doct. in l.ſtipulatio iſta.§. hæc quoque. infra de verb.obliga. & idem Alex. conſi.lj.viſo & diſcuſſo proceſſu,vlt.colum.j.volu.vbi etiam tangit,vtrum quando ſimpliciter fit mentio de poſſeſsione in dubio intelligatur de naturali, vel de ciuili.& Fely. in c.cauſam quæ.colum.penul.de præſcript. Et dicit Bal.in l.j.colum.fin.C.de ſer.fugi.ꝙ ex detentatione, & fructuum perceptione preſumitur poſſeſsio ci-

5 uilis. † Secunda cõcluſio colligitur ex dictis Barto.ꝙ probãdo extremitates,ſcilicet traditionem & initium decennij, & ꝙ in fine poſsideo, videor continue poſſediſſe, & ſic cenſetur probata poſſeſsio continua. arg.text.not.in l.pen.C.de oppo.pu.lib.x. Et vltra Barto. ita voluit per illum tex. gl.nota.in cap.volumus. xvj.quæſt. iiij. dicens, quod probatis extremis poſſeſsionis,media præſumuntur quam glo.ad hoc allegat Ange.in d.l.pen. circa finem commen. & Alex. hic in apoſt.ad Bart.colum penult.in apoſt. poſita ſuper verbo, alio modo. Et ante eos Io. Fab. qui idem dicit, quod Bar.hic inſti. de vſucap.in princ.col.j. circa finem & ſeq. Iſtam concluſionem ſequitur Bal. in d.l. indicia.col.fin.verſi.quinto quæritur.C. de rei vendi. dicens, ꝙ probatis extremitatibus probatur poſſeſsio medij temporis vt no. Cyn.in l.ſuper longi.C. de præſcri.long.temp. Et idem Bal.in l.ſi.col.vij.in xv.oppo. C.de edic.diui Adri. tol.vbi allegat glo.in d.c.volumus. Hãc

doctr inam

doctrinam Bar. ſequitur etiam et multum commendat Matthe ſil. in ſuis notabilibus. fol. v. colum. ij. in notab. incip. nota mirabilem doctrinam. Referens dicta Barto. & do. Præpo. per illam gl. in. §. ſi quis per triginta. in prin. commen. in tit. ſi de feu. fue. contro. & in c. per tuas. col. ij. de condi. appo. Alex. cõſi. xxxix. viſis ſcripturis. ij. colum. ij. volu. & hic in apoſt. ſuper verbo alio modo. col. pen. qui allegat plures concor. Barba. conſi. xxxvij. ſcribitur ſapienter. col. x. ver. præterea dico rationem. & conſi. xxxv. ſapienter ſcribitur, col. iij. circa finem. ij. vol. faciens regulam per illam gl. quam dicit valde elegantem, ꝙ poſitis & probatis extremis, videntur poſita et probata media. & adducit plura maxime Panor. in c. acce-
6 dentes. de priuileg. † Tertia concluſio colligitur ex verbis Barto. ꝙ non eſt neceſſarium probare de principio & fine, & ſic de extremis, ſed ſufficit probare principium poſſeſsionis; & ꝙ ſit lapſum tempus requiſitum ad præſcriptionem, quia ex poſſeſsione de præterito prę ſumitur poſſeſsio in preſens cõtinuata. Nam qui ſemel poſſedit cum de ſuo commodo tractatur, ſi ſe aſſerit poſsidere ſemper præſumitur poſſediſſe, & poſsidere niſi contrarium probetur. ſecundum Bar. per l. ſiue poſsidetis. cum ibi notatis. C. de proba. & no. Cy. relatus per Bar. in l. ſuper longi. C. de præſcript. long. tempo. idem voluit Ioan. Fa. inci. de vſuca. in prin. ad finem. j. colũ. Iſtam concluſionem & dicta Bart. ſequitur Mattheſil. vbi ſupra. & ſate Panor. poſt alios Cano. in c. cum ad ſedem. col. v. de reſtitu. ſpolia. & Bal. in d. l. indicia. circa finem. C. de rei vend. vbi dicit ꝙ poſſeſsio continuata præſumitur ad commodum poſſeſſoris. et plene notant Bal. & Saly. in l. non ignorabit. C. ad exhiben. Eandem concluſionem firmat Alex. conſi. xlvij. circa primũ. col. iiij. circa finẽ. & ſequen. j. vol. vbi declarat intellectum regulæ, quod ex præterito præſumitur in præſens; quod eſt repetitum conſi. cij. ij. vol. & conſi. cxxiij. viſo proceſſu. ij. col. j. vo. & cõſ. lxxix. examinato ꝓceſſu. circa prin. ij. vo. vbi plures allegat cõcor.

Amplia notabiliter iſtam cõcluſionem, vt procedat nedum in ipſo poſſeſſore, ſed etiam in ſucceſſore vniuerſali vel ſingulari. Quia poteſt ſucceſſor vniuerſalis, vel ſingularis allegare fuiſſe continuatam poſſeſsionem defuncti vel autoris ſui à quo cauſam habet, quem cõſtat ſemel poſſediſſe vſque ad mortem; vel vſque ad titulum habitum ab eo & traditionem ſibi factã. Ita tenet pulchre Bar. in l. Pomponius. §. ſi. ſupra tit. j. vbi dicit ꝙ ſi probatur poſſeſſio autoris octo annorũ, & mea duorum, vel trium annorum, nec dicitur aliquid an ſit continuata vel non prę ſumitur in dubio continuata. Et ſic uult Bar. ꝙ quãdo probatur de poſſeſsione autoris & ſucceſſoris præſumitur cõtinuata a poſſeſsio de vno ĩ alium,

a Adde Hoſtienſ. in ſumma de præſcrip. §. q̃ ſunt neceſſaria col. ſi. ver ſi. ſit autẽ.

a Adde Alex. i cõſ. lxxxix. excellentiſsimi &c. in colum ſi. in v. vol. alium, & eſt ſingulare verbum ſecũdum Areti. ibi, qui circa hoc dictum late inſiſtit circa medi. commen. ver. & aduerte, & videtur tenere cõtra Bar. licet eius opi. ſit communis, vt ibi atteſtatur do. Clau. Aquen. qui reſpondet motiuis Areti.

Adde vltra Aret. & Moder. vbi ſupra ꝙ concluſionẽ Bart. in d.l. Pomponius.§.ſi. apertius firmat Panor. in d. c. cum ad ſedem, col. v. verſic. ex his infertur, de reſti. ſpo. vbi concludit, quod ſi non viuit ille qui poſsidet, præſumitur vſque ad diem mortis poſſediſſe ſiue hęredes hoc afferant, ſiue negent, quod eſt plus, quia ipſi non poſſunt declarare animum defuncti, vt notatur in l. Põponius ſcribit ſi frumentum.§.fin. ſupra de rei vendi. & per Bar. in l. inter ſtipulantem.§.j. infra de verbo. obliga. Aſſerunt enim hoc caſu ſecundum Panor. præſumptiones ſupra poſitę. Quia mutatio voluntatis tãquam accidens nõ præſumitur nec iactatio rerum ſuarum. Et allegat Panor. ita velle dominos de Rota ſua deciſi. cxx. alias cxxix. vbi dicunt ꝙ ſi probetur aliquem poſſediſſe beneficium in vita ſua, quod præſumitur vſq; ad mortem poſſediſſe, quia mortuus nõ negat, & per alia, de quibus ibi per eum. Quod dictum limita procedere, niſi cõſtaret aliũ poſſediſſe rẽ ſeu occupaſſe poſſeſsionem medio tempore, quia tunc non præſumeretur continuata poſſeſsio vſque ad mortẽ defuncti vel ad tempus tituli et traditionis, niſi probetur de poſteriori poſſeſsione. Ita procedat dictum Bart. in l. fi. colum. vlt. verſi. ſi vero probat titulũ. C. de edic. diui Adri. tol. quod in contrarium allegat Aret. in d.l. Pomponius.§.ſi. Et declarat do. Clau. ibi licet Bart. hoc non dicat aperte in d.l. fin. ſed ſimpliciter ꝙ vbi dubitatur an defunctus poſsideret tempore mortis, non debet fieri miſsio ex beneficio illius l. fi. quia hę res non probat id quod eſt cauſa ſuæ intentionis, ſcilicet defunctum poſſediſſe tẽpore mortis. Sed hanc limitationem confirmo ex notatis per Dyn. in c. ſine poſſeſsione, colum. ij. verſi. ſed dicas, de regul. iuris, in vj. vbi expreſſe dicit ꝙ ſi ꝑ alium poſſeſsio apprehenderetur, impediretur continuatio poſſeſsionis defuncti in hæredem licet pręfati do c. non referant.

7 † Primo limita prædictam concluſionem quæ habet ꝙ poſſeſsio de præterito pręſumitur vſq; in præſens cõtinuata [a] vt probat quando ille qui probat ſe olim poſſediſſe puta decem annis elapſis eſt in poſſeſsione de præſenti. Nam tunc præſumitur continuata poſſeſſio. Secus ſi non poſsidet nunc, quia tunc ad probandum poſſeſſionem continuatam certi & limitati temporis neceſſe eſt ꝙ probentur extrema hoc eſt initium & finis illius temporis. Ita pulchre limitat & declarat Matheſil. in ſuis notabilibus. fol. v. colũ. ij. in notabili incip. no. mirabilem doctrinam pal' legato. Refert & ſequitur Alexand. hic in apo. ad Bartol. in apo.

apo.ſuper verbo alio modo.co- lum.pen. Et ſatis colligitur ex mente Bart. hic. Secundo limita vt procedat prædicta concluſio quæ habet quod poſſeſſio præſumitur continuata ad commodũ illius qui ſemel poſſedit, ſi ipſe ſic aſſerat, ſcilicet vſque ad decem annos, & non vltra. Quia ciuilis poſſeſsio quę retinetur animo & quę ſola ſufficeret ad præſcriptionem præſumitur durare vſque ad decem annos & non vltra, niſi appareat de naturali poſſeſsione rei. Ita expreſſe limitat & declarat Matth. in loco præallegato. & ſequitur hic Alexand. in apoſt. Hanc limitationem ꝙ poſſeſsio non pręſumatur continuata niſi vſque ad decẽ annos & non vltra, quia per decẽ annos inducitur negligentia & obliuio, ex qua præſumit̃ amiſſa ciuilis, vt eſt glo. ordi. in l. j. C. de ſer. fug. & notant Bar. & doc. in l. peregre. in prin. ſupra tit. j. firmat per plura. d. Franc. Curt. conſi. xxiiij. ſuper eo qđ quæritur. col. j. circa fin. & ſeq. vbi ad hoc allegat Bal. in pluribus locis. Sed non alleg. Matthæſi. vbi ſupra. Et vltra ibi adducta eandem limitationem firmat Aret. in l. Pomponius. §. ſi. circa me. commen. ver. tu aũt ſupra tit. j. Ex quo infertur ꝙ prædicta concluſio quæ habet ꝙ poſſeſsio præſumitur continuata in eo qui ſemel poſſedit, locum non habet: niſi vbi quis ſe fundat in præſcriptione longi temporis. Quia bene præſumitur continuata vſque ad decẽ annos, & non vltra. Secus vbi quis ſe fundaret in præſcriptione lõgiſsimi tẽporis, xxx. vel xl. anno. Quia tunc oportet probari de poſſeſsione primorũ decẽ, viginti, triginta & xl. annorũ. Ita declarat Matthæſi. in præallegato notabili: & ſequitur Alexand. hic in apo. ad Bart. col. pen. Tertio limita prędictam concluſionem vt procedat ĩ rebus immobilibus. Secus vero in rebus mobilibus

8 †quia in illis non pręſumitur poſſeſsionis continuatio ſecũdũ Spe. in tit. de emp. & vend. §. j. verſi. ſed quid ſi aga. Sequitur Are. conſi. cxix. procedendo licet contrarium teneat Panor. poſt But. in cap. cum ad ſedem: colũ. vj. de reſti. ſpoli. quos hic refert. d. Clau. col. ix. qui ſequitur opi. Spe. motus. Quia perſeuerantia poſſeſsionis inſurgit ex continuatione animi quę p̃ſumitur poſtq̃ quis ſemel cœpit poſsidere, vt notatur in d. l. ſiue poſsidetis. & in l. j. in prin. & in d. l. ſi de eo. §. fin. & in l. ſi id quod. in fi. ſupra tit. j. Quę ratio ceſſat in rebus mobilibus: in quibus non retinetur ciuilis poſſeſsio animo, ſed quatenus ſunt in conſpectu, vel ſub cuſtodia noſtra. Quia rerũ mobiliũ vilis & abiecta eſt poſſeſsio, vt habetur in l. iij. §. neracius. et. §. nerua filius. & in l. rem quę nobis. & in l. ſi rem mobilẽ. ſupra tit. j. Tamẽ pro concordia. dicit. d. Clau. poſſe diſtingui ꝙ ſi probantur extrema poſſeſsionis pręſumuntur media etiã in re mobili, per regulã ſupra traditam quæ eſt generalis, & non videtur habere dubium. Sed ſi probatur principium tantum poſsidendi, procedat opi. Spec. Quarto limita pręd ictam cõcluſionem vt procedat dummo-

do illæ qui olim poſſedit, allega ſe continuo poſſediſſe, & poſſeſsionē continuaſſe vel poſſidere de præſenti. Nam ita demum præſumitur continuatio poſſeſsionis ad eius cōmodum ſi ipſe hoc allegei vt colligitur ex verbis Bar. hic. colum. pen. dum dicit ꝙ ſemel poſſedit cū de ſuo commodo tractatur ſi ſe aſſerit poſsidere ſemper præſumitur poſsidere, niſi probetur contrarium &c. Et idem voluit Bart. in l. ſiue poſsidetis. vet. quæro quid in poſſeſsione. C. de pba. & ita declarat Areti. in d. l. Pomponius. §. fi. circa med. commen. ſupra titu j. Et eſt ratio in promptu, quia ex quo iſta eſt præſumptio iuris de neceſsitate debet allegari. l. ſi adulterium cum inceſtu. §. idem pollioni. infra de adul. & late dixi ſupra in iij. parte huius repe. Quinto limita prædictā concluſionem ꝙ præſumitur cōtinuatio poſſeſsionis in eo qui ſemel poſſedit vt procedat quo ad commodum poſſeſſoris ita aſſerentis: ſed non ad eius incōmodum ſi alius hoc aſſerat & ipſe neget, quia tunc licet probetur ꝙ olim poſſedit non præſumit hodie poſsidere vel poſſeſsionem fuiſſe continuatā ad incommodum ſuum. Iſta limitatio elicitur ex verbis Bartol. hic relatis in præcedenti limi. Et ita concludunt gloſſ. & doc. in d. l. ſiue poſsidetis. vbi Bart. poſt glo. verſi. quæro quid in poſſeſsione tradit doctrinam cum duabus fallen. & ibi notant Bal. colum. j. in vlt. oppo. & Saly. colum. ij. Et plene notant Panor. & Cano. in d. cap. cum ad ſedem. colum. v. de reſti. ſpolia. Et hanc materiam late ponit Bald. in l. non ignorabit. per illum text. C. ad exhib. Not. Aret. præalleg. conſi. cxix. Dic vt in his locis plene habetur. Et ex præmiſsis remanet plene declarata iſta quotidiana materia: an poſſeſsio de præterito præſumatur cōtinuata in præſens.

7 SECVNDO principaliter circa iſtam quartam & vltimā partē huius repe. † quærit Bar. Qualiter debet formari articulus, & teſtis deponere ad probandum præſcriptionem. Iſta q. fuit neceſſaria. Quia ſi probo me ius habere in re: nunꝙ̄ præſumitur præſcriptū niſi probetur. glo. eſt in l. ſi tibi. quam not. Bald. C. de ſeruit. & aqua. Et alleganti præſcriptionem incumbit onus probandi cum ſit fundamentum ſuæ intentionis. iuxta doctrinam Bar. cōiter approbatam in l. illa infra de verb. ob. & in l. circa ſi. infra de excep. Et oportet ꝙ allegans præſcriptionē probet omnia extrema requiſita ad eam inducendam. vt notant Gemi. & do. Philip. Franc. in c. j. per illum text. de præſcrip. in vj. Quare operepretium eſt videre qualiter probetur præſcriptio & poſſeſsio continua in rebus corporalibus. Et ſic quomodo debent deponere teſtes in iſta materia vt probent. Et Bartol. tradit hic ſingularem & aureā doctrinam ad quam in practica quotidie habetur recurſus: & milies allegatur in anno, & eſt communiter approbata per omnes Scrib. hic: & eam doctr. vbiqne ſequūtur maxime Bal. in l. iudicia, circa fin. C. de rei vendi.

vendi. & in l.fina. colum. vij. in xv. oppoſi. C. de ædict. di- ui Adri. tollen. vbi latius tra- dit qualiter probetur præſcri- ptio & continua poſſeſsio, & quid ſit deducendum ad eam probandam. Et Alexand. in pleriſque conſilijs infra nota- tis. Vnde ex his verbis Bart. colligo infraſcriptas peculia-
20 res concluſiones. †Prima cō cluſio eſt, quod ſi in articulo di- catur quod talis poſſedit a decē annis citra, & teſtis deponit cō tenta in articulo fore vera, vel per talia verba non eſt proba- ta poſſeſsio longi tēporis, nec per conſequens præſcriptio. Quia potuit vna die poſsidere & verificata eſt illa propoſitio ſecundum Hoſtien. quem Bart. refert Et ſic talis articulus & probatio non releuat, quia non concludit. cap. in præſentia. cū ibi not. de probationi. Pro qua concluſione adducit Bar- tol. hic bonum text. in l. j. §. quod autem infra de aqua quo- ti. & æſtiua. Eandem conclu ſionem firmat ipſe in l. ſi poſt acceptum ſupra de rei vendi. poſt Hoſtien. Ioan. And. & Ca- no. in c. licet cauſam. per illum text. vbi not. Felyn. colum. v. de proba. & ſequitur Bald. in d. l. indicia. circa finem. C. de rei vendi. & in l. falſus. colum. iij. C. de fur. vbi plene tradit quid importet iſta dictio citra, cum concor. de quibus hic per Alex. in apo. ad Bart. col. vlt. a ſuper verbo. ſed circa. & per Iaſo. poſt Bald. in l. tranſigere. colum. fina. circa finem. C. de tranſactio. Iſtam concluſionē firmat Alexan. ſequens doctri- nam Bartol. hic conſi. cx. viſis acutiſsimis. cir- ca fin. j. volu. & conſi. xlv. viſis atteſtationibus. co lum. ij. & conſi. cviij. in cauſa & lite. colum. ij. cir- ca fin. verſi. ſecun dus teſtis & conſi. cxviij. in cauſa & lite vertente. co- lum. fin. poſt prin- ci. verſicu. & ſimi liter. ij. volu. & cō ſi. xcvij. conſide- ratis his. circa fi. v. volu. Limi- tat Bart. hanc ſuā concluſionem vt procedat: niſi te- ſtis adijciat aliquod verbū im- portantis temporis continua- tionem. Vt ſi dicat quod vi- dit poſsidere a decem annis ci- tra ſemper vel continuo &c. & dicetur in ſequentibus con- clu. Et hanc doctrinam Bar- tol. & omnia eius dicta hic & in ſequentibus refert & ſequi- tur Practi. Papi. in forma re- ſponſionis rei conuen. in ver- bo præſcriptionis. colum. v. verſicu. quid autem ſi teſtis. vbi poſt Bartol. hic tradit mo dum articulandi in iſta mate- ria. Et Angel. Aretin. inſti. hoc eodem titu. in princi. co- lum. antepe. circa fin. & ſequēs

Secunda habetur concluſio ex dictis Bartol. quod ſi teſtis a deponat quod titius poſſedit [a] x. annis & citra reſultat con- cludens probatio continue poſ- ſeſsionis quia copula & mul- tum operatur. Et ſenſus eſt. ꝙ initium poſſeſsionis fuit iam ſunt decē anni & ꝙ poſtea huc-

a Adde an ſufficiat ad probandū præſcri- ptionē te- ſtimoniū de auditu Bald. in c. cum no bis ad fin. de p̄ſcri. vbi cōclu dit ꝙ ſic in prȩſcri ptione tā- ti tempo- ris cuius initij &c.

vſque poſſedit vt probatur.in c.veniēs.de præſcri.& in c. licet cauſam. circa med. de proba.& ibi notant Hoſtien.& Io. An.in nouel.ſuper verbo.& citra quos hic refert Bart. Iſtā concluſionem ſequitur Bald.in d.l. indicia circa fi. & Practi. Papi.vbi ſupra & Alex.in cō ſilijs adductis in præcedenti cō clu. Et eā ſequūtur dñi de Rota ſua deci.xxxix.incip. item ſi poſſeſſor.in nouis. vbi in ſpecie referunt dicta Bart. hic. & Io. And.in c. licet cauſam. per quæ determinant ꝙ ſi in actis dicitur.Titius appellauit a grauamine ſibi illato a decem diebus citra nō intelligitur appellaſſe infra decenniū:ſed poſt & ſic nulliter. Secus ſi diceretur. A decē diebus & citra,quia per copulam & denotatur cōtinuatio tpis & dierū. Refert Fely. in c.:qd ad conſultationē. colū. antepe.ver. tertia cōcluſio. de re iudi. Et vltra eum hanc cō cluſionem ſequitur Lanfrācus de Oriano in repe.c.qm̄ cōtra. col.xxiiij.circa med.verſi.ſuper iſta cōtinuatione.de proba. Idē Felyn.in d.c.licet cauſam. col.v.Iaſ.in l.tranſigere. colū. fin.C.de tranſac. & in l. certū. col.j.C.vnde leg. Et hæc cō cluſio ſingulariter notanda eſt quia quotidiana in actu practi-
81 co. Tertia concluſio eſt† qđ ſi teſtis dicat ꝙ titius poſſedit iſtis decē annis ꝓximis non cō cludit.Nā iſta ꝓpoſitioſecundū Bar. verificatur ēt ſi vna die di cti tpis poſſederit per tex. in d. l.j.§.quod autem infra de aqua quoti.& æſti. Vt igitur articulus & per conſequens dictum teſtis bene concludat ſic debet articulari ſecundū Bar.ꝙ talis poſſedit a.x.annis citra & per ipſum tēpus. Vel ꝙ poſſedit per tempus.x.annorū proxime prę teritorū.Hæc enim dictio per: ſecundū Bar.profectionē & cō tinuationē totiustemporis ſignificat.l.vrbana familia.§.pernoctare infra de verb. ſig. Iſtā not. cōcluſionem ſequitur Bal. in d.l.indicia.circa fi.C.de rei vendi.Practi.Pap.& do. Lanfran.vbi ſupra.Ang. Aret.in inſti.hoc eo.tit.in prin.col. antepen.circa fi.& ſeq.Et do.Clau. iſtos nō allegās hic addit Bar. in l.quinquaginta ſupra de excu.tuto. & in l.illud. ſupra de offic.præſi. vbi tantum dicit ꝙ dictio per:denotat perfectionē.

Addo melius eundem Bart. in l.ſi poſt acceptū.in princ.ſupra de rei vendi.vbi tradit eādem practicā & doctrinam articulādi quam hic & in l. labeo. col.pe.ſupra de ſup.lega.vbi in alia materia po nit ſimilē modū articulandi. Subdit Bar.ꝙ ſi teſtis deponat ꝙ titius poſſedit iam ſunt x.anni.tale dictū concludit ſaltem præſumptiue de poſſeſsione continua: ſed nō de neceſsitate, quia ipſo allegāte: præſumitur cōtinuata poſſeſsio ciuilis, vt ſupra dictum eſt. Et ſequitur Bal.in d.l.ſi.col.vij.in xv.oppo. C. de edic. di. adri. tol.licet cōtrarium quo ad hoc tenuerit ipſe Bal.in d.l.indicia circa fi.& nō bene vt hic dicit d.Clau.Plus dicunt Bal. & Angel. ſupra in proœ. digeſto. in princi.ꝙ hoc caſu dictum teſtis probat nedum præſumptiue,vt dicit Bartol. ſed de neceſsitate concludit, prout refert Alexand. hic in apoſt.ad Bar. ſup

ver-

12 verbo.ſed circa.in fi. †Quarta habetur concluſio valde notabilis ex dictis Bar. ꝙ ad hoc reſultet ſufficiens & concludẽs probatio in iſta matera': oportet ꝙ reus qui inducit præſcriptionem formet articulum & probet ꝙ iſte poſſedit per x.annos proxime lapſos finitos in tali menſe vel die, ita ꝙ includatur tẽpus decurſum ante litis conteſtationẽ vel ante litẽ motam. Nam ſi aliter formaretur articulus & teſtis poſt litẽ conteſtatam ſimpliciter deponeret ꝙ talis poſſedit per x.annos ꝓxime lapſos intelligeret a die redditi teſtimonij. Et ſic includeretur tempus quod fluxit poſt litem conteſtatã. Nec eſſet ſufficienter probata præſcriptio longi temporis, quia diceretur interrupta per litis conteſtationẽ: debet ergo articulari & probari de tempore completo ante litem motam. Eandem concluſionem firmant Bar.& ſcriben.in l.ſi poſt acceptum per illum text.ſupra de rei vendi.in l.more.C.de rei vendi.& in l. nec bona.C.de præſcrip. long. temp. Bald. & Angel. in l.ſuper longi.in fi.com.C.illo. eo. titu.& Bald. in d.l. fin. in xv. oppo.C.de edic.di.adri.tol.vbi dicit ꝙ teſtes deponentes ſuper præſcriptione debent aſſerere tempus eſſe completum. Et eſt tex.licet ipſe non alleget: in l. vſucapionibus ſupra eo.cum cõ cor. ibi ſignatis.& text. in.§.ſi quis per triginta.& ibi: not. d. Præpo.in tit.ſi de feu.fue. controvbi habetur ꝙ ad præſcriptionem requiritur tempus cõpletum. Et hæc dicta Bartol. refert & ſequitur practi. Papi. in loco ſæpius allegato. Aret. inſti. hoc eod.titu.in princi. colum.penul. Alex.conſi.cviij.in cauſa & lite veriente.col.ij.circa princi.ij. volu.domi.Petrus Philip.Cor.conſi. cxlvij. viſo proceſſu agitato.pen.col.ij.volu.& d.Lanfran.in repe. c. quoniam contra.in verb.teſtium. colum.

13 xxiiij.de probatio. †Subdit Bal.in d.l.fin.in xv.oppo.ꝙ ſi teſtis deponat cũ aliqua dictione diminutiua, vtputa fere, vel quaſi non concludit. Vt ſi dicat ꝙ titius poſſedit quaſi vel fere decem annis. Idem eſt ſecundum do.Clau. hic colũ. pen. Si teſtis deponat per dictionẽ circa, vt ꝙ titius poſſedit circa decem annos proxime prætetitos ante litẽ inchoatã: ꝙ ꝙ dictio circa importet modicũ tẽpus, vt eſt caſus in c.fin.& ibi not.omnes de deſpon. impu. & not.in auth.de mona. in princ. Not.Panormi.in c.ex parte. col. j.de teſti.ſpo.& plenius Alex. in l.& ſi poſt tres.colũ.ij.ſupra ſi quis cau. vbi etiã ponit quid ſi teſtis deponit per dictionem prope.& conſi.cxx.omiſsis argumẽtis.circa med.ij. volumi. Aret.in l. qui romæ.§. duo fratres.colum.vij.infra de verbo. oblig. Quæ loca refert hic do. Clau. colum.pen. Et vltra cum addo ꝙ iſtam concluſionẽ ꝙ teſtis deponens per dictionẽ citra, non probet præſcriptionem in terminis firmat d.Lanfran.in repe.d.cap.quoniam cõtra. colum. xxiiij. circa med.

Et ex hoc infert do. Clau. hic: quod ſi teſtes deponerent de longe maiori tempore quam requiratur ad præſcriptionem, licet adijciãt aliquam ex præ-

dictis dictionibus, nihilominus concludent, quia detracto modico tempore adhuc remanebit probata intentio articulantis per notata in locis præallega. & per Barto.in l.de ætate,col. v.& vj.ſupra de mino. Et intelligit ipſe ꝙ teſtis deponat de tanto tempore quod excedat tẽpus requiſitum ad præſcriptionem in ſexta parte, vt hic latius per eum,col.pen.qui tamẽ non adducit autoritatem in terminis. Vnde verius puto ꝙ relinquatur arbitrio iudicis vt habetur in locis præallegatis.

Sed in contrarium facit qđ conſuluit Alex.conſi.cxlix.viſo proceſſu cauſę vertentis,vl. col.v.volu.vbi concludit ꝙ qñ teſtis deponit de tempore per dictionem circa nunquam dicitur concludenter probare,vt probat ſecundum eum tex.not. in d.c.fi.de deſpõ.impu.quẽ ibi notat But.in fi. Sed poteſt reſponderi ꝙ Butr.& Alex. non loquuntur quando teſtis deponeret de magno exceſſu tempo-
14 ris. † Quinta habetur concluſio ex dictis Bart.hic in vlti. col. ꝙ ſi teſtis dicat ꝙ titius poſſedit per decem annos, & vltra,ꝙ illa adiectio nihil operatur in teſte, cum ſit incerta. Ideo non importat tempus litis mote. Reprobata opi.Goffr.& Hoſtien. tenentium oppoſitum, vt hic per Bart. per l.cum furti. ſupra de in lit. iuran. Et propterea Bar. admonet aduocatũ ꝙ ſit cautus aduocatus in formando articulum. Eandẽ concluſionem firmat Bar.in d. l.cum furti.cum concor. ibi adduc.per d.Alex. & in d.l.& ſi poſt tres, col. ij. & iij. ſupra ſi quis cau.vbi late examinat, & tandem poſt relatas varias opinio.Barto.eſſe veram. Et ante Barto. fuit opinio. Guil.de Cun. & Iaco.de Are.licet ipſe non dicat, quos refert & ſequitur Bal. in l. ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter, col.ij. ſupra ex quib.cau.ma. Et iſtã partem dicit communem Panor.in c.litere, vbi bonus tex.de iſta dictione & vltra, & ibi not. Bald. col.j. & ii.de dila. idem Panor. in c.cum cauſa quæ inter iconomũ,de teſti.vbi Bald. illum text.ad hoc notat dicens eſſe ibi magis expreſſum ꝙ̃ alibi in iure, & ibi etiam not. Aret.col.j. Iaſ.in l.tranſigere. circa fin.com. C. de tranſact. Et opin.Bart.eſſe veram & cõmunem atteſtatur Iaſ. in d.l.& ſi poſt tres,col.ij.circa fin.pleniſsime examinans iſtum articulum in iij.& iiij. col. & pro communi opi.adducit no.regulam quam tradit Bald. in l.ad probationẽ, la ij. C.de proba. ꝙ probatio nunquam cõcludit per poſsibile,ſed debet concludere per neceſſe & per probabile. Iſtam concluſionem, ꝙ iſte adiectiones vltra plus & ſimiles nihil importent in teſte, firmat Alex.conſil. viij.videtur fortaſſe circa fi. iiij.volu.

Et Bart. hic ſequitur d.Lanfran.in repe. c. quoniã contra. col.xxiiij.circa med. de ꝓba.

Poſſet tamen opi.Gof.& Io. And.cõiter dãnata ſaluari vno caſu ſecundũ do.Clau. hic col. vlti. videlicet quando lis duraſſet modico tẽpore,puta tribus aut quatuor diebus,vel alias arbitrio iudicis, quia tunc iſte adiectiones plus & vltra pro-

late

late à teſte poſſent illud modicũ tẽpus imporiare per ea quæ dicta funt in præcedẽti conclu. Et quia ſufficit dictum teſtis cõcludere præſumptiue, vt per plura concludit Alexan. in l. non hoc. C. vnde cogna. & in l.j. col. vlt. ſupra ſi cer. pet. & conſil. xc. alias xcij. viſo proceſſu cauſæ. ij. & iij col. iij. volu. & Roma. conſi. xcj. viſis ac percũctatis actis, colũ. ij. Sed hæc ſaluatio moder. eſt contra mentem Barto. hic qui dicit ꝙ licet iſta dictio vltra, referatur ad modicum tempus, ad l. hęc adiectio. Tamen cum ſit incerta in teſte, nihil operatur, quia reddit probationem dubiam. Et probatio debet de neceſsitate concludere. c. in præſentia. de proba. Vult ergo Barto. ꝙ non concludat nec vere nec præſumptiue etiam reſpectu modici temporis propter incertitudinem. Et ita declarat Alexan. poſt Bar. in d. l. cum furti. circa fin. Addo vltra moder. ꝙ iſta eorum opi. fuit originaliter opi. gl. in terminis, in l. ab hoſtibus. §. ſed quod ſimpliciter ſupra ex quib. cau. ma. de qua ipſi non meminerunt, quæ dicit ꝙ ſi teſtis deponat de aliquo tẽpore cum iſta adiectione plus, quod probat de modico tempore plus. Sed eã reprobant Guil. de Cu. & Iac. de Are. quos ibi refert & ſequitur Bal. col. ij. dicentes ꝙ teſtis habet deponere ſuper certo. Ideo iſta adiectio pluris, nihil operatur in teſte. Refert etiam Bal. ibi opi. Cyn. dicentis ꝙ iſta adiectio aliquid operatur, ad arbitrium iudicis, argu. l. cum filius. §. pater, ſupra de lega. ij. & quod dictum teſtis debet interpretari in beniòniorem partem, quando eſt dubium. Et idiſtinguebat Cyn. an teſtis loquatur alternatiue vel copulatiue, vt latius refert Bald. vbi ſupra qui tandem firmat opi. Guil. Iac. & Bart. hic licet de Bar mentionem non faciat, contra glo. & Cyn. ꝙ iſta adiectio nihil operetur etiã in modico. Et adducit aliam rationem, quia vbi eſt certum tẽpus probandum, debet deponi clare ſuper tempore, licet ſit ſecus, vbi certum tempus non eſt de ſubſtantia probationis. Glo. no. in l. ob carmẽ. §. ff. ſupra de teſti. & latius dicetur in ſeq. cõclu. poſt Bart. Et ſic apparet hanc ſaluationem moder. non procedere & nõ viderunt Bal. in d. §. ſed quod ſimpliciter reprobantem in ſpecie iſtã opin. quæ fuit gloſſ. licet ipſi non dicant. Et iſta eſt communis opi. vt atteſtatur Iaſo. in d. l. & ſi poſt tres, colum. iij. circa fin.

15 † Et ſic ſtat concluſio ꝙ dictio plus vel vltra prolata a teſte nihil operatur. Sed hæc concluſio patitur plures limitationes. Primo limita iſtam concluſionem vt procedat quãdo agitur de probanda pręſcriptione. Secus eſt in interdicto retinendæ, quia vbi teſtes eſſent hincinde pares & vterque probaſſet equaliter de poſſeſſione paris temporis. Si teſtes vnius partis deponant cum dictione plus vel vltra dicuntur melius probare. Et ſic ille debet obtinere tanquam probans de longiori & antiquiori poſſeſsione, cap licet cauſam, cum ibi nota. de probatio. & plene nota. Bartol. in l. ſi duo.

ſi duo.in princip. col.vlt.infra
vti poſsi. Ita decidit pulchre
Bald. in d.l. ab hoſtibus.§.ſed
quod ſimpliciter, col.ij.ibi ſed
in vno caſu operatur &c.ſupra
ex qui.cau. ma. vbi dicit ꝙ li-
cet regulariter iſta adiectio
plus vel vltra, nihil operetur
in teſte. Tamen vno caſu ope-
ratur ſcilicet quando momentū
temporis faceret præualere ꝓ-
bationē, vt in quæſtione de pun
cto.in l.arethuſa, ſupra de ſta.
homi. & in interdicto vti poſ-
ſidetis vt præualeat antiquior
poſſeſſor, vt in d. c.licet cau-
ſam. Quod dictum refert &
ſequitur Are. in c cum cā quæ
inter iconomum. col.j.de teſti.
Idem firmat Bal.in d.l.& ſi
poſt tres, in lectu.& in repe.&
ibi refert Iaſ.col.iij.vel iiij.vl
tra me.& Fely.in c.paſtoralis,
col.iij.in prin. de reſcrip. Se-
cundo limita vt non procedat
in caſu.l.ij.C.de reſcin.vendi.
Quando quis vellet reſcindere
venditionē tanꝗ̄ læſus vltra di
midiam iuſti pretij. Quia ſi res
valebat mille & fuit vendita
pro quingentis, & teſtes depo-
nant ꝙ valebat mille & vltra
vel plus tempore venditionis,
erit probatus exceſſus vltra di
midiam, adeo ꝙ erit locus re-
medio,d.l.ij. Ita no.tenet Saly.
in d.l.ij.col.pe.& ſequitur Ale
xan.in d.l.et ſi poſt tres,col.ij.
& latius Iaſ. col.iij.& iiij.qui
opi.Saly.comprobat per plura
reprobata opi.Bal.et Imo.tenē
tium oppoſitum,& Felyn.in d.
c.paſtoralis,col.iij. in prin.de
reſcrip. Et opi.Saly.vř cōis
& vera,quamuis Alex.ſibi cō-
trarius illam impugnet,conſil.
cix.viſo proceſſu cauſæ verten
tis,col.penul.in ij.dub.prīnc.j.
16 volu. † Tertio limita ꝙ li-
cet teſtis quando deponit per
dictionem plus vel vltra, non
probet poterit tamen repeti ꝑ
iudicem, vt dictū ſuū declaret
ex quo obſcure depoſuit ꝑ regu
lam.§.illud. in authen.de teſti.
& c. cum clamor. de teſti.cum
ibi notatis. Ita no. limitat Ro-
ma.in d.l.& ſi poſt tres, col.ij.
ad fi.Refert et ſequitur Iaſ.ibi.
col.iiij.in iij. limi. Et ex his
habetur notabilis limitatio ſeu
declaratio ad concluſionē Bar.
& doct.hic communiter a doc.
approbatam ꝙ dictio & plus
vel vltra,probata a teſte nihil
importat,quia verum eſt,quan
do agitur de probando aliquid
certū & limitatum. Secus quan
do ſufficeret ꝓbare aliquid in-
certum & indeterminatum, vt
colligitur ex duobus exemplis
ſupra poſitis,videlicet in inter
dicto retinendæ,& in remedio.
d. l. ij. ita limitat & declarat
Iaſ.in d.l.& ſi poſt tres,col.iij.
verſi.ex prædictis &c. Quar-
to limita ꝑdictam concluſionē,
vt procedat in dicto teſtis & in
diſpoſitione hominis,& ſic vbi
iſta verba proferuntur ab ho-
mine, ſecus ſi proferantur a le-
ge,& declarat Iaſo.in d.l.& ſi
poſt tres col.iij. referēs Bal.et
aſsignans rationē diuerſitatis.
17 † Quid aūt ſi teſtis non depo
nat per aduerbiū, vt ꝑ plus vel
vltra,ſed per nomen, vt ſi di-
cat ꝙ titius poſſedit decē annis
& pluribus.Bal.in d.l.& ſi poſt
tres, col.xj.not. determinat ꝙ
tunc valet depoſitio,& intelli-
gitur probatū de duodecim an-
nis.Quia illud plurale nomē &
pluribus verificatur in duobus

l.vbi

l. vbi numerus ſupra de teſti. & c. pluralis, de regu. iur. in vj. Quod dictum ſimpliciter refert & ſequit ibi Alex. colū. ij. Sed Iaſ. impugnat, col. iiij. ver. ſecundo limita. & decidit oppoſitum motus per tex. in l. cū fuerit. ſupra de in lit. iuran. vbi dictio pluris nihil importat. Cui reſpondeo ſuſtinendo opi. Bal. & Alex. ꝙ non procedit argumentum de aduerbio ad nomē. Inter quæ Bal. & Alex. in hoc articulo conſtituunt expreſſam differentiam, ideo ex ſeparatis non infertur. Et ratio diuerſitatis eſt, licet ipſi non dicāt. Quia plurale nomen habet de per ſe perfectum & certum ſignificatum, vt numero duorum contineatur, d. l. vbi numerus, & d. c. pluralis. Et in terminis adduco glo. not. in §. & ſæpe. in verbo filiorum, in auth. de tri. & ſemiſ. quā ibi no. Ang. quæ dicit ꝙ dictio pluribus, intelligitur de duobus. Sed dictio pluris, intelligitur de tribus. Aduerbium vero pluris vel plus, non habet de per ſe propriū & certum ſignificatum, niſi aliter certificetur, quia poteſt verificari in modico vel minimo indeterminato. d. l. hæc adiectio. infra de verb. ſigni. Et ſic eſt di
18 ctio oīno ambigua. † Sexta elicitur cōcluſio ex dictis Bar. ꝙ ille qui allegat præſcriptionem ad fundandam eius intentionem debet articulare ꝙ poſſedit per decem annos finitos tali tempore vel inchoatos tali tempore, vt ſic ſe ad certum tēpus referat. Alias ſi teſtes ſimpliciter dicerent ꝙ viderunt talem poſsidere per tempus decē annorum, & non conſtaret de quibus annis in ſpecie deponāt non probarent. Potuit enim eſſe dicit Barto. ꝙ teſtes ſenſerūt de decem annis, qui ante fuerunt per plures annos. Non de proximis vel quod vnus teſtis ſenſit de aliquibus decē annis. Alius de alijs. x. Et ſic ꝓbatio dubia non releuaret. c. in præſenti. de proba. Eſt alia melior ratio, licet Bar. non dicat, ſed eam bene ſentit. Quia niſi teſtes deponant de eodem tempore certo & limitato, dicūtur ſingulares, & ex cōſequenti nō probant. c. licet cauſam, de proba. Notatur plene in l. teſtiū. de teſti. cum concor. Et pro iſta concluſione Barto. adduco in terminis glo. not. in l. ob carmen. §. fin. ſupra de teſti. quæ expreſſe dicit ꝙ vbi agitur de probando certo & limitato tēpore, vt in præſcriptione, teſtes ſingulares non probant. Secus ſi inducantur ad probandū aliquid non limitatum certo tempore, vt ſi volo probare in genere, ꝙ poſſedit ad alium effectum ꝙ̄ præſcriptionis, vt ibi declarat Bar. approbans illam gloſſ. quam dicit eſſe mirabilē. Et idem tenuit Specu. in titul. de teſte. §. j. verſic. item de tempore. Iſtam concluſionē Bartol. ſequitur Bal. in l. fi. in xv. oppo. colum. vij. circa fin. C. de edic. di. Adria. tol. dicens quod teſtes inducti ad probandam præſcriptionem debent deponere de eodem tempore in ſpecie, & non in genere. Vnde ſi dicunt titium poſſediſſe. x. annis, & non dicunt de quibus, non probant, quia ſicut teſtes ſingulares non probant, ita nec ibi qui ita poſſunt eſſe ſingulares.

lares, ſicut conteſtes. Sicut eſt hic, quia neſcimus, an voluerint deponere de eiſdem annis an de alijs. vt iiij.q.viij.c. nihilominus. Et hoc tenet Bar. ff. de vſuc.l.Celſus. Hæc ſunt verba Bal. Eandem doctrinam, & practicam. Bar.hic & in prę cedentibus circa modum articulandi & probandi poſſeſsionem continuatam. Sequuntur Bal.& Ang in l.ſuper lōgi circa fi.cō.ver.dixi quarto. C.de præſc.lon.tem. vbi ſimpliciter ſe remittunt ad Bar.hic dicētes ꝙ eius doctrina eſt vera, & ꝙ bñ locutus eſt circa hoc. Hanc doctrinā refert & ſequitur Pra cti.Papi.in for.rñ.rei conuen. in verbo,præſcriptionis,co.v. vel vj. Are.inſt.de vſuc.in pri. col.pe. & Bal.in l.indicia.circa fi. C.de reiven.licet Cum.et Ro.hic referant Bal.ibi tenere contra Bar.& male,vt infra dicam. Eandem ſequitur Are.in l.j.§.ſi ſtipulanti.circa fi. cō.infra de ver.ob.& Alc.cōſ lj.viſo & diſcuſſo proceſſu. ad fi. & conſ.72. inſpecto diligenter ꝓceſſu circa fi.j.col.j.vo.vbi cōcludit ꝙ teſtes non probant poſſeſsionem temporis requiſiti ad complendam præſcriptionem, niſi ſint cōteſtes de eodē tempore initij poſſeſsionis & idemptitate temporis cōtinuatæ poſſeſſionis.& idem Alex. conſi.98. in cauſa & lite.col. fi.in prin. vbi refert totam doctrinā Barto.hic,& conſi.ccij.ſuper cauſa & lite.circa med.ij. vol. Sed inquantum Bar. dicit ꝙ poteſt eſſe ꝙ teſtes ſenſerunt de alijs, x.annis, & non de proximis, & ſic vult ꝙ non ſufficit dicere in articulo,ꝙ talis poſſedit per xx.annos, niſi dicatur de quibus xx.annis,quia teſtes poſsēt ſentire de alijs xx.et per conſequens dicerentur ſingulares & non probarent,vt prædictū eſt. Cuma.& Ro.hic referunt Bal. tenere contra Bar. in d. l.indicia.in fi. com. quod non eſt verum,quia Bal.ibi refert & declarat verba Bar. hic prout ſupra. Et ſubdit ꝙ dictum Bar.eſt mirum. Cum in dubio videatur intelligi de proximis. arg.l.eū qui calendis. in princ.infra de verb.obl.Sed non firmat pedē. Et per iſtud motiuum Bal. Cuma.hic in vltimis verbis tenet contra Bar. Rom.autem dicit opiniones poſſe cōcordari hoc modo, quia aut teſtis eſt interrogatus ſuper articulis partis cōcernentibus certum tempus, & tunc procedat opi.Bal.& Cuma.quia teſtis deponentis ſimpliciter de tempore intelligitur ſe referre ad tempus,de quo in articulo per l.ſi defenſor.§.qui interrogatus. & ibi no.Bal.ſupra de inter.actio.aut articulus ſimpliciter eſt cōpoſitus, & nō ſe refert ad tempus certū & determinatum, & tunc procedit opi.Bar.per rationem ſuā.Non ob.d.l.eū qui calendis.in prin. quia loquitur in rñſione partis, non in reſponſione teſtis ſecun-
19 dum Ro. † Et pro iſta diſtinctione in primo membro. facit ſecundum d.Clau. hic. col.vlt. quia dictum teſtis in dubio debet referri ad articulum ſecundum Bal.in l. ſed & ſi poſſeſſori §.item ſi iurauero. ſupra de iureiu & Are.in l.ſerui electione.§.j.circa fi. ſupra de leg.j.

Et ad hoc addo Alex.conſi. lxxxviij. quoniam omne datū optimum.

optimum, col.pen.circa princ.
v. vol. vbi dicit quod verba te
ſtis dubia referuntur ad cap.
quod eſt clarum & certum, &
ſecundum illud interpretantur
& declarantur, vt not. Bar.&
Bal.in l.ſi quis intentione am-
bigua.in vl.q. ſupra de iudi. p
d.l.ſi defenſor.§.qui interroga-
tus. Sed in contrarium addu-
co deciſ. Bar.in l.j.in prin.ſu-
pra de alleato.dicẽtis ꝙ debet
eſſe cautus iudex vt faciat ꝙ
teſtis deponat de loco et tempo
re, de quibus in accuſatione vel
inquiſitione, ſuper qua exami-
natur. Alias ſi ſimpliciter depo
nat non vr̃ ſe referre ad ibi cõ
tenta. Sed iſtud dictum Bar.
reprobat ibi Alex.in apoſt.al-
legans Bal.& alios concluden
tes contrarium. Facit etiam
in argumentum ſecundum do.
Claud. hic circa fin. commen.
quod no.vult Bart.in l.labeo.
col.pe.ſupra de ſup.leg.vbi di-
cit ꝙ in redditione rationis te-
ſtis tempus & locus repetita in
telliguntur.Et ibi ſequitur Ale
xan.in apoſt. adducens plura,
& conſil. c. ſuper primo caſu,
col.iiij.verſi. & quod tempus.
20 j.vol. † Facit etiam quia di-
cta teſtium ſunt interpretanda,
& non cauillanda.vt eleganter
dicit Bal.in c.cauſamque.de re
ſcri.relatus p d.Clau. hic in fi.
Vltra quem addo ꝙ idem di
xit Bal.in l.de quibus.col.vlt.
ſupra de legi. & in alijs pluri-
bus locis addu.per Iaſ.in l.non
hoc.col.iij.verſ.ad idem facit.
C.vnde leg.vbi dicit quod ra-
tio teſtis eſt coadiuuanda,& nõ
calumnianda. debet enim talis
fieri interpretatio, vt nihil,vel
quominus fieri poſsit, captioſa
ſint dicta teſtium. Ita not. dici
Ange.in l.ex militari. in prin.
ſupra de teſta.mili. & hanc cõ
cluſionem comprobat per plu-
ra.do.Fran.Cur.in ſuo tracta.de
teſti.col. pen. conclu.lx.poſito
poſt eius ſcripta. Sed contra
prædictam concluſionem Bart.
quæ habet, quod teſtes non pro
bant præſcriptionem, niſi depo
nant de eodemmet tempore, &
de eiſdemmet annis,quia alias
præſumuntur ſingulares, vt ſu-
pra retuli fortiter vrget vltra
Moder.hic quod vult Bal.in l.
de quibus.col.pen. ſupra de le-
gi. & Pan. in c.cum Ioannes,
circa ij.col.de fide inſtr.vbi di
cunt ꝙ in dubio teſtes pręſumũ
tur conteſtes, & de eodem actu
deponere. Et hoc dictum ſequi-
tur,& comprobat Alex.in l.ij.
ad ſi.C.de bo poſ. ſecundum ta
bu. Iſtud etiã colligitur ex ibi
notatis per Bal.& idem Alex.
conſi. xlvij. abunde per cele-
berrimos.col.ij.verſi.non omit
to.ij.vol. vbi confirmat hoc di
ctum autoritate Inno. & Spec.
quod de directo eſt contra con-
cluſionem Bar. Vnde ſaluan
do hanc concluſionem Bar.cõ-
muniter approbatam, dici po-
teſt ꝙ deciſio in contrarium al
legata procedit circa ſingulari
tatem,quæ reſpicit actum, illa
enim non præſumitur in teſti-
bus.Immo in dubio intelligun-
tur de eodem actu deponere.
Sed concluſio Barto.hic proce-
dit,vbi poteſt reſultare ſingula
ritas circa tempus,quo caſu te-
ſtes non pręſumuntur conte-
ſtes: ſed potius ſingulares, ni-
ſi conſtet quod deponant de eo-
dem tempore, vt vult Bart.

Ratio diuerſitatis eſt, quia
primo

primo caſu in dubio non præſu
mitur pluralitas actuum, vt di-
cit Alex. in d. l. ij. circa fi. Sed
bene præſumitur pluralitas tē-
poris & annorum ex curſu na-
turali, cum quotidie currant, et
defluant anni more labentis
aquæ. Et bene facit in argu-
mentum regula quæ habet ꝙ
ille qui ſe fundat ex tempore,
debet illud tempus probare in
ſpecie, ſiue agat, ſiue excipiat,
vt notant gloſ. & doct. in l. eum
actum ſupra de neg. geſ. gloſ. &
Bal. in l. ij. C. de peti. hære. cum
concor. de quibus per Iaſo. in
rub. C. qui admit. col. ij. circa
fi. & ſeq. Facit etiam text. in
l. ſpadonem. §. qui abſolutus,
cum ibi notatis ſupra de excu.
tuto. vbi habetur ꝙ plura mu-
tantur ex curſu temporis. Sed
eſt notandum, ꝙ licet articulus
non ſit concludens, tamen ſuffi
cit ꝙ teſtes concludenter depo-
21 nant. † quia articulus poteſt
interpretari ſuum articulum ſe
cundū probata & depoſita per
teſtes. Ita Alex. conſ. cxxxiij.
viſo proceſſu. ij. col. ij. volu. hic
relatus per d. Clau. Sed re vera
iſtud ibi non dicit, & loquitur
in aliis terminis, vt apparebit
intuenti. Tamen credo iſtud
dictum verum alia ratione, q̄a
valeret probatio facta abſq; ar
ticulis, tātomagis ſi fuerit facta
ſuper articulis non concluden-
tibus, per regulam. l. j. in prin.
C. de rei vxo. act. & gloſ. in. §.
multis. inſtit. de libe. cum con-
cor. addu. per Alex. & Moder.
in l. vinum. ſupra ſi cert. peta.

Ex præmiſsis habetur modus
& practica probandi continuā
poſſeſsionem temporis requiſi-
ti ad præſcriptionem. Et pro
condimento not. vltra Moder.
ꝙ debet eſſe cautus ille qui vult
præſcriptionē probare, vt ſem-
per ſe reſtringat ad tale tempus
cōtinuum, quod ſit excluſiuum
omnis interruptionis naturalis
& ciuilis, alias pręſcriptio non
probaretur. Ita dicunt Bald. &
Ang. in l. ſuper longi. circa fin.
ver. dixi quarto. C. de præſcri.
lō. tem. Et propterea. d. Pan.
in c. audiitis. col. vj. circa fin. de
præſcri. dicit ꝙ illa decretalis
inſtruit nouos aduocatos ꝙ nō
aſtent ſe vel clientulos haben
tes probare præſcriptionem ſo
lum ad tēpus præſcriptioni ne-
ceſſarium, puta xl. annis cōtra
eccleſiam. c. de quarta. & c. il-
lud. de præſcr. quia ſi ſic ſe ar-
ctant, facile inuenietur aliquid
interim occurriſſe quod fecit
dormire præſcriptionem, puta
vacationem eccleſiæ, ſciſma,
vel hoſtilitatem, iuxta ea quæ
habentur in c. ex tranſmiſſa. de
præſcr. & plene dixi in vlt. par
te præcedētis tract. col. quo pro
bato, inutilis eſſet hæc ꝓbatio.

Vnde ſecundum Pan. aduo-
cati moderni ſic formant arti-
culos. Articulat Titius, & pro
bare intendit ꝙ poſſedit talem
rem quadraginta vel quinqua-
ginta, aut ſexaginta annis, vel
plus, & tanto tempore, cuius ini
tij vel contrarij non eſt memo
ria. & ſic teſtes deponent de q̄
remoto tempore nouerint ſecū
dum Io. And. Et not. Butr. ante
eum. in d. c. audiitis. colū. xii. &
in c. licet cauſam. col. vij. de ꝓ-
ba. qui etiam tradit modum &
practicam articulandi. & ſequi
tur dicta Bar. hic. & ibi per Fe
ly. col. v. Et ex doctrina Bar
to. hic relata in præcedentibus
conclu-

concluſionibus adde illa verba continue vel per ipſum tempus vt tollatur omnis dubitatio.

POSTREMO BARTOL. quærit hic in fi. An ſit neceſſe,
22 † ꝙ dicatur in articulo ꝙ poſſedit per x annos continuos. Et reſpondet Bar. ꝙ non, quia præſumuntur cõtinuati, quia dictio per, importat continuationem, vt prædictum eſt. Tamen abundans cautela non nocet. l. teſtamenta omnia. C. de teſta. Sed vnum eſt in calce huius repet. pro complemento huius materiæ bene notandum qđ nõ ſuffi cit ad probandam præſcriptionem, ſi teſtes deponãt ꝙ Titius præſcripſit, quia vidimus, niſi dicant ſe vidiſſe poſsidere per tempus a lege requiſitum. Ita dixit pulchre Bal. in l. ſolam. in iij. q. C. de teſti. bene faciunt notata per Bart. in l. qui teſtamento. §. fin. ſupra de teſta. vbi cõcludit ꝙ teſtis ſemper debet teſtificari de eo quod percipit ſenſu. Et ideo ſi deponat ꝙ talis eſt dominus, non probat etiam ſi non fuerit interrogatus de cã, niſi reddat ſufficientem rationem per ſenſum corporis, quia ſic iudicat teſtis. Nec deponit quod ſenſu percipit, vt ibi latius per Barto.

Et p hæc altiſsimo bene fauẽte remanet expedita ſatis vtiliter, vt puto ſaltem ad iuuenum nouorumque aduocatorum eruditionem repetitionis huius famoſæ & ſolennis l. Celſus. & conſequenter iuncto præcedenti tractatu, profunda, ac quotidiana omnium pręſcriptionum materia ad laudem omnipotentis Dei, beatiſsimæq; virginis Mariæ, & totius curiæ cęleſtis. In quibus ſi quid minus apte minuſue ſufficienter dictum reperietur id meæ imbecillitati imputetur. Et partim me excuſet cauſarum forenſium quotidianæq; lectionis aſsidua occupatio & temporis anguſtia. Cum hoc opus nondum lapſo biẽnio adorſus fuerim, & in eo per aliquas dũtaxat horas quas mihi ſubtraxi vix diebus vacantibus vacare potuerim. Si quid vero boni inueniatur Deo grates referantur, qui me per hoc vaſtum pelagus huius materiæ pręſcriptionum quaſi per medium profundum euntem ad portum vſque ſua benignitate perduxit, quæ omnia maiorum meorum, & cuiuslibet rectius ſentientis iudicio corrigenda ſubijcio.

Explicit profunda & vtiliſſima Repetitio ſolennis. l. Celſus. ff. de vſucapio. edita vna cũ præcedẽti tractatu præſcriptionum per præclarum vtriuſque iuris Doctorem dominum Ioãnem Franciſcum Balbum de Auillianis ciuem Taurini, in florenti. ſtudio Taurinenſi lectionem iuris ciuilis veſpertinam ordinarie interpretantem.

Autoris diſtichon.

Inuidus aut taceat noſtri detractor honoris.
Aut aliud melius, ſi ſapit, edat opus.

Dominici Machanei Mediolanenſis in operis laudem.

Balba gaditanis orientia ſtemmata terris.
Præſcribunt leges condecorantque ſacras.
Inuide quid verſas oculos, linguaque remordes.
Talia componens ringere tunc poteris.

Eiuſdem in dictantes pondus ſolum ſententiarum non verborum ornatum curandum.

Cernimus inſignem duplici diademate librum.
Optimus hic ſenſu eſt optimus eloquio.
Barbara doctorum ignorans & turba faceſſat.
Corrumpens leges perpete barbaria.

Martini Capri Vercellenſis ad lectores in Io. Fran. Balbi Iuriſconſultiſsimi laudem.

Epigramma.

Deſine docta cohors, iam deſine ad aſtra referre.
Scipiadas noſtros, Barbaricoſque duces.
In caſtris proprio qui nomine quemque vocarunt.
Eſſet in his quanquam copia magna virum.
Deſine Romani Cynea oſtentare Senatus.
Nomina, Rex linguas Pontice linque tuas.
Hæc etenim fateor miranda oſtenta fuiſſe.
Sed miranda magis tempora noſtra fuerunt.
Aſpice nunc Balbum quæ ſex vix luſtra peregit.
Viribus Herculeis prodigioſa dare.
Quæ fuerant late per multa volumina ſparſa.
Legum ſenſa, breui ſunt cumulata libro.
Huic igitur multum debes Taurina iuuentus.
Qui te tam facili calle per alta vehit.

Sequuntur dicta do. Hoſtien. in ſumma de præſcript.

SVMMA D. HOSTIEN.
SVPER TIT. DE PRAESCRIP.
CVM SVMMARIIS nouiſsimè ſuperadditis.

QVONIAM in huius operis proemio pollicitus ſum, vt antiquitati debitus honor deferatur, in calce eiuſdem operis inſerere ſcripta Reuerẽdiſsimi et ſummi vtriuſque cenſuræ Monarcæ domini Henrici olim Hoſtiẽſis Epiſcopi & ſacroſanctæ Romanæ eccleſiæ Cardinalis ſupremi, qui fuit præceptor domini Guilielmi Durãdi Speculatoris, vt dicit Io. Ang. in addi. ad Spec. in tit. de offi. iudi. & de quo ſic loquitur ipſe Spe. in proe. ſui operis. col. iij. nouiſsime autẽ duæ ſtellæ lucidiſsimæ noſtris temporibus mirifice rutilarunt, videlicet ſanctiſsimę recordationis domi. Innoc. Papa quartus pater iuris, & Reuerendus pater dominus meus Hẽricus Dei gratia Hoſtienſis Epiſcopus lumen iuris, quorum veneranda memoria fulget vt ſplendor firmamenti perpetui, velut ſtelle in eternitates perpetuas permãſure cum cunctos incomparabiliter tranſcenderint cuiuſq; magnitudinem maiori excellentia obumbrantes ſicut eorũ opera iudicant euidenter. Quicquid namq; alibi circa iuris theoricam quæritur in eorum ſcriptis perfectiſsime reperitur, hæc ſunt verba Specu.

Qui quidem Hoſtien. oriundus fuit de Secuxia diœceſis Taurinenſis, vt ipſe aperte profitetur in ſumma. in tit. de teſti. §. j. col. ij verſi. quid de hermofrodito. Et idem atteſtatur Io. And. in addi. ad Specu. in tit. de reſcri. vt refert domi. Bapti. de Sancto Seue. in tract. de modo ſtuden. col. vj. vltra me. Sequuntur igitur dicta ipſius domini Hoſtien. in ſumma ſub titu. de præſcript.

De præſcriptioni. Rubrica.

EX quo vidimus de exceptionibus in genere dicamus in ſpecie, & ſic apponamus rubricã de præſcriptionibus, & quia præſcriptionum alia vertitur circa res mobiles in ſpeciale nomen trãſiens quæ dicitur vſucap. Alia vero circa res immobiles in nomine generali remanens, & ſic dicitur præſcriptio. ſicut not. infra de cogna. lega. circa princ. Apponamus primo rubricam de prima, ſcilicet de vſucapione dicentes.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Vſucapio quid ſit.*
2 *Vſucapio pro publica vtilitate dicitur introducta.*
3 *Vſucapere quis poſſit vel non. Vſucapere non poteſt qui non poteſt poſſidere.*
4 *Vſucapi poſſunt quæcunq; poſſunt poſſidere.*
5 *Res furtiue vel vi poſſeſſe an vſucapiantur.*
6 *Pupilli loco dominorū habent.*
7 *Seruo ſi ſurripiatur res peculiaris domino ſciente neceſſe eſt & domino ſciente recuperari.*
8 *Res vſucapi propter delictum prohibetur.*
9 *Vſucapio qualiter impediatur. Vbicunque prohibetur alienatio prohibetur & vſucapio.*
10 *Empta bona fide an ſemper vſucapiantur.*
11 *Res mobiles eccleſiæ an poſſint vſucapi.*
12 *Publicæ functiones an vſucapi poſſint.*
13 *Subiectio an vſucapiatur.*
14 *Vſucapioni neceſſaria quæ ſint.*
15 *Vſucapio requirit continuam et bonam fidem alias nihil prodeſt.*
16 *Vſucapio alicuius rei requirit rem ipſam traditam vel quaſi.*
17 *Malæ fidei poſſeſſore alienante rem alienam quanto tempore ſpectetur illius rei præſcriptio.*
18 *Vſucapio requirit continuationem & tempus completum.*
19 *Continuatio poſſeſſionis inter quos habeat fieri.*
20 *Vſucapio alicuius rei requirit titulum verum non putatiuum aut falſum.*

De vſucapionibus. Rubrica.

QVID SIT VSVcapio. Quare fuerit introducta. Quis poſſit vſucapere. Quæ res poſſunt vſucapi. Quę non. Quę ſunt neceſſaria in vſucapione. Quis ſit effectus.

QVID SIT VSVCAPIO.

1 † Adiectio vel acquiſitio dominij per continuationem poſſeſſionis tempore lege diffiniti. ff. de vſucap. l. iij. & ponitur hic vſucapionis nomen tam pro p̄ſcriptione rerum immobilium q̄ vſucapione mobilium, olim etiam res immobiles dicebantur vſucapi. ff. de vſuc. furtum, & l. quam rem. Temporis lege diffiniti, ideo dicit quia licet olim ſpacio vnius anni vſucaperentur res mobiles, immobiles vero in italico ſolo ſpacio biennij, & ideo dicebantur mancipi. in prouinciali vero non procedebat vſucapio quia non erant prouinciales domini cum præſtarent tributa, & ideo dicebantur nec mancipi, tamen hodie ſine differentia mancipi, et nec mancipi in ita-

lici &

lici & prouincialis ſoli ſpectatur triennium in rebus mobilibus. In immobilibus vero inter præſentes decennium: inter abſentes vicennium ſecundum l.vt.C.de vſuca. transformanda.l.j.& inſti.de vſuca.reſpon.j.&l.§.j.& eſt vtrunque tempus cõtinuũ.ff.de vſucap. nũꝗ.§.j.

QVARE FVIT introducta

2 †pro bono publico.i. vtilitate publ. contra ęquitatẽ naturalẽ ſcdm quã ſunt oĩa cõia.inſti.de iure natu.gen.& ciui.rñ.j. ſicut & ſeruitutes contra eandẽ ęquitatem ſecundum quã ſunt oĩa libera ſunt introducere.,put colligitur.inſti.de ingenuis.§.j. & de libertinis .§.j. Eſt autem vſuca.introductionis duplex ratio.prima ne dñia rerum ſint in incertũ.ff.de vſucap.l.j.inſti.de vſuca.rñ.j. Secunda vt aliquis ſit litiũ finis.ff.pro ſuo.l.vlti.

QVIS POSSIT vſucapere

3 †Et quidẽ paterfa. & filiusfa. & maxime miles,qd in caſtris acquiſiuit vſucapiet, ſed & pupillus ẽt ſine tutoris autoritate dum tñ habeat animũ poſsidendi.Furioſus ẽt quod ſanus poſſidere incepit vſucapit:licet nõ poſsit durante furore incipere, vt hæc probantur.ff.de vſuc.l.iij.§.j.ij.& iij. Seruus aũt cũ nihil poſsit poſsidere nihil vſucapit.ff.de vſucapioni.ſequitur.§.ſeruus.dñs tñ per ipſum ignorans & ẽt ſi infans ſit vel furioſus quæ peculiariter nactus eſt, ſeruus vſucapit.ff.de vſuca.labeo.ff.pro ſolu.l.ij.ff.de acqui.poſ.l.j.§.acquirimus. quãuis ẽt hæreditate iacente ſiue vacante vſucapio non poſsit incipere cœpta tamen continuatur. ff.de vſucap. vacuum tempus. & l.iuſto.§.nondum. & l.vlti.§.fina. ad hoc infra ne ſe. vacan.cap.j.

QVAE POSSVNT vſuca

4 pi. †Et breuiter quæcunque poſſunt poſsideri except.prohibitis,ergo incorporalia nõ vſucapiuntur cũ non poſsideantur ff.de acqui.re.do. ſeruus.§.incorporales.ff.de vſuc.ſequitur.§.ſi viam.ſed contra.ff.de vſucap.vſucapionẽ. Dicũt quidã ꝙ aduerbium maxime ibi poſitum ſuperabundat, vel dic ꝙ ſicut incorporalia nõ vere poſſidetur,ſed quaſi.nõ vere tradũtur ſed quaſi vtputa patientiam dñi inducentis me in poſſeſsionem ſeruitutis vię cauentis me ne impediat me venire. ff. de ſerui.ruſti.prędi.l.j.§.vlt.ff. de act.emp.& ven. ratio.§.ſi iter. ff.de ſerui.quoties via. ſic non vere vſucapiũtur ſed quaſi vſu-

a capiuntur. vnde & ſeruitutes a habentes continuam cauſam ſicut ſeruitus tigni immittendi altius non tollendi aqueductus ſtillicidij recipiendi.quę ſi ſemper non ſtillat tamẽ cum ex naturali cauſa fiat ex cœlo aquã capiat non ope humano perpetuo ſtillare intelligitur,tpe acquiritur.ff.de ſer.vr.præ. ſed ſi inter.& l.foramen.C. de ſer.l.ij.ff.de aqua plu. arc.l.ij.§.ante pe. Hæ igitur ſeruitutes quę continuam habent cauſam ſpacio decennij inter præſentes, vicennij inter abſentes computandi a tpe illo quo vſucapiẽs incipit vti ſeruitute iure ſerui. nõ vi nõ clã nõ pręcario vſucapiuntur,

a De pſcriptione ſeruitutis, vide late in ij. parte. iiij.princ. trac. præſcri.

a De pſcriptione iuriſditionis vide plene ſupra in ij. parte. v. prin. præſcri. in.j. ij.q.

b Dixi late in ij.p te.iij.pri. trac.præſcri.i xij. quæſt.

tur, vel quaſi. ff. queãd.ſer. amit.l. fi. Illa uero ſeruitus q̃ itermiſsionẽ habet nõ cãm continuam ſicut via, actus, iter nõ acqritur ſpacio ipis ẽt xl.ann.acquiritur tñ ſpacio ipis cuius non extat memoria ſecundum Azon.ff. de ſerui. ſeruitutes. iiij. ff. de aqua plu.ar. in ſumma.§.idem labeo. ff. de aqua. quot.& æſti.hoc iure.§. ductus aqua.ſed et ſi iuſta cũ allegetur ad aquã probandam inducatur & probatur patientia lõgi tpis iure conſtituta videt.ff.de aqua plu.ar.l.j.§.fi.& l.fi.ff.de vſur. cum de in rem verſo.ff.ſi ſeruitus ven.ſi quis diuturno ſecũdũ Azo.& dños legum. ad idem. xviij.q.ij.ſeruitiũ.j.q.iij. quartũ.ꝙ mihi nõ placet ſed dic vt no.infra eo.ſub rub.de prçſcri. rerũ immobiliũ.§.quæ res. ſub .§.de quibuſdã. ver. ſed quare nõ ſufficit. Sic ergo vſucapiũtur corporalia,quaſi vſucapiuntur incorporalia,ſicut ius eligẽdi inſtituẽdi & eccleſiaſtica ſacramẽta recipiendi iuriſditio-

a nes[a] quç & per conſue.præſcriptã acquirũtur etiã ſpacio. xl. an.quicquid Azo notauerit. & forte illa eſt ratio,quia a cœlo vñr venire talia ſicut no.in ſeruitute ſtillicidij ſupra eo §.reſponſo.j.vnde in elec. facienda inuocatur ſpirituſſancti gratia. de ele.cũ terra.ad fin.& omnis poteſtas & iuriſditio a dño deo eſt,C.de pſcri.lõ.tẽp.l.vlt. i fi. ifra eo.cũ olim.§.vlt.ad hoc ſupra de ele.quęrelã. & c. cumana.& de cã poſ.& ,pprie.cũ eccleſia ſutrina.& c. cũ olim ſupra de fo.cõpe.cũ cõtingat ifra eo.olim & c.veniẽs.C.de emãci.l j.& fi. ſecus aũt eſt in ſeruitutibus.& quæ ſit rõ notaui.infra eo.ſub rub.de pſcri. rerum immobiliũ.§. q̃ res ſub.§. de q-buſdã.ver.ſed quare nõ ſufficit. Itẽ licet nõ vſocapiãtur ſeruitutes per ſe, vſucapiunt tñ cũ re cui accedũt vñ vſucapitur dñs vel ager cũ ſeruitutibus debitis.ff.de vſu.ſi aliena.§.j.ſed et libertates oium ſeruitutũ vſucapiuntur.C.de pſcri.lõ.tẽp.l. fi. ,pprie tñ ſiue verius loquẽdo nõ vſucapiuntur, ſed per illius cui debẽtur negligẽtiam amittũtur. vt no.infra eo.ſub rub.de præſcri.rerũ immobiliũ.§.quç res. ſub.§.de quibuſdã.ver. amittũt ſeruitus. Verũ ,pprie loquẽdo vſucapiũtur mobilia vel ſe mouentia,ſed immobilia prçſcribuntur.C. in quibus cauſis ceſ.lon.temp.præſcri.l.ij.

ç QVAE NON. †Et quidẽ res

b furtiue[b] vel vi poſſeſſe nõ vſucapiuntur.inſti.de vſuc.§.furtiue.&.§.ꝙ aũt. qd intelligas de vi expulſiua ſiue ablatiua: nam aliud eſt in cõpulſiua.C.ꝙ met. cauſa.l.iij.in fi.ſcdm Azo.imo certe intelligit vi poſſeſſe quo ad periculũ anime ſiue violẽter inuadantur ſiue ſciẽter mala fide cõtra cõſcientiã detineantur nec reddũtur,vt ſupra de reſtit. ſpo.ſæpe cõtingit.& de iudi.qa vt infra de teſta.filius xiiij. q. v.ſi quidẽ inueniſti.& c.multi. xlvij.q.iiij.quicũq;.& iũge qd no.infra eo.ſub rub.de pſcri.rerũ immobi.§.quæ res,verſi.ſed nunquid

nunquid actio perimitur. & ſe. Quod aūt dixi furtiuā et vi poſſeſſam rē vſucapi nō poſſe intelligas niſi vitiū purgatū ſit, & intelligitur purgatum vitiū ſi res in poteſtatem domini ſcientis non ignorantis reuertatur. ita quod ab eo auelli non poſſit. idem ſi exiſtimationem rei ſcienter recepit. ff. de vſucap. ſequitur .§. tunc poteſtatem. ſed & requiritur ꝙ dominus eam habeat eo modo quo antea habebat, vt patet in his quæ not. infra eod. verſi. verum ſi

6 ſeruus. †Sed & ſi res pupilli ſurripiatur ſufficit quod in domū ſuā reuertatur ſciente tutore, idē in curatore furioſi. ff. de vſuca. ſequitur. §, ſi pupilli res. Et eſt rō qa tales loco dñorum ſunt. ff. de fur. interdū §. q tutelā. hæc niſi tutor ſurripuerit & vendiderit, tunc. n. non ſufficit ſcientia tutoris. imo neceſſe eſt ꝙ in poteſtate pupilli omnino reuertat. ff. pro emptore. q fundū. §. ſi tutor. idē ergo & in prælato eccleſiæ, nā & talis ꝓcurator non eſt dñs infra de dona. fraternitatem. j. q. iij. ſaluator.

Sinautē creditori ſurripiatur res obligata, & debitor qui dñs erat ſurripit tūc nō eſt res furtiua, nō reuerſa eſt in dñi poteſtatē, licet debitor teneat creditori ac furti, ſed & ſi debitor alienam rē obligauit & poſtea ſurripuit neceſſe eſt ꝙ reuertatur in poteſtatem creditoris ad hoc vt vitiū ſit purgatū. ff. de vſuca. ſequitur. §. ſi rē pignori datā. ff. pro emptore. ſi rē. Sed ſi alius & nō debitor ſurripuit rē obligatā a vero dño tunc debet reuerti in poteſtatē debitoris q verus eſt dñs, ff. de vſuca. ſequit. §. quod aūt. ff. pro ſolut. l. vlt.

7 †Quid ſi ſeruo meo ſurripiatur res peculiaris me ſciente: oportet ꝙ & me ſciente ſeruus rem recuperet. ſi me ignorante & me ignorante poteſt purgari vitium. niſi forte in peculio ipſam eſſe volui, tunc. n. oportet vt ſciā. vbi vero ab extraneo mihi res aliqua ſurripitur, non purgatur vitium niſi me ſciente in poteſtatem meam reuertatur, vel niſi forte ipſam in peculio eſſe volui, tunc enim ſi me etiam ignorante ad ſeruum perueniat purgatur vitium. ff. de vſuc. ſequitur. §. labeo. Verum ſi ſeruus mihi ſurripiat rē dominicam, ſtatim eſt furtiua, nō tamen amitto poſſeſsionem quamdiu apud ipſum ſeruū eſt ipſa res. & hæc eſt etiam ratio quare ipſum fugitiuum videor poſsidere, nam is quemadmodū aliarū rerū poſſeſsionē interuertere non pōt, ita nec ſuā. ff. de acquir. poſ. rem quæ. ff. de furt. l. ſerui & filij. inſti. de ob. q̄ ex deł. naſ. §. hi qui in parentū. Exigitur ergo ꝙ purgeť vitiū vt ita incipiā rē habere quēadmodū habebam anteq̄ſ ſurrepta eſſet ad hoc. C. de reſti. ſpo. piſanis. niſi cū rē ſcirē ipſam in peculio ſibi cōceſsi. ff. de vſuc. ſequitur. §. Item ſi eam rem.

Sinautem ſeruus rem peculiarem mihi ſurripiat quamdiu eam retinet nō mutatur rei cō ditio, ſed ſi alij tradiderit: furtum facit & erit res furtiua. ff. de furt. interdum. §. cum autem. & purgabitur vitium ſicut. & ſupra in re dominica. not. verſic. verum ſi ſeruus. Et quod dictum eſt de rebus furtiuis, hoc idē intelligas de natis

a De his oíbus vide plene ſupra per plures caſus ij. parte vlt. pri. tra. præſcrip. vbi collegi omnes caſus: quibus nō currit prę ſcri. vſq; ad xxvij. & maxime de caſibus hic notatis in xiij. caſu.

b Vide late in ij. p. te. v. prin. dicti tracta.

ex eis & in partu
ancille furtiue. de
quo plene not. in-
fra de furtis.§. in-
quantum.verſi. ꝙ
ſi ex re furtiua.
8 † Prohibetur ēt
vſucapi res pro-
pter delictum per
ſonæ, vt eſt ī re da
ta præſidi contra
l.iul.repe. hæc.n.
nō vſucapit quo-
uſque in poteſtatē
illius a quo extor
ta eſt vel hæredis
eius reuerſa fuerit
ff.ad l.iul. repe. l.
pen. Dicūt ēt qui-
dam ꝙ res clande
ſtine vel precariū
vſucapi non poſ-
ſunt.ar.C.de præ-
ſcri.xxx. ann. an
malæ agit. Quod
non placet Azon.
quia nec l.probatur, quinimmo
precaria cum domini volunta-
te facta iuſta eſt. ff. cōi.diui. l.
condi.§. inter prædones. licet
etiam dicatur clandeſtina poſ-
ſeſsio, non tamen res propter
hoc clandeſtina iudicatur vt
ſubtiliter elici poteſt.ff. de ac-
qui. poſ. l. clam poſsidere nec
litigioſa res quantum ad hoc
dicitur vitioſa.C.de præſcrip.
lon.temp. l.j. ſecundum Azon.
ſed breuiter cum mala fide nul
lus vſucapit: vt no.infra ſub ru
bric.de præſcri. rerum immo.
.§.quæ exigantur.ſub.§.verum
9 quicquid dicam. † Sed & im-
peditur vſucapio propter natu-
a ram [a] rei quæ non pōt eſſe in
alicuius dn̄io puta in libero ho
mine. Itē propter fauorē reli
gionis vt in rebus ſacris reli-
gioſis, vt inſtitu.de vſuca.§.j.ꝙ
intelligas quantū ad laicos qui
talia poſsidere non poſſunt. vn-
de nec decimas vſucapiūt ſiue
præſcribunt infra eo. cauſam
quæ.ad idē.xvj.q.vij.§.j.c.j.ij.
& iij. ſecus quantum ad cleri-
cos qui ipſas ēt poſsidere & prę
ſcribere poſſunt. vt infra eo. &
xvj.q.iij quaſi per totū. Fauo
re ēt publici vſus impeditur vt
in campo marcio & theatro &
arena ciuitatis Verō̄. vel alte
rius.ff. de vſuca. vſucapione.
Sed & priuilegio perſonę pu
ta in re minoris.xxv.ann. vel
re dotali regulariter.n. vbicū-
que prohibetur alienatio vſuca
pio ad hoc.C.de fundo dotal.l.
ſi fundū.ff.de admi.tu. lex quæ
tutores.& in quibus cau. reſti.
in integ non eſt neceſſe.l.fin.&
quibus non ob.long.temp.præ-
ſcri.non eſt.ff.de acqui.rer. do.
bonæ fidei.§.j.ff.de verbo. ſig.
10 alienationis. † Idē pōt dici in
b rebus fiſcalibus: [b] niſi forte bo-
na vacantia delata fuerint fiſco
ſed nondū nuntiata, hic.n. em-
pta bona fide vſucapiuntur.in-
ſti.de vſucap.§.res fiſci. Sed &
ſi ſine titulo incepit qs tales res
poſsidere tueri pōt ſpacio. xx.
anno.ſi cōputet ab illo tpe quo
dicta bona cœperunt eſſe vacā-
tia, ſed ſi ab illo tpe quo nūtia-
tū fuit fiſco cōputare velit ſuffi
cit quadrienniū. ſic intellige.
C.de quadri.præſc.l.j.ff. de iu
re fiſci.l.j.§.diuus.& .§.prę ſcri
ptio.ff.de diuer.& tēp.præſcri.
intra quatuor ann.& iūge quod
not. ſub rub.de præſcript. re-
rum immo.§.quę exigātur. ſub
.§. verum quicquid verſic.ego
tamen. & ſequen. Quæ dicta
ſunt

ſunt de rebus fiſcalibus idē pōt dici de rebus cuiuslibet ciuitatis.[a] licet nō ſint in vſu pu.hęc enim nō vſucapiūtur minori tēpore.xl.vel centum.ann.C.de pręſcri.xxx.ann.oēs.C.de ſacroſan.eccle.l.fin. Ea vero q̄ ſunt in vſu pu.nullo tp̄e vſucapiūtur.ff.de via pu.l. viam pu. vnde nec aqueductus vſucapit̄. C.de aqueduc.diligēter lib. xj. & de fundis rei pri.& ſaltibus diuine domus.l. vſus aque. lib.
11 xj. †Quidā ēt voluerūt dicere,ꝙ res mobiles eccleſię[b] nō vſucapiuntur ſicut nec fiſcales, vt not.ſupra eo.ver. idē pōt dici.& eſt ar.pro ipſis.C. de ſac. ſan.l.vlt. tu dic nō ſic in rebus eccleſiaſticis. q̄ ſi mobiles ſint ſpacio triennij vſucapiūtur.C. de ſac.ſan. eccle. authen. quas actiones poſita.xvj.q.iij.§.vlt. alię vero nō minori ſpacio.xl. an.ēt ſi quis eis eccleſijs legatū vel hęredi.reliquerit xvj.q. iiij.neque decēnij.ēt ſi imperator dederit rē eccleſię infra de re.ec.non aliæ.c.j.xij.q.ij.quicūq; militibus.q̄uis ſi eſſent priuati res ab imperatore date ſpacio quadriēnij excluderētur ab omni petitione.C.de quadri.p̄ſcri.bene a zenone.[c] niſi in caſibus.vt no.infra eo.ſub rub.de præſcri.rerū immo.§.quæ exi-
12 gantur †Sed nec vſucapiūtur publicę functiones.xvj.q.iij.§. prodeſt,ad fi.Nec colonus feudū quē colit vſucapit.C.de præſcri.xxx.an. male agitur. nec vaſallus feudum. de hoc infra ſub rub.de pręſcri.rerū immo. §.quæ exigātur ſub.§.hoc quo ad res. Nec inſignia a romana eccle.cōcedenda vſucapiuntur. xciij.diſt.illud. & c. peruenit.

ſuper quo vide ꝙ not. ſupra de vſupal.§.& q̄bus diebus.ver.& notandū. Nec viſitatio per cōſequens nec ꝓcuratio quæ occaſione viſitationis debetur infra eo.accedēs. cū ex officij.ſup̄ quo vide quod not. ſupra de offi. archi. §.ꝙ ſit eius officiū.ver.quare aūt contra viſitationē
13 & p̄ceden. †Sic nec ſubiectio vſucapitur infra eo. cū non liceat. ſed contra infra eod. auditis. infra de capellis mona. c. ij. infra de priuil. cū olim. propter qōnes ſupra de except. cū venerabilis.in fi. So.ſecundum Gof. ſubiectus per ſe tm̄ nec obediētiam nec libertatē pręſcribit cōtra ſubiectū,ſed & ſi priuilegiū libertatis concedatur alicui in enormē læſionē illius cui debetur ſubiectio implorare pōt læſus ꝙ priuilegiū huiuſmodi reuocetur:ar.infra.de dona.apoſtolicæ infra de decimis.ſuggeſtum infra de verb.ſig.quid per nouale,hoc tamen ius implorādi pōt vſucapi a ſubiecto & ad hanc ſubiectionē accedit.C. de fundo patri.l.vlt.lib. xj. & de quadri.pręſcri.l.j.vel licet ſubditus nomine proprio non poſſit hanc libertatem pręſcribere:pōt tn̄ nomine illius cui debitā eſſe prætendit, & cui tāto tp̄e ipſam pręſtitit, ſic videtur

a Vide plene in iij. parte. v. prin. in p̄cedēti tracta. & in j. pte vj. princi. in v. qō.

b Vide in j.parte.v. prin.dicti tracta. in ij.regula.

c Nota limitationē ad l. bene a zenone, & dixi in ij.parte v. prin.prædicti. tracta, ī viij. quæſt.

loqui infra de pri ui. cū olim, ꝓpter qōnes. Pōt etiam ſubditus aliqua p̄ſcribere q̄ ad ſuperiorē pertinent, vt patet infra c. de quarta, et de iurepatro. cū ſecundū Gof. ſuper quo vide quod no. infra de ſepulturis. ſub §. vetus. §. & quota ſit, ver. ſed nunquid p̄ſcribi pōt.

Licet aūt fines prędiorū uſucapiā tur infra eo. quia indicante xvj. qō. iiij. volumus ſupra de ꝓba. ex literis, fines tn̄ prouinciarū vel dioceſum vel parochiarum nō vſucapiuntur, nec q̄ finibus ſeu limitibus adherent ſupra de proba. cū cauſam xvj. q. iij. licet infra de parochi. ſuper eo. & tangitur ratio infra de decimis, cum ſint homines, in fi. Sed nec ius pignoris ſpacio triēnij vſucapitur, quod dic vt no. infra ſub rubrica de præſcri. rerum immo. §. fi.

a verſic. quæ eſt ergo ratio.[a]

QVAE SVNT neceſſaria

14 vſucapioni. † & quidē multa.

b Primo requiritur [b] ꝙ res nō ſit vitioſa, vel quaſi alioquin non eſſet p̄ſcriptibilis, quod dic vt plene no. ſupra. §. proximo.

Secundo vtile qui vſucapit habeat bonā fidē. ſ. ꝙ credat diſtrahentē eſſe dominū vel habere ius diſtrahendi. ff. de verbo. ſig. bonę fidei, q̄ bona fides ſemper p̄ſumitur adeſſe, niſi probetur mala fides ſecundū Azo. ſicut & quilibet p̄ſumitur ignorans niſi probetur ſciens. ff. de ꝓba. verius, & bonus niſi ꝓbetur malus, ſupra de p̄ſum. c. fin. ideo dolū ex pſpicuis indicijs ꝓbari oportet. C. de dolo. l. dolum ad hoc ſupra de elec. dudū. j. in fi. Eſt tn̄ contra. ar. ſupra de ele. innotuit. §. parcentes, ſed intelligitur ſcdm illam. dudū, & ſupra de elec. cū terta. in fin. ſcilicet qn̄ apparet vitium ſeu defectus & nō adhibuerunt eligentes diligētiā quā potuerūt, & ideo imputatur & præſumitur contra ipſos. ff. ad mac. l. penul. de hoc in dic ut no. infra de p̄ſcrip. rerum immo. §. quę exigantur. ver. bona fides. Pręſumitur ēt mala fides [c] ratione denuntiationis factæ ne emat. C. de rei ven. ſi fundum. Vel q̄a contra. l. mercatur quis. C. de agrico. & cenſib. quemadmodum lib. xj. ꝙ in his quæ de iure communi competunt alicuī potiſsime poteſt exemplificari, vt no. infra ſub rubrica de præſcrip. rerum immo. §. quæ exigantur in præſcriptio. ſub §. hoc quo ad res, ver. vt reſpō.

Vel quia emiſti a procuratore meo per colluſionem vel q̄a emiſti a luxurioſo quē ſciebas protinus expenſurum in ſcorto preciū. ff. de vſuca. pro empto. qui ſciens, & l. ſi quis. Iuris autem ignorantia non prodeſt

d vt videatur quis [d] bonæ fidei eſſe,

a De prædictis omnibus caſibus, in q̄bus non currit p̄ſcriptio, vide ſupra l. j. j. parte. vj. prin. tra. p̄ſcri. & ī locis ibi remiſsiue notatis.

b Vide in iij. parte prin. p̄di. ctitrac. p totā illam partē, q̄ requirātur ad p̄ſcriptionē rerū corporaliū. Et ī pri. iiij. prin. quā tum tēpus requirat.

c Vide plene ſupra ī repe. l. celſus in iij. parte.

d Vide vbi ſupra ī notabilibus & in iij. par. repe.

eſſe, vt ff. de vſuca. nunquam. ff. de vſucap. pro empto. l. ij. §. ſi a pupillo, ſecundum Azo. ff. de iur. & facti igno. l. iuris ignorãtia. j. & ij. quod verum eſt in vſuca. nam in præſcri. prodeſt, vt patet infra de iurepatro. cura ſecundum Gofr. quod mihi non placet, nec ſic illam intelligo decre. quod dic vt no. infra de p̃ſcri. rerũ immo. §. q̃ exigãtur, ſub. §. hoc quo ad res. ver. circa corporalia, ſed contra in eo quod no. infra reſpon. j. pro donato. verſi. Item donatio inter virum. dic vt ibi. Exigitur hic bona fides tẽpore traditionis, non tempore contractus, niſi in emptione vbi & tempore contractus, & tempore traditionis requiritur ſecundũ Azo. quod dic, vt not. infra eo. ſub rubricella tit. pro ſoluto. Sufficit autem ꝙ hic habeatur bona fides in princ. nec interrumpitur ex poſteriore alienæ rei, conſcientia. C. de vſuca. tranſfor. l. vnica. xvj. q̃. iij. §. poteſt hoc quo ad vſucapientem, vel vniuerſalem ſucceſſorem, ſecus in ſingulari. C. de vſucap. pro empto. diutina. ff. p̃ empto. ibi. ij. §. ſi eam, nec dicitur fieri furtum, vel res furtiua ex poſteriore ſcientia propter iuſtũ initiũ quod ſpectatur ſecundum Azo. C. de præſcrip. xxx. an. ſi quis emptionis, & in hoc etiã multi
25 conueniunt canoniſtę. † Mihi videtur, ꝙ continua bona fides requiritur, alioquin quicquid dicant leges vel alia iura, vel doctores vſuca. nõ procedit, vt expreſsim dicit cõcil. ge. infra eo. quoniam omne quod non eſt ex fide peccatum eſt, cui enim ita bene credã interpretatione peccati ſicut domino Papæ & concilio generali, & iũge quod not. ſ. pra de offi. archi. §. qđ ſit eius officium, verſicu. quare autem, & hoc teneas, quicquid ſupra vel infra notetur, ſaluo qđ not. infra eo. ſub rubri. de præſcri. rerum immo. §. quæ exigãtur, ſub §. hoc quo ad res, verſi. ſecundum. Bona fides vero
a emẽtis[a] nomine ſuo exigitur, ſi vero nomine alieno emerit, puta procurator vel ſeruus nomine domini. in ſeruo diſ. vtrũ nomine peculiari emerit, & tunc ſiue cum mandato, ſiue ſine mandato, ſcientia & ignorantia ſerui tantum & non domini inſpicitur. ff. de ædil. edicto. cum mancipium. ff. de libera. cauſa. immo. ff. de litigioſis. l. ij. reſpon. j. niſi forte domino præſente & non contradicente ſeruus emerit, tunc enim in præiudicium domini ſcientia ſua inſpicitur. ff. de libe. cauſa. immo. §. plane ſi filius, ſed ſi præſens contradicere non poſſet, non obeſſet ei. ff. de contrahen. emp. huius. Si autẽ ſeruus non nomine peculiari, ſed nomine domini et mandato ſuo emerit, ſi mandatum de incerto recipit. idem eſt quod ſupra idem eſt & ſi ſine mandato emat domino ſeruum vitioſum. ff. de ædil. edicto. cum mancipium §. circa. Sed ſi de cetero mandauit dominus, tunc inſpicitur ſua ſcientia & non ſerui. ff. de libe. cau. immo etiam tunc, & l. in ſeruo. ff. de liti. l. ij. reſpon. j. ff. de cõtrahen emp. et vẽ. ſed et ſi ſeruo. ff. de ędil. edi.

a Dixit in ij. parte. iij. princ. præcedẽtis tracta. i xviij. q.

a Vide in ij. parte iij. princ. præcedentis tracta. q.xix.

cum mancipium. §.ſed et ſi ſeruus. nec ob. ꝙ ibidē dicit cæterum incertum, quia refertur ad eum caſum qui emit nomine peculiari, & idē dicendū eſt in vſuca. ff. pro empto. l. ij. §. ſi ſeruus, vſque ad. §. ſi a pupillo. Illud autem certum eſt, ꝙ quandoq; quis emit vt procur. vel nuntius, ſcientia vel ignorantia domini tantum ſpectanda eſt, ſed ſicut diſtinxi in ſeruo & filiofa. diſtinguendum puto ſecundū Azo. Quandoq; tamen ſpeciale eſt vt quis cum conſcientia rei alienæ, non dico cū mala conſcientia remurmurante vſucapiat, vt ſi conuenite noxali actione pro ſeruo alieno quē poſsides & eum mihi pro noxa a des. ff. de noxa. et generaliter.[a] ſed certe autoritas iudicialis hoc facit. ff. de acquiren. poſ. iuſte poſsidet. ff. ne vis fiat ei qui in poſ. miſ. eſt l. j. & ij. ff. de mino. ait prætor. ff. quod cum falſu tu. l. j. xvj. qō. iij. placuit, vt quicunq; & autoritas iuris, infra e. c. j. xxiiij. q. iiij. qui peccat, & ne maleficia remaneant impunita, infra de ſentē. excō. cum voluntate, & bonum iuſtitiæ quod eſt ſummum xij. q. ij. cum deuotiſsimam, vnde proprie loquendo, & ſi ſcientiā rei alienæ habeat, non tñ conſcientiam malā ſed bonam, & ſic bonam fidem, & iunge quod no. infra. e. ſub rub. de præſcri. rerū immo. §. quæ exigantur, ſub §. hoc quo ad res, ver. quādoq;
16 tamen minori ſpacio. †Tertio requiritur ꝙ res tradatur vel quaſi, puta quia p̄ſumitur tradita propter pacientiam & ſcientiam & ſimilia. ff. pro legato. l. pe. C. de acqui. poſ. l. ij. & not. ſupra de cā poſſeſ. & ꝓprie. §. qualiter acquiratur, idē eſt & vbi aliquis ſine vitio ſuo nāciſcitur poſſeſsionē vt ibi ꝑ derelicto, et ſi vſucapiens ignoret. ff. pro dereli. id quod pro derelicto, ergo ſi ſine traditione vel quaſi non procedit vſuca, quia nec ſine poſſeſsione. ff. de vſuca. ſine poſ. ſed nec poſſeſsio acquiritur ſine traditione, vel quaſi. C. de pac. traditionibus. C. de rei ven. ſeruū emptū. inſti. de reſ. diui. §. per tra-
17 ditionem. †Quarto vt diſtrahens & tradens bonam fidē habeant, nam ſi malæ fidei poſſeſſor alienauerit rem alienā ſpectatur præſcriptio. xxx. an. ſi tamen dominus rei alienationē factam ignorauit, nam ſi ſciuit imputetur ei ſi intra ſua tēpora non fuerit conteſt. vt diſ. in authē. vt ſponſa, lar. §. rurſus. coll. ix. nec iſtud puto correctū per concilium, infra eo q̄m, qd non loquitur niſi de p̄ſcribente, ſed in hoc caſu p̄ſumo bonam fidem ex quo conſtat de titulo, niſi contra probetur, vt ſupra
18 eo. ver. ij. †Quinto requiriē continuatio poſſeſsionis & temporis completi, vt no. ſupra eo. ver. §. quid ſit vſucapio. ergo ſi interrumpatur poſſeſsio ſiue naturaliter puta deſijt vſucapiens poſsidere ſiue ciuiliter, puta q̄a cōuentus eſt coram iudice ſiue litem conteſta. non poſſunt continuari prima tempora cum ſequentibus, immo requiritur ſpacium xxx. an. etiam ſi poſtea poſſeſsionē nanciſcatur vſucapiens, vel xl. poſt lit. conte. niſi in illo

in illo caſu qñ poſſeſsionem recuperat ſit bonę fidei, tūc enim forte ſtatuto tempore vſucapiet ff. de vſucapi. l. ſi is qui pro emptore. §. ſi quis bona, & l. naturaliter. C. de pręſcrip. xxx. an. l. ſi. & C. de anna. excep. l. j.

Quandoque tamen & ſi poſſeſsio non ſit continua perficitur vſucapio. Nam inchoata à defuncto, perficitur iacente hæreditate. ff. de vſuca. nunquā. §. vacuum. et l. iuſto. §. nondum, et tamen primo non eſt in hæreditate. ff. ſi quis in teſtamē. liber eſſe iuſſus fuerit. l. j. §. ſceuo. & eſt ar. ꝙ eccleſia vacans præſcribat ſiue continuet præſcriptionem captam a prælato defuncto, & tamen contra ipſum non præſcribitur, vt no. infra eo. ſub rubrica de præſcri. rerum immo. §. quæ res. verſi. ad hoc autē. & ſeq. Idem eſt in vſuca. regularum, vel colūnarū nam ſi. x. dies ſupereſſent ad eā complendam, ſi aliquis in ædificium ſuum eas conceſſerit nihilominus eas vſucapiet ſi ædificium poſſederit. ff. de vſuc. rerum. §. labeo. & tamen regula vel columna poſita in ædificio minime poſsidetur. ff. de acqui. poſſ. qui vniuerſas. ff. de vſuca. cum qui edes. Idem poteſt aſſignari in debitore, qui rē quā cępit vſucapere pignori dedit & tradidit creditori, vſucapit enim eam debitor & ſi nō ipſe ſed creditor ipſam poſsideat. ff. de acqui. poſ. l. j. §. per ſeruū, & l. qui pignoris. ff. de vſucap. ſerui. ſecūdum Azo. dic vt no. infra de pign. §. qualiter cōtrahant. ver. ſed quare.

19 †Fit autem continuatio poſſeſsionis inter hæredem & teſtatorem & hæredem & hæreditatē. Itē inter emptorē & venditorem. Itē inter teſtatorem & legatariū. Item inter hæredem legatariū, & conſimiles perſonas, ſed hoc ita demum ſi nullus alius medio tempore poſſederit. ff. de acquiren. poſſeſ. Pomponius, mihi incipit, cum lapides. §. quartum ff. de vſucap. poſſeſsio. & l. id tempus. §. ſi. Illud tamen notā eſt ꝙ tempus quo venditor poſſedit anteꝗ̃ rem vēderet & traderet tantum prodeſt emptori non illud quo poſtea poſſedit. ff. de vſuc. ad tempus. ff. de diuer. & tempo. præſcri. l. pe. §. pen.

Sed & ita demum ſit hæc cōtinuatio ſi res vitioſa non ſit, nam nec vitioſa non vitioſę accedit vel econtra. ff. de acquir. poſſ. Pomponius. §. fin. Computatio autem triennij in vſuc. de momento ad momentum nō fit, imo cū prouenit aliquis ad aliquam horam vltimi diei perfecta eſt vſuca. ideoq; qui hora ſexta calendarum ianuarij poſſidere cœpit hora ſexta noctis pridie cal. ian. reuoluto triennio perficiet vſucapionē. ff. de
20 vſuca. in vſucapionibus. †Sexto requiritur titulus verus nō putatiuus non falſus. ff. pro legato. et l. ij. et iij. ſecundū Azo. vſucap. procedit. C. de vſucap. pro hærede. l. vl. in princ. inſti. de vſucap. §. error. ff. de vſuca. Celſus per titulum autem accipe omnem actum per quem ſolet transferri dominium. Pro ſoluto. Pro emptore. Pro tranſacto. Pro hærede. Pro donato. Pro delicto. Pro legato. Pro dote. Pro ſuo de quibus omnibus tam in C. quam in ff. ſpeciales tractatus habentur, &

a Not. ꝙ ſi datio in ſolutum excedat principale debitum vno nummo, vitiatur tota. Barto. & docto. in l. ſi non ſortem. §. ſi centum, per illum textum. ff. de condi. inde. & ibi moder. papi. quod declarat, vt per Alexan. in l. iuſte poſſidet. col. v. vel vj. ff. de acquir. poſſeſſ. & pulchre Bal. conſi. xc. j. volu. Et ideo tunc nō pręſtare iuſtam cauſam p̄ſcribendi in pręſcriptione lō gi tp̄s, licet ille q̄ accipit putaret titulum validum ex quo errat in iure. l. nunquam in princi. ff. de vſuca. ꝙ declara, vt plene dictum fuit ſupra ī l. Celſus ſuper text. in iiij. no.

nos etiam maxime, quia hæc materia vtilis eſt, & Canoniſtis ignota, de his omnibus ſpeciales rubricas ad maiorē euidentiam opponamus.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus pro ſoluto locum habeat.*
2 *Iuſtus error quo caſu titulum det præſcribendi*
3 *In certis cauſis ſolutionis tēpus eſt inſpiciendum.*

a Titulus pro ſoluto.[a] Rubricella.

ISTE
titulus
locum
habet
1 † vbi-
cunque credo me
obligatū ex qua-
cunque cauſa, &
tu ſimiliter putas
tibi illud idē de-
beri, & ſi ego, &
tu falſum putemus
hoc ſiue putē me
oblig. ad equum album alienū
quem poſſideo, & ideo ipſum
tibi trado, ſiue ad certam quan
titatem pecuniæ & equum tibi
do inſolutum, puta credo me
tibi debere decem lib. ex ſtipu-
latione do tibi equum alienum
quem poſſideo in ſolutum pro
his x. lib. vtique hunc equum
2 vſucapies. vt ff. eod. l. j. & † ſic
iuſtus error dat titulum pręſcri
bendi, ſiue vſuca. hoc tamen fa
cit in emptione, nam ſi ex cau-
ſa emptionis, puto me tibi tene
ri ad traditionem equi, & ideo
trado non habet locum vſuca.
pro emptore, quia emptio non
præceſſit, neque pro ſoluto cū
ex cauſa emptionis tradatur,
diuerſitatis cauſa hæc eſt, quia
3 † in cæteris cauſis ſolutionis
tempus inſpicitur, nec enim in-
tereſt cum ſtipulator alienum
ſciam eſſe, vel non id ꝙ ſtipu-
lor. Sed ſufficit me putare tuū
eſſe cum ſolueris, in emptione
autem vtrunque tempus, ſcili-
cet contractus & ſolutionis in-
ſpicitur. ff. eo. tit. ſi exiſtimans;
ff. pro empt. l. ij. reſponſo. j.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulo pro emptore quis poſſit vſucapere.*
2 *Res non empta an & quomodo vſucapiatur.*
3 *Dominium rei non tranſit per emptionem niſi pretio ſoluto.*

Titulus pro empto. Rubricel.

1 HOc titulo vſucapit. † q̄
in veritate emit rē alie-
nā bona fide, & bona fi-
de

de recipit vľ emit a furioſo quē putabat ſanæ mentis.ff. eo.l.ij. .§.ſi a pupillo.ff.de vſuca.pign. .§.j. Item ſi procu.vel ſeruus meus cui mandauerā rē emere perſuaſerit mihi, ꝙ emit & ſic tradiderit vſucapitur, vel pro ſoluto vt dicunt quidā, vel pro emptore ſcd̃m Azo.vt tit. conueniat rñſio Affricani.ff.eo.qđ vulgo,& ſic ſimiliter erroneus titulus, dum tamen probabilis ſit dat cauſam vſucapiēdi. In hac tamen vſuca. multa requiruntur, ſcilicet vtroq; tempore bona fides,vt not.ſupra proxi. rubricel. item ꝙ emptio ſit pura non conditionalis. ff.eo.l.ij. .§.ſi ſub condi.niſi forte conditio extiterit,nec enim ſufficit, ꝙ vſucapiens putet ipſam extitiſſe cum non extiterit, nam is ſimilis eſt ei qui putat ſe emiſſe.ff.eo.l.ij.§.idem eſt. Iten requiritur ad illa ꝙ eadem res q̃ empta eſt tradatur, nam ſi alia pro alia traderetur non vſucaperetur.ff.e.l.ij.§.cū Stichum.

2 † Quandoque tamen vſucapitur res & ſi empta non ſit, vt no.ſupra eo.ver. item ſi procu. item ſi fundum emi & ampliores fines poſſederim bona fide, totam ſimul vſucapiā,quia non ſingulas res, ſed totam vniuerſitatem poſſideo, ff. eo.l.ij.§.ſed ſi fundus. ſi vero ſcienter pars alterius fundi adijceretur non vſucaperetur mala fide impediēte.ff.e.qui fundum.§.j.

3 †Itē in emptione non tranſit dominiū, niſi pretio ſoluto vel alias ſatisfacto; alias tamen contrarium eſt.inſti. de rerum diui.§. venditæ, vnde videtur ꝙ non vſucapiantur niſi de pretio fuerit ſatisfactum. Item in re immobili aduocato pro ſalario data exigitur ſcriptura.C.de ſuffragio l.unica.alias non videtur ꝙ vſucapi poſſit, ꝙ idem videtur dicendū in alijs caſibus, in quibus exigitur ſcriptura, vt not. ſupra de fide inſtr.§.quid ſi inſtrumentum amiſſum.

a Antitulus tranſactionis ſit ſufficiens ad præſcribendum, vide late in v.quæſtio.j.partis. iij. princi. ſuperioris tract. col. iij.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus pro tranſacto quid operetur in vſucapione.*

a Titulus pro tranſacto.[a]
Rubricella.

1 ISTO TITVLO vſucapitur †res quæ relinquenti act.& recedēti a lite tranſactionis cauſa a non domino putante ſe dominū traditur,nec enim hoc titu.vſucapitur id ſuper quo trāſigitur, id eſt res de qua litigabatur, ſed id propter quod tranſigitur id eſt res propter quam a lite receditur,vt C.eo. cum ex cauſa.C.de tranſac.ſi pro fundo,et iunge ea quæ not.ſupra de trāſact.§. quid ſit tranſactio.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus pro hærede an habeat locum ſuis hæredibus.*

Iuſtus

a An intellect.tit.C. pro hære. vide pulchre Ang.in l.eum qui §.in hac.ff.de pul.vbi ponit rationem ad l.nihil.C.eo.ti.quam limita vt per Alex. in l. j.col. penult.C. qui admi. & in l. in ſuis.colũ. iiij. ff. de libe. & poſt. vt procedat, quando filius venit tanquam ſuus, alias ſecus. & dicit glo. in l.j.ff.pro hære.ꝙ præſcript. nunquam facit quem hęredem, qui non eſt. vnde dicit Bal.in l.j.colum.vj. verſic.quarto reuoco. C. quando non pet. per. quod etiam mille annorum poſſeſsio facit non verum hæredem illum qui non eſt nec poſſet conuenire debitores hæreditarios, eo quod prætenderet ſe factum hęredem præſcriptione, refert Felyn. in c.cauſam. col.iiij.verſic.modo in propoſito.& verſ.ſequen.de præſcri. vbi tradit an titulus putatiuus ſufficiat ad præſcribendum bona hæreditaria, ſiue hæreditatem, & concludit ꝙ ſic, reſpondendo ad id quod ſupra dictum eſt. Et vltra eum eſt gloſ.nota. in l.hæreditatem.in gloſſ. magna.circa medium. C.in quib. cau.ceſ.lon. tempo. præſcript. Et dixi ſupra in repe.l.Celſus. co.iij.in ij.amplia. vbi adduxi vnum conſilium Pau.& ibi dictis adde prædictum locum Felyn.

2 *Iuſtus error, ſeu probabilis titulũ, & cauſam dat p̃ſcribendi.*

Bona teſtatoris viuentis, an poſſint pro hærede vſucapi.

3 *Extraneus alienam rem mala fide poſſidens ſi hæredem inſtituat qui non habeat conſcientiam rei alienæ, an talis res poſſit vſucapi pro hærede.*

4 *Vitiorum genera quæ ſint, & quot.*

5 *Vſucapio pro hærede qualiter procedat.*

a Titulus ꝓ hr̃de.[a] Rubricella.

Hic titulus in ſuis hæredibus †locum nõ habet, nam ſui non videtur habere titul. pluſquam pater, vtpote cum eo viuente rerum hæreditariarum, quodammodo domini eſtimentur.ff.eo.l.ij §.filium. C.eo.nihil pro hærede.ff.de libe.& poſthu.in ſuis,& iunge ea quę nota.infra de conſang.§.vſque ad quem gradum.ver.& eſt ratio. 1

Sin autem pater incepiſſet aliquã rẽ pro hærede vſucapere, etiam ipſi filio proficere poſſet vt patet in his quæ nota. ſupra eo.§.quæ ſunt neceſſaria.verſ. quinto & ver.fit autem continuatio. idem eſt ſi filius emancipatus fuerit inſtitutus, quamuis pater non poſſediſſet pro hęrede, nec aliquo alio titu. & in his duobus caſibus poteſt intelligi lex.ff. pro ſuo.l.pe.§. pen.

Item non habet locum hoc niſi vbi quis vere eſt hæres, hinc eſt ꝙ ſi inſtitutus hęres nõ habet factionem teſtamẽti, puta perſona indigna eſt. nec poteſt inſtitui non vſucapit pro hærede.

de.ff.eo.l.fi. Item ſi is qui vere eſt hæres, alium quem putat coheredem ſuum cum non ſit pro parte indiuiſa tradat rem non procedit vſucap. niſi forte fiat ex cauſa tranſactionis, ſi vero tradat pro parte diuiſa ꝓcedit forſan vſucap. pro parte, quam vult transferre in cohæredem, licet non pro parte illa quam putat eſſe cohæredis. ff. fami. hercif. cum putarem. ff. de condi. ob cauſ. dat. l. iij. §. ſubtilius. nam cum de vſuc. quæritur verus titu. denotatur. arg. C. e.
2 l. pe. † Veruntamen probabilis ſiue iuſtus error dat cauſam & titulum præſcribendi, nam quis iuſtã cauſam habeat exiſtimandi ſe hæredem vel bonorum poſſeſſorem domino extitiſſe fundum pro hærede poſſidebit & vſucapit. ff. de vſuc. nõ ſolum. §. quod vulgo. Ergo non procedit vſucapio, niſi quis vere ſit hæres, vel ſaltem iuſte, & probabiliter hoc putet, ſecus ſi quæratur vtrum quis poſſit cõueniri petitione hæreditatis, ibi enim ſufficit poſſidere pro hærede, & ſi non hæres ſed prę do ſit. ff. de peti. hære. l. pro hærede. Item ex bonis teſtatoris viuentis, nihil poteſt vſucapi pro hærede, ſed eo mortuo procedit vſuca. quamuis hominis viui ſint bona qui vſucapiũtur, ſic intellige. ff. eo. l. j. vbi dicit pro hærede viui hominis nihil vſucapi poteſt, & ſic poſſeſſor mortui rem fuiſſe exiſtimauerit, quamuis credat ipſum teſta-
3 torem mortuum eſſe. † Sed quid ſi quis extraneus alienam rem mala fide poſſidens me hæredem inſtituit, & ego non habeo conſcientiam rei alienę, nũ quid vſucapiam iſtam rem pro hærede, quidam dicunt ꝙ ſic, ſi ex perſona mea volo incipere vſuca. ſecus ſi vellem vti acceſſione temporis illius cui ſucceſſi. ar. C. de præſcri. lon. temp. l. j. ff. de acqui. poſſ. pomponius.

Hi etiam tali ar. vtuntur, ego ſum hæres vere inſtitutus, & bonæ fidei, nec eſt res vitioſa, ergo vſucapere poſſ. m. Ioan. et Azo. contra, quia lex interpretatur hæredẽ ſuccedere in ſciẽtiam defuncti. C. de fruct. & lit. expen. l. ii. ff. de diuer. tem. præſcrip. cum hæres. & hęc opinio expreſſim comprobatur. C. eo. l. fi. nam bona fides in initio exigitur, & illa ſufficit. xvj. qõ. iij. §. quæ ſunt neceſſaria. verſi. ſufficit au. ẽ. & ſi hoc eſt in vna & eadem perſona non ficta, vt ibi, ergo idem debet eſſe in vna eadem perſona ficta, puta in defuncto & in hærede qui duo fictione iuris eadem perſona intelliguntur, vt in aut. de iureiu. ꝙ a moriente præſtatur. ꝯñſ. j. coll. v. & ar. op. ſupra de temp. ordi. c. literas. hoc etiam ſatis comprobatur a deſtructione cõſequentis. ff. de publi. ſi ego. §. idem iul. ibi ex ea cauſa partũ me vſucapere &c. ergo vt ibi innuit, ex qua cauſa non vſucapit quis partum apud ſe conceptum & editum, neque matrem ex illa vſucapione, & ſi furtiua non ſit, ſed ibi hęres non vſucapit partum, ergo nec ex eadem cauſa vſucapiet matrem, & ſi non ſit furtiua, ſed tunc nõ obſtabit vitium rei, ſed tantum perſonæ, ſcilicet mala fides defuncti, vt ſi hæres nõ vſucapiet quaſi penes eum vitium remaneat, ergo obeſt hęredi mala fides

res defuncti, ad idem, quia dicit lex ꝙ vitium non perſonale ſit purgatum ſit non impedit vſucapt.ff.de vſuca.vbi.§.j.ergo a contrario ſenſu vitium pſonale quãuis ſit purgatũ ſit impedit.
4 †De hac tñ materia ſic diſt. Vitiorũ alia ſunt rei: alia perſonæ. Itẽ ſucceſſorum alij iuris, alij ſpecialis. Si quidem ſit vitium rei non diſtinguo vtrum ſit generalis an ſpecialis ſucceſſor, quia in neutro caſu vſucapere poteſt.ff.de pu. ſinautem.§. hæc actio. & l. ſi ego.§. partus. Et hæc vera ſunt ſi vitium rei interuenerit, vt puta res eſt furtiua: clandeſtina vi poſſeſſa. Idem eſt ſi res non ſit vitioſa, eſt tñ quaſi vitioſa, vtputa ſi res fiſci ſit, nã illa nullo tempore vſucapi poteſt, vt C.communia. de vſu tã. pridẽ. & inſti. de vſucap.§.res fiſci. Vel ſi res pupilli ſit vel data præſidi. contra l.iul.repe. vt ff.de acquiren. re. do.bonæ fidei. Sinautem ſit vitium pſonæ, tunc di.vtrum ſit ſpecialis vel gneralis ſucceſſor. Vt ſi ſit generalis nunquam poſſit vſucapere, vt ff.de publi. in. di.ſi ego.§. partus. & ff. de diuer.& temp.preſcri. cũ heres.

Sinautem ſit ſpecialis ſucceſſor, refert an velit vti acceſsione ſui autoris, vel non. Si velit vti, & ſic tempora ſui autoris cum ſuis continuare vtatur cum ſua cauſa ſuiſque. vt ff. de acquiren. poſſeſ. cum lapides.§.j.& ij.§. vlti. alias incipit l.pomponius. Sin vero tẽpora continuare nolit nec velit vti acceſsione ſui autoris, ibi põt vſucapere: ꝗuis autor ſuus nõ potuiſſet; vt ff.de pub, ſed & ſi res.§.ĩ hac act.& ff.de diuer. & tẽpo.præſcrip.an vitium. & C.de preſcri.long.temp.lj. Et hæc vera ſunt quantum ad publicianam vtendam vel vſucap. complendam, verũ quantum ad hoc vt doli exceptio obſit ſucceſſori ſeu obijci poſſit, diſtinguitur an habeat lucratiuam cauſam vel etiã prope lucratiuam ſecundum Ioannem, & tunc obſit ſucceſſori dolus auctoris: an non habeat lucratiuam cauſam nec prope, vt puta emit, tunc enim nõ oberit ſibi dolus autoris ſui niſi acceſsione autoris ſui vti velit tunc enim ei obeſſet ſecundum quod hec omnia diſtinguuntur ff.de except.doli. apud celſum .§.de actoris dolo. & .§.ſi quis autem ex cauſa leg. & ſequen.
5 †Si queras qualiter procedit hec vſucapio, ſcilicet pro herede, reſpon. vbi defunctus poſsidebat aliquam rem alienam bona fide, ſed titulum non habebat, hic enim extraneus inſtitutus heres cum hinc titulum, ſcilicet pro herede habeat recte vſucapiet pro herede, ſi putat rem ex heredi eſſe. ff.eod.l.penulti. dumtamen res non ſit vitioſa: alioquin contra ſic intellige. C. eodem l. fina. vel intelligitur in ſuis here dibus, & accipe ſuum illum non qui eſt in poteſtate extraneum vero illum qui non eſt in poteſtate quantuncunque alias ſit propinquus. vt C.de iure dot. cum quidam.§.ſimili modo. & de rei vxo.act.l.vnica.§. accedit, in fine.

SVM.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulo pro donato quis & qualis poſſit quis uſucapere.*

2 *Donatio inter uirum & uxorẽ quo caſu non teneat.*

Error iuris non prodeſt in uſucapione.

3 *Manumiſſio illa vbi quis cepit ſeruum vſucapere pro donato & ante vſucapionem completam ſeruum manumiſit, an valeat.*

4 *Donatio rei alienæ quo caſu teneat.*

5 *Aliena res donari non poteſt quo ad hoc vt ſtatim dominium transferatur, nec valet talis donatio in præiudiciũ veri domini facta.*

Titulus ꝑ donato. Rubricel.

1 HVIVSMODI Titulo† vſucapit cui donata eſt res a nõ domino & tradita eſt nec ſufficit opinari, immo donatum eſſe oportet bona fide. C. e. l. vlt. & ꝙ donatio de iure teneat, nã & ſi pater filiofa. donauerit, poſtea decedat filius non vſuca. pro donatio. quia donatio non valuit ratione patriæ poteſtatis. ff. eo. l. j. rñ. j. &. §. j. ff. pro hęre. l. ij. §. filium. Sed ſi poſt donationem filium exhæredauerit, & filius hoc ratum habuerit ab eo tempore quo incepit ratam habere donationem, uſucapio procedet ff. eo. ſi pater. ſed & ſi hæres ratam non habeat donationem, & ſi non pro donato ſaltẽ quaſi pro legato ſecũdum Azo. vel ſaltem pro ſuo ut apparet in his quæ no. infra in rub. ti. pro ſuo. verſ. item titulus iſte vſucapiet donat. tacite confirmata. quod dic vt not. infra. de dona. inter vir. & vxo. ſub rubrica de dona. ſimplicibus. §. qualiter inu-
2 tiles. & ſtatim ſequitur. †Item donatio inter uirum & vxorem facta nõ tenet, ſi tenet rem alienam dedit vir vxori putanti donationẽ valere ex cuius donat. non ſit factus pauperior, vxor vſucapiet pro donato. ff. eodem. ſi vir & vxori. ff. de donat. inter virum, & vxorem. Sed & ſi conſtante, niſi forte tãtum vſuca. completa, fiat diuortium. ff. eodem. l. j. §. item ſi vir.

Sed nunquid eſt hic error iuris qui non prodeſt in vſucapione, vt not. ſupra eod. ſub rubri. de vſuca. §. quæ ſunt neceſſaria. ver. iuris autem ignorantia, ad hoc dic ꝙ ſpeciale eſt in hoc caſu, ꝙ error iuris proſit cum nec aliter haberet bonam fidem, credit enim quod vir ſit dominus, & ſic errat in factꝯ, & quod poſsit donare ſic errat in iure, & ideo cum ſit error mixtus non nocet error iuris, argu. de don. inter virum & vxo. ſi ſponſus. §. generaliter. poteſt etiam hic reddi ratio ſpecialitatis hæc, quia donatio inter virum & vxorẽ generaliter prohibita eſt in caſibus tñ admittitur, & iſte eſt vnus de illis caſibus, quia nõ ſit vir pauperior, & hoc eſt quod dicit lex prædicta, ſi vir vxori litera quam quidam libri habent in ſi. quæ talis eſt, quia ea donatio demũ

reuocatur

a Adde tex. in l. falſus .§. qui alienum. ff. de fur. & no.per Bart. in l. rem quæ nobis . ff. de acqui. poſ.

reuocatur ex qua is q̃ donat eſt pauperior ſi occaſione rei remaneret, & qui accepit locupletior, fiat aũt pauperior ſi occaſione rei remaneret obligatus, puta cõmodanti vel deponẽti quod tamẽ ignorabat puta habeat aliam rem huic ſimilem credidit dare ſuam & dedit commodatam & hoc caſu non vſucapiet. ff.eo.l.j.§. item
3 ſi vir. † Vbi autem aliquis cępit ſeruum vſucapere pro donato & ante vſucapionem completam ſeruum manumiſit non valet manumiſsio,ſed poſſeſsionem amiſit, & per conſequens vſucapio. ff eo. qui pro donato.

Sed & ſi is qui alienam rem dedit peniteat, & etiam rem in iudicio vendicet nihilominus vſuca.currit.ff.eo.ſi is qui alienam. Quod ſi venditio cauſa dona facta ſit non pro emptore, ſed pro donato res vſucapietur
4 ff. eo.l.fin. † Igitur ex præmiſsis apparet donationem rei alienæ tenere quantum ad hoc vt vſucapiendi iuſtus titulus transferatur,nec obſt. ff.de donatio.in ædibus, in ſi. vbi dicit donari nõ poteſt,niſi quod eius ſit cui donatur,quia exponi debet niſi quod ſit, ideſt niſi agat quod eius ſit cui donatur, vel quod ad propoſitum donantis. ff.de publiciana,quæcunq;.§.j. in fin.alioquin locum hęc vſucapio non haberet, ſecundum
5 Azo. † Vel ſic aliena res donari non poteſt quo ad hoc vt ſtatim dominium transferatur nec enim valet in præiudicium domini veri facta.C.eo.l.ij.q4 quod quis non habet transferre non poteſt. C. de dona. ſi filius.j. qõ.vij. diabertum infra de iurepa. ꝙ autem conſul.ad ſi. vel quo ad hoc vt quis ſe de euictione obliget ex quo bona fide ſit. ff. de edil.edic.ad res donatas, & ſic intelligas. d.l. ędibus , ſed bene poteſt donari quo ad hoc vt vſucapiatur ſicut ſupra plenius cõprobatur, & infra de dona.apoſtolicæ.reſpon.j.ad ſi.& infra de iurepa. cura.& C.eo.l.j.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulo pro derelicto quæ res & qualiter vſucapi poſſit.*

2 *Emens rem ab illo qui cepit poſſidere,quo ti.eam vſucapiat.*

3 *Rei partem habere pro derelicto non poteſt cuius inſolidum dominus eſt.*

a Titulus pro derelicto.[a] Rubricella.

1 TITVLO ISTO † vſucapit res mea ab alio qui credebatur dominus poſſeſſa , & ab eodem ꝓ derelicto habita ab illo qui credebat illum dominum , & credens rem pro derelicto habitã ipſam poſsidere incepit, quãuis ignoret a quo derelicta ſit. ff. eo.ad quod pro derelicto,ſed ſi non habetur pro derelicto , & ſic falſum eſt ꝙ credebat illum dominum

dominum vſucapio non proce-
dit.ff.eo.nemo poteſt. vnde nec
merces ex naue iactate hoc ti-
tulo vſucapiuntur.ff. eodem l.
pen.licet forte pro ſuo vſuca-
2 perent.vt.ff.pro ſuo.l.ij. †Vbi
vero quis emit eandem rem ab
illo qui eam cœpit poſsidere,
non pro derelicto, ſed pro em-
ptore vſucapit ipſam ſicut & ſi
eandem emiſſet a marito cui
vxor ipſam donauerat.ff. eo.l.
ſi id quod rñ.j. nam quaſi me
volente qui dominus ſum,& rē
pro derelicto habeo id fieri vi-
detur vt ibi dicit. res enim pro
derelicto habita quaſi donata
videtur.ff.de ſtipu.ſeruo.ꝙ ſer-
uus.ff.de euic.l.vlti.quod ſi ego
dominus rem propriam pro de-
relicto habeam non vſucapi-
tur, ſed occupanti conceditur
qui ſtatim ex quo rem occupa-
uerit dominus efficitur.ff. eod.
l.j. & l. ſi id quod .§. id quod
quis.ff.de acquir. rerum domi.
qua ratione.§.hoc amplius.in-
ſti.de rerum diui.§.vlti. quam-
uis etiam ego rei proprie pro
derelicto habite ꝙ cito pro de-
relicto habeo ſtatim dominus
eſſe deſinam,tamen nemini ac-
quiritur nec poſſeſsione appre-
3 henſa.ff.eod.l.ij. † Nec poſ-
ſum rei partem habere pro de-
relicto cuius inſolidum domi-
nus ſum,licet hoc poſſem ſi pro
parte tantum ꝙ pro derelicto
habeo dominus exiſtam.ff.eo.
an pars.

SVMMARIVM.

1 *Titulo ꝓ legato quis poſ-
ſit uſucapere.*

2 *Titulo pro legato non pōt uſu-
capere niſi is cum quo teſta-
menti factio eſt.*

3 *Titulus quilibet an iuſto erro-
re interueniente præbeat iuſtā
cauſam uſucapiendi.*

Titulus pro legato. Rub.

TItulo hoc
1 †vſucapit is cui
res aliena bona
fide legata eſt
& nullus.ff.eo.
l.j.& l. alius ꝓ
legato.j.in prin.nec ſufficit opi
nari,immo neceſſe eſt ꝙ in ve-
ritate legata ſit,licet non iure,
& quamuis legatum ademptum
fuerit nihilominus vſucapio
currit.vt.ff.eod.l. ij. & l. vlti.
Quod intelligas quandocūq;
error probabilis excuſat vſu-
capientem puta credit teſtamē-
tum valere, non errando in iu-
re,ſed in facto puta,quia credit
teſtatorem ſane mētis eſſe cum
furioſus ſit vel ignorans lega-
tum codicil. ademptum adeſſe.
Idem eſt ſi in nomine proba-
biliter erretur, puta legauit ꝗs
ſitio,cum duo ſint ſitij: & qui-
libet de ſe ſenſit cum tamen de
illo non ſenſiſſet teſtator.ff.eo.
pro legato. j. Idem ſi vſuca-
piens putat mortuū teſtatorem,
ꝗuis in veritate viuat dūmodo
legati noīe res tractata fuerit,
vel ēt legatarius ſine vitio poſ-
ſeſsionē rei legate adeptus ſit.
ff.eo.ea res.& l.ſeq. & l. pen.
2 †Sed nec pōt vſucapere hoc
titulo niſi is cū quo teſtamēti fa
ctio eſt.ff.eo.nemo pōt. Patet
ex p̄miſsis ꝙ titulus putatiuus

et ſi verus non ſit dumtũ probabilis error excuſet dat iuſtam cauſam vſucapiẽdi,vt no.ſupra e.ver.ꝙ intelligas,& ſeq.& in ſuperioribus rubricellis. Nũquid ergo idẽ eſt vbicunq; ꝓbabilis error excuſet dixit Azo ꝙ nõ,quia regula eſt ꝙ ſine vero titulo nõ procedit vſucapio, vt no.ſupra §.q̃ ſunt neceſſaria ver.ſexto. cui ſtare vult exceptis caſibus ſupradictis,et ſi qui ſimiles in l. ſcripti reperiantur qui cum ſpeciales ſint, non ſunt trahendi ad cõſequentiã. ff.de regu.iur. quæ pp. & l. contra.

8 †Martinus & alij quidã dicũt hoc ad quẽlibet titulum vbicũque iuſtus error ĩteruenerit extendendũ, ꝙ verius puto quãtũ ad hoc vt inde factũ illius qui allegatur ſaltẽ cõputat titulus pro ſuo,vt apparet in his q̃ no. infra rubricel. tit.pro ſuo.ver. item titulus iſte, q̃a ſemper debet eſſe probabilis ignorantia excuſata,ff.ꝓ ſuo.l.fi.ff.de iur. & fac.ign.plurimũ.& l.regula ſupra de or. ab epo qui reſig. epa.c.ij.infra de cle.excõ.apoſtolice. & vbi eadẽ ratio idem ius infra de conſang.& aff.tua. C.de lib.præte.vel exhęre.l.j. quis.n.poſſet in omnibus ſupradictis caſibus & in alijs in iure expreſsis ſpecialitatis reddere rationem et hoc maxime ſ̃cdm iura canonica locum habet,q̃a aut fit alienatio in caſu conceſſo,& rite,& tunc non eſt neceſſaria vſucapio aut minus iuſte, & in hoc caſu neceſſe eſt intelligi iura canonica de p̃ſcriptione tractãtia, alioquin ſuperflua eſſent & fruſtra occuparentur membra.xix. diſt. ſi Romanorũ,ad hoc no.infra eo. rubricella de præſcrip. re. immobi .§. qua exigantur. ſub.§. hoc quo ad res.ver.circa corporalia vero. Nec ob. regula ſupradicta,quia quod dicitur.C. ꝓ hęrede.l.vlti.vſuca. non præcedẽte vero titulo nõ procedit ſubaudi vel putatiuo errore facti probabili comprobãte,& quod ibi dicit intentio ſubaudi craſſa ſupina erronea non probabilis vel qñ res eſt vitioſa vel qñ ſui hæredes & legitimi volũt vſucapere pro hęrede quod eſſe nõ poteſt.vt not.ſupra eo. in rubtiu.pro hærede.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Titulus pro dote locũ habet ubi res aliena bona fide in dotem datur.*

2 *Res in dotem date ſi ſint inæſtimate quo titulo uſucapiantur.*

3 *Res in dotem date ſi ſint æſtimate an poſſint ante nuptias vſucapi.*

Titulus pro dote. Rub.

1 LOcvm habet hic titulus†quãdo res aliena bona fide ĩ dotem datur.vnde & ſi duę filię patri hæredes extiterint & res alienas quas pater bona fide poſsidebat in dotem dederint : & ſic a a maritis vſucapiantur ſoluto matrimonio ipſas inter ſe diuident.ff.eo. l. vlti. tamen circa hanc materiam ſic diſt. Cum res in dotem dantur aut

2 æſtimate aut inæſtimate. † Itẽ ſi ingſtimate aut eo animo vt ſtatim

ſtatim fiant accipientis: qđ ſem
per in dubio præſumendum eſt,
vt ff. de iur. dotium dotis fru-
ctus. in fin. & l. ſeq. aut non eo
animo ſi eo animo ante nupt.
habet locum titulus pro ſuo
poſt nuptias vero pro dote, vt
ff. eod. l. j. hoc ſi de iure & de fa
cto tenuit matrimonium. nam
ſi de facto tantum habet locum
pro ſuo, vt ff. de iure do. pro-
cul. Alij dicunt: q ſi iuſtus
error interuenerit in matrimo-
8 nio habet locum pro dote. †Si
vero res eſtimate dentur dicũt
quidam q ante nuptias nõ vſu-
capiuntur. ar. ff. eo. l. ij. ſecutis
nuptijs, vſucapiũtur pro empto
re, quia æſtimatio ſimilis eſt
emptioni. ff. pro emptore. l. j. &
l. litis. Rogerius vero diſtin
guit vbi etiam ęſtimate dãtur.
vtrum eo animo dentur vt ſta-
tim fiant accipientis, & tũc an-
te nuptias vſucapiantur ꝓ ſuo,
ſecutis vero nuptijs. pro empto
re, vt ſupra dictũ eſt. Aut eo
animo vt fiant accipientis ſe-
cutis demum nuptijs & tũc an-
te nuptias nõ vſucapi. vt ff. eo.
l. ij. & ff. pro ſuo, l. j. Nec ob.
ſi dicas æſtimationem tacitam
conditionem habere hanc, ſci-
licet ſi matrimonium ſecutum
fuerit, quia talis conditio non
facit æſtimationem conditio-
nalem. argumen. ff. de condi. &
demon. conditiones extrinſe-
cas. Alij dicunt, quod æſti-
matio habet tacitam prædictã
conditionem. vt. ff. de iure do-
tium. plurimumque. §. ſi ante. &
ideo ante nuptias vſucapi non
poteſt tamen cum conditione
impendenti ſic, vt ff. pro empto
re. §. ſi ſuper condi. ſecun-
dum Bo.

SVMMARIVM.

1 ☞ *Verba pro ſuo quot modis accipiantur.*

2 *Titulus pro ſuo quomodo dicatur generalis quo ad alios titulos.*

3 *Traditione rei facta cũ bona fide an obſtet falſa cauſa*

4 *Titulus pro ſuo q̃ res & qualiter poſſideri poſſint.*

5 *Natura pronominũ correlatiuorũ meus tuus ſuus noſter & veſter.*

6 *Titulus pro ſuo nunquã dat cauſam præſcribendi niſi aliquis ſuperiorũ prætendat.*

7 *Poſsidens ex conducto quãuis corporaliter teneat nõ tamẽ ſibi ſed domino rei intelligitur poſsidere.*

8 *Effectus uſucapionis quis ſit.*

a Ad materiã tituli ꝓ ſuo, vide q̃ dixi in tract. ĩ j. pte. iij. prin. ĩ xij. q. & in repe. l. celſus colũ. xiiij. in prin. item no. q licet quis probet per teſtes q poſſidet aliquã rẽ ꝓ ſua & tãquã ſuam ꝑ talẽ probationem nõ reſultat ꝓbatio alicuius dñi vł tituli ſecũdũ Bart. ĩ l. j. circa fin. ff. pro ſuo. et ſeq̃tur Alex. conſ. 89. col. ij. circa med. v. volu.

Titu. pro ſuo. [a] Rub.

AD EVIDENtiam huius tituli not. debes,
1 †hoc quod dico pro ſuo duobus modis accipit,

ſcilicet,vere & ſimilitudinarie
vere ſumitur cum dicitur pro
ſuo ad differentiam eius: quod
alienū eſt. Vnde verus dñs rem
propriā & quā ſcit ſuā eſſe nec
erat,pro ſuo poſsidet.ſic pōt in-
telligi.ff.eo.l.ij.& dicitur hoc
ad differentiam creditoris vel
commodatarij qui non pro ſuo
poſsidet, & ſic hoc quod dico
pro ſuo non eſt titulus vſucapiē
di,alioquin quilibet vſucaperet
rem ſuam propriam. Simili-
tudinarie accipitur quando po
nitur pro titulo puta cum is
qui poſsidet credit ſe dominum
eſſe ex aliqua iuſta cauſa cum
non ſit & hoc habet fieri duo-
bus modis ſcilicet communiter
& ſpecialiter. Communiter
accipitur quando concurrit cū
alio titulo vt ſtatim exemplifi-
catur infra eo.verſi.titulus iſtę
generalis eſt. Specialiter ac-
cipitur quando competit alio
quolibet titulo deficiēte, vt no.
infra eo.ver.Itē titulus iſte. &
2 ver.ſi. †Debes ergo ſcire qđ
titulus iſte gñalis eſt ad alios ti
tulos ſupradictos:nā & qui pro
emptore & qui pro donato. &
ſic de alijs poſsidet dūmodo ſe
credat dñm & pro ſuo poſsidet
& vſucapit ſiue emptum vel do
natū ſit.ff.eo.l.j.ſiue non. ff. de
vſucap.celſus dūmodo probabi
lis error excuſet. Sed & ex
quacunq; cauſa credat quis ſe
dñm & ſibi vel patri ſuo tradi
tū fuiſſe ꝓ ſuo vſucapiet.ff. eo.
l.vlt.ff.ꝓ dote.l.j.ver.ante nu-
ptias.auth.ſed & id qđ ex hæ-
reditate ad me peruenit vſuca-
piā.nam vſucapio pro ſuo pro-
cedit in his rebus quę aliena in
bonis patris inueniantur.ff.eo.
3 ſi ancillam.§.pe. †Nec obeſt
falſa cauſa dūmodo traditio fa-
cta ſit.ff.eo.ſi ancilla.§.fi.et dū-
modo bonam fidem habeamus
alioquin contra.ff.eo. hominē.

Inde eſt quod ſi ancillam fur
tiuam bona fide emero partum
eius titulo pro ſuo vſucapio et
ſi ante completam vſuca.ancil
lam furtiuam eſſe ſciuero:dun-
tamen eius dominum certifica-
uero ſi poſſum,ſi nō poſſum ex-
cuſatus ſum.ſed ſi poſſum & nō
certifico clam videor poſside-
re, & ſic poſsidere titulo pro
ſuo. clam non poſſum propter
malam fidem per conſequens
nec vſucapere.ff.eo. ſi ancillā.
4 † Hoc titulo poſsidetur omnia
quæ mari terra,cœloque capi-
mus,aut quæ alluuione fluminū
noſtra fiunt, & quæ ex rebus
alieno nomine poſſeſsis id eſt
ex quibus aliū autorē habemus
ſic.ff.de his quæ not.infa.furti.
§.ſi quæ nata ſunt poſsidemus,
veluti partum ancillæ hæredi-
tarię vel vendite ſimiliter fru-
ctus rei venditæ vel donatæ:ad
quem cum non extendatur ti-
tulus ſpecialis quia qui vendit
rem vel donauit nō vendit vel
donauit ſpecialiter fructus futu
ros neceſſe eſt ad hunc titulū
recurrere generalem vt omnia
hæc probantur.ff. eodem. l. ij.
5 †Et not. quod is qui pro ſuo
vſucepit:& ſi per plures poteſt
dicere pro meo vſucepi, & ſi
per plures ſunt poſſum dicere ꝓ
noſtro, vt ſubtiliter probatur.
ff.eo.eſt ſpecies ibi pro ſuo. &
ibi pro noſtro.& bene poteſt di
cere titulo qui dicitur pro ſuo
poſsideo,vel vſucepi, vt proba
tur.ff.eod.l.j.ibi. & pro empto
re pro ſuo poſsideo &c. Po-
teſt dici qđ ibi loquitur Vlpia-
nus

ſtas magiſtraliter Paulus ve-to.l.ſeq. proprie, nam ſi rem meam dicam ſuam improprie loquor cum eadem res nõ poſſit eſſe duorum dominorum inſolidum.ff.commodati.ſi vt certo.§.ſi duobus vehiculum. nam meus & tuus & ſuus noſter & veſter correlatiua ſunt, quorũ hæc eſt natura, quod vnum non eſt reliquum.vt ff.de rerũ permu.l.j. ergo proprie loquendo ſicut ille pro ſuo poſsidet, ſic & tu pro tuo poſsides, ſic & ego pro meo poſsideo. Hic igitur titulus ſicut videtur petitionem hæreditatis non excludet, niſi aliqua alia iuſta cauſa & vera prætendatur.arg.ff.de peti.hæredi.pro herede.alias quilibet poſſet dicere pro meo poſsideo: & ſic nunquam magis hæc actio locum haberet.

6 †Item titulus iſte nunquam dat cauſam præſcribendi niſi aliquis ſuperiorum prætendatur.ff. de vſucap. celſus. vel aliqua alia iuſta cauſa pone occupationis, puta inuenit quis margaritam alienam ad littus maris, quam credit in nullius bonis eſſe vel alluuionibus vel acceſsionis ad rem emptam vel donatam. ff. eod. l.ij. & l. ſi ancillam. reſpon.j. vel ſtipulationis.ff. eod. hominem, vel diuiſionis rerum hæreditariarum a parte facte: & ſic vicẽ emptionis obtinet. C. communia vtriuſque iudi. l. j. ſic intellige.ff.eod.ſi ancillam. §. ſi pater.alias contradiceret illi.l.ff.pro dona.l.j.§.ſi pater. poſſet tamen dici quod l. ſcilicet in proxi.§.ſi pater.& ſi deficiat titulus pro donato. habet locum titulus pro ſuo, vt in l. ſi ancillam. ergo ſi ex cauſa diuiſionis ad alterum fratrem perueniat res aliqua vſucapio locum habet, vel ex cauſa ſucceſsionis vel cuiuslibet alterius.ff. eodem.l.vlti. & ſic titulus iſte in omnibus iuſtis cauſis poſſeſsionis per quas cõſueuit acquiri dominium deficientibus alijs ſpecialibus titulis locum habet, ſed bene iuſto titulo ſiue cauſa, ſolus temporis curſus non ſufficit. C. de præſcrip.long.tempo. nec petentẽ. & l. præce. alias quilibet & malæ fidei poſſeſſor & ſine titulo vſucaperet dicens, ego credebam rem meam eſſe ſic vſucepi pro meo, quod eſſet abſurdum. arg. inſtitu.vi bo. rap.§. ſed nedum talia & ſupra de reſcrip. nonnulli. infra de accu. qualiter primo.

7 †Illũ autem ſciendum eſt, quod qui ex conducto poſsidet quamuis corporaliter teneat, non tamen ſibi ſed domino rei intelligitur poſſidere ſupra de reſtitu.ſpo.cum veniſſent. ergo nec pro ſuo vſucapiet. C. communia, de vſucap.l.j. Item ſi non fide bona non procedit vſucap.C.communia. de vſucap.l.fina. Nec res vitioſa vel quaſi vſucapitur. C.communia.de vſucap. l. penulti. Nec rem propriam vſucapere poſſumus, quia quod noſtrum eſt nequit iterum noſtrum fieri niſi deſinat eſſe noſtrum.ff.de acquirẽ.poſſeſ. poſſideri.§.ex pluribus.inſtitu. de act.§.ſic itaque diſcretis ſupra de fide inſtrumen.inter di.§.inſtrumentum.verſicu. cæterum. in fin. vnde hæc duo præponens ſcilicet rem ſuam eſſe & vſucepiſſe ſeipſum videtur excludere, vt infra eodem veniẽs.

Nn 3 .§.ſi.

BIBLIOTECA ROMA VITTORIO EMAN...

§.fin. Quid eſt ergo dictum vſucepit pro ſuo hoc quia tanquam ſuum quia hoc credebat legitimo tempore re ſibi tradita & ex iuſta cauſa & probabili quamuis falſa poſſedit & ſic vſucepit. Sed & poteſt dici iuſtus titulus pro iudicato: res enim iudicata ſpacio x. dierum uſucapitur. quod dic vt no. infra de ſen. & re iudi. §. quot ſint. verſi. quo ad temporalia. & ſequen.

QVID SIT EIVS effe-
8 ctus. † Et quidem vſucapionis effectus in rebus mobilibus & ſe mouentibus is eſt ſecundum omnes vt rei vſuceptæ directũ dominium acquiratur. C. de pact. traditionibus. ff. de vſuca. l. j. & iij. ff. pro ſuo. l. fi. de pig. l. prima §. cum prædium. in rebus vero immobilibus diſſentio eſt, vt no. infra eo. ſub rubri. proxi. ſequẽ. §. quis ſit eius effectus.

Ex quo plene expediuimus tractatum præſcriptionis ſiue vſucapionis circa res mobiles & ſe mouentes, in quo etiam aliqua interſeruimus ad res immobiles pertinentia, videamus de præſcriptione rerum immobilium interſerentes etiam aliqua ad res mobiles vel etiam incorporales pertinentia, et ſic apponamus rubricam.

De præſcriptione rerum immobiliũ. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 ☙ *Præſcriptio multipliciter diffinitur.*

2 *Species pſcriptionis quot ſint.*

3 *Appellari poteſt infra x. dies in præſcriptione decem dierũ, & ſententiæ arbitri cõtradici.*

4 *Quæſtio mota iudici poſt depoſitum officium infra quantũ tempus ſit terminanda.*

5 *Creditor ſi ſcripſit ſibi ſolutum eſſe & velit contrarium dicere an & infra quod tempus audiendus ſit.*

6 *Bonorum poſſeſſionem petenti quantum tempus ad hoc ſit concedendum.*

7 *Præſcriptionum perpetuarum ſpecies quot ſint.*

8 *Prẽſcriptio longi temporis quę requirat.*

9 *Sine titulo non currit longi tẽporis præſcriptio.*

10 *In præſcriptione longi temporis neceſſaria eſt continuatio temporis.*

11 *Præſcriptio longi tẽporis qua de cauſa ceſſare dicatur.*

12 *Longiſſima præſcriptio quibus caſibus ceſſat.*

13 *Tempora interruptionem præcedentia an proſunt præſcribenti.*

14 *Peccata ſunt tanto grauiora quanto diutius animam detinẽt alligatam.*

15 *Eccleſia an poſſit ratione peccati leges corrigere aut cauſas audire & diffinire.*

16 *Bona fidem habens an cum* ſcientia

ſcientia rei alienæ poſſit præſcribere.

17 Peccatum non dimittitur niſi reſtituatur ablatum.

18 Rem alienam donare ius eſt principis.

19 Præſcr ptionis priuilegium nõ debet reportare ex eo ex quo puniri debeat.

20 Peccatum alicui actui annexum ipſum actum impedire cẽſetur.

21 Imperator an poſſit rem eccleſiæ donare aut in præiudicium illis conſtitutionem facere.

22 Imperator qua ratione poſſit rem alienam donare.

23 Præſcriptio cũ mala fide quo caſu valeat.

24 Res laicorum quo pacto præſcribantur.

25 Res laicorum debent continue & vſq; ad legitimum tempus completum poſſideri ad hoc vt præſcribantur.

26 Eccleſia quãto tẽpore p̃ſcribat contra laicum & nu ſequenti.

28 Contra romanã eccleſiã an et quanto tempore præſcribatur.

29 Triplici ratione titulus requiritur in præſcriptione rerũ eccleſiaſticarum.

30 Inueniẽs aliquid nec reſtituẽs furtum cõmittit vel rapinam.

31 Res aliqua duabus ex cauſis non poteſt inſolidum acquiri.

32 Donatio epiſcopi ſine conſenſu capituli an plenũ ius trãſferat.

33 Bona fides cum præſcriptione xxx.ann. an ſufficiat ad poſſidẽdum res temporales laicorum vel patrimoniales clericorum ſine titulo.

34 Subditus laici facilius præſcribitur quàm ſubditus prælati.

35 Res laicorum facilius alienantur quàm eccleſiarum.

36 Titulũ probare qualiter quis non teneatur.

37 Quæ res præſcribi poſſint.

38 Iura canonica nõ habẽt actionem in perſonalibus ſed tantum in realibus locum habent.

39 Eccleſia vacãte an currat eius præſcriptio.

40 Tempora quibus caſibus de præſcriptione ſubducantur de medio.

41 Præſcriptio non currit debitori niſi adueniente die vel conditione exiſtente.

42 Præſcriptio nõ currit vbi agi non poteſt.

43 Actio confeſſoria aut negatoria quæ ſit & nu. ſeq.

45 Fragilitas ſexus vel fauor militię uel abſentia an proſint quo minus non currat præſcriptio.

46 Actiones quæ & an tempore tollantur.

47 Admitti non debet in electione niſi qui ius habeat.

48 In actione fami. hercíſ. an currat præſcriptio.

49 *Actio pignoratitia quanto tẽpore tollatur.*

50 *Præſcriptio quot modis interrumpatur.*

51 *Per litis conteſt. ipſo iure interrumpitur præſcriptio.*

52 *Solutione eius quod debetur tollitur obligatio.*

53 *Præſcribens aliquam rem bona fide xxx. an. an habeat vtilem rei vendica. contra quemlibet poſſeſſorem.*

54 *Mobilia facilius mutãtur quã immobilia.*

55 *Per præſcriptionem acquiritur exceptio quæ omnem exceptionem excludit.*

56 *Cui datur actio multofortius exceptio.*

57 *Natura vſucapionis quæ ſit.*

HIc videndum eſt. Quid ſit prȩſcriptio. Quot ſint eius ſpecies. Quæ exigantur in p̃ſcriptione. Quæ res præſcribi poſſunt. Quibus modis interrũpitur præſcriptio. Quis ſit eius effectus.

QVID SIT præſcriptio.
1 †Et quidem ius quoddam ex tẽpore cauſam trahens. i. firmitatẽ capiens ſecundũ da. Alij dicunt, ꝙ præſcriptio eſt ex tẽpore cauſam trahens. Tu dic, p̃ſcriptio eſt exceptio ius quoddã ex tẽpore continue poſſeſſionis rerum immobiliũ. aliqñ dominij vtilis, aliqñ actionis vtilis, aliquãdo legitime exceptionis cauſam tribuens. xvj. q. iij. §. poteſt. C. de præſcrip. xxx. an. ſi quis emptionis, infra eo. c. j. & per totũ, & in his q̃ not. ĩfra eo. §. fi. plenius apparebit.

QVOT SINT EIVS ſpe-
2 cies †In primis ſcire debes, ꝙ exceptio quæ circa iudicia plerunque opponitur & ſi dilatoria ſit aliquoties abuſiue vocatur præſcriptio, ſic. C. de teſti. nullum. C. de exce. l. fi. Prȩſcriptionum tamen de quibus ſpecialiter tractare intendimus duæ ſunt ſpecies. omnis enim præſcriptio aut temporalis eſt aut perpetua. Temporalium præſcriptionũ. Alia eſt vnius hore, vt ſi clericus deficiat vna hora ꝙ non interſit diuinis, vt ar. xij. diſt. c. ꝙ tamen qualiter intelligat no. infra de cle. non reſi. vel quando illud apud acta lata ſententia appellandũ eſt. ff. de appel. l. j. §. fi. & no. infra de appel. §. qualiter. ſub §. vbi vero. Alia vnius diei. nã eo die duntaxat quo iudex tulit ſententiam, ſi quidem defuerit circa fructus acceſsiones vel expenſas ſupplere poteſt. ff. de re iudi. Paul. Alia duorum dierũ ſcilicet olim in cauſa propria. Alia trium dierum olim in aliena cauſa. ij. q̃. vj. §. biduum. Item circa reuocationem erroris aduocati. C. de errore aduocato. l. iij. & ſi iudex recuſetur ſecundum legem antiquam. C. de iud. cum ſpecialis, & ſi quis iuſsit exire religio. poſt pubertatẽ in religione completam, infra de regularibus, ad noſtram. Alia quatuor dierum in examinatione clericorum ordinandorum. xxiiij. diſtinctio. quando, ſed certe ibi

non

non loquitur de præſcriptione. Alia quinq; dierum, infra quos olim debebant peti apoſtoli. ij. qõ. vj. ab eo, hodie vero infra xxx. C. de appel. quoniam. Itẽ inuenitur præſcriptio quatuor vel quinque dierum. ff. ſi quis cautio, & ſi poſt res. Alia ſex dierum quibus ſcilicet operari permittitur, ſed ſeptima ceſſandum eſt, ſupra de fer. c. j. & ij. Alia ſeptem dierum, vt qui cadauer tetigerit ſeptem diebus immundus erit, de conſect. diſtin. iiij. nequaq̃. Alia octo dierum quibus feſtum dedicationis eccleſiæ celebratur. de conſec. diſtin. j. ſolennitates, & idẽ intelligas in omni feſto habente ſolẽnes octauas ſupra de fer. capellanus. Alia eſt nouẽ dierum a morte defuncti numerandorum infra, quos hæres non poterit conueniri. C. de ſepul. vio. l. fin. & authen. ibi ſigna.

3 †Alia x. dierum infra quos hodie appellandum eſt. ij. quæſtio. vj. anteriorum, vel ſententię arbitri contradicendum. C. de arbi. l. penul. & in conſtitutione pecu. ff. de con. pecu. promiſſor ſtichi. §. j. item in alio caſu. iij. quæſtio. iij. authen. quod fieri. Alia vij. alia xiiij. alia xvj. alia xviij. alia xix. dierũ. vt v. q. ij. pñti. Alia xv. dierum vltra quos non detinetur teſtis inuitus. C. de teſtibus. ſi quando. Alia xx. dierum qui dantur ad deliberandum iij. q. iij. offerantur aliquando plus, aliquando minus, vt no. ſupra de dila. §. quot ſint dilationum ſpecies, ver. alię deliberatorię.

4 † Item quæſtio mota iudici poſt depoſitum officium infra xx. dies terminanda eſt quãuis teneatur expectare, per l. vt C. vt omnes tam ciuilis quã mil. iudices. l. vnica. §. fi. reſpõ. j. in auth. vt iu. ſine quoquo ſuffra. gl. §. neceſsitatem. col. ij. in authen. de collatoribus. §. fin. col. ix. Item habes præſcriptionẽ xx. dierum, infra de cri. fal. dura. §. fi. et de cleri. excom. mi. illud. Alia xx. dierum. nam ſi p̃ tres hebdomadas pręsbyter ab eccleſia ſua defuerit remouendus eſt. xvij. qõ. j. ſi quis in clero. Alia xxix. dierum qui dantur antequam exequatur infra quos niſi occurrerit epiſcopus accuſatus ſuſpenditur. iiij. qõ. v. quiſquis.

5 † Alia xxx. dierum qui dantur antequam exequatur ſententia lata a principe ſuper animaduerſione. xj. q. iij. cum apud. Item ſi creditor ſcripſit ſibi ſolutum eſſe & velit cõtrariũ dicere infra xxx. dies tantum auditur. C. de non numera. pecu. in contractibus. Item apoſtoli infra xxx. dies petendi ſunt, vt infra de appel. §. qualiter ſub §. vbi vero per. iudex autem. Item pœna commiſsi pupillo remittetur ſi infra xxx. dies ſoluerit fiſco. ff. de pu. & vectigal. imperator. Alia xl. dierum quibus debet pœnitere is qui a domino compulſus deierauit, cum vij. tamẽ ſequentibus annis xxij. q. v. c. j. ad idem, infra de ſponſa. duorum accepiſti, infra de accuſa. accuſaſti. Alia l. dierum, vt no. ſupra eo. verſi. Alia xx. ibi. Itẽ quæſtio mota &c. item contra tutorem vel curatorem ſe excuſare volentem, vt inſti. de excuſa. tuto. §. qui autẽ. Alia lx. dierum infra quos debet inuentariũ compleri. C. de iure delibe.

ſcimus

ſcimus.§.ſi autem dubius. item ſi dictum non ſit infra quod tempus poſsit redhiberi res empta ſi diſplicea. xl dies datur. ff. de redhibito. ac. ꝙ ſi nolit. §. pen. item alibi. iiij. qõ. iiij. §. aliquã
6 do. verſi. libellum. † Alia c. dierum qui dantur petenti bonorum poſ. C. qui admit. ad bonorum póſ. l. ij. Alia vnius menſis. iiij. q. v. quiſquis. Alia duorum menſium, vt quando neceſſitas excuſat accuſatum. v. qõ. iij. ſi egrotans. Alia trium menſium, vt ibidem, & quando iudeus emit ſeruum cauſa mercimonij. liiij. diſtin. fraternitatẽ. infra de iudeis. c. fin. verſi. ſi infra tres menſes. Alias. iiij. menſium infra quos debet in perſonalibus ac. executioni mandari ſententia. ff. de offi. deleg. quærenti. Alia quinque menſium infra quos debet electus conſecrari. c. diſtinc. quoniam hodie dantur vj. menſes. ſupra de trãſ la. epiſcopi, inter corporalia. §. ſed neque. quod dic vt no. ſupra de elec. §. quo tempore. ver. hinc non. Alia vj. menſium qui dantur in redhibit. actione. ff. de edil. edic. redhibi. & quanto mino. l. ſciendum. §. fin. & alibi. iij. q. de inducijs. Alia vij. menſium. ff. de ſta. ho. ſeptimo. Alia viij. menſium. xviij. diſt. propter. Alia ix. menſium. iij. q. iij. §. ſpacium. Alia x. menſiũ in auth. de reſtit. & ea quæ pa. in x. menſe. §. fin. col. iiij. Alia vnius anni. lxiij. diſtinc. ſi ſeruus. xj. q iij. rurſus. Alia vnius anni & diei. xx. q. ij. puella. Alia vnius anni & dimidij. iij. q iij de inducijs. Alia biennij. xix. qõ. iij. monaſterijs. Alia triennij. xviij. quæſt. ij. ſi quis incognitus. Alia quadriennij. xvj. q. iij. quas auth. C. de quadri. præſcrip. bene a Zenone. Alia quinquennij. C. ne de ſtatu defunc. l. j. & l. ſi pater. Alia vj. annorum. di. vj. §. j. ibi ſi emeris ſeruum &c. Alia vij. an. C. de iure delibe. ſi infanti. Alia ix. anno. ff. de ali. & cib. mela. Alia x. ann. xvj. q. iii. § poteſt ij. Alia xj. anno. vt infra de deſpon. impu. ſi puella. Alia xij. an. in auth. de tempore non ſolutæ pec. ſuper dotem. §. et ſi q̃d inter ætatẽ. coll. vij. Alia xiij. an. C. de ſilẽtiarijs. l. iij. li. xij. Alia xiiij. anno. infra de deſp. impu. ex literis. de illis. Alia xv. anno. C. de operi. pu. omnes qui. xx. q. ij. illud. Alia xvij. anno. §. tria. ff. de poſtulando. l. j. §. pueritiam. Alia xviij. ann. xxviij diſt. de his. & infra de regula. quia in illis. Alia. xx. ann. C. de falſ. querelam. Alia xxv. anno. C. de in integ. reſt. mili. ſi minorem. xx. q. j. virgi-
7 nes. Sed perpetuarũ. † Alia xxx. anno. xvj. q. iij §. poteſt. Alia xl. anno. infra eo. de quarta. xx. q. j. ſanctimonialis. Alia quinquaginta an. vt l. græca alearum ludus. Alia lx. an. xx. q. j. iuuenculus. Alia c. an. xxj. q. iij. nemo. infra eo. ad audientiam. cum nobis. ſi diligenti. in fine.

QVAE EXIGANTVR IN
8 præſcri. † Et quidem ſecundum. l. in præſcrip. lon. tem. bona fides & iuſtus titulus & continua poſſeſsio & ꝙ res ſit præſcriptibilis exiguntur. Bona fides autem emẽtis vel ex alio iuſto titulo accipientis exigitur, vt C. de præſcri. lon. temp. diuina. & l. ſequen. & l. ſi fraude. &

de.& l.penult.et licet proxima lex dicat poſſeſſorem debere probare bonam fidem. A zo.ta men not. quod probatur eo ipſo ꝙ non probatur contrarium. argu.C.qui mil.non poſ.l.pen. & no.ſupra ſub rub. de vſuc.§. quæ ſunt neceſſaria. ver.ij.vel dic ꝙ præſumitur contra poſſidentem niſi titulum probet, ſed eo probato præſumitur præſum ptione iuris,et ſic probatur per conſequens bona fides,& ſic po tes intelligere d.l.ſicut. ex le ctione ipſarum colligi poteſt, & eſt argu. ꝙ in rebus eccleſiaſticis in quibus bona fides re quiritur requirendus, & allegandus eſt titu. & probandus, vel melius aut poſsidens ſuſpectus eſt ex aliqua cauſa probabili, & ſic requiritur ꝙ probet titulum, per quem præſumatur bonæ fidei, aut nulla præſumptio eſt contra ipſum, & tunc præſumitur bonæ fidei,& ſic l. pen.C. de præſcript.long.tempo.poteſt intelligi quando præ ſumitur contra poſsidentem ex aliqua iuſta cauſa, & iunge quod not.infra eo. ſub.§.quartum.& ſeq. Sed neque cõſueuit nocere mala fides tradentis.ff. de diuer. & tempo. præſcri.an vitium. & inſti.de vſucap.§. ꝙ autem. niſi recipiens uti vellet acceſsione malæ fidei poſſeſſoris.vt C.de præſcr. lon.temp.l.j.ff. de acquir.poſſ. pomponius.§. cum quis. Sed hodie malę fidei poſſeſſore alienante ignorante rei domino ſpectatur præſcriptio xxx.annorum,ipſo autem domino ſciẽte ſi non fuerit conteſtatus ſufficiunt x.ann. inter præſentes. xx. inter abſentes, in auth. vt ſpon.lar.§.rurſus.col.ix.& no. ſupra de vſuc.§.quæ ſunt neceſſaria.ſupra.quarto.

9 † Titulus vero requiritur, quia ſine eo non currit longi temporis præſcriptio,vt C.de præſcrip.lon. temp.diutina.& l.nec petente. & l.ſi is niſi in caſu, vt not.ſupra ſub rub.de vſuc.§. quę ſunt neceſſaria. verſi.quandoque tamen ſpeciale eſt.

10 † In hac etiam præſcriptione longi tem poris neceſſaria eſt cõtinuatio longi temporis, ſcilicet decem anno.inter pręſentes,xx.annorum inter abſentes,& intelligitur præſens quo ad hoc pertinet qui eſt in eadem prouincia vbi cunque res ſita ſit, nam ius vendicationis incorporale eſt, & vbique poteſt exerceri ſicut & quælibet actio perſonalis, ſunt enim actiones quædam diuino motu & animo ſubtiliſsimo cõſtitutæ.C.de p̃ſcri.lon.tẽ.l.vlt.

Quod ſi p̃ſcripſi rem tuã te p̃ ſente per v.an.demum te abſente per v.an. nunquid completa eſt præſcriptio,non.immo ſicut duplicatur decennium vbi nullo tempore fuiſti pręſens, ſic debet quicquid de decennio te ab ſente cucurrerit duplicari, vt in authen. vt ſpon. lar.§. de præſcriptione. Si autem præſcriptio fuerit interrupta præſcriptio impeditur.vt not.infra eodem.§.quibus modis. In præſcriptione vero longiſsima,ſcilicet xxx. anno. non requiritur niſi cõtinuatio poſſeſsionis, & habet locum præſcri.ſecundum l. vbicunq; ceſſat præſcri. lon.temp. quod dic vt no.infra ſub.§. verum quicquid & ſe.

11 †Ceſſat aũt p̃ſcri.lon.tẽp.rõne pſone puta minor eſt xxv.ann. cuius

cuius res præſcribitur. ff.de ac qui.poſſ.bonæ fidei. C. in qui. cau.reſtit. in integ. non eſt ne. l.vlt. Exinde quinquēnalem pſcriptionē, quæ tuetur ſtatutū defuncti, hæc enim currit contra minorem nec reſtituitur.C. ne de ſtatu defunc.mater. Itē in dote cauta nō numerata quādoque currit minori & reſtituitur, quandoque non vt conſueuit not.C. de temp. reſti.in integ. auth.ſi minor. Item ceſſat propter qualitatem rei, vt quia religioſa vel eſt ſacra, & in re vitioſa & deficiente bona fide vel iuſto titulo, vt patet in his quæ not.ſupra.de vſucap.§. quæ nō.&.§.ſeq. Item in omnibus perſonalibus act. C. quibus non obijci.lon.tempo.præ. neque mutui. Item in omnibus mobilibus.C. in quib.cau. ceſſat long.temp.præſcrip.l.ij.

Itē in omnibus mixtis actionibus. C. in quib. cau.ceſ lon. tempo.præſcrip.l. vnus indiuiduum excipitur hæreditatis petitio, quæ quandoque ſuos excedit terminos, quandoque exceditur a ſuis terminis, vt not.C. de pet.hære.l. hæreditatis petitio. Quandoque etiam vere currit, ſed effectu caret, quod accidit propter iuſtam & probabilem & neceſſariam perſonæ abſentiam reſtitutionem petentis, quod in militibus & eorum vxoribus circa expeditionem occupatis, & in medicis, & in abſentibus cauſa reipub. & in captis ab hoſtibus & poſt liminio reuerſis vel in abſentibus caſu fortuito locum habet. vt C.qui.non ob. lon.tem.præſcri.l.i.ij. & iii. & vi.& vlt.ſuper quo vide qđ no.infra eo.§. q̄ res. ver.ſed & ſi quis de man 12 dato domini Papę. †In illis autem caſibus, in quibus ceſſat lon.temp.præſcrip.vt no.ſupra eo.ver.ceſſat & ſe. præſcriptio longiſsima, ſcilicet xxx.ann. ſuccedit, vnde non reſpuit vitioſam rem.& eſt ratio, qa hęc præſcriptio longiſsima non in fauorem præſcribentium, immo in odium non petentium, ſed ius ſuum proſequi negligentium eſt inducta.C.de anna.ex cep.l.vlt.in fi. arg.C.de edicto di. Adri.toll.l.fi.in fi.qđ Epheſinus legislator primus conſtituit.infra eod.vigilanti. Igitur ſecundum leges quæcunque ſit actio ſiue in rem ſiue in perſonam ſiue mixta quantumcunque poſſeſſor habeat malam fidem ſpacio xxx.ann.regulariter concluditur.C.de præſcrip. xxx.an.ſicut in rē. & l. ſi quis emptionis. xvj q.iij.§. poteſt. verſic. ꝙ ſi mala fide.in hac.n. mēſura omnes perſonales actiones poſitæ ſunt.C. de conſti.pe. l.ij.C.de præſcr.xxx.an.l.vlt. quod verum eſt de perpetuis,ſecus de temporalibus quæ minori ſpacio temporis concluduntur ſicut redhibitoria,& quanto minoris & ſimiles.C.e.ſicut in rem.reſpō.j.&.§.ſed ſi aqua &.§.hoc autem.& inſti.de perpe.& temp. act. in ꝓ.j. nec dicas correctas leges quæ volunt, ꝙ cum mala fide quis poſsit præſcribere per decre.iſra eo.quoniam quod enim ibi dicit tam canonica, quam ciuili exponi debet,id eſt tam de re ſpeciali, quam ciuili:eccleſiaſtica tamē ſecundum Ber. quod mihi non placet,vt no.infra eo.ſub.§.verum quicquid.quod enim ē mortale

tale in foro canonico, eſt mortale & in ciuili, & illud intendit remouere & leges ipſum fouentes corrigere, vt patet ibi cum generali &c. & not. ꝙ ibi caute dicit derogandum, quaſi dicat non intendimus leges abrogare, ſed eis inquantum peccatum mortale fouet derogare igitur quantum volunt, ꝙ cum mala fide poſsit quis præſcribere non ſunt tenendæ. Sed quo ad alia in ſua remanent firmitate, vt patet in his quæ not. infra eo. §. ſi. verſi. ſed ſecundum canones, & ſic non obrogantur ſed eis derogatur. ff. de ver. ſig. derogatur oportet autem ꝙ præſcribens rē. xxx. an. cōtinue ipſam poſsideat iure ſuo, nec. n. illos appellari conuenit poſſeſſores, qui ita tenent nō ob. hic ſolitam debeant præſtare mercedem alioqui male ageretur dominis prædiorum, quia cogerētur quod locauerunt amittere, aut vtiles conditiones excludere, aut anno quolibet de ſuo dominio proteſtari. C. de præſcr. xxx. anno, l. ij. † Item oportet ꝙ quis poſsiderit ſine interruptione quod dic vt not. infra eo. §. qui mo. alioquin tempora interruptionem præcedentia nō proſunt. C. de præſcri. lon. tem. l. j. & C. de præſcrip. xxx. ann. cum notiſsimi. reſpon. j. In actione vero vel iure perſonali non requiritur vera poſſeſsio, ſed quaſi poſſeſsio, quia nec aliter dici poteſt. ff. de peti. hære. regulariter. & l. etiam. §. vlt.

23

Verum quicquid dicant legiſtæ & aliqui magiſtri. vt no. ſupra. eo. verſi. igitur nullus poteſt per præſcriptionem rē alienam corporalem acquirere, niſi habeat bonam fidem atq; cōtinuam, ſuper quo vide quod nota. infra e. §. quæ res. ſicut. n. cōtinuationem poſſeſsionis requiro ſic bonæ fidei, vt infra eod. vigilanti. xxxiiij. q. ij. ſi virgo & hoc eſt ꝙ expreſſe determinat concilium generale. infra eo. quoniam. quod diuiditur inter partes. In prima parte reddit cauſam conſtitutionis, et corriguntur iura præſcriptionum cum mala fide admittētia in vtroque foro canonico & ciuili, & durat vſque ibi, cū generaliter &c. Ibi vero incipit ſecunda pars, & in illa ſecunda parte reddit rationem quare dicta iura corriguntur, ſcilicet qa ſine peccato mortali ſeruari nō poſſunt, & durat vſque ibi vnde oportet. &c. In tertia vero parte concludit comprobando principium decre, cui ſtandum eſt ex quo de peccato agitur non obſtantibus legibus cōtrarijs vel opinionibus quibuſcunque. vt patet in his quæ no. ſupra de offi. archi. §. quod ſit eius officium. ver. quare autem & iſtud videtur expreſſe comprobari. in auth. vt eccleſ. Ro. c. an priuilegio gau. poſt medi. ibi, ſed vel ſeruetur innocens, qui reuera innoxius &c.

14 † In hoc concordant Io. & G. nec ob. lapſus temporis immo tanto grauiora ſunt peccata quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. ſupra de conſue. ſupra fi. infra de eo qui duxit in matri. cum haberet. i fi. & c. ſeq. xxxviij. q. v. quod Deo patri. & quod alienū ſcis reddere debes. xiiij. q. v. ſi quod inueniſti. & c. multi. alias furtum & rapina committitur,

vt

vt ibi dicit Ang.& Iero.& iun
ge quod not. ſupra eo.rubri.de
vſucap.§. quæ ſunt neceſſaria,
15 verſi.mihi videtur. † Igitur
ratione peccati poteſt eccleſia
leges corrigere & cauſas audi-
re & diffinire ſupra de iudi.no
uit. ſic ſupra de reſti.ſpol.ſæpe
contingit,& iunge quod no.in-
fra qui filij ſint legi.§. qualiter
& a quo, & ſupra de conſti.§.
qualiter conſtitutionibus, niſi
inuenias alias remiſsiones, &
eſt conſideranda conſcientia p̃
ſcribentis non alienantis, ſicut
enim per propriam fidem non
per alienam quiſque ſaluatur
ex quo ætatem habet,de conſe
cra.diſt.iiij. cum pro paruulus.
ſic p̃ propriā fidē nō per alie-
nam præſcribit, quia nec de-
bet quis alieno odio prægraua-
ri. C. de inofficio. teſta. ſi quis
ſuo teſtamento. ff.de dolo.l.j.
16 † Aliquoties etiam præſcri-
bit quis cum rei ſcientia alie-
na ſed tamen bonam fidem ha-
bere debet, vt no. ſupra eo. in
rubrica de vſuca.§.quæ ſint ne
ceſſaria, verſ. quandoque ta-
men. Quid ſi quis dubitat an
res ſua ſit,& habet iuſtam cau-
ſam dubitationis adhuc debet
habere bonam fidem & vtetur
fructibus.ff.de vſuris qui ſit.§.
bonæ fidei, & ſic præſcribi de-
bet tamē ab alijs inquirere hę
reditatem,vt ſic ad eam perue
niat.arg.xxxvij. q. vlti. occi-
dit. Quid ſi prę
latus[a] habet ſcien
tiam rei alienæ,
ſed eccleſia habet
bonam fidem, di-
cunt quidā q̃ tene
tur denuntiare ei
quem credit dñm

a Vide in ij.par.iij. prin. tra-
cta. præſcri. col. liiij. i xv.
quæſt.

& ſic purgabit conſcientiā.nec
videtur fraudem facere. ar. ff.
de nego.geſt.at qui natura.§.cū
me abſente.ff man,quintus, &
melius in authē.vt ſpon. lar.§.
rurſus.colū. ix. Sed nunquid
in hoc caſu tenetur defendere
eccleſiā,& dicunt q̃ ſic. ſed nō
obierit confeſsio ſua eccleſiæ.
niſi vbi de facto ſuo ageretur.
arg.xxvj.qō.ij.poſtq̃ infra de
exceſ.prelato.inter dilectos.§.
pręterea.ff.de iur.& fac. igno.
plurimū. Mihi videtur q̃ cau
te faciet ſi habeat conſiliū ca-
pituli ſui & aliorum proborū,
ſi qui ſunt qui melius nouerint
veritatem,quia ab alijs quærē-
dum eſt.ſupra de iura. cal.in p̃-
tractādis.ſupra de elec.ſcriptū
§.j.ſupra de teſti.licet ex qua-
dā,et ſi habito cōſilio inuenerit
q̃ aliena ſit res ipſam reſtituat.
ar.infra de ſymo. tuas.liiij.di.
generalis. in fi.imputandū.n. eſ
ſet ei ſi ſuperuacuam litē exer-
ceret.ff.de admi.tut.quoti.§.ſi-
cut autem,et ſicut per ſe non de
bet hoc facere,ita nec per aliū
arg.infra de pec.cle.c.pe.xlvj.
di.ſicut non ſuo. nec debet frau
dem adhibere cōtractibus ſuis.
īfra de do.per tuas. nec laqueū
inijcere.xxvij.q. j. de viduis.
ij.nec contra conſcientiam age
re.vt no. ſupra eo.§. ſub.§.j.re-
ſpon.j.& ad hoc.C.de aduo.fi-
ſci.l.pe.& de iudi. rem non no
uam. Quid ſi prælatus cōſciē
tiam lęſam habuerit capitulum
vero bonam, dicat prælatus de
fendatis vos prout melius pote-
ritis.ar.l.proxi.inductę.xvj.q.
vij.filijs.infra de reb. ecc. non
alie.ſi quis presbyterorū. ad ſi.
a ſanguine aūt huius cauſę vo-
lo q̃ mundę ſint manus meę.ar.
xl.di.

17 xl.di.Epheſus. †Sed quid [a] ſi
a iam cõpleta præſcriptione con
ſcientiam rei alienæ incipiat
habere puta audiuit & pro cer
to ꝙ hæres, quas præſcripſit ,
erant Martini , nunquid ipſas
debet reddere Martino,theolo
gi dicunt ꝙ ſic,& facit pro eis
quia non dimittitur peccatum
niſi reſtituat ablatũ . xiij.q.vj.
ſi res.infra de vſur. cuncta.§.ſu
per his ad fi.& nullus numerus
anno.defendit xxxiiij. q. ij. ſi
virgo.& nó. ſupra.§.proximo.

Magiſtri canonum cõiter cõ
tradicunt,qa cõpleta p̄ſcriptio
ne tutus eſt ; qui p̄ſcripſit ſcd̃m
vtrunq; ius.vt infra eod.c.j.&
c.de quarta.& c.ad aures.xvj.
q.iij.c.j.& ij.& c. dilecto.talis
enim iure,ideſt autoritate iuris
poſsidet ſi iure, ergo iuſte ſi iu-
ſte,ergo bene ſecundum Ange.
xiiij.q.iiij.quid dicam . Ala-
nus volens concordare theolo-
gos & magiſtros diſtinxit vtrũ
ex cauſa lucratiua is qui præ-
ſcrip.cauſam habuerit, & tunc
eſt vera ſententia theologorũ.
argu.ff.de his quæ in frau.cre-
di.quod autem.§. ſed quod cum
pupillo vel ex cauſa oneroſa ,
& tunc non tenetur reddere,&
ſic eſt vera ſententia magiſtro-
rum. argu.xiiij.q.j.quod debe-
tur.C.de iure delibe. ſancimus.
§.ſed ſi legatarij.C.de codicil.
l.fin.§.pen. in fin. Hæc opin.
reprobatur . C. de præſcript.
long.tempo.l.pe.& infra de do
na.apoſtolicæ. reſpon.j.ad fin.

Goff.dixit ꝙ ſententia theo-
logorum conſiliũ eſt non neceſ-
ſitas,acquieſcere ergo eorũ ſen
tentiæ arbitrarium eſt non ne-
ceſſarium.xiiij.q.j.quod præci
pitur.ff.mã,l.j.in fi,ſed & quã-
uis non ſit neceſ-
ſarium ſequi con-
ſiliũ,ſi tamen con
ſilio vti volueris
minus boni adipi-
ſcẽs , tamen nihil
mali perpetrabis
xiiij.q.j.quiſquis.
Mihi videtur , ꝙ
in hac quæſtione
conſcientia theologorum eſt ni
mis angelica ſicut & ſententia
legiſtarum in materia qua not.
ſupra eo.ſub.§.verum quicquid
dicant legiſtæ eſt nimis ſenſua-
lis, vt patet in his quæ not.in-
fra eo.verſi.ſed nunquid maius
peccatum . In vtraque ergo di-
co ſtandum eſſe canonibus ſe-
quentibus rationem , quod dic
vt no. infra de clan. deſpon.§.
quare prohibeant.nec enim le-
ges , vel legiſtæ poſſunt homi-
nes bonę fidei facere, ſi conſciẽ
tia contraria ſit & ſi contraria
eſt edificata ad gehennam . in-
fra eo.c.ſi.xxiiii.q.i.§.ex his.
ſupra de reſt.ſpo.literas.§.por-
ro.ſupra de ſcru.in or.fa.c.j. et
licet erronea ſit tñ ad cõſilium
prælati deponenda eſt,ſi tamen
deponi non poteſt veniens con-
tra ſententiam periculum non
euadit.infra de ſen.exc.inquiſi
tioni infra de ſymo.per tuas.ii .
igitur ſi qs credit peccare mor
taliter retinendo rem præſcri-
ptam legitimæ,ipſum non theo
logum iudicio , ſed fraudulo-
ſum,cum id timeat, quod nulla
ſuſpicione eſt dignum.C.de iu-
re delibe.ſancimus.§.ex omni-
bus.C.de fide inſtrumentorum.
l.vltima.in fi.infra de ſymo. et
ſi quęſtiones.circa prin.ſi tamẽ
eius conſcientia ratificari non
poteſt reddat rem , & ſequatur
conſcien-

a Iſtam q̄ſtionem , vide plene examĩnatã.ĩ ix. q. ij. partis.iij. prĩcip.tract. præſcrip.

conſcientiam, nam aliter, vt ſupra proxi. no. periculum non euadet. Ego tamen de illis nõ ſum, quia non video rationem niſi contrariam, nam ex quo p̄ ſcripſi aliquam rem dominium acquiſiuit, vt not. infra eo. §. qs ſit eius effectus, & hoc autoritate iuris, ꝙ cum eſſent omnia communia, etiam per violentiam ab initio res diuiſit, vt in ſtitu. de iure natu. reſpon. j. §. ius autem gentium, & fecit per certos modos hoc meũ & hoc tuum. viij. diſt. quo iure, & iunge quod no. infra de ſen. & re iudi. §. quot ſint. ſub §. ſed nunquid, hoc eſt ſimpliciter verum quo ad temporalia & ſequentibus nec mireris, ſi acquiritur ius per præſcriptionem longã vel longiſsimam. nam & ſecũdum legem diuinam præſcriptione anni vnius acquiritur res in caſu et omne ius tollitur vt legitur Leuiti. xxv. c. vt dicit ſi non redemerit, et anni circulus fuerit euolutus emptor poſsidebit eam, & poſteri eius imperpetuum & redimi nõ poterit etiam in iubileo, nam ſicut ibi ꝓcedit in anno iubileo, regulariter omnis venditio redibat ad dominum & ad poſſeſſorem priſtinum excipitur domus vendita infra vrbem, quæ ſpacio vnius anni præſcribitur vt prædixi. Nunquid ergo ſi per pręſcriptionem legitimam rem alienam acquiſiui, habeo decetero rei conſcientiam alienę, abſit. immo meæ q̃a & mea facta eſt vnde & autoritate iuris neceſsitate famis de inſtante poſſum rem alterius occupare ſine pœna furti & comedere infra de fur, ſi quis pro neceſſitate quamuis àliqua pœna imponatur, vt ibi dicit, & equum meum pabulare, vt in conſtit. feu. de pace tuenda. §. vlii. qui incipit, quicunque per terram tranſiens. Sic & ſi princeps mihi rem alienam dederit, non habeo rei alienæ conſcientiam ſed meæ, quia hoc facere poteſt cum ſit mundi dominus, viij. diſtin. quo iure. ff. ad l. rhodi. de iac. de precar. alias incipit domine imperator. ff. de euic. lu-

18 cius. † Sed nunquid maius peccatum eſt rem alienam cõferre quam ꝙ etiam cum mala fide per xxx. an. præſcribatur conſtituere, reſpon. nec maius nec minus, quia primum nullum peccatum, nam hoc eſt ius principis, quod poteſt rem alienam donare, quia quantumcunque aliena ſit ipſe tamen eſt dominus, vt patet in his quę not. infra eo. ver. item hoc intelligas, & ſupra eo. ver. proxi. & licet aliqui intelligant ꝙ oĩa ſint prĩcipis quo ad iuriſdictionis tuitionem & defenſionem, verius eſt tamen, ꝙ etiam quo ad proprietatem & maius dominium, vt in alium dominiũ poſsit transferre non ſolũ quo ad vtilitatem vel fructuũ perceptionem, ideo potius videtur dare ſuam quam alienam. Item illi cuius res erat, datur regreſſus aduerſus fiſcũ, vt infra eo. ver. ergo imperator, & ſic imputet ſibi ſi non agit, nã princeps hoc habet priuilegium, & ſic nemini facit iniuriam ſi vtitur iure ſuo, ſupra de ele. cũ eccleſia vulterana, per conſequẽs nec recipiens peccat nec fraudem committit, ſed nec intellige quod not. infra qui filij ſint legi-

legi §.qualiter & aquo ſub.§.
ſalua reuerentia. ver. q̄uis er-
go imperator. & ſeq. ſed qui
præſcribit mala fide fraudulen
ter agit,cum ſciat alienū quod
poſsidet:& ſic conſcientia ſem
per remurmurat dū eſt in præ-
19 ſcribendo. † Ideoque ſi primo
anno quo venit ad penitentiā:
quod debet facere : quod licet
anno ſemel ad minus, vt infra
de pœniten.omnis.non denudat
hic in pœnitentia nō vere cōfi-
tetur & ſic quolibet anno mor-
taliter peccat ſi denudat iniun-
getur ei:ꝙ rē reddat : & ſi hoc
non facit mortaliter peccat , ſi-
militer. ſic ergo ſemper viuit
periculoſe & in mortali pecca
to.vnde cum ex hoc puniri de-
beat nō pōt ex eodem præſcri-
ptionis priuilegium reportare.
ar.infra de dona. inter virum
& vxo. & ſi neceſſe. ff. de ne.
ge.ſiue hæreditaria. & hoc eſt
quod not.iura ſignata.ſupra eo,
ſub.§.reſpon.ibi ſicut enim cō-
tinuationē &c. & ver. mihi vr̄
20 ꝙ in hac qōne. † Sic dicerē
& in Papa,ꝙ bene poſſet mihi
cōferre aliquam eccleſiā alie-
ne prouincię ſiue epiſcopatus et
ego cum ſana cōſcientia ipſam
reciperē,& tenerem.ix.qo.iij.
cuncta per mundum.& cap.per
principalē. vel aliquā exime-
re,ſed non poſſet facere ꝙ ali-
quam cum mala fide ope exce-
ptionis præſcriberē vel eccle-
ſiā alienā propter mortale pec-
catū annexum vt dixi,ſecus in
perſonalibus actionibus ꝙ dic
vt not. infra eo. ſub.§.quæres.
21 ver.ſed nunquid. † Ergo im-
perator pōt cōferre rē alienam
excipe rē eccleſiæ quā non pōt
donare,vt infra de reb.ec. non
alie.c.ij. & xvj.
q.j.in canonibus.
nec in p̄iudicium
ipſius conſtitutio-
nē facere: vt not.
infra de immu.ec.
.§.inquantū.§. ſed
nec illā rē aūt pri
uati ſecularis &
laico pōt donare
vt dictū eſt ſupra
verſi. ſic & prin-
ceps.& probatur.
viij.diſt.quo iure.
inſti.de vſuc.§.vl.
& pe. C. de præ-
a ſcrip.quadri. bene a zenone.[a]
nā vt ibi dicit , ſiue impera or:
ſiue auguſta;ſiue ꝑcurator prin
cipis. epiſtalmate tn̄ interueniē
te.i.ſcriptura cū ſigno & ſigil-
lo:quo imperator conſueuit vti
rē alienā quocunque ti.aliena-
tionis in aliū tranſtulit ipſius
eſt. ſ. recipientis licet dn̄s rei
poſsit eum pro ęſtimatione rei
infra quadrienniū cōuenire. ſic
intelligitur. C. de quadri. pręſ-
ſcri.l.j.iij.& iij. ſic corrigit ꝙ
legit.C.ſi aduerſus fiſcū edicto.
& inſti. de vſuc.§.ſi. Hoc aūt
intelligendū eſt qn̄ vnam rem
alienauit vel plures ſingulares
ſicut ſi vniuerſitatē puta hęredi
tatē alicuius. ratio.n.eſt conue
nitur recipiens a creditoribus
hęreditarijs & ēt a vero hęre-
pe petitione hęreditatis vtilis.
C.de hęre.vel ac.ven.l.j. ff. de
peti.hęre.nulla alias incipit ēt
22 §.item ſi quis a fiſco. † hīc hoc
intelligas qn̄ tanq̄ ſuā illa ra-
tione,quia dn̄s eſt oīum aliena-
uit.ſecus ſi tanq̄ alienam,quia
forte tributa nō ſoluebātur.vel
qa cēſus aliarū functionū publi
carū.i.annuarū exactionum ſo-

a Hic tangit Hoſti. itellec. l. bene a zenone. quē vide plene diſcuſſum i tracta . pręſcri. in ij. parte. v. prin. col. iiij. & ſequen. in viij.q.

a Vipe plene in prædicto tra-ſta.in iiij. parte.iiij. prin. col. xlij. cum pluribus. q. vbi late examinatur materia præſcriptionis feudalis. luta nõ ſunt ſiue ĩ veſtibus ſiue ĩ auro vel argẽto vel ad refectionẽ pontiũ vel viarũ pertinẽtibus cõſiſtãt. vt ſic omniũ poſsidentiũ terras fiat collatio. pro quorũ ſolutione ſiue in totũ ſiue in parte caſſatum fuerit ꝓcurator fiſci prędia vendere põt. C. ſi propter publicã functionem l.j.C.de diſtrac.pig.q̃diu. vnde propter reliqua dr̃ fieri venditio.i.ꝓpter illud qđ reſtat ad ſoluendũ.ſed oĩa ſignificare poteſt reliquorum præſtatio.ff.de verb.ſig. cæterorũ. Hic autẽ neceſſe eſt ꝙ iuſto pĩo fiat venditio: ꝙ res præconizetur. & ſubhaſtetur. & ꝙ adſit autoritas præſidis.& ꝙ bona fide cõparetur.C.ſi propter publicam functionẽ.l.ij.& ꝙ interueniat autoritas tutoris vel curatoris illius cuius prędiũ diſtrahendũ eſt.& ſi aliqđ iſtorũ defuerit nõ tenet cõtractus.C.ſi ꝓpter pub. fun.l.pen.& ff.ſi quęras quanto tpe debemus expectare ſoluentẽ antequã diſtractio nõ plene exprimit lege.dixit tñ Azo ꝙ ſatis põt dici vt per biennium expectet ſicut dr̃ in ſimplici colono priuati. ff. loca. quęro.§. inter locatorẽ. & in emphyteoticario eccleſię. infra de loca. c.pen.& vlt. Vel põt dici ex quo infra terminũ ſtatutum nõ ſoluit, nec poſtea videns diſtractionem imminere anteq̃ fiat vult morẽ purgare.arg. in proxi,decre,& ff. de iure delib. l. j §.ait prætor. ſupra de off. delega.de cauſis.de tranſac.c. ſi. ad ſi.& infra de vita & ho.clerici.a crapula.in ſi.infra de clande.deſpon.cũ inhibitio.& ſimilibus. Hoc ẽt intelligas vbi ſiſcus non vendidit bona vacantia tanq̃ ſibi delata. tunc enim diſt.vt not. ſupra rubr. de vſu .§.quæ non.ver.idem poteſt di-

23 ci in rebus ſiſcalibus.† Nunqđ ẽt ſi princeps vel Lateraũ. cõcil.vel tps cuius nõ extat memoria mihi cõcedit ꝙ de alieno accipiam noĩe pedagij niſi aliud obuiet habeo rei cõſcientiã alienæ nequaq̃ vt infra de verb.ſig.ſuper quibuſdã.§.præterea. Aliquo tñ dicũt ꝙ valet pſcriptio ẽt cum mala fide. & ſi vis hoc fouere potes dicere ꝙ valet quo ad exceptionẽ acquirendã, quã dñs amittit p negligentiã ſuã, vt not. ſupra eo.§.verſi.igitur ſcdm leges & procedit nõ quo ad actionẽ acquirendã ſi forte acquirendam quis a poſſeſsione cadat, & ſic põt intelligi infra eod.quoniã. ꝙ mihi nõ placet,ſed dic vt no. infra eo.§.quę res.ver.ſed nun-

24 quid. † Hoc quo ad res laicorum in quibus hæc tria tantundem requiro. Primum eſt qđ bona fide poſsideantur, & not.ꝙ ſi quis per xxx. an rem aliquã vt feudũ poſſederit et ſeruitiũ dño feudi exhibuerit & ſi inueſtitus nõ fuerit defendetur tñ præſcriptione, vt in conſti. feu. ſi de feudo vaſ. ab aliquo

a interpell.fu.c.ſi quis p xxx. a an.ſed hodie vr̃ ꝙ nulla obſtet præſcriptio:vt in conſti.feu. de feu.non ali. ſine conſenſu ma. l.imperialem.§. nos autem ſuper quo vide quod no. infra de immu.

immu.ecc.§. a quibus muneribus. ver. ab angarijs vero. & ſeq. †Scdm exigitur.ſ. q̄ cōtinue poſsideatur vſq; ad legitimū tēpus completum,vt no.ſupra eo.ſub.§.verū quicquid dicant legiſte.aliquo tñ dicūt q̄ ſi ante cōpletā prẹſcriptionem habuit q̄s malā fidē poſtea incipiat habere bonā,& ſic compleat prẹſcriptionē nō vr̄ fuiſſe interrupta prẹſcriptio.ar.xj.q.iij.cui eſt illata, ſed expreſſim contradicit. infra eo. qm̄. in ſi.ibi:nulla tpis parte &c.et c.pe.ad ſi.ibi ſi vero nōdū &c. nā vt ibi probatur, & præcedētibus ſi quis præſcriptionē nō obeſt poſtea mala fides,ſed obeſt contrarius actus, ſi.vero eſt in præſcribendo ſuperueniente mala fide præſcribere non pōt, nec pōt dici fuiſſe erronea,quia aut petens probabit ſe dñm: & ſic nō errabat in hoc q̄ rē putabat alienam,aut non probabit, & ſic non eſt neceſſaria probatio præſcriptionis.C.de rei vēdi.l.vlli. ſic vr̄ q̄ hęc interruptio naturalis ſit,qa oībus prodeſt,vt et plene innuit.xxxiiij.q.ij.ſi virgo. Non tñ intelligas q̄ p̄ſcribēs teneatur probare hanc continuationē[a] poſſeſſionis,quia hoc impoſsibile eſſet,ſed ſufficit q̄ probet ſe poſſediſſe in principio tpis medio, & in ſi.ar.C.ne de ſta.defunct. ſi mater.ad ſi.C.de apooc. quicūque.lib.x.ff. de leg. j. ſi ſeruus plurium §.ſi numerus.ſecū-
16 dū ſo. †Tertiū etiam requiritur.ſ.q̄ res ſit præſcriptibilis alias cōtra, vt patet in his quę not.infra ſub rub. de vſuc.§. q̄ non. & idem intelligas in rebus patrimonialibus clericorū in quibus . xxx. an.ſufficiunt.xvj. q.iij.c.j.& ij. placuit quicūq;.ſecūdū hoc quod dicitur infra eo. ſanctorū pertinētes, ſubaudi ſpe. infra de pecu.cleri. per totum,vel dic pertinentes ſicut creditor:puta qa emerunt clerici a non dño bona fide: q̄ſuis ipſe qui vendiderit habuerit malam ſidē:& tūc ſic ordinabis literam pertinentes perpetuo teneantur ſubaudi ab his fratribus veſtris à quibus per xxx.ann. &c.& tunc eſt caſus q̄ eccleſia præſcribit contra laicum ſpacio. xxx.anno.& de hoc not.infra eo.verſi.proxi.nec mirū, quia & laicus contra laicum ſic prẹſcribit.C.de præſcri. lon. tēp. l.j.& auth.ibi ſignato,& in his caſibus pōt intelligi decre.īfra eo.ſanctorū.q̄ alij dicūt correctā p illā infra eo. illud vel alīter. vt no.ſupra eo.§.qn̄ cōſtitutio.ſub.§.licet aūt.ver.ſi ī fauorē eccleſiarū.ī rebus aūt eccleſiaſticis hæc eadē tria q̄ ſupra pxi.non requiruntur & maius tēpus.ſ.centum annorū ſecundū iura antiqua.C.de ſacroſan.eccle.l.ſi.in auth.vt ecc.ro.c.an. habeat præſcriptionē.col.ij.hodie vero præſcriptio.xl. anno
b currit & obſtat eccleſiæ [b] regulariter ; nec minor ſufficit, maior exigitur quo ad res immobiles. in authen. hæc conſtitutio innouat conſtitutionem §.j.colū.viij.& de eccleſiaſti-

a Dixi plene in reperi.l.celſus. ī iiij. parte.

b Dixi plene ī j. parte.v. princi. vbi ponitur materia præſcriptionis eccleſiaſticæ & canonicæ.

cis ti.§.pro temporalibus. col. ix.infra eo.de quarta. & c. ad aures. & c. illud. & c. auditis. ſupra de elect.cumana.§.pen.et ſi ſupra de cau.poſ. cum eccleſia ſutrina.& c.cum olim.infra
27 de cenſi.olim cauſam. †Nunquid ergo eccleſia pōt res laicorū præſcribere ſpacio.x.an. inter præſentes: vel xx. inter abſentes nō videtur quia quod quiſque iuris &c.ff.quod quiſq; iuris.l.j. ſupra de conſti. cum omnes.§.cum igitur. dic cōtra, quia proprio motu nō per impetrationē conceſſum eſt hoc priuilegiū,ſicut diſt.ff.quod quiſque iuris.l.iij. & ideo quod fauore &c.C.de leg.quod fauore. ſic ſola quadrigenaria præſcriptio currit eccleſiæ. hæc enim præſcriptio omne ius extinguit ſiue priuatum ſiue publicū. C. de præſcri.xxx.anno. omnes. Quandoque tamen minori ſpacio præſcribitur res eccleſiaſtica ēt cum ſciētia rei alienę. & eſt ratio,vt not.ſub rub. de vſucap.§. quæ ſunt neceſſaria. ver.quandoque tamen ſpeciale eſt. & accidit hoc qñ.ſ.aliquis prælatus negligēs eſt circa hęreſim alicuius loci ſibi cōmiſſi extirpandam & alius in cuius per prædicationem ipſum locum ad fidem Chriſti conuertit & trienniū pacifice poſſidē do dictum locum præſcripſerit. vt infra eo.c.j. ſubaudi. & vj.menſes.vt xvj.q.iij. placuit ij.reſpon.j. Item res mobiles eccleſiæ ſicut & cætere ſpacio triennij vſucapiuntur: vt not. ſupra in rub.de vſu.§. quę non. verſi. quidā etiam. Item priuilegia ſpacio.xxx.an. vel x. vel actu cōtrario admittunt;qđ dic vt no. ſupra de conſti.§.qđ cōſtitutio.ſub.§.licet aūt. et di. ſtin. ibi ſeq. Itē præſcriptio annalis currit cōtra eccleſiā.ſupra vt lit.non conteſt. qm̄ frequenter.§. in alijs. & ſupra de reſti.ſinautem.& c. plerunque. & alia exempla poteris inuenire ſupra eo.§. quot ſint eius ſpecies. Sed & temporales iudiciales contra eccleſiam currunt ſupra de excep. paſtoralis.iij.q.iij.§.ſpacium.& auth. offe. Poteſtas etiam eccleſiaſtica qñq; minori ſpacio cōcluditur quo ad actum de quo agitur,& ſi hi qui debuerunt eligere infra tres menſes vel vj. nō elegerunt ſupra de elec.ne pro defectu.& de ſup.negli. præla. c. ij. Sunt & multi alij caſus canonici in quibus certis ex cauſis a poteſtate ſua vel p ius vel per ſuperiorem ſuſpēditur quis ad tēpus quos per ſe poteſt colligere diligens ſtudioſus: tamen regulariter non obſtat in eccleſiaſticis quo ad eccleſias aliqua præſcriptio minor xl. an. Hæc autem quadragenaria præſcriptio ſpectatur & hypotecaria præſcriptio.C. eo. cū notiſsimi. Hic tñ diſt. qa aut res obligata poſsidetur a debitore vel hærede ſuo vel alio vniuerſali ſucceſſore; & tunc ſpectatur præſcriptio ad xl.an. vt in d. l. cum notiſsimi rñ. j. Aut ab extraneo, & tūc habet cauſam a fiſco; & ſic ſpectatur præſcriptio.iiij.an. C. de quadri. præſcrip. l.j.& ij. Aut ab executore tributorū,& tūc ſpectatur præſcriptio.vj.menſium. C.de cenſi.l.vlt.lib.xj. Aut ab aliquo priuato, & tunc aut habet bonam fidem;& ſic ſpectatur

tur præſcrip.lon.temp.C.ſi aduer.credi.l.j.& ij. Sed nũquid hic & in rebus mobilibus locũ habet & fertur dñm Yr. id negaſſe do.Azo contra putauit nec enim neceſſe debuit eſſe p̃ſcribẽti cũ minori tp̃e.x.an factus ſit dñs.ff. de cap. & poſtli. reuer.l.in bello.§.ſi quis ſeruũ. ergo aut titulus & bona fides vtriuſque concurrunt, & ſic habet locũ pręſcrip.xxx.an lõg. tempo.vt dictũ eſt, aut alterum deficit:& ſic ſpectatur præſcriptio lõg.tẽp.xxx.an ſicut in rẽ ſecundũ.l.C.de pręſcrip. xxx. an.ſicut in rem.& de præſcri. long.tẽp.l.j.& auth.ibi ſignato. Nec obſt. ff. de vſucap. ſi quis fundum.§.vlt.vbi videtur ſufficere longũ tẽpus ẽt ſi mala ſi. abſit ex parte diſtrahentis, quia illud intelligitur quo ad proprietatẽ, non quo ad hypotecariam,& illud ẽt hodie immutatur in auth. ſupra proxi. allegato. Itẽ non obſt. ff.de dam. infect. cum poſtulaſſet.§. fin..nam ibi non ſoluitur quæſtio,ſed mouetur ſecundũ Hoſt. Bo & Azo.quicquid dicatur nihil cum mala fide præſcribitur vt not.ſupra eo.ſub.§.quicquid verũ. Habet ẽt locũ hęc quadragenaria p̃ſcriptio in actionibus, quarũ præſcriptio p̃ lit. conteſta. eſt interrupta. C. de
38 pręſcri.xxx.an.l.ſi. †Quãdoque ẽt pręſcriptio vltra. xl. an.extenditur, puta ſi de cõditione curialiũ vel exa.tributorũ queratur.vt.C.de præſcrip. xxx.an poſſeſsionẽ.& l. cõpetit, niſi quis impetrauerit, vt dempto canone rẽ poſsideat p̃ priuilegium ſpeciale. vt C. de fun.patri.l.ſi.lib.xj. Sed & cõtra romanã eccleſiã nõcurrit p̃ſcriptio minor. c. an. vt infra eo.cũ nobis.& c.ad audientiã. & c.ſi diligenti in fin.infra de cõfir.vti.cũ dilecta.§. qa vero. xvj.qõ.iij.nemo.in auth.vt roec. c. an. gaudeat priuilegio in rubro & nigro.col. ij. & ſic põt intelligi.C.de ſacroſan.ec. vt inter diuinum. Res ẽt dominicę.i. principis vel reipu. vel templorum nullo longitudine tp̃is præſcriptione obſtante reſtitui iubentur, ita q̃ nec preſtium pro eis datum iniquis cõparationibus reſtituetur, licet de euictione ſibi cauere fecerint cũ emerint. cõtra. l. alias agere poſſent.C.de euic.ſi fundum. nec reſcriptis per obreptionẽ obtentis poterunt te tueri vt oĩa hæc probantur.C. ne rei dñicæ vel templorum vendicatio tp̃is excep. ſubmoueatur in ipſa rub. & l.j. ij. & iij. Sed nũquid tp̃e illarũ legũ præſcrip.longiſsima ſaltem,xl.an. prodeſſe poterat, ita videtur. C.de præſcr. xxx. an. omnes. ſed alia.l. Iuſti.exigit.c.an. C. de ſacroſan.ec.abſurdum enim eſſet ciuitatẽ de qua ibi loquitur maioris priuilegij eſſe quã princeps vel tẽplum ſiue eccleſia,vt in eadẽ.l.innuitur. Igitur cũ præſcriptio quæ contra eccleſias currit ſit in xl.an.coartata.vt not.ſupra eo.verſi.in rebus aũt eccleſiaſticis. multomagis & quo ad ciuitatẽ intelligitur coartata ſecundũ Io. & Azo.romane in reipublicæ minores præſcriptiones ſiue temporales non currũt.ff. de diuer. & tẽp.præſcri.in omnibus. Itẽ eccleſia reſtituitur in integrum ſicut reſpublica ſed infra qua-

drienniũ tñ, quod dic vt no. ſupra de reſt. in inte. §. cui. ver. itẽ reſtituitur reſpublica & ſe. vnde cõpleta præſcriptione cõtra ec. vr ꝙ infra quadrienniũ poſſit petere reſtitutionẽ a complete præſcriptionis tẽpore cõputãdum, qđ dic vt no. ſupra de reſti. in integ. §. qñq;. ver. vlt.

39 QVARTVM † etiam requiritur in præſcriptione rerũ eccleſiaſticarũ, ſcilicet titulus vt expreſsim legitur infra eo. ſi diligẽti, ad ſi. infra de decimis. dudũ. §. j. & ſupra de proba. licet. §. ex pmiſſis, et vr eſſe triplex ratio. Prima eſt, quia tempus non eſt modus tollendę obligationis. ff. de actio. & oblig. §. placet. multo minus inducendæ, cum fauorabilius ſit tollere quã inducere, ſicut abſoluere fauorabilius eſt quam condemnare. ff. de actio. & obli. Arrianus, & cui damus actionẽ multofortius exceptionem. ff. de ſuperficiebus. l. j. §. quod ait prætor, vnde cenſus ſine cauſa præſtitus nullus eſt, infra de cenſi. peruenit. Secunda, quia ſecundum leges vbicunque requiritur bona fides requiritur & iuſtus titulus, vt apparet in his quę no. ſupra eo. §. reſpon. j. & ver. ſequen. & in rubrica de vſuca. §. quę ſunt neceſſaria, verſi. ſecũdo, & verſic. ſexto, & in ſequẽ. rubrica l. ſcilicet pro ſoluto, & alijs omnibus, ſed ſecundum Can. nulla præſcriptio valet ſaltem in rebus ec. ſine bona fide, ergo ſecũdũ l. nec ſine titulo inſpecta natura iuris canonici quem ſaltẽ in eccleſiaſticis ſequi debemus. Tertia, quia mala fides præſumitur niſi quis per probationem tituli releuetur, vt ſatis cõuincitur. C. de præſcrip. long. temp. l. plene quod dic vt no. ſupra eo. §. reſp. j. ver. bona fide, & eſt forte illa rõ, quia oẽs ſcire debẽt ꝙ ſuum non eſt hoc ad alios modis oĩbus pertinere. C.

30 vnde vi. l. ſi. † ideo ſi quid inueniſti reddere debes, alias furtum cõmittis vel rapinã, vt no. ſupra eo. ſub. §. verũ, ſed cõtra, quia nemo cogitur dicere titulũ ſue poſſeſsionis, niſi cõuenia tur petitione hæredi. C. de pe. hær. cog. ij. q. v. §. j. nã & bona fides quæ ſemper præſumitur, vt no. ſecũdum Azo. ſupra ſub rubrica. de vſuca. §. quæ ſunt neceſſaria, verſi. ſecundo cum continuatione tẽporis ſufficere vr vt infra eo. de quarta, & c. vigilanti, & c. qm̃, & quaſi p totũ in quibus nihil dicitur de titulo ad idem, ſupra de proba. ex litteris xviij. q. ij. ſeruitiũ. j. q. iij. quęſitũ. C. de pſcri. xxx. an.

31 cõperit, & quaſi p totũ. † Itẽ ſi iuſtus titulus requiritur & pbatur, ergo nõ eſt locus præſcriptioni cum res ex duabus cauſis non poſſit acquiri inſolidũ, vt patet infra eo. veniẽs. §. vlt. & no. ſupra eo. ſub rubrica pro ſuo, ver. nec rem propriã. Prgterea ſi quis fundet intẽtiõnem ſuam, de iure cõi, petens vineã vel fundum, qui ſitus eſt infra territoriũ alicuius caſtri quis probabit qualiter ipſe vel pater ſuus ipſum acquiſiuit cum forte non extet memoria, quia genus ſuum ſemper tenuit, quilibet exhæredari poterit hoc prætextu quod eſſet iniquũ nec ob. ff. de offic. præfec. vr. l. j. §. j. initio vel ſimilia, quia intelligi poſ-

gi poſſunt non quo ad proprietatem, ſed quo ad iuriſdictionē.

Circa hanc materiam multi multa dixerunt. Io.no.ꝙ circa corporalia non eſt neceſſe titulū allegare, ſupra de cauſa poſſeſ.& proprie, cum eccleſia Sutrina. C. de agric. & cenſi. litibus, lib. xj. ſecundum Ioan. & de hoc not. infra de cenſibus. §. quis cenſus, ver. ſic ergo in cenſibus, ſed hoc videtur reprobari ſupra de elec. conſti. vbi agitur de iure eligēdi, & ſic in corporali, & tamen monachi iuſsi ſunt exprimere titulū et allegauerunt ineptum, vnde ſuccubuerunt, & intellexit Goſ. ꝙ illud monaſterium fiſcanum immediate ſubeſſet domino Papæ ſicut apparet in integra, vnde non valuit conceſsio ibi facta ſine conſenſu Papę cū eſſet quaſi quędam ſeruitus, ar. ſupra de reſti. in integ. cum veniſſent, in fi. infra de ſenten. & re iudi. ſuboria, vel illa conceſsio non extendenda ad electionem, quia odioſa eſt, vnde eſt reſtringenda, infra de deci. tua, infra de conſan. & affi. ꝙ dilectio. Neutra ſolutio mihi placet, qa hęc non eſt ſeruitus per quam Papę fiat præiudicium, nec eſt odioſa conceſsio, immo fauorabilis ꝙ religioſi ad elec. vocentur, ideo dic ꝙ ibi fiebat conceſsio vt abbates illi de quibus ibi loquitur haberent vocem in capitulo ſubaudi tanquā monachi, ita ꝙ monachi & fratres eius monaſterij rem alienēt contra conſilium, infra de relig. do. c. fi. ver. tū cum præſcriptio completa eis prodeſſe, vt ſupra de elec. cumana, & de cauſa poſ. cū eccleſia, & c. cū olim, ſic vr̄ ꝙ in corporalibus tm̄ faciat vnus cum præſcriptione quantum in incorporalibus titulus cum p̄ſcriptione, & ſic in conſuetudine allegatur vſus loco tituli, et tēpus pro præſcriptione, vnde conſuetudo nil aliud videtur ſonare vel eſſe q̄p vſus præſcriptus, ſecundū hoc intelligi poſſunt iura inducta ſupra in rubrica de vſuca. §. quæ res, ver. illa vero. et ſe. & iunge quod no. ſupra de conſuetudine §. qualiter probari, ver. ſequitur, in deſcriptione, & ſe. & §. fin. ſub §. extra ſummam, verſi. tertia.

32 † Circa corporalia nō requiritur titulus iuſtus ſecundū Io. & legitimus & verus, ſed putatiuus & erroneus, vt quia epiſcopus dedit ſine conſenſu capituli, quæ donatio non transfert plenum ius, vt infra de dona. paſtoralis, in fi. transfert tñ cauſam præſcribendi, vt patet infra de dona. apoſtolicæ. reſpō. j. ad fi. & ſic pōt intelligi infra de iurepa. cura. nam & pōt credi ꝙ epiſcopus conſenſum capituli habeat, infra de his quæ fi. a p̄la. ſine conſenſu capi. ea noſcitur, & licet erret in facto nihilominus intelligitur habere bonā fidē. ff. de ver. ſig. bonę fi. & ſic verus ti. q̄uis erroneus dat cauſam pręſcribendi, infra de contrahen. emp. peruenit, & no. ſupra ti. pro legato, vt patet ex præmiſsis, ſed & p̄ſumptus dat cauſam p̄ſcribendi, puta qñ epiſcopus negligēs eſt circa petitionem quartæ decimarū ſibi debitæ, & ſic pręſumitur ipſam concedere poſsidenti, vnde ex tali titu. præſumptio præſcribitur infra eo. de quarta, ſecundū Io. Idē ſenſit Guil. naſo. vt

no.ſupra de teſti.in integ.§.qñ. verſi.caue tamen tibi. Lau.& Tan. dixerunt ꝙ ſufficit bona fides,nec requiritur titulus niſi quando præſumptio eſt contra poſsidentem, ar.infra de teli. do.c.pe.§.fi.& pe. Gof.hoc idẽ dicit niſi quis ſponte alleget, infra de deci. dudum, vel niſi pro herede vel poſſeſſore poſsi deat.C.de pe.hære.cog. B.dixit ꝙ vbi eſt talis res, quæ de iure cõi poſsideri poteſt ſicut vinea vel fundus ſufficit bona fides,vbi vero talis eſt ꝙ non poteſt poſsideri de iure communi,ſicut eccleſia vel decima detenta a laico quãuis religioſo tunc requiritur titulus,& ſic loquitur,infra de deci.dudum.

Indiſtincte ſuſtineri poteſt et ꝓbabiliter ꝙ in omni preſcriptione excepta illa cuius non extat memoria,exigitur ſecundum Can.ꝙ allegetur titulus et probetur alioquin poſsidẽs cõdẽnabitur, vt probant iura inducta,ſupra eo.ver. quãtum,& ſe.vſq; ad ver. ſed contra. nec ob.iura contraria, nemo enim cogitur dicere titulum ſuæ poſſeſsionis &c.verum eſt ab initio ante litẽ conte.nec etiã poſt actore non probante, nam reus & ſi nil præſtiterit abſoluetur. C.de rei ven.l. vlt.vj.qõ.vlti. actor.porro actore probante intentionem ſuam vel per teſtes vel per violentam & ſufficientem præſumptionẽ, debet reus niſi titulum allegauerit,et ꝓbauerit condemnari.C.de proba. ſiue. Item non ob.iura quæ nõ videntur exigere niſi bonã fidem,quia quod minus dicũt de titulo ſupplendum eſt per alia quæ titulum exigunt & requirunt. ff.de legi.non eſt nouũ ꝙ enim primum ius dubie vel ſemiplene dicit ſequens declarat & ſupplet. ff.de publiciana. de pretio.ſupra de conſti.c.fin.ſupra de offi.deleg.ſuper quæſtionum,infra de ſymonia. ꝑ tuas, infra de ſen.excom.inter alia, nec mirum quia & per iudicẽ ſupplendum eſt.ff.de teſti. quaſi tũ ſcio. Sed nec ob. quod no. ſupra eo.ver.item ſi iuſtus titulus,vt apparet in his quæ not. ſupra eo.ver.circa corporalia.

Nec ob. etiam quod no.ſupra eo.ver. præterea ſi quis fundũ, quia illud excipitur, vt no. ſupra eo.ver.indiſtincte.Vt tamẽ non oĩno ab opinionibus maiorum videar recedere ſic vr̃ tenendũ,ꝙ vbicunq; intẽtio actoris de iure communi fundatur in rebus eccleſiaſticis. i. ſpiritualibus, puta epiſcopus petit eccleſiam vel portionem canonicam infra ſuam dioceſim, & exigitur per eum contra quem agitur titulus allegetur, & ꝓbetur ſic.c.di.contra morem,et ſic manifeſte loquitur infra de deci.qm̃,& c.dudum,verſi.non ſponte, ſicut quidam intelligũt fuit titulus allegatus imo præſcriptio.vt patet in §.j.ibi preſcriptio.allegans no.ꝙ non dicit titulum, ſed præſcri. & ſtatim ſequitur quod Papa mãdauit vt præſcriptionis titulum, quem allegauit probaret,& tamen non allegauerat titulum, vt dixi, vnde potius debuiſſet dicere præſcriptionem,quã allegauerat. Sed ideo dixit caue de titulo, quia alias inutilis eſſet preſcriptio. vnde quod ibi dicit, allegauit expone. i.tacite præſumitur allegaſſe, & ſic

vt pro-

t probatum eſt præſcriptio ſi-
e curſus temporis ſiue titulo
on prodeſt, & eſt ratio, quia in
ali caſu, ſcilicet qñ actor fun-
at intentionem ſuã de iure cõi
ut pręſcribens ſciebat ius, &
c cum malefidei eſſet pręſcri-
ere non potuit, aut ius ignora-
at & talis ignorantia nõ pro-
uit, vt no. ſupra in rubrica de
ſucap. §. quæ ſunt neceſſaria,
er. iuris autem ignorantia, ma
ime in tali iure quod quaſi na
rale eſt, & ꝙ omnes tenentur
cire, arg. xciij. diſtin. nulla ra-
ione, infra de pœni. omnis ſi-
ut nec in iure conſimili, alias
xcuſat. C. de in ius vo. l. ij.

Et idem vř ſi quis fundet in-
entionem de conſuetudine, vt
atet, ſupra de offi. archi. c. fin.
eſpon. j. & §. fin. Idem eſt ſi
gatur de rebus temporalibus
ccleſiaſticis & contra poſsidẽ
em ex cauſa aliqua præſuma-
ur, & ſic aperte loquitur, infra
o. ſi diligenti. & ſupra de pro-
a. licet. Vbi vero nulla p̃-
umptio eſt contra poſsidentẽ
bſoluitur & ſi nihil præſtite-
it quod dic vt no. infra vt bẽ
eſi. ecc. §, datur hic & alia re-
gula. † In rebus vero tempo-
alibus laicornm vel patrimo-
ialibus clericorũ etiam ſi de
ure communi petatur res ſuffi-
it bona fides cum præſcriptio-
e xxx. an. completa, nec exi-
itur titulus maxime propter
efectum probationis, ar. C. de
e. credi. & iureiuran. genera-
iter, reſpon. j. alias abſurditas
oſſet ſequi, vt no. ſupra eo. ver
. præterea, ſi quis fundet, ſic
ntellige. C. de præſcrip. xxx.
n. omnes, et per totum, & licet
lla iura velint ꝙ cum mala ſi-

de poſsit quis præſcribere, ta-
men hoc non eſt eis credendũ,
vt patet in his quæ no. ſupra e.
ſub. §. verum præſcribere quid
quid dicant legiſtę, & ſeq. ſi ve-
ro præſcriptio completa nõ ſit
ſuccumbet poſsidens niſi titulũ
probet. C. de proba. ſiue quan-
tũcunq; habeat bonam fidẽ, vt
patet in his q̃ no. ſupra eo. ver.
j. qui incipit bona fides, & titu-
lus pro ſuo, verſic. item titulus
34 iſtę. † Sic notabis & elicies
ex prædictis ꝙ ſubditus laici
facilius pręſcribitur quã ſubdi
tus pręlati, & eſt ratio quadru-
35 plex. † Prima quia facilius
alienatur res laicorum quam
eccleſiarum, ut patet in his quę
no. infra de re. ecc. non alie. §.
quę ſit forma, vnde & in Leui.
xxv. c. legitur ſic, edes Leuita-
rum quæ in vrbibus ſunt ſem-
per poſſunt redimi, ſecus in do-
mibus laicorum vendit. infra
vrbem quæ ſpacio vnius anni
ſine ſpe recuperationis præſcri
buntur, vt ibi præcedit, & etiã
ibi argu. quod cum conſcientiã
rei alienę poſsit quis præſcri-
bere, vt tamen cum mala fide
cũ ibi interueniat autoritas il-
lius qui peccare non poteſt in-
fra de pœni. diſtin. ij. §. chari-
tas, ſuper quo vide quod no. ſu-
pra de vſucap. §. quę ſunt neceſ
ſaria, verſi. quandoq; tñ ſpecia
le eſt. itẽ Leuit. xxvij. c. omne
quod domino conſecratur ſiue
homo fuerit, ſiue animal, ſiue
ager non vendetur, nec redimĩ
poterit quicquid ſemel fuerit
conſecratum, ſanctum ſanctorũ
erit domino, ſecus de poſſeſsio-
nibus laicorum vt ibidem. Se
cunda quia & perſonę laicorũ
facilius alienãtur q̃ clericorũ.
vt

vt patet infra de parochijs. c.j. ſupra de foro compe.ſignificaſti. Tertia quia ſpiritualia non acquiruntur niſi iuſto titulo interueniente & autoritate episcopi regulariter, vt not.infra de cõſtitu.§.qualiter. Quarta quia prælati & clerici nihil propriũ intelliguntur habere. xvj.q.j.qm̃. infra de præbẽ. c. iij.vnde nec ſunt domini infra de dona.fraternitatẽ.& ideo in eo ꝙ poſsident verſatur & cõſideratur vtilitas publica & cõmunis nõ ſic in laicis q̃ propriũ habent, & oĩa priuatæ vtilitati appropriare intendunt.ideo nõ eſt mirum ſi publica & cõis vtilitas plus habeat priuilegij ꝙ̃ priuata ſupra de poſtula. præla.bone.j. vij.q.j.ſcias.C.de cadu.tol.l.vnica.§.fina.C.de primipil.vtilitas publica.lib. xij. in auth.de teſti. & ea quæ parit in xj. menſe.§.licet ibi, ea enim quæ cõiter &c.colla.iiij. & iunge quod no.infra de cenſibus.§.quis cenſus.& ſupra de conſue.§. & de virtute ipſius. ſub.§.extra ſumma.verſicu.iij.

36 † Sed qualiter non tenetur quis probare titulum quãdo dominus ſecularis fundat intẽtionem ſuam de iure cõi, ſicut qñ fundat epiſcopus intentionem ſuam de iure cõi,vt innuitur ſupra eo.verſi.vt tamen non omnino. & ver.præterea ſi fundet maxime cũ & in ſingularibus videatur titulus requirendus, vt viij.diſtin.quo iure. rñ. forte fauor religionis & fidei hoc faciat.ar.ff.de relig.& ſum.fune.ſunt perſonæ, & quia ſpiritualia digniora et fortiora ſunt ſupra de tranſla.epiſcopi.inter corporalia,& quia circa maiora periculum vertitur.xlij. diſtin.quieſcamus.et ne detur materia ingerendi ſe. temporalia enim tota die acquiruntur in multis caſibus iuſte etiam autoritate iudicis ſecularis, non ſic in ſpiritualibus, ad hoc ſupra de elec.qualiter.& de renũtia. admonet cum ſimilibus.imo eſt forte & melior ratio: ſcilicet quia in ipſo quæritur quod facis falſum inducis,nec enim eſt aliquod ius commune ſcriptũ quod regna vel principatus diuidat ſeculares, ergo,nõ poteſt ius commune quod non eſt allegari, ſecus in epiſcopalibus & parochijs,vt probatur infra de his quæ fiunt a præla. paſtoralis.xiij.quæſt.j. eccleſiaſticas. vnde nec diuiduntur, nec vſurpantur,quia nec ſine ſuperioris autoritate &c. infra de præbẽ. maioribus.infra de rerum permuta.quæſitum. & ſunt adeo limites eccleſiarum firmi & ſtabiles quod nec p̃ſcribi poſſunt. vt no.ſupra eo.ſub rub.de vſuca.§.quæ non.ver. vlt.ſecus in limitibus ſecularium principũ qui tota die mutantur, & diuidũtur et in feudalibus quicquid prohibeat conſtitutio feudæ.de non ali.feu. ſine cõſenſu maio. d.imperialem.§. præterea.ij.& vſurpantur violenter de iure. inſti. de iur.nat.§.ius autem gẽtium.iij.q.j. nulli dubium.ideo nec iudices eccleſiaſtici debent recurrere ad limites laicorum vt xvj.q.v.poſſeſsio. & ſic intelligitur. infra de reli. do.c.j. Sed viri & limites ac iura eccleſiaſtica dicuntur immutabilia permanere,arg.inſt.de iure na.§.ſed cum naturalia, non eſt ergo mirum ſi ius eccleſiaſticũ

quod

quod in hac parte quaſi immu
abile eſt requirat titulum, &
ion humanum.ar. ij. de ſac.ſa.
c.vt inter diuinum.& de vete
i iure enuc.l.ij.§.ſed quia diui
æ,in auth.de non alie.aut per
nu.reb.ec.§.ſi minus.col.ij.ad
oc.xvj.q.iij. licet in regulis.
&.§.poteſt.& aliter diſtinguit.
ij.q.vj. hæc equipa.ad ſi.c.di.
eruenit.xl.di. imperatorum.
& per totum.ad quod pertinet
quod no.ſupra de iuretu.§.quo-
modo.ſub.§.cui.ver.clerici.er-
go & ſe.legiſtæ tamen volunt,
ꝙ ſeculares principes fundent
ntentionem ſuam de iure com
nuni vtentes quibuſdam arg.
quibus facile eſt reſpondere.

QVAE RES PRAESCRI-
bi poſſunt & quidẽ tam res cor
porales ꝙ incorporales. ſcdm
† quod no.ſupra in rub.de vſu
ca.§.quæ res omnes. etiã actio-
es ſiue in rem ſiue in perſonã
ſiue mixtæ limitatæ ſunt. vt ſu-
pra ſcilicet infra xxx. vel xl.
annos ad plus regulariter mo-
ieãtur.C.de præſc. xxx.an.ſi-
cut in rẽ. & l. omnes nunquid.
ergo leges illæ corriguntur in-
diſtinct, nunquid ſi debeo tibi.
. & tu non agis infra tua tpa
amittes ius tuum per negligen-
tiam tuam.& nunquid debes ti
bi imputare in cuius poteſtate
eſt agere.ff.de excep.dol.pure.
§.ſi. & non tamen cum in inui.
um reddatur iudiciũ.ff.de ver.
ob.inter ſtipulantem.quid.n.ſi
forte ego ſolui tibi nec recupe-
raui inſtrumentum nec de ſolu-
tione inſtrumentum recepi vel
pſum forte amiſi, & tu nũc cõ
enis me vel hęredem meũ ela-
pſis.xxx. vel xl. vel pluribus
nnis nunquid iniquum eſſet,

ꝙ bis idem exigeretur.ff.de re.
iu.bonæ fidei. Item quid de ac-
tpalibus ſicut de dolo quod me
tus cauſa redhibitoria,& quan
tominoris & alijs ſimilibus de
quibus traditur,inſti.de perpe.
& tempo.ac.& ff. de diuer. &
tempora. præſcri. & de act. &
ob.tam in textu quam in gloſ-
ſis nunquid hęc omnia corrigũ
tur,non puto.ideo dic ꝙ res im
mobiles non præſcribuntur cũ
mala fide, vt not. ſupra eo.ſub
38 §. verum quicquid. † Actio-
nes vero perſonales amittuntur
ſuo tempore & quo ad hoc non
derogatur. ll.antiquis.nã & iu-
ra cano.infra eo. vigilãti.& c.
qm̃.xxxiiij.q.ij. ſi virgo nõ in
pſonalibus, ſed tm̃ in realibus
locum habent, vt ex ipſorum
lectione patet, vnde in illis.ſ.
realibus conſiderat ius canoni
cum malam fidem rei poſſiden
tis contra conſcientiam rẽ poſ-
ſeſſam & non negligentiã non
petentis quam leges conſiderãt
non curantes de peccato,vt in-
nuit infra eo. vigilanti.& ideo
propter periculum animæ non
præſcribit in realibus aliquis,
in perſonalibus vero nõ poteſt
conſiderari mala fides circa rẽ
poſſeſſam cum nulla poſſidea-
tur,ſed potius conſideranda eſt
negligentia non agentis, nec
enim mortaliter pecco ſi tibi
non ſoluo dummodo te inuito
non retineam maxime ſi igno-
ro. Et ſic corporalis rem cum
mala fide non præſcribitur.

Sed nunquid actio perimi-
tur: non, quia connexa ſunt,
ſi enim dominus remaneo non
obſtante tali præſcriptione er-
go & ipſam rem potero vendi-
care. ff. de rei vendi.in rem.

Oppono

Oppono tamen, nam in rea- li ac.non eſt perſona obligata quæ tenet ſed tm̄ rõne detentio nis conueniri poteſt ꝙ poſsidet. ff.de rei ven.officium.ſupra de iud.examinata.in perſonali ve ro ſicut in emptione,locatione, commodato, & ſimilibus perſo na obligata eſt, quare ergo ma gis tenetur obſeruare reus bo- nam fidē,circa reales ac.quam perſonales maxime cum perſo nales pro magna parte bonę fi dei ſunt realesvero ſtricti iuris ſunt, vt patet de ac.§.actionum quare in perſonalibus exube- rantior & fides exigitur. C.de ac.emp.&ven.l.ij.rñ.nullus re gulariter perſonaliter obliga- tur niſi cõſenſus interueniat.§. de ac.& ob.ſicut initio.vnde ſi vendis mihi pretio xl.vel mu- tuas decem vel ipſas ab initio de conſenſu tuo habeo, & ipſis expenſis non poſſum ipſas con- tra voluntatem tuam de cetero contractare poſſum etiam de fa cili tradere obliuionī, ꝙ ipſas tibi debeam & etiam ſi recor- dor pſumere poſſum ꝙ ex quo ipſas non repetis vel vis dona- re, vel quia non indiges tempo ris gratiam facere,ar. infra.de commo.c.vnico.infra de vſur. conſuluit. ſic ergo nec pecco, nec habeo malam fidē, & pau- ci ſunt qui tam longo tempore omittant repetere quod debet, & ſi hoc facit quis merito pro- pter maius periculum,quia po- teſt eſſe ꝙ ſolutum ſit ſuæ ne- gligentiæ imputatur, igitur ſi repetitur ſed debitor ſoluere te nuit quamuis forte propter po- tentiam,vel malitiam ſuam nõ vocetur in iudicium,ſuper quo vide quod no.infra.c.§.quibus ver.item perſonalem imperpe tuum non præſcribet, vt patet in his quæ not.ſupra eo.ſub.§. verum verſi.ſed nunquid.quia eadem ratio eſt ergo idem ius ſic bonam fidem conſiderare in omni caſu equum eſt,vt de act. & ob.bonam fidem,quia graue eſt ipſam fallere.ff.de conſt.pe cu.l.j.reſpon.j.ſic non interpel lat dies pro homine quo ad pec catum mortale committendum licet hoc faciam quo ad morā. vt patet infra de loc.c.fi.§.vni co. niſi forte iuramentum inter uenerit. ſupra de iureiur. debi- tores.c.vnico. Res vere non niſi iuſtis titulis & traditioni- bus acquiruntur.C.de pac.tra- ditionibus.& pro magna parte ab initio contra dominorum voluntatem vſurpantur. vt pa- tet in his quæ no.ſupra eo.§.p- xi.ver.vlt. vnde & ſi res mo- biles tractetur contra volunta- tem domini proprie furtum cõ- mittitur,vt inſt.de obl. quæ ex deli.naſ.§.furtum.& de vſuca. §.quod autem. j. imo vero quo ad ius canonicum propter mor tale peccatum vitioſe reddun- tur, vnde hæc duo equiparātur ſcienter detinere vel inuadere alienum.ſupra de reſt.ſpo.ſepe contingit, ergo aliena res ma- la fi. poſſeſſa tanꝙ vitioſa vſu- capi non poteſt.vt no.eo.c.ſub rubri.de vſuc.§. quæ non.rñ.j. & hoc forte reſpiciebāt hi qui dixerunt fundi locum furtū fie- ri.q.d.ſicut res mobilis furtiua vſucapi non poteſt, ſic nec im- mobilis contra voluntatem do mini mala fide detenta, & ſic quaſi contracta & ſecundū hũc intellectum reſuſcitatur per ius canonicum opinio vera ꝙ p.ll. alias

lias abolita reputatur.inſt.de ſuc.§.quod auīē.ij. remurmu. at.n.conſcientia ſuper quo vi. e quod ſupra eo. ſub.§.verum uicquid.ver, ſed nunquid ma. is peccatum ſic ergo in reali. us nullus pſcribit cum rei ala conſcientia, & idem vi. etur de ac.perſonalibus in rē cri.& de mixtis.de quibus ha es.inſt.de ac.§.j.& ij.&.§.ſic aque diſcretis. & .§. quædam ctiones, de quibuſdam tamen x his tractatur ſpecialiter.in. ra e.ſub.§. item non currit.& ſub.§.ſeq.dic vt ibi no. †Ad oc autem vt hæc præſcriptio ocum habeat neceſſe eſt quod s cui competit actio ipſam mo ere poſsit alioquin nō currit [a] ræſcri,ideoque vacante eccle ia non currit pręſcriptio.infra e ſede vacante.c.j.ij.& iij.ip. a continuat præſcri.a prælato efuncto inceptam,vt no.ſupra o.ſub rub.de vſuc.§.quæ ſunt eceſſaria.ver.quandoque et ſi oſſeſsio. Vel tempore hoſti itatis.infra eo. ex tranſmiſſa. vj.q.iij.prima actiōe.et c.por o. Nec tpe prælati hrtici cō ra quem quis præſcribere intē it.infra e.c.j. in fi. Vel ſciſ. natici.ſupra de ele.quia diligē ia.infra e.cū nobis. Vel ſu. penſi.infra de conceſ. p̄b.quia diuerſitatem. † In his tn̄ ca ibus ſubducūtur tempora de p̄. criptione de medio ita ꝙ pri. na & vltima & alia quæ his ſubductis remanet computētur. t infra eo,auditis.§.ꝙ ſi abbas & c.cum nobis.& c.de quarta. Et adde infra eo. ver.ſed & ſi quis ergo hæc interruptio ſi. milis eſt pupillari. de qua dic vt no.infra eo.ſub.§, item non currit.uer.differt aūt. Vel nullius id eſt qui nil habet non audet viuere vel mori ſecundum dn̄m Phili. Aquen.Archiepm.vnde perinde eſt ac ſi eccleſia nullū haberet ſupra de trāſ.epi inter corporalia. §.ſed nec. arg.ff. de excuſ.tut.nulla differentia nō eſt tn̄ expreſſum in iure quod tpe talis prælati non currat præſcriptio. Vel in vita prælati male alienantis quo ad rem male alienatam. x.vj. qō,iij.ſi ſacerdotes. Nec tpe minoris ætatis.C.in quib.cau. reſt.in inte. non eſt neceſſaria. l.vlt.ſecundum Goff.tu excipe pupillarem ætatem.C.de p̄ſcr. xxx.an.ſicut in rem. Vel patriæ poteſtatis.C.de bo. ꝗ lib. quicunq;.C.de bo,ma.l.j. in fi. et auth.ibi poſita.C.de ann.ex cep.l.j.in fi. Vel tpe matrimonij quo ad vxorem quæ agere nō poteſt,C.de iur. do.in rebus §.non omnis.niſi forte marito vergente ad inopiam. vt ibi.& eo.tit.l. vbi. Sed & ſi quis de mandato domini papæ proficiſcatur vel alias contra ſaracenos ſeu qualitercunq; cauſa rei publicæ ſubducendum eſt de p̄ſcri. tp̄s illud quod in abſentia fluxit ſit primum medium vltimumve & hoc per reſt.in integ. vt ſic non proſit nec obſit quod euenit. ff.ex qui.cau.ma. in inte.reſtituantur.l.j.in prin. et l.videlicet,vnde et ſine pręſentia

[a] Vide plane in qbus caſibus p̄ſcriptio nō currat ab initio, vel dormiat ex poſt facto in j. ij.par. vj. ptis prin. tra.pręſc. ubi diſtincte examinātur omnes caſus hic nota.

ſentia illius qui redijt complea
tur vſucapio adhuc poteſt con-
ſiderari ꝙ ſubdicatur tp̄s quod
in abſentia fluxit et ſi pluribus
vicibus quis abſuerit omnium
abſentiarum tempora ſubducū
tur ſecundum quoſdam quę ſen
tentia equitatem habet & com
probatur. C. de reſti. mil. quod
tempore militiæ. & ff. ex quib.
cau. ma. nec non. §. ſi quis ſepius
C. de tem. reſt. in integ. l. fi. C.
qui. non obijcitur lon. tem. prę
ſcriptio. l. pręſcriptio. Alij di-
cunt tunc demum debere reſti-
tui aliquem et tempora ſubduci
qn̄ in abſentia ſua completa eſt
præſcriptio vel parum poſt re-
uerſionem ſuam, & hoc eliciūt
ex verbis prætoris dicentis. ſi
quid ex bonis abſentis cauſa
reip. præſcriptum fuerit cum is
qui abeſſet poſt ea reſtituā qđ
verbum poſtea ad modicū tp̄s
refertur ſcilicet dū quis poſt re
uerſionē ſuam conducit hoſpi-
cium diſponit ſarcinulas quæ-
rit aduocatum, hæc. n. modica
præſentia pro abſentia reputa-
tur. ff. qui. ex cau. ma. l. ab hoſti
bus. §. ſed quod ſimpliciter. ar.
ff. de ver. ſign. hæc adiectio. ſed
ſcđm Azo. & ſi prior ſnīa eqor
ſit vltima tn̄ ſecurior ē ſcđm. l.
Quod autem dixi abſenti cur
rere præſcriptionem intelligas
ex quo veniens non fuit admiſ
ſus vel ſuſpicatus eſt ſe poſſe re
pelli vel alias amiſit poſſeſſio
nem, ſicut no. ſupra de cau. poſ.
§. & qualiter amittatur, nam ſi
adhuc retineret poſſeſſionē nō
curreret cōtra ipſum p̄ſcriptio
41 ſcđm Azo. † Itē nō currit p̄
ſcriptio debitori, niſi aduenięte
die vel exiſtente condi. debiti.
C. de pręſcri. xxx. ann. cum no
tiſſimi. §. illud autem. Quid
ergo dices in annuis vel menſi-
bus debitis vel alterius tempo-
ris ſingularis, & quidem ſcđm
l. currit præſ. nō ab exordio ob
ligationis, ſed ab initio cuiuſcū
que anni vel menſis vel alte-
rius tp̄is, vt in d. l. cum notiſſi-
mi. §. in his. ꝙ quidam ſic inter
pretantur vt tot oporteat cur-
rere præſcriptiones quot debēt
eſſe ſolutiones, ut ſic quatūcun
que tp̄is fluxerit ſēp remaneāt
xxxix. anni præteriti pro qui-
bus poſſit agi, & ſemper pro fu
turo tp̄e ſcđm M. & P. quibus.
d. l. fauere videtur. Bul. vero in
telligit nullo modo poſſe agi
tranſacti. xxx. an. computādis
ab initio cuiuſcunque temporis
quo erat ſolutio faciēda, ſed ceſ
ſatū eſt in ſolutione. C. de vſu-
ris. eam. reſpon. j. Sed M. re-
ſpondet quod ibi loquitur in ac
ceſſoria obligatione vſurarum
quæ ſolutio ſecundum l. nulla
eſt cum extincta principali ob-
ligatione nihilominus vſura
per ſtipulationem debita peti
poſſit. ff. de eo quod cer. loco. l.
ij. §. item Iulianus. & l. centum.
& bene adaptatur præſcriptio
ſolutioni, quia qui præſcribit ſi
milis eſt ſoluenti. ff. de admini.
tuto. ſi pupillus. & poteſt reddi
illa ratio, quia vt in ſingulos
annos aliquid eſt promiſſum
vna eſt actio. ff. de dona. cauſa
mortis ſenatus. §. fin. nec ob. ff.
de verbo. ob. pluribus. §. j. vlti.
char. quia ibi recitatur op.
Pau. & Van. quæ tenenda non
eſt ſecundum Bul. Vel diſtin
gue vtrum nominentur anni pu
ra cum dicitur annua bina tri-
na die & tunc erunt tot ſtipu-
lationes quot anni, an generā-

litet dicatur ſingulis an. & tunc erit vna ſtipulatio, ar. ff. de verb. obli. quod dicitur, & ſupra de ele. in geneſi. hac ergo actione ſemel per præſcriptionem eliſa, præ nimia verecundia ſuæ frontis iam non audet erigere telum, quam rationem multum approbauit. R.

Si quæras quæ eſt ergo dubitatio. j. reſpon. magna, nã quia debitor agnouerat debitum putabatur eum decetero contra creditorem præſcribere nõ poſſe, quod falſum eſt. Iob & Azo diſ. inter legata & promiſſa. in legatis enim quia tot ſunt actiones quot debita tot eadem ratione oportet currere pręſcriptiones. ff. de dona. cau. mor. ſenatus. §. fin. ff. de annuis lega. l. cum in annos, ideo tale legatũ non vtendo amitti non poteſt. ff. quib. mod. vſusfruc. amitti. ſi vſusfructus alterius. ff. de nou. oper. nun. de pupillo. §. fin. & l. qui viam. & in his vera eſt ſententia. M. in ſtipulationibus autem vera eſt ſententia Bul.

Quod ſic eſt intelligendum, debes mihi annua legata ſoluiſti per duos annos legata ceſſaſti poſtea per tres. xxx. ãn. poſtea elapſis legatum tertij anni eſt præſcriptum, adde vnum annum legatum quarti anni eſt præſcriptum, adde alium annum legatum quinti anni eſt præſcriptum, & ſic de ſingulis. i ſtipulationibus vero aliud eſt, quia ſi per duos vel tres an. x. quæ debebas ex ſtipulatione ſoluiſti, & poſtea ceſſare cepiſti. xxx. ann. elapſis nil poſſum petere, quare, quia vna eſt actio & obligatio quæ ſpacium tanti tẽporis eſt ſublata ſcdm Azo, Nec ob. l. cum notiſsimi. quæ legata & promiſſa equiparare videtur, dicit enim quantũ ad hoc paria ſunt, quia nõ ab exordio obligationis, ſed ex eo tpe quo ceſſatum eſt currit præſ. vt ſupra no. & probatur. C. de prę ſcri. xxx. an. ſi quis emptionis. §. ſi. ergo ſi poteſt agere currit pręſ. ſi non poteſt non currit, vt no. ſupra eo. §. verſi. ad hoc aũt & ſeq. Quamuis autem in ſupradictis domi. B. Iob & Azo. quo ad rigorem iuris ciuilis ſubtilius moueantur. M. tamen & Pla. equius & verius quo ad ius can. ſed in omnibus ſuperioribus & inferioribus puto non eſſe veniendum contra conſciẽtiam, vt patet in his quæ no. ſupra eo. §. verſi. ſed nunquid. nec rigorem iuris ciuilis, ſed veritatem & ſimplicitatem tenendam & ſequendam eſſe, vt ſupra de iudi. dilecti. & de dolo

42 & contuma. capi. j. † Illud etiam teneas quod vbi agi non poteſt non currit præſcriptio. quicquid infra ſequatur. argu. infra de elect. cap. fina. & infra de conceſsio. præben. vel eccl. non vac. quia diuerſitatem. §. ſi tamen. & ſequen. Videtur tamen quod in ac. confeſ. currat præſcrip. & ſi quis nequeat vti ſeruitute, vel agere puta, quia fons exſiccatus eſt, vnde non potuit is cui ſeruitus debebatur aquam ducere. ff. de ſeruit. ruſti. prædio. Atilicinus. ſed forte in ruſticis ſeruitutibus ſpeciale eſt, vt amittantur eoipſo quod quis non vtitur diſtincto, vtrum potuerit vti. vt ff. quemadmodum ſeruitus amittit. ſi partem. §. ſi per fundum, ſecus in vrbanis; vt ff. de

a De materia cõfeſſorie & negatorie & de pręſcriptione ſeruitutum, vide plene in prædicto tract. principa.

de ſerui. vrb. prę.
hoc autẽ. Quia
vero legere & nõ
intelligere negli-
43 gere eſt, † ſcire
debes quid ſit con
a feſſoria [a] & nega
toria act. & quidẽ
cõfeſſoria eſt quę-
dam actio quę da-
tur domino fundi
cui ſeruitus debe-
tur. ff. ſi ſeruitus
ven. l. ij. §. hoc autem, ſed & nõ
domino, puta creditori ſuperfi-
ciario, ſed & publice datur ei
cui conſtituta eſt ſeruitus a non
domino fundi. ff. de remiſ. l. j. §.
idem iulia. ff. de ſuperficiebus.
l. j. §. fi. ff. de vſuf. pe. l. j. reſpon.
j. item datur contra poſsidentẽ
fundum qui ſeruitutem debet.
ff. ſi vſuc. l. vti frui. §. vtrũ, vel
quaſi poſsidet. ff. ſi vſuf. pe. l. fi.
Negatoria vero datur domi-
no fundi qui negat ſeruitutem
deberi, & vtilis datur non do-
mino, puta vſufructuario. ff. ſi
ſeruitus vend. l. ij. & l. ſicuti.
Ratione etiam poſſeſsionis in-
tentatur contra eum qui rẽ poſ
ſidet ratione vſuf. ff. de acquir.
poſ. naturaliter et quia actiones
iſtę dantur domino & quaſi do
mino contra illum qui poſsidet
& quaſi poſsidet ſicut rei ven.
& publiciana quæ reales ſunt
ideo dicuntur in rem eſſe, vt in
ſti. de ac. §. iſte quoq; actiones.
Datur autem confeſſoria, &
ſi nulla fuerit ſeruitus licet
Pla. dixerit eam ita demum da-
ri ſi ſeruitus amiſſa fuerit quę
prius fuerat conſtituta, ſed re-
probatur. ff. ſi ſeruitus ven. lo-
ci §. comperit, & l. fiſtulas, ſecũ
44 dum Azo. † Dicitur autem
ideo actio confeſſoria quia ad
hoc datur vt is quo negat ſeruı
tutem deberi confiteatur ꝙ de-
betur, negatoria ꝙ negatur, ad
hoc inſti. de ac. §. j. ij. & iij. ff. ſi
ſeruitus ven. l. ij. Has aũt ſer-
uitutes dominus fundi cõſtituit
& ſi plures ſint vtriuſq; conſen
ſus requiritur ſed & licet is q
pro ſocio conſtituit mihi ſerui.
non poſsit me prohibere vten-
tem, tamen quouſq; ſocius ſuus
mihi conceſsit primo quo con-
ceſsit viuente domino prædij
perdurante, non mihi ſeruitus
acquiſita, quod ſi is qui primo
conceſſerat moriatur vel par-
tẽ ſuã alienauerat antequã ſo-
cius mihi conceſsit requiritur
conſenſus hæredis vel illius,
cui partem ſuã alienauit alias
conceſsio ſocij nihil firmaret,
vt hęc ꝓbatur. ff. de ſerui. l. ij.
ff. ſerui. prędi. per fundum. ff.
communia prædiorum. l. fin.
Conſtituitur autem pactioni-
bus, ſtipulationibus, & teſtamẽ-
tis, inſti. de ſerui. §. pe. & fi. req
ritur et expreſſus cõſenſus dñi,
alias & ſi nõ cõtradicat ipſum
inuitum iudicamus, & ideo ſer
uitus non valebit. ff. de ſerui.
vr. pręd. inuitũ, nec prodeſt tẽ-
pus quia ſeruitutes nec vſuca-
piuntur. ff. de ſerui. ſeruitutes.
iiij. vt id ꝙ no. ſupra ſub rubr.
de vſuca. §. quę res, & infra eo.
ſub. §. de quibuſdã, ſi tñ via pu-
blica impetu fluminis amittat
proximus vicinus viam pręſta
re cogitur, ſed et forte cõ/tas de
bet iuſtũ pretiũ refundere, ar.
ff. de relig. & ſump. fur. ſi quis
ſepulchrũ. ff. de incen. rui. nau.
neq;. ff. ad ſil. ſe. con. ſño. C. ꝑ
quib. cau. ſerui. pro pręmi. acci.
lib. l. ij. Amittitur autem ſer-

s ſi nõ habet interualla vel et interualla dierum vel no m tm̃ vel breuioris tpis ſpa x. an. inter p̃ſentes.xx.in abſentes: ſi aũt habet inter- la annorum vel menſium tẽ requiritur duplicatum. ff. madmodum ſeruit. amit. ſi & hoc dico ꝙ is cui ſerui- debetur amittit ius ſuũ per gligentiam ſicut not. in per- nalibus actionibus ſupra eo. reſpon. j. & verſi. ſe. C. de ui.l. vlt. Patet ex prædi s ꝙ illi quæ agere non po- ſt non currit præſcriptio vbi tem poteſt aliquis agere, li- t difficulter currit præſcri- io, ſed ſi iuſtum ſit impedi- entum datur reſtitutio ff. de ſſi.præſi.ſe.com.ff. ex quibus auſis ma. in integrum reſtitu. .j.ij.& iij. † Sed nec fragi- itas ſexus vel fauor militie vel abſentia prodeſt quo minus currat præſcriptio.xxx. anno. excipitur pupillaris ætas: ſiue præſ. inceperit a prædeceſſore impuberis ſiue ab impubere adueniente tamẽ pubertate ſta- tim incipit currere. & conti- nuabitur cum tempore præce- denti. C.de præſcrip.xxx. an- no. ſicut in rem.§.j.ad fin. C.ſi maior factus ratam alias ha- buit l.fin.[a] Differt autem hęc interruptio quæ fit per pupilla- rem ætatem ab alijs interru- ptionibus. nam ſi alias fiat in- terruptio nihil confert priori, vt C.de præſcrip. long. temp. l.j.ſed in hac contrarium eſt, et ſic vt alludam vocabulo pro- prie dicitur hæc interruptio, ſed alias in medio prorſus rũ- pit ſic vbi eccleſia vacat vel prælatus hæreticus eſt vel ex- cõicatus vel ſuſpẽ ſus, vt not. ſupra. eo.§.verſi. ad hoc aũt.& ſeq. & ver.

46 vel ſuſpẽſi. † De quibuſdam autem actionibus dubita tur quanto tpe tol latur. puta de ne- gatoria fami.her- ciſcũde cõi diuidũ do pignoratitia. Videt enim ꝙ

b negatoria[b] ſpacio xxx.an.tollatur, vt C.de præſcrip. xxx.ann. ſicut in rem. & de annali excep.l.j.ſed contra, quia ſi iui per fundũ tuũ per xxx. an. & poſt xxx.an.me volentem vti ſeruitute prohibere velis non potes, ergo videor eam acquiſi uiſſe ſpacio.xxx.ann. ꝙ ſi eſt contra dicunt iura quæ volunt ſeruit.non poſſe acquiri niſi tẽ pore cuius nõ textat memoria, licet ſi aliquis vtatur longo tpe conſtituta prædicta ex illa cau ſa quæ prætenditur præceſſiſ- ſe.ff.de aqua plu.arcen.l. j.§.fi. & l.ij.reſpon.j.& .§.j. &.§.idẽ labeo ait. Ad hoc dicendum eſt ſeruitutẽ non eſſe quæſitam ſpacio.xxx.ann. ſed tamen iu propter negligentiam tuam nõ potes prohibere quo minus ſer uitute vtar.arg.ff.de ſer. ruſti. præd.per fundũ ſupra de elect. bonę me.ma.§.fi. Vel dic ne gatoriam poſſe intentari etiam elapſis.xxx.an. non ex præte- rita itione. i. ea quæ facta fuit iam ſunt.xxx.ann. ſed ex ſeq. vel præſentibus nec enim itio iſta eſt illa vel econtrario. ff. de.verb.ſig.ſic nec.n.vnius itio

a Dixi ple- ne. in j. parte. v. prin. tra- cta. præ- ſcrip. in xxiij. ca ſu colum. xiij. cum pluribus ſeq.

b Dixi in ij. parte. iij.princ. tract.præ ſcrip. in vij. q.

ad aliã.ff.de ſerui.l. ſerui. iiiſ. Hoc aũt aſsignari nõ põt in poſ ſeſsione rei meæ quã poſſediſti per xxx.an. ſuper quam nõ es poſtea cõueniendus, hic vna & eadem eſt poſſeſsio propter cõ tinuationẽ & huic ſcientiæ nihil obijci põt, vt quia mirũ vr̃ quod tot ſint actiones quot ſunt itiones. Poteſt & illud dici qđ licet vere plures ſint actiones cauſa tñ minuendarũ litiũ vna tm̃ põt actio intentari propter diuerſas itiones ſicut & de pluribus hæreditatibus ſufficit vna actio. familię herciſcundę. & in pluribus ſocietatibus vna actio pro ſocio.ff.fami. herciſ. hæredes .§. de pluribus. ff. pro ſocio.cum duobus.§.ſi plures.et ſcđm hoc ſi actio iſta intenta propter vnam itionem abſolua ris,& iterum te ex alienatione conueniam non obſtabit exceptio ſicut & in rei vendicatione.Nõ obſtat ſi ex vna poſſeſſione agatur,te prius abſoluto. quia non poſsidebas.C. ad exhi.neque. Puto cõſiderata mẽ te iuris canonici ſemper poteſt intentari negatoria cum effectu niſi forte poſt tp̃s cuius nõ extat memoria. nã ibi propter difficultatẽ pro bonis ſeruitutis conſtitute aliud iudicarẽ:ſi forte reus diceret ſeruitutẽ conſtitutam fuiſſe a vero domino,ad quod probandũ induceret patiẽtiã temporis, vt probant iura inducta ſupra eo.verſi. videtur enim caueat tamẽ ſibi excipiẽs de conſcientia.vt not. infra de cenſi..§.quis cẽſus. Sed quare nõ ſufficit ſpaciũ xl.ann. cũ ſufficiat quo ad ius eligẽdi acquirendum.vt ſupra de electio. venerabilem.§.penulti.& c.cumana.& de cauſa poſſeſ.& proprie.cum eccleſia ſutrina. & c. cum olim.reſpon. multi vtũtur ſeruitute qui nõ habent ius vtẽdi nec ſciente nec vidente domino quam res tangit, vel per violentiam, & ideo nec dominus præſumitur concedere ſeruitutum niſi expreſsim conſentiat.vt no.ſupra eo.ver. conſtituitur vnde quandiu allegatur tempus memoriæ ſemper requiro probationem propter periculum conſcientiæ: quãuis legiſte dicãt ſufficere lõgũ tempus.

47 † In electione aũt nullus cõſueuit admitti niſi ius habeat. & niſi ſcientibus & vidẽtibus his ad quos ſpectat quare ſemp̃ pręſumitur conſentire qđ admiſſo acquiratur ius niſi ſiat pro teſtamẽto,& probatᷓ qđ de gratia admittatᷓ ſupra de poſtu.p̃la.bone.ij.rñ.j.& arg.ſupra de elec. cũ vintoñ.& c.cumana.& ideo ſufficit ꝓbare vſum cũ pręſcriptione cõpleta niſi aliud apponatur cũ iam appareat vel ſaltẽ pręſumatur ꝓbabiliter de cõ ſenſu.itẽ q̃a p̃ſcriptio eſt odioſa electio fauorabilis ff de lib. & poſth.cũ quidã. & hęc rõ ad iuriſditionẽ extendit quę & tp̃e acquirit ſupra de fo.cõpe. cum cõtingat.et lõge qđ no.ſub rub. de vſuca.§.quę res ver.ſic ergo

48 vſuca piũtur.& p̃ce.† in act.au tẽ fami.herc.vel cõi diui.dixit p̃la.nõ currere p̃ſcrip. interim dũ ambo dñi ſimul vtuntur & poſſident & fructus percipiũt. certe dñs P̃la.nec poſt diuiſionẽ q̃diu durauerat rei cõſcientiã alienę. Mar.vero eas dixit naſci ex voluntate.i. ex quo volunt a cõione diſcedere.ff.fam. herciſ.l.j. Lex tamẽ dicit eã

naſci

naſci ex quaſi contractu. inſti. de ob. quæ ex quaſi contractu naſ. potuit ergo intentari cum effectu non ob. exceptio a tempore cõmunionis, igitur ab eo tempore debet currere præſcriptio ſecundum Azo. C. de anna.excep.l.j.§.ad hoc, nec ob. φ dixit ſecus poſsidere & fructus percipere quia non præſcribitur domino vel poſſeſsioni vel diuiſioni ne præiudicium fiat ſecundum Azo. ſed certe cum neuter in præſcribendo bonam fidem habeat ſecundũ ius canon. verior eſt ſententia Pla.quam no.ſupra eo.verſi.in ac.autem,& idem in commodati ac. cui præſcribitur ex quo potuit intentari non ita in rei vendicatione quæ datur contra commodatarium cui non præſcribitur interim dũ dominus retinet per ſe ciuilem & commodatarium naturalem poſſeſſionem ſicut dicitur in colonis C.de præſcriptio.xxx an.male. Ideoq; dicit debent in locati ac. quod dictum eſt in commodati ac. & rei vendica. & hæc opinio ſecundum Azo. licet Pla dixerit non currere p̃ſcriptionem perſonali actioni concurreret rei vendica.ct hęc opinio ſecundum ius cano. verior eſt propter connexitatem, vt patet in his quæ not. ſupra
49 eo.ver.ſed nunquid acti. † Pignoratitia vero actio tollitur
a xxx.anno computandis. [a] tamen tempore illo quo nata eſt potuit intentari, quod tunc demum eſt cum ſoluta eſt pecunia vel oblata & conſignata & depoſita.ff.de pigno.act.ſi rẽ alienam.§.om nis. Sed quid ſi debitor ſtetit per xxx.an.φ neq; obtulit, nunquid præſcriptiõ eſt iuri offerẽdi, dixit. Pi φ nõ ſicut nec præſcribitur iuri eundi ad eccleſiã vel ad ſanctum Iacobum vel p viã publicã, ar. ff.de vſuca. ſequitur.§. ſi viam habeam. ff.de via pub.ma. nec ob.C.de præſcri.xxx.an oẽs, φ enim dicit omne ius tolli ſpacio xl.an.intelligi debet de iure agẽdi non de iure excipiendi, ar. ff. de excep. doli.pure. §.ſi.et hoc teneas ſecundum ius cano. quicquid alij dicant. Sed ſecundum B.ius offerendi tollitur quãdo qui poteſt facere nõ poſsit agere pignoratitia ſoluẽdo.ſ iam intelligitur poſſe agere.ff.de re iudic. qui poteſt, & ideo debet ei præſcribi,& ſic p̃ſcribitur creditori ſecundo cõtra primum, vel primo contra ſecundum. C.de præſcri. xxx. ann.cũ notiſsimi.§.ſed cũ illud.

a De præſcr.pignoraticiæ et iure offerendi dixi plene ĩ iiij.parte v. partis princ. in ij. qõ. tract. præſcrip.

b Materiã interruptionis vide plene in iiij. parte vj partis princ. tract. præſcrip.

b QVIBVS MODIS INterrumpatur [b] præſcrip. † &
50 quidem duobus modis generaliter, ſcilicet naturaliter & ciuiliter, naturaliter interrumpitur per inundationẽ maris vel fluminis vel qñ aliquis per latrones vel alios de poſſeſsione violenter eijcitur. ff. de bonis authen.iu.poſ. cum vnius.§.ſi. ff.de acqui.poſſ.qui vniuerſas. §.item φ labeo. Item ſi quis long.temp. deſijt poſsidere, ſecundum

cundum Io. ff. de vſuca. furtum ad fi. item qualitercunq; amittatur poſſeſsio ſecundum Azo. q quot modis accidat, vide ſupra de cauſa poſ. §. & qualiter amittatur, & hæc interruptio prodeſt omnibus habẽtibus ius in re. ff. de vſuca. naturaliter.

Eſt & forte quaſi naturalis, ſecundum cano. quãdo ſcilicet præſcribens in aliqua parte tẽporis habuit malam fidem, vt no. ſupra eo. verſi. quæ exigantur, ſub §. hoc quo ad res, verſ. ſecundum. Sed & pupillari ætate interueniente interrumpi tur præſcrip. naturaliter qualiter intelligi debet not. ſupra eo. §. quæ res. ſub §. item nõ cur rit, ver. ſed nec fragilitas, & ſe quen. Sed & naturalis videtur illa de qua no. infra eo. ver ſi. item ſi is contra quem. Ciuiliter autẽ interrumpitur multis modis. Primo per li. conteſt. C. de præſcrip. long. temp. nec bona. C. de præſcrip. xxx. an. cum notiſsimi. §. immo & il lud proculdubio. in fi. xvj. qõ. iij. §. poteſt, verſi. is autem coram ſuo iudice factam quæ de ſtatu defunctorum. l. pe. & tunc perpetuatur actio vſque ad xl. ann. tamen ei tantum prodeſſe videtur qui eo animo conteſtatur lit. vt cauſam ducat vſque ad fi. Sed impeditur propter caſus fortuitos alias non prodeſt vt a contrario ſenſu. C. de præſcri. xxx. an. l. fin. & de anna. excep. l. j §. j. & in authen. de li ti. & §. omnem vero. col. vij.

Secundo per quaſi conteſtationem puta denũtiationem factam colono in iudicio vocato. C. vbi in rẽ ac. l. ij. ſupra vt li. non conteſt. quoniam frequenter. §. q ſi ſuper rebus vel ſolũ executoris cõuentionem. C. de præſcrip. xxx. an. cum notiſsimi, reſpon. i quę quaſi conteſtatio dicitur. ff. de ac. & obli. cõſtitutionibus, & quaſi interruptio ſed litera eſt voluenda, ſupra de offic. ordi. paſtoralis. §. fin. Item per ſolam precum principi factam obla. & ad eas quod in annalibus & prætorijs actionibus locum habet. ff. qñ li. prin. da. li. con fa. l. j. & ij. C. de anna. excep. vt perfect us.

Item per ſolam libelli oblaĩ coram quocunque iudice vel ſi non habetur copia iudicis coram perſonis pub. & honeſtis quibuſcunq; factam quando aduerſarium meum conuenire nõ poſſum in quatuor caſibus vel quia infans eſt vel furioſus vel in dignitate conſtitutus, vel qa abſens. C. de anna. exceptio. vt perfectius & videtur requirere hoc l. quod conteſtatio fiat apud domicilium poſsidentis, et idem legitur xvj. quęſtio. iij. §. poteſt, verſicu. is autem.

Idem videtur & in quinto caſu quando ſcilicet vultus aduerſari terribilis eſt non propter dignitatem, ſed propter diuitias ſuas vel aliam potentiam & malitiam qui forte ſtatim interficeret conquerẽtem, ar. infra de ap. ſi iuſtus metus. C. de re. cre. generaliter. §. ſin autem, verſi. ipſe autẽ. C. de his qui propter me, iu. non ap. l. ij. lex tamen videtur velle q in hoc caſu conteſtetur lis, & ſic perpetuatur vſque ad xl. ann. l. fin. poteſt dici quod & ſi currat actio tamen reſtitutio competit, vt not. ff. eo. §. proxi. ſub. §. item non currit, verſi. vt autem,

autem : nam in tali caſu adeo poſſum timere lit.conteſtari,ſicut & proſequi , ergo hoc arbitrabitur bonus iudex,vt patet in his quæ nota.ſupra quod met . cauſa.§. qualiter diſtinguatur.l.ſed hoc a iudice.hunc tamen quintum caſum non notauerunt doctores, ſed eadem videtur ratio , ergo idem ius perſonæ autem coram quibus fit conte. debent eſſe publicæ, & honeſtæ.ſupra de offic.ordi. paſtoralis.§.fina.ergo in ſpiritualibus non erit ad laicos ſed clericos recurrendum. argum. ſupra de elect maſſana & de arbitr. contingit. & de iudic.decernimus . & de ordi. cogni. tuam, ſed in ſecularibus poteſt bene haberi recurſus ad epiſcopum.vt C.de annal.except. vt perfectius.§.j.C. de epiſcop. audien. epiſcopale iudicium.& authenti. ibi poſita . Item fit per ſynodalem proclamationem.infra eodem . ſanctorum . item per ſacrum oraculũ principi oblatum ſecuta poſtmodum conuentione per executorem.C.de præſcrip triginta annorum.ſicut in rem. Item per debiti agnitionem ſecundam cautionem , & vſurarum ſolutiones.C.de preſcript. triginta annorum. cum notiſsimi.§.ſed &.l.ſi quis emptionis.§.fina.

Item ſi is contra quem præſcribitur rei quæ præſcribitur nanciſcatur poſſeſsionem , & hæc interruptio lit. conteſta. imitatur . C. de præſcript. triginta annorum. cum notiſsimi. §.immo . & illud certe & naturalis videtur, & magis operatur. vt nota. in dicto .§.

51 † Illud not.dignum quod per lit.conteſta.interrumpitur præſcriptio ipſo iure , vt patet ſupra eodem verſic.j.per lit.conteſta. ſecus in vſucap. trienni, quæ nihilominus currit contra actorem , licet iudicis offic. ei probanti intentionem ſuam reſtituatur res vſucapta.ff.de vſucap.pro emptore.l. ij.§.fina.ff. de rei vendi. ſi poſt acceptum.

In quatuor tamen caſibus interrumpitur vſucapio ipſo iure ſola libelli oblatione, ſcilicet cum reus eſt infans vel furioſus vel in dignitate conſtitutus vel ſecundũ Azonẽ. C. de annali exceptio.l.penult.forte & in quinto ſicut de his caſibus nota. ſupra eodem verſic. item per ſolam . & per eadem iura hoc comprobatur,ſunt & caſus in quibus non currit præſcriptio , ſed dormit , quos not.ſupra eodem.§.quæ res. verſicul. ad hoc autem . & ſequen. Sed & alij ſunt in quibus nunquam currit , quia natura rerum non patitur , quod aliquo tempore præſcribantur, quod dic vt nota.ſupra de vſucap.§.quæ non.

Nec illud omittendum eſt,ꝙ licet naturalis interruptio oĩbus proſit.vt not. ſupra eodem verſicu. item qualitercunque ꝯ ciuilis tamen non prodeſt , niſi illi per quem fit . nec obeſt niſi illi contra quem fit, vt ff.de diuer.& temp præſcri. intra quatuor. & ne de ſtatu defunctorũ l.ij.§.præſcrip.

QVIS SIT EIVS EF-
52 fectus . † Et quidem quo ad perſonales actiones iſte eſt effectus vt omnino perimantur eo ipſo tempore , extinguuntur enim & vltra viuere non poſſunt , ꝙ ſic probatur ſolutione eius

eius, quod debetur omnis obligatio tollitur, vt inſtitu. quibus modis tollitur obligatio. ſed qui præſcribitur ſimili eſt ſoluenti, ſiue ſatisfacienti, vt ff. de adminiſtra. tut. ſi pupillus. ergo per præſcriptionem ſicut & per ſolutionem extinguitur, quia de ſimilibus idem eſt iudicium. ſupra de præſcriptio. inter cæteras, & non eſt vtendum argumento, quia expreſſum eſt. C. de præſcriptio. triginta annorum. ſicut in rem. & l. omnes. ergo in perpetuum non reuiuiſcunt ſemel extinctæ. ff. de ſolu. qui res. §. aream. hoc autem non ipſo iure intelligas, ſed ope exceptionis coram iudice appoſitæ & probatæ, & innuit lex illa ſicut in rem. poſt principium ibi, ſed ſi qua res &c & argumen. ſupra de præſcript. ſinautem. & capi. plerunque. alioquin qu libet poſſet agenti illudere & dicere. Reſpondere non teneor iam præſcripſi, & ideo vltra triginta annos non viuunt, ſed extinguuntur, vt dicit l. ſi quis in rem, intelligas quo ad effectum alias tempus non eſt modus tollendæ obligationis. de actio. & obligatio. l. obligatio-

53 num. §. placet. † Quo autem ad res corporales volunt leges vt ſi quis præſcripſit aliquam rem bona fide triginta ann. habeat vtilem rei vendi. contra quemlibet poſſeſſorem, præterquam contra dominum. & hoc eſt quod innuitur. C. de præſcriptio. triginta annorum. l. penultima. §. ſi vero mala fide. ibi ita tamen &c. ſecundum Azonem. licet Pla. contra ſenſerit dicens quod etiam contra dominum datur, & faciunt pro ipſa iura inducta. infra eodem verſic. præſcript. ſed opi. Azo. iuuatur. ſupra de ord. cogn. cum dif. §. verum. j. verſi. vnde verſus dominus &c. Sinautem mala fide ſecundum eaſdem. ll. habet excepti. tantum, & non act. niſi contra eum qui ſibi abſtulit vel ſubripuit, vel niſi contra eum qui propter contumaciam eiuſdem præſcriptoris & poſſeſſoris poſitus eſt in poſſeſſio. cau. rei ſer. tunc enim præſcriptor infra annum ſe offerens, & ſatiſdans iudicio ſiſti poſſeſsionem recuperabit. C. de præſcriptio. triginta annorum. ſi quis emptionis. xvj. queſtio. iii. præſcriptionum.

Sed ſecundum Cano. quo ad laicos, vel res patrimoniales clericorum effectus tricenariæ præſcriptionis bona fide continuatæ, talis eſt qualis ſecundum l. vt not. ſupra eodem verſicul. quo autem ad res, & ſequen. vt tamen intelligas hoc quod dicit de mala fide correctum. ſicut not. ſupra eodem. §. quæ exiguntur. verſicu. igitur ſecundum. l. & ſub. §. verum. quicquid quo autem ad eccleſias & eccleſiaſtica negotia, effectus quadrigenariæ præſcriptionis videtur eſſe talis qualis eſt ſecundum leges effectus lōge præſcriptionis, quia ſicut lex in longa præſcriptione requirit bonam fidem & iuſtum titulum, et quod res præſcriptibilis ſit & cōtinuationem poſſeſsionis, ſic & canones in longiſsima, vt patet in his quæ notan. ſupra eodem. §. quæ exiguntur. ergo effectus is eſt vt acquiratur excep. contra dominum

num

nam rei vel creditorem haben-
tem eandem rem obliga. C.de
præſcriptio.triginta annorum.
ſi quis empt. in princip. & de
actio. & obligat. l. fina. igitur
cum exceptio ſit actionis ex-
cluſio.ff.de exceptio.l.ij.appa-
ret quod dominus antiquus.ac.
habet ergo rem poterit vendi-
care a quolibet poſſeſſore,præ-
terquam ab illo qui præſcri-
pſit vel ab eo qui ab eodem cau-
ſam habet. & ſic intellige. in-
fra de dona.apoſtolicæ. reſp.i.
ad finem. Præſcriptor autem
habet vtile dominiũ. C. de bo.
mater.l.j.& authen. ibi ſigna-
to.niſi tricennale.quæ elicitur
ex authen.de nupt.§.ſi vero ex
pectet.in fin.colum. iiij. habet
ergo vtilem rei vendi. etiam
contra dominum, nam lex di-
cit per præſcriptionem mutari
dominium. ff. de vſucap. eum
qui hæredes. & ad idem inſtit.
de vſuca.§.j.per quæ iura.M.
no. dominium directum acqui-
ri, certe pro ipſo potiora ſunt
iura, quia nec in textu, vt puta
de vtili dominio ad expreſſe
dictum poterit reperire niſi in
conſti.feu.de feu.non alie.ſine
conſenſu ma.d. in rubro & ni-
gro. & ſecundum hoc ſequen-
tes deficiunt rationes. Sed
cum per vſum acquiratur dire-
ctum dominium. vt not. ſupra
in rubrica de vſucap. rerum
o ſuo.§. quis ſit eius effectus,
quare non acquiratur præſcri.
long.temporis idem directum
dominium,ſed tantum vtile cũ
eadem requirantur in long.
præſcriptio. quæ in vſucap. &
54 etiam maius tempus. †Re-
ſpon. per vſucap. acquiruntur
mobilia per præſcriptionem
immobilia, ſed mobilia faci-
lius mutantur, & tranſeunt ꝙ
immobilia, vt innuit ſignifica-
tio vocabulorum, & proba-
tur. ff. de acquiren. poſſ.ſi rem
mo. Quæ eſt ergo ratio quod
per præſcriptionem tollitur hy
potecaria.C.de præſcrip.xxx.
annorum.ſi quis emptio.& non
per vſucap. vt ff. de pigno.l.ij.
§.cum prædium.j.& de vſuca.
iuſto.§.non mutat: & C.de pi-
55 gno.vſucap.reſpon. †quia per
præſcriptionem acquiritur ex-
ceptio quæ omnem act. exclu-
det.infra eodem. ad aures.ſed
per vſucapionem cuius domi-
nij intentio eſt a quæſtione pi-
gnoris ſeparata, vt in d.§.cum
prædium. ſecundum Ioh Azo.
ſed certe & per vſucapionem
dicitur exceptio acquiri C.de
iure dot.in rebus.§. omnis au-
tem.nec ob. ſi dicat dominium
acquiri per vſucapionem, vt
not. ſupra. nec enim abſurdum
eſt ꝙ ratione proprietatis ac-
56 quiſitæ excipiam. † nam cui
damus ac,multo fortius excep.
ff.de ſuperfi.l.j.§.quod ait præ-
tor.& ad idem.C.de rei vendi.
l.fi.& de proba.ſiue poſsideris
dabitur ergo ratione vſuca.&
præſcriptionis legitime act. ſi
non poſsideat, & exceptio ſi
poſsideat ſicut ait M. & proba
tur in l.quam alij pro ſe indu-
cunt.C.de præſcrip.xxx.ann.
ſi quis empt.ſi dicis qualiter da
bitur exceptio domino quæ eſt
actionis excluſio,et ſic non vt
quod alius cõtra dominum ha-
beat rei ven.tñ.dic actionis,id
eſt intentionis ſecundum. M.
vel actionis, ſcilicet vere vel
putatiue ꝙ puto menti iuris ca
nonici cõuenire, ſi quæras ergo
quare

quare aliud eſt in vſucapione, & aliud in præſcriptione long. temp. reſpon. prolixius tempus hoc facit, & quod dicit. l. ff. de
57 pig. l. j. † ꝙ quęſtio pigno. eſt ab intentione dominij ſeparata, nam ob. q d. vſucapionis natura hoc eſt vt per ipſam dominium ſiue proprietas rei acquiratur, non ꝙ oblig. pig. perimatur, vel quod dicit ſeparata verum eſt in caſu illo de quo ibi loquitur: nec enim ſequitur ꝙ is qui eſt dominus prædij ſit dominus fructuum cõſumptorum nec ꝙ is qui prædium obligatum etiam conſumptos fructus habeat obligatos, & ideo quãuis prædij dominus fructus futures intendat obligare, tamen non teneat obligatio in cõſumptis ſicut tenetur in prędio, quia nunquam fuerunt ſui ſicut prædium quare creditor nõ poteſt de ipſis referre quęſtionem ſicut de prędio obligato, & iunge quod no. infra de pig. ſub. §. ſi conſtet. §. final. verſic. vſuſf. etiam amittitur, non viendo & ſequen.

Explicit Summa do Hoſtien. ſuper titu. de præſcriptionibus cum ſummariis de nouo ſuperadditis.

REGISTRVM.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll

Mm Nn Oo Pp.

Omnes ſunt quaterniones, præter Pp quæ eſt duernio.

Tabula per ſe. patet.

VENETIIS.
Apud Cominum de Tridino Montisferrati.
M. D. LXIII.

GOTTINGER RESTAURO -
1971